

IJA # 1140

חק לישראל ספר שמות

Ḥoq le-Yiśra'el Sefer Shemot

Vilna, 5680 (1919 or 1920)

חֵק לְיִשְׂרָאֵל

ספר
שמות

ללמוד בכל יום בסדר פרשיות התורה מקראות מן

תורה נביאים וכתובים

עם תרגומיהם

ומשנה גמרא וזהר

מלוקט ע"י הנאון המקובל מהור"ר היים וויטאל ז"ל ע"פ כתבי הארז"ל
וסדרו והכינו הרח"ג יצחק ברוך ז"ל

ועליו נוסף

יוסף לחק סאת הנ"ט חיים יוסף דוד אוולאי ז"ל

כולל

לקטים מספרי מוסר והלכות פסוקות מהרמב"ם ושאר פוסקים ז"ל

ועל כל אלה הוספנו מעלות רבות חדשות
כמבואר בשער השני.

עזרת עתה בלכז

ווילנא

בדפוס האלמנה והאחים ראם

שנת בעבור ישמרו חקיו (תר"פ)

חק לישראל

ספר

שמות

עם אלה ההוספות :

- (א) כל הענינים שבו הדפסנום באותיות גדולות מאירות עינים.
- (ב) הענינים שגדפסו כפר באותיות רש"י קטנות הדפסנום עתה באותיות מרובעות וגדולות.
- (ג) ענינים רבים שגדפסו כפר בלי נקודות הדפסנום עתה עם נקודות.
- (ד) את התרגומים הדפסנום אחרי כל פסוק ופסוק תקנומו. למעלת הקריאה שגם מקרא ואחר תרגום באותיות גדולות מנוקדות.
- (ה) כל התיקה נדפסה בשלמות באותיות גדולות מאד עם נקודות ומעשים בהנקה מדויקת.
- (ו) פרש"י על תנ"ך בשלמות עם רש"י וישן.
- (ז) משניות באותיות גדולות מנוקדות עם פי' הרע"ב ספרטנורה ז"ל.
- (ח) תנ"ך ג"כ עם נקודות ועם פרש"י.
- (ט) מאמרי חז"ר ועניני המוסר וההלכות הפסקות בלם באותיות מרובעות מנוקדות.
- (י) סדר הפסרות לכל שפתות השנה בשלמות באותיות גדולות.
- (יא) כל הסדר הנ"ל עם כל ההוספות נוסף עתה גם על יום השבת בסוף כל חלק.
- (יב) סדר התפלות להול ולשבת אחרי כל חלק וסלק.

ועוד מעלה גדולה הוספנו על כל אלה :

תרי"ג מצות (למקומותיהן אחרי כל פרשה) כפי שהן מסודרות בספר מצות ה' בכל פרטיהן ונקרי הלכותיהן וכל יסודותיהן ע"פ דעת הרמב"ם ז"ל וחלוקי הדעות בהן של הרמב"ן הסמ"ג הסמ"ק וספר ההרדים, ולכל מצוה ופרטיה ויסודותיה, מראה מקומותם לש"ס ולפוסקים ראשונים ואחרונים הכל בסדר נפלא מאד.

למשיך רצונם אהיה

תפלה

שלושה שכות בכחינת שלשה כלים נפש רוח נשמה שי"ן דל"ת יו"ד
כלי החיצון הנפש שי"ן דל"ת שי"ן דל"ת יו"ד כלי אמצעי דרוח
ואהדנ"ה כלי פנימי דנשמה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד כלי החיצון דמלכות
דנוקבא דזעיר ובכחינת אורות מקיפין יו הו וז הו היה יחידה דיוכוד דז"א
יהוה היה יחידה של מלכות נוקבא דזעיר אנפון ולעשות מרכבה להם
ויהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו
ראוים לעורר כיון נוקבין על ידי קריאת הכתובים הללו ואל יעכב שום
חטא ועון והרהור רע את קריאת הכתובים הללו ויהי נועם אד' אלהינו
עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו: ברוך יי לעולם
אמן ואמן:

תפלה לאומרה קודם לימוד מעינה

לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בדהילו ורחימו ליהדא שם י"ה בו"ה ביהודא
שלים בשם כל ישראל ולאקבא שכחינתא מעפרא הרניני קורא
מענה שהוא כוד כמטרון שביצירה שהוא אותיות מש"ה ומשה עולה אל
שד"י והם נוממריא רצון ושהוא כפ"ד קס"א כזה יו"ד יו"ד ה"י יו"ד ה"י
וי"ן יו"ד ה"י ויו"ן ה"י אל"ף ה"י יו"ד ה"י יסוד אבא נו יסוד אמה להוריד
שפע מאבא ואבא מברואה ליצירה ותוכלל יצירה כברואה והיא תרד
מברואה ליצירה שלשה שכות אה"ה כזה אל"ף ה"י יו"ד ה"י אל"ף ה"ה
יו"ד ה"ד אל"ף ד"א יו"ד ה"א ע"ם ה' יוד"ן שד"ם כוד המשים שערי
בונה הנקראת מענה שד"ם י"ה אדנ"י כמטרון והרניני בסדר זרעים בהכה
דנוקבא דזעיר שבו שני פעמים אל"ל במלואו כזה אל"ף לט"ד אל"ף לט"ד
וכסכול לומד בסדר מועד ילמך כן והרניני בסדר מועד שהוא בנבורה דנוקבא
דזעיר שבו שם אלהים וכסכול לומד בסדר נסים ילמך כן והרניני בסדר
נשים שהוא בחפארת הנוקבא דזעיר שבו שם צבאות וכסכול לומד בסדר
נזיקין ילמך כן והרניני בסדר נזיקין שהוא בנצה דנוקבא דזעיר שבו שם
א אל וכסכול לומד בסדר קדשים ילמך כן והרניני בסדר קדשים שהוא
בהוד דנוקבא דזעיר שבו שם א אל"ה אלהי אלהים וכסכול לומד
בסדר טהרות ילמך כן והרניני בסדר טהרות שהוא ביכוד דנוקבא דזעיר
שבו שם שד"י להעשות לה מרכבה והי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי
אבותי שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראוים לעורר כיון נוקבין על ידי קריאת
המשנה הזאת ודי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שאזכה לבחינת
נשמה דברואה אותיות מענה ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את
קריאת המשנה הזאת: ויהי נועם נו"ן:

תפלה לאומרה קודם לימוד הלכה

לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בדהילו ורחימו ליהדא שכי"ה בו"ה ביהודא
שלים בשם כל ישראל ולאקבא שכחינתא מעפרא הרניני לומד הלכה
שהוא

תפלה

שהוא אותיות הכל"ה לקשט שם אדני שהוא הכלה העליונה בעשרים
וארבע קשומי כלה כדי להברה כבעלה והרניני קורא בסדר זרעים שהוא
בחסד דנוקבא דזעיר אנפין שבו שם א"ל במלואו אל"ף לט"ד וכסכול
לומד הלכה בסדר מועד ילמך כן והרניני קורא בסדר מועד שהוא בנבורה
דנוקבא דזעיר אנפין שבו שם אכדט"ם וכסכול לומד הלכה בסדר נסים
ילמך כן והרניני בסדר נשים שהוא בח"ת דנוקבא דזעיר אנפין שבו שם
השתפ"א וכסכול לומד הלכה בסדר נזיקין ילמך כן והרניני בסדר נזיקין
שהוא בנצה דנוקבא דזעיר אנפין שבו שם ב"ם וכסכול לומד הלכה בסדר
קדשים ילמך כן והרניני בסדר קדשים שהוא בהוד דנוקבא דזעיר אנפין
שבו שם ש' שד"י וכסכול לומד הלכה בסדר טהרות ילמך כן והרניני
בסדר טהרות שהוא ביסוד דנוקבא דזעיר אנפין שבו שם במוכ"ן להעשות
לה מרכבה. ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שתזכך את רוחי
ונפשי שיהיו ראוין לעורר כיון תתאין על ידי קריאת הלכה הזאת ואל יעכב שום
חטא ועון והרהור רע את לימוד הלכה הזאת ויהי נועם אדני אלהינו עלינו
ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו: ברוך יי לעולם אמן ואמן:

עוד יחוד ה' לכלכה יכוין נסס י"ה גל"רופ א"כ ר"ס:

אָיָה בְּיָה גִיָה דְיָה הִיָה וְיָה זִיָה חִיָה מִיָה יִיָה פִיָה לִיָה מִיָה נִיָה
סִיָה עִיָה פִיָה צִיָה קִיָה רִיָה שִׁיָה תִיָה:

תפלה לאומרה קודם לימוד הקבלה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדהילו ורחימו ליהדא שם
י"ה בו"ה ביהודא שלים בשם כל ישראל לאקבא שכחינתא מעפרא
הרניני לומד בספר קבלה פלוני שהוא כנגד תפארת דזעיר אנפין דעולם
האצילות שבו שם כ"ה כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א לעשות לו מרכבה ויהי
רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראוים לעורר
כיון תתאין על ידי קריאת ספר הקבלה הזה: ויהי נועם אדני אלהינו עלינו
ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו: ברוך יי לעולם אמן ואמן:

נוסחי דזוקני

נוסח כוונות פשוטות לאשר בא בסוד ה' לכיון כל יום חק"ת עולם על פי
כתבי הקדש האמתיים:

עשיה תת

תורה

כלי חיצון תפארת	כלי אמצעי רוח	כלי פנימי כחמה	אורות פנימיים דנסס
כלי חיצון תפארת	י י יה יהו יהוה	יוד הא ואו הא	רוח נשמה ח"כ
כלי חיצון תפארת	י י י י י י י י י י	יוד הא ואו הא	יהוה

נוסחי דווקני

נ"ה

נביאים

כלי חילון נ"ה דו"ה נכס צבאות	כלי אמלעי רוח צב צבא צבאו צבאות	כלי פנימי לשמה ללח יהוה	כלי פנימי לשמה לטוב אדני	אורות פנימיים לנ"ח חיה ללח יהוה
------------------------------------	---------------------------------------	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

כתובים

כלי חילון יסוד דו"ה נכס שין דלת יוד	כלי אמלעי רוח שין שין דלת שין דלת יוד	כלי פנימי לשמה יאההנהי	כלי חילון מוקבא דו"ה	אורות פנימיים לנ"ח חיה י"ה הו"ו ה"ה דיסוד יהוה דמ"ה נוק' דו"ה
---	---	---------------------------	-------------------------	--

יצירה

משנה

זרעים: חסד דוק' דיו"ו ובחיה אמלעית של הכלי אלף אלף למד	יום א' ס' מועד: גבורה אלהים	יום א' ס' זרעים: חסד דוק' דיו"ו ובחיה אמלעית של הכלי אלף אלף למד
יום ד' ס' נזיקין נצח	יום ב' ס' קדשים: הוד	יום ד' ס' נזיקין נצח
יום ה' ס' א אל אלה אלהי אלהים	יום ג' ס' מועד: גבורה אלהים	יום ה' ס' א אל אלה אלהי אלהים

בריאה
הלכה

יום א' ס' זרעים: חסד בחיה חילונה של הכלי דוק' דבריה אל	יום ב' ס' מועד: גבורה אכדטם	יום א' ס' זרעים: חסד בחיה חילונה של הכלי דוק' דבריה אל
יום ד' ס' נזיקין: נצח	יום ג' ס' קדשים: הוד	יום ד' ס' נזיקין: נצח
יום ה' ס' ב"ם	יום ד' ס' קדשים: הוד במוכן ש שד שדי א אד אדנ אדני	יום ה' ס' ב"ם

אצילות
קבלה

יוד הא ואו הא

היא בהפרכת דאצילות יכוין בו בכל יום טס

בס"ד

ספר חק לישראל

שמות יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי י"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארת בתוספת נשמה של שבת שעברה:

א ׀ ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ואלו שמות בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר ואנש ביתיה עלו: ב ראובן שמעון לוי ויהודה: ראובן שמעון לוי ויהודה: ג יששכר זבולן ובנימן: יששכר זבולן ובנימן: ד דן ונפתלי גד ואשר: דן ונפתלי גד ואשר: ה יהוי כרנפיש וצאי ירד יעקב שבעים נפש ויוסף הדה במצרים: ויהוה כרנפיש וצאי ירד יעקב שבעים נפש ויוסף הדה במצרים: ו וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא: וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא:

רש"י

ואלה שמות בני ישראל. אט"פ שמאלן בחייהן בשמותן חזר ומלאן במיתתן להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים שמולחן ומכניסן במספר שמוסם שגא' (ישעיה מ) המוליא במספר זכאס לכלם בשם יקרא (שמ"ר): ויוסף היה במצרים וכלא הוא ובניו היו בכלל שבעים ומה בא ללמדנו לא היינו יודעים שהוא היה במלרים אלא להודיע לדקו של יוסף הוא יוסף הרופה את לאן אביו הוא יוסף שהיה במלרים ונעשה מלך ושומד בלדקו:

נביאים ישע"י כ"ו

א הבאים ישרש יעקב יציין ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה: ותכנישן מביני גלותהון ויחובון לארעהון תפן יתלידון דבית יעקב יפשוון ויסגון דבית ישראל ויסלון אפי תבל בני בנין: ב תבמכת מכהו תבהו אסרפתרג הרגיו הרג: תבמכתא

דהוה

רש"י

א) הבאים ישרש יעקב. כלל ידעמס מה עשיתי בראשונה הבאים למלרים אשר בארץ יעקב לנו ופרמו טס עד אשר מלאו וכו': (ב) תבמכת. וכל מכותיו

א

שמות ליום ראשון

וכן בעומר השכחה: י פאה אין קוצרין אותה במגלות ואין עוקרין אותה בקרדומות כדי שלא יבו איש את רעהו: ה שלש אבציות ביום בשחר ובחצות ובמנחה רבן גמליאל אומר לא אמרו אקא כדי שלא יפחתו רבי עקיבא אומר לא אמרו אקא כדי שלא יוסיפו. של בית נמר היו מלקמין על החבל ונותנים פאה מכל אומן ואומן: ו גברי שקצר את שדהו ואחר כך נתפזר. פמוד מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. רבי יהודה מחייב בשכחה שאין השכחה אלא בשעת העמור: י הקדיש קמה ופדה קמה חייב עומרין ופדה עומרין חייב קמה ופדה עומרין. פמורה שבשעת חובתה היתה פמורה: ה פיוצא בו המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות ופדאן חייבין משבאו לעונת המעשרות ופדאן חייבין הקדישן עד שלא נמרו. וגמרו הנזבר. ואחר כך פדאן פמורין. שבשעת חובתן היו פמורין: * מי שקלט את הפאה ואמר. הרי זו לאיש פלוני עני. רבי אליעזר אומר וכה לו וחכמים אומרים יתנה לעני שנמצא ראשון. הלקט והשכחה והפאה של נבדו חייב במעשרות. אלא אם בן הפקר: י איתו לקט. הנושר בשעת

ברמנורא

רבנן שקטו לו ארבע אמותיו א"ר כיון דנפל עליה גלי דמסיה דבנפילה ניהא ליה דלקטי בד' אמות לא ניהא ליה דלקטי: ה שלשה אבציות ביום. שלש פעמים מתגל' ככל הבית וראה כסוד שדה כדי שיקחו העניים פאה: אבציות. לשון גילוי נכשו מלשון מתרגמי' אנליין משמרו: בשחר. מפני העניקות שכניהם ישנים בשחר ואז יש להם פנאי ללקט: ובחצות. מפני החימוקות שדרכן ללכת בחלום והולכים ללקט פאה: ובמנחה. מפני הוקסים והולכים על משעמם ואין מניע' לשה עד שעת המנחה: שלא יפחתו. משלם עמים הללו והלכה שאין חתום פאה אלא בג' עמים הללו אין פוסתין עמך ואין מוסיפין עליהם: של בית נמר. שם מקום כדכתיב את בית נמרה קושרים חבל כד הקמה וקולרם והולכים עד שיכלה החבל ומניחים פאה לכל החבל והזורים וקושרים ומניחים פאה והיינו מכל אומן ואומן כלומר מכל שורה ושורה ועל זה מוכרחין אומן לשכה: ו עבד' שקצר שדהו וכו'. דכתיב בני לקט ופאה ובקצרתם פרט לבקצרו עכו"ם וגבי שכחה כתיב כי תקצר קצריך ושכחת עומר מכתן אמרו עכו"ם שקצר שדהו ואח"כ נתגבר פטור: שאין השכחה אלא בשעת עמוד. ובשעת שיחר מיהא צד היה וסייב בכל הנאות ורבנן סבדי האויל ואיכא שכחה כעומר ואיכא שכחה כדכתיב ושכחת עומר בדה לרבות שכחת קמה את שיטתה כשכחת קמה ישנו כשכחת עומר והאי עכו"ם שקצר שדה היה כשכחת קמה דלוחה ענה עכו"ם היה חף על פי שעכשו נתגבר אינו שכחת עומר ואין הלכה כרבי יהודה: ו קמה ופדה עומרים פמורה. דמקד' דממסטיין קציר עכו"ם ממסטיין נמי קציר הקדש דלאו קציר הוא ולענין שכחה פליגי רבי יהודה ורבנן ההקדים קמה ופדה עומרים כי היכי דפליגי בעכו"ם שקצר שדהו ואח"כ נתגבר: ה עד שלא באו לעונת המעשרות. היינו מירוח כשהוא משהו פני סבדי כרחה חס כלוחה שפה היה ביד הנזבר פטורים ואם לאו אין ההקדש פטורין: וגמרו הנזבר. שנגמרו בסודן ביד הנזבר: ו רבי אליעזר אומר וכה לו. פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בעשיר שלקט פאה לזכות בה לפני דרכי אליעזר סבר אמרינן תרי מינו מינו דאי כפי מסקר לכסיה והוי עני והוי ליה ומינו דאי כפי וכה לפניה ובי נמי לחבריה ורבנן סבדי חד מינו אמרינן כפי מינו לא אמרינן אבל מעני לפני דרכי הכל וכה לו והלכה כחכמים: של עכו"ם חייב במעשרות. דהואיל ואין העכו"ם חייב בלקט שכחה ופאה הוה ליה כשאר תבואה של עכו"ם שחייבה במעשר: אלא א"כ הפקר. לעניים ולפטורים דהפקד פטור מן המעשר ומתגל' ר' מאיר הוא דאמר אין קנין לעכו"ם כח"י להטקע

שמות ליום ראשון

הקצירה. היה קוצר קצר מלא ידו. תלש מלא קמצו. הכהוקין ונפל מידו לארץ הרי הוא של בעל הבית. תוך היד ותוך המנל. לעניים. אחר היד ואחר המנל. רבי עקיבא אומר לבעל הבית. ראש היד וראש המנל רבי ישמעאל אומר לעניים. רבי עקיבא אומר לבעל הבית: יא חורי הנמלים שבתוך הקמה. הרי הן של בעל הבית. של אחר הקוצרים. העליונים לעניים. והתחתונים של בעל הבית. רבי מאיר אומר הכל לעניים. שספק לקט לקט:

ברמנורא

מן המעשר ואין כן הלכה: י הנושר בשעת הקצירה. שכלים הנופלים בשעת הקצירה: הכהו קוצר. כל סיכא דנושר מחמת חוסר אינו לקט דכתיב ולקט קצירך אין לקט אלא מחמת קציר: תוך היד. כאשר קאי כלומר תוך היד וגם תוך המנל וגם דהנושר מחיד היד ומתוך המנל לעניים אבל הנושר מאחר היד מנדנד ידו ומאחר המנל מכה תנועת המנל לבעל הבית דאין זה דרך קצירה: ראש היד. כסודו מלאה ויש שכלים בין ראשי אנכשותיו לפס ידו הנושר מהן וכן הנושר מראש המנל: ר' ישמעאל אומר לעניים. דדמי לתוך היד ולתוך המנל: ור"ע אומר לבעל הבית. דמדמי ליה לאחר היד ולאחר המנל והלכה כר"ע: יא חורי הנמלים. דרך הנמלים להכניס תבואה בחוריהן: שבתוך הקמה. עד שלא התחילו לקצור: של בעל הבית. שאין לעניים כקמה כלום: שלאחר הקוצרים. לאחר שהתחילו לקצור חיישינן שמא הביאו שם הנמלים מן הלקט הלכך חסרין העליונים שבחורים או שכלים העליונים לעניים דיש שם מן הלקט אבל חטים התחתונים לבעל הבית דמן הקמה היה ואלו הן העליונים כל שהן לבנים ואלו הן התחתונים הירוקים שנוטים להשחיר ויכרים שהם ישנים: רבי מאיר אומר הכל לעניים. שאי אפשר לגורן בלא ירקון ושמה אלו הירוקים מן החסאה דהנה שקצרו עכשו יש בה חלק לעניים: שספק לקט לקט. דכתיב לפני ולגר הסווג הנח לפניהם משלך יר"ה כר"מ:

גמרא ברכות דף ו' ע"ב

אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק כל הדגיל קבא לבית הפנסת ולא בא יום אחד הקדוש ברוך הוא משאל בו שנאמר (ישעי' ג') מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הקד חשבים ואין נוגה לו. אם קדבר מצוה הקד נוגה לו ואם קדבר הרשות הקד אין נוגה לו. יבמה בשם ה' מאי מעמא משים דהנה ליה לבטוח בשם ה' ולא בטוח. אמר רבי יוחנן בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הפנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס שנאמר (שם) מדוע באתי ואין

איש

רש"י

משאל בו. מה טיבו של פלוני למה לא בא: ירא ה'. שיהיה רגיל לבא אליו: אשר הקד חשבים. אשר עמה הלך למקום ששך אשר

שמות ליום ראשון

איש קראתי ואין עונה. אמר רבי חקבו אמר רב הונא פל
הקובע מקום לתפלתו אלהו אברהם בעזרו. וכשמת אומרים
לו אי עניו אי חסיד מתמידיו של אברהם אבינו. ואברהם
אבינו מנצח דקבע מקום דכתיב (בראשית י"ט) וישבם אברהם
בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה
שנאמר (תהלים ק"ו) ויעמוד פיגהם ויפלל. אמר רבי חקבו אמר רב
הונא היוצא מבית הפנסת אל יפסיע פסיעה גסה. אמר אביי לא
אמרו אלא למיפק אבר למיעל מצוה למרהט שנאמר (הושע י')
נרדפה לדעת את ה'. אמר רבי זירא מריש כי הנה חונא
הו לרבנן דקא רהמי לפרקא בשבתא אמינא קא מחליין
רבנן שבתא. ביון דשמענא להא דרבי תנחום אמר רבי יהושע
בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שנאמר
(שם י"א) אחרי ה' ילכו בארית ישאג ונו אגא נמי רהימנא אמר
רבי זירא אגרא דפרקא ריהטא. אמר אביי אגרא דכלה דהקא
אמר רבא אגרא דשמעתא סברא :

רש"י

מנע עלמו מנהשכים לפסחי : ואין עונה. שיעור שוכלו לענות דבר קדושה :
אלהו אברהם. שקבע מקום להפלתו : בעזרו. כדרך שהיה עוזר לאברהם :
אל יפסיע פסיעה גסה. לפי שמראה בעלמו שעיבוד ב"ה דומה עליו כמסוי :
נרדפה. לשון מרולה משמע שהרוף רץ : לפרקא. לשמוע. הדרשה :
מחליין רבנן שבתא. דאמר מר אסור לפסוע פסיעה גסה בשבת שנאמר אס
חשיב משבת רגליך : אגרא דפרקא. עיקר קבול סכר הכריות הרלים לשמוע
הדרשה מפי חכם הוא סכר המרולה שהרי רובם אינם מבינים להעמיד הגרסא
ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן שיקבלו סכר לימוד : אגרא דכלה. שבת
שלפני הרגל שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל : אגרא דשמעתא סברא.
שהוא יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר :

זוהר שמות דף ג' ע"א

תקתא אינון דרחין שכינתא מעלמא וגרמין דייריה דקדישא בריה הוא
לא בני בעלמא ובני נשא צוחין ודא אשתמע קליהון. ואינון אינון.
מאן ר"ג ע"ב דשכיב בנדה בנין דליות מסאבו תיקוף בעלמא בר מסאבו
דנדה

שמות ליום ראשון

דנדה. מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא. אסתאב איהו וכל
דמתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה. בכל אתר דאזלין אתדחייא שכינתא
מן קמייהו. ולא עוד אלא דגרים מדעין בישין על גרמיה ועל תהוא
ודעא דיוליד דבין דיקרב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דלוג עלוי
ולשתאר בכל שיפין די ליה. ודעא דיוליד בההוא שעתא (ס"א מסאבו)
משכון עלוי רוח מסאבו וכל יומי יהא במסאבו דהא בנינא יסודא
דליה איהו במסאבו רב ותקיף מכל מסאבו דעלמא דמיד דקרב בר
נש לגבי נדה ההוא מסאבו דלוג עלוי דכתיב (ויקרא ט"ז) ותהי נדתה עליו.
מאן דשכיב בבת אל נכר דאעיר ברית קדש ואת קיימא ברשו אחרא
דכתיב (מלאכי ב') ובעל פת אל נכר. דתנינן ליה קנאה סמי קדשא בריך
הוא בר קנאה דברית מדישא דאיהו קיומא דשמא קדישא ורוא
דמהימנותא. מה כתיב (במדבר כ"ח) ויחל העם לזנות אל בנות מואב מיד
ניחר אף יי בישראל. רישי עמא דידעי ולא מהו בדיהו אתענשו
בקדמיתא דכתיב סח את פל ראשי העם והוקע אותם לוי נגד השמש.
רבי אבא אמר מאי נגד השמש נגד הכרית דאקרי שמש. ועליה
אתמר (תהלים ט"ד) כי שמש ומגן יי אלהים. שמש ומגן (ויכ"ד) דא ברית
קדישא. מה שמש זרח ואנהיר על עלמא. אוף הכי ברית קדישא זרח
ואנהיר גופא דבר נש. מגן מה מגן איהו לאגנא עליה דבר נש. אוף
הכי ברית קדישא מגן עליה דבר נש. ומאן דנמיר ליה לית נזקא בעלמא
דיכיל דמקרב בהדיה ודא הוא נגד השמש רישי עמא יתפסון בכל דרא
ודרא בחובא דא אי ידעין וקא מקנאין ליה בגין דחובה דא עליהו קנאה
ליה לקדשא בריך הוא בהאי ברית מאן דאעיל קדושא דא ברשותא
אחרא עליה כתיב (שמות כ') לא יהיה לה אלהים אחרים על פני. לא
תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יי אלהיה אל קנא וכלא מגנא תדא.
ועל דא אתדחייא שכינתא מקמיה. מאן דמשקר בברית קדישא דחתיים
בבשריה דבר נש פאלו משקר בשמא דמודשא בריך הוא מאן דמשקר
השמא דמקרא משקר ביה במקרא לית ליה חולקא באלהא דישראל אי
קא בחילא דתויבתא תדיר (ס"א יתיר):

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

הרב"ם הלכות תשובה פ"ג
* צריך פל אדם שיראה את עצמו פל השנה
פלח פאלו תציו לפאי ותציו תיב
וכן פל העולם תציו לפאי ותציו תיב. תמא
תמא אסד תני הכריע את עצמו ואת פל
העולם

מספר דברים שבקדושה ס"ד
* ימי השוככים ועוין הנדרם נאמנו מאד
ומרבית העם נגשים אל ה' לשוב
מתפאת נעורים אשר פנמו באות ברית
קדש וצריה לתהיר מהנדרים כי הנוהר
ואינו

שמות ליום ראשון

העולם כלו לבק חובה וגרם לו ולתם השקחה עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לבק זכות וגרם לו ולתם השועה והצלה שנגאמר (סלי י) צדיק יסוד עולם זה שצדק עצמו הכריע את כל העולם לזכות והציוו : ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יותר מכל ימות השנה. ונהגו כולם לקום בלילה בעשרת ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדרבני תחנונים ובכיבושין עד שאור היום : השעה ששוקלין עונות אדם עם זכויותיו אין מסבין עליו עון שקטא בו תחלה ולא שני אלא משלישי ואילך אם נמצאו עונותיו משלישי ואילך מרבין על זכויותיו אותן שתי עונות מצטרפין ודין אותו על הכף ואם נמצאו זכויותיו כנגד עונותיו אשך מעון שלישי ואילך מעבירים כל עונותיו ראשון ראשון לפי שהשלישי נחשב ראשון שפקר גמלו השנים וכן הרביעי הרי הוא ראשון שפקר גמלו השלישי וגו' עד סוף :

שמות יום שני תורה

יבין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו תוספת תורה משבת שעברה :

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם : וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְיִשוּ וַאֲתַלְדוּ וּסְבִיאוּ וַתְּקִיפוּ לַחֲדָא וַאֲתַמְלִיאת אַרְעָא מְנַחוּ : פ וַיִּקַּם מֶלֶךְ-חָדָשׁ עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדַע אֶת-

רש"י יוסף (ח) וישרצו. שהיו יולדות ששה זכרים אחד : (ח) ויקם מלך חדש. רב וסמואל. חד אמר חדש ממש וחד אמר שנהחדשו גזרותיו (סוטה יא) : אשך

שמות ליום שני

ה

יוסף : וקם מלכא תרתא על מצרים דלא מקיים גזרת יוסף : ויאמר אל-עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום מכמו : ואמר לעמיה הא עמא בני ישראל סגו ותקיפון מננא : הבה נתחכמה לו פן-ירבה והיה כיתקראנה מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו ונלחם-בנו ועלה מן-הארץ : הבו נתחכם להון דלמא יסגון ויהי ארי וערעננא קרב ויתוספון אף אינון על סנאנא ויגיהון בנא קרב ויסקון מן ארעא :

רש"י

אשר לא ידע. עשה עלמו כאלו לא ידע (כ"ג רח"ס) : (י) הבה נתחכמה לו. כל הבה לי הכנה והאמנה לדבר הוא כלומר הזמנו עלמכס לכך : נתחכמה לו. לעם נתחכמה מה לעשות לו (ש"ר). ור"ד נתחכם למושיען של ישראל לזכר זמים שכבר נשבע שלא יביא מצול לעולם (והס לא הביאו שכל כל העולם אינו מביא אכל הוא מביא על אומה אחת זרש"י יסן) : ועלה מן הארץ. על כרחו. ור"ד כאדם שמקלל עלמו ומולה קללתו באחרים והרי הוא כאלו כתב ועליו מן הארץ והס יירשעה :

נביאים ישעיה כ"ז

והיה ביום ההוא יחבט יהוה משבולת הנהר עד-נהל מצרים ואתם תקטו לאחד אחד בני ישראל : ויהי בעדנא שהיא יתמון קטילין קדם יי מביף נהרא פרת עד נהלא דמצרים ואתון תתקרבון חד קסטר חד בני ישראל : ב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובא האבדים בארץ אשר ונתגהים בארץ מצרים והשתחוו ליתוה בהר הקדש בירושלים : ויהי בעדנא ההוא יתקע בשופרא רבא ויתון די גלו לארעא דאתור ודאמלשלו לארעא דמצרים ויסגדון קדם יי במורא דקודשא בירושלים : הוי עטרת גאית לשפני אפרים וציץ

רש"י

נבל

(א) יחבט. לי חכמה ולקיסה : משבולת הנהר. הס האובדים בארץ אשור : (ב) וציץ נובל. הוא פרח חלגים המקולקלות יס"י לבי מטע ספארפו

שמות ליום שני

נבל צבי תפארתו אשר על ראש גיא שמנים הלומי יין :
וי די יתב פתרא לגיתנא מפשא רבא דישראל ויהב מגנפתא רשעית
דבית מקדשא תושבתיה די על ריש חילא שמנא בתישו חסד :
ו הנה חזק ואמיץ לאדני בורם ברד שער קטב בורם מים
בבירים שמפים הניח לארץ ביד : הא מין תקיפן ותסינן אתן
מן קדם יי בורמית ברד פעלעול רוח בורמית מין תקיפין שטפין בן
יתון עליון עממא ורגלונן מארעהון לארשא אוהרי בתוביא די בדיהון :

כ"ג ברכא (חזו"ה) רש"י

ספארו : גיא שמנים. פא כנרת ספירוסה שמנים : (ד) ונה. יס רוח חזק
ואמין לה' והוא כורס כד שער קטב מריי : הניח לארץ ביד. ימחה
על ארס :

כתובים משלי י"א י"ב

א הן צדיק בארץ ישלם אף בידשע וחוסא : הן צדיקא
בארשא מתתן ורשעי ותטאי מפין בן ארשא : ב אהב מוסר
אהב דעת ושונא תוכחת בער : מן דרחים מרהותא רחים ידעתא
וסגו מכסנותא פורא הוא : ג טוב יפיק רצון מיהוה ואיש מזמות
ירשע : טב מן דקבל רעותיה דאהוה ונברא רשעא רעיעא תרעיתיה :
ד לא יבון אדם ברשע ושרש צדיקים בלימוט : ז לא נתקן בר
נשא ברשעא ועקרהון דצדיקי לא נזוע :

רש"י

(א) ישולם. שכר העבירה עבירם : אף. וכ"ש : (ג) יפיק. יוליא : ירשע.
העולם : (ד) לא יבון. לא יקיים :

בושנה שבת פרק י"ג

רבי אליעזר אומר האורג שלשה חושין בתחלה. ואחת על הארינה חיב.
וחכמים אומרים בין בתחלה בין בסוף שיעורו שני חושין : ב העושה
שתי בתי גריו. בנירין בקירום. בנפה. בכברה. ובפל חיב. ותפוד שתי

ברמנורא

פרק יג רבי אליעזר אומר האורג ג' חושין בתחלה. אם זו תחלה ארינתו של כנר
הינו חיב עד שיארוג ג' חושין ואם מוסף הוא על האריג שעורו באחת
דמלטרף עם הסחר ואין הלכה כר"א : ב שתי בתי גריו. שנתן שני חושין של שתי בניר
סקורין לי"ג : בנירים. מחרש כ"ס שמרכיב שני פעמים (כל) חוט של שתי בניר ובפסס השלישית
מרכיבו

שמות ליום שני

תפירות. והקורע על מנת לתפור שתי תפירות : הקורע בתחתו. ועל
מתו. וכל המקלקלין. פטורין. והמלקלי על מנת לתקן. שיעורו כמתקן :
ד שיעור המלבן. והמנפץ. והצובע. והמטות. כמלא רוחב הסיט כפוף.
והאורג שני חושין. שיעורו כמלא הסיט : ה רבי יהודה אומר. הצד
צפור קמנדל. וצבי לבית. חיב. וחכמים אומרים צפור קמנדל. וצבי לבית
ולתצד ולביברין. רבי שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביברין שוין.
זה הכלל. כל המחסר צידה פטור. ושאינו מחסר צידה חיב : ו צבי
שנכנס לבית ונער אחד בפניו. חיב. נעלו שנים פטורין. לא יכור אחד
לנעול ונעלו שנים. חיבין. ורבי שמעון פומר : ו ישב האחד על הפתח
ולא מלאהו. ישב השני ומלאהו. השני חיב. ישב הראשון על הפתח
ומלאהו. ובא השני וישב בצדו. אף על פי שעמד הראשון והקד לוי.
הראשון חיב. והשני פטור. הא למה זה דומה. לנוער את ביתו לשומר.
ונמצא צבי שומר בתוכו :

ברמנורא

מרכיבו על חוט המורכב על הקנה : בקירום. יריעה ארוגה מסיב של דקל : ג הקורע על
מתו וכר. כמת שאינו חיב לקרוע עליו הוא דהוי מקלקל ופטור אבל על מה שחיב לקרוע
עליו מתקן הוא ומייב : בחמתו וכל המקלקלים פטורין. הא ממתי' אדחיא לה והלכה
סקורע כמתו חיב שא"פ שמקלקל הוא אלל הכנר מתקן הוא אלל ילרו ודעתו מתסבת
עליו כק : ד המלבן את הצמר והמנפצו והצובעו והטהו ממנו. סק כל אבות
מלאכות שטורן כדי שיטה מאותו הצמר חוט ארוך כמלא רוחב הסיט כפול והסיט הוא כדי
הפסק שיש בין אמה לאצבע כל מה שיוכל אדם להרחיבו וכשיפור הריחוק הוא שני פעמים הוא
הסיט כפול וריחוק שבין גודל לאצבע פעם אחד הוא ג"כ כמלא רחב הסיט כפול מפני שיש בו
כפליים כאותו שיש בין אמה לאצבע : האורג שני חושין. שטורן ברוחב הכנר כמלא הסיט
שא"פ שלא ארגן על פני כל רוחב הכנר חיב : ה הצד צפור. עד שהכניסו למנדל של
עץ ארמאר"א בלע"ז חיב שזו היא ידחתו אבל אם הכניסו לבית אינו נלוז כק : ו צבי. נלוז
משהכניסו לבית ועל כפניו אבל אם הכניסו לנייה או לחזר אין זו לידה : ולביברין.
קרפיות המוקפים חומה שמכניסין שם חיות וצמרים שם : כל המחוסר צידה. שקשה לתפשו
שם כגון שאינו מגיע לו כשהייה אחת שפחה לתפשו והלכה כרשב"ג (דמפרש) למלתיה דרבנן :
ז צבי שנכנס. מאליו לבית ונעל אחד בפניו זו היא לידתו : נעלו שנים פטורים. דהוי
לכו שנים שעסאוב : לא יכור אחד לנעול. אורחיה הוא לנועלו בשנים והוי כל א' עוסה
מלאכה דכלאו איכו לא מתעבדא : ור"ש פומר. ואין הלכה כר"ש : ז השני חיב. שהוא זה
אותו : הא למה זה דומה. מאחר שגוד ע"י ראשון : לנועל את ביתו לשמור. ולא
ללוד : ובמצא צבי. שהוא נלוז כבר שמור בתוכו כך זה אע"פ שעמד הראשון אין זה אלא
כשומר ללבו שיהיה לו מאתמול והשני פטור האומר במתני' פטור ומותר :

נמרא שבת דף ק"ה ע"ב

הקורע בחמתו וכו'. ורמינהי הקורע בחמתו ובאבלו ועד
מתו חיב ואף על פי שמתהלך את השבת יצא ידי
קריעה

קריעה. לא קשיא הא במת דידיה הא במת דעקמא. והא מתו קתני. לעולם במת דידיה ובתנך דלאו בני אבילות נינהו ואי חכם הוא חיובי מחייב דתניא חכם שמת הכל קרוביו. הכל קרוביו סלקא דעתך. אלא אימא הכל בקרוביו הכל קורעין עליו הכל חולצין עליו הכל מברין עליו ברחבה. לא צדיקא דלאו חכם הוא. ואי אדם פשר הוא חיובי מחייב דתניא מפני מה מתים בניו ובנותיו של אדם בשתן קמנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם פשר כדי שיבכה ערבונא שקלי מיניה אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם פשר שפך הבוכה על אדם פשר מוחלין לו על כל עונותיו בשביל כבוד שעשה. לא צדיקא דלאו אדם פשר הוא. ואי דקאי בשעת יציאת נשמה חיובי מחייב דתניא רבי שמעון בן אבא צדור אומר העומד על המת בשעת יציאת נשמה חיב לקרוע הא למה זה חזמה לספר תורה שנשרף. לא צדיקא דלא קאי בשעת יציאת נשמה: הקורע בחמתו וכו' וכהאי גוונא מי שרי והתניא רבי שמעון בן אבא צדור אומר משום חילפא בר אנא שאמר משום רבי יוחנן בן גורי הקורע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפור מעותיו בחמתו

רש"י

יצא ידי קריעה. שאדם חיב לקרוע על מנו: הא במת דידיה. כרייתא דקמי חיב במת דידיה שחיב לקרוע עליו הלכך קריעה דידיה לאו קלקול הוא אלא תקון: והא מתו נמי קתני. במסעיין: לעולם במת דידיה. שמוטל עליו לקברו ומיהו בהכח דלאו בני אבילות נינהו שאין מאוסן האמורים בפרשת כהנים אביו ואמו בנו ובתו ואחיו ואחותו: ופרכינן ואי חכם הוא. זה שמת: חיובי מחייב. נמי לקרוע וכיון דמחייב מתקן הוא ואמאי פטור: חורצין. יולדן לפניו חלוי כחף חלוקו קרוע עד שכתפו ערומ': מברין עליו ברחבה. שזו מברין האבלים ברחבה סעודה ראשונה שאכל אינו אוכל משלו: ס'ת שנשרף. שהרואה חיב לקרוע חף נשמת ישראל הנוטל דומה לו שאין לך ריק בישראל שאין בו טורה ומנוח: מי שרי והתניא וכו'. אלמא לאו מתקן

יהא בעיניך בעובד עבודה זרה שפך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודה זרה וחלף ועובר. אומר רבי אבין מאי קרא (תהלים פ"א) לא יהיה בך אר זר ולא תשתתהו לאך נכר איזהו אר זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע. לא צדיקא דקא עביד למרמא אימתא אאינשי ביתיה. כי הא דרב יהודה שליף מצבייתא. רב אחא בר יעקב תבר מאני תבירי. רב ששת רמי לה לא מתיה מוניני ארישה. רבי אבא תבר נכתמא:

רש"י

מתקן הוא שמלמד ומרגיל את ילדו לבל עליו: כך. משמע בקרבך שאם הוא כך מסתווה לאל נכר לבסוף: שליף מצבייתא. אמרי הבגד במתו להראותם שהוא כועס ויגורו מפניו: מוניני. ליר של דגים קמטים: נכתמא. כסוי הכד:

זוהר שמות דף ג' ע"ב

רבי יוסי פתח ואמר (שאל א' י"ב) וישבחו את יי אלהיהם וגומר. מאי וישבחו דדחו מנייהו ברית קיימא קדשא דהוה גזרין ולא פרעין עד דאתת דבורה ונדבת בהאי לכל ישראל במה דכתיב (שופטים ח') בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו יי. מאן דקמיל בנוי ההוא עוברא דמתעברא אתתיה ונרים לקמלא ליה במעשה דסתיר בגיניא דקדשא ברך הוא ואומנותא דיליה. אית מאן דקמיל בר נש והאי (בראשית י"ט כ') קמיל בנוי. תלתא בישן עביד דכל עלמא לא יכיל למסבל ועל דא עלמא מתמוגגא ועיר ועיר ולא ידיע וקדשא ברך הוא אסתליק מעלמא וחדשא וכפגא ומותגא אתין על עלמא. ואלין אינון קמיל בנוי סתיר בגיניא דמלכא דחי שכנתא דאזלא ומשטמא בעלמא ולא אשבתת גייהא ועל (דא) אלין רחמא (סיי רחין) דקודשא (עביד) בכיה. ועלמא אתדן בכל בני דנין. ווי לתהוא בר נש ווי ליה מב ליה דלא יתברי בעלמא וכאן אינון ישראל דאף על גב דהוה כנלחמא דמצרים אסתמרו מפל בני תלתא מנדה ומפת אל נכר ומקמול ורעא ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורבית. דאף על גב דגזרה אתגוד כל הין תיודת תיאורה תשליכיהו לא אשתבת בגיניו מאן דקמיל עוברא במעשה דאתתא כל שבן לבתר. ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא. מנדה דתני רבי חייא מאי (ירי ע"א) דכתיב (שמות ל"ח)

ויעש

שמות ליום שני

בפעל את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות מפני מה
זכו נשין להאי בגין דאסתמו גרמיהו כנלזתא דמצרים דלכתר
דאיתדיכין הוה איתין מתקשטין ומסתפקין במראה בגדעליהון ומעוררין
לון בפרה ורביה מפת אר נכר דכתיב (שם י"ב) יצאו כל צבאות י
ונומר וכתוב (תהלים קכ"ב) שבמי יה עדות לישראל עדות לישראל
דאי ואלה שמות בני ישראל שבמי בני ישראל דבר אל בני
ישראל ואי תימא ודא כתיב והוא בן איש מצרי הא ודאי חד הדי
ופדמנו קרא דכתיב (תהלים כ"ד) והוא בן איש מצרי ושם אמו שלומית
בת דברי למפיה דו פרה ורביה דכתיב ובני ישראל פרו וישרצו
תרבו ונומר ומפר הני אסתמו ישראל בני ישראל (א) עאלו בני
ישראל נפקו ודא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל ונומר:

יוסף לחק

מוסר

מספר רביים שבקדושה סי' ה' ו'

הלכה פסוקה

דומכ"ם הלכות תשובה פ"ג

הבינונים אם היה בכפר פחצה ענות
שלמן שלא הניח הפלין מעולם
דנין אותו כפי חסאו ויש לו חלק לעולם
הבא וכן כל הדשעים שעונותיהן מרבים
דנין אותן כפי חסאותם ויש להם חלק
לעולם הבא שפר ישראל יש להם חלק
לעולם הבא אף על פי שהסאו שגאמר
ועמו כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ
ארץ או משל כדומר ארץ החיים והיא
העולם הבא וכן חסדי אומות העולם יש
להם חלק לעולם הבא: ואלו הן שאין
להם חלק לעולם הבא אלא נכרתין
ואוכדים ונדמין על גודל רשעים ופואתם
לעולם ולעולמי עולמים. האפיקורסין
והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים
בביתא הוואל דמוסרין ומפסאי תרבים
והפושטין מברבי צבור והעושה עבירה
בדו רמה בפרהסיא ביהוקים והמוסרין
ומפילי אוקה על הזכור שלא לשם שמם
ושופכי דמים ובעלי רשון הרע והמושג
ערתו:
יהשקם: לא נחרכ הבית אלא בשביל שנאת חנם וכשהיו ישראל בשלום זה עם זה
הוא תפקן תיסוד מבת השלום ויבא הגואל במהרה בימינו אמן:

שמות יום שלישי תורה

ח

יכון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הדין ראשונה דשם כ"ן להשאר בו
חוספת נפש כשבת שעברה:

יא וישמו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם
ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת

רעמסס: ומניאו עליהון שלמונין מבאי שין בדייל לעצואיהון
בפולחנהון ובנו קרני בית אוצריא לפרעה ית פיתום וית רעמסס:
יב וכאשר יענו אתו בן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני
בני ישראל: וכמא דמענו לחון בן סנו וכן תקפין ושקת למצראי מן
קדם בני ישראל: יג ויעבדו מצרים את בני ישראל
בפרך: ואפלוהו מצראי ית בני ישראל בקשיו: יד וימררו את
חיהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובלב עבדה
בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך:
ואמרדו ית חיהון בפולחנא קשיא בסניא ובלבנין ובלבניא בתקלא
ית כל פולחנהון די אפלוהו בחון בקשיו: טו ויאמר מלך מצרים
למלדת העברית אשר שם האחת שפרה ושם
השנית פועה: ואמר מלכא דמצרים לחתנא יהודיתא דשום חדא
שפרה ושום תניתא פועה:

רש"י

ויא עליו על העם: מסים ל' חס שריס שמוצין מהם חס. ומהו המס שיצט
ערי מסכסס לפרעה: למען ענותו בסבלותם של מלרים: עדי מסכנות.
כשרבונמו וכן (ישעיה כ"ב) לך בח אל הסוכן הלו גובר כממנה על האלמית
(ט"ז): את פתום ואת רעמסס. שלא היו רחמים מסמלה לך ועשאות חוקים
וצלמית לאור: (יב) וכאשר יענו אותו. בכל מה שחס מוסרים לו לעמוס כן
לב הקדוש בחן הוא להרבות ולהפריך: כן ירבה. כן רבה וכן פרץ ומרדשו
חם הקדוש אומרת כן. חסס אומרים כן ירבה ואני אומר כן ירבה:
ויקוצו. קלו בחייהם (ויש מפרשים המגרים בעיני פלמס וק"ל). ורבותיו דרשו
קוליס היו בעיניהם: (יג) בפרך. בעבודה קשה כמפרכת את הגוף ומשברו:
(יד) למלדות. הוא לשון מולדות אלא שיש לשון קל ויש לשון כבד כמו שזכר
ומשבר חזק ומדבר כך מוליד ומילד: שפרה. זו יוכבד על שם שמשפרת את
הולד: פועה. זו מרים על שם שפועה ומדברת והוא לולד כדרך הנשים
המפייסות חיוק הכוכה (סס) פועה ל' לעקה כמו (ישעיה מ"ב) כולדה אפעה:

שמות ליום שלישי

נביאים ישעיה כ"ח

א ברגלים תרמסנה עמרת נאות שבורי אפרים : ברגליו יתדש
כתרא דגזתנא מפשא רבא דישראל : ב והיתה ציצת נבל
צבי תפארתו אשר על ראש גוא שמנים בכבורה במרם
קין אשר יראה תראה אותה בעודה בכפו יבלענה : ויהי
דחייב מצנפתא לרשישא דבית מקדשא תושבתתיה די על ריש חיקא
שמניא בכבורא עד לא קיטא דאם יחוי דחוי יתה כאלו היא בידיה
יבלענה : ג ביום ההוא יהיה יהוה צבאות לעמרת צבי
ולצפירת תפארה לשאר עמו : בעדנא תהיא יהא משיחא די
צבאות לכלילא דחדה ולכתר דתושבתא לשארא דעמיה : ד ולרות
משפט ליושב על המושפט ולגבורה משיבי מלחמה שערה :
למימר קשום דין לדיתבין בבית דינא למדן דין דקשום ולמתן גזתנא
לדינקון בקרבא לאתבתהון בשלם לבתיהון : ה וגם אלה ביו
שגו ובשכר תעו פתן ונביא שגו בשכר נבלעו מדהיו תעו
מדהשכר שגו בראה פקו פליליה : ואף אלון בתמרא רוו
ובעתיקא אסתלעמו בנתא וספר רוו מן עתיק אסתלעמו מן תמר מעו
מן עתיק אתפניאו בנת מיכל בסים מעו דינהא :

רש"י

(ב) כבכורה כניסול על האנס : במרם קי"ו. עם ניסול שאר התאנים :
(ג) ביום ההוא. כהנס הפושטים : יהיה ה'. ללדיקים הנשורים
זה : (ד) משיבי מלחמת. של טובה : (ה) שגו בדואה. הלטינו בדברי הנביאים :
פקו פליליה. כגילו המשפט :

כתובים משלי י"ב

א אשת חיל עמרת בעלה וברקב בעצמותיו מבישה :
אתנא בשירתא פלילא לבעלה ואנתנא בישתא חיק מלשיתא בקיטא
תיכנא מיכנא גרמו דנברא : ב מחשבות צדיקים משפט תחבולות

רש"י

רשעים

(א) וברקב מלעם הננס בעלמות :

דברי

שמות ליום שלישי

ט

רשעים מרמה : מחשבתהון דצדיקי דינא מדפנותא דרשישי
רמיותא : ג דברי רשעים ארבהם ופי ישרים יצילם : מדי
דרשישי ככנין לדמא ופומהון דתריצי מפצי לחון : ד הפוך רשעים
ואינם ובית צדיקים יעמד : נתהפכון רשישי ולא נשתפחון וביתחון
דצדיקי יקום : ה לפי שכלו יהלל איש ונענה לב יהיה לבו :
נברא משתבח בפומא דסוכלתנותיה וחסיד רענא יהוי לשמותא :

רש"י

(ג) דברי רשעים. עלתם לארוב על דם כשרים : (ד) ואינם. כי כלים :
יעמד. יתקיים : (ה) לפי שכלו יהולל איש. ימול שכרו : ונענה לב.
סהניע לבו מן התורה :

משנה יבמות פרק י"ג

בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות. ובית הלל אומרים ארוסות
ונשואות. בית שמאי אומרים בבעל ולא ביבם. ובית הלל אומרים
בבעל וביבם. בית שמאי אומרים בפניו. ובית הלל אומרים בפניו
וללא בפניו. בית שמאי אומרים בבית דין. ובית הלל אומרים בבית
דין ושלא בבית דין. אמרו ליהן בית הלל לבית שמאי ממאנת והיא
קמנה. אפילו ארבעה וחמשה פעמים. אמרו ליהן בית שמאי. אין בנות
ישראל הפקר. אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיר ותמאן ותנשא :
ב איזו היא קמנה שצריכה למאן. כל שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה.
השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר
כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן. רבי
אליעזר אומר אין מעשה קמנה ביום אלא כמפתה. בת ישראל לכון

א

ברמורה

פרק יג א בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות. יתמה ששיאוה אמה
ואחיה אינה ממאנת אלא מן האירוסין : בבעל. חל אס מת ולא מיאבה צו
וכפלה לפני יבם יולדת כמיאון אלא תמתין עד שתגדיל ותלון : אין בנות ישראל
הפקר. ואפי' מן האירוסין לא תמאן ותארס לאחר ותחזור ותמאן אלא ממאנת צוה ותמתין
מלארס לאחר עד שתגדיל : ותמאן ותנשא. לאו למסדר ולמאן ומנא אחריתי. אלא הכי
קאמר וממתנת וממתנת מלארס לאחר עד שתגדיל או אס רוצה להנשא ממאנת כבעלה ותנשא
מיד דחו לא ממאנת לבית שמאי דכזאסה היא : ב אין מעשה קמנה אלא כמפתה.
דכמי שלא נשאת דמי ואין ה' כ"א והלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס ופחותה מכת שם בחוקת
שאינה יודעת לשמור קדושיה ואינה צריכה למאן ויותר מכת א' בחוקת שידעת לשמור קדושיה
ואש"ס שהיא סכלה ביותר ומכת שם ועד כה עשר צריכה בדיקה אס יודעת לשמור קדושיה
אס לאו וממאנת הכת והולכת עד שיהא כת י"ב שנה ויוס אחד ותכיא סימנים. לאחר מכתן
אינה ממאנת אפי' לא בא עליה. ואס בא עליה לאחר י"ב שנה ויוס אחד אש"ס שלא הכיאה
סימנים

ב

שמות ליום שלישי

לא תאכל בתרומה. בת פהן לישראל תאכל בתרומה: ג רבי אליעזר
בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש כאלו היא אשתו. וכל עכבה
שאינה מן האיש כאלו אינה אשתו: ה הממאנת באיש הוא מתר
בקרובותיה. והיא מתרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה. נתן לה גט.
היא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו. ופסלה מן הכהונה. נתן לה
גט והחזירה. מיאנה בו ונשאת לאחר. ונתארמלה או נתגרשה. מתרת
לחזור לו. מיאנה בו והחזירה. נתן לה גט ונשאת לאחר ונתארמלה או
נתגרשה אסורה לחזור לו. זה הכלל. גט אחר מיאון אסורה לחזור לו.
מיאון אחר גט מתרת לחזור לו: ה הממאנת באיש נשאת לאחר
וגרשה. (לאחר ומיאנה בו). לאחר וגרשה. זה הכלל. כל שיצאת
הימנו בגט. אסורה לחזור לו. במיאון מתרת לחזור לו: ו הפגורש את
האשה והחזירה. מתרת ליבם. ורבי אליעזר אומר וכן הפגורש את
היתומה והחזירה. מתרת ליבם. ורבי אליעזר אומר. קמנה שהשיאה
אביה ונתגרשה. בירומה בתי האב. החזירה דברי הכל אסורה ליבם:
ו שני אחים נשואין לשתי אחיות (יתומות) קמנות. וכת בעלה של אחת
מהן. תצא משום אחות אשה. וכן שתי חרשות גדולה וקמנות. כת בעלה
של קמנה. תצא הקמנה משום אחות אשה. כת בעלה של גדולה. רבי
אליעזר אומר מלמדן את הקמנה שתמאן בו. רבן גמליאל אומר אם

מיאנה

ברמנורא

סימנים הישוקי שמה נשרו הסימנים וקנאה: ג כל עכבה שהוא מן האיש. נתן לה
גט וז היא עכבה שהיא מן האיש דכיון דלא מיאנה נילתה דעתה שכל מה שהיתה מתעכבת
אלו היה כשילו. מיאנה בו וז היא עכבה שאינה מן האיש שלא נתעכבה אללו משום ארסות
ומהני מפרש לה ואל: ד מתרת לחזור לו. אפי"ג דאם לא הסירה ונשאת לאחר מתוך
הצדוק ונתארמלה אסורה לראשון אפי"ה כי הסירה ומיאנה בו אחת מיאון וגלי עלה דקטנה
היא וכעלי' לגט ולא הוי כחורה שיה כחצור גרושתו משנשאת לאחר: זה הכלל. כלומר
אסילו פמיים הרבה גרשה והחזירה ומיאנה בו אם נשאת לאחר מתוך גט אסורה לחזור לו
ומתוך מיאון מותרת לחזור לו: ה לאחר ומיאנה בו. כלומר חרה ונשאת לשלישי ומיאנה
בו. כל שילתה ממנו בגט אסורה לחזור לו אפי"פ שילתה משל אחריו כמיאון לא כעלה לנישוא
ידיה: ו מתרת ליבם. ולא אמריק נשואין הראשונים מפילין היבמה לפני היבם
ומטפה שנייה אסור קימה עליה כמיאון אשה אה דמיאן לה גרשה אסור: רבי אליעזר
אומר. דגור כל הני אסו ימותה כמי האב דאמריק לקמן במטתין דללטר חריתה הרי
היא כחורה אסילו לרבן ואין הלכה כר' אליעזר: בירומה בדיוי האב. אף על פי שאב
חי הרי היא כחורה לענין קדושין דשוב אין לאב כח לקבל קדושה ואם הסירה בקטנותה
אסורה ליבם אם מת בקטנותה דקדושי חרה איק כלום הואיל ופקע רשות אב מינה והיא אין
לה די וסיו כחורה ושמדה: ו תצא משום אחות אשה. ופעורה מן החליה ומן היבוס:
מת בעלה של גדולה. ופסלה לפני ככל הקטנה ויקנה של גדולה שהיא מן החורה אסרת
קמנה עליו משום דכחיה דרעק והיא לה אחת וקטנה. מה יעשו: רבי אליעזר אומר
מלבידים הקמנה שתמאן בו. והשקר נשואים ויהא עיבס את הגדולה והלכתו טוחים:

רבן

שמות ליום שלישי

מיאנה מיאנה. ואם לאו תמתיך עד שתגדיל ותצא הללו משום אחות
אשה. רבי יהושע אומר אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו. מוציא
את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה: ה מי שהיה נשוי לשתי יתומות
קמנות וכת. ביאתה או חליצתה של אחת מהן פותרת צרתה. וכן שתי
חרשות. קמנה וחרשת. אין ביאת אחת מהן פותרת צרתה. פקחת
וחרשת ביאת הפקחת פותרת החרשת ואין ביאת החרשת פותרת
את הפקחת. גדולה וקמנה ביאת הגדולה פותרת את הקמנה. ואין
ביאת הקמנה פותרת את הגדולה: ה מי שהיה נשוי לשתי יתומות
קמנות וכת. בא יבם על הראשונה וחזר ובא על השנייה. או שבא אחיו
על השנייה לא פסל את הראשונה. וכן שתי חרשות. קמנה וחרשת בא
יבם על הקמנה. וחזר ובא על החרשת. או שבא אחיו על החרשת לא
פסל את הקמנה. בא יבם על החרשת. וחזר ובא על הקמנה. או שבא
אחיו על הקמנה פסל את החרשת: י פקחת וחרשת. בא יבם על
הפקחת וחזר ובא על החרשת. או שבא אחיו על החרשת. לא פסל
את הפקחת. בא יבם על החרשת וחזר ובא על הפקחת. או שבא אחיו
על הפקחת. פסל את החרשת: יי גדולה וקמנה. בא יבם על הגדולה.
וחזר ובא על הקמנה. או שבא אחיו על הקמנה. לא פסל את הגדולה.

בא

ברמנורא

רבן גמליאל אומר. אין ויקה גדולה חסרת את הקטנה דכבר ר"ג דלא אלימה ויקה לחסור
את אשתו עליו הילך את מיאנה מוסב ומחויבס הגדולה ואם לאו תמתיך הקטנה אללו עד
שתגדיל ויהי כשואיה דלוריימה וחרך כך תלא הגדולה משום אחות אשה אבל להלן
לגדולה לא דפסל את הראשונה עליו משום אחות חלולה: אי לו. או לו שמוציא את אשתו
בגט ואין מלמדן אחת למאן דאמריק שיתרחק אדם מן המיאוים: ה לשתי יתומות.
נכריות: או חליצתה. לחסר שתגדיל: וכן ב' חרשות. כלו כשם ששתי קמנות ביאת
אחת מהן פותרת רתה כך בשתי חרשות אבל חלולה ליכא למימר כחרשת דלאו בת חלילה
היא: א' קמנה וא' חרשה. אפי"פ דשתיין אין נשואין נשואין גמורין מ"מ לא ידעין כהי
מנייהו יחול ליה והיא השוכה אשתו עסי: ביאת הגדולה פותרת את הקמנה. דביאת
מי ששואיה נשואין גמורין פותרת אותה שאין נשואיה גמורין אבל איסכא לא: ו לא פסל
את הראשונה. סברי ביאתן שיה ויהי ראשונה קנייה היא הרי היא אשתו וביאת האחרונה
כשילת ומה ויהי לאו קני' היא הרי שתיין נכריות אללו שלא היו קנייות לאחיו ומקיים את
הראשונה שלא נפסלה עליו אבל אחרונה לא ללמא קנייות היו ומשבא על הראשונה קיימא
האיך עליה כחיסור שני נתיים: פסל את החרשת. דשמיא קטנה קניו' פולה וקנין החרשת
מחויבת וכוה עליו שני נתיים דכתיב מסקינן בגמ' קטנה ספק אם היא קנייה לגמרי הואיל
והואיה לביאה ללמד וכן ספק אם אינה קנייה כלל וחרשת קנייה ומחויבת כלומר קנייה
בשקלא וחינה קנייה קנין גמור ואפי"ה אם בא על החרשת אחר שכת על הקטנה לא פסל את
הקטנה ממה נפשך אי קטנה קנייה לגמרי הרי קנאה וביאת החרשת שאלה כן לאו כלום
היא ויהי אינה קנייה כלל אף לאחיו לא היתה קנייה ונכרית היא אבל אם בא שתלה על
החרשת ואפי"כ על הקטנה פסל את החרשת דשמיא קנין הקטנה קנין גמור הוא ופסל קנין
החרשת שכוה קנין מחויבת ויהי ספרים דגרסי אם בא על הקטנה וחזר ובא על החרשת פסל
את הקטנה דגורין אסו כשכא על החרשת וחזר ובא על הקטנה: יא רבי אליעזר אומר.

ככלן

שמות ליום שלישי

בא יכם על הקמנה וחזר ובא על הגדולה או שבא אחיו על הגדולה פסל את הקמנה רבי אלעזר אומר (בבב) מלמדו הקמנה שתמאן בו י יכם קמן שבא על יבמתו קמנה יגדלו זה עם זה בא על יבמה גדולה תגדלנה היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתה כופין אותו שיחלוץ לה לאתר שלשים יום מבקשים הימנו שיחלוץ לה ובזמן שהוא מודה אפילו לאתר שנים עשר חדש כופין אותו שיחלוץ לה לאתר י הנדרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ לה לאתר מיתת בעלה מבקשין הימנו שיחלוץ לה ואם נתפגנה לכה אפילו בחיי בעלה מבקשין הימנו שיחלוץ לה

ברטנורא

כגון מלמדו והלכה כרבי אלעזר יב יגדלו זה עם זה ואינו יכול לנרטה עד שיגדלו דגס קטן אינו נט היבמה שאמרה בתוך שלשים יום שכנסה היבם לא נבעלתה ליכס והוא אומר בעלתך ודיך כנס כופין אותו לחלוץ והוא נאמנת דעד תלחין יומין מוקי איכס נפסיה ולא כעיל לאחר שלשים יום הוא נאמן ללא מוקי איכס נפסיה מלכעול יותר מלי יום ומיהו אוכי לא משתרי וסויתיה אנפסה חתיכה דאוסורא ובעיה חליה ומבקשים ממנו שיחלוץ אבל לא כופין דהא הוא אומר שבעל והא דכופין אותו לחלוץ מוך שלשים יום ומבקשין אותו לחלוץ לאחר שלשים יום ואין כופין ומבקשין ליכס מוקי בגמרא כגון שנט יולא מתחת ידה שכיון שנתן גט ליקחו נפסלה עליו ומיהו בעיה חליה למשריה לעלמא ותי אמרה היא נבעלתה והוא אומר לא נבעלתה אין מוששין לדכרין ולא כטי חליה י הנדרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ לה ללא חסקה דעסה שימות בעלה ותפול לפניו ליכסו ונוסלה כתובתה אבל לאתר מיתת בעלה הויה מורדת וקיימא לן כותבין אגרת מרד על שומרת יכס מבקשים מסגו לחלוץ ויתן כתובתה אם ירצה ואם לא רצה לחלוץ והוא מורדת בו ונאה להפסיד כתובתה כופין אותו לחלוץ

גמרא יבמות דף ק"ה ע"ב

רבי הייא ורבי שמעון בר רבי הווי יתבי פתח חד מנייהו ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה שנאמר (מ"א ט) והיו עיני ורבי שם בר הימים וחד אמר עיניו למעלה שנאמר (איכה ג) נשא רבבנו אר כפים אדהכי אתא רבי ישמעאל בר רבי יוסי לגבייהו אמר דהו במאי עסקיתו אמרו ליה בתפלה אמר להו כך אמר אבא המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי שיתקיימו שני מקראות הללו אדהכי אתא רבי למתיבתא אינהו דהו קדילי יתיבו בדוכתייהו רבי ישמעאל

בר

רש"י

עיניו למטה כלפי ארץ ישראל משום דשכינה סתם קיימא דכתיב והיו עיני ולבי סס אתא רבי למתיבתא למידרש ובעי כל חד למיסב הדוכתיה

שמות ליום שלישי

יא

בר רבי יוסי אגב יוקריה הנה מפסע ואזיל אמר ליה אבדן מי הוא זה שמפסיע על ראשי עם קדש אמר ליה אני ישמעאל בר רבי יוסי שבאתי ללמוד תורה מרבי אמר ליה וכי אתה הגון ללמוד תורה מרבי אמר ליה וכי משה היה הגון ללמוד תורה מפי הגבורה אמר ליה וכי משה אתה אמר ליה וכי רבך אלהים הוא אמר רב יוסף שקליה רבי למטרפסיה דקאמר ליה רבך ולא רבי אדהכי אתאי יבמה לקמיה דרבי אמר ליה רבי לאבדן פוק בדקה לבתר דנפיק אמר ליה רבי ישמעאל כך אמר אבא איש פתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה בין קמנה אמר ליה תו לא צריכת פבר הורה זקן קא מפסע אבדן ואתי אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי מי שצריך לו עם קדש יפסע על ראשי עם קדש מי שאין צריך לו עם קדש היאך יפסע על ראשי עם קדש אמר ליה רבי לאבדן קום בדוכתיך תאנא באותה שעה נצטרע אבדן וטבעו שני בניו ומיאנו שתי בלותיו אמר רב נחמן בר יצחק ברך רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עקמא אמר רבי אמי מדבריו של ברבי נלמוד קמנה חולצת בפעוטות רבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים והלכתא עד שתביא שתי שערות:

רש"י

אדוכתיה: רבי ישמעאל בר רבי יוסי בעל כסר היה: מפסע ואזיל. סלק לאס: אבדן. תלמוד של רבי יוסי: שקליה רבי למטרפסיה. לגמולו על ששמע ולא מיחה: פוק בדקה. אס הביאה שתי שערות: לא צריכת. למידיקה: כבר הורה זקן. רבי יוסי: נצטרע אבדן. עוגשו של לשון הרע געעיס: מדבריו של ברבי. רבי יוסי. כל ברבי לשון אדם גדול: קמנה חולצת. משהיא כפעוטות כבת שית שבע דהגן במסכת גיטין הפעוטות מקטן מקח וממכרן ממכר במטלטלין הלכך לענין חליה הואיל ולא כתיב מיטע כשרה משהיא כפ' הזה שודעת מעט להבחין: לעונת נדרים. שנה אחת קודם לזמן צ' שערות כדתן בפרק ואל דופן צ"א שנה ויום אחד נדרים נבדקים אס יודעת לשס מי נדרה וסקדישה דבריה קיימין:

וילך

שמות ליום שלישי

זוהר שמות דף י"א ע"א

בַּקֶּדֶשׁ אִישׁ מִבֵּית לְוִי (וי"א א' בראשית קפ"ד א') דָּא גַבְרִיאֵל בְּמַה דְּאֵת אָמֵר
(דניאל ט') וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רֵאִיתִי בַחֲזוֹן וְנוֹמֵר מִבֵּית לְוִי דָּא
כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל דְּאֵתוּא מִסְמָרָא דְשִׁמְאֵלָא וְנִקְחָ אֵת בֵּת לְוִי דָּא נִשְׁמַתָּא
(וי"א ע"ב) דְּתַנְיִן בְּשַׁעֲתָא דְאֵתִי לִיד גּוֹפָא דְצַדִּיק בְּהָאִי עֲלֵמָא קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא קְרִי לִיה לְגַבְרִיאֵל וְנִמְלִיל תְּהִיא נִשְׁמַתָּא דְצַדִּיק דִּי בְּגַנְתָּא
וְנִתְתָּא לִיה לְהָאִי גּוֹפָא דְצַדִּיקָא דְאֵתִי לִיד בְּהָאִי עֲלֵמָא וְאִהוּ אֲתַפְקֵד
עֲלֵהּ וְנִמְרֵד לְהָאִי וְאִי תִימָא תְּהִיא מִלְאָכָא דְאֵתִי מֵנָּה עַל רוֹחֵיהוֹן
דְּצַדִּיקָא לְלֵה שְׁמִיה וְאֵת אֲמַרְתָּ דְאִהוּ גַבְרִיאֵל הֵכִי הוּא וְדָאִי
בְּגִין דְּאֵתִי מִסְמָרָא דְשִׁמְאֵלָא וְכִל מָאן דְּאֵתִי מִסְמָרָא דְשִׁמְאֵלָא
הֵכִי אֲקִרִי וְיִלְךָ אִישׁ דָּא עֲמָרְסֵ. וְנִקְחָ אֵת בֵּת לְוִי דָּא יוֹכְבֵד וְכַת
קוֹר נִתְתָּת וְאֲמַרְתָּ לִּיה לְאֵזְרוּנָא בְּהָאִי קְרִיב זְמָנָא דְפּוֹרְקָנָא
דְיִשְׂרָאֵל עַל יְדָא דְבִרָא דְאֵתִי לִיד מְנִיחֵהוּ. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סִייע
בֵּיה דְתַנְיִן שְׂכִינְתָּא שְׂרִייא עַל עֲרֻסֵיהוּ וְרַעֲיָתָא דְלַהוֹן בְּדַבְקוּתָא
הָדָא הוּא כְּהָ בְּשִׁכְיִנְתָּא וְעַד דָּא לָא אֲתַעֲדִי שְׂכִינְתָּא מִהָדָא בְּרָא
דְאֵלִידֵי לְקוּיָא דְכְּתִיב (ויקרא כ') וְהִתְקַדְּשִׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. פִּר
נִשׁ דְּמִקְדָּשׁ גְּרַמְיָה מְלַרַע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַדָּשׁ לִיה דְלַעֲיֵלָא כְּמַה
דְרַעֲוִתָּא דְלַהוֹן הוּא בְּדַבְקוּתָא דְשְׂכִינְתָּא הֵכִי אֲתַדְבַקָּא שְׂכִינְתָּא
כְּהָוָא עוֹבְדָא מִשֵׁשׁ דְעַבְדוּ. אָמֵר רַבִּי יִצְחָק וְכָאִין אֵינּוּן צַדִּיקָא
דְרַעֲוִתָּא דְלַהוֹן בְּדַבְקוּתָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר וְכְמַה דְאֵינּוּן
מִתְדַבְּקוֹן בֵּיה תְּדִיר הֵכִי נְמִי אִהוּ אֲתַדְבַק בְּהוּ וְכָא שְׂבִיק לֹון לְעַלְמִין.
וְיִ לְבִשְׁעֵיָא דְרַעֲוִתָּא דְלַהוֹן וְדַבְקוּתָא דְלַהוֹן מִתְדַבְּקָא מְנִיחֵהּ וְלָא
דִּי לְהוּ דְמִתְדַבְּקוֹן מְנִיחֵהּ אֵלָא דְמִתְדַבְּקוֹן בְּסְמָרָא אַחְרָא. תָּא תַּחַז
עֲמָרְסֵ דְאֲתַדְבַק בֵּיה דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִפְק מְנִיחֵהּ מִשֵׁה דְקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לָא אֲעֲדִי מְנִיחֵהּ לְעַלְמִין וְשְׂכִינְתָּא אֲתַדְבַקְתָּ בְּהִידֵיה
(בראשית כ"א כ') תְּדִיר זְכָאָה הוֹלְקֵיהִי

הלכה פסוקי יוסף לחק מוסר
הר"ם ה' תשובה פ"ג מספר תורים דף ע"ב ע"א
מִסְשָׁה הֵן מִיִּשְׂרָאֵל בְּנִקְרָאִין יוֹצִיאִין.
וְהָאֵמֵר שְׂאִין שֵׁם אֲבוֹת וְאִין לְעוֹלָם מְנִיחֵהוּ.
וְהָאֵמֵר שְׂאִין שֵׁם מְנִיחֵהוּ אֲבָל הֵם שְׂנֵי אֵין
יִתְרֵהּ וְהָאֵמֵר שְׂאִין שֵׁם רַבּוֹן אֲחֵד אֲבָל
שְׂהוּא פּוֹקֵב אֵין בְּעַל תְּמוּנָהּ וְכֵן הָאֵמֵר
שְׂאִינוּן לְבָהוּ תְּרַאשׁוֹן וְצוּר כְּכֵל וְכֵן הָעוֹבֵד
כּוֹכֵב

שמות ליום שלישי

פּוֹקֵב וְלָתֵי בְּרִי קִדְוִית מְלִיץ בֵּינֵהוּ וְכֵן רַבּוֹן
הָעוֹלָמִים כִּל אֲחֵד מִמְשָׁה אֵלֵי הוּא יוֹצֵא:
שְׂלִשָׁה הֵן מִיִּשְׂרָאֵל בְּנִקְרָאִין אֲפִיקוּרוּסִין
הָאֵמֵר שְׂאִין שֵׁם נְבוֹאָה כִּלָּר וְאִין שֵׁם מְבַע
שְׂפַנְיַע מִהַבְּרָא לְכַב בְּגֵי הָאָדָם וְהַמְכַחֵשׁ
בְּבִאָתוֹ שֵׁל מִשָּׁה רַבְּנֵה וְהָאֵמֵר שְׂאִין
הַבְּרָא יוֹדַע מַעֲשֵׂה בְּגֵי הָאָדָם כִּל אֲחֵד
מִשְׂלִשָׁה אֵלֵי הֵן אֲפִיקוּרוּסִין: שְׂלִשָׁה הֵן
מִיִּשְׂרָאֵל הַפּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה הָאֵמֵר שְׂאִין
הַתּוֹרָה מַעֲסֵה הֵן אֲפִילוּ פְּסוּק אֲחֵד אֲפִילוּ
תִּכְבָּה אֲחַת אִם אָמֵר מִשָּׁה אֲמָרוּ מִפִּי עַצְמוֹ
הֵבִי יָה כּוֹפֵר בַּתּוֹרָה וְכֵן הַכּוֹפֵר בְּפִירִישָׁה
וְהוּא תּוֹרָה שְׂבַעַל פִּהּ וְהַמְכַחֵשׁ מְנִיחֵהוּ
כְּגוֹן צְדוּק וְבִיתָאם וְהָאֵמֵר שְׂהַבְּרָא תְּחִלְיָה
מַצְוָה זֵו בְּמַצְוָה אַחְרָת וְכֵבֵר בְּמַלְהַ תּוֹרָה
זֵו אֲפִי עַל פִּי שְׂהִיא הִתְהָ מַעֲסֵה הֵן כִּל אֲחֵד
מִשְׂלִשָׁה אֵלֵי כּוֹפֵר בַּתּוֹרָה:
הוּא שֵׁל בְּשׂוֹר וְדָם וְעֵלִיה אָמֵר הַבְּבִיא (ספ"ד י') אֵיבִי אִישׁ אֲנִישִׁי בֵּיתוֹ כַּסְפּוֹרֶשׁ בְּנִקְרָא
וְצֵה תְּסַלֵּךְ יִתְבַּבֵּל לְאֵרוֹב אוֹתָהּ אֲפִי עֵיקֵר אַתְבָּה תְּהִיבָה בְּרַאשׁוֹנָה אֲשֶׁת לְעוֹרִים שְׂמִימִים
שְׂלַפְדוֹ אֵבִי תּוֹרָה צֵה לָנוּ מִיד הוּא בְּאָה לְהַתְּנִיחַד עִמּוֹ וְלִשְׁמָרוֹ. וְהוּא תַּקְוִין גְּדוֹל
לְפָנֵם הַבְּרִית שְׂהַתּוֹרָה כִּלָּה נִקְרָאָת בְּרִית וְזֵאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר סִים סִימִים:

שמות יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהן כנגד [דמילוי] ון דשם בזן לקנות הארת נפש יחירה משבת הבאה.

מִזֵּו וַיֹּאמֶר בְּיַלְדֶּכֶן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וְרֵאִיתֶן עַד־
הָאֲבָנִים אֲסִיבֶן הוּא וְהִמַּתֵּן אֹתוֹ וְאִם־בֵּית
הוּא וְחִיָּה: וְאָמַר בַּד תְּהִיֵן מוֹלְדֵן יֵת הַיְּהוּדִיתָ וְתַחֲזוּיֵן עַל
מִתְבָּרָא אִם בַּר הוּא תַקְמִלֵן יֵתָה וְאִם בְּרַתָּא הוּא וְתַקְיָמִינָה:
יִ וְתִירָאֵן הַמִּלְדֵת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלָא עֵשׂוּ כַּאֲשֶׁר

רש"י דבר
(פז) בילדכן. כמו בסולידכן: על האבנים. מושב האשה היולדת ובמקום אחר
קראו משבר וכמוהו (רמיה י"ח) עושה מלאכה על האבנים. מושב כלי לומדת
ולר חרס: אם בן הוא וגו'. לא היה מקפיד אלא על הזכרים שאמרו לו
אלטננינו שפניד לכוליד בן המושיע אותם: וחיה. וסמיה: (ז) ותחיון את הילדים.
מספקוס

שמות ליום רביעי

דבר אליהן מלך מצרים ותחיון את הילדים : שני
ודחילא תתא מן קדם יי ולא עבדא פמא דמליא עמקו מלכא
דמצרים וקמא ית בניא : יי ויקרא מלך מצרים למלדת
ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיון את
הילדים : וקרא מלכא דמצרים לחיתא ואמר להן מה דין עבדתיון
פתמא דדיו וקממיו ית בניא : יי ותאמרן המלדת אל
פרעה כי לא כנשים המצריות העברית כייחיות
הנה בטרם תבוא אליהן המלדת וילדו : ואמרא חיתא
לפרעה ארי לא כנשיא מצריתא יהודיתא ארי חביבן אינון עד לא ערת
לחתן חיתא וילדו : כ וייטב אלהים למלדת וירב העם
ויעצמו מאד : ואומיב יי לחיתא וסני עמא ותקיפו לחרא :
כא ויהי כייראו המלדת את האלהים ויעש להם

מסקות להס מים ומזון (סוטה ס) תרגום הראשון וקיימא והשני וקיימתון לפי שלשון
עבר לנקבות רבות חיה זו וכיולא זה משמשת לשון פעלו ול פעלתם. כגון (שמות
3) ותאמרנה איש מלרי לי עבר כמו ויאמרו לזכרים וסדכרנה צפיקס לי דכרסה
כמו וסדכרו לזכרים וכן (יחזקאל ג) ותחללה אותי אל עמי לי עבר חללתם כמו ותחללו
לזכרים : (יט) כי חצת הגדה בקיאות כמילדות תרגום מילדות חייטא. ור"ד (סוטה
ס) הרי הן משולות לחיות שאין לריכות מילדות ויבין משולות לחיות. גור אריב.
ואב יערף. בכור שורו. הילכה שלוחה. ומי שלא נכתב בו הרי הכסוב כללן
ויכרך אותם ועוד כתיב (יחזקאל יט) מה אמך לביאה : (כ) וייטב. כתיב
להם וזה חלוק בתיבה שיסודה ב' אותיות ונתן לה וי"ו יו"ד בראשה כשהיא
באה לדבר לי ופעל הוא נקוד הו"ד בליר"י שהוא קמץ קטן (או בסגול
שהוא פתח קטן) כגון וייטב אלהים למילדות וירב צבה יהודה (איכה ב')
הרבה האניה וכן ויגל השארית (דה"ב לו) דנכזראדן הגלה את השארית.
(שופטים ט"ו) ויפן אב אל זנב הפנה הזנבות זו לזו. כל אלו לי מפעיל את
אחרים. וכשהוא מדבר בלי ופעל הוא נקוד הו"ד בחיר"ק. כגון (ויקרא י')
וייטב בעיניו לשון הוטב וכן וירב העם נהרבה העם ויגל יהודה הגלה יהודה.
ויפן כה וכה פנה לכאן ולכאן ואל תשיבני וילך וישב וירד וילא לפי שאין
מגורתן של אלו שהרי הו"ד יכוד כהן ירד ילא ישב ילך יו"ד אוח שליטת בו :
וייטב אלהים למילדות. מהו הטובה : ויעש להם בתים. בתי כהונה ולויה
ומלכות

שמות ליום רביעי

בתים : ונהו כד דחילא תתא מן קדם יי ועבד להון בתיו .

רש"י

ומלכות שקרוין בתים. ויבן את בית ה' ואת בית המלך. כהונה ולויה מיוכזר.
ומלכות ממרים כדאיתא במכ' סוטה (ס)

נביאים ישעיה כ"ח

א כי בל שחננות מלאו קיא צאה בלי מקום : ארי כל פתוריהון
מלן מיכל מגעל ומשקן לית להון אתר די גקי מן אוגס :
ב את מי יורה דעה ואתמי יבין שמועה גמולי מחלב
עתיקי משדים : למן אתיהיבת אורייתא ומן אתפקד לסקבר
חוכמא הלא לבית ישראל דרחימין מכל עממיא וחביבין מכל מלכותא :
ג כי צו לצו צו לצו קו לקו קו לקו ועיר שם ועיר שם :
ארי אתפקדו למעבד אורייתא ומה דאתפקדו לא צביאו למעבד
ואתנביאו עליהון נבייא דאם יתובון ישתבק להון ולמני נבייא לא
קביאו חליוו ברעות נפשהון ולא חמידו למעבד אורייתא סברו דיתקיים
להון פולחן מעותא ולא סברו לפולחן בית מקדשי כזעיר הנה בעיניהון
בית מקדשי למפלח תמן כזעיר בעיניהון שכניתי תמן : ד כי בלעגי
שפה ובלשון אחרת ידבר אל העם הזה : ארי בשנוי ממלא
ובלישן תולעבא הו' מלעגין לקביל נבייא דמתנבן להון עמא הדיון :
ה אשר ואמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעיף וזאת
המרגעה ולא אבוא שמוע : דאמרין להון נבייא דין בית מקדשא

רש"י

(א) כי בל שחננות. שלהם של זכמי מתים שהן כקיא לואה : בלי מקום. אין
הדעת סובלחו : (ב) את מי יורה דעה. שמה לתינוקת : גמולי מחלב.
בדולי מחלב : עתיקי משדים. מוסרים מלפני ת"ח : (ג) כי צו לצו וגו'. נביא
מלוא להם מאת הקב"ה והם לו של ע"ז : קו לקו. יש להם קו משקלות
משופטי הרשע כנגד קו הדיק : ועיר שם. הנביא אמר להם עוד מעט חבא
עליהם רעה והם אומרים ימהר ימיש מעשהו לימים מועטין : (ד) כי בלעגי
שפה וכו'. כל המדבר עליהם דבר נבואה דומה להם ללי נלעג. (ה) אשר
אמר. הנביא להם : ואת המנוחה. להיחכם בשלוה : הניחו לעיף. שלא

תגזלוהו

שמות ליום רביעי

פָּלְחוּ בַיּוֹם וְדָא אַחְסַנְתָּ בַיּוֹם וְלֹא אָבוּ לְקַבְּלָא אוֹלָפָן: וְהָיָה לָהֶם
דְּבַר-יְהוָה צוֹ לְצוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ וְעִיר שָׁם וְעִיר שָׁם
לְמַעַן יִלְכּוּ וְכִשְׁלוּ אַחֲזֹר וְנִשְׁבְּרוּ וְנִקְשְׁוּ וְנִלְכְּדוּ: דִּין יְהִי כִּס
פּוֹרְעָנוּתָהוֹן עַל דְּאַתְּפָקְדוּ לְמַעַבְד אוֹרְיִיתָא וּמָא דְאַתְּפָקְדוּ לָא צְבִיאוּ
לְמַעַבְד בְּכֹן יִתְמַסְרוּן לְעַמְמָא דְלָא יָדַע אוֹרְיִיתָא עַל דְּהָלִיכוּ בְּרַעוּת
נַפְשֵׁהוֹן וְלָא תְמִידוּ לְמַעַבְד רַעוּתִי בְּכֹן יִסְבְּרוּן לְסַעֲד בְּעֵדוֹן דְּאַתִּי
עַל יְהוֹן עֵקָא וְלָא יְהִי לְהוֹן סַעֲד וּסְמִיךְ עַל דְּהוֹה וְעִיר בְּעֵינֵיהוֹן בֵּית
מְקַדְשֵׁי לְמַפְלַח תַּמָּן בְּכֹן יִשְׁתַּאֲרוּן בְּזַעֲר בִּינִי עַמְמָא דִּיגְלוּן לְתַמָּן
בְּדִירֵי דִיחִבּוּן וְיִתְקַלּוּן לְאַחֲזָא וְיִתְבְּרוּן וְיִתְצַדּוּן וְיִתְאַתְּרוּן:

רש"י

פנולוהו: (ו) והיה להם דבר ה' כמדת: צו לצו. הנכרים ישתכדו כהם
פקידה על פקידה: קו לקו. קו של פורעניות כנגד קו עבירות שזרם:
זעיר שם וכו'. לימים מוטטין יתמעטו הם:

כתובים משלי י"ב

א טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם: טוב היא זליא
ועבדי אית ליה מן הוא דמתיקר וחסיר לחמא: ב יודע צדיק
נפש בהמתו ורחמי רשעים אכזרי: ידיע צדיקא נפשא דבעיריה
ורחמיהו דרשעיה נבזרייתא: ג עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף
ריקים חסר לב: דפליח בארעיה ישבע לחמא ודרדף בתר סריקותא
חסר רענא הוא: ד חמד רשע מצוד רעים ושרש צדיקים יתן:
ראב רשעא מצודתא בשתא ועקריון דצדיקי נתקיים: ה בפשע
שפתים מוקש רע ויצא מצרה צדיק: בחובא דשפתא מתקל
בישא ופליט צדיקא מן עקתא: ו מפרי פיראיש ישבע טוב וגמול

רש"י

(א) טוב נקלה, זעניו ונעשה עבד לעלמו: ממתכבד, זעניו וסופו יחסר
לחס: (ב) נפש בהמתו, זניו וזני ציטו: (ג) אדמתו, כמשמעו
ד"א שחזר על תלמודו תמיד: (ד) רשע, להיות כיוון ומתפרנס ממלוד רשע:
ושורש צדיקים, יתן פירות טובים: (ה) בפשע שפתים, דור המבול:
ויצא מצרה, נח הלדיק: (ו) מפרי פיראיש, של עוסקי תורה: ישבע

טוב

שמות ליום רביעי

יד

יְדִי-אֲדָם יָשׁוּב לוֹ: גִּבְרָא מִן פְּרִי פּוּמִיָּה יִשְׁבַּע מִבְּתָא וְכָל בַּר נֶשׁ
הִיךְ עוֹבֵד אִידוּ מִתְּפָרִיעַ:

ישוב קרי

רש"י

טוב. אוכל פירותיו בעולם הזה: ישוב לו, בעולם הבא:

משנה בבא מציעא פרק ג'

א המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים. ונגנבו או שאבדו. שגם ולא
רצה לשבע. שחרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא. נמצא
הגנב משלם תשלומי כפל. טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה.
למי משלם למי שהפקדון אצלו. נשבע ולא רצה לשלם. נמצא הגנב
משלם תשלומי כפל. טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה. למי
משלם לבעל הפקדון: ב השוכר פרה מתבירו והשאירה לאחר ומתה
בדרך. ישבע השוכר שמתה בדרך. והשואל ישלם לשוכר. אמר רבי
יוסי ביצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו. אלא תחזור פרה
לבעלים: ג אמר לשנים גולתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם.
או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא. נותן לזה
מנה ולזה מנה שהורה מפני עצמו: ד שנים שהפקידו אצל אחד. זה
מנה וזה מאתים. זה אומר שקי מאתים. וזה אומר שלי מאתים. נותן
לזה מנה. ולזה מנה. והשואל יהא מונח עד שיבא אליהו. אמר רבי
יוסי אם בן מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו:

ברטנורא

פרק ג א המפקיד ולא רצה לישבע. שבעת השומרים שהיה יכול לטעור אם נשבע
שלא פשע בה ושלא אלא עלה בה יד: למי שהפקדון אצלו. דכיון דשלם קנה
כל תשלומיה. ואפי' לא שלם אלא כיון שאמר כב"ד הריני משלם קנה כל תשלומיה לא שאל
תשלומי כפל ולא שאל תשלומי ארבעה וחמשה: ב השוכר פרה מחבירו. ועמד השוכר והשאלה
לאחר ברשות המשכיר שאם לא נתן לו המשכיר רשות הא קיימא לן שומר שומר לשומר חייב:
ישבע השוכר. למשכיר שמתה כדרכה יפטור שהשוכר פטור מן האונסין: והשואל. שהוא
חייב באונסין משלם לשוכר כשבעה שהוא נשבע למשכיר: אמר ר' יוסי ביצד הלה עושה
סחורה וכו'. והלכה כרבי יוסי: ג אמר לשנים גולתי לאחד מכם. והס אינס תוכעין
לו כלום אלא הוא בל לנאת ידי שמים: נותן לזה מנה ולזה מנה. אבל שנים שתבעוהו
והודה שגול לאחד מהם ישבע כל אחד מהם ששלו גול ונותן מנה לזה ומנה לזה. קנס
קנסוהו חמשים מפני שער על לא תגזול וכן שנים שתבעו לאחד כל אחד אומר אבי הפקיד
אלך מנה והוא אומר אביו של אחד מכם הניח לי מנה ואיני יודע איזהו. הרי כל אחד
מהם נשבע שאביו הניח אללו מנה ונותן מנה לזה ומנה לזה דאיהו פשע כנפשה דהוה ליה
למידק ולזכור מי הניח אללו המנה: ד שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה
מאתים. כנון דלפקידו תרוייהו כי הדדי זה ופטי זה: נותן לזה מנה ולזה מנה
וכו'. דאמר לכו אהון לא קפדיתו אהדדי ולא השדתם זה את זה שאלו הכרו יתבע המאחזים
אנא נמי לא רמי אנפשא למידק המאחזים של מי הן. ועשאו כאלו הניחו כל השלם מאות
בזרור אחד דלא הוי ליה למידק מה יש לזה בתוכו. ומה יש להזרו: מה הפסיד הרמאי

למנו

שמות ליום רביעי

ה וכן שני בלמים אחד יפה מנה ואחד יפה אסף זון זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי נותן את הקמן לאחד מהן ומתוך הגדול נותן דמי קמן לשני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו אמר רבי יוסי אם בן מה הפסיד הרמאי אלא הפל יהא מונח עד שיבא אליהו והמפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבדו לא יגע בהן רבן שמעון בן גמליאל אומר מוכרן בפני בית דין מפני שהוא פמשיב אבירה רבועים: המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות לחמין ולאורז תשעה חצאי קבין לפור לשעורין ולדוחן תשעה קבין לפור לפוסמין ולזרע פשתן שלשה סאין לפור הפל לפי המדה הפל לפי הזמן אמר רבי יוחנן בן נורי וכי מה אכפת לן לעכברין והלא אוכלים בין מהרבה ובין מקמעה אלא אינו מוציא לו חסרונות אלא לפור אחד בלבד רבי יהודה אומר אם היתה מדה מרבה אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות: ה יוציא לו שתות לין רבי יהודה אומר חומש יוציא לו שלשת לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמרים לוג ומחצה בלע אם היה שמן מזוקק אינו מוציא לו שמרים אם היו קנקנים ישנים אינו מוציא לו בלע רבי יהודה אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו בל

ברשנורה

לעולם לא יודה על האמת: ה וכן שני בלמים לרבנן אטריכא ליה ולא זו אף זו קתני לא מכעיא כמנה ומאחיס דליכא פסידא דשכירת כלי אמרו רבנן נותן לזה מנה ולזה מנה אלא אפי' כשני כלים דליכא פסידא שריך לשכור הכלי הגדול כדי לתת ממנו דמי הקטן ולכשיבא אליהו נמצא שבעל הכלי הגדול הפסיד ששכר הכלי שלו וס"ד אמר דכהא מירו רבנן לרבי יוסי שהכל יהא מונח עד שיבא אליהו קמ"ל והלכה כחכמים: ה אבדוין ע"י עכברים או רקבון: לא יגע בהן למכרן לפי שרואה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו קב שלו חביב עליו ע"י שעמל בו מתשעה קבין של אחרים שיקה בדמיון אם ימכרם ולא אמרו רבנן הרי זה לא יגע בהן אלא שלא אבדו אלא עד כדי חסרון המפורש במשנתנו לחטים ולאורז תשעה חצאי קבין לכור וכו' אבל אם אבדו יותר מכדי חסרונו מודים חכמים לרבי שמעון בן גמליאל דמוכרם בבית דין והלכה כחכמים: ה המפקיד פירות אצל חבירו וערבן הנפקד עם פירותיו והיה מסתפק מהן ואינו יודע שיעור מה שאלל כשבא להחזירן: יוציא לו חסרונות יפחות כמה שהם רגילים לחסור: השעה חצאי קבין לכור הכור ל' סאין והסאה ששה קבין: הבל לפי המדה כן לכל כור וכור: הבל לפי הזמן שהניחה בידו לכל שנה ושנה ינכה לו כך: מה איכפת ליה לעכברים כך אוכלי ממה מועעת כמו ממה מרובה הלכך תשעה חצאי קבין לשנה בין לכור בין לעשרה מורין: אם היתה מדה מרובה שהפקיד אללו הרבה מעשרה כורים ולמעלה לא יוציא לו חסרונות: מפני שהן מותרות שבימות הגורן כשמשפיקים החטים יבשים ובימות הנשמי' כשמחזיקן נופחות וזכאילת עכברים אינן נחסרין כל כך לכל כור וכור דכולי האי לא אכלי עכברים מ' כורין הלכך נפחתו משלמת למה שהעכברים אוכלים ואין הלכה לא כר"י ולא כר"ז בן נורי וכל השעורים הללו בארץ ישראל ובימי התנאים אבל בשאר ארצות ובזמנים הללו הכל כפי מה שרגילין הורעים לחסר באות' מדינה ובאותו זמן: ה יוציא לו שתות לין. אם הפסיד אללו יין וערבו עם יינו הקנקנים בולעים שתות: רבי יהודה אומר חומש שהקרקע שהיו עושים ממנו הקנקנים באחריה דר"ל בלע חומש והכל לפי המקום: אף המוכר וכו' כס

שמות ליום רביעי

טו

ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה: ה המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה הפעלים מקום ומלמלה ונשברה אם מתוך ידו נשברה לצרכו חיב לצורכה פטור אם משנהיחה נשברה בין לצרכו בין לצורכה פטור יחדו לה הפעלים מקום ומלמלה ונשברה בין מתוך ידו ובין משנהיחה לצרכו חיב לצורכה פטור: ה המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשיטן לאחוריו או שמסרן לבנו ולבתו הקמנים ונפל בפניהם שלא פראוי חיב שלא שמר בדרך השומרים ואם שמר בדרך השומרים פטור: ה המפקיד מעות אצל שולחניו אם צררין לא ישתמש בהן לפיכך אם נאבדו אינו חיב באחריותן מתרין ישתמש בהן לפיכך אם נאבדו חיב באחריותן אצל בעל הבית בין צררין ובין מתרין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חיב באחריותן הננוני פבעל הבית דברי רבי מאיר רבי יהודה

ברשנורה

כסס שאמרו שמרים כמפקיד כך אמרו כמוכר שהמוכר שמן לחבירו ונותן לו מתוך חביותיו שמן מוזקק תמיד שהוא מסתפק ממנו הרי הלוקח מקבל עליו לפחות לו לוג ומחלה מחמת שמרים לכל מאה לוג ואין הלכה כר' יהודה: ה לא יחדו לה הפעלים מקום כבית שומר לומר לו זיית זו השילתי לצרכו להשתמש בה: לצרכה כמקום שקרובה להשתכר: אם משנהיחה שכלה תשמישה הניחה במקום משתמר בין שטעלה מתחלה ללרכו בין שטעלה ללרכה פטור דאמרינן משהחזירה הרי היא ברשות הבעלים כבתחילה ואינו עליה אלא כשומר חנם ופטור על אונסה ואע"פ שלא הודיעו לבעלים לומר נעלה והחזרתיה ורישא דמתני' ר' ישמעאל היא דאמר בנוב עלה מן העדר והחזירו למקומו שהוא פטור דלא בעינן דעת בעלים והא דקתני לא יחדו לה הפעלים מקום לא מבעיא קאמר לא מבעיא יחדו לה הפעלים מקום שהרי החזירה למקום המיוחד לה אלא אפילו לא יחדו לה הפעלים מקום דלאו למקום מיוחד לה החזירה פטור הואיל והחזירה למקום משתמר דלא בעינן דעת בעלים: ובין משנהיחה לצרכו חיב. סיפא זו אהאן לר' עקיבא דאמר בנוב עלה מן העדר והחזירו למקומו ונאנס לעולם הוא חיב עד שודיע לבעלים שנכנס החזיר והכי נמי לאחר שנשתמש בה ללרכו ונעשה גזלן עליה אע"פ שהניחה במקום המשתמר חיב. והאי דקתני כסיפא יחדו לה הפעלים מקום לא מבעיא קאמר לא מבעיא לא יחדו שהוא חיב משניחה לאחר שנשתמש ללרכו. דהא לא הניחה במקום מיוחד לה אלא אפי' יחדו לה מקום שחזר והניחה במקומו חיב דבעינן דעת בעלים ורישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע והכי מוקמין לה בגמרא: י צררן בסודרו והפשיטן לאחוריו אע"פ ששמירה מעולה הוא חיב שהמוליך מעות של פקדון ממקום למקום אין להם שמירה אלא בידו דכתיב (דברים י"ד) זרחה הכסף בידך אע"פ שזרורים הם יהיו בידך ואם בבית הוא אין להם שמירה אלא בפקדן וכו' אחר שפוש הוא והייב. אר"כ התנה מתחלה עם המפקיד שעל מנת כן הוא מקבל הפקדון שלא יתחייב בכל השמירות הללו: לבנו ולבתו הקמני' אבל לגדולים נשבעים הם ששמרו בדרך השומרים ופטור ולא אמרינן בהא שומר שומר לומר חיב שדרך האדם להפקיד מה שהופקד בידו אשמו וכו' וכל המפקיד על דעת שימנס הנפקד ביד אשתו וכו' הוא מפקיד: יא אם צררין ותחומין או קשורים קשר משונה לא ישתמש בהן אבל אם אינם חתומים או קשורים קשר משונה אע"פ שצררין הרי הן כמתורים וכללו אינם קשורים כלל ומותר להשתמש בהן: חיב באחריותן ואפי' לא נשתמש בהן הוי עליהם שומר שזכר מפני שיכול

שיכול

שמות ליום רביעי

אומר חנוני בשולחני: יב השולח יד בפקדון בית שמאי אומרים ילקח
בחסר וביתר הלל אומרים בשעת הוצאה רבי עקיבא אומר
בשעת התביעה החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חיב
ובית הלל אומרים אינו חיב עד שישלח בו יד (שנאמר אם לא שלח
ידו במלאכת רעהו) ביצד המה את החבית ונמר הימנה רביעית
ונשברה אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונמר הימנה רביעית
ונשברה משלם דמי כלה:

ברמנורא

שיכול להשתמש בהם והייב כגובה ואבדה. ואם נשתמש היו מלוה גביה וחיב אף בלונסין:
ר' יהודה אומר בשולחני. והלכה כה"י: יב ילקח בחסר וביתר. כמה שחסר הפקדון
וכמה שהותר. כגון שהפקיד אללו רחל טעונה למר או מעוברת ונגזזה או ילדה לאחר ששלח
בה יד. משלם אותה ואת גזוזתה ואת ולדותיה. ונמלא שהוא לוקה כמה שחסרה אללו. וביתר
שלא נתעברה או נטעה למר כשהוא אללו משלם אותה טעונה ומעוברת כמות שהיא עכשיו
והרי לוקה ביתר: וב"ה אומרים בשעת הוצאה מבית הבעלים. אם טעונה טעונה ואם
ריקנית ריקנית: ר"ע אומר בשעת התביעה. כמו שהוא הפקדון בשעת העמדה כדון.
דכתיב (ויקרא ה') לאשר הוא לו יתנו ביום אשמתו יתן כמו שהוא ביום אשמתו ביום
שמחייב בו כדון. והלכה כה"י: החושב לשלוח יד בפקדון. אמר כפני עדים הטול
פקדונו של פלוני לעמי: ב"ש אומרים חייבים. דכתיב (שמות כ"ג) על כל דבר פשע
מטעה שדבר לשלוח יד הוא פושע: עד שישלח בו יד. דכתיב אם לא שלח ידו במלאכת רעהו.
והוא על כל דבר פשע דרשו בה בית הלל אמר לפכדו ולשלוחו לשלוח יד בפקדון מנין שהוא
חייב ח"ל על כל דבר פשע: ביצד המה את החבית. השתא מפרש למלתייהו דכ"ה ואת
ספרי' דלא גרסי כינך ומלתא בלנפה נפשה היא: ונשברה לאחר זמן. אינו משלם ח"ל
רביעית. דשליחות יד אינו מחייב בלונסין עד שימסוך או יגביה דהוי קניה: הגביהה ונמל.
לאו דוקא נטל דמכא אנכהה על מנת ליעול חייב בלונסין אפילו לא נטל ממנה כלום ואם
נטל רביעית מן הכבית והחמין היין הנשאר בחבית אחר כן. אע"פ שלא הגביה החבית משלם
כל היין שהוא גרס לין שתנוון וגירי דידיה הוא דאחי ליה:

גמרא בבא מציעא דף מ"ב ע"א

צָרָרָן וְהַפְשִׁילָן וְכוּלֵי. בְּשִׁלְמָא פְּלִהוּ שְׁלֵא שְׁמַר פְּדָרָךְ
הַשּׁוֹמְרִים אֲלֵא צָרָרָן וְהַפְשִׁילָן לְאַחֲרָיו מֵאֵי הוּא לִיה
לְמַעַבְדַּ אֲמַר רַבָּא אֲמַר רַבִּי יִצְחָק אֲמַר קָרָא (דברים י"ד) וְצָרָתָ
הַפְסָף בְּיָדָךְ אֵף עַל פִּי שְׁצַרְוֹרִין יְהוּ בְּיָדָךְ. וְאֲמַר רַבִּי יִצְחָק
לְעוֹלָם יְהוּ כִסְפוֹ שֶׁל אָדָם מְצוּי בְּיָדוֹ שְׁנֵאמַר וְצָרָתָ הַפְסָף
בְּיָדָךְ וְאֲמַר רַבִּי יִצְחָק לְעוֹלָם יִשְׁלִישׁ אָדָם אֶת מְעוֹתָיו שְׁלִישׁ

בקרע

רש"י

מאי הוי ליה למיעבד. הרי לרנן: מצוי בידו. לא יפקידו לאחרים במקום
אחר

שמות ליום רביעי

מז

בְּקִרְקַע וְשְׁלִישׁ בְּפִרְקַמְטִיא וְשְׁלִישׁ תַּחַת יָדוֹ וְאֲמַר רַבִּי יִצְחָק
אֵין הַפְּרָכָה מְצוּיָה אֲלֵא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין שְׁנֵאמַר (שם כ"ח)
יְצוּ ה' אֶתְּךָ אֶת הַפְּרָכָה בְּאַסְמִיָּה. תֵּנָא רַבִּי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
אֵין הַפְּרָכָה מְצוּיָה אֲלֵא בְּדָבָר שְׁאֵין הָעֵין שׁוֹלְטָת בּוֹ שְׁנֵאמַר
יְצוּ ה' אֶתְּךָ אֶת הַפְּרָכָה בְּאַסְמִיָּה. תֵּנּוּ רַבְּנַן הַהוּלֵלֵךְ לְמוֹד אֶת
גְּרָנּוֹ אֲמַר יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ. הַתְּחִיל לְמוֹד אֲמַר בְּרוּךְ הַשּׁוֹלֵחַ בְּרָכָה בְּפָרִי הוּא.
מְדַד וְאַחַר כֵּךְ בְּרַךְ הָרִי זֶה תִּפְלַת שְׂוֵא. לְפִי שְׁאֵין הַפְּרָכָה
מְצוּיָה לֹא בְּדָבָר הַשְּׁקוּל וְלֹא בְּדָבָר הַמְּדוּד וְלֹא בְּדָבָר הַמְּנִי
אֲלֵא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין שְׁנֵאמַר יְצוּ ה' אֶתְּךָ אֶת הַפְּרָכָה
בְּאַסְמִיָּה. אֲמַר שְׁמוּאֵל פְּסָפִים אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֲלֵא בְּקִרְקַע.
אֲמַר רַבָּא וּמוֹדָה שְׁמוּאֵל בְּעַרְבֵי שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת דְּלֹא
אֲמַרְחִינְהוּ רַבְּנָן. וְאֵי שְׁתָּא לְמוֹצָאֵי שֶׁבֶת שִׁיעוּר לְמַקְבְּרִינְהוּ
וְלֹא קַבְּרִינְהוּ מְחִיב. וְאֵי צוּרְבָא מְרַבְּנָן הוּא סָבַר דִּילְמָא מְבַעֵי
לִיה זוּזֵי לְאַבְדִּלְתָּא. וְהָאִידְנָא דְשִׁכְיָהוּ גְשׁוּשָׁאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה
אֲלֵא בְּשָׁמֵי קוֹרָה. וְהָאִידְנָא דְשִׁכְיָהוּ פְּרוּמָאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה
אֲלֵא בִּינֵי אֹרְבֵי. אֲמַר רַבָּא וּמוֹדָה שְׁמוּאֵל בְּכוֹתֵל. (אי נְפִי
בֵּין הַקְּרָנוֹת). וְהָאִידְנָא דְשִׁכְיָהוּ טְפוּחָאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה
אֲלֵא בְּטְפַח הַסְּמוּךְ קִרְקַע אוֹ בְּטְפַח הַסְּמוּךְ לְשָׁמֵי קוֹרָה:

רש"י

אמר שאם תזמן לו סמורס לשכר יהא מוזמן לו: תחת ידו. לסיום מוזמן לו
ללורך ריוח הבא פתאום: באסמיה. דריש ליה לשון דבר הסמוי מן העין:
אין להם שמירה וכו'. דאם לא שמרן ונגזבו פשיעה היא: ואי צורבא מרבנן
הוא. המפקד שהוא חרד על מלות הבדלה על הכוס. אמר השוגר: דילמא
מבעי ליה זוזי לאבדלתא. להכי לא קברינכו ופסור: גשושאי. מגשין
בקרע בשפודין של ברזל להכיר מקום שחתיו חלל: בשמי קורה. כגג שחתיו:
פרומאי. שוגרי המקרה: ביני אורבי. בין קורס הבנין ככותל: טפוחאי
מספחים ככותל לידע אם יש שם חלל: או בטפח הסמוד וכו'. וכולן
ככותל:

פתח ואמר דודי לי ואני זו הרועה בשושנים. מי גרם לי נשאתי ודודי
 ודודי לי מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח
 והוא אדום מוצקים אותו והוא מתהפך ללבן ולעולם ריחו לא זו בך
 הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה שאמלא כן לא יתקיים
 העולם בשביל האדם החומא. והחמא נקרא אדם כמה דאית אמר אם
 יהיו המאובים בשנים בשלש ירבינו. מקריב קרבנו לאש שהוא
 אדם. וזורק הדם סביב למזבח שהוא אדם מדת הדין אדם מוצקים
 אותו (הריח) ועולה העשן פלו לבן ואז האדם נהפך ללבן נהפך מדת
 הדין למדת רחמים. ותא חזו פל מדת הדין אין צריך הרים שכן אלא
 מצד אדם והיינו דאמר רבי יהודה מדת דין (מלכים א' י"ח) ויתגודדו
 כמשפטם וגומר עד שפך דם עליהם אקא היו יודעים שלא ישינו
 ממצבת הדין פרצונם וזלתי באדם אמר רבי יצחק ועוד אדם ולבן
 נקרב לעולם והריח עולה משתיהו. מה השושן אדם ולבן כך ריח
 הקרבן. והקרבן ממאדם ולבן בא וראה מריח הקמרת שהמפנים
 מהם אדומים ומדם לבנים פגון הקבונה שהוא לבן מר דרור אדם
 והריח עולה ממאדם ולבן ועל פן מנהיג עולמו בשושנים שהוא אדם
 ולבן ובתיב (יחזקאל מ"ד) לתקריב לי חלב ודם כנגד זה אדם מקריב
 חלבו ודמו ומתכפר לו זה אדם וזה לבן מה השושן שהוא אדם
 והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור פלו לבן אקא באש כך הקרבן
 אין מוצקין אותו לחזור פלו לבן אלא באש עכשיו מי שישב בתעניתו
 ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כמו לבן אקא באש דאמר רבי
 יהודה מתוך תעניתו של אדם מחלישין אכריו וגובר עליו האש ובאותה
 שעה צריך לתקריב חלבו ודמו כאותו האש והוא הנקרא מזבח כפרה
 והיינו דרבי אלעזר כד תרה יתיב בתעניתא תרה מצלי ואמר גרוי
 ורוע לפניה י אלתי ואלתי אבותי שהקרבתי לפניה חלבי ודמי והרתחתי
 אותם בתמימות חולשת גופי יהי רצון מלפניה שיהא הריח העולה מפי
 בשעה זו כריח העולה מתקרבן באש המזבח והרצוני. נמצא שאדם
 הוא מקריב בתעניתו חללב והדם (והאש) והריח שעולה מפי הוא
 מזבח כפרה ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן ובכבוד שיתפנין
 למה דאמרן. אמר רבי יצחק מפאן ולהלאה בתיב (במדבר ל"א) פר דבר
 אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אמר רבי יומי בשתיה בית המקדש
 קיים אדם מקריב קרבנו בענין זה ומתכפר לו עכשיו תפלתו של אדם
 מכפר לו במקום הקרבן פי האי גזונא:

מספר חרדים דף ע"ב ע"א

הרמב"ם ה' תשובה פ"ג

שנים הם העבריינין מישראל העבריינין
 לעברה אחת והעבריינין לכל
 התורה בלה. העבריינין לעברה אחת זה
 שהחזיק עצמו לעשות אותה עברה כדון
 ונתפרסם בה והרגל אפילו היתה מן
 הקלות כגון שהחזיק תמיד ללבוש שעטני
 או לשאר פאה ונמצא פאלו במלה מצוה
 זו מן העולם אצלו הרי זה עבריינין לאותו
 דבר והוא שיעשה להכעיס: העבריינין
 לכל התורה בלה כגון בחזון לרתי נכרים
 בשעה שגזרין גזרה ונדבק בהם ויאמר
 מה בצע לי להדבק בישראל שהם שפלים
 ומרדמים טוב לי שאדבק באלי נכרים
 שדם פסופה הרי זה עבריינין לכל התורה
 בלה: מחמאי הרבים ביצד אחד
 שהחמאי בדבר גדול כגון רבנים וצדוק
 וביתים ואחד שהחמאי בדבר קל אפילו
 לבטל מצוה עשה ואחד המאנס אחרים
 עד שיחמאו בקנשה שתיה הנרג את ישראל
 עד שיעבדו עבדת זרה או שהמעה אחרים
 והדיחם:

שמות יום חמישי ותורה

יכוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהן כנגד ה' דמילוי דהך אחרונה דשם
 ב"ן לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה.

בב ויצו פרעה לכל עמו לאמר בלתי הבן הילוד
 היארה תשליכהו וכלי תחיון: פ

ופקידה פרעה לכל עמו למימר כל פרא דיתיליד ליהודאי בנהרא

רש"י
 (כב) לכל עמו. אף עליהם גזר יום שנועד משה אמרו לו אלמננינו היום נולד
 מושיען ואין לנו יודעין אס ממלכיים אס מישראל ורוחין לנו ססופו
 ללקות במים לפיכך גזר אותו היום אף על המלכים שנאמר כל הבן הילוד
 ולא

שמות ליום חמישי

תִּרְמָגָה וְכִי בְרַמָּא תְקִימוּן: ב א וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח
אֶת־בֵּת־לְוִי: וְאִזֵּל גְּבֵרָא מִדְּבֵית לְוִי וְנָסִיב יָת בֵּת לְוִי:
ב וְתֵהָר הָאִשָּׁה וְתֵלֶד בֶּן וְתֵרָא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא
וְתִצְפְּנָהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים: וְעֵדִיאת אֶתְתָּא וַיֵּלֶידֶת בֶּר וְחַזַּת
יָתָה אֲרִי מִב הוּא וְאִמְטָרְתָּה תֵּלְתָּא יָרְחִין: ג וְלֹא־יִכְלָה עוֹד
הֲצִפִּינוּ וְתִקְחִילוּ תֵּבֶת גְּמָא וְתַחֲמַרְהָ בַחֲמֹר וּבִזְפָּת
וְתִשֶׁם בָּהּ אֶת־הַיֶּלֶד וְתִשֶׁם בְּסוּף עַל־שֵׁפֶת הַיָּאֵר:
וְלֹא יִבְלֵית עוֹד לְאִמְטָרוּתָהּ וְנָסִיבֶת לָהּ תִּבְוָתָא דְגְמָא וְחַפְתָּהּ בַּחֲמַרָא
וּבִזְפָּתָא וְשִׁנְיַאת בָּהּ יָת רַבִּיא וְשִׁנְיַתָּהּ בְּיַעֲרָא עַל בִּיף גְּהָרָא:
ד וְתִתְצַב אַחֲתוֹ מִרְחֹק לְדַעַה מַה־יַּעֲשֶׂה לְוִי:
וְאֶתְעַדְתָּ אַחֲתָהּ מִרְחֹק לְמִידַע מַה יִּתְעַבֵּר לָהּ:

רש"י

ולא נאמר הילוד לעצבים והם לא היו יודעים שסופו ללקות על מי מריבה:
(א) ויהיח את בת לוי. פרוש היה ממנה מפני גזירת פרעה (וחזר ולקחה
וזכו וילך שהלך בעלת ביהו שאמרה לו גורתך קשה משל פרעה אם פרעה גזר
על הזכרים ואתה ג"כ על הנקבות. ברש"י יסן) והחזירה ועשה בה לקומין שניים.
ואף היא נהפכה להיות נערה. ובה ק"ל שנה היתה. שטולדה בצואה למלרים
בין הסומות ומאחיס ועשר שנה נסתה שם וכשילאו היה משה בן שמיים שנה.
א"כ כשנתעברה ממנו היתה בה ק"ל וקורא אותה בת לוי: (ב) כי טוב הוא.
כשטולד נחמלא הבית כולו אורה (סוטה ט): (ג) ולא יכלה עוד הצפינו. שמו
לה המלריים מיום שהחזירה והיא ילדתו לששה חדשים ויום א' שהולדת לשבעה
ילדת למקוטעין והם בדקו אחריה לסוף ט': גמא. גמי בלשון משנה ובלעז
יונקו (בינוע) ודבר כך הוא ועומד בפני כך ובפני קשה: בחמר ובזפת. זפת
מזחון ועיס מצפנים כדי שלא יריח אותו לדיק ריח רע של זפת: ותשם בסוף.
הוא לשון אגס רוסי"ל בלעז (שילפראהר) ודומה לו (ישעיה יט) קנה וסוף קמלו:

נביאים ישע"י כח

א לָכֵן שָׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה אֲנָשֵׁי לְצִוּן מִיִּשְׂרָאֵל הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלַם: בְּבֶן־קִבְיָא פְתַגְמָא בְּיַי גְּבַרְוִי רִשְׁעִין שְׁלִמְוִי עֲמָא

רש"י

(א) אנשי ציון וכו'. אומרים לצון בלשון משל: (ב) ברתנו ברית את מות.
שלא

שמות ליום חמישי

קָדִין וְדִי בִירוּשָׁלַם: ג כִּי אָמַרְתֶּם בְּרִיתֵנוּ בְרִית אֶת־מֹות וְעַם־
שְׂאוֹל עֲשִׂינוּ חוּהָ שִׁיט שׁוּמָף כִּי־עֵבֶר לֹא יבֹאֲנוּ כִּי שָׁמְנוּ
כְּזָב מַחֲסֵנוּ וּבִשְׁקֵר נִסְתַּרְנוּ: אֲרִי אָמַרְתִּין גְּזַרְנָא קִיִּים עִם קְטוֹלָא
וְעַם מְחַבְּרָא עֲבַדְנָא שְׁלֵמָא מַחַת סְנָאָה אֲרִי תִיתִי עֲלִיכוּן פְּנַחֵל מְגַבְר
דְּאִתֵּן אֶתְרִין לֹא תִיתִי עֲלֵנָא אֲרִי שְׁוִינָא בְּכַדִּיב רַחֲצִנְנָא וּבְגִין שְׁקִרִין
אִפְטַרְנָא: ג לָכֵן בָּהּ אָמַר אֲדֹנֵי יְהוָה הֲנִנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן אֲבָן
אֲבָן בְּחֵן פְּנַת יְקָרַת מוֹסַד מוֹסַד תְּמַאֲמִין לֹא יִחְיֶישׁ: בְּבֶן
פְּדִנָּן אָמַר יי אֱלֹהִים הָא אֲנָא מְמַנִּי בְּצִיּוֹן מִלְּךָ מִלְּךָ תְּקִיף גְּבַר וְאִמְתָּן
אֶתְקַפְנִיָּה וְאֶתְסַנְנִיָּה אָמַר גְּבִיא וְצַדִּיקִיא דְּהִימְנוּ בְּאֵלִין בְּמִיתִי עָקָא לֹא
יִזְבַּעְעוּן: ד וְשָׁמְתִי מִשְׁפַּט לְקוֹ וְצַדִּיקָה לְמִשְׁקֶלֶת וַיַּעַה בְּרַד
מַחֲסֵה כְּזָב וְסִתַּר מִיִּם יִשְׁמָפוּ: וְאִשְׁוִי דִינָא תְּקִין דְּאִפְטַרְתִּין בְּחוּט
בְּנִינָא וּזְכוּתָא בְּאֲבָן מִשְׁקוֹלָתָא וַיִּדְלַק רוּגְוִי בְּרוּחָן בְּדִבְכוּן וְעַל
דְּאִפְטַרְתִּין מִן קַדְשׁ מְעִיקָא יִתְכוּן עִמְמָיא יְגַלּוּן: ה וְכִפַּר בְּרִיתְכֶם
אֶת־מֹות וְחַזַּתְכֶם אֶת־שְׂאוֹל לֹא תִקּוּם שִׁיט שׁוּמָף כִּי
יַעֲבֹר וְחַיִּיתֶם לֹא לְמַרְמָס: וַיִּבְטַר קִימְכוּן דְּעַם קְטוֹלָא וְשְׁלִמְכוּן דְּעַם
מְחַבְּרָא לֹא יִתְקִים מַחַת סְנָאָה אֲרִי תִיתִי עֲלִיכוּן פְּנַחֵל מְגַבְר וְתַחֲוֹן
לְהוֹן לְדִישׁ:

* שו"ת קרי * יעבור קרי רש"י

שלא יבא עלינו: עשינו חוזה. גבול. שלא יעברנהו: שוט שוטף.
מכה המתהלכת בארץ: לא יבואנו. לא יבוא עלינו: שמנו כזב. ע"ז:
מחסנו. מחסה שלנו: ובשקר. בע"ג: נסתרנו. בטמנו להסתירנו: (ג) הנני.
הוא אשר יסד כבר בליון: אבן וכו'. כבר גזרתי והעמדתי המלך המשיח
שיהא בליון לאבן צוחן: בוחן. לשון חזק: פנת יקרת. הוא אבן שבמקלוע:
מוסד מוסד. יסוד המוסד: המאמין. דבר זה: לא יחוש. לא ימהר לומר.
אם אמר הוא ימהר לבוא: (ד) ושמת. לפני בוא אותו המלך אביא עליכם
גזירות להסס הפושעים שבכם: ושמת. משפט. יסורין לקו: ויעה. ויכבד
הכרד את מחסה הכוז. שאמרתם: וסתר. שאמרתם ובסקר נסתרנו המים
ישטפו: (ה) וכפר. ויתבטל:

א"ל

שמות ליום חמישי

כתובים משלי י"ב

דָּרַךְ אוֹרֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו וְשָׁמַע לְעֵצָה חָכָם: אֶרְחִיב דְּסִכְרָא
תְּרִיצָא בְּאִפּוּי וְדִשְׁמַע לְעֵצָתָא חֲכִימָא הוּא: אוֹרֵי בְּיּוֹם יוֹדַע
בְּעַסּוֹ וְכִסָּה קַלּוֹן עָרוֹם: שְׁמִיָּא בַר יוֹמִיָּה מוֹדַע רוּגְזִיָּה וְעָרִים מְכַפֵּי
צַעְרֵיהֶּ: יִפְיַח אֲמוּנָה יָגִיד צַדִּיק וְעַד שְׁקָרִים מִרְמָה: מִן
דְּמִסְהִיד הַיְמִנּוּתָא נִתְּנִי צַדִּיקוּתָא וְסִהַר דְּשִׁקְרָא רַמְיָה הוּא: ד' יֵשׁ
בְּזִמְתָּה בְּמִדְקָרוֹת חֲרָב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מִרְפָּא: אֵית דְּאִמְרֵיהֶּ
סְפִסְפִּיא רְגִישָׁא וְלִשְׁנָא דְחֲכִימֵי מְסִיא: ה' שְׁפַת־דְּאִמֵּת תִּבְּוֹן לְעַד
וְעַד־אֲרְגִיעָה לְשׁוֹן שְׁקָר: שְׁפַתָּא דְקִשְׁטָא תִתְּקִין לְעַלְמֵי וְסִהַרָּא
מִסְתַּרְהַב בְּלִישְׁנָא דְשִׁקְרָא:

רש"י

(ב) אור. ביום שהוא כועס מודיע כעסו. אבל הערוס כוסה הקלון ואינו ממנה
לריב: (ג) יפוח אמונה. מי שמדבר אמונה מניד דין עדות לזק
לזכות הזכאי: (ד) יש בושה מדבר. במדקרות חרב. לעשות מריבה בין
הבריות: ולשון חכמים. המביא שלום בין אדם לחבירו: מרפא. למכטא
הסוא: (ה) תבון לעד. מתקיים ועד ארגיעה. למעט רגע הוא כלה והולך
שהשקר אין לו רגלים:

בישנה ובחיים פרק י"ג

הַשְׁחִימָה וְהַמְעַלָּה בַּחוּץ. חֵיב עַל הַשְׁחִימָה. וְחֵיב עַל הַמְעַלָּה. רַבִּי יוֹסִי
הַגִּלְגָּלִי אוֹמֵר שְׁחַט בְּפָנִים וְהַמְעַלָּה בַּחוּץ חֵיב. שְׁחַט בַּחוּץ
וְהַמְעַלָּה בַּחוּץ פְּסוּר. שְׁלֵא הַמְעַלָּה בַּחוּץ אֶקְרָא דְבַר פְּסוּר. אָמְרוּ לוֹ אָף
דְּשָׁחַט בְּפָנִים וּמְעַלָּה בַּחוּץ בְּיוֹן שְׁהוּצִיאוּ פְּסוּר: ט טַמְא שְׂאֵבֶל בֵּין
קִדְשׁ טַמְא וּבֵין קִדְשׁ מְהוּרָה חֵיב. רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְגָּלִי אוֹמֵר טַמְא שְׂאֵבֶל

ברטנורא

פרק יג א השוחט, קדשים בחון והעלן בחון. כהעלם ח' חייב על השחימה וחייב
על ההעלאה. שכן שני גופי עבירה דתרווייהו כתיבי אשר ישחט ואשר יעלה:
כיון שהוציאו פסלו. ואע"פ חייב וה"ל לשחט בחון ומעלה בחון. ור' יוסי הגלילי אמר
ל' מה לשחט בפנים ומעלה בחון שכן היחה לו שעת הכושר תאמר לשחט בחון ומעלה
בחון שלא היחה לו שעת הכושר. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי: ב השמא שאכל ב'. משום
דפליגי ר' יוסי הגלילי ורבנן בתרווייהו ודמי הך תרתי פלוגתא להדדי תנינהו גבי הדדי:
ר"י הגלילי אומר וכו'. כגשמת הגוף ואח"כ נעמא הכשר כ"ע לא פליגי דחייב כרת כי
פליגי שנעמא הכשר ואח"כ נעמא הגוף רבנן אית להו איסור כולל דמתוך שחל עליו איסור
עומאת הגוף לאסרו בכשר סהור שהיה מותר בו בתחלה חל נמי אף על הכשר טמא. ואע"פ
שהיה

שמות ליום חמישי

מְהוּרָה חֵיב. וְטַמְא שְׂאֵבֶל טַמְא פְּסוּר שְׁלֵא אֶבֶל אֶקְרָא דְבַר טַמְא. אָמְרוּ
לוֹ אָף טַמְא שְׂאֵבֶל מְהוּרָה. בְּיוֹן שְׁנַנַּע בּוֹ טַמְאָהוּ. וְמְהוּרָה שְׂאֵבֶל טַמְא
פְּסוּר שְׂאִינוּ חֵיב אֶקְרָא עַל טַמְאָת הַגּוֹף: ג' חוֹמֵר בְּשִׁחִימָה מְבַעֲלִיהָ
וּבַעֲלִיָּה מְבַשְׁחִימָה. חוֹמֵר בְּשִׁחִימָה שֶׁתְּשׁוּחַט לְהַדְיוּט חֵיב. וְהַמְעַלָּה
לְהַדְיוּט פְּסוּר. חוֹמֵר בְּעַלְיָה שְׁנַיִם שְׂאִחוּ בְּכַסְיָן וְשִׁחְמוּ פְּסוּרִים. אִתְּחוּ בְּאֶבֶר
וְהַמְעַלָּה חֵיבִין. הַמְעַלָּה וְחוֹר וְהַמְעַלָּה וְחוֹר וְהַמְעַלָּה. חֵיב עַל כָּל עַלְיָה וְעַלְיָה.
דְּבַרֵּי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִינוּ חֵיב אֶקְרָא אַחַת. וְאִינוּ חֵיב עַד
שִׁיעַרָּה לְרֵאשׁ הַמְזֻבֶּת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אִפְּלוּ הַמְעַלָּה עַל הַפִּלַּע אוֹ עַל
הָאֵבֶן חֵיב: ד' אַחַר קִדְשִׁים בְּשָׂרִים וְאַחַר קִדְשִׁים פְּסוּלִים שְׁחָהּ פְּסוּר
בְּקִדְשׁ וְהַקְרִיבֵן בַּחוּץ חֵיב. הַמְעַלָּה בְּזֵית מִן הַעוֹלָה וּמִן הָאִימּוּרִין בַּחוּץ
חֵיב. הַקּוֹמֵץ וְהַלְבוּנָה וְהַקְטֹרֶת. וּמִנְחַת פְּתִימִים. וּמִנְחַת כֹּהֵן הַמְשִׁיחַ.
וּמִנְחַת גִּסְכִּין. שֶׁהַקְרִיב מֵאֶחָד מֵהֵן בְּזֵית בַּחוּץ חֵיב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹמֵר
עַד שִׁיקְרִיב אֵת כְּלוֹ. וְכֵלָם שֶׁהַקְרִיבֵן בְּפָנִים וְשִׁיר בְּהֵן בְּזֵית וְהַקְרִיבֵן

ברטנורא

שהיה חסור ועומד כדי שיתחייב עליו אף משום עומאת הגוף. ור"י הגלילי לית ליה איסור
חל על איסור כולל ואין איסור של עומאת הגוף חל על איסור של עומאת כשר ואין
הלכה כרבי יוסי הגלילי: ומתור שאכל טמא פסור. מן הכרת וסופי את המ'. משום
דכתיב (ויקרא ז') והכשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל: שאינו חייב אלא על טומאת
הגוף. דכתיב (שם) ועומאתו עליו ונכרתה בטומאת הגוף הכתוב מדבר: ג' שהשחט
להדיוט ב'. השחט קדשים בחון לאכילת הדיוט חייב: המעלה בחון לצורך הדיוט
פסור. משום העלאת חון. דבני שחיטה כתיב דם יחשב לאיש הפי' השחט לאיש. ובני העלאת
כתיב לעשות לה' אינו חייב כשמעלהו בחון. עד שיכין בו לה'. ושחמו פסורים.
דכתיב (ויקרא ז') דם יחשב לאיש הואו אחר ולא שנים: והעלוהו חיובין. דכתיב (שם)
איש איש וגו' אשר יעלה וגו' שאין ת"ל איש איש אלא לרבות ב' שחמו כאחד והעלוהו
שכן חייבין: העלה. ונדע לו: וחור והעלה. מאתה כהמה עמה חייב על כל אחת
ואחת: עד שיעלה לראש המזבח. דכתיב (בראשית ח') ויכן נח מזבח לה' אלמא הפי'
במה יחיד שהיא בחון אינה העלאת כלא מזבח: אפי' העלה על הפלע. דכתיב (ויקרא
ז') וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אוהל מועד. ולא מזבח כבמת יחיד וכפר' המעלה
בחון כתיב. והלכה כרבי יוסי: ד' שהיה פסולן בקודש. כגון הלך והיזל והשחט חון
לזמנו וחון למקומו הואיל וכפנים חס עליו לא ירדו מתקבל כפנים קריק ביה וחיובין עליו
בחון. דכתיב (שם) לעשות אותו לה' כל הנעשה לה' חייבין עליו בחון וכל שאינו נעשה לה'
אין חייבין עליו בחון: המעלה בזית מן העולה ומאימורין. ה' זית מזה וה' זית
מזה: חייב. דכולה ליל: הלבונה. של מנחת נדבה: והקטורת. של כל יום פרט בשפירות
אפרם בין הערבית: ומנחת כהנים. שהיא כליל וראויה להעלה כקומץ של מנחת ישראל
אכל שירי מנחת ישראל אינו חייב על העלתן בחון: ומנחת כהן המשיח. שפירות האופה
שהוא מביא בכל יום: בזית. דהיינו שיעור הקטרה: עד שיקריב את כולן. דקסבר כל
במתירין מפסלי בחסרון וכל זמן שלא קרבו כלן לא היו הקטרה ללאת בפלים ידי חובתן.
ולרבנן ה"ל הויה הקטרתן בכזית היבא דכולו קיים ולא חסרו קודם הקטרה: ושירי בהן ב' ח'
חייב: שהרי כזה נגמרה הקטרה: וכלן שחסרו כל שהן. קודם הקטרה ע"י איבוד או
שירופה נפסלו בחסרון דכתיב (ויקרא ז') והנותרת מן המנחה פרט לשחטה היא או שחט

קומלה

שמות ליום חמישי

בחוץ חייב. וכלן שחטרו כל שהן והקריבו בחוץ פטור: ה המקריב קדשים ואימוריהן בחוץ חייב. מנחה שלא נקמצה והקריבה בחוץ פטור. קמצה וחזר קמצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב: ו הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ חייב. רבי אליעזר פוטר עד שיקריב את השני. אחד בפנים ואחד בחוץ חייב. שני בזיכי לבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ חייב. רבי אליעזר פוטר עד שיקריב את השני. אחד בפנים ואחד בחוץ חייב. הונק מקצת דמים בחוץ חייב. רבי אליעזר אומר אף המנסף מי חג בחרג בחוץ חייב. רבי נחמיה אומר שירי הדם שהקריבו בחוץ חייב: ו המולק את העוף בפנים והעלה בחוץ חייב. מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור. השוחט את העוף בפנים והעלה בחוץ פטור. שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. נמצא דרך הכשרו מכפנים פטורו בחוץ. דרך הכשרו בחוץ פטורו בפנים. רבי שמעון אומר כל שתביין עליו בחוץ

ברטנורא

קומה קודם הקטרה: ה המקריב קדשים ואימוריהן. שהקריב הכשר והאמורי מחבורות בו: חייב. משום אימורין. ולא אמרין הוי בשר חוץ בין האימורין לאש ודכותה בפנים לאו העלה היא דרחמנא אמר (סס א') על העלים אשר על האש. והמעלן בחוץ נמי לא יאזיז חייב לא אמרין הכי לפי שמתן נמינו אינו חוץ: מנחה שלא נקמצה. אינה ראויה לפנים הלכך הקריבה בחוץ פטור: קמצה וחזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב. שכיולא בה בפנים כשרה כדתנן בהקומץ נתרעב קומה כשרים לא יקטיר ואם הקטיר כשרה: ו הקומץ והלבונה. של מנחת נדבה. שניהם מתירין את שריה לאכולה הלכך ר"א פוטר דכשי הקטרת כל המתיר: אחד בפנים. תמלה ואח"כ השני בחוץ חייב שזה נמר וכו' הכל תלוי: שני בזיכי לבונה. מתירין להם הפנים: מי חגג. שנתמלאו לשם ניסוך המים: בהג. הסוכות אם נסך אותן: בחוץ חייב. דסכר ניסוך המים בהג דאורייתא הוא הלכך מחייב עלה בחוץ ואין הלכה כר"א בזולה מתניתין וניסוך המים בהג לאו דאורייתא הוא אלא הלכה למשה מסיני: שירי הדם שהקריבו בחוץ חייב. כשירי דמים הפנימיים מירי וסכר שירי הדם מעכבים בהם הילכך עבודה היא להתחייב עליה בחוץ אכל כשירי הדם של מנחה החילון מודה הכי נחמיה שאינם אלא למנוה ולא לעכב הילכך הורקן בחוץ ודאי פטור ואין הלכה כר' נחמיה: ו מלק בחוץ. כבילה היא שאין מליקה אלא בפנים לפיכך פטור על העלאתו בחוץ וא"ת והלא כל העלים בחוץ נפסלו בזיאתן וכן השוחט בחוץ פסול הוא והייבין על העלאתו תס רחמנא רבייה אכל לפנין שאר פסולים מתקבלים בפנים בעינין: שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. אף על העלאתה דכל שמחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר והעלה הוא או אחר חייב: נמצא דרך הכשרו בפנים. בגמ' קאמר תני דרך חיוכו בפנים פטורו בחוץ. ודרך חיוכו בחוץ פטורו בפנים ענין שחט העוף בפנים והעלה בחוץ פטור. שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. מלק בפנים והעלה בחוץ חייב מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור. נמצא במקום שמתחייב על העלאתו אם נעשה העבודה הראשונה בפנים ענין מליקת פנים פטור על העלאתו אם נעשית המליקה בחוץ. ודרך שמתחייב על העלאתה אם נעשית עבודה הראשונה בחוץ ענין כשחטו: פטורו בפנים. אם נשחט בפנים והעלה בחוץ: ר"ש אומר כו'. במילתי' דק' חסורי מחסרה והכי קתני וכן השוחט בהמה כלילה בפנים והעלה בחוץ פטור דאינה מתקבלת בפנים דכתיב (ויקרא י"ט) ביום ובחכם ולא כלילה בפנים והעלה בחוץ פטור ולפיכך אינו חייב על העלאתו. אכל אם שחט כלילה בחוץ והעלה בחוץ חייב. מפני שהשחיטה בחוץ כלילה כשרה היא לפיכך חייב שחט על השחיטה ועל העלאתו. ופליגי ר"ם בהא ואמר

כל

שמות ליום חמישי

כ

חייבין על פיוצא בו בפנים. שהעלהו בחוץ. חוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחוץ: ה התפאת שקבל דמה בכוס אחד נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים. בפנים וחזר ונתן בחוץ חייב. שכלו ראוי לבוא בפנים קבל דמה בשני כוסות. נתן שניהן בפנים פטור. שניהן בחוץ חייב. אחד בפנים ואחד בחוץ פטור. אחד בחוץ ואחד בפנים חייב על החיצון. והפנימי מכפר. למה הדבר דומה למפריש חטאתו ונאכדה והפריש אחרת תתתיה ואחר כך נמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות. שחט שתיהן בפנים פטור. שחט שתיהן בחוץ חייב. אחת בפנים ואחת בחוץ פטור. אחת בחוץ ואחת בפנים חייב על החיצונה. והפנימית מכפרת. כשם שדמה פוטר את בשרה כך הוא פוטר את בשר חברתה:

ברטנורא

כל שקייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ כלומר כשם שהשוחט בחוץ כלילה והעלה בחוץ חייב כך אם שחט בפנים כלילה והעלה בחוץ חייב על ההעלה חוץ מהשוחט עוף בפנים והעלהו בחוץ פטור אף על פי שאם שחט והעלה בחוץ חייב ואין הלכה כר"ם: ו נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים חייב. מלתא דפשיטא היא ומשום סיפא נקט לה נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ שאינו נתן בחוץ אלא שירי הדם חייב ומתניתין כר' נחמיה דסכר שירים מעכבים ואינה הלכה: שניהן בחוץ חייב. אחת ואם היתה לו ידיעה כנתיים חייב שחט: א' בפנים. ואח"כ השני בחוץ פטור ואפי' לרבי נחמיה דסכר כוס א' עושה את חבירו דחוי להיות נשפך לאמה הלכך אפילו שירים לא הוי: והפנימי מכפר. להכשיר הזבח שהדס הנזק תמלה בחוץ לא עשה המשויר כיוצא בו: שתיהן בחוץ חייב על כל אחת ואחת. דבשעת שחיטת כל אחד היתה ראויה בפנים: אחת בפנים. והשניה אחרי כן בחוץ פטור דהויא לה חטאת שנתכפרו בעליה ולמיתה אולה ואינה מתקבלת בפנים: חייב על החיצונה. דהא הוי לפנים ואיזוהו מהן שירנה יקריבה: כשם שדמה פוטר את בשרה. מן המעילה דזריקת דם מוציאה כשר ק"ק מן המעילה דיהא בה שעת היתר לכהנים: כך הוא פוטר את בשר חברתה. ואע"פ שפסולה. ואשחט שניהם בפנים קאי ואשמיטין הכא דהיכא דמונחות שתייהן וקדם וזרק את דם האחת פטר את חברתה מן המעילה משום חטאת שנתכפרו בעליה דקיימא לן החטאות המתות לא נהנין ולא מועלין:

גמרא זבחים דף קט"ו ע"ב

פי אתא רב דימי אמר רבי בשלשה מקומות שרתה שכניה על ישראל בשירה ונוב ונבעון ובית עוקמים ובבלן לא שרתה אלא בחלק בנימין שנאמר (דברים ל') חופף עריו כל היום כל תפיפות לא יהו אלא בחלקו של בנימין. פי אזיר אפיי אמרה קמיה דרב יוסף אמר חד ברא הוה ליה לכייקיר

ולא

רש"י

חד ברא הוה ליה לכייקיר ולא מיתקן. נראה בעיני כי אביו של אביו כ"ל

שמות ליום חמישי

ולא מיתקן והכתיב (תהלים ע"ח) ויפיש משבן שילה וכתיב (שם) וימאס באהל יוסף ובשבת אפרים לא בחר. אמר רב אדא מאי קא קשיא ליה דיקמא שבניה בחלק בנימין וסנהדרין גדולה בחלק יוסף מדמצינו בבית עורמים דשבניה בחלקו של בנימין וסנהדרין בחלק יהודה. אמרי הכי השתא התם מיקרבן נחלות גבי הדדי הכא מי מיקרבן הכא גמי מיקרבן בדאמר רב חמא בר חנינא רצועה תיתה יוצאת מהקלו של יהודה ונכנסת לחקו של בנימין ובה היה מופח בניי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה לכולעה. הכא גמי רצועה תיתה יוצאת מהקלו של יוסף לחלקו של בנימין והיינו דכתיב (יהושע מ"ז) תאנת שילה. כתנאי חופף עליו זה מקדש ראשון. כל היום זה מקדש שני. ובין כתפיו שכן אלו ימות המשיח. רבי אומר חופף עליו זה העולם הזה כל היום אלו ימות המשיח ובין כתפיו שכן זה העולם הבא:

רש"י

כ"לל שמו: מי מיקרבן. שילה וגבול נחלת בנימין: תאנת שילה. על סיסה בנימין מתחונן עליה: העולם הזה. כל מקום שטרסה שכינה ואף שילה וגבול ונצטון:

זוהר שמות דף כ' ע"ב

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדן רבי תיבא פתח ואמר (תהלים כ"ג) מזמור לדוד יי רועי לא אחסר. כלומר יי רועי יי רועה שלי מה רועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב למרעה שמן במקום נחלי מים מנישר הליכתו בצדק ובמשפט אף הקדוש ברוך הוא פתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ונהלני נפשי ישובב. אמר רבי יוסי דרך הרועים לנהיג בצדק את צאנו להרחיקם מן הגזל להנהיגם במישור והשבת בידו שלא ישו ימין ושמאל כף הקדוש ברוך הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור ובכל עת השבת בידו שלא ישו ימין ושמאל. דבר אחר ומשה היה רועה אמר רבי יוסי תדע לך שבכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו הוא

מוכן

שמות ליום חמישי

מוכן לקבל עול מלכות שמים ואם הרועה שומה עליו נקרא (משלי כ"ו) תקנה לנכסיל ממנו. אמר רבי יהודה משה חכם היה וקני לנהוג את צאנו. בא וראה מדוד שנאמר (שמואל א' מ"ו) והנה רועה בצאן ללמדך שדוד חכם גדול היה והיה רועה צאנו בדין ובשורה לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל ולמה צאן ולא בקר אמר רבי יהודה ישראל נקראים צאן שנאמר (יהושע ל"ד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וכתיב (שם ל"ו) בצאן קדשים בצאן ירושלים. מה הצאן פשיקרבנו על המזבח בשבילם זוכה לחיי העולם הבא כף המנהיג לישראל בדין ובשורה בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. ועוד הרועה את הצאן פשהצאן יולדות הרועה נוטל אותם מלאים בחיקו כדי שלא ילאו ויגעו ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם כף המנהיג לישראל צדיק להנהיגם ברחמים ולא באכזריות. וכן אמר משה פי תאמר אלי שאהו בחיקך וגומר. מה הרועה את הצאן פשהוא רועה טוב מציל את הצאן מן הזאבים ומן האריות כף המנהיג לישראל אם הוא טוב מצילן מן האומות עובדי עבודה זרה ומדין של מטה ומדין של מעלה ומדריכן לחיי העולם הבא כף משה רועה נאמן היה וראה הקדוש ברוך הוא שבדאי הוא לרעות את ישראל באותו הדין ממש שהיה רועה את הצאן לנשבים כפי הראוי להם והנקבות כפי הראוי להן. ולפיכך פתיב ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו ולא שלו.

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מסע הררים דף ע"ב ע"א

ה"מ ה' תשיבה פ"ג

העולם הזה גם סוער צריך לבמות האדם בבעתו כאלו הוא שטמ בים ולכן ימים ראשו למעלה ליוצרו ויחזק פן יפגסו בפיו הפנים הנורונים וישמר מן הגלים הבאים לטורדו ואם לאו דמו כראשו. בן אדם סבת שלום פרום על ראשו וביתקו ככל עוז ותוקף והלכתו בדרךיו דכתיב (ישעיה מ"ה) וישש שלום וגו' ופרשו בזה מדרכתיב עושה ולא עשה שפמיר עושה לכן גם אפה פמיד פעשה שלום. דמות הלשון חרב חדה לאנשי המלחמה הצדיקים ולחמים כהגדר יצנם חרע ותיקו. הרשעים

נגד

חברו

שמות ליום חמישי

קברו בני נקרים או בני אדם שהוא בקברי נגד וצדק בפועל וחייליו. פתיב (החיים סי' ט)
ישגיהם אין להם חלק לעולם הבא: סעפים שנאמר ותורתך אהבתי וכתוב (ס)
אשרי תמימי דעה תהולכים בתורת ה' וכתוב (ס"ה) השלח על ה' יהבך הפונה פי פמה
אמן אדם מאבד בידיו קרוק בקשבו על עניני עולמו ופרנסתו וסוף אדם להכל דמה
פלומר סתרהר ומחשב ומבפול ומנו ואינו משגיח כי ימיו בצל עובר ובעוד שהוא מחשב
ומתרהר בעשה תכילות של תורה ומצות לעולם הבא. ואתה מבללא רב השלום הוא
י"ס"ד בפעולה קיוץ מפרהמתי לתמן אשר ענת וליס"ד ארץ:

ליל ששי תורה

ציוף יהודה

ה ותרד בת-פרעה לרחץ על-היאר ונערתיה הלכת
על-ידי היאר ותרא את-תתבה בתוך
הסוף ותשלח את-אמתה ותקחה: ונתת בת פרעה
למסחי על נהרא ועל-ימתה מהלכן על ביה נהרא ומות ית תבותא
בגו יערא ואושמת ית אמתה ונסבתה: ו ותפתח ותראהו את-
הילד והנה-נער בנה ותחמל עליו ותאמר מילדי
העברים זה: ופתחת ומות ית רביא והא על-ימא בבי וחסת
עליוי ואמרת מבני יהודאי הוא דן: ו ותאמר אחתו אל-
בת-פרעה האלך וקראתי לך אישה מינכת מן
העברית ותינק לך את-הילד: ואמרת אחתה לבת פרעה

רש"י

(ה) לרחץ על היאור. סרס המקרא ופרשהו ותרד בת פרעה על היאור לרחוץ
בו: על יד היאור. אלל היאור כמו (שמואל ב' יד) ראו חלקת יואב על ידי
והוא לשון יד ממש שיד האדם המוכה לו. ור"ד (סוטה ט) הולכת לשון מיסה
כמו הנה אנכי הולך למות (בראשית כה) הולכות למות לפי שמיתו זה. והכחוש
מסייען כי למה לנו לכחוש ונערוטיה הולכות: את אמרתה. את שפחתה ורבותינו
דרשו לשון יד. אבל לפי דקדוק לשון הקודש היה לו להנקד אמתה מ"ס
דגושה. והס דרשו את אמתה את ידה ונשתרבעה אמתה חמות הרבה (סוטה ט):
(ו) ותפתח ותראהו. את מי ראתה הילד זהו פשוטו. ומדרשו שראתה עמו
שכינה (ש"ר סוטה ט): והנה נער בוכה. קולו כנער: (ז) מן העבריות.
מלמד שחזירטו על מלריות הרבה לניק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם
השכינה

שמות ליל ששי

כב

באיויל ואקרי לך אתהא מינקתא מן יהודיתא ותניק לך ית רביא:
ה ותאמר-לה בת-פרעה לבי ותלך העלמה ותקרא
את-אם הילד: ואמרת לה בת פרעה איוילי ואולת עולמתא
וקנת ית אמה דרביא: ו ותאמר לה בת-פרעה הילכי
את-הילד הזה והניקהו לי ואני אתן את-שכרך
ותקח האישה הילד והניקהו: ואמרת לה בת פרעה אובילי
ית רביא הדיו ואנקיחי לי ואנא אתן ית אנךך ונסיבת אתהא ית
רביא ואוניקתה: ו ויגדל הילד ותבאהו לבת-פרעה
ויחי-לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן-
המים משייתהו: ורביא רביא ואותיתה לבת פרעה ונתה לה
לבר וקנת שמה משה ואמרת ארו מן מנא שחלתה: שלישי יא ויהי |
בימים ההם ויגדל משה ויצא אל-אחיו וירא
בסבלתם וירא איש מצרי מבח איש-עברי מאחיו:

רש"י

השכינה (ש"ר סוטה ט): (ח) ותלך העלמה. הלכה בזריות ועלמות כעלם:
(ט) הילכי. נחנכה ולא ידעה מה נחנכהה הי שליכי (ש"ר סוטה ט):
(י) משיתהו. שחלתה והוא לשון הולאה בלשון ארמי כמשחל בזינחא מחלכא.
ובל' עברי משיתהו לשון הסירותיו כמו (יהושע א) לא ימוש לא מסו. כך חזרו
מנחס. ואני אומר שאינו מנחכרת מש וימוש אלל מגזרת משה ולשון הולאה
הוא וכן (שמואל ב כב) ימשי ממים רבים. שאילו היה מנחכרת מש לא יתכן
לומר משיתהו אלל המישותיהו כאשר יאמר מן קס הקימותי ומן טב השיבותי
ומן זח השיחותי או משתיהו כמו (זכריה ג) ומשתי את עון הארץ. אבל
משיתי אינו אלל מגזרת תיבה שפעל שלה מיוסד זה"א בסוף התיבה. כגון משה
בנה עשה ליה פנה כשיבא לומר זהם פעלתי תבא היו"ד במקום ה' כמו עשיתי
בניתי פניתי לויטי: (יא) ויגדל משה. והלא כבר כתיב ויגדל הילד אמר רבי
יהודא בר"א הראשון לקומה והשני לגדולה שמינה פרעה על ביהו וירא בסבלותם.
(ב"ר) נתן עינו ולבו להיות מילר עליהם: איש מצרי. (ש"ר) נוגש היה ממונה
על שוערי ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר למלאכתם: מבח איש עברי.
מלקחו ורודתו ובעלה של שלומית בת דברי. היה ונתן עינו זה ובלילה העמידו
והולאו מציתו והוא חזר וכנס לבית וזא על אשהו כסצורה שהוא בעלה וחזר

והנה ביוםיא האנון ורבא משה ונפק לות אחותי וחוה בפלחנהו
והוא נבר מצרי מחי לגבר יהודי מאחוחי: יב ויפן כה וכה
וירא כי אין איש ויד את המצרי ויטמנהו בחור:
ואתפני לכה ולבא והוא ארי לית גברא ומחא ית מצרעה וממרה בחלא:
יג ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים
ויאמר לרשע למה תכה רעה: ונפק ביומא תנינא והא
תרו גברין יהודאין נצין ואמר לחיבא למה את מחי לחברך:
יד ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגנו
אתה אמר באשר הרגת את המצרי וירא משה
ויאמר אכן נודע הדבר: ואמר מן שניך לגבר רב ודין עלנא
הלמקמלי את אמר במא דקמלמא ית מצרעה ודחיל משה ואמר
בקושמא אתידע פתגמא: טו וישמע פרעה את הדבר הזה
ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה
וישב בארץ מצרים וישב על הבאר: וישמע פרעה ית
פתגמא הדיון ובעא למקמלי ית משה וערק משה מן קדם פרעה ויחייב

רש"י

האיש לביתו והרגיש בדבר וכשראה חוסו מלכו שהרגיש בדבר היה מכה וכו' וכו'
כל היום: (יב) ויפן כה וכה, ראה מה עשה לו בציה ומה עשה לו בשדה, ולפי
פשוטו כמשמעו: וירא כי אין איש, שאין איש עתיד ללכת ממנו שיתגיייר:
(יג) שני אנשים עברים, דהן ואזכירם הם שהותירו מן המן: נצים, מריצים:
למה תכה, אף על פי שלא הכהו נקרא רשע בהרמת יד: רעך, רשע כמוסך:
(יד) מי שמך לאיש, והרי עודך נער: הלהרגנו אתה אומר, מכאן אנו למדים
שהרגו בשם המפורש: וירא משה, כפשוטו, ומדרשו דאג לו על שראה בישראל
רשעים דלעורין אמר מעתה שמא אינס ראויין להגאל: אכן נודע הדבר,
כמשמעו, ומדרשו נודע לי הדבר שהייתי חמה עליו מה חטאו ישראל מכל ע'
חומות להיות נרדים בעבודת פרך אבל רואה אני שהם ראויים לכך:
(טו) וישמע פרעה, הם הלשינו עליו: ויבקש להרוג את משה, מסרו לקוסטינר
להרגו ולא שלטה בו החרב הוא שאמר משה וילילי מחרב פרעה:
וישב בארץ מצרים, נחשב שם כמו וישב יעקב: וישב על הבאר, למד

מיעקב

בארעא דמדון ויחייב על בירא: טז ולכתן מדון שבע בנות
ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהמים להשקות
צאן אביהן: ולרבא דמדון שבע בנן ואתאנה ודלעה ומלאה ית
רהמייא לאשקאה ענא דאביהן: יז ויבאו הרעים ויגרשום
ויקם משה וישען וישק את צאנם: ואתו רעיא ומרדוגון
וקם משה ופרקנן ואשקי ית ענהן: יח ותבאנה אל רעואל
אביהן ויאמר מדוע קהרתן בא היום: ואתאנה לות
רעואל אביהן ואמר מה דין אחיתין למיתי יומא דין: יט ותאמרן
איש מצרי העילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו
וישק את הצאן: ואמרא גברא מצרעה שזבנא מיד רעיא ואף
מדלא דלא לנא ואשקי ית ענא: כ ויאמר אל בנותיו ואיו
למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם:
ואמר לבנותיה ואן הוא למה דנן שבקתין ית גברא קבו ליה ויכול לחמא:
כא ויואל משה לשבת את האיש ויתן את צפרה
בתו למשה: וצבי משה למיתב עם גברא ויחב ית צפרה ברתה
למשה: כב ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר
גר הייתי בארץ גבריה: וילידת בר וקרא ית שמה גרשם
ארי אמר דיר הויתי בארע נוגרעה: כג כג ויהי בימים הרבים

רש"י

מיעקב שזדווג לו זוגו על הבאר: (טז) ולכתן מדון, רב שזסן ופירש לו
מע"א ונדוכו מאללס: את הרהמים, את זריכות מרלות המים העשויות בארץ:
(יז) ויגרשום, מפני הנדוי: (כ) למה זה עזבתן, הכיר בו שהוא מזרעו של
יעקב שהמים עולים לקראתו: ויאכל לחם, שמא ישא חמה מכס כד"א כי אם
הלחם אשר הוא אוכל: (כא) ויואל, כהרגומו, (כ"א) כמשמעו) ודומה לו
(שופטים יט) הואל נא ולין, ולו הואלנו, הואלתי לדבר, ומדרשו לשון חלה
כשבע לו שלא יזו ממדין כי אם זרסותו: (כג) ויהי בימים הרבים ההם,
שהיה משה גר במדין וימת מלך מצרים והולכנו ישראל לתשועה ומשה היה
רועה

הָהֵם וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן־
הָעֲבֹדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־
הָעֲבֹדָה : וַהֲנִי בְיוֹמָי סְגִי אֵינִי הַאֲנֹנִי וּמִית מֶלֶכָּא דְמִצְרַיִם וְאֶתְנַחֲוּ
בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן פְּלִחְנָא דְהַחַיָּה קִשְׁי עַל יְהוֹן וַיִּזְעַקוּ וַיִּסְלַקַת קַבְלֵתְהוֹן קָדְמִי :
מִן פְּלִחְנָא : כִּד וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים
אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב : וַשְׁמִיעַ
קָדְמִי : יְתִי קַבְלֵתְהוֹן וּדְכִיר : יְתִי קִימַת דְּעַם אַבְרָהָם דְּעַם יִצְחָק וְדְעַם יַעֲקֹב :
כִּה וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַע אֱלֹהִים : וַיִּגְדֵי קָדְמִי
: שְׁעִבְדָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בְּמִימְרָה לְמַפְרָקְהוֹן : רַבִּיעִי ס
ג א וּמִשָּׁה הָיָה רָעָה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חָתָנוּ בְּתֵן מִדְּוֹן
וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחֲרַי הַמִּדְבָּר וַיָּבֵא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים
חֲרֹבָה : וּמִשָּׁה הָיָה רָעִי יְתִי עֲנָא דִּיתְרוֹ חֲמוּתִי רַבָּא דְמִדְּוֹן וְדִבְרֵי יְתִי
עֲנָא לְבַתֵּר שְׁפֵר רַבְעִיא לְמִדְבָּרָא וְאֶתָּא לְמוֹרָא דְאַתְנָלִי עֲלוּתִי וַיִּקְרָא
בְּנֵי חֲרֹבָה : ב וַיִּרְא מֶלֶךְ יְהוָה אֱלֹהֵי בְּלַבַּת־אִשׁ מִתּוֹךְ
הַסֵּנֶה וַיִּרְא וַהֲנִי הַסֵּנֶה בְּעַר בְּאִשׁ וַהֲסֵנָה אֵינְנוּ
אַבְלִי : וְאַתְנָלִי מֶלֶכָּא בְּנֵי לָה בְּשִׁלְחוֹבוֹת אֲשַׁתָּא מִנּוּ אֲסַנָּא וְחֹזָא
וְהָא אֲסַנָּא בְּעַר בְּאֲשַׁתָּא וְאֲסַנָּא לִיתְהוֹי מִתְאַבְלִי : ג וַיֹּאמֶר מִשָּׁה

רש"י

רועה וגו' ובלה תשועה על ידו ולכך נסמכו פרחיות הללו. (ברש"י יט):
וימת מלך מצרים. (ס"ד) נטרע והיה שוחט שינוקות ישראל ורוחן בדמם:
(כד) נאקתם. לעקסת וכן (אויב כ"ד) מעיר מחיס ויאלקו: את בריתו את אברהם.
עם אברהם: (כה) וידע אלהים. נתן עליהם לב ולא העלים עיניו:
(א) אחר המדבר. להסתחקמן הגזל שלא ירעו בשדות אחרים: אך הר האלהים.
על שם העמיד: (ב) בלבבת אש. בשלהבת אש לבו של אש כמו לב השמים.
(שמאל ב יח) בלב האלה ואל תמה על הפי"ו שיש לנו כיוולא בו (יחזקאל טו)
מה אמולה לבתך: מתוך הסנה. ולא חילן אחר משום עמו אנכי בלרה: אבלי.
נאכל כמו לא עבד בה. אשר לקח משם: (ג) אסורה נא. אסורה מכאן להסתקרב

סס

אֶסְרֶה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמְּרָאָה הַגְּדֹלָה הַזֶּה מִדּוֹעַ
לֹא־יִבְעַר הַסֵּנֶה : וְאָמַר מֹשֶׁה אֶתְפָּנִי כְעַן וְאַחֲזִי יְתִי חֲזוּנָא רַבָּא דְדִין
מַה דִּין לָא מִתְנַקֵּד אֲסַנָּא : ד וַיִּרְא יְהוָה כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא
אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
הַנְּנִי : וְחֹזָא : יְ אַרְי אֶתְפָּנִי לְמַחֲזִי וַיִּקְרָא לָהּ : י מִנּוּ אֲסַנָּא וְאָמַר מֹשֶׁה
מֹשֶׁה וְאָמַר הָא אֲנָא : ה וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הָלֶם שְׁרִי־
נַעֲלִיךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד
עָלָיו אֲדַמַּת־קֹדֶשׁ הוּא : וְאָמַר לָא תִקְרַב הַלְבָּא שְׁרִי סִינְךָ
מֵעַל רִגְלֶיךָ אַרְי אֶתְרָא דְאַתְ קָאִים עֲלוּתִי אַחֲרֵי קֹדֶשׁ הוּא :

שמות יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל
הסדרה ותרגום והפמרה:

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מִהַבֵּית
אֱלֹהֵי־הָאֱלֹהִים : וְאָמַר אֲנָא אֱלֹהָא דְאַבְרָהָ אֱלֹהָא דְיִצְחָק
וְאֱלֹהָא דְיַעֲקֹב וּבְכַשְׁנוֹן מֹשֶׁה לְאַפּוּדִי אַרְי דְחִיל מְלֵאכְתִּפְלָא
בְּצִית יִקְרָא בְּנֵי : ז וַיֹּאמֶר יְהוָה רָאָה רְאִיתִי אֶת־עֵנִי עִמִּי
אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו
כִּי יָדַעְתִּי אֶת־מִכְּאֲבֵיו : וְאָמַר : י מִנְגָּא גְלִי קָדְמִי יְתִי שְׁעִבְדִּי
עִמִּי דִי בְּמִצְרַיִם וְיְתִי קַבְלֵתְהוֹן שְׁמִיעַ קָדְמִי מִן קָדְמִי מִפְּלִחְיְהוֹן אַרְי גְּלִי
: קָדְמִי יְתִי בִיבְיְהוֹן : ח וְאַרְדֵּי לְהַצִּילֹו מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ

רש"י

סס: (ד) ש"י. שלוף והולא. כמו (דברים יט) וכשל הכרזל כי ישל זיתך:
אדמת קודש הוא. המקום: (ז) כי ידעתי את מכאוביו. כמו ידע אלהים
כלומר כי שמתי לב להסבון ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי עיני ולא אלוטוס
הם

מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־אֶרֶץ מִזְבֵּה וּרְחֹבָה אֶל־אֶרֶץ
 זָבֹת חֶלֶב וְדִבְשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְתַחְתֵּי וְהָאֱמֹרִי
 וְהַפְּרִזִּי וְהַחִזִּי וְהַיְבוּסִי: וְאֶת־גְּלִיתִי לְשׁוֹבוֹתֶהוּן מִיַּד דְּמִצְרָאִי
 וְלֹא־סָקוּתֶהוּן מִן־אֶרֶץ הַהִוא לְאֶרֶץ מִבְּאֵ וּפְתִיחַ לְאֶרֶץ עֵבְרָא חֶלֶב
 וְדִבְשׁ לְאַתֵּר כְּנַעֲנָאִי וְתַחְתֵּאִי וְאֱמֹרָאִי וּפְרִזָּאִי וְחִזָּאִי וַיְבוּסָאִי: ט וְעַתָּה
 הִנֵּה צִעַקְתָּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֵה־אֵלָי וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלְחָץ
 אֲשֶׁר מַצְרִים לַחֲצִים אֲתֶם: וּכְשֵׁן הָאֵל קִבְּלִיתָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־תְּקֻמִּי
 וְאֶת־גְּלִי קִדְמִי יַתְּדוּתְקֹאדִי מִצְרָאִי דְּחִקוּן לְחֹן: י וְעַתָּה לִכְתֹּב וְאֶשְׁלַחֲךָ
 אֶל־פְּרַעֲה וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:
 וּכְשֵׁן אִיתָא וְאֶשְׁלַחֲךָ לְפִת פְּרַעֲה וְאֶפִּיק יַת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:
 יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִי אֵלֶךְ אֶל־
 פְּרַעֲה וְכִי אֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: וַאֲמַר
 מֹשֶׁה קִדְמִי מִן אֲנָא אֲדִי אֲזִיל לְפִת פְּרַעֲה וְאֲדִי אֶפִּיק יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 מִמִּצְרָיִם: יב וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְוַהֲלִיֶּךְ תֵּאוֹת כִּי
 אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־יְהוּדֵי־הָעָם מִמִּצְרָיִם

רש"י

את אזני מלעקתם: (י) ועתה לכה ואשלחך וגו'. וא"כ מה תועיל והולא את
 עמי יועילו דברך ותוליאם מסס: (יא) מי אנכי. מה אני חסוד לדבר עם
 המלכים: וכי אוציא את בני ישראל. והף אם חסוד חסוד אני מה זכו ישראל
 שתעשה להם נס ואוליאם ממלרים: (יב) ויאמר כי אהיה עמך. השיבו על
 ראשון ראשון ועל אחרון אחרון שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה לא שלך
 היא כי אם משלי כי אהיה עמך וזה המראה אשר ראית בסנה לך האופ כי
 אנכי שלחתיך ותלליח בשליחותי וכדאי אני להליל כאשר ראית הסנה עושה
 שליחותי וחיינו אוכל כך תלך בשליחותי ואיך חיזוק. ושאלת מה זכות יש
 לישראל שילאו ממלרים דבר גדול יש לי על הולאה זו שהרי עתידים לקבל
 קטורה על הסר הזה לסוף ג' חדשים שילאו ממלרים. דבר אחר כי אהיה עמך
 וזה שתלליח בשליחותך לך האות על הבטחה אחרת שאני מצטיחך כשתוליאם
 ממלרים תעבדון אותו על הסר הזה שתקבלו התורה עליו והיא הזכות העומדת
 לישראל. ודוגמת לשון זה מלינו (ישעיה לז). וזה לך האות הכול השנה ספיה וגו'

מפלה

תַּעֲבֹדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הַתֵּר הַזֶּה: וַאֲמַר אֲדִי יְהִי
 מִימְרֵי כִּסְעֶךָ וְגִדּוֹ לְךָ אֶהְיָ אֲדִי אֲנָא שְׁלַחְתִּיךָ בְּאֶפְקוּתֶךָ יַת עַמָּא
 מִמִּצְרָיִם תַּפְּלִחוּן קִדְמִי עַל טוֹרָא חֲדָן: יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
 הָאֱלֹהִים הִנֵּה אֲנֹכִי בֹא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי
 לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְתִּי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה
 שְׁמוֹ מַה אָמַר וְאָלֵהֶם: וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדְמִי יְיָ הָאֵל אֲנָא אֲמִי לְפִת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְחֹן אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָמָא שְׁלַחְתִּי לְוַתְכוּן וַיִּמְרוּן לִי מַת שְׁמַח
 מַה אֵימַר לְחֹן: יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר
 אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְתִּי
 אֵלֵיכֶם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַאֲמַר בְּדַבְּרֵי תִימַר לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְתִּי לְוַתְכוּן: טו וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־
 מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב
 שְׁלַחְתִּי אֵלֵיכֶם זֶה־שְׁמוֹ לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר:
 וַאֲמַר עוֹד יְיָ לְמֹשֶׁה בְּדַבְּרֵי תִימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָמָא
 דְאַבְרָהָם אֱלֹהֵא דְיִצְחָק וְאֱלֹהֵא דְיַעֲקֹב שְׁלַחְתִּי לְוַתְכוּן דִּין שְׁמוֹ לְעֹלָם
 וְגִדּוֹ דְכָרְנֵי לְכָל דָּר וְדָר: חֲמִישִׁי טז לְךָ וְאֶסְפַּת אֶת־זִקְנֵי

רש"י

מפלה סנחריב תהיה לך לאות על הבטחה אחרת שארנכס חריבה מפירות ואני
 אכרך הספיתים: (יד) אהיה אשר אהיה. אהיה עמם בלרה זאת אשר אהיה
 עמם בשעבוד שאר מלכיות (ברכות ט) אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם
 לרה אחרת דיים בלרה זו אמר לו יפה אמרת כה תאמר וגו' (ש"ד) לא שהשכיל
 חלילה משה ביותר אלא שלא הבין דברי הש"י כי לא מחשבתו מחשבת הש"י
 שמאז כך היתה דעתו באומרו ית' אהיה אשר אהיה למשה לבדו הגיד ולא שיגיד
 לישראל וזהו יפה אמרתי שגם דעתי מתחילה כך היתה שלא תגיד לבני ישראל
 כדברים האלה אלא כה תאמר לבני ישראל אהיה פעם אחת וכן משמע ביום
 ברכות ודו"ק: (טז) זה שמו לעולם. חסר וי"ו לומר העלומהו שלא יקרא
 ככתבו (ש"ד): וזה זכרי. למדו היאך נקרא וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם
 ה' זכרך לדור ודור: (טז) את זקני ישראל. מיוחדים לישיבה. וא"כ זקנים
 כהם

ה

שמות ליום ששי

ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי אבותיכם נראה
 אלי אלהי אבותי יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי
 אתכם ואת העשוי לכם במצרים: אזיל ותכנוש יח סבי
 ישראל ותימר להו' אלהא דאברהם ואלהא דאברהם
 יצחק ויעקב למימר מדבר דכירנא יתכון וית דאתעבד לבון במצרים:
 ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ
 הבנעני ותחתי והאמרי והפרזי ותחתי ותיבוסו אל
 ארץ זבת חלב ודבש: ואמריית אסיק יתכון משעבוד מצראי
 לצבע פנענאי ותחתי ואמוראי ופרזאי ותחתי ויבוסאי לארעא עבדא
 חלב ודבש: יח ושמעו לקולך ובאת אתה וזקני ישראל
 אל מלך מצרים ואמרתם אליו יהוה אלהי
 העבריים נקרה עלינו ועתה נלכה לא הרף שלשת
 ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו: ויקבלון למימר
 ותיתי את וסבי ישראל לוח מלכא דמצרים ותימרין ליהו' אלהא דיהודאי
 אתקרי עלנא וכען גויל בען מהלך תלחא יומין במדברא ונדבח קדם
 אלהנא: יח ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך
 מצרים לתלך ולא ביד חזקה: וקדם גלג וארי ולא ישבוק

רשי

סחם היחד חפשי לו לאסוף זקנים של ס' רצוא: (יח) ושמעו לקולך. מאלהים
 מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך שכבר סימן זה מסור בידם מיפקד
 ומיוסף שבגשון זה הם גבולים. יעקב אמר להם ואלהים פקוד יפקוד אתכם יוסף
 אמר להם (בראשית ל') פקוד יפקוד אלהים אתכם: (אלהי העבריים. י"ד
 יחיה רמז ל' מכות. ברש"י ישן): נקרה עלינו. לשון מקרה וכן (במדבר כ"ג)
 ויקר אלהים חכמי אקרה כה אהא נקרה מאלו היום: (יח) לא יתן אתכם מלך
 מצרים להלך. חס חן חני מרחם לו ידי החוקה כלומר כל עוד שאין חני
 מודיעו ידי החוקה לא יתן אתכם להלך: לא יתן. לא ישבוק. כמו (בראשית כ')
 ע"כ לא תחתיך (שם לא) לא נתנו אלהים להרע עמדי וכולן לשון נתינה הם.
 וי"מ ולא ביד חזקה ולא בשביל שידו חזקה כי מאלו אשלה את ידי והכיתי את
 מצרים וגו' ומתרגמינן אותו ולא מן קדם דחיליה תקף. משמו של רבי יעקב
 ברבי

שמות ליום ששי

יתכון מדכא דמצרים למיזד ולא מן קדם דחילה פקוד: כ ושלחתי
 את ידיו והביתי את מצרים בכל נפלאתי אשר
 אעשה בקרבן ואחריו יכן ישלח אתכם: ואשלח פון
 יח מרת גברתי ואמחי ית מצראי בכל פרשותי די אעבד פיניהון ובחר
 פון ישלח יתכון: כא ונתתי את יתון העם הזה בעיני
 מצרים והיה כי תלכו לא תלכו ריקם: ואתון ית עמא
 קדון לתחמן בעיני מצראי ויהי ארי תהבון לא תהבון ריקנין:
 כב ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף
 וכלי זהב ושמלת ושמתם על בניכם ועל בנותיכם
 ונצלתם את מצרים: ותשאל אהתא משכנתה ומקריבת
 ביתה מנין דכסף ומנין דדחב ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנותיכון
 ותרוקנון ית מצרים: ד * ויען משה ויאמר והן לא
 יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה
 אלהי יהוה: ואחיב משה ואמר והא לא יתמנון לי ולא יקבלון מני

רשי

ברבי מנחם נאמר לי: (כב) ומגרת ביתה. מאותה שהיא גרה חתה בבית:
 ונצלתם. כתרומתו ותרוקנון. וכן (שמות יב) וינללו את מצרים (שמות יב)
 וינללו בני ישראל את עדים והמו"ן צו יסוד. ומנחם חזרו במחברת לד"ט פס
 (בראשית לא) וינל אלהים את מקנה אביכם. אשר הילל אלהים מאבינו ולא
 יאמנו דבריו כי חס לא היתה הגו"ן יסוד והיא נקודה במיר"ק לא חתה
 משמשה בלשון ופעלתם אלא בלשון ונפעלתם כמו (דברים כח) ונסחתם מן
 האדמה ונתתם ביד אויב (ויקרא כו) ונפתח לפני אויביכם (יחזקאל כב)
 ונתחתם בהוכה ואמרתם נללו לשון נפעלתו וכל מו"ן שהיא בזה בחיבה לפרקים
 ונפתח ממנה כמו"ן של גוף נושא נותן נושך כשהיא מדברת לשון ונפעלתם
 חנקד צשו"ח בחטף. כגון (בראשית מה) ונשחתם את אביכם (במדבר לב) ונתתם
 להם את ארץ הגלעד ונפעלתם את אשר ערלתכם. לכן חני חומר שזאת הנקודה
 במיר"ק מן היסוד הוא יסוד שם דבר נולד והוא מן הלשונות הכבדים כמו
 דבור כפור למוד כשידבר בלשון ונפעלתם ינקד במיר"ק כמו (במדבר כ)
 ודברתם אל הסלע (יחזקאל מה) וכפרתם את הבית (דברים יח) ולמדתם אותם
 את

אָרִי יִמְרוּן לֹא אֶתְנֶלֶי לָךְ יי: ב וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה מִזֶּה
 בִּידֶךָ וַיֹּאמֶר מִמָּוֶה: וַאֲמַר לָהּ יי מַה דָּוִן בְּיָדְךָ וַאֲמַר חוּמְרָא:
 ג וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכְהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי
 לְנַחֲשׁ וַיִּנָּס מִפְּנֵי: וַאֲמַר רְמִיחִי לְאַרְעָא וּרְמַחִי לְאַרְעָא
 וְהָיָה לְחַיִּי וְעַרְק מִשָּׁה מִן קַדְמוֹתַי: ד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזוּ בְּזַנְבֵי וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי
 לְמִטָּה בְּכַפּוֹ: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אוֹשִׁיט יָדְךָ וְאַחֲזֵד בְּזַנְבָּהּ וְאוֹשִׁיט
 יָדְךָ וְאַתְקִיף בָּהּ וְהָיָה לְחוּמְרָא בִּידֶךָ: ה לְמַעַן יֵאֱמִינוּ בִּי־נִרְאָה
 אֵלָיִךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶם אֱלֹהֵי אֲבֹתֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק
 וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בְּדִיל דִּיהַמְנוּן אָרִי אֶתְנֶלֶי לָךְ יי אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם
 אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם אֱלֹהֵא דִּי־יִצְחָק וְאֱלֹהֵא דִּי־עַקֵּב: ו וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ
 עוֹד הֵבֵא־נָא יָדְךָ בְּחִיקְךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאֶהָ
 וְהָיָה יָדוֹ מְצַרְעַת בְּשַׁלְגָּה: וַאֲמַר יי לָהּ עוֹד אֲעִיף בְּעֵן יָדְךָ
 בְּעַמְּפָךָ וְאֲעִיף יָדְךָ בְּעַמְּפָךָ וְהָיָה חוּמְרָא כְּתִלְנָא: ז וַיֹּאמֶר
 הַשֵּׁב יָדְךָ אֶל־חִיקְךָ וַיִּשֵׁב יָדוֹ אֶל־חִיקוֹ וַיּוֹצֵאֶהָ
 מִחִיקוֹ וְהָיָה־שָׁבָה בְּבִשְׂרוֹ: וַאֲמַר אֲתֵיב יָדְךָ לְעַמְּפָךָ וְאַתֵּיב

* מה זה קרי

את בניכם: (ב) מזה בידך. לכך נכתב סיבה א' לדרוש מזה שבידך אתה
 חייב ללקוח חסרה בכשרים. ופשוטו כאדם שאומר לחבירו מודה אתה שזו
 שלפניך חבן היא אומר לו הן אמר לו הריני עושה אותה עץ: (ג) ויהי לנחש.
 רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל (באומרו לא יאמינו לי) ותפש אומנתו
 של נחש: (ד) ויהזק בו. לשון אחיזה הוא והרבה יש במקרא. (בראשית יט)
 ויחזיקו האנשים בידו (דברים כה) והחזיקה במבוסיו. (שמואל א יז) והחזיקתי
 בזקנו. כל ל' חזק הדבוק לבית לשון אחיזה הוא: (ו) מצרעת בשלג. דרך
 לרעה להיות לבנה. אם זהרר לבנה היא אף בלות זה רמז לו שלשון הרע
 סיפר באומרו לא יאמינו לי לפיכך הלקחו בלרעת כמו שלקחה מרים על לשון
 הרע: (ז) ויוציאה מחיקו והנה שבה וגו'. מכאן שמדה טובה ממחרת לבא

ממדת

יָדְךָ לְעַמְּפָךָ וְאַפְקִיף מִעַמְּפָךָ וְהָיָה תַבַּת הַזֶּה כְּבִשְׂרָה: ח וְהָיָה
 אִם־לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקֶלֶךָ הָאֵת הָרִאשׁוֹן
 וְהָאֲמִינוּ לְקֶלֶךָ הָאֵת הָאַחֲרוֹן: וַיְהִי אִם לֹא יִתְמַנּוּ לָךְ וְלֹא
 יִקְבְּלוּן לְקֶלֶךָ אֲתָא קַדְמָא וַיְהַמְנוּ לְקֶלֶךָ אֲתָא כְּתִרְאָה: ט וְהָיָה אִם־
 לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֵתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן
 לְקֶלְךָ וְלִקְחַתָּ מִמִּימֵי הַיָּאֵר וּשְׁפַכְתָּ הַיִּבְשָׁה וְהָיָה
 הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן־הַיָּאֵר וְהָיָה לְדָם בַּיּוֹם הַהוּא:
 וַיְהִי אִם לֹא יִתְמַנּוּ אַף לְתַרְוִין אֲתֵיָא הָאֲרִין וְלֹא יִקְבְּלוּן מִנָּךְ וְתִסַּב מִפְּיָא
 דְּבַנְיָרָא וְתִשׁוּד לְיִבְשָׁתָא וַיְהוֹן מִיָּא דִּי תִסַּב מִן נְהַרָא וַיְהוֹן דְּדָמָא בַּיּוֹם הַהוּא:
 י וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים
 אֲנִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשִׁים גַּם מֵאִז דְּבַרְךָ אֶל־
 עַבְדְּךָ כִּי כְבַד־תֵּהּ וּכְבֹד לְשׁוֹן אֲנִי: וַאֲמַר מֹשֶׁה קָדָם יי

רשי

ממדת פורעניות שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו (ש"ר): (ח) והאמינו לקול
 האות האחרון. משתאמר להם בשבילכם לקיטו על שספרתי עליכם לשון הרע
 יאמינו לך שכבר למדו בכך שהמזדווגין להרע להם לוקים בנגעים כגון פרעה
 ואבימלך בשביל שרה: (ט) ולקחת ממימי היאור. רמז להם שבמכה ראשונה
 נפרע מאלהותם (פי' כשהקב"ה נפרע מן האומות נפרע מאלהותם תחלה שהיו
 עובדים לנילוס הממיה אותם והפכס לרס ברש"י יטן): והיו המים וגו'. והיו
 והיו שני פעמים. נראה בעיני אלו נא' והיו המים אשר תקח מן היאור לרס
 ביבשה שומע אני שבידו הם נהפכים לרס ואז כשירדו לארץ יהיו בהוייתן אכל
 עכשיו מלמדנו שלא יהיו דם עד שיהיו ביבשה: (י) גם מתמול וגו'. למדנו
 שכל שבעה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מחמול
 שלשום מאז דברך הרי שלשה ושלשה גמין רבויין הם הרי ששה והוא הי'
 עומד ביום הז' כשאמר לו זאת עוד שלח נא ביד תשלח עד שחרה זו וקבל
 עליו (ש"ר) וכל זה שלא הי' רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול
 הימנו ונביא היה שנאמר (הלל אהרן אחיך הלוי וגו' ועוד נאמר לעלי הכהן)
 (שמואל א' ב') הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במלרים הוא אהרן. וכן
 (יחזקאל כ') ואודע להם בארץ מלרים וגו' ואומר אליהם איש שקיטו עיניו
 השליכו ואוסה נבואה לאהרן נאמרה: כבד פה. בכבודות אלני מדבר ובלשון
 לעז

שמות ליום ששי

ודבר משה ית אתה וית בגוהי וארבענון על חמרא ותב לארעא
דמצרים ונסיב משה ית חמרא דאתעבדו בה גסין מן קדם יי בידה :
כא ויאמר יהוה אל משה בלכתך לשוב מצרימה
ראה כל המפתים אשר שמתי בידך ועשיתם
לפני פרעה ואני אחזק את לבו ולא ישלח את--
העם : ואמר יי למשה במהכך למתוב למצרים חיו כל מופתיה דשניתי
בביד ותעבדונון קדם פרעה ואנא אתקיף ית לבה ולא ישלח ית עמא :
כד ואמרת אל פרעה בה אמר יהוה בני בכרי
ישראל : ותימר לות פרעה גדון אמר יי ברי בוכרי ישראל :
כג ואמר אליך שלח את בני ועבדני והתמאן
לשלחו הנה אנכי הרג את בניך בכרך : ואמרת לך
שלח ית ברי ויפלה קדמי ואם סריב את לשלחותה הא אנא קמיל ית
בך בוכרך : כד ויהי בדרך במלון ויפגשו יהוה
ויבקש המיתו : והנה בארמא בבית מבתא וערע בה מצאכא

רש"י

מוקדם ומאוחר מדוקדקים במקרא : (כא) בלכתך לשוב מצרימה וגו'. דע
שעל מנה כן חלק שיהא גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא
סורא ממנו : אשר שמתי בידך. לא על שלשה חוחות האמורות למעלה שהרי
לא לפני פרעה לזה לעשותם אלא לפני ישראל שיאמינו לו ולא מלינו שעשחס
לפניו אלא מופתים שאני עתיד לשום בידך במלרים כמו (שמות ז) כי ידבר
אליכם פרעה וגו' ואל תתמה על אשר כתיב אשר שמתי סגן משמעו כשהדבר
עמו כבר שמתי בידך : (כב) ואמרת אל פרעה. כשהשמע שלבו חזק וימאן
לשלוח אמור לו קן : בני בבורי. לשון גדולה כמו (תהלים פ"ט) אף אני בכור
אתנה : זהו פשוטו ומדרשו כאן חסם הקב"ה על מכירת רבכורה שלקח יעקב
מעשו : (כג) ואמר אליך. בשליחותו של מקום : שלח את בני וגו'. הנה
אנכי הורג וגו'. הוא מכה אחרונה ובה הסרבו תחלה מפני שהיא קשה וזה
הוא שנאמר באיוב (איוב לו) הן אל ישגיב בכחו לפיכך מי כמוהו מורה. בשר
ודם המבקש להנקם מחבירו מעלים את דבריו שלא יבקש הללה אבל הקב"ה
ישגיב בכחו ואין יכולת להמלט מידו כי אם בשונו אליו לפיכך הוא מורה ומתרה
בו לשוב : (כד) ויהי בדרך במלון. משה ויבקש המיתו. למשה לפי שלא מל
את אלישור בנו ועל שנתרשל נענש עונש מיתה. תניא אמר רבי יוסי ח"ו לא

שמות ליום ששי

כמ

דיי וכעא למקמלה : כה ותקח צפרה צר ותקרת את--
ערלת בנה ותנע לרגליו ותאמר כי חתן דמיים
אתה לי : ונסיבת צפרה טנרא וגובת ית ערלת בנה וקריבת
לקדמוהי ואמרת ארי בדמא דמהקתא הדין אתיחב חתנא קנא :
כו וירף ממנו אז אמרה חתן דמיים למולת : פ
וגח מנה בכון אמרת אדולי דמא דמהקתא הדין אתיחב חתנא קמול :
כו ויאמר יהוה אל אהרן לך לקראת משה המדברה
וילך ויפגשוהו בחר האלהים וישקלו : ואמר יי לאהרן
אזיל לקדמות משה למדברא ואור וערעה בטורא דאתגלי עלוהי וקרא
דיי ונשק לה : כה ויגד משה לאהרן את כל דברי יהוה
אשר שרחו ואת כל האתת אשר צוהו : ורבי משה
לאהרן ית כל פתגמא דיי דיי שלחה וית כל אתנא די פקדה :
כט וילך משה ואהרן ויאספו את כל יקני בני
ישראל : ואור משה ואהרן וכגשו ית. כל סבי בני ישראל :
ל וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר יהוה

רש"י

נתרשל אלא אמר אמול ואלא לדרך סכנה היא לחינוק עד שלשה ימים אמול
ואשהה שלשה ימים הקב"ה מני לך שוב מלרים ומופתי מה נענש מיתה לפי
שנתעסק במלון תחלה (במסכת נדרים דף ל"ח). והיה המלאך נעשה כמין נחש
וזולעו מראשו ועד ירכיו וחזר וזולעו מרגליו ועד אוחו מקום הבינה לפירה
שכשביל המילה הוא : (כה) ותנע לרגליו. השליחתו לפני רגליו של משה :
ותאמר. על בנה : כי חתן דמיים אתה לי. אהה היית גורם להיות החתן שלי
נלמח עליך הורג אישי אהה לי : (כו) וירף. המלאך ממונו. אז הבינה שעל
המילה בא להורגו : אמרה חתן דמיים למולת. חתני היה נלמח על דבר המילה
(שניה רש"י) בלשונו לעיל כתב אהה היית גורם. דקשה לרש"י מה זה אז אמרה
חתן דמיים ואלא גם לעיל אמרה חתן דמיים אלא מתחילה סברה דזה וזה גורם
חטא המילה וחטא אחי אה"ה כשראחה וירף לגמרי אז הבינה דעל דבר המילה
לכד בא ובוה מתורג גס קן השנינו לשון בתרגום אונקלוס בחתן דמיים ודו"ק
כר"י : למולת. על דבר המולת שס דבר הוא והלמ"ד משמשה בלשון על כמו
ות. י"ד) ואמר פרעה לבני ישראל. ואונקלוס תרגם דמיים על דם המילה :
ואמר

ואמר

אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֱלֹהִים הָאֵתָּה לְעֵינֵי הָעָם: וּמִלֵּךְ אַהֲרֹן יָת מִלֵּךְ
 פְּתַנְמִיָּא דִּי מִלֵּךְ יִי עִם מֹשֶׁה וְעַבְדֵּי אֲתִיָּא לְעֵינֵי עַמָּא: אָא וַיֹּאמְרוּ
 הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־פִקֵּד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי
 רָאָה אֶת־עֵינָם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: וְחִימֵן עַמָּא וַיִּשְׁמְעוּ אֲרִי
 דְכִיר יִי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲרִי גִלְיָ קַדְמוֹתֵי שְׁעֵבֹד־הַחַוּן וְכַרְעוּ וְסַגְדוּ:
 שְׁבִיעֵי הָ אִי וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־
 פְּרַעֲהַ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת־עַמִּי
 וַיִּחַנּוּ לִי בַמִּדְבָּר: וּבְחַר בְּן עַלּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ לְפְרַעֲהַ
 כְּדָנּוּ אָמַר יִי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיִּחַנּוּ קַדְמֵי כְּמִדְבָּרֵי־אֵי:
 ב וַיֹּאמְרוּ פְּרַעֲהַ כִּי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמְעֵ בְקִלּוֹ לְשַׁלַּח
 אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֵתִי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל
 לֹא אֲשַׁלַּח: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ שְׂמָא דִּיִּי לֹא אֲתַגְלִי לִי דִּי אֶקְבֵּל לְמַדְבָּרָה
 לְשַׁלַּח יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲתַגְלִי לִי שְׂמָא דִּיִּי וְאֲנִי יֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:
 ג וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרָיִם נִקְרָא עֲלֵינוּ נִלְכָּה נָא
 דְרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַהּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ
 פְּנִי־יִסְגְּעוּנוּ בַדְּבָר אִי בַחֲרָב: וַאֲמַרוּ אֱלֹהֵי דִיהוּדָאֵי אֲתַגְלֵ
 עֲלֵנָא גִזְרֵי כְּעֵן מַהֲלֵךְ תִּלְחַתּוּ יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָה וְגִדְבַח קַדְמֵי יִי אֱלֹהֵנָא
 דְלִמָּא יַעֲרַעְנָנָא בְּמוֹתָא אוּ בְקַמּוֹל: ד וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵם מִלֵּךְ
 מִצְרַיִם לָמָּה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּפְרִיעוּ אֶת־הָעָם

ממעשו רש"י

(א) ואחר באו משה ואהרן וגו'. אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה
 ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלטין לפי שיראו ללכת (ש"ר) ובסיני
 נפרע להם ונגש משה לבדו והם לא יגשו החזירים לחזיריהם: (ג) פן יפגענו.
 פן יפגעך הווי לריכס לומר לו אלא שחלקו כבוד למלכות. פגיעה זו לשון מקרה
 מות היא: (ד) תפריעו את העם ממעשיו. תבדילו ותרחיקו אותם ממלאכתם
 ששומעין לכם וסבורים לנוח מן המלאכה. וכן (משלי ד') פרעו אל תעברו בו
 רחוקו. וכן (שם א') ותפרעו כל עתה. (שמות ל"ב) כי פרוע הוא רחוק ונתעב:
 לכו

מִמַּעֲשָׂיו לָבוּ לְסַבְּלוֹתֵיכֶם: וַאֲמַר לְהוּן מִלֵּךְ דְּמִצְרַיִם לָמָּא
 מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תְּבַמְלִיזוּ יֵת עַמָּא מִעֹבְדֵי־הַחַוּן אֲוִיֵּי לְפִלְחָנְמוֹן: ה וַיֹּאמְרוּ
 פְּרַעֲהַ הַקְּרִיבִים עִתָּה עִם הָאָרֶץ וְהִשְׁבַּתֶּם אֹתָם
 מִסַּבְּלוֹתֵם: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ הָא סַגְיָאִין כְּעֵן עַמָּא דְאֲרַעָא וְתַבְמְלִיזוּ
 יֵתֵהוּן מִפְּלִחְנָהוּן: ו וַיִּצְוּ פְּרַעֲהַ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַנְּגִשִׁים
 בְּעַם וְאֶת־שֹׁמְרֵי לְאֹמֶר: וּפְקִיד פְּרַעֲהַ בַּיּוֹמָא הַהוּא יֵת
 שְׁלִמּוֹנִין דְּעַמָּא וְיֵת סְרַבּוֹהֵי לְמִימְרֵ: ז לֹא תֹאסְפוּן לָתֵת תְּבָן
 לְעַם לְלִבְּן הַלְּבָנִים בְּתַמּוֹל שְׁלֹשֶׁם חַם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ
 לְהֵם תְּבָן: לֹא תוֹסְפוּן לְחַמּוֹן תְּבָנָא לְעַמָּא לְמַרְמֵי לְבָנִין כְּסַתְמַלֵּי
 וּמְדַקְמוֹדֵי אַנּוּן יִתְכּוֹן וַיִּגְבּוּן לְהוּן תְּבָנָא: ח וְאֶת־מַתְּכַנְתּוּ
 הַלְּבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תַּמּוֹל שְׁלֹשֶׁם תְּשִׁימוּ
 עֲדֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִים הֵם עַל־יָדָן הֵם
 צִעֲקִים לֹאמֹר נִלְכָּה נִזְבַּחַהּ לַאֱלֹהֵינוּ: וְיֵת סְכוּם
 לְבַנְיָא דִּי אַנּוּן עַבְדִּין מִתְמַרְי וּמְדַקְמוֹדֵי תְּמַנּוּן עֲלֵיהוּן לֹא תִמְנְעוּן מִנָּה
 אֲרִי בְּטַלְגִין אַנּוּן עַל בְּן אַנּוּן צְרִיחִין לְמִימְרֵ גִזְרֵי גִדְבַח קַדְמֵי אֱלֹהֵנָא:

תכבר רש"י

לכו לסבלותיכם. לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות צבתיכם. אבל מלאכת
 שעבוד מלרים לא היתה על שצטו של לוי תדע לך שהרי משה ואהרן יולאים
 ובלים שלא צרעות: (ח) הן רבים עתה עם הארץ. שהעבודה מוטלת עליהם
 ואחם משביתים אותם מסבלותם הפסד גדול הוא זה: (ו) הנוגשים. מלריים
 היו והסוטרס היו ישראלים הנוגש ממונה על כמה סוטרס והסוטר ממונה
 לרדות צעוסי המלאכה: (ז) תבן. אשטובל"א היו גובלין אותו עם הטיע:
 לבנים. עיוול"ש בלעז (ליטנעלשטיינע) שטוסיס מטיט ומייצשין אותן צחמה ויש
 שסורפין אותן צכששן: בתמול שרשום. כאשר הייתם עושים עד הנה:
 וקששו. ולקטו: (ח) ואת מתכנת הלבים. סכום חשבון הלבים שהיה כל
 אחד עושה ליום כשהיה החבן נתן להם אותו סכום תשימו עליהם גם עתה למטן
 תכבר העבודה עליהם: כי נרפים. מן העבודה הם לכך לבס פוגה אל הבטלה
 ולועקים לאחר נלכה וגו'. מתכנת ותכן לבנים. ולו נתכנו עלילות. ואת הכסף
 המתוכן. כולם לשון חשבון הם: נרפים. המלאכה רפויה צידם ועוזבה מהם
 והם

ט תִּכְבֹּד הָעֶבֶדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ וְאֵל־יִשְׁעוּ
בְּדַבְרֵי־שִׁקֵּר׃ תִּתְקַף פְּלִחְנָא עַל גְּבֻרָא וַיִּתְעַפְּקוּן בָּהּ וְלֹא יִתְעַפְּקוּן
בְּפִתְגָמִין בְּמִלִּין׃ י וַיֵּצְאוּ נְגִשֵׁי הָעַם וַשְׁמֵרֵיו וַיֹּאמְרוּ אֶל־
הָעַם לֵאמֹר בַּה אֲמַר פִּרְעֹה אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם תְּבָן׃
וַיִּפְקוּ שְׁלֹמֹנִי עֲמָא וְסָרְכֹהִי וְאִמְרוּ לְעֲמָא לְמִימְר כְּדָנן אֲמַר פִּרְעֹה לִית
אַנָּא יְהִי לְכוּן תְּבָנָא׃ יא אַתֶּם לְכוּ קַחוּ לָכֶם תְּבָן מֵאֲשֶׁר
תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע מֵעֲבַדְתְּכֶם דְּבַר׃ אַתּוּן אֲזִילוּ סִיבֹו
לְכוּן תְּבָנָא מֵאֲתַר דִּתְשַׁבְּחוּן אַרְי לֹא יִתְמַנַּע מִפְּלִחְנִיכוּן מִדְּעַם׃ יב וַיִּפֹּן
הָעַם בְּכַף־אָרְץ מִצְרַיִם לְקִשְׁשׁ קֶשׁ רִתְבֹון׃ וַאֲתַבְּדַר
עֲמָא בְּכַף אֲרַעָא דְּמִצְרַיִם לְנַבְכָא גִילִי לְתַבְנָא׃ יג וְהַנְּגִשִׁים אֲצִים
לֵאמֹר בְּלוּ מַעֲשִׂיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בְּהִזְוֹת
הַתְּבָן׃ וְשְׁלֹמֹנִיא דְּחִקוּן לְמִימְר אֲשֶׁלִּימוּ עֹבְדֵיכוּן פְּתַנֵּם יוֹם בְּיוֹמָה
כְּמָא דְּחִזְוִיתוּן עֲבָדִין בַּד אַתְיָהֵב לְכוּן תְּבָנָא׃ יד וַיְכֹוּ שְׁמֵרֵי בְּנֵי

רש"י ישראל

והם נרפס ממנה רטר"ש צלעו (לוריקקגעלאגען): (מז) וא"ל ישעו בדברי
שקר. ואל יהו וידברו תמיד בדברי רוח לאמר כלכה נזכרה. ודומה לו אשעה
בחוקך תמיד. למשל ולשנינה מתרגמין ולשוועין ויספר ואשתעי וא"ל לומר ישעו
לשון וישע ה' אל הכל וגו' ואל קין ואל מנחתו לא שעה ולפרש אל ישעו אל
ישעו שא"כ ה' לו לכתוב ואל ישעו אל דברי שקר או לדברי שקר כי כן גזרה
כולם. (ישעיה י"ז) ישעה האדם על עושהו (שם ל"ה) ולא שבו אל קדוש ישראל
(שם י"ז) ולא ישעה אל המזבח ולא מלאתי שמו של ב' סמוכה לאחרים
אל אחר לשון דבור כמתעסק לדבר דבר נופל לשון שמוש ב"ת כגון (יחזקאל
ל"ג) הגדרים בך (במדבר י"ב) ודבר מרים ואהרן במשה. (זכריה ד') המלאך
הדובר ב'. (דברים י"א) לדבר בם (תהלים קי"ט) ואדברה בעדותך אף כאן אל
ישעו בדברי שקר אל יהיו נדברים בדברי שוא והבאי: (יא) אתם רכו קחו
לכם תבן. ולריכס אתם לילך בזריות: כי אין נגרע דבר. מכל סכוס לבנים
שהייתם עושים ליום בהיות התבן נתן לכם מזומן מביה המלך: (יב) לקשש
קש לתבן. לחסוף חסיפה ללקוט לקט לזרד תבן הטיט. קש לשון לקוט על
שם שדבר המתפור הוא ולריך לקוטשו קרוי קש בשאר מקומות: (יג) אצים.
דוחקים: דבר יום ביומו. חשבון של כל יום כלו ביומו כאשר עשיתם בהיות
השבן מוכן: (יד) ויכו שמרי בני ישראל. השוטרים ישראלים היו וחסיס

ישראל אשר שמו עליהם נגשיו פרעה לאמר מדוע
לא כליתם חקכם ללבן בתמור שלשם נם תמור
נם תיום: ולקו סרבי בני ישראל די מניאו עליהון שלמוני פרעה
למימר מא דין לא אשלימתו גזרתכו למרמי (לכנין) כמאתמלי
ומדקמיה אף תמלי אף יומא דין: טו ויבאו שמרי בני ישראל
ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך:
ואתו סרבי בני ישראל ויצחו קדם לפרעה למימר למא תעבד כדון
לעבדיך: טז ותבן און נתן לעבדיך ולבנים אמרים
לנו עשו והנה עבדיך מבים ותטאת עמך: תבנא לא
מתיהב לעבדיך ולבניא אמרין לנא עבדו והא עבדיך לקו ותמן עליהון
עמך: יז ויאמר נרפס אתם נרפס על לבן אתם
אמרים נלכה נזבחה ליהוה: ואמר בסלגין אתון בסלגין על
בן אתון אמרין גזיר נדבת קדם יי: יח ועתה לכו עבדו ותבן
לאינתן לכם ותבן רבנים תתנו: וכען אזילו פלחו ותבנא

על חבריהם מלדחקם וכשהיו משלימים הלכנים לנוגסים שהם מנריים והיה חסר
מן הסכוס היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה. לפיכך זכו אותן
שוטרים להיות סנהדרין וגאלל מן הרוח אשר על משה והושם עליהם שנאמר
חספה לי שבעים איש מוקני ישראל מאותן שידעת הטובה שעשו במלרים כי
הם זקני העם ושוטרי: ויכו שוטרי בני ישראל. אשר שמו נגשי פרעה
אותם לשוטרי עליהם לאמר מדוע וגו'. למה ויכו שהיו אומרים להם מדוע לא
כליתם גם תמול גם היום חק הקלוב עליכם ללבן כתמול השלישי שהוא יום
שלפני תמול והוא היה בהיות התבן נתן להם: ויכו. לשון ויפעלו הוכו מיד
אחרים הנוגסים הכוס: (מז) ולבנים אומרים לנו עשו. הנוגסים אומרים
עשו לנו לבנים כמנין הראשון: וחטאת עמך. אלו היה נקוד פת"ח הייתי
אומר שהוא דבוק ודבר זה חטאת עמך הוא עכשיו שהוא קמ"ץ שם דבר הוא
וכך פירושו ודבר זה מביא חטאת על עמך כאלו כתוב וחטאת לעמך כמו (רוח
א') כבאנה בית לחם שהוא כמו לבית לחם וכן הרבה: (יד) ותוכן לבנים.
חשבון הלכנים וכן (מלכים ב' י"ב) את הכסף המתוכן המנוי כמו שאמר בענין

לא יתיקב לבון וסמום לבניא תתנון: יט ויראו שומרי בני--
 ישראל אתם ברע לאמר לא תגרעו מדבניכם דבר--
 יום ביום: וחיזו סרכי בני ישראל יתחזו בביש למימר לא תמנעו
 מדבניבון פתנם יום ביום: כ ויפגעו את משה ואת אהרן
 נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: וערעו ית משה
 וית אהרן קיסין לקדמותהון במפקחון מקדם פרעה: כא ויאמרו
 אליהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם
 את-- ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת--
 בידם להרגנו: ואמרו לחזן יתגלי יי עליכון ויתפרע די אבאשתון
 ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדיו למתן תרפא בידיהון לקפלותנא:
 מפטור כב וישב משה אל יהוה ויאמר אדני למה
 הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: ותב משה קדם יי
 ואמר יי למא אבאשתא לעמא הדין ולמא דגן שלחתני: כג ומלא
 באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה
 והצל לא הצלת את עמך: ומעבדן עליית לות פרעה למלא
 בשמך אבאש לעמא הדין ושובא לא שובתא ית עמך: וא ויאמר יהוה
 אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד

חוקה

(עס) וילורו וימנו את הכסף: (יט) ויראו שומרי בני ישראל את חזקיהם
 הנרדים על ידס: ברע. ראו אותם ברעה ולרה המולתה אותם בהכבדס
 העבודה עליה לאמר לא תגרעו: (כ) ויפגעו. אנשים מישראל את משה ואת
 חזקו וגו'. ורבותיו דרשו כל נלים ונלצים דסן וחזירים היו שנאמר בהם ילאו
 נלצים: (כב) למה הרעותה לעם הזה. וא"ס מה איכפת לך קובל? אני על
 ששלחתי (ש"ר): (כג) הרע. לשון הפעיל הוא הרבה רעה עליהם. ותרגומו
 אבאש: (א) עתה תראה וגו'. (סנהדרין קי"ח) הרהרת על מדותי לא
 באברהם שאלתי לו (בראשית כ"ח) כ בילחק יקרא לך זרע ואח"כ אמרתי לו
 עלה לעולה ולא תרטר אחר מדותי לפיכך עשה תראה. העשוי לפרעה תראה
 ולא

חוקה ישראלם וביד חוקה יגרשם מארצו: ואמר יי
 למשה כען תתנו דאעבד לפרעה ארי כידא תקיפא ישלחנן ובידא
 תקיפא יתרכנן מארעה:

ס ס ס

קכ"ד. ויקח סימן. מעד"י סימן. ומפסירין הבאים ישרש יעקב בישיבה סי' כ"ו:

רש"י

ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאיחס לארץ: כי ביד חוקה ישלחם. מפני יד
 החוקים שפחוק עליו ישלחם: וביד חוקה יגרשם מארצו. על כרחם של
 ישראל יגרשם ולא יספיקו לעשות להם לדה. וכן הוא אומר ותחוק מלרים
 על העם וגו': חסלת פרשת שמות

הפטרת שמות כמנהג האשכנזים בישיבה סימן כ"ו

א תבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני--
 תנוכה: ב הכמפת מפתו הפחו אספחנג תרגו
 הרג: ג בסאסאה בשלחה תריכנה הגה ברוחו הקשה ביום
 קדים: ד לכן בזאת יכפר עון--יעקב וזה בל--פרי חסר
 חטאתו בשומו וכל--אבני מוזבח באבני--גר מנפצות לא יקמו
 אשרים וחמנים: ה כי עיר בצורה בוד נזה משלח ונעזב
 כמדבר שם ידעה עגל ושם ירבען וכלה סעפיה: ו ביבש
 קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה כי לא עס--בינות
 הוא על--כן לא ירחמנו עשה: ויצרו לא יתנו: ז והיה ביום
 תהוא יתבט יהוה משבבת הנחר עד--נחל מצרים ואתם
 תלקמו לאחד אחד בני ישראל: ח והיהוביום תהוא יתקע
 בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשר ותנדחים בארץ
 מצרים והשתחוו ליהוה בהר הקדש בירושלם: ט הוי עמרת
 גאות שבדי אפרים וציץ נבל צבי תפארתו אשר ערדאש
 גיא--שמנים חקומי יין: י הגה חזק ואמץ לאדני בורם בוד
 שער קטב בורם מים בבירים שטפים הגית לארץ ביד:

ברגלים

(*) כס"ט במרכא לא בדרגא (הרו"ה)

א ברגלים תרמסנה עמרת גאות שפורי אפרים: י ויהי
 ציצת נבל צבי תפארתו אשר עיראש גיא שמנים בבכורה
 במרם קיץ אשר יראה הראה אותה בעודה בכפו יבלענה:
 י ביום ההוא יהיה יהוה צבאות לעמרת צבי ולצפירת תפארת
 לשאר עמו: י ולרוח משפט ליושב על המשפט ולבכורה
 משיבי מלחמה שערה: י וגם אלה בין שגו ובשכר תעו
 כהן ונביא שגו בשכר נבלעו מן תיון תעו מן השכר שגו
 בראה פקו פליליה: י פי כל שדחנות מלאו קיא צאה
 בלי מקום: י אתמי יורה דעה ואתמי יבין שמועה גמולי
 מחלב עתיקי משדים: י פי צו צו צו צו לקו לקו לקו
 ועיר שם ועיר שם: י פי בלעגני שפה ובלשון אחרת ידבר
 אלהים הוה: כ אשר אמר אליהם זאת המניחה הניח לעיף
 וזאת המרגעה ולא אכוא שמוע: כא והיה להם דבר יהוה
 צו צו צו צו לקו לקו ועיר שם ועיר שם למען ילכו
 ובשלו אחור ונשברו ונזקשו ונלכדו: כב לכן כה אמר יהוה
 ארצית יעקב אשר פדה את אברהם לאעתה יבוש יעקב
 ולא עתה פני יחורו: כג כי בראתו ילדיו מעשה ידי בקרבו
 יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל
 יעריצו:

הפטרת שמות כמנהג הספרדים בירמיה סומן א'

א דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ
 בנימן: ב אשר היה דבר יהוה אליו בימי יאשיהו
 בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה שנה למלכו: ג ויהי
 בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה עדיהם עשתי עשרה
 שנה לצדקתו בן יאשיהו מלך יהודה עדי גלות ירושלים

בחדש

בחדש החמישי: ד ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ה במרם
 אצורך בכמן ידעתיה ובמרם תצא מרחם הקדשתיך נביא
 לגוים נתתיה: ו ואמר אהה אדני יהוה הנה לא ידעתיה דבר
 פי נער אנכי: ז ואמר יהוה אלי אל תאמר נער אנכי כי
 על כל אשר אשלחה תלך ואת כל אשר אצוה תדבר: ח אל
 תירא מפניהם כי אתה אני לתצלה נאם יהוה: ט וישלח
 יהוה את ידו וינע על פי ויאמר יהוה אלי הנה נתתי דברי
 בפיך: י ראה הפקדתיך היום הנה על הגוים ועל הממלכות
 לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות וקנמוע: יא ויהי
 דבר יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו ואמר מקל שקד
 אני ראה: יב ויאמר יהוה אלי היטבת לראות כי שקד אני
 על דברי לעשותו: יג ויהי דבר יהוה אלי שנית לאמר מה
 אתה ראה ואמר סיר נפוח אני ראה ופניו מפני צפונה:
 יד ויאמר יהוה אלי מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ:
 טו כי הנני קלא לכל משפחות ממלכות צפונה נאם יהוה וכו
 ונתנו איש כסאו פתח ויערי ירושלים ועל כל חומתיה סביב
 ועל כל ערי יהודה: טז ודברתי משפטי אותם על כל דעתם
 אשר עזבוני וקטרו לאלהים אחרים וישתחוו למעשי ידיהם:
 יז ואתה תאזור מתניה וקמת ודברת אליהם את כל אשר
 אנכי אצורך אל תחת מפניהם פן אחתה לפניהם: יח ואני
 הנה נתתיך היום לעיר מבצר ולעמוד ברזל ולחמות נחשת
 על כל הארץ למלכי יהודה לשליה לכהניה ולעם הארץ:
 יט ונלחמו אליך ולא יוכלו לך כי אתה אני נאם יהוה לתצלה:
 כ ויהי דבר יהוה אלי לאמר: כא הלך וקראת באזני
 ירושלים לאמר כה אמר יהוה זכרתי לך חסד נעוליה אהבת
 כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה: כב קדש

ישראל

* ו יחיה

הפטרת שמות

ישראל ליהוה ראשית תבואתה כל אכליו יאשמו רעה
תבא אליהם נאס יהוה :

בקצת מקומות מוסיפין הפטרה זו ביחזקאל סימן ט"ו.

א ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ב בן אדם הודע את ירושלים
את העבותיה: ג ואמרת בה אמר אדני יהוה
לירושלים מכותיך ומלדותיך מארץ הפנעני אביך האמרי
ואמר חתית: ד ומלדותיך ביום הולדת אתך לא כבת
שרך ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת
והחתל לא חתלת: ה לא חסה עליך עין לעשות לך אחת
מאפה לחמלה עליך ותשלכי אל פני השדה בגעל נפשך
ביום הולדת אתך: ו ואעבר עליך ואראך מתבוססת
בדמך ואמר לך בדמך חיי ואמר לך בדמך חיי:
ז רבבה בצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי
עדיים שדים נכני ושערך צמח ואת ערם ועריה: ח ואעבר
עליך ואראך והנה עתך עת רדים ואפרש בנפי עליך
ואכסה ערותך ואשבע לך ואבוא בכרית אתך נאם אדני
יהוה ותהיילי: ט וארחצך במים ואשטף דמך מעליך
ואסכך בשמן: י וארבישך רקמה ואנעלך תחש ואחבישך
בשיש ואכסך משי: יא ואעריך עדי ואתנה צמידים על ידך
ודביד על גרונוך: יב ואתן גזם על אפך ועגילים על אוזניך
ועמדת תפארת בראשך: יג ותעלי זרב וכסף ומלבושך
ששי ומשי ורקמה סלת ודבש ושמן אכלתי ותיפי במאד
מאד ותצחתי למלובה:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא וא' תרגום והפטרה ומוטר ה' מלך נאות
לכש (או מזמור שיר ליום חשבת וה' מלך) יצליח דברו משנה וחלכה מסדר
שהזאת שהוא נגד היסוד בחינת היום:

* דגש אחד שווק * הר' רגשים * יתיר * יתיר *

שמות ליום ששי

משנה פרה פרק ג'

שבעת ימים קודם לשריפת הפדה מפרישין בהן השורף את הפדה מביתו
לשבעה שער פני הפדה צפונה מזרחה. ובית אבן היתה נקראת.
ומזין עליו כל שבעת הימים מכל המאות שהיו שם. רבי יוסי אומר לא
היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד. רבי תנינא מן הפהנים אומר
על בהן השורף את הפדה מזין עליו כל שבעת הימים. ועל של יום
הפנהנים לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד: ג תצרות היו
בירושלים בגזירות על גבי המלע. ותחתיהם חלול כפני קבר התהום.
ומביאים נשים ועברות ויולדות שם ומגדלות שם את בניהן. ומביאין
שורים

ברטנורא

פרק ג' א שבעת ימים כו' מפרישין בהן השורף את הפדה. דכתיב כפרת
מלואים כאשר עשה ביום הזה לזה ה' לעשות לכפר עליכם ודרשו רבותינו לעשות
זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים שהכהן השורף את הפרה ובהן גדול
העובד ביה"כ עשן פריסה ז' כמו שהיו טעונים אהרן וכונו ב' ימי המלואים דכתיב ומפתח
אהל מועד לא תלאו ז' ימים והיו מפרישין אותו מאשמו שמה יבא על האשה ותמלא נדה
והכובע נדה שמה שבעת ימים ולא יוכל לשרוף הפרה: ה הביירה. אית דאמרי מקום היה בהר
הבית ובירה שמו ואית דאמרי כל המקדש קרוי בירה כמו שאמר אל הבירה וגו':
צפונה מזרחה. טעמא דמפרישין הכהן השורף את הפרה ללכה שהיא לפינות מזרחית כיון
דהעמם היא והעמם טעונה לפון תקינו ליה רבנן בלפונה מזרחה כי היכי דלהו ליה הכירא:
ובית אבן היתה נקראת. לפי שכל מעשיה היו בכלי גללים כלי אכנים כלי אדמה שאין
מקבלין עומאה וכהם בלבד. היה משתמש כל ז' ימי ההפרשה משום דעבול יום כשר כפרה
והיו מטמאין הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד להוציא מלבן של לדוקים שאומרים
במערכי שמש היתה נעשית תקינו לה רבנן משלוח יתירות כדי שלא יזלונו בה: כל ז'
הימים. של ימי הסרישה: מכל המאות שהיו שם. מכל הגרות שנעשו מימות משה רבינו
ועד אותו זמן שמכל פרה ופרה היו נותנין קלת למשמרתו יוס' א' מזין עליו מאפר פרה א'
ויוס' ב' מאחרת ויוס' ג' מאחרת: בג' ובז'. לפרישתו ובין ת"ק ובין ר' יוסי תרווייהו
סבירא להו טבילה בזמנה מצוה וקא מפלגי בהוזה אי מקשינן לה לטבילה או לא ת"ק מקיש
הואה לטבילה והואה בזמנה מצוה וכל יומא משלשה ימים הראשונים איכא לספוקי שמה היום
יום שלישי לסומאחו והשלשה האחרונים כל יומא מספקין שמה שביעי. ורביעי לא בעי הואה
דלאו בשלישי איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי שאין הואה בז' עולה משום הואה
שביעי עד שזו בשלישי שלפניו וכל ז' לאו דוקא דע"כ הא קיימא לן הואה שבות ואין דוחה
את השבת ור"י לא מקיש הואה לטבילה והואה בזמנה לאו מצוה הלכך לא בעי הואה אלא
ג' ז' צלבד ורבי הוינא סגן הכהנים נמי כרבי יוסי ס"ל דהואה בזמנה אינה מצוה והכהן
השורף את הפרה מפלה בעלמא היא כי היכי דלא לזלונו בה מפני שהיא נעשית בעבול יוס':
ה בנייות ע"ג הסלע. זור החלמים שניכר שהיה סס מתחלת ברייתו של עולם ואש"פ כן
המירו לפנות תחתיו הלל: מפני קבר התהום. שמה יש תחתיו קבר ואין לו למת אהל
חלל טעם וסומאח שהיא רצוזה בוקעת ועולה לפיכך היו בוים אותו על גבי כיסוף שאפי' יש
קבר תחתיו החלל מספקין. וכל ל' עומאת התהום שנמרא ל' ספק ומכוס' הוא כההום הוא
שאינו גלוי: ומביאים נשים מעוברות ויולדות שם. כל אלו מעלות יתירות עשו בה כי
היכי דלא לזלונו בה מפני שהיו עושים אותה בעבול יוס': ומגדלות שם את בניהן. עד

שנודים ועל גביהן דלתות ותנוקות יושבים על גביהן וכוסות של אבן בידם הגיעו לשלוח ירדו ומלאום ועלו וישבו על גביהן רבי יוסי אומר ממקומו היה משליש וממקומו באו לחר הבית וירדו הר הבית והעזרות תחתיהם הלוי מפני קבר התהום ובפתח העזרה היה מתקן קלף של חמאת ומביאים זכר של רחלים וקושרים חבל בין קרניו וקושרים מקל ומספד (ג"א או מספד) בראשו של חבל וזורקו לתוך הקלף ומכה את הזכר ונתתע לאחוריו ונומל ומקדש בדי שיראה על פני תמים רבי יוסי אומר אל תתנו מקום לאפיקורוסים לרדות אקרא הוא נומל ומקדש ד לא היו עושין לא חמאת על גבי חמאת ולא תנוק על גבי חבירו וצריבין היו התנוקות להזות דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לא היו צריבין להזות ה לא מצאו משבע עושין משש מחמש מארבע משש משתים ומאחת ומי עשאן הראשונה עשה משה והשניה עשה עזרא

ברטנורא

שהיו בן ח' שנים ולא יותר שלא יראו קרי: ומביאים שוורים שכריסן רחבה כדי שלא יהיו רגליו של תינוק היושב עליהן מאהלות על הארץ מפני קבר התהום: ועל גביהן דלתות ועוד זאת מעלה יתירה כדי שלא יהיו רגליו של תינוק מאהלות על הארץ: וכוסות של אבן בידם. שכל מעשה הפרה בכלו גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין סומא: ירדו תינוקות הללו לתוך כהר שילוח ומלאו ממנו מים לקדש מי הטאת שמזין על השורף את הפרה כל שבעה וכתוך הנהר ליכא לספוקי לקבר התהום ללא עבדי דקברי כנהרות: ר' יוסי אומר מעל גבי השוורים היו משלשלים חבל וממלאים מים ולא היו יורדים לתוך השילוח ואין הלכה כר"י: ג באו לחר הבית. התנוקות שעל השוורים עם הכוסות מלאים מים: בפתח העזרה של נשים הסמוכה לחיל: היה מתקן קלף של חמאת. כלי שמונה בו אפר הטאת מכל פרה שהיו שורפים כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: קלף. כד קטן תרגום וכדה על שכמה וקולתה על כפתה: וזורקו לתוך הקלף ומתוך כך כשהיה הזכר נחתע אחוריו והיה המקל יולא מן הקלף קולט מן האפר עמו וכספק על גבי השוורים והתינוק נועלו ואין צריך להוציא ידו לתוך זבתים שמעט שלא הוצרכו לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה שהיו כולם עמאים ואין יכולים ליגע שאם היו נוגעים באפר הפרה היו מעמאים אותו ומה שהיו זורקים המקל לתוך הקלף ולא בדרך הנחה שלא יטמא האפר כהיסט משום ספק ויבה: אל תתנו מקום לצדוקים לרדות. למשל בנו דברי שחוק והתול דסבר ר' יוסי כשעלו בני הגולה היו בהם שוורים שטברו באפר הפרה שהורידו עמם לבבל והעלו ממנה עמם ולא נעמאו משום ארץ העמים ללא גורו סומא על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה לפיכך היה אפשר שאיש טבור יהיה נטל את אפר הפרה ולא הוצרכו לזכר של רחלים והלכה כר"י: ד לא היו עושים חמאת על גבי חמאת. אם עהרו עצמן לפרת חמאת אחת ואירעה פסול לא יעשו אחרת ע"ז זו אלא לריכה שימור כבתלה: ולא תינוק ע"ג תינוק. שאם היו שני תינוקות אחד נשמר לפרת חמאת ואחד נשמר סתם חנכ זה התינוק אבל לא לזורך פרת חמאת לא מתקשר האי חנכ האי: צריבים היו תינוקות לחזות. ואף ע"פ ששמרו כל השמירות הללו חיישי' דלמא אייתי עורב כוית מן המה ושדא עליהו וכל הני מעלות יתירו ינהו: לא היו צריבים לחזות. דלמא חמאת מה לא חיישין אבל טבילה היו צריבים לכ"ע שמה נעמאו בשרך והלכה כרבי עקיבא: ה לא מצאו משבע. משיס דאמרן מכל חמאת שהיו עם מזין עליו משה קאמר דאם לא

מלאו

עזרא וחמש מעזרא ואילך. דברי רבי מאיר. ותכמים אומרים שבע מעזרא ואילך. שמעון הצדיק ויהונן בן גדול עשו שתים. אלו ענין בן הקוף ותנמאל המצרי וישמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת: וכבש היו עושים מהר הבית לחר המשחה כיפין על גבי כיפין וכיפה כנגד האומם מפני קבר התהום שבו ביהן השורף את הפרה ופרה וכל מסעדיה ויצאין לחר המשחה: ו לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחמו ולא אדומה שלא יאמרו שתים שחמו. רבי יוסי אומר לא משום זה אקרא משום שגאמר והוציא אותה. לצבדה. וזקני ישראל היו מקדימים בגלגליהם לחר המשחה. ובית מבילה היה שם ומטמאים היו את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים שלא יהיו (ג"א שהיו) אומרים. במעורבי שמש היתה נעשית: ה סמכו ידיהם עליו ואמרו לו אישי ביהן גדול מכול אחת. ירד ומבל ועלה ונסתפג ועצים היו מסודרים שם עצי ארזים וארנים וברזשים ועצי תאנה חלקה. ועושין אותה כמין מגדל. ומפתחין בה חלונות וחזיתה מערבה: כ פפתיה בחבל של כנג. ונתנה על גבי המערכה. ראשה בדרום ופניה למערב. הכהן עומד במזרח ופניו למערב. שחט בימינו וקבל בשמאלו

ברטנורא

בשמאלו

מלאו משבע מזין אפי' מאחת: וחמש מעזרא ואילך. ר"מ לא מני הארבעה שעשו שמואל הצדיק ויהונן כ"ג אלא לשתיים משום דל"ע ע"י פסול שאירע צראשונה נעשית השניה: ותכמים אומרים שבע מעזרא ואילך. דסבירא להו שכולן כשרות היו: ו וכיפה כנגד האומם. רגלי הכיפה שהכיפה נשענת עליהם נקראין אוטס ואין רגלי הכיפה העליונה כנגד רגלי התחתונה אלא כנגד הכיפה ענמה דכנגד אוטס העליונה עומד הלל התחתונה: מפני קבר התהום. שלא תהיה עם עומאה רזזה שהיא בוקעת ועולה: ופרה וכל מסעדיה. סומכיה ועוריה לשון ה' יסעדנו על ערש דוי ואע"ג דפרה אינה מקבלת עומאה מחיים מעלה יתירה עשו בה: ו ולא אדומה. לא היו מוציאין פרה אדומה אחרת עמה ככבש ככדי שלא יאמרו שתים שחמו ורחמנא אמר ושחט אותה ולא אותה זאת הכרתה: ובית המבילה היה שם. ואותה בית הטבילה נמי הלל היה על גבי כיפין משני קבר התהום ואף מקום מערכתה וגיטה השנויין לקמן כולן ע"ג כיפין היו: ומטמאים היו את הכהן. כמה שהיו סומכין ודיהם עליו כדתן לקמן בכך היה מטמא דכנדי אוכלי קדש מדרם לפרת חמאת והרמב"ם ע"י שהיו מטמאין אותו בשרך או בשאר עומאות שמטמאים עומאה ערב: במעורבי שמש היתה נעשית. שהיו דורשים ואסף איש טבור אין טבור אלא שהעריב שמשו וכן הוא אומר (ויקרא כב) ובא השמש וטהר והכמים קבלו דטהור האמור בפ' הטאת טבור למעשר קאמר דהיינו טבור יום: ה אישי כהן גדול. לפי שפעמים נעשית ע"י כ"ג אבל בכל כהן היא כפרה בין כ"ג בין כסנן בין כהדיוט: ונסתפג. ונתקפה: עצים. לעשות מהן מערכ' לשריפה מסודרים עם: וארנים. ל' נעע אורן וגסס יגדל האמור (ביטעיה מד) ומין ארז הוא וכן ברובים וכל הנך עינים דקחשיב עדיפי משאר עינים לזורך שריפתה: במין מגדל. רחבה מלמטה וקלרה מלמעלה: ופותרחין בה חלונות. להכניס בהן האש להכשיר העצים: וחזיתה מערבה. פני המערכה ונוראיתה והוא המקום שמאחזין בו את האור היה פונה לדר מערב דהיינו כלפי המקדש שהמקדש היה למערבו של הר הזיתים: ה בחבל של כנג. הכל עשוי ממזין של גמי כדי שיהיו כל מעסיה דכבר שאינה מקבל סומאה: ופניה למערב

בשמאלו רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל ונותן לשמאלו ומוזה בימינו מכל והיה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הויה מבילה גמר מההוות קנח את ידו בגופה של פרה ירד והצית את האש באלימות רבי עקיבא אומר בתריות י נבקעה ועמדה חוץ מגתה נמל עץ ארוז אזור ושני תולעת אמר להן עץ ארוז זה עץ ארוז זה אזור זה אזור זה שני תולעת זה שני תולעת זה שלשה פעמים על כל דבר ודבר והם אוקרים לו הין הין שלשה פעמים על כל דבר ודבר י פרכן בשירי השון והשליך לתוך שרפתה נשרפה חובטין אותה במקלות ובברין אותה בכברות רבי ישמעאל אומר במקבות של אבן ובכברות של אבן היתה נעשית שחור שיש בו אפר כותשין אותו ושאין בו מניחין אותו העצם בין כך ובין כך היה נכתש והולקים אותו לשלשה חלקים אחד נתן בחיל ואחד נתן בחר המשתה ואחד היה מתחנק לכל המשמרות:

ברטנורא אמר

למערכ. לזר המקדש: רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל. כשאר קבלת הדם של קדשים שחם קיבל בשמאל פסול ואין הלכה כר"י שכיון שאין דמה נזרק ע"ג המזבח אינה כשאר קדשים לענין זה: ומוזה בימינו. דכתיב ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו הרגילה שחאצטות כלומר אצבע היד הימנית שחם ממשמש כה תמיד: כנגד בית קדשי הקדשים. כדכתיב והוא אל נוכח פני אהל מועד: על כל הויה מבילה. על כל הזיה שהיה מזה היה טובל אצבעו בדם דשירי הדם שחאצט פסולין להויה: גמר מלהוות קנח ידו בגופה של פרה. כדי ששרף הדם עמה כדכתיב ושרף את הפרה את עורה ואת כשרה ואת דמה ובין הזזה להזאה מקנה אצבעו בשפת המזרק ולא בגופה של פרה משום נימין הנדבקין באצבעו ונגאף לעשות כהן הויה: אלימות. עינים ענינים שמלביבין בהם עני המערכה אלימות לשון אליה כמו זכות האודים: בהריות. ומרות של דקל ואין הלכה כרבי עקיבא: נבקעה. הפרה מחמת האור אבל אם לא נבקעה לא דכתיב אל תוך שריפת לא קודם שליט. האור כרוכה ולא אחר שתעשה אפר וה"ה אם קרעה בסכין אחר שליט האור כרוכה: ועמד. הכהן: חוץ מניחה. גומא שהיתה בקרקע כמין גת עשויה לשריפת הפרה וכשהיה משליך עץ ארוז ואזור ושני תולעת לרין שיעמוד חוץ לאות גומא: עץ ארוז. אגודה שיש בה עץ ארוז ואזור כרוכים עם שני תולעת: עץ ארוז זה. לפי שיש מניס הרבה שדומין לארוז ואין כשרים לכך לרין להודיע שזה שליטה עליו תורה וכן באזור וכן בשני תולעת ואזור הוא שקורין לו בערבי נעת"ר ושני תולעת הוא למר לבוע בלכע הנקרא בערבי כרמ"ז ובלע"ז קרמז"י: יא כרכן. לעץ ארוז ואזור: בשירי לשון. של אמר שהיה לבוע בשני התולעת שהיתה ארוכה ומה שהיה עורך ממש על עץ הארוז ואזור היה כורך שלשתן יחד כדי שיהא להן טובד ויפלו לתוך שריפת הפרה ולא תקלט השלכת את הלשון והם לא כרכן והשליך כל אחד בפני עצמו כשרה: בכברות של אבן. אבנים המנוקבים נקבים דקים ככברה ואין הלכה כרבי ישמעאל: שחור שיש בו אפר. פחם שאם יכתשו אותו יעשה אפר: כותשין אותו. ואם לא יחזור כמו אפר מניחין אותו: בין כך ובין כך. בין שחזור אפר ובין שלא יחזור אפר: חולקין אותו לג' חלקים. לאחר שכברו את כל האפר בין אפר הפרה ובין אפר עינים ששרפו עמה חולקין את האפר לג' חלקים: אחד נותן בחיל. למשמרת כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל לזמנרת: ואחד נותן בהר המשחה. ובה היו הכהנים מקדשין: ואחד היה מתחלק לכל המשמרות. וממנו היו מוזין כל ישראל:

גמרא נדה דף ט"ו ע"ב

אמר רב שמואל משמיה דרבי יוחנן אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה. אמר ליה רב שמואל בר יבא לרבי אבא. אמר רבי יוחנן אפילו ילדה דבזוא למטביל אמר ליה אמו ודאי ראתה מי אמר רבי יוחנן אימור דאמר רבי יוחנן ספק ראתה ספק לא ראתה ואם תמצא לומר ראתה אימא טבילה אבל ודאי ראתה מי יימר דטבילה הוה ליה ספק ונדאי ואין ספק מוציא מידי ודאי:

רש"י

מחשב ימי וסתה. אם סהה בדרך ז' ימים אחר וסתה דעכשו עומדת בימים שיכולה להטהר אפי' הגיע וסתה אמרינן עזלה ואין לריך לשאלה. דבזוא. בוסה היא למטביל עד שיפייסנה: ודאי ראתה מי אמר רבי יוחנן. שלא יסא לריך לשאלה ואפי' היא זקנה: אימור טבילה. וכאן דטעמא דר' יוחנן משום ספקא הוא לא שני ילדה לא שני זקנה: דוי ספק. להיטר: ונדאי. לאיסור: ואין ספק מוציא. את הדבר מידי ודאי שלו:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"א.

רבי שמעון אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומכרזא עליה (ישעיה נ"ח) אז תתענג על יי דא סעודתא חדא לקבל (ויקרא רפ"ח ב') עתיקא קדישא דכל קדישין. והרפבתיך על פמתי ארץ דא סעודתא תניינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיך גחלת יעקב אביך דא הוא שלימי דאשתלים בזעיר אנפין ולקבליהו בעי לאשלא סעודתיה ובעי לאתענגא בבליהו סעודתי ולמחרי בכך חד וחד מנייהו משום דאיהו מהימנותא שרימתא ובגין כך שבתא אתיקר מכף שאר זמנין וחנין משום דכלא ביה אשתכח ולא אשתכח הכי בכליהו זכני וחני. אמר רבי חייא בגין כך משום דישתכח פלא ביה אדבר תלת זמנין דכתיב (בראשית ב') ויכל אלהים ביום השביעי. וישבת ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר
הר"ם ה' שבת פ"ה מספר חרדים דף ע"ב ע"ב
ממר להדליק לבתהלה בשאר שמנים פתיב (ספ"י כ"ג) הוית איש מהיר במלאכתו כגון שמן צנון ושומשמן ולפת וכל פלומר בלא רוב מחשבות לעולם כיוצא הוה

פיוצא קהו. אין אסור אלא אלו שמנו
תקמים בלבד: לא יתן אדם בלי מנוקב
מלא שמן על פי הגר בשביל שהיא מנוקב
ולא ימלא קערה שמן ויהינה בצד הגר
ונתן ראש הפתילה לתובה בשביל שתהא
שואבת גזרה שמא יפח מן השמן שבבלי
שתרי לא נמאס בגר ואסור ליהנות בשבת
מן השמן שהדלק בו ואפילו בבתה הגר
ואפילו נטף מן הגר מפני שהוא מוקצה
מחמת אסור. ואם חפר בבלי שיש בו
השמן אל הגר בסוד ובתקופתו וביוצא
בתן סתור:
לפי שהאדם אוהב מאד לשמוע חדושים ודברים במלים וזה פנים האדם שפח דוד עצמו
כי רבה אהבתו בתורתו ותקרה והיא שיתרו ובחדושים שקלה הוא מתענג ומשים לא
בשיחות וחדושי העולם הזה. ועל ידי כן יבנו מחשבותיו אשר ירעו בו למינהו ויופח
לזכר קדש ואשרי חלקו:

וארא יום ראשון תורה

יבון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד י' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה
מתוספת נשמה של שבת שעברה:

ב וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יהוה:
ומליל יי עם משה ואמר לה אנה יי: ג וארא אל
אברהם אריצחק ואליעקב באר שדי ושמי יהוה
לא

רש"י

(ב) וידבר אלהים אל משה. דבר אלו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה
הרעותה לעם הזה: ויאמר אליו אני ה'. נאמן לשלם שכר טוב
למהלכים לפני. ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות
הראשונים. ובלשון הזה מלינו שהוא גדרש בכמה מקומות אני ה' נאמן להפרע
כשהוא אומר אלל עונש כגון וחללת את שם אלהיך אני ה' וכשהוא אומר
אלל קיום מלות כגון ושמתם מלותי ועשיתם אותם אני ה' נאמן ליתן שכר:
(ג) וארא. אל האבות: באל שדי. הצטחתיים הצטחתיים ובכולן אמרתי להם
אני אל שדי: ושמי ה' לא נודעתי להם. לא הודעתי חין כ' כאן אלל לא
נודעתי לא נכרתי להם במדה אמתות שלי שעליה נקרא שמי ה' נאמן לאמת
דברי

לא נודעתי להם: ואתנתי להם ליצחק וליעקב באר שדי
ושמי יי לא הודעתי להון: ד וגם הקמתי את דברתי אתם
לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר
גרו בה: ואף אקיימתי את קמי עמחון למפן להון ית ארעא דכנען
ית ארעא תוצבותהון דאתותבו בה: ה וגם אנני שמעתי את
נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם
ואזכר את דברתי: ואף קדמי שמייע ית קבילת בני ישראל די
מצראי מפלחין קהון ודכינא ית קמי: ו לכן אמר לבני
ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת
מצרים והצילתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם
בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: כן אמר לבני ישראל
אנא יי ואפיק יתכון כגו דחוק פלחן מצראי ואשיזב יתכון מפלחנהון
ואפרוק יתכון בדרעא מרמא ובדיניו כבבין: ז ולקחתי אתכם
לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה

אלהיכם

רש"י

דברי שהרי הצטחתיים ולא קיימתי: (ד) וגם הקמתי את בריתי וגו'. וגם
כשנראתי להם צאל שדי הלצתי והעמדתי בריתי ביני וביניהם: לתת להם
את ארץ כנען. לאברהם בפרשת מילה נאמר אני אל שדי וגו' ונתתי לך
ולזרעך אחריך את ארץ מגורך (בראשית י"ז) לילחם כי לך ולזרעך אתן את
כל הארצות האל והקיימתי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם (בראשית כ"ו)
ואתה שבועה שנשבעתי לאברהם צאל שדי אמרתי ליעקב אני אל שדי פרה
ורבה וגו' (בראשית ל"ה) ואת הארץ אשר וגו' הכי שנדרתי להם ולא קיימתי:
(ה) וגם אנני. כמו שהלצתי והעמדתי הברית יש עלי לקיים לפיכך שמעתי את
נאקת בני ישראל הגואקים: אשר מצרים מעבדים אותם ואזכור. אותו
הברית. כי צברית בין הצטחתיים אמרתי לו וגם את הגוי אשר יעבדו דן אלכי:
(ו) לכן. ע"פ אותה השבועה: אמור לבני ישראל אני ה'. הנאמן בהצטחתי:
והוצאתי אתכם. כי כן הצטחתיי ואחרי כן ילאו צרכוש גדול: סבלה
מצרים. טורח משא מלרים:

לעבדי

וארא ליום ראשון

אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:
ואקריב יתכון קדמי לעמא ואחיו רכון לאלה ותדעון ארי אנא יי אלהכון
דאפיק יתכון מגו רחוק פלמן מצרים:

נביאים יחזקאל כ"ח

א כה דאמר אדני יהוה בקבצי את בית ישראל מן העמים
אשר נפצו כם ונקדשתי בם לעיני הגוים וישבו
על אדמתם אשר נתתי לעבדי לעקב: כדגן אמר יי אלהים בד
אבניש ית בית ישראל מביני עממיא דאתבדרו לתמן ואתקדש בהון
לעיני עממיא ויתבונן על ארעהון דיהבית לעבדי לעקב: ב וישבו
עליה לבטח ובנו בתים ונמעו כרמים וישבו לבטח
בעשותי שפטים בכל השאמים אתם מסביבתם וידעו כי
אני יהוה אלהיהם: ויתבונן עליה לדוחצו ויבנון בתין ויצבון פרמין
ויתבונן לדוחצו בד אעביד פורענות דינון מפל דבזיון יתהון מסתרגניהון
וידעון ארי אנא יי אלההון: ג בשנה העשירית בעשרי בשנים
עשר לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר: בשתא עשיתא
בעשראה בתרי עמר לירחא תוה פתגם נבואה מו קדם יי עמי למימר:
ד בן אדם שים פניו על פרעה מלך מצרים והנבא ערו
ועל מצרים פלה: פר אדם קביל נבואה על פרעה מלכא דמצרים
ואתנבי עלוהי ועל מצראי כהון: ה דבר ואמרת כה אמר אדני
יהוה הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרבץ
בתוך יאריו אשר אמר לי יארי ואני עשיתני: אתנבי ותימר
כדגן אמר יי אלהים הא אנא שלח רוגזי עליך פרעה מלכא דמצרים דאת

דמי

רש"י

(א) לעבדי לעקב. נחלה בלי מלרים: (ב) השאמים אותם. הסוזים אותם:
(ה) יאורי. איני לריך לעליונים כי יש לי יאור מספיק כל לרכי:
ואני עשיתני. בגבורתי ובחכמתי: (ו) חחים. כמין טבעות כרול: והרבתי

דנת

וארא ליום ראשון

לח

דמי לתנינא רכא די שרי בגו גמרותיה די אמר די' מכותא ואנא
בבישית: ו ונתתי חחיים בלתיך והרבתי דנת יאריך
בקשקשתיך והעליתיה מתוך יאריך ואת כל דנת יאריך
בקשקשתיך תדבק: ואתו שיריו בליסתך ואקמול שלמוני תוקפך
עם גפרך ואבטלינה מפלכותך וית כל שלמוני תוקפך עם גפרך יתמלון:

* חחים קרי

רש"י

דנת יאוריך בקשקשותיך. כלומר חסן בלב כל גבוריך ללאה עמך למלחמה
ויפלו כולם עמך:

כתובים משלי י"ב

א מרמה בלב חרשירע וליועצי שלום שמחה: רמיותא
בלפהון דחשלוין בישתא ולאגין דיעצין שלמא דדנתא תהו: ב לא
יאנה לצדיק בלאון ורשעים מלאו רע: ג לא שפיר לצדיקא כל
מדעם רעתא ורשיעי מלון בישתא: ג תועבת יהוה שפתי שקר
ועשי אמונה רצונו: מרחקתיה דאלהא ספותיה דשקרא וקאין
דעבדו חמנותא מתרעי: ד אדם ערום כסה דעת ולב כסילים
יקרא אולת: פר נש ערימא מכסה ידיעתא ולפהון דסכלי סני ידיעתא:
ה יד חרוצים תמשול ורמיה תהיה למם: אידיא דתקיפי
תשגמ ורמאי יחון למסא: ו דאנה בלב איש ישחנה ודבר טוב
ישמחנה: מלתא דחילתא בלפה דגברא מדחלא ומליא טביא
מחדון ליה:

רש"י

(א) מרמה בלב וגו'. דמסוך שסס טרודין במחשבותם של ערמה אין להם
שמחה וליועצי שלום שמחה: (ב) לא יאונה. לא חזמן לו עבירה
בלי דעת: (ד) כוסה דעת. הוא נוע במחמסו: יקרא אולת. מכריו חולמו:
בקול רם: (ה) חרוצים. ישרים: תמשול. תעשיר: ישחנה. ישימנה מדעתו:
(ו) ודבר טוב. יעסוק במורה:

גדיש

וארא ליום ראשון

משנה פאה פרק ה'

גדיש שלא לקט תחתיו כל הנוגע בארץ הרי הוא של עניים הרוח שפורה את העמרים אומדין אותה בפה לקט היא ראיה לעשות ונותן לעניים רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן לעניים בכדי נפילה: ב שפלת שפקציר וראשה מגיע לקמה אם נקצרה עם הקמה הרי היא של בעל הבית ואם לאו הרי היא של עניים שפלת של לקט שנתערבה בגדיש מעשר שפלת אחת ונותן לו אמר רבי אריעזר וכי היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו אלא מוכה את העני בכדי הגדיש ומעשר שפלת אחת ונותן לו: אין מגלגלין בטופח דברי רבי מאיר וחכמים מתירין מפני שאפשר: ד בעל הבית שרהה

עובר

ברמנורא

פרק ה א גדיש שלא לוקט תחתיו מי שאסף והגדיש את העמרים למקום א' כחך השדה שעדיין רבן לקטו סס העניים את הלקט: כל הנוגע בארץ לעניים דקנסוהו רבן לפי שהגדיש על גבי הלקט אפי' הגדיש חטים על גבי לקט של שעורים הוי כל הנוגע מן החטים בארץ לעניים: הרוח שפורה את העמרים על גבי הלקט: בכדי נפילה כדי שיעור שרגיל ליפול כשעת קצירה שסס ד' קבין לכור זרע והכור הוא ל' סאין ומסוס דאמר ת"ק אומדין כמה לקט ראויה לעשות קא משמע לן רשב"ג אין תדבר לריך אומד שכבר קוצב ועומד כדי נפילה בשלשים סאין של זרע רגיל ליפול ממנו כשעת קצירה ארבעה קבין וכך יתן לעניים: ב שבולת שבקציר שיר בקצירתו שכולת אחת שלא קצר וראש אותה שכולת מגיע לקמה אם אותה שכולת נקצרת עם הקמה הרי היא של בעה"ב. שהקמה מנילתה דלא קרינן בה לא תשוב לקחתו (דברים כ"ד): מעשר שבולת אחת ונותן לו לפי שהייב ליתן לו דבר מתוקן כמו שהיתה שכולת של לקט דפטורה מן המעשרות ואף על פי שעדיין לא נתמרה חל סס מעשר עליו כמו מעשר ראשון שהקדימו בשבלין שחל עליו סס מעשר אפ"ס שעדיין לא נתמרה וכילד הוא עושה מביא שתי שבלים מגדיש זה שנחטפה בו שכולת של לקט ואומר על אחת מהן אם זו לקט מוטב ואם לאו הרי מעשרותיה קבועים בזו השניה ונותן לו את הראשונה וברושלמי פריך וניהוש שמה זאת השניה שקבע עליה המעשרות של לקט היא וכיון שהיא פטורה מן המעשר אין המעשרות קובעים בה סאין מפרשין מן הפטור על החיוב ומשני שוקה שכולת שלישיה ואומר אם השניה שקבעתי בה המעשרות היא לקט ואינה יכולה להיות מעשר ה"ז השלישיה מעשר על הראשונה: אמר ר"א וכי היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו רבי אליעזר לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידכו דפלגיתו עלי בעסיר שלקט פאה לעני שאני אומר וכה לו ואתון אמריתו דלא וכה לו. היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו דהא אין בעל השדה יכול לזכות לו את הלקט לפי דבריהם ונמלא ללקט זה לא בא ברשותו של עני אלא לדבריהם מוכה את העני בכל הגדיש ע"מ להחזיר דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה ונמאלת אותה שכולת שהיא לקט בזה ליד העני ויכול להחליפה באחרת. ורבנן אמרי הכא עשו את שאינו זוכה כזוכה והשביתו להאי שכולת של לקט כאילו בזה לידו של עני אפי' דלא זכה בה לענין זה שיכול להחליפה באחרת והלכה כחכמים: ג אין מגלגלין בטופח. מין קטנית דק שקורין לו בערבי גולבא"ן. ורמב"ם פירש שהוא מין זרע שקורין לו קורעמ"ן ודומה לשעורים ואומר ר"מ שאין מנגלגלין זה המין עם שאר מיני זרעים לקצור אותם ביחד כי הלקט שהיה ראוי ליפול משאר מיני זרעים יפול מזה המין הגרוע ונמלא מפסיד לעניים: וחכמים מתירין מפני שאפשר שיפול לקט משאר זרעים כמו מן הטופח והלכה כחכמים. פירוש אחר אין מעלים מים בגלגל

ג

וארא ליום ראשון

לט

עובר ממקום למקום וצריך לשלול לקט שכחה ופאה ומעשר עני. ישלול ובשיתחזור לביתו ישלם. דברי רבי אריעזר. וחכמים אומרים עני היה באותה שעה: ה המחליף עם העניים בשלול פטור. ובשל עניים חייב. שנים שקבלו את השדה באריסות. זה נותן לזה חלקו מעשר עני. וזה נותן לזה חלקו מעשר עני. המקבל שדה לקצור. אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני. אמר רבי יהודה אימתי. בזמן שקבל ממנו למחצה לשלש ולרביע. אבל אם אמר לו שליש מה שאתה קוצר שלך. מותר בלקט ובשכחה ובפאה. ואסור במעשר עני: ו המוכר את שדהו המוכר מותר והלוקח אסור. לא ישכור אדם את הפועלים על מנת שילקוט בנז אחריו. מי שאינו מניח את העניים לקוט. או שהוא מניח את אחד. ואחד לא. או שהוא מסייע את אחד מהן. הרי זה גזול את העניים. על זה נאמר אל תסג גבול עוללים: ה העומד ששכחהו פועלים ולא שכחו בעל הבית. שכחו בעל הבית ולא שכחהו פועלים. עמדו עניים בפניו. או שחפזהו בקש. הרי זה אינו שכחה: ה המעמד לבובעות. ולבומסאות. לחררה. ולעמרים. אין לו שכחה. ממנו ולגורן.

יש

ברמנורא

מן הכור להסקות את השדה או להרביזה עד שיהא משקה טופח עליה כשעה שהעניים באים בשביל הלקט מפני שהוא מפסיד לעניים וחכמים מתירין מפני שאפשר שיטומו ההפסד של עניים כזה ויתן בעל השדה כפי השומא שיטומו עליו ולר' מאיר דאמר אין מנגלגלין שמין לבעל הבית הפסדו ונוטל מן העניים: ד עני היה באותה שעה. ופטור מלשלם והלכה כחכמים: ה המחליף עם העניים. נותן תבואה או פירות לעני בחלוק מה שלקט: שלו פטור מן המעשר. מה שנתן לו העני שהוא של לקט שכהה ופאה: ושל עניים חייב. מה שנתן בעל הבית לעני מתבואתו. וחייב לעשר קודם שיתן אותו לעני: שנים שקבלו את השדה. והם עניים: באריסות. למחצה לשלש ולרביע והם נעשים כבעל הבית ובעה"ב עני אסור בלקט של שדה דכתיב (ויקרא י"ט) לא תלקט לעני אזהרה לעני שלא ילקט הלקט שלו וחייב להפריש מעשר עני ולתת אותו לעני אחר. ודוקא כל אחד על חלקו נעשה כבעל הבית ולא על חלק הכור הלכך מתירין ליתן ול"ו מעשר עני: שקבל ממנו למחצה. זוכה במחזור אבל אם ח"ל (שליש) מה שאתה קוצר אין לו חלק אלא בתלוש וחייב לקט שכהה ופאה הכל על בעל השדה ואפ"ס ששכחת העמרים בתלוש בשעת עמור מ"מ כאן פטור דלא קרינן ביה קצירך הואיל ולא זכה אלא בתלוש. וגר שנתגייר לאחר קצירה דחייב בכחה לעיל לר' יהודה היינו משום דקרי' ב' שדך ומ"מ מהאי עממא לא מחייבין גר בלקט מאחר שיעקרו במחזור: ו המוכר שדהו. שמכר לו שדה וקמתה אבל מכר את הקמה בלבד וסיר השדה לעלמו שניהם אסורים בלקט שכהה ופאה שאלו זה אני קורא שדך ואלו זה אני קורא קצירך: המוכר מותר. בלקט שכהה ופאה אם הוא עני: על מנת שילקט בנז אחריו. שעל ידי כן הפועל מנכה לו מן השכירות ונמאל פורע חובו משל עניים: אל תסג גבול עוללים. כלומר אל תקרי עולם אלא עוללים אית דמפרטי אלו עולמי מזרים שלא תשנה האזהרות שבתורה שנתנה ליוצאי מצרים ואית דמפרטי עולין אלו בני אדם שירדו מנכסיהם וקרי להו עולין. ל' כבוד בדרך שקורין לעור סני נהור: ז ולא שכחו בעה"ב. כגון דבעה"ב כשדה דקאי נביה וכה ביה אבל בעה"ב בעיר הוי שכהה אף על גב דלא שכחו בעל הבית: ח לבובעות. לעשות מהן כמין כובע בראש שדך הוי רגילים לעשות עטרות של שבלין ולסוס בראש: לבומסאות. אינם גביהם

וארא ליום ראשון

יש לו שכחה המעמד לנדיש יש לו שכחה ממנו ולגורן אין לו שכחה. זה תלמוד כולו המעמד למקום שהוא גמר מלאכה יש לו שכחה ממנו ולגורן אין לו שכחה למקום שאינו גמר מלאכה אין לו שכחה ממנו ולגורן יש לו שכחה:

ברשנורא

נכונים וכולפים למפלה ככוכבות חלל נכספים למטה שאינו נראה כ"כ כמה דתימא (דכריס ל"ב) הלא הוא כמוס עמדי: ולחררה. קר משע ועמר כדי לנגלל עיפה לעשות חררה קטנה על נבי נחלים פ"ח יש שקורים התכונה ומגדישים אותה במקום אחד עד שתחלף ואז נושאים אותה למקום שדשים התכונה ומקום הדישה נקרא גורן. ומה שמגדישים על גבי קרקע נקרא כוכבות כדמות כוכב שמשמין בראש ומה שמגדישים בחסירה בדרך נקרא כומסאות ל' כמוס עמדי ומה שמגדישים בעגולה כדמות אבן הריחיים נקרא חררה פ"ט שהחררה עגולה: ולעמרים. עשה עמרים קטנים וסופו לעשות משנים ושלשה עומר א': אין לו שכחה. כלומר מהו ששכה בשדה כשפה שמליך ל' מן המקומות הללו אינו שכה דכתיב (שם כ"ד) כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה מה קציר שאין אחריו קציר אף עומר שאין אחריו עומר ילא אלו שיש אחריהן עומר: ממנו ולגורן יש לו שכחה. המליך מלחת מהמקומות הללו לגורן ושכה עומר בלחת מהמקומות הללו הוי שכה: המעמר לנדיש. ורואה שישארו כאותו מקום ושם ידוש אותם יש לו שכה: ממנו ולגורן. ואם נמלך עליהם אח"כ ומולכס במקום אחר לדוש אותם אין לו שכה:

גמרא ברכות דף י' ע"ב

אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שגנאמר (תהלים י"ב) סביב רשעים יתהלכון. אמר אביו לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כגשתא אבל מהדר אפיה לבי כגשתא לית לן בה. ההוא גברא דהוה מצלי אחורי בי כגשתא ולא מהדר אפיה לבי כגשתא. חקף אליהו חזיה אידמו ליה כסייעא. אמר ליה כדו בר קימת קמיה מרדך שרף ספסרא וקמליה. אמר ליה ההוא מרבנן לרב ביבי בר אביו ואמרי ליה רב ביבי לרב נתמן בר יצחק מאי (שם) ברום

ולות

רש"י

אחורי בית הכנסת. כל פתחי כה"ג שלחם היו בזמנא ואכי תניא בהוספתא דמגילה מעין מקדש ומשכן פניהם למערב ואחוריהם למזרח והמתפלל אמרי כה"ג ולן מחזיר פניו לכה"ג נראה ככופר בניו שהלכו מתפללין לפניו והא דרב סאה מוקף ליה אביו בדלא מהדר אפיה לבי כגשתא: מיייעא. סוחר ערבי: כדו. שתי: בר. רשויות כי האי דאמרי' בפוסקא ה' דעיל בכר:

כרוס

וארא ליום ראשון

מ

ולות לבני אדם. אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולתין בהן. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרנוייהו בין שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות בברום שגנאמר (שם) ברום ולות לבני אדם. מאי ברום פי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרפי הים וברום שמו וכיון שחמה זורחת מתהפך לכמה גוונים. רבי אמי ורבי אסי דאמרי תרנוייהו כאלו גדון בשני דינין אש ומים שגנאמר (שם ס"ו) הרבבת אנוש קראשנו באנו באש ובמים. ואמר רבי תלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה. שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שגנאמר (מלכים י"ח) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני. ענני שתירד אש מן השמים. וענני שלא יאמרו מעשה בשפים הם. רבי יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שגנאמר (תהלים קמ"א) תפון תפיתי קטורת קפניך משאת כפי מנחת ערב. רב נתמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שגנאמר (שם ה') ה' בקר תשמע קולי בקר אערה קה ואצפה:

רש"י

ברום ולות. סיפא דקרא דלעיל: דברים שעומדים ברומו של עולם. כגון חפלה שעולה למעלה: בין שנצטרך אדם לבריות. הוא זל בעיניהם: לראשנו. להיום נושה בני דמתרגמינן כטסה כרשיא:

זוהר דף כ"ו ע"א

פתח רבי שמעון ואמר (איוב י"ט) גורו (ויסרא י"ב ב') לכם ספני חרב פי חמה עונות חרב למען תדעון שדון שדין פתיב. גורו לכם ספני חרב מאן חרב. דא (ויסרא כ"ז) חרב נקמת נקם ברית דהא האי חרב קאים לאסתבלא מאן דמשקר בברית דכל מאן דמשקר בברית נוקמא (ויסרא י"ט ב') דנקמן מגיה האי חרב הוא דהא הוא דכתיב (איוב י"ט) פי חמה עונות חרב. מאי מעמא. בגין דמאן דמשקר בברית פריש תאובתא ולא נמיד מאן דנטיי ולא ירוב לאתריה דהא לא אתעד לגבי

אחריה

וארא ליום ראשון

אתריה. וכל מאן דנמיר ליה להאי ברית איהו גרים לאתערא להאי ברית לאתריה ואתברכאן עלאין ותתאין. מאן אתער האי ברית לאתריה. פד אשתכחו זכאין בעלמא. מנא לן מהכא דכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ פנען את ארץ מנוריהם. מאי מנוריהם ככה דאת אמר גורו לכם מפני הרב. בגין דאיהו אתר דאשדי מגור בעלמא ועל דא גורו לכם מפני הרב. אשר גרו בה. מיומא דאתקרבו לגבי קדשא ברין הוא דחירו בה דחילו ודחילו (ניא ודחירו דחילו) עקאה בה למיטר פקודוי. דאי בהאי לא ישרי (ניא דהא אי לא ישרי) דחירו על רישיה דבר נש לא דחיר ליה לקדשא ברין הוא לעלמין בשאר פקודוי. תא חזי באתערוהא דלתתא פד אתערו ישראל לגבי קדשא ברין הוא וצווחו לקבליה מה פתיב ואזכור את בריתי דהא בברית חזי זכור. וכדון אתער תיאובתא לאתקשרא כלא בקשורא חד. בגין דהאי ברית אתער דא קשורא דכלא אתמר. ואזכור את בריתי לאזדונא ליה באתריה. ועל דא לכן אמור לבני ישראל אני יי.

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ה' תשובה פ"ג
מסור ח"ב דף כ' ע"א (ונכתב בלה"ק)
שלשה הם שרועים השכינה מהעולם וגורמים סוג בקדוש ברין הוא חס ולשום בכיכול ובגני איש הצועקים בלי נשמע קולם ואילו הם השוכב עם נדה שלא יש ממאח קשה כמו ממאח הנדה ונמאח הוא וכל בקרב אליו נמאח עמו. בכל מקום שהולך השכינה הולכת משם. ולא עוד אלא שגורם תלאים רעים עליו ועל ורעו אשר יוליד בטמאיות. מושכים עליו רוח ממאח. וכל ימיו יהיה בטמאח שגגון ויסוד שלו הוא בטמאח המורה וקשה מכל הטמאות שבעולם אשר מיד ששכב לנדה אותה ממאח קופצת עקיו. דכתיב (ויס"י) ותהי גדתה עליו. והשני השוכב עם הנדה שפוקים אות ברית קדש ברשות סקרא אתרא. דכתיב (מ"א) ובצעל פת אל נכר. ולא יש קנאה לפני הקדוש ברין הוא בקנאת הברית קדש. שהוא סוד שם הקדוש וסוד האמנה. מי שפוקים אות ברית קדש ברשות סקרא אתרא באלו שנאמר

וארא ליום ראשון

שנאמר (ויס"י) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתו יי כל הרשעים והפושעים והעבריינים וכיוצא בהן שחזרו בתשובה בין בגלוי בין בסמוניות מקבלים אותן שנאמר (ויס"י) שובו בגוים שובבים אף על פי שעבדו שובב הוא שחרי בסתר שב ולא בגלוי מקבלין אותו בתשובה:

וארא יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם בין להשאר בו תוספת הרוח טיבת שעברה:

ח והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתיה אתה לכם מורשה אני יהוה: ואע"י יתכון לארעא די קיימית במימרי למתן יתה לאברהם ליצחק וליעקב ואתה יתה לכוון ירתא אנא יי: ט וידבר משה בן אר-בני ישראל ולא שמעו אר-משה מקצר רוח ומעבדה קשה: פ וכיריל משה בן לבני ישראל ולא קבילו מן משה מפעיק רוקח ומפלחנא

רש"י

(ח) נשאתי את ידי. הרימותיה להשבע בכסא. (ט) ולא שמעו אל משה. לא קבלו תנחומין: מקצר רוח. כל מי שהוא מילר רוחו וגשימתו קלרה ואינו יכול להאריך בנשימתו. קרוז לענין זה שמעתי צפרשה זו מרבי ברוך בר אליעזר והביא לי רחיה ממקרא זה (ירמיה ט"ז) צפעס הזאת אודיעס את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי ה' למדנו כשהקב"ה מאמן את דבריו חפ"י לפורענות מודיע ששמו ה' וכ"ס האמנה למוצה. ורבותיו דרשו (ש"ר סנהדרין ק"א) לענין של מעלה (שמות ה') שאמר משה למה הרעותה אמר לו הקב"ה חבל על דאבדן ולא משתכחין יש לי להסתאון על מיתת האבות הרבה פעמים נגליתי עליהם באל שדי ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת מה שמו מה אומר אליהם: וגם הקימותי וגו'. וכשבקש אברהם לקבור את שרה לא מלא קבר עד שקנה בדמים מרובים וכן ביצחק ערערו עליו על הבחרות אשר חפר וכן עד שיקב ויקן את חלקת הסדה לנטות אהלו ולא הרהרו אחר מדותי ואתה אמרת למה הרעותה. ואין המדרש מסייב אחר המקרא מפני כמה דברים אחת שלא נאמר ושמי ה' לא שאלו לי ואם תאמר לא הודיעם שכך שמו סרי תחלה כשנ

וא

וארא ליום שני

וּמִכְּלִיָּהּ בְּחַיֵּי קִשְׁיָא עֲלֵיהוֹן י וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר וּמִדִּי י עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי יֵא בֹא דְבַר אֶל־פְּרַעֲה
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּשְׁלַח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָצוֹ י
עוֹר מִלִּיל לְלוֹת פְּרַעֲה מִלְּבָא דְמִצְרַיִם וַיִּשְׁחַח ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָעָה י

רש"י

כשנגלה לאברהם בין הצדדים נאמר אני ה' אשר הזלתיך מאור כשדים ועוד
היאך הסמיכה נמשכה בדברים שהוא סומך לכאן וגם אני שמעתי וגו' לכן
אמר לבני ישראל. לכן אני אומר יתישב המקרא על פשוטו דבר דבור על
אופניו והדרסה פרוש שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיס יפולן סלע
מסחלק לכמה ניטאות:

נביאים יחזקאל כ"ח

א וּנְמִשְׁתִּיךְ הַמְדַבְּרָה אוֹתְךָ וְאֵת כָּל־דְּגַת יַאֲרִיךְ עַל־פְּנֵי
הַשָּׂדֶה תַּפּוּר לֹא תִאֶסֶף וְלֹא תִקְבֹּץ לְחַיִּית הָאָרֶץ
וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִתְתִּיךְ לְאֹכְלָהּ י וְאֶרְשָׁנָה לְמַדְבָּרָא יתָךְ וְיֵית כָּל
שְׂמֹנֵי תוֹקֶפֶךָ עַל אֶפֶי תְּקֵלָא תִתְרַמֵּי נְבִלְתְּךָ לֹא תִתְנַגֵּשׁ וְלֹא תִתְקַבֵּר
לְחַיִּית אֲרָעָא וְלַעוֹפֵא דְשָׁמַיָא מִסְדַּתְךָ לְאִשְׁתִּיצָאָה י ב וַיִּדְעוּ כָּל־
יִשְׂבֵי מִצְרַיִם כִּי אָנֹכִי יְהוָה י עַן הִיוֹתֶם מְשֻׁעֲנֵת קִנְיָה דְבֵית
יִשְׂרָאֵל י וַיִּדְעוּ כָּל יְתָבֵי מִצְרַיִם אֲרֵי אָנֹכִי י חֲלָף וַיְחַו סִמְךָ
מִנְיָא רַעִיָּעָא דְבֵית יִשְׂרָאֵל י ג בְּתַפְשִׁים בְּךָ בַּפֶּה תִרְוֹץ וּבִקְעֵת
דְּחַם כָּל־בְּתִיךָ וּבְהַשְׁעָנָם עֲלֶיךָ תִשָּׁבֵר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם כָּל־
מִתְנַיִם י בְּאִתְנַגְוִיתְהוֹן בְּךָ בְּיַד מִלְּךָ תִקְרֵי תַחֲמַסְד וַיִּבַד בֵּית
רוּחְצִיָּהוֹן וּבְאִסְתַּמְכּוּתְהוֹן עֲלֶיךָ תִתְבַּר וְלֹא תִהְיֶה לְהוֹן לְבֵית סוּמְכּוֹן י
י לְכֵן כֹּחַ אָמַר אֲרֵנִי יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא עֲלֶיךָ חֲרָב וְהִכְרַתִּי
מִמֶּךָ אָדָם וּבְחַמָּה י בְּכֵן פִּדְנָן אָמַר יי אֱלֹהִים הָא אָנֹכִי מִיָּתִי עֲלֶיךָ
דְּקִסְלִין בְּחֲרָבָא וְאִשְׁצִי מִנָּךְ אֲנָשָׂא וּבְעִירָא י

רש"י

בכף קרי

(ב) משענת קנה. כמה פטימים סמכו עליהם ולא הועיל להם: (ג) תרוץ תירלץ:
ובקעת להם וגו'. כאדם הנסמך על קנה ונשבר והקרומיות
נכנסות לו בכתפיו: והעמדת וגו'. מאחר שהשבר ילטרכו לחזק את מחציתם
ולעמוד עליהם: יתר

וארא ליום שני

מב

כתובים משלי י"ב

א יֵתֵר מַרְעֵהוּ צְדִיק וְדַרְךְ רַשְׁעִים תִּתְעַם י מִב מִן חֲבֵרִיה
צְדִיקָא וְאֶרְמִיָּהוֹן דְּרַשְׁעֵי מִתְעֵי לְהוֹן י ב לֹא יִחְרֹךְ רַמְיָה
צִידוֹ וְהוֹן־אָדָם יִקַּר חֲרוּץ י לֹא נִסְמַקְבֵּל צִידָא לְנִבְרָא נְכִיפָא
וּמִלְּיָה דְבַר אָנְשׁ דְּהִבָּא יִקְרָא י ג בְּאֶרְחֵי־צְדִיקָה חַיִּים וְדַרְךְ
נְתִיבָה אֶל־מָוֶת י בְּאֶרְחָא דְצְדִיקָא חַיִּי וְאוֹרַח דְעֻתְנָא לֹא לְמוֹתָא י
י בֵּן חָכָם מוֹסֵר אָב וְלֶצֶן לֹא־שָׁמַע גְּעֵרָה י בַּר חֲפִיָּא מְקַבֵּל
מַרְדּוּתָא דְאָבָא וּבָרָא מִמְּקַנָּא לֹא מְקַבֵּל בְּעֵתָא י

רש"י

(א) יתר מרעהו. הלדיק מווסר מדותיו: (ב) לא יחרוך. כלומר לא ילית
במה של צמרמה: והון אדם חרוץ. הוא יקר: (ג) ודרך נתיבת
של לדיקה: אל מות. לא ימות: (ד) בן חכם. שאל ואוהב מוסר אב:

משנה שבת פרק י"ד

א שְׂמוֹנָה שְׂרָצִים הָאֵמֻרִים בְּתוֹרַת הַצֵּדֵן וְהַחֹבֵל בְּהֵן חַיִּב וְשֹׁאֵר
שְׂקָצִים וְרַמְשִׁים הַחֹבֵל בְּהֵן פְּטוּר הַצֵּדֵן לְצוּרְךָ חַיִּב וְשֹׁאֵר
לְצוּרְךָ פְּטוּר חַיָּה וְעוֹף שְׂבִירְשׁוֹתוֹ הַצֵּדֵן פְּטוּר וְהַחֹבֵל בְּהֵן חַיִּב י
ב אִין עוֹשֵׂין הִילְמֵי בְּשַׁבַּת אָבֵל עוֹשֶׂה הוּא אֵת מִי הַמַּלְאָח וּמוֹבֵל בְּהֵן
פְּטוּר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ חֲתָבִישׁ אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְהִלָּא הוּא הִילְמֵי בֵּין מַרְבֵּה
וּבֵין מוֹעֵט וְאֵינוֹ חֵן מִי מַלְאָח הַפְּתוּרִין נוֹתֵן שְׂמֹן בְּתַחֲבֵהּ לְתוֹךְ הַמַּיִם י

או

ברטנורא

פרק י"ד א שמונה. החולד והעכבר כו' המנויין בפרשת ויהי כיום השניני: הצדן חייב
שה כמין נלוד: והחובל בהן חייב. דיש לכן עור והוא לה חסרה שאינה
חוסרת ומייב משום מפרק שהיא חולדה דש. אי נמי כיון דיש לכן עור נלכע העור כד
הנזר בו ומייב משום לובע: ושאר שקצים ורמשים. כגון חולעים והלוגות ועקרבים:
החובל בהן פטור. דאין לכן עור: שלא לצורך פטור. דאין כמין נלוד: חיה ועוף
שברשותו הצדן פטור. שהרי נלודים ועומדין הן: והחובל בהן חייב: דיש לכן עור.
ואין החובל חייב בכל אפי' דמניין כמתני' אלא בלרד' לז' אכל אס לא אכל להזיק הא ק"ל
כל המקלקלים פטורים: ב אין עושיין הילמיי. פי מלה מרובים שנותנים לתוך ירקות
שכובצין אותן להתקיים: אבל עושיין מי מלח. מועטים כדי לסבל כהן פחו או לתוך הכסיל:
והלא הוא הילמי בין מרובה ובין מועט. כלומר אם המרובים אסורים אף המועטים
אסורים דיאמרו מלאכה מרובה אסורה ומלאכה מועטת מותרת אלא אלו ואלו אסורים מפני
שהוא כמעט ומתקן את האוכל הניתן בחובו כדי שיתקיים: ואלו הן המותרין נתן שמן
בחור כמים: בהחלה. קודם שיתן המלה או נתן שמן בחמלה לתוך המלה קודם שיתן את
המים דהשמן משכבו שאין המלה מתערב ופה עס המים ומחיס את אכל לא יתן מים
ומלח בחמלה ואם"כ את השמן דמשעה שנתן מים ומלה יחד הוא נראה פטור ואין הלכה
כר"י

וארא ליום שני

או לתוך המלח: אין אוכלין אוזב יון בשבת. לפי שאינו מאכל
בריאים. אבל אוכל הוא את יעזר. ושנתה אבוב רועה. כל האוכלין
אוכל אדם לרפואה. וכל המשקין שותה. חוץ ממי דקלים. וכוס עקרים.
מפני שהן לירוקה. אבל שותה הוא מי דקלים לצמא. וסך שמן עקרין
שוא לרפואה: החושש בשניו לא יגמע בהן את החומץ. אבל ממיל
הוא בדרבנן. ואם נתרפא נתרפא. החושש במתניו. לא יסוך יון וחומץ.
אבל סך הוא את השמן. ולא שמן ורד. בני מלכים סכים שמן ורד על
במותיהן. שכן דרכם לסוך בחול. רבי שמעון אומר כל ישראל בני
מלכים הם:

ברטנורא

כרי: ג אוזב יון. מין אוזב גדל בין הקונים וממית התולעים שכמפס: שאינו מאכל
בריאים. ומוכחא מלתא דלרפואה אכיל ליה ואסור לאוכלו בשבת גזירה שמא ישחוק סממנים
דהוי תולדה דסוקן: אבל אוכל הוא את יעזר. דהרבה אוכלין אותו כשהן ברואים. ויעזר
פיליין בלע"ז והוא מכלה התולעים שכבד: אבוב רועה. עץ גדל והידי ואין לו ענפים
וקורין אותו כערבי עזאל רע"ז והוא עוב למי בניזק על ששתה מים מגולים: כל האוכלים
אוכל אדם לרפואה. כל דבר שהוא אוכל והבריאים אוכלים אותו יכול אדם לאכלו בשבת
אף ע"פ שהוא מתכוין לרפואה: חוץ מימי דקלים. הם שני אילנות ממיני הדקלים שהיו
בארץ ישראל וביניהם מעין מים שהשותה מהם כוס ראשון מרפא הכול שכמפסו וכוס שני
משלל וכוס שלישי מנקה את בני מעים עד שאדם מוליחם ללולים כדרך שהכניסם:
כוס של עקריין. לוקחין סוף אילן שקורין לו כערבי זא"ג אלכסנדריו"א ועשב שקורין לו
עשכ"א אלסוד"ר פירוש עשב של שמחה וכרכום וכותשין אותו ונותנין את עפרן בין והאשה
זכה שתחתה מהן ג' כוסות תרפא: מפני שהן לירוקה. בעלי חולי הנקרא ירקון אם ישתה
מהן ירפא מחולי הירקון אבל ישאר עקר ולא יוליד ולכך נקרא כוס עיקריין: לצמא. אם
איש חולה: ד לא יגמע בהן את החומץ. ויפלוט דמוכחא מלתא דלרפואה הוא ואם מגמע
וכולס ספיר דמי: לא יסוך בהן יון וחומץ. דאין אדם סך מהן אלא לרפואה:
אבל לא שמן ורד. לפי שדמיו יקרים ומוכחא מלתא דלרפואה קעבד: שכן דרכם
לסוך. בלא מכה: רבי שמעון אומר וכו'. ואין הלכה כרבי שמעון:

גמרא שבת דף ק"ז ע"ב

תנו רבנן כפחה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שליש.
רבי חידקא אומר ארבע. אומר רבי יוחנן ושניהם מקרא
אחד דרשו (שמות ט"ו) ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום
זה היום לא תמצאוהו בשדה. רבי חידקא סבר הני תלתא
היום לבר מאורתא. ורבנן סברי בתרי דאורתא. תנן נפלה
דלקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות. מאי לאו דלא

אכל

רש"י

תלתא היום. לענין שלשה סעודות בל: לעולם. מילין מזון שלש סעודות
מדלא

וארא ליום שני

מג

אכל. לא דאכל. שחרית מצילין מזון שתי סעודות מאי לאו
דלא אכל. לא דאכל. במנחה מצילין מזון סעודה אחת. מאי
לאו דלא אכל. לא דאכל. והא מדקתני סיפא רבי יוסי
אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות מכלל דתנא קמא
שלש סבירא ליה. אלא מהורחא מתניתין דלא ברבי חידקא.
אמר רבי שמעון בן פזי אומר רבי יהושע בן לוי משום בר
קפרא כל המקיים שלש סעודות בשבת נצול משרש
פורעניות. מחבריו של משיח ומדינה של גיהנם ומפלהמת
גוג ומגוג. מחבריו של משיח פתיב הכא יום וכתוב התם
(מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום
וגומר. מדינה של גיהנם פתיב הכא יום וכתוב התם (יחזקאל ל"ח)
יום עברה היום ההוא. ממלחמת גוג ומגוג פתיב הכא יום
וכתוב התם (יחזקאל ל"ח) ביום בא גוג. אומר רבי יוחנן משום רבי
יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים
שנאמר (ישעי נ"ח) אז התענג על ה' והרפבתיך על פמתי
ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אבוק וגומר. לא באברהם שפתוב
בו (בראשית י"ג) קום התחלף בארץ לארפה וגומר. ולא ביצחק
שפתוב בו (שם כ"ו) כי רה ויצרעה אתן את כל הארצות האל אלא
ביעקב שפתוב בו (שם כ"ח) ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.
רב נחמן בר יצחק אומר נצול משעבוד מלכות פתיב הכא
(ישעי נ"ח) והרפבתיך על פמתי ארץ וכתוב התם (דברים ל"ג)

ואתה על במותימו תדרוך:

פתח

רש"י

מדלא אמר ארבע לית ליה דר' חידקא: מכלל דת"ק שלשה. סעודות
ס"ל דבשאי לא אפליגו אלא דת"ק סבר מה שעבר כבר לא יול ור' יוסי יול:
חבלו של משיח. כדאמרינן בכסובות דור שכן דוד בל בו קטגוריא צלמדי
חכמים: חבלו. לשון חבלי לידה: בלא מצרים. כלומר אין לה קץ: אז
תתענג. בטר וקראת לשבת עונג כתיב: נחלת יעקב. ולא נחלת אברהם
וילחם: לארכה ולרחבה. ארץ זו ולא יוסר: הארצות האל. ומו לא:

זוהר וארא דף כ"ה ע"א

פתח ואמר (חבוק ב') פי אבן מקיר תזעק וכפים מעץ יעננה בטה אית ליה לבר נש לאזדהרא מחובי דקא יהמא קמי קדשא בריה הוא. ואי ימא מאן יסהיד ביה. הא אבני ביתיה ואעי ביתיה יסהידו ביה. ולומניו דקדשא בריה הוא עביד פהו שליחותא. תא הני חומרא דאהרן דאיהו אעא יבישא קדשא בריה הוא שירותא דנסין עבד ביה ותרי שליחותי ביה אתעבידו. חד דאיהו אעא יבישא ובלע לאינון תנינייא דלהון. וחד דהא לשעתא אתהדר ברוחא ואתעביד בריה. אמר רבי אלעזר תיפח רוחיהון דאינון דאמרו דלא זמין קדשא בריה הוא לאחייא מתיא והוי יתעביד מנייהו בריה חדתא. יתון ויחמון אינון מפשאין חיביא רחיקין מאורייתא רחיקין מניה בידיה דאהרן הנה חומרא אעא יבישא וקדשא בריה הוא לפום שעתא אהדר ליה בריה משניא ברוחא ונופא. אינון גופין דהו דהו רחין ונשמתי קדישין ונמרו פקדי אורייתא ואשתדלו באורייתא ימא וליליא וקדשא בריה הוא טמיר לון בעפרא. לבתר בזמנא דחד עמא על אחת פמה ובמה דיעביד להו בריה חדתא אמר רבי תיא ולא עוד אלא דהוא גופא דהו יקום משמע דכתיב (ישעיה כ"ו) יחיו סתיה. ורא כתיב יבדא. משמע דברין אינון אכל יחיו. דהא (בראשית קל"ב) גרמא חד ישתאר מן גופא תחות ארעא ויהוא לא אתרקב ורא אתברי בעפרא לעלמין. ובהוא זמנא קדשא בריה הוא ירפך ליה ויעביד ליה פתמירא בעיסא ויסתפק ויתפשט לארבע זווין ומניה ישתכלל גופא וכל שייפוי. וקדשא בריה הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא הני תהוא גרמא במה אתרפך. בפל דכתיב פי של אורות טקד וגומר:

הלכה פסוקה יוסף לרחק מוסר

הר"ם ה' תשובה פ"ב
" עשרים וארבעה דברים קצקבין את התשובה ארבעה מהן עון גדול והעושה אחת מהן אין הקדוש ברוך הוא מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל הטאו ואלו הן. המחטיא את הרבים ובכלל עון זה המעבב את הרבים מלעשות מצוה: המפשה את חבריו מן התורה טובה לדעה פגון מסית ומרית: הרוואה בנו יוצא לתרבות

הגורם שמונת העבר במעי אשתו שלש רעות עושה שבעים אינו סובל והעוקם הולך וצוער מעט מעט ולא נודע ונתקדוש ברוך הוא בסתלק מן העולם. וחרב ורעב ודבר פאים לעולם. ואלה הם חורג בגיו חורג בגון סמלך דוחה השכינה והעולם גדון בקל דינים האמורים. אוי על האיש ההוא אוי לו אוי לנפשו נוח לו שלא נברא

למרבנות רעה ואינו מוחה בידו דהואיל ובנו ברשותו אילו מוחה בו היה פורש ונמצא פמתמיו ובכלל עון זה כל שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיתה אלא מניחים בקשלונום: האומר אהמא ואשוב ובכלל זה אהמא ויום הפפורים ככפר: ואשרי אדם שישמור אות ברית קדש פי מלבד עונשו העצום גורם לגלות ישראל. ה' ברחמי ותורנו פתשובה שלימות

וארא יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הרה ראשונה דשם ב"ן להשאר בו תוספת נפש משבת שעברה:

יב וידבר משה לפני יהוה לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים: פ ומליל משה קדם יי למימר הא בני ישראל לא קבדו מני ואקדון יקבל מני פרעה ואנא יקיר ממלך: יג וידבר יהוה אל משה ואל אהרן ויצוים אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים: ס ומליל יי עם משה ועם אהרן

רש"י
יב) ערל שפתיים. חטום שפתיים וכן כל לשון ערלה אני אומר שהוא חטום (סס ו') ערלה הזנס חטומה משמוע (סס ט') ערלי לב חטומים מהבין. (חבוק ב') שחה גס אחת והערל והחטם משכרות כוס הקללה. ערלת צטר שהגיד חטום ומכוסה צה. (ויקרא י"ט) וערלתם. ערלתו עשו לו חטם וכיסוי חיסור שיבדיל צפני אכילתו. (סס) שלש שנים יהיה לכם ערלים חטום ומכוסה ומוכדל מלאכלו: ואיך ישמעני פרעה. זה אחד מעשרה ק"ו שצמורה (צ"ר פ' ל"ב): (יג) וידבר ה' אל משה ואל אהרן. לפי שאמר משה אני ערל שפתיים לירק לו הקדוש ברוך הוא אחת ההרן להיוט לו לפה ולמליך: ויצוים אל בני ישראל. (ס"ר) לוח עליהם להנהיגם בנחה ולסבול אותם: ואל פרעה מלך מצרים. לוח עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם זהו מדרשו ופכטו לוח על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה. ודבר המווי מהו מפורש בצרעה שניה לאחר כדר היחס אלא מהוד שהזכיר משה ואהרן הפסיק הענין בצללה ראשי צית אכוסם ללמדנו היאך נולדו משה ואהרן ובמי נחיסמו: אלה

וארא ליום שלישי

וּפְקַדְנֹן לְיָמֵי יִשְׂרָאֵל וְלַיּוֹם פָּרַעַה מִלְּפָנֶיךָ דְּמִצְרַיִם לְאַפְקַא יְתֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם שְׁנֵי יָדֵי אֱלֹהֵי רְאִשֵׁי בֵּית־אֲבֹתָם
בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֹן וּכְרָמִי
אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן: אֲלֵין רִישֵׁי בֵּית אֲבֹתָהוֹן בְּנֵי רְאוּבֵן
בּוּכְרָא דִּישְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֹן וּכְרָמִי אֲלֵין וְרַעֲיָת רְאוּבֵן:
סוּ וּבְנֵי שְׁמַעוֹן יִמּוּאֵל וְיִמְיָן וְאַחַד וְיִכִּין וְצַחַר וְשֹׁאוּל
בְּיַד־הַבְּנֵי אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחַת שְׁמַעוֹן: וּבְנֵי שְׁמַעוֹן יִמּוּאֵל
וְיִמְיָן וְאַחַד וְיִכִּין וְצַחַר וְשֹׁאוּל בְּרַב־בְּנֵי אֲלֵין וְרַעֲיָת שְׁמַעוֹן:
סוּ וְאֱלֹהֵי שְׁמוֹת בְּנֵי־לֵוִי לְתַדְרֹתָם גְּרִשׁוֹן וְקַהַת
וּמְרָרִי וְשִׁנִּי חַיִּי לְוֵי שִׁבְעַת וְיִשְׁלֵשִׁים וּמֵאֵת יְשָׁנָה:
וְאֲלֵין שְׁמֹת בְּנֵי לְוֵי לְתַדְרֹתָהוֹן גְּרִשׁוֹן וְקַהַת וּמְרָרִי וְשִׁנִּי חַיִּי לְוֵי
מֵאֵת וְתַלְתִּין וְשִׁבְעַת שְׁנֵי:

רש"י

(יד) אלה ראשי בית אבותם. מתוך שהזקק ליחס שבטו של לוי עד משה
ואהרן בשביל משה ואהרן החמיל ליחס דרך תולדותם מראובן. (וכפסיקתא)
גדולה ראיתי לפי שקנטרם יעקב אבינו לשלשה שבטים הללו בשעת מותו חזר
הכתוב ויחסם כאן לבדם לומר שחשובים הם: (מז) ושני חיי לוי וגו'. למה
פמנו שנותיו של לוי להודיע כמה ימי השעבוד שכ"ז שאלה מן השבטים קיים
לא הם שעבוד שאלה (שמות א') וימת יוסף וכל אחיו ואחר כך ויקם מלך
חדש ולוי האריך ימים על כולם:

נביאים יחזקאל כ"ט

א וְהִיְתָה אֶרֶץ־מִצְרַיִם לְשִׁמְמָה וְחֲרָבָה וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה
יַעַן אָמַר יְאֹרֵךְ לֵי וְאֲנִי עָשִׂיתִי: וְתֵהִי אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם
לְאִשְׁתַּמְמוֹ וְחֲרָבָה וַיִּדְעוּ אֲדֹנָי אֲנִי יְיָ חֲלַף דְּאִמְרַת דִּיכִי וְאֲנִי
בְּבִשְׂתִי: ב רָבֵן הִנְנִי אֲלֵיךְ וְאֶל־יְאֹרֵךְ וְנִתְתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם
לְחֲרָבוֹת חֲרָב שְׁמֵמָה מִמְּגִדֹל סוּגָה וְעַד־גְּבוּל כּוּשׁ:
כִּכּוֹן הָאֲנָא שְׁלַח רֹגְוִי עֲלֵךְ וְעַל מַלְּפֹתֶיךָ וְאֲתֵן יְתֵי אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם
לְחֲרָב צָדוֹ וְשִׁמְמוֹ מִמְּגִדֹל סוּגָה וְעַד תְּחוּם כּוּשׁ: ג לֹא תַעֲבֹר־בָּהּ

רגל

וארא ליום שלישי

מה

רְגַל אֲדָם וְרַגְלָא בְּחֵמָה לֹא תַעֲבֹר־בָּהּ וְלֹא תִשָּׁב אַרְבַּעִים שָׁנָה:
לֹא תַעֲבֹר בָּהּ רְגַל אֲנָשָׁא וְרַגְלָא דְּבַעֲרָא לֹא תַעֲבֹר בָּהּ וְלֹא תִתְיַתֵּב
אַרְבַּעִין שָׁנִין: ד וְנִתְתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמֵמָה בְּתוֹךְ אֲרָצוֹת
נִשְׁמֹת וְעֵרִיף בְּתוֹךְ עָרִים מִחֲרָבוֹת תִּהְיוּ שְׁמֵמָה אַרְבַּעִים
שָׁנָה וְהַפְּצִיתִי אֶת־מִצְרַיִם בְּגוֹיִם וְזָרִיקִים בְּאֲרָצוֹת:
וְאֲתֵן יְתֵי אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם לְצָדוֹ בְּגוֹ מְדִינָן צָדוֹן וְקַרְוָא בְּגוֹ קַרְוִין
דְּהוּאָה חֲרָבֵן וְהָנוּן לְצָדוֹ אַרְבַּעִין שָׁנִין וְאֲגַלִּי יְתֵי מִצְרָאֵל לְבִנְיָ עַמְמָא
וְאֲבַדְדִּינוּן בְּמִדְיָנָא: ה כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מִלְּקִין אַרְבַּעִים
שָׁנָה אֶקְבֵּץ אֶת־מִצְרַיִם מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר־נִפְצְוּ שְׁמָה:
אֲנִי בְּדָגָן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים מִסּוּף אַרְבַּעִין שָׁנִין אֲכַנִּישׁ יְתֵי מִצְרָאֵל מִבְּנֵי
עַמְמָא דְּאֲתַבְּדִרוּ לְתַמּוֹן:

רש"י

(ג) ולא תשב. לא סמישב.

כתובים משלי י"ג

א מִפְרֵי פִירֵי־אֵישׁ יֵאכַל טוֹב וּנְפֶשׁ בְּגֹדִים חָמֹס: גְּבִרָא מִן
פְּרֵי פּוּמִיָּה נִשְׁבַּע מִבְּתָא וּנְפִשְׁהוֹן דְּבוּזֵי תַתְּחַמֵּף: - נִצְרַת פְּרִין
שֶׁמֶר נִפְשׁוֹ פִּישְׁקָא שְׁפִתּוֹ מִחֲתֻת־קוֹ: דְּנִמְרַת פּוּמִיָּה מוֹדֵד
בְּנִפְשִׁיָּה וּפְתִיחַ שְׁפּוּתִיָּה סִיגוֹ שְׁצִיאָ אֵית לִיָּה: ג מִתְּאֹרָה וְאִין נִפְשׁוֹ
עֲצֵל וּנְפֶשׁ חֲרָצִים תְּדַשֵּׁן: מִתְּרַגְּמָא נִפְשִׁיָּה דְּעַמְלָא מְדַעֵם וְלֹא
מִיָּתִי לָהּ וּנְפִשִׁיָּהוֹן דְּתַקִּיפֵי תִדְהֹן: ד דְּבִר־שֶׁקֶר יִשְׁנָא צְדִיק
וְרַשָּׁע יִבְאִישׁ וַיַּחְפִּיר: מִלְּתָא דְּשֶׁקֶרָא סְגִי צְדִיקָא וְרַשִּׁיעָא נִבְתָּת
וְנַחְפִּיר: ה צְדָקָה תִּצְרַח תִּסְדֹּרְךָ וְרַשָּׁעִתָּה תִּסְקַף חֲטָאֵת:
צְדָקָתָא תִּנְסוּר לְאֵלִין דְּתַמּוּיָן בְּאֶרְצֵהוֹן וְרַשִּׁיעָא מְמַלְּמַל בְּחַטּוּתוֹ:

רש"י

(א) מפרי פי איש וגו'. בשכר טורמו יאכל טוב בעוה"ז וסקרן קיימת לעוה"ב:
ונפש בוגדים. וחסן בוגדים: (ב) פושק שפתיו. פותח שפתיו:
(ג) מתאורה ואין וגו'. העלל מתאורס נפשו לטוב ואין: (ד) יבאיש ויחפיר.
מבזה את הכריוס: צדקה תצור. תסמוך לתם דרך: (ה) ורשעיה תסקף.
תעקס את החוטא:

חכס

וארא ליום שלישי

מטעם כי זה פרק י"ד

א' הרש שגשגא פקחת ופקח שגשגא הרשת. אם רצה יוציא ואם רצה יקים. כלשם שהוא כונם ברמזיה פך הוא מוציא ברמזיה פקח שגשגא פקחת ונתחרשה. אם רצה יוציא ואם רצה יקים. נשמתי. לא יוציא. נתחרש הוא או נשמתי. אינו מוציאה עולמית. אמר רבי יוחנן בן גורי כפני מה האשה שנתחרשה וצאה. והאיש שנתחרש אינו מוציא אמרו לו אינו דומה האיש הנכרש לאשה המתגרשת. שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה. והאיש אינו מוציא אלא לרצונו: ב העיד רבי יוחנן בן גורגדה על החרשת שהשיאה אביה. שהיא יוצאה בגמ. אמרו לו אף זו פיוצא בה: ג שני אחים דרשים נשואים לשתי אחיות חרשות. או לשתי אחיות פקחות. או לשתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים. או לשני אחין חרשין. או לשני אחין אחד חרש ואחד פקח. הרי אלו פטורות כן החליצה וכן היבום. ואם היו נכריות יבנסו ואם רצו להוציא יוציאו: ד שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי אחיות פקחות. מה חרש בעל הפקחת מה יעשה פקח בעל הפקחת. תצא משום אחות ישה. מה פקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל הפקחת. מוציא אשתו בגמ. ואשת אחיו אסורה לעולם: ה שני אחים נשואים לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת. מה פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת. תצא משום אחות אשה. מה פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל החרשת. מוציא את אשתו בגמ ואת אשת אחיו

בחריצה

ברטנורא

פרק י"ד א' חרש. כשם שכונם ברמזיה. כלומר קידושין כך גרושין וכן פקח בחרשת ברמזיה כנס גרמוז לה עד שנחלית לו וברמזיה יוציא אם רצה להוציא ונתחרשה. ח"פ שקדושין גמורים היה שפקחת היתה כחותו ומן: אם רצה להוציא יוציא. דלא כעין דעת האשה: נשתמת לא יוציא. ואף כ"פ טויעת לשמור ניטה ומתגרשת מן החורה תקנו חכמים שלא יגרשנו כדי שלא יבטל מה שנתקן. נתחרש הוא. לאחר קדושין הואיל והיו קדושין גמורים לא יוציא עולמית שאין גרושין שאין גמורים מפקיעים קדושין גמורים: ב שהשיאה אביה. כקטנה וקבל קדושה והיו קדושין גמורים ח"פ שהיא חרשת טעל דעת אביה נתקדשה ולא על דעתה: שהיא יוצאה בגמ. ח"פ לאחר שגדלה ופקע כה אב מקבלת היא את ניטה: אף זו. פקחת (שנתחרשה) כיוצא כה: ג הרי אלו פטורות. דהואיל ושיהן חרשים או שיהן חרשות כקדושי זו כך קדושי זו ואחיו קדושין דאשתו ח"פ שאין גמורים ומפקיעים זיקת יבמתו שהיא חונה זיקת גמורה: יבנסו. שאין הלינה בחרש וחרשת שאין בואמר ואמרה ואל"כ אם רצה להוציא יוציא כגט דאחי כה ברמזיה ומפקע כהאין לדידה וזיקת אחיו דהיו ברמזיה: ד מוציא את אשתו בבג. דזיקת אחותה כהאם מכה קדושין בגמורים אומרתה עליו ואין כה בקדושין לדידה להכות

היבמה

וארא ליום שלישי

מו

בחליצה: י שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת. מה חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת. תצא משום אחות אשה. מה פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת. מוציא אשתו בגמ ואשת אחיו אסורה לעולם: י שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי נכריות פקחות מה חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת. או חלץ או מיבם. מה פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת. כונם ואינו מוציא לעולם: י שני אחים פקחים נשואים לשתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת. מה פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת. כונם ואם רצה להוציא יוציא. מה פקח בעל הפקחת מה יעשה פקח בעל חרשת. או חלץ או מיבם: י שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת. מה חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת. כונם. ואם רצה להוציא יוציא. מה פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת. כונם ואינו מוציא לעולם:

ברטנורא

היבמה משום אחות אשתו: ואשת אחיו אסורה לעולם. דהרי לא חלץ ולכנס ח"פ משום אחות אשה: ד כונם ואינו מוציא לעולם. דלא ח"פ נט לדידה ומפקיע זיקת יבמתי אחיו כהאשון:

גמרא יבמת דף ק"ט ע"א

תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים בחליצה כאבא שאול דתניא אבא שאול אמר הפונם את יבמתו לשם נזי לשם אישות לשם דבר אחר כאלו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר. בהבאת שלום דכ"יב (תהלים ד') בקש שלום ורדפהו ואמר רבי אבהו אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא ורדפהו וכתיב התם (משלי כ"א) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. בהפרת גדרים פרפי נתן דתניא רבי נתן אמר הנזדר כאלו פגה במה ותמקיימו כאלו הקריב עליה

קרבן

רש"י

אתיא רדיפה רדיפה. השלום שכן גדול להבאת שלום שמוכל פירותיון בעולם הזה והקרבן קיימת לו לעולם הבא כגמילות חסדים דכתיב זה יוציא חיים לדקה בעולם הבא וכבוד בעולם הזה: כאלו בנה במה. בשעת איסור הבמות

קרבו. ויתרחק משלשה דברים מן המיאונים היקמא גרדה
ומיחרטה בה. וכן הפקדונות בבר מתא דבייתה פי בייתה
דמי. וכן הערבון בערב שלציון דאמר רבי יצחק מאי דכתיב
(משלי י"א) רע ירוע פי ערב זר רעה אחר רעה תבא ומקבלי
גרים ולעברי שלציון ולתוקע עצמו לדבר הלכה. מקבלי
גרים פרי חלבו דאמר רבי חלבו קשים גרים לישראל
בספחת בעור. ערבי שלציון העברי שלוף הוי. תוקע עצמו
לדבר הלכה דתניא רבי יוסי אומר כל האומר אין לו תורה
אין לו תורה. פשימא אלא כל האומר אין לו אלא תורה אין
לו אלא תורה. הא נמי פשימא אלא דאפילו תורה אין לו
מאי מעמא אמר רב פפא אמר קרא וקמדתם ועשייתם כל
שישנו בעשיה ישנו בלמידה וכך שאינו בעשיה אינו
בלמידה. ואי בעית אימא לעולם פדאמרין מעיקרא כל
האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה לא צריכה דקא
מגמר לאחריני ואולי ועברי בהו דתימא אית ליה אגרא
לדידיה קא משמע קו. ואיבעית אימא תוקע עצמו לדבר
הלכה בדינא דאתי דינא קמיה גמר הלכה ומדמי מרתא

למלתא רשי

הזמות דחוסא הוא דכתיב וכי תחלו לנדור וגו' הא לא תחלו ליה סך חסו.
כאלו הקריב קרבן. שעבר עליו ספי עבירות אלא ילך אלל חסו ויסירונו
כדי שלא יהא רגיל בכך: בבר מתא. לה יקבל פקדון מכן עירו: דבייתה
כי בייתה דמי. סרגיל אללו ויטול את שלו ויחזור ויטבענו: שלציון. סס
מקוס שמניחין הלוח וסופסין הערב: דוץ. לי תוקע כדאמר דלה ושלפה: רע
ירוע. רעה אחר רעה: כי ערב זר. המערב זרים גרים בישראל והנכנס
בערבון נמי משמע: ולתוקע עצמו. סיפא דקרא ושנה תוקעים בוטה: תוקע
עצמו לדבר הלכה. שהומר הכיני שונה ואינו מקיים ואקבל סכר לימוד:
קשים גרים. שאין בקיאים בדקדוקי מלות ולמדו ישראל ממעשיהן: בספחת.
ליסוף דקרא נקט בדכתיב ונלוה סגר עליהם ונספחו על בית יעקב: אין לו
תורה. אינו עוסק בתורה: אין לו תורה. אינו מקבל סכר לימוד. אלא תורה.
אינו מקיים: אפילו תורה לפי סכר לימוד אין לו: וגמר הלכה. יודע
הלכה

למלתא ואית ליה רבה ולא אזיל משאיל. דאמר רבי שמואל
בר נחמני לעולם יראה דין עצמו פארו חרב מונחת לו בין
ירכותיו וגיתנם פתוחה לו מתחתיו שנאמר (שה"ש ג) הנה מפתח
שלשלמה לששים גבורים סביב לה וגומר מפחד בגילות
מפחדה של גיהנם הרומה ללילה:

זוהר וארא דף כ"ט ע"א

רבי חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא והוה עמיה רבי יוסי זוטא
דהנה רבייא. פתח רבי חייא ואמר (קהלת ט') לה אכול בשמחה
לחמך ושתי בלב טוב וינה כי כבר רצה האלהים את מעשיך. מאי
קא חייא שלמה דאמר האי קרא. אלא שלמה כל מלוי בקמח
הווי. והאי דאמר לה אכול בשמחה לחמך. בשעתא דבר נש אזיל
בארחוי דקדשא בריה הוא. קדשא בריה הוא מקרב ליה לגביה
ויהיב ליה שלוח וניחא כדן נחמא ותמרא דאכיל ושתי בחדוה
דלפא בגין דקדשא בריה הוא אתרעי בעובדוי. אמר ליה תהוה
רבייא אי הכי הא אמרת דכל מלוי השלמה בתבמתא הווי אן הוא
תבמתא קא אמר ליה ברי תבשל בשוקך ותחמי האי קרא. אמר ליה
עד לא בשילנא ידענא. אמר ליה מנא לה. אמר ליה קלא חד שמענא
מאפא דהוה אמר בהאי קרא. השלמה קא אחר ליה לבר נש לאעמרא
לה לנגסת ישראל (וי"ד רכ"ט ב) בשמחה דאיהו סמרא דימינא ואיהו
נחמא דיתעמר בחדוה. ולבתר דיתעמר בתמרא דאיהו שמאלא בגין
דישתבח במהימנותא דכלא חדותא שלימתא בימינא ושמאלא. וכד
תבני בין תרבייהו כדון כל ברכאן שראן בעלמא וכל דא פד אתרעי
קדשא בריה הוא בעובדיהון דבני נשא תרא הוא דכתיב כי כבר רצה
האלהים את מעשיך. אתא רבי חייא ונשקיה. אמר חיה ברי האי מלה
שבקנא בגינה. ותשתא ידענא דקדשא בריה הוא בעי לאעמרא
לה באורייתא:

וארא ליום שלישי

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מוסר

מספר סדר היום דף ל"ז ע"ב

הר"ם ה' תשובה פ"ד

המשה דברים נועלין דרכי התשובה בפני עושיהן: ואלו הן: הפורש מן הצבור לפי שבזמן שיעשו תשובה לא יהיה עמם ואינו זכה עמם בזכות יעושיהן: כי החולק על דברי חכמים לפי שמחלקתו נורמה לו לפרוש מהן ואנו יודע דרכי התשובה: כי המלעיג על המצות שפנין שנתבוו בעיניו אינו חורף אמתיו ולא יושן ואם לא יעשה בטהר וזכה: כי התבונה רבותיו שדבר זה גורם לדוחפו ולמדידו פגחיו ובזמן שנתרד לא יצא מטה ומורה לו דרך האמת: כי השונא את התוכחות שחרי לא הגיה לו דרך תשובה שהתוכחה נורמה שבזמן שמודיעין לו פאדם ח' או ומקלימין אותו חורף בתשובה:

לומ' אם הושיט ידו לרצונו פלי סבה נורמה: ואין צריך לומר אם הקשה עצמו לדעת שהוא חייב נהי ולדעת אחרת הוא בגדי: ואין צריך לומר אם הוציא פירו זרע בכונה למלאת פאתו שהוא שונאי ומרוחק לפני המקום פריד הוא ואינו זכה לראות פני שכניה הי' וצילנו:

וארא יום רביעי תורה

כיון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגדן רמילוי ון דשם ב"ן לקנות הארת נפש יתירה משבת הבאה:

י' **בני גרשון לבני ושמעי למשפחתם:** בני גרשון לבני ושמעי לזרעיתיהון: י"ה **ובני קהת עמרם ויצהר וחקרון ועזיאל ושני חיי קהת שלש ושלישים ומאת שנה:** ובני קהת עמרם ויצהר וחקרון ועזיאל ושני חיי קהת מאה ותלתין

ותלת

רש"י

(יח) ושני חיי קהת ושני חיי עמרם וגו'. מתכוון זה לנו למדים על מושב בני ישראל ארבע מאות שנה שאמר הכתוב שלא בלחץ מלרים לבדה היו אלא מיום שגולד יחק. שהרי קהת מורדי מלרים סיה חסוב כל שנותיו ושמוח עמרם ושמונים של משה לא חמלאס ד' מאות שנה והרבה שנים נכלמים לבנים

וארא ליום רביעי

מח

ותלת שנין: יט **ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת חלוי לתלדתם:** ובני מררי מחלי ומושי אהין זרעית חיי לתולדתיהון: כ **ולקה עמרם את יוכבד דדתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלישים ומאת שנה:** וגסיב עמרם ית ויכבד אהת אבנהי לה לאנתו וילידת לה ית אהרן וית משה ושני חיי עמרם מאה ותלתין ושבע שנין: כא **ובני יצהר קרח ונפג וזכרי:** ובני יצהר קרח ונפג וזכרי: כב **ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי:** ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי:

רש"י

לכנים כשני האבות: (כ) יוכבד דדתו. אחי חבובי כס לוי אחוס קהת:

נביאים יחזקאל כ"ט

א **ושבתי את שבות מצרים והשבתי אתם ארץ פתרום ער- ארץ מכורתם והיו שם ממלכה שפלה:** ואתיב ית גלות מצרים ואתיב יתהון לארעא פתרום ער' ארעא תותבותהון ויהון תפון מלכו חקשא: ב **מן הממלכות תהיה שפלה ולא תתנשא עוד ער-הגוים והמעמיתים לבלתי רדות בגוים:** מן ממלכותא תהי חלשא ולא תתרברב עוד על עממיא ואזערנן כדיל דלא יפלנהון בעממיא: ג **ולא יהיה עוד לבית ישראל למבטח מזכיר עון בפנותם אחריהם וידעו כי אני אדני יהוה:** ולא יהון עוד לבית ישראל לאתרתעא עליהון לאדברא חובין באפנייהון בתריהון וידעון אדי גנא: ד **יהי בעשרים ושבע שנה בראשון באחד לילדש היה דברי יהוה אלי לאמר:** יהיה בעשרין ושבע

רש"י

שנין

(א) מכורתם. מזרחס: (ב) לבלתי רדות. לכל פמשול: (ג) למבטח המזכיר להם

וארא ליום רביעי

שנין בקדמאה בחד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי זמימר :
ה בן אדם נבוכדראצר מלך בבל העביר את חילו עברה
גדלה אל צר בלראש מקלה וכל פתח מרומה ושכר לא
היה לו ולחילו מצר על העבקה אשר עבד עליה :
בר אדם נבוכדראצר מלך בבל אפלת ית משרתיה פולחן רב על
צור פד שער ריש נמר וכל פתח אתמרט ואמר לא הוה ליה ודמשרתיה
מצור על פולחנא דאפלת עליה : ו לכן כה אמר אדני יהוה
הנני נתן לנבוכדראצר מלך בבל את ארץ מצרים ונשא
המנה ושכל שפלה ובוז בזה והיתה שכר לחילו : כן פדען
אמר יי אלהים הא אנא יהיב לנבוכדראצר מלך בבל דבבל ית ארעא
דמצרים וישבי אתרנושיתה ויבז בזה ויעדי עדאה ותהי אגר למשרתיה :

רש"י

לחס העון : (ה) כל ראש. אנשי חילוטיו : מוקרח וכל כתף וגו'. כדרך
הלרים על עיר ימים רבים ומחמת גיעוה גדולות ראשם מוקרח משערות
וכסופתם נסכרות : ושכר לא היה לו. לאחר ששללו אותם עלה הם ושטפו :

כתובים משלי י"ב

איש מתעשר ואין כל מתרושש ותון רב :
וכיתפל מדעם וממסכן ופשיה ומליה סניאה : בלפך נפש
איש עשירו ויש לא שמע גערה : אית ליה פורקנא דנפשיה
דיגברא עותגיה ומסכנא לא מקבל בעתא : ג אור צדיקים ישמח
וגר רשעים ידעך : נוחדא דצדיקי גרן ושרנא דרשיעי גדעך :
ד רק בודון יתן מצה ואתינועצים חכמה : לחוד בודנותא אתיא
מצותא ואין דמתמלכין חבימי אינון : ה הון מהבל ימעט וקבץ

רש"י

(א) יש מתעשר. מראה עלמו עשיר : ויש מתרושש. ע"י הפזורים לאכזרנים :
והון רב. מוכן לו : (ב) כופר נפש. עשרו של אדם הוא
מופר נפשו שעושה לזקה ובלבד שהרש לא ישמע גערה שאינו מכלימו : (ג) ידעך.
יקפוץ : (ד) מצה. מחלוקת : ואת נועצים. ועם העושים בעלה תלן חכמה :
(ה) הון מהבל. עושה גרסותיו חבילות חבילות : ימעט. ישכח ממנו :

ממושכה

וארא ליום רביעי

מט

עליך ירבה : מולא מן עולא דמריה יוער ודמכנש ונהב למסכנא
יסני ממנויה : ו תחלת ממושכה מחלה לב ועץ חיים תאנה
באה : מן דמשדי למעדריה טב מן דתלי בסכרא ואילנא דתמי
רבתא מיתא :

רש"י

(ו) ממושכה. מכטיח לחזירו ואינו עושה מביאה חולה ללב : ועץ חיים. אס
התאה באה :

בישנה בכא מציעא פרק ד'

* הוהב קונה את הפסך והפסך אינו קונה את הוהב. הנחשת קונה
את הפסך והפסך אינו קונה את הנחשת. מעות הרעות קונות
את היפות והיפות אינן קונות את הרעות. אסימון קונה את הפמבע
והפמבע אינו קונה את אסימון. מטמליון קונים את הפמבע והפמבע
אינו קונה את המטמליון (זה הכלל) כל המטמליון קונין זה את זה :
ב ביצה. משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו.
נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו. אבל אמרו מי
שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו
עומד בדבורו. רבי שמעון אומר כל שהפסך בידו ידו על העליונה :

האונאה

ברפנורא

פרק ד א הוהב קונה את הכסף. כל דבר שהוא חשוב להיות מעכב וחרוף לינון
בהולאה דין מעות יש לו ואינו קונה את שכנגדו שאינו חשוב מעכב ואינו
חרוף בהולאה כמותו ומי שאין עכשו חשוב וחרוף דין פירות יש לו ומשכחו הוא קיום דבר
לפיכך ממי משך האחד דיגרי זהב קנה השני דיגרי כסף ככל מקום שהם ואין אחד
מהם יכול לחזור בו דיגרי זהב הוא פירות לגבי דיגרי כסף : והכסף אינו קונה את הוהב.
דיגרי כסף שהם חרופים בהולאה דין מעות יש להם לגבי דיגרי זהב ואם משך האחד דיגרי
כסף לא קנה האחר דיגרי זהב עד שימסוך דמעות איין קונות וה"ט נמי שהנחשת קונה את
הכסף דפרוטות של נחשת שאין כשען חשוב כל כך הוה פירא לגבי דיגרי כסף והכסף אינו
קונה את הנחשת : מעות הרעות. שנסלו : אסימון. שנעשה כמדת המעכב היוולא אלא
שעדיין לא טבעו עליו זרה : כל המטמליון קונים זה את זה. אם החליף אלו באלו
כיון שמשך האחד קנה חברו. והאי כל לאתויי אפילו כים מלא מעות כים מלא מעות :
ב נתן לו מעות ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו. זה וזה. ומקנת הכמים היא
דדבר תורה מעות קונות כדאשכחן נבי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו ומה טעם אמרו
מסיכה קונה ולא מעות גזירה שמה ויהי לוקח מקחו בבית מוכר זמן מרובה ומפול לדיקה
בשכונת המוכר ולא יהוה לטרוח ולהלול לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירצה דכיון
דאם יתקרו ברשותו יתקרו ויחזור בו מן המכר ויהא השכר שלו כדדיה חסיד להו וטרה
ומילא : אבל אמרו מי שפרע וכו'. אע"פ שיכול לחזור בו אוררין אותו כד"ב ואומרים
עליו מי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומן המזכרים שטעס בים הוא
עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו ואח"כ מחזיר לו את מעותיו : רבי שמעון אומר כל

שהכסף

וג האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לפסע. שתות לפקח.
עד מתי מתר להחזיר. עד כדי שיראה לתגר או לקרובו. הורה רבי
טרפון בלוד האונאה שמונה כסף לפסע שליש לפקח ושמונה תגרי
לוד. אמר להם כל היום מתר לחזור. אמרו לו יניח לנו רבי מרפון
במקומנו. וחזרו לדברי הכמים: ו אחד הלוקח ואחד המוכר. יש
להן אונאה. פשם שאונאה להדימ בך אונאה לתגר. רבי יהודה
אומר אין אונאה לתגר. מי שהומל עליו ידו על העליונה. רצה אומר
לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתי: ה פמה תהא תפלע תסירה.
ולא יהא בה אונאה. רבי מאיר אומר ארבעה איסרין איסר דדינר.
רבי יהודה אומר ארבעה פונדיונות פונדיון דדינר. רבי שמעון אומר
שמונה פונדיונות. שני פונדיונים דדינר: ו עד מתי מתר להחזיר.
בכפרים עד כדי שיראה לשותני. ובכפרים עד ערבי. שבתות. אם
יהיה מפירה אפילו לאחר שנים עשר חדש. מקבלה הימנו ואין לו
עליו

ברטנורא

שהכסף בידו ידו על העליונה. ר"ם אמלתיא דתנא קמא קאי דאמר נתן לו מעות ולא
משך ממנו פירות יכול לחזור בו בין מוכר בין לוקח ואחא ר"ם למימר דומיין דמי שהכסף
בידו דהיינו המוכר שקבל את הכסף ידו על העליונה בידו לקיים את המכר אם ירצה. ואין
הלוקח יכול לחזור בו כגון שהיה עלייתו של לוקח כמורה אלל המוכר דהשתא אם המוכר רוצה
שהיה המכר קיים אין הלוקח יכול לחזור בו אע"פ שלא משך דטעמא מאי אמור רבנן מליקה
קונה ולא מעות גזירה שמא יאמר לו מוכר ללוקח נטרפו חטין בעליה. הכא דהעליה דלוקח
היא אי נפלה דליקה איהו טרחה ומייתי לה ואין הלכה כר"ם אלא אע"פ שעלייתו של לוקח
כמורה אלל המוכר כל זמן שלא משך יכול לחזור בו בין לוקח בין מוכר: ה האונאה ארבעה
כסף. ארבעה מעות כסף שהם שש מעות בדינר והסלע ד' דינרין: מכ"ד כסף לסלע. אם
היה המקח בדמי סלע שהוא כ"ד מעות דהשתא הויה אונאה שתות למקח הייב להשיב לו כל
אונאתו ד' כסף: עד מתי מתר לחזור. מי שנתחנה והא דנקט לטון מותר לאשמעינן דליכא
אפילו מי שפרע להחזיר המקח או שיתן לו אונאתו: עד כדי שיראה. המקח לתגר או לאחר
מקרובו ואם שה יותר מחל על אונאתו והמוכר לעולם חוזר שהרי אין המקח בידו שיוכל
להראות לתגר או לקרובו אם נתחנה והא נודע שפא לידו דבר כיוולא בממכרו יודע טענה
ושחק ולא תבע אוניו יכול לחזור ולתבע שהרי מחל: ושחמו הגרי לוד. שהיו בקיין
בסחורה ומוכרין ביקר ואין הלכה כר"ם: ד אין אונאה לתגר. מפני שהוא בקי ומסתמא
אחולי. אחיל גביה והא דזכנא הכי מסוס דאתרמי ליה זבינא אחריתי והשתא הוא דקבע
למדהר ביה. ואין הלכה כר"ם: מי שהומל עליו ידו על העליונה. מי שנתחנה: תן לי
מעותי. אם נתחנה לוקח ומתניתין רבי יהודה הנשיא היא וליה הלכתא כותיה אלא אם
האונאה שתות קנה ומחזיר אונאה. יותר משתות בעל תוק: ה כפה תהא הסלע חסרה.
מטבע היוולא ותמיד הוא שותק והסר כמה תסר ואם הולאה לא הוה אונאה: ארבעה
איסרין לסלע איסר דדינר. והוא אחד מן כ"ד בו דש מעה כסף הוא דינר מעה שני
פונדיונות ופונדיון שני איסרין וארבעה פונדיונות אחד מ"ב: שמונה פונדיונות. שתות כשאר
אונאה. וכן הלכה: ה בכפרים. שיש שם שולחני עד כדי שיראה לשותני: בכפרים. שאין שם
שולחני: עד ערבי שבתות. שפא להוליא בערב שבת לסעודת שבת אז ידע אם יכול להוליא
ויקבלה ממנו: ואם היה מבירה. הכי קאמר ואם חסיד הוא ורוזה לעשות לפנים משורת

עליו אלא תרעומות. ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש
דעה: ו האונאה ארבעה כסף והמענה שתי כסף וההודאה שנה
פרומה. תמש פרומות הן. ההודאה שנה פרומה. והאשה מתקדשת
בשנה פרומה. והנהנה בשנה פרומה מן ההקדש מעל. והמוצא שנה
פרומה חייב להכריז. והגוזל את חברו שנה פרומה ונשבע לו.
יוליכנו אחריו אפילו למדי: ה תמשה חומשין הן. האוכל תרומה
ותרומת מעשר ותרומת מעשר שר דמאי. והחלה והתפגרים מוסף
חומש. הפודה נמט רבעי. ומעשר שני שלו מוסף חומש. הפודה
את הקדשו מוסף חומש. הנהנה בשנה פרומה מן ההקדש מוסף
חומש. והגוזל את חברו שנה פרומה ונשבע לו מוסף חומש: ה אמו
דברים שאין להם אונאה. העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות
אין להם תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה. שומר תנם אינו

נשבע

ברטנורא

הדין אם מכיר שהיא הסלע שנתן לו יקבלה ממנו אפילו לאחר י"ב חודש: ואין לו עליו
אלא תרעומות. הכי קאמר ואחר שאינו חסיד ולא רצה לקבלה ממנו אין לזה עליו אלא תרעומות
דאיכו דאפסיד אנפשיה שלא החזירו בזמנו: ונותנה למעשר שני. אחסר' כדי אונאה קאי
זמנה למעשר שני בשויה: ואינו חושש. משום אסימון שאין מעשר שני מתהלל אלא כמטבע
שיש בו נורה דשם מטבע יש עליו דמי שאינו לוקח כשויה בתורת מטבע אלא כמו נסכא
של כסף אינו אלא נפש רעה: ה האונאה ד' כסף. למקח סלע שהוא כ"ד מעות כסף נמלא
האונאה שתות כדאמרן וחזר ושנאה משום דבעי למתני העענה שתי כסף: והמענה שתי כסף.
שאלן שבעת הדיינים על טענה שהיא פחותה משתי כסף שטענו שווי שתי מעות כסף יש לי בידך
וזה יודה לו מהם שזה פרוטה ויכפור השאר או יודה לו הכל ויכפור פרוטה: וההודאה שנה
פרומה. להיות הודאה במקל ויתחייב שבעה: והמוצא שנה פרומה. אכל כליר מהכי אינו
חייב להכריז דכתיב (דברים כ"ב) אשר תאכר ממנו פרט לאבידה שאין זה שנה פרוטה:
יוליכנו אחריו. אם הודה שנטבע לסקר דאז אין לו כפרה עד שיחזירו לידו ממנו ולא ליד
שלומו דכתיב (במדבר ה') ונתן לאחר אשם לו: ה האוכל תרומה גדולה. זר שאכל תרומה
גדולה בשוגג: והתרומת מעשר. מעשר מן המעשר: והתרומת מעשר של דמאי. הלוקח
גבואה מע"ה לריך להפריש תרומת מעשר אבל לא תרומה גדולה שהיו הכל זהירים בה: וחלה
תחבורים. כל הני המשה חד נכוה דכלהו אקרו תרומה ומשם אחד הם באין: נמט רבעי.
ומר קדש קדש ממעשר שני דמוסיף חומש ותרומתו נמי חד שזב להוא דמהד קרא נפקי כיון
דמעשר יליף: ומעשר שני שלו. דוקא מוסף חומש דאיש ממעשרו כתיב: הקדשו. ולא
של אחרים המקדיש כתיב: הנהנה. בשוגג דחייב קרבן מעילה והומש: ה אלו דברים
שאין להם אונאה וכו'. דאמר קרא (ויקרא כ"ה) וכי חמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד
עמיתך דבר הנקנה מיד ליד ילאו קרקעות שאין מטלטלין ילאו עבדים שהקשו לקרקעות ילאו
שטרות דכתיב וכי חמכרו ממכר דבר שגופו מכור וגופו קנוי ילאו שטרות שאינם עומדים אלא
לראי' שבהן: הקדשות. אמר קרא אחיו אחיו ולא הקדש: לא תשלומי כפל. דכתיב
בעוטן טענת גנב (שמות כ"ב) על כל דבר פשע כלל על שור על כל אבידה
חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אחת דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש. דבר המטלטל וגופו
ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון ילאו קרקעות שאין מטלטלין ילאו עבדים שהוקשו
וקרקעות ילאו שטרות שאע"פ שהם מטלטלין אין גופן ממון. הקדשות אמר קרא רעהו. רעהו
ללא הקדש: ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם גנב ועבד ומכר שור או שה של הקדש
דתשלומי

ושבע ונושא שבר אינו משלים רבי שמעון אומר קדשים שהוא
תייב באחריותו יש להן אונאה ושאינו תייב באחריותו אין להן
אונאה רבי יהודה אומר אף ספר תורה בתמה ומרגליות אין להם
אונאה אמרו לו לא אמרו אלא את אלו פשם שאונאה במקח
ובממכר כך אונאה בדברים לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא
אינו רוצה לקח אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך
הראשונים אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך
שנאמר וגר לא תונה ולא תלחצנו י אין מערבין פירות בפירות
אפילו חדשים בחדשים ואין צריך לומר חדשים בישנים באמת בין
התירו לערב קשה בכך מפני שהוא משביחו אין מערבין שמרי
יו בין אבר נותן לו את שמריו מי שנתערב לו מים בין רא ומכרנו
בחנו אלא אם בן הודיעו ולא לתגר אף על פי שהודיעו שאינו אלא
לרמות בו מקום שנתנו להמיל מים בין ופילו י התגר נזמר מחמש
בדנות ונותן לתוך מגורה אחת מחמש גתות ונותן לתוך פיתם אחד

ובלבד

ברמנורא

דתשלומי ד' וה' אחר רחמנה ולא תשלומי ג' לשה וד' לטור דכיון דאמעט מכפל בליר לה'
הדא שהכפל בטובה ומוכר מכלל תשלומי ארבעה וחמשה הוא נושא שבר אינו משלים
דכתיב (סס) כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או טור או שה פרט וכל זהמה לשמור חזר
וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וכו' הקדשו'
אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש קדשים שחייב באחריותו אמר הרי עלי עולה
והפרישה והוממה ומכרה: יש להן אונאה דכיון דחס מזה או נגכה חייב באחריותה
דיליה היא ואל חונו איש את אחיו קרינא ביה: ושאינו חייב באחריותו כגון דאמר הרי זו:
אף המוכר ס"ח לפי שאין קן לדמיה: ומרגליות ובהמה מפני שאדם רוצה לזווג מי
שיש לו טור יפה להרישה מחזר על אחר שכמותו (ללמדו עמו בשל) שאם בא להלמד תחת
הטור טור חלש עם הכריח מקלקל את הכריח וכן מרגליות נאה למלאות עם חברתה כזהב מצ
היחודית ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כר"ס: י כך אונאה בדברים שנאמר (ויקרא כ"ה)
ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך זה נאמר באונאת דברים שאין טובתן ורעתן מסורה
להכיר אלא ללבו של מדבר שידע אם לרעה מתכוין אם לטובה: י אין מערבין פירות
בפירות בעל הבית האומר לחבירו פירות שדה פלוני אני מוכר לך לא יערבם בפירות שדה
אחר: ואצ"ל חדשים בישנים פסק למכור לו ימנים לא יערב עמהם חדשים שהימים
יבשים ועושים קמה יותר מן החדשים: מפני שמשביחו קשה משכיה את הרך לפיכך פסק
עמו רך מערב בו קשה אבל פסק עמו קשה לא יערב בו את הרך: אין מערבין שמרי יין
של הבית זו: ביין של הבית אחרת: אבל נותן לו את שמריו של יין עמו: ולא
ימכרנו בחנות פרוטה פרוטה: אא"כ הודיעו לכל אחד ואחד מן שמים מערבין בו:
ולא לתגר לא ימכרנו ביהד: ואף על פי שהודיעו לפי שאינו לוקח אלא לרמות ולמכרו
בחות: מקום שנהגו להמיל מים בין דוקא בין הגתות: ישילי דכיון שנהגו אין בהם
טעות שכל היינות בחוקת כן: יב התגר נוטל מחמש גרנות שהכל יודעים בו שלא
גדלו כשדותיו ומכני אדם הרבה לוקח ובהקפת כן לוקחים ממנו: מגורה אומר שאוגרין בו
מבואה: גורן הוא שדשן בו את התבואה ודרך התגר לקנות מעלי כחיס בשעת הגורן
ולהכניס

ובלבד שלא יהא מתכוין לערב רבי יהודה אומר לא יתקן התנוני
קליות ואגוזים ותנינות. מפני שהוא מרגלן לבא אצלו ותכמים
מתירין ולא יפחות את השער ותכמים אומרים זכור לטוב לא יבור
את הגרין דברי אבא שאול ותכמים מתירין ומודים שלא יבור מער
פי מגורה שאינו אלא כגונב את העין אין מפרנסין לא את האדם ולא
את הבהמה ולא את הכלים:

ברמנורא

ולהכניס למגורה שלו: פיתם נגיח גדולה: ובלבד שלא יהא מתכוין לערבן להוציא
קול לקנות הרוב ממקום מסוכה ולערב בו ממקום אחר ושכניו סבורים שכל הפירות מאותו
מקום: ולא יפחות את השער למכור כול מפני שהוא מרגל לבא אצלו ומקפה מוזות
הביתיו: זכור לטוב שמהוך כך אזורי פירות מוכרין כול וכן הלכה: גריםין פולין
גרסות ברחים אחת לשתיים: לא יבור את הפסולת לפי שמתוך גרסאות יפות הוא מעלה
את דמיהן הרבה מדמי הפסולת שנטל מהן: וחכמים מתירין שיכול הלוקח לראות ולהבחין
כמה דמי הפסולת שנכרך מחלו שישן בזהריו וטוב לו להעלות בדמיהן של אלו שהן מבוררין
מפני הטורח והלכה כחכמים: שלא יבור מעל פי המגורה למעלה להראות יפות ואת
הפסולת שכתבו לא כירר לפי שאינו אלא כגונב את העין כביריתו: מפרנסין
מתקנין ומייסין: את האדם עבד כנעני העומד לימכר:

נמרא בבא מציעא דף נ"ח ע"ב

תנו רבנן (ויקרא כ"ה) לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים
הפתיב מדבר אתה אומר באונאת דברים או אינו אלא
באונאת ממון כשהוא אומר (סס) וכי תמכרו ממכר לעמיתך
או קנה מיד עמיתך אל תונו הרי אונאת ממון אמור הא מה אני
מקיים לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים. הא כיצד
אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים
אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. אם היה
גר ובא ללמוד תורה לא יאמר לו פה שאכל גבלות ומרפאות
שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה
אם היו יסורין באין עליו. אם היו הלואים באין עליו. או
שהיה מקבר את בניו. אל יאמר לו בדרך שאמרו לו חבריו
לאיוב (איוב ד') הלא יראתך בסלתך תקותך ותום דרכך זכר
נא. מי הוא נקי אבר. אם היו חמרים מבקשים תבואה ממנו

וארא ליום רביעי

לא יאמר להם לכו אצל פלוני שהוא מזכר תבואה ויודע בו
שלא מזכר מעולם. רבי יהודה אומר אף לא יתלה עיניו על
המקח בשעה שאין לו דמים שהרי הדבר מסור ללב וכל דבר
המסור ללב נאמר בו (שם) ויראת מאלהיה. אמר רבי יוחנן
משום רבי שמעון בן יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממון
שזה נאמר בו ויראת מאלהיה וזה לא נאמר בו ויראת
מאלהיה. ורבי אלעזר אומר זה בגופו וזה בממונו. רבי
שמואל בר נחמני אומר זה נתן להשבון וזה לא נתן להשבון.
תני תנא קמיה דרב נהמן בר יצחק כל המלביץ פני חבריו
ברבים כאלו שופך דמים. אמר ליה שפיר קאמרת דחוינא
ליה דאזיר סומקא ואתי חורא. אמר ליה אביי דרב דימי
במערבא במאי זהירי. אמר ליה באחורי אפי. דאמר רבי
תנינא הבל יורדים לגיהנם חוץ משלשה הכל סלקא דעתך.
אלא אימא כל היורדים לגיהנם עולים חוץ משלשה שיורדין
ואין עולים. ואדו הם. הבא ער אשת איש. והמלביץ פני
חבירו ברבים. והמכנה שם רע לחבירו מכנה היינו מדבין
אף על גב דדש ביה בשמיה:

רש"י

שהרי הדבר מסור ללב. ולפיכך נאמר בו ויראת מאלהיה הכי הכי שיהי ליתן
טעם למה נאמר בו ויראת נקט ליה והכי קאמר שיהי כל הדברים
הללו אין טובתן ורעתן מסורה להכיר אלא לכו של עושהו הוא יודע אם לעקל
אם לעקלקלות ויכול הוא לומר לא עשיתי כי אם לטובה הייתי סבור שיש לך
טובה למכור או הייתי חפץ לקנות מקח זה: וכל דבר המסור ללב של
אדם נאמר בו ויראת מאלהיה. הו ירא מן היודע מחשבות אדם לטובה
אם לאוהא: הכל ס"ד. וכי הכל יורדין: ה"ג כל היורדין לגהנם. עולין:
דדש ביה. כבר הורגל בכך שמכנים אותו כן ואין פניו מתלבנות ומכל מקום
זה להכלימו מסוכין:

וזהר וארא דף ל"א ע"א

פתח ואמר האי קרא בתרין גזונין איהו ובתרין סמריין. קרי ביה דרכים
וקרי ביה נתיבות קרי ביה נעם וקרי ביה שלום מאן דרכים ומאן
נתיבות מאן נעם ומאן שלום. אלא דרכיה דרכי נעם היינו דכתיב
(ישעיה ס"ג) הנותן בים דרך והא כל אתר דאקרי באורייתא דרך הוא

אורחא

וארא ליום רביעי נב

אורחא פתיחא לכלא. פהאי אורחא דהנא פתיח לכל בר נש. כך דרכיה
אלין דרכים דאינון פתיחן מאבדן דכראן בימא רבא ועאלין בגויה.
ואינון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סמרי עלמא. והאי נעם הוא
נעמו דנפיק מעלמא דאתי (ניא ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין) ונהיר
לכל בוצינין ומתפרשין נהרין לכל עיבר והוא טיבו ונהורא דעלמא
דאתי דינקין אבדן אקרי נעם. דבר אחר עלמא דאתי אקרי נעם. וכד
אתער עלמא דאתי כל טיבו וכל חידו וכל נהרין וכל חידו דעלמא
אתער. ובגויי כך אקרי נעם ועל דא תנינן חייבין דגיהנם בשעתא דעאר
שבתא כלתו גיחין ואית לחו חידו וגיחא בשבתא. פיו דנפיק שבתא
אית לו לאתערא חידו עלאה עלנא דנשתויב מההוא עונשא דחייביא
דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה. ואית לו לאתערא ולימא. (תהלים ז) ויחי
נעם יי אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה חידו דכלא. ועל דא דרכיה
דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. מאן נתיבותיה אלין אינון נתיבות
ושבילין דנפקו מעילא וכלתו נקיש לון ברית יחידאי דאיהו אקרי
שלום שלמא דביתא ואעיל לון לימא רבא כד איהו בתוקפיה. וכדין יחיב
ליה שלם הדא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

מספר סדר היום דף ל"ז ב'

הר"ם ה' תשובה פ"ד

תמישה דברים העושה אותן אי אפשר לו
שישוב בתשובה ומורה לפי שהם
עונות שבין אדם לחבירו ואינו יודע חבירו
שחטא לו כדי שיעזור לו או ישאר ממנו
קחול לו ואלו הן: א' המקלל את הרבים
ולא קלל אדם ודע כדי שישאר ממנו
כפרה: ב' החולק עם גנב לפי שאינו
יודע גנבה זו של מי הוא אלא הגנב גונב
לרבים ומביא לו והוא לוקח ועוד שהוא
מתווק בד הגנב ומסמיאו: ג' המוציא אבדה
ואינו מקריז עליה עד שיעזובה דכעלמא
לאחר וכן פשיעשה תשובה אינו יודע למי
יתור: ד' האוכל שוד עניים ויתומים

פתיב (תהלים ט) לא יגדך רע. ואין רע אלא
הפוגם ברית שהוא רע סתם לשנים
ולבריות משחית למעלה ומשחית למטה.
פוגם למעלה ופוגם למטה. אוי לו אוי
לנפשו. אוי לרוע מזלו. הנוח לו שדא
גברא. נוח לו שנהפכה שקינתו על פניו
ולא יצא לאור העולם. נוח לו שיפחתו
קדו ולא תהי עושה המעשה הרע הנה.
מה בפכה נש לו מה תשובה נש לו כמעט
שננעלו ממנו שערי תשובה וכפרה. אמן
גברו בתמי ותפכה וימינו פשיעא קמגל
שכים בלב שרם:

ואלקמות אלו בני אדם אמללין הם ואינם יודעים ומפרסמין וגולים מעיר לעיר ואין להם
מגיד כדי שובע שוד זה של מי הוא ונתורנו לו: ה' המקלל שומר קהלות דין אינו יודע
עד היכן היגיע הפגם או נכמה היא לכה כדי שיעזיר שבתקו נש לו בלגים. ועוד שחוא
מתווק בד זה ומסמיאו

וכיו

וארא יום חמישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה:

כג ויקח אהרן את אלשיבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את ענדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר: ונסיב אהרן את אלשיבע בת עמינדב אחתה הנחשון לה לאנתו וילידת לה ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר: כד ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אלה משפחת הקרחי: ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אביו ורעות קרח: כה ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטאל לו לאשה ותלד לו את פינתם אלה ראשי אבות הגוים למשפחתם: ואלעזר בר אהרן נסיב לה מבנת פוטאל לה לאנתו וילידת לה ית פינתם אביו רישי אבבת לינאי לרעותהון: כו הוא אהרן ומשה אשר אמר יהוה להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם: הוא אהרן ומשה די אמר יי להון אפיקו ית בני ישראל מארץ מצרים על חיליהון: כז הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן: אגון דמללין עם פרעה מלכא דמצרים לאפקא ית בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן:

רש"י פעלתו

(כג) אחות נחשון. (ב"ב ק"י ע"ר) מכאן למדנו הנושא אשה לריך לבדוק בחמיה: (כה) מבנות פוטאל. מזרע יתרו שפטס עגלים לע"ה. ומזרע יוסף שפטס בילכו (ב"ב ק"ט): (כו) הוא אהרן ומשה. אלו שהזכירו למעלה שילדה ויכד לעמרס הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' (ש"ר פ"ה) יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר לך ששקולין כאחד: על צבאותם. כלבאותם כל לבאס לשבטיהם. יש על שאינו אלא במקום אות אחת על חרבך חמיה כמו בחרבך (יחזקאל לג) עמדתם על חרבכם כמו בחרבכם: (כז) הם המדברים וגו'. הם שגלטו הס שקיימו: הוא משה ואהרן. הם בשליחותם וכלדקתם מהחלה ועד סוף: פעלתו

וארא ליום חמישי

נביאים יחזקאל כ"ב

א פעלתו אשר עבד בה נתתי לו את ארצי מצרים אשר עשו לי נאם אדני יהוה: אנגיה דאפלה ביה יתבית ליה ית ארשא דמצרים דחכו קדמי לאתפרע מנהון אמר יי אלהים: ב ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל וקח אתן פתחון פה בתוכם וידעו פראני יהוה: ביומא ההוא איתי פורקן לבית ישראל וקח אתן מפמח פומא בנבואה ביניהון וידעון ארי אנא יי: ג ויתי דברייהוה אלי לאמר: והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי לאמר: ד בך אדם הנבא ואמרת בה אמר אדני יהוה חיליו דהה ליום: פר אדם אתנבי ותימר פדגון אמר יי אלהים איליו ואמר: וי מן קדם יומא: ה פיי קרוב יום וקרוב יום ליהוה יום ענן עת גוים יהיה: ארי קריב יומא וקריב יומא בעתיד קמימי מן קדם יי יום ענן ויע ענן תבר עממיא יהי:

רש"י

(א) פעלתו אשר עבד. במלותיו בלור. חסן לו את ארץ מצרים: אשר עשו לי. מלרים רעה במשענתם שהבטיחו את עמי בעזרתם הכל: (ד) הה. כמו אהה: ליום. העמיד לבא על העכומ' אלו: (ה) עת גוים. עידן עממיא:

בתובים משלי י"ג

א בז לדבר יתבל לו וירא מצוה היא ישלם: דבזאי על מלתא נתחבל מנה ודדחיל מפוקנא משתגם טבתא: ב תורת חכם מקור חיים לסור ממקשי מות: גפומא דחפימא מבועי דחי למסמי מן פחא דמותא: ג שבל טוב ותתהון ודדך בגדים איתן: שבלא טבא יהוב חסדא ואורחא תקיפא דבזוי תיכר: ד פל ערום יעשה

רש"י

(א) בז לדבר. הבוזה אחד מדברי תורה סוף מהמשכן עליו: ישולם. יקבל סכר: (ג) ודרך בוגדים איתן. קשה לו ולאחרים:

יפרס

וארא ליום המישי

יעשה בדת וכליל יפרש אולתו: כל ערימא עבדתיה מדעתא
וסכלא פרים ליה לשמיותא: ה מלאך רשע יפל ברע וציר אמונים
מרפא: שליחא בישא יפול בבישתא ואזנדא מהימנא אמאי הוא:

רשי

יפוש אולת. מכריז חולמו: (ה) מלאך רשע. זה כלעס הרשע. וציר
אמונים. זה משה רבינו ע"ה:

משנה זכחים פיק י"ד

פרת הטאת שטרפה חוץ מנתה. וכן שעיר המשתבח שהקריבו בחוץ
פטור. שנאמר ואל פתח אהל מועד לא הביאו. כל שאינו ראוי
לבא אל פתח אהל מועד. אין חייבין עריו: ה הרובע והנרבע והמוקצה
והנעבד והאתנן והמחיר והפלאים והטרפה. ויוצא דופן שהקריבו בחוץ
פטור. שנאמר לפני משכן יי. כל שאינו ראוי לבא לפני משכן יי. אין
חייבין עריו. בעלי מומין בין בעלי מומין קבועים. בין בעלי מומין
עוברים שהקריבו בחוץ פטור. רבי שמעון אומר בעלי מומין קבועין
פטור. ובעלי מומין עוברים. עוברין בלא תעשה. תורים שלא הגיע
זמנן ובני יונה שעבר זמנן שהקריבו בחוץ פטור. רבי שמעון אומר בני
יונה שעבר זמנן פטור. ותורים שלא הגיע זמנן בלא תעשה: אותן ואת
בנו ומחוסר זמן פטור. רבי שמעון אומר הרי זה בלא תעשה. שהיה
רבי שמעון אומר כל שהוא ראוי לבא לאחד זמן הרי זה בלא תעשה
ואין בו פרת. וחכמים אומרים כל שאין בו פרת אין בו בלא תעשה:

מחוסר

ברטנורא

פרק י"א פרת הטאת. פרה הדומה שנאמר בה הטאת היא: חוץ מגיתה. מערכה של
עצים מסודרים כמין גה היו עושים לה במקום שבחטים אותה בהר המסכה
כנגד פתחו של היכל. והם שחטה חוץ למקום ההוא פסולה אבל אינו חייב עליה מסוס שוחט
קדשים בחוץ דרחמנא פטרי מדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו. ומדקפיד קרא לעשו
שלא הביאו. ש"מ בעומד להביאו סס משחטי קרא: כל שאינו ראוי לבא וכו'. שאינו
עתידי להקריב: ב בלא תעשה. הואיל וראוין לבא לאחר זמן אין בהם כרת אלא לאו גרידא
דלא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום (דברים יב): תורים שלא הגיע זמנן.
(כדתקן בחולין משהיבכו כשרין ומקמי הכי פסולין) דתורים גדולים ולא קטנים בעיקר:
ובני יונה שעבר זמנן. דבני יונה קטנים ולא גדולים ופסולים מחלת הליבוז ואילך: בלא
תעשה. הואיל וראוין לאחר זמן יש כהן לז תעשה לשוחטן בחוץ: אותן ואת בנו. שחט
אחד מהם וזכה להקריב השני בו כיוס אביר מביס אותו: ואת בנו לא תשחטו כיוס אחד
(ויקרא כ"ב): ומחוסר זמן. בין שהוא מחוסר זמן כגופו שלא היה ז' ימים תחת אמו בין
שהגטלים מחוסרים זמן כדמפרש לקמן. וזריכה לאשמועינן פלוגתא דר"ש ורבנן בכולה. דאי
אשמועינן בעפלי מומין כהא קאמרי רבנן משום דמאיסי. אבל תורים ובני יונה דלא מאיסי
אימא מודו ליה לר' שמעון. ואי אשמועינן תורים ובני יונה משום דלא הוה ואדחו אבל כפלי
מומין

וארא ליום המישי

מחוסר זמן בין בגופו בין בכעליו. איזה הוא מחוסר זמן בכעליו. הוב
והזבה (ויולדת ומצורע) שהקריבו הטאתם ואשכחם בחוץ פטורין.
עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין. המעלה מבשר הטאת. מבשר אשם.
מבשר קדשי קדשים. מבשר קדשים קלים. ומותר העומר. ושתי הלחם.
ולחם הפנים. ושירי מנחות. היוצק. הבולל. הפותת. המזכה. המניח.
המניש. המסדר את השלחן. והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים
בחוץ פטור. אין חייבין עליו לא משום זרות. ולא משום טומאה. ולא
משום מחוסר בגדים. ולא משום רחוק ידיים ורגלים: ד עד שלא הוקם
המשכן היו הבמות מתרות. ועבודה בפבורות. משהוקם המשכן
נאסרו הבמות ועבודה בפנהים. קדשי קדשים נאכלים לפני מן
הקלעים קדשים קלים בכל מחנה ישראל: ה באו לגבול והתרו הבמות.
קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים. קדשים קלים בכל מקום:
ו באו לשילה נאסרו הבמות. לא היה שם תקרה. אלא בית שר אבנים

מלמטן

ברטנורא

מומין דחוז ודקרו אימא מודה להו ר"ש לרבנן. ואי תנא הני תרתי מסוס דפסולא דגופא אבל
אוחו ואת בנו דפסולה מעלמא קאחי לה אימא מודו להו רבנן לר"ש (נ"א ר"ש לרבנן) זריכה
ואין הלכה כר"ש: ג הוב והזבה שהקריבו בחוץ. בחוץ ימי ספרן: והוולדת. שהקריבה
בחוץ מלאת: פטורים. שאין מתקבלין לא לחובה ולא לנדבה: ואשכחם. כנמ' פריך זכ וזכה
ויולדת בני אשם נינהו ומשני תני מלורע בהדיהו שהמלורע מביא אשם: ועולותיהן
ושלמיהן. כנמרא פריך הני בני שלמים נינהו. ומשני תני נזיר בהדיהו שנזיר מביא שלמים:
בחוץ חייבים. שהן מתקבלות כפנים נדבה לשמן. לאחר שהקריבו הטאתם והמלורע את
אשמו: מבשר חמאת מבשר אשם וכו'. דכל הני נאכלים לכהנים ואין קרבין לבני
מוצה ורחמנא אמר (ויקרא יז) אשר יעלה עולה או זבח. מה עולה שהיא קריבה ע"ג מוצח
אף כל שהוא קרב ע"ג מוצח: מבשר קדשי קדשים. ככשי עזרת שהם שלמי זכור ויש
להם תורה ק"ק: היוצק. השמן על המנחה: הבולל הפותת. הבולל המנחה כשמן ופותתה
פתים: המניח המניש. שמיץ את המנחה שטעונה תנופה. ומנישה בחוץ המנחה שהיא טעונה
הגשה כפנים בקרן דרומית מערבית כדכתיב (שם ב') והגיסה אל המזבח: המסדר. להם הפנים
על השלחן: פטור. דאמר קרא אשר יעלה עולה או זבח מה העלה שהיא גמר עבודה אף כל שהוא
גמר עבודה ילאו אלו שאין אחד מהן גמר עבודה: אין חייבין עליו משום זרות. אם עשה זר
אחת מכל העבודות הללו. כגון שכלל או פתח וכו' וכן טמא או מחוסר כנדים או מי שאינו
רחוק ידים והגלים אינו חייב מיתה. ח"ע"פ שנפסל אותו דבר שעבד בו: ד ועבודה
בבבורות. דכתיב (שמות כ"ד) וישלח את נערו בני ישראל אלו הבכורות שהעבודה בהם:
משהוקם המשכן נאסרו הבמות. דכתיב (ויקרא י"ז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו מכלל
דכאולה מועד תליא איסורא דוקא לישראל נאסרו הבמות. אבל נכרים מותרים להקריב שלמים
בכל מקום ופ"י בזמן הזה. ואסור לישראל להיות שלוחם להקריב ולא לסייעם. אבל להורות
להם סדר הקרבה שרי: ה באו לגבול. ולא היה שם בית אלא יריעות המשכן של
מדבר: הותרו הבמות. דרחמנא אמר אשר יסחע וגו' ואל פתח אהל מועד לא הביאו כרס
לגבול שלא היה שם מהנה שכבר בעלו המהנות והתחילו להיות נפועים בכל הארץ. ומהאי טעמא
נמי קדשים קלים נאכלין ככ"מ שרי לא היה שם נוחה כמו שהיה במדבר: ו באו לשילה
נאסרו הבמות. דכתיב (דברים י"ב) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה מכלל דכשיבואו אל
המנוחה

מקדשן ויריעות מלמען. והיא היתה מנוחה. קדשי קדשים נאכלים
לפנים מן הקדשים. קדשים קלים ומעשר שני בכל הרוואה: ז באו לנוב
ולגבעון הותרו הבמות. קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקדשים.
קדשים קלים בכל ערי ישראל: ח באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה
להם עוד הותר. והיא היתה נחה. קדשי קדשים נאכלים לפנים מן
הקדשים קדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה: ט כל הקדשים
שהקדישן בשעת אסור הבמות והקריבן בשעת אסור הבמות פחין הרי
אין בעשה ולא תעשה וחיבין עליהן פרת. הקדישן בשעת הותר הבמות
והקריבן בשעת אסור הבמות הרי אין בעשה ולא תעשה ואין חיבין
עליהם פרת. הקדישן בשעת אסור הבמות והקריבן בשעת הותר הבמות
הרי אין בעשה ואין בהם בלא תעשה: י אין קדשים קריבין במשכן
קדשים שהוקדשו למשכן. קרבנות הצבור קריבין במשכן. וקרבנות היחיד
בבמה. וקרבנות היחיד שהוקדשו למשכן יקריבו במשכן. ואם הקריבין

ברטנורא

בבמה

המנוחה הכמות אסורות. ומנוחה זו טילה שהיתה סס מנוחה שלא היו נוסעים ממקום למקום כמו
במדבר: בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה. דכתיב (שמואל א' ח') ותביאהו
בית ה' טילה אלמא בית היה וכתיב (תהלים ע"ח) ויטוש משכן טילה אלמא של יריעות היה
מלמד שלא היה סס תקרה אלמא בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה: ומעשר שני בכל
הרוואה. ולעיל לא תני מעשר שני לפי שכל י"ד שנה שהיו בגלגל לא נתחייבו במעשרו עד
שכבשו וחלקו. וככל הרוואה היינו בכל מקום שרוואה מסס טילה דאמר קרא (דברים י"ב) השמר
לך פן תעלה עולותיך בכ"מ אשר תראה. בכ"מ אשר תראה חי אתה מעלה. אבל אתה אוכל בכ"מ
שאתה רואה: ז באו לנוב ולגבעון. כשהרבה טילה לסוף ג' מאות ושבעים חסר ח' שהיה
המשכן סס. ונלקח הארון בימי עלי באו לנוב. והרבה נזכר בימי שאול וכו' לנבעון. וכל ימי נזכר
וגבעון היו ג"ז שנה וכל זמן זה היו הכמות מותרות דרחמנא אמר באיסור הבמות כי לא
באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה. מנוחה זו טילה. נחלה זו ירושלים. ולא הלך הכתוב
אלא כדי ליתן היתר לבמות בין זו לזו: קדשים קלים בכל ערי ישראל. והוא הדין למעשר
שני שהרי הקיסן הכתוב דכתיב (סס) לא תוכל לאכול בשערך מעשר דגןך וגומר וכל נדריך
אשר תדור בזמן שקדשים קלים עעונים הכאת מקום אף מעשר שני עשון הכאת מקום בזמן
שהקדשים קלים בכל ערי ישראל אף מע"ש בכל ערי ישראל: ק והיא היתה נחלה. האמורה
בתורה כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה. דמשמע משכבואו אל הנחלה יאסרו
הכמות: ט הרי אלו בעשה. דשמה תביאו את עולותיכם. דמשמע אכל לא בכמה. ולא
הבא מכלל עשה עשה. חי נמי עשה והביאוס לה'. ול"ת דהשמך לך פן תעלה עולותיך. וכל
מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"ת: ואין חיבין עליהם ברת. כיון שהקדישן
בשעת הותר הבמות שאין המקריב בחיוב חייב כרת אלא על קרבן שאם הקריבו בחון בשעת
הקדישו היה חייב דומיא דמדבר דכרת דשחטעי חון כתיב חקת עולם תהיה זאת להם זאת
להם ואין אחרת להם: הקדישן בשעת איסור הבמות. מההוא שפתא קריבין בהו והביאוס
לה' וכיון שהמתין עד שלא יוכל לקיימו. נתבעל העשה על ידו. אבל לאו וזכרת ליכא. דאזכרה
ועונש בשעת הקרבה כתיבי והרי הותרו הכמות: י אלו קדשים קריבין במשכן. כיון
בזמן הגלגל נזכר וגבעון. שהיה סס משכן והיה הכמות מותרות. אלו קדשים לריבין להקריבין
במשכן ולא בכמה: קדשים. ססתמן הוקדשו למשכן ומאי ניהו קרבנות צבור: קרבנות יחיד.
סתמן לכמה: וקרבנות יחיד שהוקדשו למשכן. שפירש בשעת הקדישן על מנת להקריבין

במשכן

בבמה פטור. מה בין פמת יחיד לבמת צבור. סמיכה ושחימת צפון.
ומתן סביב. ותנופה והגשה. רבי יהודה אומר אין מנחה בבמה וכהון
ובגדי שרת וכלי שרת וריח ניחוח ומחיצה בדמים ורחוץ ידים ורגליים.
אבל הזמן ודנותר והטמא שוין פזה ופזה:

ברטנורא

במשכן: ואם הקריבין בבמה פטור. מאזכרה ומעונס שהרי הותרו הכמות ומיהו אסור לשנות
דכתיב מולא שפתוך השמור ועשית: במת צבור. גלגל ונוב וגבעון: סמיכה. דכתיב לפני ה'
וסמך ואין סמיכה בכמה: שחימת צפון. דכתיב לפונה לפני ה' ואין לפני בכמה: ומתן
סביב. שתי מתנות שהן ארבע דכתיב בהו את הדם על המזבח סביב ולא בכמה: תנופה.
דכתיב תנופה לפני ה'. ואין תנופה בכמה: והגשה. דכתיב והגיסה אל המזבח ואין הגשה בכמה:
אין מנחה בבמה. דזכחים אמר קרא בכמה ולא מנחות: כהון. דכתיב וזרק הכהן את הדם
על המזבח. מנחה לריח כהן. ואין כמה לריח כהן: ובגדי שרת. דכיון דא"ל כהן אין כהן
מקום לבגדי שרת. דכנגדי שרת כתיב ילבשם הכהן וכלי שרת. דכללי שרת כתיב לשרת
בקדש ולא בכמה: וריח ניחוח. אכריס שללן והעלן אין כהן משום ריח ניחוח ודוקא במנחה
דכתיב ריח ניחוח לה' אבל בכמה אפילו שללן והעלן אין כהן כלום: מחיצת דמים. חוט הסיקרא
להבדיל בון דמים התחתונים לדמים העליונים ואין חוט הסיקרא בכמה דכתיב והיתה הרשת
עד חצי המזבח ולא בכמה: רחוץ ידים ורגלים. דכתיב בכואס אל אהל מועד ירחצו מים
ולא בכמה: הזמן. אם חשב על הקרבן לאכלו חון לזמנו: והטמא. אש"פ שור כשר להקריב בכמה
אין טמא מקריב בכמה:

גמרא זכחים דף ק"ט ע"א

באנו לירושלים וכו' תנו רבנן (דברים י"ב) כי לא באתם עד
עתה אל המנוחה ואל הנחלה. מנוחה זו שילוח. נחלה
זו ירושלים ואומר (ירמיה י"ב) היתה לי העיט סביב עקיה דברי רבי יהודה.
(שם) העיט צבוע נחלתי לי העיט סביב עקיה דברי רבי יהודה.
רבי שמעון אומר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילוח ואומר
(תהלים קל"ב) זאת מנוחתי עדי עד פה אשב פי איתיה ואומר
(שם) פי בחר ה' בציון אזה למושב לו. בשלמא קמא דאמר
מנוחה זו שילוח היינו דכתיב (דברים י"ב) אך המנוחה ואל
הנחלה אלא קמא דאמר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילוח.
אל הנחלה ואל המנוחה מבעי ליה. הכי קאמר לא מבעי
מנוחה דלא מטיתו אקא אפילו לנחלה נמי לא מטיתו. תנא
דבי רבי ישמעאל זו זו שילוח. רבי שמעון בן יוחאי אומר זו

וזו ירושלים בשקמא למאן דאמר מנוחה זו שירה נחלה זו ירושלים אי גמי איפכא היינו דכתיב (שם) אך המנוחה ואר הנחכה. אלא למאן דאמר זו וזו שירה או זו וזו ירושלים מנוחה ונהיה מבועי ליה קשיא. בשקמא למאן דאמר זו וזו שירה מנוחה דנחו מכבוש נחלה זו דפלגו התם נחלות דכתיב (יהושע י"ח בשנוי לשון) ויחלק להם יהושע ויפל להם גזרל בשירה על פי ה'. אלא למאן דאמר זו וזו ירושלים בשקמא נחלה נחלת עולמים אלא מנוחה מאי מנוחה. מנוחת ארון דכתיב ויהי כנוח הארון. בשקמא למאן דאמר זו וזו ירושלים אבר שירה הוה שריא במזות היינו דכתיב (שופטים י"ג) ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנוחה ויער ער הצור לה אלא למאן דאמר זו וזו שירה ובמזות הוה אסירן מאי ויקח מנוח. הוראת שעה היתה. תנא דבי רבי ישמעאל ברבי שמעון בן יוחאי דאמר זו וזו ירושלים וסימנך משכי גברא הגברי:

רש"י

נוב וגבעון. חדא תשיב לה: זו וזו שירה. ואפי' הכי יש היתר בתרי' דקסבר קדושה ראשונה קדושה לשעתה ולא קדושה לעתיד לזכר ובקדושת ירושלים גופא סבירא ליה דיש אחריה היתר כדאמרין במגילה שמעתי שמקריבין בבית חוני בזמן הזה ואוקימנא כד' ישמעאל: זו וזו ירושלים. ועד שנכנסה הבית לא נאסרו הבתים: ויהי כנוח הארון. חפשתיו ולא מלאתיו ואם אינו בכסודים יש לו מקרא אחר בדה"י בשלמה קומה ה' אלהים לנוחך אהה וארון עוון מנוח דימי שילה הוה סהרי לא חרבה עד שמת עלי (כ"ג): ה"ג תני דבי ר' ישמעאל כרבי שמעון בן יוחאי כרייתא נמלאת בבית מדרשו של רבי שמעון שהיו תלמידיו רבי ישמעאל שונים כמותו: משכינהו גברא לגברי. רבי שמעון שהוא יחיד משך את תלמידיו רבי ישמעאל להניח דברי רבס שאמר זו וזו שילה:

זוהר דף ל"ב ע"א

ותא חזי ארבע סאה שנין קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל ובקעא קמי קדשא ברך הוא אמר ליה מאן דאתגזר אית ליה חולקא בשמך. אמר ליה אין. אמר ליה ודא ישמעאל דאתגזר ולא עוד אלא דאתגזר בר תליסר שנין אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק

יצחק. אמר ליה דא אתגזר בך קא יאות ובתקוניו ודא לאו הכי. ולא עוד אלא דאלין מתבבבין בי בך קא יאות לתמניא יומין ואזין רחיקין מני עד כמה ימים. אמר ליה ועם כל דא פנין דאתגזר לא יהא ליה אנר טב בגיניה. ווי על ההוא זמנא דאתיליד ישמעאל בעלמא ואתגזר. מה עבד קדשא ברך הוא ארתיק להו לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדשא בגין ההוא גזירו דבהון. וזמנין בגי ישמעאל למשלט בארעא קדשא בד איהו ריקניא מפלא זמנא סני כמה דגזירו דהון ברקניא בלא שלימו. ואינון יעבבון להון לבני ישראל לאתבא לדוכמיהו עד הישתקים ההוא זכותא דבני ישמעאל. (ויקרא ט"ו א') וזמנין בגי ישמעאל לאתערא מרבין תקיפין בעלמא ולא תפנשא בני אדום עליהו ויתערו קרבא בהו חד על ימא וחד על יבשתא וחד סמוך לירושלים וישלטון אזין באזין וארעא קדשא לא יתמסר לבני אדום. בההוא זמנא יתער עמא חד מסייפי עלמא על רומי חייבא ויגח בה קרבא תנת ירחין ויתפנשו תמן עממיא ויפלון בידיהו עד דיתפנשו כל בני אדום עלה מפל סייפי עלמא. וכדין יתער קדשא ברך הוא עליהו הדיא הוא דכתיב (ישעיה ל"ד) כי זבח לוי בכבדה וגומר. וקבטר דא מה כתיב לאהוז בכנפות הארץ וגומר וישעי לבני ישמעאל סינה ויתבר בר חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעקמא אלא חילא דישראל בלחודו. הדיא הוא דכתיב (תהלים קכ"א) יי צדק על יד ימינה בגין דשמא קדישא בימינא ואורייתא בימינא ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן דבעי לוקפא ימינא על שמארא כמה דאוקמוה דכתיב (דברים ל"ג) מימינו אש דת למו ובזמנא דאתי (תהלים ס') הושיעה ימינה וענני ובההוא זמנא כתיב בי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד וכתיב ביום ההוא יהיה יי אחד וישמו אחד ברוך יי לעולם אמן ואמן:

הלכה פסוקה יוסף להק מוסר

הר"ם ה' תשובה פ"ד

תמישה דברים העושה אותן אין חוקתו לשוב מהן לפי שהן דברים קלים בעיני רוב האדם ונמצא חוטא והוא ידמה שאין זה חטא ואילו הן: האוכל מפעודה שאינה מספקת בעליה שזה אכזרי הוא והוא מדמה שלא חטא ויאמר כלום אבדתי שלא ברשותו: המשתמש בעבדו שר

עני

מספר סדר היום דף ל"ז ע"ב

אם התמיד בעון פגם הכרית גדול עונו מנשוא אלו הם המביאים חרון אף לעולם הם המביאים המנפות והמיתות לעולם. ובפגם אס השיאו יצרו הרע ועשה הדבר הרע הוה כפני אנשים או חכמים או גבם לעשות באחרים שחלל את ה' וחסא והחטיא שנתגדל עונו כמאד מאד עד לשמים

הגיע

עני שהעבד של עני אינו אלא פגון קרדום
 ומזויזשה ואמר בלבו אינני חסרים והרי
 לא נגלתי אורו: ה' ה'סמלל בעריות מעשה
 על דעתי שאין בכה פלום שהוא אומר וכי
 בעלתי או קבבתי אצלה והוא אינו יודע
 שראשית העינים יין גדול שהוא גורמת
 לגוף של עריות שגאם (בסדר טו) והוא
 תהווה אחרי לבבכם ואחרי עיניכם:
 ה' הסתפד בקלון חבירו אומר בלבו שאינו
 הקא רפי שאין חבירו עומד שם ולא הגיע
 לו בשת ולא ביישו אלא עבד מיישו
 המובים ותקמתו למול מעשה חבירו או חכמו פני שראה מכללו שהוא מקבד
 ותבירו פווי: ה' תהושר בקשרים אומר בלבו שאינו חוטא לפי שהוא אומר מה עשיתי
 לו וכי יש שם ארא תשר שמא עשה או לא עשה והוא אינו יודע שיה עון שמשום
 אדם קשר בדתו כבעל עבדות:

ליל ששי

צירוף יהוה

כח ויהי ביום דבר יהוה אל-משה בארץ מצרים: ס
 ויהוה ביוםא דמליל יי עם משה בארעא דמצרים: שישו
 כט וידבר יהוה אל-משה לאמר אני יהוה דבר
 אל-פרעה מלך מצרים את כד-אשר אני דבר אליה:
 ומליל יי עם משה למימר אנא יי מלל עם פרעה מקבא דמצרים ות כל
 די אנא ממליל עפך: ל ויאמר משה לפני יהוה הן אני
 ערל שפתים ואך ישמע אלי פרעה: פ ואמר משה
 קדם יי הא אנא יקר ממלל ואבדין יקבל מני פרעה: ז א ויאמר

רש"י

(כח) ויהי ביום דבר וגו'. מחובר למקרא של אחריו: (כט) וידבר ה'. הוא
 הדבור עלמנו האומר למעלה כל דבר אל פרעה מלך מצרים לאל מחוק שהפסיק
 הענין כדי לחסס חזר הענין עליו להחמיל בו: אני ה'. דלוי אתי לשלחך
 וקיים דברי שלוחותי: (ד) ויאמר משה לפני ה'. הוא האמירה שאמר
 למעלה הן בני ישראל לא שמעו אלי ושנה הכחוש כלן כיון שהפסיק הענין וכך
 הוא השיעו כהדם האומר נחזור על הראשונות: (א) נתתיך אלהים לפרעה.

סופט

יהוה אל-משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואחרון
 אחיה יהיה נביאך: ואמר יי למשה חזי מניתיך רב לפרעה
 ואחרון אחיה יחי מתרגמנד: ב אתה תדבר את כל-אשר
 אצוך ואחרון אחיה ידבר אל-פרעה ושלח את-בני-
 ישראל מארצו: את תמלל ית כל די אפסקנדך ואחרון אחיה ימלל
 עם פרעה וישלח ית בני ישראל מארעה: ג ואני אקשה את-
 לב פרעה והרביתי את-אתתי ואת-מופתי בארץ
 מצרים: ואנא אקשי ית לבא דפרעה ואסגיתי ית אתותי וית מופתי
 בארעא דמצרים: ד ורא-ישמע אלכם פרעה ונתתי
 את-ידי במצרים והוצאתי את-צבאתי את-עמי
 בני-ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים:
 ורא יקבל מנכון פרעה ואמתן ית מחת נגברתי במצרים ואפיק ית חילי
 ית עמי בני ישראל מארעא דמצרים בדינין רברבין: ה וידעו
 מצרים כי-אני יהוה בנטתי את-ידי על-מצרים

והוצאתי

רש"י

סופט ורודס לרדותו במכות ויסורין: יהיה נביאך. כתרנומו מסורגמנד וכן כל
 לשון גבוהה אדם המכריז ומשמיע לעם דברי תוכחות והוא מגורת (ישעיה כ"ז)
 כיב שפטים (משלי י') ינוב חכמה ויכל מהסתבחות דשמואל (סי' י') וכלעו
 קוראין לו פרידיג'ר (פרעדיג'ן): (ב) אתה תדבר. פעם אחת כל שליחות
 ושליחות כפי שמעט מפי וחסין אחיך ימלינו ויטעימנו באזני פרעה:
 (ג) ואני אקשה. מאחר שהרשיע והתרים כנגדי וגלוי לפני שאין נחת רוח
 באומות עו"ה לפת לב שלם לשוב טוב לי שיתקשה לבו למען הרבות בו אותותי
 ותכירו את גבורתי. וכן מדפו של הקב"ה מביא פורענות על האומות עו"ה
 כדי שישמעו ישראל ויראו שנאמר (לפניה ג') הכרתי גוים נשמו פנותם וגו'
 אמרתי אך תיראו אותי תקחו מוסר ואעפ"כ בחמש מכות הראשונות לא לאמר
 ויחוק ה' את לב פרעה אלא ויחזק לב פרעה (ועיין ברא"ש שגורם כאן דבור
 המתחיל בלכתך לשוב עד אשר שמתי בידך וכדלעיל בפרשת שמוח צפ' בלכתך
 לשוב ע"ש): (ה) את ידי. יד ממש להכות בהם: (ז) מופתי. אור להודיע

ש"ס

ה

והוצאתי את בני ישראל מתוכם: וידעו מצרים אתי אני
 יי כד ארים ית ממת גברתי על מצרים ואפיק ית בני ישראל מביניהון:
 ויעש משה ואהרן כאשר צוה יהוה אתם בן עשו:
 ועבד משה ואהרן כמא דפקיד יי יתהון בן עבדו: ו ומשה בן
 שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדברם
 אל פרעה: פ ומשה בר תמנו שניו ואהרן בר תמנו ותלת שניו
 במלכותהון עם פרעה: רביעי ח ויאמר יהוה אל משה
 ואר אהרן לאמר: ואמר יי למשה ואהרן למימר: ט כי ידבר
 אדכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל
 אהרן קח את מטף והשלך לפני פרעה יהי לתנין:
 ארי ימלא לותכון פרעה למימר הבו לבון אתא ותימר לאהרן סב ית
 חוטף ורמא קדם פרעה יהי לתניא: י ויבא משה ואהרן
 אל פרעה ויעשו בן כאשר צוה יהוה וישלך אהרן
 את מטפו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין:
 ועל משה ואהרן לות פרעה ועבדו בן כמא דפקיד יי ורמא אהרן ית
 חוטף קדם פרעה וקדם עבדו יהי לתניא: יא ויקרא גם
 פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטמי
 מצרים בלהטיהם בן: וקרא אף פרעה לחכימא ולחרשיא
 ועבדו אף אנון חרשי מצרים בלחשיהון בן: יב וישליכו איש
 מטהו ויהיו לתנינם ויבלע מטה אהרן את מטתם:
 ורמו גבר חוטף והו לתניא ובלע חוטף דאהרן ית חטף והו:

ויחוק

רשי

שיש לורך (לורך) צמי שטולח אתכס: (י) לתנין. נחש: (יא) בלהטיהם.
 בלחשיהון ואין לו דמיון במקרא ויש לדמות לו (בראשית ג') להט חרז
 המתהפכת דומה שהיא מתהפכת ע"י לחש: (יב) ויבלע מטה אהרן. (שבת ל"ז).

מאחר

י ויחוק לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר
 יהוה: ס ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליץ יי:
 יד ויאמר יהוה אל משה בבר לב פרעה מאן
 לשלח העם: ואמר יי למשה אתיקר (למשי יקיר) לבא דפרעה
 סריב לשלחא עמא: טו לך אל פרעה בבקר הנה יצא
 המימה ונצבת לקראתו על שפת היאר והמטה
 אשר נהפך לנחש תקח בידך: א ויבא פרעה בצפרא
 הא גפיק למימא ותתעמד לקדמותה על ביה גהרא וחוטף דאתהפך
 לחי' תסב בידך: טז ואמרת אליו יהוה אלהי העברים
 שלחני אליך לאמר שדח את עמי ויעבדני במדבר
 והנה לא שמעת עד כה: ותימר לה יי אלהא דיהודאי שדחני
 לותך למימר שדח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא ודא לא קבלתא עד
 כען: יז כה אמר יהוה בזאת תדע כי אני יהוה הנה
 אנכי מכה א במטה אשר בידו על המים אשר
 ביאר ונהפכו לדם: כדגן אמר יי כדא תדע ארי אנא יי הא
 אנא מחי בחרטא די בדי על מיא די בנהרא ויתהפכו לדמא:
 יח והדגה אשר ביאר תמות ובאש היאר ונלאו
 מצרים לשתות מים מן היאר: ס ונגני די בנהרא ימותון

ויסרי

רשי

מאחר שחזר ונעשה מטה בלע את כולן: (יד) כבד. חרנומו יקיר ולא חתיקר
 מפני שהוא שם דבר כמו (שמות י"ח) כי כבד ממך הדבר: (טז) הנה יוצא
 המימה. לנקבו שהיה עושה עלמו אלוה ואומר שאינו לריך לנקבו ומשכיס
 ויולא לנילוס ועושה שט לרכיו (ש"ר): (טז) עד כה. עד הנה ומדרשו עד
 שתשמע ממני מכת בכורות שאפתח בה בכה כה אמר ה' כחנות הלילה:
 (יז) ונהפכו לדם. לפי שאין גשמים יורדים במצרים ונילוס עולה ומשקה את
 הארץ ומלרים עובדים לנילוס לפיכך הלקה את יראתם ואח"כ הלקה אותם:
 (יח) ונלאו מצרים. לבקש רפואה למי היאור שיהיו ראויין לשתוס:

אמר

ויסרי נהרא ויפאון מצראי למשתי מיא מן נהרא: יש ויאמר יהוה
 אל משה אמר אל אהרן קח מטבך ונמטה ידך על
 מימי מצרים על נהרותם | על יאריהם ועל אנמיהם
 ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם והיה דם בכל
 ארץ מצרים ובעצים ובאבנים: ואמר יי למשה אמר
 לאהרן סב חטבך וארים ידך על מיא דמצרים על נהרותיהן על ארתיהון
 ועל אנמיהון ועל כל בית פגישות מימיהון ויהיו דמא ויהי דמא בכל
 ארשא דמצרים ובמיני אשא ובמיני אבנא: כ ויעשו כן משה
 ואהרן כאשר צוה יהוה וירם במטה וידך את
 המים אשר בנאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו
 ויהפכו כל המים אשר בנאר לדם: ועבדו בן משה
 ואהרן כמא דפקוד יי וארים בחטבך ומחא ית מיא די בנהרא לעיני
 פרעה ולעיני עבדיו ואתהפכו כל מיא די בנהרא לדמא:
 כא ותהנה אשר בנאר מתה ויבאש הנאר ולא
 יכלו מצרים לשתינות מים מן הנאר ויהי הדם בכל
 ארץ מצרים: ונגני די בנהרא מיתו וסרי נהרא ולא יכלו מצראי
 למשתי מיא מן נהרא והנה דמא בכל ארשא דמצרים: כב ויעשו
 בן חרממי מצרים ברטיהם ויחזק לב פרעה ולא

שמע רש"י

(יט) אמור אל אהרן לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו לפיכך לא
 לקה על ידו לא דם ולא בלפרדעים ולקה על ידי אהרן: נהרותם. הם נהרות
 המושכין כעין נהרות שלנו: יאריהם. הם זריכות הנגרים מזריכות העשויות
 בידי אדם משפת הנהר לשדות ויילום מימיו מהזכרים ועולה דרך היאורים
 ומסקה השדות: אנמיהם. קבוצת מים שאינן נובעין ואין מושכין אלא עומדין במקום
 אחד וקורין לו אטמ"ק: בכל ארץ מצרים. אף במרחלואות ובאמצעות שבצתים:
 ובעצים ובאבנים. מים שבכלי עץ ובכלי אבן: (כב) בלמיהם. לחש שאומריין
 אותו בלט ובחשאי ורבותיו אמרו (סנהדרין ס"ז) בלמיהם מעשה שדים בלמיהם
 מעשה כשפים: ויחזק לב פרעה. לומר על ידי מכשפות אחס עושים כן

מנחות

שמע אלהים כאשר דבר יהוה: ועבדו בן חרשי מצרים
 בלחשיהון ואתפקו לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי:
 כג ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שנת לבו גם לזאת:
 ואתפני פרעה ועל לביתו ולא שני לביה אף לדא:

וארא יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

כד ויחפרו כל מצרים סביבת הנאר מים לשתינות
 כי לא יכלו לשתינות ממימי הנאר:
 ויחפרו כל מצראי סחנות נהרא מיא למשתי ארי לא יכלו למשתי
 ממיא דנהרא: כה וימלא שבעת ימים אחרי הכות
 יהוה את הנאר: פ ואשלם שבעת יומין בתר דמחא יי ית נהרא:
 כו ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה ואמרת
 אליו כה אמר יהוה שלח את עמי ויעבדני:
 ואמר יי למשה עול לות פרעה ותימר לה פדנן אמר יי שלח ית עמי
 ויפליחון קדמי: כז ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף
 את כל גבולך בצפרדעים: ואם סריב את לשלחא הא אנא
 מחי ית כל תחומך בצפרדעניא: כח ושרץ הנאר צפרדעים

ועלו

רש"י

(מנחות פ"ה) חבן אחס מכניסין לטפרייס עיר שכולה חבן. אף אחס מזיחין
 מכשפות למלרים שכולה כשפים: (כג) גם לזאת. למופת המטה שנהפך לתנין
 ולא לזה של דם: (כה) וימלא. מנין שבעת ימים שלא שב היאור לקדמותו
 שהיתה המכה משמשת רביע חדש ושלושה חלקים היה מעיד ומתרה בהם (בש"ר):
 (כז) ואם מאן אתה. ואם סרבן אתה. מאן כמו ממאן מסרב אלא כינה
 האדם על שם המפעל כמו (מלכים א' כ') שלו ושקט סר וזעף: נגף את כל
 גבולך. מכה וכן כל לשון מגפה אינו לשון מיתה אלא ל' מכה. וכן (שמות כ"א)
 ונגפו אשה הרה אינו לשון מיתה. וכן (ירמיה י"ג) ובטרם יתנגפו רגליכם. (תהלים

ל"א

ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל-מפתחך
 ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך :
 וידבי נהרא ערדעניא ויסקון ויעלון בביתך ובחדרון בית משכבך ועל
 ערסתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובאצותך : כט ובכה ובעמך
 ובכל-עבדיך ועלו הצפרדעים : ובה ובעמך ובכל עבדיך
 ויסקון ערדעניא : ח א ויאמר יהוה אל-משה אמר אל-
 אהרן גמה את-ידיך במטה על-הנהרות על-
 היארים ועל-האגמים ותעל את-הצפרדעים על-
 ארץ מצרים : ואמר יי למשה אמר לאהרן ארים ית ידך בחדר
 על נהרא על ארתיא ועל אנמיא ואסיק ית ערדעניא על ארעא דמצרים :
 ב ויט אהרן את-ידיהו על מימי מצרים ותעל
 הצפרדע ותכס את-ארץ מצרים : וארים אהרן ית ידה
 על מיא דמצראי וסלקת ערדעניא וחסת ית ארעא דמצרים :
 ג ויעשו-כן החרטמים בלטיהם ויעלו את-הצפרדעים
 על-ארץ מצרים : ועבדו בן חרשיא בלחשיהון ואסיקו ית
 ערדעניא על ארעא דמצרים : ד ויקרא פרעה למשה ולאהרן
 ויאמר העתירו אל-יהוה ויסר הצפרדעים ממני
 ומעמי ואשלחה אתהעם ויזבחו ליהוה : וקרא פרעה
 למשה ולאהרן ואמר צדו קדם יי ויעדי ערדעניא מני ומעמי ואשלח
 ית

רשי

ל"א) פן תנוף צאצן רגליך (ישעיה ח') ולאצן נגף : (בב) ועלו. מן היאור :
 בביתך. ואל"כ צבתי עבדיך. הוא החמיל בעלה תחלה ויאמר אל עמו וממנו
 החמילה הפורענות (סוטה י"א וס"ר) : (כט) ובכה ובעמך. (סנהדרין פ') בסוף
 מעיהם נכנסין ומקרקרין : (ב) ותעל הצפרדע. (ש"ר) לפרדע אחת היטה והיו
 מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים זהו מדרשו. ופשוטו יש לומר שרון
 הצפרדעים קורא ל' יחידות. וכן וסתי הכנס הרחשה פדוליר"א בלעז ואלף ותעל
 הצפרדע

ית עמא וידקחון קדם יי : ה ויאמר משה לפרעה התפאר
 עדי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית
 הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה :
 ואמר משה לפרעה שאל לך נבוכא הב לי זמן לאמתי אצלי עלך ועל
 עבדיך ועל עמך לשיצאה ערדעניא מנה ומבתיך לחוד בנהרא ושתארון :
 ו ויאמר למחר ויאמר בדברך למען תדע כיי-אין
 כיהוה אלהינו : ואמר למחר ואמר בפתגמך בדיח דתדע ארי
 לית פני אלתנא : חמישי ז וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך
 ומעבדיך ומעמך רק ביאר תשארנה : ויעדון ערדעניא
 מנה ומבתיך ומעבדיך ומעמך לחוד בנהרא ושתארון : ח ויצא
 משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל-יהוה
 על-דבר הצפרדעים אשר-שם לפרעה : ונפק משה
 ואהרן מצות פרעה וצלי משה קדם יי על עיסק ערדעניא די שני לפרעה :
 ט ויעש יהוה בדבר משה וימתו הצפרדעים
 מן-הבתים מן-החצרות ומן-השדות : ועבד יי בפתגמא
 דמשה ומתו ערדעניא מן פתיא מן דרתא ומן תקלתא : ויצברו אתם

חמרים

רשי

הצפרדע גרימוליר"א בלעז (נעפרעס) : (ה) התפאר עדי. כמו (ישעיה י')
 היתפאר הגרון על החולב בו משתבח לומר אני גדול ממך ויט"ר בלעז. וכן
 התפאר עלי השתבח להשתכס ולשאול דבר גדול ולומר שלא אוכל לעשותו :
 למתי אעתיר לך. את אשר אעתיר לך היום על הכרת הצפרדעים למתי
 תרלה שיכרתו ותראה חס השלים דברי למועד שתקבע לי. אלה נאמר מתי
 אעתיר הים משמע מתי אתפלל עכשיו שנאמר למתי משמע אני היום אתפלל
 עליך שיכרתו הצפרדעים לזמן שתקבע עלי חמור לאיזה יום תרלה שיכרתו. אעתיר
 העתירו והעתרתי ולא נאמר אעתר עתרו ועתרתי מפני שכל ל' עתה הרבות
 פלל הוא וכאשר יאמר הרבו הרבה והרבותי ל' הפעיל כך יאמר אעתיר העתירו
 והעתרתי דברים ואז לכולם העתרתם עלי דברייכם (יחזקאל ל"ה) הרבותם :
 (ו) ויאמר למחר. התפלל היום שיכרתו למחר : (ח) ויצא ויצעק. מיד שיכרתו
 למחר

חֲמֵרָם חֲמֵרָם וּתְבַאֵשׁ הָאָרֶץ: וּבְנִשְׁוֹ יִתְהוֹן דְּגוּרֵין דְּגוּרֵין וּסְרִיאַי
עַל אֲרֻעָא: יֵאֵי וַיֵּרָא פְּרַעֲהָ בִּי הִיִּתְהָ הַרְוֹחָהּ וְתִכְבֵּד אֶת־לְבָבוֹ
וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: ס וְהוּא פְּרַעֲהָ אֲרֵי
בְּוֹת רֹחַמָא וְיִתְנַקֵּר יֵת לְבָהּ וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן כְּמָא דְּמַלְלִי יי:
יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־אַהֲרֹן נִטְהַ אֶת־
מִטְּהָ וְתֵךְ אֶת־עַפְרַת הָאָרֶץ וְתִהְיֶה לְכַנָּם בְּכָל־אֲרָץ
מִצְרָיִם: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אָמַר לְאַהֲרֹן אֲרִים יֵת חֲמֵרָךְ וּמָחָא יֵת
עֲפָרָא דְּאֲרֻעָא וְיֵהִי לְקִלְמָתָא בְּכָל אֲרֻעָא דְּמִצְרָיִם: יג וַיַּעֲשׂוּ־כֵן וַיִּט
אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ בְּמִטְהוֹ וַיֵּךְ אֶת־עַפְרַת הָאָרֶץ וְתִהְיֶה
הַכְּנָם בְּאֲדָם וּבְבַתְּחִמָּה כָּל־עַפְרַת הָאָרֶץ הָיָה כְּנָם
בְּכָל־אֲרָץ מִצְרָיִם: וַעֲבָדוּ כֵן וְאִרְיִם אַהֲרֹן יֵת יָדָהּ בְּחֲמֵרָהּ וּמָחָא
יֵת עֲפָרָא דְּאֲרֻעָא וְהוֹת קִלְמָתָא בְּאֲנָשָׁא וּבְכַעֲרָא כָּל עֲפָרָא
דְּאֲרֻעָא הוֹת קִלְמָתָא בְּכָל אֲרֻעָא דְּמִצְרָיִם: יד וַיַּעֲשׂוּ־כֵן
הַחֲרָטְמִים בְּלִמְתֵּיהֶם לְהוֹצִיא אֶת־הַכְּנָם וְלֹא יָכְלוּ
וְתִהְיֶה הַכְּנָם בְּאֲדָם וּבְבַתְּחִמָּה: וַעֲבָדוּ כֵן חֲרָשָׁיָא בְּלִחְשִׁיהוֹן
לְאַפְקָא יֵת קִלְמָתָא וְלֹא יָכִילוּ וְהוֹת קִלְמָתָא בְּאֲנָשָׁא וּבְכַעֲרָא:
טו וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטְמִים אֶל־פְּרַעֲהָ אֲצַבַּע אֱלֹהִים הוּא
וַיִּחַוֶּק לְבִי־פְּרַעֲהָ וְלֹא־שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר

רש"י

למחר: (י) חמרים חמרים. לזכרים לזכרים כהרגומו דגורין גלין: (יא) והכבד
את לבו. ל' פעול הוא כמו הלך וכסוע וכן (מ"ג ג') והכוס את מואב (שמואל
א' כ"ב) ושאל לו באלהים (מ"א כ') הכה ופלוט: כאשר דבר ה'. והיכן דבר
ולא ישמע אליכם פרעה: (יב) אמור אל אהרן. לא היה העפר כדאי ללקות
על ידי משה לפי שהגין עליו כשהרג את המלרי ויטמנהו בחול ולקח על ידי אהרן:
(יג) ותהי הכנם. הרחישה פדוליר"א בלעז (לויזערייא): (יד) להוציא את
הכנים. לזכרותם (כ"א ולהוליאס) ממקום אחר: ולא יכלו. שאין השד שולט
על זכיה פחותה מכשעורה: (טו) אצבע אלהים הוא. מכה זו אינה ע"י

כפפים

יְהוָה: ס וַאֲמָרוּ חֲרָשָׁיָא לְפְרַעֲהָ הָא מָחָא כֵּן קָדָם יי הִיא וְאַתְקַף לְבָא
דְּפְרַעֲהָ וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן כְּמָא דְּמַלְלִי יי: טז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה הֲשִׁבֵם בְּבִקְרֹךְ וְהִתְיַצַּב לִפְנֵי פְּרַעֲהָ הִנֵּה יוֹצֵא
הַמַּיִמָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁלַח עַמִּי
וַיַּעֲבֹדְנִי: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲקַדָּם בְּצַפְרָא וְאַתְעַמַּד קָדָם פְּרַעֲהָ הָא
נִפְק לְמִיָּא וְתִימַר לָהּ כְּדָנָן אָמַר יי שְׂבַח עַמִּי וַיִּפְלְחוּן קָדָמִי: יז כִּי
אִם־אֵינְךָ מִשְׁלַח אֶת־עַמִּי הַגָּנִי מִשְׁלַח בְּךָ
וּבְעַבְדֶּיךָ וּבְעַמְּךָ וּבְבַתְּיָךְ אֶת־הָעֶרֶב וּמָלְאוּ בְּתֵי
מִצְרָיִם אֶת־הָעֶרֶב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֵם עֹלְיָהּ:
אֲרֵי אִם לִיִּתְךָ מִשְׂבַּח יֵת עַמִּי הָא אֲנִי מִשְׁלַח בְּךָ וּבְעַבְדֶּיךָ וּבְעַמְּךָ
וּבְבַתְּיָךְ יֵת עֲרוּבָא וַיִּמְלוּן בְּתֵי מִצְרָיִם יֵת עֲרוּבָא וַאֲף אֲרֻעָא דְּאֲנֹן עֲלֵיהּ:
יח וְהַפְּלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת־אֲרָץ נִשְׁן אֲשֶׁר עַמִּי
עֹמֵד עֲלֶיהָ לְבִלְתִּי הִיוֹת יָשֵׁם עָרֵב לְמַעַן תִּדְעַ כִּי
אֲנִי יְהוָה בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ: וְאַפְרָשׁ בְּיוֹמָא הַהוּא יֵת אֲרֻעָא דְּנִשְׁן
דְּעַמִּי קֵאִים עֲלֵיהּ בְּדִיל דְּלֹא לְמַתְּוִי תַּמּוֹן עֲרוּבָא בְּדִיל דְּתִדְעַ אֲרֵי אֲנִי יי
שְׁלִיט בְּגוֹ אֲרֻעָא: שְׁשִׁי יט וְשָׂמַתִּי פְּדוּת בֵּין עַמִּי וּבֵין

עמך

רש"י

כפפים מלת המקום היא: כאשר דבר ה'. ולא ישמע אליכם פרעה:
(יז) משליח בך. מגרה בך. וכן (דברים ל"ב) וסן בהמות אשלח צם לשון
ססוי אינניט"ר בלעז (אנריילען): את הערוב. כל מיני חיות רעות ונחשים
ועקרבים בערוביאל והיו משחיתים בהם. ויש טעם בדבר באגדה בכל מכה
ומכה למה זו ולמה זו. בטכסיסי מלחמות מלכים בא עליהם כסדר מלכות
כשגרה על עיר בתחלה מקלקל מעיינותיה ואח"כ תוקעין עליהן ומריעין
בשופרות ליראם ולבהלם וכן הלפרדעיס מקרקרים והומיס וכו' כדאיסא במדרש
רבי תנחומא: (יח) והפליתני. והפרשתי וכן (שמות ט') והפלה ה' וכן (דברים
ל') לא נפלאה היא ממך. לא מובדלת ומופרשת היא ממך: למען תדע כי
אני ה' בקרב הארץ. אע"פ ששכינתי בשמים גזרתי מהקיימת בתחנותים:
(יט) ושמתי פדות בין עמי ובין עמך: (כ) תשחת הארץ. נשחתה

הארץ

עמך למחר יהיה האת הזה: ואשוי פוקן לעמי ועל עמך
 אייתי מהא למחר יהא אתא תדין: כ ויעש יהוה כן ויבא ערב
 כבוד ביתה פרעה ובית עבדיו ובכל ארץ מצרים
 תשחת הארץ מפני הערב: ועבד יי כן ואתא ערובא תקיף
 לבית פרעה ולבית עבדוהי ובכל ארעא דמצרים אתחבלת ארעא מן
 קדם ערובא: כא ויקרא פרעה אל משה ולאחרון
 ויאמר לכו זבחו לאלהיכם בארץ: וקרא פרעה למשה
 ולאחרון ויאמר אזילו זבחו קדם אלהכון בארעא: כב ויאמר משה
 לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים נזבח ליהוה
 אלהינו הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא
 יסקלנו: ואמר משה לא תקן למעבד כן ארי בעירא דמצראי דחלון
 ליה מנה אנחנא נסבין לדבחה קדם יי אלהנא הא נדבח ית בעירא
 דמצראי דחלון ליה ואנו יהון חון הלא ימרון למרומנא: כג הריף
 שלשת ימים גלף במדבר וזבחנו ליהוה אלהינו
 כאשר יאמר אלינו: מהלך תלחא זמין ניויל במדברא ונדבח
 קדם יי אלהנא כמא ביימר לנא: כד ויאמר פרעה אנכי
 אשליח אתכם וזבחתם ליהוה אלהיכם במדבר רק
 תחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי: ואמר פרעה
 אנא אשליח יתכון ותדבחו קדם יי אלהכון במדברא לחוד ארעא לא
 תרחקו למיזל צלו אף עמי: כה ויאמר משה הנה אנכי יוצא

מעמד

רש"י

הדרך אסתכלת ארעא: (כא) זבחו לאלהיכם בארץ. במקומכם ולא תלכו
 במדבר: (כב) תועבת מצרים. יראת מלרים. כמו (מלכים ב' כ"ג) ולמלכס
 תועבת בני עמון ואלל ישראל קורא אותם תועבת. ועוד י"ל בלשון אחר תועבת
 מלרים דבר שנאוי הוא למלרים זביחה שאנו וזבחים שהרי יראתם אנו וזבחים:
 ולא יבקלנו. בתמיה: (כד) התל. כמו להסל: (כו) ויעתר אל ה'. נתאמץ
 בחפלה

מעמד והעתרתי אל יהוה וסר הערב מפרעה
 מעבדיו ומעמו מחר רק אל יוסף פרעה התל
 לבדתי שלח את העם לזבח ליהוה: ואמר משה הא
 אנא נפק מעמד ואצלי קדם יי ויעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמה
 מחר לחוד לא יוסף פרעה לשקרא גדיל דלא לשקחא ית עמא לדבחה
 קדם יי: כו ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל יהוה:
 ונפק משה מן קדם פרעה וצלי קדם יי: כז ויעש יהוה כדבר
 משה וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא
 נשאר אחד: ועבד יי כפולנמא דמשה ואעדי ערובא מפרעה
 מעבדוהי ומעמה לא אשתאר חד: כח ויכבד פרעה את
 לבו גם בפעם הזאת ולא שלח את העם: פ
 ויקר פרעה ית לכה אף בזמנא הקא ולא שלח ית עמא: ט א ויאמר
 יהוה אל משה בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר
 יהוה אלתו העבלים שלח את עמי ויעבדני:
 ואמר יי למשה עור לות פרעה ותמלל עמה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי
 שלח ית עמי ויפלחו קדמי: ב כי אסמאן אתה לשלח
 ועודך מחזיק בם: ארי אם סריב את לשלחא ועד כשן את
 מתקיף בהון: ג הנה יד יהוה הויה במקנה אשר
 בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן

דבר

רש"י

בחפלה. וכן אם בא לומר ויעתור היה יכול לומר ומשמע וירבה בחפלה. עכשיו
 כשהוא לומר בלשון ויפעל משמע וירבה להספלה: (כו) וסר הערב. ולא מתו
 כמו שמתו הפרדעים שאם מתו יהיה להם הגאה בעורותם: (כח) גם בפעם
 הזאת. אף על פי שאמר אנכי אשלח אתכם לא קיים הבטחתו: (ב) מחזיק בם.
 אחוז בם כמו (דברים כ"ה) והחזיקה במבוסיו: (ג) הנה יד ה' הויה. לשון הוה
 כי כן יאמר בלשון נקבה על שערב היתה ועל העתיד תהיה ועל העומד הוה
 כמו

כמו

דבר כבוד מאד: הא מחא מן קדם יי הוויא בבקיעך דבחקלא
 בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי ובקנא מותא תקיף לתרא: ד והפלה
 יהוה בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא
 ימות מבלי לנגי ישראל דבר: ואפרש יי בין בעירא
 דישראל ובין בעירא דמצרים ולא ימות מבלי לנגי ישראל מדעם:
 ה וישם יהוה מועד לאמר מחר יעשה יהוה הדבר
 הזה בארץ: ושוו יי זמנא למימר מחר יעבד יי פתגמא הדין בארעא:
 ו יעש יהוה את הדבר הזה מומחרת וימת כל
 מקנה מצרים ומקנה בני ישראל לאמת אחד:
 ועבד יי ית פתגמא הדין ביומא דבתרוהי ומית כל בעירא דמצרים
 ומבעירא דנגי ישראל לא מית חד: ו וישלח פרעה והנה לא
 מת מקנה ישראל עד אחד ויכבד לב פרעה
 ולא שבה את העם: פ ושלח פרעה והא לא מית מבעירא
 דישראל עד חד ואתיקר לבא דפרעה ולא שלח ית עמא: ח ויאמר
 יהוה אל משה ואהרן קחו לכם מלא חפניכם
 פיה בבשן וזרקו משה השמימה לעיני פרעה:
 ואמר יי למשה ולאהרן סיבו לבון מלי חפניכון פיהא דאתגנא ויזרקנה
 משה לצית שמאי לעיני פרעה: ט והיה לאבק על כל
 ארץ מצרים והיה עליהם ועל בהמה לשחין
 פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים: ויהי לאבקא על פי

רש"י
 כמו עושה רועה רועה: (ד) והפלה. והכדיל: (ח) מלא חפניכם. ילוייכ"ש בלעז
 (האנדפאלל): פיה בבשן. דבר הנפח מן הגחלים עוממים הנשרפים בכבשן
 ובלעז אולב"ש (קאהלענטוויב). פיה לשון הפחה שהרוח מפיחן ומפריחן:
 וזרקו משה. וכל דבר הנזרק בכח אינו נזרק אלא ביד אחת הרי נסים הרבה.
 אחד שהחזיק קומנו של משה מלא חפנים שלו ושל אהרן. ואחד שהלך האבק
 על כל ארץ מצרים: (ט) לשחין פורח אבעבעת. כתרנומו לשחין סגי אבעבעתין
 שטל

ארעא דמצרים ויהי על אנשא ועל בעירא לשחנא סגי אבעבעתין בכל
 ארעא דמצרים: י ויקחו את פיה הכבשן ויעמדו לפני
 פרעה ויזרק אתו משה השמימה ויהי שחין
 אבעבעת פרח באדם ובהמה: ונגיבו ית פיהא דאתגנא
 וקמו קדם פרעה וזרק יתה משה לצית שמאי והנה שחנא אבעבעתין
 סגי באנשא ובבעירא: יא ולא יכלו החרטמים לעמד לפני
 משה מפני השחין כי היה השחין בחרטמים ובכל
 מצרים: ולא יבילו חרשיא למינס קדם משה מן קדם שחנא ארי
 הנה שחנא בחרשיא ובכל מצראי: יב ויחזק יהוה את לב
 פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר יהוה אל
 משה: ס ותקוף יי ית לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמקיל יי עם
 משה: יג ויאמר יהוה אל משה השכם בבקר והתיצב
 לפני פרעה ואמרת אליו כה אמר יהוה אלהי
 העברים שלח את עמי ויעבדני: ואמר יי למשה אקדם
 בצפרא ואתעמד קדם פרעה ותימר לה בידן אמר יי אלהא דיהודאי
 שבה ית עמי ויפלתון קדמי: יד כי בפעם הזאת אני שלח
 אתי כל מגפתי אל רבך ובעבדך ובעמך בעבור
 תדע כי אין כמני בכל הארץ: ארי בזמנא הדא אנא שלח
 ית פר מחתי לרבך ובעבדך ובעמך בידך דתבע ארי לית דכותי שליט
 בכל ארעא: טו כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך

רש"י
 שטל ידו לומחין זקן צועות: שחין. לשון חמימות. והרבה יש בלשון משנה
 שנה שחונה: (י) באדם ובהמה. ואל"ס מאין היו להם הצבחות והלא כבר
 נאמר וימת כל מקנה מצרים לא נגזרה גזרה אלא על חוקן שצדקות בלבד
 שנאמר במקנך אשר בשדה והירא את דבר ה' הניס את מקנהו אל הבתים. וכן
 שנויה בזכילתא אלל ויקח שש מאות רכב בחור (שמות י"ד): (יד) את כל מגפתי.
 למדנו מכאן שמדת צדקות שקולה כנגד כל המכות: (טו) כי עתה שלחתי
 את

ואת עמך בדרך ותבחר מן הארץ: ארי כען קריב קדמי
דאשלה פון ית מחת גברתי ואמתי יתך וית עמך במותא ושציאת מן
ארעא: מו ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור
הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ:
ובכם גדיל דא בומתך גדיל לאתויתך ית חילי ובדיל דיהון
משמען גבורת שמי בכל ארעא: שביעי יז עורך מסתולל
בעמי לבליתי שלחם: עד כען את כבישת בה פעמי גדיל דלא
לשלחותהון: יח הנני ממטיר בעת מחר ברד כבד מאד
אשר לא היה כמהו במצרים למן היום הוסדה ועד
עתה: הא אנא מחית ממרא בעדנא הדיו מחר ברדא תקוף
לחדא די לא הוה דכותה במצרים למן יומא דאשתכללת ועד כען:
יט ועתה שלח העז את מקנה ואת כר אשר לך
בשדה כלי האדם ותבהמה אשר ימצא בשדה ולא
יאסף הביתה וירד עליהם הברד ומתו: וכען שלח בנוש
ית בעירך וית כל די לך בחקלא כל אנשא ובעירא דאשתכח בחקלא
ולא יתפנש לביתא ויחזות עליהון ברדא גימותון: כ הירא את דבר

לא ספיק ח"א רש"י
את ידי וגו'. כי אלו רליתי כשהיפה ידי במקנך שהכיתים בדבר שלחתי והכיתי
אוחך ואת עמך עם הבהמות ותבחר מן הארץ אבל בעבור זאת העמדתך וגו':
(יז) עורך מסתולל בעמי. כתרנומו כבישת ביה בעמי והוא מגזרת מסלה
דמסרגמין אורח כבישא ובלעז קלקי"ר (ערעטען). וכבר פירשתי בסוף ויהי
מקץ כל תיבה שתחלת יסודה סמ"ך והיא באה לדבר בלשון מספעל נוסח סמ"ו
של שמוס באמלע אופיות של עיקר כגון זו וכגון (קהלת י"ב) ויסתכל החגב
מגזרת סבל (במדבר ט"ז) כי תשתרר עלינו מגזרת שר ונגיד (דניאל ז' ח') מסתכל
הוי"ט: (יח) בעת מחר. כעת הוא למחר שרט לו שריפה בכותל למחר כשתגיע
חמה לכאן ירד הכרד: הוסדה. שנתיסדה וכל תיבה שתחלת יסודה יו"ד כגון
יסד ילד ידע יסר כשהיא מספעלת תבא הוי"ו במקום הוי"ד כמו הוסדה הולדה וידע
ויוולד ליוסף (משלי כ"ט) בדברים לא יוסר עבד: (יט) שלח העז. כתרנומו שלח
כנוש. וכן (ישעיה י') יושבי הגבים העיזו (ירמיה ו') העזו בני בנימן:
ולא יאסף הביתה. לשון הכנסה היא: (כ) הניום. הברית לשון וינס:
על

יהוה מעבדך פרעה הניום את עבדך ואת מקנהו
אר הבתים: דרחיל מסתנמא דיי מעבדך פרעה בנוש ית עבדוהי
נית גיתוהי לבתיא: כא ואשר לא שם לבו אל דבר
יהוה ויעזב את עבדך ואת מקנהו בשדה: פ
דדי לא שוי גבה לסתנמא דיי שבק ית עבדוהי וית גיתוהי בחקלא:
כב ויאמר יהוה אל משה נמה את ירך על השמים
ויהי ברד בכל ארץ מצרים על האדם ועל הבהמה
ועל כל עשב השדה בארץ מצרים: ואמר יי למשה
ארים ית ירך על צית שמאי ויהי ברדא בכל ארעא דמצראי על אנשא
ועל בעירא ועל כל עשבא דחקלא בארעא דמצרים: כג ויט משה
את מטהו על השמים ויהוה נתן קלת וברד
ותהלך אש ארצה וימטר יהוה ברד על ארץ
מצרים: וארים משה ית חמרה על צית שמאי ויי יחב קליו וברדא
דמחבבא אשתא על ארעא ואמטר יי ברדא על ארעא דמצרים:
כד ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד
אשר לא היה כמהו בכל ארץ מצרים מאז היתה
לגוי: והוה ברדא ואשתא משתלהבת בגו ברדא תקוף לחדא די לא
הוה דכותה בכל ארעא דמצרים מעדן דמות לעם: כה ויך הברד
בכל ארץ מצרים את כל אשר בשדה מאדם ועד
בהמה ואת כל עשב השדה הבה הברד ואת כל
עין השדה שבר: ומחא ברדא בכל ארעא דמצרים ית כל די
בחקלא מאנשא ועד בעירא וית כל עשבא דחקלא מחא ברדא וית כל

אילן רש"י
וכב) על השמים. ללד השמים ומדרש אגדה הגביהו הקב"ה למשה למעלה מן השמים:
כד) מתלקחת בתוך הברד. כס בתוך כס האש והברד מעורבים והברד מים הוא
ולעשות

אילו דבחקלא תבר : כו רק בארץ נשן אשר שם בני ישראל לא היה ברד : לחוד בארעא דנשן די תמן בני ישראל לא הוה ברדא : כו וישלח פרעה ויקרא למושה ולאחרו ויאמר אליהם חטאתי הפעם יהוה הצדיק ואני ועמי הרשעים : וישלח פרעה וקרא למושה ויאמר להון חבית זמנא הדא יי זכאה ואנא ועמי תיבין : כח העתירו אליהו יהוה ורב מהות קלת אלהים וברר ואשלחה אתכם ולא תספון לעמוד : צלו קדם יי וסני קדמוהי רוח דלא יהון עזנא קדיו דגוש באגיו מן קדם יי וברדא ואשלח יתכון וקא תוספון לאתעבבא : כט ויאמר אליו משה בצאתי את העיר אפרש את כפי אל יהוה הקלות יחדלון והברד לא יהיה עוד למען תדע כי ליהוה הארץ : נאמר לה משה במפקי מן קרתא אפרוש ידי בצלו קדם יי קביא יתמנעון וברדא לא יהי עוד בדיד דתדע ארי ביי ארעא : ד ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני יהוה אלהים : ואת ועבדיך ידענא ארי עד בען לא אתפגעיתון מן קדם יי אלהים : לא והפשתה והשערה נפתה כי השערה אביב

והפשתה

רש"י

ולעשות רלון קוגס עשו שלום ציניהם (ש"ר) : (בוח) ורב . די לזמה שהוריד כזר : (כט) בצאתי את העיר . מן העיר אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גלולים (ש"ר) : (ל) טרם תיראון . עדיין לא היראון . וכן כל טרם שבמקרא עדיין לא הוא ואינו לשון קודם כמו (בראשית י"ט) טרם ישכבו עד לא שכבו (ש"ב) טרם ילמח עד לא למח אף זה כן הוא ידעתי כי עדיין אינכם יריאים ומשתהיה הרוחה תעמדו בקולקלכם : (לא) והפשתה והשערה נפתה . נשברה לי פרעה נכה . נכאים . וכן לא נכו . ולא יתכן לפרשו לי הכאה שאין נו"ן במקום ה"א לפרש נוכה כמו הוכתה נכו כמו הכו אלא הנו"ן שורש בתיבה והרי הוא מגורם (איוב ל"ג) ושפו עלמותיו : כי השעורה אביב . כזר ביכרה ועומדת בקסיה ונשתברו ונפלו . וכן הפשתה גדלה כזר והוקשה לעמוד בגבעוליה . השעורה

אביב

והפשתה נבער : וכתנא ומערי לקו ארי סערגיא אביבין וכתנא נבערין : רב והחטה והכסמת לא נכו כי אפילת הנזה : והטאה וכתנא לא לקו ארי אפילתא אגון : מפטיר לג ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל יהוה ויחדלו הקלות והברד ומטר לא יתק ארצה : ונפק משה מלוח פרעה ית קרתא ופרש ידוהי בצלו קדם יי ויתמנעון קביא וברדא וממרא דהוה נחית לא מסא על ארעא : ד וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלות ויסף לחטא וכבד לבו הוא ועבדיו : וחזא פרעה ארי אתמנע ממרא וברדא וקליא ואוסף למחמי וקרה ללבה הוא ועבדוהי : דה ויהוק לב פרעה ולא שלח את בני ישראל באשר דבר יהוה ביד משה : ואתפק קבא דפרעה וקא שבת ית בני ישראל

במא די מלי"ר יי בידא דמשה : פ פ פ

ק"ל. גיבעו"ר סימן. יעזאל סימן. ומפטרין כה אמר ה' ביחוקאל סי' כ"ח :

רש"י

אביב . עמדה באביב לשון (שיר השירים י"א) באביב הנחל : (ר"ב) כי אפילו הנזה מאומרו ועדיין היו רכות ויכולות לעמוד צפנ . קשה . ואף ע"פ שנאמר והא כל עשב השדה הכה הברד יש לפרש פשוטו של מקרא בעשבים העומדים בקלחם הראויים ללקות בצרד . ומדרש רבי סנחומא יש מרבותינו שחלקו על זה ודרש כי אפילו פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו : (ל"ג) לא נתק . לא הגיע ואף חופן שהיו באויר לא הגיעו לארץ ודומה לו (דניאל א') וספק עלינו האלה והשבעה דעזרא ותגיע עלינו . ומנחם בן סרוק חזרו בחלק (יחזקאל כ"ב) כהסוך כסף לשון יוקם מחכת . ורואה אני את דבריו כהרגומו וילק ואסיד ללקט לאתכא אף זה לא נתק לארץ לא הולק לארץ : חסלת פרשת וארא

הפמרת וארא ביחוקאל סי' כ"ח

א כה אמר אדני יהוה בקבצי ואת בית ישראל מן העמים אשר נפצו בם ונקדשתי בם לעיני הגוים וישבו על אדמתם אשר נתתי לעבדי ליעקב : ב וישבו עליה לבמה

ובנו

ובני בתים ונמעו כרמים וישבו לבמח בעשותי שפמים בכל
 השאמים אתם מסביבתם וידעו כי אני יהוה אלהיהם:
 ג בשנה העשירית בעשלי בשנים עשר לחדש היה דבר
 יהוה אלי לאמר: ד בן אדם שים פניך ערפרעה מלך מצרים
 והנבא עליו ועל מצרים פלה: ה דבר ואמרת כה אמרו
 אדני יהוה הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרבץ
 בתוך יאריו אשר אמר לי יארי ואני עשיתיני: ו ונתתי חיים
 בלחיך והדבקתי דגתי יאריך בקשקשתיך והעליתיך מתוך
 יאריך ואת פרדגת יאריך בקשקשתיך תדבק: ז ונמשתיך
 המדברה אותך ואת פרדגת יאריך על פני השדה תפול
 לא תאסף ולא תקבץ לחית הארץ ולעוף השמים נתתיך
 לאכלה: ח וידעו כל יושבי מצרים כי אני יהוה יען היותם
 משענת קנה לבית ישראל: ט בתפושם בך בכפך תרוץ
 ובקעת להם בלפתך ובהשענם עליך תשבר והעמדת להם
 בלתי מתנים: י לכן כה אמר אדני יהוה הנני מביא עליך
 חרב והכרתי ממוך אדם ובהמה: יא והיתה ארץ מצרים
 לשממה וחרבה וידעו כי אני יהוה יען אמר יאר לי ואני
 עשיתי: יב לכן הנני אליך ואלי יאריך ונתתי את ארץ מצרים
 לחרבות חרב שממה ממגדל סונה ועד גבול כוש: יג לא
 תעבר בה רגל אדם ורגל בהמה לא תעבר בה ולא תשב
 ארבעים שנה: יד ונתתי את ארץ מצרים שממה בתוך
 ארצות נשמות ועריה בתוך ערים מחרבות תהיון שממה
 ארבעים שנה והפצתי את מצרים בגוים וזריתם בארצות:
 טו כי כה אמר אדני יהוה מקץ ארבעים שנה אקבץ את
 מצרים מן העמים אשר נפצו שמה: טז ושבתני את שבות
 מצרים והשבתני אתם ארץ פתרום ער ארץ מכורתם והיו שם

* חיים קרי * ככף קרי

ממלכה

ממלכה שפלה: יז מן הממלכות תהיה שפלה ולא תתנשא
 עוד על הגוים והמעמתיים לבלתי רדות בגוים: יח ולא יהיה
 עוד לבית ישראל למבמח מזכיר עון בפנותם אחריהם וידעו
 כי אני אדני יהוה: יט ויהי בעשרים ושבע שנה בראשון
 באחד לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר: כ בן אדם
 נבוכדראצר מלך בבל העביד את חילו עבדה גדלה אר
 צר כל ראש מקרה וכל פתח מרוטה ושכר לא היה לו
 ולחילו מצור על העבדה אשר עבד עליה: כא לכן כה אמר
 אדני יהוה הנני נתן לנבוכדראצר מלך בבל את ארץ מצרים
 ונשא המנה ושלל שללה ובזז בזה והיתה שכר לחילו:
 כב פעלתו אשר עבד כה נתתי לו את ארץ מצרים אשר עשו
 לי נאם אדני יהוה: כג ביום שהוא אצמית קח לבית ישראל
 וקח אתן פתחון פה בתוכם וידעו כי אני יהוה:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא וא' תרגום והפטרות ומזמור ה' מלך נאות
 לבש (או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך) יצ"ח דברו משנה והלכה מסוד
 מהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה פרה פרק ד'

* פרת חמאת ששחמה שלא לשמה קבל והזה שלא לשמה או לשמה
 ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה פסולה רבי אליעזר מכשיר
 ושלא רחוי ידים ורגלים פסולה רבי אליעזר מכשיר ושלא בכחן גדול
 פסולה רבי יהודה מכשיר ובמחוסר פגדים פסולה ובבגדי לבן היתה
 נעשית

ברמנורא

פרק ד א פרת חמאת שלא לשמה פסולה. דאמר קרא חמאת היא ומדקרייה רחמנא
 חמאת למדנו שהיא טעונה שחיטה לשמה כחמאת: ר' אליעזר מכשיר. הויל
 ויהי נשחטה כחון ואין הלכה כר"א: ושלא רחוי ידים ורגלים פסולה. דחמאת קרייה
 רחמנא ולהכי נקוט רחוי ידים ורגלים ולא תנא קודש דל"ג קודש כפיט או כחון בין כלי
 שרה בין כלי חול יולא: ור"א מכשיר. דכחוס אל אהל מועד או כגשס אל המזבח
 ירחטו כתיב ואין הלכה כר"א: שלא בכ"ג פסולה. דכתיב ונתת אותה אל אלעזר אותה
 אל אלעזר ואין שחר הסרות נעשות אלא ככ"ג: רבי יהודה מכשיר. דדריש אותה כסנן
 ושחר כל הפרות בין ככ"ג בין ככ"ג הדיוט והלכה כר"א: ובבגדי לבן היא נעשית.
 דכתיב נכי פרה והיתה לכני ישראל ולגר הגר כחוס לחוקת עולם ובי"כ כתיב והיתה זאת
 לכס

נעשית: ב שרפה חוץ מגתה. או בשתי גתות. או ששרף שתיים בנת אחת פסולה. הנה ולא פגן כנגד הפתח פסולה. הנה מששית שביעית. וחזר והנה שביעית פסולה. משביעית שמינית וחזר והנה שמינית בשרה: ג שרפה שלא בעצים. או בכל עצים. אפילו בקש או בגבבה פשרה. הפשימה ונתחה פשרה. שחמה על מנת לאכול משרה ולשתות מדמה פשרה. רבי אליעזר אומר אין מחשבה פוסלת בפרה: ד כל העומקין בפרה מתחלה ועד סוף מממאין בגדים ופוסלים אותה במלאכה. אירע בה פסול בשחיטתה. אינה מסמא בגדים. אירע בה בהזייתה כד שעיסק בה לפני פסולה מממא בגדים. לאחר פסולה אינו מממא בגדים. נמצא

חומרה

ברמנורא

לכס לחוקה עולם מה עבודת יוה"כ כנגדי לכן חף מעשה הפרה כנגדי לכן: ב חוץ מגתה. מקום היו עושים לשריפתה כמין גת כנגד פתחו של היכל ואם שחטה חוץ שלא כנגד פתחו של היכל פסולה: או בשתי גתות. כגון שחלקה לנשים ושרף הל"ה בנת זה וחל"ה בנת זה: או ששרף שתיים בנת אחת. ח"פ שהול"ה כל אחת בפני עצמה מפסולן מחמת מלאכה שזו פוסלת את זו אבל כזו אחר זו כשרה: ולא כוון כנגד הפתח פסולה. לחל נכה פני חל מועד כתיב: מששית שביעית. ד' פעמים כתיב כסדרן והוא מנה שביעית קודם ששית וחזר והנה שביעית פסולה דכעין שיקרא לששית ששית ולשביעית שביעית אבל משביעית שמינית כשירה דאין שמינית בהוא' של פרה זה עשה דכזור בעלמא: וחזר והנה שמינית. לאו דוקא דככל ענין כשרה בין חזר והוא בין לא חזר והוא ואנן רישא נקטיה אי נמי הא קמ"ל דחף ע"ג דהוסיף בהזאות לא פסל דמכי נמריתו ל' הזאות נגמרה מלמטה ותו לא חייסוק למה שהוא מוסף: ג שרפה שלא בעצים. שהל"ה האור בגופה של פרה: כשרה. שלא נכתב בתורה ענין חלל ושרף פתח: או בכל עצים. שלא שרפה בארוזים ארוזים וברזשים וע"י חללים הגזויים בפרקן דלעיל: הפשימה ונתחה כשרה. דלח עורה ואת כשרה כתיב בין בהשטט ונתוח בין במחוכר: ע"מ לאכול טבשרה או לשתות מדמה כשרה. דוקא לאכול ולשתות הוא דמכשיר ת"ק דככל הקרבנות נמי כה"ג כשר כדתנן בפרק כל הפסולים חסד לאכול דבר שאין דרכו לאכול כשר כגון מאכילת מזבח לאדם אבל חסד ע"מ להיות מדמה למחר פסול ת"ק דחטאת קרייה רחמנא ור"א סבר דאין מהשבה פוסלת בפרה כלל אפי' בהזאות ואזדא לטעמיה דכשלא לשמה מכשיר כריש פירוקן שאין לה דין מדיני קדשים הואיל והיא נעשית בחוק ואין הלכה כר"א: ד כל העסקין בפרה. אדומה באחת מכל עבודותיה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף: מממאין בגדים. דכתיב והשליך אל תוך שריפת הפרה וסמוך ליה וכנס כנגדו הכהן ובשריפתה כתיב והשרוף אותה יכנס כנגדו ואם המשליך את האזוב מסמא כנגדים השרוף לא כ"ש חלל בא הכתוב ולחודק על כל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהיו טעונים ככוס בגדים: ופוסלים אותה במלאכה. דכתיב ושחט אותה ולא שיטעה מלאכה אחרת עמה בשעת שחיטתה וכן בשריפתה כתיב (ושרף את הפרה) ולא שיטעה מלאכה אחרת עם שריפתה למדנו שמלאכה פוסלת בה משעת שחיטה עד שחטטה אפר: אירע בה פסול בשחיטתה. לא שנתחבלה בשחיטה דא"כ מממאה כנגדים משום נכילה חלל פסול מחמת מלאכה דומיא לאירע בה פסול בהזאות: אינה מסמא בגדים. דכיון דשחיטתה בפסול א"כ לא נעשה בה עדין לכס פרה כלום בכשרות חלל אירע בה פסול בהזאה כבר נעשית השחיטה בהכשר: לעולם מועלין בה. הנהגה ממנה בין לפני שריפתה בין לאחר שריפתה חייב קרבן משילה עד שחטטה אפר אבל לאחר שנעשית אפר אין באפר משום משילה דכתיב חטאת היא חטאת מלמד שמועלין בה היא בה מועלין באפרה אין מועלים

חומרה קוליה. לעולם מועלין בה ומרבין לה עצים. ומעשיה פיוס וככהן. המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר. והמלאכה פוסלת בפנים עד שימילא את האפר:

ברמנורא

מועלים: ומרבין לה עצים. נמי דוקא עד שחטטה אפר: ומעשיה פיוס. כחוספתא מפרש חוץ מאסיפת אפרה והמלאוי וקידוש שיכולים לאסוף אפר הפרה בלילה ולאסוף המים מן הכלה והוא הנקרא מלאוי ולשום בתוכה האפר והוא הנקרא קידוש כל זה מותר לעשות בלילה וכל מעשה פרה ככהן חוץ מאסיפת אפרה והמלאוי וקידוש וההואה שהם כשרים בזר. אסיפת אפרה דכתיב ואסף איש טהור מלמד שאסיפת האפר כשרה בכל אדם ובהואה הוא חומר והוא הטהור על הטמא בין שהוא כהן בין שאינו כהן: והמלאכה פוסלת במים. דכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרה למי נדה חטאת היא מה חטאת נפסלת במלאכה דכתיבין לעיל כך המים נפסלים במלאכה משעת המלאוי: עד שימילו את האפר. שמטילים כמים מאפר הפרה כשיעור שתרצה האפר כמים ומהם מוזין על הטמא ואם לאמר שהעילו האפר כמים עשה מלאכה אחרת עמה בשעת הזאתה לא פסל:

גמרא נדה דף י"ז ע"ב

תניא אמר רבי יהושע רואה אני את דברי בית שמאי. אמרו לו תלמידיו רבי במה הארכת עלינו. אמר להם מוטב שאאריך עליכם בעולם הנה בדי שיאריכו ומיכם לעולם הבא. אמר רבי זירא מדברי בלם גלמד בעל נפש לא יבעור וישנה. רבא אמר בוער וישנה. פי תניא היהא לטהרות. תניא נמי הכי במה דברים אמורים לטהרות אבל לבעלה מתרת. ובמה דברים אמורים שהניהיה בחוקת טהורה אבל הניהיה בחוקת טמאה לעולם היא בחוקתה עד שתאמר לו טהורה אני:

רש"י

הארכת. החמרת: בעל נפש. חסיד: לא יבעור וישנה. בלא דדיקה בינתיים דאפי' בית הלל מלגריכו דדיקה לכוף חמשים אלמא חייסין לשמא ראתה דס מחמת השמים אלמא מי שהוא ירא ופורש מספק איסור לא יבעול וישנה: בד"א דבעיא דדיקה:

זוהר יתרו דף פ"ד ע"א

רבי אבא (ניא רב המנונא סבא) פד הוה יתיב בסעודתא דשפתא הוה תדי בכך חד וחד והוה אמר דא היא סעודתא קדישא דעתיקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אחרת הוה אמר דא היא סעודתא דקדשא בריה היא וכן בבבליה סעודתי והוה תדי בכך חד וחד. פד הוה

אשלים

אשלים סעודתי הוה אמר אשלימו סעודתי דמדימונתא רבי שמעון בד
הוה אתי לסעודתא הוה אמר הכי אתקינו סעודתא דמדימונתא עלאה
אתקינו סעודתיה דמלכא והוה יתיב וחדו בד אשלים סעודתא תליתאה
הוה מכריז עליה אז תתענג על יי והרפכתיה על במתי ארץ והאכלתיה
נחלת יעקב אביה :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הר"ם ה' שבת פ"ה

מספר סוד היום דף ל"ה א'

הפנים ברית תפניתו מקלקלתו ילכש
שחורים ויתעפר שחורים ויענה
בצום נפשו יום אחר יום עד שהוא בעצמו
יראה שהוא נכבד ונשבר ונענה ונאכל
הלבד ודמו ונתמעט מאותו והנאתו ואומר
שלא ישוב אל הנאצות הגדולות האקה
וילכש שק וישב על האפר וילקה בקר
יום עד יסקוף וירא די משמים פי חנון
ורחום אליהו ומרבה להיטיב ואינו חפץ
במות הפת פי אם בשובו וכו' ואין לה
דבר שעומד בפני התשובה השלמה פי
מינו פשוטה לקבל שבית הכאים בקל לב
ובכר נפש ומתחרטים מעונותיהם ולקם
מר ונאנח סר ונעף על כל מה שעבר עליהם
ולא ישובו עוד לנסלה :

" אין נוחנין בלי פחת הגר לקבל בו שמן
בשבת שתי מבפול הגלי מהיכנו ואם
נתנו מעוד יום ספר ונוחנין גלי פחת
הגר בשבת לקבל בו ניצוצות מפני שאין
בהם ממש וברי לא בפולו מקמלטו.
ואסור לתן לתוכו מים ואפילו מערב שבת
מפני שהוא מקרב בפני הניצוצות : - אין
פולין לאור הגר ולא קורין לאור הגר
ואפילו גבות שתי קומות ואפילו עשרה
בתים זה על גב זה והגר בעליונה לא יקרא
ולא יפלה לאורה בתחונה שמה ישבח
וימה ואם היו שנים קורין בענין אחד
מקורין לקרות לאור הגר שכל אחד מהם
מזכיר את חברו אם שבת אבגלא בשני
ענינים שכל אחד מהם מרוד בענינו :
- התינוקות קורין לפני רבן לאור הגר
מפני שחרב משמרים אבל הוא לא יקרא מפני שאין אימתן עליו ויש לו לראות בספר
לאור הגר עד שיראה ראש הפרשה שהוא צריך להקרותם ואחר כך נותן בספר בגדים
והו קוראין לפניו :

בא יום ראשון תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי י"ד דשם כ"ן להשאיר בו
הארת מתוספת נשמה של שבת שעברה :

י א ויאמר יהוה אל-משה בא אל-פרעה כיי-אני
הכבדתי את-לבו ואת-לב עבדיו למען

שתי

רש"י

(א) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה. והסרה זו : שתי. שמי שחסיס
אני

שתי אתתי אלה בקרבן : ואמר יי למשה עור לות פרעה אני
אנא יקרית ית לכה וית לבא דעבדתי בדילי לשואה אתי אליו בנייהון :
ב ולמען תספר באוני בגד ובן-בגד את אשר
התעללתי במצרים ואת-אתתי אשר-שלמתי בם
וידעתם כיי-אני יהוה : ובדיל דתשתעי קדם בגד ובר בגד
ית נסין די עבדית במצרים וית אתותי די שוייתי בהון ותדעון אני
אנא יי : ג ויבא משה ואהרן אל-פרעה ויאמרו אליו
כה-אמר יהוה אלהי העברים עד-מתי מאנת לענת
מפני שלח עמי ויעבדני : ואתא משה ואהרן לות פרעה
ואמרו לה בדנן אמר יי אלהא דיהנדאי עד אפתי מסרב את לאתפנעא
מן קדמי שלח עמי ויפליחון קדמי : ד כיי אמ-מאן אתה לשלח
את-עמי הנני מביא מחר ארבה בגבולך :
אני אם מריב את לשלחא ית עמי הא אנא מייתי מחר גזבא בתחומך :
ה ובסה את-עין הארץ ולא יובר לראת את-הארץ
ואכל את-יתר הפלטה הנשארת לכם מן-הברד
ואכל את-כל-העין הצמח לכם מן-השדה :
וחפא ית עין שמשא דארעא ולא יכול למחוי ית ארעא ויכול ית שאר
שזכתא דאשתאר לבון מן ברדא ויכול ית כל אלנא דאצמח לבון מן
חקלא : ו ומראו בתיך ובתי כל-עבדיך ובתי כל-
מצרים אשר לא-ראו אבותיך ואבות אבותיך מיום

היותם

רש"י

אני : (ב) התעללתי שחקתי כמו (במדבר כ"ג) כי הסעללת בי (שמואל
א' ו') הלא כאשר הסעולל בהם האמור במלכים ואינו לשון פועל
ומעללים ש"כ היה לו לכתוב עוללתי כמו (איכה א') ועולל לנו כאשר עוללת
לי אשר עולל לי : (ג) לענות. כסרגומו לאסכנעא והוא מגזרת עני מאנת
להיות עני ושפל מפני : (ד) את עין הארץ. את מראה הארץ : ולא יוכל וגו'.
הרואה לראות את הארץ ול' קלרה דבר :

החילוב

היוזתם ער-האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם פרעה: וימלון בתיך ובתי כל מצרים די לא חוו אבחתך ואבחת מומא דמחיהון על ארעא עד יומא הדון ויתפני ונפק מן קדם פרעה:

נביאים ירמיה מ"ו

א תדבר אשר דבר יהוה אלי ירמיה הנביא לבוא נבוכדראצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים: פתגם נבואה דמליל י" עם ירמיה נביא למיתו נבוכדראצר מלך בבל לממחי ית ארעא דמצרים: ב הגידו במצרים והשמיעו במגדול והשמיעו בגן ובתחפנתם אמרו התיצב והכן לך כיראכלה חרב סביבך: חוו במצרים ובשרו במגדול ובשרו במפנים ובתחפנתם אמרו אוודרו ואתקו לך ארי קמילת תרפא סהרנך: ג מדוע נסחף אבירך לא עמד כי יהוה הדפו: מה דין אתגרו גברך ולא יכילו למקם אר: י תברינון: ד הרבה פושל גס-נפל איש אל-רעהו ויאמר קומה ונשבה אל-עמנו ואר-ארץ מולדתנו מפני חרב היונה: אסגיא מתקליהון אף אשתמעו גבר לחבריה וימרון קומו וניתוב לעמנא ולארעא ידווננא מן קדם חרב סנאה דהיא פחמר מרווא: ה קראו עם פרעה מקד-מצרים שאון העביר המועד: זמניו לתמן פרעה מלכא דמצרים דסגיאין אתרגושתייה מעדי ומנא: ו חר-אני נאם-המלך יהוה צבאות שמו פי בתבור בהרים וכברמל בים יבוא: קים אנא אמר מלכא י צבאות שמייה ארי כמא דנציב פתגמא דתבור במוריא וכברמלא בימא בן ייתי תביריה:

ריש רש"י

(ב) התיצב והכן לך. לנגד המלחמה: (ג) נסחף. נסחפו והחליקו גבורך: (ד) הרבה. הקצ"ה לו מכסול: גם נפל. נתקצלו איש אל רעהו לאמר קומה וכו': חרב היונה. חרב הסוגא המסכר' כמו יין: (ה) קראו שם. הכריזו במלחמה: שאון. שהיה מגביה קול שאונו: העביר המועד. שיעד יום קבוע ללחם למלחמה ולא יאל: (ו) כי. כאשר דבר אמת הוא שסבור קבוע בהרים וכו' הכרמל על היס כן באמת יבא הדבר: ריש

כתובים משלי י"ג

א ריש וקלון פורע מוסר ושמר תוכחת יכבד: מספנא ומאן ליה צערא מריש מרדווא ודמוהר במכסניווא מתיקר: ב תאוה נהיה תערב לנפש ותועבת פסילים סור מרע: גנתא דאיא תבסם נפשא דמתרחקא דסכלי פריקא מן ידיעתא: ג הלנד את-חכמים וחכם ורעה כסילים ירוע: דמתלך עם חכמי נתחכם ודמתפר לסקלי נבאש ליה: ד חמאים תרדף רעה ואת-צדיקים ישלם-מזב: דחמאי תרדף בישתא וצדיקי ישתקמון מבתא: ה מזב ינחיל בני-בנים וצפון לצדיק חיל חומא: גברא מבא מורית לבני בנהו ומתנמר לצדיקא עותרא דחמאה: ו רב-אכל גיר ראשים ויש נספה בלא משפט: רבא אביל ארע מספנא ואית גברא מתנגיד בלא דינא:

* הולך קרי * יחכם קרי רש"י

(א) ריש וקלון. דלות ומרפות באין על פורע מוסר: (ב) תאוה נהיה. כשזאה תאוותו של אדם היא ערב' לנפשו: (ג) ורועה כסילים. המתחזר לכסילים: ירוע. ירוץ: (ד) חמאים תרדף. אותם רעם: (ה) מזב ינחיל. את זכותו: חיל. ממון: (ו) רב אוכל. הרבה טורה זא לעולם על ידי התלמידים שרבותיהם למדין מסוך פלפולס: גיר. ל' חרישה: ויש נספה. ויש הרבה מהם שכלים מן העולם כשכיל שאין עושין משפט:

משנה פאה פרק ו'

א בית שמאי אומרים הבקר לעניים הבקר. ובית הלל אומרים אינו הפקר עד שיופקר אף לעשירים פשמיטה. כל עומרי השדה של קב קב ואחד של ארבעה קבין ושכחו. בית שמאי אומרים אינו שכחה ובית הלל אומרים שכחה: ב העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש לבקר ולכלים ושכחו

ברטנורא

פרק ו' א בש"א הבקר לעניים. מי שהפקיר לעניים ולא לעשירים דין הפקר יש לו ופטור מן המעשר דכתיב בלקט ופאה (ויקרא י"ט) לעני ולגר תעזוב אותם מה ת"ל תעזוב אותם למד על עזיבה אחרת דהיינו הפקר שהיא כזו מה זו לעניים ולא לעשירים אף מה שנאמר במקום אחר לעניים ולא לעשירים: אף לעשירים כשמיטה. דכתיב (שמות כ"ה) והסביעית תשמטנה ונטשתה מה תלמוד לומר ונטשתה למד על נטישה אחרת דהיינו הפקר שהיא כשביעית מה שביעית לעניים ולעשירים אף הפקר לעניים ולעשירים: ב לגפה. גדר אכניס הדורות זו על זו בלא טעם: ולכלים. כלי המחרשה. ב"ש אומרים אינו שכחה. פליגיניהו

פליגיניהו

ושבחו בית שמאי אומרים אינו שבחה ובית הלל אומרים שבחה:
ראשי שורות העומר שבגגו מוכית העומר שהחזיק בו להוליכו
אל העיר ושבחו מודים שאינו שבחה: ואלו הן ראשי שורות שנים
שהתחילו מאמצע השורה זה פניו לצפון וזה פניו לדרום ושבחו לפנייהם
ולאחריהם את שקפניהם שבחה ואת שלאחריהם אינו שבחה יחיד
שהתחיל בראש השורה ושבח לפניו ולאחריו שלפניו אינו שבחה
ושלאחריו שבחה מפני שהוא בכל תשוב זה הפלל כל שהוא בכל
תשוב שבחה ושאינו בכל תשוב אינו שבחה: ה שני עומרים שבחה
ושלשה אינם שבחה שני צבורי זיתים והחרובין שבחה ושלשה אינן
שבחה שני הוצני פשתן שבחה ושלשה אינן שבחה שני גרגרים פרמ
ושלשה אינן פרמ שתי שבלים לקמ ושלשה אינן לקמ אלו כדברי בית
הלל ועל כלן בית שמאי אומרים שלשה לעניים וארבעה לבעל הבית:
ה עומר שיש בו סאתים ושבחו אינו שבחה שני עומרים ובהם סאתים
רפן ומליאל אומר לבעל הבית ותקמים אומרים לעניים אומר רפן
מליאל וכי מרוב העומרים יופי כחו שר בעל הבית או הורע פחו אמרו

ברטנורא

פלונייהו דב"ש וכו' בעומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ונתנו בלד הגפה או בלד הגדיש ושכחו סס שבת
שמאי אומרים אינו שכה שהרי זכה בו ובית הלל אומרים שכה והא דתנן לקמן במתניתין העומר
שהחזיק בו להוליכו לעיר ושכחו מודים בית הלל לב"ש שאינו שכה זהו כשלא הגיחו
אל הגפה או אל הגדיש פי' אחר כש"ל אינו שכה אפי' בעומר שלא החזיק בו כלל לא
היו שכה דהואיל והגיחו אלל דבר המסויים עתיד לזכרו ובה"ל שכה כ"ו שלא החזיק בו
ומודים בית הלל שם החזיק בו ואח"כ שכחו שאינו שכה כדאמרין בסמוך: ג ראשי
שורות העומר שנגדו מוכית לקמן בסמוך מפרש לה: ד ב' שהתחילו מאמצע שורה
של עמרים זה הפך פניו לצפון וזה הפך פניו לדרום: ו שבחו לפנייהם. לאחר שהתחילו
לעמר דלגו עומר ושכחוהו היו שכה דקרינן ביה לא תשוב לקחתו (דברים כ"ד):
ולאחריהם אינו שבחה. אם כשהפכו פניהם זה לצפון וזה לדרום והתחילו לעמר כשאר
עומר א' בנייהם ושכחוהו אינו שכה לפי שניהם סמכו זה על זה ומתוך כך נשכה:
יחיד שהתחיל בראש השורה. התא מפרש להא דתנן לעיל ראשי שורות העומר שכנגדו
מוכית כגון שיש כאן עשר שורות של עשר עונרין מסודרין בשורות מצפון לדרום והתחיל
לעמר בראש שורה אחת ושכה עומר אחד לאחריו היו שכה כיון שעבר ממנו ועמר עומר
הסמוך לו קרינן ביה לא תשוב לקחתו אבל אם שכה עומר א' או ב' בסוף השורה דהיינו
לפניו והיניח וזכרו והתחיל לעמר מתחלת שורה שניה לא היו שכה דלא קרינן ביה לא תשוב
שאי אומר דעתו לעשות שורה אחת מאותם שהיניח ממזרח למערב. והיינו דתנן העומר
שכנגדו מוכית שהעומרים (של) שורות אחרות מוכיחים על אלו שהניח שלא שכהן שראוין
להתחשב עמהן בשורה אחת: ה הוצני פשתן. כמו שנקר הפשתן מן השדה לקרא הוצני
עומד כמו הוצין: שני גרגרים. עניים: אלו כדברי בית הלל. וטעמייהו משום דכתיב
(ויקרא י"ט) לעני ולגר תעזוב אותם הד לעני והד לגר הרי עניים: וב"ש אמרו ג' לעניים
וד' לבעל הבית. דכתיב (דברים כ"ד) לגר ליחוס ולאמנה יהיה הרי ג' לעניים:
ז העומר שיש בו סאתים אינו שבחה. דכתיב (סס) לא תשוב לקחתו עומר שאתה יכול
להגביה גזו כחת ולשאת אוחו על כתפו. יא זה של סאתים שאי אתה יכול להגביה כולו

לו יופי כחו. אמר להן. ומה אם בזמן שהוא עומר אחד וכו' סאתים
ושבחו אינו שבחה. שני עומרים ובהם סאתים אינו דין שלא
יהו שבחה. אמרו לו לא אם אמרת בעומר אחד שהוא
כגדיש. תאמר בשני עומרים שהן ככריכות: ו קמה שיש בה סאתים
ושבחה אינו שבחה. אין בה סאתים. אבל היא ראיה לעשות סאתים.
אפילו היא של מופח רואין אותה בארץ היא עננה של שעורים: ה הקמה
מצלת את העומר ואת הקמה. העומר אינו מציל לא את העומר ולא
את הקמה: איזו היא קמה שהיא מצלת את העומר. כל שאינה שבחה
אפילו קלה אחד: ו סאה תבואה עקורה. ומאה שאינה עקורה. וכן
באינן. והשום והבצלים אינן מצטרפים לסאתים. אלא שר עניים הם.
רבי יוסי אומר אם באת רשות העני באמצע אינן מצטרפין. ואם לאו
הרי אלו מצטרפין: י תבואה שנתנה לשחת או לאלומה וכן באגודי
השום. ואגודות השום והבצלים אין להן שבחה. וכל הממונים בארץ.

ברטנורא

כא: אמרו לו יפה כחו. כדאמרין שתיס שכה שלשה אינן שכה: לא אם אמרת
בעומר א' שהוא כגדיש. דין הוא שעומר א' שיש בו סאתים לא יהיה שכה מפני שהוא
כגדיש ואין סייך שכה כגדיש: תאמר בשני עומרים. שהם כמו שאר עמרים קטנים:
ככריכות. כאגודות קטנות: ז קמה שיש בו סאתים ושבחה אינו שבחה. דילפינן שכה
קמה משכה עומר מה עומר שיש בו סאתים אינו שכה אף קמה שיש בה סאתים אינו שכה.
ושכה קמה ילפינן לה מקרא דכתיב (סס) ושכחת עומר בשדה לרבות שכחת קמה: מופח. מין
קמית דק מאוד וקורין לו בערבי גילבא"ן. ובקמה של שעורים איירי שנשדפו ועשו דקות כעופח
ואפ"ה רואים אותם כאלו הן גסים כשאר שעורים ואם כשנשכו אותם גסים כשאר שעורים יהיה בהן
סאתים אף על פי שעכשו הם שדופות ואין בהם סאתים לא היו שכה ואין לפרש דל עופח ממש
יחשבו כאלו הם כשעורים הנסים אלא כשעורים שנשדפו ועשו כעופח דהכי אמרינן
בירושלמי רואים את השדופות כאלו הן מלאות: ענן. של שעורים. ענן כו"ו כמו עננה
כבית כלי גרגירי שעורים: ח הקמה מצלת את העומר. קמה של שכה שהיתה בלד
עומר ששכה מללת על העומר דלא היו שכה דכתיב (סס) כי תקלור ושכחת עומר. עומר
שסביבותיו קלור היו שכה ולא עומר שסביבותיו קמה: ואת הקמה. אם שכה קמה והיו
ראשי שבלים שלה מחוברים לקמה אחרת שלא שכה. ואת הקמה שלא שכה מללת על הקמה
השכוחה המחוברת אליה ולא היו שכה: העומר אינו מציל. אם היה עומר שכוה או קמה
שכוה בלד עומר שאינו שכוה אין העומר שאינו שכוה מליל לא על העומר ולא על הקמה
השכוחה: ט עקורה. תלושה: ו שאינה עקורה. מחוברת לקרקע אינן מטרפין לסאתים
ונימא דלא היו שכה אלא אם שכהן היו שכה. ודוקא בשכה שניהם דאם שכה עקורה ולא
שכה שאינה עקורה היתה שאינה עקורה מללת על העקורה שאלה: וכן באילן. סאה פירות
תלושין אלא סאה מחוברין אין מטרפין והיו שכה: והשום והבצלים. סאה קמה של שום
וסאה קמה של בצלים: אינן מצטרפין לסאתים. קמה אי גמי סאה שום עקור וסאה שום
שאינו עקור וכן סאה עקורים וסאה בצלים שאינן עקורין אינן מטרפין: אם באת.
כגון שיש לקט בין סאה לסאה וכן בכרם יש פרט בין סאה לסאה. אבל בפירות האילן לא
משכחת רשות עני באמצע דאין לקט ופרט באילן. ואין הלכה כרבי יוסי: י שניהנה לשחה.
לקלור בעודה לחה להאכילה לכהמה: לאלומה. לקלור כדי לאסור בו עומרים אחרים כמו
מאלמים אלומים (בראשית ל"ו): אנודי השום. שומים שלקטן כדי לאגוד בה שומין אחרים:
ואגודות השום והבצלים. אם שכהן אינן שכה. דדרך שומין ובצלים ששומין מהן אגודות
קטנות

בא ליום ראשון

בגון היום והשום והבצלים. רבי יהודה אומר אין להם שכחה. וחכמים אומרים יש להם שכחה: יא הקוצר בלילה ודמעמר והפומא יש להם שכחה. ואם היה מתבונן לטול את הגם הגם אין לו שכחה. אם אומר הרי אני קוצר עד מנת מה שאני שוכח אני אטול. יש לו שכחה:

ברטנורא

קטנות וחזורים ואוגדים כחמש או שש מאלו הקטנות לאגודה אחת ועל אותן הקטנות קאמר דלא הוי שכתה משום דהוי כמעמר למקום שאינו גמר מלאכה דאמרינן לעיל בסוף פ' גדיש דלא הוי שכתה: הלוי. רמב"ם אומר שהוא מין ממיני הכללים: רבי יהודה אומר אין להם שכחה. לכל העמונים דכתיב שדך מה שדה בגלוי וכו' פרע לעמון: וחכמים אומרים יש להן שכחה. כתיב שדך דמשמע גלוי וכתיב קירך דמשמע נמי גלוי הוי משוט אחר משוט ולין משוט אחר מוטע אלא לרבות ומרבינן את הסמון ופי' סמון דבר שהכחל ממנו הוא סמון תחת הקרקע כמו הגנון והכלל והשום והלפת וכיוצא בהן ואין הלכה כר"י: יא הקוצר בלילה והמעמר. כלילה: והסומא. בין ביום בין בלילה: אם היה מתבונן לטול את הגם הגם. כיון דמתכוין לטול הגסין אפילו דקין אין להם שכחה: ע"מ מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה. דמתנה על מה שכתוב בתורה ותחלו כעל:

גמרא ברכות דף ר' ע"ב.

ואמר רבי תלכו אומר רב הונא כד הנהנה מפעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר (ירמי' ל"ג) קול שישון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול אומרים הודו את ה' צבאות. ואם משמחו מה שכרו אומר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר (שמות י"ט) ויהי ביום השלישי בהיות הפקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגומר ויהי קול השופר וגומר והאלהים יעננו בקול. איני והכתיב (שם) וכר העם רואים את הקולות. אותן קולות דקודם מתן תורה הווי. רבי אבהו אומר באלו הקריב תודה שנאמר (ירמי' ל"ג) מביאים תודה בית ה'. רב נחמן בר יצחק אומר באלו בנה אחת מהרבות ירושלם שנאמר (שם) כי אשיב

אח

רש"י

עובר בה קולות. מולול בה קולות שזריך בהן הקב"ה את ישראל: אותן קולות דקודם מתן תורה הווי. הכן קולות דתראי היינו הכן דאירי בהו לעיל קאמר דנראין הווי ואף על פי שהקול אינו נראה זה נראה: מביאים תודה בית ה'. כי אשיב את שבות וגו' סיפיה דקרא דה' קולות דלעיל הוא: בשביל

בא ליום ראשון

את שבות הארץ כבראשונה אומר ה'. ואמר רבי תלכו אומר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר (קהלת י"ב) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגומר מאי פי זה כל האדם. אומר רבי אלעזר אומר הקדוש ברוך הוא כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבא בר כהנא אומר שקוד זה פנגד כל העולם כלו. רבי שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זוטא אומר כל העולם כלו לא נברא אלא לצנת לזה. ואמר רבי תלכו אומר רב הונא כל שידע בחבירו שהוא רגיל לתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר (תהלים ל"ד) בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזקן שנאמר (ישעי' ג') ואתם בערתם הפרם גזלת העני בבתים:

רש"י

בשביל זה. שיכרא זה: לצוות. שליון בלע"ז: גזלת העני. והלא אף גזלת העשיר גזלה היא אלא גזלת העני שאין לו כלום לגזול ממנו אלא שלא להשיב על שלומו:

זוהר בא דף ל"ג ע"ב

ניאמר יי אל משה בא אר פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגומר. רבי יהודה פתח ואמר (תהלים פ"ט) אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניו יתלבון פמה אצמריכו בני נשא למיחה בארתי דקדשא בריך הוא ולמיטר פקודי אורייתא בגין דיוזבון בה לעלמא דאתי ולשוכא לון מפד קמרוגין דלעילא ותתא בגין דהא כמה דאשתפחו מקמרגין בעלמא לתתא הכי נמי אשתפחו מקמרגין לעילא דקיימי עליהו דבני נשא. אינון דעבדון פקודי אורייתא ואולי בארת מישר בדחלא דמאריהון כמה אינון סניגורין דקיימין עליהו לעילא כמה דאת אומר (איוב ל"ג) אם יש עליו מלאך מליין אחד מני אלהי וגומר וכתיב ויתנוני ניאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר. בגין כך זכאה איהו מאן דנטיר פקודי אורייתא. אומר היה רבי תיבא אי הכי אמאי אצמריך קבא בללאך דלחיי סניגורייא עליה דבר נש ותא כתיב (משלי ג') כי יי יהיה בכסדך ושומר רגלך מקבד וכתיב (תהלים קכ"א) יי ישמרה מפל רע דהא תמי קדשא

בא ליום ראשון

קדשא ברך הוא כל מה דבר נש עבד בעלמא הו טב הו ביש וכו הו
אמר (ירמיה כ"ג) אם יפתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי אמר
ליה רבי יהודה כלל הכי הוא ודאי אכל הא כתיב (איוב כ') ונע אל
עצמו ואל בשרו. וכתיב ותסיתני בו לכעו חנם לאתוואה דהא רשו
אתמסר לסמר אחרא לקטרגא (ירשו אתמסר) על מדין דעלמא (למאן
דלא אצמריד) ולא אתמסרא בידוי. וכל אלו ארחין ממירין קמי קדשא
ברך הוא ולית אנת פדאי למיך אבתריהו בגין דאינון נמוסין דקדשא
ברך הוא בגי נשא לאו אינון כשאין דקדקא אבתריהו בר אינון זכאי
קשומ הידעין רזי אוריתא ואזין בארשא דחכמתא למנדע אינון
מדין סתימין דאורייתא:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

ה"ם ה' איסורי ביאה פ' כ"א

מלוקט

מה יתאונן אדם חי בהעלות על לבו פמה
פגם באות ברית קדש לא מקביא אם
עבר על איסור ערות אשת איש וכיוצא
מאיסורי ברת אוי לו אוי לנפשו ובאות
ברית חתום הויה מבפנים ושדי מבחוץ
וכשפגם קדקד חותם המקה ונעשה ששון
בפנים ונחש בחוץ ואם לא שב בתשובה
אין לו חלק לעולם הבא ועגש ועגש על
אשר מרה את פי ה' ופגם בשמות הקדש
והמשיך על גופו ונפשו ששון נחש ואין
קץ לעונשו ומה גם אם גרם מזו הרע
שהוליד ממנו שאו אף על פי שעשה
תשובה גדולה אין לו מנוחה עד ששמות
המקור. ה' יצילנו ויזכנו לשוב בתשובה
ויקיים בנו מקרא שפתיב (ישעי ס"א) ועמה
כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ כי השומר
ברית הוא צדיק:

כל תבא על ערוה מן העריות דבר
איברים או שחבק ונשק דבר פאונה
ונהנה קרוב בשר הרי זה לוקה מן
התורה שגאמר לא תעשו מכל חקות
התועבות ונגאמר (ישעי י"ח) לא תקרכו
לגלות ערוה. פדומר לא תקרכו לדברים
המביאין לידי גלו ערוה: ה' העושה דבר
מחקות אלו הרי הוא חשוד על העריות.
ואסור לאדם לקרוץ בידיו ובגדליו או
לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק
עמה או להקל ראש ואפילו להריות בשמים
שעליה או להביט ביופיה אסור. ומפין
למחפזין לדבר זה מצת מרדות והמסתפל
אפילו באצבע קמנה של אשה ונתפזן
להנות פמו שנסתפל במקום התורף
ואפילו לשמוע קול הערוה או לראות
שערה אסור:

בא יום שני תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ד' המלוי יו"ד דשם ב"ן להשאר פ
תוספת הרוח משבת שעברה:

וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פְרַעֲה אֱלֹו עַד-מָתִי יִהְיֶה זֶה לָנוּ
כְּמוֹקֵשׁ שַׁלַּח אֶת-הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְרוּ אֶת-

ה'

בא ליום שני

עב

יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַמָּרֹם תִּדַע כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם:
וַאֲמָרוּ עַבְדֵי פְרַעֲה לֵה עַד אָפְתִי יְהִי דִין לָנָא דְתַקְלָא שְׁלַח ית גְּבַרְיָא
וַיַּפְלְחוּן קָדָם יי אַלְהֵחוּן הַעַד כְּעַן לָא יִדְעַת אַרִי אֲבַדַת מִצְרַיִם:
ח וַיּוֹשֶׁב אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן אֶל-פְּרַעֲה וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵהֶם לָכוּ עַבְדוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וּמִי הַהֲלָכִים:
וְאֶתוֹתַב ית מֹשֶׁה וַיַּת אַהֲרֹן לִוַת פְּרַעֲה וַאֲמַר לְהוּן אֱוִילוּ פְלַחוּ קָדָם
יי אַלְהֵכוֹן מִן וּמִן דְּאֱוִילוּן: ט וַיֹּאמְרוּ מֹשֶׁה בְּנַעַרְיָנוּ וּבְזַקְנֵינוּ
גִּלְגָּה בְּבַגְנֵינוּ וּבְבַגְנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבְבַקְרֵנוּ גִלְגָּה כִּי חָגִי-
יְהוָה לָנוּ: וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּעוֹלָמְנָא וּבְסַבְנָא גְזוּלָּא בְּבַנְנָא וּבְבַנְתָּנָא
בְּעַנְנָא וּבְחַרְנָא גְזוּלָּא אַרִי חָנָא קָדָם יי לָנָא: י וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יְהִי
כֵּן יְהוָה עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אִשְׁלַח אֲתָכֶם וְאֶת-מַפְסָכֶם
רְאוּ כִּי רָעָה נִגְדָּה פְּנִיכֶם: וַאֲמַר לְהוּן יְהִי כֵּן מִיִּמְרָא בְּיִי
בְּסַעֲדָכוֹן פִּד אֲשַׁלַּח יִתְכוֹן וַיַּת מַפְלָכוֹן חוּז אַרִי בִישָׂא דְאַתוֹן סְבִירִין
לְמַעַבְדָּ לְקַבְלָּ אַפִּיכוֹן לְאַסְתַּחֲרָא:

רש"י

(ז) המרם תדע. העוד לא ידעת כי אבדה מלרים: (ח) ויושב. הסגנו ע"י
שליח ששלחו אחריהם והסיוס אל פרעה: (י) כאשר אשלח אתכם
וגו'. אף כי אשלח גם את הלחן ואת הבקר כאשר אמרתם: ראו כי רעה
נגד פניכם. כהרגומו ומ"ח שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה אמר להם פרעה
רוחא חני באילגוניות שלי אחו כוכב עולה לקראתכם צמדבר והוא סימן דס
והריגה. וכשחטאו ישראל בעגל וצקס הקצ"ה להרגס אמר משה בתפלתו (שמות
ל"ב) למה יאמרו מלרים לאמר ברעה הוליאס זו היא שאמר להם ראו כי רעה
נגד פניכם מיד וינחם ה' על הרעה והפך את הדס לדס מילה שמל יהושע אותס וזהו
שנאמר (יהושע ה') היום גלותי את חרפת מלרים מעליכם שהיו אומרים לכס
דס אנו רואין עליכם צמדבר:

נביאים ירמיה ס"ז

א בְּלִי גֹדֵה עָשִׂי-לְךָ יוֹשֶׁבֶת בַּת-מִצְרַיִם כִּי-נִנְחָה לְשִׁמְהָ תְהִיָּה
וּנְצִתָּה מֵאִין יוֹשֶׁב: מְנִי גִלְתָּא אֲתַקִּינִי לִיךְ מַלְכֹתָ כְּנִשְׁתָּא

דמצרים

דמזרים ארי מפים לצדו תהי ותצרי מבלי יתיב: ב עגלה יפה-פיה
מצרים קרץ מצפון בא בא: מפנת יאיא תות מצרים עממין
קמולין מצפונא יתון עלה למכזה: ג גם-שכריה בקרבה בעגלי
מרבק כיי-גם-המה הפנו נסו יחדיו לא עמדו כי יום אידם
בא עליהם עת פקדתם: אף רבדבהא בגוה פעיגלי רבאא ארי
אף אינון אתפניאו ערקו פחדא לא יכילו למקם ארי יום תבירחון אתא
עליהון עפן סערין בישתהון: ד קוליה פנחש ילך כיי-בחיל
ילכו ובקרהמות באו לה פחמבי עצים: קל ניקוש וגיחון פחינון
זחלון ארי פמשרין יתכוון עליכון וכמא בעליון בבשילין למקץ אעי תורשא:

רש"י

(א) ונצתה. לשון ליה: (ב) עגלה יפיה. מלכותא יאיא: קרץ. לשון חוקר:
(ג) שכיריה. שריה: בעגלי מרבק. כעגלים פטומים: הפנו. פנו
עורף לנוס: (ד) כי בחיל. יבוא אליה:

כתובים משלי י"ג

א חושך שבמו שונא בנו ואתכו שחרו מוסר: דחשיך שבמיה
סניה בריה ודרחים ליה מקדם ליה מרדוהא: ב צדיק אבל
לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר: צדיקא אכיל ושבעא נפשיה
וכרמי דרשעי תחסר: ג חכמות נשים בנתה ביתה ואורת
בידיה תהרסנו: חפיתא דנשיא בנא ביתה ושמותהא בידהא
עקרא ליה: ד הולך בישרו ירא יהוה ונלוז דרכיו בזהו:
דמתקף בתיצוהא דחיל מן קדם אהא ובעשיק באורחתיה שאמ ליה:

רש"י

(א) חושך שבמו. מצו סופו סגולתו שיואל לתרבות רעה: שחרו מוסר.
ירדשו צמוסר: (ב) לשובע נפשו. דומה סיהא שבע: תחסר. אינו
שבע: (ג) בנתה ביתה. מתקיימת על ידיה: ואולת. ואשה שומט: (ד) ונלוז דרכיו.
המעקס דרכיו בזהו להקב"ה:

משנה שבת פרק מ"ו

אדו קשרים שתיבין עליהן. קשר הגמלין. וקשר הפפנין. וכשם שהוא תיב
ברמנורא
פרק טו א אלו קשרים. קשר הגמלין. סוקבים לגמל חוסמו ונתנין בו רצועה
על
יסקרים

על קשרין. כך הוא תיב על התבן. רבי מאיר אומר. כל קשר
שהוא יכול להתירו באחת מידי און תיבין עזיו: ב יש לך קשרים
שאין תיבין עליהן כקשר הגמלין וקשר הפפנין. קושרת אשה מפתח
הלוקה. וחומי סבבה. ושר פסיקיא. ורצועות מנעל וסנדל. ונודות יין
ושמן. וקדרה של בעד. רבי אליעזר בן יעקב אומר קושרין לפני
הבהמה בשביל שלא תצא. קושרין דלי בפסיקיא. אבל לא בחבל.
רבי יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה. כך קשר שאינו של קמא
אין תיבין עליו: ב מקפלין את הכלים. אפילו ארבעה וחמשה פעמים.
ומציעין את המטות מל לי שבת השבת אבל לא משבת למצאי שבת.
רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המטות. מיום
הכפורים לשבת. ותלבי שבת קרבין ביום הכפורים. (אבל לא של
יום

ברמנורא

וקשרים אותה קשר עולם וכמו קן מוקבים בראש הספינה נקב ונתנין בו חבל וקשרין
אותו קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם וסוי דומיא דקשרי חומי ירושה הנסקס
במשקן וקשר של קיימא ואינו מעסה אומן או מעסה אומן ואינו של קיימא פטור אבל חסור
ואינו חייב עד סיהא של קיימא ומעסה אומן ואינו של קיימא ולא מעסה אומן מותר לכתלה:
וכשם שחייב על קשרין כך חייב על התירין. סקן יידי חלון כיו נלרכים לפרקים
לחור. קשרי קשרה הקיימים כדי לקרן או להחבין: שיכול להתירו. דלה דקיים:
אין חייבין עליו. ואפי' עשו לקיימא ואין כלכה כל"מ: ב יש לך קשרים שאין חייבין
עליהם. השתה כמו שחייבים על קשר גמלים וקשר של ספינה אלא פטור אבל חסור ולא
זכרו קשרים הללו במשנה וב"מ מפרם כנון רצועה ארוכה שקושרים בצנעה שבחוטם הנחקה
וכמו קן חבל ארוך שקושרים בחבל העשוי כמין טבעה תלוי בקרב שרשם הספינה ופעמים
מוניחה שם שבע ובעושים ומהירה וכן כל קשר שקושר אותו לעמוד כך זמן ידוע לא סיהא
קיים לעולם אין חייבין עליו: קושרת אשה ספתח הלוקה. כעין לשונות לכתן ולכתן
וקושרים של ינין בכתף שמאל ושל שמאל בכתף ימין דכול יומי שרי ליה לא דמי
לקשר של קיימא ומותר לכתלה: סבבה. מנעמת של הראש עשויה כעין רשת:
פסיקיא. אורח רחב והוטין תלויין בראשו לקשרו כסן: ונודות יין. של עור שסופים כיהם
וקשרין אומן. ואפי' דליה לכו תרתי איכרי ולא אמרין חד מנייהו כפולג מבטל לה והוי קשר
של קיימא: וקדירה של בשר. פעמים שקושר בה בנד סביב לפיה ואפי' שם לה דדין
שיכולין להוליא המרק עתה בלא סיהא הקשר אפי' לא הוי קשר: קושרין לפני הבהמה.
חבל ברוחב הפתח לעול בפניה שלא תצא וכן כלכה: קושרים דלי בפסיקיא. על פי הנור
סיהא קשור ותלוי סס דפסיקיא לא מבטל ליה סהם: אבל לא בחבל. דמבטל ליה סהם
וסוי קשר של קיימא: ר' יהודה מתיר. לא תתיר ר' יהודה אלא בחבל של גרדי שרין לו
למלאכתו ולא מבטל ליה סהם ורבעין סברי אי סרית ליה חבל של גרדי יקשור נמי בשאר חבלים
דחבל בחבל מיהלף והלכה כהממוס: ג מקפלין את הכלים. בנדים שפוסין מקפלין: אפילו
ארבעה וחמשה פעמים. כדי לחזור וללכסם בו ביום ולא שנו אלא בחדם אחד אבל בשני
בני חדם לא שרשום כמתקין ובחדם אחד נמי לא אמרן אלא בנדים חדשים שסס קשים ואינו
ממחרים לקמוט אבל ישנים קפולין מתקין שפי ומחוי כמתקין ובהדסים נמי לא אמרן אלא בלבים
אבל נכושים לא שרשום קפולין מתקין ביומר ובלבים נמי לא אמרן אלא שאין לו בנדים
אחרים להוליא אבל ים לו בנדים אחרים להוליא לכבוד שבת חסור לקפל: מיום הכפורים
לשבת. כשחל יום הכפורים לטות בערב שבת לפי ששבת ממור מיום כפורים ועל יום הכפורים
ליין

יום הכפורים בשבת רבי עקיבא אומר לא של שבת קרבין ביום הכפורים ולא של יום הכפורים קרבין בשבת:

ברמנורא

אין קרבין בשבת דהוי כעולת חול בשבת: רבי עקיבא אומר: טוין הן ואין קרבנו של א' מהן קרב כחבירו והלכה כרבי עקיבא:

גמרא שבת דף ק"ג ע"א

מקפלין וכולי: אמרי רבי רבי ינאי לא שנו אלא באדם אחר אבל בשני בני אדם לא. ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא. וחדשים נמי לא אמרן אלא בקבנים אבל בצבועים לא. ולא אמרן אלא שאין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא. הנא של בית רבן גמליאל לא היו מקפלין בני רבן שלהן מפני שהיה להן להחליף. אמר רב הונא אם יש לו להחליף יחליף ואם אין לו להחליף ישלש בגדיו. מתקף לה רב ספרא והא מתחזי ברמות רוחא. כיון דכל יומא לא קא עביד והאידינא הוא דקא עביד לא מתחזי ברמות רוחא. (ישעי' נ"ח) וכבדתו מעשות דרכיה וכבדתו שלא יהא מדבושך של שבת במדבושך של חול. וכי הא דרבי יוחנן קרי דמאניה מכבדותיה. מעשות דרכיה שלא יהא הלכותך של שבת כהלכותך של חול. ממצוא חפציה חפציה אסורים. חפצי שמים מתרים. ודבר דבר שלא יהא דבורך

של

רש"י

בשני בני אדם. כשמקפלין אותן מפשיטין קמטיהו ונראין כמתקן: ישנים. קפולן מתקן יותר מן החדשים שקשין מאלוהו ואין ממהרים לקמוט: צבועין. קפולן מתקן: יש לו. אחרים להחליף היום לא: כלי לבן שלהן. רבותא נקט וכל שכן לצבועין: יש לו להחליף יחליף. מי שיש לו בגדים לבד מאותן שלבש בחול יחליפם בשבת: ישלש בגדיו. כלפי מטה שוראו ארוכים והיא מדה עשירים היושבים בביתם ואין לריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה וכבוד שבת הוא: מכבדותיה. שמכבדין בעליהן: שרא יהא הלכותך וכו'. לקמן מפרש להו: ממצוא חפצך. כי הווא דאמרין בערוזין לא יטייל אדם לתוך שדהו בשבת לידע מה היא לריכה לאחר השבת: חפצי שמים מתרתין.

כגון

של שבת כדבורך של חול דבור אסור הרהור מתר. בשלמא כדדכו לתיי אלא שלא יהא הלכותך של שבת כהלכותך של חול מאי היא. כדבעא מניה רבי מרבי ישמעאל בר רבי יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת. אמר ליה וכי בחול מי התרה. שאני אומר פסיעה גסה נופלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ומתהדר ליה בקידושא דבי שמישי:

רש"י

כגון פוסקים לדקה ומסדכין על הסיוטות ליתרם: שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. כגון מקח וממכר וחשבונות: הרהור מותר. לכההר כלבו כך וכך יליאות אני לריך להוליא על סדה זו: מהו לפסוע פסיעה גסה. מי עובר משום מעטות דרכיך: פסיעה גסה. יותר מאלה פסיעה בינונית אמה: קידושא דבי שמישי. השותה מוין של קידוש כלילי שבתות:

זוהר בא דף מ' ע"א

תנא לא נפקו ישראל ממצרים עד דאתברו פקדו שלמנון דלעילא (משלשולחון) משולשולחון ונפקו ישראל מרשותהו ונעלו ברשותא קדישא עלאה הקדשא בריהו היא ואתקמירו ביה תדא הוא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים דאפקית להו מרשותא אחרא ואעלית לון ברשותי. והיינו דאמר רבי שמעון מאי דכתיב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת. אלא הכי אוקימנא האי שאור והאי מחמצת דרנא חד אינון וכדדכו רישו אוהרי אינון שולמנון דממנון על שאר עמין וקרניו דהו יצר הרע רשותא אחרא אל נכר אלהים אחרים. אוף הכי שאור ומחמצת ותמין וכדא חד אמר קדשא בריהו הוא כל הגני שני קיימתו ברשותא אחרא עבדין לעם אחרא מבאן ולתלאה דאתון בני חורין אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו ולא יראה לך חמץ. אמר רבי יהודה אי הכי כל ימי שתא נמי אמאי שבעת יומין דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם שבעת ימים ולא יתור. אמר ליה כל זמנא דאתחייב בר נש דאתחזא ברמיה בן חורין הכי אצטרך. כל זמנא דלא אתחייב לא אצטרך. למלא דעבד לחד בר נש הופינום כל אינון יומין דסליק דהאי דרנא תדי ולביש לבושי יקר ולבתר דא אצטרך. לשתא אחרא נסיר אינון יומין דסליק ליקירו דא ולביש אינון לבושי וכן בכל שתא ושתא.

כהאי

בא ליום שני

בַּהַאי גִּזְוֵנָא יִשְׂרָאֵל כְּתִיב שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמְצָא דְאִינֻן יוֹמֵי
חֲדוּתָא יוֹמִין דְּסִיקוּ לִיקְרָא דָּא וְנִפְקוּ מִשְׁעִבּוּדָא אַחְרָא וּבְגִין כְּדִ
נִמְרִין בְּכָל שְׂתָא וְשְׂתָא יוֹמִין דְּסִיקוּ לְהָא יִקְר וְנִפְקוּ מִרְשׁוּתָא אַחְרָא
וְעָלּוּ בְּרִשׁוּתָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא כְּתִיב שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ה' איסורי ביאה פ' כ"א מלוכה

הָא עַל גִּזְוֵנָא בְּעֵשֶׂה חֲתוּן לְעִבּוּדָא וְדָא
דְּכְתִיב (מִיָּא י) פִּי חֲלָל יְהוּדָה קִדֵּשׁ הוּ
וּבְעַד פֶּת אֵל גִּבְר וְכַתְּתֵהּ ה' קָאִישׁ אֲשֶׁר
בְּעֵשֶׂה לֹא יְהִי לֹא עַד וְעוֹנָה. הָא תְּרַאָה
זְמַרְי שְׂבָא עַל פְּנֵי בֵת צוּר בָּא פְּנִיָּם
וְדָקֵר אֶת שְׁנֵיהֶם. וּבְעוֹן זֶה מִתּוּ אֲרַבְעָה
וְעֵשְׂרִים אֲלָף מִיִּשְׂרָאֵל. וּמִפְּלֵ הַשְּׂבָבִים
הַעֲמִידוּ מִקֶּדֶם אוֹ שׁוֹפֵט וּמִשְׁבֵּט שְׂמֵעוּן
לֹא קָם אֲפִירוּ שׁוֹפֵט. וְזִמְרֵי גַם רָעָה
לְעֵצְמוֹ וְלִכְבֵּל שְׂבָבֵי שְׂלָא מִיְהוּ בְּדוּ. וְאֲשֶׁר
מִטְּמֵא עֲצָמוֹ בְּגִיָּה בְּאִתָּה עֲשֵׂה עוֹלָה עַל
לְבוֹ לְחַיּוֹת עֲרֵל לְמִצּוֹא חֵן וְנִמְצָא שְׁהוּרָג
אֶת בְּנֵי וְנִמְצָא עוֹבֵר עַל עִבּוּדָא וְדָה
וְגַלּוּי עֲבִיּוֹת וְשִׁפְיִכוֹת דְּמִים וּמִטְּמֵא פֶל
גּוֹפּוֹ וּמִעֲרֵב קִדֵּשׁ כְּחֹל וְגוֹרָם לְהַמְשִׁיךְ
חֲבִירוֹת וְעַל גִּזְוֵנָא וְדָא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חֲבִיב וְכִמְלָה
הַעֲבוּדָה. וְאֲשֶׁר עֲבַר עָלָיו רִחַם קִנְיָה וְטָמֵא נִפְשׁוֹ יִמְהַר לְשׁוּב. פִּי אִין דְּבַר עוֹבֵד לְפָנֵי
הַמְּשׁוּבָה וְיָשׁוּב אֵל הוּ וְיִבְתַּמְהוּ וְאֵל אֱלֹהֵינוּ פִּי יִרְבֶּה לְסִלּוּם:

בא יום שלישי תורה

ימין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה ראשונה רשם בין לה שאיר

בו תוספת נפש משבת שעברה:

יֹא לֹא כֵּן לָכוּ גַּם הַגִּבְרִים וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אַתֶּה
אַתֶּם מִבְּקָשִׁים וַיִּגְרַשׁ אֹתָם מֵאֶת פְּנֵי פְרַעֲה:

לא

רש"י

(יא) לֹא כֵּן. כֹּאשֶׁר אִמְרַתָּם לְהוֹלִיךְ הַטֶּף עִמָּכֶם אֲלֵא לְכוּ הַגִּבְרִים וְעִבְדוּ אֶת ה':
כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מִבְּקָשִׁים. (אֹתָהּ עֲבוּדָה) בְּקִשְׁתֶּם עַד הִנֵּה נִזְכַּחַת לְאֱלֹהֵינוּ וְאִין
דְּכַךְ הַטֶּף לְזִכּוֹן: וַיִּגְרַשׁ אֹתָם. הִרִי זֶה לְשׁוֹן קֶלֶר וְלֹא פִירַשׁ מִי הַמְּנַרֵּשׁ:
בְּאַרְבַּע

בא ליום שלישי

עה

לֹא כֵּן אֲזִיזוּ בְּעוֹן גִּבְרִיָּא וּפְלַחוּ קִדְּם יי אֲרִי יְתֵה אֶתְּוֹן בְּעוֹן וְתִרְדֵּי יְתֵהוּן
מִן קִדְּם פְּרַעֲה: שְׁנֵי יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נִמְשֵׁה יְדֶךָ
עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאַרְבַּע וַיַּעַל עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיֹּאכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאֶרֶץ אֶת כָּל־אֲשֶׁר הִשְׂאִיר
הַבְּרָד: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲרִים יְדֶךָ עַל אֶרֶצָא דְּמִצְרַיִם וַיְהִי גּוֹבָא
וַיִּסַּק עַל אֶרֶצָא דְּמִצְרַיִם וַיְכַוֵּל יֵת כָּל עֵשֶׂבָא דְּאַרְעָא יֵת כָּל דִּי אֲשִׂאֵר
בְּרַדָּא: יי וַיִּט מֹשֶׁה אֶת־מִטְּהוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיְהִי נִהַג רִיחַ קִדְּים בְּאֶרֶץ כָּל־חַיִּים הַהוּא וְכָל־
חַיִּילָה הַבְּרָד הָיָה וְרִיחַ הַקִּדְּים נִשָּׂא אֶת־הָאַרְבָּה:
וְאֲרִים מֹשֶׁה יֵת הַמְּרָה עַל אֶרֶצָא דְּמִצְרַיִם וַיִּי דַּבֵּר רִיחַ קִדְּוָמָא בְּאַרְעָא
כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָר לִיִּיא צִפְרָא הָיָה וְרִיחַ קִדְּוָמָא נִמְסֵי יֵת גּוֹבָא:
י וַיַּעַל הָאַרְבָּה עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּנַּח בְּכָל
גִּבּוֹל מִצְרַיִם כְּבֵד מְאֹד לְפָנָיו לֹא־הָיָה בֶן אֲרָבָה
כְּמֵהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יְהִי־בֶן: וַיִּמְלִיךְ גּוֹבָא עַל כָּל אֶרֶצָא
דְּמִצְרַיִם וְשָׂרָא בְּכָל תַּחֲוִים מִצְרַיִם תְּקִיף־לְחַדָּא קִדְּמוֹתֵי לֹא הָיָה בֶן גּוֹבָא
דְּכֹתָהּ וּבְתִרְוֵהּ לֹא יְהִי בֶן: מו וַיְכַס אֶת־עֵינֵי כָל־הָאֶרֶץ
וַתַּחֲשֹׁךְ הָאֶרֶץ וַיֹּאכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאֶרֶץ וְאֶת כָּל־
פְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבְּרָד וְלֹא־נֹתֵר כָּל־יִרְק
בְּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: וַחֲפָא יֵת עֵין

שמשא

רש"י

(יב) בארבה. בשביל מכת הארבה: (יג) ורוח הקדים. רוח מזרחית נשא את
הארבה. לפי שבא כנגדו שמלרים דרומיים מערבית היתה כמו שפורש במקום
אחר: (יד) ואחריו לא יהיה בן. ואותו שהיה בימי יואל שנאמר (יואל ב')
כמוהו לא נהיה מן העולם למדנו שהיה כבוד משל משה (כי של יואל היה) ע"י
מינין הרבה שהיו יחד ארבה ילק חסיל גזם אבל של משה לא היה אלא מין אחד
(כ"ג ר"א"ס יע"ש) וכמוהו לא היה ולא יהיה: (טו) כל ירק. עלה ירוק וירדור"א
בלעז (גרינעס):

כרמו

בא ליום שלישי

שמשא דכל ארעא וחשוכת ארעא ואכל ית כל עשבא דארעא וית כל פניו אילנא די אשאר ברעא ולא אשמצר כל ירקא באילנא ובעשבא דתקלא בכל ארעא דמצרים:

נביאים ירמיה מ"ו

א פרתו יערה נאס-יהנה כי לא יחקר פי רבו מארפה ואין להם מספר: שיצו רברבה אמר יי ארי לית להון סוף ארי סניאין מחלא ולית להון מנין: ג הבישה בת-מצרים נתנה ביד עס-צפון: גהיתת מלכות דמצרים אתמסרת ביד עמא דאתא עליה מצפונא: ג אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני פוקר אל-אמון מנא ועל-פרעה ועל-מצרים ועל-אלהיה ועל-מלכיה ועל-פרעה ועל הבמחים בו: אמר יי צבאות אלהי ישראל הא אנא מסער על אתרנושת אלפסנדיא ועל פרעה ועל מצרים ועל מעותהא ועל מלכהא ועל פרעה ועל דמתחצין עלהי: ד ונתתים ביד מבקשי נפשם וביד נבוכדראצר מלך-בבל וביד עבדיו ואחר-כן תשכן כימי-קדם נאס-יהוה: ואמסניון ביד דבשן למקטלון וביד נבוכדראצר מלכה דבבל וביד עבדוהי ובתר פן תשרי כימי קדם אמר יי: ה ואתה אל-תירא עבדי יעקב ואל-תחת ישראל כי הנני מושעה מרחוק ואת זרעה מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנו ואין מחריד: ואת לא תדחף עבדי יעקב ולא תתבר ישראל ארי הא אנא פריק ליד מרחיק וית פנה מארע גרותהון ויתובון דבית יעקב וישקטון וישרון דרוחצין ולית דמניד:

א- כרתו יערה. כח ים צפון לפרות כל יערה: ב- לא יחקר. מספר שנים: ג- אמון מנא. השר מעיר נא: ד- ואחריו בן. מקץ ארבעים שנים הכתובים לעיל: ה- ואתה אל תירא עבדי יעקב. לויקס שבתוך מלרים שאלו לשם על כרחם:

בא ליום שלישי

כתובים (משלי י"ד)

א בפני-איוול חמר גאוה ושפתי חכמים תשמורם: בפומיה דשמיא ויקרא דעצרא ושפותרון דחכמי גומרון אינון: ב באין אלפים אבוס בר ורבי-תבואות בכח שור: אתר דלית תורא ובין אורוותא וסניעא דעללתא פחיליה דתורא: ג עד אמונים לא יכוב ויפית פובים עד שקר: סהרא מהימא לא מכוב ודמילי פדבוחא סהרא נולא הוא: ד בקש-לין חכמה ואין ודעת לבון נקר: בעי קמיקנא חכמתא ולית ודיעתא למאן דמתבין זיקא: ה לך מנגד לאיש בסיל ובל-דעת שפת-דעת: איזר באורחא אהריתא מן קדם סבלא דלית בעלמותיה ודיעתא:

רשי

א חומר. וקל: תשמורם. תשמור את החכמים: ב באין אלפים. סוף סורים: אבוס בר. הסבוס ריקס כלומר בנוקס סוף ח"ה לון סוולסה: ג ויפית כובים. ומדבר כזבים: ד בקש לין חכמה. כסכול לרוד לם ולינס: ה מולסה כלבו: ה לך מנגד לאיש בסיל. אם תתחבר אללו סוכך שלל מדע חכמה:

משנה יבמות פרק מ"ו

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים. שלום בינו לבינה ושלוש בעולם. ובאתה ואמרה מי בעלי הנשוא. מת בעלי תתיבם. שלום בינו לבינה. ומלחמה בעולם. קמטה בינו לבינה. ושלוש בעולם. ובאתה ואמרה מת בעלי. אינה נאמנת. רבי יהודה אומר לעולם אינה נאמנת. אלא אם פן באתה בוכה ובגדיה קרושין. אמרו לו אחת זו ואחת זו הנשוא: ב בית הלל אומרים לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בקרב ובאתה המדינה וכמעשה שהיה אמרו להן

ברטנורא

פרק טו א האשה שלום בינו לבינה. שם היה קטטה בינו לבינה דילמא מחמת סלסא מכוונס להסור עומס עליו: ושלוש בעולם. שם היה שעת תרוס דילמא כשראתה סכסא וזון ברעס ולא חור אמרס ודלי לסיס ברעוסו ל"י דתס חורו מוסס במלחמה וסכסא ודלי ימות אכל כסלוס בעולם אי לא חיותיה דמית ודלי חיותא לקוללתא סוף יבא לארס סתשס ותסס מקוללת: ר' יהודה אומר כ"י. ולית סלכסא כוותיס: א"ל. ל"י פקתה תססא סוסס לא תססא ללס חסס ז' וחסס ז' תססא: ב בבאה מן הקציר וכמעשה שהיה. סלכו בני אדם לקצור חיסין ונשכו נחש לאחד מהם ומה וזכס ואדויעס כ"ל ופלתו ומלכו בדברים ולא סתירו סכמים אלס דונתו סיסס סדבר קרוב אכל

לָהֶן בֵּית שְׁמַאי אַחַת הַבָּאָה מִן הַקְּצִיר . וְאַחַת הַבָּאָה מִן הַזֵּיתִים וְאַחַת
הַבָּאָה מִן הַבְּצִיר וְאַחַת הַבָּאָה מִמְדִּינָה לְמְדִינָה . לֹא דָבְרוּ חֲכָמִים
בְּקְצִיר אֶלָּא בַּהוּוּה . חִזְרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי : בֵּית
שְׁמַאי אֹמְרִים הַנְּשֵׂא וְתַטּוֹל כְּתוּבָתָהּ . בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים הַנְּשֵׂא וְלֹא
תַטּוֹל כְּתוּבָתָהּ . אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמַאי הַמֵּרְתֶּם עֵינֵי חַמּוּדָה לֹא תִתְּרוּ
אֶת הַפְּמֹן תִּקַּל . אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הַלֵּל כִּינֵינוּ שְׂאֵין הָאֲחִים נִכְנְסִים לְתַהֲלָה
עַל פִּיָּה . אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי וְהֵלֵא מִסְפַּר כְּתוּבָתָהּ נִלְמוּד . שְׁהוּא
כּוֹתֵב לָהּ שְׂאֵם תִּנְשְׂאֵי לְאַחַר תַּפְּשֵׁי וְמָה שֶׁכְּתוּב לִיכִי . וְחִזְרוּ בֵּית הַלֵּל
לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי : הַכֹּל נֶאֱמָנִים דְּהַעֲדָה . חוּץ מִחַמּוּדָה וּבֵת
חַמּוּדָה . וְצִרְתָּהּ . וּבִמְתָהּ . וּבֵת בַּעֲלָהּ . מָה בֵּין גַּם לְמִיתָה . שֶׁתִּכְתֵּב
מוֹכִיחַ . עַד אֹמֵר מֵת וְנִשְׂאֵת . וְכֹא אֵרֵר וְאֵמֵר לֹא מֵת . דְּרִי זֶה לֹא תֵצֵא .
עַד אֹמֵר מֵת . וְשָׁנִים אֹמְרִים לֹא מֵת אֶף עַל פִּי שְׁנֵישְׂאֵת תֵּצֵא . שְׁנָיִם
אֹמְרִים מֵת . וְעַד אֹמֵר לֹא מֵת . אֶף עַל פִּי שְׂאֵת נִשְׂאֵת הַנְּשֵׂא : הֵיא אַחַת
אֹמְרֵת מֵת . וְאַחַת אֹמְרֵת לֹא מֵת . זֶה שְׂאֹמְרֵת מֵת תִּנְשֵׂא וְתַטּוֹל
כְּתוּבָתָהּ . וְזֶה שְׂאֹמְרֵת לֹא מֵת לֹא תִנְשֵׂא וְלֹא תַטּוֹל כְּתוּבָתָהּ . אַחַת
אֹמְרֵת מֵת . וְאַחַת אֹמְרֵת גְּדַרְגַּן רַבִּי מֵאִיר רַבִּי אֹמֵר הוּאֵיל וּמִכְחֵשׁוֹת
זֶה אֵת זֶה דְּרִי אֵלֶּי לֹא תִנְשֵׂאוּ . רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים הוּאֵיל
וְזֶה מוֹדוֹת שְׂאֵינוּ קָיָם דְּרִי אֵלֶּי תִנְשֵׂאוּ . עַד אֹמֵר מֵת . וְעַד אֹמֵר לֹא
מֵת . אִשָּׁה אֹמְרֵת מֵת . וְאִשָּׁה אֹמְרֵת לֹא מֵת . דְּרִי זֶה לֹא תִנְשֵׂא :
י הָאִשָּׁה שֶׁתִּלְבָּהּ הִיא וּבַעֲלָהּ לְמְדִינַת הַיָּם . וּבָאָה וְאֹמְרָה מֵת בַּעֲלֵי

תנשא

ברבנורא

ממדינת היס אינה נאמנת : אלא בהווה . מעשה שהיה כך היה והוא הדין לשאר מקומות :
ג שאין האחים נכנסין . לנחלה בעל דרומה אמר (דברים י"ז) על פי שטם עדים ונני
כשואין יודע הוא דלקילו רבין משום ענוה : כתובתה . מוסח הכתוב כשטר כחצוה
כשהנשואי לאחר וברי היא נשאת . ואל"כ הטול כחצוה : ד חוץ מחמורתה . טעמא דכולהו
מפני שגוהת אותה ומתכות לקלקלה חמורה שגוהת שאומרת בלבה זאת תאכל כל עמלי .
בה המורה האומרת זאת תירם כל עמל חבי ואמי . יבמתה יראה סמא כופה להיות לרתה . בה
בעלה אומרת זאת בזה במקום חמי ותאכל כל עמלה : מה בין גמ למיתה . דאמר' אף
הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא נויטה : שהבתב מוכיח . דסמכי עיקרה
על הגט ואף על גב דעליהו נמי סמכינן שריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם : עד אחד
אומר מת ונשאת . לאו דוקא נשאת אלא התיירוס להנשא אף ע"פ שלא נשאת ואח"כ בה עד
אחד ואמר לא מת : לא הנשא . מהירוס הראשון : עד אחד אומר מת ושנים אומרים
לא מת . כגון שסס פסולי עדות ואשמועינן הואיל והאמינה תורה עד ה' אין כף הורה
עדות וכי היכי דחד חסדי פסולי עדות נמי חסידי הילכך הדר אחר רוב דעות ב"ן שססים
בין פסולים : שניב אומרים מת ואחד אומר לא מת וכו' . ה' קמ"ל דהולין אחר רוב
דעות כפסולי עדות בין לקולא ובין לחומרא : ה' אחת אומרת מת . חתי ארזה הכאה
ממדינת היס אחת אומרת מת בעלי ואחת אומרת לא מת : ר"מ אומר הואיל ומכחישות
בו' . ולית הלכתא כותיה : ו היתה בת ישראל לכהן . אם יתה נרתה בת ישראל לכהן .
האכל

תנשא ותטול כְּתוּבָתָהּ וְצִרְתָּהּ אִסוּרָה . הִיתָה בֵּת יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ . תֹּאכַל
כְּתוּבָתָהּ . דְּבַרֵּי רַבִּי מְרִפּוֹן . רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר אִין זֶה דְּרִיךְ מוֹצִיאֲתָהּ מִיְדֵי
עֵבֶרָה . עַד שֶׁתֵּהֵא אִסוּרָה לְנִשְׂאָה וְאִסוּרָה מִלְּאֲכוֹל כְּתוּבָתָהּ : אִמְרָה
מֵת בַּעֲלֵי וְאַחַר כֵּךְ מֵת חָמִי . תִּנְשֵׂא וְתַטּוֹל כְּתוּבָתָהּ . וְחַמּוּדָה אִסוּרָה .
הִיתָה בֵּת יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ תֹּאכַל כְּתוּבָתָהּ . דְּבַרֵּי רַבִּי מְרִפּוֹן . רַבִּי עֲקִיבָא
אֹמֵר אִין זֶה דְּרִיךְ מוֹצִיאֲתָהּ מִיְדֵי עֵבֶרָה עַד שֶׁתֵּהֵא אִסוּרָה לְנִשְׂאָה וְאִסוּרָה
מִלְּאֲכוֹל כְּתוּבָתָהּ . קִדְּשׁ אַחַת מִחֲמַשׁ נָשִׁים וְאִינוּ יוֹדֵעַ אִיזוּ קִדְּשׁ כֹּל
אַחַת אֹמְרֵת אוֹתִי קִדְּשׁ . נִתְּנָן גַּם לְכָל אַחַת וְאַחַת וּמִנִּיחַ כְּתוּבָהּ בִּינֵיהֶן
וּמִסְתַּלֵּק דְּבַרֵּי רַבִּי מְרִפּוֹן . רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר אִין זֶה דְּרִיךְ מוֹצִיאֲתוֹ מִיְדֵי
עֵבֶרָה עַד שִׁיתָן גַּם וּכְתוּבָהּ לְכָל אַחַת וְאַחַת . גִּזְלָה אַחַד מִחֲמַשָּׁה
וְאִינוּ יוֹדֵעַ מֵאִיָּה גִזְלָה . כֹּל אַחַד אֹמֵר אוֹתִי גִזְלָה . מִנִּיחַ גִּזְלָה בִּינֵיהֶן
וּמִסְתַּלֵּק דְּבַרֵּי רַבִּי מְרִפּוֹן . רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר אִין זֶה דְּרִיךְ מוֹצִיאֲתוֹ מִיְדֵי
עֵבֶרָה עַד שִׁישְׁשֶׁם גִּזְלָה לְכָל אַחַד וְאַחַד : ה' הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ
וּבְנָה (עַמּוּתָהּ) לְמְדִינַת הַיָּם . וּבָאָה וְאֹמְרָה מֵת בַּעֲלֵי . וְאַחַר כֵּךְ מֵת בְּנֵי .
נֶאֱמָנִת . מֵת בְּנֵי וְאַחַר כֵּךְ מֵת בַּעֲלֵי . אֵינָה נֶאֱמָנִת . וְחוֹשְׁשִׁים לְדְבָרֶיהָ
וְחוֹקְצֵת וְלֹא מְתִיבָמַת : * נִתְּנָן לִי בֵּן בְּמְדִינַת הַיָּם וְאֹמְרָה מֵת בְּנֵי וְאַחַר
כֵּךְ מֵת בַּעֲלֵי . נֶאֱמָנִת . מֵת בַּעֲלֵי וְאַחַר כֵּךְ מֵת בְּנֵי . אֵינָה נֶאֱמָנִת .
וְחוֹשְׁשִׁים לְדְבָרֶיהָ . וְחוֹקְצֵת וְלֹא מְתִיבָמַת : י נִתְּנָן לִי יָבֵם בְּמְדִינַת הַיָּם .
אֹמְרָה מֵת בַּעֲלֵי וְאַחַר כֵּךְ (מֵת) יָבָמִי . יָבָמִי וְאַחַר כֵּךְ בַּעֲלֵי נֶאֱמָנִת .
הִלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ וּיְבָמָה לְמְדִינַת הַיָּם . אֹמְרָה מֵת בַּעֲלֵי . וְאַחַר כֵּךְ מֵת
יָבָמִי . יָבָמִי וְאַחַר כֵּךְ בַּעֲלֵי . אֵינָה נֶאֱמָנִת . שְׂאֵין הָאִשָּׁה נֶאֱמָנִת לומר מֵת

יבמי

רש"י

האכל בתרומה . פהוקה שבעלה קיים ואינה חוששת לעדות נרתה שהאיל ואינה נאמנת
להשיאה אינה נאמנת לפסלה וכן הלכה : ז אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי חמורתה
אסורה . שאין כלה מעידה על חמותה ואע"פ דאמרה ברישא מת בעלי דהו אינה כלתה
והויא נכרית אפילו הכי לא מהימנא : היתה בת ישראל לכהן האכל בתרומה . ובהא
נמי הלכה כר' ערסון אכל בקידש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזה מהן קידש וכן גזל
אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל בתרומהו הלכה כרבי עקיבא : ח מת בעלי ואח"כ
מת בני נאמנת . הואיל והיה לה כן ולא היתה בחזקת זקוקה ליבם כשילא' השתא נמי כי
אמרה מת בעלי ואחר כך מת בני שאין בה זיקת יבם מהימנא אכל כי אמרה מת בני ואח"כ
מת בעלי ורובה להתיבס לא מהימנא ואם באת להנשא לשוק חוששים לדבריה דשויתא לנפשה
התיבה דאסורא לעלמא והוללת ולא מתיבמת : ט ניתן לי בן במדינת הים . ומת בני
ואח"כ מת בעלי דלא מפקא נפשה מחזקה קמיוהא שאומרת עדיו היא לריבה ליבם : נאמנת .
ומותרת להתיבס : אינה נאמנת . להנשא לשוק בלא חלו' דכי הימניה רבין לאשה נבי בעלה
הימניה משום דייק' ומנסבה אכל לאפקוי נפשה מיבם לא הימניה משום דומנין דסניא לי'
וחוששין לדבריה דאפק' נפשה מיבם והוללת ולא מתיבמת : י ניתן לי יבם במדינת הים .
שילדה חמותה במדינת היס והיא הלכה בחזקת שאין לה יבם : מת בעלי ואח"כ מת
יבמי וכו' . דתרווייהו קא שריא נפשה לשוק : נאמנת . ומותרת לשוק בחזקה הראשונה שהפכה
שאמר הוא הפה שהתיר :

נענעת

בא ליום שלישי

לילד אכל אלו שמנאפין בגד ומוציאין הנם שהיו נשמות עליונות והוא עון שכבת זבוע לא בני קהם שאיסור גדול דור המבול והאדם אשר יש לו לב הוא אלא שהעושה זה בגודלו הוא יושב וישוב פמה ובמה פעמים בא לידו כך על ידי נעליהם נאמר (יש"י א) ידוקם דמים מלאו הרהורים והוצר הרע ממעוהו שהיה וכאלו הרג את הנפש: באונס. אבל אין בפיהו נבונה פי הוא פושע נמור פי על ידו הסתכלות בעריות בא לידו הרהור ועל ידי זה הרבה לתשחית וחרב את בניו וטמא חותמא דמלכא. וגברו בתמי להאריך אפו אולי ישוב בתשובה ויתמרמר בגודו וחרטה ושב ורפא לו:

בא יום רביעי תורה

יכוון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ דשם כ"ן לקנות הארת נפש ויתורה משבת הבאה:

מז וימתר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי ליהוה אלהיכם ורכם: ואוהי פרעה למקרי למשה ולאהרן ואמר חבית קדם יי אלהכון ולכוון: יז ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו ליהוה אלהיכם ויסר מעלי רק את המות הזה: וכען שבוק פען לחובי ברם ומנא הדיא וצלו קדם יי אלהכון ויעדי מני לחוד ית מותא תדין: יח ויצא מעם פרעה ויעתר אליהוה: ונפק מלות פרעה וצדי קדם יי: יט ויהפך יהוה רוחים חוק מאד וישא את הארבה ויתקעו ימה סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים: והפך יי רוחא מערבא תקיף לחרא ונמל ית גזבא ורמחי לימא דסוף לא אשתאר גזבא חד בכל תחום מצרים: כ ויחוק יהוה את לב פרעה ולא שגח אתי

בני

רש"י

(יט) רוח ים. רוח מערבי: ימה סוף. אומר חני שים סוף היה מקלחו במערב כנגד כל רוח דרומים וגם במזרח של א"י לפיכך רוח ים תקטו לארצה בימה סוף כנגדו. וכן מלינו לענין תחומין שהוא פונה ללד מזרח שנאמר (שמות כ"ג) מים סוף ועד ים פלשתים ממזרח למערב שים פלשתים במערב היה שנאמר בפלשתים (לפניה ב') יושבי חבל הים גוי כרתים: לא נשאר ארבה

בא ליום רביעי

עט

בני ישראל: פ ואתקף יי ית לבא דפרעה ולא שגח ית בני ישראל: כא ויאמר יהוה אל משה נמה ידך על השמים ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך: ויאמר יי למשה ארים ידך על צית שמיא ויהי חשוכא על ארעא דמצרים פתר דיעדי קבל ליליא:

רש"י

ארבה אחד. אף המלוחים שמלחו מהם (ס"ר): (כא) וימש חשך. ויחשיך עליהם חשך יותר מחשכו של לילה וחשך של לילה יאמיש ויחשיך עוד: וימש כמו ויאמש יש לנו תיבות הרבה חסרות אל"ף לפי שאין הברת האל"ף ניכרת כל כך אין הכתוב מקפיד על חסרונה כגון (ישעיה י"ג) לא יהל שם ערבי כמו לא יהל לא יטה אהלו וכן (ס"ב כ"ב) וסורני חיל כמו וסורני ואונקלוס סרגס לשון הסרה כמו לא ימיש בחר דיעדי קבל ליליא כשיגיע סמוך לאור היום אבל אין הדיבור מיושב על הוי"ו של וימש לפי שהוא כתוב אחר ויהי חשך. ומ"א פותרו לשון (דברים כ"ח) ממשש בלשרים שהיה כפול ומכופל ועב עד שהיה בו ממש:

נביאים ירמיה מ"ז ס"ז

א אלה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה פי אתה אני פי אעשה כלה בכל הגוים אשר הרהרתיך לשמה ואתה לא אעשה כלה ויסרתיה למשפט ונקמה לא אנקף: את לא תדחל עבדי יעקב אמר יי ארי במעדה מימרי ארי אעביד גמירא בכל עממא די אנליתך לתמן ועפק לא אעביד גמירא ואייתי עליך יסורין לא אדפנתך ברם גדון חסוד ושצאה לא אשיצנך: ג אשר היה דבר יהוה אל ירמיהו הנביא אל פלשתים במרם יפה פרעה את עזה: דתוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה נביא על פלשתאי עד לא ייתי פרעה וימחי ית יתבנעזה: ה אומר יהוה הנה מים עלים מצפון והיו רגחל שומף וישטפו ארץ ומלואה עיר וישבי בה וועקו האדם והילל כל יושב הארץ: ג' דגן אמר

רש"י

(א) ויסרתיה למשפט. מעט מעט: ונקמה לא אנקף. לא אשמיד אותך: (ב) אל פלשתים. על פלשתים: (ג) והילל. לשון יללה וועקה:

שטמ

בא ליום רביעי

י' הא עממיא אתן מצפונא ויהון גנחל מגבר ויבזון ארעא ומלאה קרונא ודיתבין בהון ויצוחון בני אנשא וייליון כל יתבי ארעא: ד מקור שעממת פרסות אביריו מרעש לרכבו המון גלגליו לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים: מקל מפסועית פרסת גפרוהי מויע לרתיכוהי אתרנושת גלגליו לא מתפנו אבהו לרחמא על בגין מאתרשלות ידיו: ה על היום תבא לשדוד את כל פלשתים להכרית לצור ולצידון כל שריד עזר כיי שרד יהוה את פלשתים שארית אי כפתור: על יומא דאתי למיבו ית כל ארעא פלשתאי לשצאה לצור ולצידון כל שאר סעיד ארי אביו י' ית ארעא פלשתאי שאר נגות קפומקאי: ו באה קרחה אל עזה נדמתה אשקלון שארית עמקם עד מתי תתגודדי: מטת פורענותא ליתבי עזה אתפרו אשקלנאי שאר תוקפיהון עד אימתי תתחממון:

רש"י

(ד) שעממת פסיעות: מרעש: אשר לרכבו: גלגליו: אופן מרכבותיו: (ה) אי כפתור: איי כפסוק: (ו) נדמתה: נכרתה: תתגודדי: פשרתי צאלל וככני:

כתובים משלי י"ד

א חכמת ערום תבין דרכו ואולת פסילים מרמה: חכמתא דערימא ביונא דארעא ושמינותא דסכלי רמיותא: ב אוילים יליץ אשם ובין ישרים רצון: פסילי מתלין בהמאה ובינת תריצי רעותא: ג לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר: לפא ידיע מרירותא דנפשיה ובחדותיה לא מתערב נוכראה: ד בית רשעים ישמד ואהל ישרים יפריח: ביתא דרשיעי ישתצי ומשכנא דתריצי מפריח: ה יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות:

הר"ש רגושה

אית

רש"י

(א) חכמת ערום: הוא שהוא חכם להבין דרכו: ואולת פסילים: היא המרמה שלהם: (ב) אוילים יליץ אשם: לריכין לתת ממון למי שחטאו לו: (ג) מרת נפשו: טרמו ויגעו שעמל כחורה: ובשמחתו לא יתערב זר: כשיקבל שכרו לעתיד: (ה) יש דרך ישר לפני איש: העושה עבירה:

גס

בא ליום רביעי

אית ארעא דמכרון בני נשא דתריצא היא וסופה ארעא דמותא: ז גם בשחק יכאכלב ואחריתה שמחה תונה: אף בגוחכא נכאכ לבא וסופא דהדותא חמוצא

רש"י

(ו) גם בשחוק: הקב"ה משחק עמהם בעולם הזה יכאכב לבם לעתיד לבא:

משנה בבא מציעא פרק ה'

איוהו נשק ויאוהו תרביית. איוהו נשק המלוה סלע בהמשה דינרין. סאתים חמין בשלשה מפני שהוא נושא. ואיוהו תרביית המרבה בפירות ביצד. לקח הימני חמין בדינר זהב הכור. וכן השעיר עמדו חמין בשלשים דינרין. אמר לו תן לי חמין שאני רוצה למוכרן ולקח בהן יין. אמר לו חברי חמין עשויות עלי בשלשים דינרים. ודברי קד אצלי בהן יין. ויין אין לו: ב המלוה את חבירו לא ידור בהצרו חנם ולא ישכור חמנו בפחות מפני שהוא רבית. מרבין על השכר ואין מרבין על המכר. ביצד. השכיר לו את הצרו ואמר לו אם מעבשיו אתה נותן לי הרי היא קד בעשרה סלעים לשנה. ואם של חדש בחדש בסלע לחדש סתור. מכר לו את שדהו ואמר לו אם מעבשיו אתה נותן לי הרי היא שקד בארץ זוז. אם גזרן בשנים עשר מנה. אסור: ג מכר לו את השדה ונתן לו

ברטנורא

פרק ה' א איוהו נשך שהוא נשך. דסקיל מנייה מאי דלא יוכי ליה: המרבה בפירות, המרבה סכר לעצמו בפירות וצין בהלוואת כסף. וצין בהלוואת פירות סוויבית. שהרי מתרבה ממנו חלא דכסיסא ריכית דרכן קמפרש שהוא דרך מקח וממכר: דינר זהב. כ"ה דינר כסף: וכן השעיר. כך היו נמכרין בעיר והותר לו לתת מעות עכשיו ע"מ ליתן לו זה חמין כל ימות השנה בדמים הללו בשיעור מעותיו ואף ע"פ שעכשיו אין לו חמין. דתן בפרקין ילא השער פוסקין. אע"פ שאין לו זה יס לזה ויכול המוכר הזה לקנותם עתה במעות הללו: עמדו חמין בשלשים דינרים אמר לו תן לי חמין. וזה מותר אם נתן לו חמין אבל אם פסק ליתן לו כהם יין אסור שמא יוקיר היין הואיל ואין לו יין. ואף על פי שפוסק עמו כשטר היין של עכשיו וכבר ילא השער הואיל ואינו נותן לו דמים שוכל לומר יכול הוא לקנות יין בדמים שקיבל חלא בא לעשות עליו דמי החמין חוב. ולפסק על החוב יין. אסור אם יין אין לו דמי הוה ליה יין הוה קנוי לו מעכשיו לזה שבא לפסוק על החוב יין. וכי אייקר ברשותו אייקר: ב מרבין על השכר. כשכר המתנת מעות השכירות: ואין מרבין על המכר. כשכר המתנת המקח. ועמא משום דשכירות אינה משתלמת חלא לכסוף הלכך כי שקיל מנייה סלע בחדש דהוה להו י"ב סלעים אין זה שכר המתנת מעות שהרי לא נתחייב לשלם לו שכירות עד סוף החדש. והאי דח"ל. אם מעכשיו נתן לי הרי היא שלך ב"י סלעים אי הוה מקדים ליה. הוה מחיל ליה מדמי השכירות ומוגר ליה בפחות משויה. אבל בני מנר משחק המקח דינו ליתן המעות וכי אמר ליה אם מעכשיו נתן לי הרי הוא לך בחלף זוז. הן הן דמיה וכי מטפיל עליהו לגורן. שכר המתנת מעות הוא: מכר לו את שדהו וכו'. וה"ה מטלעלים וכל סחורה אם מכר לו יותר משויה בשכר המתנת מעות אסור והוי אבק ריבית מדכריהם וכל אבק רבית אם נתן אינה יולאה בדיונים דאלו רבית קלוזה דאורייתא יולאה כדיונים: ג הבא מעות ומול את שלך אסור. הנה מותר מעות שעלך ומול

אע"פ שיש דברים שיש בהם ריבית ויש בהם ריבית ויש בהם ריבית

לו מקצת דמים ואמר לו אימתי שתראה הבא מעות ומול את שלך
אסור הלוחי על שדהו ואמר לו אם אי אתה נותן לי כבאן ועד שלש
שנים הרי היא שגוי הרי היא שגוי וכן היה ביתוס בן זוגין עושה על פי
חכמים : ד אין מושיבין חנוני למחצית שכר ולא יתן מעות לקח בהן
פירות למחצית שכר אלא אם בן נותן לו שכרו כפועל אין מושיבין
תרנגולין למחציה ואין שמין עגלין וסיוחין למחציה אלא אם בן נותן לו שכר
עמרו ומזונו (אבל) מקבלין עגלין וסיוחין למחציה ומגדלין אותן עד שיהיו
משולשין וחמור עד שתהא טוענת : ה שמין פרה וחמור וכל דבר
שדרכו לעשות וקאכול למחציה מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד
חורקין מקום שנהגו לגדל יגדירו רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין
עגל עם אמו וסיוח עם אמו ומפרין על שדהו ואינו חושש משום רבית :

אין

ברטנורא

שדה שלך אסור לעשות כן וכגון שאמר לו מוכר ללוקח לכו מיייתי מותר המעות קני מעכשיו
לפיכך אסור לעשות כן שאם יאכל מוכר הפירות כחך כך לכשיביא זה המעות נמלא שדה זו
קנויה לו מיום המכר וזה אכל הפירות בשכר המתנת מעותיו ואם יאכל לוקח פירות מעכשיו
שמה לא יביא מותר המעות ויחזור לו זה מה שקבל ונמלא שלל היתה השדה קנויה לו דהא
לכו מיייתי קני מעכשיו אמר ליה והא לא אייתי ומעות הראשונות כמלוה בעלמא היו אלא
מוכר וזה אכל פירות בשכרו : הרי היא שלו וכגון דאמר ליה קני מעכשיו אם לא אביא
לך מכלן עד ג' שנים דלאו אסמכתא היא אלא קנין גמור שע"מ מכר גמור החזיק בה
מעכשיו בדמים הללו ואזוולי חזויל גביה וזה קבל עליו שאם יחזור לו מעותיו עד ג' שנים
יקבלם והפירות יהיו מוכחים ביד שליט אם יחזור הלוה מעותיו למלוה עד ג' שנים יתן
הפירות ללוה ואם לאו יתן הפירות למלוה שהיתה השדה קנויה לו משעת הלוואה וזויתה הלוואה
דמי השדה היתה : ד אין מושיבין חנוני למחצית שכר לא יאמר בעל הבית לחנוני הרי
פירות נמכרים בשוק ארבע שאין כסלע ואתה מוכרן בנות פרוטה פרוטה ומשתכר סאה הילך
פירות ושב ומכור בנות והריות נהליק וטעמא דמלתא משום דקיימא לן הך עסקא פלגא
מלוה ופלגא פקדון סתם המקבל פרקמטיא למחצית שכר מקבל עליו אחריות חלי הקרן כחובטא
והולא הלכך הוה פלגא כיון דמתחייב באונסין מלוה הוא אללו שהרי הוא שומא אללו כמעות
בשער השוק ודינו ליטול חצי שכר נמלא מתעסק בהציו של בעל הבית שהיה פקדון אללו בשכר
המתנת מעות המלוה לפיכך אסור : א"ב נותן לו שכר עמלו שהוא עמל באתו החצי
כפועל בעל של אותה מלאכה דבעל מינה אם היה נגר או נפח כמה אדם רוצה ליטול ליבעל
ממלאכה ככדה כזו ולעשות מלאכה קלה : אין מושיבין תרנגולות למחציה לשום כנים
בדמים לבעל התרנגולת להוסיבם עליהם לגדל אפרוחים למחצית שכר מה שהיו האפרוחים שוים
יותר על דמי הבצים דהואיל וזה מקבל עליו אחריות הני דמי הבצים אם יתקלקלו או אם
ימותו הוה ליה פלגא מלוה נמלא זה מגדל את חזין השני בשכר המתנת מעותיו : ובזונו
מוון שהוא מולא באפרוחים : אין שמין עגלין וסיוחין למחציה עכשיו הם שוים כך וכך
קבלם עליך לגדלם שחמים למחצית שכר ולמחצית הפסד אם ימותו : אבל מקבלים עגלים
וסייחים קענים בלא שומא שאם ימותו לא ישלם כלום ואם יחיו יתלקו ביניהם כשהיו
משולשים פרוס כשיעמדו על שלים גדולן ואז יתלקו : ובחמור עד שתהא טוענת משאוי
כך היה מנהגם לגדלם קודם חלוקה : ה שמין פרה גדולה וחמור גדול שראוין למלאכה
ומלאכתן כולה למקבל : למחציה לחלוק שבה שיביחיו סדמים וכולדות : לחלוק את הולדות
מיד כשתבא שעת חלוקתן כשתמה דקה ל' יום ונסה חמשים יום : שמין עגל עם אמו.

וא"ו

י אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית. אבל מקבלין צאן
ברזל מן הנכרי ולווין מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב מלוה
ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל : ו אין
פוסקין על הפירות עד שיצא השער (יצא השער פוסקין ואף על פי
שאין גזה יש לזה) היה הוא תחלה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש ועל
העבים של ענבים ועל הפעמן של זיתים ועל הביצים של יוצר ועל
הסיד מששקעו בכבשן ופוסק עמו על הזבל של ימות השנה רבי יוסי
אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם בן היתה לו זבל באשפה וחכמים
מתירין ופוסק עמו בשער הנבואה רבי יהודה אומר אף על פי שלא
פסק עמו בשער הנבואה יכול לומר תן לי כזה או תן לי את מעותי :
ה מקנה אדם את ארסיו חמין בחמין לזרע אבל לא לאכול שהיה רבן

גמליאל

ברטנורא

וא"ו יתן עמל ומזון לעגל אלא לאס ואין הלכה כר"ם כ"ג : ובפרין על שדהו לשון ערה
ורבה ואת דגריס ומפרין בזיון ל' פרוטות תשב ירושלים (זכריה ב') כלומר מרחיב על שדהו
והוא שיאמר לו (חוכר למחכיר) אתה רגיל ליקח בחכירות סך עשרת כורין לשנה הלויני
מחטים וזו שאוכל להוציא לזבל שדה זו ולזרעה ולהרסה ואני מעלה לך בחכירותיה שנים עשר
כורים לשנה ואחזיר לך מעותיך זה מותר דהוי כאלו מעדיף לו שני כורים הללו מפני שחוכר
ממנו שדה טובה ומסוכנת שחכירתה יפה מחכירות שדה רעה : ו אין מקבלין צאן ברזל
כל אחריות הנכסים על המקבל ושם אותם עליו כמעות וכל זמן שאין מתן לו מעותיו חולקים
השכר ואע"ג דמשנה יתירה היא דהא תנא ליה לעיל אין מושיבין חנוני למחצית שכר משום
דמקבל עליה פלגא כהפסד וכ"ש הכא דקבל כל האחריות עליו נקט ליה משום סיפא אבל
מקבלים לאן ברזל מן הנכרי : מדעת הכותבי כגון ישראל שלוח מעלה שבת וקבץ
להחזיר לו מלאו ישראל אחר ואמר תנס לי ואני מעלה לך כדרך שאתה מעלה לו אם
העמידו אלא הנכרי אע"פ שישראל נותנס לו כמות הנכרי מותר ואם לא העמידו אלא הנכרי
אסור דהוא יתיר דקא מוויף ליה בריבית : ו היה הוא תחלה לקוצרים ויש לו גדיש
ועדיין לא יצא השער : פוסק עמו באיזה שער שירצה דכיון דיש לו אין כאן ריבית
דמעכשיו אותו גדיש קנוי לו ואע"ג דלא משך כיון דכי אין לו נמי לא הוה אלא אבק ריבית
דרכן כי יש לו לא נזר : על העביב כלו גדול שזוכרים בו את הענבים לפני דריסה והם
מתחממים להוציא יבנם ושל זיתים קרוי מעטן : על הביצים של יוצר אם הכנים עפר
ועשאו כנים לעשות מהן קדרות פוסק עמו על הקדרות באיזה שער שירצה ואף ע"פ שלא יצא
השער : ועל הסיד פוסק עמו באיזה שער שירצה : משישקענו בכבשן העלים והאבנים
לשרוף ולעשות מהן סיד : וחכמים מתירין איכא בין חכמים לת"ק דת"ק כל ימות השנה
קאמר ופליג עליה רבי יוסי ואמר לא שגא ימות החמה ולא שגא ימות הגשמים עד שיהיה לו
למוכר זבל באשפה וחכמים מתירין דוקא בימות החמה שאע"פ שאין לו יש לאחרים שהכל יש
להם זבל שכר נרקב ונסוף בימות הגשמים אבל בימות הגשמים לא והלכה כחכמים : בשער
הנבואה אם ימות השער ממה שהוא עכשיו תתן לי כשער הזול : גבורה היינו בזול שנותנים
פירות גבוהים ורכים בדמים מועטים : תן לי כזה או תן לי מעותי שהרי לא משך
יכול לחזור בו ואפי' מי שפרע ליכא הואיל ולא נתן מעותיו על מנת לקבל עכשיו אלא לאחר
זמן ובחך כך נשתנה השער וחסד דעתו דאינא אחרעא וילא פסיק ואין הלכה כר' יהודה :
ח חמין בחמין לזרע סאה כסאה מותר להלוות לזרע דוקא כשרוצה לזרעו וטעמא
דכאתרא דזרע הוא שנותן הזרע אם אין לו זרע לזרוע השדה יתקנו בעל הבית וכשלוה

הארים

במליאל מקנה את ארסיו חפון כחפון לזרע ביקר והזולו או בזר
והקרו. נוטל מהן כשער הזול לא מפני שהקנה כן. אלא שרצה להחמיר
על עצמו: לא יאמר אדם לחבירו. הלויני בור תמים ואני אתן לך
לגורן. אבך אומר לו הלויני. עד שיבא בני. או עד שאמצא מפתח.
והכל אומר. וכן היה הכל אומר לא תקנה אשה כפר לתברתה. עד
שתעשנו דמים. שמא יוקרו חטים ונמצאו באות לידי רבית: אומר
אדם לחבירו נכש עמי. ואנכש עמך. עדור עמי ואעדור עמך. אבל לא
יאמר לו נכש עמי. ואעדור עמך. עדור עמי ואנכש עמך. כל ימי גרוד
אחד. כל ימי רביעה אחת. לא יאמר לו חרוש עמי בגרוד. ואני אחרוש
עמך ברביעה. כן במליאל אומר יש רבית מקדמת. ויש רבית מאוחרת.
כיצד נתן עיניו ללוות הימני. והיה משלח לו. ואומר בשביל שתלויני.
זו היא רבית מקדמת. לזה הימני והחזיר לו את מעותיו והיה משלח לו
ואמר בשביל מעותיך שהיו במלות אצלי. זו היא רבית מאוחרת. רבי
שמעון אומר יש רבית דברים. לא יאמר לו דע פי בא איש פלוני
מקום פלוני: יא ואני עוברין בלא תעשה. המלות והקנה. והערב.
והעדים. וחקמים אומרים אף הסופר עוברים משום לא תתן. ומשום בל
תקח מאתו. ומשום לא תהיה לו בנושה. ומשום לא תשימון עקיו נשך.
ומשום ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני יי:

אמר

ברפנורא

הארים מבטל הבית וזרע וכשוקרו חטין יתן חטין אין זו הלואה אלא הרי הוא כיוודי לתוכה
מעכשיו על מנת שיטול בעל הבית הזרע תחלה מחלק שיניע לארסו. והארים יטול השאר שטר
טרחו ועל מנת כן יורד שיטול פחות משאר ארסין כשיעור הזרע ואין כאן ריבית: שהיה
ר"ג. כלומר לכך הולך לשנות משנה זו. לפי שהיה ר"ג מחמיר שאם הולו נטל כשער הזול
ואשמטיק מתניתין לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו: הלויני עד שיבא
בני. דכיון שיש לו שמיר דמי. ללא גזיר רבין אלא כשאין לו ואפילו אין לו אלא סאה אחת
לזה עלי כמה מדין. דכל הדא וחדא אמרין זו תהא תחתיה שהרי אינה קנויה למלוה וכד
קלוג למכרה ולאכלה. וכשלוה כל אחת ואחת לזה בהיתר. וכן היה הלל אומר לא תלוה
אשה. ואין הלכה כהלל. אלא הלכה כחכמים שאומרים לויין סתם ופורטים סתם: נכש
עמי היום ואנכש עמך למחר. וכש הוא עקירת העשבים הרעים הגדלים בתבואה: עדור
חפור: לא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך. פעמים שזו קשה מזו ויש כאן אגר נטר:
כל ימי גרוד אחד. ולא חיישין אס יוס א' גדול מחבירו: וכן כל ימי רביעה אחת.
ומותר לומר עדור עמי יוס זה של גרוד ואני אעדור עמך יוס אחר של גרוד וכן ברביעה.
גרוד. ימות החמה. רביעה. ימות הגשמים: לא יאמר לו חרוש עמי בגרוד ואני
אחרוש עמך ברביעה. שמי רביעה קשים למלאכה שבטות: יא עוברין משום לא
תתן וכו'. מלוה עובר ככולן לזה עובר משום כל תשיך שהוא לשון מפעיל לאחרים לא
תנורם שאחך ישך ועובר על ולאחך לא תשיך ולפני עור לא תתן מכשול. ערב ועדים
סוכרים של לא תשימון עליו נשך כלכד:

היא

גמרא בבא מציעא דף נ"ט ע"ב.

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי נזח לו לאדם
שיפיל עצמו לכבשן האש וא"ל ילדין פני חבירו ברבים
מנא לן מתמר דכתיב (בראשית ל"ח) היא מוצאת והיא שקחה
אל חמיה. אמר רב תנינא בריה דרב אידי מאי דכתיב (ויקרא
כ"ה) לא תזנו איש את עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות אל
תזנהו. אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך
שדמעתה מצויה אונאתה קרובה. אמר רבי אלעזר מיום
שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג') גם
פי אועק ואשנע שתם תפילתי. ואף על פי ששערי תפלה
ננערו שערי דמעה לא ננערו שנאמר (תהלים ל"ט) שמעה
תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. ואמר רב
כל החוקר בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר (מלכים א' כ"א) רק
לא היה כאחאב וגומר. אמר ריה רב פפא לאביי והא אמרי
אינשי אתתך גוצא גחין ותלחוש לה. לא השיא הא במירי
דע"מא והא במירי דביתא. לישנא אחריןא הא במירי דשמיא
והא במירי דעלמא. אמר רב חסדא כל השערים ננעלים חוץ
משערי אונאה שנאמר (עמוס ז') הנה ה' נצב על חומת אנך
ובירדו אנך. אמר רבי אלעזר הכל נפרע בידי שריח חוץ

סאונאה

רש"י

היא מוצאת והיא שלחה. אף ע"פ שהיו מזליחין אותה לשרפה לא אמרה
להם ליהודי נבעלתי אלא שלחה לו למי שלחה לו אנכי הרה ואם יודע הוא
מעלמו יודע: עמיתו. עם אסו באונאת אשתו. באונאת דברים ללערה:
אונאתה סרובה. פורענות אונאתה ממחר לבא: שמעה תפילתי. אין לשנותו
מלשון בקשה שמבקש מאת הקב"ה שימנע תפלתו אבל אל פחד יש לשנותו
מלשון בקשה ולו' בזו אני בוסח שאין דרכך לשוק ולא להחריש וכו': רק לא
היה כאחאב. סיפיה דקרא אשר הסתה אותו איזבל אשתו: כל השערים. של
תפלה ננעלו: חוץ משערי אונאה. הועק על אונאת דברים אין השער ננעל
בפניו: הבר' על ידי שריח. על כל עבירות נפרטין על ידי שליח: ובירדו אנך
לא

בא ליום רביעי

מאנאה שנאמר ובדו אנך. אמר רבי אבהו שלשה אין הפרגוד נגער בפניהם אנאה וגזר ועבודה זרה. אנאה דכתיב ובדו אנך. גזר דכתיב (ירמי' ו') חמס ושוד ישמע בה על פני תמיד. עבודה זרה דכתיב (ישעי' ס"ה) העם המכעיסים אותי על פני תמיד. ואמר רבי חרבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (בראשית י"ב) ולא אברם היטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מתווא אוקירו לגשייכו בי היכי דתתעתרו:

רש"י

לא מסר' לשליח: פרגוד. מחילה שבין שכינה ללכא מרוס: אינו נגער. להפסיק ראיתן מן המקום אלא תמיד רואה אותם עד שיפרע: ובדו אנך. משמע שהיה תמיד אללו ומשמע זה: על פני. לפני ואין מחילה צינו לבין העבירה: מתווא. עיר שהיה רכא דר במוכה כך שמה: אוקירו לגשייכו. כבדו כשותיכם:

וזהו בא דף מ"ג ע"א

ויהי לאות על ידכה ולמטפת בין עיניך וגומר. פקודא דא פקודא דאקרי בגוונא אתרא דא אקרי מצוה אלא קדושה ואין אינון תפילין. תפלה של יד ותפלה של ראש. תקינא פארא שפירו דגוונין עקאין. ועל דא אקרון טומטפת פמה דאת אמר (ישעיה מ"ט) ישראל אשר בך אתפאר. וכתיב (ישעיה י"א) כי נער ישראל ואהבהו ישראל זוטא שמע ישראל ישראל סבא שפירו דגוונין עילא ותתא. יוסף סליק ואתעמד בתרין גוונין (גיא דרגין) בקדמיתא נעיר ובסופא צדייק פמה יאן ביה גוונין למתו ורוא דא (בראשית מ"ל) ויהי יוסף פה תאר ויפה מראה שפירא בתרין סמרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא כתיב (דברים ו') ועשית הישר והטוב הישר דא תפלה של יד לאמשכא ליה בתפלין של ראש לאתיחדא כחדא ותפלה של יד אקדים לשל ראש ואצטריך דא יהא פרוקא בינייהו פלל. מאן דמתעמד בתפלין קאים ברוא דגוונא עקאה וקאים באינון תרין רזין דקאמרו פיוסף דאקרי נער ואקרי צדיק ברוא דעבד נאמן וברוא דבן יחידאי. ואין אינון תפלה של יד ותפלה של ראש. ואינון כללא תדא בלא פרוקא ארבע פרשין דתפלין בארבעה בתים באינון תפלין של ראש. ובמה דאינון ארבעה פרשין באינון תפלין של ראש אוקי הכי כלאו בתפלין של יד גבית אהד דהא בתפלה של יד לית לה מגדמה פלום אלא מה דנקמא

מלעילא

בא ליום רביעי

פג

מקעילא ורוא דא (קהלת א') כל הנחלים הולכים אל הים. ומגזו דנקמא לון מקעילא אקרי תפלה ואתקדשת בקדושתהון וכלא אקרי קדושה ואקרי תפלה. וכדין אקרי מלכות מלכות שמים שלימה:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

הר"ם ה' איסורי ביאה פכ"א

אוי ואבוי למשחית ורעו בין גמזיר בין שבא מחמת הרחוקיו הרעים. בי מלבד הנקף העין. הגה ה' אלהים לא עשה למזיקים גוף כי אם רוחות ועל ידי החומא הנה נעשה להם גוף ונקראים מזיקין והם הובעים דין לעשות בו נקמה בעולם הנה ועולם הבא והם סוככים אותו וכל המכשולים והצרות הבאות לאדם הוא על ידם מלבד העונשים הקשים וזרים המזמנים ומעטרים לו בצאתו מהעולם הנה ובמה שנים נמסר ביד מלאכי חבלה לעשות בו נקמה קודם שילך לגיהנם. לבן בעוד נפשו

מלוקט

אוי ואבוי לאדם שיתקשה עצמו לדעת או יביא עצמו לדי הרחוק אלא אם יבא לו הרחוק נסיע לבו מדברי הבאי דבריו תורה שהיא אילת אהבים ויעלת חן לפיכך אסור לאדם לישן על ערפו ופניו למעלה עד שיפנה מעט פרו שלא יבא לדי קשוי: ולא יספגל בבהמה ובחיה ועוף בשעה שמתקמין ובר לגמקה ומקור למרביעי פתמה להכניס במכחול בשפופרת מפני שהן עוסקין במבאכתן לא יבאו לדי הרחוק

בו ימחר לשוב וקמספרים תבכה נפשו. והוא רחום יכפר עון:

בא יום חמישי תורה

יכוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הוה אחרונה דשם בין לקנות

הארץ רוח יתורה משבת הכאה:

כב ויט מיטה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכר ארץ מצרים שלשת ימים: וארים משה ית ידה על ציפת שמיא והוה חשך קבל קבל ארעא דמצרים תלתא יומין:

לא

רש"י

(כב) ויהי חשך אפלה וגו' שלשת ימים וגו'. חשך של אופל שלא ראו איש את אחיו אותן ג' ימים (בש"ר) ועוד שלשת ימים אחרים חשך מוכפל על זה שלא קמו איש מתחתיו יושב אין יכול לעמוד ועומד אין יכול לישב (ש"ר ע"ט) ולמה הביא עליהם חשך שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצים ללאת ומחו בשלשת ימי אפלה כדי שלא יראו מלרים במפלתם ויאמרו אף הן לוקין כמונו. ועוד שחפשו ישראל וראו את כליהם וכסילא והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בידנו כלום אומר לו אני ראיתי בביתך ובמקום פלוגי הוא: שלשת ימים. שלוש של ימים טרליי"ח בלש (דריי"ח טייט) וכן שבעת ימים בכל מקום שטיי"ח

כג לא-ראו איש את-אחיו ולא-קמו איש מתחתיו
שלשת ימים ולכל-בני ישראל היה אור במושבבתם:
לא חזו אנש ית אחוהו ולא קמו אנש מתחתוהי תלתא יומין ולכל בני
ישראל הנה נהנרא במושבבתהון: שלישי כד ויקרא פרעה
אל-משה ויאמר לכו עבדו את-יהוה רק צאנכם
ובקרכם יצג גם-שפכם ילך עמכם: וקרא פרעה למשה
ואמר אזילו פלחו קדם יי לחודי ענכון ותורכוון שבוקו אף מפלכוון יזיל
עמכוון: כה ויאמר משה גם-אתה תתן בידנו זבחים
ועלת ועשינו ליהוה אלהינו: ואמר משה אף את תמסר
בידנא נכסת קדשין ועגון ונעבד קדם יי אלהנא: כו וגם-מקננו
יך עמנו לא תשא רפה כי מננו נקה לעבד
את-יהוה אלהינו ואנחנו לא-נדע מה-נעבד את-
יהוה עד-באנו שמה. ואף בעירנא יזיל עמנא לא תשתאר
מדעם ארי מנה אנחנא נכבו למפלת קדם יי אלהנא ואנחנא לית אנחנא
ידעין מה נפלח קדם יי עד ביותנא תמן:

רש"י

שטיינ"א של ימים: (כד) יצג. יהא מולג במקומו: (כה) גם אתה תתן. לא
דיך שמקננו ילך עמנו אלא גם אתה תתן: (כו) פרסה. פרסת רגל פלנט"א
בלעז (פוסוהלעט): לא נדע מה נעבד. כמה תכזב העבודה שמה ישאל יוסר
ממה שיש צדינו:

נביאים ירמיה סימן מ"ו

א הוי חרב ליהוה עד-אנה לא תשקמי האספי אל-תעלה
תרגעי ודמי: ווי חרבא דשליחא מן קדם יי עד אימתי לא תניחין
אתפנשי לגדנך לבית זמנא תנוחין: ב ארך תשקמי ויהוה צוה-
לה

רש"י

(א) חרב לה' שהקב"ה מביא לעולם: האספי אל תערה. נרתק: הרגעי.
לשן

לה אל-אשקלון ואל-חוף תים שם יעדה: איכדון תנוחין ויי
פקיד עלה על אשקלון ועל ספר ימא לתמן מומנה: ג למואב בה-
אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הוי ארנבו כי שדדה
הבישה נלפדה קריתים הבישה המושגב וחתה: למואב גדנן
אמר יי צבאות אלהי ישראל ווי על נבו ארי אתפוזות בדימת
אתפבישת קריתים בדימו מבית רוחצניהון ואתברו: ד אין עוד
תהלת מואב בחשבון חשבו עליה רעה לכו ונכריתנה מנזי
גם-מדמן תדמי אחרך תלך חרב: לית עוד תושבחה למואב
בחשבון חשבו עלה בישא איתו ונשיצנה מקמחי עמא אף מדמן
תתברין בתרך יתכוון קטולי חרבא: ה קול צעקה מחורגים שד
ושבר גדול: קל צוחתא מחורגים בנזא ותברא רבא:

רש"י

לשון מרגוע: (ב) יעדה. הכינה: (ג) המשגב. שם מקום: וחתה. ונסרה:
(ד) מדמן. שם מקום: תדומי. תחריבי:

כתובים משלי י"ד

א מדרביו ישבע סוג לב ומעליו איש טוב: מן אורחתיה נשבע
מן דמריח רביה ונברא טבא נשבע מן דחלתיה: ב פתי יאמין
לכל-דבר וערום יבין לא-שרו: שברא מהימן לכל מלי וערימא
מתביין למבתיה: ג חכם ירא וסר מרע וכסיל מתעבר ובומח:
חכימא דחיל ומסמא מן בישתא וסכלא מתחליט פסכלותא ומסביר פה:
ד קצר-אפים יעשה אולת ואיש מזמות ישנא: מן דבריא
רוחיה מתחשיב שמיא ומנא לנברא דאריכא תרעיתיה: ה נחלו
פתאים אולת וערומים וכתירו דעת: ירתון שבירי שמויתא
ובליהון דערימאי ידעתיא:

רש"י

כל
(א) מדרביו. הרעיס: ישבע סוג לב. זה עשו הרעע ומעליו. עלה איש
טוב זה יעקב: (ב) פתי יאמין לכל דבר רכילות: וערום
יבין לאשורו. לפסיעותיו ואינו שומע להס. (ג) מתעבר מחזיק עמנו לעבור
עכירה: ובומח. ומחליק ונפל בדרך (ד) קצר אפים. הממסר לנקום כעסו:
(ה) יכתירו דעת. יעשוהו כתר לראשם: כל

בזשנה מנחות פרק א'

כר המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. חוץ ממנחת חומא ומנחת קנאות. מנחת חומא ומנחת קנאות שקמצו שלא לשמן. נתן בפלי והלך והקטיר שלא לשמן. או לשמן ושלא לשמן. או שלא לשמן ולשמן פסולות. ביצד לשמן ושלא לשמן. לשם מנחת חומא ולשם מנחת נדבה. או שלא לשמן ולשמן. לשם מנחת נדבה. ולשם מנחת חומא. ב' אחד מנחת חומא ואחד כר המנחות שקמצו זר. אוגן טבול יום. מחוסר בגדים. מחוסר פפורים. שלא רחץ ידים ורגלים. ערל. טמא. יושב. עומד על גפי בלים. על גפי בהמה. על גפי רגלי חברו פסל. קמץ בשמאל פסל. בן בתירא אומר יחזור ויקמץ בימין. קמץ ועלה בידו צרור. או גרגיר מלה. או קורט של לבונה פסל. מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול. איזהו היתר. שקמצו מבורץ. והסר. שקמצו בראשי אצבעותיו. ביצד הוא עושה. פושט את

אצבעותיו

ברטנורא

פרק א א כל המנחות שנקמצו שלא לשמן. כגון שהתנדב מנחת מרחשת והביאה וקמלה הכין לשם מחבת: כשרות. ומקטיר הקומץ ושיריה נאכלים שקמיאת המנחה במקום שחישת הקרבן עומדת וכסס של הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרים כדלפיין מקרא ברש מסכת זבחים ה"ג כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות: אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. הוי מי למתני ולא עלו לבעלים לשם חובה והא דקתני אלא דמשמע דכל דינס כמנחות כשרות. אלא דבר זה לאשמועין דחסור לשנויי בה שניי אחר שאם עבר וקמלה שלא לשמה חסור לתת הקומץ בכלי שרת שלא לשמה: שלא עלו לבעלים לשם חובתו. ולא ילא ידי נדרו וזריך להביא מנחה אחרת לשם מרחשת: חוץ ממנחת חומא. כגון מנחה הכאה על עומאת מקדש וקדשו אם לא תשיג ידו לב' תורים: ומנחת קנאות. של סוטה שאם קמץ שלא לשמן כגון לשם נדבה או נתן בכלי שרת את הקומץ שלא לשמו או הלך או הקטיר שלא לשמו או חישב באחת מן העבודות הללו הריני עובד לשנון ושלא לשמן אלו מנחות פסולות ואין שיריהן נאכלים וטעמא הוא משום דמנחת הוטה הטאת קריה רחמנא ובהטאת כתיב ושחט אותה לחטאת ולקח מדם הטאת שחטא שחטא ולקחה דהיינו קבלת הדם לשם הטאת ומלחת קנאות הואיל וכתוב בה עון דכתיב מנחת זכרון מזכרת עון כהטאת שויה רבן ומנחת העומר אע"ג דלאו מנחת חומא היא ולא מנחת קנאות היא קמלה שלא לשמה פסולה (מהקטיר) ואין שיריה נאכלים הואיל וכתוב בה היתר הכדוש ולא היתרה וכל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות דתקן במתני' דוקא במנחות שאין להם זמן קבוע איירי ולא במנחת העומר שקבע לה זמן: או שלא לשמן ולשמן. דלא תימא לשמן ושלא לשמן הוא דפסול דתפוס לשון אחרון אבל שלא לשמן ולשמן כשרות קמ"ל: ב זר אוגן טבול יום כו'. כליו מפירשים בפ"ג דזבחים ומוכחין להו מקראי דעבודתן פסולה: ערל. כהן שמתו אחיו מהמת מילה: יושב. דבעין לעמוד לשרת: ע"ג בלים כו'. דבעין שלא יהא דבר חוץ בינו ובין הולפה: בן בתירא אומר יחזור. הקומץ לתוך המנחה: ויחזור ויקמץ בימין. וה"ה לכל הני פסולים דחשיב במתני' ס"ל לכן בתירא שאם עבר אחד מהן וקמץ יחזור הקומץ למקומו. ויחזור כהן כשר ויקמץ ואין הלכה כהן בתירא: עלה בידו צרור. נטל קומץ חסר ממקום הצרור: או גרגיר מלה או קורט של לבונה. דקודם קמייה צורר כל הלבונה ללא אחת וקומץ ואח"כ מלקט אותה ונותנה עם הקומץ וסורף הכל ואם נודמן בתוך הקומץ

גרנר

אצבעותיו על פס ידו: ג רבה שמנחה. וחסר שמנחה. חסר לבונתה פסולה. הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ. או בזית משיריה בחוץ. להקטיר קמצה בחוץ. או פזית מקמצה בחוץ. או להקטיר לבונתה בחוץ. פסול ואין בו פרת. לאכול שיריה למחר. או פזית משיריה למחר. להקטיר קמצה למחר. או פזית מקמצה למחר. או להקטיר לבונתה למחר. פגול וחיבין עליו פרת. זה הכלל. כל הקומץ והנותן בפלי. והתהקף והמקטיר. לאכול דבר שדרפו לאכול. ולהקטיר דבר שדרפו להקטיר. חוץ למקומו פסול ואין בו פרת. חוץ לזמנו פגול וחיבין עליו פרת. ובבלבד שיקרב המתיר פמצותו. ביצד קרב המתיר פמצותו. קמץ בשתיקה ונתן בפלי. והלך והקטיר חוץ לזמנו. או שקמץ חוץ לזמנו ונתן בכלי

רש"י

גרנר מלה או קורט של לבונה הרי הקומץ חסר כדי מקיס הקורט: מבורץ. מלא ונדוש: שקמצו בראשי אצבעותיו. שלא פשטן על כל פס ידו: פושט את אצבעותיו על פס ידו. ומכיס ידיו אצבעותיו בקמח ומכיס הקמח לתוך ידו ומוחק באצבע קטנה שלא יאל הקמח חוץ לקמיאה ומוחק בגדל שלא יאל הקמח חוץ לאצבע וזה היה לריך לפשות כמנחת מחבת ומרחשת דמעטיקן אפיין ולאחר אפייתן פותחן וקומץ ואי אפשר לפותחן דקות כ"כ שלא יהיו יולאות חוץ לקומץ הלכך מוחק בגדל מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה וזו היתה מעבודות קשות שבמקדש דבוקשי גדול יכול להשוות שלא יהא לא חסר ולא יתר ורמב"ם כתב שגדחו דברי האומר שזו עבודה קשה שבמקדש והוא מפרש וקומץ כדקמאי אינשי האומר בגמ' (דף יא) דהיינו שממלא כפו ממנה כדרך שבני אדם ממלאים ידיהם ממה שלוקחים בידם ואני אומר שאין פו' כדקמאי אינשי אלא שמכניס לדי אצבעותיו בקמח ומכניס הקמח בלדי אצבעותיו לתוך ידו אבל אינו נוטל קמח אלא מלא של אצבעותיו על פס ידו ולא יותר וכדי שלא יהא מבוך ומבלבץ ויולא מוחק מלמטה באצבע קטנה ומלמעלה בגדל ולא נדחו כלל דברי האומר שזו עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש ושיטת הגמרא כדברי וכן פירסוה כל רבותי: ג ריבה שפגה. שישעור השמן לוג לכל עשרון ואם ריבה שנתן שני לוגין או יותר לעשרון דחוו לשתי מנחות פסול: וחיסר שבגה. פחות מלוג שמן לעשרון סולת: חיסר לבונתה. שלא נתן בה אלא קורט אחד של לבונה אבל אם יש בה ב' קורטין כשרה דכתיב (ויקרא ו') ואת כל הלבונה אשר על המנחה כל משמע אפי' קורט אחד דכל משמע כל דהו דכתיב (מלכים ב' ד') אין לבפחתך כל בבית את לרבות עוד קורט אחד הרי שנים ואילו ריבה לבונתה לא קתני דלא פסל אלא כשרפה יותר על ב' קומאים דאז רבה יותר מדאי: לאכול שיריה בחוץ. חוץ לעזרה: או להקטיר קומצה בחוץ. דמחשבה פוסלת בין שחשב על אכילת אדם בין שחשב על אכילת מזבח דכתיב (ויקרא ז') ואת האכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת לאכילת אדם ואחת לאכילת מזבח והוא קרא במחשבה מיירי דכתיב (שם) המקריב אותו לא יחשב בשעת הקרבה הוא נפגל ואינו נפגל ביום השלישי אלמא במחשבה מיירי שחשב עליו לאכלו ביום השלישי: פסולה. דמחשבת חוץ למקומו פוסלת בקמיאת המנחה כמו שפוסלת בשחיטת הזבח ומה שפוסל בזבח בשחיטה בקבלת הדם בהולכת הדם בזריקת הדם פוסל המנחה בקמיאתה בנתינה בכלי שרת בהולכת בהקטרת הקומץ ולבונה ארבעה כנגד ארבעה והקומץ והלבונה עלמו חשבוים גבי מנחה כמו הדם והאימורים אלא הזבח ושירי מנחה הנאכלים בכשר הזבח הנאכל ובפ"ג דזבחים מפורשים כל הני פסולים והס' ילפי' להו כולהו מקראי: לאכול דבר שדרכו לאכול. כגון שירים: דבר שדרכו להקטיר. כגון הקומץ אבל אם חשב לאכול הקומץ או להקטיר השירים חוץ לזמנו לא פסל דבעל דעתו אלא כל אדם: ובלבד שיקריב המתיר. הקומץ: כהלכתו. כאילו היה כשר שלא יהא שם שום פסול אלא הפגול בלבד אבל אם יש

בבלי והלך והקטיר בשתיקה. או שקמץ ונתן בבלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. זה הוא שקרב המתיר במצותו: י כיצד לא קרב המתיר במצותו. קמץ חוץ למקומו. ונתן בבלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. או שקמץ חוץ לזמנו. ונתן בבלי והקטיר חוץ למקומו. או שקמץ ונתן בבלי והלך והקטיר חוץ למקומו. מנחת חומא ומנחת קנאות שקמץ. שלא לשמן. ונתן בבלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. או שקמץ חוץ לזמנו. ונתן בבלי והלך והקטיר חוץ למקומו. או שקמץ ונתן בבלי והלך והקטיר חוץ למקומו. זה הוא שלא קרב המתיר במצותו. לאכול פזית בחוץ וכזית למחר. פזית למחר וכזית בחוץ. פחצי זית בחוץ וכחצי זית למחרן פחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ. פסול ואין בו פרת. אמר רבי יהודה זה הפלג אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום. פגול וחייבין עליו פרת. ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן. פסול ואין בו פרת. והכמים אומרים זה וזה פסול ואין בו פרת. לאכול פחצי זית. ולהקטיר פחצי זית פשר. שאין אכילה והקטרה מצטרפין:

ברטנורא

בו פסול אחר אינו חשוב יותר פגול ואין בו כרת: קמץ בשתיקה. שלא חשב שום מחשבת פסול בשעת קמיה: ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. כלומר שבשלה עבודות הללו חשב על השירים לאכלן חוץ לזמן: ד קמץ חוץ למקומו. חשב בשעת קמיה לאכול השירים חוץ לעזרה: נתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. ובאחד משלשה עבודות הללו חשב על השירים לאכלן חוץ לזמנו: מנחת חומא וקנאות. יש בהן עוד פסול אחר המוילין מידי פגול כגון שלא לשמן דאמרינן כריש פרקין דפסולות חס קמץ שלא לשמן ושלשה שחר העבודות חשב עליהן חוץ לזמן או אפי' הראשון חוץ לזמנו והשאר שלא לשמן הוילאו מידי פגול: או שקמץ או נתן בכלי או הולך או הקטיר שלא לשמן. כלומר אינו מאלו שעשה שלא לשמן והשאר על מנת לאכול לשירים חוץ לזמנו לא קרב המתיר כמזותו ואין בשירים כרת: כזית בחוץ וכזית למחר. חשב באחת מן העבודות שתי מחשבות חוץ לזמנו וחזן למקומו ועד השתא איירי בב' עבודות שחשב באחת חוץ לזמנו ובאחרת חוץ למקומו ושכשו מיירי שחשב בשתיהן בעבודה אחת ולר' יהודה אינעריך דלא תימא בשתי עבודות הוא דפליג ר' יהודה דכתר קמיתא אולי' אבל כהדא עבודה מודה קמ"ל: כזית למחר וכזית בחוץ. אע"פ שחשב תחלה לחוץ לזמנו הוילאיתו שיה מידי כרת: א"ר יהודה זה הכלל כו'. רבי יהודה פליג אה"ק בין בעבודה אחת בין בב' עבודות ואין הלכה כר' יהודה:

גמרא מנחות דף י"א ע"א

אמר ליה אביי לרבא כיצד קומצין. אמר ליה כדקמצי אינשי. איתביה זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל.

אלא

רש"י

כדקמצי אינשי. משמע בכל האצבעות: זרת. אצבע קטנה ממנה מתחיל בזרת ונפקא מינה למדע חסן זרת ארכו: זו קמיצה. ממנה מתחיל הקומץ מאותו אצבע שאלל הקטנה: זו אמה. ממנה מודדן כל אמות הבנין והכלים לפי

ארא להשוות (כלומר קומץ מרא תיר כדי שלא יהא חסר ואחר כך מוחק באצבע קמנה מלמטה) תיכי עביד אמר רב זומרא בר מוביא אמר רב חופה שלש אצבעותיו עד שמגיע עד פס ידו וקומץ. תניא נמי תכי (ויקרא ב') מרא קמצו יכול מבורך תלמוד לומר קומץ. אי בקמצו יכול בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מרא קמצו הא כיצד חופה שלש אצבעותיו עד פס ידו וקומץ. במחבת ובמרחשת מוחק בגודלו ממעטה ובאצבעו קמנה מלמטה וזוהי עבודה קשה שבמקדש. זוהי ותו לא והאיפא מליקה. והאיפא חפינה. אלא זוהי אחת מעבודות קשות שבמקדש. אמר רב פפא פשיטא רי מרא קמצו כדקמצי אינשי. בעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו מאי. מן הצדדין מאי. ממטה למעלה מאי תיקו.

אמר

רש"י

לפי שהיתה ארוכה מכולן וב' אמות היו בשוין הצירה ב' מקלות שכן אמה ובהן מודדין אמות הבנין וזוהן מקלות נמדדו בזהו שהוא ארוך: זו אצבע. לטבל הכהן אצבעו בדם: זו גודל. לכוונת דמורע אלמא קמיה בקומץ ולא זרת. ומשני כי אמרינן דכולהו אצבעות בעינן לקמיה: להשוות. דאם יולא קמח למטה מן הקומץ מוחקו ומשויהו באצבע קטנה שלא יהא מצורף וכן מלמעלה בגודל: היכי עביד. אמתינן מהדר דקתני זו קמיה דממנה מתחיל הקומץ: תלמוד לומר בקומצו. והכריס ממנו בקומו: בראשי אצבעותיו. מעט שלא יגיע עד פס ידו: במחבת ובמרחשת. דמעטיהן אשוין דאמר לקמן בפ' אלו מנחות נקמיות דלאחר שכן אשוין פותחן וקומץ הלכך אי אפשר לפותחן דקום כל כך וכשהוא קומץ יולאית חוץ למקומו הלכך מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה: וזו היא עבודה קשה שבמקדש. שצקושי גדול הוא משום ולא יהא לא חסר ולא יותר: מליקה. אמר בפ' קדשי קדשים זו היא עבודה קשה: ובחפינה. נמי אמרינן בפרק הוילאו לו במסכת יומא אוחז את הצדק בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו וכו' זו היא עבודה קשה כדקמצי אינשי. מכניס ידיו אצבעותיו ודוחק בקמח והקמח נכנס בתוך ידו. בראשי אצבעותיו. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח וקומץ מלא קומטו עד פס ידו כחקנו מהו מן הצדדין. שנתן גב ידו על הקמח והולך ידו עד ששכנס הקמח דרך לידו לתוך ידו. ליטול אחריתו מן הצדדין מלידי הכלים שלא קמץ באמצע הכלי: מלמטה למעלה. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח וגב היד

כנגד

אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו כדחפני אינשי. בעי רב פפא חפן בראשי אצבעותיו מהו. מן הצדדין מהו. חפן בזו וכו'. וקרבן זו אצל זו מהו תיקו. בעי רב פפא דבקייה קומין כדופניה דמנא מאי. תוך פרי בעינן והאיכא או דילמא הנחה בתוכו בעינן וליכא. תימה. בעי מר בר רב אשי הפכיה למנא דבקייה קומין בארעיתא דמנא מאי הנחה בתוכו בעינן והאיכא או דילמא כתיקונו בעינן וליכא תיקו :

רש"י

כנגד הקמח וקומן : מלא חפניו. דה"ל קטורת סמים דקס : כדחפני אינשי. שמכניסין ליד ידיס וחופניס : מן הצדדין. שהכניס קטורת בחפניו דרך בין גודל לאצבע ל"א מן הצדדין של כלי : דבקייה לקומי. בשעת קידושו בכלי בדפנו דמנא מצפניס : בארעיתא דמנא. כגון שהיה לכלי בית קבול מאחוריו כמו ט"ס בקערות :

זוהר דף מ"ג ע"ב

יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי יחודא דכל יומא איהו יחודא דקרא. (דברים ו) שמע ישראל יי אלהינו יי הא כלהו חד. ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמרן אינון חיד אינון חד. ואף על גב דקרינן אחד חיד אינון חד אלא בהויגא דרוח קודשא אתיידע ואינון בחיזו דעינא סתימא למנדע דתלתא אינון אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע קול איהו חד ואיהו תלתא גונון אשא ורוחא ומיא וכולהו חד ברזא דקול ולאו אינון אקא חד) אף-הכא יי אלהינו יי אינון חד. תלתא גונון ואינון חד. ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא מאן סוף עד סופא דכלא בהאי קול דקא עביד פהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכר יומא דאתגלי ברזא דרוח קודשא וכמה גונון ד'יחודא אתערנו וכלהו קשוטי. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנון מתערי מתתא ברזא דקול דאיהו חד דא הוא ברירא דמטה האי בכקלא דבתר פרט פדקאמרן. פלשה רביעאה הוא רזא דדינא קשיא השמרנו לקם. אינון אינון תפנין דרישא ותפנין דדרועא פגונוא דא בתר ביתא. והא אתערנא כהו כלהו רזא חדא קשרא דתפנין דרישא איהו דל"ת ועל דא כתיב (שמות ל"ג) וראית את אחרי. ועל דא איהו לאחורא ותמן אתקשר כלא בקשרא חדא ואיהו פד מנהא אינון תפנין דדרועא לאתקשרא (ס"א אית קשרא) אחרא רזא דברית

דברית קדישא רזא דא כמה דאתמר בכמה דוכתי וכלא רזא חדא. זכאין אינון ישראל דידעין רזא דא ואצמריה בר נש לאנתא יון כל יומא למתני בדיוקנא עילאה ועליה פתיב וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליה וראו ממה עד כאן. ברוך יי לעולם אמן ואמן :

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

מלוכה

הר"מ ה' איסורי ביאה פ' כ"א
אסור לאדם להסתפל בגשמים בשעה שחן עומדות על תבסיסה אפילו להסתפל בגנדי צמר של אשה שהוא מפירה אסור שלא יבא לידי הרהור :
י מי שפגע באשה בשוק אסור לו להלך אחריה אלא רץ ומסקנה לצדדין או לאחריה. וכל המסקנה בשוק אחרי אשה הרי זה מקל עמי הארץ. ואסור לעבור על פתח אשה ונהג עד שיתחיק ארבע אמות שנגאמר (ס"ה ה') ואל תקרב אל פתח ביתה : ואסור לאדם שאינו גשוי לשלוח ידו במבושיו שלא יבא לידי הרהור ואפילו מסתחת מבורו לא יכניס ידו שמה ויבא לידי הרהור. ואם השתין מים לא יאחז באמה וישתין ואם דנה גשוי מתר ובין גשוי ובין שאינו גשוי לא ישיט ידו לאמה בכל אלא בשעה שהוא צריך לנקביו :

האיש אשר עברו עליו מים הנידונים ונקשל באיסורי עריות או בא על הגויה או השחית זרעו ותמרמר ידפה ישום על אשר הכעיס את בוראו ופגם בשמות הקדש. ולאיש אשר אלה לו איה יאכל מעבדים. והוא מוכן לפורענות ונגרם בחצץ שניו. איה ולבש בגדי משי והוא לבוש בממארה ולבוש גפשו מלכלה וממנה קרוע לבוש הכוזב. איה ושתרר על משרתיו ותפריס למשמעתו והוא בזוי לפניו ותקבה וקרנא קרו כחיל דא עבדא דמריר כמריה והוא נתעב ונאלץ לכל צבא השמים. איה יישן על מפה כבודה והוא מוכן ללקות מדחי אל דחי ביד מלאכי חבלה אכזרים צוררים. אי לזאת השתנגן והתבונן לשוב אל ה' וקעבוד עבודתו וימינו פשוטה לקבל שקים :

ליל ששי

ציוף יהוה

כו ויחוק יהוה את-לב פרעה ולא אבה לשקחם :
ואתקף יי ית לבא דפרעה ולא אבה לשקחיהון :
כח ויאמר לו פרעה לה מעלי השמר לה אל-תסף ראות פני כי ביום ראתך פני תמות : ואמר לה פרעה אזיל מעני אסתפר לה לא תוסיף למחזי אפי ארי ביומא דתחזי אפי תמות : כט ויאמר משה בן הברת לא-אסף עוד

ראות

רש"י

(כט) כן דברת. יפס דברס וזמנו דברס - חמת שלא אוסיף עוד ראות פניך

ס"ר

ראות פניך: פ ואמר משה יאות מליקתא לא אוסיף עוד למחזי
אפיך: יא א ויאמר יהוה אל-משה עוד נגע אחד
אביא על-פרעה ועל-מצרים אחרי-כן ישלח
אתכם מזה בשלחו בלה גרש גרש אתכם מזה:
ואמר יי למשה עוד מכתש חד אתי על פרעה ועל מצרים בתר בן
ישח יתכון ספא בשלחנותה נמרא תרכא יתריך יתכון ספא:
ב דבר-נא באוני העם וישאלו איש | מאת רעהו
ואשה מאת רעותה בלי-כסף וכלי זהב: מליץ פשן
קדם עמא ושאילו נבד מן הברה ואתויה מן הברה מנין דכסף ומנין
דזהב: ג ויתן יהוה את-תן העם בעיני מצרים
גם | האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני
עבדי-פרעה ובעיני העם: ס ויהב יי ית עמא לרחמין בעיני
מצראי אף נברא משה רב לתדא בארעא דמצרים בעיני עבדי פרעה
ובעיני עמא: רביעי ד ויאמר משה כה אמר יהוה
בחצת הלילה אני יוצא בתוך מצרים: ואמר משה כדון
אמר יי בפלגות ליליא אגא מתגלי בגו מצרים: ה ומת כר-בכור
בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על-פסאו עד

בכור

רש"י

(ש"ר): (א) בלה. גמירא כלה כליל כולכם ישלח: (ב) דבר נא.
(ברכות ז') אין נא אלא לשון בקשה בבקשה ממך הזכיר על כך שלא יאמר
אוסו לדיק' אברהם ועבדוס וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יאלו ברכוב גדול
לא קיים בהם (ד) ויאמר משה כה אמר ה'. בעמדו לפני פרעה כאלמה
נו נבואה זו שהרי משיאל מלפניו לא הוסיף ראות פניו בחצות הלילה.
כהחלק הלילה כחלות כמו (מ"א י"ח) כעלות (ההלים קכ"ד) בחרות אפס בנו זהו
פשוטו לישבו על אופני שאין חלות שם דבר של חלי (ברכות ד') ור"ד כמו
כבהמות הלילה ואמרו שאמר משה כחלות דמשמע סמוך ל' או לפניו או לאחוריו
ולא אמר בחלות שמה יטעו אלטנטיי פרעה ויאמרו משה בד' הוא אכל
הקב"ה יודע פתיו ורגעיו אמר בחלות: (ה) עד בכור השבי. למה לקו הסבויים
כדי

בכור השפחה אשר אתר הרחיים וכל בכור בהמה:
וימות כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למתב על
בוגסי מלכותה עד בוכרא דאמתא די בתר ריחיא וכל בוכרא דבערא:
ו והיתה צעקה גדלה בכל-ארץ מצרים אשר
כמהו לא נהיתה וכמהו לא תסף: ותתי צוחתא רבא בכל
ארעא דמצרים דכותה לא הות ודכותה לא תסף: ז ולכל בני
ישראל לא יחרץ כלב לשנוי למאיש ועד-בהמה
למען תדעון אשר יפלה יהוה בין מצרים ובין
ישראל: וכל בני ישראל לא ינוק בלבא לישנה למנבח
למאנשא ועד בעירא גדלי דתדעון בייפריש יי בין מצראי ובין ישראל:
ח וירדו כל-עבדיה אלה אלי והשתחווי-לי לאמר
צא אתה וכל-העם אשר-ברגליך ואחרי-כן אצא
ויצא מעם-פרעה בחרי-את: ס ויחתון כל עבדי אגו
קותי ויבעון מני למימר פוק את וכל עמא די עמך ובתר בן אפוק
ונפק מלכות פרעה בתקופ רגו: ט ויאמר יהוה אל-משה לא-

ישמע

רש"י

כדי שלא יאמרו יראתם חצפה עלבוסם והביא פורעניות על מצרים: מבכור
פרעה עד בכור השפחה. כל הפחותים מבכור פרעה וחשובים מבכור השפחה
היו בכלל. ולמה לקו בני השפחות שאף הם היו משעבדים בהם ושמתים בלרתם:
וכר בכור בהמה. לפי שהיו עובדין לה וכשקב"ה נפרע מן האומה נפרע
מאלהיה (מכילתא): (ז) לא יחרץ כלב לשנוי. אומר חלי שהוא לשון שנו
לא ישקוק (יהושע י') לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשונו לא שנון (ש"ב
ה') אז חרץ השתן (ישעיה מ"א) למורג חרוץ שנון (משלי כ"א) מחשבת חרוץ
אדם חרוץ ושנון (שם י') ויד מרוזים תעשיר חריפים סוחרים סנונים: אשר
יפלה. ידיל: (ח) וירדו כל עבדיה. חלק כבוד למלכות שהרי בסוף ירד
פרעה בעלמו אליו בלילה ויאמר קומו לכו מסך עמי ולא אמר לו משה מחלם
וירדו אלי והשתחוים לי (וזכרים ק"ב): אשר ברגליך. ההולכים אחר עמך
והלכות: ואחרי כן אצא. עס כל העם מארץ: ויצא מעם פרעה. כשנמר
דבריו יאל מלפניו: בחרי אף על שאמר לו אל תוסף ראות פני: (ט) למען

יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פְּרַעַה לְמַעַן רַבּוֹת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה לֹא יִקְבֹּץ מִנְכֹּן פְּרַעַה בְּדִיל לְאַסְנֹתָהּ מִפְּתֵי
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־הַמּוֹפְתִים
הָאֵלֶּה לְפָנָיו פְּרַעַה וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת־לֵב פְּרַעַה
וְלֹא־שָׁלַח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ־סִי: וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
עָבְדוּ יְיָ כֹּף מוֹפְתֵיָהּ הָאֵלֶּה קִדְּם פְּרַעַה וְאַתְקִיף יי יְיָ לִפְנֵי דְפְרַעַה וְלֹא
שָׁלַח יְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ־סִי: יב א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה
וְלֹאֲהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמִימְרֵי: ב הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ
חֲדָשִׁים רֹאשֹׁן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: יג וַיְהִי הַיּוֹם
לְכֹן רִישׁ יְהִיָּא קִדְמָתָהּ הוּא לְכֹן לְיַרְחֵי שְׁתָּא: ג דְּבָרוּ אֶל־כָּל
עַדְתַּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֵשֶׂר לְחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם

איש

רש"י

רבות מופתי. מופתי שנים רבות ג' מכת בכורות וקריעת ים סוף ולעשר את
מלרים: (י) ומשה ואהרן עשו וגו'. כבר כתב לנו זאת בכל המופתים ולא
שגאה כאן אלא בשביל לסמכה לפרשה של אחריה: (א) ויאמר ה' אל משה
ואל אהרן. בשביל שיהיו עשה וטרח במופתים כמשה חלק לו כבוד זה במלוא
ראשונה שללו עם משה בדבור: בארץ מצרים. (מכילתא) חוק לכרך או אינו
אלא בחוק הכרך ת"ל כלאתי את העיר וגו' ומה תפלה קלה לא התפלל בחוק
הכרך לפי שהיתה מלאה גלולים דבור חמור כזה לא כ"ש: (ב) החדש הזה.
(מכילתא ש"ר) הראה לבנה בחידושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ר"ת.
ואין מקרא יולא מידי פשוטו על חדש ניסן אמר לו זה יהיה ראש לסדר מנין
החדשים שיהא אייר קרוי שני סיון שלישי: הוזה. תקשה משה על מולד הלבנה
באיזו שיעור תראה ותהיה ראיה לקדש והראה לו. באלבנה את הלבנה ברקיע
ואמר לו כזה ראש וקדש. וכילד הראה והלא לא היה מדבר עמו אלא ביום
שנאמר (לעיל ז') ויהי ביום דבר ה' (ויקרא ז') ביום אותו (במדבר ט"ו) מן היום
אשר נזכר ה' והלאה אלא סמוך לשקיעת החמה נאמר לו פרשה זו והראה עם
חשכה: (ג) דברו אל כל עדת. (מכילתא) וכי אהרן מדבר והלא כבר נאמר
אתה תדבר אלא חולקין כבוד זה לזה ואומרים זה לזה למדני והדבור יולא מנין
שניהם כאלו שניהם מדברים: אך כל עדת ישראל וגו' בעשור חחדש.
מכילתא

אִישׁ יֵשֶׁה לְבַיַּת־אִבְתָּהּ יֵשֶׁה לְבַיַּת: מִיָּדָיו עִם כָּל בְּנֵי־שְׁתָּא
דְּיִשְׂרָאֵל לְמִימְרֵי בְּעֵסְרָא לְיַרְחֵי תְּדִין וַיִּסְבּוּן לַחֹן גְּבַר אִמְרָא לְבַיַּת אִמְרָא
אִמְרָא לְבַיַּת: ד וַאֲסִימַעַט הַבַּיִת מַהֲיֹזֵת מוֹשֶׁה וְלִקְחָהּ
הוּא וּשְׂכָנָהּ הִקְרִיב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נִפְשֵׁת אִישׁ
לְפָנָיו אָכְלוּ תִכְסוּ עַל־הַשָּׁה: וַאֲסִימַעַט הַבַּיִת מַהֲיֹזֵת מוֹשֶׁה וְלִקְחָהּ
עַל אִמְרָא וַיִּסְבּוּ הוּא וּשְׂכָבָהּ דְּקָרִיב לְבַיַּתָּהּ בְּמִנְיֹן נִפְשֵׁתָהּ גְּבַר לְפָנָיו
מִיכִלָּה תִתְמַנְנֵן עַל אִמְרָא: ה יֵשֶׁה תָּמִים זָכַר בְּיַיִן שָׁנָה
יְהִי לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׁים וּמִן־הָעֵינִים תִּקְחוּ: אִמְרֵי שְׁלִישִׁים
דְּכַר בְּרַשְׁתָּהּ יְהִי לְכֹן מִן אִמְרָא וּמִן עֵינָא תִסְבּוּן: ו וְהָיָה לָכֶם
לְמוֹשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לְחֲדָשׁ הַזֶּה וּשְׁחַמוּ

אתו

* בספרים מדויקים בסרכא לא בדרגא.

רש"י

(מכילתא) דברו היום בראש חודש שיקחויו בעשור לחודש: הוזה. פסח מלרים
מקחו בעשור ולא פסח דורות (פסחים ל"ז): שנה לבית אבות. (שם) למשפחה
אחת הרי שהיו מרובין יכול שה אחד לכולן תלמוד לומר שה לבית: (ד) ואם
במעט הבית מהיות משה. ואם יהיו מועטין מהיות משה אחד שאין יכולין
לאכלו ויבא לידי נותר ולקח הוא ושכנו וגו' זה משמעו לפי פשוטו. ועוד יש
בו מדרש ללמד שאחר שנמנו עליו יכולין להתמעט ולמשוך ידיהם הימנו ולהמנות
על שה אחר אך אם באו למשוך ידיהם ולהתמעט מהיות משה יתמעטו בעוד
השה קיים בהיותו בחיים ולא משנשחט (פסחים פ"ט): במכסת. חשבון וכן
(ויקרא ז') מכסה הערך: לפי אברו. הראוי לאכילה פרט לחולה ולזקן שאין
יכולין לאכול כזית (מכילתא): תכסו. תחמנו: (ד) תמים. צלל מוס: בן שנה.
כל שנתו קרוי בן שנה כלומר שגולד בשנה זו: מן הכבשים ומן העזים.
או מזה או מזה שאף עז קרויה שה שנאמר (דברים י"ד) ושה עזים: (ו) והיה
לכם רמשמרת. זה לשון בקור שטעון בקור ממוס ארבעה ימים קודם שחיתה
ומפני מה הקדים לקחתו לשחיתו ארבעה ימים מה שלא היה כן בפסח דורות
היה רבי מתיא בן חרש אומר הרי הוא אומר (יחזקאל ט"ז) ואתעבור עליך
ואראך והנה עתך עת דודים הגיעה שזועה ששעתי לאזרהם שאגאל את בניו
ולא היו בידם מלות להתעסק בהם כדי שיגאלו שנאמר (שם) ואת ערום ועריה
ונתן להם שתי מלות דם פסח ודם מילה שאלו באותו הלילה שנאמר מתבוססת
בדמיון (שם) בשני דמים ואומר (זכריה ט') גם את בדם בריקך שלחתי אסיריך
מבור חין מים בו ושהיו שטופים באילנים אמר להם משכו וקחו לכם משכו
דיכם מאילנים וקחו לכם לאן של מזה: ושחמו אתו וגו'. וכי כולן שחמנו
אלא

אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים: ויהי לבון
 למטרא עד ארבעא עשרא יומא לירחא הדיו ויבסון יתה כל קהלא
 כנשתא דישראל בין שמשאי: ז ולקחו מן הים ונתנו על--
 שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו
 אתו בהם: ויבסון מן דמא ויתנון על תרין ספייא ועל שקפאי על
 בתיא דיקרון יתה בהון: ח ואכלו את הבשר בפליה
 תזה צלי אש ומצות על מררים יאכלהו: ויבסון ית
 בסרא בפליה ההוא מני נור ופסיר על מדרין יבליה: ט אל--
 תאכלו ממנו נא ובשר מבשר במים כי אם צלי--
 אש ראשו על ברעיו ועל קרבו: יא תיכלון כנה פד מי
 ואף יא בשרא מבשר במיא אלהן מני נור רישה ער פרעוהי וער גנה:

ולא

רש"י

אלא מכאן ששלוחו של אדם כמוהו (מכילתא קידושין מ"א): קהל עדת ישראל.
 קהל ועדה וישראל. מכאן אמרו פסמי לבור נשחטין בשלש כתות זו אחר זו
 נכנסת כח ראשונה נטעלו דלתות העזרה וכו' כדאיתא בפסחים (דף ס"ד):
 ביי הערבים. משש שעות ולמעלה קרוי בין הערבים שהמשמ נטעה לבית מצואו
 לערוב. ולשון בין הערבים נראה בעיני אותן שעות שבין עריבת היום לעריבת
 הלילה עריבת היום בתחילת שבע שעות מני יטו לללי ערב ועריבת הלילה
 בתחילת הלילה. ערב לשון נשף וחסך כמו (ישעיה כ"ד) ערבה כל שמחה:
 (ז) ולקחו מן הדם. זו קבלת הדם יכול ביד ת"ל אשר בסף: המזוזות. הם
 הזקופות אחת מכאן לפתח ואחת מכאן המשקוף. הוא העליון שהדלה שוקף
 עליו כססוגרין אותו לינע"ל בלעז (אבערשולע). ולשון שקיפה חבטה כמו
 (ויקרא כ"ז) קול עלה נדף טרפא דשקוף. חבורה משקופי: על הבתים אשר
 יאכלו אתו בהם. ולא על משקוף ומזוזות שבבית הסבין ובבית הבקר שאין
 דרין בתוּק: (ח) את הבשר. ולא גידים ועלמות (מכילתא פסחים פ"ג): ומצות
 על מרורים. כל עשב מה נקרא מרור וליום לאכול מרור זכר לומררו את
 חייסה: (ט) אך תאכלו ממנו נא. שאינו ללוי כל זורכו קורחו נא בלשון ערבי:
 ובשר מבושר. כל זה בחזרת לא תאכלו (שם פ"א): במים. מנין לשאר משקין
 ת"ל ובשל מבשל מ"מ (שם): כי אם צלי אש. למעלה גזר עליו במלות עשה
 וכאן הוסיף עליו ל"ם אל תאכלו ממנו כי אם צלי אש: ראשו ער ברעיו.
 גולשו כולו כאחד עם ראשו ועם כרעיו ועם קרבו ובני מעיו נותן לתוכו אחר

והדחם

ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר
 באש תשרפו: ויא תשארו מנה עד צפרא ודישתאר מנה עד
 צפרא בנורא תוקדון: יא וככה תאכלו אתו מתניכם
 חגרים נעליכם פרגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם
 אתו בחפזון פסח הוא ליהוה: ויבסון תיכלון יתה חרציכון
 יהון אסירין מסניכון פרגליכון וחסריכון בידיוון ותיכלון יתה בכחירי
 פסחא הוא קדם יי: יב ועברתי בארץ מצרים בפליה
 תזה והביתי כלל בכור בארץ מצרים מאדם ועד--
 בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה:
 ואתגליתי בארשא דמצרים בפליה הדיו ואקטול כל בוכרא בארשא
 דמצרים מאנשא ועד בעירא ובכל מעות מצראי אעבד דינין אנא יי
 יג והיה הים לכם לאת על הבתים אשר אתם שם

וראיתי

רש"י

הדחם (שם ע"ד) ולשון על כרעיו ועל קרבו כלשון (שמות י"ג) על לבאותם כמו
 בלבאותם כמות שהן אף זה כמות שהוא כל בשרו משלם: (י) והנותר ממנו עד
 בקר. מה ת"ל עד בקר פעם שניה ליתן בקר על בקר שהבקר משמעו משעת
 הנך החמה ובא הכתוב להקדים שאסור באכילה מעלות השחר זהו לפי משמעו.
 ועוד מדרש אחר למד שאינו נשרף ביום טוב אלא ממחרת וכך תדרשנו
 והנותר ממנו בבקר ראשון עד בקר שני תעמוד ותשרפו: (יא) מתניכם חגורים.
 מזומנים לדרך: בחפזון. לשון בהלה ומהירות כמו (ש"א כ"ג) ויהי דוד נחפו
 ללכת. (מ"ב ז') אשר השליכו ארס בחפזם: פסח הוא ל'ה'. הקרבן הוא קרוי
 פסח על שם הדילוג והפסיחה שהקב"ה מדלג בסי ישראל מבין בסי מזרים
 וקופץ ממלרי למלרי וישראל אמלעי נמלט ואחס עשו כל עבודותיו לש"ש (ד"א)
 דרך דילוג וקפילה זכר לשמו שקרוי פסח וגם פסק"א לשון פסיעה:
 (יב) ועברתי. כמלך העובר ממקום למקום ובהעברה אחת וברגע אחד כולן
 לוקין (מכילתא): בר בכור בארץ מצרים. אף בכורות אחרים והם במלרים.
 ומנין אף בכורי מזרים שבמקומות אחרים ת"ל (ההלים קל"ו) למכה מזרים
 בצבוריהם: מאדם ועד בהמה. מי שהחיל בעבירה תחלה ממנו מתחלת
 הפורענות: ובכל אלהי מצרים. של עץ נרקבת ושל מחכת נמסת ונכתה לארץ:
 אעשה שפטים אני ה'. אני בעלמי ולא ע"י שליח: (יג) והיה הים לכם לאת.
 לכם לאות ולא לאחרים לאות מכאן שלא נחמו הדם אלא מצפנים: וראיתי את

הדם

וְרֵאִיתִי אֶת־הַהָרִים וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא־יְהִי בְכֶם נֶגְף
לְמִשְׁחִית בְּהַבְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיְהִי דְמָא לְכוּן לָאת עַל
בְּתִיָא דִּי אַתּוּן תַּמָּן וְאַתּוּן יַת דְּמָא וְאַיְהוּס עֲיָיכוּן וְלֹא יְהִי בְכוּן מוֹתָא
לְחַבְרָא בְּמִקְמַי בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

בא יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל
הסדרה ותרגום והפמרה:

יָד וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וְחֲנֻתֶם אֶתּוֹ תַּג
לְיַהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְנְגְהוּ:
וַיְהִי יוֹמָא הַדִּין לְכוּן לְדוֹכְרָנָא וְתַחנְגוּן יַתְּהָ תַּגָּא קְדָם יְיָ לְדַרְיִכוּן קַיִם
עֲלֵם תַּחנְגְנָה: מוֹ שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֵּאבְלוּ אַךְ בְּיּוֹם

הראשון

רש"י

הדם. הכל גלוי לפניו אלא אמר הקב"ה נותן אני את עיני לראות שאתם
עסוקים במלותי ופוסח אני עליכם: ופסחתי. וחמלתי גדומה לו (ישעיה ל"א)
פסוח והמליט ואני אומר כל פסחה לשון דלוג וקפילה. ופסחתי מדלג היה
מבתי ישראל לבתי מצרים שהיו שרוים זה בתוך זה. וכן (מ"א י"ח) פוסחים על
שתי הסעיפים וכן כל הפסחים הולכים כקופלים. וכן פסוח והמליט מדלגו
וממלטו מבין המומתים: ולא יהיה בכם נגף. אבל הוזה הוא במלרים (מכילתא)
הרי שהיה מלרי צביתו של ישראל יכול ימלט ת"ל ולא יהיה בכם נגף אבל
הוזה במלרי שבצחיקם. הרי שהיה ישראל צביתו של מלרי שומע אני ילקה
כמותו ת"ל ולא יהיה בכם נגף: (יד) לזכרון. לדורות: וחגותם אותנו. (מכילתא)
יום שהוא לך לזכרון אתה חוגגו ועדיין לא שמענו אי זהו יום הזכרון ת"ל
זכור את היום הזה אשר ילאתם למדנו שיום היליאה הוא יום של זכרון ואיזה
יום ילאו ת"ל (במדבר ל"ג) ממחרת הפסח ילאו הוי אומר יום ט"ו בניסן הוא
של י"ט שהרי ליל ט"ו אכלו את הפסח ולבקר ילאו: לדרתיכם. שומע אני
מישום דורות שנים ת"ל חקת עולם תחננהו (מכילתא): (שו) שבעת ימים.
שטי"א של ימים: שבעת ימים מצות תאבדו. ובמקום אחר הוא אומר
(דברים ט"ז) ששת ימים תאכל מלות (פסחים ק"ב) למד על שביעי של פסח
שאינה חובה לאכול מזה ובלבד שלא יאכל חמץ מנין חף ששה רשות ת"ל שבעת
ימים זו מדה בתורה דבר שהיה בכלל וילא מן הכלל ללמד לא ללמד על עלמו
בלבד ילא אלא ללמד על הכלל כולו ילא מה שביעי רשות חף ששה רשות יכול
חף לילה הראשון רשות ת"ל בערב תאכלו מלות הכסוב קבעו חובה (שם כ"ח):

אך

הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם כִּי אֶבְרָאֵל חֲמִין
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרֵאשׁוֹן עַד־
יוֹם הַשְּׁבִיעִי: שְׁבַעַת יוֹמִין פְּטִירָא תִּיבְלוּן בְּרַם בְּיוֹמָא קְדָמָה
תִּבְמָלוּן חֲמִיעַ מִבְּתִיכוּן אַרְי כֵּל דִּיכּוּל חֲמִיעַ וַיִּשְׁתַּצִּי אֲנָשָׁא הָהִיא
מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹמָא קְדָמָה עַד יוֹמָא שְׁבִיעִיעָה: מוֹ וּבְיּוֹם הָרֵאשׁוֹן
מִקְרָא קְדִישׁ וּבְיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קְדִישׁ יְהִי לָכֶם
כְּרִמְלָאכָה לֹא־יַעֲשֶׂה בָהֶם אַךְ אִשֶּׁר יֵאבְדַּר לְכָל־
נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם: וּבְיוֹמָא קְדָמָה מְעַרַע קְדִישׁ
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעִיעָה מְעַרַע קְדִישׁ יְהִי לְכוּן כִּי עֵיבִידָא לָא יִתְעַבֵּד בְּהוּן
בְּרַם דִּי מִתְאָכְל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא בְּלַחְדוּהִי יִתְעַבֵּד לְכוּן: יוֹ וּשְׁמַרְתֶּם
אֶת־הַמִּצּוֹת כִּי בְּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־
צְבָאוֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה
לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: וְתַשְׂרוּן יַת פְּטִירָא אַרְי בְּבָרְן יוֹמָא
הַדִּין אֲפִיקִית יַת חֵילִיכוּן מִאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וְתַשְׂרוּן יַת יוֹמָא הַדִּין לְדַרְיִכוּן

קים

רש"י

אך ביום הראשון תשביתו שאור. מערב י"ט וקרוי ראשון לפי שהוא לפני
השבעה ומלינו מוקדם קרוי ראשון כמו (איוב ט"ו) הראשון אדם תולד הלפני
אדם נולדת. או אינו אלא ראשון של שבעה ת"ל לא תשחט על חמץ. לא תשחט
הפסח ועדיין חמץ קיים (מכילתא): הגפיש ההוא. כשהיא בנפשה וזדעתה
פרט לאנוס: מישראל. שומע אני תכרת מישראל ותלך לה לעם אחר ת"ל
במקום אחר מלפני בכל מקום שהוא רשותי: (שו) מקרא קדש. מקרא שם
דבר קרא אותו קדש לאכילה ושתייה וכסות (מכילתא): לא יעשה בהם. אפילו
ע"י אחרים: הוא לבדו. (יכול חף לעו"ג ת"ל הוא לבדו יעשה לכם לכם ולא
לעו"ג) הוא ולא מכשיריך שאפשר לעשותן מערב יום טוב: לבד נפש. אפי'
לבהמה יכול חף לנכרים ת"ל לכם (נ"א אך) (בילה כ"ח ב"ר): (יז) ושמרתם
את המצות. שלא יבאו לידי חמץ מכלן אמרו הפה תלפוש בזון. רבי יאשיה
אומר אל תהי קורא את המלות אלא את המלות כדרך שאין מחמילין את המלות
כך אין מחמילין את המלות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד: ושמרתם
את היום הזה. ממלאכה: לדרתיכם חקת עולם. לפי שלא נאמר דורות וחקת
עולם על המלאכה אלא על החגיגה לכך חזר ושגאו כאן שלא תאמר אזרת

כל

קיים עלם: יח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב
תאכלו מצות עד יום האחר ועשרים לחדש בערב:
בניסן בארבעה עשר יומא לירחא ברמשא תיכלון פטרא עד יומא
עסרון ומד לירחא ברמשא: יט שבועת ימים שאר לא
ימצא בבתיכם פי וכל אכל מחמצת ונכרתה
הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ:
שבועת יומין המיר לא ישחכח בבתיכון ארי כל דיכול מחמצא וישתצי
אנשא תהיא מבנשתא דישראל בניזרא וביציקא דארעא: כ כל
מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות: פ
כל מחמצא לא תיכלון בכל מותבניכון תיכלון פטרא: חמישי
כא ויקרא משה לכל וקני ישראל ויאמר אלהם
משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח:
וקרא משה לכל סבי ישראל ואמר לחון אתגידו וסיבו לכוון (מן בני)
ענא לזרעיתכון וכוסו פסחא: כב ולקחתם אגרת אזור

יטבלהם

רשי

כל מלאכה לא יעשה לא לדורות נאמרה אלא לאותו הדור: (יח) עד יום האחר
ועשרים. למה נאמר והלא כבר נאמר שבעים ימים לפי שנאמר ימים לילות
מנין ת"ל עד יום האחד וגו' (יט) לא ימצא בבתיכם. מנין לגבולין ת"ל בכל
גבולך. מה ת"ל צבתיכם מה ציתך צבתיך אף גבולך צבתיך ילא חמו
של נכרי שהוא אכל ישראל ולא קבל עליו אחריות: כי כל אובל מחמצת.
לענוש כרת על השחור והלא כבר ענש על החמץ אלא שלא תאמר חמץ שהיו
לאכילה ענש עליו שאור שאינו ראוי לאכילה לא יענש עליו (מכילתא) ואם ענש
על השחור ולא ענש על החמץ הייסי אומר שאור שהוא מחמץ אחרים ענש עליו
חמץ שאינו מחמץ אחרים לא יענש עלי לך נאמרו שניהם: בגר ובאזרח
הארץ. לפי שהנס נעשה לישראל הולך לרבות את הגרים: (כ) מחמצת לא
תאכלו. אזכרה על אכילה שאור. כל מחמצת. להביא את הערובות: בבכ
מושבותיכם תאכלו מצות. זה כל למד שיהא ראוי לאכל בכל
מושבותיכם פרט למעשר שני וחלות תודה (מכילתא ע"ט) [שאינה ראוי לאכל
בכל מושבות אלא בירושלים]: (כא) משכו. מן שיש לו לאן ימשך משלו:
וקחו. מי שאין לו יקח מן השוק: למשפחתיכם. שה לבית אבות: (כב) אזור.

מן

ומבלתיכם בדם אשר בסף והנעתם אל המשקוף
ואר שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא
תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: ותסבון אגרת אזור
ותמלון בדמא דבמנא ותדון לשקפא ולתרין ספיא מן דמא דבמנא
ואתון לא תפקון אנש מתרע ביתיה עד צפרא: כג ועבר יהוה
לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל
שתי המזוזות ופסח יהוה על הפתח ולא יתן
המשחית לבא אל בתיכם לנגף: ואתגלי יי לממתי ית
מצראי ויחזו ית דמא על שקפא ועל תרין ספיא ויחוס יי על תרעא ויא
ישבוק לתבא למיעל לבתיכון לממתי: כד וישמרתם את הדבר
הזה לחק לך ולבניך עד עולם: ותשרון ית פתגמא הדיו
לקים לך ולבניך עד עלמא: כה והיה כיתבאו אל הארץ
אשר יתן יהוה לכם באשר דבר ושמרתם את
העברה הזאת: ויהי ארי תעלון דארעא דיתן יי לכוון פמא די
מגיל ותשרון ית פלחנא הדיו: כו והיה כיתבאו אל יכם
בניכם מה העברה הזאת לכם: ויהי ארי ישרון לכוון בניכון
מה פלחנא הדיו לכוון: כז ואמרתם ובחפסח הוא ליהוה
אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו

אח

רשי

מן ירק שיש לו גבעולין: אגודת אזור. ג' קלחין קרויין אגודה: אשר בסת.
בכלי כמו ספות כסף: מן הדם אשר בסף. למה חזר ושאלו שלא תאמר
שבילה אחת לשלש המתנות לך נאמר עוד אשר בסף שיהא כל נתינה ונתינה
מן הדם אשר בסף על כל הגעה שבילה: ואתם לא תצאו וגו'. מגיד שמאחר
שנתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין לדיק לרשע ולילה רשות למחבלים
הוא שנאמר (תהלים ק"ד) בו תרמוש כל חיתו יער: (כג) ופסח. וחמל וי"ל
ודלג: ולא יתן המושחית. ולא יתן לו יבנה לבא כמו (בראשית ל"א) ולא
נחמו אלהים להרע עמדי: (כד) והיה כי תבאו. תלה הכתוב מלוא זו צדיחס
לארץ ולא נחייבו במדבר אלא בפסח אחד שעשו בשנה השנית על פי הדבור:
כאשר

את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו: כז ותימרון דבח תים הוא קדם יי די חס על בתי בני ישראל במצרים פד הנה מחי ית מצראי וית פתנא שזיב וברע עמא ומגדו: כח וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה ואהרן בן עשו: ט ואזלו ועבדו בני ישראל כמא דפריד יי ית משה ואהרן ביעבדו: ששי כמ ויהי פחצי הלילה ויהוה הכה כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה: והנה בפלגות ליליא ויי קמל פל בוקרא בארעא דמצרים מבוקרא דפרעה דעתיד למתב על פורסי מלכותה עד בוקרא דשביא די בבית אסירי וכל בוקרא דבעירא: ל ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים כראין בית אשר אין שם מת: וקם פרעה ליליא הוא וכל

עבדוהי

רש"י

כאשר דבר. והיכן דבר (שמות ו') והבאתי אתכם אל הארץ וגו': (כז) ויקד העם. על צעורה הגאולה וביאת הארץ וצעורה הצניס שהיו להם: (כח) וילכו ויעשו וגו'. (מכילתא) וכי כבר עשו והלא מראש חודש נאמר להם אלא מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאלו עשו: וילכו ויעשו. אף ההליכה מנה הכתוב ליתן שכר להליכה ושכר לעשיה: כאשר צוה ה' את משה ואהרן. להגיד שצדק של ישראל שלא הפילו דבר מכל מצות משה ואהרן ומהו כן עשו אף משה ואהרן כן עשו: (כט) ויהי. כל מקום שנאמר וה' הוא וביה דינו שהיו לשון תוספת הוא כמו פלוני ופלוני: הבה כל בכור. אף של אומה אחרת והוא במלרים: מבכור פרעה. אף פרעה בכור היה וגשתיר מן הצבורי ועליו הוא אומר (שמות ט') בעבור זאת העמדתך: עד בכור השבי. שהיו שמחין לאדם של ישראל ועוד שלא יאמרו יראתנו הביאה הפורענות זו ובכור השפחה בכלל היה שהרי מנה מן החשוב שצולן עד הפחות ובכור השפחה חשוב מבכור השבי: (י) ויקם פרעה. ממתו: לילה. ולא כדרך המלכים בשלש שעות ביום: הוא. תחילה ואח"כ עבדיו מלמד שהיה הוא מחזר על בני עבדיו ומעמידן: כי אין בית אשר אין שם מת. יש שם בכור מת אין שם בכור גדול שבבית קרוי בכור שנאמר (תהלים פ"ט) אף אני בכור אהנהו ד"א מלריות

ייצ"ט

עבדוהי וכל מצרים והות צוהתא רבתיא במצרים ארי לית ביתא די לית הנה בה תמן מתא: לא ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את יהוה כדברכם: וקרא למשה ולאהרן ליליא ויאמר קומו פוקו מנו עמי אף אתון אף בני ישראל ואזלו פדחו קדם יי כמא דהגיתון אמרין: רב גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אתי: אף ענבון אף תורבון דברו כמא די מליתון ואזלו וצלו אף עמי: לג ותחזק מצרים על העם למחר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים: ותקיפת מצרים על עמא לאותתאה לשפחותהון מן ארעא ארי אמרו כגנא מיתין: לד וישא העם את צעקתם בצקן טרם יחמין משאלתם צרות בשמלתם על שבכמם: ונמל עמא ית לישיהון עד לא חמע מותר אצותהון צריר בלבשיהון על פתיהון: לה ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו מבצרים כלי נכסף וכלי זהב ושמלת: ובני ישראל עבדו כפתנמא דמשה וישאלו

(*) הצ' דגושה רש"י מצרים

מזנות תחת צעליהן ויולדות מרווקים פנויים והיו להם צעורות הרבה פעמים הם חמשה לאשה אחת כל אחד בכור לאביו: (לא) ויקרא למשה ולאהרן לילה. מגיד שהיה מחזר על פתחי העיר ולועק היכן משה שריו היכן אהרן שריו: גם אתם. הגזרים: גם בני ישראל. הטף: ולכו עבדו וגו' כדברכם. הכל כמו שאמרם ולא כמו שאמרתי אני בטל לא אשלח בטל מי ומי ההולכים בטל רק לאנכס ובקרכם יג. גם לאנכס גם בקרכם קחו. ומהו כאשר דברתם (שמות י') גם אתה התן צידנו זבחים ועולות: (לב) קחו כאשר דברתם וברכתם גם אותי. התפללו עלי שלא אמות שאני בכור (מכילתא): (לג) כלנו מתים. אמרו לא כגזרת משה הוא שהרי אמר ומת כל בכור וכלן אף הפשוטים מתים ה' או י' צבית א' (מכילתא): (לד) טרם יחמין. המלריות לא הניחוס לשהות כדי חימוץ: משארותם. שירי מלה ומרור (מכילתא): על שבכמם. אע"פ שבהמות הרבה הוליכו עמהם מחצבים היו את המלות (מכילתא): (לה) כדבר

משה

ממצרים מנין דכסף ומנין דדבב ולבושין: לו ויהיה נתן את-תן
העם בעיני מצרים וישאלום וינצרו את-מצרים: פ
ויי יתב ית עפא לרחמין בעיני מצרים וישאלון ורזינו ית מצרים:
לו ויסעו בני-ישראל מרעמסם סבתה כשש-מאות
אלף רגלי הגברים לבד מטף: ונמלו בני ישראל מרעמסם
לסכות בשנת מאה אלפין רגלאין גבריא בר משפלא: לח וגם-ערב
רב עלה אתם וצאו ובקר מקנה פבד מאד:
ואף נוכראין סגיאין סליקו עמהון וענא ותורין בעירא סגי לחדא:
לס ויאפו את-הבצק אשר הוציאו ממצרים ענת
מצות פי לא חמץ בירגישו ממצרים ולא יכלו
להתמהמה וגם-צדה לא-עשו להם: ואפו ית לישא די
אפיקו ממצרים גרצון פטירן ארי לא חמע ארי אתרכו ממצרים ולא
יכלו לאתעפבא ואף וודין לא עבדו להון: מ ומניש בני ישראל

אשר

(*) לבד בכל הספרים הישנים הכדויקים בפתח וכן הדפים הרווחה ו"ל וכן כתוב במסורה שופטים
ו' ה' שנמסר שם בוח הלשון "לבד לית זקף קמץ וכל משכנא ומספד דתרי עשר דכותיה
קמציין פו' דכל לבד דכתיב גבו כשבנא בפ' תרומה ומספד דתרי עשר הוא בזכרי' י"ב בפזוק
וספדה הארץ, הטה קמציין, ושאר א בפתח, וא"כ גם כאן צריך להיות בפתח, ומה שנמסר במס"ג
לקמן כ"ג"ט "קבד: כל הדין ספרא ותריסר קמץ וכל שאר קריין פתח במ"א תציג אותו לבדי
שופטים" ביראי מלח ספרא הוא טעות, וצ"ל כל הדין ענינא. (מסורת הקריאה)

רש"י

במשה. שאמר להם במלרים (שמות י"א) וישאלו איש מאה רעהו: ושמועות.
אף הן היו חסודות להם מן הכסף ומן הזהב והמאומר בפסוק חסוד (מכילתא):
(ל"ו) וישאלום. אף מה שלא היו שואלים מהם היו נוטים להם אתה אומר
אחד טול שנים ולך: וינצלו. ורוקינו: (ל"ז) מרעמסם סבותה. ק"ך מיל היו
ובאו סס לפי שעה שנאמר (שמות י"ט) ואשא אתכם על כנפי נשרים: הגברים.
מבן עשרים שנה ומעלה: (לח) ערב רב. תערובות אומות של גרים: (ל"ט) ענת
מצות. חררה של מלה בלשון שלל החמץ קרוי מלה: וגם צדה לא עשו להם.
(מכילתא) לדרך. מגיד שבתן של ישראל שלא אמרו היהך נלא למדבר בלא לזה
אלא האמינו והלכו הוא שמפורש בקבלה (ירמיה ב') זכרתי לך חסד נעורייך
הבנת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה יומה סכר מפורש אחרי
קודם ישראל לה' וגו': (מ) אשר ישבו במצריים. אחר שאר הישיבות שישבו
גרים

אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות
שנה: ומותב בני ישראל די יתיבו במצרים ארבע מאה ותלתין שנין:
מא ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה
ויהי בעצם היום הזה יצאו כל-צבאות יהוה מארץ
מצרים: והנה מסוף ארבע מאה ותלתין שנין והנה בכרו יומא הדין
נפקו כל חיליא דיי מארעא דמצרים: מב ליל שמורים הוא
ליהוה להוציאם מארץ מצרים הוא-הלילה הזה ליהוה
שמורים לכל-בני ישראל לדרתם: פ ציצי נמיר הוא קדם יי
למפקותהון מארעא דמצרים הוא ליליא הדין קדם יי נמירין לכל בני ישראל
לדריהון: מנ ויאמר יהוה אל-משה ואהרן זאת חקת הפסח
כל-בן-גבר לא-יאכל בו: ואמר יי למשה ולאהרן דא גזירת

פסחא

רש"י

גרים בארץ לא להם: שלשים שנה דארבע מאות שנה. בין הכל משולד
יחק עד עכשו היו ארבע מאות שנה משהיה לו זרע לאברהם נתקיים כי גר
יהיה זרעך ושלשים שנה היו משנזרה גזרת בין הכתרים עד שגולד יחק. וא"א
לומר באמ"ל לבדה שכו" קסה מן הבאים עם יעקב ה' לא חסוד כל שנותיו
וכל שנות עמרים בנו ושמונים של משה לא תמלאם כל כך ועל כרחך הרבה שנים
היו לקהת עד שלא ירד למלרים והרבה משנות עמרים ובלעים בשנות קהת והרבה
משמונים של משה ובלעים בשנות עמרים הרי שלא תמלא ד' מאות לביאת מלרים
והזקקת לומר על כרחך שאף אחר הישיבות נקראו גרות אפי' בחברון כענין
שנאמר (בראשית ל"ה) אשר גר שם אברהם ויחק ואומר (שמות ו') את ארץ
מגוריהם אשר גרו בה לפיכך אתה לריך לומר כי גר יהיה זרעך משהיה לו זרע
וכשתמנה ארבע מאות שנה משולד יחק תמלא מביאתן למלרים עד יליאתן ר"י
שנה וזה אחד מן הדברים שסינו לתלמי המלך: (מא) ויהי מקץ שלשים שנה
וגו' ויהי בעצם היום הזה. (מכילתא) מגיד שכיון שהגיע הקץ לא עכבן המקום כהרף
עין כע"ו בניסן בלח מלאכי השרת אלל אברהם לבשרו כע"ו בניסן גולד יחק
וכע"ו בניסן גזרה גזירת בין הכתרים: (מב) ציצי שמורים. שהיה הקב"ה שומר
ומלפה לו לקיים הבטחתו להוציאם מארץ מלרים: הוא הרידה הזה דה'.
הוא הלילה שאמר לאברהם בלילה הזה אני גואל את בניך: שמורים רב"ל בני
ישראל לדרתם. משומר ובא מן המזיקין כענין שנאמר ולא יתן המשחית וגו':
(מג) זאת חקת הפסח. כ"ד בניסן נאמרה להם פרשה זו: כל בן גבר.

שנאמרו

פסקא פל בר ישראל דישתמד לא יכור בה: מד וכל עבד איש
 מקנת כסף ומלתה אתו אז יאכל בו: וכל עבד נכר
 זביני פסקא ותגור יתה בכון יכור בה: מה תושב ושכיר לא
 יאכל בו: תותבא ואגרא לא יכור בה: מו בבית אחד
 יאכל לא תוציא מן הבית מן חבש חוצה ועצם
 לא תשברו בו: פתבוא חדא יתאכל לא תפיק מן ביתא מן
 פסקא לברא וגרמא לא תתברון בה: מז כל ערת ישראל
 יעשו אתו: כל כנשתא דישאל יעבדון יתה: מה וכי יגור
 אתה גר ועשה פסה ריהוה המול לו כל זכר ואז
 יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא
 יאכל בו: וארי יתגיר עמד גיורא ויעבד פסקא קדם יי מגור לא
 כל דיכורא ובכו יקרב למעבדה ויהי פציבא דארעא וכל ערלא לא
 יכור בה: מט תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר

רש"י בתוככם

שנתכרו מעשיו לאזני שבטים. ואחד נכרי ואחד ישראל מומר במשמע (מכילתא):
 (מד) ומלתה אותו אז יאכל בו. רבו (יבמות ע"ה) מגיד שמילת עבדיו מעכבתו
 מלאכול בפסח דברי רבי יהושע. ר"א אומר אין מילת עבדיו מעכבתו מלאכול
 בפסח. א"כ מה ת"ל אז יאכל בו. העבד: (מה) תרשב. זה גר חושב. ושכיר.
 זה הנכרי ומה ת"ל והלא ערלים הם וגאמר כל ערל לא יאכל בו אלא כגון
 ערבי מהול וגבשוני מהול והוא חושב או שכיר: (מו) בבית אחד יאכל.
 (מכילתא) בחבורה אחת שלא יעשו הנמנין עליו שתי חבורות ויחלקוהו. אחת
 אומר בחבורה אחת או אינו אלא בבית אחד כמשמעו וללמד שאם התחילו
 והיו אוכלים בחצר וירדו גשמים שלא יכנסו לבית ת"ל על הכתים אשר יאכלו
 אותו בהם מכאן שהאוכל אוכל בשני מקומות: רא תוציא מן הבית. מן
 החבורה: ועצם לא תשברו בו. הראוי לאכילה כגון שיב עליו כזית בשר יש
 בו משום שזירת עלם אין עליו כזית בשר או מוח אין בו משום שזירת עלם:
 (מו) בר ערת ישראל יעשו אותו. למה נאמר לפי שהוא אומר בפסח מזרים
 שה לבית אבות שנמנו עליו למשפחות יכול אף פסח דורות כן תלמוד לומר כל
 עדה ישראל יעשו אותו: (מח) ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח
 מיד תלמוד לומר והיה כאזרח הארץ מה אורח בארבעה עשר אף גר בארבעה
 עשר: וכל ערל לא יאכל בו. להביא את שמתו אחיו מחמת מילה שאינו מומר
 לערלות

בתוככם: אורייתא חדא יהא פציבא ולגיורא דיתגורון פניכוון:
 נ ויעשו כל בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה
 ואת אהרן בן עשו: ס ועבדו כל בני ישראל פקמא די פקיד
 יי ית משה וית אהרן בן עבדו: נא ויהי בעצם היום הזה
 הוציא יהוה את בני ישראל מארץ מצרים על-
 צבאתם: פ והנה בכון יומא הדיון אפיק יי ית בני ישראל מארעא
 דמצרים על חיליהון: שביעי יג א וידבר יהוה אל משה
 לאמר: ומקור יי עם משה למימר: ב קדש שלי כל בכור
 פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי
 הוא: אקדש קדמי כל בוקרא פתח כל וקרא בבני ישראל באנשא
 ובבעירא דילי הוא: ג ויאמר משה אל העם זכור את
 היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי
 בתוק יד הוציא יהוה אתכם מזה ולא יאכל חמץ:
 ואמר משה לעמא הוו דכירין ית יומא הדיון די נפקתון ממצרים מבית
 עבדותא ארי בתקופה ידא אפיק יי יתכון מכא ולא יתאכל חמץ:
 ד היום אתם יצאים בחדש האביב: יומא דיון אתון נפקון
 בידהא דאפיבא: ה והיה כייביאך יהוה אל ארץ הפנעני
 והחתי והאמרי והחני והיבוסים אשר נשבע לאבתך

רש"י

לערלות ואינו נלמד מכן נכר לא יאכל בו: (מט) תורה אחת וגו'. (מכילתא)
 להשוות גר לאזרח אף לשאר מלות שבטורה: (ב) פטר כל רחם שפתח את
 הרחם תחילה כמו (משלי י"ז) פוער מים ראשית מדון וכן (תהלים כ"ב) יפטירו
 בשפה יפתחו שפתים: צי הוא. לעלמי קניתיים ע"י שהכיתי בכורי מזרים:
 (ג) זכור את היום הזה. למד שמזכירין יליאת מזרים בכל יום: (ד) בחדש
 האביב. וכי לא היו יודעין באיזה חדש ילאו אלא כך אמר להם ראו חסד
 שגמלכם שהוציא אתכם בחדש שהוא כשר ללאה לא חמה ולא לנה ולא גשמים.
 וכן הוא אומר (תהלים ס"ח) מוציא אס ירים בכוכבות חדש שהוא כשר ללאה:
 (ה) אר ארץ הפנעני וגו'. (תנחומא) אע"פ שלא מנה אלא חמשה עממין כל

לָתֵת לָךְ אֶרֶץ זָבֹת חֶלֶב וְדָבָשׁ וְעִבְדִת אֶת הָעֵבֶרֶה
הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: וַיְהִי אֲרִי יַעֲלֶנְךָ יִי אֶרְעָא דַכְנַעְנָא וְחִתָּאֵי
וְאַמּוֹרָאֵי וְחִזְיָא וַיְבוֹסֵאֵי דִי קַיִים בְּאַבְתְּחָךְ לְמַמְן לָךְ אֶרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב
וְדָבָשׁ וְתַפְלִח יֵת פִּלְחָנָא הָדָא בְּיַרְחָא הַדְּרִין: וְשִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל מִצֵּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תֵגַל לַיהוָה: שִׁבְעָא יוֹמִין
תִּיכּוּל פִּטְרָא וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה תֵּגַל קָדָם יִי: וְצִוִּית יֹאכַל אֶת
שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יִרְאֶה לָךְ חֶמְצִין וְלֹא יִרְאֶה לָךְ
שֵׂאֵר בְּכַל־גְּבֻלָּךְ: פִּטְרִי יִתְאַבֵּל יֵת שִׁבְעַת יוֹמִין וְלֹא יִתְחַזֵּי לָךְ
חֶמֶץ וְלֹא יִתְחַזֵּי לָךְ חֶמֶץ בְּכָר תְּחִימָךְ: וְהִנְדַת לִבְנֶךָ בַּיּוֹם
הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם: וְתִחַזֵּי לִבְנֶךָ בַּיּוֹמָא תְּחִימָא לְמִימְרֵי בְּדִיִּי דִין עֲבָד יִי לִי
בְּמִפְקֵי מִמִּצְרַיִם: וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל־יַדְךָ וְלִזְכָּרוֹן בֵּין
עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּחַיֶּה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְּיַד חֻקָּה

הוצאך

רש"י

שבעה גוים במשמע שכולן בכלל כנעני הם ואחת ממשפחת כנען היתה שלא נקרא
לה שם אלא כנעני נשבע לאבותיך וגו'. באברהם הוא אומר (בראשית ע"ו)
ביום ההוא כרת ה' את אברם וגו' וזלחוק הוא אומר (שם כ"ו) גור בארץ הזאת
וגו' וזיעקב הוא אומר (שם כ"ט) הארץ אשר אתה שוכן עליה וגו' זבת חלב
ודבש. חלב זה מן העוים והדבש זה מן הסמרים ומן הסאנים (מגילה ו') :
את העבודה הזאת. (פסחים ל"ו) של פסח והלא כבר נאמר למעלה והיה כי
הבואו אל הארץ וגו' ולמה חזר ושנאה בשביל דבר שנתחדש בה. בפרשה ראשונה
נאמר (שמות י"ב) והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם בכן
רשע הכתוב מדבר שהוליא את עלמו מן הכלל וכאן והגדת לבן שאלו
יודע לשאול והכתוב מלמדך שהפתח לו אתה בדברי אגדה המושכן את הלב :
(ח) בעבור זה. בעבור שאקיים מצותי כגון פסח מלה ומרור הללו: עשה די
לִי. רמז תשובה לבן רשע לומר עשה ה' לי ולא לך שאלו היית שם לא היית
כדאי ליגאל (מכילתא) (ט) והיה לך לאות. יציאת מצרים היתה לך לאות :
על ידך ולזכרון בין עיניך. רולה לומר שכתוב פרשיות הללו ותקשרם בראש
ובצוע: על ידך. יד שמאל לפיכך ידכה מלא בפרשה שניה (פסוק ע"ו) לדרוש

בה

הוצֵאךְ יְהוָה מִמִּצְרַיִם: וַיְהִי לָךְ לְאוֹת עַל־יַדְךָ וְלִזְכָּרוֹן בֵּין
עֵינֶיךָ בְּדִיִּי תְּחִימָא בְּדִיִּי בְּפִימָךְ אֲרִי בְּיַד תְּקִיפָא אֲפֻקָךְ יִי מִמִּצְרַיִם:
י וְשִׁמְרַת אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֵדָה מִיָּמִים יְמִימָה: פ
וְתִפְרִית קָמָא הָדָא לְזִמְנָה מִזְמַן לְזִמְנָן: יא וְהָיָה כִּי־יִבְאֶרְךָ יְהוָה
אֶרֶץ־אֲרָץ תִּכְנַעְנֵי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ וְלֹא־בִתְיָךְ וְנִתְּנָה
לָךְ: וַיְהִי אֲרִי יַעֲלֶנְךָ יִי אֶרְעָא דַכְנַעְנָא פִּמָּא דִי קַיִים לָךְ וְלֹא־בִתְיָךְ
וַיִּתְּנָה לָךְ: יב וְהָעֵבֶרֶת כָּל־פִּטְרֵי־רַחֲמֵי לַיהוָה וְכָל־פִּטְרוֹ
שֹׁגֵר בְּהִמָּה אֲשֶׁר יִהְיֶה לָךְ הַזְּכָרִים לַיהוָה: וְתַעֲבֹר בְּלִי
פֶתַח וְלֹדָא קָדָם יִי וְכִלֵּי פֶתַח וְלֹד בְּעִירָא דִי יְהִי לָךְ דְּכִרְוִין תְּקַדֵּשׁ קָדָם
יִי וְכִרְוִי פִּטְרֵי חֶמֶר תִּפְדֶּה בְּשָׂה וְאִם־לֹא
תִּפְדֶּה וְעַרְפָּתוֹ וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָךְ תִּפְדֶּה:
וְכִלֵּי פֶתַח (בּוֹכְרָא) בְּחֻמְרָא תִּפְרוֹק בְּאַמְרָא וְאִם לֹא תִּפְרוֹק

ותנקפה

רש"י

בה יד שהיא כהה (מכילתא מנחות ל"ו) : (י) מימים ימימה. משנה לשנה (שם
ל"ו) : (יא) והיה כי יביאך. יש מרבותינו שלמדו מכאן שלא קדשו בכורות
הגולדים במדבר והאומר קדשו מפרש ביהם זו לומר אם תקיימוהו במדבר תזכו
ליכנס לארץ ותקיימוהו שם (מכילתא) : נשבע לך. והיכן נשבע לך (שמות ו')
והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי וגו' : ונתנה לך. (מכילתא) תהא בעיניך
כאלו נתנה לך זו ביום ואל תהי בעיניך כירושם אבות : (יב) והעברת. אין
והעברת אלא לשון הפרשה וכן הוא אומר והעברתם את נחלתו לבתו : שגר
בהמה. נפל שגרתו אמו ושלחתו בלא עמו ולמדך הכתוב שהוא קדוש בצכורה
לפטור את הבא אחריו ואף שאינו נפל קרוי שגר כמו שגר אלפיך. אבל זה
לא בא אלא ללמד על הנפל שהרי כבר כתב כל פטר רחס. ואם תאמר אף
בכור בהמה שמה במשמע בא ופירש במקום אחר בצקרך וזלאתך. לשון אחר
יש לפרש והעברת כל פטר רחס בצכור אדם הכתוב מדבר : (יג) פטר חמור.
ולא פטר שאר בהמה עמאה גורת הכתוב היא לפי שנמשלו בכורי מלרים
לחמורים. ועוד שסייעו את ישראל ביציאתן ממלרים (שאין לך אחד מישראל שלא
נמל הרבה חמורים) טעונים מכספם ומוזבסם של מלרים : תפדה בשת. נמלן
שה לכהן ופטר חמור מותר בהנאה והשה חולין ביד כהן : וערפתו. עורפו
בקופץ מאחוריו והורגו. הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסיד ממונו
(מכילתא) : וכל בכור אדם בבניך תפדה. חמש סלעים פדיונו קלוב במקום
אחר

וְתִקְפֶּה וְכֹל בּוֹכֵרָא דְאַנְשָׁא בְּבִיבָה תְּפָרוֹק: מַפְטִיר יָד וְהָיָה
 כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֵךְ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת וְאָמַרְתָּ
 אֵלָיו בְּחֹק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית
 עַבְדִּים: וַיְהִי אֲרִי יִשְׁאַלְךָ בְּנֵךְ מָחָר לְמִימַר מָה דָא וְתִימַר לֵיה
 בְּתִקּוּף יָדָא אֶפְקָא יי מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוֹתָא: טו וַיְהִי כִי־
 הִקְשָׁה פִרְעֹה לְשַׁלְּחָנוּ וַיְהִיג יְהוָה כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
 מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם וְעַד־בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל־כֵּן אָנִי
 זֹכֵר לַיהוָה כָּל־פֶּטֶר רִחֵם הַזְּכָרִים וְכָל־בְּכוֹר בְּנֵי
 אִפְרָיִם: וְהָיָה אֲרִי אֶקְשִׁי פִרְעֹה לְשַׁלְּחוֹתָנָא וְקַמְל יי כֹּל בּוֹכֵרָא
 בְּאֶרֶעָא דְמִצְרַיִם מִבּוֹכֵרָא דְאַנְשָׁא וְעַד בּוֹכֵרָא דְבַעֲרָא עַל פִּן אָנָּא
 דְבַח יְקָדָם יי כֹּל פֶּתַח וְלֵדָא דְיוֹכְרִין וְכֹל בּוֹכֵרָא דְבְנֵי אֶפְרוֹק:
 טז וְהָיָה לְאוֹת עַל־יְדֹכָה וְלְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינָיְךָ כִּי
 בְּחֹק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם: וַיְהִי לָאֵת עַל יָדְךָ
 וְלִתְפִלּוֹן בֵּין עֵינֶיךָ אֲרִי בְּתִקּוּף יָדָא אֶפְקָא יי מִמִּצְרַיִם:

ס ס ס

ק"ה ימנה סימן. ומפסירין הדבר אשר דבר ה' בירמיה סימן מ"ו:

רש"י

אחר: (יד) כי ישאלך בנך מחר. יס מחר שהוא עכשיו ויש מחר שהוא
 לאחר זמן כגון זה וכגון (יהושע כ"ב) מחר יאמרו בניכם לבנינו דבני גד ובני
 ראובן: מה זאת. זה תנוק טפס שאינו יודע להעמיק שאלתו וסותם ושאל מה
 זאת ובמקום אחר הוא אומר (דברים ו') מה העדוה והחקים והמשפטים וגו'
 הרי זאת שאלת בן חכם. דברה תורה כנגד ארבעה בניס חס רשע ושאינו
 יודע לשאול והשאל דרך חכמה: (טז) ולטוטפות בין עיניך. תפילין ועל סס
 שהם ארבעה בתים קרויין טוטפות טט כתיפי שתיס פת באפריקי שתיס (סנהדרין
 ד') ומנחס חזרו עם (יחזקאל כ"ח) והטף אל דרוס (מיכה ז') אל תסיפו
 לשון דבור כמו ולזכרון בין עיניך האמורה בפרשה ראשונה שהרואה אותם
 קשורים בין העינים יזכור הכס וידבר בו: חסלת פרשת בא

א תְּדַבֵּר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא לְבֹא נְבוּכַדְרֶאֱצַר
 מֶלֶךְ בָּבֶל לְחַבּוֹת אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם: ג תְּגִידוּ
 בְּמִצְרַיִם וְהִשְׁמִיעוּ בְּמִגְדוֹל וְהִשְׁמִיעוּ בְּנֶף וּבִתְחַפְּנַחֶם אָמְרוּ
 הַתִּיצֵב וְהִכְן לָךְ כִּי־אֵכְלָה חֶרֶב סְבִיבָיְךָ: ג מִדּוּעַ נִסְתַּף
 אֲבִירָיְךָ לֹא עָמַד כִּי יְהוָה הִדְפּוּ: ד הִרְבָּה כּוֹשֵׁל גַּם־
 נָפַל אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ קוֹמָה וּנְשָׁבָה אֶל־עַמָּנוּ וְאֶל־
 אֶרֶץ מוֹדְדֵתָנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב חַיּוֹנָה: ה קְרָאוּ שֵׁם פִּרְעֹה מֶלֶךְ־
 מִצְרַיִם שְׂאוֹן הַעֲבִיר הַמוֹעֵד: ו חִי־אֲנִי נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה
 צְבָאוֹת שְׂמוֹ כִּי כְתוּב בְּהַלְוִים וּבְכַרְמֵל בַּיּוֹם יָבוֹא: ז כָּל־
 גֹּזֵל עֲשִׂי־לָךְ יוֹשֶׁבֶת בֵּת־מִצְרַיִם כִּי־נֶף לְשִׁמָּה תִהְיֶה
 וְנִצַּתָּה מֵאֵין יוֹשֵׁב: ח עֲגֹלָה יִפְהַ־פִּיָּה מִצְרַיִם קָרַץ מִצְפּוֹן
 בָּא בָא: ט גַּם־שִׁכְרִיָּה בְּקִרְבָּה כַּעֲגֹלִי מִרְבֵּק כִּי־גַם־הֵמָּה
 הִפְּנוּ נִסּוּ יַחֲדָיו לֹא עָמְדוּ כִּי יוֹם אִידָם בָּא עֲלֵיהֶם עַת
 פִּקְדָתָם: י קוֹלָה בְּנִחַשׁ יִלְךְ כִּי־בַחִיל יִלְכוּ וּבְקַרְדּוֹת בָּאוּ
 לָהּ כַּחֲטָבֵי עֵצִים: יא בָּרְתוּ יַעֲרֶה נְאֻם־יְהוָה כִּי לֹא יִחַקֵּר
 כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֶּה וְאֵין לָהֶם מִסְפָּר: יב הִבִּישָׁה בֵּת־מִצְרַיִם
 נִתְּנָה בְּיַד עַם־צָפּוֹן: יג אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַגְּנִי
 פּוֹקֵד אֶל־אֲמוֹן מִנָּא וְעַל־פִּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם וְעַל־אַרְבֵּיהֶם וְעַל־
 מִדְּבָרֵיהֶם וְעַל־פִּרְעֹה וְעַל הַבְּטָחִים בּוֹ: יד וְנִתְּתִים בְּיַד מִבְּקָשֵׁי
 נַפְשָׁם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאֱצַר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד עַבְדָּיו וְאַחֲרֵי־כֵן
 תִּשְׁכַּן בְּיַמֵּי־קָדָם נְאֻם־יְהוָה: טו וְאַתָּה אֶל־תִּירָא עַבְדֵי
 יַעֲקֹב וְאֶל־תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִגְּנִי מוֹשַׁעַד מִרְחוֹק וְאַת־זִרְעֶךָ
 מֵאֶרֶץ שִׁבְיִים וְשֵׁב יַעֲקֹב וְשִׁקֵּט וְשִׁאֲנֵן וְאֵין מִחֲרִיד: טז אַתָּה
 אֶל־תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה כִּי אֲתָךְ אָנִי כִּי אֶעֱשֶׂה
 כְּלָה בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְחַתִּיךָ לְשִׁמָּה וְאַתָּךְ לֹא־אֶעֱשֶׂה
 כְּלָה וַיִּפְרֹתֶיךָ לְמִשְׁפַּט וְנִקְחָה לֹא אֲנִיךָ:

אחר

* יעקוב מלא ו'

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה פרה פרק ה'

המביא בלי חרם לחטאת טובל ולן על הכבשן רבי יהודה אומר אף מן הבית הוא מביא וכשר שהכל נאמנים על החטאת ובתרומה פותח את הכבשן ונומל רבי שמעון אומר מן הסדר השני רבי יוסי אומר מן הסדר השלישי: המביא בלי חטאת במים שאינם ראויים לקדש צריך לנגב במים שהם ראויים לקדש אינו צריך לנגב ואם לאסוף לתוכו מים מקדשין בין ביד ובין בך צריך לנגב: קרויה שהמביאה במים שאין ראויין לקדש מקדשין בה עד שתטמא נטמאת אין מקדשין בה רבי יהושע אומר אם מקדש הוא בה בתחלה אף בסוף לקדש בה אם אינו מקדש בה בסוף אף לא בתחלה בין ביד ובין בך לא יאסוף

לתוכה

ברטנורא

פרק ה א המביא כלי חרם לחטאת שהולך אל היוצר לקנות ממנו כלי חרם להניח בו אפר הטאת או מי הטאה: טובל ולן על הכבשן מתחיל לשומר בטרה שלל יגע בהן עם הארץ מקודם שיצרו בכבשן דהוא גמר מלאכתו לקבל טומאה: ר"א אף מן הבית הוא מביא וכשר דמהמנין ליה לע"ה אם אומר ששמרו על טהרת הטאת כדאמרי' כפי' חומר בקדש דע"ה נאמנים על טהרת יין לנסכים וזמן למנחות שלא יהא כל אחד ואחד בונה כמה לעצמו ושורף פרה אדומה לעצמו והלכה כר"י: ובתרומה אם מביא כלי חרם להניח בו תרומה: פותח את הכבשן ונומל אע"פ שגמר רוקן ולא שמרו לכיון דעדיין לא נפתח ומלא' אבק ע"ג לא חיישין שמה נגע בו ע"ה דלא החמירו בתרומה: ר' שמעון אומר מסדר השני אם פתח עם הארץ את הכבשן ונטל ממנו כלים אין נוטל מסדר הראשון דיד הכל ממששין בו אבל מסדר השני טהרה הראשון שרי ורבי יוסי מחמיר ואמר אף כסדר השני ואין הלכה לא כרבי שמעון ולא כר' יוסי אלא אף על פי שמה הכבשן פתוח הרי הכל בחזקת טהרה ולוקח אף מסדר ראשון: המביא בלי חטאת כלי שטף שהטבילו כדי למלואת בו מים ולקדשה באפר אם הטבילו במים שאין ראויין לקדש כגון בני מקוה שאינן מים חיים: צריך לנגב הכלי שמה יתערבו שאינם ראויין בראויין אבל אם הטבילו במים חיים הראויין לקדש אין צריך לנגב ואם לאסוף לתוכו מים מקודשים ואם הטבילו להכניס לתוכו מים שכבר נתן עליהם את האפר הפילו הטבילו במים חיים: צריך לנגב שלא יתערבו שאינם מקודשים במקודשים ותנן לקמן לזכות של הטאת שכל לתוכה מים פסול: קרויה דלעת יבשה חלולה ששואבים בה מים: שהמביאה מעלה בעלמא לחטאת ולא משום טומאה דהא כהדסה מיירי שלא נטמאת מעולם: במים שאין ראויין לקדש ותהוו ותפלוט: נטמאת אין מקדשין שנכזה ולא חיישין שמה בלעה מים שאין ראויין לקדש ותהוו ותפלוט: דקסברי רבנן דמהמריקן עפי' במים טמאים יותר ממים שאינן ראויין לקדש ורבי יהושע משה מדתו דא' חיישין הכא והכא תיחוש ואי לא חיישית הכא והכא לא תיחוש: אלא: בין כך ובין כך בין בתולה אם הטבילה במים שאין ראויין לקדש ונגבה בין בסוף כשנטמאת והטבילה אפה בראויין לקדש ונגבה: לא יוסף לתוכה מים מקודשים דחיישין שמה תפלוט ואין הלכ' כרבי

כרבי

לתוכה מים מקודשים: ד שפופרת שחתכה לחטאת רבי אליעזר אומר ימביל מיד רבי יהושע אומר יטמא וימביל הכל בשרים לקדש חוץ מחרש שומה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדונינום: הכל הכלים מקדשים אפילו בכלי גללים בכלי אבנים ובכלי אדמה ובספינה מקדשין בה אין מקדשין לא בדפנות הכלים ולא בשולי המחין ולא במנופת החבית ולא בחפניו מפני שאין ממלאין ואין מקדשין ואין מוין מי חטאת אלא בכלי אין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים שאין מצילים מיד בלי חרם אלא כלים: ביצת היוצרים כשרה רבי יוסי פוסל ביצת התרנגולת רבי מאיר ורבי יהודה מכשירין וחקמים פוסלין: השוקת שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואין

ברטנורא

כרבי יהושע: ד שפופרת של קנה שחתכה תקנה לשום בה מי אטאת או אפר הטאת אפי' חתכה חצר שאינו חסוד על הטומאה: רא"א וימביל מיד ואיכא היכרא דפרה נעשה בטבול יום משום דכלים הנגמרים בטרה לריבין עבילה לקודש שמה נשאר בכלי רוק היוצא מפיו של ע"ה ועדיין הוא לח כשעת גמרו של כלי ומטמא ואע"ג דטומאה זו אינה לריבה הערב שמש חלה עבילה בלכד מ"מ איכא היכרא משום דלגבי פרת הטאת עשאה כטמא מה כשבישי שלו ומטמא אדם וכלים ואי איתא דפרה היתה לריבה הערב שמש גם היא היתה לריבה: ר' יהושע אומר יטמא וימביל דבענין אחר ליכא היכרא כיון דכלים הנגמרים בטרה לא בני הערב שמש לקדש והלכה כר"י: הכל בשרים לקדש כל הטורים כשרים להשליך האפר ע"ג המים ואפי' נשים דכתיב נבי אסיפת אפר הפרה ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה ודרש' איש להכשיר את הור. טהור ואפי' אשה והניח מי שיש בו דעת להניח פרט לחרש שזעה וקטן שאין בהם דעת להניח וכתר (אסיפת אפרה) כתיבה הך עבודה קדושה ואין עבודה מפסקת בנתים למדנו שכל הכשר לאסיפת אפרה כשר לקדוש: ר"י מכשיר בקטן ופוסל באשה דאם איתא דכל הכשר באסיפ' כשר בקדוש לכתוב ולקח ל' יהיד בקדוש כי היכי דכתיב ואסף ל' יהיד באסיפה מאי ולקחו דאפילו הך דפסולים החס כשרים הכא כגון קטן אבל אשה לא דכתיב ותנן ולא ונתנה: ה' בכל הכלים מקדשים בין של עץ בין של עשם בין של זכוכית ואפי' בכלי גללים דלא חייבי כלי לענין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים דכתיב מים חיים אל כלי ולא כתיב אל הכלי: מחץ כלי גדול של חרס שקורין בערכי אל מחני"ר ובקנה אחד ממנו עשוי כדמות בית יד והוא שולי המחץ כך שירש הרמב"ם: ואין מוין אלא בכלי כלומר שצריך שיהיו המים בכלי כשעת ההואה: אין מצילין כל מה שבחובה מטומאת אהל המת על ידי למיד פחול אלא כלים: שאין מצילין מאויר כלי חרס: אלא כלים שטף שרץ באויר כלי חרס טמא כל מה שבחובה אף על פי שלא נגע בהן הן מכלים שאין מיטמאין מאויר כלי חרס דכתיב כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל אוכלים ומסקין מיטמאין מאויר כלי חרס ואין כלים מיטמאין מאויר כלי חרס: שאין מצילין כמו ואין מילין ודוגמתו כפי' דבינה שאפר כירה מוכן הוא ואמר רבה בגמרא (דף ה"ק) ואפר כירה מוכן הוא: ד ביצת היוצרים כל כלי שמתחיל היוצר חרם לעשות עושה חתלה החמר עגול כזורת בינה ועושה לו בית קבול: בשרה לקדש בו מי חטאת: ור' יוסי פוסל דלא חייב ליה כלי ואין הלכה כרבי יוסי: ביצת התרנגולת קליפתה החיונה: וחכמים פוסלים שאינה חשונה כלי והלכה כחכמים: השוקת שבסלע שוקת היא חץ חלולה שעל שפת המעין וסמים נכנסין לה דרך חור שבדפונה ומסקין בה הכהמות והכא מיירי כסלע מחובר שחקו אף נחשב כלי הואיל ולא היה עליו שם כלי בחלוט ואפילו היה תלוש אלא שהכרו ולבסוף חקקו ואינה

ואינה

ואין מזין מפנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקנה היתה כלי וחברה בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזין מפנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקנה נקבה מקמפון ופקקה בסמרטוט המים שבתוכה פסולין מפני שאינן עגולים כלי מן הצד ופקקה בסמרטוט המים שבתוכה כשרים מפני שהם עגולים כלי עשה לה עמרה של טיט והלכו המים לשם פסולין אם היה בריא כלי שיגמל עמו כשרים: ה שתי שקתות שבאבן אחת קדש אחת מהם המים שבשניה אינן מקודשין היו נקובות זו לזו כשפופרת הנוד או שהיו המים צפין על גביהן אפילו בקליפת השום וקדש את אחת מהן המים שבשניה מקודשין: ה שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאן שוקת וכן שתי עריבות וכן השוקת שבתקיה המים שביניהם אינן מקודשין ועשאם בסיד או בגפסים והן יכולות להגמל באחד המים שביניהן מקודשין:

ברטנורא

ואינה צריכה צמיד פתיל אם היתה כהלה המת מלל על מה שנתוכה בכסוי לכד בלא צמיד פתיל לפי שאינה חסוכה כלי חלא ככור ודות שמלילין על מה שנתוכן בכסוי בלא צמיד פתיל כדתן בפרק ה' דהלות: ואינה פוסלת את המקנה אם נפלו מי גשמים מתוכה למקוה אין נחשבים מים שאובים לפסול את המקוה ופקקה סתמה: מפני שאינם עגולים כלי כלומר שאין כלי מסבב את המים דקב של מטה מצטלו מתורת כלי דסתמה של סמרטוט לא משוי ליה כלי אבל כשהקב מן הצד יש תורת כלי עליו ומקדשין במים שנתוכה סתרי הכלי מסבבן והיינו עגולים כלי: עשה לה עמרה שוקת תלושה שחברה בסיד שהיא חסוכה כלי ועשה ספה של טיט לפיה סביב ונתמלא השוקת מים עד שנתמלאת גם הספה המים פסולים לקדש לפי שאין התוסף נחשבת כלי: ואם היה בריא כלי אם הספה היתה חוקה ומהודקת בשוקת עד שאלו חנקל השוקת תטל גם הספה עמה כשרים: ה ב' שקתות שבאבן הכל מיירי באבן הממולטלת שאינה סלע מחובר וב' שקתות הללו תורת כלי יש להן קדש אחת מהן שנתן אפר פרה במים שבאחת מהן: כשפופרת הנוד כמין קנה שנתון על פי הנוד שבו מריקס היין או המים בתוך הנוד וטיטורו כדי שיהיו ב' אלכשות הראשונה של פס היר חוזר' בו כריוח לא הגדל חלא האלכשות הסמוכות לו: או שהיו הכתלים על גביהן כגון שכותל האמצעי המפסיק בין ב' השקתות נמוך משאר הכתלים: בקליפת השום כשנתמלאו שתי חביות דמס' בינה המים שביניהן שכן שתי עריבות ושכן סדק של שוקת אבל שאר המים מקודשין חלא דאותן שנסדק לא נכנס בהן הקדוש: גפסים מין סיד הוא ולכן כיוחר וקורין לו בלע"ז יוס"ו:

גמרא גדה דף י"ז ע"ב

אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקדוש פרוך הוא שונאן ואני איני אוהבן הנכנס לביתו פתאום ואין צריבין לומר לבית חברו והאוחז באמה ומשתין ומשתין מים ערום לפני מפתו והמשמש מפתו בפני כל חי אמר לו רב יהודה

לשמואל

לשמואל ואפילו לפני עכברים אמר לו שינא לא אלא כגון שר בית פלוני שמשמשים מפותיהם בפני עבדיהם ושפחותיהם ואינהו מאי דרוש (בראשית כ"ב) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור רבה בר רב הונא מקרקש וני דכירתא אביי באלי דידבי רבא באלי פרוחי:

רש"י

מקרקש וכו' פעמונים התלוים בכלה ססביז מטמו מקשקשן צעת תשמיש לסור בני ביתו משם: באלי דידבי מגרש הזבובים שלא לשמש מטמו בפני כל חי: פרוחי יחוסים:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי אלעזר לאבוי אליו סעודתי הך מתתקנין אמר ליה ליידיא דשבתא פתיב והרכבתיך על במתי ארץ ביה בליידיא מתברכא במרוגיתא וכדוהו חקל תפוחין ומתברכא פתוריה דבר נש ונשמתא אתוספת וההוא ליידיא חדרה דממרוגיתא הוי ובעי בר נש למחדי בתרוגתא ולמיכל סעודתא דממרוגיתא ביומא דשבתא בסעודתא תניינא פתיב אז תתענג על ה' על ה' ודאי דההיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא וכדוהו עלמין בתרוגתא ושלימו וחדווגתא דעתיקא עבדינן וסעודתא דליה הוא ודאי בסעודתא תליתאה דשבתא פתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביה דא היא סעודתא דזעיר אנפין דתני בשלימותא וכדוהו שיפא יומין מההוא שלימו מתברכין ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולא שלמא אליו סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזעיר קדישא דישאל די מהימנותא עלאה דא דילהון היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה וכגיני כך אמר ביני וביני בני ישראל:

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מלוקט

הר"ם ה' שבת פ"ה

כלים תדומים זה לזה ואינן נקריין אלא בעינין תרבה אסור למקריבן אור חגור ולתקוחן בינתן שפא ישפח ויטה לפיכך שמש שאינו קבוע אסור לו לקדוק פוסות וקצרות אור חגור מפני שאינו מבינן בין חגור של שמן ונת בין חגור של גפמ שאורו בכי אכל שמש קבוע מתר

ולתיק

בא ליום ששי

לו לבדוק לאור הנר פוסות וקערות מפני שאינו צריך עיני הרבה. ואם היה גר של שמן זית אין מורין לו לבדוק ואף על פי שהוא מתר גזרה שמה יסתפק מפניו. גר שאחורי הדלת אסור לפתוח הדלת ולנעור פתחו מפני שהוא מבנהו אלא יזהר בשעה שפותח ובשעה שנוער. ואסור לפתוח את הדלת בנגד המדרגה בשבת כדי שתהא הרים מנשבת בה ואף על פי שאין שם אלא רוח מצויה. ובגידול הנר של שבת על גבי אינן המפחד לקבוע ואינו הוי"ש:

מצות בא השם

מ' מ"ע י"א מ"ח.

ר"ה י"ח סנהדרין י"א ברכות ס"ג. ספר היר' ה' קידוש החודש פ"א ופ"ד. ספר המצות מ"ע קכ"ג ע"ש. ורמב"ן מנה קידוש החודש ועבור שנים לשני מצות וכן סמ"ג עשין מ"ו ומ"ז:

ד (ג) מצות עשה לקדש חדשים ולחשב חדשים שנא' החדש הזה לכם ראש חדשים וגו'. ענין המלוה הוא שיחשבו בית דין וידעו אם יראה הלבנה אם לא ויודעו את העדים שראו את הלבנה עד שיקדשו את החדש ויאלצו מקודש החדש וישלחו ויודיעו לשאר המס באיזה יום הוא ר"ח כדי שידעו לקבוע המועדות שנאמר אשר תקראו אותם במועדם ונאמר ושמרת את החוקה הזאת למועדה וכן שיחשבו השנים אם לריך לעבר ולהוסיף חדש אדר שנאמר שמור את חודש האביב שמור שיבא האביב בזמנו. ואין מחשבין וקובעין חדשים ומעברין שנים אלא בארץ ישראל (עיין כלל א') שנאמר כי מליון תלא תורה וגו'. ואם הוא אדם גדול ונסמך בארץ ישראל (עיין כלל ו') וילא חוק לארץ ולא הניח כמותו בארץ ישראל הרי זה מחשב וקובע חדשים ומעבר שנים בחוק לארץ ואם נודע שנעשה בארץ ישראל גדול כמותו ה"ז אסור לקבוע חדשים ולעבר שנים בח"ל ואם קבע ועבר אינו כלום. ומד"ס לבכך ברכת הלבנה:

פסחים פ"ה ד' ס"ט ספר היר' ה' קרבן פסח פ"א ופ"ו. ספר המצות מצות עשה ג"ה. סמ"ג עשין רכ"ג:

ה (ד) מצות עשה לשהות קרבן פסח ביד בניסן בין הערבים שנא' ושהותו אותו בר קהר ערת ישראל בין הערבים. פסח בא כשם או עז זכר בן שנתו (עיין כלל ט"ו). אחד איש ואחד אשה חייבין במזוזה זו (עיין כלל י"ד). ומי שביטל מזוזה זו בזדון ולא היה עמא ולא היה בדרך רחוקה (ע' ס' ש"פ) ולא הקריב חייב כרה. ואם בטלה בשוגג פטור, אין שוחטין הפסח אלא למנויו ושיהיו ראויין לאכול למולים (עיין ס' י"ז) ולטהורים ואין שוחטין אלא בעזרה. שוחטין הפסח אחר תמיד של בין הערבים והקטורת והעבת הנרות. דם הפסח טעון שפיכה אחת במזרק כנגד היסוד. ומקטירין אימוריו (עיין כלל ט"ו) והבשר נאכל לבטלו:

מצות בא

בא

השם

ק

לבעליו כדלקמן. ואומרים הלל בעת הקרבנה. פסח דוחה שבת. וכשמקריבין פסח בחול ובטהרה והפסח היה מעט לפני בני החבורה מקריבין עמו שלמים וזו נקרא חגיגת י"ד ועליו נאמר וזכתה פסח לה' אלהיך לאן ובקר והוא רשות ולא חובה ונאכלת לשני ימים ולילה אחד משא"כ הפסח כדלקמן ונוהג (בא"י) בזמן הבית:

ברכות ט' ובהים נ"ז פסחים מ' ע' ק"כ מגילה כ"א. ספר היר' ה' ק"פ פ"ה. ספר המצות מ"ע נ"ז ע"ש. סמ"ג עשין רכ"ה:

ן (ה) מ"ע לאכול הפסח ליר מ"ו בניסן שנאמר ואכלו את הבשר ברילה הזה. ואם אכלו ביום עובר בעשה. ולריך לאכלו ל"א שם שנאמר ל"א שם ואם אכלו מי עובר בעשה ולריך לאכלו על מזוזה ומרורים שנאמר על מזוזה ומרורים יאכלוהו. ואין מלה ומרור מעכבין אכילת פסח. ומזוזה מן המזבח לאכול הפסח על השזבע לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה ב"ד (כדלעיל ס' ה') אוכל מהן תחלה כדי שהפסח יהא נאכל על השזבע ואם אכל כזית ילא וטעון הלל באכילתו ונאכל עד עלות השחר ומדברי סופרים עד חלות, ולאחר שנרדמו בשניה אין חורין ואוכלין אפילו בתחלת הלילה. ונוהג בזמן הבית בזכרים ובנקבות:

פסחים מ"א. ספר היר' ה' ק"פ פ"ה ה' סנהדרין ה' י"ח. ספר המצות ל"ח קכ"ה ובשורש ט' ע"ש בהשגת רמב"ן שהוא חושב נא ומבושל בשני לאוין וכן סמ"ג לאוין ש"ג שנ"א:

ן [ב] מצות ר"ת שרא לאכול בשר פסח נא או מבושל שנא' אל תאכלו ממנו נא ובשר מבושל במים כי אם צ"י אש. נא הוא הבשר שהתחיל בו מעשה האור ונללה ואינו ראוי לאכילה אדם עדיין. מבוסל הוא שנתבשל במים או בשאר משקין או במי פירות שנאמר ובשל מבוסל מכל מקום. וכן בפסח ט"ו (עיין ס' ש"פ) האוכל מפסח כזית נא או כזית מבוסל משחסיכה לוקה. אכל נא ומבושל כאחד אינו לוקה אלא אחת (עיין כלל ח') ולרמב"ן וסמ"ג לוקה שתיים. ללאו ואח"כ בשלו חייב, אין לולין את הפסח אלא בשפוד של רמון שהוא עץ שאינו מוליא מים. ונוהג בזמן הבית בזכרים ובנקבות:

סבילתא. ספר היר' ה' ק"פ פ"ה. סה"מ ל"ח ק"ו. סמ"ג לאוין שנ"ח:

ח [ג] מצות שלא להותיר מהפסח למחרתו שנא' ולא תותירו ממנו עד בקר. ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה ועוד שניתק לעשה לשרוף הנותר שנא' והנותר ממנו עד בוקר באש תשרפו (עיין כלל ח') ונוהג בזמן הבית בזכרים ובנקבות:

פסחים דף ה'. ספר היר' ה' חמץ ומצה פ"ב. ספר המצות מצות עשה קנ"ו. סמ"ג עשין ל"ט אורח חיים ס' תל"א עד ס' תמ"א סמ"ק ס' ל"ח:

ט (ו) מ"ע להשבית חמץ ביד בניסן שנאמר אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתוכם. מפי השמועה למדו שזה הראשון הוא י"ד בניסן קודם זמן איסור אכילת חמץ (עיין סימן הפ"ו וס' פ"ט) וראיה לדבר לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קיים. ושחיטת הפסח הוא ביום י"ד אחר חלות והשבתה הוא שיסיר החמץ הידוע מרשותו ושאינו ידוע מבטלו בלבו ויחשוב אותו לאין ושחין בו לורך כלל. ומד"ס לחפש אחריו בחורין ובסדקין ולהולילו:

מצות

בא

השם

והולילו מכל גבולו ולבערו בשריפה או מפרר וזרה לרוח או ממיל לים. וכן מד"ם שזודקין ומשזיתין מתחלת ליל י"ד לאור הנר מפני שכל העם מזויים בצתיקה כלילה ואור הנר יפה לבדיקה. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים ד' פ"ה. ספר היד ה' חמץ פ"ד. ספר המצות ס"ע קנ"ה סמ"ג עשין ס'. אורה חיים סימן תע"א סמ"ק סי' רי"ט:

י (ז) מצות עשה לאכול מצה ברילה ראשונה של פסח שנא' בערב תאכרו מצות. מלה לריך שפיהה מאחד מחמשת מיני דגן שהם חטה שעורה כוסמין שבולת שועל שיפון. וכסים ועבדים חייבין במלה וקטן שיכול לאכול מחנכין אותו בכזית ומשאל כל אדם כזית מלה ילא ידי חובתו. ואסור מד"ם לאכול מלה בערב פסח כדי שיאכל מלה לתאבון. והאוכל מלה בע"פ לוקה מכות מרדות (עיין כלל י"ז). מרור חלו בקרבן פסח אם יש קרבן פסח מרור מדאורייהא אם אין קרבן פסח אין מרור אלא מד"ם. וחרוסת מלה מד"ם. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים ה'. ספר היד ה' חמץ פ"א ופ"ד. ספר המצות לא תעשה ר"א. סמ"ג לאוין ע"ח. א"ח סי' תל"א ת"ט חמ"ו. סמ"ק סי' ל"ו:

יא [ד] מצות לא תעשה שלא ימצא חמץ ברשות ישראל שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתוכם. המניח חמץ בביתו בפסח כגון שחמץ עיסה בפסח והניחה בביתו או שקנה חמץ והלגיטו במזיד לוקה שחיס על לא יראה (שצסימן כ') ועל לא ימלא שעשה מעשה. אבל הניח חמץ בפסח מקודם פסח שלא זיערו עובר בשני לאוין הכל אינו לוקה שאין בו מעשה (עיין כלל ח'). חמץ של הקדש אינו עובר עליו ושל נכרי אינו עובר אלא אם חייב באחריותו. חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה מד"ם משום קנס שעבר על לא יראה ולא ימלא ואפילו שחס בשונג אסרוהו. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים ס"ג מ"ד. ספר היד ה' חמץ פ"א ד'. ספר המצות לא תעשה קצ"ח ורמב"ן משיב [ואינו טובה לאו זה] ואוקי פסוק זה לנתחמן כחמת דבר אחר ע"ש. א"ח סי' תש"ב תמ"ג. סמ"ג לאוין ע"ט:

יב [ה] מצות לא תעשה שלא לאכול תערובות חמץ בפסח שנאמר כל מחמצת לא תאכלו. בין נתערב במינו ובין נתערב שלא במינו אם יש בו כזית בכדי אכילת פרס (עיין כלל ע"ז) לוקה ואין בו כרת ואם אין בו כזית בכדי אכילת פרס מכין אותו מכת מרדות (עיין כלל י"ז) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים צ"ו יבמות ע' ע"א. ספר היד ה' ק"פ פ"ט. ספר המצות ל"ח קכ"ו קכ"ה. סמ"ג לאוין שני' שני' ד:

יג יד [ו] מצות לא תעשה שלא להאכיל בשר פסח לישראל מומר לעבודה זרה שנאמר כל בן נכר לא יאכל בו ותרגום חונקלוס כל בר ישראל דיסתמד לא ייכול ביה: [ז] ומצות לא תעשה שלא להאכיל בשר פסח לעכו"ם אפילו לגר תושב (עיין כלל ד') שנאמר תושב רשכיר לא יאכל בו. המאכיל בין מפסח ראשון בין מפסח שני לאחד מאלו עובר

מצות

בא

השם

עובר בלא תעשה ואין לוקין עליו אבל מכין אותו מכות מרדות. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

פסחים ד' פ"ה. ספר היד ה' ק"פ פ"ט. ספר המצות ל"ח קכ"ג. סמ"ג לאוין שני' ב:

טו [ח] מצות לא תעשה שלא להוציא מבשר פסח הוי לחבורה שנאמר לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה. וחייב מלקות אם הוליא כזית והוא שהניחו בחוץ שלריך עקירה והנחה כהולאת שבת וכיון שהוליא מן האגף ולחוץ נפסל האבר ולריך לשרפו (עיין סימן ע"ג) ואין אדם אחד אוכל בשתי חבורות. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

פסחים דף פ"ד. ספר היד ה' ק"פ פ"י. ספר המצות ל"ח קכ"א סמ"ג לאוין שני' א:

טז [ט] מצות לא תעשה שלא לשבור עצם בקרבן פסח שנאמר ועצם לא תשברו בו. והשובר עלם מפסח הטעור לוקה והשובר אחר השובר חייב. שבר עלם שאין עליו כזית בשר ואין בו מוח אינו לוקה. פסח שהיה לו שעת הכושר נפסל חייב עליו משום שזירת עלם, ושלא היה לו שעת הכושר אין חייבים עליו משום שזירת עלם. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

פסחים צ"ו יבמות ע"א. ספר היד ה' ק"פ פ"ח ופ"ט. ספר המצות ל"ח כ"ו. סמ"ג לאוין שני' ה:

יז [י] מצות לא תעשה שלא יאכל ערף מבשר הפסח שנאמר ובל ערף לא יאכל בו. האו ערל אפילו ישראל שמתו אחיו מחמת מילה. ערל שאכל כזית מבשר הפסח לוקה. ומילתו מעכבתו מלשחוט ולעשות הפסח. וכשם שמילת עלמו מעכבתו כך מילת בניו הקטנים (שהגיע זמנם לימול) ומילת כל עבדיו בין גדולים בין קטנים מעכבין אותו מלעשות ומלאכול הפסח. ואם שחט הפסח קודם שימול אותם פסול. וכן טבילת שפחותיו לשם שפחות מעכבו. ונוהג בזמן הבית:

תמורה כ"א חלה פ"ד ערבין ג"ט וזחים ג"ו חולין ס"ט קל"ב בכורות ג"ג. ספר היד ה' בכורות פ"א. ספר המצות ס"ע ע"ט. סמ"ג עשין רי"א סמ"ק סי' ק"ב. יו"ד סי' ש"ו עד סי' ש"ב. ומש"ב בספר המצות שצוה זו אין נוהג אלא בא"י עיין ברמב"ן אחר השנת השרשים בתחלת השנתיו על העשין. ועיין השנת הראב"ד וכסף משנה וסוף מס' חלה ופ"ג דתמורה:

יח [ח] מצות עשה לקדש בכורות פטר רחם הזכרים שנאמר קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא. בין שלמים בין טריפה בכור בהמה טהורה תמים נשחט בעזרה כשאר קדשים קלים ושופכין דמו במזרק על המזבח שפיכה אחת כנגד היסוד ומקטירין אימוריו (עיין כלל ע"ו) והבשר נאכל לכהנים לשני ימים ולילה אחד (עיין סימן תמ"ו) ואפי' כהן חייב להקריב בכור בהמה טהורה שלו. ומלוא להקדיש בכור בהמה טהורה ויאמר הרי זה קדש שנאמר תקדיש לה' אלהיך ואם לא הקדישו הרי זה מתקדש מאליהו. ונוהג גם בח"ל וכשמציא בכור חס מח"ל לא"י לא היה קרב אלא יאכל במומו לכהנים. ובזמן הזה בין בא"י בין בח"ל הבכור ירעה עד שיסתאב והרי הוא לכהן ויאכילו לכל אדם שירלה, והרי הוא נכסי כהן וחולין גמורים אלא שהוא אסור בגיזה ועבודה (עיין סי' תפ"ד) בין תמים ובין בעל מוס. ומלוא לאכול הבכור בחוץ שנתו בין תמים בין בעל מוס. שהפסח העכו"ם בעובר

או באמו פוער מן הבכורה. ונוהג בזכרים ונקבות שכולם חייבין להקדיש בכור: פסחים כ"ה ל"ה. ריש ברותות. ספר היר ה' חמץ פ"א. ספר המצות ל"ח קצ"ו. סמ"ג לאוין ע"ו. א"ח סי' תמ"ג. סמ"ק סי' רכ"ב:

יט [יא] מצות לא תעשה שלא לאכול חמץ בפסח שנאמר ולא יאכל חמץ. ואפילו בהנאה אסור (עיין כלל י"ג) והאוכל כזית חמץ בפסח במזיד חייב כרה (עיין כלל ח') ובסוגג מטאת קצוע. אחד האוכל ואחד הממחה ושניהם והאוכל פחות מכזית (עיין כלל י"ח) מכין אותו מכות מרדות. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים דף ה'. ספר היר ה' חמץ פ"א. ספר המצות ל"ח ר'. סמ"ג לאוין ע"ו. א"ח סי' תל"א ת"ס תמ"ו. סמ"ק סי' ל"ד ל"ה:

כ [יב] מצות לא תעשה שלא יראה חמץ ברשות ישראל כל שבעת ימי הפסח שנאמר ולא יראה לך חמץ. וע"ל סימן ו"א בלאו דלא ימלא שלאו זה דלא יראה שיה לו בכל האופנים. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

פסחים קמ"ז. ספר היר ה' חמץ פ"ו. ספר המצות מ"ע ק"ו. סמ"ג עשין מ"א. א"ח סי' תפ"ב. סמ"ק סי' קמ"ד:

כא (ט) מצות עשה לספר ביציאת מצרים בליל מ"ז בנימו שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא וגו'. ומנהג להודיע לבנים לפי דעתם ואע"פ שאין לו בן מנהג לספר וכל המרבה לספר בזיאת מצרים מלרים הרי זה משבח. ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב בהסבת שמאל דרך חירות ולא יפחתו לו מארבע כוסות וכל כוס ברביעית ואפילו מן הלדקה. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

בכורות דף ט'. ספר היר ה' בכורים פ"ב. ספר המצות מ"ע פ"א. סמ"ג עשין קמ"ה. יו"ד סי' שבי"ה. סמ"ק סימן רמ"ב:

כב (י) מצות עשה לפדות פטר חמור זכר בשנה שנאמר ופטר חמור תפדה בשנה. ונותן השה לכהן שנאמר כל פטר רחם לך יהיו וכהנים ולוים פטורים. ומשילג חייב לפדותו ולא ישהה המלוה, ויבדק אקב"ו על פדיון פטר חמור. וקודם פדיונו הוא אסור בהנאה ואם מה קודם פדיונו יקבר. ולאחר פדיונו הוא חולין גמורים והשה הוא נכסי כהן חולין גמורים ומותר בגיזה ועבודה. אם אין לו שה לפדותו פודהו בשויו ונותן דמיו לכהן לא אמרה תורה שה להחמיר עליו אלא להקל עליו שאם היה הפטר חמור שיה עשר סלעים יכול לפדותו בשה שיה דינר ולא יהיה זה חמור מן ההקדש שנפדה בכסף בשויו. ודוקא כשהיה דמי הפטר חמור מג' זוזים ולמעלה אבל אם היו דמיו פחות מג' זוזים אין פודין אותו אלא בשה או בג' זוזים. ועין יפה לא יפחות מסלע ועין רעה בחלי סלע ובינונית ג' זוזים (עיין כלל ע"ו). היה לו ספק פטר חמור יפריש זה תחתיו והוא לעלמו. נתן הפטר חמור לכהן יפריש הכהן שה תחתיו. מלות פדויה קודם למלות עריפה דלקמן. שותפות העכו"ם בעובר או באמו פוער. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בישראלים זכרים ונקבות. וכהנים ולוים פטורים, ובה כהן ולוי שלה פטור ושל בעלה חייב:

בכורות דף י"ג. ספר היר ה' בכורים פ"ב. ספר המצות מ"ע פ"א ע"ש. סמ"ג עשין קמ"ז. יו"ד סי' שכ"א. סמ"ק סי' רמ"א:

כג (יא) מצות עשה לערוף פטר חמור זכר אם לא פדהו שנאמר ואם לא תפדה וערפתו. עריפה הוא שמכהו בקופין בערפתו עד שימות, ודוקא בקופין ולא בדבר אחר ולא במיתה אחרת. ואסור בהנאה אף לאחר עריפתו וטעון קבורה ואפרו אסור. שותפות עכו"ם בו או באמו פוער. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בישראלים זכרים ונקבות וכהנים ולוים פטורים:

בשלה יום ראשון תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם בנגד ׀ דמילוי ׀ דשם ב׀ן להשאר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה:

וַיְהִי בַשְּׁלֹחַ פְּרַעֲהַ אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחַם אֱלֹהִים
דָּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים בִּי קָרוֹב הוּא בְּי אָמַר
אֱלֹהִים פְּנֵי־יָנַחַם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלֶּחְמָה וְשָׁבוּ
מִצְרַיִמָּה: וַתְּהֵךְ פֶּד שֶׁלַח פְּרַעֲהַ יַת עֲמָא וְלֹא דַבְּרָנּוּן יִי אֲרַח אֶרְעָא
פְּלִשְׁתָּא אֲרִי קְרִיבָא הוּא אֲרִי אָמַר יִי דִי־עָמָא יוֹעִין עֲמָא בְּמַחְזִיחֵן
קְרָבָא וַיְתוּבוּן לְמִצְרַיִם: יח וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת־הָעָם דָּרֶךְ
הַמִּדְבָּר יַסְסוּף וַחֲמִשִּׁים עָלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם: וְאַחֲרַי יִי יַת עֲמָא אֲרַח מִדְּבָרָא יַמָּא דְסוּף וּמְזִרְזִין סְלִיקִי

בני

רש"י

(יז) ויהי בשלח פרעה וגו' ולא נחם. ולא נהגס כמו (שמות ל"ב) לך נחה את העם (משלי ו') בהתהלךך תנחה אותך: כי קרוב הוא. וגוה לשוב באותו הדרך למלרים ומ"ח יש הרבה: בראותם מלחמה. כגון מלחמת (במדבר י"ד) וירד העמלקי והכנעני וגו' (מכילתא) אם הלכו דרך ישר היו חוזרים ומה אם כשהקיפס דרך מעוקס אמרו נחנה ראש ונשובה מלרימה אם הולכים בפשוט' עאלכו'. (לפי סדר הכתוב נראה רשימות מהופכים ועיין ברא"ש ובג"א ובמ"י י"שוב נכון ע"ו): פן ינחם. יחשב מחשבה על שילאו ויהנו לב לשוב: (יח) ויסב. הסיבס מן הדרך הפשוטה לדרך העקומה: ים סוף. כמו לים סוף וסוף הוא ל' אגס שגדלים בו קנים. כמו ותשס בסוף. קנה וסוף קמלו: וחמושים. אין חמושים אלא מזויינים (לפי שהסיבסן במדבר גרס להם שעלו חמושים שאלו היה דרך י"שוב לא היו מחמושים להם כל מה שלריכין אלא כאדם שעובר ממקום למקום וכדעהו לקנות בס מה שילטריך אבל כשהוא פורש למדבר לריך לזמן

לזמן

בני ישראל מארעא דמצרים: ימ ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד ופקד אלהים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם: ואסיק משה ית גרמי יוסף עמה ארי אומאה אומי ית בני ישראל למימר מדבר דכיר יי יתבון ותסקון ית גרמי סבא עמכון: כ ויסעו מסכת ויחגו באתם בקצה המדבר: ונמלו מסכות ושרו באתם בסטר מדברא: כא ויהיה הלך לפניהם יום בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה: ויי מדבר קדמיהון ביממא בעמודא דעננא דדברותהון באורחא וליקיא בעמודא דאשתא לאנהרא להון למיול ביממא ובליקיא: כב לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה

לפני

רש"י

לזמן כל הדרך וכתוב זה לא נכתב כי אם לשבר את האוזן שלא תאמר במלחמתם עמלק ובמלחמות סיחון ועוג ומדין מהיכן היו להם כלי זיון שהכו ישראל בחרב ברש"י ישן וכה"א (יהושע א') והאם תעברו חמושים. וכן תרגם אונקלוס מורזין כמו (בראשית י"ד) וירק את חניכיו וזריו. ד"א חמושים מחמושים אחד מחמשה יאלו וד' חלקים מהו בשלשה ימי אפילה: (ימ) השבע השביעי. השביעס שישיעו לזניהם (מכילתא) ולמה לא השביע בניו שיסאוהו לארץ כנען מיד כמו שהשביע יעקב אמר יוסף אני שליח מלך מצרים והיה סיפק בידו לעשות אבל בני לא ינחוסו מלריים לעשות לכך השביעם לכשיגאלו וילאו משם שיסאוהו (סוטה י"ג): והעליתם את עצמותי מזה אתכם. לאחיו השביע כן למדנו שאף עלמות כל השביעס העלו עמהם שנאמר אתכם: (כ) ויסעו מסכת. ציור השני שהרי בראשון באו מרעמסס לסכות: (כא) לנחותם הדרך. נקוד פת"ח שהוא כמו להנחותם כמו (דברים א') לראותכם בדרך אשר תלכו בה שהוא כמו להראותכם אף כאן להנחותם ע"י שליח ומי הוא השליח עמוד הענן והקב"ה בכבודו מוליכו לפניכם. ומ"מ את עמוד הענן הכין להנחותם על ידו שהרי על ידי עמוד הענן הם הולכים. עמוד הענן אינו לאורה אלא להורותם הדרך: (בב) לא מיש. הקב"ה את עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה. מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן (שבת כ"ג) שער שלא יסקע זה עולה זה:

במלמד

לפני העם: פ לא עדי עמודא דעננא ביממא ואף לא עמודא דאשתא בליקיא קדם עמא:

נביאים שופטים ג' ד'

א ותבנע מואב ביום ההוא תחת יד ישראל ותשקט הארץ שמונים שנה: ואתברו מואבאי ביומא ההוא תחות יד אנש ישראל ושרובת ארעא דישראל תמנו שנין: ב ואחריו היה שמגר בן-ענת ויד את-פלשתים שש-מאות איש במלמד הבקר וישע גם-הוא את-ישראל: ובתרוהי הנה שמגר בר ענת וקטל ית פלשתאי שית מאה גברין בפלש תוריא ופרק אף ית ישראל: ג ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ואהוד מת: ואסיפו בני ישראל למעבד ביש קדם יי ואהוד מית: ד וימכרום יהוה ביד יבין מלך-כנען אשר מלך בחצור ושר-צבאו סיסרא והוא יושב בחרשת הגוים: ומסרינון יי ביד יבין מלך כנען די מלך בחצור ורב תיליה סיסרא והוא יתיב בתקוף ברבי עממאי: ה ויצעקו בני-ישראל אל-יהוה כי תשע מאות רכב-ברזל לו והוא לחץ את-בני ישראל בחזקה עשרים שנה: וצעקו בני ישראל קדם יי ארי תשע מאה רתיכין דברזלא ליה והוא הדמק ית בני ישראל בתוקפא עמרין שנין: ו דבורה אישה נביאה אשת לפידות היא שפטה את-ישראל בעת ההיא: ודבורה אתתא נביאתא אפת לפידות היא דינא ית ישראל בעדנא ההוא:

רש"י

(ב) במלמד הבקר. הוא דרבן מרדע: (ד) בחרושת הגוים. שם עיר: (ה) בחזקה. בגידופין: (ו) אשת לפידות. שהיה עושה פתילות למקדש:

בתובים משלי יד

א שחו רעים לפני טובים ורשעים על-שערי צדיק:

נפלו

רש"י

(א) שחו רעים לפני טובים. לעתיד: שחו. יסתחו: ורשעים. יסתחו על שערי

בשלה ליום ראשון

קראה (משלי ח) אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי. וכתוב בתריה (שם) כי מוצאי מצא חיים:

וזהו בשלה דף מ"ז ע"א

בני הולך לפניך יומם. רבי יוסי פתח (תהלים ב"ב) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד כמה חביבה אורייתא קמיה דקדשא בריך הוא דכל מאן דאשתדר באורייתא רחם הוא לעילא רחם הוא לתתא קדשא בריך הוא אצית ליה למולוי. לא שביק ליה בהאי עמא ולא שביק ליה בעמא דאתי ואורייתא בעי למלעי בה ביממא ובלייליא דכתוב (יהושע א') ודגית בו יומם ולילה. וכתוב (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה וגומר. תינה ביממא בלייליא אמאי. בגין דיהא שביח לגביה שמא קדישא שלים. כמה דדית יומם בלא ליליא ולא איהו שרים אלא דא עם דא. בך בעי אורייתא לאשתכחא עמיה דבר נש יומא ולייליא למתניו שלימותא לגבי דבר נש יומם ולילה והא אתמר דעקרא דלייליא מפלוגתא ואילך ואף על גב דפלגו קדמיתא בכללא דלייליא הוא אבר בפלוגת ליליא קדשא בריך הוא עאל בגנתא דערן לאשתעשעא עם צדיקיא וכדון בעי ליה דבר נש למיקם ולמלעי באורייתא. והא אתמר דקדשא בריך הוא וכי צדיקיא דבגנתא דערן פדהו צייתין לקבליה דדא הוא דכתוב (שיר ה') היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והא אוקמיה היושבת בגנים דא כנסת ישראל דאיהי משבת ליה לקדשא בריך הוא בשבתא דאורייתא בלייליא. ופאה הולקיה מאן דאשתתף בהדה לשבתא ליה לקדשא בריך הוא בשבתא דאורייתא וכד אתי צפרא כנסת ישראל אתת ומשתעשעא ביה בקדשא בריך הוא ואושיט ליה לגביה שרבימא דחסד ולא עלה בלחודדהא אלא עלה וכל אינון דמשתתפין בהדה והא אתמר דכתוב (תהלים מ"ב) יומם יציה יי חסדו ובליילה וגומר. ועל דא אילת השחר אקרי:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ה' איסורי ביאה פרק כ"ב

מלוקט

אסור להתעורר עם ערנה מן העריות בין ומה בין ילדה שדבר זה גורם צללות ערנה חוץ מהאם עם גנה והאב עם פתו והבעל עם אשתו גדה. וכתן שפרשה

בשלה ליום ראשון

קו

שפרשה אשתו גדה קודם שיבועל אסור להתעורר עמה אלא היא ולגדה בין הנשים והוא ישן בין האנשים ואם בא עליה ביאה ראשונה ואחר כך נמארה מקר להתעורר עמה: ב לא נחשדו ישראל על משכב זכר ועל הבהמה לפיכך אין אסור להתעורר עמה. ואם נתרחק אפילו מיוחד זכר ובהמה הרי זה משכב וגדלי חבבמים היו מרחיקין הבהמה כדי שלא יתעוררו עמה. ואיסור יחוד העריות מפי הקבלה: תוקף השעבוד בחומר ובכלבים היו מוציאם ניצוצי הקדושה. מצד אחר תמה בשלש ונפלו על ידי עבודה זרה בשונג וכיצא וירדו מ"ט שערי ממארה וחס ושלום אם היו שוהים עוד רגע היו נמארים בשער הבמשים. ולכן נגאלו. ועל ידי העגל נתחייבו בגליות והכל לברר ניצוצות הקדושה. ולא נגאלו אבותינו ממצרים כי אם בזכות שהיו גוררים בעררה. ואף עמה שאנחנו קרובים לתשובה. אף מחדש מכנים ניצוצות הקדושה בסמך אחרא ופוגם במה פגמים בכמה מיני חטאות הלא זה גורם אורף הגלות. ואילו שגורם גלות השכינה. או לו שגורם צער כל העולמות. או לו שגורם צער לכל ישראל להיות גולים מעל שלחן אבינו שבשמים. אהה על נפשו שגורם בפול התורה ועבודה. והלול שמו ותברך בין הגוים. לכן יבוש ויכלם מאד. ונחזור בתשובה שלימה. וה' לא יכנע מוב כי הוא רוצה בתשובת הרשעים:

בשלה ליום שני תורה

יכוון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד ושם בין להשאיר בו תוספת הרוח משבת שעברה:

יד א וידבר יהוה אל משה לאמר: ימליץ יי עם משה דמיר: ב דבר אל בני ישראל וישבו ויחננו לפני פי החירות בין מוגדל ובין הים לפני בעל צפן נכחו תחננו על הים: מליץ עם בני ישראל ויתובון וישרון וקדם פום חירתא בין מוגדל ובין ימא קדם בעיץ צפון לקבלה תשרון על ימא: ג ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם

בארץ

רש"י

(ב) וישבו. לאחריהם ללד מלרים היו מקרבין כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר תועים הם צדך כמו שנאמר ואמר פרעה לבני ישראל וגומר: ויחננו לפני פי החירות. (מכילתא) הוא פיתוס ועכשו נקרא פי החירות על שם שנעשו בני חורין והם שני סלעים גבוהים וקופים והגיא שביניהם קרוי פי הסלעים: לפני בעל צפון. (מכילתא) הוא נשאר מכל אלהי מלרים כדי להטעותו שיאמרו קשה יראתן ועליו פירש איוב (איוב י"ג) משגיא לגוים ואלזדם: (ג) ואמר פרעה. כשישמע שהם שבים לאחריהם: רבני ישראל.

על

בשלח ליום ראשון

רשאי ואינו רשאי בשל עניים: ו פרם רבעי בית שמאי אומרים אין לו חומש ואין לו ביעור. ובית הלל אומרים יש לו. בית שמאי אומרים יש לו פרט ויש לו עוללות. והעניים פודין לעצמם. ובית הלל אומרים פרו לגת: ו פרם שכלו עוללות. רבי אליעזר אומר רבעל תבית. רבי עקיבא אומר לעניים. אומר רבי אליעזר כי תבצור פרמך לא תעולל. אם אין בציר מגין עוללות. אומר לו רבי עקיבא וברמך לא תעולל. אפילו פרו עוללות. אם פן למה נאמר כי תבצור לא תעולל. אין לעניים בעוללות קודם הבציר: ה המקדיש פרמו עד שלא נודעו בו העוללות אין העוללות לעניים. משנודעו בו העוללות העוללות לעניים. רבי יוסי אומר יתנו שכר גדולין להקדש. איזו היא שכחה בערים. כל שאינו יכול לפשוט את ידו ולמלה. וברגליות משיעבור הימנה:

ברטנורא

ליגע בהן. אף בשל עניים כן. והלכה כרבי יהודה: ו פרם רבעי. הנוטע כל עץ מאכל בשנה הרביעית מעלה הפירות לירושלים ואוכלם שם כקדושת מע"ש אוסודה אותם ומעלה הדמים לירושלים דכתיב (ויקרא י"ט) וכשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הלולים ודרשין הלולים כמו הלולים אחר רחמנא חלילה והדר אכליה: בית שמאי אומרים אין לו חומש. אט"פ שטעון פדיון כמעשר שני אין הכעלים מוסיפים את החומש דלא כתבה בו תורה חומש: ואין לו ביעור. אינו חייב לבערו מן הכית בערכ פסח של רביעית ושל שביעית כשמכר המעשרות כדכתיב (דברים כ"ו) בערתי הקדש מן הכית: וב"ה אומרים יש לו. חומש ויש לו ביעור בית הלל ילפי קדש קדש ממעשר מה מעשר יש לו חומש ויש לו ביעור אף כרם רבעי יש לו חומש ויש לו ביעור וב"ה לא ילפי קדש קדש ממעשר: יש לו פרט ויש לו עוללות. דכחולין חשבי ליה: והעניים פודין לעצמן. מן הפרט והעוללות שלקטו ואוכלים אותן במקומן ומשלחן הדמים לירושלים: בה"א כולו לגת. משום דילפי ממעשר וסברי להו מעשר שני ממון נכזה הוא הילכך אין לעניים חלק בו ודורכים העוללות עם שאר היין והכעלים מעלים הכל לירושלים: ו שכולו עוללות. שאין בכל הכרם אשכול שיש לו כסף ונטף: אם אין בציר. וכמה טיעור נציר שלשה אשכולות שששים רביעית: אומר לו רבי עקיבא וברמך לא תעולל אפילו כולו עוללות. ורבי אליעזר אומר דלא תימח הואיל ואין לעניים בעוללות קודם לבציר וכה כהם בעל הכית לכך נאמר וברמך לא תעולל: משנודעו העוללות. שניכר מה הוא עוללות ומה הוא אשכול: העוללות לעניים. שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: יתנו שכר גדוליו להקדש. מה שמסניחין כל שעה בתוך קרקע של הקדש והלכה כרבי יוסי: בערים. כרם שהפניס שלה מודלות על גבי כלונסות ועצים לטון אף ערשנו רעננה (שה"ש א'): כל שאינו יכול לפשוט. כלומר לאחר שער מעליה חס במקום שזכר אינו יכול לפשוט ידיו וליטול קריון ביה לא תשוב לקחתו (דברים כ"ד): אבל רגליות. הנפניס העומדים על גבי קרקע שדורכים עליהם כרגל: משיעבור הימנה. הוי שכהה לכל נפן ונפן מן הרגליות שזוכה כאומן בפני עצמו ואסור לשכב מאומן לאומן:

נמרא ברכות דף ה' ע"א

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתיב (תהלים ס"ט) ואני תפלתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון. בשעה

שהצבור

בשלח ליום ראשון

קה

שהצבור מתפללין. רבי יוסי ברבי חנינא אומר מהכא (ישעיה מ"ט) כה אמר ה' בעת רצון עניתיה. רבי אחא ברבי חנינא אומר מהכא (איוב ל"ו) הן אל כביר לא ימאס. וכתוב (תהלים נ"ה) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. תניא נמי הכי רבי נתן אומר מגין שאין הקדוש ברוך הוא מואם בתפלתן של רבים שנאמר (איוב ל"ו) הן אל כביר לא ימאס וכתוב (תהלים נ"ה) פדה בשלום נפשי מקרב לי וגומר. אומר הקדוש ברוך הוא כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליהם כאלו פדאני לי ולבני מינין אומות העולם. אומר ריש לקיש כל מי שיש לו בית הפגסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע. שנאמר (ירמיה י"ב) כה אמר ה' ער כל שכני הרעים הנזנעים בנחלה אשר הנחתי את עמי את ישראל. ולא עוד אלא שגזרם גזרות לו ולבניו שנאמר (שם) הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מהתוכם. אמרו ליה לרבי יוחנן איפא סבי בבבלי. תמה ואמר (דברים י"א) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשבי רבי כנישתא אומר הוינו דאהני להו. כדאמר רבי יהושע בן לוי לבניו קדימו וחשיכו ועיילו רבי כנישתא כי היכי דתורכו חיי. אומר רבי אחא ברבי חנינא מאי

קראה

רש"י

עת רצון. אלמא יש שעה שהיא של רצון: כביר לא ימאס. תפלת הרבים לא ימאס: פדה בשלום. זה שטק בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל נתיבותיה שלום וכן גמילות חסדים נמי שלום הוא שמתוך שגומל חסד בגופו לחבירו הוא מכיר שהוא אוהבו וזא לידו אחוה ושלום: מקרב לי. ממלחמות הבאות עלי: כי ברבים היו עמדי. שהתפללו עמי: הנני נותשם מעל אדמתם. סופיה דקרא הוא: מקדמי. שמרי: מחשבי. ערצית כלו' מאריכין צדים הכנסת:

קראה

ד

בשלה ליום ראשון

קראה (משלי ח') אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מוזות פתחי. וכתוב בתריה (שם) כי מוצאי מצא חיים:

וזוהר בשלה דף מ"ו ע"א

בני הולך לפניהם יומם. רבי יומי פתח (תהלים כ"ב) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד בטה חביבה אורייתא קמיה דקדשא בריך הוא דכל מאן דאשתדל באורייתא רחם הוא לעילא רחם הוא לתתא קדשא בריך הוא אצית ליה למגולוי. לא שביק ליה בהאי עמא ולא שביק ליה בעלמא דאתי ואורייתא בעי למלעי בה ביממא ובלייליא דכתיב (יהושע א') והגית בו יומם וליילה. וכתיב (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם וליילה וגומר. תינה ביממא בלייליא אמאי. בגין דיהא שכית לגביה שמא קדישא שלים. כמה דלית יומם בלא ליליא ולאו איהו שלים אלא דא עם דא. כך בעי אורייתא לאשתתבא עמיה דבר נש יומא ולייליא למתני שלימותא גבי דבר נש יומם וליילה והא אתמר דעיקרא דלייליא מפלגותא ואילך ואף על גב דפלאנו קדמיתא בכללא דלייליא הוא אבר בפלגות ליליא קדשא בריך הוא עאר בננתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא וכדון בעי ליה לבר נש למיקם ולמקעי באורייתא. והא אתמר דקדשא בריך הוא וכל צדיקיא דבננתא דעדן פלהו צייתין לקבליה דא הוא דכתיב (שיר ה') היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והא אוקמיה היושבת בגנים דא כנסת ישראל דאיהו משבחת ליה דקדשא בריך הוא בשבחה דאורייתא בלייליא. ופאה חולקיה מאן דאשתתף בהדה לשבחה ליה לקדשא בריך הוא בשבחה דאורייתא וכד אתי צפרא כנסת ישראל אתת ומשתעשעא ביה בקדשא בריך הוא ואושימ ליה לגפה שרבימא דחסד ולא עלה בלחודתא אלא עלה וכל אינון דמשתתפין בהדה והא אתמר דכתיב (תהלים מ"ב) יומם יצנה יי חסדו ובליילה וגומר. ועל דא אילת השחר אקרי:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הר"ם ה' איסורי ביאה פרק כ"ב

אסור להתעבד עם ערוה מן העריות בין והנה בין ילדה שדבר זה גורם פגלות ערוה חוץ מהאם עם פנה והאב עם פתו והבעל עם אשתו נדה וחתן שפרשה

בשלה ליום ראשון

קו

שפרשה אשתו נדה קודם שיבקעול אסור להתעבד עמה אלא היא ושנה בין הנשים והוא נשן בין הנאשנים ואם בא עליה ביאה ראשונה ואחר כך נמארה מתר להתעבד עמה: לא נחשדו ישראל על משכב זכר ועל הפהמה לפיכך אין אסור להתעבד עמה. ואם נתרחק אפילו מיוחד זכר ובהמה הרי זה משבח וגדולי החכמים היו מרחיקין הפהמה כדי שלא יתעבדו עמה. ואיסור יחוד העריות מפי המקלה:

בשלה ליום שני תורה

יכוון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד רשם ב"ן להשאר בו תוספת הרוח משבת שעברה:

יד א וידבר יהוה אל-בושה לאמר: ימלי יי עם משה
דמימר: ב דבר אל-בני ישראל וישבו
ויחננו לפני פי החירות בין מגדל ובין הים לפני בעל
צפן נבחו תחנונו על-הים: מלי עם בני ישראל ויתובון וישרון
וקדם פום חירתא בין מגדל ובין ימא קדם בעיל צפון לקבליה
תשרון על ימא: ג ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם

רש"י בארץ

(ב) וישבו. לאחוריהם ללד מלרים היו מקרבין כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר תועים הם דרך כמו שנאמר ואמר פרעה לבני ישראל וגומר: ויחננו לפני פי החירות. (מכילתא) הוא פיתוס ועכסין נקרא פי החירות על שם שנעשו בני חורין והם שני סלעים גבוהים זקופים והגיא סביבם קרוי פי הסלעים: לפני בעל צפון. (מכילתא) הוא נשאר מכל אלהי מלרים כדי להטעותן שיאמרו קשה יכאפן ועליו פירש לויב (אויב י"ב) משגיא לגוים ויאבדס: (ג) ואמר פרעה. כשישמע שהם עבדים לאחוריהם: רבני ישראל.

על

בשלה ליום שני

בארץ סגור עליהם המדבר : וימר פרעה על בני ישראל מערבלין אנן בארעא אחד עליהון מדברא : ד וחוקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני יהוה ויעשו בן : ואתקף ית לבא פרעה וירדף בתיהון ואתיקר בפרעה ובכל משרתיה וידעון מצראי ארי אנא ויעבדו בן :

רש"י

על בני ישראל. וכן ה' ילחם לכם עליכם (בראשית כ') אמרי לי אחי הוא אמרי עלי : נבכים הם. כלואים ומשוקעים ובלעזו סיר"ר (איינגעשענגט) כמו (תהלים פ"ד) בעמק הצבא (חיוצ כ"ח) מצבי נהרות (שם ל"ח) נכבי ים נכבים הם כלואים הם במדבר שאינן יודעין ללחם ממנו ולהיכן ילכו : ודן ואכבדה בפרעה. כשהקב"ה מהקסם ברשעים שמו מהגדל ומהכבד. וכה"ל (יחזקאל ל"ח) וכשפטתי אתו וגומר ואח"כ (שם פסוק כ"ג) והתגדלתי והתקדשתי וגודעתי וגומר ואומר (תהלים ע"ו) שמה שזר רשפי קשת ואח"כ גודע ביהודה אלהים ואומר (שם ט') גודע ה' משפט עשה : בפרעה ובכל חילו. הוא החמיל בעצירה וממנו התחילה הפורענות (מכילתא) : ויעשו בן. להגיד שבחן ששמעו לקול משה ולא אמרו שיאך נתקרב אל רודפינו אנו לריכים לזרות אלא אמרו חן לנו אלא דברי בן עמרם (מכילתא) :

נביאים שופטים ד'

א והיא יושבת תחת האמר דבורה בין הרמה ובין בית אל בתר אפרים ויערו אליה בני ישראל למשפט : והיא יתבא בקרמא בעטרות דבורה מתפרנסא מן דיצה וצה דיקלון ביריחו פרדסין ברממא ויתין עבדין משה בבקשתא בית שקיא בבית אל עפר חיוור במור מלכא ומלקון לותה בני ישראל דדינא : ונתשלח ותקרא לברק בן אבינעם מקדש נפתלי ותאמר אליו הלא צוהו יהוה אלהי ישראל לך ומשבת בתר תבור ולקחת עמו עשרת אלפים איש מבני נפתלי ומבני זבלון :

ושלחת

רש"י

(א) תחת תומר. תמרים ה' לה ביריחו : (ב) הלא צוה. ביד משה כי החרס תחרימם :

ברכ

בשלה ליום שני

קז

ושלחת וקרת לברק בר אבינעם מקדש דבית נפתלי ואמרת ליה הלא פקיד יי אלקא דישראל אזיל ותתנגיד במורא דתבור ותדבר עמו עשרת אלפין גברין מבני נפתלי ומבני זבלון : ג ומשכתי אליך ארנחל קישון את סיסרא שר צבא יבין ואת דרכו ואת המונו ונתתיחו בידך : ואתגיב על ידך לנחלא דקישון ית סיסרא רב חיילא דביבין וית רתיבוהי וית משרתיה ואמסרניה בידך : ד ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך : ואמר לה ברק אם תיזילין עמי ואזיל ואם לא תיזילין עמי לא אזיל :

כתובים משלי יד

א מציל נפשות עד אמת ויפיה בובים מרמה : מפצא נפשיא מהדא דקושמא ודמליה בדבואתא רמיא הוא : ב ביראת יהוה מבטח עז ולבניו יהיה מחסה : בדמלתייה דאלהא סברא דעשנא ולבניו גהנו תוכלן : ג יראת יהוה מקור חיים לסור ממזקשי מות : דחלאתא דאלהא מבושא דחי' לדמסמי מן פחא דמותא : ד ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון : בסוגעא דעמא דגריה דמלכא והיך דבציר עמא מתפרפר פרנסיה :

רש"י

(ד) ברב עם. שהלכו זכאים הדרת הקב"ה : ובאפס לאום. כשלין דבקים בו :

משנה שבת פרק ט"ז

כל כתבי הקדש מצילין אותן מבני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן ואף על פי שכתובים בכל לשון מעוניים גניזה ומבני מה אין

ברמנורא

פרק טז א כל כתבי הקדש אפי' נכואים וכתובים : מצילין אותן. מחזר שנפלה בו הדליקה לחזר אחרת שנאחתו מכוי אפי' פ שלא ערכו והוא סיהיו כתובים ככתב אשורית וכל הקדש : בין שקורין בהן. כגון נכואים שמטירין בהן בשבת בבית הכנסת בין שאין קורין בהן. כגון כתובים דאף יחידים חין קורין בהן בשבת : מפני ביטול ביה דהמדרש. כלקמן שהיו דורשים לעס בשבת ומורין להם הלכות איסור והיתר לפי שכל ימות החול הם עסוקים במלאכתן ואסרו לקרות בכתובים בשבת בשעת בית המדרש משום דמשכי לכה יאחי לאמנושי מלשמוע הדרשה : ואע"פ שכתובים בכל לשון. ואיכא למ"ד ללא נתנו לקרות בהן ואין מצילין אותן. אפי' : מעוניים גניזה. ואסור להניח במקום הפקר : למכור שאינו

אין קורין בהם. מפני בטול בית המדרש. מצילין תיק הפסד עם הפסד. ותיק התפילין עם התפילין. ואף על פי שיש בתוכן מעות. ודחיבן מצילין אותן. למבוי שאינו מפולש. בן בתירא אומר אף למפולש. מצילין מזון שלש סעודות. הראוי לאדם לאדם. הראוי לפהמה לפהמה. ביצד נפלה דליקה בלילי שבת. מצילין מזון שלש סעודות. בשחרית מצילין מזון שתי סעודות. במנחה מזון סעודה אחת. רבי יוסי אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות. מצילין סל מלא כברות ואף על פי שיש בו מאה סעודות ועגול של דבילה. וחבית של יין. ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. ואם היו פקחין עושין עמו השבון אחר השבת. להיכן מצילין אותן. לחצר המעורבת. בן בתירא אומר אף לשאינה מעורבת. ויש שם מוציא כל בלי תשמישו. ולובש כל מה שיכול ללבוש. ועומת כל מה שיכול לעמוד. רבי יוסי אומר שמונה עשר פלים. וחוזר ולובש ומוציא. ואומר לאחרים בואו והצילו עמי. רבי שמעון בן גנס אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחזו בהן את האור. מפני שהוא מתרחק. ועושין מחיצה בכל הפלים בין מלאים בין ריקנים בשבילי שרא תעבור הדליקה. רבי יוסי אומר בכלי הרש הרשים מלאין מים ורפי שאין יכולין לקבל את

ברמנורא האור

שאינו מפולש. יש לו שלש מחיצות ולהי אחד כרוח רביעית וזה מבוי שאינו מפולש האמור כאן. שלש מחיצות בלא לחי זהו מבוי מפולש והכי מפרש לה בש"ס ואין הלכה כן בתירא. מצילין מזון שלש סעודות. ואע"ג דבהתירא קא ערס דהא לא שרי לי לאצולי אלא להזר המעורבת בלבד אפי' הכי לא שרי ליה לאצולי טפי מפני שהאם כהול על ממנו ואי שרית ליה אחי לכבוי: נפלה דליק' בלילי שבת. קודם אכילה: שחרית. קודם סעודה: ר"י אומר לעולם הוא מציל. הואיל ויומא בר הכי הוא ובהתירא ערס ואין הלכה כר"י: מצילין סל מלא כברות. הואיל ובכת אחת הוא מניל מה לי פורתא מה לי טובא: ועיגול של דבילה. אע"פ שהוא גדול ויש בו סעודות הרבה: ואם היו פקחים. ויודעים שאם ישאלו סכר כפועלים לאו שכר שבת שקלי כיון דמעיקרא לאו אדעתא דשכר פעולה באו: עושין עמו השבון לאחר שבת. ובירא שמים עסקין דאע"ג דמהפקירא קא זכי ומה שהגיל דידיה הוי מ"מ לא ניחא ליה דלחתי מאחרים ידע דעל כרחיה אפקירא ובחנס נמי לא ניחא ליה דליטרון הילכך שקיל אגרי: ד' ולשם הוא מוציא. לת"ק להזר המעורבת ולכן בתירא אפי' לחזר שאינה מעורבת: בלי תשמישו. שזריכיס לו לאחזו היום לסעודה: י"ח בליום. שהוא רגיל ללבוש כחול ככת אחת ותו לא ולא הן הסרבל העליון ומלבוש שממלאין אותו מוך ואמר גפן בין חפירה לחפירה שקרין בערבי מהשו"א והגור רחב שחוגר ממעל למדיו וכנד צר וקצר שקרין בלע"ז גוני"א וחלוק שלובש על כשרו שקרין קמיו"א וחגור שחוגרין עליה וכובע שכראשו ומלגפת ושני מעלים שכרגליו ושני בתי סוקים ושני בתי ידים שמלבישים אותם על הידים ומכסין בהן הזרועות עד האצילים ושני רדידים שמחננב בהן ועלית קטן שמכסה בו ראשו וכתפו וסודר שכוארו ותלוין שני ראשו לפטו וקורין לו בערבי ש"ד: בואו והצילו עמי. שכסם שהוא מניל כך הם מנילים אבל לעיל אמר בואו והצילו לכם שפעמים שהוא מניל יותר ממה שהם יכולין להניל כגון שהוא לא סעד וכן סעדו או איפכא: ה שירדה. העשויה כמין ארון: תיבה. קטנה של שולחני: ומגדל. ארמרי"א בלע"ז ובערבי מנשא"ר ושלשתן סל עץ: מפני שהוא כחרך. ואין האור נאחזת בו ומניל על כלי עץ שלא ישרף: בין מלאים.

האור. והן מתפקעין ומבבין את הדליקה: ונכרי לכבא לכבות. אין אומרים לו בבה ואף תכבה. מפני שאין שכיבתו עליהן. אבל קמן שבא לכבות. אין שומעין לו מפני ששכיבתו עליהן: כופין קערה על גבי הנר בשבילי שרא תאחזו בקורה ועל צואה של קטן. ועל עקרב שרא תשוה. אומר רבי יהודה מעשה בא לפני רבי יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחמטאת: נכרי שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביר ישראל. אסור. מלא מים להשקות בהמתו. משקה אחריו ישראל. ואם בשביר ישראל. אסור. עשה גוי כבש לירד בו. יורד אחריו ישראל. ואם בשביר ישראל. אסור. מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בפסגיה. ועשה גוי כבש לירד בו. וירדו בו רבן גמליאל וזקנים:

ברמנורא

מיס: שאין יכולים לקבל את האור. מפני שהדשים הם וסכר רבי יוסי גרס כבוי אסור אפילו במקום הפסד ממון ואין הלכה כרבי יוסי: ה אין אומרים לו כבה. דאמירה לעכו"ם שבות: ואל תכבה. אין לריך למחות בירו אלא יניחנו ויכבה מפני שאין שכיבת העכו"ם עליהן דישאלו אינו מוזהר על שכיבת העכו"ם כשאינו עבדו: ה כופין קערה. של חרס: על גבי הנר. ובלבד שלא יכבה ואף על פי שנוטל כלי להלל קורה שאינה נטלת בשבת הא אוחזינה מינה לר"י דאמר אין כלי ניטל אלא לנורך דבר הניטל ושני לה בלריך למקומו של כלי דשרי לנטלו לנורך מקומו: ועל צואה של קטן. לא צואה של נער קטן קאמר דהא גרף של רעי הוא ומותר לנטלו ולהוציאה לאספה אלא ה"ק ועל צואה של תרנגולים מפני הקטן שלא יטפס ויתלכלך בה וכגון שזאה זו מונחת באספה שבהר דלא רמיא קמיה ולא גרף של רעי הוא הילכך אין מותר לנטלה ולהוציאה אבל כופין עליה קערה בשביל הקטן שלא יתלכלך: מעשה בא. כפיית כלי על עקרב: בערב. סס מקום: חושש אני לו מחמטאת. דכיון שלא היה עקרב רץ אחריו חושש אני שמא חייב טעאת משום לידה ולענין פסק ההלכה אותן בעלי הארס שנושכין וממיתין ודאי כגון הנחשים השרפים וכלב שטתה מוזהר להרגן מיד כשיראה אותן ואפי' שאין רעים אחריו ואותן שאינן נושכין וממיתין ודאי אלא פעמים ממתין ופעמים אינן ממתין אם רעים אחריו מותר להרגן ואם אין רגון אחריו כופה עליהם כלי ואם דרסן והרגן לפי הומו מותר וללוד נחש מפני שרואה לנחק בו אסור: ה מילא מים. מצור בר"ה: כבש. עושין בספינה גדולה לירד בו מן הספינה ליבשה ואינעריך תנא לאשמועי' נר ומים דאי תנא נר ה"א נר הוא דשרי דליכא למנור שמא ירבה בשביל ישראל דנר לאחד נר למאה אבל מיס דאיכא למנור אסור ואי אשמעינן מיס ה"א מיס הוא דכשביל ישראל אסור אבל נר אע"ג דכשביל ישראל כיון דאיהו נמי לריך ליה שרי דנר לאחד נר למאה זריכא וככש אע"ג דדמי לנר דככש לאחד ככש למאה משום מעשה דר"ג וזקנים תנא ליה דמעשה רב:

גמרא שבת דף קכ"ב ע"א

עשה גוי כבש וכו'. וצריכא דאי אשמעינן נר משום דנר לאחד נר למאה. אבל מים לייגור דיקמא אתי לאפושוי

בשביל

רש"י

נר לאחד נר למאה. כיון דטכו"ם ללרכו הדליקו ליכא למימר דכשביל ישראל אפי"ס

בשביל ישראל. וכבש למה לי. מעשה הרבן גמליאל וזקנים
קא משמע קן. תנו רבנן נכרי שלקט עשבים מאכיל אחריו
ישראל. ואם בשביל ישראל אסור. מלא מים להשקות
בהמתו משקה אחריו ישראל. ואם בשביל ישראל אסור. במה
דברים אמורים שאין מכירו. אבל מכירו אסור. איני והאמר
רב הונא אמר רב חנינא מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים
בשבת אבל לא על גבי מוקצה בשבת. דקאים לה באפה
ואזקא איהו ואכלה. אמר מד במה דברים אמורים שאין
מכירו אבל מכירו אסור. והא רבן גמליאל מכירו הוה. אמר
אביי שלא בפניו הוה. רבא אמר אפילו תימא בפניו. נר
לאחד נר למאה. מתיבי אמר דהן רבן גמליאל הואיל ושללא
בפניו עשאו נרד בו אימא הואיל ועשאו נרד בו. תא שיע
עיר שישאל ונכרים דרים בתוכה. והיתה בה מרחץ המרחצת
בשבת אם רוב נכרים מתר לרחוץ בה מיד. אם רוב ישראל
ימתין בכדי שיחמו חמין. התם כי מחממי אדעתא דרובא

מחממי

רש"י

אפי' כבש למה לי. הא דומיא דנר הוא כבש לא' כבש למאה:
מאכיל אחריו ישראל. את בהמתו ואחריו דוקא קטע בכלהו דעכו"ס לזורך
עלמו עבד: אבל מכירו אסור. קא סלקא דעתך דעבד נמי אדעתה דידיה:
מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים. מחזכרים בשבת לרעות וליכא למגור
שחא יתלוש ויאכיל ואינו מעמיד על גבי מוקל' שחא יטול בידו ויאכיל והא נמי
מוקלין נינהו לגבי טלטול דאחמול היו מחזכרין: דקאים לה באפה. שלא תפסה
למקום אחר: ואזלא ואכלה. אבל הוא אינו עומד על העשבים קרוב להם
דניחוש לשמא יטול ויאכיל: מכירו הוה. שהרי בספינה היה בא עמו: שלא
בפניו הוה. כשעשאו לא היה רבן גמליאל שם דניכרין ליה: נר לאחד נר
למאה. וכבש לאחד כבש למאה אבל גבי עשבים כשהוא מכירו מרבה בשבילו:
הואיל ושללא בפניו וכו'. קשיא לרבא דשמעי' מיניה דבפניו אסור ואף על פי
שאין כאן מרבה בשבילו: אימא הואיל ועשאו נרד בו. וטעמא לאו משום
שלא בפניו הוא אלא הכי הוה מעשה: מותר לרחוץ בה מיד. למולאי שבת:
בכדי שיחמו חמין. שלא יסנה כמה שהקדמו להחם בשבת וכן מעשה שבת

נחזי

קט

מחממי. תא שמע נר הדלוק במסכה אם רוב נכרים מתר
להשתמש לאורה. אם רוב ישראל אסור מחצתה על מחצתה
אסור. התם נמי כי מדלקי אדעתא דרובא מדלקי. שמואל
אקלע לבי אבין תורן. אתא ההוא נכרי אדליק שרגא אהרדינהו
שמואל לאפיה. כיון דהוא דאייתי שטר וקא קרי. אמר אדעתא
דנפשיה הוא דאדליק. אהרדינהו איהו לאפיה גבי שרגא:

רש"י

פתנו חכמים שיעור להמתין לערב בכדי שיעשו והא הכא דחיימוס לאחד חיימוס
למאה דבבת אחת מחממין וקטני אס רוב ישראל דהוי דומיא דמכירו דמסיק
אדעתיה לעשות אף בשבילו אסור ואף על גב דשלא בפניו וקשיא דין לאביי
בין לרבא: אדעתא דרובא מחממי. ועיקר חילול השבת בשבילם אבל עכו"ס
וישראל דעכו"ס אדעתיה דנפשי' הוא דעבד שרי לאביי שלא בפניו ולרבא אפילו
בפניו: נר הדלוק במסכה. של בני אדם: אם רוב ישראל אסור. והא
הכא דהוי דומיא דמכירו הואיל ורובא נינהו אסיק דעתיה להדליק אף בשבילם
וקטני אסור: אדעתא דרובא. הלכך ישראל עיקר ומחלה על מחלה נמי ליכא
למיקס עלה דמלתא דליכא למימר עיקר דעתיה דמדליק בשביל ישראל וליכא
למימר עיקר דעתיה דמדליק בשביל עכו"ס אבל עכו"ס וישראל והמדליק עלמו
משמטם לאורה ודאי עיקר אדעתה דידיה עבד וכיון דנר לאחד נר למאה שרי:
תורן. מקום: דאייתי שטר. ההוא דאדלקה:

וזהר בשלה דף ס"א ע"א

דבר אחר אשרי משביל אל דל. בפיה תקיפא אגרא דמסכנא קמי
קודשא בריך הוא. אמר רבי תיבא תנוהגא על האי קרא דכתיב
(שם ס"ט) כי שומע אר אביונים וי ובי אל אביונים שומע ולא לאחרא.
אמר רבי שמעון בגין דאינון קרובין יתיר למלפא דכתיב (שם נ"א) לב
בשפר ונדפה אלהים לא תבזה וגית קד בעלמא דאיהו תביר לבא
במסכנא. תו אמר רבי שמעון תא חזי פל אינון בגי עלמא אתתוין קמי
קדשא בריך הוא בגופא ונפשא ומסכנא לא אתתוין אלא בנפשא בלחודוי
וקדשא בריך הוא קריב לנפשא יתיר מגופא. מסכנא חד הוה בשביבותיה
דרבי ייסא ולא הוה מאן דאשגח ביה והוה הוה אכסוף ולא תקיף בבני
נשא יומא חד חלש עאל עליה רבי ייסא שמע חד קלא דאמר טילקא
טילקא הא נפשא פרהא גבאי ולא מטו יומוי ווי לבני מתיה דלא
אשתכח בהו דיתבי נפשיה לגביה. קם רבי ייסא שדי בפומיה מיא
דנרגרין אפותא דקונטא (ס"א דקונטא) אתפזע זיעא באגפוי ותב רוחיה

גביה

בשלה ליום שני

לגביה. לבתר אתא ושאיף ליה אמר חייך רבי נפשא נפקת מנאי ומט
ליה קמי כורסייא דמלכא ובצעת לאשתארא תמן אלא דבעא קדשא
ברוך הוא לופאה לך ואכריוו עלך זמן הוא רבי (ויקרא ע"ט א') ייסא
למלקא רוחיה ולא תקשרא בחד אדרבי קדישא דזמינין חברייה לאתקרא
בארעא ודא אתקיניו תלת כורסייא דקיימין לך ולחברך. מההוא יומא
הווי משגיחין ביה בני מתייה תו מסבגא אחרא אעבר קמיה דרבי יצחק
והנה בידיה פלג מעה דכסף. אמר ליה לרבי יצחק אששים לי ולבני
ולבנתי נפשין אמר ליה ותיך אששים נפשיןכו דהא לא אשתכח גבאי
בר פלג מעה. אמר ליה ברא אשלימנא בפלג אחרא דאית גבאי. אפקיה
ויתביה ליה אחויאו ליה בחלמיה דהנה אעבר בשפתא דימא רבא
ובצאן למשדויה בגויה. (ויחי וי"ח א') חמא לרבי שמעון דהנה אושיש
ידוי לקבליה ואתיי החוא מסבגא ואפקיה ויתביה בידוי דרבי שמעון
ואשתזיב. פד אתער נפל בפומיה האי קרא (תהלים מ"א) אשרי משגליל
אל דל ביום רעה ימקטהו יי:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

ד' אי. ורי ביאה פכ"ב
בשאינע מעשה אמנון ותמר גור דוד
ובית דינו על יחוד פנויה ואף
על פי שאינה ערוה. בכלל יחוד ערויות היא.
ושמאי ודלר גזרו על יחוד נכרים. נמצא
בל התניחוד עם אשה שאסור להתניחוד
עמה בין ישראלית בין גויה מפני את שניהם
בפני מדרות האיש והאשה. ומכריון עליהן
חזין מאשת איש שאף על פי שאסור
להתניחוד עמה אם נתניחוד אין לוקחין שלא
להוציא לעו עליה שזניתה ונמצאו מוציאין
לעו על הנשים שחן מזמרים: - כל אשה
שאסור להתניחוד עמה אם היתה אשתו
עמו ברי זו מתרת להתניחוד מפני שאשתו
משפחתו אכל לא התניחוד ישראלית עם
הגכרי ואף על פי שאשתו עמו שאין אשתו
של גכרי משפחתו ואין להם בושא:
מלבד פעם אחת. ועל ה' ושליו. והבו. יאר
לפניו יתברך:

יכוין

בשלה ליום שלישי תורה

קי

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה ראשונה דשם בין
להשאר בו תוספת נפש משבת שעברה:

ה ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב
פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת

עשינו כי שרתנו את ישראל מעבדנו: ואתחיא למלכא
דמצרים ארי אזל עמא ואתחפיה לבא דפרעה ועבדוהי לעמא ואמרו
מא דא עבדנא ארי שרתנא ית ישראל מפלחננא: ו ויאסר את-

רכבו ואת עמו לקח עמו: ומקים ית רתפה וית עמה דבר
עמה: ו ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים
ושלשם על-בלי: ודבר שפת מזה רתפין בחורו וכל רתפי
מצרא וגברין ממנו על פדהון: ח ויחזק יהוה את לב פרעה
מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל

יצאים

רש"י

(ה) ויגד למלך מצרים. איקטורין (אגענטען) שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשת
ימים שקצבו לילך ולשוב וראו שאין חוזרין למצרים בזה והגידו לפרעה
ביום ד' (מכילתא). ובחמשי ובששי רדפו אחריהם וליל שביעי ירדו לים (פ"ק
דסוטה) בשחרית אמרו שירה והוא יום שביעי של פסח. לכן אנו קורין השירה
ביום השביעי: ויהפך. נהפך ממה שהיה שהרי אמר להם (שמות י"ב) קומו
לאו מתוך עמי ונהפך לבב מצדיו שהרי לשעבר היו אומרים עד מתי יהיה זה
לנו למוקס ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם כשציל ממונס שהשילוס: מעבדנו.
מעבוד אותנו: (ו) ויאסר את רכבו. הוא בעלמו (מכילתא): ואת עמו לקח
עמו. משכס בדברים. לקינו ונטלו ממונו ושלחמו בואו עמי ואני לא אתנהג
עמכם כשאר מלכים. דרך שאר מלכים מצדיו קודמין לו במלחמה ואני אקדים
לפניכם שנאמר ופרעה הקריב הקריב עלמו ומיהר לפני חילוטיו. דרך שאר
מלכים ליטול בזיה בראש כמו שיבחר חנו אסור עמכם בחלק שנאמר חלק
שלל: (ז) בחור. נבחרים. בחור לשון יחיד כל רכב ורכב שבמנין זה היה בחור:
וכל רכב מצרים. ועמהם כל שאר הרכב (מכילתא) ומהיכן היו הבמות הללו
אם תאמר משל מצרים הרי נאמר (שמות ע') וימת כל מקנה מצרים ואם
תאמר משל ישראל והלא נאמר (שם י') וגם מקננו ילך עמנו משל מי היו מהירא
אם דבר ה' מכאן היה רבי שמעון אומר כשר שבמצרים הרוג טוב שבנחשים
רזון אם מוחו: ושלשם על בלי: שרי לבאות כשרגומו: (ח) ויחזק ה' את לב

עפר

בשרח ליום שלישי

יצאים ביד רמה: בתקופ י"ת לפא דפרעה מלכא דמצרים ורדף
במר בני ישראל ובני ישראל נפקו בריש גלי: שני מ וירדפו
מצרים אחריהם וישונו אותם חנים על-הים כר-
סום רכב פרעה ופרשיו וחילו על-פי החירת לפני
בער צפון: וירדפו מצראי בתריהון ואדביקו יתהון בד שרון על ימא
כל סוסית רתפי פרעה ופרשוהי ומשרתיה על פום חירתא קדם
בעיר צפון:

רש"י

פרעה. שהיה כולה חס לרדוף חס לאו וחזק חס לכו לרדוף: ביד רמה. (מכילתא)
בגבורה גבוהה ומפורסמת:

נביאים שופטים ד'

א ותאמר חלקך אלך עמך אפס כי לא תהיה תפארתך ער-
תךך אשר-אתה הולך כי ביד אשה ימכר יהוה
את-סיסרא ותקם דבורה ותלך עם-ברק קדשה: ואמרת מיזל
איזל עמך לחוד ארי לא תהי תושבתך עד אורחא דאת איזל ארי ביד
אתתא ימסור י"ת ית סיסרא וקמת דבורה ואזלת עם ברק קדש:
ב ויזעק ברק את-זבולן ואת-נפתלי קדשה ויעל ברנגלו
עשרת אלפי איש ותעל עמו דבורה: וכגש ברק ית שבטא
דזבולון וית שבטא דנפתלי קדש וסליקו עמיה עסרא אלפין גבראן
וסליקת עמיה דבורה: ג וחבר הקיני נפרד מקן מבני חבב
חתן משה ויש אהליו עד-אלון בצענים אשר את-קדש:
וחבר שגמאה אתפרש משגמאי מבני חובב חמוהי דמשה ופרסיה
למשבניה עד מישר אנגיא דעם קדש: ד ויגדו לסיסרא פי עלה
ברק בן-אבינעם תר-תבור: וחניאו לסיסרא ארי סליק ברק פר
אבינעם למור תבור: ה ויזעק סיסרא את-כר-רכבו תשע מאות

בצענים קרי

רש"י

(ב) ויעל ברנגלו. עמו: (ג) אהליו בצענים. מקום מישור של בלעים כמין
גומה מים נקבלין שם: (ד) ויזעק. ויאסוף: מחרשת הגוים
שיש שם שילכו אל נחל קישון: וקלר

בשרח ליום שלישי

קיא

רכב ברזל ואת-כל-העם אשר אתו מחרשת הגוים אל-
גתר קישון: וכגש סיסרא ית כל רתיביה תשע מאה רתיבין דפרזלא
וית כל עמא דעמיה מתקוף כרכי עממיה גבתלא דקישון:

כתובים משלי י"ד

א ארך אפים רב-תבונה וקצר-רוח מרים אולת: מאן דנגידא
רוחיה סניעא ביונא ומאן דבריה רוחיה מסני שמונתא: ב חיי בשורים
לב מרפא ורקב עצמות קנאה: דמפליג חמטא דלביה אסיה הוא
דביסריה וחיך מלמיתא בקיסא הכו קנאתא בגרמי: ג עשק דל חרף
עשהו ומכבדו חגן אביון: דעשיק למסכניא חסודא עבד דבריה
ודמרחים עליבא יקריה: ד ברעתו ידחה רשע וחסה במותו
צדיק: בבישותיה מסתחף רשיעא ודתכיל דמאית צדיקא הוא:
ה בלב גבון תנוח חכמה וברקב פסילים תודע: בלפא דמתבין
תשרי חמטא ובגויהון דסכלי שמונתא תתידע:

רש"י

(א) וקצר רוח. שמונה לכעוס: מרים אולת. מפרישה לחלקו: (ב) חיי
בשורים לב מרפא. לב בשר שהוא רופא את הרעה ועובר על
מדותיו הוא חיי בריותיו של הקדוש ברוך הוא שכן ב"ו: ורקב עצמות קנאה.
אדם שהוא בעל חמה רקבון עלמות הוא לכל: (ד) וחסה במותו צדיק.
כשימות הוא בטוח שיבא לגן עדן: (ה) תודע. מעט חכמה שכלכו ומכריזה:

משנה יבמות פרק ט"ז

א האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים. ובאו ואמרו לה מת בעליך.
לא תנשא ולא תתיבם עד שתדע. שפא מעפרת היא צרתה.

היתה

ברמנורא

פרק מז א האשה לא תנשא. הואיל וכלא בניס יאז בעלה: ולא תתיבם. שמה ילדה
לרחה. וא"ת תהלין ואח"כ תנשא לשוק ממה נפשך. תרנו בנמרז משוס דחלוזה
פסולה לכהונה ואם תהלין וימלא אח"כ שילדה לרחה ולד של קיימא וחלוזה אינה כלום
לרובים להכריז עליה שהיא כשרה לכהונה ולא נפסלת מהמת אותה חלוזה. ומי שנמלא כשעת
חלוזה ולא נמלא כשעה שהכריזו על החלוזה דלאו כלום היא ולא פסלה לכהונה על ידה
כשיראה אותה נשואה אח"כ לכהן ואמרו שהלוזה מותרת לכהן: היתה לו חמות. במדינת
הים: אינה חוששת. שמה ניתן לה יבם אף על גב דחייסין לעיל שמה ילדה לרחה החס
הוא דכל מה דילדה לרחה בין זכר בין נקבה מסיק לה להאיך מיבם אבל חמות דאי נמי
ילדה לא זקוק לה להאיך אלא אח"כ ילדה זכר איבא למימר שמה הפילה ואח"ל לא הפילה
שמה

היתה לה חמות אינה חוששת. יצתה מלאה חוששת. רבי יהושע אומר
אינה חוששת: ב שתי יבמות זו אומרת מת בעלי. וזו אומרת מת בעלי.
זו אסורה מפני בעלה שר זו. וזו אסורה מפני בעלה שר זו. לזו עדים
ולזו אין עדים. את שיש לה עדים אסורה. ואת שאין לה עדים מתרת.
לזו בנים ולזו אין בנים. את שיש לה בנים מתרת. ואת שאין לה בנים
אסורה. נתבטלו ומתו היבמין. אסורות להנשא. רבי אלעזר אומר הואיל
והתרו ליבמין התרו לכל אדם: אין מעידין אלא על פרעוף פנים עם
החומס. אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו. אין מעידין אלא עד
שתצא נפשו. ואפילו ראיהו מגוד. או צלוב. ותיא אובלת בו. אין מעידין
אלא עד שלשה ימים רבי יהודה בן בבא אומר לא כל אדם ולא כל
המחומות. ולא כל השעות שוין: ד נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין
להם סוף. אשתו אסורה. אמר רבי מאיר מעשה באחד שנפל לבור
הגדול. ועלה לאתר שלשה ימים. אמר רבי יוסי מעשה בסומא שירד למבול

במערה

ברטנורא

שמה נקבה היפה: יצאה מלאה. מעוברת: חוששת. שמה ניתן לה יבם ואין הלכה כרבי
יהושע דאמר אינה חוששת: ב שתי יבמות. נסי שני אחים: מפני בעלה של זו. שמה
הוא חי וזקוקה לו ואף על פי שאשתו אומרת מת. אינה נאמנת להחיר זו לשוק על פיה שאין
יבמה מעידה להכרתה: לזו עדים, שמת בעלה ולזו אין לה עדים: זו שיש לה עדים
אסורה להנשא לשוק. מפני יבמה שאין עדים שמת: וזו שאין לה עדים מותרת. שהרי
בשכיל בעלה אינה נאמנת שהיא נאמנת לומר מת בעלי ובשכיל יבמה נמי לא מיתסרה שהרי
בזו עדים שמה: לזו בנים ולזו אין בנים. ואין עדים לא לזו ולא לזו את שיש לה בנים
מותרת ואת שאין לה בנים אסורה: נתבטלו. שהיו להן כאן שני יבמין ונתיבמו ומתו
היבמיות: אסורות להנשא. לשוק זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של
זו אף על פי שהיו שתיהן נשואות ליבמיהן בחוקת שמתו בעליהן ע"פ שלמן נשאו והיו נאמנות
שהאשה שאמרה מת בעלי תתיבס. אבל עכשיו שתייהנה נשואות לשוק לא שאם ינשאו לשוק
נמלא עדותה של זו מועיל לזו ועדותה של זו מועיל לזו ואין היבמות מעידות זו לזו: הואיל
והותרו ליבמין. בחוקת שמתו בעליהן הותרו לינשא לשוק דתו לא חיישין שמה הם בחיים.
ואין הלכה כר"א: ג פרצוף פניו עם החושם. אם לא ראוהו בפרצוף פניו או שיטל חושמו
וחיה אובלת בו. דוקא במקום שאין נפשו יולאה אבל במקום שנפשו יולאה מעיד עליו שהוא
מת: אין מעידין אלא עד ג' ימים. אם לא ראוהו עד לאחר ג' ימים למיתתו אין מעידין
עליו דחיישין שמה נשתנו מראית פניו ואינו זה שהם סבורים: רבי יהודה בן בבא אומר
לא כל אדם וכו'. יש לך אדם שממחר להנפח כגון אדם שמו. ויש מקום שאדם ממחר
להכריע ולהשתנות בו כגון מקום חמה. ויש לך שעה שהעולם חס ואדם ממחר להכריע ולהשתנות.
והכל לפי האדם והמקום והשעה בין לקולא בין להומרא. ואין הלכה כרבי יהודה: ד מים שיש
להם סוף. שנראים כל ד' רמות שסביב המים: ומים שאין להם סוף. שאין אדם יכול
לראות כל סביביו. ורבי מאיר לא מפליג בין מים שאין להם סוף למים שיש להם סוף אבל
חכמים פליגי בכרייתא ואמרו מים שיש להם סוף אשתו אסורה דשמה לאחר שעלה משם
שיסיה כשיעור זה בתוך המים. ומים שאין להם סוף אשתו אסורה דשמה לאחר שעלה משם
לא והלך לו כדאמר רבי יוסי כמתני: והלכה כחכמים: ועלה לאחר ג' ימים: דס"ל לר"מ

אלהם

בומערה. וירד מושכו אחריו. ושהו כדי שתצא נפשם. והשיאו נשותיהם.
ושוב מעשה בעסקי באחד ששאלוהו לים. ולא עלה בידם אלא רגלו.
אמרו חכמים מן הארכובות ולמעלה הנשוא. מן הארכובה ולמטה לא
תנשא: ה אפילו שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו רבי יהודה
אומר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכים לספור ולקבור
את איש פלוני (דיו) בין שהוא מתפנין ובין שאינו מתפנין רבי יהודה בן
בבא אומר בישראל אף ער פי שהוא מתפנין. ובגוי אם היה מתפנין אין
עדותו עדות: ו מעידין לאור הגר ולאור הקבנה. ומשיאין על פי בת קול
מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן פלוני ממקום
פלוני מת. הלכו ולא מצאו שם אדם. והשיאו את אשתו. ושוב מעשה
בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן איש פלוני (ממקום פלוני)
נשכני נחש והרי אני מת. והלכו ולא הפירוהו. והשיאו את אשתו:
ו אמר רבי עקיבא בשירדתי לנהרדעא לעבר השנה מצאני נחמיה איש
בית דלי ואמר לי. שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על
פי עד אחד אלא רבי יהודה בן בבא. ונומיתו לזו בן הדברים. אמר לי
אמור להם משמי. אתם יודעים שהמדינה הזאת משובשת בגיטות.
מקבלני מרבן גמליאל תזקן שמשיאין את האשה על פי עד אחד.
וכשבאתי והרציתי הדברים לפני רבן גמליאל. שמח לדברי ואמר
מצאנו חבר לרבי יהודה בן בבא. מתוך הדברים נזכר רבן גמליאל
שנהרגו הרונים בתל ארזא. והשיא רבן גמליאל (הזקן) נשותיהם על
פי עד אחד והותקו להיות משיאין על פי עד אחד והותקו להיות
משיאין עד מפי עד. מפי עבד. מפי אשה. מפי שפחה. רבי אלעזר
ורבי יהושע אומרים אין משיאין את האשה על פי עד אחד. רבי
עקיבא אומר לא על פי אשה. (ולא על פי עבד. ולא על פי שפחה.

ברטנורא

אלהם חי בתוך מים ימים ומס"ה אפי' נמים שיש להם סוף דאי נפיק הוי חוי ליה הייס
דלמא נפיק בתר ימים רבים ולא חוי ליה. ור' יוסי פליג עליה ואמר מעשה בסומא שירד
כמערה וכו' ומערה מים שיש להם סוף: ושהו. עד שהלא נפסס והשיאו את נשותיהן: מן
הארכובה ולמטה. הואיל ויכול להיות לא תנשא שמה ילא ולא ראוהו דמים שאין להם סוף
הן: ה אפילו שמע מן הנשים. שאין מהכונות להעיד יכול לילך להעיד להשיא את אשתו:
הרי אנו הולכים לספור ולקבור את איש פלוני. כגמרא מוקי שרדן שיאמרו לנו באים
מלספור ולקבור את איש פלוני וזרין נמי שישמע אותם מספרים מעניויהם ההספד כך וכך רבין הווי התם
כך וכך ספדני הווי התם מפני שדרך תינוקות לשהק ולהעלות שמות ושמה נמלה או הנב קברו ומכניס
אותו כשם איש פלוני: ו משיאין על פי בת קול. אם שמעו קול לוויה איש פלוני מת:
בצלמון. שם מקום: ו נומיתו לו. אמרתי לו: בן הדברים. שכל הכרוי חולקים עליו:
משובשת בגיטות. ואינו יכול לילך אלניהם להעיד מה שמעתי אלא אמור להם אתה זה
העדות צמתי: רבי אלעזר ורבי יהושע אומרים כו' ורבי עקיבא אומר כו'. וליח

הלכה

בשלה ליום שלישי

ולא על פי קרובים. אמרו לו. מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהם בדרך. והביאוהו בפונדק. ובחזרתם אמרו לפונדקית איה חברנו. אמרה להם מת וקברתי. והשיאו את אשתו. אמרו לו ולא תהא כהנת בפונדקית. אמר להם לכשתהא פונדקית נאמנת. הפונדקית הוציאה להם מקלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו:

ברמנורא

הלכתא כחד מיניהו אלא הלכה משיאס ע"פ אשה וע"פ קרובים חוץ מחמש נשים דתן כמתני' ועד מפי עד מפי אשה מפי טבל מפי טפסה כשר לעדות אשה: לא תהא כהנת בפונדקית. כלומר מיוחסת לא תהא כהנת בפונדקית בתמיה ואם האמינו הפונדקית מסיחה לפי תומה כל שכן שיאמינו בהאשה ישראלית: לכשתהא פונדקית נאמנת. כלו' שנס הפונדקית אינה נאמנת:

גמרא יבמות דף קכ"ב ע"ב

מאי גריעותא דפונדקית אמר רב כהנא פונדקית נכרית היתה ומסיחת לפי תומה היתה זה מקלו וזה תרמילו וזה קבר שקברתי בו. וכן תני אבא בריה דרב מניומי בר היא פונדקית נכרית היתה ומסיחת לפי תומה היתה זה מקלו וזה תרמילו וזה קבר שקברתי בו. והא איה חברנו קאמרי לה. פיון דחזתינהו בכיא אמרו לה איה חברנו אמרה להם מת וקברתי. תניא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי מרפון להעיד עדות אשה. אמר לו בני היאך אתה יודע עדות זו אמר לו אני והוא היינו הולכין בדרך ודרך אחרינו גיים ונתלת בייחור תאנה ופשהו והחזיר את הגיים לאחוריו. אמרתי לו יישר פתך אריה. אמר לי יפה כוונתך לשמי שפך קורין אותי בעירי יוחנן בן יוחנן אריה דמכפר שיחיא. גימים חדה ומת. אמר לו לא בך אמרתי כי יוחנן בן יוחנן דמכפר שיחיא

אריה

רש"י

והא איה חברנו קאמרי לה. אלמא לאו לפי תומ' הוה: הוה בכי' וסיינו לפי תומה דקודם שסאלו הסתולס לומר: ונתלה ביחור של תאנה. אחז בגוף של סלסנה ופסחו לטפות ממנו מקל: פשחו. נתקו: יישר בחך אריה. גבור חי' ולב אריה יש לך: יפה כוונת את שמי אריה. שכן קורין אוסי בעירי: לא כך אמרת לי בר'. דורס ומוקר הי' אולי יספוך את דבריו לא כך אמרת לי דמכפר שיחיא אריה שהכפר היו קורין אריה ולא אוהו:

בשלה ליום שלישי

קונ

אריה. אמר ליה לא אקא בך אמרתי לך יוחנן בן יוחנן אריה דמכפר שיחיא ודקדק עליו שנים ושלשה פעמים וכיון את דבריו. והשיאו רבי מרפון את אשתו. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שגזום בעולם שגאמר (ישעי' נ"ד) וכל בניה למודי ה' ורב שלום בניה:

וזהו דף ס"ג ע"ב

ממעמקים קראתיה והכי תאנא כל מאן דמצעי צלותא קמי מלכא קדישא בעי למבעי בעותיה ולצקאה (ויקרא ע"א) מעמקא דלכא בגין דישתבח לביה שרים בקדשא בריך הוא ויבגין לכא ורעותא. ומי אמר דוד הכי והא כתיב (תהלים קי"ט) בכל לפי דרשתיה ודא קרא סגי מאי בעי ממעמקים. אקא הכי תאנא כל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא בעי לכונא דעתא (ג"א לכא) ורעותא מעיקרא דכל עיקרון (ג"א) מעומקא דכל עומקון) לאמשכא ברבאן מעמקא דבירא (ג"א דלכא) בגין דינגיד ברבאן כמפועא דלכא. ומאי הוא. תהוא אתר דנפיק מניה ואשתבח מניה תהוא נהר דכתיב (בראשית ב') ונהר יוצא מעדן וכתיב (תהלים מ"ו) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. ודא אקרי ממעמקים. (מ"ט א) עמקא דלכא עמקא (בראשית ו"ד) ויקרא רפ"ה א' ב' רצ"ו ב') דבירא דמפועין נפקין ונגידין לברבא כלא ודא הוא שירותא לאמשכא ברבאן מעילא לתתא. אמר רבי הוקיה פד עתיקא מתימאה דכל סתימין בעי לזמנא ברבאן לעלמין אשרי כלא ואבגילי כלא בהאי עמיקא עקאה ומתכא שא"ב ואתנגיד בירא (ג"א נהרא) דנחלין ומפועין אתנגידו מניה ומשתקין מניה פלהו. ומאן דמצעי צלותיה בעי לכונא לכא ורעותא לאמשכא ברבאן מתהוא עמיקא דלכא בגין דיתקבל צלותיה ויתעביד רעותיה:

מוסר מלוכת

יוסף לחק

הלכה פסוקה

הר"ם ה' אישות פרק ט"ו

הבא לתקן פגם חכרית אם לא נשא אשה לשוא צרב צנור והמאתר לשא מאנה מענות ובע נאמנה פי מאבד עולמו ונפשו ומה יספון גבר דהתענות פימי השוכבים והוא עובר על דת וכל ימיו בעבירה ויבגין עשירים שנה ואיזה אומרים עכיו הפחנה עצמותיו. ובא וראה תוקנה בספק צדיק וחסיד.

צו חכמים על האשה שתהיה צנועה בתוך ביתה ולא תרבה שחוק וקלות ראש בפני בעלה ולא תתבע תשמיש הפיפה בפיה ולא תהיה מדברת בעסק. זה ולא חמנע מפעלה פני לצערו עד שיוסיף באהבתה אלא נשמעת לו בכל עת שירצה ויתער מקרוביו ובני ביתו פני שלא יעבור ערו

בשלה ליום שלישי

עליו רוח קנאה ותתבחק מן הבעור וכן
הרומה בפעור : וכן ציו תכמים שיהא
אדם ככבר את אשתו יותר מגופו ואוהבה
גנופו ואם יש לו ממון מדקה כמובתה
כפי טמונו ולא יפיל עליה אימה ותירח
ויהיה דבורו עשה כנחת ולא יהיה עצב
ולא רגז : וכן ציו עד האשה שתהיה
ככברת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו
עקיה מוכא ותעשה כל מעשיוה ער פיו
ויהיה בענינה כמו שר או מקה מבלבת
כתאות לבו ומתקנת כל מה שישגא ויה
נהה כנח ישראל וכן ישראל הקדושים והטהורים בזווג וברכים אלו יהיה ישכנ
גאה ומשבח :

בשלה יום רביעי תורה

יכון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי ןן דשם בן לקנות הארת נפש
יתורה משבת הבאה :

י ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם
והנה מצרים א נסע אחריהם ויראו מאד
ויצעקו בני ישראל אל אל יהוה : ופרעה קרב ונקפו בני ישראל
ית עיניהון והא מצדאי נמלין בתריהון ודחילו לחדא וועיקו בני ישראל
קדם : יא ויאמרו אל משה המבלי אין קברים
במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית
לנו להוציאנו ממצרים : ואמרו למשה המדלית קברין במצרים
דברתנא קממת במדברא מא דא עבדתא קנא לאפקותנא ממצרים :

הלא רש"י

(י) ופרעה הקריב. היה לו לכתוב ופרעה קרב מהו הקריב הקריב עלמו
ונתאמן לקדם לפניו כמו שהתנה עמהם : נוסע אחריהם. כלב
אחד כחיש אחד. ד"א והנה מלרים נוסע אחריהם ראו שר של מלרים נוסע מן
השמים לעזור למלרים. תנחומא : ויצעקו. (מכילתא) תפשו אומנות אבותם.
באברהם הוא אומר (בראשית י"ט) אל המקום אשר עמד שם. בילחק (שם כ"ד)
לשון צדקה. ביעקב (שם כ"ח) ויפגע במקום : (יא) המבלי אין קברים. וכי
מתמת חסרון קברים שאין קברים במלרים ליקבר שם לקחתנו משם שיפיר
פלינלס"א

בשלה ליום רביעי קיד

י הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים
לאמר חדר ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו
עבד את מצרים ממותנו במדבר : הלא דין פתגמא די
מללנא עמד במצרים למימר שבוק מננא ונפלת ית מצראי ארי שב לנא
דנפלת ית מצראי מדנמות במדברא : יג ויאמר משה אל
העם אל תיראו התניצבו וראו את ישועת יהוה
אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים
היום לא תספו לראתם עוד עד עולם : ואמר משה לעפא
לא תדחקו את עתדו ונתו ית פורקנא בני דיעבד לבון יומא דין ארי
כמא דחזיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחזיתון עוד עד עלמא :
יד יהוה ירחם לכם ואתם תחרשון : פ יי ית לבון קרב
נאתון תשתקון : שלישי טו ויאמר יהוה אל משה מה
תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו : ואמר יי למשה
קבלית צרותך מגיל עם בני ישראל וימלון :

ותאמר

רש"י

פלינלס"א דינו"ן פוסי"ס : (יב) אשר דברנו אליך במצרים. (מכילתא) והיכן
דברו ירא ה' עליכם וישפוט : ממורתנו. מאשר נמות ואם היה נקוד מלאפוס
(ר"ל חול"ס כנודע לבעלי דקדוק שקראו חולס מלאפוס ועיין לקמן פ' יתרו
ברש"י פסוק פן יפרוץ) היה נבחר ממתנתו עכשיו שנקוד בשור"ק נבחר מאשר
נמות. וכן מי יתן מותנו שנמות וכן (ס"ב י"ט) מי יתן מוסי דאבסלוס שאמות
כמו (לפניה ג') ליום קומי לעד (דה"ב י"ח) עד שובי בשלוס שאקוס שאשוב :
(יג) כי אשר ראיתם אאת מצרים וגו'. מה שראיתם אותם אינו אלא היום היום
הוא שראיתם אותם ולא תוסיפו עוד : (יד) ה' ירחם לכם. בשבילכם. וכן כי
ה' נלחם להם. וכן (איוב י"ג) אם לאל תריבון. וכן (בראשית כ"ד) ואשר דבר לי.
וכן (שופטים ו') האתם תריבון לבעל : (טו) מה תצעק אלי. למדנו שהיה משה
עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישאל נחמין
בלרה. ד"א מה תצעק לי עלי הדבר תלוי ולא עליך כמו שנאמר להלן (ישעיה מ"ה)
על בני ועל פועל ידי תלוי : דבר אל בני ישראל ויסעו. (מכילתא) אין להם
אלא ליסע שאין הם עומד בפניהם כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו
בי וילאו לקרוע להם הים :

בשמחה

בשלה ליום רביעי

נביאים שופטים ד'

א ותאמר דברה אל ברק קום פי זה היום אשר נתן יהוה את סיסרא בידך הלא יהוה יצא לפניך וירד ברק מהר תבור ועשרת אלפים איש אחריו ואמרת דבורה לברק קום ארי גיו יומא דמסר יי ית סיסרא בידך הלא מלאכא דיי נפק לאצלתא תדמד ונתת ברק משורא דתבור ועסרא אלפין נכרין בתרוהי נ ויהם יהוה את סיסרא ואת כל חרכב ואת כל המחנה לפי חרב לפני ברק וירד סיסרא מעל המרכבה וינס בגליו: ודבר יי ית סיסרא וית כל רתיכא וית כל משורתא לפתגם דחרב קדם ברק ונתת סיסרא מעל רתיכא ואפד בגליוהי: ג וברק רדף אחרי חרכב ואחרי המחנה עד חרשת הגוים ויפל כל מחנה סיסרא לפי חרב לא נשאד עד אחד: וברק רדף בתר רתיכא ובתר משורתא עד תקוף ברבי עממיא ואתקמלא כל משורת סיסרא לפתגם דחרב לא אשתאר עד חד: ד וסיסרא נס בגליו אר אחל יעל אשת חבר הקיני פי שלום בין יבין מלך חצור ובין בית חבר הקיני: וסיסרא אפד בגליוהי למשפנא דיעל אפת חבר שלמאח ארי שלמא בין יבין מלאכא דחצור ובין בית חבר שלמאח: ה ותצא יעל לקראת סיסרא ותאמר אליו סורה אדני סורה אלתי אל תירא ויסר אליה האהלה ותכסהו בשמיכה: ונפקת יעל לקדמת סיסרא ואמרת ליה וור רבוני וור לותי לא תדחל וור לותה למשפנא ובסיתיה בגונבא: ו ויאמר אליה השקינינא מעטמים כי צמתי ותפתח אתנאוד החלב ותשקהו ותכסהו: ואמר לה אשקיני כען ועיר מיא ארי צחי אנא למשתי ופתחת ית גודא דחלבא ואשקותיה ובסיתיה:

(*) חסר א' (*) יתור ו'

רש"י

צדקה

(ה) בשמיכה. כלבוש: (ו) נאד החלב. שהחלב מכבד הגוף להיות נכדס:

טרומס

קמו

בשלה ליום רביעי

כתובים משלי י"ד

א צדקה תרומם גוי וחסד לאומים תפאת: צדקתא תרומם אומא וחיסודא דעמי חמאי: ב רצון מלך לעבד משכיל ועברתו תהיה מביש: רעותיה דמלאכא בעבדא סובלתנא ובסודתניה יבתתון: ג מענה רך ישיב חמה ודבר עצב יעלה אף: מלחא רכיכתא מהפכא חיסתא ומלחא דעזינא מסקא רוגזא: ד לשון חכמים תטיב העת ופי כסילים יביע אולת: ז ישנא דחכימי משפר ידיעתא ופומהון דמכלי נביע שמייתא: ח בכר מקום עיני יהוה צופות רעים ומזבים: ט כל אהר עינוי דיי חמון כבישי ובמבי: י מרפא לשון עין חיים ומרפא ביה שבר ברוח: איסותא דלישנא איצנא דחיי הוא ודאכילי מן פירוחי נשפע:

רש"י

(א) תרומם גוי. ישראל: וחסד לאומים תפאת. שכנעו גוילים מזה ונותנים להם: (ב) ועברתו. תסור לעבד מזבש: (ג) מענה רך. מי שטובה לחצירו בדברים רעים: ודבר עצב. שטובה כעס: (ד) יביע. ידבר: (ו) ומרפא ביה. המעקס כלשונו סופו להביא עליו סדר הכל כרוח קדים:

משנה בבא מציעא פרק ו'

א השוכר את האומנין והמעו זה את זה. אין להם זה על זה אלא תרעומות שבר את החמור ואת הקדר להביא פריפרין וחלילים לפכה או למת. ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה. וכל דבר שאבד וחזרו בהן. מקום שאין שם אדם שוכר עליהן או ממען: ב השוכר את האומנין וחזרו

וחזרו

ברמנורא

פרק ו' א השוכר והמעו זה את זה. א' מן האומנין ששלחו בעל הבית להשכיר את חבריו והטעה אותם כגון שאל בעה"ב לשכור כל א' בד' דינרים ליום והלך הוא והשכירם בנ' און להם עליו אלא תרעומות דהא סבור וקביל בנ' אלא שיכולים לומר לו לית לך אל תמנע טוב מבעליו פ"א הטעו זה את זה שחזרו בהם ולא רצו ללכת לעשות מלאכתו של בעה"ב כמו ששכרו עמו, או בעה"ב חזר בו כגון שאל חי אפשי בכס צדקה קודם שילכו אלא המלאכה: ואת הקדר. צרי"ש גרסינן כלומר בעל הקרון: פריפרין. ענין משופין לעשות אפריון: חלילים. למת או לחתן: המשרה. מים שסורין בהן פשתן: מקום שאין שם אדם. שהוא אינו מולא שועלים (פי' בשכר שהיה מניע לאלו רש"י) לשכור והפשתן אבד: שוכר עליהם. בני אדם כשיעור שכן אבל לא ביותר משיעור שכן: או ממען. אומר שיתן להם זון יותר ואינו נתן אלא מה שהתנה מתלה: ב השוכר את האומנין. בקבלנות כך מלאכה בכך וכך מעות: וחזרו בהם. לאחר שעשו מקלטה: ידן על התחתונה. אם הוקרו שועלים ואינו מולא מי שימרכה בשכר שהיה מניע לאלו על העתיד לעשות מעכב משכרם ממה שעשו כל מה

מה

בשלה ליום רביעי

ותקורו בהן ידן על התחתונה אם בעל הבית חזר בו ידו על התחתונה כל המשנה ידו על התחתונה וכל החזיר בו ידו על התחתונה : השוכר את החמור להוליכה ברהר והוליכה בבקעה בבקעה והוליכה ברהר אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין ומתה חייב השוכר את החמור והבריכה או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד לו חמור השוכר את החמור להוליכה ברהר והוליכה בבקעה אם החליקה פטור ואם הוחמה חייב להוליכה בבקעה והוליכה ברהר אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור אם מחמת המעלה חייב : השוכר את הפרה לחרוש ברהר וחרש בבקעה אם נשבר הקנקן פטור בבקעה וחרש ברהר אם נשבר הקנקן חייב לרוש בקמנית ורש בתבואה פטור לרוש בתבואה ורש בקמנית חייב מפני שהקמנית מחלקת : השוכר את החמור להביא עליה חטים והביא עליה שעורים

ברמנורא

חייב

מה שיטרף להוציא עד שתמך מלאכתו כשכר שפסק עס אלו ואם הוולו פועלים וימלא מי שימרה כפחות ישמו להם מה שעשו ויתן להם מה שפסק עשו חזיה יתן להם הזי שכר ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים תחתינו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרנו חוץ ממה שיטלו אלו : ואם בעל הבית חזר בו ידו על התחתונה יתן להם מה שעשו ואם הוולו מלאכת הפועלים על כרחו יתן להם כמו שפסק חוץ ממה שטרף להוציא בהשלמתה : כל המשנה ידו על התחתונה כגון נתן זמר לזכע לזכעו ארוס וזכעו שחור אם השכח יתר על היציאה אין ניתן לו שכרו משלם אלא דמי יציאות עלים וסממנים ואם היציאה יתירה על השכח ניתן לו את השכס : וכל החזור בו ידו על התחתונה לאחיו העובר שדה לחזירו באלף זו ונתן לו מהם מאתום זו וחזר בו המוכר יד לוקח על העלוונה רצה לומר לו תן לי מעותי רצה לומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי ואם לוקח חוזר בו יד מוכר על העלוונה רצה לומר לו אלך מטותך רצה לומר לו הילך קרקע כנגד מעותי : בהר והוליכה בבקעה בבקעה והוליכה ברהר בראש ההר ואע"פ שהדרך חלק ויסר : חייב כשמתה מחמת אויר' שלא הוולקה ולא הוחמה דהואיל וזכה בה יכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת שלא הייתה למוד' באויר הר וקשה לה או לא הייתה למוד' באויר בקעה וקשה לה ומשום הכי לא מפליג בכא בין הוולקה להוחמה כמו דמפליג כסיפא אם החליקה פטור שבהר היא ראויה להחליק יותר שראש ההר חד ומשופע לנדין ואם הוחמה חייב שהבקעה מעלה הכל לפי שהרים סביבה ואין אויר שולט בה ואם הוחמה מחמת העלוונה בהר חייב שהמעלה גרמה ליה והוא שינה להוליכה בהר : והבריכה נסמית בדוק שכעין פי' אחר התלוי רגלה : או שנעשית אנגריא שלקחה לעבודת המלך : אומר לו הרי שלך לפניך ודוקא כשאומר לו חמור זה ושכרו למשאו אבל אם שכרו לרכוב עליו ואפי' א"ל חמור זה אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך שמה תפול תחתיו כגשר או תשליכנו באחת הפחתים וכן אם השכיר לו חמור סתם אפי' למשאו אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך אלא חייב להעמיד לו בהמה אחר' ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו : מתה או נשברה חייב המסכר למכור העור והגבלה לכלבים ולהוסיף מעות ולהעמיד לו חמור או ישכור לו חמור אחר דדמי הנבלה שהרי חמור זה שיעבד לו או יחזיר לו שכרו : ד השוכר את הפרה לחרוש וכו' וכל כלי המחרש' לבעל הפרה ועברו הולכים עס בהמתו וחורשי' בה : נשבר הקנקן ירש המחרשה שבו הכרזל : חייב שהרים קשים לחרוש מן הכקעה מפני הסלעים שיש עס : ורש בתבואה פטור אם הוולקה : ד והביא עליה שעורים שכן קלים מהטין : חייב כקלול' אם הוסיף ג' קבין ולא אמרין הואיל והשעורים קלים יש לו להוסיף

בשלה ליום רביעי

קמו

חייב תבואה והביא עליה תבן חייב מפני שהנפח קשה למשאו להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואם הוסיף על משאו חייב וכמה יוסיף על משאו ויהי חייב סומכום אומר משום רבי מאיר סאה נגמר שלשה קבין לחמור : כל האומנין שומרי שבר הן וכן שאמרו מול את שדה והביא מעות שומר חנם שומר לי ואשומר קה שומר שבר שומר לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם : והלוחו על המשכון שומר שבר רבי יהודה אומר הלוחו מעות שומר חנם הלוחו פירות שומר שבר אבא שאול אומר רשאי אדם להשכיר משכונו של עני להיות פוסק עליו והלוחו מפני שהוא כמשיב אבידה : ה המשכיר חבית ממקום למקום ושברה בין שומר חנם בין שומר שבר ישבע רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותומה אני אם יכולין זה וזה לשבע :

ברמנורא

להוסיף עד כדי כובד לתך חסין שהוא משא החמור : מפני שהנפח קשה לכהמה כמשאוי אע"פ שאין משאו כד כמשא החטין הרי נסמן כנפה החטין והנפח כמשאוי : לתך חזי כור והטור שלשים סאין : סומכום אומר וכו' והלכה כסומכום : ואם הוסיף פחות משיעור זה פטור אם הווק החמור ונתן שכר החוספות בלבד : ר כל האומנין קבלנים שמקבלים עליהם לעשות מלאכה בבתיהם : שומרי שבר להתחייב בנדיבה ואכידה דכההיא הנאה דתפיס ליה אאגרא הוי עליה שומר שבר : וכולן שאמרו מול את שלך שכר גמרתיו ואינו מעכבו לתפסו על שכרי ומאחר שתולכנו תביא מעות הרי הוא משא ואילך שומר חנם : שומר לי ואשומר לך שומר לי היום ואשומר לך למחר אבל שומר לי אחת זה ואני אשומר לך זה האחר במקומו והכל בזמן אחד זה שמיר' בצעלים היא ופטור : הנח לפני שומר חנם אבל הנח לפניך או הנח סתם אפילו ש"ח לא הוי דלא קביל עליה נעירותא כלל : ד הלוחו מעות : על המשכון שומר שבר בין הלוחו ואח"כ משכנו בין משכנו ואח"כ הלוחו ומאי שכר שבר מזה : הלוחו מעות שומר חנם דלית ליה לרבי יהודה שכר מזה לענין דינא : הלוחו פירות שומר שבר שדרך פירות להרקיב ואין הלכה כרבי יהודה : מותר אדם להשכיר לאחרים : משכונו של עני שדידו : להיות פוסק עליו שכר והולך חמיר ופוחת מן החוב ודוקא כמשכנו דנפיש אנריה וזוטר פחתיה כגון מרא וקרדוס וכיוצא בהן וכן הלכה : ד בין שומר חנם בין שומר שבר ישבע קס"ד ישבע שלא פשע ויפטר : ר' אליעזר אומר זה וזה ישבע וכו' כלומר אף אני שמעתי מרבתי כר"מ דזה וזה ישבע אבל תמה אני על זה ועל זה היאך נפטר' בשבועה דשומר שכר היאך פטור בשבועה דלא פשע הא בלא פשיעה נמי חייב שאין זה חונם אלא דומי' דגניבה ואכידה שהן קרובין לפשעי' ולאונס ועוד אי שלא במקום מדרון נסבר' אפי' שומר חנם היכי מני משחבט שלא פשע הא ודאי פשיע' היא ור"מ שכר שבועה זו לא מן הדין היא אלא תקנת חכמים היא שאם אי אחת פוטר המעביר חבית ממקום למקום מן התשלומים ע"י שבועה זו אין לך אדם שיעביר חבית לחבירו ממקום למקום לפיכך תקנו שיבעט שלא בכונה שברתיה ויפטר :

גבורא בבא מציעא דף ע"ה ע"ב

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיר להקדים לו שלום שאומר להקדים לו שלום

הלמוד

בשלה ליום רביעי

תלמוד לומר (דברים כ"ו) נִשְׁךְ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשְׁךְ אֶפְרָיִם דְּבוּר
אֲסוּר : וְאֵלֶּיךָ עֹבְרִין וְכוּ'. אָמַר אֲבִי מִלֵּוָה עֹבֵר בְּכֶן לֹחַ
עֹבֵר מִשּׁוּם (שם) לֹא תִשְׁךְ לְאַחִיךָ וּלְאִחִיךָ לֹא תִשְׁךְ (ויקרא
י"ט) וְלִפְנֵי עֵוֶר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. הָעֵרֵב וְהַעֲרִים אֵינָן עֹבְרִין
אֶלָּא מִשּׁוּם (שמות כ"ב) לֹא תִשְׁיָמוּן עָלָיו נִשְׁךְ. תִּנְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר מִלֵּוֵי רַבִּית יוֹתֵר מִמָּה שְׁמַרְוִיחִין מִפְּסִידִין. וְלֹא עוֹד
אֶלָּא שְׁמִשְׁיָמִים מִשֶּׁה רַבִּינוּ חָכָם וְתוֹרְתוֹ אֲמַת. וְאוֹמְרִים אֵיךְ
הָיָה יוֹדֵעַ מִשֶּׁה רַבִּינוּ שִׁיְהִיָּה רוּחַ בְּדָבָר לֹא הָיָה פּוֹתְבוֹ.
כִּי אֲתָא רַב דִּימֵי אָמַר מִנֵּן לְנֹשְׂעָה בְּחִבְרִין מָנָה יוֹדֵעַ שְׂאִין
לוֹ שְׂאִסוּר לְעִבּוֹר לְפָנָיו תְּלַמּוּד לומר (שם) לֹא תִהְיֶה לוֹ
כְּנֹשְׂעָה. רַבִּי אָמִי וְרַבִּי אִסִּי דְאִמְרֵי תְרוּוִיָּהוּ כְּאֵלֶּיךָ רַבִּי בְּשִׁנֵּי
דִּינִין שְׁנַאֲמַר (תהלים ס"ו) הִרְבַּבְתָּ אֲנוּשׁ לְרֹאשֵׁינוּ כְּאֵנוּ בְּאִשׁ
וּבְמִים. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב כֶּךָ מִי שֵׁישׁ לוֹ מַעוֹת וּמְלוֹת
אוֹתָם שְׂלֵא בְעֵדִים עֹבֵר מִשּׁוּם (ויקרא י"ט) וְלִפְנֵי עֵוֶר לֹא תִתֵּן
מִכְשׁוֹל. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר גֹּזֵרִים קָלְלָה לְעִצְמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים
ל"א) תִּתְּלַמְּנָה שְׁפִתַי שֶׁקֶר הַדּוֹכְרוֹת עַל צְדִיק עֲתָק. אָמַר
לִיָּה רַבִּנּוּן רַבִּי אִשִּׁי קָא מְקַיִים רַבִּינָא כֹּל מַה דְאָמְרוּ רַבִּנּוּן.
שְׁלַח לִיָּה בְּהַדִּי פְּנִיָּא דְמַעְלֵי שְׁבַתָּא לְיִשְׁדֵּר לִי מֵרַ עֲשֶׂרֶת
זוּזֵי דְאֲתַרְמֵי לִי קְטִינָא דְאַרְעָא דְמוֹזְבֵן. שְׁלַח לִיָּה נִיתֵי מֵרַ
סְהַדִּי וְנִכְתָּב בְּתַבָּא. שְׁלַח לִיָּה אֶפְרָיִם אָנָּא נָמִי. שְׁלַח לִיָּה כֹּל
שְׁבֵן מֵרַ דְמַרְיֵד בְּגֵרְסִיָּה מִשְׁתַּלִּי וְגֹזֵרִים קָלְלָה לְעִצְמֵי. תִּנְיָו

רש"י רבנן

מלוה עובר בכולן. בכל הני דחשיב במתניתין דהויא נותן כנגד צעט הלואה
והוא לוקח צעט פרעון והוא לו כנושה כשחובצו ודוחקו והוא סס עליו
נשך צעט פיסוק הסגולי ונותן מכשול לפני הלוה להעבירו על לא תשיך לאחריך
שהוא אזכרה ללוה : מפסידין. כדאמר בפרקון מתמוטטין לעולם : משה חכם.
לישאל מעליא נקט : לא תהיה לו בנושה. לא תראה צעטיו כנושה צו שיראה
ויבוס : לראשנו. לשון נושה כדמתרגמין כרשיא הרי אנו צאים בלש וצמים :
עובר משום לפני עור. שעולה על רוחו של לוח לכפור : קללה. כשחובצו וזה

כופר

בשלה ליום רביעי

ק"ו

רבנן שלשה צועקים ואינם נענים ואילו הן מי שיש לו מעות
ומלוה אותם שלא בעדים והקונה אדון לעצמו ומי שאשתו
מושלת עליו. קונה אדון לעצמו מאי היא איכא דאמרי תולה
נכסיו בנכרי ואיכא דאמרי הפותב נכסיו לבניו בחייו ואיכא
דאמרי דביש ליה בהאי מתא ולא אויל למתא אחריתא :

רש"י

כופר הכל מקללן רוחו ולומרין שהוא דובר על לדיק עתק : ומשתלי. ישכח
הלואתו והגרוס קללה לעלמי : צועקין. צדיק דין של מטס : ואינן נענין. שהרי
הס גרמו לעלמן : קונה אדון לעצמו. מפרש לקמן : תולה מעותיו בעכו"ם.
לומר מעות שאני משתמש בהן של פלוני עכו"ם הס שלח להסביע עלמו
ופעמים שהעכו"ם סומע ומעמיד עדים וסובצו צדיניהם :

זוהר דף מ"ז ע"א

י"ה יקחם לכם ואתם תחרישון. רבי אבא פתח (ישעיה נ"ח) אם תשוב
משבת רגלך עשות הפציה ביום קדשי. ופאין אינון ישראל דקדשא
ברוך הוא אתרשי בהון לאתדבקא בהו מפל שאר עמין דעלמא.
וכמו דחימותא דיקדון קריב לון לגביה ויהב לון אורייתא ויהב לון
שבת דאיהו קדישא מפל שאר יומי ונתיחא מפלא וחדוה דכרא ושקיל
שבת לקבל אורייתא כלה. ומאן דנמיר שבת כאילו נמיר אורייתא
כלה. וקראת לשבת ענג ענוגא דכרא ענוגא דנפשא וגופא ענוגא
דעלאין ותתאין. וקראת לשבת מהו וקראת דיומין ליה כמה דאת
אמר (ויקרא כ"ג) מקראי קדש ברומר ומינין כמה דמומין אושפיזא לבייתיה.
וער דא וקראת לשבת ענג דיומין ליה כמה דמומין אושפיזא בפתורא
מתקנא בביתא מתקנא בדיקא יאות במיכלא ובמשתייא בדיקא יאות
יתיר על שאר יומין. וקראת לשבת מבועוד יום. (אסור ק"ח) לקדוש
י"י מכבוד דא יום הכפורים תרי דאינון חד. וכבדתו מעשות
דדיקא כמה דאוקימנא. ממצוא הפציה ודבר דבר ודא אתמר בגין
דיתהיא כמה סלקא ואתער מלה דחול לעילא. מאן דמומין אושפיזא
ביה בעי לאשתדלא ולא באתרא. תא חזי תהיא מלה דנפיק מפומיה
דבר נש סלקא ואתער אתערותא לעילא אי למב אי לביש. ומאן דיתיב
בענוגא דשבתא אסיר ליה לאתערא מלה דחול דהא פגים פגמו ביומא
קדישא. מאן דיתיב בהולא דמלכא לא יתחזי למשבק קמלכא ויתעסק
באתרא. ובכל יומי בעי לאתערא עובדא ולא אתערא אתערותא מפה

אצטרך

בשרח ליום רביעי

דאצמריך. ובשבת במלי דשמאי ובקדושה דזמא בעי לאתערא ולא במלה אתרא:

הלכה פסוקה

יוסף החק

מוסר

הר"מ ה' תשובה פ"ו

מלוקט

אל האמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגיבה אלא קשם שצריך אדם לשוב מאמו כף היא צריף לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הפעם ומן האיקה ומן הקנאה ומן התהול ומרדיפת הטמון והכבוד ומרדיפת המאכלות וביצא בהן מן הכל צריף לחזור בתשובה ואלו העונות קשים מאד שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהן וכן הוא אומר (ישע"ה י"ח) ועובד רשע דרכו וגו' : ואז יבמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק מפעולת הצדיקים מפני העונות והתמאות שגעשה. אין הדבר בן אקא אהוב ונתקד הוא לפני המורא באלו לא חטא מעולם ולא עוד אלא ששקרו הרבה שיהי טעם טעם החטא ופירש ממנו וקבש וצרו. אמרו חכמים

אחר שתקדוש ברוך הוא צנונו על העריות ועל המאכלות צנונו קדושים תהיו פי יכול האדם ליתור במאכלו שיהיה מן המותר ולהרבות מעורות ומשתאות ימים ולילות. וכן ליחם נשים הרבה בבתיהם וקדושים ואם בן יהיה נכל ברשות התורה כגון צנונו קדושים תהיו כדומר קדש עצמו במותר קדש צריף לקדש עצמו במאכלו וגם באשתו אמרו לקדש עצמו לכונן רעיונו ולטהר מחשבותיו ולשמר פן יבא לידי איסור וכל מקום שאמה מוצא קדושה אמה מוצא גדר ערוה. ואם כף אמרו לצדיק שלא חטא. הדברים קל וחומר לשב בתשובה שהוא צריף גדרים וסיגים פי מן הטהר יסיתנו אל האיסור חס ושלום וכל מה שפירח יאבד בגנע אחר ואם בניה שמעיה זאת:

מקום שבגלי תשובה עומדיו אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו קצומר מעמקן גדולה מפעולת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן פובשין יצרים יותר מהם:

בשרח ליום חמישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד הן דמילוי דהך אחרונה דשם ב"ן לקנות האות

רוח יתורה משבת הבאה:

מז ואתה הרים את-מטן ונמתה את-ידיך על-הים ובקעהו ויבאו בני-ישראל בתוך הים ביבשה: ואת מול ית חמרה וארים ית ידך על ימא ובזעוהי ויעלונו בני ישראל כנו ימא ביבשתא: יו ואני הנני מחוק את-לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל-חילו:

ברכבו

בשרח ליום חמישי

קיה

ברכבו ובפרשיו: ואנא הא אנא מתקף ית לבא דמצראי ויעלו בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משריתה ברתכוהי ובפרשוהי: יח וידעו מצרים כי-אני יהוה בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו: וידעו מצראי ארי אנא יי באתיקרותי בפרעה ברתכוהי ובפרשוהי: יט ויסע מלאך האלהים תהלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם: ונמר מראכא דיי דמדבר קדם משריתא דישראל ואתא מבתריהון ונמר עמודא דעננא סן קדמיהון וישרא מבתריהון: כ ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את-הגילה ולא קרב זה אל-זה בל-הגילה: ועל בין משריתא דמצראי ובין משריתא דישראל והוה עננא וקבלא למצראי ולישראלי גהר כל יליאי וקא אתקריבו דין קות דין כל יליאי:

רש"י

(יט) וילך מאחריהם. להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ולקבל חלים ובליסטראות של מצרים. בכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכן מלאך האלהים אין אלהים בכל מקום אלא דין מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם להאבד עם מצרים: ויסע עמוד הענן. כשחשיכה והשלים עמוד הענן את המחנה לעמוד האש לא נסתלק הענן כמו שהיה רגיל להסתלק ערבית לגמרי אלא נסע והלך לו מאחריהם להחשיך למצרים: (כ) ויבא בין מחנה מצרים. משל למהלך בדרך ובנו מהלך לפניו. באו לסמים לשבטו נטלו מלפניו ונתנו לאחוריו. באו זאבים מאחוריו נתנו לפניו. באו לסמים לפניו וזאבים מאחוריו נתנו על זרועו ונלחם בהם. כך (הושע י"א) ואכני תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו: ויהי הענן והחשך. למצרים: ויאר. עמוד האש את הלילה לישראל והלך לפניהם כדרכו ללכת כל הלילה והחשך של ערפל ללד מצרים: ולא קרב זה אל זה. (מכילתא) מחנה אל מחנה:

נביאים שופטים סימן ד'

א ויאמר אליה עמד פתח האהל והיה אס-איש יבא ושאלך ואמר היש-פה איש ואמרת אין: ואמר לה קומי

בהרע

בבב"ש מדויקום הו"ר בסג"ל.

בשלה ליום חמישי

בתרע משקנא ויהי אם אנש ייתי וישאלניך וימר האית פא גברא ותמרין לא: כ ותקח יעל אשת חכר את יתד האהל ותשם את המקבת בידה ותבא אליו בלאט ותתקע את היתד ברקתו ותצנח בארץ והוא נרדם ויעף וימת: ונסבת יעל אמת חכר ית סבת משקנא ושוואת ית ארזפתא בידה ועאלת לותיה ברז ונקישת ית סיכתא בצידעיה ונעצת בארעא והוא דמוה ואישמלהי ומית: ג והנה ברק רחף את סיסרא ותצא יעל לקראתו ותאמר לו גך ואראך את האיש אשר אתה מבקש ויבא אליה והנה סיסרא נפל מת ויתד ברקתו: והא ברק רחף ית סיסרא ונפקת יעל בקדמותיה ואמרת ליה איתא ואחוינך ית גברא דאת בעי ועאל לותה והא סיסרא מריף ומית ומפנתא געיצא בצידעיה: ד ויבנע אלהים ביום ההוא את יבין מלך כנען לפני בני ישראל: ותבר יי ביומא ההוא ית יבין מלכא דכנען קדם בני ישראל: ה ותלך יד בני ישראל אל הלוד וקשה על יבין מלך כנען עד אשר הכריתו את יבין מלך כנען: ואולת יד בני ישראל אזלא ותקפא על יבין מלכא דכנען עד די שיצאו ית יבין מלכא דכנען:

רש"י

(כ) המקבת. פטיס: בלאט. כסטיקה: ברקתו. בלדעיה: ותצנח בארץ. ונעילת בארץ סחבה סיחד ברקתו ובארץ:

כתובים משלי ט"ו

א אויל ינאץ מוסר אביו ושמר תוכחת יערם: שמאי מקלי מרדוהא דאביו ודמזרח במכסנותא ערימא הוא: ב בית צדיק חסן רב ובתבואת רשע נעפרת: בביתא דצדיקא סגי חילא ועללתהון

רש"י

(ב) בית צדיק. בית המקדש שזכה שלמה הצדיק: חוסן רב. מגדל עוז לישראל: ובתבואת רשע. ובתבואת מנשה שזכנים את הללס בו נעכרת:

יזרו

בשלה ליום חמישי

ועללתהון דרשיעי תתעבר: ג שפתי חכמים יזרו דעת ולב כסילים לא יבן: שפותיה דחכמי מודעין מודעא ולבנהון דמכלי לא בן: ד זבח רשעים תועבת יהוה ותפלת ישרים רצונו: דבחינהון דרשיעי מרחקתיה דאלהא ובצלוחתהון דתריצי מתרעי: ה תועבת יהוה דרך רשע ומרהף צדקה יאהב: מרחיק אלהא אורחיה דרשיעא ודדרף צדקתא נתרחים:

רש"י

(ג) יזרו דעת. יכירו דעת: לא בן. אין אמת: (ד) זבח רשעים. בלק ובלעם: ותפלת ישרים. זה משה רבינו:

משנה מנחות פרק ב'

הקומץ את המנחה לאכול שיריה או להקטיר קמציה למחר. מודה רבי יוסי בזה שהוא פגול וחיבין עליו פרת. להקטיר לבנותה למחר רבי יוסי אומר פגול ואין בו פרת וחכמים אומרים פגול וחיבין עליו פרת. אמרו לו מה ענין זה מן הזבת אמר להם שהזבח דמו ובשרו ואמרו אחד וזבונה אינה מן המנחה: ב שחט שני כבשים לאכול אחד מן החלות למחר. הקטיר שני בזיבין לאכול אחד מן הסדרים למחר. רבי יוסי

ברטנורא

פרק ב א הקומץ את המנחה מודה ר"י שהוא פגול. משום דכעי למחנא סיפא להקטיר לבנותה למחר רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת מהו דתימא עמא דר"י משום דסבר אין מפגלין בחלי מתיר כלומר שאם חישב לעבוד למחר עבודת הני מתיר לא פיגל והך לבונה הני מתיר הוא דבין הקטרת קומץ ולבונה מתירים השירים ואפי' רישא כי חשב בהקטרת קומץ עבודת הני מתיר היא ופליג רבי יוסי קא משמע לן דכהא מידה דעמא לאו מש"ה הוא אלא משום דאין מתיר מפגל את המתיר: מה שנא זו מן הזבח. שהשקטו על מנת להקטיר אמורים למחר פגול: אינה מן המנחה. אינה ממין המנחה כמו הקומץ ואע"פ שהוא ממתירי המנחה דקסבר ר"י שאין מתיר מפגל את המתיר שאין עבודת מתיר זה שהוא קומץ מועלת לפגל מתיר האחר שהיא הלבונה במחשבה שהוא מחשב על הלבונה בעבודת הקומץ ורבנן אמרי ליה כי אמרינן דאין מתיר מפגל את המתיר היכא דלא חקבע כהד מנא כגון שני כבשי עזרת דשניהם מתירים את הלהם ואם שחט אחד מהם על מנת לאכול את חבירו למחר שניהם כשרים אכל היכא דחקבעו כהד מנא כגון קומץ ולבונה ששניהם בכלי א' מועלת מחשבת מתיר זה לפגל מתיר אחר והלכה כחכמים: ב שחט שני כבשים. של עזרת דכתיב כהו שני כבשים בני שנה לזבח שלמים ואותן כבשים מתירין ומקדשים לשתי הלהם שאין הלהם קדוש אלא כשהיטת שני כבשים הואיל והזקקו עמו בתנופה ובאר כבשים של עזרת דמוספס נהו: לאכול אחת מן החלות למחר. וזמן אכילת החלות אינו אלא ליום ולילה דבין מנחה שנאמר זה כחטאת וכאשם: הקטיר ב' בזיבין. לשתי מערכות של לחם הפנים כדכתיב (ויקרא כ"ד) ושמת אותם שתי מערכות והיתה על כל מערכת כף אחת שיש בו לבונה כדכתיב (שם) ונתת על המערכת לבונה וזהו זמתי הכפות הללו שבהם נחווה נקראים שני בזיכוס והלבונה נקטרת כדכתיב

כדכתיב

ויסי אומר אותה התקה ואותו הסדר שחשב עליו פגול ותיבין עליו פרת והשני פסול ואין בו פרת והכמים אומרים זה וזה פגול ותיבין עליו פרת נממאת אחד מן החלות או אחד מן הסדרים רבי יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה שאין קרבן צבור חלוק והכמים אומרים הטמא בממאתו והטהור יאכל התורה מפגלת את הקחם והקחם אינו מפגל את התורה ביצד השוחט את התורה לאכול ממנה למחר היא והקחם מפגלין לאכול מן הקחם למחר הקחם מפגלין והתורה אינה מפוגלת הפכשים מפגלין את הקחם והקחם אינו מפגל את הפכשים ביצד השוחט את הפכשים לאכול מהן למחר הם והקחם מפוגלין לאכול מן הקחם למחר הקחם מפוגל והפכשים אינם מפוגלין והזבח מפגל את הנסבין משקדשו בכלי דברי רבי מאיר והנסבין אינן מפגלין את הזבח ביצד השוחט את הזבח לאכול ממנו למחר הוא ונסביו מפוגלין להקריב מן הנסבין למחר הנסבין מפוגלין והזבח אינו מפוגל פגול בקומץ ולא בקבוצה בקבוצה ולא בקומץ רבי מאיר אומר פגול ותיבין עליו פרת והכמים אומרים אין בו פרת עד שיפגל את כל הפתור מודים תכמים

לרבי

ברטנורא

כדתיב (ס) והיתה ללחם לאזכרה והלחם כאכל וזמן אכילתו כל אותו שבת שמסירין אותו מהשלחן בלבד ואם בשעה שהקטיר שני כוכים של לבונה חיטב על אחד מן המערכות של לחם לאכלו למחר כלומר שלא בזמנו אותה חלה של שתי הלחם של עזרת ואותו הסדר של לחם הפנים זה וזה פגול סלן נחשבים גוף אחד נשמא אחת מן החלות דוקא כשנממאת אחת משתי הלחם קודם זריקת דם הככשים או אחד מן הסדרים קודם הקטרת הכוכים הוא דאפילו ר' יהודה ורבנן אכל אס נעמאה לאחר זריקת הדם או לאחר הקטרת הכוכים דברי הכל העמא בעומאתו והטהור יאכל שאין קרבן צבור חלוק בגמ' מסוק דלא מקרא ולא מסכרא אמר רבי יהוד' למת' אלא גמרא ערוך בידו וכך ה' מקבל מרבותיו שאין קרבן צבור חלוק ואם נפסל הלוי נפסל כולו התורה מפגלת את הלחם שהלחם בא בשביל התורה והוא עפל לה ואין התורה עפולה ללחם וכן שני ככשים של עזרת ב' הלחם הבאין עמהם הם עפלים לככשים ואין הככשים עפלים ללחם והעיקר מפגל העפלה ואין העפלה מפגל העיקר ואי אשמועינן תנא האי דינא בתורה ולא אשמועינן בככשים של עזרת ה"א התם הוא דכי מפגל לחם לא מפגל תורה משום דלא הווקקו בתנופה עם החלות אכל ככשים דהווקקו בתנופה עם החלות דכתיב (ס"ג) והניף הכהן אותם על הלחם אימא כי מפגל לחם ליפגלו נמי ככשים ואי תנא ככשים הוה אימינא התם כי מפגלי ככשים מפגל לחם משום דהווקקו זה עם זה בתנופה אכל תודה דלא הווקקו אימא כי מפגל בתורה לא מפגל בחלות זריכא ד' הזבח מפגל את הנסבין והטובה מהן ענוש כרת משקדשו בכלי לאחר שמו אותם בכלי שרת שהכלי מקדשן קדושת עולם דשוב אין להם פדיון דברי ר' מאיר דר' מאיר סבר שהככשים מתפגלים לפי שהדם של הזבח הוא המכשיר ומתיר אותו למזבח והואיל ויש להן מתיר מתפגלים על ידי מחשבת חוץ לזמנו וחכמים פליגי עליה בפרק כ"ב במסכ' זבחים הדף מ"ד ואמרו שהככשים אין להם מתיר לפיכך אין מתפגלין ואין הלכה כר"מ ד' פיגור דקומץ בהקטרת הקומץ חיטב על הסירים לאכלן שלא בזמנו עד שיפגל בכל המתיר בקטרת אחד מהן חזי מתיר הוא דאיכא נמי הקטרת חבירו שאין שירי המגחה מותרים באכילה

לכהן

לרבי מאיר במנחת חומא ובמנחת קנאות שאם פגל בקומץ שהוא פגול ותיבין עליו פרת שהקומץ הוא הפתור שחט אחד מן הפכשים לאכול שתי תלוות למחר הקטיר אחד מן הפזיבין לאכול שני סדרים למחר רבי מאיר אומר פגול ותיבין עליו פרת והכמים אומרים אין פגול עד שיפגל את כל הפתור שחט אחד מן הפכשים לאכול ממנו למחר הוא פגול ותיבין פשר לאכול מחברו למחר שניהם פשרים

ברטנורא

לכך עד שיקטירו הקומץ והלבונה במנחת חומא ובמנחת קנאות שאין כהן לבונה והקומץ לבדו הוא המתיר שחט א' מן הככשים של ככשי עזרת ואין הלחם מותר אלא אחר שיטחו שתיקן הקטיר אחד מן הפזיבין והרי אין מתיר הלחם אלא הקטרת שניהם רבי מאיר אומר פגול דסבר חזי מתיר נמי מפגל ואין הלכה כרבי מאיר

גמרא מנחות דף כ"ט ע"א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (ויקרא כ"ד) על המנורה הטהורה שירדו מעשיה ממקום טהרה אלא מעתה (שם) על השלחן הטהור שירדו מעשיו ממקום טהור אלא טהור מכלל שהוא טמא הקא נמי טהורה מכלל שהיא טמאה בשלמא התם כדריש קיש דאמר ריש קיש מאי דכתיב על השלחן הטהור מכלל שהוא טמא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טמאה אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראין להם לחם הפנים ואומרים להם ראו חבתכם לפני המקום מאי חבתכם כדרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי גם גדול נעשה ברחם הפנים סדוקו בסדורו שנאמר (ש"א כ"א) קשום לחם הם ביום הלקחו אלא הקא טהורה מכלל שהיא טמאה פשיטא כלי

מתכוונת

רש"י

ממקום טהרה מן השמים הראו למשה דמות המנורה מכלל שהוא טמא כלי מקבל טמאה בשלמא התם גבי שלחן אלטרין לאשמועינן דמקבל טמאה משום פרכא דריש לקיש לנחת שאינו מטלטל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טמאה דכתיב גבי שרלים מכל כלי עץ או עור או שק מה שק מטלטל מלא וריקן וכו' שמגביהין אותו הילכך מטלטל מלא וריקן הוא חם ביום הרקתו

משמע

בשרח ליום חמישי

מתכות גינהו וכרי מתכות מקבלין טמאה. אלא שירדו מעשיה ממקום טהרה. תנא רבי יוסי ברבי יהודה אומר ארון שר אש ושלחן שר אש ומנורה שר אש ירדו מן השמים. וראה משה ועשה כמותן שנאמר (שמות כ"ה) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. אלא מעתה (שם כ"ו) והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר הכי נמי. הכא פתיב כמשפטו התם פתיב בתבניתם. אמר רבי תיבא בר אבא אמר רבי יוחנן גבריאל חגור כמין פסיקיא היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב (במדבר ח') וזה מעשה המנורה. תנא רבי רבי ישמעאל שרשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבעו ואילו הן. מנורה וראש חדש ושרצים. מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה. וראש חדש דכתיב (שמות י"ב) התחדש הזה לכם ראש חדשים. שרצים דכתיב (ויקרא י"א) וזה קכם הטמא. ויש אומרים אף הככות שחימה שנאמר (שמות כ"ט) וזה אשר תעשה ער המזבח :

רש"י

משמע כשמסלקין היה חס : בתבניתם. בחרון ושולחן ומנורה כל וכתיב אשר אתה מראה זהר אלמא הראו : הכי נמי . דמשכן של אש ירד מן השמים דהמיי : הכא כתיב כמשפטו. משמע הלכותיו נאמרו לו : התם כתיב בתבניתם . משמע דהראו כמותם : חגור כמין פסיקיא. אזור כדרך אומנים סרוסים לעשות מלאכה נאה חוגרין עלמן שלא יהיו נגררין בצנדיהם : ראש חדש. צעפת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כדאמר' צ"ה הכזה ראיס או כזה ראיס : שרצים. לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור : הלכות שחימה. לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת : וזה אשר תעשה וער המזבח. ועשיה סחלת וציחה וכתיב וזה אלמא הראו באלכע :

זהר דף ס"ג ע"ב

אמר רבי יהודה בכ"ר יומא ויומא מתברך עלמא מהווא יומא עראה דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה. וכ"ר יומא יהיב מהווא ברכה דקביל בהווא יומא דביה ועל דא משה אמר איש אל יותר מפנו עד בקר. מאי מעמא בגין דלא יהיב ולא יזיף יומא דא לחבריה

בשרח ליום חמישי

קבא

דחבריה אלא כל חד וחד שקיט בלחודוי בהווא יומא דיליה. דהא לא שקיט יומא ביומא דחבריה בגיני כך כל אינון (נ"א) אמר רבי יהודה כל יומא ויומא מתברך מהווא יומא עילאה יומא שביעאה ומתברך כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי וכ"ר יומא יהיב ביומא דיליה מהווא ברכה דקביל מהווא יומא עילאה ועל דא משה אמר איש אל יותר מפנו עד בקר דהא לא שקיט יומא ביומא דלאו דיליה וכ"ר אינון חמשה יומין שקיטין ביומיהו ואשתכח ביה מה דקבילו ויומא שתיאתא אשפח ביה יתיר. ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב יום הששי ולא אתמר הכי בכל שאר יומין. אלא הכי אוקמוה הששי דאזדונא (נ"א) דאזדמנא) ביה ממרוניתא לאתקנא פתורא למלכא ובגין כך אשתכחו ביה תרין חולקין חד ליומיה וחד לתקונא בחדוונתא דמלכא בממרוניתא והווא ליליא חדוונתא דממרוניתא במלכא וזוונא דילהון ומתברכאן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי. בגין כך בעי בר נש לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בגין דישרי עליה ברבאן מעיליא וברכתא לא אשתכח על פתורא ריקניא (והווא ליליא חדוונתא דממרוניתא במלכא וזוונא דילהון) בגין כך תלמידי חכמים דידעין דא דא זוונא דילהון מערב שבת לערב שבת :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

מלוכה

הר"ם ה' תשובה פרק ו'

כל הנביאים בלן ציוו על התשובה ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה וכבר הבטיחה תוכה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין שנאמר (ירמיה') והנה כי יבואו עליך כל בדרים וגו' ושבת עד ה' אלהיך וגו' : דודקה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר (חושע י"ד) שובה ישראל עד ה' אלהיך ונאמר (ירמיה') שובו עבדי נאם ה' ונאמר (ירמיה') אם תשוב ישראל נאם ה' אזני תשוב פלומר אם פתוור בתשובה בוי תדבק : התשובה מקרבת את הרחוקים אלמש הרה זה שגאוי לפני המקום משנעין ויורחק ומתועב והיום הוא

אהוב

קרית הלשון וקרית המעור הם מכוננים ואם יבבר דברים האסורים כמו לשון הרע ושקר ונבחות הפה וליצנות מלכוד עונשו הראוי על כל דבור ודבור. עוד זאת יתיבה שמשמאין אותו בלילה ופוגם גם בכרית המעור והוא לא ידע ואשם. ואוי לו אהה על נפשו פי מדעה אי רעה יצא עד שישתמש בחטא ויוסר הקדושה מתוכו ושם ינוח הסמרא אחרא לבן יתעורר מאד ויתגבר פארי לשוב אל ה' ואף שהרבה לחטוא. אם ישוב אל ה' ימינו פשוטה לקבל שבים אליו בכך לבו וידע פי הדבר תלוי בו ובהא ליטהר מסייעין אותו וכמו שאמר הפתוב (חושע י"ח)

כי

בשלה ליל שמישי

אהוב ונתמד קרוב ויריד וכן אתה מוצא כי לא אהפוך כמות המת נאם ה' אלהים
שבלשון שתקדוש ברוך הוא מבתק וקשיבו וחייו:
החוטאים. בה מקרב את השבים בין
יחיד בין רבים שנאמר (חיים ב') והיה במקום אשר ואמר להם לא עמי אתם ואמר להם
בני אל חי. ונאמר ביבנהו ברשעתו (י"ט ב') בתבו את האיש הנה ערירי נקר לא יצח
בניו. אם יהיה האיש הנה כנניהו הותם על יד ימיני. וכן ששב בגלותו נאמר
בן רבכל בנו (חיי ב') ביום ההוא נאם ה' אלקה ורובך בן שאלת:אל עבדי נאם ה' ושמתיה
בחותם:

בשלה ליל ששי תורה

ציוף יהוה

כא ויט משה את ידו על הים ויורד יהוה את הים
ברוח קדים עזה בלתי לילה וישם את הים
לחרבה ויבקעו המים: וארים משה ית ידה על ימא ודבר יי
ית ימא ברוח קדומא תקיף כל יליא ושוני ית ימא ליבשתא ואתבועו מיא:
כב ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים
להם חומה מימינם ומשמאלם: וערו בני ישראל בגו ימא
ביבשתא ומיא להון שורין מימיניהון ומשמאליהון: כג וירדפו
מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו
אל תוה הים: ורדפו מצראי וערו בתריהון כל סוסות פרעה
רתפיהו ופרשוהו לגו ימא: כד ויהי באשמרת הבקר וישקף

רשי ה

(כא) ברוח קדים עזה. (מכילתא) ברוח קדים שהיא עזה שצרוחת הוא
הרוח שהקב"ה נפרע בה מן הרשעים שנא' (ירמיה ו"ח) ברוח קדים הפיס
(הושע י"ג) יבא קדים רוח ה' (יחזקאל כ"ז) רוח הקדים שברך בלב ימים (ישעיה
כ"ז) הגה ברוחו הקסה ביום קדים: ויבקעו המים. כל מים שבעולם (מכילתא):
(כג) כל סוס פרעה. וכי סוס אחד היה אלא מגיד שאין כולם חסובין לפני
המקום אלא כסוס אחד: (פד) באשמרת הבקר. (ברכות ג') שלשת חלקי צילה
קרין אשמורת והוא שלפני הבקר קורא אשמורת הבקר. ואומר אני לפי
שהלילה חלוק למשמרות שיר של מלאכי השרת. כת אחר כת לשלשה חלקים לכך
קרין אשמורת והו שתרנס חונקלוס מערת: וישקף. ויבט כלומר פנה אליהם
להשחיתם

בשלה ליל ששי קבב

יהוה אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את
מחנה מצרים: והוה בממרת צפרא ואסתכי יי למשריתא
דמצראי בעמודא דאשתא ועננא ושניש ית משריתא דמצראי:
כה ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת ויאמר
מצרים אנוסה מפני ישראל כי יהוה נלחם להם
במצרים: פ ואעדי ית צלני רתכוהו ומדברין להון בתקוף
ונאמר מצראי געירוק מן קדם ישראל ארי דא היא נברתא ביי בעבד
להון קרבין במצרים: רביעי כו ויאמר יהוה אל משה
נטה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על
רכבו ועל פרשיו: ויאמר יי למשה ארים ית ידך על ימא ויתובון
מיא על מצראי על רתפיהון ועל פרשיהון: כז ויט משה את ידו
על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים
נסים לקראתו וינער יהוה את מצרים בתוך הים:
וארים משה ית ידה על ימא ותב ימא לעדן צפרא לתקפה ומצראי ערמין

רשי לקדמותה

להשחיתם. ותרגמו ואסתכי אף הוא לשון הכטה כמו (במדבר כ"ג) שדה לופים
לחקל סכותא: בעמוד אש וענן. עמוד עין יורד ועוסה אותו כטיט ועמוד אש
מרתיו וטלפי סוסיהם משתמטות (מכילתא): ויהם. לשון מהומה אשטורדישון
בלעז (בעטייבונג) ערצבס נטל סגניות שלהם. ושנינו צפרקי ר"א בנו של רבי יוסי
הגלילי כל מקום שנאמר בו מהומה הרעשת קול הוא וזה אז לכולן (ש"א ז')
זרעס ה' בקול גדול וגו' על פלסטים ויהומס: (כה) ויסר את אופן מרכבותיו.
מכח האש נשרפו הגלגלים והמרכבות נגרות והיושבים בהם נעים ואיבריהן
מתפרקין: וינהגהו בכבדות. בהנהגה שהיא כבדה וקשה להס במדה שמהו
ויכבד לבו הוא ועבדיו אף כאן וינהגהו בכבדות: נלחם להם במצרים. במלריס.
ד"א במלריס בארץ מלריס שכסם שאלו לוקים על הים כך לוקים אותם שנשאר
במלריס: (כו) וישבו המים. שזקופים ועומדים כחומה ישבו למקומם ויכסו
על מלריס: (כז) לפנות בקר. לעת שהבקר פונה לבא: לאיתנו. לתקפו
הראשון: נסים לקראתו. שהיו מהומים ומטורפים ורצין לקראת המים:
וינער ה'. כאדם שמנער את הקדירה והופך העליון למטה והתחתון למעלה
כך היו עולין ויורדין ומשפכין בים ונתן הקב"ה בהם חיות לקבל היסורין:

וינער

בשרח ליל ששי

לְקַבְּצֶנָה וְשָׁנִיק יְיָ ית מצראי בגו ימא : כח וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ
אֶת־הָרֶכֶב וְאֶת־הַפָּרָשִׁים לְכָל חֵיל פְּרָעָה הַבָּאִים
אֲחֵרֵיהֶם בַּיּוֹם לֹא־נִשְׁאָר בָּהֶם עַד־אֶחָד : וְתָבוּ מֵאֵל וְחָפוּ
יָת רַתְפִּיָא וְיָת פְּרִשְׂיָא לְכָל מִשְׁרֵית פְּרָעָה דְעָמֵי בְּתַרְיָהוֹן בְּיָמָא לֹא
אֲשַׁתָּאָר בְּהוֹן עַד חָד : כט וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בִּיבֻשָׁה
בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חֲמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם :
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל תְּהִיבוּ בִּיבֻשְׁתָּא בְּגוּ יָמָא וּמָא לְהוֹן שׁוּרִין מִיַּמִּינְהוֹן
וּמִשְׁמָאלְהוֹן : 9 וַיִּשְׁעַ יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד מִצְרַיִם וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שַׁפַּת
הַיָּם : וַפָּרַק יְיָ בְּיָוָמָא הַהוּא יָת יִשְׂרָאֵל מִיַּד דְּמִצְרַאִי וְחָזוּ יִשְׂרָאֵל
יָת מִצְרַאִי מִתִּין עַל בְּיָת יָמָא : כא וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד
הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִשְׁעָה עֲבָדָיו : פ וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל יָת
גְּבוּרְתָּא יְדָא רַבְתָּא דִּי עַבְדֵי בְּמִצְרַיִם וְדַחֲלֵי עַמָּא מִן קַדְמֵי יְיָ
וְתַמִּינוּ בְּמִמְרָא דִּי וּבְנִבְיָאוֹת מִשְׁעָה עֲבָדָה : טו א אַז יִשְׂרָאֵל

(*) בראש עמוד ב"ה שמו סוף משה רש"י

וינער. ושניק והוא לי טרוף בלשון ארמי והרבה יש במ"א : (כח) ויכסו את
הרכב וגו' רכב חיל פרעה. כך דרך המקראות לכתוב למ"ד יתירה כמו
לכל כליו תעשה נחשת וכן (שמות כ"ז) לכל כלי המשכן לכל עבודתו ויתדוסס
ומיתריהם לכל כליהם ואינם אלא תיקון לשון : (ל) וירא ישראל את מצרים מת.
שפלטן הים על שפתו כדי שלא יאמרו ישראל כשם שאנו עולים מלד זה כך הם
עולים מלד אחר רחוק ממנו וירדפו אחרינו : (לא) את היד הגדולה. את
הגבורה הגדולה שעשתה ידו של הקב"ה והרבה לשונות נופלין על לשון יד וכולן
לשון יד ממש הם והמפרשו יתקן הלשון אחר ענין הדבור : (א) אז ישיר משה.
אז כשראה הנס עלה בלבו שיסיר שירה. וכן (יהושע י') אז ידבר יהושע. וכן
(מ"א ז') וזית יעשה לבת פרעה חשב' בלבו שיפשה לה. אף כאן ישיר אמר
לו לבו שיסיר וכן עשה. ויאמרו לאמר אשירה לה'. וכן ביהושע כשראה הנס
אמר לו לבו שידבר וכן עשה ויאמר לעיני כל ישראל. וכן שירת הבאר שפתח
בה אז ישיר ישראל פירש אחריו עלי באר ענו לה. (מ"א י"ח) אז יבנה שלמה
במה

בשרח ליל ששי

קכג

מִשְׁעָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאָה גָאָה סוּס וּרְכָבוֹ רַמָּה
בַּיּוֹם : בְּכֵן שִׁבַח מִשְׁעָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת תְּשַׁבְּחָתָא הָדָא קַדְמֵי יְיָ וַאֲמָרוּ
לְמִימְרָ גְּשִׁבַח וְגוּרְדָּא קַדְמֵי יְיָ אַרְי אֲתַנְיָא עַל גְּוֹתַנְיָא וּגְּוֹתַתָּא דִּילָהּ הִיא
סוּסָיָא וּרְכָבָהּ רַמָּא בְּיָמָא : ב עַזֵּי וּזְמֵרְתָּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לְיִשׁוּעָה

זה רש"י

במה פירשו בו חכמי ישראל שבקש לבנות ולא בנה למדנו שהיו"ד ע"ש המחשבה
כאמרה זה ליישב פשוטו. אבל מדרשו ארז"ל מלאך רמו לתחיית המתים מן
התורה וכן בזולן חוץ משל שלמה שפירשוהו בקש לבנות ולא בנה. ואין לומר
וליישב לשון הזה כשאר דברים הנכתבים בל' עתיד והן מיד כגון (חיוב א')
ככה יעשה חיוב (במדבר ט') על פי ה' יחנו. ויש אשר ישכון הענין. לפי שהן
דבר ההווה תמיד ונופל בו בין ל' עתיד בין ל' עבר אבל זה שלא היה אלא
לשעה אינו יכול ליישב בלשון הזה : כי גאה גאת. כתרגומו. (ד"ח) בל הכפל
לומר שעשה דבר שא"ל לבשר ודם לעשות כשהוא נלחם בחזירו ומתגבר עליו
מפילו מן הסוס וכאן סוס ורכבו רמה בים וכל שאי אפשר לעשות ע"י זולתו
נופל בו ל' גאות כמו כי גאות עשה וכן כל השירה המלא כפולה עזי וזמרת
יה ויהי לי לישועה ה' איש מלחמה ה' שמו וכן כולם ברש"י יסן. ד"ח כי גאה
גאה על כל השירות וכל מה שאקלם בו עוד יש בו תוספת ולא כמדת מלך בשר
ודם שמקלסין אותו ואין בו : סוס ורכבו. שניהם קשורים זה בזה והמים מעלין
אותם לרום ומורדין אותם לעומק ואינן נפרדין : רמה. השליך וכן (דניאל ג')
ורמו לגו ארון נורא. ומ"א כתיב אחד אומר רמה וכתיב אחד אומר ירה מלמד
שהיו עולין לרום ויורדין לתהום כמו (חיוב ל"ח) מי ירה אבן פנתה מלמעלה
למטה : (ב) עזי וזמרת יה. אונקלוס תרגם תוקפי ותושבתי עזי כמו עזי
בשור"ק וזמרת כמו וזמרת ואני תמה על לשון המקרא שאין לך כמוהו בנקודתו
במקרא אלא בג' מקומות שהוא סמוך אלל וזמרת וכל שאר מקומות נקוד
שור"ק (ירמיה ט"ז) ה' עזי ומעזי (תהלים נ"ט) עזי אליך אשמורה. וכן כל תיבה
בת שתי אותיות הנקודה מלאפ"ס כשהיא מארכת באות שלישית ואין השניה
(בשור"א) בחטף הראשונה נקודה בשור"ק כגון עז עזי רוק רוקי חק חקי עול
עולו יסור עולו כל כולו ושלישים על כולו ואלו ג' עזי וזמרת של כאן ושל ישעיה
ושל תהלים נקודה בקמ"ץ חטף. ועוד אין באחד מהם כתיב וזמרת אלא וזמרת
וכולם סמוך להם ויהי לי לישועה לכך אני אומר ליישב ל' המקרא שאין עזי
כמו עזי ולא זמרת כמו וזמרת אלא עזי שם דבר הוא כמו (שם קכ"ג) היושבי
בשמים (עובדיה א') שוכני בחגוי סלע (דברים ל"ג) שוכני סנה. והו השבת
עזי וזמרת יה הוא היה לי לישועה וזמרת דבוק הוא לתיבת השם כמו (שופטים
כ') לעזרת ה' (ישעיה ט') בעזרת ה' (קהלת ג') על דברת בני האדם. ולשון
וזמרת

בשרח ליר ששי

זה ארלי ואנהו אלתו אבי וארממנהו: תקפי ותשבתי
דחלא יי ואמר במימרה ותה לי לפרק דין אלתו ואבני לה מקדשא
אלהא דאבדתי ואפלא קדמוהי: ג יהוה איש מלחמה יהוה
שמו: יי מרי נצחן קדביא יי שמה: ד מרכבת פרעה וחילו
ירה בים ומבחר שלשיו מבועו בים-סוף: רתפי פרעה
ומשריתה שדי בימא ושפר גברוהי אמבעו בימא דסוף: ה תהלות
יבסימו ירדו במצולת כמו-אבן: תהומיא תפו עליוהון נתתו
לעומקיא

רש"י

וזמרת לשון (ויקרא כ"ה) לא הזמור (ישעיה כ"ה) זמיר ערלים ל' כסוח וכריתה.
עוזו ונקמתו של אליהו היה לנו ליטועה ואל התמה על לשון ויהי שלא נאמר
היה שיש לנו מקראות מדברים בלשון זה וזה דוגמתו (מ"א ו') את קירות הבית
סביב להיכל וגדביר ויעש ללעות סביב היה לומר עשה ללעות סביב. וכן (ד"ב ו')
ובני ישראל היושבים בערי יהודה וימלך עליהם רחבעם היה לומר מלך עליהם
רחבעם (במדבר י"ד) מצלתי יכולת ה' וגו' וישחטם היה לו לומר שחטם (שם ל"ו)
והאנשים אשר שלח משה וגו' וימותו מתו היה לו לומר (שמות ח') ואשר לא שם
לבו אל דבר ה' ויעזב היה לו לומר עזב: זה אלוי. בכבודו נגלה אליהם והיו
מראין אותו באלבע ראתה שפחה על היס מה שלא ראו נביאים: ואגודו.
אוגקלום תרגם לשון נוח (ישעיה ל"ג) נוח שאין (שם ס"ה) לנוה לאן. ד"א ואנוסו
לשון נוי אספר נוי ושבו לבאי עולם כגון מה דודך מדוד דודי לח ואדוס וכל
הענין: אלהי אבי. הוא זה וארוממנהו. אלהי אבי לא אני תחלת הקדושה אלא
מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלהותו עלי מימי אבותי: (ג) ה' איש מלחמה.
בעל מלחמה כמו (רות א') איש נעמי וכל איש מלחמה בעל זין אלא
(מלכים א' ב') וחזקת והיית לאיש גבור: ה' שמו. מלחמותיו לא בכלי זין אלא
בשמו הוא נלחם כמו שאמר דוד (שמואל א' י"ז) ואנכי בא אליך בשם ה' לצאות.
ד"א ה' שמו אף בשעה שהוא נלחם ונוקם מאויביו אחוז הוא במדתו לרחם על
ברואיו ולזון את כל באי עולם ולא כמדת מלכי אדמה כשהוא עוסק במלחמה
פונה עלמו מכל עסקים ואין בו כח לעשות זו וזו: (ד) ירה בים. שדי בימא.
שדי ל' ירייה וכן הוא אומר (שמות י"ט) או ירה ירה ת"א או אשתדאה אישתדי
והתי"ו משמשה באלו במקום הספיעל: ומבחר. שם דבר כמו מרכב משכב
מקרא קדש: מבועו. (מכילתא) אין טביעה אלא במקום טיט כמו (תהלים ס"ט)
טבעתי בזין מלולה (ירמיה ל"ח) ויעבע ירמיהו בטיט מלמד שנעשה היס טיט
לגמול להם כמדתם שטיעבדו את ישראל בחומר ובלבנים: (ה) יבסימו. כמו
יכסום והיו"ד האמלעית יתירה זו ודרך המקראות בכך כמו (דברים ח') ובקרך
ולאנך ירביין (תהלים ל"ו) יריון מדשן בייך והיו"ד ראשונה שמשמעה ל' עמיד

ק

בשרח ליר ששי

קבר

לעומקיא כאבנא: ו ימינה יהוה נאדרי בפת ימינה
יהוה תרעין אויב: ימינה יי אדיר בחילא ימינה יי תברת סנאה:
ו וברב נאונך תתרים קמך תישלח חרנה יאבלמו
בקש: ובסגי תקפך תברתנון לדקמו על עמך שלחת רנה שיצנון
בנקרא שקשא: ח וברוח אפך נערמו מום נצבו כמו-נד

נולים

רש"י

קך פרשו טבעו צים סוף כדי שיחזרו המים ויכסו אותן. יכסומו אין דומה לו
במקרא בנקודתו ודרכו להיות נקד יכסומו במאלפו"ס (גם כאן מוכח להיות
חולם כמ"ש) כמו אבן ובמקום אחר לללו כעופרת ובמקום אחר יאכלמו כקש.
הרשעים כקש הולכים ומעורפין עולין ויורדין. בינוים כאבן. והכשרים כעופרת
שגמו מיד: (ו) ימינה ימינה. ב' פעמים כשישראל עושין את רצונו של מקום
השמאל נעשית ימין: ימינה ה' נאדרי בבח. להליל את ישראל וימינה השנית
תרעין אויב. ול"ג אותה ימין עלמה תרעין אויב מה שאי אפשר לאדם לעשות שתי
מלאכות ביד אחת. ופשוטו של מקרא ימינה הנאדרת בכח מה מלאכה ימינה
היא תרעין אויב וכמה מקראות דוגמתו (תהלים ל"ב) כי הנה אויבך ה' כי הנה
אויבך יאבדו (תהלים ל"ד) עד מתי רשעים ה' עד מתי רשעים יעלו. נשאו
נהרות ה' נשאו נהרות קולם. לא לנו ה' לא לנו (הושע ב') אענה נאם ה'
אענה את השמים (שופטים ה') אנכי לה' אנכי אשירה (תהלים קכ"ד) לולי ה' וכו'
לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם (שופטים ה') עורי עורי דבורה עורי דברי שיר
(ישעיה כ"ו) תרמסנה רגל רגלי עני (תהלים קל"ו) ונתן ארלם לנחלה נחלה לישראל
עבדו: נאדרי. היו"ד יתירה כמו רצתי עם שרתי במדינות גנובותי יוס: תרעין
אויב. תמיד היא רועלת ומשברת האויב דומה לו וירעלו וירוללו את בני ישראל
בשופטים (סו' י"ח) (ד"א ימינה הנאדרת בכח היא משברת ומלקה אויב):
(ז) וברוב נאונך. אם היד בלבד רועלת האויב כשהוא מרימה ברוב גאונו אז
יכרום קמיו ואם ברוב גאונו לבד אויביו נהרסים ק"ו כששלח בהם מרון אף
יאכלמו: תהדרם. תמיד אהם הורם קמין הקמים נגדך ומי הם הקמים כנגדו
אלו הקמים על ישראל וכן הוא אומר (תהלים פ"ג) כי הנה אויבך יחמיו ומה
היא הסמיה על עמך יערימו סוד ועל זה קורא אותם אויביו של מקום:
(ח) וברוח אפך. היולא משני נחירים של אף דבר הכתוב כביכול בשכינה
דוגמת מלך צער ודס כדי להשמיט און הכריות כפי ההוה שיוכלו להבין דבר
כשארם כועס יולא רוח מנחיריו וכן (תהלים י"ח) עלה עשן באפו וכן (איו"ב ד')
ומרוח אפו יכלו וזהו שאמר (ישעיה מ"ח) למען שמי אחרך אפי כשזעפו נחם
נשימתו ארוכה וכשהוא כועס נשימתו קלרה (שם) ותכלתי אחטם לך ולמען
תכלתי אשים חטם באפי לשהם נחירי בפני האף והרוח שלא ילאו. לך בשבילך.
אחטם כמו נאקה בחטם במסכת שבת (דף כ"א) כך נראה צעני. וכל אף ומרון

שזמקרא

בשלה ליר ששי

זילים קפאו תהמת בלבבים: ובמימר פוקד חביבו מיא
קמו כשור אזליא קפו תהומין בלבא דימא: ט אמר אויב
ארדף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק
חרבי תורישמו ידי: דהנה אמר סנאה ארדוף אדבק אפג
בזתא תשבוע מנהון נפשי אשלוף חרבי תשיצנן ידי: י נשפת

ברוך

רשי

שבמקרא אני אומר כן חרה אף כמו (איוב ל') ועלמי חרה מני חורב לשון שריפה
ומוקד שהנחירים מתחממים ונחרים בעת הקלף וחרון מגזרת חרה כמו רלון
מגזרת רלה וכן חמה לשון חמימות על כן הוא אומר (חסתר א') וחמתו בערה
בו ובנות החמה אומר נהקרה דעתו: נערמו מים. אונקלוס תרגם לשון ערמימות
ולשון לחות המקרא כמו (סיר ז') ערמת חטים ונלכו כמו נד יוכיח: נערמו מים.
ממוקד רוח שילא מאפיך יבשו המים והם נעשו כמין גלים וכריות של ערימה
שהם גבוהים: כמו נד. כהרגומו כשור כחומה: נד. לשון לצור וכנוס כמו
(ישעיה י"ז) נד קליר ביום נחלה (ההלים ל"ג) כוגם כנד לא כתיב כוגם כנאד
אלא כנד ואלו היה כנד כמו כנאד וכוגם ל' הכנסה היה לו לכתוב מכניס כנאד
מי הים אלף כוגם ל' אוסף ולצר הוא וכן (יהושע ג') קמו נד אחד ויעמדו נד
אחד ואין לשון קימה ועמידה כנאדות אלא בחומות ולצורים ולא מלינו נאד נקוד
אלא במלאפוס (חול"ס) כמו (ההלים נ"ו) שימה דמעתה כנאדך. (שופטים ד') את
נאד החלב: קפאו. כמו (איוב י') וכגינה תקפאני שהוקשו ונעשו כאבנים
והמים זורקים את המלריים על האבן ככה ונלחמים כס בכל מיני קושי: בלב ים.
בחזק הים ודרך המקראות לדבר כן. עד לב השמים. (שמואל ב' ז') בלב האלה.
ל' עקרו ותקפו של דבר: (ט) אמר אויב. לעמו כשפיתם כדברים ארדוף ואשיגם
ואחלק שלל עם שרי ועבדי: תמלאמו. תמלא מהם: נפשי. רוחי ורלוני ואל
תחמה על תיבה המדברת בשמים תמלאמו תמלא מהם יש הרבה כלשון הזה
(שופטים א') כי ארץ הנגב נתתני כמו נתתי לי ולא יכלו דברו לשלום (בראשית
ל"ז) כמו דבר עמו (ירמיה י') בני ילאוני כמו ילאו ממני (איוב ל"א) מספר לעדי
אגידנו כמו אגיד לו. אף כאן תמלאמו תמלא נפשי מהם: אריק חרבי. אשלוף
ועל שם שהוא מריק את הסער בשליפתו ונשאר ריק נופל בו לשון הרקה כמו
מריקים שקיהם (ירמיה מ"ח) וכליו יריקו. ואל תאמר אין לשון ריקות נופל על
היולא אלא על התיק ועל השק ועל הכלי שילא ממנה אצל לא על החרב ועל
היין ולדחוק ולפרש אריק חרבי כל' (בראשית י"ד) וירק את תניכו אזדיין בחרבי
מלינו ה' מוסב אף על היולא (ש"ה א') שמן תורק (ירמיה שס) ולא הורק מכלי
אל כלי. לא הורק הכלי אין כתיב כאן אלא לא הורק היין מכלי אל כלי מלינו
הלשון מוסב על היין. וכן (יחזקאל כ"ח) והריקו חרבותם. על יופי חממתך דחירם:
תורישמו. לשון רישות ודלות כמו (שמואל א' ב') מוריש ומעשיר: (י) נשפת.

לשון

בשלה ליר ששי

קבר

ברוחך בפסמו ים צללו בעזפרת במים אדירים:
אמרת במימרך חפא עליהון יפא אשתקעו באברא במין תקיפין:
יא מירכמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש
נורא תהלת עשה פלא: לית בר מנה דאת הוא אלהא יי לית
אקא את אדיר בקודשא דחל תשבחון עבד פרישן: יב נמית
ימינה תברעמו ארץ: ארבת ימינה בלעתנן ארעא: יג נחית
בחסדך עם-נו נאלת נהלת בעזך אל-נוה קדשה:
בפרהי בטבתך עפא דנן דפרקתא סוברתי בתקפך דירא דקדשך:
יד שמעו עמים ירגזון חיל אחו ישבי פלשת:
שמעו עממיא וועו דחלא אחרתנן דהו יתבין בפלשת: טו אז נבחרו
ארופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל
ישבי ננען: כן אתבדילו רבבי אדום תקיפי מואב אחרתנן
דתיא אתברו כל דהו יתבין בכנען:

תפל

* הגימ'ל בדגש

רשי

לשון הפחה וכן (ישעיה מ') וגם נשף צהם: צללו. שקעו עמקו. לשון מזולה.
כעופרת. אבר פלו"ס (בלייא) בלעז: (יא) באלם. בחזקים כמו (יחזקאל י"ז)
ואת חילי הארץ לקח. (ההלים כ"ב) חילתי לעזרתי חושה: נורא תהלת. יראוי
מלהגיד תהלותך פן ימעטו כמ"ש לך דומיה תהלה: (יב) נמית ימינה. כשהקב"ה
נוטה ידו הרשעים כלים ונופלים לפי שהכל נתון בידו ונופלים בהטויה וכן הוא
אומר (ישעיה ל"א) וה' יטה ידו וכשל עוזר ונפל משל לכלי זכוכית הנתונים
ביד אדם מטה ידו מעט והן נופלין ומשתברין: תברעמו ארץ. מכאן שזכו
לקבורה כשכר שאמרו ה' הלדיק: (יג) נהלת. לשון מנהל ואונקלוס תרגם לשון
נושא וסובל ולא דקדק לפרש אחר ל' העברית: (יד) ירגזון. מהרגזין:
יושבי פלשת. מפני שהרגו את בני אפרים שמהרו את הקץ וילאו בחזקה כמפורש
בדברי הימים והרגום אנשי גת: (טו) ארופי אדום אילי מואב. (מכילתא)
והלא לא היה להם לירא כלום שהרי לא עליהם הולכים אלא מפני חנינות שהיו
מתאוננים ומלמערים על כבודם של ישראל: נמוגו. נמוסו כמו (ההלים ע"ה)
ברביבים המוגגה. אמרו עלינו הם באים לבלותינו ולירש את חרלנו.
(טז) תפור עליהם אימתה. (מכילתא) על הרחוקים: ופחד. על הקרובים
כענין שנאמר (יהושע ב') כי שמענו את אשר הוציט וגו': עד יעבור עד יעבור.

כתרגומו

בשלה יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

מז תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועה ידמו באבן עדי יעבר עמך יהוה עדי

יעבר עם יו קנית: תפיל עליהן אימתא ודחלתא בגמי תקפד ישתקון באבנא עד דיעבר עמך יי ית ארגונא עד דיעבר עמך דגן די פרקתא ית ירדנא: יי תבאמו ותפעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני פוננו ידיך: תעלנו ותשרנון במזרא דאחסנתך אתר לבית שכנתך אתקנתא יי מקדשא יי אתקנתי ידיך: יי יהוה | ימך לעלם ועד: יי מלכותה קאם לעלם ולעלמי עלמיא: יי כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה עליהם אתימי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים: פ ארי עניו סוסות פרעה ברתכוהי ובפרשוהי בימא ואתיב יי עליהן ית מי ימא ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו ימא: כ ותקח מרים

הנביאה

רש"י

כתרגומו: קנית. חבבה משחר אומות כחפץ הקניו בדמים יקרים שחביב על האדם: (ויז) תבאמו. נתגבא משה שלא יכנס לארץ לכך לא נאמר תביאנו (נראה שלא יכנסו לארץ וכו' והכי איתא בהדיא פ' יש נוטלין דף י"ט ובמכילתא הבנים יכנסו ולא האבות אף שלא נגזר גזירת מרגלים עדיין מ"מ ניבא ולא ידע מה ניבא מהרש"ל): מכון לשבתך. מקדש של משה מכון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת: מקדשו. הטעם עליו זקף גדול להפרידו מתיבת השם שלאחריו המקדש אשר כוננו ירך ה' חביב בית המקדש שהעולם נברא ביד אהרן שנאמר (ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ ומקדש בשרי ידים ואימתי יבנה בשרי ידים בזמן שה' ימלך לעולם ועד לטהר לבא שכל המלוכה שלו: (יח) לעורם ועד. לשון עולמית הוא והו"ו בו יסוד לפיכך היא פתוחה אבל (ירמיה כ"ט) ואנכי הוידע ועד שהו"ו בו שימוש קמולה היא: (יט) כי בא סוס פרעה. כאשר בא: (כ) ותקח מרים הנביאה. היכן נתגבאה כשהיתה אחות אהרן קודם שנולד משה אמרה עתידה אמי שתלד בן וכו' כדאיתא בסוטה (דף י"ב) ד"א אחות אהרן לפי שמסר נפשו עליה כשנלטרעה נקראת על שמו: את התקח. כלי של מיני זמר:

בתפלים

בשלה ליום ששי

קבו

הנביאה אחות אהרן אתהתף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפלים ובמחלות: ונסיבת מרים נביאתא אהתה דאהרן ית תפא בידה ונפקו כל נשיא בתרהא בתפין ובחנניו: כא ותען להם מרים שירו ליהוה כייגאה גאה סוס ורכבו רמה בים: ס ומעניא לחון מרים שפחו ואודו קדם יי ארי אתנאי על גנתניא וגאיתא דילה היא סוסיא ורכבה רמא בימא: כב ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים: ואמיר משה ית ישראל מימא דסוף ונפקו למדברא דחנרא ואזלו תלתא יומין במדברא ולא אשפחו מיא: כג ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים במרה כי מרים הם עליבן קרא שמה מרה: ואתו למרה ולא יכלו למשתי מיא במרה ארי מרדיו אנון על פו קרא שמה מרה: כד וילנו העם על משה קאמר מה נשיתה: ואתרעמו עמא על משה למימר מה נשיתי:

ויצעק

רש"י

בתפלים ובמחלות. מוצטחות היו לדקניות שדור שהקצ"ה עושה להם נסים והולאו תופים ממלרים: (כא) ותען להם מרים. משה אמר שירה לאנשים הוא אומר והם עונין אחריו ומרים אמרה שירה לנשים (מכילתא): (כב) ויסע משה. (מכילתא) הסיען בעל כרחם שעטרו מלרים סוסיאם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות (מכילתא) והיו ישראל מולאין אותם בים וגדולה היתה ביות הים מציבת מלרים שנאמר (שיר א') תורי זהב נעשה לך עש נקודות הכסף לפיכך הולך להסיען בעל כרחם: (כג) ויבאו מרתה. כמו למרה ה"א בסוף תיבה במקום למ"ד בתחילתה והסי"ו היא במקום ה"א הנשרשת בתיבת מרה ובסמיכתה כשהיא נדבקה לה"א שהוא מוסיף במקום הלמ"ד תהפך הה"א של שרש לתי"ו וכן כל ה"א שהיא שרש בתיבה תהפך לתי"ו בסמיכתה כמו (ישעיה כ"ו) חמה אין לי. (אסתר א') ותמתו בערה בו הרי ה"א של שרש נהפכת לתי"ו מפני שנסמכת אל הוא"ו הנוספת. וכן עבד ואמה (בראשית ל') הנה אמתו בלהה לנפש חיה (איוב ל"ג) וזהמתו חיתו לחם. בין הרמה ותשובתו הרמתה: (כד) וילנו. ל' נפעל הוא וכן התרגום לשון נפעל הוא ואתרעמו וכן דרך ל' תלונה להסב הדבור אל האדם מתלונן מתרועע ולא אמר לונן ריעס וכן יאמר הלוצו

כה ויצעק אר-יהוה ויזרהו יהוה עי וישלך אר-
המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם
נסהו: וצלי קדם יי ואקפה יי אעא ורמא למיא ובסימו מיא תמן
גור זה קים ודיו ותמן נסיה: כו ויאמר אם-שמוע תשמע
לקול יהוה אלהיך והישר בעיניו: תעשה והאזנת
למצותיו ושמרת כל-חקיו כל-המחלה אשר-שמתי
במצרים לא-אשים עליך כי אני יהוה רפאך: ס ואמר אם
קבלא תקבל למימרא דיי אלהיך ודכשר קדמוהי תעבד ותצית לפקודותי
ותפאר כל קבוחי כל מרעיו די שגיתי במצרים לא אשגנון עליך ארי אנא יי
אסף: חמישי כז ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת
מים ושבעים תמרים ויחגו-שם על-המים:
ואתו לאילם ותמן תרי עשר מבויעין דמין ושבעין דקלון ושרו תמן
על מיא: טז א ויסעו מאילם ויבאו כל-עדת בני-
ישראל אל-מדבר-סין אשר בין-אילם ובין סיני

בחמשה

רשי

הלועז דקומפליש"ט שי"י מיסב הדבור אליו בחמרו שי"י: (כה) שם שם לו.
במרה נתן להם מקלט פרסיות של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה
ודינין (סנהדרין מ'): ושם נסחו. לעס וראה קשי ערפן שלא נמלכו במשה בל'
יפה בקס עלינו רחמים שיהיה לנו מים לשחות אלא נחלונו: (כו) אם שמוע
תשמע. זו קבלה שיקבלו עליהם: תעשה. היא עשייה: והאזנת. הטע
אזנים לדקדק בהם: כל חקיו. דברים שאינן אלא גזירת מלך בלא שום טעם
ויצר הרע מקנטר עליהם מה איסור באלו למה נאסרו כגון לבישת כלאים
ואכילת חזיר ופרה אדומה וכיוצא בהם: לא אשים עליך. ואם אשים הרי הוא
כלא הושמה כי אני ה' רופאך זהו מדרשו (מכילתא) ולפי פשוטו כי אני ה'
רופאך ומלמדך תורה ומזות למען תכלל מהם כרופא היה האומר לאדם אל
תאכל דברים שמחזיקים אותך לדי חולי וזהו איוון מזות וכן הוא אומר (משלי ג')
רפאות תהי לשרך: (כז) שתים עשרה עינות מים. כנגד י"ב שבטים נזמנו
להם: ושבעים תמרים. כנגד ע' זקנים: (א) בחמשה עשר יום. נתפרש
היום של חנייה זו לפי שבו ציוס כלתה הסררה שהוליו ממלרים והולרכו למן
למדנו שאכלו משירי הבזק (או משירי המלה) ששים ואחת סעודות וירד להם

בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ
מצרים: ונמלו מאילם ואתו כל כנשתא דבני ישראל למדברא דסין
די בין אילם ובין סיני בחמשת עמרא יומא לירחא תנינא למפקהון
מארעא דמצרים: ב ויצינו כל-עדת בני-ישראל על-משה
ועל-אהרן במדבר: ואתרעמו כל כנשתא דבני ישראל על משה
ועל אהרן במדברא: ג ויאמרו אלהם בני ישראל מי-יתן
מותנו ביד-יהוה בארץ מצרים בשבתנו על-סר
הבשר באכלנו לחם לשבע ביהוצאתם אתנו אל-
המדבר הזה להמית את-כל-הקהל הזה ברעב: ס
ואמרו להון בני ישראל לוי דמיתנא קדם יי בארעא דמצרים בד הוינא
יתבין על דגדי בסרא בד הוינא אקלין לתמא ושבעין ארי אפקתון יתנא
למדברא הדיו לקמלא ית כל קהלא הדיו בכפנא: ד ויאמר יהוה
אל-משה הנני ממטיר לכם לחם מן-השמים ויצא
העם ולקטו דבר-יום ביומו למען אנפנו הילך
בתורתו אם-לא: ואמר יי למשה הא אנא מחית לבון לתמא מן
שמיא ויפקון עמא וילקטון פתגם יום ביומה פדיל דאנפנון היתבון
באורתי אם לא: ה והיה ביום הששי והכינו את אשר-
יביאו והיה מושנה על אשר-ילקטו יום ויום:

(* וילוננו קרי

רשי

ויהי

מן בט"ז באייר ויום א' בשבת היה כדאיתא במסכת שבת (דף פ"ז): (ב) וילוננו.
לפי שכלה הלחם: (ג) מי יתן מותנו. שגמות ואינו סס דבר כמו מותנו (בחולס)
אלא כמו עשותנו חנותנו שובנו לעשות אנחנו לחנות אנחנו למות אנחנו. וסרגומו
לוי דמיתנא כמו לו מתנו. הלואי והיינו מתים: (ד) דבר יום ביומו. לורך
אכילת יום ילקטו ביומו ולא ילקטו היום ללורך מחר (מכילתא): למען אנפנו
הילך בתורתו. אם ישמרו מזות ההלויות בו שלא יסירו ממנו ולא ילאו בשבת
ללקוט: (ה) והיה משנה. ליום ולמחרת: משנה. על שפיו רגילים ללקוט
יום יום של שאר ימות השבוע ואומר אני אשר יביאו והיה משנה לאחר שיביאו

ימלאו

ויהי ביום שבת ויתקנון ית דייחון ויהי על חר תרין על דייקמון
יום יום: ו ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל
ערב וידעתם כי יהוה הוציא אתכם מארץ מצרים:
ואמר משה ואהרן לכל בני ישראל ברמשא ותדעון ארי יי אפיק יתכון
מארעא דמצרים: ז ובקר וראיתם את כבוד יהוה
בשמעו את תלונותיכם ערי יהוה ונחננו מה כי תלוננו
עלינו: ובצפרא ותחזון ית יקרא דיי פד שמיע נקדמוהו ית
תרעמוותכון על מימרא דיי ונחנא מה ארי אתרעמתון עלנא:
ח ויאמר משה בתת יהוה לכם בערב בשר לאכל
ולחם בבקר לשבע בשמע יהוה את תלונותיכם
אשר אתם מליגים עליו ונחננו מה לא ערינו תלונותיכם

(*) תלוננו קרי

כי

רש"י

ימלאו משנה במדידה על אשר ילקטו וימודו יום יום וזהו לקטו לחם משנה
בלקטתו היה נמלא לחם משנה. וזהו על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם
יומים נותן לכם ברכה (פויש"ן) בזית למלאות העומר פעמים ללחם יומים:
(ו) ערב. כמו לערב: וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים. לפי
שאתם לאו כי הולאתם אותנו תדעו כי לא אנחנו המוליאים אלא ה' הוליא
אתכם שיגז לכם את השליו: (ז) ובקר וראיתם. לא על הכבוד שנאמר והנה
כבוד ה' נראה בעיני כל אשר אלך כך אמר אלך כך אמר להם ערב וידעתם כי היכולת בידו
ליתן האותם ובשר יתן אך לא בפנים מאירות יתננה לכם כי שלא כהוגן שאתם
אותו ומכרם מלאה והלחם ששאלתם ללורך ביריאתו לבקר תראו את כבוד אור
פניו שיורידהו לכם דרך חבה בבקר שיש שעות להכינו וטל מלמעלה וטל
מלמטה כמונה בקופסא: את תלונותיכם על ה'. כמו אשר על ה': ונחננו מה.
מה אנחנו חסובין: כי תלוננו עלינו. שתרעמו עלינו הכל את בניכם
ונשיכם ובנותיכם וערב רב. ועל כרחו אני זקוק לפרש תלוננו בל' הפעילו מפני
דגשותו וקרייתו שאלו היה רפה הייתי מפרשו בל' הפעילו כמו (שמות י"ז) וילן
העם על משה או אם היה דגוש ואין בו יו"ד ונקרא תלוננו הייתי מפרשו ל'
תלוננו עכשיו הוא משמע תלוננו את אחריים כמו במרגלים (במדבר י"ד) וילינו
עליו את כל העדה: (ח) בשר לאכל. ולא לשבע. למדה תורה דרך ארץ
שאין אוכלין בשר לשבע. ומה ראה להוריד לחם בבקר ובשר בערב לפי שהלחם
שאלו כהוגן שא"ל לו לאדם בלא לחם אבל בשר שאלו שלא כהוגן שהרבה
בהמות היו להם ועוד שהיה אפשר להם בלא בשר לפיכך נתן להם בשעת תורח
שלא

כי ערי יהוה: ואמר משה בדינתו יי לכון ברמשא בסרא למיכר
ולחמא בצפרא למספע בדישמיעו קדם יי ית תרעמוותכון די אתון
סתרעמין עלוהי ונחנא מה לא ע. נא תרעמוותכון אהון על מימרא דיי:
ט ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל בני ישראל קרבנו לפני יהוה כי שמע את תלונותיכם:
ואמר משה לאהרן אמר לכל בני ישראל קריבו קדם יי ארי
שמיעו קדמוהי ית תרעמוותכון: י ויהי כדבר אהרן אל כל בני
ישראל ויאמר אל בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד
יהוה נראה בעיני: פ והיה כד מלי אהרן עם כל בני ישראל
ויאמר אל בני ישראל ויאמר וקרא דיי אתגלי בעננא: ששי יא וידבר
יהוה אל משה לאמר: ומלי יי עם משה למימר: יב שמועתו
את תלונות בני ישראל דבר אלהם לאמר בין
הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם וידעתם
כי אני יהוה אלהיכם: שמיע קדמי ית תרעמת בני ישראל
מליד עמהון למימר בין שמישא תיכרון בסרא ובצפרא תשבעון לחמא
ותדעון ארי אנא יי אהרן: יג ויהי בערב ותעל השליו
ותכם את המחנה ובבקר היתה שכבת המל סביב
למחנה: והיה ברמשא וסליקת סגיו וחפת ית משריתא ובצפרא
נות נחתת שרא סחור סחור למשריתא: יד ותעל שכבת המל

והנה

* דגש אחר שורק מ"ש * קסז כז"ק

רש"י

שלא כהוגן: אשר אתם מליתים עליו. את האחרים השומעים אתכם מתלוננים:
(ט) קרבנו. למקום שהעני ירד: (יג) השליו. מין עוף ושמן מאד (יומא ע"ה):
היתה שכבת המל. הטל שוכב על המן ובמקום אחר הוא אומר (במדבר י"א)
וברדת הטל וגו' (יומא ע"ה מכילתא) הטל יורד על הארץ והמן יורד עליו חוזר
ויורד על עליו והרי הוא כמונה בקופסא: (יד) ותעל שכבת המל וגו'. כשהחמה זורחת
עולה הטל שכל המן לקראת החמה כדרך טל עולה לקראת החמה אף אם המלל שפופרת
של בינה טל וחסוס את פיה ותיחה בחמה היא עולה מאליה באור. ור"ד שהטל
עולה

והינה על-פני המדבר דק מחספס דק בכפר על-
הארץ: ומליקת נחתת מקא והא על אפי מדברא דעדק מקצי בעדק
פגיר פגירידיא על ארעא: מו ויראו בני-ישראל ויאמרו
איש אל-אחיו מן הוא כי לא ידעו מה-הוא ויאמר
משה אליהם הוא הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה:
ונחזו בני ישראל ויאמרו גבר באחינו מנא הוא ארי לא ידעו מה הוא
ויאמר משה להון הוא חמא דיהב יי לכון למיכל: מו זה הדבר
אשר צוה יהוה לקטו ממונו איש לפי אכלו עמר
קנה-גזית מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו:
דין פתגמא די פקיד יי לקוטו מנה גבר לפום מיכלה עמרא קנה-גזיתא
סגון נפשתיכון גבר לדי במשפנה תסבון: יז ויעשו-כן בני
ישראל וילקטו המרבה והממעט: ועבדו כן בני ישראל
ולקטו דאסגי ודאזער: יח ויטרו בעמר ולא העדיף
המרבה והממעט לא החסיר איש לפי-אכלו לקטו:

וכלו

רשי

עולה מן הארץ באויר וכעלות שכבת הטל נתגלה המן וראו והנה על פני המדבר
וגו': דה. דבר דק: מחוספס. מגולה ואין דומה לו במקרא. וי"ל מחוספס
ל' חפיסה ודלוסקמא שבלשון משנה. כשנתגלה משכבת הטל ראו שהיה דבר דק
מחוספס כעוכו בין שתי שכבות הטל. ואונקלוס תרגם מקלף לשון מחשוף הלבן:
ככפור. כפור גליל"א בלע"ז (רייף געפרארטן) דעדק כגיר כאבני גיר והוא
זיין זבע שחור כדאמריין גבי כסוי הדס הגיר והזרניך. דעדק כגיר כגליל"א על
ארעא דק היה כגיר ושוכב מוגלד כקרח על הארץ. וכן פירושו דק ככפור שטוח
קלוש ומחובר כגליל. דק טינב"ש בלע"ז (דין) שהיה מגליל גלד דק מלמעלה וכגיר
זתרגם אונקלוס הוספת הוא על לשון העבריות ואין לו היבד בפסוק: (מד) מן
הוא. הכנת מזון הוא כמו (דניאל א') וימן להם המלך: כי לא ידעו מה הוא.
דיקראוהו בשמו: (מד) עומר. שם מדה: מספר נפשותיכם. כפי מנין נפשות
שיש לאיש באהלו תקחו עומר לכל גולגולת: (ויז) המרבה והממעט. יש שלקטו
הרבה ויש שלקטו מעט וכשאלו לביתם מדדו בעומר איש איש מה שלקטו ומלאו
שהמרבה ללקוט לא העדיף על עומר לגולגולת אשר באהלו והממעט ללקוט לא
מלא

קבט
וגלו בעמרא ולא אותר דאסגי ודאזער לא תסיר גבר לפום מיכלה לקטו:
יט ויאמר משה אליהם איש אל-יותר ממונו עד-בקר:
ויאמר משה להון אנש לא ישאר מנה עד צפרא: כ ולא-שמעו
אל-משה ויזתרו אנשים ממונו עד-בקר וירם
תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה: וקא קבילו מן משה
ואשאריו גבריא מנה עד צפרא ורחש ריחשא וסרי ורגזו עליהון משה:
כא וילקטו אתו בבקר בבקר איש לפי אכלו וחס
השמש ונמם: ולקטו יתה בצפר בצפר גבר לפום מיכלה ומה
דמשתאר מנה על אפי תקרא פד חמא עלוהי שמשא פשר:
כב ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר
לאחד ויבאו בל-נשיאי העדה ויגידו למשה:
והנה ביומא שתיקאה לקטו לחמא על חד תרין תרין עמרין דמד ואתו
פל רבדבי בנשתא ותיאו למשה: כג ויאמר אליהם הוא אשר
דבר יהוה שבתון שבת-קדש ליהוה מחר את

אשר

(*) פתח באתחנן

רשי

מלא חסר מעומר לגולגולת וזהו כס גדול שנעשה בו: (ב) ויזתרו אנשים. (ש"ר)
דתן ואזכרה: וירם תולעים. ל' רמה: ויבאש. ה"ז מקרא הפוך שבתחלה הבאיש
ולבסוף התליע כענין שנאמר ולא הבאיש ורמה לא היתה בו וכן דרך כל
המתלעים: (כא) וחס השמש ונמם. הנשאר בשדה נמוח ונעשה נחלים וזוהין
ממנו חילים ולבאים ואומות העולם לדין מהם וטועמין בהם טעם מן ויודעין
מה שכן של ישראל (מכילתא) פשר לשון פושרים ע"י השמש מתחמם ומפסיר:
ונמם. דיסטנפרי"ר (לו גיין לו שמעללען). ודוגמתו בסנהדרין בסוף ד' מיתות:
(כב) לקטו לחם משנה. כשמדדו את לקיטתם באהליהם מלאו כפלים שני
העומר לאחד. ומ"א לחם משנה אותו היום נשתנה לשבת בדימו וטעמו (מכילתא)
(ש"א) להגיד ששנים היו והלא כתיב שני העומר לאחד אלא משנה בבעט וריח:
ויגידו למשה. שאלוהו מה היום מיומים ומכאן יש ללמוד שש"ן לא הגיד להם
משה פרשת שבת שנלווה לומר להם והי' ביום הששי והכינו וגו' עד ששאלו את זאת
אמר להם הוא אשר דבר ה' שנלוותי לומר לכם ולכך ענשו הכתוב שאמר לו
עד אנה מאתכם ולא הוליו מן הכלל: (כג) את אשר תאפו אפו. מה שאתם
רוצים לאפות בתנור אפו היום הכל לשני ימים ומה שאתם לריכים לבשל ממנו
במים

אשר תאפו אפו ואת אשר תבשרו בשרו ואת
 כל העור הנחו לכם למשמרת עד הבקר:
 ואמר דהון הוא די מליי יי שבתא קודשא קדם יי מחר ית די
 אתון עתידין למפא אפו וית די אתון עתידין לבשקא בשילוי וית כל
 מותרא אצנעו לכון למשמרת עד צפרא: כד ויניחו אתו עד
 הבקר כאשר צנה משה ולא הבאיש ורמה לא
 היתה בו: ואצנעו יתה עד צפרא במא דפקיד משה ולא סרי
 וריחשא לא תה בה: כה ויאמר משה אכלהו היום כיי
 שבת היום ליהוה היום לא תמצאהו בשנה:
 ואמר משה אכלהו יומא דין ארי שבתא יומא דין קדם יי וימא דין לא
 תשקנה בתקלא: כו ששית ימים תרקמהו וביום השביעי
 שבת לא יהיה בו: שבתא יומין תרקמהו וביום שביעאה
 שבתא לא יהא בה: כז ויהי ביום השביעי יצאו מן העם
 ללקט ולא מצאו: ס ויהי ביום שביעאה נפקו מן עמא
 למקט ולא אשבתו: כח ויאמר יהוה אל משה עד אנה
 מאנתם לשמר מצותי ותורתי: ואמר יי למשה עד אימתי
 אתון מסרבין למשר פקודי ואורתי: כט ראו כיי יהוה נתן
 לכם השבת על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם

יוםים רש"י

במים בשלו היום. לשון חפיה נופל בלחם ולי' ביסול בתבשיל: למשמרת לגניזה:
 (כה) ויאמר משה אכלהו היום וגו'. (מכילתא) שחרית שהיו רגילין ללחם
 וללקוט בלו לשאלו חם גאלו חם לאו חמר להם את שדיכס אכלו לערב חזרו לפניו ושאלו
 מהו ללחם חמר להם שבת היום חמר חמר דואגיס שמא פסק המן ולא ירד עוד חמר
 להם היום לא תמלאוהו מה ס"ל היום היום לא תמלאוהו אבל מחר תמלאוהו:
 (כו) וביום השביעי שבת. שבת הוא המן לא יהיה בו. ולא בא הכתוב אלא לרבות
 יו"כ וימים טובים (מכילתא): (כז) עד אנה מאנתם. משל הדיוט הוא כהדי
 הולא לקי כרזא ע"י הרשעים מתנגין הכשרין (ב"ק לב): (כט) ראו. צעניכס

כי

יומים שבו | איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום
 השביעי: חזו ארי יי ירב לכון שבתא עד כן היא ירב לכון ביום
 שבתא לחם תרין יומין תיבו אנש תחותיה לא יפוק אנש מאתרה
 ביוםא שביעאה: ט וישבתו העם ביום השביעי: ונתו עמא
 ביוםא שביעאה: יא ויקראו בית ישראל את שמו. מן
 והוא כורע גד לבן ומעמו בצפיחת בדבש: וקרו
 בית ישראל ית שמה מן והוא כפר זרע גדא חגר ומעמה פאסקרימון
 בדבש: יב ויאמר משה זה הדבר אשר צנה יהוה מלא
 העמר ממנו למשמרת דדלתיכם למען ויראו את
 הלקח אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא
 אתכם מארץ מצרים: ואמר משה דין פתגמא די פקיד יי מלי
 עמרא מנה למפרא דרביכון בדיי דיתוון ית צתמא די אוכלית יתכון
 במדברא פאפקותי יתכון מארעא דמצרים: יג ויאמר משה אל
 אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן
 והנח אתו לפני יהוה למשמרת דדלתיכם: ואמר משה

לאהרן רש"י

כי ה' בכבודו מזהיר אתכם על השבת שהרי גם נעשה בכל ע"ש לחם לכם
 לחם יומים: שבו איש תחתיו. מכאן סמכו חכמים ד' אמות ליולא מון לתחום
 ג' לגופו וא' לפישוט ידים ורגלים: אל יצא וגו' אלו אלפים אמה של תחום
 שבת ולא במפורש שאין תחומין אלא מדברי סופרים ועיקרו של מקרא על לוקטי
 המן נאמר: (יד) והוא כורע גד לבן. עשז ששמו קוליינדר"י (קארנינער)
 זרע שלו עגול ואינו לבן והמן היה לבן ואינו נמשל לזרע גד אלא לפנין
 העגול כזרע גד היה והוא לבן: בצפיחת. בלק שמטגנין אותו בדבש וקורין
 לו חסקרימון בלשון משנה והוא תרגום של אינקלוס: (כב) למשמרת.
 לגניזה: לדלתיכם. בימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם
 עוסקים בתורה והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מהיכן נספרנס
 הוילוי להם ללגת המן חמר להם חמר ראו דבר ה' שמעו לא נאמר אלא ראו
 בזה נספרנסו אבותיכם הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו: (כג)
 צנצנת. ללוחים של חרס כתרנומו: והנח אותו לפני ה'. לפני הארון ולא
 נאמר

לאהרן סב צדוקית תדא והב תפון מלי עמרא מן ואצנע יתה קדם יי
למפרת להריבון: לד באשר צוה יהוה אל משה ויניחהו
אהרן לפני העדת למשמרת: כמא די פקיד יי למשה
ואצנעה אהרן קדם סהדותא למפרא: לה ובני ישראל אכלו
את-המן ארבעים שנה עד-באם אל-ארץ נושבת
את-המן אכלו עד-באם אר-קצה ארץ כנען:
ובני ישראל אכלו ית כנא ארבעין שנין עד דמיתיהון לארעא יתבתא
ית כנא אכלו עד דאתו לסופי ארעא דכנען: לו והעמר עשרית
האיפה הוא: פ ועמרא חד מן עסקא בתלת סאין הוא: שביעי
זו א ויסעו כל-עדת בני-ישראל ממדבר-סין
למסעיהם ערפי יהוה ויחנו ברפידים ואין מים
לשתת העם: ונטלו כל כנשתא דבני ישראל ממדברא דסין
למשתניהון על מימרא דיי ושרו ברפידים ורית מיא למשתי עמא:
ב וירב העם עם-משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה
ויאמר להם משה מה-תריבון עמדי מה-תנסון את-

יהוה

רש"י

נאמר מקרא זה עד שנכנס אהל מועד אלא שנכתב כאן בפרשת המן:
(לה) ארבעים שנה. והלא חסר ל' יום שהרי בט"ו באייר ירד להם המן
החלה ובט"ו בניסן פסק שנאמר (יהושע ה') וישבות המן ממחרת אלא מגיד
שהעונות שהולילו ישראל ממלכים טעמו בהם טעם מן: אל ארץ נושבת.
לאחר שעברו את הירדן (קדושין ל"ח) (ס"א) שאותה שבער הירדן מיושבת
וטובה שנאמר (דברים ג') אשברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר
הירדן והרגום של נושבת יתבתא ר"ל מיושבת. רש"י יסן): אל קצה ארץ
כנען. בתחלת הגבול קודם שעברו את הירדן והוא ערבות מואב. נמלאו מכחישין
זה את זה אלא בערבות מואב כשמת משה ב' בארץ פסק המן מליד ונסתפקו
ממן שלקטו בו ביום עד שהקריבו העומר בששה עשר בניסן שנאמר (יהושע
ה') ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח: (לו) עשרית האיפה. האיפה שלש
סאין והסאה ו' קבין והקב ד' לוגין והלוג ו' ביצים נמלא עשירית הסאה מ"ג
ביצים וחומש ביצה והוא שיעור לחלה ולמנחות: (ב) מה תנסון. לומר היכול
לתת

יהוה: ונצא עמא עם משה ואמרו הבו לנו מיא ונשתה ואמר להון
משה מה אתון נצון עמי מה תנסון אתון קדם יי: ג ויצמא שם העם
למים וילן העם על-משה ויאמר למה זה העליתנו
ממצרים להמית אתי ואת-בני ואת-מקני בצמא:
וצחי תפון עמא למיא ואתרעם עמא על משה ואמר למא דבן אסקתנא
ממצרים לקפלא יתי וית בני וית בעירי בצחותא: ד ויצעק משה
אל-יהוה לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט
וסקלני: וצדי משה קדם יי למימר מה אעבד לעמא הדן עוד ועיר
פון וירגמני: ה ויאמר יהוה אל-משה עבר לפני העם
וקח אתך מזקני ישראל ומסוך אשר הבית בו את-
היאר קח בידך והלכת: ואמר יי למשה עבר קדם עמא
ודבר עמך מסבי ישראל וחמרך די מחיתא בה ית נהרא סב בידך
ותיזיר: ו הנני עמד לפניך שם | על-הצור בחרב
והבית בצור ויצאו מננו מים ושתה העם ויעש כן
משה לעיני וקני ישראל: הא אנא קאם קדמך תפון על מנרא
בחרב ותמחי במנרא ופקון מנה מיא וישתי עמא ועבד כן משה לעיני
סבי ישראל: ז ויקרא שם המקום מסה ומריבה על-
ריב | בני ישראל ועל נפתם את-יהוה לאמר היש

ה

רש"י

לתת מים בארץ ליה: (ד) עוד מעט. אם חמתין עוד מעט וסקלוני:
(ה) עבור לפני העם. וראה אם יסקלוך למה הולאת לעו על בני: וקח
אתך מזקני ישראל. לעדות שיראו שעל ידך המים יולאס מן הנור ולא יאמרו
מעיינות היו שם מימי קדם: וכמך אשר הבית בו את היאור. מה ת"ל
אשר הכית בו את היאור אלא שהיו ישראל אומרים על המטה שאינו מוכן
אלא לפורעניות בו לקח פרעה ומלכים כמה מכות במלכים ועל הים לכך נאמר
אשר הכית בו את היאור יראו עתה שאף לטובה הוא מוכן: (ו) והבית בצור.
על הנור לא נאמר אלא בצור מכאן שהמטה היה של מין דבר חזק ושמו
סנפריטון

בשרח ליום ששי

יהוה בקרבנו אס-אין: פ וקרא שמא דאתרא נפיקא ומצותא
על דנצו בני ישראל ועל דנפיקו קדם יי למימר האית שכתא ביי ביננא
אם לא: ח ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם:
ואתא עמלק ואנח קרבא עם ישראל ברפידם: ט ויאמר משה אל-
יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם וצא עמלק מחר
אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי:
ואמר משה ליהושע בחר לנו גבריא ופוק אנח קרבא בעמלק מחר
אנא קאם על ריש רמתא וחתרא דאתעבדו בה נסין מן קדם יי בידי:
י ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק
ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: ועבד יהושע כמא
דאמר לה משה לאנחא קרבא בעמלק ומשה אהרן וחור סליקו לריש
רמתא: יא והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל
ובאשר יניח ידו וגבר עמלק: והיו כד ירים משה ידו
ומתגברין דבית ישראל וכד מנח ידו ומתגברין דבית עמלק:

רש"י

סנפרינון והלור נבקע מפניו: (ח) ויבא עמלק וגו'. סמך פרשה זו למקרא
זה לומר תמיד אני ציניכם ומוזמן לכל לרכיכם ואתם אומרים יש ה' בקרבנו
אם אין חייכם שהכלב צא וגושך אתכם ואתם לועקים אלי ותדעון סיכן אני.
משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו וילא לדרך היה אותו הבן רואה חפץ ואומר
אבא טול חפץ זה ותן לי והוא נותן לו וכן שניה וכן שלישית פגעו באדם אחד
אמר לו אותו הבן ראי את אבא אמר לו אבוי איך יודע סיכן אני השליכו
מעליו וצא הכלב וגשבו: (ט) בחר לנו. לי ולך השווה לו מכאן אמרו יחי כבוד
תלמידך חביב עליך כשלקך וכבוד חבירך כמורא רבך מגין שנאמר (במדבר י"ב)
ויאמר אהרן אל משה בי אדני והלא אהרן גדול מאחיו היה ועושה את חבירו
כרבו. ומורא רבך כמורא שמים מגין שנאמר (שם י"א) אדני משה כללם כלם
מן העולם חייבין הם כליות המורדים כך כאלו מרדו בהקדוש ברוך הוא:
וצא הלחם. לא מן העין והלחם זו (מכילתא): מחר. בעת המלחמה אנכי
נצב: בחר לנו אנשים. גבורים ויראי חטא שתהא זכותן מסייעתן. ד"אזכר
לנו אנשים שיודעין לבטל כשפים לפי שבני עמלק מכשפין היו: (י) ומשה
אהרן וחור. מכאן לתענית שלריכס שלשה לעבור לפני התיבה שבתענית היו
שרויים: חור. בנה של מרים היה וכלב בעלה: (יא) כאשר ירים משה

ידו

בשרח ליום ששי

קרב

יד וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב
עליה ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה
אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש: וידי משה יקרא
וגסיבו אבנא ושניאו תחותיהו ויתב עלה ואהרן וחור סעדן בידיהו כפא
חד ומפא חד והנה ידוהי פריסן בצליו עד דעכר שמשא: יג ויחלש
יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב: פ ותפר יהושע
ית עמלק וית עמו לפתגם דחרב: מפטיד יד ויאמר יהוה אל-
משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע
כי מחה אמהה את זכר עמלק מתחת השמים:
ואמר יי למשה כתב דא דוכרנא בספרא ושוי קדם יהושע ארי מכתא
אמתי ית דוכרנא בעמלק מתחות שמיא: מו ויבן משה מזבח
ויקרא שמו יהוה נסי: ובנא משה מדבחה ופליח עלוהי
קדם יי דעבד לה נסין: מז ויאמר ביד על כס יה מלחמה

רש"י

ידיו. וכי ידיו של משה מולחות היו המלחמה וכו' כדאיתא בר"ה: (יב) וידי
משה כבדים. בשביל שנתעלל במלואו ומנה אחר תחתיו נתיקרו ידיו: ויקחו.
אהרן וחור: אבן וישימו תחתיו. ולא יש לו על כר וכסת אמר ישראל
שרויין בלעך אף אני אחיה עמהם בלעך: ויהי ידיו אמונה. ויהי משה ידיו
באמונה פרושות השמים בתפלה נאמנה ונכונה: עד בא השמש. שהיו עמלקים
מחשבין את השעות באלטרולוגיא"ה באיזו שעה הם נולדים והעמיד להם משה
חמה וערבב את השעות: (יג) ויחלוש יהושע. (תנחומא) חסך ראשי גבוריו
ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא הרגם כולם מכאן אנו למדים שעשו על פי
הדבור של שכניה: (יד) כתב זאת זכרון. שבא עמלק להזדווג לישראל קודם
לכל האומות (מכילתא): ושים באזני יהושע. המכנים את ישראל לארץ שיטה
את ישראל לשלם לו את גמולו כאן נרמז לו למשה שיהושע מכנים את ישראל
לארץ: כי מחה אמהה. לכך אני מזהירך כן כי חפץ אני למחוחו: (מו) ויקרא
שמו. של מזבח: ה' נסי. הקב"ה עשה לנו כאן נס גדול. לא שהמזבח קרוי
ה' אלא המזכיר שמו של מזבח זוכר את הנס שעשה המקום ה' הוא נס שלנו:
(מז) ויאמר. משה: כי יד על כס יה. ידו של הקב"ה הורמה ליבצע בכסאו
להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית ומהו כס ולא נאמר כסא ואף השם
נחלק

בשרח ליום ששי

ליתוה בעמלק מדר דר : ואמר בשבועה אמירא דא מן קדם
דחילא דשכנתה על פרסי יקרה דעתיד דאתנח קרבא קדם יי בדבית
עמלק לשצויתיהון מדר עילמא :

פ פ פ

קט"ו. י"ד אמונ"ה סי'. סנ"ה סי'. ומפטירין ודבורה אשה נביאה בשופטים סי' ד'
רש"י

נחלק לחלו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של
עמלק כולו וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסף שלם שנאמר (תהלים ט')
האויב תמו חרבות ללח זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א') ועברתו שמרה ללח
(תהלים סט) וערים נחשת חבד זכרם המה מהו אומר אחריו וס' לעולם ישב
הרי השם שלם כונן למשפט כסאו הרי כסאו שלם : חסלת פרשת בשלח

הפטרת בשלח בשופטים סימן ד' ה'

א ודבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שפטה את-
ישראל בעת ההיא : ב והיא יושבת תחתיתמר
דבורה בין הרמה ובין ביתאל בחר אפרים ויעלו אליה
בני ישראל למשפט : ג ותשלח ותקרא לברק בן אבינעם
מקדש נפתלי ותאמר אליו הלא צוה | יהוה אלהי ישראל
לך ומשכת בחר תבור וקקחת עמו עשרת אלפים איש
מבני נפתלי ומבני זבולון : ד ומשכתי אליך אל-נחל קישון
את-סיסרא שר-צבא יבין ואת-דרכו ואת-המונו ונתתיהו
בידך : ה ויאמר אליה ברק אסתלכי עמי והלכתי ואם-
לא תלכי עמי לא אקד : ו ותאמר הלך אלך עמו אפס כי
לא תהיה תפארתך על-הדרך אשר-אתה הולך כי ביד
אשה ימכר יהוה את-סיסרא ותקם דבורה ותלך עס-ברק
קדשה : ז ויזעק ברק את-זבולון ואת-נפתלי קדשה ויעל
ברגליו עשרת אלפי איש ותער עמו דבורה : ח וחבר הקיני
נפרד מקין מבני חבב חתן משה ויט אהלו עד-אלון
בצענים אשר את-קדש : ט ויגדו לסיסרא כי עלה ברק

בצענים קרי

הפטרת בשלח

קלג

בן אבינעם הר-תבור : י ויזעק סיסרא את-פלדרכבו תשע
מאות רכב ברזל ואת-פלחעם אשר אתו מחרשת הגוים
אל-נחל קישון : יא ותאמר דבורה אל-ברק קום כי זה היום
אשר נתני יהוה את-סיסרא בידך הלא יהוה יצא לפניך
וירד ברק מתר תבור ועשרת אלפים איש אחריו : יב ויהם
יהוה את-סיסרא ואת-פלחרכב ואת-פלחמחנה לפי-חרב
לפני ברק וירד סיסרא מעל המרכבה וינס ברגליו : יג וברק
רדף אחרי הרקב ואחרי המחנה עד חרשת הגוים ויפל כל-
מחנה סיסרא לפי-חרב לא נשאר עד-אחד : יד וסיסרא נס
ברגליו אר-אהל יעל אשת חבר הקיני כי שלום בין יבין
מלך-חצור ובין בית חבר הקיני : טו ותצא יעל לקראת
סיסרא ותאמר אליו סורה אדני סורה אלי אל-תירא ויסר
אליה האהלה ותכסהו בשמיכה : טז ויאמר אליה השקיני-נא
מעט-מים כי צמתי ותפתח את-נאוד החלב ותשקהו
ותכסהו : יז ויאמר אליה עמד פתח האהל והיה אם-איש
יבא ושאלך ואמר היש-פה איש ואמרת אין : יח ותקח יעל
אשת-חבר את-יתד האהל ותשם את-המקבת בידה ותבוא
אליו בלואט ותתקע את היתד ברקתו ותצנח בארץ והוא-
נרדם ויעף וימת : יט והנה ברק רדף את-סיסרא ותצא יעל
לקראתו ותאמר לו לך ואראך את-האיש אשר-אתה מבקש
ויבא אליה והנה סיסרא נפל מת והיתד ברקתו : כ ויכנע
אלהים ביום ההוא את יבין מלך-פנען לפני בני ישראל :
כא ותלך יד בני-ישראל הלוך וקשה על יבין מלך-פנען
עד אשר תכליתו את יבין מלך-פנען .

כאן מתחילין הספרדים

א ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום ההוא לאמר : ב בפרע

פרעות

(* חס א' *) יתיר ו'

הפטרות בשלח

פָּרְעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְּנַדֵּב עִם בְּרִכּוֹ יְהוָה: י שָׁמְעוּ מַלְאָכִים
הַאֲזִינוּ רוֹזְנִים אֲנֹכִי לַיהוָה אֲנֹכִי אֲשִׁירָה אֲזַמֵּר לַיהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ו יְהוָה בְּצִאתְךָ מִשְׁעֵיר בְּצִעְדְךָ מִשְׁדֵּה אֲדוֹם
אֶרֶץ רַעֲשָׁה גַם-שָׁמַיִם נִטְפוּ גַם-עֵבִים נִטְפוּ מֵיָם: ה הַרִים
נִזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה זֶה סִינַי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ו בַּיּוֹם
שָׁמַר בְּרַעֲנַת בַּיּוֹם יַעַל הַדָּלוּ אַרְחוֹת וְהִלְכִי נְתִיבוֹת יִלְכוּ
אַרְחוֹת עֵקֶקְלֹת: ז הַדָּלוּ פְּרוּזֵן בְּיִשְׂרָאֵל הַדָּלוּ עַד שִׁקְמַתִּי
דְבוּרָה שִׁקְמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל: ח יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אִז
לָחֶם שְׁעָרִים מִגֵּן אֲסִירָאָה וְרִמָּה בְּאַרְבְּעִים אֶלֶף בְּיִשְׂרָאֵל:
ט לָבִי לְחֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל הַמְתַּנְדְּבִים בְּעַם בְּרִכּוֹ יְהוָה: י רָכְבִּי
אֶתְנֹת צַחֲלוֹת וְשִׁבִי עַל-מִדְּיָן וְהִלְכִי עַל-הַרְרֵךְ שִׁיחוֹ:
יא מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין מִשְׁאֲפִים שֵׁם יִתְנוּ צַדִּיקוֹת יְהוָה
צַדִּיקַת פְּרוּזוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אִז יִרְדּוּ לְשַׁעֲרִים עִם-יְהוָה: יב עוֹרֵי
עוֹרֵי דְבוּרָה עוֹרֵי עוֹרֵי דְבַר־שִׁיר קוֹם בָּרַק וְשִׁבְהָ שִׁבְיָךְ בְּךָ
אֲבִינַעַם: יג אִז יִרְדַּ שְׁלִיד לְאֲדִירִים עִם יְהוָה יִרְדְּלִי בְּגַבּוֹרִים:
יד מִנֵּי אֶפְרַיִם שָׁרֵשׁ בְּעַמְלֵק אַחֲרֶיךָ בְּנִימִין בְּעַמְמֹדָה מִנֵּי
מְכִיר יִרְדּוּ מְחַקְקִים וּמְזַבְלֵן מְשֻׁכִּים בְּשִׁבְטֵי סֹפֵר: טו וְשָׁרֵי
בִישִׁשְׁכָר עַם-דְּבָרָה וַיִּשְׁשֹׁכְרוּ בֵן בָּרַק בְּעַמְקֵי שִׁלַּח בְּרַגְלָיו
בְּפִלְגּוֹת רְאוּבֵן גְּדָלִים חֲקִיקֵי-לֵב: טז לָמָּה יִשְׁבֶּתָּ בֵּין
חַמְשִׁפְתִּים לְשִׁמְעַי שְׁרָקוֹת עֲדָרִים לְפִלְגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוּלִים
חֲקִיקֵי-לֵב: יז גִּלְעָד בְּעֵבֶר תִּירְדֵן שָׁכֵן וְדָן לָמָּה יִגּוֹר אֲנִיּוֹת
אֲשֶׁר יִשֵּׁב לְחֹף יַמִּים וְעַל-מִפְּרָצָיו יִשְׁכֵּן: יח זְבֻלוֹן עִם חֲרָף
נִפְשׁוּ לָמוֹת וְנִפְתְּלוּ עַל מְרוֹמֵי שָׂדֵה: יט בָּאוּ מַלְאָכִים גְּלַחְמוֹ
אִז גִּלְחָמוֹ מַלְכֵי כְנַעַן בְּתַעֲנֵךְ עַרְמֵי מִגְדוֹ בְּצַע בְּסֹף לֹא
לָקַח: כ מִן-שָׁמַיִם גִּלְחָמוֹ הַפּוֹכְבִים מִמַּסְלוֹתֶם גִּלְחָמוֹ עִם
סִיסְרָא: כא גַּחַר קִישׁוֹן גִּרְפָּם גַּחַר קְדוּמִים גַּחַר קִישׁוֹן

תדרכי

בשלח ליום ששי

קלד

תִּדְרְכֵי נַפְשֵׁי עֹז: כג אִז הִלְמוּ עִקְבֵי-סוֹם מִדְּהָרוֹת
דְּהָרוֹת אֲבִירָיו: כד אִז מִרוֹ אָמַר מִלְאָךְ יְהוָה אִרוֹ
אִרוֹר יִשְׁבִּיהָ בִּי לֹא-בָאוּ לַעֲזֹרַת יְהוָה לַעֲזֹרַת יְהוָה
בְּגַבּוֹרִים: כה תִּבְרַךְ מִנְּשִׁים יַעַל אִשֶׁת חֶבֶר תִּקְיֵנִי מִנְּשִׁים
בְּאֶהַל תִּבְרַךְ: כו מֵיָם שָׂאֵל חֶלֶב נִתְּנָה בְּסַפֵּל אֲדִירִים
הַקְרִיבָה חֲמָאָה: כז יָדָה לִיתֵד תִּשְׁלַחְנָה וַיִּמְיֵנָה לְהִלְמוֹת
עַמְלִים וְחִלְמָה סִיסְרָא מַחְקָה רֹאשׁוֹ וּמַחְצָה וְחִלְפָה רִקְתּוֹ:
כח בֵּין רַגְלֶיהָ פָּרַע נָפַל שָׁכַב בֵּין רַגְלֶיהָ פָּרַע נָפַל בְּאֲשֶׁר פָּרַע
שָׁם נָפַל שָׂדוֹד: כט בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וְתִיבֵב אִם סִיסְרָא
בְּעַד הָאֲשֵׁנָב מִדּוּעַ בִּישָׁשׁ רָכְבוֹ לָבֹא מִדּוּעַ אַחֲרוֹ פַעְמֵי
מִרְכַּבוֹתָיו: לו חֲכָמוֹת שְׂרוֹתֶיהָ תִּעֲנֶנָּה אִף-הִיא תִּשָּׁב
אֲמַרְיָה לָהּ: לו הִלָּא יִמְצְאוּ יַחְלִקוּ שְׁלַל רַחֵם רַחֲמָתִים לְרֹאשׁ
גִּבּוֹר שְׁלַל צְבָעִים לְסִיסְרָא שְׁלַל צְבָעִים רִקְמָה צְבָע רִקְמָתִים
לְצִוְאָרֵי שְׁלַל: לא כֵּן יִאֲבְדוּ כָל-אֲוִיבֵיךָ יְהוָה וְאֶתְכִּיּוּ בְּצִאת
הַשֶּׁמֶשׁ בְּגַבְרַתּוֹ וְתִשְׁקַט הָאָרֶץ אַרְבַּעִים שָׁנָה:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרות ומומור ה' מלך
נאות לבש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצ"ח דברו משנה והלכה
סהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה פרה פרק ו'

הַמְקַדֵּשׁ וְנִפְלַח הַקְּדוּשׁ עַל יְדוֹ. או עַל הַצֵּד. וְאַחַר כֵּן נִפְלַח לְשׁוֹקֵת פְּסוּלֵי
נִפְלַח מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת לְשׁוֹקֵת פְּסוּלֵי. נִפְלַח מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכִסְפָּה. או
שֶׁהֵגִיף אֶת הַדִּלְתָּ. הַקְּדוּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל. וְהַמִּים פְּסוּלִים. וְכִסְפָּה בְּאֶרֶץ פְּסוּלֵי. לְתוֹךְ

יד

ברמנורא

פרק ו א המקדש. מי חטאת. הכא ליתן מאפר הפרה לתוך המים והוא קדוש האמור ככול
מכילתין: או על הצד. על דרו של כלי: ואח"כ נפל לשוקת. על המים
שבתוך השוקת פסולין אותן המים להזאה דכתיב ולקח ונתן עד שיבא האפר בתוך המים מכה
אדם: נפל מן השפופרת ובסה. נפל מן השפופרת וכסה השפופרת קודם שיקדש
דהיינו קודם שיתן האפר במים: או שהגניף את הדלת. קודם שיקדש: הקדוש כשר.
דהיינו האפר שבידו ולפי שמלאכה אינה פוסלת באפר כדאמרן. והמים פסולים. דנעשית מלאכה
עם המים ולעיל (סוף) פרק פרת חטאת שנינו שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר:
וקפה בארץ. לאחר שנטל את האפר מן השפופרת הניח השפופרת בארץ קודם שיתן האפר
במים

בשרח ליום ששי

ידו בשר מפני שאפשר : הנה קדוש צף על פני המים רבי מאיר ורבי שמעון אומרים נוטל ומקדש וכתמים אומרים כל שנגע במים אין מקדשין בו וז"ל את המים ונמצא קדוש מקמפן רבי מאיר ורבי שמעון אומרים מנגב ומקדש וכתמים אומרים כל שנגע במים אין מקדשין בו : המקדש בשוקת והטפי בתוכה אף על פי שפיו צר כל שהוא המים שבתוכה מקדשין אם היה ספוג המים שבתוכו פסולים כיצד יעשה וז"ל עד שהוא מגיע לספוג נגע בספוג אף על פי שהמים צפין על גביו כל שהן פסולין : ד נתן ידו או רגלו או עיני ידקות פדי שיעברו המים לחבית פסולים עלי קנים ועלי אגוז בשרים זה הפל דבר שהוא מקבל טומאה פסול ודבר שאינו מקבל טומאה בשר : המפנה את המעין לתוך הגת או לתוך הגבים פסולין לזבים ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת מפני שרא נתמלאו בפלי :

ברטנורא

מים : פסול המלאוי דהיינו המים לפי שעשה מלאכה עם המים ואם הניח השפופרת בידו וכפה ידו עלי כדי שלא יתפור האפר שבתוכה ואח"כ נתן האפר על המים כשר המלאוי דהיינו המים דאין יז חסובה מלאכה : לפי שא"א לשמור האפר שבתוך השפופרת אם לא יכופ ידו על פיה שהרי אינו יכול להוסיב הפקק על פיה עד שיקדש פי אחר זקפה בחרן הניח האפר פסול האפר דכתיב למשמרת (ובחרן אינה משמרת) ואם נתן האפר לתוך ידו כשר דאפשר לשמרו ושפיר קרינן בי למשמרת ולפי גרסין לפי שאפשר : ה היה קדוש צף ע"פ המים שנתן על המים אפר הרבה ולאפר עלמו קרי קדוש : נוטל מאותו אפר : ומקדש בו מים אחרים ואפי' באותו שנגע במים מקדש וחוזר ומקדש כמה פעמים אלא שמנגבו : ז"ל את המים הנה מן המים המקודשים ועל הכלים עד שכלו כל המים והאפר נשאר בשולי הכלי : וכתמים אומרים וכו' והלכה ככתמי בתרווייהו : טפוי פך קטן טפוי לר והמי' היורדן ממנו יורדים טיף טיף : אע"פ שפיו צר פחות משפופרת הנוטל המים שבתוכו מקודשים וכשרים להוות אע"פ שלא נכנס סם מאפר הפרה כלל דהו כאלו מחזכרים למים ששוקת : היה ספוג אם כשעת מלאוי הי' ספוג בשוקת המים הכלועים בספוג פסולים דמים חיים אל כלי בעיני ואין הספוג כלי : וז"ל עד שהוא מגיע לספוג כשכא ליטול המים וליחנס כלוחית סופך כל המים עד שמגיע לספוג אבל לא יספוך מן המים שספוג כלל כדי שלא יתערבו המים שספוג שהם פסולים עם המים ששוקת שהם כשרים ויפסלו כולם : נגע בספוג כשהמים בו הספוג לתוך השוקת ונתערבו הפסולים בכשרים ונפסלו כולם : ד נתן ידו או רגלו הרי שהי' קלות יורד מהר מעוקס ואינו יורד לתוך החבית ורולה למלואתם לקדוש ונתן ידו למעלה בראש הבר לעשותם כעין לזור כדי שיעברו המים דרך ידו לחבית של קדוש וכן עלי ירקות הראוין לאכלי ומקבלים טומאה : פסולים המים כדלפינן בפ"ק דזבחים מדכתיב מקוה מים יהי טהור הויתן ע"י טהרה תהא ואע"ג דהאי קרא במקוה הוא דכתיב ילפינן מיני' כל הויות והכי הוי משמעות דקרא הויתן של כל מים המטהרים ע"י טהרה תהא בין שאתה מהוה אותן להיות מקוה או מלאוי הוי מהוה אותן ע"י דבר שאינו מקבל טומאה : ה המפנה את המעין לתוך הגת שעשה חרין מן המים עד הגת כדי שפלו סם מי המעין ואח"כ הפסיקו : גת כור שעושין לפני הגת כדי לקבל את הוין קרוי גת : גבים לשון עשה הנחל הזה גבים האמור בספר מלכים והוא רקק של מים : פסולים לזבים לטביל' דלאו מים חיים ניהו : ולמצורעים דנעיקן מים חיים להוות עליו עם דם הנפוס ולקדש בהן מי חטאת כעיקן מים חיים והאי כיון דהפסיקו לאו מים חיים ניהו והא דקתני מפני שלא נתמלאו בכלי כדי לפסולן לקדוש בכל ענין אפי' בא לקדש בתוך הגת או בתוך הגבים עלמו :

אמר

בשרח ליום ששי

קלה

גמרא נדה דף י"ז ע"א

אמר רבי שמעון בן יוחאי חמשה דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו האוכל שום קלוף וכיצד קלוף וביצה קלופה והשוטה משקין מוזגין שעבר עליהן חזיקה והן בבית הקברות והנוטל צפרניו וזרקן לרשות הרבים והמקוה דם ומשמש מפתו אוכל שום קלוף וכו' ואף על גב דמנחי בסידתא ומציירי וחתמי רוח רעה שורה עליהן ולא אמרן אלא דלא שייך בהן עיקרן או קליפתן אבל שייך בהן עיקרן או קליפתן לית קן בה :

רש"י

מתחייב בנפשו כלומר הוא גורם לעלמו : דמו בראשו נענש על עלמו וחובה דמו נדרש ממנו לאחר מיתו ור"ה לדבר ודמו בראשו דמרגלים חובה דמו יהא מוטל בראשו : שעבר עליהם הלילה אכולו קאי חשום כלל ומשקין : בסילתא סל : עיקרן שערו שבראש השום והכלל :

וזהר יתרו דף פ"ח ע"ב

תא חזי בסעודתי אליו אשתמודעין ישראל דאינון בני מלכא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא ומאן הפנים חד סעודתא מנייהו אחזי פנימותא לעיקרא ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא עיקרא הוא דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישאראל הוא ונהבין עליה חמרא דתלת מיין דינא דגיהנם וגומר ותא חזי בבקדו שאר זמנין וחזין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני ואי הוא חדי בלחודו ולא יהיב למסכני עונשיה סגי דהא בלחודו חדי ורא יהיב חידו לאחרא עליה פתיב (מלאכי ב') וזריתי פרוש על פניכם פרוש חניכם ואי איהו בשפתא חדי אף על גב דלא יהיב לאחרא לא יהבין עליה עונשא פשאר זמנין וחזין דכתיב פרוש חניכם פרוש חניכם קאמר ולא פרוש שפתכם וכתיב (ישעי א') חדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי ואנו שפת לא קאמר ובגניי כה פתיב בני ובני ישראל ומשום דבר מהימנותא אשתכח בשפתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא נשמתא עיקרא נשמתא דכל שלימו בה פדונמא דעלמא דאתי ובגניי כה אקרי שפת מהו שפת שמא דקדשא בריה הוא שמא דאיהו שלים מכל סמרווי אמר רבי יוסי ודאי כה הוא ווי ליה לבר נש דלא אשלים

חרותא

בשרה ליום ששי

חֲדוֹתָא דְמִלְכָא קְדִישָׁא. וּמֵאן חֲדוֹתָא דְיִלְיָהּ. אֲגִין תְּלַת סְעוּדָתֵי מְהִימְנוּתָא. סְעוּדָתֵי דְאַבְרָהָם. יִצְחָק וְיַעֲקֹב כְּלִיזֵן בְּהוּ וּבְלָהוּ חִידוּ עַל חִידוּ מְהִימְנוּתָא שְׁלִימוּתָא מְכַל סְמָרְזֵי:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מיסר

הר"מ ה' שבת פרק ו'

מלוכת

אָסוּר לומר לגוי לעשות לו מלאכה בשבת אף על פי שאינו מצוה על השבת ואף על פי שאמר לו מקורם השבת. ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאתר השבת. ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן: גוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת אם בשביל ישראל עשה אותה אסור ליהנות מאותה מלאכה עד מוצאי שבת וימתין בבדי שתעשה והוא שלא יהא הדבר בפרהסיא עד שידעו בו רבים שדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת. ואם בשביל עצמו בלבד עשה מתר ליהנות בה בשבת: כיצד גוי שפדניק את הגר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. עשה גוי כקש לומר בו מן הספיקה ורד אחריו ישראל ואם עשה בשביל ישראל אסור. כלא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. קטט עשבים להאכיל להמתו מנים ישראל בהמתו לאכול מהן והוא שלא יהא אותו הגוי מפיר לאותו ישראל שפא ירבה במלאכתו בשבילו ונמצא עושה בשביל ישראל. וכן כל דבר שאסור להרבות בו לא יתנה בו בשבת אלא אם כן אינו מכיר:

מצות

בשלח

השם

מל"ת א'

בנהרין דף ס"ו. עירובין י"ז ג"א. ספר הוד ה' שבת פכ"ז כתב ר"ב מיל והור בו משה שכתב בספר המצות ל"ח שכ"א אלפים אמה ורמב"ן משיג וסובר תחומין דרבנן. סמ"ג לאוין ס"ו. א"ח סימן שנ"ז:

כד [י"ג] מצות לא תעשה שלא לצאת בשבת חוץ לתחום שנאמר אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. המהלך חוץ לעיר יותר מ"ג מיל

כנגד

בשרה ליום ששי

קרו

כנגד מחנה ישראל שהיה במדבר לוקה מן התורה והיולא חוץ לאלפים אמה שהוא מגרש העיר (ע"ן ס"ו ת"ט) לוקה מכות מרדות. והאלפים אמה הם מרובעות כדי שיהא נשכר את הזויות ובעיר מותר להלך ככולה אפילו היא גדולה מאד. ואם הניח עירוב תחומין ע"ן לקמן במלות דרבנן. ונוסג' בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (ע"ן תקוני תשובה):

יתרו יום ראשון תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי יר"ד דשם כ"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה:

יח א וישמע יתרו בהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא יהוה את ישראל ממצרים: וישמע יתרו רבא דמדין חמיהו דמשה ית כל די עבד יי למשה ולישראל עמה ארי אפיק יי ית ישראל ממצרים: ב ויקח יתרו חתן משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה: ודבר יתרו חמיהו דמשה ית צפורה אמת משה בתר דפטררה: ג ואת שני בניה אשר נשם האחד גרשם כי אמר

רש"י

גר

(א) וישמע יתרו. מה שמועה שמע ובה קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (זכחים קי"ו): יתרו. שבע שמוס נקראו לו רעואל יתרו חובב חזר קיני פוטיאל (מכילתא) יתרו על שם שיתר פרעה אחת בתורה ואתה תחזה. יתרו לכשתגיייר וקיים המלות הוסיפו לו אות אחת על שמו. חובב שחבב את התורה וחובב הוא יתרו שחאמר (שופטים ד') מבני חובב חותן משה. ויש אומרים רעואל אביו של יתרו היה ומה הוא אומר (שמות ב') ותבאנה אל רעואל אביהן שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא. בספרי: חתן משה. (מכילתא) כאלן היה יתרו מתכבד במשה בני חותן המלך ולשעבר היה משה הולם הגדולה בחמיו שחאמר וישב אל יתרו חותנו: למשה ולישראל. שקול משה כנגד כל ישראל: את כל אשר עשה. להם צירידת המן וכבאר ובעמלק: כי הוציא ה' וגומר. זו גדולה על כולם (מכילתא): (ב) אחר שלוחיה. כשחאמר לו הקב"ה במדן לך שוב מלרימה ויקח משה את אשתו ואת בניו וגו' וילא אהרן לקראתו ויפגשוהו בבר האלפים. אמר לו מי הם הללו אמר לו זו היא אשתי שנשאתי במדן ואלו בני

בני

יתרו ליום ראשון

גַּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נִבְרִיָה: וְגַת תְּרִין בְּנֵהָא דִּי שׁוּם חַד גַּרְשָׁם
אָרִי אָמַר דִּיר הָיִיתִי בְּאַרְעָא נִבְרִיָה: ד וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר
כִּי־אֵלֶהוּ אָבִי בְּעִזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחַרְבַּב פְּרַעָה:
וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אָרִי אֵלֶהָ דִּאָבָא הָוָה בְּסַעְדֵי וְשׁוֹבְנֵי מִחַרְבָּא דְּפְרַעָה:
ה וַיָּבֵא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה
אֶל־הַמְּדַבֵּר אֲשֶׁר־הוּא חֹתֵן שֵׁם חַד הָאֱלֹהִים:
וְאָמַר יִתְרוֹ חֹתֵנוּ דְּמֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִתְתַּה לְּוֹת מֹשֶׁה לְּמַדְבְּרָא דִּי הוּא
שָׂרִי תַּמָּן לְּטוּרָא דִּאֲתַנְגִּי עֲלוּתֵי יִקְרָא בְּיָ: ו וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה
אֲנִי חֹתֵנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֶלְיָךָ וְאִשְׁתְּךָ וְשְׁנֵי בָנֶיךָ עִמָּה:
וְאָמַר לְּמֹשֶׁה אָנָּה חֹמוּךָ יִתְרוֹ אֲתִי לְּוֹתְךָ וְאִתְתַּךָ וְתִרְוִן בְּנֵהָא עִמָּה:

רש"י

בני. אמר לו להיכן אתה מוליך אמר לו למצרים אמר לו על הראשונים חנו
מלמערים ואתה בא להוסיף עליהם אמר לה לבי לבית אביך כעלה בניה והלכה
לה: (ד) ויצילני מחרב פרעה. כשגילו דקן ואזרים על דבר המלוי ובקש
להרוג את משה נעשה לו ארו כעמוד של שים (מכילתא): (ה) אל המדבר. חף
אנו יודעים שבמדבר היה אלא בשבחו של יתרו דבר הכתוב שהיה יושב בכבודו
של עולם וגדבו לבו ללאת אל המדבר מקום שהו לשמוע דברי תורה: (ו) ויאמר
אל משה. ע"י שליח: אני חותנך יתרו וגו' (מכילתא) אם אין אתה יולא
בגינו לא בגין אשך ואם אין אתה יולא בגין אשך לא בגין שני בניה:

נביאים ישעיהו סימן ו'

א בְּשַׁנְת־מוֹת הַמִּקְדָּשׁ עֲזִיחוֹ וְאִרְאָה אֶת־אֲדָרְגִי יֹשֵׁב עַל־כַּפַּא
רָם וְנִשְׂאָ וְשׁוֹרְטֵי מְלֵאִים אֶת־הַהִיכָל: בְּשַׁתָּא דִּאֲתַנְגֵּעַ
בְּהַ מַּלְכָא עֲזִיחוֹ אָמַר נִבְיָא חֹתֵנוּ יִתְ יִקְרָא בְּיָ שָׂרִי עַל פִּוְרְסֵי רָם
וּמִתְנַפְלֵ בְּשָׂמֵי מְרוּמָא וּמְזִוִּי יִקְרִיָה אֶתְמַלִּי הִיכְלָא: ב שָׂרְפִים עֲמֻדִים
מִמַּעַל לֹו שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשַׁתִּים יִכְסֶה
פְּנֵיו וּבְשַׁתִּים יִכְסֶה רַגְלָיו וּבְשַׁתִּים יַעֲרַף: שְׂמִישׁוֹן קְדִישׁוֹן

רש"י

ברומא
(א) בשנת מות. כשנלטרע: ושורטו. תחתיתו רחיתו יושב כסא בשמים ורגליו
בהיכל הדוס מרגלותיו ככה"ק: (ב) ממעל. בשמים: לו. לשמשו:
בשתיים יכסה פניו. שלא יביט ללד השכינה: יכסה רגליו. ללניעות: יעורף.
משמש

יתרו ליום ראשון קלו

בְּרוּמָא קְדֻמוּתֵי שְׂתָא גַפִּין לְחַד שְׂתָא גַפִּין לְחַד בְּתִרְוִן מִכְּסֵי אַפּוּדֵי דְלֹא
חֻזִּי וּבְתִרְוִן מִכְּסֵי נְוִתִיָה דְלֹא מִתְחֻזִּי וּבְתִרְוִן מִשְׁמֵשׁ: ו וְקִרָא זֶה אֶל־זֶה
וְאָמַר קְדוּשׁ וְקְדוּשׁ קְדוּשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֵא כְלֵה־אֶרֶץ כְּבוֹדוֹ:
וּמִקְבְּלִין דִּין מִן דִּין וְאָמְרִין קְדוּשׁ בְּשָׂמֵי מְרוּמָא עֲלֵאָה בֵּית שְׁכִנְתֵיהָ קְדוּשׁ
עַל אַרְעָא עוֹבֵד גְּבוּרַתֵיהָ קְדוּשׁ לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמֵי עֲלְמֵיָא יִ צְבָאוֹת מְלֵיָא כֹּל
אַרְעָא זִיו יִקְרִיָה: ד וַיִּנְעֻזוּ אֲמוֹת הַסָּפִים מִקִּוֵּי הַקִּירָא וְהַבֵּית יִמְלֵא
עֵשֶׂן: וְעֻזוּ אִיקוּת סְפֵי הִיכְלָא מִקַּד מְרוּמָא וּבֵית מִקְדָּשָׁא אֶתְמַלִּי אֶתְמַלִּי אֶתְמַלִּי:
ה וְאָמַר אֱוִירֵי כִּי־נִדְמִיתִי בִּי אִישׁ מִמְּאֵ שְׁפִתַיִם אֲנִכִּי וּבְחֹזֶךְ
עַם־מִמְּאֵ שְׁפִתַיִם אֲנִכִּי יֹשֵׁב בִּי אֶת־הַמִּלְכָּה יְהוָה צְבָאוֹת רֹאד־
עֵינָי: וְאָמַרְתּוּ וְיִי לִי אָרִי חֵבֵית אָרִי גִבְר חֵיב לְאֹכְלָא אָנָּה וּבְגוֹ עִמָּא
דְּמַגְעַל בְּחֹבִין אָנָּה יִתִּיב אֲרִיָּת יִקְר שְׁכִינַת מְקַדְּ עֲלֵמֵיָא יִ צְבָאוֹת חֹזֵאָה
עֵינָי: ו וַיַּעַף אֱלֹי אֶחָד מִן־הַשָּׂרְפִים וּבִידּוֹ רִצְפָה בְּמַלְקָתַיִם לְקַח
מִמַּעַל הַמְּזוֹבָח: וְאִשְׁתְּדִי לֹותֵי חַד מִן שְׂמִישָׁא וּבְפֹמִיָה מִמַּעַל דְּקַבִּיל
מִן קְדָם דְּשְׁכִינְתֵיהָ עַל פִּוְרְסֵי יִקְרָא בְּשָׂמֵי מְרוּמָא עֵיל מִן מְדַבְּחָא:

רש"י

משמש: (ג) וקרא זה אל זה. נוטלין רשות זה מזה: (ד) אמות הספים. הם
מזוזות פחה בהיכל: מקול הקורא. מקול המלחכים הקוראים: ימלא. נתמלא:
(ה) כי נדמיתני. ככריתי וכריתי מזה: ממא שפתיים. המנוטל בחובין: (ו) רצפה.
גמלה: במלקחים. זלכה: מעל המזבח. טכסיל:

כתובים משלי טו

א מוֹסֵר רַע לְעֵזֵב אָרֶה שׁוֹנֵא תוֹכַחַת יְמוֹת: מְדוּתָא דְּבִישָׂא
מִמַּעֲרָא אֹרְחִיָה וּמִן דְּכָנִי מִכְּסֻנוּתָא יְמוֹת: ב לֵאָוִל וְאִבְדוֹן
נִגְדֵי יְהוָה אָף פִּי־לְבֹוֹת בְּנֵי־אָדָם: שׁוֹר וְאֹבְדָנָא קְדָם אֵלֶהָ אָף
לְפִי פִר נִשָּׂא: ג לֹא־יִאֲהַב לֵיץ הוֹכַח לֹו אֶל־חֻכְמַיִם לֹא יִלְוֵ:
לֹא רַחִים מִמִּקְנָא לְמִן דְּמִכְסֵן לִיָה וְלֹות חֲפִימֵי לֹא אָזֵר: ד לֵב שְׂמַח

רש"י

מוסר רע. יסורים רעים: לעזוב אורח. של הקנ"ה: (ב) שאול ואבדון.
גיהנם: נגד ה'. לנגד פניו כל אשר בחוכה: אף כי. ק"ו: (ד) לב
שמח

יתרו ליום ראשון

ימיב פנים ובעצבת לב רוח נבארת: לפא חדיא משפיר אפי
ובביבא דלפא רוחא ממקתא: ה לב גבון יבקשדעת ופני כסילים
ירעה אולת: לפא דמתפיין בעי ידיעתא ופומהון דסכלי שמיותא:
י כל ימי עני רעים ומוב לב משתה תמיד: פל ימי דמסקנא
בישון ומן דמב לבית משקיא תדירא:

רשי ופי קרי

שמה. אם תשמח לבו של הקצה בלכתך דרכיו: ייטיב. לך צפנים לעשות
לנוך ואם תעלצבו יראה לך רוח נכאה. רוח של זעף: (ה) ירעה. יחבר לעלמו:
(ו) כל ימי עני אפי שכתות וימים טובים משום שינוי זכס: ומוב לב. השמח
בחלקו: משתה תמיד. כל שעותיו דומות לו ימי משקה:

משנה פאה פרק ח'

מאימתי פל אדם מתרין בגקט. משילכו הנמושות. בפרט ועוללות
משילכו העניים בכרם ויבאו: ובזתים משתדרד רביעה שניה.
אמר רבי יהודה והלא יש שאינן מוסקין את זיתיהם אלא לאחר רביעה
שניה. אלא כדי שיהא העני יוצא ולא יהא מביא בארבעה אסרות:
ב נאמנים על הקט ועל השכתה ועל הפאה בשעתו. ועל מעשר עני בכר
שנתו. וכן לוי נאמן לעולם. ואינן נאמנים אלא על דבר שבני אדם נוהגין
בן: י נאמנים על החמין. ואין נאמנים על הקמה ולא על הפת. נאמנים
על

ברטנורא

פרק ח א מאימתי הנמושות. אית דמפרשי וקניס ההולכים על משנתם ואית דמפרשי
לקוטי נחר לקוטי שמאחר שילכו בשדה לוקטים אחר לוקטים או הוקטים הללו
שמאחרים ללכת ללקט אחר הכל כבר נתייחסו העניים מאותה שדה וכל הנמלא בה אח"כ הוא
הפקר לכל כון לעניים בין לעשירים: רביעה שניה. המטר נקרא רביעה מפני שהוא רובע
אח הארץ מולידה ומגמיחה כוכר הרובע את הנקבה והיא מתעברת ממנו לשון בהמתך לא
תרביע (ויקרא י"ט) פירוש אחר רביעה ע"ס שהמטר מסכים העפר ומרכיבו תרגום רובץ רביעה
וזמן רביעה שניה בשנה בינונית הוא כ"ג במרחשון: שאינן מוסקין. מסיקה בזתים כמו
קולר בתבואה בוצר בענבים אורה בתאנים גודר בתמרים כך מוסק בזתים: ולא יהא מביא
בארבעה אסרות. דהיינו שני פוגדיונים שהפוגדיון שתי אסרות וכן אין פוחתין לפני הטובר
ממקום למקום מכר בפוגדיון דהיינו מזון שתי סעודות וכיון שאינו מביא זיתים שיה ארבעה
אסרות דהיינו מזון שתי סעודות לו ושתי סעודות לאשתו אף הוא אינו יוצא ללקוט ואין הלכה
כרבי יהודה. ב נאמנים. העניים לומר תמים הללו של לקט שכחה ופאה הן ופטורים מן
המעשר: בשעתן. בשעת הקציר: בכל שנתו. בשנה שלישית ובשנה ששית שמעשר עני נוהג
בין: ובן לוי נאמן לעולם. דמעשר ראשון נוהג בכל שנה וכיון דאמר של מעשר ראשון
פס לל נאמני' שמא לא הפרים מהן תרומת מעשר דכי היכי דלא נחשבו ישראל על תרומה
גדולה כך לא נחמד בן לוי על תרומת מעשר: אלא על דבר שבני אדם נוהגין בן.
והעניס לתת להם כן ולא על דבר שאין רגילין לתת להם כיוצא בו ולקמן מפרש ואזיל:
ב נאמנים על החמין. לומר של מעשר עני הם שניתן לי אכל אין נאמנים לומר קמה ופת

יתרו ליום ראשון

קרה

על השעורה של אורז. ואין נאמנים עליו בין חי בין מבושל. נאמנים על
הפול. ואין נאמנים על הנריסין. לא חמין ולא מבושלין. נאמנים על השמן
לומר של מעשר עני הוא ואין נאמנים עליו לומר של זיתני ניקוף הוא:
י נאמנים על הירק חי ואין נאמנים על המבושל אלא אם כן היה לו
דבר מועט. שכן דרך בעל הבית להיות מוציא מדפסו: ה אין פוחתין
לעניים בגורן מחצי קב חטים וקב שעורים. רבי מאיר אומר חצי קב.
קב וחצי פוסמין. וקב גרוגרות. או מנה דבילה. רבי עקיבא אומר פרס.
חצי לוג יין. רבי עקיבא אומר רביעית. רביעית שמן. רבי עקיבא אומר
שמינית ושאר כל הפירות. אמר אבא שאול. כדי שימכרם ויקח בהם
מזון שתי סעודות: י מדה זו אמורה בפניהם ובלוים ובישראליים. היה
מציר. נזמל מחצה ונותן מחצה. היה לו דבר מועט נותן לפניהם. והן
מחלקין ביניהן: י אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום. מפקד בפוגדיון

מארבע

ברטנורא

זה של מעשר עני שניתן לי קמה ופת דחין דרך לחלק מעשר עני קמה ופת: שעורה של
אורז. אית דמפרשי שכולת של אורז שלא הי' דרכס לחלק אורז של מעשר עני אלא בשבולים
ואית דמפרשי שעורה של אורז קודם שנכתש במכתשת והוסר קליפתו שעורה קורא לו ולאחר
דיסה בטורו בקליפתו דרך לחלקו לעניים: גריסין. שמתן בריחים של גרוסות: נאמנים על
השמן. שדרך לחלק מעשר עני בשמן: ואין נאמנים לומר של זיתני ניקוף הוא. זיתי
נקוף ממחנות עניים הם שחובטים ומנקפים בזית להסיר הזיתים שנשארו מן המסיק ונקוף לשון
כניקף זית ואין העני נאמן לומר שכן זה הולאחי מויתי נקוף ופטור מן המעשר לפי שאין
רגילין לעשות שמן מויתי נקוף אבל עני האומר קמה זה או פת זה מלקט שכחה ופאה
שלקטתי וסחפתי קמה ואפיתי להם לחמן שדרך העני לעשות לחם מלקט שכחה ופאה: ד נאמנים.
העניים על הירק חי לומר של מעשר עני הוא דירק חייב במעשר מדרכין: דבר מועט.
נאמנים אף על המבושל דפעמים שבעה"ב שכן מלעשר ומעשר מן המבושל מתוך הקדרה:
מלפסו. הקדרה או הפרור שמכסל בה: ה אין פוחתין לעניים בגורן. כשמחלקים מעשר
עני בגורן אין נוחטין לכל עני ושני פחות משיעור זה דכתיב (דברים כ"ו) ואכלו בשערך
ושבעו הן לו כדי שבעו: דבילה. תאנים וזתים לאחר שנדרכים בעגול קרויין דבילה ושוב אין
נמכרים במדה אלא במשקל להכי חתי מנה דבלה. מנה הוא משקל מאה דיגרים והדינר משקל
ששה מעים ומשקל המטה ע"ו גרגירי שעורה: פרס. חצי מנה. וכל המדות האמורות במתניתין
הלכה כח"ק והלכה כאבא שאול ולא נאמרו דברים הללו אלא למחלק מעשר עני בגורן אבל
קמחלק מעשר עני בתוך ביתו מחלק כפי רצונו ולא נתנו בו חכמים שיעור: ו מדה זו. דחין
פוחתין לעני: אמורה בבהנים ליום וישראלים. כ"א מהס שמחלק מעשר עני בגורן לא
יפחות מזה השיעור: היה מציל. שאין רוצה לחלק לעניים שבאו כל מעשר עני שבידו ורוצה
להטיל ממנו לקרוביו העניים: גושל מחצה. מלניע לגורך קרוביו: ונותן מחצה. לעניים
שבאו. ואם לאחר שנטל מהם והלניע לגורך קרוביו: היה לו דבר מועט. כלומר שלא נאמר
לו כדי לתת לכל אחד מן העניים שבאו כשיעור הקצוב לשל במתניתין: ונותן לפניהם. מה
שנאמר בידו והן מחלקין ביניהם: ז מכבר בפוגדיון. כבר הנמכר בפוגדיון כשהקטים נמכרים
ארבע שאין כסלע וארבע שאין הן כ"ד קבין שכל סאה היא ששה קבין וחסלע הוא ד' דיגרים וכל
דינר ששה מעין נמלא חסלע כ"ד מעין נמלאו כ"ד קבין לכ"ד מעין קב לכל משה והמטה שני
פוגדיונים הרי הכבר הנמכר בפוגדיון הוא חצי קב אבל מפני שהמטו רוצה להשכר לזיאת
האפיה והמטינה אי אפשר שימכר הכבר שהוא חצי קב בפוגדיון כפי הערך שמוכרים התבואה

יתרו ליום ראשון

מארבע סאין בשלע. לן. נותנין לו ופרנסת לינה. שבת. נותנין לו מזון שלש סעודות. מי שיש לו מזון! שתי סעודות לא יטול מן התמחוי. מזון ארבע עשרה סעודות. לא יטול מן הקופה. והקופה נגבית בשנים. ומתחלקת בשלשה: מי שיש לו מאתים זוז. לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני. היו לו מאתים חסר דינר. אפילו אלה נותנין לו כאחת. הרי זה יטול. היו ממושבנין לבעל חובו או לכתובת אשתו. הרי זה יטול. אין מחיבין אותו למכור את ביתו ואת פני תשמישו: מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם. הרי זה לא יטול. וכל מי שאינו צריך לטול ונטול. אינו מת מן התקנה עד שיצטרף לבריות. וכל מי שצריך לטול ואינו נומר. אינו מת מן התקנה עד שיפרנס אחרים משלו. ועליו הכתוב אומר ברוך הנובר אשר יבטח בפי והיה יי מבטחו. וכן דין שכן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חגר ורא סומא ולא פסח. ועושה עצמו כאחד מהם. אינו מת מן התקנה עד שיתנה כאחד מהם. שצאמר (והורש רעה תבואתו. ונאמר) צדק צדק תרדוף. וכל דין שלוקח שוחד וממנה את הדין אינו מת מן התקנה עד שיעניו בזה. שצאמר ושוחד לא תקח פי השוחד יעור פקחים:

ברמנורא

בשוק ארבע סאין בשלע לפיכך לא יהיה הכנר הנמנר בסוגדיון אלא רובע הקב בלבד וכשמחלקים תבואה לעני צנוע ועליו לשחון ולהכות און כוחהין מחלי קב אבל כשנותנים לו ככר אשוי לא יהיה אלא רובע הקב שסע ששה ביצים והכי מפורסם בפרק כ"ד משתתפין בעירובין: פרנסת לינה. מטה וכרס וכסות: מזון שלש סעודות. שחייב אדם לאכול בשנת שלש סעודות: לא יטול מן התמחוי. לפי שהתמחוי מתחלק בכל יום סהנאס מחזירים על פתחו בעלי בתים בכל יום. ולוקטים מהם התבטיל לאורך העניים והכלי שמשמים זו את התבטיל נקרא התמחוי: לא יטול מן הקופה. לפי שהקופה מתחלקת מערב שבת לערב שבת נגבית בשנים. לפי שמתכנסים על הצדקה ואין עושים שררה על הצדק פחות מצ' ומתחלקת בשלשה. לפי שהיא כדמי ממונות. ודיני ממונות בשלשה: ה מאתים זוז. קיס לכו לרצון שאלו מספיקים לשנה אחת. לכסות ולמונות: או לכתובת אשתו. ואפי' היא יושבת תחתיו: ואת כלי תשמישו. כלים יפים שמהמש כסם בשבתות ורגלים והכי מילי כשנא לטול לקט שכחה ופאה ואינו נוטל מקופה של צדקה שמהפרנס בנשוא ואינו נוטל ממה שביד נכחי אבל אם נוטל מקופה של צדקה או און מניהין אותו ליעול אפילו לקט שכחה ופאה עד שימכור כלי תשמישו: מן מי שיש לו חמשים זוז וכו'. דחמסין דעבדין עבין כמאחיס דלא עבדין: וכל מי שצריך לטול ואינו נוטל וכו'. כגון שדוחק עלמו במלאכה ומספיק נמנעה דיו כדי שלא יתפרנס מאחרים אבל אם אין מעשה ידו מספיק לו ומספיק עלמו בחיי לער קרובין למיתת על זכר אמרו כל הריך לטול ואינו נוטל כ"ז סופר דמיס ואסור לרחם עליו על נפסיה לא חיים כל סק על אחרים:

נמנרא ברכות דף מ' ע"א

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא

יתרו ליום ראשון

כנישתא. אמר ליה הכי אמר רב חסדא מאי דכתיב (תהלים פ"ו) אוהב ה' שערי ציון מפל משבנות יעקב. אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. ותינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו לתקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי מריש הוה גריסנא בנו ביחאי ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו לתקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוה להו תליסר בי כנישתא במבדריה רבי מצלי אלא ביני עמודי היכא דהוה גרסי. ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאלו גבי ירא שמים כתיב (שם ק"ב) אשרי איש ירא את ה' ואלו גבי הנהנה מיגיעו כתיב (שם קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך ומזב לך אשריך בעולם הזה ומזב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים ומזב לך לא כתיב ביה. ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא לעולם ידור אדם במקום רבו שפיר זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה. והא חגיגא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה. אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר רבי אמי מאי דכתיב (ישעיה א') ועוזבי ה' יכלו זה המניח ספר תורה ויועא. רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא. בעי רב פפא בין פסוקא לפסוקא מהו תיקו:

רש"י

המצויינים. ליון ואסיפה לצור: ביני עמודי. שבת המדרש כגון עליסה מלמעלה: שכל זמן ששמעי בן גרא קיים וכו'. דסמוך למיתת רש"י כתיב ויתחתן הגדל שלמה את בת פרעה: דכייף ליה. אם כסוף הוא לרצו: כי הוכתרו ידור אליו ואם לאו טיב להתרסק ממנו ויהי סוגג ואל יהי מויד: זכר

יתרו ליום ראשון

זהו יתרו דף פ"ח ע"א

זכור את יום השבת לקדשו רבי יצחק אמר כתיב (שם א') ויברך אלהים את יום השביעי וכתוב במן (שמות ט"ו) ששת ימים תלך מהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. כיון דלא משתכחי ביה מזוני מה ברכתא אשתכח ביה. אלא הכי תאנא כד ברכתא דלעילא ותתא כיומא שביעאה תליון ותאנא אמאי לא אשתכח מצא כיומא שביעאה משום דהוה יומא מתברכאן מניה כל שיתא יומין עגאין וכל חד וחד יהיב מזוגיה לתתא כל חד ביזמיו מההיא ברכה דמתברכאן כיומא שביעאה. ובגניי כד מאן דאיהו בדרגא דמהימנותא בעי לסדרא פתורא ולאתקנא סעודתא בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שיתא יומין דהא בההוא זמנא אודרין ברכה לאתברכא כל שיתא יומין דשבתא וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקנייא ועל כד בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בנהמא ובמזוני רבי יצחק אמר אפילו כיומא דשבתא נמי רבי יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת סעודתי בשבתא בגין דישתכח שכעה וענגא בהאי יומא בעלמא רבי אבא אמר לאזדמנא ברכתא באינון יומין דלעילא דמתברכאן מהאי יומא והאי יומא מלייא רישיה דזעיר אנפין ממלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכלא ואפיק לתמלא דתפוחין קדישין תלת זמני מכד עייל שבתא בגין דיתברכאן כדהו כהדא ועל דא בעי בר נש לאתענגא תלת זמנין אין דהא כהא תלייא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובזעיר אנפין ובתקא דתפוחין ובעי בר נש לאתענגא כהו ולמחדי כהו. ומאן דגרע סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סגי בגנייבך בעי לסדרא פתוריה תלת זמני מכד עייל שבתא וקא ישתכח פתוריה ריקנייא ותשרי ברכתא עליה כל שאר יומי דשבתא ובהאי מלה אחזי ותלי מהימנותא לעילא :

יוסף לחק

הלכה פסוקה ה"ם ה' תשובה פ"ו
אם עדה על לבו לב מהור בתמן אשר פנים באות ברית קדש ונפקח עיניו פי המרה את בוראו הם ושכום עד להשחית גפשו. ויתר כך ברכה וברכה בתקונה ויברך בנחת ולא יבלג הם ושלום הנזכרת ה' או מקד העולם וכיוצא פי מלכך שגודר עוט מנשוא ונזר לה ומוקד במכותו הם י"ל

יתרו ליום ראשון

קמ

מהן זכותן מרבה ומעלתם מתנדלת : ויחמא גמור הוא לומר לבער תשובה זכור מעשיך הראשונים או להזכירם לפניו כדי לביישו או להזכיר דברים ועניינים הרומין להם כדי להזכירן מה עשה הפל אסור ומבורר עניו בכלל הוננית דברים שהתורה תורה עקיה שגמאר (וי"א כ"ה) וקא תוננו איש את עמיתו :
15 פת בעשות חג ויברך בוראה ואתבה ושמחה ותקנעה רבה :

יתרו יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר ב' תוספת הרוח משבת שעברה :

ז ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישקלו וישאלו איש איש לרעהו לשלום ויבאו האהלה :
ונפק משה לקדמות חמוהי וסגיד ונשיק ליה וישאלו גבר לחבריה לשלום ועשו למשכנא : ח ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה יהוה לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם יהוה :
ואשתעי משה לחמוהי ית כל די עבדי לפרעה ולמצראי על עיסק ישראל ית כל עקתא די אשפחתנון בארתא ושזכנון יי : ט ויחד יתרו ער כל התזובה אשר עשה יהוה לישראל אשר

(ז) ויצא משה. כבוד גדול נחכד יתרו באותה שעה כיון שילא משה ילא אהרן נדב ואזכיהו ומי הוא שראס את אלו יולאין ולא ילא : וישתחו וישק לו. איני יודע מי השתחו למי כשהוא אומר איש לרעהו מי הקרוי איש זה משה שנאמר והאיש משה (מכילתא) : (ח) ויספר משה לחתנו. למשך את לבו לקרבו לתורה (מכילתא) : את כל התלאה. של היס ושל עמלק (מכילתא) : התלאה. למ"ד אל"ף מן היסוד של תיבה והס"י הוא תיקון ויסוד הנופל ממנו לפרקים וכן הרומה טופה תקומה טוהא : (ט) ויחד יתרו. וישמח יתרו וכו פשוטו (סנהדרין ל"ד) ומ"א נעשה בשרו חדודין חדודין מילר על אכוד מלרים היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבו ארמאה באפיה : על כל הטובה

הצילו מיד מצרים: ויהי יתרו על כל מבטא די עבד יי לישראל
 די שויביה מידא דמצראי: ויאמר יתרו ברוך יהוה אשר
 הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל
 את העם מתחת יד מצרים: ואמר יתרו ברוך יי שויב יתרו
 מידא דמצראי ומידא דפרעה די שויב ית עמא כהחות מנות מצראי:

רש"י

המובה. טובת המן והבחר והטובה (מכילה). ועל כולן אשר הצילו מיד מצרים
 עד עכשיו לא היה עבד יכול לברוח ממלכיים שהיה הארץ מסוגרת ולאו ילכו שם
 רבוא (מכילה): (י) אשר הציל אתכם מיד מצרים. אומה קשה: ומיד
 פרעה. מלך קשה: כחתת יד מצרים. כתרוממו. ל' רדיו ומרות היד שהיו
 מכזיבים עליהם היא העבודה:

נביאים ישעיה ו

(א) וינע על-פי ויאמר הנה נגע זה על-שפתיה וסר עונתה
 והפאתה תכפר: וסר בפומי ואמר דא שויתי פתגמי נבואתי
 בפומי ויעדו חובבי והמאד יתכפרו: ב ואשבע את-קול אדני אמר
 אתמי אשלח ומי יקד-לנו ואמר הונו שלחני: ושמעית ית קל
 מימרא ביי דאמר ית מן אשלח לאתנבאה ומן ייזיל לארפא ואמרית הא
 אנא שרח יתי: ב ויאמר קד ואמרית לעם הזה שמעו שמוע
 ואל-תבינו וראו ראו ואל-תדעו: ואמר אזיל ותימר לעמא דהו
 דשמעין משמע ולא מסתכלין וחזו מחזא ולא ידעין: ד השמן
 לבית-העם הזה ואוניו הכבד ועיניו השע פן-יראה בעיניו
 ובאזניו ישמע ולבבו יבין ועיניו יראו: מפיש רביה

רש"י

(א) וסר עונת. שחרפה לה ישראל: (ב) את מי אשלח. להוכיח את ישראל: (ג) שמעו-
 שמוע. הני לומר לכם שמוע שמוע: ואל תבינו. ולהם חין עומין לב להבין:
 וראו. ראו נסים שפשיתי וכן עומים לב לדעת אותי: (ד) ועיניו השע. טחם
 טיניכם מראות: פן יראה. ונתים לכם שלא ישמעו דברי נבואים שירחם שמו.
 יטו דבריהם בעיניהם ויבנו בלבם ויטו ללי. ובאמת זו היה רפוחם אם היו
 עושין תשובה אלי:

ומהומה

דעמא תדין ואודנודי יקיר ועינוהי עמקם דיקמא יחזון בעיניהון ובאודניהון
 ישמעון ובכלפהון יסתכלון ויתובון וישתביק להון:

כתובים משלי סימן ט"ו

א טוב-מעט ביראת יהוה מאוצר רב ומהומה בו: טב קלי
 בדתיה דאיהא מן סימטא דברכתא ועאתא בהון: ב טוב
 ארתת דק ואהבה-עם משור אבוס ושנאה-בו: טבא שירותא
 דירקא וכוונתא תמן מן תודי מפפמי במניאתא: ג איש חמה
 יגרה סדון וארך אפים ישקוט ריב: גברא חמתנא מגרי תגרא
 ונגיד ריקא מדעך חרתא: ד דרך עצל במשכת חדק וארח
 ישראלים סלקה: אודתיהון דעמלי קרצובי וכוכי ואורחא דתריצי שפאי:

רש"י

(א) ומהומה בו. קול בני אדם לועקים שהוא מגול וממס: (ב) ארוחת ירק.
 תבשיל של ירק: (ג) איש חמה. שממחר כעסו: וארך אפים. קשה
 לכעוס: (ד) דרך עצל. דומה בעיניו כמשוכ' חדק כאלו סורכים גורים
 לפניו בקולים: סלולה. כבוסה ומפנסה:

משנה שבת פרק י"ז

א כל הכלים נטלין בשבת. ודלתותיהן עמהן. אף על פי שנתפרקו
 בשבת. שאינן דומין לדלתות הבית. לפי שאינן מן הפוכן:
 ב נוטל אדם קורנס לפצע בו את האגוזים. וקורנס לחתוך בו את
 הדביקה. מגרה לגרור בה את הדביקה. מגריפה לגרור בה את
 הגרונרות. את הרחת ואת הפולג לתת עליו (פת) לקמן. את הדבוש
 ואת הפרפר לתחוב בו. מחט של יד לפול בו את הקוץ. ושל סקאים
 לפתוח

ברמנורא

פרק י"ז א כל הכלים. שיש להן דלתות: נטלין בשבת ודלתותיהן עמהן. ואם
 שנתפרקו הדלתות מן הכלים קודם השבת ניטלים בשבת חב הכלים ואין דומין
 לדלתות הבית שאין נטלין לפי דלתות הבית חין מן המינין כלי לא
 נעשו לטעול: ב קורנס. פסים: לאחר שפשה עגול הוא עבה וקשה ירכיב
 קרדוס לחתכה: מגרה. כעין סכין ארוך ויש בו פנימול הרבה: לגרור בה את
 המחט ולחלק לחלקי' שפ"י פנימותיו ממחר ומחר הדבר העב: מגריפה לגרור בה
 הגרונרת. מן ההבית. רחת. לוח שיש לה בית יד ושתי דפנות חורין בה אם ההבס:
 ומולג. כלי שיש לו שלש טינים ומהפכים בו את הקס בנוון: כוש. שלך שסווח בו הגשים:
 כרכר. טע של חורנים ודומה למחט של סקאין: לתחוב בו: לאכול בו תומין וכל מיני
 פרי יד: מחט של יד. מחט קטנה שחופרים בה בגדים: ליטול בו את הקוץ.
 טכנס

יתרו ליום שני

לפתוח בו את הדלת: וקנה של זיתים. אם יש קשר בראשו מקבל
טומאה. ואם לאו אינו מקבל טומאה. בין כך ובין כך נטל בשבת:
ד רבי יהודה אומר. כל הכלים נטלין. הוין מן המסר הגדול ויתר
של מחרישה. כל הכלים נטלין לצורך ושלם לצורך. רבי נחמיה
אומר אין נטלין אלא לצורך: ה כל הכלים הנטלין בשבת. שבריהן
נטלין (עמון) ובלבד שיהיו עושים מעין מלאכה. שברי עריבה לבסוף
בהן את פי החכית. שברי זכוכית לבסוף בהן את פי הפך. רבי
יהודה אומר ובלבד שיהיו עושים מעין מלאכה. שברי עריבה לצוק
לתוכן מקפה ושברי זכוכית לצוק לתוכן שמן: ו האבן שפקדיה.
אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה. ואם לאו אין ממלאין בה.
ומורה שהיא קשורה במפתח. ממלאין בה בשבת: ו פקק החלון. רבי
אליעזר אומר בזמן שהיא קשורה ותלוי פוקקין בו. ואם לאו אין פוקקין

ברטנורא

שנכנס בכשרו שמתר לטול בשבת כמו שמתר להפסיד מורסא להוציא ממנה ליהם ובלבד שלא
יתכוין לעשות לה פה: של סקאים. מחט גדול שתופרין בה סקים: לפתוח בו את
הדלת. מי שאבדה לו מפתח: קנה של זיתים. קנה שעשוי לבדוק הויתם שנמטען אם
כתאסף שנתן בתוכו והגיעו להיות ראויין לבית הכד: אם יש קשר בראשו. כעין פקק
שכנה: שקבל טומאה. לפי שכל ודי שהוא פקוק בקשר משתיר בו מן השמן הזב מן
הזיתים ובודק בו אם הגיעו לעלור והול' בית קיבול: ואם לאו. שאין בו קשר אף על פי
שהוא הלול אין חללו עשוי לקבל כלום הלכך הול' פשיט' כלי מן וחינו מקבל טומאה: בין
כך ובין כך נטל בשבת. דהא כלי הוא ועשוי להפוך בו את הזיתים: ד מסר הגדול.
מורה גדולה שנוסרים בה קורות: ויתר של מחרישה. כלי גדול העשוי כסבין שבו עושין
חרין של תלם המענה. והך קסיד עליהו ומייחד להו מקום דלא חז למלאכה אחריתי:
כל הכלים נישלים לצורך ושלם לצורך. ה"ק כל הכלים שמלאכתן להיות כגון קערות
וכוסות יטלים לצורך גופו ולצורך מקומו של כלי. ושלם לצורך חפילו שה"ל לגופו ולמקומו
אל כלי אלא לטעמו מחנה לל או שלם יגבוהו הגנבים שרי בכלי שמלאכתו להיות וכלי
שמלאכתו לאיסור כגון מדוכה ורחיים וכיוצא בהן לצורך גופו ולצורך מקומו מותר. מחמה לל
או מפני הגנבים חסור: ר' נחמיה אומר אין נישלין אלא לצורך. מפרש כש"ס לצורך
תשמיש המיוחד לו בלבד ולא לצורך ד"א ואפי' לצורך גופו כגון סבין להתוך בו בלבד שרי
ולא לסמוך בו את הקערה והין הלכה כרבי נחמיה: ה מעין מלאכה. חיו מלאכה שתי'
ואפי' אינה מעין מלאכתן הראשונה: לצוק לתוכן מקפה. ענה דומיא דשיטה מעורבת
במים. ולא פליגי אלא כשכרו בשבת אבל כשכרו מע"ש כ"ע מודו דנטלי' אפי' אין עושין מעין
מלאכתן הראשונה והין הלכה כרבי יהודה: ד האבן שבקרובה. דלעת יבשה וממלאים בה
מים ומתוך שהיא קלה אינה שואבת אלא לפה ונותנין בה אבן להכנידה: אם ממלאין.
בקרויה: ואין האבן נופלת. שהדקיה יפה כפי הקרויה הוה כלי: ואם לאו. הרי היא
כשאר אבנים והין מטללים את הקרויה שנעשית בסים לאבן שנוספתה: ומורה שהיא
קשורה במפתח. לפך קטן ששואבין בו מים מן הכור או מן המעיין: ממלאין בה. דאיה
לפך ומורה כלי: ד פקק החלון. כגון לוח ומסך או שאר כל דבר שסותמים בו החלון:
ותלוי. שאינו נגרר בארץ: ואם לאו אין פוקקין בו. שאם נגרר על גבי קרקע כשהוא
שומטו מעל הארץ לסתום בו מחו כמוסיף על הכנין וכבר ר"א אין מוסיפין על אהל ערמי
בשבת: בין כך ובין כך. בין קשור ובין אינו קשור: פוקקין בו. הואיל והיה מוק

מאתמול

קמב

יתרו ליום שני

בו. ותכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו: ה כל פסווי הכלים
שעש להם בית אחיזה. נטלים (עמון) בשבת. אומר רבי יוסי במה
דברים אמורים בכסויי הקרקעות. אבל בכסויי הכלים בין כך ובין
כך נטלים בשבת:

ברטנורא

מאתמול לפך דסכרי רבנן מוסיפין על אהל ערמי בשבת והלכה כחכמים: ה במה דברים
אמורים בכסויי קרקעות. כש"ס קאמר דכסוי כלים כ"ע לא פליגי דשרי אפי' דלית להו
בית אחיזה וכסויי קרקעות כגון כסוי של צור ודוח לא פליגי דאסור חי לית להו בית
אחיזה כי פליגי בכסוי כלים המחוברים לקרקעות מר סכר קרקעות דמיון ומר סכר לאו
קרקעות דמיון. והלכה כחכמים שהמחובר לקרקע הרי הוא כקרקע:

נמרא שבת דף ק"ט ע"ב

אמר רב חסדא אומר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת
ואומר ויכדו שני מלאכי השרת המלכים לו לאדם
מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו (ישעי' ו') וסר עונך וחטאתך
תכפר. תניא רבי יוסי בר יהודה אומר שני מלאכי השרת
מזינין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב
ואחד רע וכשפא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומפתו
מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כן.
ומלאך רע עונה אמן בעל פרחו. ואם לאו מלאך רע אומר
יהי רצון שתהא לשבת אחרת כן ומלאך טוב עונה אמן בער
פרחו. אומר רבי אליעזר לעולם יסדר אדם שדחגו בערב שבת
אף על פי שאינו צריך אלא לבוית. ואמר רבי חנינא לעולם
יסדר אדם שדחגו במוצאי שבת אף על פי שאינו צריך אלא
לבוית. חמין במוצאי שבת מלוגמא פת חמה במוצאי שבת
מלוגמא. רבי אבהו הווי עבדין ליה באפוקי שבתא עיגרא
תילתא הוה אביד טניה פוקייתא פי גדר אבימי בריה אומר
ליה למה לך לאפסודי פוקי היא גשבוך פוקייתא מופעלי

שבתא

רש"י

יסדר אדם שולחגו בערב שבת. לליל שבת: במוצאי שבת. נמי כבוד
שבת הוא ללוותו בזילתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בלאתו מן
העיר

שבתא. שבקוה ואתא אריה ואכליה. אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל כחו קורעים לו גזר דינו שנאמר (שופטים ה') בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'. מאי מעמא בפרוע פרעות משום דברכו ה'. רבי חי'א בר אבא אמר רבי יוחנן אפילו יש בו שמין של עבודת אדירים מוחלין לו בתיב הכא בפרוע פרעות ובתיב התם (שמות ל"ב) כי פרוע הוא. אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר (ישעיה כ"ו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן. מאי אמן אמר רבי חנינא אל מלך נאמן:

רש"י

העיר: חמין. לשחוח ולרחוץ: מלוגמא. רטוח: אריה. חלליה לעגל הכחוי לישחט: בכל כחו. כלל כוחו: בפרוע פרעות. ציטול פורענות כגון פרוע דמהרמין צטול: בהתנדב עם ברכו. כשמתנדבין ישראל לברך את בוראם: כי פרוע. כי פרעו אהרן ע"ל והכי קאמר בהצטל כריעות ע"ל שהשקע ותשחחט שלא יזכה עונם משום התנדב עם הוא: אל מלך נאמן. כך מעיד על בוראו שהוא אל מלך נאמן:

וזהו יתרו דף פ"ח ע"א

רבי שמעון אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומבריא עליה אז תתענג על ה'. דא סעודתא חדא לקבל עתיקא קדישא דכל קדישין. ודברכתיה על במתו ארץ דא סעודתא תניינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיה נחלת יעקב אביה דא הוא שלימו דאשתלים בועיר אפין ולקבליהו בעי לאשקמא סעודתיה ובעי לאתענגא בכלהו סעודתי ולמחדי בכל חד וחד מניהו משום דאיהו מהימנותא שמימא וקנין כהן שבתא אתיקר מכל שאר זמנין וזמנין משום דכלא ביה אשתבח ולא אשתבח הכי בכלהו זמני וזמני. אמר רבי חי'א בגין כהן משום דישתבח כלא ביה אדבר תלת זמנין דבתיב ויכל אלהים ביום השביעי. וישבת ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי. רבי אבא (נ"א רב המנונא סבא) פד הוה יתיב בסעודתא דשבתא תהו כדי בכל חד וחד ויהוה אמר דא היא סעודתא קדישא דעתיקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אחרא הוה אמר דא היא סעודתא

סעודתא

סעודתא דקדישא ברין הוא וכן בכלהו סעודתי ויהוה כדי בכל חד וחד. פד הוה אשלים סעודתי הוה אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא. רבי שמעון פד הוה אתי לסעודתא הוה אמר הכי אתקינו סעודתא דמהימנותא עלאה אתקינו סעודתא דמקמא. והוה יתיב ודרי. פד אשלים סעודתא תליתאה הוה מכריזו עליה אז תתענג על יי והרפכתיה על במתו ארץ והאכלתיה נחלת יעקב אביה:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

מלוקם

הר"ם ה' קריאת שמע פ"א

פסעום בכל יום קוראין קריאת שמע בערב ובבקר שנאמר (דברים ו) ובקרבך ובקומה בשעה שתרך בני אדם שוכבים וזו היא לילה ובשעה שתרך בני אדם עומדין וזה הוא יום: בוטה הוא קורא שלוש פרשיות ואלו הן שמע והיה אם שמוע ויאמר ומקדמין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו ואחריה והיה אם שמוע שליש בה צווי על זכירת שאר כל המצוות ואברך כהן פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצוות: אף על פי שאין מצוות ציצית נוהגת בפילה כוראין אותה בפילה מפני שיש בה זכרון וציאת מצרים ומצוה להפיר וציאת מצרים ביום ובילה שנאמר (שם פו) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי תיך. וקריאת שלוש פרשיות אלו על סדר זה היא הנקראת קריאת שמע: דהקרא קריאת שמע פשהו גומר פסוק ראשון ואמר בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וזהו וקרא בברכו. ואהבת את ה' אלהיך עד סופה:

יתרו יום שלישי תורה

יזון בקריאת המשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דימיוי ה'ה ראשונה דשם כ"ן להשאר בו תוספת נפש משבת שעברה:

יא עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל האלהים כי

בדבר

רש"י

(יא) עתה ידעתי. מכיון היותי לשעבר ועכשיו בזהו (מכלתא): מכל האלהים.

מלמד

יתרו ליום שלישי

בדבר אשר זדו עליהם: פגע ידעא ארי רב יי וליית אלה בר
מנה ארי בפתגמא דחשיבו מזראי למדן ית ישראל בה דנגון:
יב ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחום לאלהים
ויבא אהרן וכלו זקני ישראל לאבליהם עם חתן
משה לפני האלהים: וקריב יתרו חמוהי דמשה עלון ונגמט
קודשין קדם יי ואתא אהרן וכל סבי ישראל למיכל לחמא עם חמוהי
דמשה קדם יי: יג ויהי ממתרת וישב משה לשפמ
את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב:
ויהי מיומא דבתרוהי ויתב משה למדן ית עמא וקם עמא עלוהי
דמשה מן צפרא עד רמשא: יד וירא חתן משה את כל
אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הנה אשר
אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכר
העם נצב עליו מן הבקר עד ערב: והוא חמוהי דמשה ית

כל

רש"י

מלמד שהיה מכיר ככל ע"א שבעולם שלא הניח ע"א שלא עבדה
(מכילתא): כי בדבר אשר זדו עליהם. כתרנומו במים דמו לאבדום וקם
לאבדו במים: אשר זדו. אשר הרשיעו. ורבוסינו דרשוכו (סוטה י"ח) ל'
(בראשית כ"ה) ויזר יעקב מיד בקדרה אשר בשלו בה נחשלו: (יב) עולה.
כמשמע שהיא כולה כליל: זבחום. שלמים: ויבא אהרן וגוי. ומשה היקן הלך
והלך הוא שלא לקראתו וגרם לו את כל הכבוד אלא שהיה עומד ומשמש לפניהם:
לפני האלהים. מכאן שהנהגה מסעודה שתלמידי חכמים מסובין בה כאלו נהנה
מזיו הסכינה (ברכות כ"ד): (יג) ויהי ממתרת. מולאי יוס ספורים היה כך
שנינו בספרי ומהו ממחרת למחרת רדפו מן הסר. ועל כרחיך אי אפשר לומר
אלא ממחרת יוס"כ שהרי קודם מסן תורה א"ל לומר והודעתי את חקי וגו'
ומשנתנה תורה עד יוס"כ לא ישב משה לשפוט את העם שהרי צ"ז בחמוז
ירד ושבר את הלוחות ולמחר עלה בהשכמה ושהה שמונים יום וירד צ"ה"כ.
ואין פרשה זו כחובה כסדר שלא נאמר ויהי ממחרת עד שנה שניה אף לדברי
האומר יתרו קודם מ"ס בא שילוחו אל ארצו לא היה אלא עד שנה שניה שהרי
נאמר כאן ויכלה משה את חותמו ומלינו במסע הדגלים שאמר לו משה (במדבר י'
נוסעים אהנו אל העקום וגו' אל כל תעוזו אהנו ואם זו קודם מ"ס משלחו

וכל

יתרו ליום שלישי

קמד

כל דהוא עבד לעמא ואמר מה פתגמא הדין די את עבד לעמא מה
דין את יתיב בלחודך וכל עמא קימין עלוהי מן צפרא עד רמשא:
טו ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדבר
אלהים: ואמר משה לחמוהי ארי אתן לותי עמא למתבע אלן מן
קדם יי:

רש"י

ובלך היקן מלינו שחזר וליס סס לא נאמר יתרו אלא חובב וכנו של יתרו היה
הוא חובב הוא יתרו שהרי כתיב (שופטים ד') מבני חובב חוקן משה: וישב
משה וגו' ויעמוד העם. יושב כמלך וכולן עומדים והוקשה הדבר ליתרו שהיה
מוזל ככבודו של ישראל והוכיחו על כך שנאמר מדוע אתה יושב לבדך וכלם
נלבים: מן הבקר עד הערב. (שבת י') אפשר לומר כן אלא כל דיון שדן
דין אחת לאחתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכבוד כאילו עוסק בתורה כל
היום וכאלו נעשה שותף להקד"ה במעשה בראשית שנאמר זו ויהי ערב וגו'
(מגילה י'): (טו) כי יבא. כי בא לשון הוה: לדבר אל אלהים. כתרנומו למתבע
אולפן לשאלו הלמוד מפי הגבורה:

נביאים ישעיה ו'

א ואמר עד מתי אדני ויאמר עד אשר אמשאו ערים מאין
יושב ובתים מאין אדם והאדמה תשאה שממחה:
ואמרית עד אימתי יי ואמר עד היצדון קרניא מבלי יתיב ובתיא מבלי
אנשא ואדעא תתרוב ותצדי: ג ורחק יהיה אתי האדם ורבה
העוובה בקרב הארץ: ורחק יי ית בני אנשא ותמני צדיותא בגוה
דארעא: ג ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבער פאלה
וכאלון אשר בשלכת מצבת בם זרע קדש מצבתת:
וישתאדון בה חד מן עשרא צדיקיא ויתובון ויהון לצדקא פבוטמא
וכביוטמא דבמפר מרפוהי דמין כיבשין ועד פגען אינון רמיבין לקיימא

מנהון

רש"י

(א) עד מתי. יכידו את לבס: (ב) ורבה העוובה. שתעוזב הארץ:
(ג) ועוד בה עשיריה. שתשאר: והיתה לבער. עד שלא ישאר
אלה טיקים געורים: כאלה וכאלון. מיני חילנות אשר בעם זמן שמליכין
העליון

יתרו ליום שלישי

מזדון זרעא בן גלותא דישראל יתבגשון ויתוכון לארעהון ארי זרעא
דקודשא נצבתהון: וייהי בימי אחו בן-יותם בן-עזיהו מלך
יהודה עלה רצין מלך-ארם ופקח בן-רמליהו מלך-ישראל
ירושלם למלחמה עליה ולא יכל להלחם עליה: ותהי ביומי
אחיו בר יותם בר עזיה מלך שבמא דבית יהודה מליק רצין בלגא דארם
ופקח בר רבליא מלגא דישראל לירושלם לאנחא קרבא עליה ולא יכל
לאנחא עליה: ה ויגד לבית דוד לאמר נחה ארם על-אפרים
ויגע לבבו ולבב עמו בנזע עצי-יער מפני-דוח: ואתחנא לבית
דוד למימר אתחבר מלגא דארם עם מלגא דישראל למית' ערוהי וזע
לביה ולבא דעמיה כאשתדות אילני חרשא מן קדם דותא:

רשי

העלין בימי הסתיו אינו נותר צם כי אם המלצס אף הם לא ישארו צהס כי
אם זרע קודם מלצסה: (ד) ולא יכול להלחם עליה. מפני זכות אבותיו:
(ה) נחה ארם וכו'. נתחבר מלך ארם על מלך ישראל לצבא עליך:

כתובים משלי ט"ו

א בן חכם ישמח-אב וכסיל ארם בווה אמו: בקרא חגימא יחדי
לאנחתי וברא סבלא משום אמויה: ב אולת שמחה לחסר-
לב ואיש תבונה יישר-לבת: שמייתא דדנותא היא לחפיר לבא
ונברא דמתבין תריצות מהלך: ג הפר מחשבות באין סוד וברב
יועצים תקום: בפוקא דמחשבתא תך דלית רזא ובסוגעא דאילין
דמתמקין עיצתא תקום: ד שמחה לאיש במענה-פיו ודבר
בעתו מהדשוב: דדנותא ונברא במלחא דפומיה ומלחא בעדנא
סיגו סבא: ה ארץ חיים למעלה למשכיל למען סוד משאול
משה: ארמא דתי מעליא קסובלתנונתא דגמטי מן שויל תתיתא:

רשי

(א) בווה אמו. גורס לאמו שמצויס אותה: (ג) באין סוד. צלל עלה:
(ד) שמחה לאיש וכו'. ע"י מענה רך ודברי נחם הכריות אוהבים
אותו: ודבר בעתו. כגון בהלכות כל חג בזמנו: (ה) למעלה למשכיל.
ומוכנת לפניו:

בתולה

יתרו ליום שלישי

קנה

א בתולה נשאת ליום הרביעי. ואמנה ליום החמישי. שפעמים בשבת
פתי דינין יושבין בעירות. ביום השני וביום החמישי. שאם
היה לו מענת בתולים היה משמים לבית דין: ב בתולה כתבתה
מאתים. ואלמנה מנה. בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין.
כתבתן מאתים ויש להן מענת בתולים. הגיורת והשבויה והשפחה.
שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו. פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד.
כתבתן מאתים. ויש להן מענת בתולים: ג הגדול שבא על הקמנה.
והקטן שבא על הגדולה. ומופת עץ. כתבתן מאתים. דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים מופת עץ כתבתה מנה: ד בתולה אלמנה גרושה
וחלוצה מן הנשואין כתבתן מנה. ואין להן מענת בתולים. הגיורת
והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו. יתירות על בנות שלש
שנים ויום אחד. כתבתן מנה ואין להן מענת בתולים: ה האוכל אצל
חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול למעון מענת בתולים. מפני
שמתיחד עמה. אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהן כתבתה
מנה. בית דין של פתנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז. ולא מיהו
בידם חכמים: ו הנזשא את האשה ולא מצא לה בתולים. היא אומרת

ברמורה

משארסתהני

פרק א בתורה נשאת ליום הרביעי. ולא כליל חמישי דאיכא למוחש שמה יהיה
טרוד כשואיס ולא מלי בעיל: שאם יש לו מענת בתולים. כגון שיאמר
בעלתי ולא מלאתי דם ל"ט אם היא קטנה או נערה או בוגרת או פחה פחות מלאתי אם היא
קטנה או נערה אבל בוגרת אין לה מענת פחה פחות. ישכים ויבא לב"ד. בעוד כעסו עליו
שמה יתפיים ותתקדר דעתו ויקיימל' ובמא' ונחה תחתיו והרי היא חסורה עליו ובגמ' פריך
ותנשא כאלה בשבת ואם יש לו מענת בתולים ישכים ביום שני לב"ד ומשני שקדו חכמים על
תקנות בנות ישראל שיהא עורה כסעודה ג' ימים אחד בשבת ושני בשבת ושלישי בשבת וכרבישי
בוגסה ובזמן שאין דינין יושבין בב' וה' אשה נשאת בכל יום והוא שערך כסעודה ג'
ימים ומשני תקנה עניים נוהגים בקלת מקומות לישא אשה בע"ט ועמא דאלמנה ליום חמישי
שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא שמה עמה שלשה ימים ה' בשבת וששה בשבת
ושבת. והנושא את האלמנה חסור בעשיית מלאכה ג' ימים והנושא את הבתולה כל שבעה.
ולענין ברכת חתנים בין בחור שנשא אלמנה בין אלמון שנשא בתולה מברכים ברכת חתנים
כל שבעה ואלמון שנשא אלמנה יום א': ב בתולה אלמנה גרושה. כלומר בחולה שהיא
אלמנה או גרושה או חלוצה מן האירוסין וחזרה ונשאת כתובתה מן השני מאתים: ויש לה
מענת בתולים. אם לא מלא לה השני בתולים אבדה כתובתה דמקח עושה הוא שהרי
בחוקת בתולה נשאה: ג שבא על הקמנה. פחות מנת שלש שנים ויום אחד שאין ביהא'
ביאה: וקפון. פחות מכן חשע שאין ביהא' ביאה וכה על הגדולה: ומופת עץ. שנתקע לה
עץ באותו מקום: כתובתה מאתים. אם נשא סתם: וחכמים אומרים מוכת עץ
כתובתה בוגה. והלכתא כוותיהו ואפילו לא הכיר בה כתובתה מנה ולא היו מקח עושה:
ד בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הנשואין. אם חזרה ונשאת סתם
כתובתה מנה דכחוקת בעולה קיימת משכנסה לחופה: ה האוכל אצל חמיו ביהודה.
כשהיו עובדין סעודת ארוסין בבית אבי הכלה ביהודה היו נוהגים שהארוס מתיחד עם ארוסתו
כדי שיהא לבו גס בה. לסיק כשנשאת אה"כ אין לו מענת בתולים: ו נסתתפה שרך. מער

סיף

ימ

יתרו ליום שלישי

משארכתי נאנסתי ונסתתפה שדה והלה אומר לא כי אלא עד שרא
ארכתי והיה מקחי מקח טעית רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים
נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיינ אלא הרי זו בחזקת בעולה
עד שלא תתארם והטעתו עד שתביא ראיה לדבריה והיא אומרת
מופת עין אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את רבן גמליאל ורבי
אליעזר אומרים נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיינ אלא הרי
זו בחזקת דרוסת איש עד שתביא ראיה לדבריה ראוה מדברת עם
אחד בשוק אמרו לה מה מיבו של זה איש פלוני וכחן הוא רבן גמליאל
ורבי אליעזר אומרים נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיינ אלא
הרי זו בחזקת בעולה לנתין וקממור עד שתביא ראיה לדבריה היתה
מעברת ואמרו לה מה מיבו של עבר זה מאיש פלוני וכחן הוא רבן
גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו
חיינ אלא הרי זו בחזקת מעברת מנתין וממור עד שתביא ראיה לדבריה
י אמר רבי יוסי מעשה פתנזקת שירדה למלאות מים מן העין ונאנסה
אמר רבי יוחנן בן גורי אם רוב אנשי העיר משיאים לפהונה הרי זו
תנשא לפהונה:

ברטנורא

סוף כל על שך והפסידו כלומר מולך גרם ותן לי כתובתי והיה מקחי מקח טעות
ואין לך כתובה ממני נאמנת ומשיעין אותה שכופה היסת שכן הוה כדבריה ותטול
כתובתה וכן הלכה ואי אמרה בתולה מלאכי חינה נאמנת דהיינו רבן לבעל ואפילו בלא
שכופה דחוקה חין אדם עורה כסעודה ומפסידה ד דרוסת איש בעולת איש נאמנת
ולא הפסידה כתובתה ומכל מקום אי אשת כהן היא ולאחר זמן האירוסין כשנשאה טען דרוסת
איש את חתנין לה מניה דשמה לאחר שארס אותה נבעל ומכי אמר דרוסת איש את שוית
אנפסה חתיכה דאירורא ואפילו נבעלה באונס הא קיימא לן אשת כהן שנאנסה חסורה לבעל
ומגרש לה ויהיב לה כתובתה ד דבררת מתיקתה ובהן הוא מיוחס נאמנת כשרה
לכהונה ד מה מיבו של עובר זה וכו' רבן גמליאל אומר נאמנת וכשרות לכהונה
היא ובתה אכל לפניו ירוסה לא אמר ר"ג שזה העובר ירשנה והלכה כר"ג בכל הני כני
דמתני' ואס"ה לכתולה לא תנשא לכהונה לא המדברת עם א' ולא המעוברת אלא א"כ היו רוב
אנשי העיר מיוחסים ונבעלה זאת האשה מאחד מהם שפירש הוה לעיר ובעל דאמרי' כל דפריש
מרוכא פריש ואז תנשא לכתולה לכהונה בין היא בין בתה: י אם רוב אנשי העיר משיאין
לכתובה אפי"ג דרוכא חד סני בעלמא מעלה עשו כיוחסין והבא אלרכובה רבנן תרי רוכי
רוב טועה הסוברת עם ורוכ העיר ואין משיאין לכתולה לכהונה אלא בתרי רוכי וכן הלכה:

גמרא כתובות דף ה' ע"א

דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר במעשה שמים
וארץ דאדו במעשה שמים וארץ כתיב (ישעי' מ"ח) אף

רש"י

ידו גדולים מעשה צדיקים ממעש' יצירה שמים וארץ משום בר קפרא נקט לה
דאיי"ל

יתרו ליום שלישי

קמו

ידי יסדה ארץ וימיני מפתח שמים ואלו במעשה ידיהם
של צדיקים כתיב (שמות מ"ו) מכון לשבתה פעלת ה' מקדש
ה' בוננו ידוה השויב בבלי אחר ורבי חייא שמו (תהלים צ"ה)
ובשתי ידיו יצרו ידו כתיב והפתיב יצרו אמר רב נחמן בר
יצחק יצרו אצבעותיו כדכתיב (שם ח') כי אראה שמיך מעשה
אצבעותיך ירח וכוכבים אשר בוננת מתיבי (שם י"ט) השמים
מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד תרקייע הכי קאמר
מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד תרקייע ומאי נינהו מטר
דרש בר קפרא מאי דכתיב (דברים כ"ג) ויתר תהיה לה על
אזניה אר תקרי אזניה אלא על אזניה שאם ישמע אדם דבר
שאינו הגון יניח אצבעו באזניו ותיינו דאמר רבי אלעזר
מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתדות מאי טעמא
אילימא משום דמחלקן כל חדא וחדא למלתייה עבידא דאמר
מר זו ורת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל אלא מה טעם
משופות ביתדות שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח
אצבעותיו באזניו תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אין כלה
קשה והאליה רבה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון

יבוא

רש"י

דאיירי לעיל באגדה: אף ידי. חדא יד: מקדש. מעשה ידי לדיקים היא: והכי
קאמר. האי מעשה ידיו במעשה הלדיקים כתיב שקרוין מעשה שלהם מעשה ידיו
של הקדוש ברוך הוא והכי קאמר ומעשה ידיו דהוא מעשה הלדיקים מגיד תרקייע
שהרקיע מעיד עליהם לכריות שהם לדיקים שמתפללים על הגשמים ומטר יורד:
יתד. קבילי"א בלע"ז: יניח אצבעו. שהוא שפוייה כיתד: מאי טעמא. כלומר
במאי דומות כיתדות: אי נימא דמחלקן. שמחולקות זו מזו ואינן מחוברות יחד:
חדא חדא למילתיה. קושיא היא כל אחת ואחת יש בה לורך ואף ללורכי גבוה:
זו זרת. מן הקטני מודדין זרה של חושן: זו קמיצה. מאלצב אלל הקטנה
מתחילין לקמוץ חופה שלש אלצעותיו על פס ידו הקמילה והאמה והאלצב
זקומץ: זו אמה. מהגדולה מודדין אמות בנין ואמות כלים: זו אצבע.
למסן דמים של חטאת דכתיב ביה באלצבו: זו גודל. לבסן יד דאחרן
ודמורע

יתרו ליום שלישי

יבוא אליה לתוכה. תנו רבנן אל ישמע אדם לאוניו דברים במלים מפני שהן נכוות תחלה לאברים:

רש"י

ודמורע: משופרת. חנוייס"ד"ש בלע"ז: אליה. צמר סכסוף האון: נכוות תחלה לאברים. רכוס ודקות לכוות מכולם. והכי נמי אמרינן בע"ה: הו"ה עכו"ס דמריך רישא שרי למיכל אפי' מריס אודני' ואף על פי שממחר לבשל:

וזחר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי אלעזר לאבוי אלון סעודתי הוה מתתקנו אמר ליה ליליא דשבתא כתיב והרפבתיה על במתי ארץ ביה בליליא מתברכא מטרוניתא וכדוהו תקל תפוחין ומתברכא פתוריה דב"נ ונשמתא אתוספת והוא ליליא חדוה דמטרוניתא הוי. ובעי בר נש למחדי בתדווחא ולמיכל סעודתא דמטרוניתא. ביומא דשבתא בסעודתא תניינא כתיב אז תענג על ה' על ה' ודאי דהוא שעתא אתגלייא עתיקא קדישא וכדוהו עלמין בתדווחא ושלמי וחדווחא דעתיקא עבדינן וסעודתא דיקיה היא ודאי. בסעודתא תליתאה דשבתא כתיב והאכלתיך גחלת יעקב אביך. דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהוי בשלימותא וכלהו שתא זמין מהווא שלימו מתברכו. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולאשתמא ארין סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימותא דזרעא קדישא דישאל די מהימנותא עבאה דא דלחון היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה ובניי כד אמר בני ובין בני ישראל. תא הוי בסעודתי ארין אשתמודעון ישראל דאינון בני מלכא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא. ומאן דפגים חד סעודתא מניהו אחי פנימותא לעילא ואחוי גרמיה דקאו מבני מלכא עלאה הוא דקאו מבני היכלא דמלכא הוא דקאו מזרעא קדישא דישאל הוא ויהבין עליה חומרא דתלת מילין דינא דגיהנם וכו'. ותא הוי בכלהו שאר זמנין וזמין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסבני ואי הוא חדו בלחודו וקא יהיב למסבני עונשיה סני דהא בלחודו חדי ולא יהיב חדו לאחרא. עליה כתיב וזריתי פרוש על פניכם פרוש חניכם. ואי איהו בשבתא חדי אף על גב דקא יהיב לאחרא לא יהבין עליה עונשא פשוט זמנין וחנין דכתיב פרוש חניכם. פרוש חניכם קאמר ולא פרוש שבתכם. וכתיב חדשיכם ומועדיכם שגאת נפשי. ואיהו שבת לא קאמר ובניי כד כתיב בני ובין בני ישראל:

הקורא

יתרו ליום שלישי

קבו

יוסף חק

הלכה פסוקה

הר"ם ה' קריאת שמע פ"א

מיסר בלוקט

המסתכל בגשמים ליתנות מהן רעחו רבה ויהי עבירה גופה דכתיב (סו"ב) ולא תחורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אחר אתם וינים אחריהם ועבירה היא בידו וחומר עליה בגלגול בעוף הנקרא האה שהוא מונה בקריאה וזה שאמר ולא תחורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כי בעון זה אתם וינים בגלגול בקריאה אחריהם של עיניכם המסתכלים עתה. והמסתכל בגשמים פתב גדוד המורים. שנקרא מוסר דרדר אחר. וכל אותן צורות שנהנה בקריאתם תפלאה המורה מביאן כשעת פמירתו ומתלוץ בו. מלבד שמשמא נפשו וסו"ב יבא להשתתה. וגם פשמוליד ילד יבא לחשוב באותן צורות והוי סגולה להיות נחשב נואף באשתו ויצאו מזה ימים אשר הן בהם כל מוס פריצי הדור הולכים אחרי עיניהם כמוהו במוהם. אבל ישראל קרושים גוהנים באימה ויראת ה' על פניהם וה' עליהם וראוהו ויתברכו בגבע קדש למיניהם ויצאצאיהם לעיניהם לעשות רצון קוניהם:

יתרו יום רביעי תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי ודשם בין לקנות הארת נפש ותורה משבת הכאה:

טו כִּי־יְהִי־לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי וְשַׁפְטֵתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת־חֻקֵּי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרֹתָיו: פד הַיְהוֹן דִּינָא אָתָּן לְנָתִי וְדָאִינְנָא בֵּין גְּבֵרָא וּבֵין תְּבַרְהָ וּמְהוֹדַעְנָא לְהוֹן ית קומיא ביי נית אוריתיה: יז וַיֹּאמֶר חֵתָן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא־טוֹב הַדְּבַר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה: וַאֲמַר חֲמוּהוּ דְמוֹשֶׁה קַה לֹא תַקּוּן פְּתֻמָּא דְאַתָּה עָבַד: יח נָבֵל תִּבְלֵ

רש"י

גם

(טו) כי יהיה להם דבר בא. מי שסיס לו סדכר כל אלי: (יז) ויאמר חתן משה. דרך כבוד קוראו הכסוד חוסנו של מלך: (יח) נבל תבל. כתרוממו. ולסומו ג' כמיסה פלייסטר"א. כמו (ירמיה ח') והעלה נבל. (ישעיה ל"ד) כנבול עלה

יתרו ליום רביעי

גם אתה גם העם הזה אשר עמך כבוד ממך
הדבר לא תוכל עשהו לבדך: מלאה תלאה אף את אף
עמא תהיו דעמך ארי יקיר מן פתגמא לא תכור למעבדה בלחודך:
יש עתה שמע בקלי איעצך ויהי אלהים עמך היה
אתה לעם מור האלהים והבאת אתה את הדברים
אל האלהים: כען קבל מני אמלקך ויהי מימרא דיי במעדה דגו
את לעמא ותבעו אלפן מן קדם יי ותהי מותי את ית פתגמא לקדם יי:
כ והזהרתה אתהם את החקים ואת התורות והודעת
להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו:
ותזהר ותהיו ית קמיא וית אורייתא ותהודע לחון ית אורייתא דיהכון
בה וית עובדא דיעבדון: כא ואתה תחזה מכל העם אנשי
חיל יראי אלהים אנשי אמת שגאי בצע ושמת
עלהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי
עשרת: ואת תחזו מכל עמא גברין דחיקא דחיקא ביי גברין דקשומ

דסגן

רש"י

עלה מגפן וגו' שהוא כמוש על ידי חמה ועל ידי קרח וכחו טעם וכלאה: גם אתה.
לרבות אהרן וחור וע' זקנים: כי כבוד ממך. כדור רב יותר ממך: (יט) איעצך
ויהי אלהים עמך. (מכילתא) בעלה אמר לו לא המלך בגבורה: היה אתה לעם
מול האלהים. שליח ומליץ בינות למקום ושאל משפטים מאתו: את הדברים.
דברי ריבות: (כא) ואתה תחזה. צדוק עליך: אנשי חיל. עשירים שאין
לרכוש להחניף ולהכיר פנים: אנשי אמת. אלו בעלי הכנסה שהם כדאי לסמוך
על דבריהם שעי"כ יהיו דבריהם נשמעין: שגאי בצע. שגוואין את ממונם בדון
כהסיה דאמרינן כל דיינא דמפקין ממונא מניה דיינא לאו דיינא הוא (ב"ב כ"ה):
שרי אלפים. הם היו שש מאות שרים לשש מאות אלף: שרי מאות. ששת
אלפים היו: שרי חמשים. י"ב אלף: שרי עשרות. ששים אלף. (מה שפירש"י
על כל השרים כמה היו והוא לכאורה ללא לורך והנה באמת יתקן בזה ותי'
קושיא בפסוק דקחשיב מלמעלה למטה ר"ל המספר מרובה קודם מספר המועט
ולא הל"ל אלא שרי עשרות בראשונה ואח"כ בהדרגה כולם ולפי פירושו שהזכיר
ופרט סכום מגין השרים לא ומשוב וכשתדקק במנינם ולגביהו אחי שפיר

מספר

יתרו ליום רביעי

קמח

דסגן לקבלא ממון ותמני עליהון רבני אלפין רבני מאותא רבני חמשין
ורבני עשוריתא:

רש"י

מספר המועט תחילה ואח"כ בהדרגה כן כ"ל כגון וד"ק):

נביאים ישעיה ו'

א ויאמר יהוה אל-ישעיהו צא-נא לקראת אחיו ושאך
ישוב בנגד אר-קצה תעלת הברכה העליונה אל-

מסנת שדה כובם: ואמר יישישעיהו פוק כען לקדמות אחו את ושאך
תלמיך דלא חטו ודתבו מחטאיה לסיפי מזיקת פריכתא עיליתא די
בביבש חקל משמח קצריא: כ ויאמרת אליו השמר והשקט
אל-תירא ולבבך אלייך משני זנבות האודים העשנים
האקה בחרי-אף רצין וארם ובן-דמליהו: ותימר ליה אישתמר
וגח לא תדח ולבך לא יושע מן קדם תרין מלביא דאינון באודיא
בתנביא הארין בתקוף רגז רצין וארם ובר רמליה: ג יען כיייעין עליך
ארם רעה אפרים ובן-דמליהו לאמר: חלף ארי מלך עליך ארם
בישא אפרים ובר רמליהו למימר: ד געלה ביהודה ונקיצנה
ונבקענה ארנינו ונמליך מלך בתוכה את בן-טבאל: גימק
בארעא דבית יהודה ונחפרינון ונשנינון עמנא ונמליך מלכא בגוה ית
מן דבשר לנא: ה כה אמר אדני יהוה לא תקום ולא תהיה:
כדנן אמר יי אלהים לא תקום ולא תהיו: ו כי ראש ארם דמשק
וראש דמשק רצין ובעוד ששים וחמש שנה יחת אפרים

מעם

רש"י

(א) ושאך ישוב בנגד. שארית שישבו אלו על ירך והם ככנין: (ב) השמר
והשקט. שם בשלוש טיין על שמריו: זנבות האודים העשנים. יהיו בעיניך כזנבות
אודים שכנסת שלכנסת: בחרי אף. הכאים אליך בחרי אף: (ד) ונקיצנה.
נעוררה במלחמה: ונבקענה. נשוב אות' כבקע' עמנו: את בן טבאל. הטוב
אלינו: (ה) לא תקום. עלת: (ו) כי ראש ארם. הוא דמשק ואין לירושלים
עמהם כלום: וראש דמשק. הלין ולא ירושלים: יחת אפרים. תרוץ:

מספר

יתרו ליום רביעי

מעם : ארי ריש ארם דמשק גריש דמשק רצין וכו' ופסוק וקמט
שגין יבטיון בית ישכאל ממלכו:

כתובים משלי ט"ו

א בית גאים יסח יהוה ויצב גבול אלמנה : ביתא דגיוותנא
גסתר אלהא ויעמד תהומא דארמלתא : ב תועבת יהוה
מחשבת רע ומהלים אמרינעם : מרחקתיה דאלהא מחשבתא
דכישתא ודכין מילי בסיפתא : ג עבר ביתו בוצע בצוע ושונא
מתנת יהוה : מוביד ביתיה מכנש טמון דשקר ודסני מוהביתא דמנן
יתי : ד לב צדיק יהגה לענות ופי רשעים יביע רעות :
לצא דצדיקא רנן גהימנותא ופומהון דרשעי מביע בישתא : ה רחוק
יהוה מרשעים ותפקת צדיקים ישמע : רחיק הוא אלהא מרשעי
וצלחתהון דצדיקי ישמע : ו מאור עינים ישמח לב שמועה
מובה תד שן עצם : נהורא דעיני מתדי לצא שומעתא מבא
כהנהגא גרמא :

רש"י

(ג) עובר ביתו. מי שהוא בולע בלע גולן : ושונא מתנות. כ"ס שזכר את
הגולל : (ד) יהגה לענות. יחשוב ויבין מה יענה : (ו) מאור עינים.
במורה : ישמח לב. שודע להשיב לשאל דבר : תדשן עצם. נעשין עלמותיהם
שמנים :

משנה כבא מציעא פרק ז'

חשוכר את הפועלים. ואמר להם להשבים ולהעריב. מקום שנהגו
שלא להשבים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן. מקום שנהגו
לזון יזון. לספק במתיקה יספק. הפל' כמנהג המדינה. מעשה ברבי

יוחנן

ברמנורא

פרק ז' א השיכר את הפועלים אינו יכול לכופן. אע"ג דטפי להו אגרייכו משאר
פועלים לא מני אמר להו האי דטפאי לכו אגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשבתו
בהדאי דאמרי ליה האי דטפאת לן אדעתא דעכדין לך עכידתא ספירתא : במתיקה. לפתן :
הכל כמנהג המדינה. הכל לאחויי דוכתא דנהיגי פועלים למיכל ולמשתי כשפרא כזיתו של
בטה"ג קודם שיילאו למלאכת' דאי אמר להו בטה"ג קדימו לעבדתייכו כשדה ואביא לכם
מאכלכם סס אמרו ליה לא אלא נאכל כבית קודם שנלא השדה כמנהג המדינה : מעשה בר'
יוחנן

יתרו ליום רביעי

קמט

יוחנן בן מתאי שאמר לבנו. צא ושכור לנו פועלים. הלך ופסק להם
מונות. וכשבא אצל אביו. אמר לו בני. אפילו אם אתה עושה
להם כסעודת שלמה בשעתו. לא יצאת ידי חובתך עמקן. שהן בני
אברהם יצחק ויעקב. אלא עד שלא יתחילו במלאכה. צא ואמור
להם. על מנת שאין רכם עלי אלא פת וקמנית בלבד. רבן שמעון
בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר בן. הפל' כמנהג המדינה :
ב ואנו אוכלין מן התורה. העושה במחויבר לקרקע בשעת גמר
מלאכה. ובתלוש מן הקרקע. עד שלא נגמרה מלאכתו. בדבר
שגדולו מן הארץ. ואנו שאין אוכלין העושה במחויבר לקרקע בשעה
שאין גמר מלאכה. ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו.
ובדבר שאין גדולו מן הארץ : ה היה עושה בידיו אבל לא בגדליו.
בגדליו אבל לא בידיו. אפילו בכתיפו הרי זה אוכל. רבי יוסי בר יהודה
אומר עד שיעשה בידיו ורגליו : ה היה עושה בתאנים לא יאכל
בענבים. בענבים לא יאכל בתאנים. אבל כונע את עצמו עד שפגיע
לקום היפות ואוכל. וכפן לא אמרו אלא בשעת מלאכה. אבל משום
השב אבידה לפעלים אמרו. פועלין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן

ובהורתן

ברמנורא

יוחנן בן מתאי. כנמ' מפרש דחסורי מחסר' והכי קתני ואס פסק להם מוונות מוונות רכה
לכס כל' ביון דלא הוי לריד לחתנוי שהרי ממנהג המדינה היו אוכלים ואתי כדדייכו ליתן
להם מוונות מווי יתירא קאמר ומעשה נמי בר' יוחנן וכו' : (בשעתו. כשעת מלכתו דמלך
והדיוט היה) : שהם בני אברהם יצחק ויעקב. סעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דאלו
אברהם ג' פרים לג' אנשים וכסעודת שלמה יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים :
עד שלא יתחילו במלאכה. דאין כאן אלא דברים דאלו משיתחילו לא חוכל לחזור : רשב"ג
אומר וכו'. והלכה כרשב"ג : ב ואלו. פועלים : אוכלים מן התורה. כמה שפסקין בו :
גמר מלאכה. כשהולטין אותו דכתיב (דברים כ"ג) ואל כלוך לא חתן כשעה שאתה נותן לכלוך של
בטה"ג אהא אוכל דהיינו כשהולטין אותו : ובתלוש מן הקרקע. אם מחסוק בדבר התלוש
אוכל בזותו דבר : עד שלא נגמרה מלאכתו. למעשר חס הוא בר מעשר או עד שלא
נגמרה מלאכתו להלה חס הוא בר הלה דאמר קרא (סס כ"ה) לא תחססו כור בדישו ומדלא
קאמר לא תדוש בחסומה שמע מיניה לאקושי חוסס ונחסס לחוסס מה נחסס שהוא
כור אוכל בתלוש כשעשה בו מלאכה כך חוסס שהוא אוכל בתלוש כשעשה בו מלאכה
ומה חוסס וכו' ומה דיש מיוחד דבר שהוא גדולי קרק' ולא נגמרה מלאכתו
למעשר כשהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו חף כל דבר שהוא גדולי
קרק' ולא נגמר' מלאכתו למעשר כשהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו ילא
החולב והמחנך והמנכן שאין גדולי קרקע וילא המבדיל בחמר' וגרונרות המחבורים
יחד שנגמרה מלאכתן למעשר וילא המנכס בשומים ובכללים שחסי הקעטים שאין גדלים
לעולם מבין החחרים להרחיב מקום לגדולים שאין זו שעת גמר מלאכה שכל אלו וכיוצא בהן
אין פועל אוכל בהן : ג עד שיעשה בידיו וברגליו. מה שור בידיו וברגליו חף פועל
בידיו ורגליו דהא חתקס חוסס לנחסס ואין הלכה כרבי יוסי כרבי יהודה : ד מפני השב
אבידה לבעלים. שלא יבעל ממלאכתו ויאכל : אמרו פועלים אוכלין בהליכתן מאומן
לאומן

יתרו ליום רביעי

ובחזרתן מן הנת. ובחמור פשהיא פורקת: ה אוכל פועל קישות אפילו
בדינר. וכותבת אפילו בדינר. רבי אלעזר (בן) חסמא אומר לא יאכל
פועל יתר על שכרו. וחכמים מתירין. אבל מלמדים את האדם שלא
יהא רעבתן. ויהא סותם את הפתח בפניו: ו קוצץ אדם על ידי עצמו.
על ידי בנו וכתו הגדולים. על ידי עבדו ושפתו הגדולים. על ידי
אשתו מפני שיש בהן בעת. אבל אינו קוצץ על ידי בנו וכתו
הקטנים. ולא על ידי עבדו ושפתו הקטנים. ולא על ידי
בהמתו מפני שאין בהם דעת: ו השוכר את הפועלים לעשות
בנמע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו. אם לא הודיען פודה ומאכילן.
נתפרסו עגוליו. נתפתחו חביותיו. הרי אלו לא יאכלו. אם לא הודיען.
מעשר ומאכילן: ה שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה. אבל לא מן
התורה. ארבעה שומרין הן. שומר חנם. והשוואל. נושא שכר. והשוכר.
שומר חנם נשבע על הכל. והשוואל משלים את הכל. נושא שכר
והשוכר נשבעים על השבויה. ועל המתה. ומשקמים את
האבידה ואת הגניבה: ה זאב אחד אינו אוגם. שני זאבים אוגם. רבי
יהודה אומר בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אוגם שני כלבים אינו
אוגם. ידוע הבבלי אומר משים רבי מאיר מרות אתת אינו אוגם. משתי

רוחות

ברטנורא

לאומן. כשגמרו סורה זו והולכים להתחיל בהצרת' ואע"ג דהיה שעתא לאו שעת מלאכה היא
ניחא ליה לבעל הבית כהא: וחמור כשהיא פורקת. בהליכתה אובלת ממה שיש על גבה
עד שהיא פורקת: ה אפי' בדינר. ואפי' הוא סוק דינר: לא יאכל פועל יתר על
שכרו. דאמר קרא כנסתך כשכירתו שעליו הוא מוסר את נפשו לעלות ככסף ולתלות בחילן:
מלמדוין. אומרים לו דרך עלה הונגת. ותנא קמא פליג אהכמים ואמר חין מלמדוין והלכה
כהכמים: ויהא סותם את הפתח. שימנעו מלשכרו: ו קוצץ. ליטול מעות ולא יאכל:
על ידי עצמו. כשכיל עמו: מפני שיש בהן דעת. וידעי וף מהלי: ו נמע רבעי.
פירות של חילן כשנה הרביעית שאין נאכלין אלא בירושלים או סודה אותן ומעלה הדמים
לירושלים: נתפרסו עגוליו. עגולי דבילה שנתפרדו ושכר פועלים להכרן: או חביות
שנפתחו. ושטר פועלים לסתמן: הרי אלו לא יאכלו. שכר נמרו מלאכתם והוקטעו
למעשר והרי הן עכל: ה שומרי פירות. שומרי גתות וערמות ופירו' תלושים אכל שומרי
גנות ופרדסי' חין אוכלים לא מהלכות מדינה ולא מן התורה דשומר לאו כעושה מעשה דמי:
מהלכו' מדינה. שכר נהגו כן: נשבע על הכל. על כל המאורעו' הכתובות בשאר
שומרים לחיוב כשעך עלתה לו ופטור: משלם את הכל. גניבה ואבידה ואונסים:
נושא שכר וכו'. וכולהו נפקא לן מקראי פרשת ואלה המשפטים פרשה ראשונה כי יתן איש
אל רעהו וגומר נאמרה כש"ח שכן פוער בו גניבה ואבידה שניה כי יתן איש אל רעהו חמור
או שור או שה נאמרה כש"ח שכן חייב בו גניבה ואבידה דכתיב ביה חס גנוב יגנב מעמו
ישלם לבעליו חין לי אלא גניבה אבידה מנין ת"ל חס גנוב יגנב מ"מ ועוד ק"ו ומה גניבה
שקרובה לאונס חייב אבידה שקרובה לפשיעה לא כ"ש ושוכר כיון שאין כל הנאה שלו דינו
כש"ח והשוואל מפורש כפרשה ג' וכי ישאל איש מעט רעהו ונשכר או מת בעליו חין עמו שלם
ישלם: ה זאב אחד אינו אוגם. ונושא שכר ושוכר חייבין עליו דכתיב הטריפה לא ישלם
יש טריפה שהוא מגלם ויש טריפה שאינו מגלם: בשעת משלחת זאבים. כשהיה רעה משולחת

קופלה

יתרו ליום רביעי

קנ

רוחות אוגם. הקטנים הרי זה אוגם. הארי והדוב והנמר והפרדלם
והנהש הרי זה אוגם. אימתי בזמן שבאו מאר"ה. אבל אם הולכין למקום
גדודי חיה ולקטים אינו אוגם: י מתה כדרכה הרי זה אוגם. סגפה ומתה
אינו אוגם. עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אוגם. העלה לראשי צוקין
ונפלה ומתה אינו אוגם. מתנה שומר חנם להיות פטור משבויה.
והשוואל להיות פטור מלשקם נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבויה
ומלשקם: יא כל המתנה על מה שכתוב בתורה. תנאו במל'. וכל תנאי
שיש מעשה בתחלתו תנאו במל'. וכל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה
ערו מתחלתו. תנאו קים:

ברטנורא

קופלת היא על אדם ח' ואין הלכה כרבי יהודה ולא כרוע הכבלי: הלסמים. חד לסטים
ה"ו אוגם: י סגפה. ענה אותה ברעב או שהוסיפה בקין בחמה וכחורף זננה: עלתה
לראשי צוקין. שתקפתו ועלתה לראשי הרים גבוהים: מתנה ש"ח להיות פטור
משבויה. והאי לאו מתנה על מה שכתוב בתורה הוא אלא שאומר לו אי אפשר להיות שומר
לך אלא בכך ושומרך לא נחית לשמירה עד דמסרך לכהמה והאי כי מסך ככר פירש על מנת
שאינו עליו שבויה ולא שעבד נפשיה לירד כחורת שומרין אלא למקצת ולמה שירד ירד:
יא כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו במל'. כולה מתני' ר"מ היא דסבר
המתנה על מה שכתוב בתורה אפילו בדבר שבממון תנאו במל'. וזוהי הלכה אלא בדבר שבממון
אפילו שהתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים: כל תנאי שיש בו מעשה בתחלתו.
שהקדים מעשה שיש עליו לעשות לתנאי שהוא מקום ממנו כגון הרי מעשה זה שלך חס מעשה
דבר פלוני דלא דמי לתנאי בני גד ובני ראובן חס ועברו ונתתם היינו תנאי קודם למעשה:
תנאו במל'. והוי מעשה קיים ואע"פ שלא קיים בעל התנאי את התנאי: וכל שאפשר לו
לקיימו בסופו. והיה תנאי קודם למעשה: תנאו קיים. אבל חס אפשר לו לקיימו התנאי
בעל והמעשה קיים שאינו אלא כמפליג בדברים שאין בלבו לסוס תנאי אלא להקטע בעלמא
מרחיק ודוהה את הכירו בדברים:

גמרא מציעא דף ע"א ע"א

תני רב יוסף (שמות כ"ב) אם כסף תלוה את עמי את העני
עמך עמי ונכרי עמי קודם עני ועשיר עני קודם. ענייה
ועניי עירך ענייה קודמין. עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי
עירך קודמין. אמר מר עמי ונכרי עמי קודם. פשיטא. אמר
רב נחמן אמר לי הוניה ר'א נצרכא דאפילו לנכרי ברבית

ולישראל

רש"י

אם כסף תלוה את עמי. עמי ונכרי בחין ללות עמי קודם: ענייך ועניי עירך.
ענייך שהם קרובים ומשפחה: ענייך קודמין. דכתיב עמך הקרובין לך: עניי
עירך קודמין. לעניי עיר אחרת. דהנך הוו עמך טפי: יורד עמו לחייו. רגיל
להתקוטע עמו כאלו הכהו וכאלו בא להרגו. ואחי שמעתי רשאי לירד לחוך חומתו
של

יתרו ליום רביעי

כָּל־יֵשׁוּ דָבָר בְּלִי דְבַר בְּלִי הַמְּשֵׁנָה מִמִּטְבַּע שְׂמִיכְעוּ
תְּבָמִים בְּכִרְכּוֹת הַרְיָ זֶה מוֹעֵה וְחִזּוֹר וּמְבַרְרָה
בְּמִטְבַּע. וְכֵל שְׂאִינֵנו אֹמֵר אֶמֶת וְנִצִּיב
בְּשִׁחְרִית וְאֶמֶת וְאֶמֶת בְּעֶרְבֵית לֹא יֵצֵא יְדֵי
חֹבְתָיו. הַקְּדִים בְּרִכְהָ שְׁנֵיהֶם לְכִרְכּוֹת רֵאשֻׁנָה
בֵּין בָּיִם בֵּין בְּלִיָּה בֵּין לְפָנֶיהָ בֵּין
לְאַחֶיהָ יֵצֵא לְפִי שְׂאִין סֵדֶר בְּכִרְכּוֹת.
בְּשִׁחְרִית פֶּתַח יוֹצֵר אֹר וְסִיּוּם מְעֵרִיב
עֶרְבִים לֹא יֵצֵא פֶתַח בְּמִעֵרִיב עֶרְבִים
וְסִיּוּם בִּיּוֹצֵר אֹר וְיֵצֵא וּבְעֶרְבִיב פֶּתַח בְּמִעֵרִיב
עֶרְבִים וְסִיּוּם בִּיּוֹצֵר אֹר לֹא יֵצֵא פֶתַח
בִּיּוֹצֵר אֹר וְסִיּוּם בְּמִעֵרִיב עֶרְבִים יֵצֵא שְׂפָל
הַכִּרְכּוֹת הַזֹּלְכּוֹת אַחַר חֲתִימָתָן:

יתרו יום חמישי תורה

יבין בקריאת המשנה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה' אחרונה דשם ב' לקנות הארת הח'
יתירה משבת הכאה:

כִּי וְשִׁפְטֵנו אֶת־הָעַם בְּכַל־עֵת וְהָיָה כָּל־הַדְּבָר הַגָּדוֹל
יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וּבְכַל־הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ־הֶם
וְהִקְלַ מְעַלְיָה וּנְשִׂאוּ אִתְּךָ: וַיְדַגְּנוּ ית עמא בכל עדן ויהי
כל פתגם רב יתון לותך וכך פתגם זער ידוגנו אנון ויקלון מנה ויסברון
עמך: כג אם אתה הדבר הזה תעשה וצוה אלהים
ויבִלֶת עֲמֹד וְגַם כָּל־הָעַם הַזֶּה עַל־מִקְמוֹ יָבֹא
בְּשָׂלוֹם: אִם ית פתגמא הדין תעבד ויפקדנה י ותפור למקם ואף

כל

רש"י

(כב) ושפטו וידוגנו לשון לוו: והקל מעליך. דבר זה להקל מעליך. והקל כמו והכבד
את לבו והכות את מואב ל' הוה: (כג) וצוה אלהים ויבלת עמד. המלך בנגזרה אם יזוה
אוקף לעשות כך הוכל עמוד (מכילתא) ואם יעכז על ידך לא הוכל לעמוד: וגם
כל העם הזה. אהרן נבד ואביהוא ושבעים זקנים הנלוים עתה עמך (מכילתא):

ושפטו

יתרו ליום חמישי

קנב

כָּל עֲמָא הָדִין עַל אֲתֵרָה יְהִי בְּשָׂלָם: שְׁלִישִׁי כִּד וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה
לְקוֹל חֲתָנוּ וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר אָמַר: וּקְבִי מֹשֶׁה לְמִימְרָא
דְּחִמּוּהֵי וְעַבְדִּי כֹּל דִּי אָמַר: כִּה וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנָשִׁים
חֵיל מִכְּרֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רָאשִׁים עַל־הָעַם שְׂרֵי
אַרְבָּים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת:
וּבַחַר מֹשֶׁה גִּבּוֹרִין דְּחִלָּא כִּכְדִּי יִשְׂרָאֵל וּכְמִי יִתְהוֹן רִישׁוֹן עַל עֲמָא רַבְנֵי
אַרְבִּין רַבְנֵי מֵאוֹתָא רַבְנֵי חֲמִשִּׁין וּרַבְנֵי עֶשְׂרִיתָא: כו וַיִּשְׁפְּטוּ אֶת־
הָעַם בְּכַל־עֵת אֶת־הַדְּבָר הַקָּשֶׁה וַיָּבִיאוּ אֶל־מֹשֶׁה
וּבְכַל־הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ־הֶם: וַיְדַגְּנוּ ית עמא בכל עדן ית
פתגם קשי מיתן קנת משה וכך פתגם זער דגינו אנון:

רש"י

(כו) ושפטו. ודיינין ית עמא: יביאו. מייסין: ישפטו הם. כמו ישפטו
(בחולס) וכן (רות ב') לא תעבורי כמו לא תעברי ותרגמו דיינין אינון. מקראות
העליונים היו לשון לוו לכך מתורגמין וידוגנו ייסון ידוגנו ומקראות הללו לשון עשייה:

נביאים ישעיה

א וְרָאשׁ אֶפְרַיִם שְׁמֵרוֹן וְרָאשׁ שְׁמֵרוֹן בְּיַד־מַלְיָהוּ אִם לֹא
תִּאֲמִינוּ כִּי לֹא תִאֲמִנוּ: וְרִישׁ אֶפְרַיִם שְׁמֵרוֹן וְרִישׁ
שְׁמֵרוֹן בְּיַד־מַלְיָהוּ אִם לֹא תִהְיֶינָהוּ בְּמִי נְבִיאָא אֲרִי לֹא תִתְקַיְּמוּ:
ב וַיִּוְסַף יְהוָה דְּבַר אֶל־אֲחָז לֵאמֹר: וְאוֹסִיף נְבִיאָא בְּיָי לְמַלְכָּא
עִם אֲחָז לְמִימְרָא: ג שְׂאֵל־לָךְ אֹת מַעַם יְהוָה אֶלְהֵיךָ הַעֲמֵק
שְׂאֵלָה אוּ תַגְּבִיהַ לְמַעַלָּה: שְׂאֵל לָךְ אֲתָא מִן קָדְשׁ יי אֶלְהֵיךָ שְׂאֵל
דִּי וְתַעֲבַד לָךְ גַּם עַל אֲרַעָא אוּ תִתְחַזֵּי לָךְ אֶת בְּשִׁמְיָא: ד וַיֹּאמֶר אֲחָז

לא

רש"י

(א) כי לא תאמנו. כי ידעתי אשר לא אמון זכס: (ב) ויוסף די. ואוסף
נביא דה': (ג) העמק שאילה. סאל חיזס אות בעמקי תהוס: או הגבת למעלה
לשאל

יתרו ליום חמישי

לא-אשאל ולא-אנסה את-יהוה: ואמר אהו לא אשאל ולא אנסה... קדם יי: ויאמר שמעו-נא בית דוד המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם את-אדתי: ואמר שמעו כען בית דוד הועיר לכוון דאיתו מתנו ית נבייא ארי תהלו אף ית פתנמי אלהי:

רש"י

לשאל אות בשמים: (ד) ולא אנסה. אין רלוני שיתקדש שם שמים ע"י: (ה) הראות אנשים. מייגעים לנביא ה': כי תלאו. בדברי-כס:

כתובים משלי ט"ז

א און שמעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין: אודנא דשמעא מכסננתא דחי בינת דחכמי תיבות: ב פורע מוסר מואם גפשו ושומע תוכחת קונה לב: מרש מרדוהא מסלי גפשיה ודשמיע מכסננתא דחי קני חוכמתא: ג יראת יהוה מוסר חכמה ולפני כבוד ענוה: דחלתיה דיי מרדוהא דחוכמתא ומן דמתיקר ידיו ענון: ד לאדם מערבי-לב ומיהוה מענה לשון: מן בר גש תרעיתא דלפא ומן יי ממלא דדישנא: ה בל-דרבי-איש נך בעיניו ותכן רוחות יהוה: בנהון ארתתיה דגברא דכין אינון בעיניו ואלהא מתקן ארתתיה:

רש"י

(ג) ולפני כבוד ענוה. הטובה נורמת שהכבוד בא: (ד) לאדם מערבי לב. הוא סודר עלחו ודבריו בלבו: ומח' מענה לשון. הקצ"ה משכילו בדבריו: (ה) תוכן רוחות. ומונה הלצות מי הטוב ומי הרע:

משנה מנחות פרק ג'

א הקומץ את המנה לאכול דבר שאין דרכו לאכול. להקטיר דבר שאין דרכו להקטיר בשר. רבי אליעזר פוסל. לאכול דבר שדרכו לאכול. להקטיר דבר שדרכו להקטיר. פחות מפיזת בשר. לאכול פחצי זית ולהקטיר פחצי זית בשר. שאין אכילה והקמרה

יוחנן

ברטנורא

פרק ג א הקומץ את המנה לאכול. חוץ לזמנו: דבר שאין דרכו לאכול. כגון הקומץ והלבושה: ולהקטיר. חוץ לזמנו: דבר שאין דרכו להקטיר. השירים שדרכן לאכול ואין דרכן להקטיר: בשר. דאין זו המנה מחשבה דבעלה דעמו אלא כל האדם: ר"א פוסל. דכתיב (ויקרא ז') ואם האכל יאכל מכשר ובה שלמיו בכל אכילות הכתוב מדבר

הח

יתרו ליום חמישי

קנג

מזמרפין: ב לא יצק. לא בלל. לא פתת. לא מלח. לא הניף. לא הגיש. או שפתתן פתות מרבות ולא משחן בשרות. נתערב המצה בקומץ חבתה. במנחת כהנים. במנחת כהן משיח במנחת נסכים בשרה. יבי יהודה אומר במנחת כהן משיח. ובמנחת נסכין פסולה. שזו בלידתה עבה. וזו בלידתה רכה. והן בולעות זו מזו: ג שתי מנחות שרא נקמצו. ונתערבו זו בזו. אם יבול לקמוץ מזו בפני עצמה. ומזו בפני עצמה בשרות. ואם לאו פסולות. הקומץ שנתערב

במנחה

ברטנורא

אחד אכילת אדם ואחד אכילת מוצה לומר לך כשם שפוסל אכילת אדם לאדם כגון שיריים אס השב עליהם לאדם לאכלם חוץ לזמנו. ואכילת מוצה למוצה. כגון קומץ אס השב עליו להקטירו שלא בזמנו כך פוסלת מהשבת אכילת אדם כגון שיריים אס השב עליהם למוצה להקטירו חוץ לזמנו. מדאפקיבור רחמנא לתרויהו בלי אכילה ש"מ כהדדי ניבחו ומחשבו מוז לזו ורכנ סברי להכי אפקא רחמנא להקטרה בלי אכילה לומר לך מה אכילה בכזית. אף מהשבת הקטר בכזית ולעולם אכילה כאורחיה משמע קומץ למוצה ושיריים לאדם. והלכה כחכמים: ב לא יצק. סדר המנחה בתחלה נותן שמן בכלי ואח"כ נותן הסלת ואח"כ חוזר ויוק שמן וכולל והכי מפרש בפ' אלו מנחות נקמלות: לא יצק ולא בלל בשר. כגון שנתן כל השמן שכלוג במתן ראשון שהוא קודם לעשייתה. דאי חסר שמנה. אמרי' בפ"ק (ד"א) שהיא פסולה ובגמ' בפרק מוצה דליקא משכבת ומפרש לא יצק. לא יצק כהן אלא זר. דמקמינה ואילך מלות כהונה אבל יליקא וכלילה כשרים בור. ולא כלל דקתני ע"כ לא כלל כלל. דכלילה ודאי אינה מעכבת ומחתי" ה"ק לא יצק כהן אלא זר או לא כלל כלל כשר: לא פתת. כדכתיב (ויקרא ז') פתות אותה פתים. אע"ג דבמנחת מחבת בלבד כתיב ה"ה לכל המנחות הנאפות תחלה כגון מחבת ומרחשת ומאפה. מילה לפותתן כלן ואח"כ קומץ. וזה אס לא פתת אלא כדי קמינה כשר: לא מלח. כל המנחה כולה אלא הקומץ דאלו מליחה הקומץ מעכבת היא: לא הניף. במנחת חוטא (ג"ל עומר) ומנחת קנאות דעטונות תנופה: לא הגיש. כדכתיב (סס) והגישה אל המוצה שהבן מוליכה אל המוצה ומגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן: פתיתים מרובות. גדולות יותר מהדין שפורש בהן. מנחת ישראל כיפל א' לשנים ושנים לר' ומכיל. ואזטרין לאשמועינן פתיתים גדולות ואף על גב דאשמועינן דאי לא פתת כשרה דסד"א דהאס הוא דאיכא תורת חלות עליהן אבל הכא דלאו תורת חלות איכא ולאו פתיתים איכא אימא לא קמ"ל: ולא משחן. הרקיקי הטעוני' משיחה כדכתיב (שמות כ"ט) ורקיקי מלות משוחים בשמן. אחר אפייתן מוסקו וחוזר ומוסקו עד שיכלה כל השמן שכלוג: במנחת כהנים בשרה. שכולן כליל כמוהו: במנחת כהן המשיח ובמנחת נסכים פסולה. לפי שהקומץ דמנחת ישראל כלילתו עבה לוג א' שמן לעשרון סולת. ומנחת נסכים ושל כהן משיח כלילתן רכה שלשה לזנים לעשרון כדכתיב במנחת נסכים (במדבר ט"ו) עשרון כלול כרביעית ההין שמן ובמנחת כהן המשיח הוא חומר (ויקרא ז') סלת מנחה תמיד. הרי היא לך כמנחת התמיד שהיה עשרון סלת כלול כרביעית ההין: והן בולעות זו מזו. הקומץ בולע ממנחת נסכים וממנחת כהן משיח ורכה שמן של מנחות הללו על הקומץ ומכעלות ליה והוי מנחה שלא הקטיר קומלה ופסולה הנקמלת אבל מנחת נסכים כשרה ולא הוי כריכה שמנה כיון שלא מדעת עירב השמן שכולעתו בעל לנכה וכמאן דליתיה. ואין הלכה כר' יהודה: ג אם יבול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה. שפלה זו כזר זה של כלי זה כזר זה ושאר מהן כדי קומץ שלא נתערב כשרות: ואם לאו פסולות. דאמר בת"כ מסלתה ולא מסולת חבתה: לא יקטיר. ואסילל כל המטורכות. דאין הקטרה מזה אלא בקומץ. ומקמץ נמי לא קמץ שני קומטים דלמא כזו קומץ יש מזה שנתערב וליכא קומץ שלם מהד מנחה ואס הקטיר כל המטורכת (היא) לא עלתה לבטלים

יתרו ליום חמישי

במנחה שלא נקבצה. לא יקמיר. ואם הקמיר זו שנקבצה עלתה
לבעלים. וזו שלא נקבצה לא עלתה לבעלים. נתערב קמצה בשיריה
או בשיריה שר הברתה לא יקמיר. ואם הקמיר עלתה לבעלים.
נמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה יצא והקריבו אין הציץ מרצה.
שהציץ מרצה על המא ואינו מרצה על היוצא. ונמא שיריה.
נשרפו שיריה נאבדו שיריה. כמדת רבי אליעזר בשרה. וכמדת
רבי יהושע פסולה. שלא בבלי שרת פסולה. רבי שמעון מכשיר.
הקמיר קמצה פעמים בשרה. ה הקומץ מעוטו מעטו מעטב את רובו.
העשרון מעוטו מעטב את רובו. הין מעוטו מעטב את רובו. השמן
מעוטו מעטב את רובו. הפולת והשמן מעטבין זה את זה. הקומץ
והלבונה מעטבין זה את זה. ו שני שיערי יום הכפורים מעטבין זה
את זה. שני כבשי עצרת מעטבין זה את זה. שתי חלות מעטבות זו
את זו. שני סדרים מעטבין זה את זה. שני בזיכים מעטבין זה את זה.

הסדרים

ברטנורא

לבעלים הוא לא נקמזה ואין מנחה נדבה ויתרה בלא קמיה: נתערב קמצה בשיריה לא
יקמיר. את כולה. משום דהשיריים אסורים להקמיר דכ' (ויקרא ב') לא תקטירו ממנו אשה
לה' כל שממנו לא יסוס הרי הוא בכל תקמיר: נמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה.
דכתיב (שמות כ"ח) ונשא אהרן את עון הקדשים אינו נושא אלא עון עומאה שיש בה לז קל
שהותר. מכלל' בנכור דכתיב בתמיד כמערדו ואפי' כעומאה: ואינו מרצה על היוצא.
ואף על גב דיש בו ממי לז קל שהותר מכללו בכמה שנסאסר יולא במשכן והותר בכמה
שננוכ ונעטון שלא היו שם קלטים אף עפ"כ אין הציץ מרצה ביואל דכתיב (סס) לרוא
להם לפני ה'. עון דלפני ה' אין. עון דיואל לא: ד' כמדת רבי אליעזר כשרה. על דעת
של ר"א דאמר בפ' כילד זולין. דס אף על פי שאין בשר אין קומץ אע"פ שאין
שיריים כשר להקמיר קומץ: כמדת רבי יהושע. דאמר אם אין בשר אין דס ה"נ פסול להקריב
הקומץ. והוא שלא נשתיר דבר מן השיריים שלא נעמא והלכה כרבי יהושע: שלא בבלי
שרת. שלא קדש הקומץ בכלי שרת אבל בתחלת המנחה כ"ע לא פליגי דבטי כלי כדאמרי בפ' שתי
הלחם: ורבי שמעון מכשיר. עמא דר"ס מפר' בנמ' משום דא"ק (ויקרא ז') קדש קדשים
היא כחטאת וכאס ומדאקיש רחמנא מנחה להטאת דעבודתו במתנה בלאבט ממס. ש"ס דקומץ
המנחה נמי אם רצה עובד' בידו בלא כלים ובלבד שיטבד בידו הימנית דומי' דהטאת של בו
אלבט דכתיב ביה (סס ד') ולקח הכהן מדם החטאת באלבטו. וכ"ע כדאמר אלבט וכהונה אינו
אלא ימין ואין הלכה כר"ס: הקמיר קמצה פעמיים. הני קומץ בפ"א והני קומץ בפעם אחרת
ודקא נקט פעמיים ותו לא דאין קומץ פחות משני ויתים וכי פליגי ליה לב"ס נמא שאין
הקמיר' בפחות מכוית ולפיכך כשרה אבל אם חלקה לג' או לד"ס דעביד ליה הקטרה פחותה
מכוית פסולה: ה מיעוטו מעטב את רובו. שאס חסר כ"ס פסול דא"ק מלא קומטו:
העשרון. מנחה שהיא פחותה מעשרון אפי' כ"ס פסולה: היין. הני הכין לפר ושלישית ההין
לאל. ורכיטית ההין לכנס: וכן השמן. כן למנחת נסכים. שהוא כשיעור היין. כן למנחת
נדבה שהוא לוג א' שם: הסולת והשמן. של מנחה: מעטבים וא"ו. דכתיב (סס ב') מנרשה
ומשמנה: הקומץ והלבונה מעטבים וא"ו. דכתיב (סס י') והרים ממנו בקומטו וגו' על כל
לבונתה: ו שני שיערי יד"ב. השעיר אשר עלה הנזיל לה' ושעיר המשתלה לעזאזל: שני
כבשי עצרת. שני כבשי שלמים שחיים שחיים חוכה על שתי הלחם: שתי חלות. שתי הלחם של

עלית

יתרו ליום חמישי

קנר

הסדרים והבזיכים מעטבין זה את זה. שני מינים שבנזיר. שלישה
שבפירה. ארבעה שבתורה. ארבעה שבפולחן. ארבעה שבמזדורע.
מעטבין זה את זה. שבע הזיות שבפירה מעטבות זו את זו. שבע
הזיות של בין הבדים ושעל הפרוכת ושעל מזבח הזהב מעטבות זו
את זו: ו שבעה קני מנורה מעטבין זה את זה. שבעה נרותיה מעטבין
זה את זה. שתי פרשיות שבמזוזה מעטבות זו את זו. ואפילו כתב
אחד מעטבין. ארבע פרשיות שבתפלין מעטבות זו את זו. ואפילו כתב
אחד מעטבין. ארבע ציציות מעטבות זו את זו. שארבעתן מצוה אחת.
רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות:

ברטנורא

עלית: ושני סדרים. שתי מערכות של לחם הפנים שש חלות לכל מערכת: שני בזיכין. שתי
כפות שבתן הלבונה ונתונים: כל ב' המערכות: הסדרים והבזיכין מעטבין וא"ו. שאס אין
מערכות של לחם על השלחן לא יתן בו את הבזיכין של לבונה. ואס אין בזיכין לא יתן את
הלחם: שני מינים שבנזיר. חלות מזיות וריקוי מזוה: ושלישה שבפירה. ארומה. ען ארו
ואווב ושי תולעת: ארבעה שבתורה. ארבעה מינים של לחם שמביאים על שלמי חודה.
חלות מזוה. וריקוי מזוה. וסלת מורכבת. וחלות לחם חמץ: ארבעה שבפולחן. לולב והתרוג
הדס וערבה אס נוטל ארבעתן בכל היום כולו אע"פ שנוטל א' מהן שחרית וא' בין הערבים
יול דקיי"ל לולב א"ז אגד אבל אס חיסר א' מן המינים ונטל כל הג' לא קיים מזוה כלל:
ד' שבמזדורע. ען ארו ואווב ושני תולעת והאפור הסיה: ו' הזיות שבפירה. אדומה דכתיב
(במדבר י"ט) והזה אל נכה פני אהל מועד מדמה שבע פעמים: ו' הזיות שבפירה. אדומה דכתיב
ביה"כ. דכתיב (ויקרא י"ז) ולפני הכפרה זה שבע פעמים: ושעל הפרוכת ושעל מזבח
הזהב. ביה"כ. כפר כהן משיח ובשר העלם דבר של לבד ושעירי ע"ז שכל אלו טעונים הויה
על הפרוכת ועל מזבח הזהב כמו שמפורש בפ' ויקרא ובאחרי מות. ושעירי ע"ז מרכיזין להו
מקרא דכתיב (סס ד') ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת. לפר זה פר כהן משיח. החטאת
אלו שעירי ע"ו. וד' מחנות שעל ארבע קרנות של מזבח הזהב נמי. מעטבות וא"ו אע"פ שלא
הוזכרו במנחה: ו שבעה קני מנורה. דכתיב (שמות כ"ה) וששה קנים יולאס מלדיה והקנה
האמצעי הרי שבעה קני מנורה: שתי פרשיות שבמזוזה. שבע. והיה אס שמוט: ואפילו
כתב א' מעטבין. אפי' אות א' שהיא דבוקה להכרתה ואינה מוקפת גויל כהלכתה פוסל
במזוזה ובתפלין וכס"ת: ארבע פרשיות שבתפלין. קדש. והיה כי יביאך. שבע והיה אס
שמוט: מעטבות וא"ו. כן בחפלה של ראש שנתבין כל פרשה ופרשה בקלף כס"ע. כן בחפלה
של יד שכל ארבעתן כחובס בקלף א': ארבעתן ארבע מצות. ואין מעטבות וא"ו ואין
הלכה כרבי ישמעאל:

גמרא מנחות דף ל"ה ע"ב

אמר רב יהודה קשר של תפלין צריך שיהא למעלה פני
שיהיו ישראל למעלה ולא למטה וצריך שיהא פלפי

פנים

רש"י

למעלה. בגובה הראש ולא למטה בראש: בלפי פנים. מנול עוקף ולא בלפי
הראש לישאל אחרינא כלפי פנים שיהא הקשר מצפנים והנזי של דל"ת

מנחות

יתרו ליום חמישי

פנים כדרי שיהיו ישראל לפני ולא לאתור. אמר רב שמואל בר בידרי אמר רב ואמרי לה אמר רבי אחא אריבא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב מנשיא אמר שמואל תפלין מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן. איני והא אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כגון מברך עליהן עובר לעשייתן. אביי ורבא דאמרי תרווייהו משעת הנחה ועד שעת קשירתה. אמר רב חסדא סח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך סח אין לא סח לא והא שלח רב חייה ברביה דרב הונא משמיה דרבי יוחנן על תפלה שר יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפלין. עד תפלין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפלין. אביי ורבא דאמרי תרווייהו לא סח מברך אחת סח מברך שתים. תנא סח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו וחוזר עדיה מעורכי המלחמה. תנא בשהוא מניח מניח שר יד ואחר כך מניח שר ראש ובשהוא חולץ חולץ שר ראש ואחר כך חולץ שר יד בשלמא בשהוא מניח מניח שר יד ואחר כך מניח של ראש דכתיב (וברים ו') וקשרתם לאות על ידך והדר והיו למוטפות בין עיניך אלא בשהוא חולץ חולץ שר ראש

ואחר

רש"י

מזמן כדאמרן ונויסקן לכר: בידרי. סס: מאמתי מברך עליהן משעת הנחתן: משעם הנחתן משעם לאחר שהניח: אביי ורבא דאמרי תרווייהו. מאי משעם הנחתן דקאמר משעם הנחה ועד שעת קשיר' דכיון דעדיין לא קשרן עובר לעשייתן הוא: בין תפלה לתפלה. בין של יד לשל ראש דסיפר קודם שיניח אותו על הראש: להניח. דכשל יד מסחיל להניח: מצות תפלין. דעכשו נומר את המנוח: לא סח. אין מצדך אלא על של יד בלבד: סח מברך שתים. כדשלח רב חייה: סח בין תפלה לתפלה. ולא בירך על של ראש אלא סמך על זרכס ראשונה: עבירה היא בידו וחוזר עלי' מעורכי המלחמה. כדאמרן בפרק משוח מלחמה סירא ורך הלכז מעבירות שבידו: והיו. משעם שחיס כל זמן שיהיו בין עיניך יסיו שחיס כל זמן שאותן של ראש מונחין אותן של יד נמי מונחין אלמא דראש חליץ ברישא:

יהרו ליום חמישי

קנה

ואחר כך חולץ שר יד מנא קן אמר רבה רב הונא אסברא לי אמר קרא (שם) והיו למוטפות בין עיניך כר זמן שבין עיניך יהיו שתים:

וזהר יתרו דף פ"ט ע"ב

אמר ליה רבי האי קרא בעי לאתישבא בארחי. פתיב ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מפנים ומפנות שם עולם אתן לו. אתן להם מפני ליה. מהו אתן לו. אמר ליה תא הוי ונתתי להם בביתי. מהו בביתי. כמה דאת אמר בכל ביתי נאמן הוא (שמוא דקב"ה אקרי בית). ובחומותי כמה דאת אמר על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים. יד ושם כלומר דישלפון נשמתי קדישין מדוכתא דא וההוא יד חולק באשלימותא טב מלייא מבגין ומפנתן. שם עולם אתן לו לההוא חולק שלים אשר לא יברת לדרי דרין. דבר אחר אתן לו לההוא דודע רזא דמקה ויתפון כמה דבעי לכוונא. תו אמר רבי שמעון פתיב (שמות ל"ה) לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת מאי טעמא. בגין דלא אתחזי דינא בהאי יומא. ואי תימא הא לגבוה סלקא. בכל משבתיכם קאמר ולא לגבוה וההוא דסלקא לגבוה לאכפיא לדינא אחרא סלקא דתנין אית אשא אכלא אשא. ואשא דמדבחה אכלא אשא אחרא. ובגניי כד אתגלייא עתיקא קדישא בהאי יומא מפל שאר יומין. ובזמנא דאתגלייא עתיקא לא אתחזי דינא כר. וכל עדיין ותתאין משתבחין בחדוותא שלימתא ודינא לא שלטא. תאנא כתיב פי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי ולא בששת. והני יומין קדישין עדיין אקרון יומי דשמוא קדישא אתפליל ברו ואינון אתפללין ביה. ופאה חילקיהון דישראל מפל עמין עובדי עבודה זרה עליהו כתיב (וברים ד') ואתם הדבקים ביי אליהם חיים כלכם היום:

הלכה פסוקה

הר"ם ה' ק"ט פ"א

יוסף לחק

מוסר

מלוקט

איהו זמן קריאת שמע בלילה מצותה משעת יציאת הכוכבים עד חצי הלילה ואם עבר ואמר וקרא עד שלא עלה עמוד השחר יצא ודי חובתו שלא אפרו עד תצות אלא כרי דמרחיק אדם * איהו זמן קריאת שמע בלילה מצותה משעת יציאת הכוכבים עד חצי הלילה ואם עבר ואמר וקרא עד שלא עלה עמוד השחר יצא ודי חובתו שלא אפרו עד תצות אלא כרי דמרחיק אדם

אשה

מן

יתרו ליום חמישי

מן הפשיעה: הקורא קריאת שמע של
ערכית אחר שעלה עמוד השחר קודם
הגז התפסה לא יצא ידו חובתו אלא אם
היה אנוס פגון שפור או חולה או ביוצא
גהן ואנוס שקרא בעת זה אינו אומר
השביבנו:
לבושה ונהיה שובב אצלה מה בחצי ימיו ואמר עניו
אלהו זכור בסוב ברוד במקום
שתנו: ואם בעל גפוש אפה דרוש נא פיום
הדברים האסורים בזמן פרישותה מפי
ספרים או מפי ספרים ותלמוד בעשות ולקנים
מצות ה' וגם ה' ימן הסוב לא ימנע טוב
להורכים בתמים:

ליל ששי

ציווי יהוה

כו וישלח משה את-חתנו וילך לו אל-ארצו: פ
ושלח משה ית-חמוהו ואזר לה לארעה: רביעי
יט א בחדש השלישי לצאת בני-ישראל מארץ
מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: בירחא תליתאה למפק
בני ישראל מארעא דמצרים ביומא הדין אתו למדברא דסיני:
ב ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחגו במדבר
ויחן שם ישראל נגד ההר: ונמצאו מרפידים ואתו למדברא
דסיני ושרו במדברא ושרא תמן ישראל למבול מורא: ג ובמשה עלה
אל-האלהים ויקרא אליו יהוה מן-ההר לאמר כה

תאמר

רשי

(כו) וילך לו אל ארצו לגייר בני משפחתו (מכילתא): (א) ביום הזה. (שבת
פ"ו) בראש חודש לא היה לריך לכתוב אלא ביום ההוא מהו ביום הזה
שהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו: (ב) ויסעו מרפידים. למה
הולך לחזור ולפרש מהיכן נסעו והלא כבר כתב שזרפידים היו חונים
במדבר סיני כשעמדו להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני מה ביאתן
למדבר סיני כשעמדו להקיש נסיעתן מרפידים כשעמדו: ויחן שם ישראל. כאיש אחד
בלב אחד אבל שחר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת (מכילתא): נגד ההר.
(מכילתא) למורחו וכל מקום שאתה מולא נגד פנים למרח: (ג) ומשה עלה.

ביום

יתרו ליל ששי

קנו

תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: ומשה סלק
לקדם יי וקרא לה יי מן מורא קמימר פדגו תימר לבית יעקב ותתנו
לבני ישראל: ד אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים
ואשא אתכם על-כנפי נשרים ואבא אתכם אלי:
אתון חותנו די עבדית למצרים ונמלית יתכון פדעל גדפי נשרין וקרבית
יתכון לפלחני: ה ועתה אם-שמעו תשמעו בקלי
ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגלה כבכל-העמים
כי-לי בל-הארץ: וכען אם-קבא תקבלון קמימרי ותמרון ית
קמי ותהון קדמי חביבין סבל עממיא ארי די לי כל ארעא: ו ואתם
תהיו לי מלכות כהנים וגוי קדוש אלה הדברים

אשר

רשי

ביום השני וכל עליותיו בהשכמה היו שנאמר (שמות ל"ד) וישכס משה בצקר:
כה תאמר. בלשון הזה וכסדר הזה (שבת פ"ו): לבית יעקב. אלו הנשים
תאמר להן בלשון רכה: ותגיד לבני ישראל. עוגשין וקדוקין פרש לזכרים דברים
הקשין כגידין (מכילתא) (ד) אתם ראיתם (שבת פ"ו) לא מסורת היא בידכם ולא
בדברים אני משגר לכם לא בעדים אני מעיד עליכם אלא אתם ראיתם אשר
עשיתי למצרים על כמה עבירות היו חייבין לי קודם שזווגו לכם ולא נפרעתי
מהם אלא על ידכם: ואשא אתכם. (מכילתא) זה היום שבאו ישראל לרעמסס
שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן ולשעה קלה כשבאו ליסע וללחץ נהקבצו כלם
לרעמסס ואונקלוס תרגם ואשא ואטלית יתכון כמו ואסיע אתכם תיקן את הדבור
דרך כבוד למעלה: על כנפי נשרים. כנשר הנושא גוזליו על כנפיו שכל שאר
העופות נותנים את בנייהם בין רגליהם לפי שמתיראין מעוף אחר שפורח על
גביהם אבל הנשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם שמתיראין מעוף אחר שפורח על
עוף אחר פורח על גביו לכך נותנו על כנפיו אומר מוטב יכנס החץ בי ולא בבני
אף אני עשיהו כן ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מזרים וגו' והיו
מזרים זורקים חלים ואבני בליסטראות והענן מקבלם: ואבא אתכם אלי.
כתרגומו: (ה) ועתה. אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מאחן ואילך שכל התחלות
קשות (מכילתא שבת פ"ו): ושמרתם את בריתי. שאכרות עמכם על שמירת
התורה: סגלה. אומר חביב כמו (קהלת ב') וסגלת מלכים כלי יקר ואבנים
עובות שהמלכים גונזים אותם. כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות ולא תאמרו
אדם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם ומה יש לי עוד שאתם תצחקו נכרת כי
לי כל הארץ והם בעיני ולפני לכלום: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים.

שרים

אֲשֶׁר תִּדְבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְאַתִּין תְּהוֹן קְדָמִי מִלְכִין
 כְּהִנֵּן וְעַם קְדִישׁ אֲנִין פְּתַנְמִיא דִּי תַמְגַּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : חֲמִישִׁי ז' וַיָּבֹא
 מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזֻקְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה : וְאַתָּא מֹשֶׁה וַקְרָא קִסְבֵי
 עֲמָא וּסְדֵר קְדָמִיהוֹן ית כָּל פְּתַנְמִיא הָאֲרִין דְּפַקְדָּה יי ח וַיַּעֲנוּ כָּל־
 הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּע
 מֹשֶׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה : וְאַתִּיבֹו כָּר עֲמָא פְּתָדָא
 וַאֲמָרוּ כָּר דִּי מְלִיל יי נַעֲבֵד וְאַתִּיב מֹשֶׁה ית פְּתַנְמִי עֲמָא קְדָם יי :
 ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֲרִיךְ
 בְּעַב הָעֵנָן בְּעַבֹּור יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עַמּוּךְ וְגַם־
 בְּךָ יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם וַיְגַד מֹשֶׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה :
 וַאֲמַר יי קְמִשָּׁה הָא אֲנָא מִתְגַּלִּי לְךָ בְּעֵינָא דְּעֵנְנָא כְּדִיל דְּיִשְׁמַע עֲמָא
 בְּמַלְאוּתֵי עַמּוּךְ וְאַף בְּךָ יִחְיִמְנוּ לְעַלְמִים וְחַוִּי מֹשֶׁה ית פְּתַנְמִי עֲמָא קְדָם
 יי : וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקַדְשֵׁתֶם
 הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבָסוּ שַׂמְלֹתֶם : וַאֲמַר יי קְמִשָּׁה אֲרִי לְךָ עֲמָא
 וְתַנְמְנוּן יוֹמָא דִּין וּמָחָר וַיַּחֲרֹן לְכַוְשִׁיהוֹן : יא וְהָיוּ נֹכְבִּים לַיּוֹם
 הַשְּׁלִישִׁי כִּיוֹם בְּיָוִם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָּל־

רש"י
 שריס כמה דאח אמר (ש"ז ח') ובני דוד כהנים היו: אלה הדברים. לא פחות
 ולא יותר: (ח) וישב משה את דברי העם וגו' ציוס המחרת שהוא יום שלישי
 שהרי צהשכמה עלה וכי לריך היה משה להשיב אלא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ
 ממה שלא אמר הואיל ויודע מי ששלחני איני לריך להשיב: (ט) בעב
 הענן. צמטצה הענן והו ערפל: וגם כך. גם צנצניאס הכאים, אחר כך: ויגד
 משה וגו'. ציוס המחרת שהוא ד' לחדש: את דברי וגו'. תשובה
 על דבר זה שמעתי מהם שרונס לשמוע ממך אינו דומה השומע מפי שליח
 לשומע מפי המלך רנונו לראות את מלכנו: (י) ויאמר ה' אל משה. ח"כ
 שמוזיקין לדבר עמס לך אל העס' ומדשתם. וזמנתם שיכינו עלמס היום
 ומחר: (יא) והיו נכבים. מוצלס מאשה (מכילתא): ליום השלישי. (מכילתא)
 שהוא ששה צחדש וצחמישי צנה משה את המוצח תחת ההר ושסיס עשרה מצצה

הָעָם עַל־דֵּבַר סִינֵי : וַיְהוֹן זְמִינִין לְיוֹמָא תְּלִיתָאָה אֲרִי בְּיוֹכָא
 תְּלִיתָאָה יתְגַלִּי יי לְעֵינֵי כָּר עֲמָא עַל מוֹרָא דְּסִינֵי : יב וְהַגְבַּלְתָּ אֶת־
 הָעָם סָבִיב לְאֹמַר הַשְּׁמָרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּחָר וּנְגַע
 בְּקַצְהוּ כָּל־הַנְּגַע בְּחָר מוֹת יוֹמָת : וְתַתְחִם ית עֲמָא סְחֹור
 סְחֹור קְמִימַר אֶסְתַּמְרוּ לָכוֹן מִקְמַסְק בְּמוֹרָא וְלִמְקַבֵּב בְּסוּפָה כִּי דִיקְרַב
 בְּמוֹרָא אֶתְקַמְלָא יתְקַמַּר : יג לֹא־תִנַּע בּוֹ יָד כִּי־מִקּוֹל יִסְקַל
 אִזְיָרָה יִירָה אִם־בְּהִמָּה אִם־אִישׁ לֹא יִחִיה בְּמִשְׁלַח
 הַיָּבֵל תִּמָּה יַעֲלוּ בְּחָר : לָא תִקְרַב בְּהָ יָדָא אֲרִי אֶתְרַנְמָא
 יתְרַגַּם או אִשְׁתַּדָּאָה יִשְׁתַּדִּי אִם בְּעִירָא אִם אֲנַשָּׁא לָא יתְקַים בְּמִינַד
 שׁוּפְרָא אֲנִין מְרַשֵּׁן מִמַּסְק בְּמוֹרָא : יד וַיֵּרֵד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־
 הָעָם וַיְקַדְּשׁ אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שַׂמְלֹתֶם : וַנִּחַת מֹשֶׁה
 מִן מוֹרָא קֹדֶת עֲמָא וְזַמִּין ית עֲמָא וְחַרְרוּ כְּבוֹשִׁיהוֹן : טו וַיֹּאמֶר אֶל־
 הָעָם הָיוּ נֹכְבִּים לַשְּׁלִישִׁת יָמִים אֶל־הַנְּגַשׁוּ אֶל־אִשָּׁה :

ואמר
 רש"י
 כל הענין האמור צפ' ואלה המשפטים ואין מוקדם ומאוחר צחורה: לעיני כר
 העם. מלמד שלא היה צהס סומא שנתרפאו כלס (מכילתא): (יב) והגבלת. קבע
 להס תחומין לסימן שלא יקרצו מן הגבול והלאה: ראמר. הגבול אומר להס
 השמרו מעלות מכאן והלאה וחסה תזכירס על כך: ונגע בקצחו. אפילו בקלה:
 (יג) ירה יירדה. (סנהדרין מ"א) מכאן לנסקלין שהס נדחין למטה מצית הסקילה
 שהיה צצה שתי קומות: יירדה. יושלך למטה לארץ כמו (שמות ט"ו) ירה ציס:
 במשך היובל. כשימשך היובל קול ארוך הוא סימן סילוק שכינה והפסקת הקול
 וכיון שנסתלק הס רשאין לעלות: היובל. הוא שופר של איל שכן צערביא
 קורין לדכרא יובל וסופר של אילו של ילחק היה: (יד) מן החר אל העם.
 מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן הסר אל העס: (טו) היו נכבים
 לשלשת ימים. לסוף ג' ימים הוא יוס ד' שהוסיק משה יוס אחד מדעתו
 כדצרי ר' יוסי (צצה פ"ז) ולדצרי האומר צשעה צחדש ניטנו עשרת הדצרות
 לא הוסיק משה כלום. ולשלשת ימים כמו ליום השלישי: אל תגשו אל אשה. כל
 ג' ימים הללו כדי שיהיו הנשים עובלות ליום השלישי ותהיינה עהורות לקבל הורה
 שאס ישמשו תוך שלשת ימים עמא תפלוט האשה שצצה זרע לאחר צבילתה ותחזור
 והטמא

יתרו ליום שני

ואמר לעמא הוּו זמינן לתלתא יומין קא תקרבון לצד אתתא :
טו ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת
וברקום וענן כבד על החר וקל שפר חזק מאד
ויחרד כל העם אשר במחנה : ויהו ביוםא תליתאה במהו
צפרא ויהו קליו וברקיו ועננא תקיף על מורא וקל שופרא תקיף לתרא
ווע כל עמא די במשריתא : ויוצא משה את העם לקראת
האלהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית החר :
ואפיק משה ית עמא לקדמות מורא די מן משריתא ואתעתדו בשפול
מורא : יח וחר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו
יהו באש ויער עשנו בעשן הכבשן ויחרד כל
החר מאד : ומורא דסיני תנן פלה מן קדם דאתגלי עלוהי :

קול השפר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים
רש"י יעננו
וטעמא אכל משסתה ג' ימים כבר הזרע מסריח ואינו ראוי להזריע וטורח
מלטמא את הפולטת : (טו) בהיות הבקר. מלמד שהקדים על ידס מה שאין דרך
בשר ודם לעשות כן שיהא הרב ממתין לתלמיד וכן מלינו (ביחזקאל ג') קום לא
אל הבקעה וגו' ואקום ואלא אל הבקעה והנה עם כבוד ה' עומד : (יז) לקראת
האלהים. (מכילתא) מגיד שהשכינה ילכה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה וזהו
שנאמר (דברים לג) ה' מסיני בא ולא נאמר לסיני בא : בתחתית החר .
לפי פשוטו ברגלי החר ומדרשו שנתלש החר ממקומו וכפפה עליהם כניגית (שבת
פח) : (יח) עשן כרו. אין עשן זה שם דבר שהרי נקוד השי"ן פת"ח אלא ל' פעל
כמו אמר שמר שמע לכך תרגומו חן כוליה ולא תרגם חננא וכל עשן שבמקרא
נקודים קמ"ן מפני שהם שם דבר : הכבשן. של סיד יכול ככבשן זה ולא יותר
ת"ל בוער באש עד לב השמים. ומה ת"ל כבשן לשבר את האזן מה שהיא יכולה
לשמוע נותן לצריות סימן הניכר להם כיוצא בו (הושע י"א) כאריה ישאג וכי מי
נתן כח בארי אלא הוא והכחוב מושלו כאריה אלא אנו מכנין ומדמין אותו לצריותיו
כדי לשבר את האזן מה שיכולה לשמוע. וכיוצא בו (יחזקאל ח') וקולו כקול מים
רבים וכימי נתן קול למים אלא הוא ואתה מכנה אותו לדמותו לצריותיו כדי לשבר את
האזן : (יט) הולך וחזק מאד. מנהג הדיוט כל זמן שהוא מאריך לתקוע קולו
מתליש וכזהו אכל כאן הולך וחזק מאד ולמה כך מתחלה לשבר אזניהם מה שיכולין
לשמוע

יתרו ליל ששי

קנח

יעננו בקור : ויהו קל שופרא אזל ותקף לתרא משה ממר ומן
קדם : מתעני דה בקר : ששיב וירד יהוה על החר סיני אל
ראש החר ויקרא יהוה למשה אל ראש החר
ויער משה : ואתגלי : יי ער מורא דסיני לריש מורא וקרא : למשה
לריש מורא וסדיק משה : כא ויאמר יהוה אל משה רד הער
בעם פני החרסו אל יהוה לראות ונפל ממנו רב :
ואמר : למשה חות אסחיד בעמא דילמא יפגרון קדם : למשה ויפג
מנהון סגי : כב וגם הכהנים הנגשים אל יהוה יתקדשו
פוי פרץ בהם יהוה : ואף פתניא דקריבין לשמשא קדם :
יתקדשו דילמא יקטול בהון : כג ויאמר משה אל יהוה
לא יוכל העם לעלות אל החר סיני כי אתה העדתה
בנו לאמר הגבל את החר וקדשתו : ואמר משה קדם :
לא יפול עמא למסק למורא דסיני ארי את אסחדת בנא למימר פתחים
ית מורא וקדשה : כד ויאמר אליו יהוה לדירד ועלית

אחה רש"י
לשמוע : משה ידבר . כשהיה משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל שהרי לא
שמעו מפי הגבורה אלא אנכי ולא יהיה לך והקב"ה מסייע לתת בו כח להיות
קולו מנביר וגשמע : יעננו בקור. יעננו על דבר הקול כמו (מ"א י"ח) אשר יענה
באש על דבר האש להורידו : (ב) וירד ה' על הר סיני. יכול ירד עליו ממש ת"ל
(שמות כ') כי מן השמים דברתי עמכם (מכילתא) מלמד שהרכין שמים העליונים
ותחתונים והלעטן על גבי החר כמלע על המטה וירד כסא הכבוד עליהם :
(כא) הער בעם. התרה בהם שלא לעלות בהר : פן יחרסו וגו'. שלא יחרסו את
מלכס ע"י שתאוסם אל ה' לראות ויקרבו ללד החר : ונפל ממנו רב. (מכילתא)
כל מה שיפול מהם ואפילו הוא יחידי חשוב לפני רב : פן יחרסו. כל הריסה
מפרדת אסיפת הבנין אף הנפרדין ממלכ אנשים הורסים את המלכ : (כב) וגם
הכהנים. אף הכהנים שהעבודה בהם (זבחים קט"ו) הנגשים אל ה'. להקריב
קרבות אף הם אל יסמכו על חשיבותם לעלות : יתקדשו. יהיו מזומנים
להתלכ על עמדן : פן יפרץ. ל' פרעה יהרוג בהם ויעשה בהם פרעה : (כג) לא
יוכל העם. איני לריך להעיד בהם שהרי מותרין ועומדין הם היום ג' ימים ולא
יוכלו

לשנאי בד משלמין בגניא למחמי בטר אבהתהון: ו ועשה חסד
לארץ לאהבי וגשמי מצותי: ס ועבד מיכו לאלפי
דרין לרממי ולנמרי פקודי: ז לא תשא את שם יהוה אלהיך
לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר ישא את שמו
לשוא: פ לא תימי ית שמא דיי אלהי למננא ארי לא יזפי יי ית
דיימי בשמיה לשקרא: ח זכור את יום השבת לקדשו:
תני דכיר ית יומא דשבתא לקדשותה: ט ששית ימים תעבד
ועשית כלאכתך: שתא יומין תפליח ותעבד כל עבדתך:
י ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כלא
מלאכה אתה ובעדך וביתך עבדך ואמתך ובהמתך
וגרך אשר בשעריך: ויומא שביעאה שבתא קדם יי אלהיך
לא תעבד כל עבדתא את ובך וביתך עבדך ואמתך ובשעריך

די

רש"י

מעשה אבותיהם צדיקים (סנהדרין כ"ז): (ו) נוצר חסד. שאלו עושה לשלם שכר
עד לאלפים דור נמלאת מדה טובה יתירה על מדה פורענות אחת על חמש מאות
שזו לארבעה דורות וזו לאלפים (סוטה י"א): (ז) לשוא. (השני ל' שקר כתרנומו)
כחא דתימר אזי זהו שבועה שזו נשבע לשנות את הידוע על עמוד של אבן שהוא
של זהב (הראשון ל' מגן כתרנומו) זה הנשבע לחנם ולהבל על של עץ עץ ועל
אבן אבן (שבועות כ"ט מכילתא): (ח) זכור. זכור ושמור בדבור אחד נאמרו וכן
(שמות ל"א) מחלליה מות יומת (במדבר כ"ח) וביום השבת שני כבשים וכן (דברים
כ"ב) לא תלכש שפטו גדילים תעשה לך וכן (ויקרא י"ח) ערות אשה אחיך
(דברים כ"ה) יבמה יבא עליה הוא שנאמר (סנהדרין כ"ב) אחת דבר אלהים
שמים זו שמעתי. זכור לשון פעול הוא כמו (ישעיה כ"ב) אכול ושמו (ש"ב ג')
סלוד ובכה וכן פתרונו כמו לב זכור תמיד את יום השבת שאם נזדמן לך חפץ
יפה תהא מזמינו לשבת (בילה ט"ז): (ט) ועשית כל מלאכתך: כשפכה שבת
יבא צפויך כאלו כל מלאכתך עשויה שלא תהרהר אחר מלאכה
(מכילתא). (י) אתה ובנך ובתך. אלו קטנים או אינו אלא גדולים
אמרת הרי כבר מחהרין הם אלא לא בא אלא להזכיר גדולים על שבת
הקטנים והיו ששנינו (שבת קכ"א) קטן שבה לכבוד אין שומעים לו מפני
ששבתו

די בקרן: יא כי ששית ימים עשה יהוה את השמים
ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום
השביעי על כן ברוך יהוה את יום השבת ויקדשוהו: ס
ארי שתא יומין עבד יי ית שמאי ית ארעא ית ימא ית כל די כהון
ונח כי מא שביעאה ער פן בריך יי ית יומא דשבתא וקדשה:
יב בבר את אביך ואת אמה למען יארכון ימיה על
הארמה אשר יהוה אלהיך נתן לך: ס יקד ית אבוק ית
אפך בדי דיורכון יומיה ער ארעא דיי אלהי יתב לך: יג לא
תרצה ס לא תנאף ס לא תגנב ס לא תענה
ברעך עד שקר: ס לא תקטול נפש. לא תגוף. לא תגנוב. לא
תסד בבתך סחודתא דשקרא: יד לא תחמד בית רעך ס
לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמורו
וכל אשר לרעך: פ לא תחמד בית חברך לא תחמד אמת
חברך ועבדו ואמתו ותורה וחמרה וכל די לחברך: שביעי מו וכל
העם ראים את תקולת ואת תלפידם ואת קול

השפר

רש"י

ששיתו עליך: (יא) וינח ביום השביעי. כשיכול הכתיב בעלמו מנוחה ללמד
סימנו ק"ל לאדם שמלאכתו בעמל וביגיעה שיהא נוח בשבת: ברך ויקדשוהו.
ברכו כמון לכופלו בששי לחס משנה וקדשו כמון שלא היה יורד בו: (יב) למען יארכון
ימיה. (מכילתא) אם תכבד יארכון ימיה ואם לאו יקלדון שדברי סגרה מועדקון הם
מדרשין מכלל הן לאו ומכלל לאו הן: (יג) לא תנאף אין גיאוף אלא באשה איש
שנאמר (ויקרא כ') מות יומת הכוהן והכוהנת ואמר (יחזקאל י"ז) האשה המנאפת
תחת אישה תקח את זרעיה: לא תגנוב. בגונב נפשות הכסופ מדבר לא תגנובו
בגונב ממון או אינו אלא זה בגונב ממון ולהלן בגונב נפשות אמרת דבר הלמד
מענינו מה לא תרלח לא תנאף מדבר שחייבין עליהם מיתה כ"ד אף לא תגנוב
דבר שחייב עליז מיתה כ"ד (סנהדרין פ"ו): (טו) ובר העם רואים. מלמד שלא
היה בהם אחד סומא ומנין שלא היה בהם אלס ק"ל וימנו כל העם ומנין שלא היה
בהם חרש ס"ל נעשה גשמע (מכילתא): רואים את הכבודות. רואין את הכבודות
שאי אפשר לראות במקום אחר (שם): את הכבודות. היזלחין מפ הכבודות: וינעו.

ס

מוֹצֵחַ אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי לֹא תִבְנֶה אֶתְהוּ גִזֵּית כִּי
תִּרְבֶּה הַנֶּפֶת עָלֶיךָ וְתִחַלְלֶהּ: וְאִם מִדְּבַח אֲבָנִים תִּעֲבֹד
קָדְמִי לֹא תִבְנֶי יִתְחַוּ פְּסִיחַ לֹא תִרִים תִּרְבֶּה עֲלֶיךָ וְתִחַלְלֶנָּה: כִּג וְלֹא
תַעֲלֶה בְּמַעֲלֹת עַל־מוֹצְחֵי אֲשֶׁר לֹא־תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ
עָלָיו: וְלֹא תִסַּק בְּבִרְצוֹן עַל מִדְּבַחֵי הָאֵל תִּתְגַּלִּי עֲרֹתֶיהָ עָלָיו:

פ פ פ

פ"ג. יונד"ב סימן. ומפסירין בשנת מות המלך עזיהו בישיעה סימן ו':

רש"י

ובלשון כאשר הם משמשים: גזית. לשון גזיזה שפוסלן ומכסתן בצרול: כי חרבך
הנפת עליה. כרי כי זה משמש בל' פן שהוא דילמא פן תניף חרבך עליה: ותחללה.
סא למדה שאם הנפת עליה צרול חללה (פ"ג דמדות) שהמזבח נברא להאריך מיו
של אדם והצרול נברא לקלר ימיו של אדם אין זה בדין שיוקף המקלר על המאריך.
ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים לפיכך לא יבא עליו כורס
ומחבל והרי דברים ק"ו ומה אביהם שאינם רואים ולא שומעים ולא מדברים ע"י
שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם צרול המטיל שלום בין אדם לאשתו
בין משפחה למשפחה בין אדם לחבירו על אדם כמה וכמה שלא שבחוהו פורענות:
(כב) ולא תעלה במעלות. כשאדם בונה כבש למזבח לא תעשה מעלות מעלות
אשקלונ"ש בלעו (שמופתן שחלפנן) אלא חלק יהא ומשופע: אשר לא תגלה
ערוֹתֶיהָ. שעי' המעלות אהי לריך להרחיב פסיוֹתֶיהָ והע"פ שאינו גלוי ערוה ממש
שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד מ"מ הרחבה הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא
ואתה נוהג בהם מנהג בזיון והרי דברים ק"ו ומה אביהם הללו שאין בהם דעת
להקפיד על בזיון אמרה תורה האיל יש בהם טורח לא תנהג בהם מנהג בזיון
חכיך שהוא בדמות יולדך ומקפיד על בזיונו על אדם כמה וכמה:

הפמרת יתרו בישעיה סימן ו'

א בְּשַׁנְת־מוֹת הַמִּקֵּד עֲזִיחוּ וְאַרְאֶה אֶת־אֲדֹנָי יוֹשֵׁב עַל־כַּסֵּא
רָם וְנִשְׂא וְשׁוֹלֵיו מַלְאִים אֶת־הַהֵיכָל: שְׂרָפִים
עֹמְדִים מִפְּעֵל לוֹ שֵׁשׁ בְּנָפִים שֵׁשׁ בְּנָפִים לְאַחַד בְּשָׂתִים
יְכַפֶּה פָּנָיו וּבְשָׂתִים יְכַפֶּה רַגְלָיו וּבְשָׂתִים יַעֲוֹפֶף: וְקָרָא
זֶה אֲרִיזָה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כֹל
הָאָרֶץ בְּבוֹדוֹ: וְיִנְעוּ אַמּוֹת הַסְּפִים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא וְהַבֵּית

ימלא

יִמְלֵא עֵשֶׂן: ה וְאָמַר אֲוִי־לִי כִי־נִדְמִיתִי כִּי אִישׁ טָמֵא־
שִׁפְתַיִם אָנֹכִי וּבִתּוֹךְ עַם־טָמֵא שִׁפְתַיִם אָנֹכִי יוֹשֵׁב כִּי אֶת־
הַמִּלֵּךְ יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי: ו וַיַּעַף אֵלָי אֶחָד מִן־הַשְּׂרָפִים
וּבִידּוֹ רִצְפָה בְּמַלְקָחִים לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ: ז וַיִּנְעַע עַל־פִּי
וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִגַּע זֶה עַל־שִׁפְתֶיךָ וְסַר עֲוֹנֶךָ וְחִטְּאתֶךָ תִּכַּפֵּר:
ח וַאֲשַׁמְעֵ אֶת־קוֹל אֲדֹנָי אִמֵּר אֶת־מִי אֲשַׁלַּח וּמִי יִקְדֶּלֶנּוּ
וְאָמַר הִנְנִי שֹׁדְחָנִי: ט וַיֹּאמֶר לָךְ וְאָמַרְתָּ לְעַם הַזֶּה שְׁמַעוּ
שְׁמוֹעַ וְאֶל־תִּבְיִנוּ וְרָאוּ רָאוּ וְאֶל־תִּדְעוּ: י הַשָּׁמַן לִב־
הָעַם הַזֶּה וְאֲזַנְי הַכֹּהֵן וְעֵינָיו הִשְׁעוּ פְּנֵי־רְאֵה בְּעֵינָיו וּבְאֲזַנְיו
יִשְׁמַע וּלְבָבוֹ יִבִּין וְיִשָּׁב וּרְפָא לוֹ: יא וְאָמַר עַד־מַתִּי אֲדַנִּי
וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם־שָׂאוּ עֵרִים מֵאִין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאִין
אֲדָם וְהֵאֲדַמְהָ תִּשְׂאָה שְׂמִמָּה: יב וְרַחֵק יְהוָה אֶת־הָאָדָם
וְרַבָּה הַעֲזוּבָה בְּקִרְבַּי הָאָרֶץ: יג וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂירֶיהָ וְשִׁבְתָּ
וְהִיתָה לְבַעַר כְּאֵלֶּה וּכְאֵלֶּזֶר אֲשֶׁר בְּשַׁלְכֹת מִצְבַּת כָּס וְרַע
קָדָשׁ מִצְבַּתֶּיהָ:

כאן מסיימן הספרים

א וַיְהִי בַיּוֹם אֲחִזוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּדַעְוִיָּהוּ מִלֵּךְ יְהוָה עָלֶיהָ רָצִין
מִלֵּךְ־אָרֶם וּפְקַח בֶּן־רְמִלְיָהוּ מִלֵּךְ־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם
לְטַלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכַל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ: ב וַיִּזְדַּר לְבֵית הַדָּד
לְאָמַר נַחֵה אָרֶם עַד־אֲפָרַיִם וַיִּנְעַע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנֹעַ עֲצִי־
יַעַר מִפְּנֵי־דוּחַ: ג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יִשְׁעִיהוּ צֹא־נָא לְקִרְאֵת
אֲחִזוּ אֶתְהָ וְשָׂאֵר יוֹשֵׁב בְּגִד אֶל־קִצְהָ תַעֲלֶת הַבְּרִכָּה
הַעֲרִיזָנָה אֶל־מַסְלַת שְׂדֵה כּוֹבֵם: ד וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַשְׂמֵד
וְהַשְׁקֵם אֶל־תִּירָא וּלְבַבְךָ אֶל־יְיָךְ מִשְׁנֵי זְנִבּוֹת הָאֲזֹדִים
הַעֲשֵׂנִים הָאֵלֶּה בְּחַר־יָאֵף רָצִין וְאָרֶם וּבְדַמְלִיָּהוּ: ה יֵשֶׁן כִּי־

הפטרת יתרו

יען ערף ארם רעה אפרים וקדרמליו לאמר: ינעלה ביהודה ונקיצנה ונקיצנה אלינו ונמליך מלך בתוכה את בן טבאל: כי יילד ידלנו בנתן לנו ותתי המשחה על שכמו ויקרא שמו פרא יוען אל גבור אביעד שר שלום: ה לסרפה המשחה וישלום אין קץ על פסא דוד ועל ממלכתו להכין אתה וקסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת יהוה צבאות תעשה זאת:

לסרפה קי

אחר קריאת פרישת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומזמור ה' מלך נאות לבש (או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך) יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה פרה פרק ו'

חמשה שמלאו חמשה חביות לקדשן חמשה קדושין ונמלכו לקדשן קדוש אחד או לקדשן קדוש אחד ונמלכו לקדשן חמשה קדושין. חרי כלן בשרים. יחיד שמלאו חמשה חביות לקדשן חמשה קדושין. ונמלך לקדשן קדוש אחד. אין בשר אלא אחרון. לקדשן קדוש אחד ונמלך לקדשן חמשה קדושין. אין בשר אלא זה שקדש ראשון. אטר קדש קדש את אלו אין בשר אלא ראשון. קדש לי את אלו חרי כלם בשרים: הממלא באחת ידו ועושה מלאכה באחת ידו.

הממלא

ברטנורא

פרק זא חמשה. לקדשן ה' קדושין. כל חבית וחבית נפיש: ונמלכו לקדשן קדוש אחד. לפרות חמשהן בתוך כלי גדול ולקדם הכל צבה אחת: חרי בולן בשרים דהואיל וכ"א ממלא הכלי ש'ו אין כהן מלאכה פוסלת נמים בין מלאוי להטלת האטר נמים: היחיד שמלא חמש חביות כו' אין בשר אלא אחרון. שהמלאוי הראשון נפסל במלאכה שעשה כשמלא את השני קודם כנתן את האטר הראשון וכן השני נפסל כשמלא את השלישי וכן כולם ואם מתחילה היה ממלא חמשה חביות זו אחר זו או אפילו מאה חביות כדי לקדשן קדוש א' כגון שצריך לכוות על כלים הרבה לא היו פוסלין וע"ז וכו' כשרים דהכל נחשבים מלאוי א'. אבל כשממלא מתחילה לפס חמשה קדושין כלן פוסלין זה על זה משעם מלאכה שהיא פוסלת נמים עד שפיל האטר הלכך אין כשר אלא אחרון: ונמלך לקדשן חמשה קדושין. שקדם זו לפניה וזו לפניה: אין בשר אלא זה שקדש ראשון. לפי שקדוש ראשון חשיב מלאכה לאחרים שהיו ממלאים ולא נתן לזוכן אטר דעד שיקן את האטר מלאכה פוסלת נמים: אמר לאחר קדש לך את אלו. כיחיד שמלא חמשה חביות לקדשן קדוש אחד ואמר לאחר קדש לך את אלו וקדשן האטר חמשה קדושין: אין בשר אלא ראשון. דכיון שאמר ליה קדש לך ונתן לו נעשו שלו וכאילו מלאן הוא והקדוש שקדם ראשון נעשה מלאכה לפסול את האחרים: אבל אם אמר קדש לי את אלו כלן בשרים. שהממלא לא עשה מלאכה והמקדש אין שלו כדי שיפסלו על ידו: ב ועשה מלאכה בידו אחת. פסול כמלוי מטעם מלאכה: לו ולאחר

יתרו ליום ששי

קסג

הממלא לו ולאחר. או שמלא לשנים באחד שניהם פסולין. שהמלאכה פוסלת כמלוי. בין לו בין לאחר: המקדש באחת ידו. ועושה מלאכה באחת ידו אם זו פסול ואם לאחר בשר. המקדש לו ולאחר. שלו פסול ושר אחר בשר. המקדש לשנים באחת שניהם בשרין: קדש לי ואקדש קד. הראשון בשר. מלא לי ואמלא קד. האחרון בשר. קדש לי ואמלא קד. שניהם בשרים. מלא לי ואקדש קד. שניהם פסולים: הממלא לו וקחטאת ממלא את שלו תחלה וקושרו באסר. ואחר כך ממלא את של חטאת. ואם מלא את של חטאת תחלה. ואחר כך מלא את שלו פסול. נותן את שלו לאחריו. ואת של חטאת לפניו. ואם נתן את של חטאת לאחריו פסול. היו שניהן של חטאת נותן אחד לפניו ואחד לאחריו. ובשר מפני שאפשר: המולך את החבל בידו דרבו בשר. ושלא דרבו פסול. זה הלקח ליבנה שרשעה מועדות ובמיעד שרשי הכשירו לו הוראת שעה: המכנין את החבל על יד על יד פשרי. ואם כננו

באחרונה

ברטנורא

ולאחר. (פי' כחמה): שניהם פסולים. דכיון דלחרי נבדי קא ממלא נחשב האחת מלאכה לחברו: בין לו בין לאחר. דלע"ז שאין המים שלו פסולין במלאכה שנעשת מלאוי: ג אם לו פסול. הם הקדוש שלו פסול דשמה המלאכה קדמה לקדוש ונפסלו המים: ואם לאחר. הוא הקדוש (כשר) שהרי בעל המים לא עשה מלאכה: המקדש לו ולאחר. ובג"כ כאלה אי נמי קדש לחברו קודם שלו: שלו פסול. דקדוש של חברו נחשב מלאכה לכסול מימיו: שניהם בשרים. שאין המים שלו שיפסלו על ידו: ד קדש לי ואקדש לך. כגון שכל אחר מלא מים לעצמו וכל זה וקדש מימיו של זה וזה קדש מימיו של זה אוהו שקדש ראשון כשר מה שקדש לחברו דחברו לא עשה מלאכה אלא עד אחר שנתקדשו מימיו ומתקדשו אין מלאכה פוסלת אצל מה שקדש השני לראשון פסול שהראשון פסול כמה שקדש מימיו השני קודם שנתקדשו מימיו: מלא לי ואמלא לך המלאוי האחרון בשר. אבל מלאוי א' פסול היינו המים שנתמלאו ראשונה דנפסלו במלאכה במלאוי שאלה לחברו: קדש לי ואמלא לך. שהיו לו מים ממולאים ואמר לחברו קדש לי מימיו ואח"כ אמלא לך שניהם כשרים דאין המלאכה פוסלת אחר קדוש וזה נמי שנתמלאו לו המים מימיו כשרים דמשנתמלאו לו המים לא עשה מלאכה: מלא לי ואקדש לך. שהאטר היו לו מים ממולאים ואמר לו זה מלא לי תחלה ואח"כ הקדש לך שניהם פסולים זה מלא עד שאלה נתקדשו מימיו וזה שקדש לחברו משנתמלאו מימיו: הממלא לו ולחטאת. כממלא מים קחתן רוצה לנרכו ובקתן רוצה ליתן אטר חטאה: באסר. צמוס ודבר שואבי מים שניהם מוס על תפסס וכד אחר הלוי צראש הייע מלאו וכד א' מאחריו: ואח"כ מלא את שלו פסול. מטעם מלאכה: ואת של חטאת לפניו. כדי לעשות צדק שמירס משולם: ואם נתן של חטאת לאחריו פסול. דכתיב למשמרת למי נדה. צומס סב שמורין בן מי נדה צומס שאין שמורין אין מי נדה: היו שניהם של חטאת וכו'. דהואיל ומסיק אדעיהם בשלפני נוכר נמי בשלחרינו והיינו מפני שאפשר כוונת אפסר לשמיר בלחרינו אגב שלפניו: המולך את החבל בידו לדרבו. לאחר כמלא את הדלי בחבל החויר את החבל לבעלים. לדרכו שלא הוצרך לעס או להרחיב את דרכו אלא לפי הלוכו מלא בעל החבל והחויר לו את שלו אין זו מלאכה וכשר המלאוי: שלא לדרבו. שעקס את דרכו כדי להחזיר החבל מלאכה הוא ופסול: זה הלך. כוונת על דבר זה הלך חכם אחד לשאול מחכמי יבנה הן סנסדרי גדולש שגלו סס: הוראת שעה. שעת הדחק היה הא לאו הכי לא: ז המכנין

את

יתרו ליום ששי

באחרונה פסול. אמר רבי יוסי קזה הכשירו הוראת שעה: ה המצניע
החבית שלא תשבר. או שבפאה על פיה על מנת לנגבה למלאות
בה פשר. והוליד בה את הקדוש פסול. המפנה חרסין מתוך
השוקת. בשביל שתחזיק מים הרבה פשרין. ואם בשביל שלא יהיו
מעבבין אותו. בשעה שהוא זולת את המים פכור: מי שהיו מימיו
על כתפו והורה הוראה. ורראה לאתרים את הדוד והרג גחש ועקרב.
ונמל אוקרים להצניעם פסול. אוכלים לאוכלן פשר. גחש העקרב שהיו
מעבבים אותו פשר. אמר רבי יהודה זה תביל (כל דבר שהוא משום
מאכה. בין עמד בין לא עמד פסול. ודבר שאינו משום מאכה. אם
עמד פסול ואם לא עמד פשר: המוסר מימיו לפמא פסולין וקמחוד
פשרין. רבי אקיעור אומר אף לפמא פשרין אם לא עשו הפעלים
מאכה: יא שנים שהיו ממלאין פמאת. והגביהו זה על זה. ונמל זה
קוצו בקדוש אחד פשר. בשני קדושין פסול. רבי יוסי אומר אף בשני
קדושין פשר. אם התנו ביניהן: יב הפורץ על מנת לגדור פשר ואם גדר

פסול

ברפנורא

את החבל. דרך משלשים הדלי למלאות מים כשמעלה את הדלי מסכך את החבל כידו כעין
שכתה שלא יהא נכרר לארץ ומכאן לשון הדרא דכחא ואם כדרך העלאת הדלי מכאן על יד
(על יד) נורח העלאת היא ואין זו מלאכה וכשר המלאוי ואם באחרונה לאחר שהעלה כעין
הסוכ מלאכה ופסול: לזה הכשירו הוראת שעה. מה שהכשירו ביבנה הוראת שעה לא
למולך את החבל שלא כדרכו אלא לזה שנין את החבל באחרונה הכשירו לו פ"י הדחה:
ה המצניע. את הסוכה שהוא דולה בה המים לשם כשוקת ולאחר שפירה ממנה הניעה קודם
שיקדש המים כשוקת אין הניעה זו חסובה מלאכה לפי שדרך לה שדין למלאות בה ודרך
מלאוי הוא וכן כפאה על סיה נמי לנגבה לפי שרואה למלאות בה שדין לא חסוב מלאכה וכשר
המלאוי אבל אם עשה כן להוליד בה את הקידוש דהיינו מים המקודשין הואיל ולא נורח מלאוי
הוא חסוב מלאכה ופסול המלאוי: בשביל שתחזיק מים הרבה. לא חסוב פסול זה מלאכה:
בשעה שהוא זולת. שהוא מזה פסול דפנוי זה חסוב מלאכה: ה והורה הוראה. להחיר או
לאסור למלא או לטהר לפסור או לחייב: ודבר שאינו משום מלאכה. כגון הוראה
ממראה את הדרך: אם עמד. שנחשכך עס בשביל זה: פסול. משום היסח הדעת וכן הלכה:
ה המוסר מימיו לפמא לשמרן פסולין. בין עשו הבעלים הראשונים מלאכה
בין לא עשו הבעלים הראשונים מלאכה דכחוקת השומר קיימי והוא אינו מקפיד
לשומר חספי שהוא עמא והתורה חמרה למשמרת למי נדה: ולמהור כשרים.
ואסור עשו הבעלים הראשונים מלאכה שכבר ילאו מרבות בעלים וקיימי כרשות שומר ומייה
אם השומר עשה מלאכה פסולים: אף לפמא כשרים. דסבר ר"א המוסר מימיו לממא
כחוקת הבעלים הראשונים קיימי הלכך אם לא עשו הבעלים מלאכה כשרים ואין הלכה כר"א:
יא והגביתו זה על זה. שסיעו זה את זה להגביה ונעל זה לזה קוצו או שנעל זה לזה
קוצו שנחכך לו כידו: בקדוש אחד. שהיו שניהם ממלאים לנורח (קדוש ה') כשר שיכול כל א'
לסיע להכירו ונעילת הקוצו שנידו נמי נורח מלאוי היא: בב' קדושים פסול. שפסל כל א' מימיו
במה שסיע להכירו או שנעל לו קוצו משום מלאכה: אם התנו ביניהן. שאמר כל א' להכירו
כשהגביה לך יהא שלי ושלי כרשותך (כמו כן א"ל הא"י) ואחר שהגביה לוקח כ"א מהן חסם
מהן כרשותו ואין הלכה כר"י: יב הפורץ ע"מ לגדור. כלו' אפי' ע"מ לגדור לא חסם
מלאכה

יתרו ליום ששי קסד

פסול. האוכל על מנת לקצות פשר. ואם קצה פסול. היה אוכל והותר.
ונרק מה שבידו קתחת התאנה. או לתוך המוקצה בשביל שלא
יאבד פסול:

רש"י

מלאכה וכשר המלאוי: האוכל על מנת לקצות. לאחר שמלא המים קודם שיקדש היה
מלקט בתאנים ע"מ ליבשן לעשות מהן גרונרות ולאחר לקיטתן אכלן אין המחשבה שהיה רוצה
למסותן קציעות פוסלת במים אלא הרי הוא כאלו לקט לאכול שאינו פוסל דומיא דפורץ על מנת
לגדור שאין המחשבה שהוא חושב לגדור פוסלת עד שיגדור הכא נמי: אם קצה. אם הניח
אותו במקום שמניחין התאנים ליבש פסול: בשביל שלא יאבד פסול. שהמניע אוכלים
כדי שלא יאבדו חשיבה מלאכה:

גבורא נדה דף י"ז ע"ב

והשוותה משקין מוזגין שעבר עליהן הלילה. אמר רב יהודה
אמר שמואל והוא שלנו בבלי מתכות. אמר רב פפא
ובלי נתר בבלי מתכות דמי. וכן אמר רבי יוחנן והוא שלנו
בבלי מתכות. ובלי נתר בבלי מתכות דמי. והן בבית
הקברות כדי שתשרה עליו רוח טמאה זימנין דמסכנין ליה.
והנמיל צפרניו וזורקן לרשות הרבים מפני שאשה מעברת
עוברת עליהן ומפדת. ולא אמרן אלא דשקל בגנוסמרי ולא
אמרן אלא דשקיל דידיה ודברעיה. ולא אמרן אלא דלא גז
מידי בתריהו אבל גז מידי בתריהו לית לן בה. ולא היא
לכלא מילתא תישינן:

רש"י

רוח טומאה. כמדת הללים שקורים גרמט"ר האומזים את העינים:
בגנוסמרי. מספרים:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי יוסי ודאי כך הוא. ווי ליה לבר גש דלא אשלים תדוותא
דמלכא קדישא. ומאן תדוותא דיליה. אין תלת סעודתי מהימנותא.
סעודתי דאברהם יצחק ויעקב בלי לן בהו וכדהו חידו על חידו מהימנותא
שלימותא מכל סמרוי. תאנא בהדין יומא מתעמרן אבהו וכל בגין ינקון
מה דלאו הכי בכל שאר תגין וזמנין. בהדין יומא תיביא דגיהנמ גיחין.
בהדין יומא כל דיגין אתפפין ולא מתערין בעלמא. בהדין יומא אורייתא

מתעמרא

יתרו ליום ששי

מתעבדא בעמרין שגמין בחדין יומא חדוותא ותפנקא אשתמע
במאתן ותמשין עקמין

הלכה פסיקה יוסף רחק: מיסר

מלוקט

הר"ט ה' שבת פ"ו

דבר שאין בו תרבות וקמט פגון נר
וכקש הואיר ועשה הגוי בשביל
עצמו נהנה אחריו ישראל בשבת ואף על
פי שהוא מכירו נר תולק במסכה בשבת
אם רוב ישראל אסור להשתמש לאורה
שהפדליק על בעת הרוב מדליק ואם
רוב גוים ממר להשתמש לאורה מחצה על
מחצה אסור נפקה דליקה בשבת וקא
דכתיב לבבות אין אוקרים לו בפה ולא
תכבה מפני שאין שבתו עלינו וכן כל
פיוצא בזה: - מת שעשו לו גוים ארון
וחרפו לו קבר בשבת או הביאו לו תלילין
לספור בהן אם בצניעה ימתין בקבר שעשו
למוצאי שבת ונקבר בו ואם הנה בקבר
בפריצא גדולה והארון על גביו וכל
העוררין והשבין אוקרין שנה שהגוים
עושין עכשיו בשבת לפלוגי הוא הרי זה
לא יקבר בו אותו ישראל עוקמת מפני
שהיא בפרהסיא וממר לקבור בו ישראל
אחר והוא שגמין בקברו שעשה וכן כל
פיוצא בזה:

מצות יתרו השם

ג' מצות עשה י"ד מצות לא תעשה:

מכות כ"ד. ספר היד ה' יסודי תורה פ"א. ספר המצות פ"א. ס"ג עשין א' א"ח סי' ס"א.
ס"ק סי' א' :

כה (יב) מ"ע להאמין שיש ארוה נמצא שנאמר אנכי ה' אלהיך וגו'. והוא
יתכרך ויתעלה המליח כל הנמלאים וכל העולמות ומכחו וחספלו יתכרך
נתהוה כל מה שהוא ושהיה ושהיה ואין שום דבר נתהוה בלתי רלונו וחספלו
יתכרך. הוא המשיגה על כל דבר וזה יסוד הדת. ומי שלא יאמין זה הוא כופר
בעיקר ואין לו חלק חכות בישראל. ומייבין אנו למסור נפשנו וכל מאודנו על
חמונה זו. והעיקר שיקבע בנפשו שהאמת כן הוא ואי אפשר בחלוף מזה. וזה
נוהג בכל עת ורגע בזכרים ונקבות (עיין סימן ת"ח):

מכות

מצוה יתרו השם קסה

מכות כ"ד. ספר היד ה' יסודי תורה פ"א. ספר המצות ל"ח א' ס"ג לאוין א' :

כו [יד] מ"ח שלא להעלות על הדעת שיש שום אלוה אחר זולתו ית"ש
שנא' לא יהיה קד אלהים אחרים על פניו. והמעלה בדעתו שיש שום אלוה
אחר זולתו ח"ו או איזה סתוף ח"ו או שמעלה בדעתו שיש שום ממשות בעבודת אלילים
ה"ז כופר בעיקר. ולא יאמר שום דבור שהוא משמעותו כפירה ח"ו או איזה הודאה
לע"ג שהמודה בע"ג ככופר בכל הסורה כולה כי כופר בעיקר הוא. ומייבין אנו
למסור נפשנו ומאודנו ע"ז שכל הדברים הנוגעים בעיקר הדת חייב ליהרג ולא
יעבור. ונוהג בכל עת ובכל רגע בזכרים ונקבות (ועיין סי' רל"ז, ועיין תקוני תשובה):

ספר היד ה' ע"ז פ"ג. ספר המצות ל"ח ב' ס"ג לאוין ב' ס"ק סי' קס"א :

כז [טו] מצות לא תעשה שלא לעבוד שני' לא תעשה לך פסל
ואם עבר ועשה בין שעשה בעלמו בין שזה לעשותה לוקה. ואם עשה
בעלמו לעלמו לוקה שהים (עיין סימן רט"ו) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים
ונקבות:

מנהרין דף פ"ב. ע"ז י"ג ודף פ"ג. ספר היד ה' ע"ז פ"ג. ספר המצות ל"ח ה' י"ג לאוין י"ט.
י"ד סימן ק"ג. ס"ק סימן ס"ד :

כח [טז] מצות לא תעשה שלא להשתחות לע"ג שנא' לא תשתחוה להם.
ואע"פ שאין דרך עבודתם בכך הואיל שהיא עבודה להש"י אם עשה לע"ג
חייב סקילה ובמזיד בלא התראה חייב כרת ובסוג חייב חטאת וכן זבח או
זרק או מקטיר או מנסך הואיל והן עבודה להש"י במקדש חייב עליהן אם עשאן
לע"ז ואפי' הן שלא כדרך עבודתם ויהרג. ולא יעבור. נחפור לו מעוט או יש
לו קון ברגלו בפני ע"ז לא ישחה בפני ע"ז ליקח וליטלה מפני שנראה כמשתחוה
לע"ז. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

מנהרין ס"ג. ע"ז ג' ספר היד ה' ע"ז פ"ג. ספר המצות ל"ח ו' ע"ש השנת רמב"ן ל"ח ה' שמובר
כי לא יהיה לך ולא תעשה לך ולא תשתחוה ולא תעבדם כולם אינן אלא ל"ח א' ס"ג לאוין
י"ג. ועיין בס"ג לאוין י"ח שהוציא מנפה ומנשק לע"ז מפסוק לא תעבדם דפר' משפטים ונראה
שכן דעת הרמב"ן ואפשר גם הרמב"ם דעתו שנגפה ומנשק יוצא מפסוק זה אלא שאינו לאו
בפני עצמו. ועיין לקמן בלאוין דס"ג סימן ב' ס"ק סימן ס"ג :

כט [יז] מצות לא תעשה שלא לעבוד ע"ג במה שדרך לעבדה שנא'
ולא תעבדם. אפילו הוא דרך ציון כגון פוער עלמו לפעור או זרק
אבן למרקולים ה"ז בסקילה ובלא התראה בזכרת ובסוג חייב חטאת. אבל פוער
למרקולים פטור שאין דרך עבודתה בכך והוא דרך ציון. המגפף והמנשק לע"ז
או מכבד ומרביץ לפניו או שאר דברים של כבוד. אם עשה לא' מכל מיני
ע"ז עובר בלאו ואין לוקין עליהם שהוא לאו שבכללות (עיין כלל ח' בהגה"ה ב').
לורות המקלות מים בפני ע"ז לא ישים פיו עליהן לשתות שנראה כמנשק לע"ז.
ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה):

שבועות דף כ"ה. ברכות ל"ג. ספר היד ה' שבועות פ"א ה'. ספר המצות ל"ח ט"ב. ס"ג לאוין
ר"ח. יורה דעה סימן רל"ז. א"ח סימן רט"ו. ס"ק סימן קכ"ט :

ל [יח] מצות לא תעשה שלא להיטבע לשוא שנאמר לא תשא את שם
ה' אלהיך לשוא. שבעת שוא נחלקה לד' חלקים. א' נשבע לשנות את
הידוע כגון נשבע על איש שהוא אשה ועל אבן שהוא זהב. ב' משמע שחנסי דהיינו
על

על אבן שהוא אבן. ג' נשבע לבטל מלוה. ד' נשבע לעשות דבר שאי אפשר לקיים כגון שלא יישן ג' ימים רלופים או שלא יטעום כלום ז' ימים רלופים. על אחד מאלו במזיד לוקה (עיין כלל ח') ובשוגג פטור. המצרך ברכה לבטלה או המוליא שם שמים לבטלה עובר על לא תשא. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה):

פסחים ק"י. בבא בתרא צ"ו. ברכות כ' ג"ב. שבת קי"ח קי"ט. ספר היד ה' שבת פכ"ט ל'. סה"ט ס"ע קנ"ה. ספ"ג עשין ב"ט. א"ח סימן רמ"ב ר"ם רמ"ב רמ"א ר"פ רמ"ט עד סי' ש"א. סה"ק סי' ר"ט:

לא (יג) מיעלקדש יום השבת בדברים שנא' זכור את יום השבת לקדשו. קדשהו בדברים בכניסתו בקדוש וביציאתו בהדלה. ומד"ס שיקדש ויבדיל על היין. ואסור לטעום כלום קודם קדוש והבדלה. ועל ידי נביאים גלעיוניו ב' מלות שהם עונג וכבוד שנאמר וקראש לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד כיבוד הוא שירחוק עכ"פ פניו ידיו ורגליו בחמין ולבוש וכסות נקייה. עונג הוא שיתענג במאכל ומשקה. וחייב בג' מעודות בשבת וכל המרבה בהולאת שבת הרי זה משובת. תשמיש המטה הוא ג"כ מעונג שבת. המענג שבת נוהגין לו נחלה בלי מזרים ונותנין לו משאלות לבו וניול משעבוד מלכיות. גם מלוה לערוך שלחנו במולאי שבת אעפ"י שאינו לריך אלא לכזית ללוות המלכה. וכתב הרמב"ן שנכלל בזה גם כן לזכור שבת בכל יום לכן כשיזכיר ימות השבוע יאמר ה' בשבת שני בשבת וכו' גם בשאר ענינים כשיזדמן לו דבר טוב יזמנהו לשבת ויאמר בפיו זה לשבת. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

בריות ב'. סנהדרין ס"ו. שבת פרק כלל גדול. ספר היד ה' שבת פ"א ז' וה' שנגות פ"ז ספר המצות ל"ח ש"ב. ספ"ג לאוין ס"ה. א"ח סימן ש"א. סה"ק סימן רפ"א:

לב [יט] מצות לא תעשה שלא לעשות מלאכה בשבת שנא' לא תעשה בר מלאכה וגו'. ל"ט אבות מלאכות השנויות בשבת פרק כלל גדול וברמב"ם וכן על פולדותיהן חייבים סקילה ובמזיד בלא התראה כרת ובשוגג חטאת והתפרש בין אבות ותולדות אינו אלא לענין קרבן שהעושה בשוגג אם עשה אב ותולדותיו בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת ואם עשה אבות הרבה בהעלם אחד חייב על כל אב ואב שחייבין על חילוק מלאכות בשבת וזהו כשידע בשבת שהיום שבת אבל נעלם ממנו שמלאכות אלו אסורות או ידע שהן אסורות ולא ידע שחייבין עליהן כרת (אבל שגגת קרבן בזה אינה שגגה) ואם ידע שיש שבת בתורה אבל שחט שהיום שבת ודימה שהוא חול אע"פ שעשה בו מלאכות הרבה חייב חטאת אחת על היום כלו. וכן על כל שבת ושבת. ואם שחט עיקר שבת דהיינו ששחט שנלטו ישראל על השבת או שנשבע לבין העכו"ם כשהיה קטן או נתגייר קטן בין העכו"ם אע"פ שעשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו

אינו חייב אלא חטאת אחת. ומלאכות שהן שבות דרבנן שגזרו עליהן משום גדר חייבים עליהם במזיד מכות מרדות ודחוייה שבת אלא סכנת נפשות. שבת שקול כנגד כל המלות כי הוא אות בין הש"י ובין בני ישראל. המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעכו"ם לכל דבר. והנביא משבח למשמר שבת ואומר אשרי אנוש יעשה זאת שומר שבת מחללו ושכרו כפול (עיין סימן פ"ה) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה):

קרושין ל"א. ספר היד דל' ספרים פ"ו. ספר המצות מצות עשה ר"י. ספ"ג ע"יין קי"ב. יורה דעה סימן ר"ט. סה"ק סימן ג':

לג (יד) מצות עשה לכבד אב ואם שנאמר כבד את אביך ואת אמך איזה כבוד מאכיל ומשקה ומלביש ומכסה משל אב. אין לאב ויש לבן כופין את הבן לזון את אביו כפי כמו אפי' זרק אביו כיסו לים לא יכלימנו ולא ילער בפניו ומשמש אותו כדרך שעבד משמש לרבו ומכבדו אפי' לאחר מותו בתוך י"ב חדש יאמר הריני כפרת משכבו ולאחר י"ב חדש יאמר זכרונו לברכה לחיי עולם הבא. אם אמר לו אביו השקני מים ויש לפניו איזה מלוה לעשות אם אין המלוה יכולה להעשות ע"י אחר יעשה המלוה מכ"ש אם אמר לו אביו לעשות עבירה אפי' מדברי סופרים לא ישמע לו שכולם חייבין בכבוד הש"י. כיבוד אב קודם לכיבוד אם שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו. ויכבד אשת אביו בחיי אביו ואחיו הגדול ממנו מד"ס. ומי שמיקל בכבוד אביו או אמו ביטל מלות עשה אלא א"כ עשה מדעתם במחילתם. גם אשה חייבת ומה שבעלה מונע אותה פטורה (עיין סי' רי"ג) ונוהג בכל מקום ובכל זמן (עיין תקוני תשובה):

סנהדרין ע"ו. ספר היד הל' רוצח פ"א. ספר המצות ל"ח רפ"ט. סה"ג לאוין ק"ב. ח"ט סימן תכ"ה. יורה דעה סימן של"ט. סה"ק סימן פ"ב:

לד [כ] מצות לא תעשה שלא להרוג נפש שנאמר לא תרצח. ההורג נפש במזיד מיתתו בסייף (עיין כלל ז') ואם לא הרגו בידו רק סיבב הריגתו אינו במיתה ב"ד אלא חייב מיתה לשמים. המאבד נפש אחת מישראל כאלו מאבד עולם מלא. המעמץ עם יציאת הנפש ה"ז שופך דמים (עיין סימן תי"ח). ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה):

סנהדרין דף פ"ד. כתובות כ"ד. ספר היד ה' אסורי ביאה ט"א פ"ג. ספר המצות ל"ח שס"ו. ספ"ג לאוין צ"ו. אה"ע י"ז ב' ב"ו. סה"ק סימן ש"ד:

לה [כא] מצות לא תעשה שלא לבא על אשת איש שנא' לא תנאף. ונאמר ואל אשת עמיתך לא תקן שכבתך והוא והיא מיתתם בחנק. ואם היא בת כהן היא בשריפה והוא בחנק. ואם היא נערה בתולה מאורסה ועודה בבית אביה (ואינה גיורת ומשוררת שניהם בסקילה

בסקילה) והיכן סוקלין נערה מאורסה שזנתה. אם זנתה בבית אביה אע"פ שלא העידו עליה העדים אלא אחר שצאה לבית חמיה וניסת נסקלת על פתח בית אביה. וזנתה בבית חמיה קודם שימסור אותה האב אע"פ שהעידו עליה אחר שחזרה לבית אביה נסקלת על פתחי שער העיר. באו עדים אחר שבגרה או אחר שבטלה בעלה אע"פ שהעידו שזנתה בבית אביה כשהיתה נערה נסקלה בבית הסקילה היתה הורגתה שלא בקדושה ולירדתה בקדושה נסקלת על פתח שער העיר. כל מי שמלאתה ליסקל על פתח שער העיר אם היתה עיר שרובה עכו"ם סוקלין אותה על פתח ב"ד. ומי שמלאתה בפתח בית אביה אם אין לאביה בית או שאין לה אב נסקלת בבית הסקילה לא כאמר פתח בית האב אלא למלואו. הבא על קטנה מאורסה בבית אביה הוא בסקילה והיא פטורה. (עיין כלל י"ו) כל זה בעדים ובהתראה ובמזיד בלא התראה בכרת ובשוגג חטאת (עיין סימן ז' רס"ב וכלל ז' וס"י תקנ"ג) ונוהג בכל מקום ובכל זמן (עיין תקוני תשובה):

סנהדרין פ"ה. ספר חיד' ה' גנב פ"ט. ספר המצות ל"ח רמ"ג. סמ"ג לאוין קנ"ד. סמ"ק סי' רס"ב

ל"ו [כב] מצות לא תעשה שלא לגנוב נפש ישראל שנאמר לא תגנוב דבר הלמד מענינו הוא שזה אזהרה לגונב נפש וכן המוכרו עובר בל"ט שזה בכלל לא ימכר ממכרת עבד (עיין סימן שמ"ו) ואין לוקין על לאו זה שהוא ניתן לאזהרת מיתת ב"ד (עיין כלל ח') שנאמר וגונב איש ומכרו וגמלא בידו מות יומם בחנק ואין הנגב חייב מיתה עד שיגנוב את ישראל ויכניסנו לרשותו וישתמש בו וימכרנו לאחרים ואם מכרו לאביו או לאחיו של גנב פטור. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

סנהדרין כ"ט ל"ו. ספר חיד' ה' עדות פרק י"ז. ספר המצות ל"ח רפ"ה. סמ"ג לאוין רס"ז. ח"ט סימן כ"ה. סמ"ק סימן רל"ה:

ל"ז [כג] מצות לא תעשה שלא להעיד שקר שנאמר לא תענה ברעך עד שקר. המעיד מפי אחרים אפילו נאמנים בודאי הוא ג"כ עובר בלאו זה. אמר לו בא עמוד עם העד כדי שיפחד זה שכנגדו ויודה ה"ז אסור משום מדבר שקר תרחק (עונש עד שקר בסימן תקכ"ד) השוכר עדי שקר והכובש עדותו (עיין סימן קכ"ג) פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בכל מי שראוי להעיד:

בבא מציעא דף ה'. ספר חיד' ה' גזילה פ"א. ספר המצות ל"ח רס"ה. סמ"ג לאוין קנ"ד. ח"ט סימן שצ"ט. סמ"ק סימן י"ט:

ל"ח [כד] מצות לא תעשה שלא לחמוד דבר של חבירו שנאמר לא תחמוד וגו'. תאוה הוא בלב (עיין סימן תי"ז) וחמדה הוא שמשתדל להוליא מחשבתו

מחשבתו לפועל ומרבה ריעים על חבירו ומפליד בו עד שלקחו ממנו אע"פ שנתן לו ממון הרבה ה"ז עובר עליו ואין לוקין עליו שאין בו מעשה (עיין כלל ח') והראב"ד משיג. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

ר"ה ב"ד. ע"ז ס"ג. ספר חיד' ה' ע"ז פ"ג וח' בית הבחירה פ"ז. ספר המצות ל"ח ד'. סמ"ג לאוין כ"ב. יורה דעה סימן קמ"א. סמ"ק סימן קס"ב. ומשמע מספר המצות הנ"ל ובהלכות סנהדרין פרק י"ט שעל בית תבנית היכל אין לוקין שזה אינו פשטא דקרא עיין כלל ח' בהג"ה ב':

ל"ט [כה] מצות לא תעשה שרא לעשות צורת אדם אפילו לגוי שנא' לא תעשון אתי וגו'. ודוקא לורה בולטת אסור ואם עשה לוקה אבל אם היתה משוקעת או של סממנים בליור מותר. קבעת שיש עליה מותם תורת אדם בולטת אסור להניחה ומותר לחתום בה ואם היתה העורה משוקעת מותר להניחה ואסור לחתום בה מפני שהחתום יהיה בולט. ואסור לזייר דמות חמה ולבנה וכיולא כהם שנאמר לא תעשון אתי כדמות שמי המשמשין לפני במרום ואסור אפילו על לוח לורה שאינה בולטת. לורות שאר בעלי חיים ולורות אילנות ודשאים מותר לזר אפילו בצורה בולטת. ואסור לעשות בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר כנגד העזרה שלחן בצורת שלחן שבהיכל ומגורה של מחכת של שבעה קנים בצורת מגורה שבהיכל. אבל פחות או יותר משבעה קנים או מגורה שאינה של מחכת אפילו משבעה קנים מותר. ונוהג בכל מקום וכ"ז בזכרים ונקבות:

סדרות פ"ג. ספר חיד' ה' בית הבחירה פ"א. ספר המצות ל"ח ע"ט. סמ"ג לאוין רצ"ז:

מ [כו] מצות לא תעשה שרא רבנות מזבח אבנים שנגע בהם ברזל שנאמר ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית. ואם בנה באבן שנגע בו ברזל אע"פ שלא נפגס במזבח או בכבש לוקה והבונה אבן פגום במזבח עובר בעשה שנאמר אבנים שלמות תבנה כו' ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

ספר חיד' ה' בית הבחירה פ"א. ספר המצות ל"ח פ'. סמ"ג לאוין רצ"א:

מא [כז] מצות לא תעשה שרא לערות במערות על המזבח שנאמר ורא תעלה במערות על בזבחי. ר"ל שלא יעשה מדרגות למזבח כדי שלא יפסיע פסיעה גסה. אלא בזוין כבש משופע כמו של בדרומו של מזבח. העולה במעלות על המזבח לוקה. ולא יפסיע פסיעה גסה בעלותו למזבח כי בזה מגלה ערותו ונאמר אשר לא תגלה ערותך עליו אלא ילך עקב בלד גדול והסולך בפסיעה גסה על המזבח עד שהגלה ערותו לוקה. ונוהג בזמן הבית בזכרים ונקבות:

אלה הטעמים לקורא בצבור והוא העריון

אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבְּיַת עַבְדִּים לֹא יְהוּה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־
פְּנֵי לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל וְכֹל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
בַּמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת
לָאָרֶץ לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵינַי אֶבֶת עַל־בְּנֵי
עַל־שֹׂשֵׁימִים וְעַל־רַב־עַיִם לְשֹׂנְאֵי וְעֲשֶׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים
לְאֹהֲבֵי וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתַי : ס לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא כִּי לֹא יִנְקֶה יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־יִשָּׂא
אֶת־שְׁמוֹ לְשׂוֹא : פ זְכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ וְיוֹם
הַשַּׁבְּעִי שַׁבָּת | לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל־
מְלַאכָה אַתָּה וּבְנֶךָ וּבִתֶּךָ עַבְדֶּךָ וְאִמְתֶּךָ וּבַהֶמְלֶךָ
וּבַרְדָּךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשַּׁבְּעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם
הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ : ס בְּבֹד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ
לְמַעַן יֵאָרְכוּ יָמֶיךָ עַל הַאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נָתַן לָּךְ : ס לֹא תִרְצַח : ס לֹא תִגְאָף : ס לֹא תִגְנֹב : ס
לֹא תַעֲנֶה בְּרַעְיָךְ עַד שֹׁקֶר : ס לֹא תַחֲמַד בֵּית רַעְיָךְ : ס
לֹא־תַחֲמַד אִשְׁתְּ רַעְיָךְ וְעַבְדוֹ וְאִמְתוֹ וְשִׁוְרוֹ וְחַמּוֹ
וְכָל אֲשֶׁר לְרַעְיָךְ :

משפטים ליום ראשון תורה א

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי יו"ד רשם בין להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה :

כא א ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם :
ואלין דעניא די תסדר קדמיהון : ב כי תקנה
עבד עבדך שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי
הנם : ארי תזבן עבדא בר ישראל שית שנין יפלא ובשביעתא יפוק
לבר חורין מן : ג אם בגפו יבא בגפו יצא אם בעל
אשה הוא ויצאה אשתו עמו : אם בלחודוהי ייעול בלחודוהי
יפוק אם בעיר אהתא הוא ותפוק אהתיה עמיה : ד אם אדניו יתן

רש"י לו

(א) ואלה המשפטים. (ס"ר) כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים ואלה מוסף על הראשונים מה הראשונים מסיני חף אלו מסיני. ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מוצח לומר לך שששים סנהדרין אלל המקדש (ס"א המוצח) : אשר תשים לפניהם. אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עליהם להבינם עמי הדבר ופירושו לכך נאמר אשר תשים לפניהם כשלקח הערוך ומוכן לאכול לפני האדם : לפניהם. (גיטין פח) ולא לפני עו"א והפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל אל תביאם בערכאות שלהם שהמציא דיני ישראל לפני ארמיים מחלל את השם ומיקר את שם האלילים להשביחם (ס"א להחשיבם) שנאמר (דברים לב) כי לא כזורנו לורם ואויבינו פלילים כשחויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם : (ב) כי תקנה עבד עברי. עבד שהוא עברי או אינו אלא עבדו של עברי עבד כעני שלקחתו מישראל ועליו הוא אומר שש שנים יעבוד ומה אני מקיים (ויקרא כה) והתגמלתם אותו בלקוח מן הגכרי אבל בלקוח מישראל ילא בשש ת"ל (דברים טו) כי ימכר לך אחיך העברי לא אמרתי אלא באחיך : כי תקנה. מיד ב"ד שמכרוהו בגנבתו כמו שנאמר (שמות כב) אם אין לו וגמכר בגנבתו או אינו אלא במוכר עלמו מפני דוחקו אבל מכרוהו ב"ד לא ילא בשש כשהוא אומר (ויקרא כה) וכי ימוך אחיך עמך וגמכר לך הרי מוכר עלמו מפני דוחקו אומר ומה אני מקיים כי תקנה בגמכר בבית דין : לחפשי. לחירות : (ג) אם בגפו יבא. שלא היה נשוי אשה כתרומתו אם בלחודוהי ולשון בגפו בכנפו שלא בא אלא כמות שהוא יחידי במוך לבשו בכף בגדו : בגפו יצא. מגיד שאם לא היה נשוי מהחלה אין רבו מוסר לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים (קידושין כ) : אם בעל אשה הוא. ישראלית (מכילתא) : ויצאה אשתו עמו. וכי מי הכניסה שחלא אלא מגיד הכתוב שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו וכיון (קידושין כב) : (ד) אם אדניו

משפטים ליום ראשון

לֹא אִשָּׁה וַיִּלְדָּה לָּו בָּנִים אִו בָּנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיךָ
תְּהִי לְאִדְּנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּנָפוֹ: אִם רְבוּעִיהָ יִתֵּן לָיָה אֶתְקָא
וְתִלְדֵי לָיָה בְּנִין אִו בָּנָן אֶתְקָא וּבְנֵיהָ תְּהִי לְרְבוּעֶיהָ וְהוּא יִפּוֹק בְּלִחְדוּדֵיהֶו:
ה וְאִם-אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת-אֲדֹנָי אֶת-
אִשְׁתִּי וְאֶת-בְּנֵי לֹא אֵצֵא חֲפָשִׁי: וְאִם מִימֵר יִימֵר עֶבְדָּא
רְחִימָנָא יֵת רְבוּעִי יֵת אֶתְתִּי וְיֵת בְּנֵי לֹא אֶפּוֹק לְבַר חוּרִין: וְהַגִּישׁוּ
אֲדֹנָיו אֶל-תְּהַלְּלֵהֶם וְהַגִּישׁוּ אֶל-תְּהַלְּלֵת אִו אֶל-
הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת-אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעֶבְדוֹ לְעַלְמָ:
וּבְקַרְבֵּיגִיָּה רְבוּעִיהָ לְקָדָם בְּיָגִיא וּבְקַרְבֵּיגִיָּה לְזוֹת דְּשָׂא אִו לְזוֹת מְזוּזָתָא וּרְצַע
רְבוּעִיהָ יֵת אֲדֹנֶיהָ בַּמַּרְצֵעָא וְיֵהִי לָיָה עֶבֶד פְּלַח לְעַלְמָ:

רש"י הדבר

אדניו יתן לו אשה. מכלן שהרשות ביד רבו למסור לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים או אינו אלא ישראלית ת"ל האשה וילדיה שהיא לאדוניה הא אינו מדבר אלא כנענית שהרי העבריה אף היא יולאה בשם ואפילו לפני שש אס הביאה סימנין וולאה שנאמר (דברים עו) אחיך העברי או העבריה מלמד שאף העבריה יולאה בשם: (ה) את אשתו. השפחה: (ו) אל האלהים. (מכילתא) לז"ד לריך שימלך במוכריו שמכרוהו לו: אר הדרת או אר המזוזה. יכול שתהא המזוזה כשרה לרצוע עליה ת"ל (דברים עו) ונתסה בזונו וזדלת בזדלת ולא במזוזה הא מה ת"ל או אל המזוזה הקיש דלת למזוזה מה מזוזה מעומד אף דלת מעומד (קידושין כג): ורצע אדניו את אזנו במרצע. הימנית או אינו אלא של שמאל ת"ל און און לגוירא שיה נאמר כאן ורצע אדניו את אזנו ונאמר במטורע (ויקרא יד) תנוך אזנו הימנית מה להלן הימנית אף כאן הימנית. ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף (מכילתא) א"ר יומן בן זכאי און זאת ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וגנב תרצע. ואם מוכר עלמו און ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה ארון לעלמו תרצע. ר"ש היה דורש מקרא זה כמין חומר (ר"ל קשר לרור מצושם שתולין בזוואר לתכשיט) מה נשתנו דלת ומזוזה מכל כלים שבצית אמר הקב"ה דלת ומזוזה שהיו עדים במלרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה ארון לעלמו ירצע בפניהם: ועבדו רעורם. עד היובל או אינו אלא לעולם (קידושין ע"ו) כמשמעו. ת"ל (ויקרא כה) ואיש אל משפחתו תשוב מגיד שחמשים שנה קרוים עולם ולא שיהא עובדו כל חמשים שנה אלא עובדו עד היובל בין סמוך בין מופלג:

משפטים ליום ראשון

נביאים ירמיה ל"ד

א הַדְּבַר אֲשֶׁר-הָיָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחֲרֵי פְרֹת הַמֶּלֶךְ
צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת-כְּרִיתָהֶם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לְקָרָא
לָהֶם דְּרוֹר: פְּתַנָּם נְבוּזַח דְּהוּהָ עִם יְרֵמְיָה מִן קָדָם יי פְּתַר דְּגִנּוּר
מִלְכָּא צִדְקִיָּה קָם עִם פִּר עִמָּא דְּבִירוּשָׁלַם לְמַקְרִי לְהוֹן חִירוֹ: ב לְשַׁלַּח
אִישׁ אֶת-עֶבְדוֹ וְאִישׁ אֶת-שִׁפְחָתוֹ הָעֵבֶרִי וְהָעֵבֶרִיָּה חֲפָשִׁים
לְבַלְתֵּי עֶבְדֵי-בָם בְּיַהוּדִי אַחֲיָהוּ אִישׁ: לְשַׁחֲא גִבְר יֵת עֶבְדֵיהָ
וּגִבְר יֵת אִמְתֵיהָ בַר יִשְׂרָאֵל וּבַת יִשְׂרָאֵל בְּנֵי חוּרִין בְּדִיל דְּלֹא יִפְלְחוּן
בְּהוֹן גִּבְר בְּאַחֲוֵיהֶו יַהוּדָאָה: ג וַיִּשְׁמְעוּ כָל-יִשְׂרָאֵל וְכָל-הָעָם
אֲשֶׁר-בָּאוּ בְּבִלִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת-עֶבְדוֹ וְאִישׁ אֶת-שִׁפְחָתוֹ
חֲפָשִׁים לְבַלְתֵּי עֶבְדֵי-בָם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלַחוּ: ד וַיִּשְׁמְעוּ כָּל
רְבַבְיָא וְכָל עַמָּא דְּעָלוּ בְּקִיָּמָא לְשַׁחֲא גִבְר יֵת עֶבְדֵיהָ וּגִבְר יֵת אִמְתֵיהָ
בְּנֵי חוּרִין בְּדִיל דְּלֹא יִפְלְחוּן בְּהוֹן עוֹד וְקִבְּיוּ וּשְׁקָחוּ: ד וַיִּשְׁבוּ אַחֲרֵי-
כֵן וַיִּשְׁיבוּ אֶת-הָעֶבְדִים וְאֶת-הַשִּׁפְחֹת אֲשֶׁר שְׁלַחוּ חֲפָשִׁים
וַיְכַבְּשׁוּם לְעֶבְדִים וְלִשְׁפָחוֹת: וְתָבוּ בְּתַר בָּן וְאֶתִיבוּ יֵת עֶבְדֵין וְיֵת
אִמְתָּתוֹן דְּפִטְרוּ בְּנֵי חוּרִין וּבְכִישׁוֹנוֹן לְעֶבְדֵין וְלִאִמְתָּתוֹן: ה וַיְהִי דְבַר-יְהוָה
אֶל-יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר: וְהָיָה פְתַנָּם נְבוּזַח מִן קָדָם יי עִם
יְרֵמְיָה מִן קָדָם יי לְמִימֵר: ו בְּהַיְיָ אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲנֹכִי פְרֹתִי בְרִית אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצֵאֵנִי אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבֵּית עֶבְדִים לֵאמֹר: בְּדָנָן אָמַר יי אֶתְקָא דְיִשְׂרָאֵל אָנָּא
גְּזַרִית קָם עִם אֶבְתְּכוֹן בְּיוֹמָא דְאַפִּימִית יֵתְהוֹן מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית
עֶבְדוֹתָא לְמִימֵר:

ויכבשום קרו

רש"י

(ג) אשר באו בבית. אשר כרתו ברית על דבר זה לקיים שילוח עבדים:
בתובים משלי ט"ז
א זָר אֶל-יְהוָה מַעֲשֵׂיךָ וַיִּכְנַס מִחֲשַׁבְתֶּיךָ: גַּיִי לְאֶתְהָא עוֹבְדָךָ
וּמַחְקָן
(א) גל אל ה' מעשיך. גלגל והסליך עליו לרכיך: ויכוננו ויסקיים:
כל

משפטים ליום ראשון

ומתקנו מחשבתך : ב כל פעל יהוה למענהו וגם רשע ליום
לעה : בלהו עובדין דאיהא לאין דמשפתמין ליה ורשעא ליומא
בישא : נ תועבת יהוה כל גבה ללב יד לוד לא ינקה :
מרתקתיה דאיהא פר דרם בגביה מן בשתא לא נדמי : ד בחסד
ואמת יכפר עון וביראת יהוה סור מרע : במיבותא וקושטא
מתכפר סורחנא ודחלתיה דאיהא מסמיה מן בשתא : ה ברצות יהוה
דרכי איש גם אויביו ישלם אתו : כד אתרעי איהא באורחיה
דנבא ואף לבעלי דבבוי נשלים ליה : ו טוב מעט בצדקה מרב
תבואות בלא משפט : טב קלי בצדקתא מן סניעא דעליתא
דלא בדינא :

רש"י

(ב) כל פעל ה' הכל עשה למענהו בשביל קלוסו : וגם רשע. להכיחו ליום רעה :
(ג) יד ריד. מיד ליד כל לו גמול גובה לבו : (ד) וביראת ה'. היא גורמת לסור
מרע : (ה) גם אויביו ישלם אתו. ילנה סהיו שלמים עמו בלא משפט בעולם :

משנה דמאי פרק א'

בשלין שבדמאי השיתין והרימין והעורדין ובנות שוח ובנות שקמה.
ונבילות התמרה והגופנין והנצפה. וביהודה האוג והחומין (שביהודה)

ברטנורא

פרה א הקלין שבדמאי שהקלו חכמים על הפירות הללו הנזכרים במתניי שלא לעשרן דמאי
לפי שחוקתן באים מן הספק משום דלא חציבי ואית בהו תרי סיקי ספק
באים מן הספק ופטורים מן המעשר ואפי' אם תמלא לומר שבאים מן השמור וחיזבים במעשר
שמה נחשרו. ודמאי הם התבואה והפירות הנקחים מעמי הארץ שהם חסודים על המעשרות. והבכר
הלוקח פירות מעמי הארץ לריד להפריש מהם תרומת מעשר ומעשר שני בלבד אם היה שנת מעשר
שני. אבל תרומה גדולה לא נחשדן עמי הארץ עליה לפי שהיא במיתה ואין לה שיעור שחטה אחת
סותרת כל הכרי והכל נזהרים בה ומעשר ראשון ומעשר שני אין לריד להוציא מן הדמאי אפי' אם
שעמי הארץ חסודים עליהם לפי שיכול בעל הפירות לומר ללוי או לעמי הבאים ליעול המעשרות הבא
רציה שאין פירות הללו מעשרים ועול דק"ל בכל דוכתא הממעה אבל בתרומת מעשר ליכא למימר
הכי שהאוכל טבל שלא הורמו ממנו מתנות כהונה חייב מיתה ומשום איסורא מפרישים לה לתרומת
מעשר ומעשר שני נמי כרי שלא לאכלו בטומאה או שלא לאכלו חוץ לירושלים : השיתין. תאנים
מדבריות : רימון. פי' פטרוך פולגראקי בלע"ז : ועורדין. בערבי זערו"ד. ובלע"ז סורבי"ם :
ובנות שוח. תאנים לבנים המתגדלים מני שנים לג' שנים ותולשים באין ותולשים אוחם ומניחים אותם וע"ז
המורכבת בערמון : ונובלת תמרה. תמרים שאינם מתגדלין באין ותולשים אוחם ומניחים אותם וע"ז
עד שיתבטלו ויש אומרים גובלות תמרה תמרים שהפליחן הרוח קודם בשול : גופנין. ענבים שמניחים
אותן בגסן בסוף הציר ובקובי מתבטלים : הנצפה. לץ שקורין קאיפרי בלע"ז : האוג. פרי אדום
שקורין לו בלע"ז קורנל"ו. ורמזים אומר שהוא אילן שטובה כמין אשכולות אדומות וקורין לו
בערבי סומא"ק ולא היה זה הפרי חשוב ביהודה : והחומין. בתחלה לא היה היין שביהודה מחמין
לפי שהיו מניחים ממנו נפכים וכל החומין שביהודה לא היה בא אלא מן התמד לפיכך החומין
שביהודה פטור אבל לאחר שנטלו נפכים והחומין בא מן היין החומין חייב בדמאי אף ביהודה כמו
ר שאר

משפטים ליום ראשון ג

והכסבר רבי יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ משל דופרה. כל
הרימין פטורין חוץ מרימי שקמונה. כל בנות שקמה פטורות חוץ מן
המוקטפות : ג הדמאי. אין לו חומש. ואין לו ביעור. ונאכל לאונן. ונכנס
לירושלים ויוצא (ונפדה). ומאבדין את מעוטו בדרכים. ונותנו לעם הארץ.
ויאכל פנגדו. ומחללין אותו כסף ער כסף. נחשת על נחשת. כסף על נחשת.
ונחשת על הפירות. ובלבד שיחזור ויפדה את הפירות. דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים יעלו הפירות ויאכרו בירושלים : ג הלוקח לזרע ולביתמה.
קמח לעורות. שמן בנר. שמן קסוד בו את הפלים. פטור מן הדמאי.
מכזיב ולחלון. פטור מן הדמאי. חלת עם הארץ. והמדומע. והלקוח בכסף
מעשר שני. וישירי המנחות. פטורין מן הדמאי. שמן ערב. בית שפאי

מחייבין

ברטנורא

בשאר מקומות : והכסבר. כורע גד (שמות י"ז) תרגם ירושלמי כסבר קוליאנדר" בלע"ז : דופרה.
שטון פירותיו שני פעמים בשנה. דו כל' יון שנים : שקמונה. סם מקום : המוקטפות. שנתבטלו
באין עד שנתבקעו מאליהן שכל אלו חסודין הן וחוקתן שאין באים מן הספק. ואין הלכה
כר' יהודה : ב הדמאי אין לו חומש. הסודה מעשר שני של דמאי אינו נותן את החומש משום
דרוב עמי הארץ מעשרין הן הלכך קרן דמעטב דלאורייתא איתא דרובין חומש דלא מעטב דלאורייתא
יאלל : ואין לו ביעור. בסוף שלש שנים שחייב לבער כל מעשרותיו כדכתיב (דברים כ"ו) בערתי
הקדש מן הבית ולא תקוהו רבנן בדמאי : ונאכל לאונן. דמעשר שני של ודאי אסור לאונן
דכתיב (סם) לא אכלתי באוני ממנו ומעשר שני של דמאי לא גזרו בו : ונכנס לירושלם ויוצא.
ונפדה ונאלל חוץ לירושלים משא"כ בודאי שהמחיצות קולטות ואין יכולין לפדותו ולכתיבו חוץ לחומה
לאחר שנכנס. ובדמאי לא גזרו : ומאבדין את מעוטו בדרכים. אם הי' מעשר שני של דמאי
בדרכים במקום גדולי חיה ולסטים אפי' הי' דבר מועט ויכול להביאו בלא פורס ובלא הספד אינו
חושש לו ומניח אותו ליאכר בדרך במקום שהוא סם. ורמז"ם פי' שם בשעה שמוליך מעשר שני של
דמאי לירושלים נאכר ממנו מעט בדרך אינו חושש לו משא"כ בודאי שארץ שיעלהו כולו או דמיו ולא
יפסיד ממנו בדרכים : ונותנו. אותו : לעם הארץ. לאוכלו בירושלים ואפי' שהוא חסוד לאוכלו
בטומאה משא"כ בודאי שאין מוסרים אותם לע"ה לפי שאינו נזהר לאוכלו בטמאה : ויאכל כנגדו.
כנגד מה שכתוב לע"ה לוקח מנכסיו ואוכל בטמאה מעשר בירושלם : ומחללים אותו כסף על
כסף. אם יש לו כסף מעשר שני של דמאי והוא לריד לו יכול לחללו על כסף חולין משא"כ בודאי
שאין מחללים כסף על כסף אלא בסלעים של שני מלכים שיכול לחלל זה ע"ז אם השני חרף אבל
של מלך אחד לא דלאו דרך חלול הוא. ובדמאי שרי : כסף על נחשת. אפי' שלא מדוחק. אבל
של ודאי מדוחק אין. שלא מדוחק לא : ויחזור ויפדה את הפירות. גרסינן ולא גרסינן ובלבד
שיחזור ויפדה. וה"ק ויכול לחזור ולפדות את הפירות אם ירצה דברי ר"מ והכ"ה אינו יכול לחזור
ולפדותם אלא מעלה הפירות לירושלים והלכה כחכמים : ג הלוקח לזרע. לקח תבואה לזרעה
פטור מדמאי דאלו טבל ודאי אסור לזרוע : ולבחה. לקח מתחלה להאכיל לבהמה פטור מן הדמאי
אבל לקח מתחלה לאדם וגמלך עליה לבהמה חייב לעשר בדמאי : וקמח לעורות : לעבד בו עורות :
מכזיב ולחלון. כויב הוא סוף המקום שכבשו עולי בבל ומשם ולהלן כבשו עולי מצרים ולא כבשו
עולי בבל. ולא נחתיבו בדמאי אלא הארצות שכבשו עולי בבל בלבד הלכך מכזיב ולחלון פטור מן
הדמאי ולא חיישינן שמה מפירות הארץ שכבשו עולי בבל הולכי לשם שחוקת חולה ארץ פטור עד
שיודע לך שהוא חייב וחוקת א"י חייב עד שיודע לך שהוא פטור : חלת עם הארץ. שתקן לו
גבל חכר ורצה ליתנה לכהן חבר פטור מלעשר : והמדומע. עס הארץ שנפלה לו סאה של תרומה
לפחות ממה שאין של חולין שנעשה הכל מדומע כלומר עירוב תרומה ונותן הכל לכסן פטור
מלעשר דמאי : והלקוח בכסף מעשר. שלקח דמאי במעות של מע"ש. בין במעות מעשר שני דף
דמאי

משפטים ליום ראשון

מחזיקין. ובית הדין פומריין: ד' הדמאי. מערבין בו. ומשתתפין בו. ומברכין עליו. ומזמנין עליו. ומפרישין אותו ערום. בין השמשות. הא אם הקדים מעשר שני לראשון. אין בכה בלום. שמן שהגרדי סך באצבעותיו חייב בדמאי. ושהסורק נותן בצמר פטור מן הדמאי:

ברטנורא

דמאי בין כמות מעשר שני של ודאי פטור מלעשר: ושורי מנחות. שהקומן למוכס והסוריס נאכלים לכהנים. ולא היוסין שמה הכיא עם הארץ דבר שאינו מתוקן: שמן ערב. שמן הפרסמון. וי"מ שמן זית מעורב עם מור והאלות וכשמים: ד' מערבים בו. ערוצי תחומין ותלרות: ומשתתפין בו. שחופי מכוואות ואל"ג דלא חוי ליה מנו דאי בעי מפקיר לנכסיה והוי עני והוי ליה דהא תנן מאכלים את העניים דמאי' השתא נמי חוי ליה: ומברכין עליו. ברהמ"ו: ומזמנין עליו: ואל"ג דאכל בעצירה ללא עני הוא מנו דאי בעי מפקיר לנכסיה והוי עני והוי ליה: ומפרישין אותו ערום. כשבל להפריש ממנו תרומת מעשר ומע"ט יכול להפריש והוא ערום דלא בעי ברכוי דאלו בעי ברכוי הא בעינן וסיה מהנד קדוש וליכא: בין השמשות. של ע"ט דספק חשיכה ומעשרין את הדמאי ואין מעשרין את הדמאי: ואם הקדים מעשר שני לראשון. שהפריש מעשר שני של דמאי קודם שהפריש מעשר ראשון כדי ליעול תרומת מעשר שבו אין בכך כלום מה שאין כן בודאי דתנן ככל מלוהך אשר לויתני (סס כ"ו) הא אם הקדים מעשר שני לראשון אינו יכול להודות: הגרדי. סורג: חייב בדמאי. שעל גופו הוא נותנו וסיה כשתיה: ושהסורק. האמר במסרק נותן על הלמר הוי כשמן לסוך בואת הכלים פטור מן הדמאי:

גמרא ברכות ד' ח' ע"ב

אמר רב הונא בר יהודה אמר רב אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עמרות ודיבון שפך המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו רב ביבי בר אבבי סבר לאשדומינהו קפרשיותא דכלא שתא במעלי יומא דכפורי תנא ליה חייא בר רב מדפתי בתיב (ויקרא כ"ג) וענייתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה מתעניין והלא בעשרה מתעניין אקא לומר קך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עריו הפתוב באלו מתענה תשיעי ועשירי סבר לאקדומינהו אמר ליה תהוא סבא תגינא ובקרב שלא יקדים ושלא יאחר בדאמר להו רבי יהושע בן לוי לבניה אשלימו פרשיותיכו עם הצבור שנים מקרא ואחד

רש"י

שלים פרשיותיו. של כל שבת ושבת: ואפי' עמרות ודיבון. שאין זו תרגום: מעלה עליו הכתוב וכו'. והכי קאמר קרא הכינו עלמכס בתשעה לחדש לעמי המחרת והרי הוא בעיני כעמי היום: לאקדומינהו. לסדר כל הפרשיות

שבת

משפטים ליום ראשון

ד

תרגום ותתירו בורדין ברבי יהודה דתנן רבי יהודה אמר עד שישחוט את תורדין ותתירו בזקן ישלכה תלמודו מחמת אונסו דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחים בארון אמר להו רבא לבניה בשאתם חותכין בשך אל תחתכו על גב היד איכא דאמרי משום סכנה ואיכא דאמרי משום קלקור סעודה ואל תישבו על מפת ארמית ואר תעברו אחורי בית הפנסת בשעה שהצבור מתפללין אל תישבו על מפת ארמית איכא דאמרי לא תגנו בלא קריאת שמע ואיכא דאמרי דלא תנסבו גיורתא ואיכא דאמרי ארמית ממש ומשום מעשה דרב פפא דרב פפא אזל לגבי ארמית הוציאה לו מטה אמרה לו ישב. אמר לה איני יושב עד שתגביהו את המטה הגביהה את המטה ומצאו שם תינוק מת מכאן אמרו חכמים אסור לישב על מפת ארמית:

רש"י

שבת ח' או בשמי שבתות: עד שישחוט את הורדין. כדי שיכל כל הדם ולא אמר כן אלא בעוף הוחלו וזולתו טולו כאחד: מחמת אונסו. שחלה או שנטרד בדוחק מזונות הזכרו בו לכבודו: שברי לוחות מונחים בארון. דכתיב אשר שבת וסמחה בארון אף השברים חסים בארון: משום סכנה. שלא יקון ידו: משום קלקול סעודה. אף בחצורה קטנה יולא דם וילכלך את המאכל וימאס את המסובין: בלא קריאת שמע. שפחה מטתך דומה למטת ארמית: ארמית ממש. על מטת עכו"ם: מעשה דרב פפא. שאמרה לו שב על המטה והיה בנה מת מוטל עליה והיתה רוצה להעליל עליו ולומר שישב עליו והרגו:

וזהר משפטים דף קכ"ב ע"א

תאנא ישראל אקרון קדש ובגין דאינון קדש אסיר ליה לאנש למקרי לחבריה בשמא דגנאי ולא לבנאה שמא לחבריה ועונשיה סני וכל שפן במלין אחרנין. תאנא בתיב (תהלים ל"ד) נצור לשונך מרע וגומר מהו מרע דבגין לישנא בישא מרעין נחתין לעקמא. אמר רבי יוסי כל מאן דקרי לחבריה בשמא דלית ביה וגני ליה אתפס במה דלית ביה. דאמר רבי חייא אמר רבי תוקיה כל מאן דקרי לחבריה רשע נחתין ליה בגיהנם ונחתין ליה לעלעו בר אינון חציפין דאורייתא דשרי ליה לאנש למקרי

ל"ו

משפטים ליום ראשון

זהו רשע. ההוא נכרא דלויט לחבריה אעבר רבי ייסא אמר ליה פרשע עבדת. אתויה לקמי דרבי יהודה אמר ליה רשע לא קאמינא ליה אלא כרשע דאתחזי מלוי כרשע ולא אמינא דאיהו רשע אתא רבי יהודה ושאי ריעובדא קמיה דרבי אלעזר אמר ליה ודאי לא אתחייב. כעקן. דכתיב (איכה ב') היה יי באויב ולא אויב. דאי לאו הכי לא אשתאר מישרא גזעין בעלמא. בגונא דא (שם א') היתה פאלמנה ולא אלמנה פאלמנה דאזיל בעלה לעבדא דימא ומתבת ליה. אמר רבי חייה ומדבא משמע מהתם משמע דהוא עיקרא דכתיב (יחזקאל א') ועל דמות הכפא דמות פמראה אדם. פמראה אדם וקא מראה אדם. אמר רבי יצחק פתיב (שיר ב') פתפוח בעצי היער וגומר פתפוח ולא תפוח. פתפוח דמתפרשא בגונאי וגונאי אתהתרא מלה. אמר רבי יהודה אילו לא אתינא הכא אלא למשמע מלין אלין די :

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מלוקט מספרי מוסר

חרמב"ם חל' קריאת שמע פרק א'

אם זכה ובגמי השוכרים נתן בעתו לשוב והתחיל לתקן פפי מה שגנב לו שכיבד? התענות. עת דתננה לתן אל לבו דהוה מכל הדברים הגורמים לבא לידי קרי. ותצרי הגדול הוא לתמוד קודם שיגשן פי כל המושבע עצמו מדברי תורה וכן אין מבשרין אותו בשורות רעות דכתיב (ס"ו) וישבע גליו בל. וקוד רע וידעת פי רע הוא המושחית ורעו כמו שאמר בהגהוב (בראשית ל"ח) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי הא למדת פי התורה עם חיים לעושים אגוני מנגא ואצולי מצרא. ואם יוכל לתמוד איה פקדים ממשניות על הסגרי. ופקחות גבין מה שמוציא מפיו. ואם יקרא המושחיות בגעיקמה יוסף התורה ער נפשו וישפב וערבה שנתו ובלמוד ח"י פקדים בקר יום הוא תיקון לוסר הנקרא ח"י גמ"י פקדים וניצוצות בקדושות אשר כספרא אכתא בגין בתמים חיו יחיו ובערו למקום קדושה ובהרמ פתים :

* איהו הוא ונגה ביום מצותה שנתחיל לקרות קדם הגן הספה כתי שגמור לקרות ולכהן בקרה אחרונה עם הגן הספה ושיעור זה כמו עישור שענה קודם שפעלה השמש ואם איסר נקרא קריאת שמע אחר שפעלה השמש וצא ידי חובתו שעונתה עד סוף שדש שעות ביום למי שעבר ואיחר : מי שהקדים ונקרא קריאת שמע של שחרית אחר שפעלה עמוד השחר אף על פי שהשקים קודם הגן הספה וצא ידי חובתו ובשעת הדחק פגון שהיה מושבים לצאת להרה קורא לבתחלה מושעלה עמוד השחר : הקורא אחר שלש שעות ביום אפילו היה אגוס לא יצא ידי חובת קריאת שמע בעונתה אלא כתי הוא קורא בתורה. ובהרה פגניו ולאחריה כל היום אפילו איסר וקרא אחר שלש שעות :

יבין

משפטים ליום שני תורה

יבין בקריאת ד' פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי י"ד דשם ב"ן להשאיר בו תוספת הרוח משבת שעברה :

ז וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים : וארי יגבו גבר ית פרמיה לאמהו לא תפוק כמפקנות עבדין : ח אסרעה בעיני אדניה אשר לא יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו כה : אם בישא בעיני רבונה די יקמטה ליה ויפרקינה לגבר אוחרן בית ליה רשו רבונה במשלימיה כה : ט ואם לבנו ייערנה כמשפט תבנות יעשה לה : ואם לבנה יקמינה כהקנת

בגה

* לו קרי

רש"י

(ז) וכי ימכר איש את בתו לאמה. (מכילתא). (ערכין כ"ט) בקטנה הכחוב מדבר יכול אפי' הביאה סימנים אמרת ק"ו ומה מכורה קודם לכן יולאה בסימנין כמ"ט ויולאה חנם אין כסף שאנו דורשים אותו לסימני נערות. שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר : לא תצא כצאת העבדים. כי יולאה עבדים כנענים שיואלחין בשן ועין אבל זו לא תלא בשן ועין אלא עובדת שש או עד היוכל או עד שתביא סימנין וכל הקודם קודם לחירותה ונותן לה דמי עינה או דמי שינה או אינו אלא לא תלא כלאה העבדים בשש וביוכל ת"ל כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה מקים עבריה לעברי לכל יליאותיו מה עברי ואלא בשש וביוכל אף עבריה יולאה בשש וביוכל ומהו לא תלא כלאה העבדים לא תלא בראשי אברים כעבדים כנענים יכול העברי יולא בראשי אברים ת"ל העברי או העבריה מקים עברי לעבריה מה העבריה אינה יולאה בראשי אברים אף הוא אינו יולא בראשי אברים : (ח) אם רעה בעיני אדניה. (מכילתא) שלא נשאה חן בעיניו לכונסה : אשר לא יעדה שהיה לו ליעדה ולהכניסה לו לאשה וכסף קנייתה הוא כסף קידושיה וכאן רמו לך הכתוב שמלוא ביעוד ורמו לך שאינה לריכה קידושין אחרים : והפדה. יתן לה מקום להפדות וללאה שאף הוא מסייע בפדיונה ומה הוא מקום שנותן לה שמגרע מפדיונה במספר השנים שעשתה אללו כאלו היא שכורה אללו. כיגד הרי שקנאה בזמנה ועשתה אללו ב' שנים אומרים לו יודע היים שעמידה ללאה לסוף שש שנים נמלא שקניה עובדת כל שנה ושנה בששיה המנה ועשתה אללך ב' שנים הרי שלישיה המנה טול שני שלישיה המנה ותלא מאללך : רעם נכרי לא ימשול למכרה. שאינו רשאי למכרה לאחר לא האדון ולא האב (קידושין י"ח) : בבגדו בה. אם בא לבגוד בה שלא לקיים בה מלות ייעוד וכן אביה מאחר שבגד בה ומכרה לזה : (ט) ואם רבנו ייעדנה. האדון מלמד שאף בנו קם תחמו ליעדה אם ירלה אביו ואינו צריך לקידושין אחרים אלא אומר לה הרי את מיועדת לי

ככסף

משפטים ליום שני

בנת ישראל יעבד לה: י אס-אחרת יקחלו שארה
בסותה וענתה לא יגרע: אם אחרנתא יסב ליה וינה בסותה
וענתה לא יסגע:

רש"י

כסוף שקיבל אבדך דמדי: כמשפט הבנות. שאל כסות ועונה: (י) אם אחרת
יקח לו. עליה (מכילתא): שארה בסותה וענתה לא יגרע מן האמה שיעד
לו כבר: שארה. מזונת (כסות מ"ו): בסותה. כמשפטו: עונתה. תשמיש:

נביאים ורמיה ל"ד

א מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר
לך ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי מעמך ולא-
שמעו אבותיכם אלי ולא השו את-אונם: מסוף שבע שנים תשלחו
גבר ית אחוהו בר ישראל די יודגו לך ויפלהינה שית שגין ותפטרניה
בר חורין מעמך ולא קבילו אכתבון למימי ויא ארכינו ית אוידיהון:
ב ותשבו אתם היום ותעשו את-הישר בעיני לקרא דרור
איש לרעהו ותכרתו ברית לפני בפית אשר-נקרא שמי
עליו: ותכתון אתון יומא דין ועבדתון ית דכשר דדמי למקרי חירו
גבר לחבריה וגזרתון קים דדמי בפיתא דאתקרי שמי עלוהי:
ג ותשבו ותחלו את-שמי ותשבו איש את-עבדו ואיש את-
שפחתו אשר-שלחתם הפשים לנפשם ותכבשו אתם להיות
לכם לעבדים ולשפחות: ותכתון ואחלתון ית שמי ואתכתון גבר ית
עבדיה וגבר ית אמתיה די פטרותו בני חורין לנפשיהון וכבשתון יתהון
למהו לכו לעבדו ולאמהו: ד לבן כה-אמר יהוה אתם לא-
שמעתם אלי לקרא דרור איש לאחיו ואיש לרעהו הנני קרא
לכם דרור נאם-יהוה אל-הרוב אל-הדבר ואל-הרעב ונתתי
אתכם לזועה לכל ממלכות הארץ: גבו דגו אמר יי אתון לא
קבילתון למקרי חירו גבר לאחיהו וגבר לחבריה הא אנא מכלי לכו
חירו אמר יי מן חרפא ומן מותא ומן פנא ואתון ותכו לזוע לכל
מלכות ארעא:

* לזועת קרי

רש"י

(א) מקץ שבע. מתחלה שנה השביעית: (ד) הנני קורא לכם דרור. וסויו
הפקר אל חרצ וכו':

משפטים ליום שני

כתובים משלי מ"ו

א לב אדם יחשב דרכו ויחזה יבין צעדו: לפיה דבר נשא מחשב
אורחתיה ואלהא מתקן הלכתיה: ב קסם | על-שפתי-מלך
במשפט לא ימעל-פיו: קסמא על שפותיה דמלכא ובדינא לא
נדגול פומיה: ג פלם | ומאזני משפט ליהוה מעשהו כר-אבני-
כיס: דניא ומסאהא דתריצותא מן קדם אלהא ועבדו כלהון מתקרי
דקושמא: ד תועבת מלכים עשות רשע פי בדרקה יפון כפא:
מרתקתיה דמלכו דעבדו רשעא ממוי בצדקתא תקין כורסא:

רש"י

(א) יחשב דרכו. ללכת בדרך ישר: וד' יבין צעדו. הכא לטהר מסייעין
לו: (ב) קסם. כמו קסם הוא על שפתי מלך הוא הדין החכם
היושב בדיון: (ג) פלם ומאזני משפט לה. לשלם לאדם כפעלו: ומעשהו
כר אבני כים. כאשר יש באבני כים משקלות גדולות וקטנות לפי פעלו של
אדם: (ד) תועבת מלכים. דבר תיעוב הוא לדיינים עשות רשע:

משנה שבת פרק ח"י

מפנין אפילו ארבע וחמש קפות של תבן ושל תבואה. מפני האורחים
ומפני פטור בית המדרש. אבל לא את האוצר. מפנין תרומה
מהרה. ודמאי. ומעשר ראשון שנמלה תרומתו. ומעשר שני והקדש
שנפדה. ותתורמוס הניבש מפני שהוא מאכל לעניים (נ"א לעזים) אבל
לא את הטבל. ולא את מעשר ראשון שלא נמלה תרומתו. ולא את מעשר

שני

ברטנורא

פרק י"ח מפנין. אם לרד למקומו להוסיב שם אורחיו להסב בסעודה או תלמידים לשמוע
הדרשה. ודוקא לדבר מלוה שרי ולא הייסיק לטרחא בשבת: ארבע וחמש.
לאו דוקא דלי בעי אפי' טובא נמי: אבל לא את האוצר. כלומר ובלבד שלא יגמור את
האוצר כלו עד שיגיעו לקרקעיתו דלמא אחי לאשווי גומות: מפנין תרומה שהורה. ואפי' ישראל
דלא חויא ליה וכל לטעלה ולפנותה כיון דחויא לפקן: ורמאי. דחויא לעניים כדתנן מאכליון
את העניים דמאי ואי בעי הוה מפקר לנכסיה והוי עני וחוי ליה השתא נמי חוי ליה: ומעשר
ראשון שנמלה תרומתו. שניטלה ממנו תרומת מעשר ולא ניטלה ממנו תרומה גדולה כגון שהקדים
בן לוי ולקח המעשר בשבלין דעדיין לא חלם עליה חובת תרומה שאין הדגן חייב בתרומה גדולה
עד שיתמרח בכרי וזה שהקדים ולקח המעשר בשבלין אינו מפריש אלא תרומת מעשר בלבד ומותר
באכילה אפי' שלא הפריש ממנה תרומה גדולה: ומעשר שני והקדש שנפדה. שפדו אותן
הבעלים ונתנו את הקרן ולא נתנו את החומש. ושמע' מהכא שהן פדוין. והחומש הוי מלוה לגבי
בעלים: אבל לא את הטבל. ואפילו עבד דרבנן כגון הוורע בעינן שאינו נקוב: ולא את
מעשר ראשון שלא נמלה תרומתו. אם הקדים בן לוי ולקח המעשר אחר שנתמרחא התבואה
בכרי קודם שהפרישו ממנו תרומה גדולה והפריש ממנו תרומת מעשר ולא הפריש תרומה גדולה
וזו מע"ר שלא נטלה תרומתו האמור כאן שכיון שנתמרחא בכרי ונתחייב בתרומה כשלוקח המע"ר
אפי' ח"פ

משפטים ליום שני

שני והקדש שלא נפדו ורא את הלואה ורא את חתרדל רבן שמעון בן
גמליאל מתיר בלואה מפני שהוא מאכל עורבין: ד הכי קש וחבילי
עצים וחבילי זרדים אם התקינו למאכל בהמה מטמאין אותן ואם
לאו אין מטמאין אותן כופין את הפל לפני האפרוחים כדי שיעשו
וירדו תרנגולת שברחה הוחין אותה עד שתפגם מדדיו וסויתין פרשות
חרבים. אשה מדדה את בנה אמר רבי יהודה אימתי בוכן שהוא נוטל אחד
ומניח אחד אבל אם היה גורר אסור: ג אין מילדין את הפהמה ביום
טוב אבל מסעדין ומילדין את האשה בשבת וקורין לה תכמה במקום
למקום ומחללין עליה את השבת וקורשין את הפבור רבי יוסי אומר אף
חותרין וכל צרכי מילה עושין בשבת:

ברטנורא

אע"פ שמפריש ממנו תרומת מעשר כ"ז שלא הפריש ממנו תרומה גדולה עכל הוי ואסור לטעלו
בשבת: ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו כגון שפדו אבל לא נפדו כהלכה כגון
שפדה המעשר שני על גרוטאות של כסף ואין מע"ש נסדס אלא בממון שיש עליהן טורס דכתיב
(דברים יד) וזרת הכסף בידך והקדש אינו נסדה בקרקע דכתיב (ויקרא כו) ונתן את הערכך
ביום ההוא דבר הניתן מיד ליד: לוף מין קטנית שאינו רחוי חי הפי' לבהמה והרמב"ם פי'
מין ממיני הבגלים: לעורבים כגון עשירים שמגדלים עורבים לגדולה ואין הלכה כרשב"ג:
ב חבילי אגודות: זרדים ענפי האילן לחיס שמורדין אותם למאכל בהמות: כופין את הסל
לפני האפרוחים ומבטל כלי מסיכנו לא הוי שאין האפרוחים עומדים עליו והאומר אין כלי
ניטל אלא לזוך דבר הניטל מוקי למתניתין בדרך למקומו של כלי: שברחה מן הבית: דוחין
אוחה בידים: עד שתכנס ודוקא דוחין אבל לא מדדיו לפי שהתרנגולת מגדשה עלמה מן
האין ומאלא שהיא מטללה אבל אוזין ושאר עופות מדדיו: מדרין עגלים אוחו בזוארו ובזלדיו
גוררו ומסייעו ומנעט לו רגליו: והאשה מדדה את בנה אוחותו בזרועו מאחוריו והוא
מניע רגליו והולך: שנוטר אחת ומניח אחת כשהתינוק מניח את רגליו מניח אחת ומגביה אחת:
אבל גורר אסור שנוטתו וכ"מ שאמר רבי יהודה אימתי במטנה לא בלא לחלוק אלא לפרש דברי
חכמים הלכך הלכתא כוותיה: ג אין מילדין אין מוסכין הולד מן הרהס ביום טוב דליכא ערסא
יחירא: אבל מסעדין אוחו את הולד שלא יפול לארץ: חבמה מילדת בקיאה: ממקום
למקום ואין חוססין לאסור תהומין: ובחללין עליה את השבת משעה שהיא יושבת על
המשכר ומתחיל הדם להיות שותת עד כל ג' ימים אחר שילדה בין אמרה זריכה אני בין לא
אמרה זריכה אני מחללין מגי ועד ז' אמרה זריכה אני מחללין לא אמרה זריכה אני אין מחללין
משבעה ועד ל' אפילו אמרה זריכה אני אין מחללין אבל עושים זריכה על ידי עכו"ם מפני שהיא
כחולה שאין בו סכנה ודבר שאין בו סכנה עושין זריכו על ידי עכו"ם: וקושרים הטבור של
ולד שהוא ארוך ואם לא יקשרוהו ויכרכוהו ילאו מעיו אבל אין כורתין אותו בשבת לדברי ת"ק:
רבי יוסי אומר אף חותפין והלכה כר"י שחותכין אותו ומנקים אותו ונותנין עליו אבק הדם
וכיוצא בו: וכל צרכי מילה עושין בשבת ולקמן באידך פרקא מפרש לזרכי מילה מאי ניהו:

גמרא שבת ד' קכ"ז ע"א

מפני האורחין וכולי אמר רבי יוחנן גדולה הכנסת אורחין
בהשפמת בית המדרש דקתני מפני האורחין ומפני ביטול

רש"י

כהשכמת בית המדרש מדשו להו במתניתין כי הדדי מהשכמת בית
המדרש

משפטים ליום שני

בית המדרש ורב דימי מנהרדעא אמר יותר מהשפמת בית
המדרש דקתני מפני האורחין והדר ומפני ביטול בית המדרש.
אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני
השכינה דכתיב (בראשית י"ח) ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך
אל נא תעבור וגו' אמר רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת
הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם אין קמן יכול
לומר קדול המתן עד שאבא אצרך ואינו בתקדוש ברוך הוא
כתיב ויאמר ה' אם נא מצאתי וגו' אמר רב יהודה בר שיאל
אמר רבי אפי אמר רבי יוחנן שששה דברים אדם אוכל פירותיהן
בעוכם הנה והקרון קיימת לו לעולם תבא ואילו הם הכנסת
אורחים וביקור חולים ועיון תפלה והשפמת בית המדרש
והמגדל בגניו לתלמוד תורה והדן את חבריו לבקף זכות איני
והא אגן תגן אינו דברים שאדם עושה אותם אוכל פירותיהן
בעולם הנה והקרון קיימת לו לעולם תבא ואילו הם פבור אב
ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד
תורה פנגד פדם הני אין מידי אחרניא לא הני נמי (בגמילות
חסדים שייכי לישנא אחרניא הני) בהני שייכי תגו רבנן הדן
חברו לבקף זכות דגין אותו לזכות תגו רבנן מעשה בחסיד
אחד שפדה ריבה אהת בת ישראל ורמלון השכיבה תחת
מרגלותיו למחר ירד ומבד ושנה לתלמודיו אמר להם בשעה
שהשפבתי תחת מרגלותי במה חשדתוני אמרנו שפא יש

רש"י

המדרש דתנא דין אקדמאה זרישא: אל נא תעבור והנימו והלך לקבל
האורחים: ועיון תפלה לכיון בתפלתו: ה"ג הני נמי בהני שייכי הכנסת
אורחים וביקור חולים היינו גמילות חסדים ועיון תפלה היינו ככלל גמילות חסדים
דכתיב גומל נפשו איש חסד השכמת בית המדרש וגידול בניו לתלמוד תורה.
היינו תלמוד תורה: דן את חבריו לבקף זכות ככלל הבאת שלום דמתוך שהוא
מכריעו לזכות ואמר לא חטא לי בזאת אנוס ה' או לטובה נכתוב יש שלום ביניהם
ור"י לפרש לך אחא דככלל ג' דמתניתין איתנהו להנך ו' ואיכא נמי לכבוד אב
ואם ור"י לא פליג עליה: ריבה נערה:

משפטים ליום שני

בנו תלמיד שאינו בדוק לרבי. בשעה שירדתי ומבלתי במה חשדתוני אמרנו שמה מפני טורח הדרך אירע קרי לרבי אמר להם העבודה כף חיה ואתם בשם שדנתוני לכף זכות המקום ירין אתכם לכף זכות:

רש"י

שאינו בדוק לרבי. שאינו מכיר במדותיו לסמוך עליו ולהניחה אללו:

וזהר משפטים ה' קכ"ב ע"ב

אמר רבי אבא זבאין אינון ישראל דקדשא בריה הוא לא קרא לון בקדש אלא קדש ממש דכתיב קדש ישראל לוי וגוין כך כל אכליו יאשמו ונומר תאנא אמר רבי יוסי מאי קא חמא קדשא בריה הוא למיטב דינון לישראל בטר עשר אמרו. אגא הכי תנינן מספרא (כ"ד א) דגבורה אתיהיבת אורייתא לישראל בגיני כך בעא למיפן שרמא ביניהו בגין דאורייתא תהא נמירא מבר סמרוי דאמר רבי אבא אמר רבי יצחק לית עלמא מתקימא אגא ער דינא דאמלא דינא לא מתקימא. וגוין כך עלמא כדינא אתברי ואתקיים תאנא רבי אבא בתיב (י"ט) דינו לבקר משפט. וכי לבקר וקאו בכר יומא. אלא לבקר עד לא ייכרון דיניו וקא ישתון דבר מאן דדאין דינא בטר דאכל ושתה לאו דינא דקשומי הוא דכתיב (ויקרא י"ט) לא תאכלו על הדם. מאי על הדם. אוהרה לדיני דלא ייכרון עד דיני דינא וכל מאן דדאין דינא בטר דאכל ושתה פאילו חייב דמא דחכריה לאתרא דהא דמיה ממש יהיב לאתרא. האי בממונא כל שפן דיני נפשו דבעו דיני לאסתמרא דלא למידי דינא אלא קדם דאכלו ושתו ועל דא כתיב דינו לבקר משפט וכתיב (י"ט) אגא יי עושה חסד משפט וצדקה בארץ פי באלה תפצתי נאם יי:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

היטב"ם הלכות ק"ש פ"ב

מלוקט בסערי מוסר

א הקרא את שמע ולא גון לבו בפסוק הראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא גון לבו יצא אפילו יחיד קורא בתורה ברב או מגיב את הפרשיות תאלו בעונת קריאה יצא והוא שגון לבו בפסוק הראשון: = כל אדם

קוראין

חמור

משפטים ליום שני ח

קוראין בדרך בין עומדו בין סתלקין בין שוכבין בין רוכבין על גבי בהמה ואסור לקרות קריאת שמע והוא מוטל ופניו מוחות בקרקע או מושקה על גבו ופניו למעלה אכל קורא והוא שוכב על צדו ואם היה בעל בשר תרבה ואינו יכול להתקנה על צדו או שהיה חיה נוטה טעם קצרו וקורא: מי שהיה מתנה על רגליו עומד בפסוק ראשון וישאר קורא והוא מתנה הנה גשן מצערין אותו עד שיקרא פסוק ראשון ומצאן ואילה אם אגממו שינה אין מצערין אותו: הגקראת שמחה ואי אמה בא לגדי חטא ונדעם פי שלום אלה:

משפטים יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלה שהם כנגד ה' רמילוי ה' אחרונה דשם בין להשאר בו תוספת נפש משכת שעברה:

יא ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין

כסף: ואם מתלת אליו לא יעביד לה ותפוק מן כסף:

ס יב מכה איש ומת מות יומת: דימחי אגש ויקמדיניה

אחקמלא

רש"י

ויוא) ואם שלש אלה לא יעשה לה. אם אחת משלש אלה לא יעשה לה ומה הן השלש ייעדנה לו או לבנו או יגרע מפדיונה ותלח זה לא יעדה לא לו ולא לבנו והיא לא היה בידה לפדות את עלמה: ויצאה חנם. ריבה לה יליאה לזו יותר ממה שריבה לעבדים ומה היא הליאה ללמדך שתלא בסומנין ותסהה עמו עוד עד שתביא סימנין ואם הגיעו שש שנים קודם סימנין כבר למדנו שתלא שנאמר (דברים עו) העברי או העבריה ועבדך שש שנים ומהו האומר כאן וילאה חנם שאל קדמו סימנים לשש שנים תלא בהן (קידושין ד) מכלפא) או אינו אומר שתלא אלא בצגרות ת"ל אין כסף לרבות יליאת צגרות ואם לא נאמרו שניהם הייתי אומר וילאה חנם זו צגרות לכך נאמרו שניהם שלא ליתן פתחון פה לבעל הדין לחלוק: (יב) מכה איש ומת. כמה כתובים נאמרו צפרשת רולחין ומה שבידי לפרש למה בלא כולם אפרש: מכה איש ומת. (סנהדרין פד) למה נאמר לפי שנאמר (ויקרא כד) ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת שומע אני הכאה בלא מיתה ת"ל מכה איש ומת אינו חייב אלא בהכאה של מיתה. ואם נאמר מכה איש ולא נאמר ואיש כי יכה הייתי אומר אינו חייב עד שיהיה איש הכה את האשה

משפטים ליום שרישי

אתקמלא יתקמי: יגוא אשר לא צדה והאלהים אנה לידו
ישמתי לה מקום אשר יגום שמה: ודי לא כמן גיה ומן
גדם יי אתמסר לדיה ואשגי קד אתרא די יערוק דתמן: ס יד וברי
יזר איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי
תקחנו למות: וארי ידשע נבר על חברה למקמליה בנכילו מן

מרבחי

רשי

האשה והאם הקטן מניין ת"ל כי יכה כל נפש אדם אפילו קטן ואפילו אשה. ועוד
אלו נאמר מכה איש שומע אני אפילו קטן שהכה והרג יהא חייב ת"ל (סס) ואיש
כי יכה ולא קטן שהכה ועוד כי יכה כל נפש אדם אפילו נפלים במשמע ת"ל
מכה איש שאינו חייב עד שיכה בן קיימא הראוי להיות איש (מכילתא): (ויג) ואשר
לא צדה. לא ארצ לו ולא נכסיו: צדה. ל' ארצ וכן הוא אומר (ש"א כד) והאשה
לודה את נפשי לקחתה ולא יתכן לומר לדה ל' הלא ליד סלידת חיות אין נופל
ה"א בפועל שלה ושם דבר זה ליד וזה שם דבר זה לדיה ופועל שלו לודה וזה
פועל שלו לך. ואומר אני פתרונו כפרגומו ודלא כמן ליה. ומנחם חזרו בחלק לך
ליד ואין אני מודה לו ואם יש לפרשו באחת ממחלוקת של לך נחזרנו בחלק (ישעיה
סו) על לך תנשאו (ש"א כ) לדה אורה (דניאל ז) ומילין לך עלאה ימלא חף כאן
אשר לא לדה לא לך למלוא לו שום לך מיתה ואף זה יש להרהר עליו מ"מ לשון
אורב הוא: והאלהים אנה רידו. זמן לידו ל' (תהלים לא) לא תאונה אליך
רעה (משלי יב) לא יאונה ללדיק כל און (מ"ב ה) מתאנה הוא לי מזדמן למלוא
לי עולה: והאלהים אנה לידו. ולמה תלא זאת מלפניו הוא שאמר דוד (ש"א
כד) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים ילא רשע. ומשל הקדמוני היא הסורה
שהיא משל הקדוש ברוך הוא שהוא קדמוני של עולם והיכן אמרה תורה מרשעים
ילא רשע והאלהים אנה לידו צמה הכחוב מדבר בשני בני אדם אחד הרג שוגג
ואחד הרג מזיד ולא היה עדים בדבר שיעידו זה לא נהרג וזה לא גלה והקב"ה
מוזמן לפונדק אחד זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג שוגג עולה בסולם
ונופל על זה שהרג במזיד והורגו ועדים מעידים עליו ומחייבים אותו גלות נמלא
זה שהרג בשוגג גולה וזה שהרג במזיד נהרג: ושמתי קד מקום. אף במדבר
שינוס שמה ואי זה מקום קולמו זה מחנה לוייה (מכות י"ב) (יד) רבי יוד.
למה נאמר לפי שאמר מכה איש וגו' שומע אני אפילו רופא שהמית ושלח
ב"ד שהמית במלקות ארבעים והאב המכה את בנו והרג הרודה את תלמידו
והשוגג ת"ל ובי יזיד ולא שוגג: להרגו בערמה. ולא שלח בית דין והרופא
והרודה בנו ותלמידו שאף על פי שהם מזידין אין מערימוין: מעם מזבחי.
(סנהדרין ל"ה) אם היה כהן ורולה לעבוד עבודה תקחנו למות:

ומכה

משפטים ליום שרישי

מדבחי תדברנה למקמל: ס טו ומכה אביו ואמו מות
יומת: ודימתי אביו ואמה אתקמלא יתקמל:

רשי

(טו) ומכה אביו ואמו. (סס פ"ד) לפי שלמדנו על החובל בחבירו שהוא בחסלומוין
ולא במיתה הולך לומר על החובל באביו שהוא במיתה ואינו חייב אלא בהכאה
שים בה חכורה: אביו ואמו. או זה או זה: מות יומת. בחנק:

נביאים ירמיה ל"ד

א ונתתי את האנשים העברים את דברתי אשר לא תקימו
את דברי הברית אשר פרתו לפני העגל אשר פרתו
לשנים ויעברו בין בתריו: ואתן ית נבריא דעברו על קמי דקא
קמי ית פתמי קיימא די גזרי קדמי עגרא דפסקו לתרין ועברו בין
פלגויה: ב שרי יהודה ושרי ירושלם הסרסים והכהנים וכל עם
הארץ העברים בין בתרי העגל: וברבי יהודה וברבי ירושלם
ורברביא וכתיבא וכל עמא דארעא דעברו בין פלגי עגרא: ג ונתתי
אותם ביד איביהם וביד מבקשי נפשם והיתה נבלתם
למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: ואמסר תהון ביד בעלי
דבביתון וביד דבשן למקמלהון יתהא נבלתהון משגרא למיכל לעופא
דשמיא ולבעירא דארעא: ד ואת צדקיהו מלך יהודה ואת
שריו אתן ביד איביהם וביד מבקשי נפשם וביד חיל מלך
בבל העלים מעליכם: וית צדקיהו מלך שבטא דבית יהודה וית
רברבויה אמסר ביד בעלי דבביתון וביד דבשן למקמלהון וביד משורית
מלכא דבבל דאסתלקא מנכון: ה הנני מצוה נאם יהוה והשבתים
אל העיר הזאת ונלחמו עליה ולכרזה ושרפה באש ואת
ערי יהודה אתן שממה מאין ישוב: הא אנא מפקד אמר יי
ואתיביון על קרנא דקא ויגיהון קרבא עליה ויבשנה ויקדנה בנורא
וית קרנא דבית יהודה אתן לצדו מבלי יתיב:

רשי

(א) העגל אשר פרתו לשנים. כשחזרו וכשזסו כרתו ברית כולם למרוד
במקום: (ד) העולים מעריכם. מפני חיל פרעה שילא ממלרים:
(ה) הנני מצוה וכו'. ושם חיל פרעה לארלו והקדשים ישונו עליכם:

רצון

משפטים ליום שלישי

בן הסגן מעלין לכהנה על פי עד אחד האשה שנחבשה בידי נכרים על ידי ממון מתרת לבעלה עד ידי נפשות אסורה לבעלה עד שכתבשה פרבוס כל כהנות שנמצאו בתוכה פסולות ואם יש להן עדים אפילו עבד אפילו שפחה תרי אלו נאמנין ואין נאמן אדם על ידי עצמו אמר רבי זכריה בן הקצב המעון הזה לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו נכרים לירושלים ועד שיצאו אמרו זו אין אדם מעיד על ידי עצמו ואילו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בכוונתן נאמן אדם לומר זה כתב דו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי זכור אני בפרוגית שיצתה בהינימא וראשה פרוע ושהיה איש פלוגי ויצא מבית הספר לטבור לאכול בתרומה ושהיה חולק עמנו על הגורן ושהמקום הזה בית הפרס ועד כאן היינו באין בשבת אבל אין אדם נאמן לומר בדרך היה לפלוגי במקום הזה מעמד ומושב ומספר היה לפלוגי במקום הזה

ברטנורא

ואמר יענה ביה דכהן הוא ואסקניה ואחו בי תרי ואמרי בן גרוסה או בן הלוגה הוא ואחתייה ואחא עד אחד ואמר יענה ביה דכהן הוא רשב"ג אומר מעלין לכהונה ע"פ זה העד האחרון מפני שמרסין אותו עם העד הראשון עבטל הקול ואמר יענה ביה דכהן הוא והע"פ של העדו עדותו כב"א עדותו מטרפת ואמריין חוקי בני תרי דאמרי כהן הוא להדי תרי דאמרי דבן גרוסה הוא ואוקי נבדא אחוקתיה ור"א לא מסקינן ליה עד שיעידו שני עדים כונס א' דכהן הוא וכלכס כרשב"ג שהעדים מטרסין אפי"ם של העדו עדותו כחד: ע"י ממון מותרת לבעלה שמפחדין להפסיד ממונס ולא מסקרי לה ודוקא כשיד ישראל תקיפה על העכ"ס או מותרת לבעלה אפילו בעלה כהן ולא דמי לשנויה משום דמרתתיה להפסיד ממונן אבל כשיד העכ"ס תקיפה אפי" ע"י ממון אסורה לבעלה אם בעלה כהן ואם בעלה ישראל מותרת בכל ענין דאשת ישראל שאנסה מותרת לבעלה עד ידי נפשות שהיתה נדונה למות: אסורה אפילו לבעלה ישראל דחייסין שמה נבעלה בראון לאחד מהם: כרכובם תרגום מלור כרכומא: פסולות אסורות לכהן דאשת כהן אסורה כשאנסה ואם יש בעיר מחבואה אחת שיכולה אשה אחת להחבא עס כל אחת ואחת מנשי העיר נאמנות לומר במחבואה נחבאתי ולא נטמאתי ומתוך שיכולה לומר נחבאתי נאמנת גם כן כשאמרה לא נחבאתי ולא נטמאתי: המעון הזה שבוטה היא: אין אדם מעיד ע"י עצמו ואם העיד אדם על שנויה שהיא אסורה הרי זה לא ישאנה אם הוא כהן מפני שהשד ואם פדה אותה מן השבי כממונו הרי זה מעיד עליה ונשאנה דלא שדי אינס זווי בכדי ואם לא ידע שהיא אסורה לא נתן ממונו עליה: י זה כתב ידו של אבא ומקיימין השטר על פיו שקיום שטרות דרבנן והימטוהו רבנן בדרבנן: שיצתה בהינימא וראשה פרוע וטעלת כחובתה מאחוס ואע"ג דלא מסקינן ממונה לאלא בעדות פרועה כהא שני האיל רובו נשים בתולות שאות גלוי מלתא בעלמא הוא: ושהיה איש פלוגי ויצא מבית הספר כשהיינו תיטקת לומדין בבית רבן: לאכול בתרומה וע"פ עדות מהכילין ליה תרומה דרבנן כגון תרומה שמוילין מעלין שאינו נקוב וכיוצא בזה אבל תרומה דאורייתא איך מהכילין ע"פ עדות כזה ולא חייסין שמה עבד כהן היה שאסור ללמד את העבד תורה: ושהיה חולק עמנו על הגורן ולא חייסין שמה עבד כהן היה שאין חולקים תרומה לעבד אלא אי"כ רבו עמו: ושהמקום הזה בית הפרס אסורה את הקבר ה"ז עושה בית הפרס מאה אמה סך שיערו שהמריסיה מולכת עלמות המת וטומאת בית הפרס דרבנן: ועד כאן היינו באין בשבת דהתומים דרבנן: מעמד ובמספר מקום היה לו כאן להספיד מתיו ולעשות ממדות ומשכות שהיו עושין למת כהא לא מהימן שהוא דבר שזממון ולריך עדות גמורה:

אמר

משפטים ליום שלישי

גמרא כתובות דף כ"ב ע"א

אמר רבי אמי מנין לחפה שאסור הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר (דברים כ"ב) את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הזה התירה למה לי קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי אצטרך קרא לכדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מבני לכהנתני רבי יונה דתני רבי יונה את בתי נתתי לאיש הזה הזה ולא ליבם תנו רבנן האשה שאמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני נאמנת והיא שווייה דנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה תניא גמי הכי אמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה גמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקדשה את עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות בן אמרה להם בתחלה שבאו עלי אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה הערה רב אחא שר תפירה לפני חכמים באושא נאמרו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת בעא מיניה שמואל

מרב

רשי

נתתי לאיש. אסרה לכל העולם דלא ידעי למאן וכי אמר הוה התירה לו: שנאמן לאסור את בתו. כשהיא קטנה או נערה שבדו לקדשה כדאמרי' בפ' נערה שנחפת' מנין שאם אמר קדשתי לפלוגי שהוא נאמן לאוסר' על הכל: את בתי נתתי. אלמא בדידי' תליא נתיב' וסימני' קרא למימר הכי: הוה למה לי. כיון דלאו להפס שאסר מצעי לי: ודא ליבם. אם הוליא עס דע על יושואי אחיו שאין היבס נידון כמוליא עס רע ליענש במאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה: אמתלא. משל וטעם למה אמרה פחלה מקודשת אני

משפטים ליום שלישי

טוב אמרה ממאה אני וחורה ואמרה מהורה אני מהו אמר ליה אף בוז אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. תנא מיניה ארבעין ומנין ואפילו הכי לא עבד שמואל עובדא בנפשיה:

רשי

אמי: אם נתנה אמתלא לדברי. טוהיל ונתנה אמתלא לדבריה נאמנת: אמרה ממאה אני. אמרה לבעלה נדה אני: מהורה אני. לא הייתי נדה: לא עבד שמואל עובדא בנפשיה. פטס אחס אמרה לו אטו קן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש סימנה עד שטבלה:

זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב

דבר אחד ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. רבי יהודה פתח (תהלים ס"א) שמע עמי ואעידה בך וגומר. לא יהיה בך אל זר וגומר. אנכי יי אלהיך הפעקו מארץ מצרים וגומר. הני קראי אמרן דוד ברוח קדשא ואית לאסתבא בהו. שמע עמי בכמה אתרין אזהרת אורייתא לבר נש בכמה אתרין קדשא בריה הוא אזהיר ביה בבר נש וכלא לתועלתא דבר נש בגין דינשר פקדי אורייתא דכל מאן דינשר ארתי דאורייתא ואשתדל בה כמאן דאשתדל בשמא קדישא דתנין אורייתא כלא שמא דקדשא בריה הוא ומאן דמשתדל בה כמאן דמשתדל בשמא קדישא בגין דאורייתא כלא חד שמא קדישא הוא שמא עלאה שמא דכליל בר שמחן. ומאן דגרע אות חד מינה כאלו עביד פגימיתא בשמא קדישא. תאנא ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא תוסוף על אורייתא ולא תגרע מניה רבי חייא אמר ושם אלהים אחרים דא מאן דיתעסק בספרין אחרנין דלא מספרא דאורייתא לא ישמע על פיה דאסיר אפילו לאדפרא דון וקמילף מניהו מעמא בר שגן על אורייתא. רבי יהודה בתני הכי מאי מעמא כתיב ושם אלהים אחרים וסמיה ליה את הנ המצות תשמור אלא מאן דלא נסיר האי כמאן דלא נסיר מחימונתא דקדשא בריה הוא. מאי מעמא. משום דביה אחידא מדה. אמר רבי יצחק וכן בכל שאר ומנין ותיגין דתא כלוהו אחידן בשמא קדישא עלאה. ועל דא תנין מאי דכתיב (דברים ס"ו) שלש פעמים בשנה משום דבהו תניא מחימונתא. וקרא בר זכורה אמאי בר זכורה אמר רבי אעזר בר זכורה ממש בגין דנמלין ברכתא מסבועא דנחלא. כמאן תנין בר בר ישראל דאתגזר בעי דאתחזא קמי מלכא קדישא בגין דיסור ברכתא מסבועי דנחלא דא הוא דכתיב (שם) כבדת יי אלהיך אשר נתן לך:

משפטים ליום שלישי

מוסר

יוסף נחק

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב

י כי שתייה עומק במלאכה מפסיק עד שיקרא פרשה ראשונה בכה וכן האומנין במלין ממלאכהו בפרשה ראשונה כדי שלא תהא קריאתו עבאי והשאר קורא הוא כדרכו ועומק. במלאכהו אפילו היה עומד בראש האילן או בראש הסוכה קורא במקומו ומקרה לפניה וקאמריה: הנה עומק במלמוד תורה והניע וזמן קריאת שמע עומק וקורא ומקרה לפניה ולאחריה הנה עומק בצרכי רבים לא מפסיק אלא נמור עמיתו וקרא אם נשאר עת לקרות: הנה עומק באביה או שתייה בפרחין או שתייה עומק בתפוחות או שתייה בחבנה בעורות או שהיו עומקין בדיון גומר ואמר בך קורא קריאת שמע. ואם הנה מתירא שמא בעבור זמן קריאתה ופסק וקרא ברי זה משבח:

בשרוצה לשכב כלילה יותר בקרות קריאת שמע שער הפסוקה בהגון תיבת בתיבה וסדר קריאת שמע בפתוח בספרים ויאמר ודוי בפתוח שם ובתחלת שכיבתו אם יכול והרבה איהו פסוק או דבר תורה והוא תועלת גדולה להנצל מקרי בי גשן מפש מהוף דברי תורה ועין מינים היא לדבק בחיים. ואחריה שמענו כי בתחלת שכיבה ישן על צד שמאל ומלבר שעל פי הרפואה טוב בנף לישן בתחנת הניחה על צד שמאל גם הוא רפואת הגשש שמכניע צד שמאל. ויריעת ההפקים אחת היא בטעם לש"ד. בן השוכב על צד ימין מנגיר צד שמאל בעשותו וליו אחיו לקרו"א לו בחמא ליצילן וכיומר צריך לזהר מהדברים אלו בהיותו בעל תשובה כי החומא אין מדקדקין עמו על שמאל שהוא ימין אבל בעל תשובה רודפין אחריו וצריך לזהר:

משפטים יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד [דמילוי] דשם ב"ן לקנות הארת נפש יתורה משבת הבאה.

ס טו וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת: ודיננוב נפשא מן בני ישראל ויזננה וישתבח בידיה אתקמלא יתקמר:

רשי

(טו) וגנב איש ומכרו. (מכילתא) למה נאמר לפי שנאמר (דברים כד) כי ימלא איש גונב נפש מאחיו חין לי הלא איש שגנב נפש אשה או שומטוס או אנדרוגיטוס שגנבו מנין ת"ל וגונב איש ומכרו ולפי שנאמר כאן וגונב איש חין לי הלא גונב איש גונב אשה מנין ת"ל (שם) וגונב נפש לכך הולכו שניהם מה שחסר זה גלה זה: ונמצא בידו. שראוהו עדים שגנבו ומכרו ונמלא בידו כבר קודם מכירה (סנהדרין פ"ה): מות יומת. בחנק כל מיסה האמורה במורה סתם בחנק הוא והפסיק הענין וכחז וגונב איש בין מכה אביו ואמו למקלל אביו ואמו. ונראה לי היינו פלוגתא דמר סבר מקשינן הכאה להלל

ס י ומקלל אביו ואמו מות יומת : ודילוט אבוקה ואמה
אתקמץא תקמץ : ס יח וכי יריבן אנשים והכה איש את
רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב :
נארי ינצון נכרין ומתי נבר ית חברה באבנא או בכורמיןא ולא ימות
ויפל בבוטמן : יס אם יקום והתחלך בחוץ על משענתו
ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ורפא : אם יקום ויהלך
בכרא על בוריה ויהי זכאה מחיא לחוד בוטמנה יתן ובגר אסיא ישלם :
ס כ וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט
ומת תחת ידו נקם ינקם : נארי ימתי נבר ית עבדה או ית

אמתיה

רש"י

לקללה ומ"ס לא מקשינן (סנהדרין סס) : (יו) ומקלל אביו ואמו. למה נאמר
לפי שהוא אומר (ויקרא כ) איש איש אשר יקלל את אביו אין לי אלא איש שקלל
את אביו אשה שקללה את אביה מנין ת"ל ומקלל אביו ואמו סתם בין איש
ובין אשה ח"כ למה נאמר איש אשר יקלל להויה את הקטן: מות יומת.
בסקילה וכ"מ שנאמר דמיו בו בסקילה ובנין אב לכולם (ויקרא כ) באבן ירגמו
אותם דמיסה בם ובמקלל אביו ואמו נאמר דמיו בו (ת"כ קידושין ל'): (יח) וכי
יריבן אנשים. למה נאמר לפי שנאמר עין תחת עין לא למדנו אלא דמי אכריו
אבל שבת ורפוי לא למדנו לכך נאמרה פרשה זו (מכילתא): ונפל למשכב.
כחרגמו ויפול לבוטמן לחולי שמבטלו ממלאכתו: (יט) ער משענתו. על כרתי
וכחו (מכילתא): ונקה המכה. וכי תעלה על דעתך שיהרג זה שלא הרג אלא
למדך כאן שחובשים אותו עד שנראה אם יתרפא זה וכן משמעו כשקם זה והלך
על משענתו אז נקה המכה אבל עד שלא יקום זה לא נקה המכה: רק שבתו. בטול
מלאכתו מחמת החולי אם קטע ידו או רגלו רואין בטול מלאכתו מחמת החולי כאלו
הוא שומר קשואין שהרי אף לאחר החולי אינו ראוי למלאכת יד ורגל והוא כבר נתן לו
מחמת נזקו דמי ידו ורגלו שנאמר יד תחת יד רגל תחת רגל: ורפא ורפא. כחרגמו
ישלם שכר הרופא (ב"ק פה): (וב) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו.
בעבד כנעני הכחוב מדבר או אינו אלא בעברי ת"ל כי כספו הוא מה כספו קנוי
לו עולמית אף עבד הקנוי לו עולמית והרי היה בכלל מכה איש ומת אלא בא
הכתוב והוליו מן הכלל להיות נדון בדיון יום או יומים שאם לא מת תחת ידו
ושהה מעת לעת פטור: בשבט. כשיש בו כדי להמית הכחוב מדבר או אינו אלא
אפילו אין בו כדי להמית ת"ל בישראל (במדבר לה) ואם באבן יד אשר ימות בה
(או בכלי עץ יד גרסת רא"ס) הכה והלא דברים ק"ו מה ישראל חמור אין חייב

מ"י

אמתה בשלשון וימות תחות ידה אתגנא יתדן : כא אך אם יום או
יומים יעמוד לא יקם כי כספו הוא : ס פגם אם יומא
או תרין יומין יתקם לא יתדן ארי בספה הוא :

רש"י

עליו ח"כ הכה בדבר שיש בו כדי להמית ועל אבן שהיא כדי למוט בהכאה זו
עבד הקל לא כ"ס: נקם ינקם. (סנהדרין עא) מיסת סייף וכן הוא אומר (ויקרא כו)
חרב נקמה נקם צרות (מכילתא): (כא) אך אם יום או יומים יעמוד לא
יוקם. אם על יום אחד הוא פטור על יומים לא כ"ס אלא יום שהוא כיומים ואם
זה מעת לעת (מכילתא): לא יוקם כי כספו הוא. הא אחר שהכה אף על-ס'
ששה מעל"ע קודם שמת חייב:

נביאים ורמיה ל"ה

א הדבר אשר יהיה אל ירמיהו מאת יהוה בימי יהויקים בן
יאשיהו מלך יהודה לאמר : פתגם נבואה ביהוה עם ירמיה מן קדם
י' ביומי יהויקים בן יאשיה מלפא שבטא דבית יהודה למימר : ג הלון
אל בית הרכבים ודברת אותם והביאותם בית יהוה אל אחת
הלשכות והשקית אותם יין : איזיל לות בני בית רכבותמליד עמהון
ותעליגון לבית מקדשא דיי בתרא מן לשפתא ותשקי יתהון חמרא :
ג ואקח את יאזניה בני ירמיהו בן חבצניה ואת אחיו ואת כל
בניו ואת כל בית הרכבים : ודברית יאזניה בר ירמיה בר חבצניה
וית אחוהי וית פר בניהו וית כל בני בית רכב : ד ואבא אתם בית
יהוה אל לשפת בני חנן בן יגדליהו איש האלהים אשר אצל
לשפת השרים אשר ממער ללשפת מעשיהו בן שלם שמר
הסף : ואעלית יתהון לבית מקדשא דיי לשפת בר חנן בר יגדליהו נביא
דיי דבסטר לשפת רברביא דמעיל לשפת מעשיה בר שלם אמרפרא :
ה ואתן רפני | בני בית הרכבים גבעים מלאים יין וכסות ואמר
אליהם שתוי יין : ויהבית קדם בני בית רכב פלידיו מלן חמרא וכסין
ואמרית להון שתו חמרא : ונאמרו לא נשתהיין פי יונרב בן רכב

אבינו

רש"י

(ב) בית הרכבים. הם בני יוגדב בן רכב ומבני יתרו היו : (ד) איש האלהים.
נביא דה': שימר הסף ממונה על שמירת הכלים :

משפטים ליום רביעי

אָבִינוּ צוּה עֲלֵינוּ לֵאמֹר לֹא תִשְׁתַּוְּיִין אִתְּם וּבְנֵיכֶם עַד-עוֹלָם וְנֶאֱמָרוּ לֹא נִשְׁתִּי חֶמְרָא אֲרִי וְנִגְדַב בְּרַבְּב אֲבִינָא פְּקִיד עֲלֵנָא לְמִימְרָא לֹא תִשְׁתּוֹן חֶמְרָא אֲתוֹן וּבְנֵיכּוֹן עַד עֲלֵמָא :

כתובים משלי מ"ו

א לַפְּנֵי-שֹׁבֵר גֹּאזִין וּלְפָנַי לְשִׁלּוֹן גְּבַה רוח: קדם תִּבְרָא גִיּוֹתְנוּתָא וּקְדָם תִּיִקְלָא רַמַּת רוחא: ב מָוֵב שְׁפַל-רוּחַ אֵת עֲנִיִּים מַחְלָק שְׁלַל אֵת גֵּאִים: טב הוא שְׁפַל רוח וְעִנּוּתָא מִן הוא דְּמַפְלִיג עֲדִיתָא עִם גִּיּוֹתְנֵי: ז מִשְׁכִּיל עַל-דְּדַבָּר יִמְצֵא-טוֹב וּבִוְטָח בִּיהוּזָא אֲשֶׁרִיו: ח מְסַתְּפֵל בְּמִתְנָא יִשְׁפִיחַ מִבְּתָא וּדְמַסְפֵּר בְּאַתְהָא טוֹבוּחֵי: י דְּלַחֲבֵם-לֵב יִקְרָא נְבוֹן וּמִתְקַן שְׁפִתָּיִם יוֹסִיף לֶקַח: חֲכִים לֵבָא יִתְקַרֵּי סוֹכְדָתְנָא וּדְחִיָּין שִׁפּוֹתֵיהּ מוֹסִיף אוּלְפָנָא: ה מְקוֹר חַיִּים שֹׁכֵל בְּעַלְיוֹ וּמוֹסֵר אוּלָּיִם אוּלָּת: ט מְבוּעַ דְּחַיִּי סוֹכְדָא דְמַרְיָה וּמַרְדּוּתָא דְשִׁמְיִי שְׁמוּתָא: ו לֵב חָכָם יִשְׁכִּיל פִּיהוּ וְעַל-שְׁפִתָּיו יוֹסִיף לֶקַח: זֵבָא דְחֲכִימָא מְסַתְּפֵל פּוּמִיָּה וּבְשִׁפּוֹתֵיהּ מוֹסִיף אוּלְפָנָא:

רש"י

ענינים קרי

(א) לפני שובר גאזין. כלומר השבר בא על ידי שנתגאה קודם: (ב) טוב. להיות: שפל רוח. ולהתחבר את ענינים מהיות מחלק שלל את גאים: (ג) משכיל על דבר. הנותן לב להתבונן על דבריו לפלס את דרכיו ימצא טוב: אשריו. הן אשריו שלו: (ד) לחכם לב. שלמד חכמה מרבו: יקרא נבון. סופו שיהיה נבון: ומתקן שפתיים. שאדם מטעם דבריו לתלמידיו: (ה) מקור חיים. השכל לבעליו: ומוסר אויבים. יסורי אוילים ע"י אולת באים להם: (ו) לב חכם ישכיר פיהו. לבו מלמד את פיו לדבר לחוט:

משנה בבא מציעא פרק ח'

השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שבר בעליה עמה. שאל הבעלים או שברן ולאחר כך שאל את הפרה ומתה פטור. שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם. אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים

ברטנורא

פרק ח השואל את הפרה ושאל בעליה עמה. אם היו בעלים של פרה אצל השואל לעשות מלאכתו בין שהיו שאלים אצלו או שכורים. בין באותה מלאכה של פרה בין לעשות מלאכה אחרת. אם מתה פטור: שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם. והכי משמע אם בעל השור עמו עם השואל שהוא שאל או שכור לו לעשות מלאכתו בשעה שהשואל לו פרתו לא ישלם: אבל שאל את הפרה וכו'. אם היה עמו בשעת אונסים ולא היה עמו בשעת שאלה: חייב. דלא הוי שאלה בבעלים לאפטורי אלא אם כן היה עמו בשעת שאלה: שנאמר בעליו אין עמו שלם ושלם. והכי משמעין קרא בעליו אין עמו בשעת שאלה

משפטים ליום רביעי

או שברן ומתה חיב. שנאמר בעליו אין עמו שלם ושלם: בהשואל את הפרה שאלה חצי היום. ושכרה חצי היום. שאלה היום ושכרה למחר. שאל אתה ושכר אתה ומתה. המשאיל אומר שאלה מתה. ביום שהיתה שאלה מתה. בשעה שהיתה שאלה מתה. והלה אומר איני יודע חיב. השוכר אומר שכרה מתה. ביום שהיתה שכרה מתה. בשעה שהיתה שכרה מתה. נלה אומר איני יודע פטור. זה אומר שאלה. וזה אומר שכרה. ישבע השוכר ששכרה מתה. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע. יחלוקו: ג השואל את הפרה ושכרה לו ביד בנו. ביד עבדו. ביד שפוחו. או ביד בנו. ביד עבדו. ביד שפוחו של שואל ומתה פטור. אומר לו השואל ששכרה לי ביד בני ביד עבדי. ביד שפוחי. או ביד בנה ביד עבדך ביד שפוחך. או שאמר לו המשאיל תריגי משלחה קך ביד בני ביד עבדי ביד שפוחי. או ביד בנה ביד עבדך ביד שפוחך. ואמר לו השואל שכת. ושלחה ומתה חיב. וכן בשעה שמתורה: י המתיר פרה בתמור ויקדה. וכן המוכר

שפחה

ברטנורא

אף על פי שהיה עמו בשעה שכרה ומתה שלם יסלם: ב המשאיל אומר שאלה מתה. ואתה חייב באונסין: איני יודע. שמה שכרה מתה ופטור אני מן האונסים: חייב. הא מתניתין לא אפשר לאוקמה כמשמעה. דהא קים לן מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ישבע שבועת היסט שאינו יודע ופטור. להכי מוקמי' לה בגמרא' כגון שיש עסק שבועה דאורייתא ביניהם כגון דאגור ליה זי פרות מסרתי לך. חד וימא בשאלה. וחד וימא בשכירות. ומתו תרווייהו בעידן שאלה וה"ל שאל חדא אין בעידן שאלה מתה וחדא לא ידענא והו"ל מודה במקלט וחייב בשבועה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם דמי' להך מנה לי בידך ואמר ליה האידך חמשין ידענא וחמשין לא ידענא הוב ליה מחייב שבועה ואינו יכול לישבע ומתוך שאינו יכול לישבע משלם: ישבע השוכר ששכרה מתה. הא נמי לא אפשר לאוקמה כמשמעה דהא קיימא לן טענו חטין והודה לו בשעור' פטור אף מדמי שעורים. וה"ל מה שהודה לו לא טענו ומה שטענו לא הודה לו ומה מקום יש לשבועה זו להכי מוקמינן בגמ' דשבועה זו ע"י גלגול דאמר ליה אשתבע לי שבועת השומרים שאתה חייב לישבע לי שכדרכה מתה ומגו דמשחבע דכדרכה מתה משחבע נמי ע"י גלגול דשכרה מתה: יחלוקו. מתניתין סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקים ואינה הלכה כן אלא ה' המוציא מחבירו עליו הראיה וישבע הנחבע שאינו יודע ופטור: ג ביד בנו. המשאיל שלחה לשואל ביד בנו ועבדו ושלוחו של משאיל: או ביד בנו ועבדו ושלוחו של שואל פטור. אם מתה בדרך והאי שלוחו של שואל איכא דמוקי לה בשכירו ולקטו סדר בביתו אכל לא עשאו שליח בעדים דאי איכא עדים דשליח שוייה חייב השואל באונסין משמטרו לו ואיכא דאמרי אפילו עשאו שליח בעדים אינו מתחייב על יד באונסים דה"ל ליה איניס מהימנא הוא אי בעית לשדוריה בדידיה סדור: אומר לו השואל שלח לי וכו' ביד עבדך חייב. האי עבדך בעבד עבדי קאמר דאלו עבד כנעני יד עבד ביד רבו והוי כאלו לא יאזה מרשות משאיל וכלו המשאיל עלמו הוליקה לו ופטור השואל אם נאנסה בדרך: וכן בשע' שחזירה. אם שלח השואל ביד בנו ועבדו או שלוחו או ביד בנו ועבדו ושלוחו של משאיל לא יאזה מרשותו של שואל עד שתבא ליד המשאיל ואם נאנסה בדרך חייב. אמר לו המשאיל שלח לי או שאמר השואל הריתי משלחה וכו' ואמר לו המשאיל שלח ושלחה ונאנסה בדרך פטור ומתניתין דוקא כשמטורס בתוך ימי שאלתו שהוא חייב באונסי' אכל אם החזירה לאחר ימי שאלתו דין שומר שכר יש לו הוצ'ל ונהנה ממנה ולא דין שואל ואם שלחה ביד בנו ועבדו או שלוחו בין שלו בין של משאיל ונאנסה בדרך פטור: ד המוכר שפחתו וילדה. דעבד כנעני נקנה בכסף וכשנתן המעות נקנית לו השפחה ככ"מ שהיא. ואין ידוע אם עד שלא ילדה נתן הכסף והעובר

משפטים ליום רביעי

שפתתו ויגדלה. זה אומר עד שלא מכרתיו וזה אומר משלחתתי יחלוקו.
היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן. וכן שתי שדות אחת גדולה
ואחת קטנה. הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר אני יודע. וכה
בגדולי. המוכר אומר קטן מכרתיו והלה אומר אני יודע. אין לו אלא
קטן. זה אומר גדול וזה אומר קטן. ישבע המוכר שהקטן מכה. זה אומר
אני יודע וזה אומר אני יודע יחלוקו: ה המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות
מרבועית קסאה. הרי אלו של בעל הזיתים. עשו רבועית קסאה זה אומר
זיתי גדלי. וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו. ששף נהר זיתיו ונתנם לתוך
שדה חבירו. זה אומר זיתי גדלי. וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו: ה המשכיר
בית חבירו בימות הגשמים אינו יכול להוציאן מן החג ועד הפסח.
בימות החמה שלשים יום. ובכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים
שנים עשר חדש. ובחגיות אחד עירות ואחד כרכים שנים עשר חדש.
בין שמעון בין גמליאל אומר חנות של נחתומים ושל צבעים שלש שנים:
י המשכיר בית חבירו. המשכיר חייב בדלת בגנב ובפגעור ובכר דבר

שמעשה

ברטנורה

העובר שלו או לאחר שילדה והולד של בעלים. אבל פרה אינה נקנית בכסף אלא במשיכה וכיון דמשך
ומידע ידע אי ילדה כבר או לא ילדה להכי אינטריך לנתני המחליף דע"י חליפין
כיון שמשך האחד נקנה האחר בכל מקום שהוא לפיכך אין ידוע אם ילדה אם לא ילדה: יחלוקו.
ומתני' סומכוס היא ולית הלכתא כוותיה: זה אומר גדול וזה אומר קטן. זה אומר דמי עבד
גדול וזה אומר דמי עבד קטן דאלו עבד ממש הא ק"ל דאין נשבעין על העבדים. ועוד מה
שעטנו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו ולא היה כאן מקום לשנועה: ה המוכר זיתיו
לעצים. סיקון אותם לשרפן והסה' אות' בקרקע: ועשו. זיתים רעים שאין בסא' שלהם רבועית
שמן: הרי אלו של בעל הזיתים. דפחות מרבועי' לא קפדי אינשי. ורבועית שאמרו חזן מן
ההואה שהוא מוציא במסיקתן ובעזירתן. ומתניתין בשמכר זיתיו על מנת לקון סהס' אכל אם
אמר לו לקון מיד אפי' פחות מרבועית לבעל הקרקע ואם אמר לקון לכשתרצה אפי' יותר
מרבועית לבעל הזיתים: וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו. בגמרא מוקי לה כגון ששטף נהר
והזיתים עם גושיהן דהיינו עם הקרקע שסביבותיהן שהן יכולין לחיות על ידו ומפני כן הם
פטורי' מערלה. וכל שלשה שנים הראשונים הוא דוחלוקו דאע"ג דקרקע של זה מגדלן מימי אי
לאו גושיהן לא הוי מצי אכיל מנייהו משום ערלה אכל לאחר ג' שנים הכל לבעל הקרקע דאמר
ליה אי אלא נטעו לאחר שלש מי לא הוי אכילנא: ה המשכיר בית לחבירו. סתם: בימות
הגשמים אינו יכול להוציאן מן החג ועד הפסח ובימות החמה ל' יום. כלומר אם בא
להוציאן קודם הפסח צריך שידעו שלשים יום מימות החמה דהיינו מט"ו באלול שמסס שלשים
יום עד החג שהיא החלת ימות הגשמים ואם לא הודיעו מט"ו באלול אינו יכול להוציאן עד
הפסח. וממילא שמעין שהמשכיר בית סתם בימות החמה צריך להודיע שלשים יום קודם שיוציאו:
ובכרכים. שהכל נמשכים סס לגור והנתיים אין מלוין לשכור צריך להודיע: י"ב חודש. קודם
יציאתו בין בימות החמה בין בימות הגשמים. וכסס שמשכיר צריך להודיעו כן שוכר צריך להודיע
בעירות ל' יום ובכרכים י"ב חדש ואם לא הודיעו ה"י ללאת אלא נתן לו שכרו: של נחתומים
ושל צבעים שלש שנים. מפני שהקיפן מרובה לזמן ארוך והלכה כרשב"ג: ה בגנב. שוטלין
בו את הדלת ותוחזים אותו בקורת האסקופה: הובל של בעל הבית. וכגון שנעשה זבל מתורי
דאתו מעלמא דחי מתורי דשוכר הובל של השוכר: היוצא מן התנורה. אפר קוטעה וזל:

נתעברה

משפטים ליום רביעי

שמעשה אומן. אבל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושהו. הובל של
בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד: ה המשכיר
בית לחבירו לשנה. נתעברה השנה נתעברה לשוכר. השכיר לו לחדשים
נתעברה השנה נתעברה למשכיר. מעשה בצפורי באחד ששכר מרחץ
מחבירו בשנים עשר זהב לשנה. מדינר זהב כחדש. ובא מעשה לפני רבן
שמעון בין גמליאל ולפני רבי יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העבור:
ה המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית. היה קטן לא יעשנו
גדול. גדול לא יעשנו קטן. אחד. לא יעשנו שנים. שנים לא יעשנו אחד.
לא יפחות מתחלוגות ולא יוסף עליהן אלא מדעת שניהם:

ברטנורה

ה נתעברה לשוכר. לא ירבה לו שכר חדש שהעבור כלל השנה: מעשה בצפורי. בגמרא פריך מעשה
לסחור דהא רישא הנה או כולה דשוכר או כולה דמשכיר ומייתי מעשה דוחלוקו ומשני חסורי מחסרה
והכי קתני ואם אמר לו כ"ב זהובים לשנה מדינר זהב לחודש יחלוקו דלא ידעי' אי תפוס ל'
ראשון או לשון אחרון ומעשה נמו וכו' ואין הלכה כרשב"ג ורבי יוסי אלא הלך אחר פחות
שבלשנו' דקרקע בחוקת מריה קיימא לפיכך כולו למשכיר בין שהיה ל' ראשון פחות בין שהי'
לשון אחרון פחות: ה חייב להעמיד לו בית. לימי שכירתו: היה גדול לא יעשנו קטן
כו'. והוא דהראה לו בית. ואמר לו בית כזה אני משכיר לך אבל העמידו על הבית ואמר להו
בית זה אני משכיר לך ונפל אינו חייב לכנותו ואם אמר ליה בית סתם. יעמיד לו מקום שיקרא
בית בין גדול בין קטן:

גמרא בבא מציעא דף פ"ה ע"א

אמר רבי שמואל בר נחמני אומר רבי יונתן כל המלמד את
בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר
(ירמי' ט"ז) אם תשוב ואשיבה לפני תעמוד וכל המלמד את בן
עם הארץ תורה אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזרה מבטלה
בשכילו שנאמר (שם) ואם תוציא יקר מזולל כפי תחית. אומר
רבנן פרנך אומר רבי יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובגו תלמיד
חכם ובגו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם
שנאמר (ישעי' נ"ט) ואני זאת בריתי וגו' לא ימושו מפיה ומפי

זרעך

רש"י

אם תשוב. ישראל למוטב בחוכתך ואשיבך אלי ולפני תעמוד הקב"ה אמר לי
שאעמוד ואסקייס לפניו אם אוכל להשיבכם: יקר מזורק. ת"ח מע"ה: מפך
ומפי זרעך ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. הקב"ה אמר כן
אני

משפטים ליום רביעי

זרעה ומפי זרע זרעה אמר ה' מעתה ועד עולם מאי אמר ה' אמר הקדוש ברוך הוא אני ערב לך בדבר הזה. מאי מעתה ועד עולם אמר רבי ירמיה מבאן ואילך תורה מתורת על אכסניה שלה. רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא ימוש מפיה יתיב ארבעין תעניתא אחרני ואקריוהו לא ימוש מפיה ומפי זרעה יתיב מאה תעניתא אחרני אתא ואקריוהו לא ימוש מפיה ומפי זרעה ומפי זרעה אמר מבאן ואילך לא צריכנא תורה מתורת על אכסניה שלה. אמר רבי חמא מאי דכתיב (משלי י"ד) בלב נבון תנוח חכמה ובקרב פסילים תודע. בלב נבון תנוח חכמה זה תלמיד חכם בן תלמיד חכם. ובקרב פסילים תודע זה תלמיד חכם בן עם הארץ. אמר עולא היינו דאמרי אינשי אסתרא בגנינא קיש קיש קריא. אמר ליה רבי ירמיה לרבי זורא מאי דכתיב (איוב ג) קמון וגדול שם הוא ועבד הפשי מאדוניו אמו לא ידעינן דקמון וגדול שם הוא אלא כל המקמין עצמו על דברי תורה בעולם הזה נעשה גדול לעולם הבא וכל המושים עצמו בעבד על דברי תורה בעולם הזה נעשה חפשי לעולם הבא:

רשי

אני ערב מעתה שלא ימוש עד עולם: ארבעין תעניתא. שלא תפסוק מורה מורעו תודע. מודיע לכל ומספאר בכמה: בן עם הארץ. היינו בקרב כסילים משפחה כסילים: אסתרא בגנינא. סלע א' בלגין: קיש קיש קריא. דמקסקס ומשמיע קול ואם היה מלא כלעים לא היה משמיע קול:

זוהר משפטים דף קכ"ב ע"ב

ובאין אינון ישראל מפר עמין עובדי עבודה זרה דמאריהון קרי עכיהו (דברים י"ד) ובה בחר יי להיות לו לעם סגולה. וכתיב (שם) כי עם קדוש אתה ליי אלהיך (ובקרא חד מלה) וכתיב (שם) בנים אתם ליי אלהיכם וגומר. תא חזי בשעתא דישראל לא אתפשרו עובדיהו מה כתיב (ישעיה ג) עמי נגשו מעורר וגשים משרו בו. משרו בו דיקא והא אוקימנא מלי

ברוא

משפטים ליום רביעי

ברוא דספרא דשלמה מלכא והכי אשכחן ביה. תו אשכחן דכל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר פתרא. או בשעתא חדא או בסעודתא חדא ארבעין יומין אתחזינא גדיא מקלמא בקלפוי לגבי אינון דלעיקא ומיעתא מסאבא סתקרבין פתדיה וגרים לאתערא דינין בעלמא דינין דלא קדישין. ואי אוליד בר באינון יומין אוזפין ליה נשמתא ספמרא אתרא דלא אצמריכא. וכתיב (ויקרא י"א) והתקדשתם והייתם קדושים וגומר. אתי לאסתאבא מסאבין ליה דאי דכתיב (שם) ונמנמם בם חסר א' מסאבותא אמימא מכלא דלית רשו לאתדכאה הכי בשאר זיני דמסאבותא דמתדיבין. ותו דמספפי מחיוון בישן דהא בעינייהו גדיא אשתכח ויכיל לאתזקא דהא צלמא דבר נש אתעבר מניה רבייסקא שאל אי שרי למיכל לתרנגולא בגבינה או בחקבא. אמר רבי שמעון אמיר לך דלא יתיב איניש פתחא לזינין בישן לך קה אמרין נזירא סחור סחור לברכא לא תקרב דאי אמיר לך הוא דחומרא אית ביה כבעירה לשחמיה ומאן דשרי האימה כתיב (עמוס ב) ומשקו את הגזירים יין מאן דשרי האי כמאן דשרי הא וכתיב (דברים י"ד) לא תאכל כל תועבה כל לאכלא פרא:

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מלוקט מספרי מוסר

חומכ"ם הלכות ק"ש פ"ב

מי שירד למבול אם יכול לעלות ולהתפסות ולקרות קודם שתגזם חסמה יעלה ויתפסה ויקרא ואם היה מתירא שפא מגז חסמה קודם שיקרא יתפסה בפנים שהוא עומד בהן ויקרא ולא יתפסה לא בפנים הרעים שגריחן רע ולא בגמי המשרה ולא בפנים צלולין ספני שערותו נראית בהן אבל מתפסה הוא בפנים עבדיו שאין היחן בע וקורא במקומו: - הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו כדי שלא תהיה קריאתו צרא ואם עשה בן אף על פי שצא ודי חובתו מרי זה סניגה וצדיק להשמיע לאונו צרא וצדיק לדבוק באותיותיה ואם לא דבוק יצא: גפשות אבינים הבט וראה פסוק במדוי כף סמך פה גימטריא כפרה וסנוד השכינה וירבה השפע:

אם מן השמים סייעה לבקש רפואות מעלה למחלותיה במטרור עין פנים הרבית פקח ענייה וראה כי מסת אשר הרבית פשע בגלדי פשע ובע שקר. טוב אשר תאחזו שפ"ע מסת פ"שע ויגזר מרבה השפע כי אם מס הקצ"ף ועובר על פשע. והוא באשי חיבות פשע פזור שבת ענוה וחדל מעשות הפשע וירבה השפע. מתחיל בפ"א פזור. פזר נתן לאבינים צדקתו עומדת לעד וירבה בצדקה כפי כחו יום יום ולא יעבור יום אחר שלא ותן צדקה אם מעט ואם הרבה כי תחת אשר היה בפשעו נרגז מפריר אלוף עמה בצדקה מחדל שסנדיה ברוד הוא והוא תקון גדול שהוא פזר גיבוצות הקדושה במקום הפסרא אתרא ברנא דמתא עתה פזר קמנו דתחיות

משפטים יום חמישי תורה

יכוין בקריאת המשפט פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי דה' אחרונה דשם בין לקנות הארת זה יתירה משבת הבאה :

כב וְכִי־יִנְצוּ אַנְשִׁים וְנִגְפוּ אִשָּׁה תָּרָה וַיֵּצְאוּ יִלְדֶיהָ
וְלֹא יִהְיֶה אִסּוֹן עָנּוּשׁ יַעֲנֹשׁ בְּאִשְׁרֵי יִשְׁתֵּי עַלְיוֹ
בְּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בְּפִלְלִים : וְאִרְי יִנְצוּן גְּבוּרִין וַיִּמְחֶקוּ אֶתְתָּא
מִעֲדָיָא וַיִּפְקוּן וְלִדְחָא וְלֹא יִהְיֶה מוֹתָא אֶתְנַבְחָא יִתְגַּבִּי בְּפִא רִישֵׁי עַלְוֵהוּ
בְּעֵלֶיהָ דְאֶתְתָּא וַיִּתֵּן עַל מִימְרֵיהָ : כג וְאִם־אִסּוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה
נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ : וְאִם מוֹתָא יִהְיֶה וְתָתַן נַפְשָׁא חֲתָף נַפְשָׁא :
כד עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת
רֶגֶל : עֵינָא חֲתָף עֵינָא שְׁנָא חֲתָף שְׁנָא יָדָא חֲתָף יָדָא רֶגְלָא חֲתָף רֶגְלָא :
כה בּוֹיָה תַּחַת בּוֹיָה פִּצְעֵ תַּחַת פִּצְעֵ חֲבוּרָה תַּחַת
חֲבוּרָה : בּוֹאָה חֲתָף בּוֹאָה פִּדְעָא חֲתָף פִּדְעָא מִשְׁקוּפֵי חֲתָף מִשְׁקוּפֵי

רש"י וכו

כב) וכי ינצו אנשים. (מכילתא) זה עם זה ונתכוון להכות את חבירו והכס את האשה: ונגפו. אין גניפה אלא לשון דחיפה והכאה כמו (ספ"ט) פן תגוף באבן רגלך (ירמיה יג) ובטרם יתגפפו רגליכם (ישעיה ח) ולאבן נגף: ורא יהיה אסון. באשה: ענוש יענוש. לשלם דמי ולדות לבעל שמיין אותה כמה היתה ראוייה להמכר בשוק להטלות בדמיה בשביל הריוכה: ענוש יענוש. יצו ממון ממנו כמו (דברים כג) וענשו אותו מאה כסף: באשר ישית עליו וגו'. כשיעבדני הבעל ככ"ד להסית עליו עונש על כך: ונתן. המכה דמי ולדות: בפלילים. פ"פ דדיינים: (כג) ואם אסון יהיה. באשה: ונתתה נפש תחת נפש. (סנהדרין טט) רבותינו חולקים בדבר יש אומרים נפש ממש וי"א ממון אצל לא נפש ממש שהמתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה ומשלם לוורשו דמיו כמו שהיה נמכר בשוק: (כד) עין תחת עין. סימא עין חבירו נותן לו דמי עיניו כמה שפחתו דמיו למכור בשוק וכן כולם ולא נטילת אבר ממש כמו שדרשו רבותינו בפרק החובל (ב"ק פד): (כה) בויה תחת בויה. מכות אש ועד עכשיו דבר בהבלה שיש בה פחת דמים ועכשיו בשאין בה פחת דמים אלא לער כגון כוואו בשפור על לפרכיו אומדים כמה אדם כיוולא בזה הולא ליטול לכוון מלטער בכך: פצע. הוא מכה המוליאה דם שפלט את בשרו נפרדו"ר בלעז (אפענט וואונדע) הכל לפי מה שהוא אסיש בו פחת דמים נותן נזקואש נפל למשכב נותן שבת ורפוי ובשם ולער ומקרא זה יפר הוא ובהחובל דרשו רבותינו לחייב על הלער אפילו במקום נזק שא"פ שנוסן לו דמי ידו אין פוערין אוהו

משפטים ליום חמישי

יז

ס כו וְכִי־יִכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עֵבְדוֹ אוֹ־אֶת־עֵין אִמּוֹתוֹ
וַיִּשְׁחַתְּהָ לַחֲפָשִׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת עֵינָו : וְאִרְי יִמְחֵי גְבוּרִין
עֵינָא דְעֵבְדֵיהָ אוֹ יָת עֵינָא דְאִמְתָּה וַיִּתְבַּלְגְּהָ לְבַר חוּרִין וַיִּפְרַגְהָ חֲתָף עֵינָה :

רש"י

אומן מן הלער לומר הואיל וקנה ידו יש עליו לחסכה בכל מה שירצה אלא אומרים יש לו לחסכה בסם שאינו מלטער כל כך וזה חסכה בצרול ולערו: חבורה. היא מכה שהדם נלרר בה ואינו יולא אלא שמאדים הבשר כנגדו ולשון חבורה טק"א בלעז (פפלטקטען) כמו (ירמיה יג) ונמר חבצרוותו ותרנומו משקופי ל' חבטה בטור"א בלעז (סלאג) וכן שדופות קדים שקיפן קידוס חבטות ברוח וכן על המשקוף על סם שהדלת נוקס עליו: (כו) את עין עבדו. כנעני אצל עבדי אינו יולא בשן ועין כמו שאמרנו אלא לא תלח כלאה העבדים: תחת עינו. (מכילתא) וכן ככ"ד ראשי אברים אלצעות הידים והרגלים ושמי אונים והמוטס וראש הגוים שהוא גיד האמה. ולמה נאמר שן ועין שאם נאמר עין ולא נאמר שן הייתי אומר מה עין שכברא עמו אף כל שכברא עמו והרי שן לא כברא עמו. ואם נאמר שן ולא נאמר עין הייתי אומר אפילו שן פוטק שיש לה חליפין לכך נאמר עין: נביאים ירמיה ל"ט

א ובית לא־תבנו וזרע לא־תורעו וברם לא־תפגעו ולא יהיה
לכם פי באהלים תשבו פל־ימיכם למען תחיו ימים
רבים על־פני האדמה אשר אתם גרים שם: וביתא לא תבנו
וזרעא לא תורעו וברמא לא תצבו ולא יהא לכון ארי במשכנין תתבנו
פל יומיכוון בדיל דתתקומון יומין סניאין על אפי ארעא דאתון דיירין תמן:
ב ונשמע בקול יהונדב בן־רכב אבינו לכל אשר צונו לבלתי
שתות־יין פל־ימינו אנחנו נשינו בנינו ובנותינו: וקבילא למימר
ינדב בר רכב אבונא לכל דפקדנא בדיל דלא למשתי חמרא פל יומנא
אנתנא נשנא בננא ובנתנא: ג ובלתי בנות בתים לשבתנו וברם
ושרה זרע לא יהיה־לנו: ובדיל דלא למבני בתין למתבנא וברמין
ותקליו וזרעין לא יהי־לנא: ד ונשב באהלים ונשמע ונעש פכל
אשר־צונו ינדב אבינו: ויתבנא במשכנין ומבילנא ועבדנא פכל
דפקדנא ינדב אבונא: ה ויהי בעלות נבוכדנאצר מלך־בבל

רש"י

א) באהלים תשבו. במדבריות: אשר אתם גרים שם. כי לא היה להם חלק בארץ כי גרים היו: (ה) ויהי בעלות וגו'. על כרחו באנו העיר לכן עכשיו אנו יושבים בבתיים:

משפטים ליום חמישי

אֶרֶץ-הָאֲרָץ וְנֹאמַר בָּאוּ וּנְבֹא יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חַיַל הַכְּשָׁדִים וּמִפְּנֵי חַיַל אָרֶם וּנְשַׁב בִּירוּשָׁלַם: וְהָיָה כִּד סִלִּיק נְבוּזַרְדַּאצַּר מִלְּפָא דְבַבְלָא עַל אַרְעָא וְאִמְרָנָא אִיתֵי וְנִיעוּל לִירוּשָׁלַם מִן קַדְמֵי מַשְׁרִית בְּסֻדְאֵי וּמִן קַדְמֵי מַשְׁרִית אָרֶם וּתְבָנָא בִירוּשָׁלַם:

כתובים משלי טו

א צוֹף דְּבִשׁ אִמְרֵי-נָעִם מְתוּק לִנְפֶשׁ וּמִרְפָּא לְעַצְמֵם: כְּבָרִיתָא דְדוּבְשָׂא מִאֲמָרָא דְבוּסְמָא חֲלִייתָא דְנִפְשָׂא וְאִסְתָּא אֲנִרְמִי: ג יֵשׁ דֶּרֶךְ יֵשׁר לִפְנֵי-אִישׁ וְאַחֲרֵיתָהּ דְרִכֵּי-מוֹת: אֵית אֹרְחָא דְמִתְחַוָּא בְּעֵינֵי בְנֵי נֶשֶׂא דְתַרְיָצָא הִיא וְסוּפָא אֹרְחָתָא דְמוֹתָא אֵינוּן: ו גִּנְפֶשׁ עִמְלָא עִמְלָה לָּו כִּי-אֲכַף עֲלֵיו פִּיהוּ: נֶפֶשׁ דְלִעְיָא לְעוֹתָא תְסוּבַר דְמִן פּוּמָא אֲתֵי לָהּ בִּיפָא: ד אִישׁ בְּלִיעַל בְּרַחֲמֵי-עַלְמֵי-שָׁפְתֵינֵי כְּאִשׁ צַרְבַת: גְּבָרָא מְלֻמָּא חֲפַד בִּישָׁתָא וּבִשְׁפוֹתֶיהּ נֹרָא יִהְבָּא זְלִיקֵי: ה אִישׁ תְּהַפְכּוֹת יִשְׁלַח מְדוּן וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֱלֹנָף: גְּבָרָא מִהֲפַנְנָא יְגַרֵי תִיגְרֵי וְתִרְתַּנְנָא מְעָרִיק רְחֻמְיָה:

* שפתו קרי * גון ועירא

רש"י

(א) צוף דבש. מתוק דבש: אמרי נועם. דברי תורה: (ב) יש דרך. שהוא ישר לפני אים: (ג) עמלה לו. ללרכו הוא עמל: כי אכף עליו פיהו. פיהו כופהו ותובע מאכל: (ד) בורה רעה. חושב מחשבות רעות: ועד שפתיו. שוקף הרעה כאש שורפת: (ה) ישרה. יגרה: ונרגן. ע"י יריגונו ותרעומתו מפריד ממונו אלופו של עולם:

משנה מנחות פרק ד'

תְּהַכֵּלֶת אֵינָה מְעַבְבַת אֶת הַלֶּבֶן. וְהַלֶּבֶן אֵינוֹ מְעַבֵּב אֶת הַתְּבַלֶּת. תְּפִלָּה שֶׁר יָד אֵינָה מְעַבְבַת שֶׁר רֹאשׁ וְשֶׁר רֹאשׁ אֵינָה מְעַבְבַת שֶׁר יָד. הַסּוּלָת וְהַשְּׂמֹן אֵינוֹ מְעַבְבִין אֶת הַיַּיִן. וְלֹא חֵינֵן מְעַבְבִין. הַמִּתְנַגּוֹת שְׁעַל מִזְבֵּחַ

ברטנורה

פרק ד התכלת אינה מעבבת את הלבן. אע"ג דמזזה לתת שני חוטין של תכלת ושני חוטין של לבן או חוט אחד של תכלת וגי חוטין של לבן אפ"ה אין זה מעבב את זה ואם נתן ארבעתן של לבן או תכלת יא: תפלה של יד אינה מעבבת של ראש. רמב"ם כ' דוקא שניהן מזויין אללו אבל אם אין מזויין אללו אלא אחת מהן לא יבא האחת עד שימלא האחרת גזרינן שמה יטעה ויסמוך על אחת תמיד. וזה דלא כהלכתא דמאן דאמר הכי בגמרא דהר צביה מכח מה שהקשו לו ואלא מאן דלית ליה תרתיה מזזה. חדא מזזה נמי לא לעביד בחמיה והלכה בון שניהן מזויין אללו בין שאין מזויין אללו אין מעבבות זו את זו. וכן הורו כל רבותי הלכה למעשה: הסולת והשמן. של מנחת נסכים: אין מעבבין את היין. של נסכים שאם הביאו את היין בלא כולה וסמן. מנסכו: והמתנות של מזבח החיצון. כגון ד'

מתנות

משפטים ליום חמישי

הַחִיצוֹן אֵינוֹ מְעַבְבֹת זֶה אֶת זֶה: ג תְּפִרִים וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׁים אֵינוֹ מְעַבְבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אִם הָיוּ לָהֶם פְּרִים מְרִבִּים וְלֹא הָיוּ לָהֶם נְסָכִים. יָבִיאוּ פֶר אֶחָד וְנִסְכּוֹ. וְלֹא יִקְרְבוּ בִלְוֵן בְּלֹא נְסָכִין: ג תְּפִרִים וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׁים וְחֲשֻׁעִיר אֵינוֹ מְעַבְבִין אֶת הַלֶּחֶם. וְלֹא חֲלָחִים מְעַבְבִין. הַלֶּחֶם מְעַבֵּב אֶת הַכְּבָשִׁים. וְהַכְּבָשִׁים אֵינוֹ מְעַבְבִין אֶת הַלֶּחֶם. דְּבַרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נָנָס לֹא כִי אֵלֶּא הַכְּבָשִׁים מְעַבְבִין אֶת הַלֶּחֶם. וְהַלֶּחֶם אֵינוֹ מְעַבֵּב אֶת הַכְּבָשִׁים. שֶׁבֶן מִצִּינֵי בִשְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר אַרְבַּעִים שָׁנָה קָרְבוּ כְבָשִׁים בְּלֹא לָחֶם. אֵף כֵּאֵן יִקְרְבוּ כְבָשִׁים בְּלֹא לָחֶם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַלֶּכָּה דְּבַרֵי בֶן נָנָס. אֲבָל אֵין הַטַּעַם דְּדַבְרֵי. שֶׁבֶל הָאָמוֹר בְּחוֹמֵשׁ הַפְּקוּדִים קָרַב בְּמִדְבַר. וְכֵן הָאָמוֹר בְּתוֹרַת כְּהִנִּים לֹא קָרַב בְּמִדְבַר. מִשְׁבָּאוֹ לְאָרֶץ קָרְבוּ אֵלָיו וְאֵלָיו. וּמִפְּנֵי מָה אָנִי אוֹמֵר יִקְרְבוּ כְבָשִׁים בְּלֹא לָחֶם. שֶׁהַכְּבָשִׁים מִתִּירִין אֶת עֲצָמָן בְּלֹא לָחֶם. לָחֶם בְּלֹא כְבָשִׁים אֵין לֹו מִי יִתְרַנֵּן: ד הַתְּמִידִין אֵינוֹ מְעַבְבִין אֶת הַמוֹסָפִין. וְלֹא הַמוֹסָפִין מְעַבְבִין אֶת הַתְּמִידִין. וְלֹא הַמוֹסָפִין מְעַבְבִין זֶה אֶת זֶה. לֹא תִקְרִיבוּ כְבֶשֶׁ בַּבֶּקֶר

יקריבו ברטנורה

מתנות של חטאת: אין מעבבין זה את זה. שאם לא נתן אלא אחת כיפר דכתיב ודס זבחך ישפך שפיכה א' משמע: ב הפרים והאילים והכבשים. הכך דכתיבי כפ' אמור אל הכהנים והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילים שנים הבאים עם שתי הלחם של עזרת אינס מעבבים הפרים שנים ואיל א' ושבעה כבשים של מוספים של עזרת הכתובים כפ' פנחס שאין שני פרים של מוספים מעבבין הפר של שתי הלחם ולא הפר של שתי הלחם מעבב שני פרים של מוספים וכן שני אילים של שתי הלחם אינן מעבבין האיל אחד של מוספים ולא איל א' של מוספים מעבב שני האילים של שתי הלחם. וכן הכבשים אין מעבבין אלו את אלו: רבי שמעון אומר אם היו להם פרים מרובין. כלומר דמים כדי לקנות פרים כדי לרכון: ולא היו להם. דמים לקנות נסכים: יביאו פר א' ונסכו. ונסיק לה מקרא דכתיב (יחזקאל מו) ואיפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו. וכי מדת פרים ואילים אחת הוא והלא מנחת פרים שלשה עשרון ומנחת אילים שני עשרון. אלא להודיעך שמועבב להביא פר א' איל אחד עם איפתו מדה הראוי לו. מלהביא פרים מרובים ואילים מרובים בלא מנחתם. ואין הלכה כר"ש: ג הפר והאילים והכבשים והשעיר. הבאים בגלל הלחם. וכלן עולות חוץ מן השעיר שהוא חטאת: אין מעבבין את הלחם. שאם הביאו שתי הלחם של עזרת בלא הקדבות הללו מקודשין: הלחם מעבבין את הכבשים. הכך כבשים הן שני כבשים דשלמים שהזקקו לתוספה עם הלחם והכבשים אינם מעבבין את הלחם. שאם לא נמלאו כבשים מציאיים שתי הלחם והן קדושים כאלו הביאו עם כבשים: קרבו כבשים בלא לחם. שהרי לא היה להם לחם במדבר אלא המן: הלכה כדברי בן ננס. דכבשים מעבבים את הלחם אבל אין הטעם כדבריו דהוא אומר במדבר קרבו כבשים דשלמים ולא היא: שבל האמור בחומש הפקודים. בספר במד' כגון קדבות מוספים האמורים בפרשת פנחס. קרבו במדבר: וכל האמור בתורה בהנים. דהיינו בספר ויקרא: לא קרבו במדבר. והכך כבשים האמורים באמור אל הכהנים כגון הכך ז' כבשים ופר ואילים לעולי דעל הלחם ושני כבשים דשלמים לא קרבו במדבר: לחם בלא כבשים אין לו מי יתירנו. שאין הלחם מותר באכילה לכהנים עד שיקרבו כבשים והלכה כר"ש: ד התמידין אינן מעבבין את המוספין. בגמרא מפרש דלענין קדימא קאמר דאין מעבבין זה את זה דהיי כתיב תמידין מקריב ברישא ואי כתיב מוספין מקריב ברישא. ואע"ג דכתיב וערך עליה העולה ומשמע העולה

כד

משפטים ליום המישי

יקריבו בין הערבים. אמר רבי שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסין או שנגנן
אבל אם היו מזידין ולא הקריבו כבש בפקד לא יקריבו בין הערבים.
לא הקמירו קטרת בפקד יקמירו בין הערבים. אמר רבי שמעון וכלה
היתה קרבה בין הערבים. שאין מתנבין את מזבח הזהב אלא בקטורת
הסמים (של בין הערבים) ולא מזבח העולה אלא בתמיד של שחר. ולא
את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת. ולא את המנורה אלא בשבעה
גרותיה בין הערבים: ה' חביתי בהן גדול לא היו באות חציים אלא מביא
עשרון שלם וחוצהו. ומקריב מחצה בפקד ומחצה בין הערבים. וכהן
שהקריב מחצה בשחרית ומת. ומנו כהן אחר תהתיו. לא יביא חצי עשרון
מביתו. ולא חצי עשרונו של ראשון. אלא מביא עשרון שלם וחוצהו
ומקריב מחצה ומחצה אבר. נמצאו שני חציים קרבין ושני חציים אובדין.

ברטנורא

העולם דהיינו עולת תמיד הוא ראשונה לכל הקרבנות. אין זה אלא למנוח בעלמא אבל לא לעכב :
אמר רבי שמעון אימתי כו'. בגמרא מפרש דמתי' חסורי מחסרה וכתי קתי לא הקריבו
כבש בפקד לא יקריבו בין הערבים. כד"ל שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח בין הערבים.
אמר רבי שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסים או שנגנן אבל אם היו מזידים ולא הקריבו כבש בפקד
לא יקריבו בין הערבים. והכי פירושו לא הקריבו התמיד של שחר לא יקריבו התמיד של בין הערבים
דהכי מודרש קרא אם את הכבש האחד תעשה בפקד הוכשר שני ליקרב בין הערבים ואי לא לא.
כד"ל שלא נתחנך מזבח. דהאי קרא בחנוך כתיב כפרשת ואתה תטה דכתיב לעיל מיניה וזה אשר
תעשה על המזבח. אבל נתחנך מזבח שכבר הקריב עליו קרבנות אפי' לא הקריב תמיד של שחר
יקריב תמיד של בין הערבים דכתיב כפרשת פנחס ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת
הבקר וכנסכו ובההוא קרא לא כתיב את הכבש אחד תעשה בבקר ותניא בספרי האי קרא למה
מאמר והלא נאמר למעלה כפרשת ואת הכבש השני כו' לפי שנאמר עמו את הכבש אחד תעשה
בבקר הרי שלא הקריבו של שחר שומע אני שלא יקריבו של בין הערבים ת"ל קרא כתרף ואת הכבש
השני מגיד לך שאם לא הקריב של שחר יקריב של בין הערבים : אבל אם היו מזידים כו' לא
יקריבו בין הערבים. אותן המזידין אבל כהנים אחרים יכולים להקריבו : לא הקמירו קטרת
בבקר יקמירו בין הערבים. דקטורת לא שכיחא כחד גברא שיקמיר קטרת פעמים רבות כמו
בעולה כדאמרין ביומא שלא טעם בה אדם מעולם מפני שהיא מעשרת דכתיב (דברים לג) ישמו
קטרה באפק וסמך ליה ברך ה' חילו הלכך לא קנסין להו' שמתוך שהיא חביבה עליהם לא פשעי
בה ואינו מלוי שיניחו אותם מזידין. ואין הלכה כר"ם בשתייהן : שאין מחנכים את מזבח
הזהב אלא בקטרת הסמים של בין הערבים. דכתיב (שמות ל) בבקר בהקטירו את הנרות
יקטירנה כלומר כשמדשן את המנורה מן האפר שיש שם מהדלקת הנרות ואי לאו דעבד הדלקה באורתא
מאי בעי למתקן כפרת אומה חנוך המנורה בין הערבים וכיון דמנורה נתחנכה בערב קטרת נמי נתחנכה
בערב דכתיב (שם) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה : ה' חביתי בהן גדול. מנחת
כ"ג שמיא בכל יום. וע"ש דכתיב בה (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה מש"ה קרי ליה חביתין :
לא היו באות חצאין. שלא יביא מביתו חצי עשרון בבקר וחצי עשרון בערב : לא חצי עשרונו
של ראשון. שנאמר מן העשרון שלם שהביא הראשון. שמת ולא קרב אלא חניה : ובי' חציון אובדין.
חצי עשרונו של ראשון שמת וחצי עשרונו של זה שעמד : משל צבור. דכתיב חק עולם חק יוסה
משל עולם כלומר משל צבור מתרומת הלשכה : רבי יהודה אומר משל יורשים. דכתיב (שם) והכהן
המשיח תחתיו מבניו והכי משמע והכהן המשיח שמת תחתיו אחד מבניו יעשה אותה : ושלמה
היתה קריבה. כל זמן שהיא באה משל צבור לר"ש. או משל יורשים לר"י שלמה היתה קריבה
עשרון שלם ולא חצי עשרון. ר"ש מסיק ליה מכליל תקטר של יקטירוהו להלואין אלא כולה כשהיא
באה

משפטים ליום המישי

לא מנו כהן אחר משל מי היתה קרבה. רבי שמעון אומר משל צבור.
רבי יהודה אומר משל יורשים ושלמה היתה קרבה :

רשי

הוא משל צבור. ור"י מסיק לה מדכתיב מבניו יעשה אותה כשא' מבניו מקריב לאחר שמת אביו.
דהיינו יורשים יעשה אותה ולא חלוה והלכה כר"י שמשל יורשים היא באה :

נבוא מנחות דף מ"ג ע"א

תנו רבנן הכל חייבין בציצית פהנים ליום וישראלים גרים
נשים ועבדים. רבי שמעון פומר בנשים מפני שמצות
עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים
פמורות. אמר מר הכל חייבין בציצית פהנים ליום וישראלים
פשימא דאי פהנים ליום וישראלים פמירי מאן ליתייבו. פהנים
אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב (דברים כ"ב)
לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך מאן
דלא אשתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב בציצית
הני פהנים הואיל ואשתרי כלאים לגביהו לא ליתייבו מא
משמע לן נהי דאשתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא
אשתרי. רבי שמעון פומר בנשים מאי מעמא דרבי שמעון
דתניא (במדבר מ"ו) וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר
פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא בשהוא
אומר אשר תכפה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני
ממייים וראיתם אותו פרט לכסות לילה. ומה ראית לרבות
כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא
שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה
בראיה אצל אחרים. ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי ליה
מבעי להו לכדתניא (שם) וראיתם אותו וזכרתם ראה מצות
זו וזכור מצות אחרת התלויה בה ואי זו זו מריאת שמע. דתנן

רשי

שחזמן גרמא הוא. דלילה לר"ש לאו זמן ליצית היא והוי ליה יום זמנו :
כהנים אשתרי כלאים לגביהו. אכנע דכתיב ביה שם ופכלה : כסות
סומא. דמייב : ורבנן. דאיש להו לילה זמן ליצית והוי מלוה שלא הזמן גרמא
ונשים

משפטים ליום חמישי

מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואי זו זו מצות בלאים דכתיב לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך תניא אידך גראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי פיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל המצות בלון:

רשי

נשים חייבות: זו קריאת שמע. דכסהכיר גוון של לילית קורא את ק"ס: כיון שנתחייב במצוה זו. שהאיר היום נתחייב בכל המלות דחז מלות מוסגת כיום (כזי שמעון הוא דפוטר כנשים דלי רבנן הא איכא נשים חייבות כה ופסולות מכמה מלות):

וזוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב

תאנא במה זכו דניאך תנניה מישאל ועזריה דאשתדכו מאינון נסויני אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר רבי יהודה כתיב (ויאל וישם דניאל על לבו אשר לא יתנאל בפת בנ המלך וגומר. ותאנא בסתימא דמתניתין מיכלא דההוא רשע בשרא בחבא תוה וגבינה עם בשרא בר מיכלן אתרנין ודא סליק ליה בפתוריה בכל יומא. ודניאל דאסתמר מהאי פד רמו יתיה דגובא דאריוותא אשתלים בצולקמא דמאריה (בראשית קכ"א *) ועל שני צולקמיה לצולקמא אחרא ועל דא דחלו אריוותא מניה ולא תכלוהו. ותהוא רשע בשעתא דמלכותא אתעדו מניה ועם חיות ברא תוה מדנריה אעדו צולקמא דאנפוי מניה ומתהוא יומא לא אתתו צולקמיה צולקמא דבר נש. וכל בעירא דאתי אתתו ליה צולקמא דזיגיה וניקביה וחו' אתנין עליה כלתו ובכמה זמנין חו' אכלין ליה חיות ברא בר דאתגזר האי עונשא עליה בגין דכתיב (חבקוק א') והוא במלכים יתקלס בגין פד בלא יתקלסו ביה כל החו' זמנא. תא חו' מה כתיב ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב מכל הילדים האוכלים את פת בנ המלך. נראה מראיהם טוב דצולקמא דמאריהון לא אעדו מניהון ומאתריני אעדו. מאן גרים האי בגין דלא אתגעלו בגיעולי מיכליהון. ונראה חילקיהון דישאל דכתיב בהו (שמות כ"ב) ואנשי קדש תהיון לי:

הלכה פסוקה	יוסף רחם	מוסר
חובבים הלכות ק"ש פ"ב	מ'וקפ מספרי מוסר	
" ביעד יתקדק ישמור שלא יבפה חזק	תקנת השבים דהיות עגוים ונשברי רש	
ולא יסוק הרפה ולא יעית הגד ולא	באמת וגדולה עגנה פארו הקריב	
יחד	כל	

משפטים ליום חמישי

נגיד מנה. לפיכך צריך ליתן כיון בין הדברים בין כל שתי אותיות הדומות שאחת מהן סוף תיבה ותחתית תחת תיבה הסמוכה לה בגין ככך לך קורא בכל ושוהה וחזור וקורא לך וכן באבדכם מהרה הגוף פתח וצריך לבאר גין של תוקרו וצריך להאריך בדלית של אחד כדי שצולקמיה בשמים וצריך וקד' רוחות. וצריך שלא בתמוך בתורת כדי שלא יהא פאור אי חד: - קורא אדם שמע בכל לשון שיהיה מבינה ומקרא בכל לשון צריך להגיד מדברי שבוש שבאיתה הלשון ומדבק באותה הלשון כמו שכתבתי בלשון הקודש:

משפטים ליל ששי תורה

צירוף יהוה

מי ואם-ישן עבדו או-ישן אמתו יפיל להפשי ישלחנו תחת שנו: פ ואם שנה דעבדה או שנה דאמתה יפיל לבר חזרין ופטרנה חלף שנה: כח וכי-ינח שור את-איש או את-אשה ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את-בשרו ובעל השור נקי: ואי ינח תור ית-נכרא או ית-אתתא וימות את-דנכרא ית-רגם תורא ולא ית-אכיל ית-בשריה ודורא יהא זבאה: כט ואם שור ננח הוא מתמול שלשם והועד

רשי

(כח) וכי ינח שור. (מכילתא. ז"ק כד) אחד שור ואחד כל בהמה ותיש ועוד אלא שדבר הכתוב בהווה: ולא יאכל את בשרו. (פסחים כח) ממשמע שנאמר סקול יסקל השור אינו יודע שהוא נבלה ונבלה אסורה באכילה אלא מה ת"ל ולא יאכל את בשרו שאפי' שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה (ז"ק מא) בהנחה מנין ת"ל ובעל השור נקי כאלו האומר לחבירו ילא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום זהו מדרשו ופשוטו כמשמעו לפי שנאמר במועד וגם בעליו יומת הולך לומר בהם ובעל השור נקי: (כט) מתמול

בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אישה השור
יסקל וגם בעליו יומת: ואם תור נגח הוא מאתמלי ומדקדמותי
ואתהסדד בקמריה ולא נמריה ויקטול גבר או אתתא תורא יתרגם ואף
מריה יתקטיל: ל אם כפר יושנת עליו ונתן פדיון גפשו
ככל אשר יושנת עליו: אם ממזון ישוון עלוהי ויתן פורקן נפשיה
ככל דישוון עלוהי: לא או בני יגח או בת יגח כמשפט
הזה יעשה לו: או לבר ישראל יגח תורא או לבת ישראל יגח
פדינא הדיו יתעבד ליה: לב אם עבד יגח השור או אמה
כסף ושרשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: ס
אם לעבדא יגח תורא או לאמתא כסףא תלתין סלעין יתן דרבוגיה ותורא
יתרגם: גג וכי יפתח איש בור או כריכה איש

הלי רפה

רש"י

בר

שלשום. הכי שלש נגיחות (מכילתא): והועד בבעליו. (ז"ק כג) לי הסרחה
בעדים כמו (בראשית מג) העד העיד בנו האיש: והמית איש וגו'. לפי שנאמר
כי יגח און לי אלא שהמיתו בנגיחה. המיתו בנשיכה דחיפה ובעיטה מנין ה"ל
והמית: וגם בעליו יומת. בידי שמים. יכול בידי אדם ת"ל (במדבר לה) מות
יומת המכה רולח הוא על רליחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על רליחת שורו (סנהדרין
לג): (ד) אם כופר יושנת עליו. אם זה אינו תלוי והרי הוא כמו אם כסף תלוה
לשון אשר זה משפטו שישים עליו ז"ד כופר: ונתן פדיון גפשו. דמי ניזק
דברי רבי ישמעאל. ר"ע אומר דמי מוסיף (ז"ק כז): (לא) או בן יגח. בן שהוא
קטן: או בת. שהיא קטנה לפי שנאמר והמית איש או אשה יכול אינו חייב אלא
על הגדולים ת"ל או בן יגח וגו' לחייב על הקטנים כגדולים (מכילתא): (לב) אם
עבד או אמה. כנענים (מכילתא): שרשים שקלים יתן. גזירת הכתוב הוא
בין שהיא שוב חלק זוז בין שאינו שוב אלא דינר והסקל משקלו ד' זהובים שהם
חלי אונקיה למשקל הישר של קלוני"א: (לג) וכי יפתח איש בור. שהיה מכוסה
וגלחו: או כי יכרה. למה נאמר אם על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן
אלא להביא כורה אחר כורה שהוא חייב: וראי יבסגו. הא אם כסאו פטור
ובחפור כרה"ר דבר הכתוב (שם נה): שור או חמור. הוא הדיו לכל בהמה
וחיה שבכ"מ שנאמר שור וחמור אנו למדין אלו שור שור משבה שנאמר למען
יעות שורך וחמורך מה להלן כל בהמה וחיה כשור שהרי נאמר במקום אחר וכל
בהמתך אף כל בהמה וחיה כשור ולא נאמר שור וחמור אלא שור ולא אדם חמור
ולא

בר ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור: וארי יפתח
גבר גוב או ארי יכרה גבר גוב ולא יכסנה ויפל תמן תורא או חמורא:
יד בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה
לו: ס מרה דגבא ישלם כסףא יתיב למרוהי ומתא יהא דיליה: להנכרי
יגח שור איש את שור רעהו ומת ומכרו את השור
חלי ותצו את כספו וגם את המת יתצונו: וארי יגח
תור דגבר ית תורא דחבריה וימזת ויגבנון ית תורא חיא ויפגנון ית
בספיה ואף ית דמי מיתא יפגנון: לו או נודע כי שור נגח
הוא מתמור שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם
ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו: ס או אחידע ארי

רש"י

תור

ולא כלים (ז"ק כג): (לד) בעל הבור. בעל החקלה אע"פ שאין הבור שלו
שעשאו כרה"ר עשאו הכתוב בעליו להסחייב עליו בזקו: כסף ישיב לבעליו.
ישיב לרבות שום כסף ואפילו בזבין (שם ז). (והא דכתיב מיטב שדוה וכתב רש"י
שהניזקין מן העוידים תירץ בגמרא דפ"ק דז"ק רב הונא ברבי דרבי יהושע דזוהי אב
באלגבות קרקע אבל מטלטלי כל מילי מיטב הוא דחי לא מודבן הכא מודבן הכא):
והמת יהיה לו. (מכילתא ז"ק ז) לניזק שמין את הנבילה ומוטלה בדמים ומשלם
לו המזיק עליה השלומי נוקו: (לה) וכי יגח. ידחוף בין בקרניו בין בגופו בין
ברגליו בין ששכו בשניו כולן בכלל נגיפה הם שאין נגיפה אלא ל' מכה: שור איש
שור של איש: ומכרו את השור וגו'. בשוים הכתוב מדבר שור שוב ר' שהמית שור
שור ר' בין שהנבילה שוב הרבה בין שהוא שוב מעט כשנטל זה חלי החי וחלי המת זה
חלי החי וחלי המת נמלא כל אחד מפסיד חלי נזק שהיזקה המיתה למדת שהתם
משלם חלי נזק שמן. השוין אתה למד לשאינן שוין כי דין התם לשלם חלי נזק
לא פחות ולא יותר או יכול אף בשאינן שוין בדמיהן כשהן חיים אמר הכתוב
יגחו את שניהם אם אמרת כן פעמים שהמזיק משחכר הרבה כשהנבילה שוב
ימכר לנכרים הרבה יותר מדמי שור המזיק ואי אפשר שיאמר הכתוב שיהא
המזיק נשכר או פעמים שהניזק נוטל הרבה יותר מדמי נזק שלם שחלי דמי שור
המזיק שוין יותר מכל דמי שור הניזק ואם אמרת כן הכי הם חמור ממועד על
כרחק לא דבר הכתוב אלא בשוין ולמדך שהתם משלם חלי נזק ומן השוין תלמוד
לשאינן שוין שהמשלם חלי נזק שמין לו את הנבילה ומה שפחתו דמיו בשביל
המיתה נוטל חלי הפחת והולך ולמה אמר הכתוב בלשון הזה ולא אמר ישלם חליו
ללמד שאין התם משלם אלא מגופו ואם נגח ומת אח"כ אין הניזק נוטל אלא הנבילה
ואם אינה מגעת לחלי נזקו יפסיד. או שור שוב מנה שנגח שור שוב חמש מאות זוז
חינו

משפטים רליל ששי

תור נצח הוא מאתמלי ומדמדמוהי ולא נמריה מריה שלמא ישלם תורא
חלף תורא ומיתא יהא דיליה: לו כפי יגנב איש שור או
שה ושבתו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת
השור וארבע צאן תחתהשה: ארי יגנב גבר תור או אמר
ויבסנה או יבגנה חמשה תורין ישלם חלף תורא וארבע ענא חלף
אמרא: כב א אם במחחרת ימצא הגנב והכה ומת
אין לו דמים: אם במחחרתא ישתבח גנבא ותמתי וימות לית
דיה דם: ב אם זרתה השמש עליו דמים לו שלם
ישלם אם אין לו ונמכר בגנבתו: אם עינא דסהדיא נפלת
עדותה דמא ליה שלמא ישלם אם לית ליה ויודפן בגנבתה: ג אם

רש"י המצא

אין נוטל אלא את השור שלא נתחייב התם לחייב את בעליו לשלם מן העליה
(ב"ק כו): (כו) או נודע. או לא היה תם אלא נודע כי שור גנח הוא היום
ומתמול שלשום הרי שלשה נגיחות: שרם ישלם שור. נזק שלם: והמת יהיה
רו. לניזק ועליו ישלם המזיק עד שיסתלם ניזק כל נזקו: (כז) חמשה בקר וגו'.
אמר רבן יוחנן בן זכאי חס המקום על כבודן של בריות שור שהולך ברגליו
ולא נפוצה בו הגנב לנושאו על כתפו משלם ה' שה שנושאו על כתפו משלם ד'
הואיל ונתבזה בו. אר"מ זא וראה כמה גדולה כחה של מלאכה שור שצטלו
ממלאכתו משלם ה' שה שלא צטלו ממלאכתו ד': תחת השור תחת הששה.
(ב"מ פז) שנאן הכתוב לומר שאין מדת תשלומי ד' וה' נוגת אלא בשור ושה
בלבד: (א) אם במחחרת. (סנהדרין סב) כשהיה חותר את הבית: אין לו
דמים. חין זו רליחה הרי הוא כמת מעיקרו כאן למדתך תורה אם זא להרגך
השכם להורגו וזה להרגך זא שהרי יודע הוא שאין אדם מעמיד עלמו ורואה
שנוטלין ממונו בפניו ושותק לפיכך ע"מ כן זא שאם יעמוד בעל המזון כנגדו
יסרגנו: (ב) אם זרחא השמש עליו. (מכילתא וסנהדרין סט) חין זה אלא
כמין משל אם ברור לך הדבר שיש לו שלום עמך כשמש הזה שהוא שלום בעולם
כך פשוט לך שאינו זא להרוג אפילו יעמוד בעל המזון כנגדו כגון אב החותר
לגנוב ממון הבן בידוע שרחמי האב על הבן ואינו זא על עסקי נפשות: דמים לו.
כתי הוא חסוב ורליחה היא אם יסרגנו בעל הבית: שרם ישלם.
הגנב ממון שגנב ואינו חייב מיתה. ואונקלוס שתרגם אש עינא דסהדיא נפלת
עלוהי לקח לו שטה אחרת לומר שאם מלאוהו עדים קודם שזא בעל הבית וכשזא
בעה"כ נגדו התרו בו שלא יסרגנו דמים לו חייב עליו אם הרגו שמאחר שיש
רואים לו חין הגנב הזה זא על עסקי נפשות ולא יסרוג את בעל המזון: (ג) אם

המלא

משפטים רליל ששי

כב

המצא תמצא בידו הגנבה משור עד חמור עד ששה
חיים שנים ישלם: שרישי ס אם אשתכחא ישתבח בידה גנבתא
מתור עד חמר עד אמר דאנן חין על חר תרין ישלם: ד כפי יבער
איש שדה אדכרם ושלח את בעירה ובער בשדה
אחר מיטב שדהו ומיטב ברמזו ישלם: ס ארי יוכיר
גבר חקל או כרם וישלח ית בעירה ויכיר בחקל אחרן שפר חקלה
ושפר ברמה ישלם: ה כיתצא אש ומצאה קצים ונאכל
גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבער
את הבערה: ס ארי תתפק גור ותשבת פובין ויכיר גדישין או
קמא או חקלא שלמא ישלם דאדלה ית דלקתא: ו כיייתן איש אר-
רעהו כסף או כרים לשמור וגנב מבית האיש אם
ימצא הגנב ישלם שנים: ארי יתן גבר לחברה כסף או מנין
למפר ויתגנבון מבית גברא אם ישתבח גנבא ישלם על חר תרין: ז אם

בצירי קרי

רש"י

המצא תמצא בידו. ברשותו שלא טבח ולא מכר: משור עד חמור. כל דבר
בכלל תשלומי כפל בין שיש בו רוח חיים בין שאין בו רוח חיים שהרי נאמר
במקום אחר על שה על שלמה על כל אצדה וגו' ישלם שנים לרעהו: חיים
שנים ישלם. ולא ישלם לו מהיס אלא חיים או דמי חיים: (ד) כפי יבער. את
בעירה. ובער. כולם ל' בהמה כמו אגחנו ובעירנו: כפי יבער. וילך בהמותיו בשדה
וכרם של חבירו ויזיק אותה באחס משפי אלו או בשלוח בעירה או בצעור. ופירשו
רבותינו שלח הוא נזק מדרך כף רגל ובער הוא נזק הסן האוכלת ומבערם (ב"ק נ"ג):
בשדה אחר. בשדה של איש אחר: מיטב שדהו ישלם. שמין את הנזק ואם
זא לשלם לו קרקע דמי נזק ישלם לו ממיטב שדהו אם היה נזק סלע יתן לו ששה
סלע מעידים שיש לו. למדך הכתוב שהניקין שמין להם בעידים (ב"ק ז):
(ה) כיתצא אש. אפילו מעלמה: ומצאה קוצים. קרדו"ש זלעו (דיוטלטן):
ונאכר גדיש. שלחכה בקולים עד שהגיע לגדיש או לקמה המחוזרת בקרקע:
או השדה. שלחכה את נירו ולריך לניר אותה פעם שניה. שלם ישלם המבער.
אע"פ שהדליק בתוך שלו והיא ילחה מעלמה ע"י קולים שמלחה חייב לשלם לפי
שלא שמר את גחלתו שלא תלח ותזיק: (ו) וגנב מבית האיש. לפי דבריו:
אם ימצא הגנב. ישלם הגנב שנים לבעלים (ב"ק סג): (ז) אם רא ימצא

הגנב

לא ימצא הנגב ונקרב בעל-הבית אל-האלהים
אם-לא שִׁלַח יָדוֹ בַמִּלְאָכֶת רַעְהוּ : אם לא ישתבח נגבא
ויתקרב מרה דביתא קקדם דיעיא אם לא אושיט ידה במה דמסר לה
מברה : ח ער-כל-דבר-פשע ער-שור ער-חמור
ער-שה ער-שלמה ער-כר-אברה אשר יאמר
בי-תוא זה עד האלהים יבא דבר-שניהם אשר
ירשיען אלהים ישלם שנים לרעהו : ס ער פל פתגם
דחוב ער תור ער חמר ער אפר ער פסו ער פל אבדתא די יימד ארי
הוא דין קקדם דיעיא ייעור דין פרוהון די יתיבין בנינא ישלם על חד
תרון לתברה : ט כי-יתן איש אל-רעהו חמור או-שור
או-שה וכר-בהמה לשומר ומת או-נשבר או-נשקה
אין ראיה : ארי יתן גבר לתברה חמר או תור או אפר וכר בעירא

למטר רש"י

הנגב. וכל השומר הזה שהוא בעל הבית : ונקרב. אל הדיינין לדון עם זה ולישבע
לו שלא שלח ידו בשלו : (ח) ער בר דבר פשע. שימלא סקרן בשבועתו שיעידו
עדים שהוא עלמנו גנבו וירשיעוהו אלהים על פי העדים : ישלם שנים לרעהו.
למדך הכתוב שהטוען בפקדון לומר גנב הימנו ונמלא שהוא עלמנו גנבו משלם תשלומי
כפל ואימתי בזמן שגשבע ואח"כ בלו עדים שכך דרשו רבותינו ונקרב בעל הבית
אל האלהים. קריבה זו שבועה היא. אחת אומר לשבועה או אינו אלא לדין שכיון
שבא לדין וכפר לומר גנבתי מיד יתחייב כפל אם בלו עדים שהוא בידו. נאמר
כאן שליחות יד ונאמר למטה שליחות יד שבועת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח
ידו מה להלן שבועה אף כאן שבועה : אשר יאמר כי הוא זה. לפי פשוטו אשר
יאמר העד כי הוא זה שגשבעת עליו הרי הוא אלק. עד הדיינין יבא דבר שניהם
ויחקרו את העדות אם כשרים הם וירשיעוהו לשומר זה ישלם שנים ואם ירשיעו
את העדים שנמלאו זוממין ישלמו הם שנים לשומר. ורז"ל דרשו כי הוא זה ללמד
שאין מחייבין אותו שבועה אלא א"כ הודה במקלות לומר כך וכך אני חייב לך והמותר
נגנב ממנו (ב"ק קו) : (ט) כי יתן איש אר רעהו חמור או שור. (ב"מ לד)
פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם לפיכך פטר בו את הגנבה כמ"ס וגונב מצית
האיש אם לא ימלא הגנב ונקרב בעל הבית לשבועה למדת שפוטע עלמנו בשבועה
זו ופרשה זו אמורה בשומר שכר לפיכך אינו פטור אם נגנבה כמ"ס אם גנב יגנב
מעמו ישלם אבל על האונס כמו מה מעלמו או נשבר או נשבה בחוקה ע"י לטעיה
ואין

למטר ומית או אתבר או אשתכי לית דתוי : י שבעת יהוה תהיה
בין שניהם אם-לא שִׁלַח יָדוֹ בַמִּלְאָכֶת רַעְהוּ וְלִקַּח
בְּעַלְיוֹ וְלֹא יִשְׁלָם : מומקא ב"י תהא בין פרוהון אם לא אושיט
ידה במה דמסר לה מברה ויקבל מרה מנה מומקא וקא ישלם :
יא ואם-נגב יגנב מעמו ישלם לבעליו : ואם אתנגבא
יתגנב מעמה ישלם למרזחי : יב אם-טרף יטרף יבאהו ער
הטרפה לא ישלם : פ אם אתברא יתבר יתי פתרון דתברא לא
ישלם : יג וכי-ישאל איש מעם רעהו ונשבר או-מת
בעליו אין-עמו ישלם : וארי ישאל גבר מן תברה
ויתבר או מית מרה לית עמה שלמא ישלם : יד אם-בעליו עמו
לא ישלם אם-שכיר הוא בא בשכרו : ס אם מרה עמה
לא ישלם אם אגירא הוא ער באגרה : טו וכי-יפתה איש

בתולה רש"י

ואין רואה שיעיד דבבר : (י) שבעת ה' תהיה. ישבע שכן הוא כדבריו והוא
לא שלח בה יד להשתמש בה לעלמו שאם שלח בה יד ואח"כ נאנסה חייב באונסים :
ולקח בעליו. השבועה : ורא ישלם. לו השומר כלום : (יב) אם טרף יטרף.
על ידי חיה רעה : יבאהו עד. יביא עדים שנטרפה באונס ופטור : המרפה
רא ישלם. אינו אומר טרפה לא ישלם אלא המרפה יש טרפה שהוא משלם ויש
טרפה שאינו משלם. טרפת חתול ושוכל וגמיה משלם. טרפת זאב ארי ודוב ונחש
אינו משלם ומי לחשך לדון כן שהרי כתיב ומת או נשבר או נשבה מה מיתה שאין
יכול להליל אף שבר ושביה שאין יכול להליל : (יג) וכי ישאל. בא ללמדך על
השאל שחייב באונסין : בעליו אין עמו. אם בעליו של שור אינו עם השואל
במלאכתו (בבא מליעא לד) : (יד) אם בעליו עמו. בין שהוא באותה מלאכה
בין שהוא במלאכה אחרת היה עמו בשעת שאלה אינו לריך להיות עמו בשעת
שבירה ומיתה (ב"מ ס) : אם שכיר הוא. אם השור אינו שאל אלא שכור בא
בשכרו ליד השוכר הזה ולא בשאלה ואין כל הגאה שלו שהרי ע"י שכרו נשתמש ואין
לו משפט שואל להסתחייב באונסין. ולא פירש מה דינו אם כשומר חנם או כשומר
שכר לפיכך נלקחו בו חכמי ישראל שוכר כילד משלם ר"מ אומר כשומר חנם ר"א
כשומר שכר : (טז) וכי יפתה. מדבר על לבה עד ששומעת לו וכן תרגומו וארי
ישלם. שדול בלשון ארמי כפתוי בל' עברי : מהר ימהרנה. יפסוק לה מוכר כמשפט

משפטים לרל" ששי

בתורה אשר לא-אשה ושכב עמה מהר ימהרנה
לו לאשה: וארי ישדי נבר בתלמא דלא מארסא וישבוב עמה
קמא יקמנה לה לאנתו:

משפטים יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל
הסדרה ותרגום והפטרה:

מז אם-מאן ימאן אביה לתתה לו כסף ישקל
במהר התולת: ס אם מצבא לא יצבי אביהא למתנה לה
כסף יתקול במחרי בתלמא: יז מבשפה לא תחיה:
חישא לא תחי: יח כר-שכב עם בהמה מות יומת: ס
כר דישבוב עם בעירא אתקמלא יתקמ: יט זבה לאלהים
יחרם בלתי ליהנה לברו: דדבח למענות עמבא יתקמ אלתו

לשמא

רש"י

איש לאשתו שמתב לה כחובה וישאנה: (מז) כמהר הבתורות. שהוא קצוב
חמשים כסף אלל התופס את הבתולה ושוכב עמה בחוסם שנאמר (דברים כב)
וגתן האיש השוכב עמה לאחי הנערה חמשים כסף: (יז) מבשפה לא תחיה. (סנהדרין
סו) אלל תומת צב"ד וא' זכרים ואחד נקבות אלל שדבר הכהוב בהוה שהגשים
מלויות מכשפות: (יח) (ס"א) בר שוכב עם בהמה מות יומת. בסקילה רובע
כנרבעת שכתוב בהן דמיהם (ס): (יט) ראדהים. לע"ג אלו היה נקוד לאלהים
(הלמ"ד בל"י) היה לריך לפרש ולכתוב אחרים עכשיו שאמר לאלהים אין ל"ל אחרים
שכל למ"ד ובי"ת וה"א המשמשת בראש התיבה אם נקודה בחטף (ר"ל בשו"א) כגון למלך
למדבר לעיר לריך לפרש לאיזה מלך לאיזה מדבר לאיזה עיר וכן למלכים ולרגלים
בחיר"ק לריך לפרש לאיזה ואם אינו מפרש כל מלכים במשמע וכן לאלהים כל
אלהים במשמע אפילו קדש אבל כשהיא נקודה פת"ח כמו למלך למדבר לעיר
פת"ח וקמ"ך ענין אחד בענין זה וגם י"ל בדרך אחר כמ"ס בדקדוקי רש"י יעוין
בו) גודע באיזה מלך מדבר וכן לעיר גודע באיזה עיר מדבר וכן לאלהים לאותן
שהחברתם עליהם במקום אחר כיוצא בו (תהלים פו) אין כמודך באלהים לפי שלא
פירש הולרך להקד פת"ח: יחרם. וומת. ולמה נאמר יחרם והלא כבר נאמרה
בו מיתה במקום אחר (דברים יז) והולאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' אלל
לפי שלא פירש על איזו עבודה חייב מיתה שלא תאמר כל עבודות במיתה בה ופירש
לך כאן זבח לאלהים יחרם לומר לך מה זביחה עבודה הנעשית בפנים לשמים

ח

משפטים ליום ששי

כד

לשמא בני בלחודותי: כ וגר לא-תונה ולא תלחצנו כר
גרים היותם בארץ מצרים: וגיורא לא תוננו ולא תעקו
מרי בדין חיותו בארעא דמצרים: כא כר-אלמנה ויתום לא
תענון: כב ארמלא ויתם לא תענון: כב אם-ענה תענה
אתו כי אם-צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו:
אם ענאה תעני יתה ארי אם מקבר יקבר קדמי קבא אקב קבדתה
ע וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם
אלמנות ובניכם יתמים: פ ויתקף ריגוי ואקטוד יתכוון
בחרבא ויהונו נשיכוו ארמלוו ובניכוו יתמינ: כד אם-כסף תלוה
את-עמי את-העני עמך לא-תהיה לו בנשה לא-

תשימן

רש"י

אף אני מרבה המקטיר והמנסך שהן עבודה בפנים וחייבים עליהם לכל ע"א בין
שדרכה לעבדה בכך בין שאין דרכה לעבדה בכך אבל שאר עבודות כגון המכבד
והמרבץ והמנפף והמנשק אינו במיתה אלל באזהרה: (כ) וגר לא תונה. אונאת
דברים קונטרס ל"ר בלעז (הענהטן) כמו (ישעיה מט) והאכלתי את מוניך את
בשרם: ודא תרחצנו. בגזילת ממון: כי גרים הייתם. ואם הוניתו אף הוא יכול
לסונוק ולומר לך אף אתה מגרים באת. מוס שדך אל תאמר לחברך. כל ל'
גר אדם שלא נולד באותה מדינה אלל בא ממדינה אחרת לגור שם: (כא) בר
ארמנה ויתום לא תענון הוא הדין לכל אדם אלל שדיבר הכהוב בהוה לפי
שהם השוסי כח ודבר מלוי לענותם: (כב) אם ענה תענה אותו. הכי זה מקרא
קלר גזם ולא פירש עונשו (והא דכתיב והיו נשיכם וגו' זהו אם לעק ילעק אלל
באם לא ילעק לא פי' וק"ל) כמו (בראשית עו) לכן כל הורג קין גזם ולא פירש
ענשו אף כאן אם ענה תענה אותו לשון גזם כלומר סופך ליטול את שלך למה
כי אם לעק ילעק אלי וגו' אשמענו ואנקמנו: (כג) והיו נשיכם ארמנות. ממשמע
שנאמר והרגתי אתכם איני יודע שנשיכם אלמנות ובניכם יתומים אלל הכי זו
קללה אחרת שיהיו הנשים לרורות כאלמנות חיות שלא יהיו עדים למיתה בעליהן
וההיכה אסורות להנשא והבנים יהיו יתומים שלא יניחום צ"ד לירד לנכסי אביהם
לפי שאין יודעים אם מתו או נשבו: (כד) אם כסף תלוה את עמי. רבי
ישמעאל אומר כל אם ואם שבחורה רשות חוץ מג' וזה אחד מהן: את עמי.
(כ"מ ע"א) עמי ונכרי עמי קודם עמי ועשיר עמי קודם. עמי עירך ועמי עיר אחרת עמי
עירך קודמין. וזה משמעו אם כסף תלוה את עמי תלוהו ולא לעכו"ם ולחיה מעש
את העמי ולחיה עמי לאותו שמך. (ד"א) את העני שלא תהגו בו מנהג ציון
בהלוואה

תשימון עליו נפש: אם כספה תזוף בעמי לעניא די עמך לא
 תחי לה כרשוא לא תשוון עלוהי חבוריא: כח אסתכל תחבר
 שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו: אם משכונא
 תסב בפיתא דתבנה עד מער שמשא תתיבנה לה: כו כי הוא
 כסותה לבדה הוא שמלתו לעתו במה ישכב והיה
 כייצעה אלי ושמעתי כייחנן אני: רביעי חצי הספר
 ארי היא כסותה בלחורה היא תחבבה למשכה במה ישכב ויהי ארי
 יקבל קדמי ואסבל קבלתה ארי תנא אמי: כו אלהים לא
 תקבל ונשיא בעמך לא תאר: הניא לא תחי גבא
 בעמך לא תרום: כח בלא אתך ודמעך לא תאחר בכור
 בניהך תתן לי: בפנה ודמעך לא תאחר בנקא רבך תפרש

כפוחו קדי רש"י קדמי

כסותה שהיא עמי: את העני עמך. הוי פסחל בעלמך כאלו אתה עמי:
 לא תחיה לו כבשה. לא תסבעו בחוקה אם אתה יודע שאין לו אל תחי דומה
 עליו כאלו הלווה אלא כאלו לא הלווהו כעמך לא חלליהו: נשך. רבים שהם
 כנשיכת נחש שושך חבורה קטנה כרגלו ואינו מרגיש ופחאוס הוא מצנך.
 גופה עד קדקדו כך רבים אינו מרגיש ואינו ניכר עד שהרבים עולה ומחפרו
 ממון הרבה: (כה) אם חבל תחבר. כל לשון חבלה אינו משכון בשעת החלה
 אלא שמתכנין את הלוה כשמיניע הזמן ואינו טורע (חבל חבול כפל כך בחבלה
 עד כמה פעמים אמר הקב"ה כמה אתה חייב לי והרי נפשך עולה אללי כל אדם
 ואדם וטופס רין ומשכון ומתחייבת לפני ואני מחזירה לך אף אתה עול והשב
 עול והשב): עד בא השמש תשיבנו לו. כל היום תשיבנו לו עד בא השמש
 וכזוא השמש תחזור ותמלט עד שיבא בקר של מחר וכנסות יום הכתוב מדבר
 שאין לריך לה כלילה (מכילתא): (כו) כי הוא בסחתה. זו עליה: שפלתו. זו
 חלוק: במה ישכב. לרבות את המלע: (כז) ארדוים לא תקרה. (סנהדרין
 סו) הרי זו אזהרה לברכת השם ואזהרה גם לקללת דין: (כח) מלא אתך. טובה
 המוטלת עליך כשתמלא חבואסך להתבטל והם בכורים: ודמעך. הסחומה
 ואינו יודע מהו לשון דמע: לא תאחר. לא תשנה סדר הפרשן לאחר את
 המוקדם ולהקדים את המאוחר שלא יקדים פרומה לבכורים ומעשר לתרומה:
 בכור בניך תתן לי. לפדותו בחמש סלעים מן הכסף והלא כבר לוח עליו במקום
 אחר אלא כדי לסמוך לו כן תעשה לשורך פה במר אדם לאחר ל' יום שדהו
 שנאמר

כדמי: כח בן תעשה לשרך לצאנה שבעת ימים יהיה
 עם אמו ביום השמיני תתנו לי: כן תעבד תתנה לעניך
 שבועא יומין יהי עם אמה ביומא תמינאה תפרשנה קדמי: לו אנשי
 קדש תהיון לי ובשר בשדה מרפה לא תאכלו
 לכלב תשלקון אתו: ס ואנשין קדישין תהון קדמי ובשר
 תליש מן חיוא תיא לא תיכלון לכבא תרמון יתה: כג א לא תשא
 שמע שוא אל תשת ידך עברשע להיות עד חמס:
 לא תקבל שמע דשקר לא תשוי ידך עם תיבא למחוי יתה סהוד שקר:
 ב לא תהיה אחרי רבים לרעה ולא תענה על רב
 לנמת אחרי רבים להטות: לא תהי בטר סניאין לאבאשא

רש"י ולא

שנאמר (במדבר יח) ופדויו מכן חדש חפדה אף בכור בהמה דקה מטפל בו ל'
 יום ואח"כ נותנו לכהן: (כט) שבעת ימים יהיה עם אמו. זו אזהרה לכהן
 שאם בא למחר את קרבנו לא ימחר קודם שמונה לפי שהוא מחוסר זמן: ביום
 השמיני תתנו לי. יכול יהא חובב לבו ביום נאמר כאן שמיני ונאמר להלן (ויקרא
 כב) ומיום השמיני והלאה ירלה מה שמיני האומר להלן להכשיר משמיני ולהלן
 אף שמיני האומר כאן להכשיר משמיני ולהלן וכן משמעו וביום השמיני אתה רשאי
 ליתנו לי (מכילתא): (ד) ואנשי קדש תהיון לי. אם אתה קדוש ופרושים
 משקולי נבלות וטרפות הרי אתה שלי ואם לחו אינכם שלי: ובשר בשדה
 מרפה. (מכילתא) אף צבית כן אלא שדיבר הכתוב בהוה מקום שדרך בהמות
 ליטרף וכן (דברים כב) כי בשדה מלאה וכן (שם כג) אשר לא יהיה טהור מקרה
 לילה הוא הדין למקרה יום אלא שדיבר הכתוב בהוה. ואות' ובשר דתליש מן
 חיוא חיתא צשר שנתלש ע"י מרפת זאב או ארי או מן חיה כשרה או מבהמה כשרה
 בחייה: לכרב תשליכון אותו. (מכילתא) ק"ו לטריפה שמוטרה בכל הנאות
 א"כ מה ת"ל לכלב ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל צריה שנא' (שמות י"א)
 ולכל בני לא ימך כלב לשוט אמר הקב"ה סנו לו שכרו: (א) לא תשא שמע
 שוא. כתרומתו לא תקבל שמע דשקר אזהרה למקבל לשון הרע ולדין שלא ישמע
 דברי בעל דין עד שיבא בעל דין חצירו: אך תשת ידך עם רשע.
 הטוען את חצירו מביעת שקר שהבטיחהו להיום לו עד חמס: (ב) לא תהיה
 אחרי רבים לרעות. (סנהדרין ב) יש במקרא זה מדרשי חכמי ישראל אבל אין
 לשון המקרא מיושב בהן על אופניו מכאן דרשו שאין מטיין לחובה בהכרעת דין
 אחד וסוף המקרא דרש' אחרי רבים להטות. שאם יש שנים במחייבין יוטר
 על המזכין המה הדין על פיהם לחובה ודיוני נפשות הכתוב מדבר ואמלע המקרא

ולא תתמנע מלאלפא מה דבעיך על דינא פתר סגיא שלם דינא :
ג ודר לא תהדר בריבו :ם ועד מספינא לא תרחם בדינה :
ד כי תפגע שור איבה או חמור תענה השב תשיבנו
לו :ם ארי תפגע תורא דסנאך או חמרה דמעי אתבא תתיבנה לה :
ה כיי תראה חמור שנאך רבין תחת משאו וחדלת
מעזב לו עזב תעזב עמו : חמישי :ם ארי תחזי חמרא דסנאך
רביע תחות טוענה ותתמנע מלאלפא לה משפק תשבוק מה דבלקך
עלוהי

רש"י

דרשו: ולא תענה עד רב. על רב שאין חולקין על מופלא שב"ד לפיכך
מתחילין בדיני נפשות מן הדין לקטני' שבהן שואלין תחלה שיאמרו את דעתם
(סנהדרין מ) ולפי דברי רבותינו כך פתרון המקרא: לא תהיה אחרי רבים
דרעות. לחייב מיתה' בשביל דיין אחד שירצו המחייבין על המזכין: ורא תענה
עד רב. לנטות מדבריו ולפי שהוא חסר יו"ד דרשו בו כן: אחרי רבים להטות.
ויש רבים שאפה נוטה אחריהם ואימתי בזמן שהן שנים המכריעין במחייבין יותר
מן המזכין ומשמע שאל' לא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני שכל היה עמהם
לטובה מאלו אמרו דיני נפשות מטין ע"פ אחד לזכות וע"פ שנים לחוב' ואונקלוס
הרגס לא תתמנע מלאלפא מה דבעיך על דינא. ולשון העברי לפי התרגום כך
הוא נדרש: לא תענה על ריב הנשמות. אם ישאלך דבר למשפט לא תענה
לנטות ללד אחד ולסלק עלמך מן הריב אלא הו' הן אותו לאמיתו. ואני אומר
לושבו על אופניו כפשוטו וכך פתרונו: לא תהיה אחרי רבים לרעות. אם
ראית רשעים מטין משפט לא תאמר הואיל ורבים הם הנני נוטה אחריהם:
ורא תענה על ריב הנשמות וגו'. ואם ישאלך הנדון על אותו המשפט אל
תענו על הריב דבר הנוטה אחרי אוקן רבים להטות את המשפט מאמתו אלא
אומר את המשפט כאשר הוא וקולר יהא תלוי בלואר הרבים: (ג) לא תהדר.
לא תחלוך לו כבוד לזכותו בדין ולומר דל הוא הזכנו ואכבדנו: (ה) כי תראה
חמור שונאך וגו'. הרי כי משמש בלי דלמא שהוא מד' לשונות של שמושי כי
וכה פתרונו שמה תראה חמורו רובן תחת משאו: וחדלת מעזב לו. בתמיה:
עזב תעזב עמו. עזיבה זו לשון עזרה וכן (מ"א יד) עלור ועוזב וכן (נחמיה ג)
ויעזבו ירושלם עד החומה מלאוה עפר לעזור ולסיים את חוץ החומה כיולא בו
(דברים ז) כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני וגו' שמה תאמר כן בתמיה'
לא תירא מהם ומדרשו כך דרשו רבותינו כי תראה וחדלת פעמים שאתה חודל
ופעמים שאתה עוזר הא' כילד זקן ואינו לפי כבודו וחדלת או בהמת נכרי ומשאו
של ישראל וחדלת: עזב תעזב עמו. לפרק המשא. מלמשקל ליה מליטול משאו
ממנו

עלוהי ותפרק עמה: ו לא תטה משפט אבינך בריבו :
ז לא תצלי דין מספינך בדינה: ז מדבר שיקר תרחק ונקי
וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע: מפתנמא דשקרא
הו' רחיק ודוקי ודי נפק (דב' מן דינא לא תקמול ארי לא אצבי חיבא:
ח וישחד לא תקח כי ישחד יעור פקחים ויסלק
דברי צדיקים: וישחדא לא תקבל ארי שוחדא מעור חבימין
ומקבלה פתנמין תריצין: ט וגר לא תלחין ואתם ידעתם
את נפש הגר כיי גרים הייתם בארץ מצרים:
ונתבא לא תעיקו ואתיו ידעתיו ית נפשא דגויבא ארי בדין הנותן
בארעא דמצרים: י ושש שנים תזרע את ארצך ואספת
את תבואתה: וישית שנין תזרע ות ארעך ותכנוש ית ערפתה:
יא והשביעת תשמטנה ונמשתה ואכלו אביני עמך

רש"י

ויתרם

ממנו (ב"מ לב): (ו) אבינך. לשון אובה שהוא מדולדל ותאז לכל טובה:
(ז) ונקי וצדיק אר תהרג. מניין ליולא מצ"ד חייב ואמר א' יש לי ללמד עליו
זכות שמחזירין אותו ת"ל ונקי אל תהרג ויאע"פ שאינו לדיק שלא נלמדק צ"ד
מ"מ נקי הוא מדין מיתה שהרי יש לך לזכותו. ומניין ליולא מצ"ד זכאי ואמר א'
יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו לב"ד ת"ל ולדיק אל תהרג וזה לדיק
הוא שנלמדק צ"ד: כי לא אצדיק רשע. אין עלך להחזירו כי אני לא אלדיקו
בדיני אם ילא מידך זכאי יש לי שלוחים הרבה להמיתו במיתה שנתחייב בה:
(ח) וישחד לא. תקח. אפי' לשפיט אמת וכ"ש כדי להטות את הדין שהרי כדי
להטות את הדין נאמר כבר לא תטה משפט: יעור פקחים. (ב"מ ק"א מכלתא)
אפי' חכם בצורה ונוטל שוחד סוף שתערוף דעתו עליו וישתכח תלמודו ויכהם
מאור עיניו: ויסלק. כתרנומו ומקלקל: דברי צדיקים. דברים המלודקים
משפטי אמת וכן תרגומו פתגמין תרילין ישרים: (ט) וגר לא תרחק. בהרבה
מקומות הזכירה תורה על הגר מפני שסורו רע (ב"מ נט): את נפש הגר.
כמה קשה לו כשלוחלים אותו: (י) ואספת את תבואתה. לשון הכנסה לבית כמו
(דברים כב) ואספתו אל תוך ביתך: (יא) תשמטנה. מעבודה: ונמשתה. מאכילה
אחר זמן הביעור. ד"א תשמטנה מעבודה גמורה כגון חרישה וזריעה. ונמשתה
מלובל ומלקשקש: ויתרם תאכל חית השדה. (מכלתא) להקיש מאכל חביון
למאכל חיה מה חיה אוכלת בלא מעשר אף חביונים אוכלים בלא מעשר
מכאן

ויתרם תאכל חית השדה כן תעשה לברמך לזיתך: ושביעתא תשמנה ותרטשנה ויכלון מסגני עמך ושארדון תיכול חיות ברא פן תעבד לברמך לזיתך: יב ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר: שתא יומין תעבד עובדך וביום שביעה תנוח בדי' דינח תורה וחמורך וישקוט בר אמתך וגיורא: יג ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך: ובכל די אברית לבון תסתמרון ושום מעות עממא לא תדכרון לא ישתמע ער פומבון: יד שלש רגלים תחג לי בשנה: תלת זמנין תחוג קדמי בשתא: טו את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כריבו יצאת ממצרים ולא יראו פני

ריקם רשי

מחלן אמרו אין מעשר בשביעית: בן תעשה לברמך. ותחלת המקרא מדבר בשדה הלבן כמו שאמר למעלה הימנו תורע את ארנך: (יב) וביום השביעי תשבת. (מכילתא) אף בשנה השביעית לא תעקר שבת בראשית ממקומה שלא תאמר הואיל וכל השנה קרויה שבת לא תנהוג בה שבת בראשית: רמען ינוח שורך וחמורך. פן לו נייח להסיר שיהא תולש ואוכל עשבים מן הקרקע או אינו אלא יחבשנו בתוך הבית אמרת אין זה נייח אלא לער: בן אמתך. (מכילתא) בעבד הערל הכתוב מדבר: והגר. זה גר תושב: (יג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. (מכילתא) לעשות כל מצות עשה באזהרה שכל שמירה שבתורה אזהרה היא במקום לאו: רא תזכירו. (ע"ג) שלא יאמר לו שמור לי בלד ע"א פלונית או העמיד עמי ביום ע"א פלונית ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וס' אלהים אחרים לא תזכירו ללמדך ששקולה ע"א כנגד כל המצות כולן והנזכר בה כשומר את כולן: רא ישמע. מן הנכרי: עד פיך. שלא העשה שותפות עם נכרי וישבע לך בע"א שלו כמלאת שאתה גורם שיזכיר על ידך: (יד) רגלים. פעמים וכן (במדבר כג) כי הכיתני זה שלש רגלים: (טו) חדש האביב. שהתבוא' מתמלאת בו באביב אביב לשון אב צכור וראשון לבשל פירות: ורא יראו פני ריקם. כשתבאו לראות פני צרגלים הביאו לי עולות (חגיגה ז):

וחג

ריקם: ית תנא דפטריןא תפטר שבועא יומין תיכול פטריןא כמא דפטריןא לזמן ידחא דאביבא ארי בה נפקת ממצרים ולא יתחזון מדמי ביקנין: טז וחג הקציר בבורי מעשיך אשר תורע בשדה וחג האסף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה: וחג דחצא בבורי עובדך די תורע בחקלא וחג דכנשא במפקא דשתא במכנשא ית עובדך מן חקלא: יז שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ויהיה: תלת זמנין בשתא יתחזון כל דכורך מדם רבון עמא יי: יח לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר: לא תכוס על חמץ דם פסחי ולא יביתון בר מן מדבחה תרבי נכסת תנא עד צפרא: יט ראשית בבורי אדמתך תביא בית יהוה אלהיך לא תבשר גדי בחלב אמנו: ששי פ ריש בבורי ארעה פיתי לבית מקדשא ביי אלהיך לא תיכלון בשר בחלב:

ריקם רשי

(טז) וחג הקציר. הוא חג השבועות: בבורי מעשיך. שהוא זמן הבאת זבחים ששתי הלחם הבאים בעלמך היו מתירין החדש למנחות ולהביא זבחים למקדש שנ' (במדבר כח) וזיזם הזבחים וגו': וחג האסף. הוא חג הסוכות: באספך את מעשיך. שכל ימות החמה התבואה מתייבשת בשדו' וזחג אוספי' אותה אל הבית מפני הצמים: (יז) שלש פעמים וגו'. לפי שהענין מדבר בשביעית הולך לי שלה יעקרו שלש רגלים ממקומן (מכילתא): כל זכורך. הזכרים שכן: (יח) לא תזבח ער חמץ וגו'. לא תשחט את הפסח ביד בניסן עד שתזכר החמץ (מכילתא פסחים טג): ורא ילין חלב חגי וגו'. חוג למזבח: עד בקר. יכול אף על המערכה יפסל בלינה ת"ל (ויקרא ו) על מוקדה על המזבח כל הלילה: ורא ירון. אין לינה אלא בעמוד השחר שנא' עד בקר אכל כל הלילה יכול להטותו מן הרלפה למזבח (יט) ראשית בבורי אדמתך. אף השביעית חייבה זבחים לכך נאמר אף כאן זכורי אדמתך. כיול אדם נכנס לתוך שדהו וראש יאונה שזכרה כורך עליה גמי לסימן ומקדישה ואין זבחים אלא משבעת המינין האמורין במקרא (דברים ח) ארץ חטה ושעורה וגו': לא תבשר גדי אף עגל וכשם בכלל גדי שאין גדי אלא ל' ולד כך ממה שאתה מולא בכמה מקומות בתורה שכתוב גדי והולך לפ' אחריו עזים כגון (בראשית לח) אנכי אשלח גדי עזים את גדי העזים (שם כז) שני גדיי עזים ללמדך שכ"מ שנא' גדי סתם אף

עגל

כ הנה אנכי שלח מלאכי לפניך לשמורך בדרך
 ולהביאך אל המקום אשר הבנתי: הא אנא שלח
 מלאכא קדמך למטרך בארץא ולאעליהך? אתרא דאתקנית:
 כא השמר מפניו ושמע בקלו אל תמר בו כי לא
 ישא לפשעכם כי שמי בקרבו: אסתמר מן קדמוהי וקבל
 למימרה קא תסרב לקבלה ארי לא ישבוק לחוביכון ארי בשמי מימרה:
 כב כי אם שמוע תשמע בקלו ועשית כל אשר
 אדבר ואיבתי את איבך וצרתך את צרתי:
 ארי אם קבל תקבל למימרה ותעבד כל דאמלי ואמני ית סנאה ואעיק
 לדמעיקון דך: כג כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל
 האמרי ותחתי ותפרזי ותכנעני תחוי והיבוס
 והכחרתיו: ארי יתך מלאכי קדמך ויעלנה לך אמוראי ותתאי
 ופרזאי וכנענאי חזאי ויבוסאי ואשננן: כד לא תשתחות
 לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם
 כי הרם תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם: קא תסגוד
 למעוניהון ולא תפקחון ולא תעבד פעוניהון ארי פנרא תפנרנן
 ותברא תתבר קמתהון: כה ועבדתם את יהוה אלהיכם

רשי יברך

עגל וכבש במשמע ובג' מקומות נכתב צהורה א' לחיסור אכילה וא' לחיסור הנאה וא'
 לחיסור ביסול (פסחים כז חולין קטו): (ב) הנה אנכי שורח מלאך. כאן נחשט'
 שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם (שמוה לג) כי לא אעלה בקרבך: אשר
 הבנותי. אשר זמנתי לתת לכם זהו פשוטו ומדרשו אל המקום אשר הכימתי כבר
 מקומי ניכר כנגדו וזה א' מן המקראו שאומרים שבהמ"ק של מעלה מכון כנגד
 בהמ"ק של מטה: (כא) אך תמר בו לשון המראה כמו (יהושע א) אשר ימרה
 את פיך: כי רא ישא רפשעכם. אינו מלמוד בכך שהוא מן הכת שאין חוטאין
 ועוד שהוא שליח ואינו עושה אלא שליחותו: כי שמי בקרבו. מחובר לראש
 המקרא השמר מפניו כי שמי משותף בו ורבותינו אמרו זה מטערו"ן ששמו כשם
 רבו. מטערו"ן בגי' שדי: (כב) וצרתך. כתרגומו ואעיק: (כד) הרם תהרסם.
 לאותה

וברך את לחמך ואת מימך והסרת מחלה
 מקרבך: שביעי ס ותפלחון קדם יי אלהכון ויברך ית מיכך וית
 משתך ואעדי מרעון בישון מפניך: כו לא תהיה משבחה
 ועקרה בארצה את מספר ימך אמלא: לא תחי מתפללא
 ועקרא בארעה ית מנן יומך אשלים: כז את אימתי אשלח
 לפניך ותמתי את כל העם אשר תבא בהם
 ונתתי את כל איבך אליך ערף: ית אימתי אשלח קדמך
 ואתפר (גיא ואשגש) ית כל עמא דאת אתי לאנחא בהון ואמסר ית כל
 בעלי דבבך קדמך מסורי קדך: כח ושלחתי את הצרעה
 לפניך וגרשה את החוי את הכנעני ואת החתי
 מלפניך: ואשלח ית ערעיתא קדמך ותתקד ית תואי ית כנענאי
 וית תתאי מן קדמך: כט לא אגרשנו מפניך בשנה

רשי אחת

לאותה אלהות: מצבותיהם. אצנים שהם מליצין להשתחות להם: (כו) לא תהיה
 משבחה. חס תעשה רעוי: משבחה. מפלח נפלים או קוצרת את צני קרוי
 משכלה: (כז) והמתני. כמו והממתי ותרגומו ואשגש. וכן כל טיבה שפועל שלה
 בכפל אות אחרונה כשתהפוך לדבר בלשון פעלתי יש מקומות שטול אות הכפולה
 ומדגיש את האות ונוקדו במלחפוס כגון והמתי מגזרת (ישעיה כח) והמס גלגל
 עגלתו. וסבותי מגזרת (ש"א ז) וסבב בית אל. דלותי מגזרת (ישעיה יט) דללו
 וחרבו. (שס מט) על כפס חקותך מגזרת (שופטים ה') חקקי לב (ש"א יב)
 את מי רעותי מגזרת (איוב כ) רלך עזב דלים. והמחרגם והמותי ואקטל טועה
 הוא שאלו מגזרת מיתה היה אין ה"א שלה בפת"ח ולא מ"ס שלה מודגש' ולא
 נקודה מלחפוס אלא והמתי (בלירי) כגון (במדבר יד) והמתה את העם הזה
 והתי"ו מודגשת לפי שתבא במקום ב' תו"ן האחת נשרש' לפי שאין מיתה בלא
 תי"ו והאחרת משמשת כמו אמרתי חטאתי עשיתי וכן ונתתי התי"ו מודגשת שהיא
 באה במקום שתיים לפי שהיא לררך שלשה תו"ן שתיים ליבוד כמו (יהושע י)
 ביום תה' (קהלת ג) מתת אלהים היא והשלישי לשמוש: ערף. שיטוסו מלפניך
 ויהפכו לך ערפס: (כח) הצרעה. מין שרץ העוף והיתה מכה אותם בעיניהם
 ומעילה בהם ארס והם מתים (סוטה לו) והלרעה לא עברה את הירדן והחתי
 והכנעני הם ארץ סיחון ועוג לפיכך מכל ז' אומות לא מנה כאן אלא אלו. וחוי
 אע"פ שהוא מעבר הירדן והלאה שנו רבותינו במס' סוטה על שפת הירדן עמדה
 וזרקה

אחת פון תהיה הארץ שממה ורבה עליה חית השדה : לא אתרכנו מן הדמך בשתא חדא דילמא תמי ארעא צדיא ותמני עלך חיות ברא : ל מעט מעט אנרשנו מפניך עד אשר תפלה ונחלת את הארץ : ועיר ועיר אתרכנו מן הדמך עד ותמני ותתמן ית ארעא : לא ושתתי את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנחל כיואתן בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך : ואשוי ית תחומך מימא דסוף ועד ימא דפלשתאי וממדברא עד פרת ארי אמסר בידיכון ית יתבי ארעא ותתרכנו מן הדמך : לב לא תכרת להם ולא להיהם ברית : לא תגזר דחון ודמענתהון קים : לב לא ישבו בארצך פון יחטאו אתה לוי כי תעבד אתי אלהיהם כיי יהיה לה למוקש : פ לא יתבון בארעך דידימא יתבון יתך הדמי ארי תפלה ית מענתהון ארי יהון לה לתקלא : כד א ואר משה אמר עליה אל יהיה אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחיתם מרחק : ולמשה אמר סק לדמך ית את ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל ותסודון מרחיק : ב ונגש משה לברו אל יהיה

והם רש"י

ורקס צהם מרה : (כט) שממה. רוקנית מצני אדם לפי שאתם מעט ואין צמח כדי למלאות אותה : ורבה עריך. ומרבה עליך : (ל) עד אשר תפרח. מרבה ל' פרי כמו פרו ורבו : (לא) ושתתי. ל' השתה והסיו מודגשת מפני שצאה תחת שמים שאין שיהיה בלא תי"ו והשתה לשמוס : עד הנחל. פרת : וגרשתמו. ומגרסת : (לב) כי תעבד וגו'. הרי אלו כי משמשין במקום אשר וכן צמח מקומות וחו לשון אי שהוא אחד מד' לשונות שהכי משמש וכן מלינו בהרבה מקומות אם משמש בלשון אשר כמו (ויקרא ב) ואם תקריב מנחה בצורים שהיא חובה : (א) ואר משה אמר עדה. פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות ונד' בסיון נאמרה לו עלה : (ב) ונגש משה לברו. אל הערפל :

ויצ"ה

והם לא יגישו והעם לא יעלו עמו : ויתקרב משה בלחודוהי לדמך ית ואנון לא יתקרבון ועמא לא יסקון עמה : ג ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יהוה ואת כל המושפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר יהוה נעשה : ואתא משה ואשתעי לעמא ית כל פתגמא דיי וית כל דיניא ואתיב כל עמא קלא חד ואמרו כל פתגמא די מיל ית נעבד : ד ויכתב משה את כל דברי יהוה וישבם בבקר ויבן מזבח תחת ההר ושתיים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל : וכתב משה ית כל פתגמא דיי ואקדם בצפרא ובגא מדבחה בשפולי מורא ותרתא עשרי קמן לתרי עמר שבטיא דישראל : ה וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים ליהוה פרים : וישח ית בוכרי בני ישראל ואסיקו עון וקריבו נכסת קודשין דמך ית תזרין : וויקח משה חצי הדם וישם באגנות והצי הדם זרק על המזבח : ונסיב משה פלגות דמא ושוי במזבחה ופלגות דמא זרק על מדבחה : וויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר יהוה נעשה ונשמע : ונסיב ספרא דקומא וקרא קדם עמא ואמרו כל די מילי ית

נעבד רש"י

(ג) ויבא משה ויספר לעם. זו ציוס : את כל דברי ה'. מלות פרישה והגבלה : ואת כל המושפטים. (מכילתא בפ' יתרו) ז' מלות שנלטו בני נח. ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה : (ד) ויכתב משה. (מכילתא) מבראשית ועד מתן תורה וכתב מלות שנלטו במרה : וישבם בבקר. בחמשה בסיון : (ה) את נערי. הככורות. (ו) ויקח משה חצי הדם. (זכמים ל) מי חלקו מלאך צא וחלקו : באגנות. שפי אגנות אחד לחמי דם עולה ואחד לחמי דם שלמים להוות אותם על העם. ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה והוא דמים שאין הוא בלא טבילה : (ז) ספר הברית. מבראשית ועד

מסן

נשבר ונקבר: ה ויקח משה את הרים ויזרק על העם
ויאמר הנה דם הברית אשר כרת יהוה עמכם על
כל הדברים האלה: ונסיב משה ית דמא וזרק על מדבקה
לכפרא על עמא ואמר הא דין דם קמא דגזר יי עמכון על כד פתגמא
האלין: ט ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים
מוקני ישראל: וסליק משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי
ישראל: י ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו
כמעשה לבנת הספיר ובעצם השמים לטהר:
ותזו ית יקר אלהא דישראל ותחות ברסא יקרה בעובד אבן מבא
וכמתזו שמיא לבריו: יא ואל אצילי בני ישראל לא שרת
ידו ותזו את האלהים ויאכלו וישתו: ס ולברכי בני
ישראל לא תה נזקא ותזו ית יקרא דיי ותזו תדן בקרבניהון דאתקברו
כאלו אכלין ושתו: יב ויאמר יהוה אל משה עליה אלי
ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה
והמצוה אשר כתבתי להוררתם: ואמר יי למשה סק
לקדמי למורא ויהו תמן ואתן לך ית ליתי אבנא ואורייתא ותפקדתא

דכתבית רש"י

מתן תורה ומלות שנלעוו במרה: (ח) ויזרק. ענין הוא ותרומתו וזרק על מדבחה
לכפרא על עמא: (י) ויראו את אלהי ישראל. נסתכלו והלילו ונתחייבו מיסה אלא
שלא רלה הקב"ה לערצב שמחת התורה והמתין לנדב ואביהוא ליום חנוכה המשכן.
ולוקנים עד ויהי העם כמתאוננים וגו' ותבער דם אש'ה' ותאכל בקלה המחנה בקלינים
שבמחנה: כמעשה לבנת הספיר. (סוטה יב) היא היתה לפניו בשעת השיעבוד
לזכור לרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים: ובעצם השמים לטהר.
משגאלו הם חור ומדוה לפניו: ובעצם. כתרומתו לשון מראה: לטהר. ל' כבוד
וללול: (יא) ואל אצילי. הם גרז ואביהוא והוקנים: לא שרת ידו. מכלל שהיו
ראוים להשתלח בהם יד: ויחזו את האלהים. היו מסתכלין בו כלב גם מוסך
אבילה וספיה כך מדרש תנחומא ואינקלוס לא תרגס כן. אצילי לשון גדולים כמו
(ישע' מא) ומאציליה קראתיך (במדבר יא) ויאלל מן הרוח (יחזקאל מא) שם אמות
אלילה: (יב) ויאמר ה' אל משה. לאחר מתן תורה: עדה אלי ההרה והיה

דכתבית דאורייתא: יג ויקם משה ויהושע משרתו
ויעל משה אל תר האלהים: וקם משה ויהושע משמשגה
וסלק משה למורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי: יד ואל הזקנים
אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה
אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם: מפטור
ולסביא אמר אוריכו לנא הקא עד דנתוב לנתכון והא אהרן וחור עמכון
מן דאית לה דניא ותקרב לקדמיהון: טו ויעל משה אל תר
ויקם העגן את ההר: וסליק משה למורא וחפא עננא ית מורא:
טז וישכן כבוד יהוה על תר סיני ויבסהו העגן ששת
ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך העגן:
ויקרא יקרא דיי על מורא דסיני ותפתי עננא שתא יומין וקרא למשה
ביומא שביעאה מנו עננא: יז ומראה כבוד יהוה כאש
אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל: ויחזו יקרא דיי

כאשא רש"י

שם. מ' יוס: את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להוררתם.
כל שש מאות ושלש עשרה מלות בכלל עשרת הדברות הן ורבינו סעדיה פירש
באזהרות סיכר לכל דבור ודבור מלות התלויות בו: (יג) ויקם משה ויהושע
משרתו. לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן ואומר אני שהיה התלמיד מלוה
לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר שאינו ראוי לילך משם והלאה ומשם ויעל משה
לכדו אל הר האלהים ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל מ' יום שכן מלינו
כשיכר משה וישמע יהושע את קול העם ברעה למדנו שלא היה יהושע עמהם:
(יד) ואר הזקנים אמר. בלאתו מן המחנה: שבו לנו בזה. והתעכבו כאן
עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש ריבו: חור. בנה של מרים
היה ואביו כלב בן יפנה שנ' (ד"ה א') ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור.
אפרת זו מרים כדאיתא בסוטה: מי בער דברים. מי שיש לו דין: (טז) ויבסהו
העגן. (יומא ד) רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמר"ח
(עד עלרת יוס מתן תורה. רש"י יסן): ויבסהו העגן. להר: ויקרא אר משה
ביום השביעי. לומר עשרת הדברות ומשה וכל בני ישראל עומדים אלא שחלק
הכתוב כבוד למשה (יומא סס) וי"א ויבסהו העגן למשה ו' ימים לאחר עשרת
הדברות והם היו בתחלת מ' יום שעלה משה לקבל הלוחות ולמדך שכל הנכנס
למחנה

באשא אבדא בריש טורא לעיני בני ישראל: יח ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה: ועל משה בנו עננא וסלק למורא ויהוה משה במורא ארבעין ימין וארבעין לילין:

פ פ פ

קי"ח. עויאל סימן. חנני סימן. ומפטרין הדבר אשר היה. בירמיה סימן ל"ד:

רש"י

למחנה שכניה טעון פרישה ששה ימים: יח בתוך הענן. טען זה כמין טען טול ועסה לו קקב"ה למשה שזיל (נ"א חופס) כמוכו: חסרת פרשת משפטים

הפטרת משפטים בירמיה סימן ל"ד

א הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה אחרי ברת המלך צדקיהו ברית את כל העם אשר בירושלם לקרא להם דרוז: ב לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו העברי והעבריה חפשים לבלתי עבדכם ביהודי אחיו איש: ג וישמעו כל השרים וכל העם אשר באו בברית לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו חפשים לבלתי עבדכם עוד וישמעו וישלחו: ד וישבו אחרי כן וישבו את העבדים ואת השפחות אשר שלחו חפשים ויכפישום לעבדים ולשפחות: ה ויהי דבר יהוה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: ו כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי בריתי את אבותיכם ביום הוצאתי אתם מארץ מצרים מבית עבדים לאמר: ז מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי מעמד ולא ישמעו אבותיכם אלי ולא המן את אונם: ח ותשבו אתם היום ותעשו את הישר בעיני לקרא דרוז איש לרעהו ותכרתו ברית לפני בבית אשר יקרא שמי עליו: ט ותשבו ותתללו את שמי ותשבו איש את עבדו ואיש את שפחתו אשר שלחתם חפשים לנפשם ותכבשו אתם להיות לכם לעבדים

נשים קרויב

לעבדים ולשפחות: י לכן כה אמר יהוה אתם לא שמעתם אלי לקרא דרוז איש לאחיו ואיש לרעהו הנני קרא לכם דרוז נאם יהוה אל החרב אל הדבר ואל הרעב ונתתי אתכם לזועה לכל ממלכות הארץ: יא ונתתי את האנשים העברים את בריתי אשר לא הקימו את דברי ברית אשר כרתו לפני העגל אשר לשנים ויעברו בין בתריו: יב שרי יהודה ושרי ירושלם הפרים והכתנים וכל עם הארץ העברים בין בתרי העגל: יג ונתתי אותם ביד איביהם וביד מבקשי נפשם והיתה גבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: יד ואת צדקיהו מלך יהודה ואת שריו אתן ביד איביהם וביד מבקשי נפשם וביד חיל מלך בבל העלים מעליכם: טו הנני מצוה נאם יהוה והשבתים אל העיר הזאת ונלחמו עליה ולכדוה ושרפה באש ואת ערי יהודה אתן שטמה מאין ישוב: טז כה אמר יהוה אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי: יז גם יזרע יעקוב ויהוה עבדי אמאם מקחת מזרעו משלים אל יזרע אברהם ישחק ויעקב בראשוב את שבותם ורחמתיים:

לזעה קרוי * מלא ו' * אשוב קרוי

משנה פרה פרק ח'

שנים שהיו שומרים את השוקת. נטמא אחד מהם בשרים. מפני שהן ברשותו של שני. מהר ונטמא שני בשרים מפני שהן ברשותו של ראשון. נטמא שניהן כאחת פסולין. עשה אחד מהן מלאכה בשרין מפני שהן ברשותו של שני ועשה השני מלאכה בשרין מפני שהן ברשותו של ראשון. עשו שניהם כאחת פסולין: ב המקדש מי תמא לא יגעול את הפגדו. שאם נפל מושקן על הפגדו נטמא וממאחו הרי הוא (ניא זה) אומר מטמאין לא מטמאני ואתה מטמאני. נפל מושקן על בשרו מהור. נפל על

ברטנורא

פרק ח שנים שהיו שומרים את השוקת. שנתמלא לחטאת: מהר אותו שנתמא סהר מטמאחו: ונטמא שני. היינו הכירו שהיה סהר: בשרים. המים שבשוקת: עמד ועשה השני מלאכה. עמד הראשון ממלאכתו וזה השני ועשה מלאכה תחתיו: ב נטמא ונטמאו נטמא הסגל וטמא את האדם לחטאת שכלים שנתמאו במסקים ונטמא את האדם לחטאת שאין מונין ראשון וסני בחטאת כדתן לקמן (פ"י מ"ו) חף על פי שאם נפלו המסקים הללו על צדו סהר

על פסותו נטמאת ומטמאתו. הרי זה אומר מטמאין לא מטמאין ואת מטמאין: ג השורף פרה ופרים. ותמשלת את השעיר כממא בגדים. פרה ופרים ושעיר המשתלח עצמן אינן מטמאין בגדים. הרי זה אומר מטמאין לא מטמאין ואתה מטמאני: ד האוכל מנבלת העוף הטהור והיא בבית הבדיעה. מטמא בגדים. ונבלה עצמה אינה מטמאה בגדים הרי זה אומר מטמאין לא מטמאין ואתה מטמאני: ה כל ודד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה. נטמא משקה טמאן. הרי זה אומר מטמאין לא מטמאין ואתה מטמאני: ו אין כלי חרש מטמא חבירו אלא משקה נטמא משקה טמאן. הרי זה אומר מטמאין לא מטמאין ואתה מטמאני: ז כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תהלה לטמא אחד ולפסול אחד. חוץ מטבול יום. הרי זה אומר מטמאין לא מטמאין ואתה מטמאני: ח כל הימים במקוה. שנאמר ולמקוה הימים קרא ימים. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר הים הגדול במקוה. לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה. רבי יוסי אומר כל הימים מטמאין בזוחליו ופסולין

לזבים ברמורה

טהור שהטהור לפרה אם נגעו משקין טמאים בכשרו הוא טהור כמו שהיה לבד אם נגעו בדיו לפי שהמשקין טמאים מטמאים את הידים וגבי עהרת טמאת ק"ל דאם נטמאו ידיו נטמא גופו: מטמאין לא מטמאין. משקים טמאין את הסנדל לא היו יכולים לטמא הטהור לטהות אם נגעו בכשרו כדאמרן והסנדל הוא נכחם מטמאין: ג השורף פרה אדומה: ופרים. הנשרפים כגון פר יו"כ ופר כהן משיח ופר העלם דבר של זכור: מטמאים בגדים. דכנולוהו כתיב יכבס בגדיו ולא שגא בגדים שהוא לבוש ו"ש בגדים שהוא נוגע. וה"ה לכל שאר כלים דלא ממשעין אלא אדם וכלי חרס כלבד הוא שאין מטמאין אס נוגעים בהן: ופרה ופרים עצמן ושעיר המשתלח. אם נגעו בכגדים הרי הן טהורים והיינו דאמרי ליה בגדים ליה אדם מטמאין לא טמאני ואתה מטמאני: ד האוכל מנבלת עוף טהור. נבלת עוף טהור אין לה עומא' אם נגעה באדם או בכגדים אלא בבית הכליעה מטמאה אדם לטמא בגדים כדחנן במסכת טהרות. והיינו דאמרי ליה בגדים לאדם מטמאין לא טמאני וכו': ה כל ודד הטומאה. כגון ראשון ושני: אין מטמא כלים אלא אם הטומאה ומשקין טמאין כראשון ושני מטמא כלים גזירה משום משקה וזו וזה כגון רוקו וזבז ומימי רגליו שהן אב הטומאה: ו אין כלי חרס מטמא חבירו. שאין כלי חרס נעשה אב הטומאה לעולם. ואין כלי חרס מקבל עומאה אלא מאב הטומאה. אלא שאין כלי חרס מטמא חבירו: אלא משקין. אכל מטמא הוא משקין והמשקין חוזרים ומטמאים חבירו גזירה משום משקה וזו וזה כדאמרן: ז כל הפוסל את התרומה. כגון ודים שניות עשות משקין תהלה לטמא חולין וידים טמאן נגעו באוכלין חולין טהורים שאין שני עושה שלישי בחולין: חוץ מטבול יום. שלא העריב שמשו ששע"פ שהוא פוסל את התרומה אינו מטמא המשקין להיות תהלה. ואפי' משקין של תרומה אם נגע בהן טבול יום אינן אלא פסולים כלבד לא טמאין: ח כל הימים במקוה. לכל הקן מימי דקתני כסיפא וגם אין מטמאין בזוחליו דאין מקוה מעהר בזוחליו אלא מכונסין דכתיב אך מעין מעין מטמא בזוחליו. ואין מקוה מעהר בזוחליו: ופסולין לזבין. דוז בעי מים חיים דכתיב ורחץ את כשרו. במים חיים: ולמצורע. דכתיב אל כלי חרס על מים חיים: ולמי חטאת. דכתיב מים חיים אל כלי: הים הגדול במקוה. לא קרא הכתיב מקוה אלא לים הגדול דביה משתעי קרא במעשה בראשית שש נקוו כל מימי בראשית: ולא נאמר ימים בלשון רבים: אלא מפני שמעורבים בו מיני ימים הרבה. של הנחלים הולכים

אליו

לזבים ומצורעים ולקדש מהן מי חטאת: ט הימים המכבים פסולין. אלו הם הימים המכבים המלוותים ותפוששים הימים המכבים פסולין. אלו הם הימים המכבים. המכבים אחד בשבוע. המכבים בפולמסיות ובשני בצרון פשרים. רבי יהודה פוסל: י מי קרמיון ומי פיגה פסולין מפני שהם מי ביצים. מי תירדן ומי ירמוך פסולים מפני שהם מי תערובות. ואלו הן מי תערובות אחד פשר ואחד פסול שנתערבו. שניהם פשרים ונתערבו פשרים. רבי יהודה פוסל: יא באר אחאב ומערת פמיים פשרה. הימים שנשנתו ושנוין מחמת עצמן פשרים. אמת הימים תפאה מרחוק פשרה. ובבד שישמרה שלא יפסקנה אדם. רבי יהודה אומר הרי היא בחוקתה ומתרת. באר שנפלה לתוכה חרסית או אדמה ימתין לה עד שתצלה. דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר אינו צריך לחמתין:

ברמורה

אליו: ר"י אומר כל הימים. וים הגדול תורת מעין עליהם לענין שהן: מטמאין בזוחליו. מפני שהנחלים הולכין וזוחליו עליהן אכל פסולין הן לתורת מים חיים שהחוב קוראן מקוה והלכה כר"י: ט מים המוכים. המוקין כגון סהן מלוחין וטורין: פסולין. למי חטאת: מים המכובין. הפוסקין כמו אשר לא יכזבו מימיו: פסולין. דמים חיים נעלין: אחד בשבוע. אכל אחד בזבול ספיר מיקרו מים חיים: בפולמסיות. חילות של גייסות שמתין ומקלקלן בהן: ובשני בצרון. שנים של עזרת גשמים: רבי יהודה פוסל. אפי' אותן שאין מכובין אלא בפולמסיות ובשני בצרון ואין הלכה כרבי יהודה: י מי קרמיון ומי פיגה. נהרות שנא' הן: מי ביצים. לשון הינאה גומא בלא כלה כלומר מים שחומר וטיט מעורב בהן ורחמנא אמר מים חיים אל כלי והכא חיכה חזיה בין מים כללי: מי תערובות. שמים פסולים מהעריבים בהם: אחד פסול ואחד כשר ונתערבו. אסור לקדם ממקום התערובות ולמטה: ר"י פוסל. אפי' בשניהם כשרים פוסל ר"י לטול ממקום התערובות גזירה אטו אחד פסול ואין הלכה כרבי יהודה: יא באר אחאב. לא חתפרם היכן הוא ובה קמ"ל דמים חיים הן: ומערת פמיים. מערה הסמוכה לעיר דן שמשם ירדן יוצא ובלו שמעאל קורין לדן פמיים: רבי יהודה אומר הרי היא בחוקתה ומתרת. ואין הלכה כרבי יהודה: עד שתצלה. עד שיחזרו המים ללולים כדמעיקרא ואין הלכה כרבי ישמעאל:

גמרא נדה דף י"ז ע"א

תנו רבנן שרשה דברים נאמרו בצפרנים. שורפן חסיד קוברן צדיק זורקן רשע: ותמקוין דם ומשמש מטתו. דאמר מר מקוין דם ומשמש מטתו חוין ליה פגים ויתקוין הקוין שניהם ושמשו חוין ליה פגים בעלי ראיהן. אמר רב ולא אמרן אלא דלא מעים מידי אכל מעים מידי לית לן בה:

רש"י

חסיד. חסיד עדיף מלדיק כסקוברן איכא למיחש דהדרי ומגלו: ויתקין. חלשים בעלי ראיהן. חלש יותר מדאי שיש להם שרץ צמוחם כדאמר בכמוכות:

הא

זוהר יתרו דף פ"ח ע"א

תא חזי בכל שתא יומא דשבתא פד מטא שעמא דצלותא דמנחה דינא תקיפא שלמא וכל דינין מתערין אבל ביומא דשבתא פד מטא עידן דצלותא דמנחה רעוא דרעיון אשתבח ועתיקא קדישא גדיא רצון דיליה וכל דינין מתבפין ואשתבח רעוהא וחדו בכלא ובהאי רצון אסתלק משה גביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין למנדע דלא בדינא אסתרק. וההוא שעמא ברצון דעתיקא קדישא נפק נשמתיה ואתממר ביה בגין פך ולא ידע איש את קבורתו כתיב. מה עתיקא קדישא ממירא מכל ממירין ולא ידעין עלאין ותתאין. אוף הכא האי נשמתא דאתממר בהאי רצון דאתגליא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא כתיב ולא ידע איש את קבורתו והוא ממיר מכל ממירין דעלמא ודינא לא שלמא ביה ופאה חולקיה דמשה :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

חרמב"ם הלכות שבת פ"ו

מלוקט מספרי מוסר

ישראל שאמר לגוי בעשות לו מלאכה זו בשבת אף על פי שעבר ומפין אותו מבת מדרות מחר לו ליהנות מאותה מלאכה לערב. אחר שימתין בכדי שתעשה. ולא אמרו בכל מקום שימתין בכדי שיעשה אלא מפני דבר זה שאם תאמר יהא מחר מיד שמא יאמר לגוי בעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד ובטון שאסור עד שימתין בכדי שיעשה לא יאמר לגוי בעשות לו שיהי אינו משתפר כלום מפני שהוא מתעבב לערב בכדי שיעשה דבר זה שיעשה בשבת : דבר שאינו מלאכה ואין אסור בעשותו בשבת אלא משום שבות מחר לישאל לומר לגוי בעשותו בשבת והוא שיהיה שם מקצת חילוי או יהיה צריך לדבר צורה הרבה או מפני מצוה : השבת אלא לעסוק בהורה. ואם פה יעשה נמחלים עונותיו ובכלל אשר תטא בפנים הברית ושב ורפא לו :

מן השלשה שבתם ראשי תיבות שפע הנאמרים. הכי נקבד שיין רומז לשבת כי השומר שבת דהלכתו במחשבה ודבור ומעשה אפילו עובד עבודה זרה באנוש מותרין לו. ובדאי שמועיל לתקן פנים הברית דההוא צדקא בשביעתא אחיד. ומעלים עציו כאלו קנים כל התורה קנה. וביותר צריך להזהר מדבור של חול וקר וחומר מדבור של אסור וזה מדברי קבלה דכתיב (ישעי נבי) ודבר דבר. וממקומו הוא מוכרע דבבבול הוא שבת מדבור כי דבר הי שמים נעשו. ואחרי אשר נכינו שהי בכתמי הנחילנו השבת צריך לשבות גם מדבור ויענג השבת בטה שהיא ענג שבת לאבול לכבוד השבת דנקא ונקבוש בגדי שבת לכבוד השבת. ונקבוע למור בשבת כי לא נפן השבת אלא לעסוק בהורה. ואם פה יעשה נמחלים עונותיו ובכלל אשר תטא בפנים הברית ושב ורפא לו :

קרושין י"ד ספר חיד הלכות עבדים פרק א' ספר המצות מצות עשה רל"ב סמ"ג עשין פרק ג' **מב** (מו) מצות עשה לדון דין עבד עברי שנאמר כי תקנה עבד עברי כו' בית דין שמכרו ישראל בעל כרחו בגיבתו (בעד הקרן) עובד שש שנים מיום מכירתו ובתחלת שנה שביעית שלו ילא בן חורין ואפילו פגע שנת השמטה בכלל השש הרי זה עובד בה שנאמר שש שנים יעבוד ובשביעית אכל אס פגע יוכל בתוך השש יולא לחירות אפילו אס נמכר שנה אחת לפני היוכל יולא לחירות, המוכר עלמו מפני דוחקו שאין לו מה יאכל ואין לו שום דבר למכור (כי אס יש לו שום דבר אפילו כסות למכור אסור למכור עלמו) יכול למכור עלמו אפילו לעשרים שנה, ואס פגע יוכל אפי' אחר שנה יולא לחירות. כל עבד עברי אס מלאה ידו יולא לחירות בגרעון כסף שמחשב עם האדון הדמים לפי השנים שנמכר ומנכה לו בעד השנים שעבד וגורע הדמים ומשיב השאר כסף אכל לא שיה כסף. ואס הרב מחל לעבד על הכסף שנשאר לו לעבוד כנגדו אינו מחול ואינו נפטר משעבודו עד שיכסוב לו שטר שחרור ואז יולא לחירות. אדון שמת הרי העבד עובד לבן עד סוף השש או עד סוף השנים שמכר עלמו להס או עד היוכל או עד שיגרע פדיונו ויתן השאר. ואס לא הניח בן זכר הרי זה יולא לחירות ואינו עובד לבת ולא לשאר יורשים. והנמכר לגר לדק אינו עובד אפי' לבן אלא כיון שמת האדון יולא לחירות. כל עבד עברי האדון חייב במזונות אשתו של העבד (הנשואה לו בהיתר) ובמזונות בניו ובנותיו ואין לאדון במעשה ידיהם של אשתו ובניו כלום בין אשה ובנים שהיו לו בשעת מכירה או אשה ובנים שהיו לו אחר מכירתו, והוא שנסאה מדעת רבו. מכרהו ב"ד והיו לו אשה ובנים רבו יכול למסור לו שפחה כנענית והאשה וילדיה תהיה לאדוניה. מכרהו ב"ד ולא רנה ללאה לסוף שש קודם שנשאר מיום האחרון שיה פרוטה מדמי מכירתו ואמר העבד שני פעמים שאינו רונה ללאה לחירות מביאו לב"ד של שלשה ואומר דבריו לפניהם ומגישו לסוף שש אל הדלת או אל המזוזה כשהן עומדין בבנין והאדון בעלמו נוקב את אזני הימניה בגופה של ארון במרעע של מחכה עד שיגיע לדלת ועובד עד היוכל או עד שימות האדון ואינו עובד את הבן. ואין העבד נרלע אלא אס היתה לעבד שפחה ובנים וגם לרבו אשה ובנים ואוהב את רבו ורבו אוהבו והוא ורבו שניהם אינם חולים, ואס חסר א' מהאופנים אלו אינו נרלע. עבד עברי כהן אינו נרלע ואין האמה נרלעת. אין הגר נקנה בעבד עברי. טומטום ואכדורגיטום אינו נמכר בעבד עברי ולא באמה עבריה. בית דין אינן רשאין למכור עבד עברי אלא לישראל ולגר לדק וכן אינו רשאי למכור עלמו לעכו"ם אפילו לגר תושב ואס עבד ומכר עלמו אפי' לעכו"ם עלמו הרי זה מכור שנאמר או לעקר. ואע"פ שעשה שלא כהוגן מזה לפדותו אס לא השיגה ידו בית דין כופין את קרוביו לגאלו שלא יטמע בין האומות וקרוב קרוב קודם. לא פדאוהו קרוביו או שאין ידם משגת מזה על כל אדם מישראל לפדותו וילא לחירות. ואס לא נפדה אינו יולא אלא ביוכל. ויש לו ללוות ולגאול את עלמו מן העכו"ם וגואל למלאין, אבל הנמכר לישראל אין הקרובים פודין אותו ואינו ליה וגואל ואינו גואל למלאין אלא אס השיגה ידו ליתן כפי שנים הנותרות נותן ויולא ואס לאו אינו ולא. אין עבד עברי ואמה העבריה יולאיו בראשי איברים כעבד כנעני (בסיומן

צמ"ט) אלה משלם דמי האזר כמו חובל בחבירו (בסי' מ"ט). אין דין עבד עברי נוהג אלא בזמן שיוכל נוהג (ע' כלל ד'). עבד עברי נקנה בכסף או בשטר. אין אשה קונה עבד מפני חסד :

קדושין י"ח. ספר היד הלכות עבדים פרק ד' ספר המצות מצות עשה רל"ג. סמ"ג עשין פרק ו'. **מזג** (מז) מצות עשה על האדון ליעד אמה עבריה לו או רבנו שנאמר אשר לא (לו קרי) יעדה וגו' ואם לבנו ייעדנה. מזה ביעוד שאומר לה בפני שנים (ודוקא מדעתה) הרי את מקודשת לי או מאורסת לי או לי לאשה או אם אמר מדעתו בזה שהוא גדול הרי את מקודשת לבני כו' ואפי' בסוף שש סמוך לשקיעת החמה ואינו מותן כלום שמעו הרשאות (שנתן לאביו כשמכרה) לקדושין נתנו ונוהג בה מנהג אישות ואינה יולאה אלא בגט או במיתת הבעל. אם מת האדון אין בניו יכול ליעדה שהרי יולא לחירות במיתת האדון כדלקמן. היעוד כאירוסין עד שתכנס לחופה (עיין סי' תקנ"ב) מזה יעוד קודם למזנה פדיה דלקמן. אין אמה העברית נמכרת אלא למי שיש לו או לבנו עליה קדושין כדי שתהא ראויה ליעוד. ונוהג כשיוכל נוהג (עיין כלל ד') :

קדושין י"ט. ספר היד הלכות עבדים פ"ד. ספר המצות מצות עשה רל"ה. סמ"ג עשין פרק ח'. **מד** (יז) מצות עשה לפדות אמה העבריה אם לא יעדה שנאמר אשר לא יעדה והפדה. שמייע לה בפדיונה בגרעון כסף (כמו שפירש רש"י בחומש) וכמו לעיל סימן מ"ג. אמה העבריה היא שמכרה האב שאין אשה נמכרת בגניבתה ולא על ידי עלמה אלא על ידי אביו שמוכרה בקטנותה קודם שתביא סימני נערו (עיין כלל י"ד) ואין האב רשאי למכור את בתו עד שהעני ואין לו מה יאכל ולא נשאר לו אפילו כסות ואף על פי כן כופין את האב לפדותה. ברח האב או מת או לא היה לו במה לפדותה הרי זו עובדת שש שנים כעבד שמכרוהו בית דין ויולאה בתחלת שבע או ביוכל או במיתת האדון ואף על פי שהניח בן יולאה כנרלט (בסימן מ"ג) או בגרעון כסף או בשטר שחרור כעבד. יתירה עליו אמה העבריה שאם הביאה סימני נערו יולאה לחירות אפילו הביאה סימני נערו תיכף אחר יום שלקחה הרי זו יולאה לחירות שנאמר וילאה חנם רבה לה הכתוב יולאה אחרת בחנם יתר על העבד מפי השמועה למדו שהיא הבאת סימני נערו ותחזור לרשות אביו עד שהבגר (עיין כלל י"ד) ותלא מרשות אביו. ואם היתה אילנית שאין לה ימי נערו אלא יולאה מקטנות לבגרות כיון שבגרה תלא לחירות. ונוהג בזמן שיוכל נוהג (עיין כלל ד') וכלל י"ד):

קדושין דף י"ח. ספר היד הלכות עבדים פרק ד'. ספר המצות לא תעשה רס"א. סמ"ג לאוין קע"ט: **מזה** (כח) מצות לא תעשה שרא ימכור האדון אמה העבריה שנאמר לא ימשול למכרה בבגדו בה. ואם מכרה או נתנה לאיש אחר לא עשה כלום. (ולענין מלקות עיין כלל ה' בהגה"ה א') וכן עבד עברי אין רבו יכול למכרו לאחר. ולא לתנו במתנה. ונוהג בזמן שיוכל נוהג (עיין כלל ד') :

כתובות מ"ז ספר היד ה' אישות פרק י"ב י"ג י"ד ספר המצות לא תעשה רס"ב. סמ"ג לאוין פ"א. אבן העזר סימן ע"ג ע"ו. א"ח סימן ר"מ. סמ"ק סימן רע"ז רע"ז וסובר ש"מ מצות עונה היא גם כן מצות עשה. עיין לקמן במצות הסמ"ק :

מז (כט) מצות לא תעשה שרא למנוע שאר כסות ועונה מאשתו ומאמה העבריה

העבריה שנאמר שארה כסותה ועונתה לא יגרע. שארה אלו מזונות. כסותה כמשמעו. עונתה תשמיש המטה. והמונע אחת משלש אלה מרלונו כדי לזכרה ולענותה עובר בלאו זה ואין לוקין עליו שאין בו מטעה (עיין כלל ח') ומדברי סופרים חייב לה עוד ז' דברים ואלו הן. עיקר כתובתה, לרפאותה, לפדותה, ולקברה, ויושבת בביתו כל זמן אלמנותה וזונתה מנכסיו, ובנותיה נזונות מנכסיו אחר מותו עד שימארונו, וכתובת בנין דכרין. והוא זוכה מדברי סופרים במטעה ידיה תחת מזונותיה ופירות נכסיה בחייה כנגד פדיונה וזוכה במלאתה משום איבה. ויורשה כנגד קבורתה. וחייב אדם במזונות בניו ובנותיו הקטנים. ונוהג בכל מקום ובכל זמן :

מז (ד) מצות לא תעשה שלא להכרות אב ואם שנא' מכה אביו ואמו מות יומת. ואזהרתו מפסוק לא יוסיף שהוא אזהרה שלא להכות שום אדם מישראל (בסי' תקל"ה) אם עשה חבורה באביו או באמו והיו עדים והתראה מיתתו בחנק הכהו על אזנו וחרטו חייב מיתה שאי אפשר בלא טפת דם מצפנים. הכהו בלא חבורה חייב כמו על שאר אדם מישראל. הכה לאביו לאחר מיתה פטור. אסור להקיף דם לאביו ואם אין שם רופא אחר יעשה כמו שליוהו. נתחייב אביו מלקות והוא שליח בית דין לא יכה אותו חוץ ממסית ומדיח שנעשה שליח בית דין לאביו שנאמר לא תחמול ולא תכסה עליו (בסי' תס"ב). ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

סנהדרין מ"ט. ספר היד הלכות סנהדרין פרק י"ד. ספר המצות מצות עשה רכ"ו. והרמב"ן משיג בשורש י"ד ועיין בסוף ספר זה במצות עשה של הרמב"ן סימן כ"ו. סמ"ג עשין ק'. **מזה** (יה) מצות עשה על הבית דין בחנק את המחויב שנאמר

מות יומת. סתם מיתה הוא חנק. ששה הן המחויבין חנק. הבא על אשת איש (בסימן ל"ה) וגונב נפש מישראל (בסימן ל"ו) וחובל באביו או אמו (בסי' מ"ו) וזקן ממרא (בסי' תל"ו) וגביא שקר (בסי' תקי"ז) והמתגבא בשם ע"ז (בסי' תקי"ח). היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו ונתנין סודר קשה לתוך סדך וכורכין על לוארו, שני עדים זה מושך אללו וזה מושך אללו עד שתלא נפשו ונוהג כשדנין דיני נפשות (עיין כלל ז') :

בבא קמא דף פ"ג סה"ד ה' חובל ומזיק פ"א סה"ט מ"ע רל"ו סמ"ג עשין ע' ח"מ סי' א' ות"כ:

מז (יט) מ"ע על הבית דין רדין דין חובל בחבירו שנאמר וכי יריבון אנשים וכו' כאשר עשה בן יעשה לו. והוא דיני קנסות החובל בחבירו חייב לשלם חמשה דברים, נזק לער רפוי שבת וזושת. ומשלם מן היפה שבנכסיו וזה שכתוב כאשר יתן מוס בעמיתו כן יתן בו היינו ממון שנאמר ולא תקחו כופר לנפש רואח (בסימן תי"ג) אבל אתה לוקח כופר לחבולו, ואין דנין דיני קנסות אלא בית דין סמוכין (עיין כלל ו' וכלל ט') בכל מקום ובכל זמן :

סנהדרין מ"ט ע"ו סה"ד ה' סנהדרין פ"ד סה"ט מ"ע רכ"ו ורמב"ן משיג בשורש י"ד עיין לקמן במצות עשה של רמב"ן סי' כ"ו סמ"ג עשין צ"ט:

נ (כ) מצות עשה על הבית דין להרוג בסיף לרוצח ולנאשי עיר הנדחת (עיין סי' ל"ד וסי' תס"ה) שנאמר נקם ינקם. זהו מיתה חרב שנאמר חרב נקמה

נוקמת כו' מתיון את ראשו בסייף כדרך שהמלכים עושין. ומהג כדננין דיני נפשות (עיין כלל ז')

בבא קמא בששה פרקים הראשונים שהי"ד ה' נוקי מסון פ"א שה"מ מ"ע רל"ו סמ"ג עשין ס"ו חשן משפט סי' שפ"ט עד סי' ת' :

נא (כא) מצות עשה על הבית דין לדון בנזקי שור שהזיק בנגיחה או בנגיפה שנאמר כי יגח שור או כי יגוף וגו'. נגיפה בקרן נגיפה בכל הגוף. הזיק לאדם או לממון של אדם וה"ה כל בהמה וחיה ועוף שהזיקו בנזק של אדם שהזיקו ולא בנגיחה ובנגיפה בלבד אלא הוא הדין בכל דבר שהזיקה בהם שאין דרכה להזיק בו הכל תולדה דקרן אפילו נשכה בשן או דרסה ברגל דבר שאין דרכה בכך נקרא תולדה דקרן. ובפעם א' או ב' נקרא תס ומשלים חלי נזק מגופו של שור ואם הורגל בכך פעמים רבות הרי זה נקרא מועד ומשלים נזק שלם ממיטב שבנכסיו. חייב נזקי קרן ותולדותיו בין שבנכס שור המזיק לרשות הנזק או במקום שיש רשות לשור המזיק ולשור הנזק לילך שם או במקום שאין רשות לשני השורים לילך שם, אבל אם נכנס שור הנזק לרשותו של מזיק והזיקו בהמתו של בעל הבית פטור שלא היה לו ליכנס. ואם המית שור את אדם או אדם את השור יסקל ויסקל (על פי בית דין של עשרים ושלשה) ואינו משלם כופר ואם הוא מועד השור יסקל והבעלים משלמין כופר ליורשי המה. ואם המית לעבד כנעני יסקל וחייב ליתן שלשים שקלים (עיין כלל ט"ו) אפילו אם העבד שוה יופר או פחות. ודנין זה בית דין סמוכין בכל מקום ובכל זמן :

מסחים כ"ב קדושין ג' קמא פ"א בבא מה"ד ה' מאכלות אסורות פ"ד שה"מ ל"ח קפ"ח סמ"ג לאוין קל"ה :

נב (רא) מצות לא תעשה שרא לאכול וליהנות משור הנסקל שנאמר סקל יסקל השור ולא יאכל את בשרו. כיון שנאמר דינו לסקילה נאסר ונעשה כבהמה עמאה ואם קדם ושחטו שחיטה כשרה הרי זה אסור בהנאה ואם אכל חיות מבשרו לוקה וכן כשיסקל לא ימכר ולא יתנו לעכו"ם ולא לכלבים וטעון קבורה ומהג בזבחים ונקבות ואין דינין דין זה אלא סנהדרין של עשרים ושלשה (עיין כלל ו' וכלל י"ג) :

ב"ק ד' מ"ט עד דף ג"ג מה"ד ה' נוקי מסון פ"א י"ב י"ג שה"מ פ"ע רל"ח סמ"ג עשין ס"ח ח"מ סי' ת"י :

נג (כב) מצות עשה על הבית דין לדון בנזקי בור שנאמר כי יפתח איש בור כו' ונפל שמה שור או חמור בעד הבור ישלם. מי שחפר או פתח בור ברשות הרבים או שחפר ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים והפקיר רשותו ולא הפקיר בורו והבור עמוק עשרה טפחים ונפל לתוכו בהמה שאינה פקחת או שנפלה בלילה ומתה בין מחמת חבטה בין מחמת הכל הבור חייב בעל הבור לשלם נזק שלם. ואם היתה בהמה פקחת ונפלה ביום פטור. נפל לתוכו כלים והזקן או אדם ומת פטור ואם הזקן האדם חייב. ואם אין הבור עמוק עשרה טפחים ונפל לתוכו בהמה ומתה פטור ואם הזקנה בין בהמה פקחת בין אדם חייב וכן אם עשה תל ברה"ר שהוא הולדות הבור או הניח תקלה ברשות הרבים אפילו הפקירה

הפקירה או שהניח ברשותו והפקיר רשותו ולא הפקיר התקלה והזקן בה אדם או בהמה בעל התקלה חייב לשלם נזק שלם ואם הזקן כלים פטור. ומהג בכל מקום ובכל זמן וכל בית דין דינין דין זה :

ב"ק פ' ז' סנהדרין ע"ב. מה"ד ה' גניבה פ"ג ופ"ט. שה"מ פ"ע רל"ט סמ"ג עשין ע"א. ח"מ סימן שם"ה :

נד (כג) מצות עשה על הבית דין לדון בנזקי שור שנאמר כי יגנב איש שור או שמה ומתו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השמה. אם העידו עדים שגנב ישלם שנים לבעל הגניבה שנאמר אם המלוא המלוא בידו הגניבה וגו' חייס שנים ישלם. ואם גנב שמה ופטורו או מכרו ישלם ארבעה ועל שור ישלם חמשה. ובכולם אם הודה מעלמו אינו משלם אלא קרן והכל ב"ד גוזין מן היפה שבנכסיו אחד איש ואחד אשה שוין אלא שאשה אינה נמכרת בגניבתה ואיש נמכר בגניבתו בעד הקרן (עיין סי' מ"ב) אבל בעד הכפל אינה נמכר אלא חוב הוא עליו עד שישיעיר. במקום שיש בית דין סמוכין מחייבין לשלם כפל וד' וה' (עיין כלל ו' ט') ובית דין שאינן סמוכין אין להם כח לחייב אלא קרן אבל מכירת הגנב אינו נוהג אלא בזמן שיזבל נוהג (עיין כלל ד') ובכלל מלוה זו לדון דין גונב נפש לדונו במיתה (עיין סי' ל"ו) וכן דין גנב שנמלא במחירת רשות להרגו במחירתו ואם ידוע בודאי שלא בא על עסקי נפשות אסור להרגו :

ב"ק פ"א ב' ג' גיטין פ"ה. מה"ד ה' נוקי מסון פ"א ג'. שה"מ פ"ע ר"מ סמ"ג עשין ס"ו. ח"מ סי' ש"צ :

נה (כד) מצות עשה על הבית דין לדון בנזקי בהמה שהזיקה ברגל או בשן שנאמר ושלח את בעירה וביער בשדה אחר. ושלח זה הרגל וביער זה השן. נזקי רגל הוא אם הזיקה ברגלה דרך הלכה. ותולדה הרגל הוא אם הזיקה בגופה או בשערה או בכלים שעליה דרך הלכה ברשות הנזק משלם נזק שלם מתחלתה ממיטב שבנכסיו וברשות הרבים פטור אבל אם הלכה ברשות הנזק ונתנו לרשות מחמת רגליה ונפלה על כלים וכשברו אינו משלם אלא חלי נזק וזה הלכה למשה מסיני. ונזקי שן הוא אם נכנסה בהמה לרשות הנזק ואכלה דברים שדרכה לאכלם משלמת נזק שלם מתחלתה. ואם אכלתם ברשות הרבים פטורה. ואם נהנית משלמת מה שנהנית לא מה שהזיקה כיולד נכנסה לרשות הנזק ואכלה שומשמין וכיוצא בהן בשוה דינר משלם דינר ואם אכלתן ברשות הרבים ונהנית רואין אותן כאלו הם שעורים או עמיר ומשלם דמי עמיר או דמי שעורין בזול. תולדות השן אם נחככה בזותל להנאתה והזיקה בחיכוכה או מנפה פירות להנאתה משלם נזק שלם. אכלה דבר שמזיק לה פטור שהרי אינה נהנית. אכלה כסות או כלים או שאר דברים שאין דרכה לאכלם בין ברשות הרבים בין ברשות הנזק משלם חלי נזק שזה שינוי הוא והוי תולדה דקרן (עיין סימן ג"א). דין נזקי שן ורגל דינין בכל בית דין ובכל מקום ובכל זמן :

ב"ק

ב"ק כ"ב ס' סה"ד ה' נ"ט פ' י"ד. סה"ט ט"ע רמ"א. ס"ג עשין ס"ט. ח"ט סימן ת"ח
נז (כה) מצות עשה על הבית דין לדון דין נזקי אש שנאמר כי תצאו
אש וגו' שלם ישלם המבעיר כו'. אם הדליק בשדה חבירו ועברה הדליקה
חייב לשלם נזק שלם. הדליק בתוך רשותו לריח להרחיק מסוף המלך כדי שלא
תעבור הדליקה לשדה חבירו. הרחיק כראוי ועברה והזיקה פטור שזה מכה בידי
שמים היא וכן אם עברה שלולית או נהר של שמנה אמות פטור. אם שעברה
והזיקה אדם וחבלה בו המבעיר חייב במחשה דברים (עיין סימן מ"ט). אם שילאה
ואכלה עלים או אבנים או עפר חייב לשלם שנאמר ומלאה קולים או השדה
אכלה גדיש והיו טמונים בו כלים שדרך אנשי השדה לטמנם בגדיש חייב לשלם
היו כלים שאין דרכם לטמנם בגדיש פטור על הכלים. ודוקא במדליק בתוך
שדה חבירו אבל במדליק בתוך שלו ועברה לשדה חבירו פטור על כל הכלים
הטמונים בגדיש אבל משלם שיטור מקום הכלים דמי חמים ושעורים. המדליק
את הבירה משלם כל מה שבחוכה. תולדות האש אבנו סכינו ומשאו שהגיה
בראש גגו ונפלו ברות מלויה והזיקו חייב לשלם נזק שלם וברוח שאינה מלויה
פטור. ודנין דין בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן:

ב"ק פ"ט ב"ב פ"ג. סה"ד הלכות שארה ופקדון פ"ד. סה"ט ט"ע רמ"ב. ס"ג עשין פ"ח. ח"ט
סימן רצ"א.

נח (כו) מצות עשה על הבית דין לדון דין שומר הגם שנאמר כי יתן איש
אר רעהו כסף או בלים רשמוך וגו'. אם נגנב או נאבד ישבע השומר חנם
שלא פשע ופטור שנאמר ונקרב בעל הבית אל האלהים ליטע שנגנב (עיין סימן
ס') ומגלגלין עליו שלא פשע שאם פשע חייב שנאמר על כל דבר פשע ושלא שלח
בו יד שאם שלח בו יד נעשה גולן וקמה ברשותו. ואם באו עדים שהוא גנבו משלם כפל
אף על פי שהגיה הפקדון עם שלו אם אין המקום ראוי לשמירה הוי פשיעה וחייב
דבשלו הוא ראוי ולא בשל אחרים אפילו נאנס כגון שנקרף חייב הואיל ופשע.
שמירה כספים אינו אלא בקרקע ויתן עליהם טפה עפר או יטמנם בטפה הסמוך
לקורה. הפקיד בערב שבת עם חשכה אין לריח לקבור ולהטמין בקרקע עד מולאי
שבת. כל המפקיד על דעת שיתן הנפקד לאשתו ובניו ובני ביתו הגדולים הוא
מפקיד. ודנין דין זה בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן:

ב"ק פ"ג ב"ט פ"ג ופ"ח. שבועות פ"ה. סה"ד ה' מוען ונטען. סה"ט ט"ע רמ"ד. ס"ג עשין צ"ה.
ח"ט סי' פ"ז:

נח (כו) מצות עשה על הבית דין לדון דין מוען ונטען שנאמר על כל
אשר יאמר כי הוא זה. הטוען את חבירו במטלטלין או מעות והודה לו
במקלה הרי זה משלם מה שהודה בו ונשבע על השאר שבועת התורה בנקיטת
חפץ. ואין מודה במקלה חייב שבועת התורה עד שיודה בפרועה ויכפור שתי מעין
כסף או יותר והכפירה בלכד לריח שתהיה שתי מעין חוץ הפרועה שמודה (פ' כלל
ט"ז) ודוקא בכסף או תורה או פירות וכיוצא בזה. אבל הכלים אין משערין את
דמיהן אפילו עשר מחטין בפרועה וטענו שתי מחטין והודה באחת וכפר באחת חייב
שבועת התורה. ואין מודה במקלה חייב שבועת התורה עד שיטענו דבר שבמשקל

או במדה או במנין וזה יודה דבר שבמשקל או במדה או במנין אבל אם אמר לו
כיס מלא דינרין מסרתי לך והוא אומר לא מסרת לי אלא מאה, או מאה דינרין
מסרתי לך לא מסרת לי אלא לרור של דינרין בלא מנין וטול מה שהנחת פטור.
אין המודה במקלה חייב שבועת התורה עד שיודה בדבר שאפשר לו לכפור בו אבל
אם הודה בדבר שאי אפשר לכפור בו אין זה הודאה וישבע היסת. הכופר בכל
ועד אחד מעיד שהוא חייב הרי זה נשבע שבועת התורה להכחיש את העד, הכופר
בכל ואמר לא היה דברים מעולם או שהודה במקלה ונתנו מיד ואמר אין לך בידי
אלא זה והילך או שאמר אמת שהיה לך בידי ומחלת לי או החזרתי לך או שטענו
חטין והודה לו בשעורים בכל אלו פטור משבועת התורה, אבל חז"ל תקנו שיטעב
הנשבע היסת בלא נקיטת חפץ והנשבע בטענת ספק כגון השותפין והאריסין נשבעין
כעין של תורה בנקיטת חפץ אבל טענת ספק שאמר כמדומה לי שיש לי אלך מנה
וכיוצא בזה והנשבע אומר אין לך בידי כלום הרי זה פטור אפילו משבועת היסת,
והרבה דינין יש בדיני טוען ונטען עיין ברמב"ם ושלחן ערוך. ודנין דינין אלו בכל
בית דין בכל מקום ובכל זמן:

ב"ק פ"ד ופ"ח ב"ט פ"ג. סה"ד הל' שבויות פ"ח. סה"ט ט"ע רמ"ג. ס"ג עשין
פ"ח. ח"ט סי' ש"ג:

נח (כה) מצות עשה על הבית דין לדון דין שומר שכר ושוכר שנא'
כי יתן איש אל רעהו המור או שור או שה. פרשה זו נאמרה בשומר
שכר ושוכר. אם נגנב או נאבד הדבר השכור או שנטעל שכר על שמירתו הרי
אלו משלמין. ואם אירעו אינס גדול מזה כגון שהיתה בהמה ומתה או נשברה או
נשבת או נשרפה או שאבד הדבר כספינה שטבעה בים או נלקח בלסטים מוזין
וכיוצא באלו מאונסין הגדולים הרי אלו נשבעין שנאנסו ופטור (עיין סי' ס') ודנין
זה בכל בית דין ובכל מקום ובכל זמן (עיין כלל ט')

ב"ט פ"ח שבויות פ"ח. סה"ד ה' שאילה פ"א. ו' וה' שבויות פ"א. סה"ט ט"ע רמ"ד. ס"ג עשין
צ"ב. ח"ט סי' רצ"ג ש"ג ש"ז:

ס (כז) מצות עשה על הבית דין לדון דין שואל שנאמר כי ישאל
איש מעם רעהו וגו'. שואל חייב אפילו באונסין גדולים הנ"ל בסימן כ"ט.
ודוקא שהאונס היה שלא מחמת מלאכה או מחמת מלאכה אחרת שלא שאל
אותה לה אבל אם מתה מחמת מלאכה שנשאלה לה פטור, וכן אם שאל כלי
למלאכה ולא שינה במלאכתו ונשבר מחמת מלאכה פטור. טען השואל שמחמת
מלאכתה מתה ואינו יכול להביא ראיה לדבריו ישבע שבועת השומרין. וכל
השומרין שהיו בעלים עמו בשעת שאלה והשכרה הוה ליה שמירה בבעלים ופטור
מנזק. השאל בהמתו למשאו וילא עמה לסעדה ולטעון עמו הוה ליה שמירה
בבעלים ופטור. השואל והשוכר אינן ראויין להשאל ולהשכיר ואם עבר השוכר
והשאל לאחר ומתה כדרכה השואל ישלם לבעלים הראשונים. כל שומר שנשבע
שבועת השומרין כולל בשבועתו ג' דברים. א' ששמר כדרך השומרין ואירעו כך
וכך. ב' שבועה שאינה ברשותו. ג' שלא שלח בה יד קודם שאירעו המאורע
הפטור אוחו (עיין סימן כ"ז) ואם ראה לשלם נשבע באינו ברשותו וכולל
בשבועתו שכך וכך היה שוה. ודנין זה בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן:

כתובות פרק ג' ד' ספר היר הלכות נערה בתולה פ"א ספר המצות מצות עשה ר"כ. סמ"ג עשין נ"ג. אה"ע סימן קע"ז :

סא (ל) מצות עשה על הבית דין לדון דין מפתח בתולה שנאמר כי יפתה איש בתוכה וגו'. אם פיתה בתולה פניה מבת שלש שנים ועד שהבגד (עיין כלל י"ד) ישאנה לאשה ומתן בוסת ופגם לאביה וכותב לה כתובה כשאר הבתולות. ואם לא רצה לישא אותה או שאביה אינו רוצה לתת לו נותן גם קנס לאביה חמשים שקל כסף (עיין כלל ט"ז) ולאנוסה יש בוסת ופגם וקנס וגם לער (עיין סימן תקנ"ז) ואלו שאין להם קנס הבגרה והממלכת והאילונית וסוטה וחרשת ושיאל עליה שם רע בילדותה וצלו שנים והעידו עליה שהצטעה אותם לזנות עמהם. והמגורשת מן הנשואין. אבל המגורשת מן האירוסין אם נאנסה יש לה קנס ואם נתפתתה אין לה קנס. אם היתה האנוסה חסורה על המאנס או על המפתה בחיוב כרת או מלקות אם התרו בו הרי זה לוקה ואינו משלם, ואם היא עליו באיסור עשה או באיסור מדברי סופרים שאין כאן מלקות חייב בקנס. ובחייבי מיתת בית דין אין קנס. בא עליה ומתה קודם שהעמוד בדין אין קנס לאביה. כל שיש לה קנס יש לה בוסת ופגם וכל שאין לה קנס אין לה בוסת ופגם. והכל זכתה תורה לאביה. אין המאנס או המפתה חייב בקנס עד שיצא עליה כדרכה בעדים ואין לריך התראה. ואין דנין דין הקנס אלא בבית דין סמוכין. אבל שישאנה מלוה היא. ודנין בכל בית דין בכל מקום ובכל זמן :

סנהדרין ס"ז. ספר היר ה' סנהדרין פי י"ד. שהים לא תעשה ש"י. סמ"ג לאוין קצ"ח :

סב (לב) מצות לא תעשה על הבית דין שלא יהיו ממשק שניאמר ממשפה רא תחיה. מה שנאמר לשון נקבה דבר הכתוב בהם שכסף מזוי בנשים יותר. מיתת מכסף בסקילה (עיין סימן תקי"ח) כל מחוייבי מיתת ב"ד אם לא המיתוהו בית דין עברו על מלות עשה חוץ ממכסף אם לא המיתוהו עברו גם על מלות לא תעשה (עיין סימן תקכ"א שגם ברולח יש מלות לא תעשה) ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה. ונהג כשדנין דיני נפשות (עיין כלל ז' ח')

בבא מציעא נ"ח כ"ט. ספר היר הלכות מכירה פ"ד. ספר המצות לא תעשה קנ"ב קנ"ג. סמ"ג לאוין קע"ב קע"ג. חושן משפט סימן רכ"ה. סמ"ק סימן פ"ה :

סג (כג) מצות לא תעשה שלא רהונות גר צדק בדברים שניאמר וגר לא תונה. (לד) ומצות לא תעשה שלא רהונות גר צדק בממון שנאמר ולא תלחצנו. לאוין אלו נוספים על הלאוין שאנו מזהרין על שאר ישראל (בסי' של"ח של"ט) ואין לוקין על לאוין אלו שאונאת דברים אין בו מעשה ואונאת ממון ניתן לתשלומין (עיין כלל ח'). ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה) :

ספר היר הלכות דעות פרק ו' ספר המצות לא תעשה רכ"ו. ורמב"ן סנה אלמנה ויתום לשני לאוין. סמ"ג לאוין ח' והוא מסופק אם למנותן לשני לאוין ע"ש ברמזים סימן ו' ח'. סמ"ק סימן פ"ו פ"ז :

סד (לה) מצות לא תעשה שלא לענות אלמנה ויתום שנאמר בר אלמנה ויתום לא תענון. אפי' הן בעלי ממון אפילו אלמנות של שרים ויתומים לריך לנהוג בהם כבוד ולא ילעסם ולא יכאיב לבם בדברים קשים ויחוס

ויחוס על ממונם יותר מעל ממונו. ומי שמכעיסן או מכאיב לבם וכל שכן המכה אותן ומקללן עובר בלאו זה ואין לוקין עליו כי ענשו מפורש בתורה וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב וקיו נשיכם אלמנות וצניכס יתומים. בין יתום מאב או מן האם נקרא יתום עד שיגדל ויעשה כל לרכו בעלמו כשאר הגדולים. ומותר לענותן להלמוד תורה ולהזמנות להדריך בדרכי ישרה. ומכל מקום יחוס עליהן לגדלן לאט בחסד ורחמים. ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

כתובות ס"ז בבא מציעא דף ע"א. ספר היר הלכות מלוה פ"א ספר המצות מצות עשה קצ"ו. סמ"ג עשין צ"ג. חושן משפט סימן צ"ו. סמ"ק סימן רמ"ח :

סו (לא) מצות עשה להורות רעני ישראל שנאמר אם כסף תרוה את עמי. אם זה חובה ומלוה זו גדולה מן הלקה. ומחוייבת יותר והתורה הקפידה על מי שימנע מהלוות לעני שנאמר ורעה עיך באחך האביון וסיה כך חטא. ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

בבא מציעא דף ע"ה. ספר היר הלכות מלוה פרק י"א. ספר המצות לא תעשה רל"ד. סמ"ג לאוין קכ"ה. חושן משפט סימן צ"ו :

סז (לו) מצות לא תעשה שלא רתבע ללוה חובו כשיודע שאין לו רשלם שנאמר לא תהיה לו בגושה. ואסור למלוה לעבור לפני הלוה כשיודע שאין לו לשלם שלא יכלימונו. וכשם שהמלוה אסור לתבוע כך הלוה אסור לכבוס ממון חבירו ולומר לך וסוב כשיש לו. והוא לאו מדברי קבלה שנאמר אל תאמר לרעך לך וסוב ולמחר אתן ויש אהך (עיין סימן רכ"ט) וכן אסור ללוה להוציא ההלוואה שלא ללוכך עד שאין לו לשלם ונקרא רשע שנאמר לוח רשע ולא ישלם. ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות ואין לוקין על זה :

בבא מציעא דף ע"א ע"ב ספר היר ה' מלוה פרק ד'. ספר המצות לא תעשה רל"ז. סמ"ג לאוין קצ"ג. יורה דעה סימן ק"ס. סמ"ק סימן רנ"ט :

סח (לז) מצות לא תעשה שלא דהתעסק בין מלוה ללוה ברבית שנאמר לא תשימון עליו נשך. שלא להיות ערב וסופר ועד ביניהם והמלוה נכלל גם כן בלאו זה ובלאו לא תהיה לו כנושה חוץ מן הלאוין שבסימן סמ"א ותקע"ב והסרסור ביניהם עובר משום לפני עור לא התן מכשול (שבסימן רל"ג) ואין לוקין על לאו זה שרבים קלוה יולאה בדיינים (עיין כלל ח') ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה) :

שנועות ל"ה ר"ז סנהדרין נ"ו. ספר היר הלכות עבודה ורה פרק ב' והלכות סנהדרין פרק ב"ו. ספר המצות לא תעשה שס"ז שם ושם ביאר שאין זה לאו שבכללות עיין שם ובשורש ט'. סמ"ג לאוין ט"ו ור"ט. חושן משפט סימן כ"ו הכ"ה. סמ"ק סימן קכ"ה :

סט (לח) מצות לא תעשה שלא דקלל לדיין שנאמר אלהים רא תקלל. המקלל את הדיין בשם או בכנוי לוקה שמים, אחד משום לאו זה, ואחד משום מקלל ישראל חבירו (עיין סימן רל"ב). גם פסוק זה הוא אזהרה (לע) שלא לברך את השם. המברך את השם בכנוי הוא בלא תעשה והמברך השם בשם ענשי מפורש ומוקצ שם ה' כו' רגום ירגמו בו אבן וזהו מנדף ואפילו חזר בו סך כדי דבור וזהו כשדנין דיני נפשות, ובזמן הזה מרחיקין ממנו ומחרימין אותו כמצינו

מצות משפטים השם

כמבואר בחסן משפט סימן תכ"ה ארור בו קללה (עיין כלל ח'). ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

מכילתא סנהדרין ס"ו. ספר חיד הלכות סנהדרין פרק כ"ז. ספר המצות לא תעשה שט"ז. סמ"ג לאוין ר"י חסן משפט סימן כ"ז :

עא (מ) מצות לא תעשה שרא לקלל נשיא או מלך שנאמר ונשיא בעמך לא תאור. תיבת נשיא כולל מלך וראש הישיבה של סנהדרין שיש לו נשיאת ראש הן מלך החורה או שלטנות והמקלל בשם או בכינוי לוקה נמלא לוקה ג' מלקות. אחד משום אלהים לא תקלל ואחד משום נשיא בעמך כו' ואחד משום לאו הכולל כל ישראל (בסימן רל"ב) ונהג בזכרים ונקבות כשיש לנו מלך או ראש סנהדרין :

הטורה דף ד' תרומות פרק ג' ספר חיד הלכות תרומות פרק ג'. ספר המצות לא תעשה קנ"ו. סמ"ג לאוין רב"ג. יורה דעה סימן של"א :

עב (מא) מצות לא תעשה שלא להקדים חוקי המתנות מיבולי הארץ שנאמר מלאתך ודמעך לא תאחר. רלונו לומר שלא להקדים תרומה לבכורים ומעשר ראשון לתרומה ומעשר שני לראשון ואם הקדים עובר על לא תעשה ומה שעשה עשוי ואינו לוקה. ונהג בזכרים ונקבות כשתרומה ומעשר נהג (עיין כלל ב') :

חורין ס"ח מכות י"ח ועיין שם בתוספת. ספר חיד הלכות מאכילת פרק ד' ה' והלכות שהיטה פרק ח' והלכות מעשה הקרבנות פרק י"א והלכות קרבן פסח פרק ט'. ספר המצות לא תעשה קס"א ע"ש. סמ"ג לאוין קל"ד. יורה דעה סימן י"ד כ"ט. סמ"ק סימן ר"א. ולענין לאו שבכללות עיין בתוספת חורין ק"ב ותוספת מכות י"ח ובתוספת יומא ל"ז. ועיין כלל ח' בהגה"ה ב' :

עג (מב) מצות לא תעשה שלא לאכול טרפה לא תאכלו. טרפה האמורה בתורה היא שטרפה אותה חיה היער כגון ארי וגמר וכיוצא בהם. וכן עוף שדרס אותו עוף הדורס כגון נץ וכיוצא בו באופן שאין הבהמה או העוף יכולין לחיות מחמת אותה דריסה אף על פי שקדם ושחטה שחיטה כשרה הרי זה אסורה משום טרפה וזהו נקרא דרוסה. ויש עוד שצעה מיני טרפות שהן הלכה למשה מסיני שהן אסורות ואלו הן נקבה חסרה נטולה פסוקה קרועה נפולה שבורה והואיל ודרוסה מפורשת בתורה היא חמורה שלוקין עליה מן התורה על אכילה כזית מומנה וגם היא חמורה לענין כל ספק שיסתפק בה אסור ושאר שצעה מיני טרפות אין לוקין עליהן אלא מכת מרדות גם יש בהן ספיקות שמוותרין אבל לענין גוף האיסור אין ביניהן שום חילוק אלא כל שנוגד לבהמה או עוף מכה שאינה יכולה לחיות שנים עשר חדש מחמת מכה זו בין שצאה לה המכה על ידי חיה או על ידי אדם או בידי שמים או שנפלה מן הגג ונוגד לה מכה כזו הרי זה אסורה, ובא בקבלה גם כן פירוש לזה הפסוק ובשר צדעה ונאסר ולפיכך לא תאכלו אותו ר"ל כל בשר שיצא חוץ למחילתו נעשה טרפה ונאסר לעולם ואע"פ שחזר למקומו אסור לאכלו כגון בשר קדשי קדשים שיצא חוץ לעזרה או בשר קדשים קלים שיצא חוץ לחומת ירושלים או בשר פסח שיצא חוץ לחבורה או כשהוליא עובר את ידו מרחס הבהמה. כל אלו נקראו בשר צדעה טרפה והאוכל כזית מהם לוקה מן התורה וכן בשר מן החי נקרא גם כן

מצות משפטים השם רח

כן טרפה ומי שאכל כזית מומנה לוקה מן התורה (עיין סימן תנ"ג). ונהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (עיין תקוני תשובה) :

מכות כ"ג שבועות ל"א. ספר חיד הלכות סנהדרין פרק כ"א. ספר המצות לא תעשה ר"פ. סמ"ג לאוין י'. חסן משפט סימן י"ז סמ"ג סימן רל"ג :

עד (מג) מצות לא תעשה על הדיין שלא לשמוע מענת בעל דין שלא בפני בעל דין חבירו שנאמר לא תשא שמע שוא. וכן בעל דין מוזהר שלא ישמע דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו קרי ביה לא תשא ובכלל לאו זה אזהרה שלא לקבל ושלל לספר לשון הרע (עיין סימן רל"ז) ולמעיד עדות שקר ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה (עיין כלל ח'). ונהג בכל מקום ובכל זמן בדיינים ובבעלי דינים זכרים ונקבות :

בבא קמא ע"ב סנהדרין כ"ה. ספר חיד הלכות עדות פרק י'. ספר המצות לא תעשה רפ"ז. סמ"ג לאוין ר"ד. חסן משפט סימן ל"ד. סמ"ק סימן רל"ז :

עה (מד) מצות לא תעשה שרא לקבל עדות בעל עבירה שנאמר אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס. ועד כשר היודע בחביר שהוא רשע ואין הדיינים מכירים רשעו אסור לו להעיד עמו אפילו העדות אמת משום אל תשא ירך עם רשע ואין לריך לומר אם יודע שהעד השני יעיד שקר שאסור לו להעיד עמו ונהג בכל מקום ובכל זמן :

סנהדרין דף ב' ור"ג סה"ד ה' סנהדרין פ"ח סה"מ ל"ח רפ"ב סמ"ג לאוין קצ"ה :

עו (מה) מצות לא תעשה שלא לנשות אחרי רבים רחוב בשביל אחד בדיני נפשות שנאמר לא תהיה אחרי רבים רעות. אפילו אם אותו האחד הוא רב גדול אין לנשות אחרי (עיין סימן ע"ח). ונהג בסנהדרין כשדנין דיני נפשות :

סנהדרין דף ר"ז סה"ד ה' סנה"פ"ו סה"מ ל"ח רפ"ג סמ"ג לא מנה דאו זה וע"ש לאוין קצ"ו :

עז (מו) מצות לא תעשה על הבית דין שרא ילמד חוב מי שלמד זכות בדיני נפשות שנאמר ולא תענה עד ריב נמשות. ודוקא בשעת משא ומתן אבל בגמר דין חוזר. גם מן הפסוק הזה אזהרה לדיין שלא ינפה דעתו על אחרים לא מפני שנראה לו כך. מפי השמועה למדו מפסוק זה שלא יאמר דיין שיהיה כאיש פלוני אלא יאמר מה שנראה בדעתו. וכן אין מתחילין מן הגדול בדיני נפשות. וכן מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה כשטעו בדבר שאין הצדוקן מודים בו אבל טעו בדבר שהצדוקן מודין בו מחזירין אפילו לחובה. ואין לוקין על לאו זה. ונהג כשדנין דיני נפשות :

סנהדרין ב' ב"מ ג"ט חולין י"ד סה"ד ה' סנה"פ"ח סה"מ מ"ע קע"ה סמ"ג עשין צ"ח ח"מ סי' י"ח סמ"ק סי' רכ"ה :

עה (לב) מצות עשה על הבית דין להטות דין אחרי רבים שנאמר אחרי רבים להטות. בדיני נפשות לחובה לריך להיות שנים יותר (עיין סימן תע"ז) ובשאר דיני תורה או בדיני נפשות לזכות נטין אחר הרוב אפי' באחד. ונהג בכל מקום ובכל זמן :

חולין קל"ד סה"ד ה' סנה' פ"א סה"מ ל"ח רע"ז סמ"ג לאוין ר"ג ח"מ ס"י י"ז סמ"ק ס"י רכ"ט :
עט (מו) מצות לא תעשה ער הבית דין שרא רחם על עני בדין
שנאמר ודך לא תהדר בריבו. ונאמר לא תשא פני דל שלא יאמר
הדין עני הוא ולאו מחוייבין לפרנסו אזכנו בדין כדי שיפרנס בנקיות. ואין לוקין
על לאו זה שאין בו מעסה ועוד שניתן להשבין (ע"ן כלל ח') ומהג בכל מקום
ובכל זמן :

ב"מ ד' ל"ב סה"ד ח' רוצח פ' י"ג סה"מ מ"ע ר"ב סמ"ג עשין פ' ח"מ ס"י רע"ב סמ"ק ס"י ר"ד :
פ (לג) מצות עשה לפרוק מבהמת חבירו הרובצת תחת משאו שנאמר
כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו וגו' עזב תעזב עמו.

אפילו היה עליה משא יותר מן הראוי לה ובמס. זקן ואינו לפי כבודו פטור נושא
עשה לפניו משורת הדין תבא עליו ברכה. פרק וטען וחזרה ונפלה חייב לפרוק
ולטעון פעם אחרת ואפילו מאה פעמים שנאמר עזוב. העוזב עמו. ולריך ללכת עמו
עד פרסה אלא אם כן אמר בעל המשא איני לריך לך. מאימתי חייב בפריקה
משיראה מרחוק רס"ו אמות ושני שלישי אמה אבל רחוק מזה אינו חייב לנכות
מהדרך אליו (ואם עשה לפניו משורת הדין תבא עליו ברכה) מלאה רבולה
אף על פי שאין הבעלים עמה מזה לפרוק מעליה ולטעון עליה שנאמר עזוב
העוזב מכל מקום אם כן למה נאמר עמו שאם בעל הבהמה הלך ויש לו ואמר
הואיל ועליך מזה פרוק פטור, שנאמר עמו. ואם היה בעל הבהמה זקן או חולה
חייב לפרוק ולטעון לבדו (ע"ן סימן תק"מ עוד ענינים ששייך כאן) ומהג בכל
מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

מכילתא סה"ד ח' סנה' פ"ב סה"מ ל"ח רע"ח והסמ"ג סובר עני ואביון כמש ודא סנאו בחשבון
המצות ע"ש לאוין ר"ה ר"י ח"מ ס"י י"ז :

פא (מוח) מצות לא תעשה על הבית דין שלא להטות משפט חוטא
מפני רישעו שנאמר לא תטה משפט אביונך בריבו. ופירש אביונך
שהוא אביון במלות. ואין לוקין על לאו זה (ע"ן כלל ח') ומהג בכל מקום ובכל זמן :
סנהדרין ר"י. סה"ד ח' סנהדרין פ"ב. סה"מ ר"ח ר"צ ורסב"ן שם מנה נקי וצדיק רשע לאוין ע"ש.
סמ"ג לאוין ר'. ואומדנא דדיני סמונות כסה"ד שם פכ"ד ובח"מ ס"י ס"ז :

פב (מט) מצות לא תעשה ער הבית דין שלא דחתוך דין באומד
הדעת שנאמר ונקי וצדיק אר תהרוג. אפלו ראוה עדים רודף אחר
חבירו והתרו בו והעלימו עיניהם או שנכנס אחריו לחורבה ונכנסו אחריו ומלאוהו
סרוג ומפרפר ודס נועף וסיף ביד הסורג הואיל ולא ראוהו בעת שהכרו אין בית
דין סורגין על עדות זו וכן אם העידו שני עדים עליו אחד על עבירה אחת ואחד
על עבירה אחרת ויש בכל אחד חוב מיתה אין מלטרפין עדותן לחייבו מיתה. או
העידו שני עדים שעבד עבודה זרה זה ראוהו שעבד לחמה והתרה בו וזה ראוהו
שעבד ללבנה והתרה בו אין מלטרפין הואיל ויש שם לד לנקותו ולהיות לדיק אל
תהרגהו. ומהג כשדנין דיני נפשות (ע"ן כלל ז') :

כתובות ק"ה סה"ד ח' סנה' פכ"ג סה"מ ל"ח רע"ד סמ"ג לאוין ר"ח ח"מ ס"י ס' סמ"ק ס"י ר"ל :
פג (נ) מצות לא תעשה על הדיין שלא ליקח שוחד שנאמר ושוחד

לא תקח. ואפילו לדון חמות, וחייב להחזיר, ואפילו שוחד דזכרים אסור
והנותן עובר על לפני עור לא תתן מכשול (בסימן רל"ג) ושכר בטלה שניכר שהוא
בעל ממלאכתו בעוד שהוא עסוק בדין מותר ליקח משני הבעלי דינין בשוה. ואין
לוקין על לאו זה שהוא ניתן להשבין (ע"ן כלל ח') ומהג בכל מקום ובכל זמן :
שבועות. סה"ד ח' ששטה פ"ד. סה"מ מ"ע קל"ד. סמ"ג עשין קמ"ח :

פד (לד) מצות עשה להפקיר כל תבואות ופירות שהוציא הארץ
בשנת השמיטה שנאמר והשביעית תשמטנה ונמשתה. וכל הנוטל
כרמו ושדהו בשמיטה בעל מולת עשה, וכן אם אסף כל פירותיו לטוך ביתו, אלא
יפקיר הכל ומותר להביא לביתו מעט כדרך שמביאין מן הספקר ואסור לעשות
סחורה בפירות שביעית (וע"ן כלל ג') ומהג בזכרים ונקבות :

שבת נ"א קנ"ד כ"ק י"ד ע"ז דף י"ד יבמות מ"ח כותות פ"א. סה"ד ח' שבת פ"א ב'. סה"מ מ"ע
קנ"ד סמ"ג עשין ל'. א"ח ח' שבת ס"י רמ"ו ש"ה :

פה (רה) מצות עשה לשובת בשבת ממלאכה שנאמר וביום השביעי
תשבות. ומלות עשה זו והלאו (שכס"י ל"ב) אלו מלווין ומזוהרין גם על
בהמתינו ועבדיו הכנענים שאלו וטבלו לשם עבדות וקבלו המלות שהעבדים חייבין
בהם שלא יעשו מלאכת רבם ולא מלאכת עמם. ועבדים שלא מלו ולא טבלו
אלא קבלו עליהם שבע מלות בני נח בלבד הרי הן כגור תושב לא יעשה מלאכה
רבו אבל לעלמו עושה (ואין מקבלין גר תושב אלא כשיובל ומהג ע"ן כלל ד')
ואמירה לנכרי לעשות מלאכה אסור מדברי סופרים ונקרא שבות. ומהג בכל
מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

סנהדרין ס"ג סה"ד ח' ע"ז פ"ה סה"מ ל"ח י"ד וע"ש ל"ח סמ"ג לא סנה לאו זה וכ"ל
בלאוין ל"ב ע"ש ע"י ס' תקי"ה י"ד ס"י קמ"ז :

פו (נח) מצות לא תעשה שרא לישבע בשם עבודה זרה שנאמר
ישם אלהים אחרים לא תזכירו. (ע"ן סימן תקי"ח) ולא ינדור בשם
עבודה זרה ובכלל לאו זה שלא להשביע עכו"ם ביראתו ואפילו להזכיר שם עבודה זרה
שלא כדרך שבועה אסור. לא יאמר אדם לחבירו שמור לי בלד ע"ז פלונית וכיוצא
בזה, וע"ז הכתוב בכה"ב קודם מותר להזכיר שמה כגון פטור וכו' וכיוצא בהן
ואסור לגרום לאחרים שיגדלו וישבעו בשמה. אבל אינו לוקה אלא הנודר והגשבע
בשמה. ומהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (ע"ן תקוני תשובה) :

סנהדרין נ' ס"ג סה"ד ח' ע"ז פ"ד סה"מ ל"ח ט"ז סמ"ג לאוין כ"ד סמ"ק ס"י ק"מ

פז (נב) מצות לא תעשה שלא להדיח עיר מישראל לעבוד עבודה
זרה. המסית ליחיד לעבוד ע"א נקרא מסית (בסימן תק"ח) ומסית לרבים
נקרא מדיח. המדיח נסקל אע"פ שהוא לא עבד עבודה זרה אלא שהדיח אותם
עד שעבדו הם (ע"ן סימן תס"ה) ומהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :
הגיגה דף י' סה"ד ח' הגיגה פ"א סה"מ מ"ע נ"ב סמ"ג עשין רכ"ז :

פח (לו) מצות עשה לחוג בשלש רגלים שנאמר שלש רגלים תחוג לי
בשנה. להקריב שלמי חגיגה (ע"ן סימן קמ"ב) ביום י"ב הראשון צבואו
להראות בעזרה (ע"ן סימן תפ"ט) ומהג בזמן הבית בזכרים :

פסחים ט"ג סה"ד ה' קרבן פסח פ"א סה"ט ל"ח קט"ז סמ"ג לאוין שמ"ז:

פ"ב (נג) מצות לא תעשה שלא לשחוט שנה הפסח ועדיין חמץ קיים שנאמר לא תזבח על חמץ דם זבחי. ונאמר בפרשת כי תשא לא תשחט על חמץ דם זבחי אחד השוחט ואחר הזורק הדם ואחד המקטיר האימורים אם היה בראשית אחד מהם או בראשית אחד מזבחי החבורה שאוכלין פסח זה כזית חמץ בעת הקרבנו לוקה והפסח כשר ונוהג בזמן הבית (עיין סימן י"ט):

פסחים ט"ג סה"ד ה' קרבן פסח פ"א סה"ט ל"ח קט"ז סמ"ג לאוין שמ"ח:

צ (נד) מצות לא תעשה שלא להלין אימורי פסח עד בוקר שנאמר ולא ילין חלב חגי עד בקר. ונאמר לא ילין לבקר זבח חג הפסח. והאימורים נפסלים בלינה ונקרה נזר והוא הדין לאימורי שאר הקרבנות, העובר על לאו זה אינו לוקה שאין בו מעשה (עיין כלל ח') ונוהג בזמן הבית בזכרי כהונה: תרומות פ' ו"א ב"ב דכ"ו סכנת ביכורים. סה"ד ה' ביכורים בד' פרוקים סה"ט מ"ע קבהס"ג עשין קל"ט

צ"א (לו) מצות עשה להביא בכורים לבית המקדש שנאמר ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך. וכילד מפרישין בכורים ארס יורד לתוך שדהו וראה פרי שבכר קושרו בגמיו לסימן ואומר הרי זה בכורים והם נעשו בכורים משקרא להן שם אף על פי שעדיין לא בשלו כל לרכן. ואם לא הפרישין במחזור מפריש בתלוש. ואין בכורים באין אלא משבעה המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל הסמוכין לירושלים מביאין אותם רכים, והרחוקים מיבשין אותם והם נכסי כהן ואם נטמאו אין מביאין אותן: ואין מביאין בכורים משקה אלא יין ושמן. בכורים לריך להביאו בכלי שנאמר ושמת בטנא, ומלוה מן המובחר להביא כל מין ומין בכלי בפני עלמו ואין מביאין קודם עלרת ולא אחר תנוכה (ועיין סימן תר"ז) ונוהג בא"י ומדבריהן מביאין מערי סיחון ועוג ומסוריא (עיין כלל א'). ומעמון ומואב ובבל אין מביאין ואם נוהג בנקיבות עיין בפרשת דרכים בדרך מלכות: בהגהותיו על החינוך:

חולין מ"ח פסחים כ"ד סה"ד ה' מאכלות פ"ט סה"ט ל"ח קט"ז סמ"ג לאוין קמ"א י"ד סי' פ"ז סמ"ג סי' קע"ז:

צ"ב (גה) מצות לא תעשה שלא לבשר בשך בחלב שנאמר לא תבשר גדי בחלב אמו. המבשל בשר בחלב כזית משתיהן לוקה אף על פי שלא אכל ואסור בהנאה וטעון קבורה ואפרו אסור בהנאה ודוקא בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אפילו נבלה עם חלב מבהמה טהורה לוקין על בישולו, אבל בשר בהמה טהורה בחלב עמאה או בשר עמאה בחלב טהורה או בשר חיה ועוף הטהורין בחלב מותר בבישול ובהנאה (עיין סימן קי"ד), ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

הרמב"ם בטה"ד ה"י ע"ז פ"ק י' כתב סתם עכ"ל וס"מ ל"ח מ"ח כתב ז' אומות והסמ"ג לאוין מ"ז כתב ז' אומות וע' בטה"ד ח' מלכים פ"ו ובלחם משנה שם בפ' דרכים בדרך מצותיך סוף חלק ב' וחלקד' סי' צ"ג צ"ד

צ"ג (נו) מצות לא תעשה שלא לברות ברית לעכו"ם שנאמר לא

תברות להם ולא להיהם ברית. ר"ל שלא לעשות עמהם שלום ולהניח אותם לעבוד עבודה זרה אלא יחזרו מעבודתם או יהרגו, ואין לוקון על לאו זה (ועיין סימן תכ"ו וסימן הקכ"ח) ונוהג כשידינו תקיפה לעשות עמהם מלחמה:

ע"ז דף כ' ב"א סה"ד ה' ע"ז פ"י סה"ט ל"ח ב"א סמ"ג לאוין מ"ט סוכר דוקא ז' אומות י"ד סימן קנ"א **צ"ד** (נז) מצות לא תעשה שרא דהושיב עובד כוכבים ומזלות בארץ ישראל שנאמר לא ישבו בארצך פן יחמיאו אותך לי. אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל, ואין מוכרין להם פירות במחזור אלא על מנת לקון וקולץ. ובסוריא (עיין כלל א') מוכרין להם בתים אבל לא שדות, ומשכירין להם בתים בא"י לאולר אבל לא לדירה. ובלבד שלא יעשה שכונה של שלשה עכו"ם ביחד, ואין משכירין להם שדות ובסוריא משכירין להם שדות ובחון לארץ מוכרין להם בתים ושדות. ונוהג בכל זמן בזכרים ונקבות:

תרומה יום ראשון תורה

בזמן בקריאת ששה פסוקים א"ו שהם כנגד ׀ דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת בשמה של שבת שעברה

כה א וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִיָּד יִי עִם מִשְׁחַת
לְמִימְד: ב וַיִּבֶר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ־לִי
תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת־
תְּרוּמָתִי: מִיָּד עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׁוּן קִדְמֵי אֶפְרָשׁוּתָא מִן כָּל
גִּבּוֹר דִּיתְרֵיעָה לְבִיחַ תִּפְסִיבִין יַת אֶפְרָשׁוּתֵי: ג וְזֹאת תְּתְרוּמָה אֲשֶׁר
תִּקְחוּ מֵאֵתְכֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת: ד וְדָא אֶפְרָשׁוּתָא דִּתְפְּסִיבִין
מִנְהוֹן דִּתְהַבֵּא וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁא: ד וְתִבְלָת וְאַרְנָמִן וְתוֹלְעַת שְׁנֵי

רש"י ושש

(ב) ויקחו לי תרומה. לי לשמי: תרומה. הפרשה יפרישו לי ממזונם נדבה: ידבנו לבו. לשון נדבה והוא ל' רעון עיב פיישנ"ט בלע"ז (געשענק): תקחו את תרומתי. א"ר ג' תרומות אמורות כאן. אחת תרומת בקע לגלגלת שנעשו מהם האדנים כמו שמפירש באלה פקודי. ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות לצור. ואחת תרומת המשכן נדבה כל אחד ואחד. י"ג דברים האמורים בענין כולם הולרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה כשתדקדק בהם: (ג) זהב וכסף ונחשת וגו'. כולם באו בנדבה איש איש מה שנדבו לבו חוץ מן הכסף שבא בשוה מחלית השקל לכל אחד. ולא מלינו בכל מלאכת המשכן שהולך שם כסף יותר שנאמר (שמות לח) וכסף פקודי העדה וגו' בקע לגולגולת וגו' ושאר הכסף הבאה שם בנדבה עשאוה לכלי שרת: (ד) ותברת. אמר לבוע בדם תלוזן ולבוע ירוק יבמות

תרומה ליום ראשון

משנה דמאי פרק ב

ואלו דברים מתעשרין דמאי בכל מקום. תדביקה ונתמרים ונתחובין האורז והבטון. האורז שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור: המקבל עליו להיות נאמן. מעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר ואת שהוא לוקח. ואינו מתארח אצל עם הארץ. רבי יהודה אומר אף המתארח אצל עם הארץ נאמן. אמרו לו על עצמו אינו נאמן. כיצד יהא נאמן על אחרים: המקבל עליו להיות חבר. אינו מוכר לעם הארץ לח גיבש. ואינו לוקח ממנו לח. ואינו מתארח אצל עם הארץ. ולא מארחו אצלו בבסותו. רבי יהודה אומר אף לא יגדל בהמה בקה. ולא יהא פרוץ בגדרים ובשחוק. ולא יהא מטמא למתים. ומשמש בבית המדרש. אמרו לו לא באו אלו לפלל: הנהתומים. לא חיבו אותם חכמים להפריש. אלא כדי תרומת מעשר וחסה. החנונים אינן רשאין למכור

את ברטנורא

פרק ב ואלו דברים בכל מקום. אפי' מוכיח ולהלן אם לקח מעט הארץ דכדוע שמא"י באו דמכרין שאין דוגמתן אלא בא"י: האורז שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור. אפי' בא"י דמכר ספי ולא אחי לאחלוסי באורז של א"י אבל שאר דברים הנזכרים כמתני' איבא מנייכו בא"י דדמי לאותן שבחון לארץ אלא דהגבו דהשיבי שדרך לנושא מתוך חשיבתן למקומו שאין כיוולא בהן כפי עשורי דכדוע שמא"י הן: ב להיות נאמן. על המעשרות ולא יהיו פירותיו דמאי מכאן ואילך: את שהוא לוקח. על מנת למכור דאלו על מנת לאכול הא תנא רישא מעשר את שהוא אוכל: ואת שהוא מוכר. מפירות קרקעותיו: על עצמו אינו נאמן. סהרי הוא אוכל דבר שאינו מתוקן כשהוא מתארח אלל עם הארץ. ורי יהודה סבר שאינו מפסיד לאמנתו בכך ואין הלכה כרי יהודה: ג להיות חבר. לענין טהרות דהיינו פרוש ויהיו בגדים ומסקים שלו טהורים ואפילו תלמיד חכם אינו נאמן לענין טהרות עד שיקבל עליו דברי חנרות א"כ היה זקן ויושב בשיבה. והמקבל עליו דברי חנרות נריך להרניג עלמנו ל' יום ואח"כ יהיו בגדיו ומסקים שלו טהורים ואין קבלת דברי חנרות בפחות מנ' חברים אלא אם כן היה המקבל ת"ח שא"ל בפני ג' ולא עוד אלא שאחרים מקבלים לפניו: לח ויבש. דאין מוסרין טהרות לעם הארץ שאסור לגרום טומאה להולין שבא"י: ואין לוקח ממנו לח. אבל יבש לוקח ממנו שלא הוכשרו לקבל טומאה כ"ו שלא בא עליו משקה ונאמן עם הארץ לומר הפירות הללו לא הוכשרו אבל אינו נאמן לומר הוכשרו אבל לא נעמאו: ולא יתארח אצל עם הארץ. שלא יעמא ויבא ויעמא טהרות: ולא מארחו. לעם הארץ: אצלו בכסותו. דכסות עם הארץ טומאתו המורה מטומאת עם הארץ עלמנו דהיישין שמא יבשה עליהן אשתו נדה ובגדי עם הארץ מדרס לפרושים. א"כ לכך אמר ולא מארחו אללו בכסותו דממנע עלמנו יכול לזוהר עפי ממנע כסותו: אף לא יגדל בהמה דקה. שאסור לגדל בהמה דקה בא"י שלא ירעו בשדות אחרים: ולא יהא פרוץ בגדרים. שסופו לנא לדיי הלול: ובשחוק. דשחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערום: ומשמש. ת"ח בניהמ"ד: לא באו ארז לכלל. דאין ענינם נוגע לטהרות. ואין הלכה כר"י: ד הנהתומים. נתתוס חנר שלקח תבואה מעם הארץ שהיא דמאי: לא חיבו אותו חכמים להפריש אלא כדי תרומת מעשר. שהוא א' מנאה. אבל לא מעשר שני מהוך ששערי המלך ונוגשו חובטים אותם בכל שעה ואומרים להם מכרו בזול לא הטריתו עליהם חכמים כמע"ס שטרחו מרובה שרריך לחלו בירושלים ודוקא כשמוכר לחבר שהלוקח יפריש מעשר שני אבל אם מוכר לעם הארץ חייב להפריש מעשר שני קודם שימכור: החנונים. שמוכרים מעט מעט בהנות: אינן רשאין למכור את הדמאי. הואיל והן משתכרים הרבה עליהם מוטל לתקן א"כ מפני שרגילין למכור לתינוקות שלא יאכלו התינוקות דבר שאינו מתוקן: כל המשפיעין. שמכירים

כו

תרומה ליום ראשון

את הדמאי. כל המשפיעין במדה גסה. רשאין למכור את הדמאי. אלו הן המשפיעין במדה גסה. כגון הסמונות ומוכרי תבואה: ה רבי מאיר אומר. את שדרכו להמדר בגסה. ומדרו בדקה. מפלה דקה לגסה. את שדרכו להמדר בדקה. ומדרו בגסה. מפלה גסה בדקה. אי זו היא מדה גסה. ביבש שלשה קבין. ובלח דיגה. רבי יוסי אומר סלי תאנים. וסלי ענבים. וקפות של ירק. כל זמן שהוא מוכרן אבסרה פטור:

ברטנורא

שמוכרים בשפע הרבה נוחד: במדה גסה. לקמן מפי כמה היא מדה גסה: רשאין למכור את הדמאי. דרך המוכרים הרבה נוחד להוסיף על המדה ולכן נקראו משפיעים שטועין מדה גדולה ומוסיפים על המדות. ומשום הכי לא הטילו עליהם להפריש את הדמאי אלא על הלוקח מהם: הסימונות. הם הסוחרים הגדולים הקונים תבואה מבעלי התבואה ומוכרים אותם לחנונים במדה גסה: ה את שדרכו להמדר בדקה ומדרו בגסה. גרסי: מפלה דקה לגסה. ופטור כשהוא מוכר בגסה ולא אמרי' כיון דדרכו למוד בדקה חייב אף כשמודד בגסה: ובלח דיגה. מדה שיש בה מה שהוא שזה דיגה לפי שלא היתה מדה ידוע ללח שהשער משתנה חמיד לכך שיערו כדמיו: אבסרה. לא במדה ולא במשקל אלא לפי האומד: פטור. דהוי כמוכר בגסה ואין הלכה כר' יוסי:

גמרא ברכות דף י"ע"ב

אמר אביי ואיתימא רבי יצחק הרוצה ליהנות יתנה באלישע ושאינו רוצה ליהנות אל יתנה בשמואל הרמתי שנאמר (שמואל א' ו') ונתשובתו הרמתה פי שם ביתו ואמר רבי יוחנן שכל מקום שהלך שם ביתו עמו. ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי פי איש אלהים קדוש הוא אומר רבי יוסי ברבי חנינא מבאן שהאשה מפרת באורחים יותר מן האישי. קדוש הוא מנא ידעה רב ושמואל חד אמר שלא ראתה זכוב עובר על שלהנו וחד אמר סדין של פשתן הציעה על מפתו ולא ראתה קרי עליו. קדוש הוא אומר רבי יוסי ברבי חנינא הוא קדוש ומשדתו אינו קדוש שנאמר (שם) ויגש גיחזי להדפה אומר

רבי רש"י

הרוצה ליהנות. משל אחרים יתנה ואין איסור בדבר: כאלישע. כמו שמלנו באלישע שנהגה: והרוצה שלא ליהנות. משל אחרים: אל יתנה. ואין בדבר לא משום גבות הרוח ולא משום שנאה: בשמואל הרמתי. כמו שמלנו בשמואל הרמתי שלא ראה ליהנות: כי שם ביתו. לעיל מינה כסוב ויהי מדי שנה בשנה וסבב בית אל והמלפס ושפט את ישראל וסמך ליה ותשובו

כר משה

תרומה ליום ראשון

רבי יוסי ברבי חנינא שאהוזה בהוד יפיה. עובר עלינו תמיד אמר רבי יוסי בר חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב בר המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו מקריב תמידין. ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום גמוד ויתפלל שנאמר (תהלים ק"ל) ממועמקים קראתיה ה. תניא גמי הכי לא יעמוד אדם לא על גבי כסא ולא על גבי שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל אלא במקום גמוד ויתפלל לפי שאין גבהות לפני המקום שנאמר (שם) ממועמקים קראתיה ה' וכתוב (שם ק"ב) תפלה לעני כי יעמוף. ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב המתפלל צריך שיכוין רגליו שנאמר (יחזקאל א') ורגליהם רגל ישרה :

ישרה :

רש"י

הרומה כי עס ביתו, וכי אינו יודע שסס ביתו אלא אכולהו מקומות דקרא דלעיל מיניה קאי שכל מקום שהי' הולך עס הוה נושא כל כלי תשמישו ביתו עמו שלא ליהנות מן אחרים: בהוד יפיה. בדדי: תפרה דעני. דרך עניות: יכוין את רגליו. זו אלל זו: ורגליהם רגל ישרה. נראה כרגל אחד :

וזהר תרומה דף קל"א ע"א

זכאה עמא קדישא דמאריהון בעי עליון וקרא לון לקרבא לון לגביה גדון עמא קדישא בעאן לאתתברא ודאעלא גבי בגשתא. וכל מאן דאקדים בקדמיתא אתתבר בשכינתא בחבורא תרא. תא תזי תהוא קדמאה דאשתכח גבי בגשתא (ואוריך גבי בגשתא) זכאה חילקיה דאיהו קיימא בדרגא דצדיק בתדי שכינתא. ודא איהו רזא (משי"ח) ומשחרי ימצאוני דא מליק בסליקו עלאה. ואי תימא הא תנין בשעתא דקדישא בריך הוא אתי לגבי בגשתא ולא אשכח תמן עשרה מיד כועם ואת אמרת תהוא חד דאקדים אתתבר בשכינתא וקיימא בדרגא דצדיק. אלא למלכא דשדר לכל בני מתא הישתכחון עמיה ביום פגן בדרך פלון. עד דהו מופגי גרמיהו אנון בני מתא אקדים חד ואתא להחוא אתר.

בין

תרומה ליום ראשון

מן

בין כך ובין כך אתא מלכא אשכח להחוא בר נש דאקדים תמן אמר ליה פלן בני מתא אן אנון. אמר ליה מארה אנא אקדימנא מנייהו ודא אנון אתאן אבתראי לפקודא דמלכא. גדון מב בעיני מלכא ויתב תמן בהדיה ואשתעי עמיה ואתעביד רחומא דמלכא. בין כך ובין כך אתו כל עמא ואתפיים מלכא עמהון ושדר לון לשלם. אבל אי אנון בני מתא לא אתין וחד לא אקדים לאשתעי קמי מלכא לאחזאה בגנייהו דהא כלתו אתין מיד פעים ורגזו מלכא. אוף הכא פנון דחד אקדים ואשתכח גבי בגשתא ושכינתא אתיא ואשכח ליה גדון אתתשיב כאלו כלתו אשתכחו תמן דהא דא אוריך לון תמן מיד אתתברת עמיה לשכנתא ויתבי בזווגא חד ואשתמודע בהדיה ואותיב ליה בדרגא דצדיק. ואי חד לא אקדים ולא אשתכח תמן מה כתיב (ישעיה ג') מדוע באתי ואין איש. ואין עשרה לא כתיב אלא ואין איש לאתתברא בהדאי למחוי נפאי כמה דאת אמר איש האלהים למחוי בדרגא דצדיק. ולא עוד אלא דאשתמודע בהדיה ושאל עליו אי יומא חד לא אתי אתי כמה דאוקימנא דכתיב (ישעיה ט) מי בקים ירא יי שומע בקול עבדו :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלי קרואת שמע פרק ב'

משערי קדושה ח"ב שער ד'

הקורא למפרע לא יצא בטהרה דברים אמורים בסדר הפסוקים, אבל אם הקדים פרשה לפרשה אף על פי שאינו בשאי אנוי אומר שצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה. קרא פסוק וחד וקראו פעם שניה תרי זה סוגיה. קרא מזה אסת יכפרה בגון שקרא שמע שמע משתקין אותו: קראת סירוגין יצא אפילו שהיה בין סירוג לסירוג כדי לגמור את פלה יצא והוא שיקרא על המדרג. קראת מתנגם דהוא מי שאינו ער ולא נרדם בשניה יצא ובלבד שינהיה ער בפסוק ראשון :

הצאה היא שורש להרבה עבירות אם אין אדם למקום ואם אין אדם להרבה עבירות כי גורם להניק להבירא ולשנאתו ודבר לשון הרע עליו וכאלה כבוד ואם בינו למקום לפני כתיב (משי"ח) וכס דבבד ושבתת את ה' אלהיך. ואמרו כבודינו וקרונם לבבכה כל מי שיש בו נפשות הרוח וקרא תועבה שנאמר (משי"ח) תועבת ה' כל גבה לב. ואמרו בשממת מאן דאית ביה וראוי לגדעו באשירה ואין עפרו נגער ושכינתא מיגלת עליו ושקול בע בר עבודה זרה וכוונת בעיקר וכאלו בא על כל העבירות עליו וכאלו בטהרה להקדוש ברוך הוא שמים וארץ באבדנם אכינו לא נגמרה מדינה של גיהנם וסוף מתעטם ונאסף מן העולם שלא נאמנו ואפילו ידבועם שכל סכמי דורו תנו לפנו בעשבי ששנה ולא הנה פתורתו רופי וקה שונה מאת המשימים פנים לתורה לא נעגש ונמכר מן העולם הנה אקרא מפני

נפשות הרוח

יבין

תרומה יום שני תורה

ענין בקריאת די פסוקים אלו שחם כנגד די מילוי יידי רשם בין להשאר בו תוספת הודח
משבת שעברה

י אבני שתם ואבני מלאים לאפד ולחשן : אבני
כורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא :
ח ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם : ויעבדון מדמי מקדשא
ואשרי שכנתי ביניהון : ט ככל אשר אני מראה אותך
את תבנית המשכן ואת תבנית כלי פליו וכן
תעשו : ס ככל די אנא מחו יתה ית דמות משפנא ונת דמות פל
מנהו וכן תעבדון : י ועשו ארון עצי שמים אמתים
וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו :
ויעבדון ארונא דאצי שטין תרתין אמין ופלגא ארפה ואמתא ופלגא
פתיה ואמתא ופלגא רומה :

רש"י

(י) אבני שהם שטים הולרכו סס לנורך האפוד האמור בואתה תלוה : מלאים .
על סס שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ומוטין האצן סס למלואת הגומא קרויים
אבני מלואים ומקום המושב קרוי משבולת : לאפד ורחשן . אבני הטהרה לאפוד
ואבני המלואים לחשן וחשן ואפוד מפורשים בואתה תלוה והם מיני תכשיט : ח ועשו
לי מקדש . ועשו לשמי בית קדושה : ט ככל אשר אני מראה אותך . (מנחות
כט) כאן את הכנית המשכן . המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה הימנו ועשו לי
מקדש ככל אשר אני מראה אותך : וכן תעשו . (סנהדרין טו שבועות יד) לדורות
אם יאזכר אחד מן הכלים או כשהעשו לי כלי בית עולמים כגון סולחנות ומנורות
וכיורות ומכונות שעשה שלמה כהכנית אלו תעשו אותם (הוספתא שבת נח) ואם לא
היה המקרא מחובר למעלה הימנו לא היה לו לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו והיה
מדבר על עשיית אהל מועד וכליו : י ועשו ארון . כמין ארומת שפויים בלא רגלים
ששים כמין ארגו שקורין איסקרין (שריין שראנק) יושב על שליו :

נביאים מלכים א' ה'

א ויפסלו בני שלמה ובני הירום והגבאים ויבינו העצים
והאבנים לבנות הבית : ופסלו ארדיכלי שלמה וארדיכלי
הירום וארדיכלי אציא ואבניא למבני ביתא : ב וית

בשמונים רש"י

(א) ויפסלו . ויחלבו צהרים : (ב) בחדש זיו . הוא חודש אייר : החדש
השני

תרומה ליום שני מד

בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ
מצרים בשנה הרביעית בחדש זיו הוא החדש השני למלך
שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה : והיה בארבע מאה ותמנין
שנין למפק בני ישראל מארעא דמצרים בשתא רביעתא ברח זיו
ניצניא הוא ירחא הנינא לממלך שלמה על ישראל ובנא ביתא קדם :
ג והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארפו
ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו : וביתא די בנא מלפא
שלמה קדם יי שתין אמין אורפיה ועשרין פותיה ותלתין אמין רומיה :
ד והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארפו על פני
רחב הבית עשר באמה רחבו על פני הבית : ואוקמא על אפי
היכלא דביתא עשרין אמין אורפיה ער אפי פותיא דביתא עשר אמין
פותיא ער אפי ביתא :

רש"י

חשני . ניסן ר"ה למזסים : (ג) על פני . לפני הסיכל ללד מזרח :

כתובים משלי י"ז

א עבד משכיל ימשל בבן מביש ובתוך אהים יחלק נחלת :
עבדא סובלתנא ישתרט בברא מבחתנא ובנית אחי נפליג
יודתתא : ב מצרף רכסך וכור לזחב ובחן לבות יהוה :
צרפא נקי לסאמא וכורא לדחבא ואלקא בדיק לפיא . ג מרע מקשיב
על שפת און שקר מזין על לשון הות : גברא בישא ציית
לספוחתא דעאתא שקרא והעדותא על קישנא דעאתא : ד לעג לרש
חרף עשהו שמח לאיד לא ינקה : דמצדי במספניא מרגיו
לבריה ודחדי דתברא דתבריה לא מוהפי :

רש"י

(א) עבד משכיל . נכונדנאלר על שהשכיל לפסוע ג' פסיעות לכבודו של הקב"ה
משל בישראל שהבישו מעשיהם וחלק נחלתם לעוניהם : (ב) מצרף . הוא כלי שמורפין
בו כסף : בוחן . יודע מחשבותם : (ג) מרע . רשע : מקשיב וגו' . מקבל ל"ה : מזין .
מאזין ושומע : (ד) לאיד . ללדת חבירו :

מישנה שבת פרק י"ט

רבי אליעזר אומר אם לא הביא פלי מערב שבת . מביאו בשבת מנוחה .
ובספנה מכסהו על פי עדים . ועוד אכר רבי אליעזר כורתים עצים
לעשות

ואם לאו צריך למול. במתניתא תנא רבן שמעון בן גמליאל
 אומר קטן המסרבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה
 ואינו נראה מהול צריך למולו ואם לאו אינו צריך למולו. מאי
 בינייהו איכא בינייהו נראה ואינו נראה. תנו רבנן המל אומר
 אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. אבי חנן אומר אשר
 קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו.
 העומדים אומרים בשם שנכנסם לברית כך יכנס לתורה והתורה
 ולמעשים טובים. והמברך אומר אשר קדש ידיו מבטן וחזק
 בשארן שם וצאצאיו חתם באות ברית קדש על כן בשכר
 זאת אל חי חלקנו צוה להציל ידיו שארנו משחת למעו
 בריתו אשר שם בבשרנו. ברוך אתה ה' פורת הברית. המל
 את הגרים אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה.
 והמברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים
 ולהפיק מהם דם ברית. שאמלא דם ברית לא נתקיימו שמים
 וארץ שאמר (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה תקות שמים
 וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' פורת הברית. המל את
 העבדים אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה.
 והמברך אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים
 ולהפיק מהם דם ברית שאמלא דם ברית תקות שמים וארץ
 לא נתקיימו שנאמר (שם) אם לא בריתי יומם ולילה תקות
 שמים וארץ לא שמתי. ברוך אתה ה' פורת הברית.

רש"י

ביניהו נראה ואינו נראה. לשמואל נראה הוא דלן לרין למולו הא נראה
 ולאו נראה לרין. ולמתניהו אינו נראה הוא דלרין הוא נראה ולאו נראה לרין
 לרין: אשר קדש ידיו מבטן. יחזק קרי ידיו על סם אשר אהבת: מבטן -
 דקודם שגולד נתקדש למוטו זו דכתיב אבל שרה אשתך וגו' וכתיב וסקימותי סה
 צריחי אהו סיוט מילה: בשארן: בשם: חוק של מילה: וצאצאיו: ישראל:
 חתם באות. זו של כתיב קדש: צוה להציל ידיו שארנו משחת. מניסוס
 דכתיב גס את כדס כריתך שלחתי אסירך מזור לין מים זו:

כד

זוהר תרומה דף קל"א ע"ב

כד אתי צפרא וצבורא אשתכחו בבי כנישתא בעו לאשתכחא בשירין
 ותושבתן דדוד ויהא אוקימנא דסדורא איהו לאתערא רחימו לעילא
 ונתמא לאתתקנא תקונין ולא תערא חדנה דהא בגין דא לינא מתערי
 לאתערא רחימו וחדנה לעילא באיגון שירין ותושבתן. ומאן דמשפעי
 בבי כנישתא במיקין דחול ווי ליה דאחזי פירודא ווי ליה דגרע מתמנונתא
 ווי ליה דלית ליה חולקא באקהא דישראל דאחזי דהא לית ליה אלהא
 ולא אשתכחא פמן (ולית ליה חולקא ביה) ולא דחיל מניה ואנהיג קלנא
 בתקנא (ס"ו בתקפא) עלאה דלעילא. דהא בשעתא דישראל מסדרי
 בבי כנישתא סדורא דשירין ותושבתן וסדורא דצלותא כדן מתכנשי
 תלת משירין דמלאכי עלאי משירייתא תדא איגון מלאכין קדישין עלאין
 דקא משבתן לקדשא ברוך הוא ביממא בגין דאות אחרנין דקא משבתן
 לקדשא ברוך הוא בליכיא ואחרנין (ס"ו וארין) איגון דקא משבתן לקדשא
 ברוך הוא ואמרין שירין ותושבתן בהדיהו דישראל ביממא. משירייתא
 תנינא איגון מלאכין קדישין דמשבתני בכל קדישה וקדושה דישראל
 מקדשי לתתא. ובשקטנו דיקהון כל איגון דמתערין בכל איגון רקיעין
 (ס"ו היכלין) ביהו צלותא דישראל (דמיושב). משירייתא תליתאה איגון
 עוקמתאן עלאין דקא מתתקני עם מטרוניתא ומתקני קה לאעלא
 קה קמי מלאכא וארין איגון משירין עלאין על בלהו. וכלהו מתתקני
 בסדורא דישראל דמתתקני לתתא באיגון שירין ותושבתן ובההיא צלותא
 דקא כצרו ישראל כיון דארין תלת משירין מודמנין כדן. ישראל פתחי
 שירתא וזמרי קמי מאריהון. ובהיא משירייתא תדא די ממנא לשבתא
 למאריהון ביממא אודמן עליהו וזמרי עמהון בתדא ואיגון שבחי דדוד
 מקבא ויהא אוקימנא מלי:

מוסר

יוסף דחק

הלכה פסוקה

מסערו קדושה ח"ב שער ד'
 תגאה באלו דחוקרנלי השכינה ומסמלקת
 מן העולם ואומרת אין אני והוא
 יכוזין דדור ודור בעולם ומורד על מלכות
 שמים ומתעשה גמולתו של סנה מלכו
 המכבדים בקדוש ברוך הוא שאמר בו
 (תהלים ע"ג) ה' מלך גאות לבש ובמה ותגאה
 האדם וקיותו משה סרוקה ויצירתו כדם
 גדה וקמיו טנוף וסרחון ואמר מותו רפה
 והילעה

הלכה פסוקה
 חרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב
 * ספק קבא קריאת שמע ספק לא קבא
 חזר וקורא ומברך לפניו ולא תבית
 אכל אם ידע שקרא ונספק לו אם בכה
 לפניו ולא תבית או לא בכה אינו חוזר
 ומברך קרא וטעה יחזור למקום שטעה
 געבם ממנו בין פרשה לקרשה ואינו יודע
 אי זו פרשה השלים ואי זו צריך להתחיל
 חזר לקרשה ראשונה שהיא ואחריה את

ה' אלהיך וגומר: י טעה באמצע הפרק ואינו יודע להיכן פסק חומר לראש הפרק. ויהיה ליהנות. אמנם הענין והשפלות דעה קורא וכתבתם ואינו יודע אם הוא בדיקתם של שמע או בדיקתם שפיהוהו עליו השלום רבן אשר כל הנביאים בתורה ואם שמע חזר ודיקתם של שמע. ואם נסתפק לו אחר שקרא למען ורבו ומיכם אינו חזר שער וקרא לשוננו הוא הלכה: מרומ ויורד לשכון אצל השפלים שגאמר (ישעי ג'ו) מרומ וקדוש אשכון ואת יפא ושפל רוח וכתוב (תהלים ל"ו) קרוב ה' לנשפרי קב וכתוב (ס"ו) מן יגוד באהבה וגומר (ס"ו) נבנה בענינו נמאס:

תרומה יום שלישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה' ראשונה דשם בין להשאר בו חוספת נפש משבת שעברה:

יא וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב: ותחפי יתה דהב דכי מנו ומכרא תחפנה ותעבד עזותי זיר דדהב סחור סחור: יב ויצקת לו ארבע טבעת זהב ונתתה על ארבע פעמתיו ושתי טבעת על צלעו האחת ושתי טבעת על צלעו השנית: ותתיה זה ארבע עוקן דדהב ותתן על ארבע זנותה ותתין עוקן על סמרה

תניחא רש"י

(יא) מבית ומחוץ תצפנו. (יומא עב) ג' ארמות עשה בללאל ב' של זהב וא' של עז וד' כתלים ושולים לכל א' ופתוחים מלמעלה נתן של עז בחוך של זהב ושל זהב בחוך של עז וחפה שפתו העליונה בזהב נמלא מלופה מבית ומחוץ (שם תנחו' שמוטרה): זר זהב. כמין כתר מוקף לו סביב למעלה משפתו שעשה הארון החילון גבוה מן הפנימי עד שעלה למול עובי הכפורת ולמעלה הימנו משאו וכשהכפורת סוכב על עובי הכתלים עולה הזר למעלה מכל עובי הכפורת כל שהוא והוא סימן לכתר תורה: (יב) ויצקת. ל' התכה כתרוממו: פעמתיו. כתרוממו זויתיה. וזויות העליונות סמוך לכפרת היו כחומים שהם מכאן ושמים מכאן לרחבו של ארון והבדים נתונים בהם וארכו של ארון מפסיק בין הבדים אמתים וחל' בין בד לבד שהיו שני ב' אהנושאים את הארון מהלכין ביניהם וכן מפורסם במנחות בפי' שתי הלחם: ושתי טבעות עז צדעיו האחת. הן הן הד' טבעות שבתחלת המקרא ופירש לך הכן היו והיו"ו זו יסירה היא ופתרוננו כמו שתי טבעות ויש לך ליטבה כן וסתי מן הטבעות האלו

על

תחפית: יג ועשית בדי עצי שטים וצפית אתם זהב: ותעבד ארתי דאעי שמיין ותחפי יתהוין דהבא: יד והבאת את הברדים בטבעת על צלעת הארון לשאת את הארון בהם: ותעל ית ארתיא בעזקתא על סמרי ארזא לממל ית ארזא בהוין: טו בטבעת הארון יהיו הברדים לא יסרו ממנו: בעזקתא דארזא יהוין ארתיא לא יעדון מנה:

רש"י

על ללעו האחס: צדעו. לדו: (יג) בדי. מוטות: (מז) לא יסרו ממנו (יומא ס"ו) לעולם:

נביאים מלכים א' ה'

א ויעש לבית חלוני שקפים אטמים: ועבד לביתא ביון פתיחן מלגיו וסתמין מלברא ותפין בלונמא בית אנתת רישו שריות ארזא: ב ויבן על קיר הבית יצוע סביב את קירות הבית סביב להיכל ודדביר ויעש צלעות סביב: ובנא עד פתלי ביתא זיוא סחור סחור דהיכלא ולבית כפורי ועבד מחיצא סחור סחור: ג חיצוע התחתנה חמש באמה רחבה והתיכנה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה פי מגרעות נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחו בקירות הבית: מחיצתא ארעיתא חמש אמין פותיה ומציעתא שית אמין פותיה ותליתיתא שבע אמין פותיה ארי נפקתא עבד לביתא סחור סחור לברא מן מחיצא למחוי רישו שריתא נחיון עד זיוא ולא יהוין שריתא מעברין בכתלי ביתא: ד והבית בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא ינשמע בבית בהבנתו: וביתא באתבניויתיה

אבנין

רש"י

חיצוע קרי

(א) שקופים. לשון רחם שקופים פתוחים בחוך: אטומים. קלרים מצפנים להראות שאינו נרדף לאורה: (ב) יציע. חדר' עשה סביב לג' רוחות ובכל רוח ג' זה על זה: (ג) מגרעו'. עשה לבית סביב חולה כשעלה כותל הסיכל ה' אמות למזבה התא גרע את עוביו וכנס אמה לפנים והניח על אותה כניסה ראשי קורות עליות התא וכן לתא האמלעו: דברתי אחו בקירות. דרך נקבים בקירות הבית שמקלקל החומה: (ד) מסע. כמו שהסיעו מהר:

התיכונה

תרומה ליום שלישי

אבנין שלמין ממקם אתבני וארוכין והזילין כל מן דבריה לא אשתמע
בביתא באתבניוניה: ה פתח הצלע התיכנה אל פתח הבית
הימנית ובלולים יעלו על התיכנה ומן התיכנה אל
השלישים: תרעא דמחצתא ארעיתא פתח לעבר ביתא מימנא
ובמספתא סלקון מן ארעיתא לעיליתא באורח מציעתא:

רש"י

(ה) התיכונה. הסמחוסה: וברולים. כל"א שווינדיל סמיג: עד התיכונה.
האמלטים:

כתובים משלי י"ז

א עמרת זמנים בני בנים ותפארת בנים אבותם: פדילא דסבי
בני בניא ושיכחוריהון דבניא אבתיהון: ב לא נאווה לנבל
שפת יתר אף פילגדיב שפת שקר: א יא למפשא שפוחתא
יתירתא אף לא לשליטא שפוחתא דשקרא: ג אבן יתן השחר
בעיני בעליו אל כל אשר יפנה ישכיל: א יפא דשוחדא חסידא
היא באפי מן דשקיל לה לה לבד אתר דמתפני שיכודא: ד מכסה פשע
מבקש אהבה ושנה בדבר מפריד אלוף: דמכסי הוכה בעי
רחימיתא ודשני מלתא מפרק רחמא: ה תחת גערה במבין מהכות
כסיל מאה: עאלא בעתא במאן דמתפנין טב מן דממחי לסכרא
מאה חומרין:

רש"י

(א) בני בנים. כשהולכין בדרך טובה: (ב) שפת יתר. דברי גאווה: אף בני.
כל סכן בטוח שחדש שחדש להקדוש ברוך הוא בדברים וטב לו:
(ג) ישכיל. ילליח: (ד) מכסה פשע. שחטא איס לאיס: ושונה בדבר.
שומר איבה ומזכירו מפריד ממנו אלופו של עולם: (ה) תחת גערה במבין.
הכנעת גערה נכרת במבין יותר ממאה מכות שמכין את הכסיל:

משנה כתובות פרק ג'

אלו גערות שיש להן קנס. הבא על המזוורת. ועל הנתינה. ועל הכותנת.
הבא על הנתינה. ועל השבועה ועל השפחה. שנפדו ושתתירו
ושנשתחררו. פחותות מבנות שרש שנים ויום אהד. הבא על אחותו. ועל

אחות

ברטנורא

פרק ג אלו גערות שאע"פ שהן פסולות: יש להן קנס. אם אדם אחת מהן נותן
לאיבה ב' כסף: הנתינה. מן הגבעונים ועל שם שנתנס יהוסע חוטבי עטים
וביארבי

תרומה ליום שלישי

מח

אחות אביו. ועל אחות אמו. ועל אחות אשתו. ועל אשת אחיו. ועל
אשת אחי אביו. ועל הנדה. יש להן קנס. אף על פי שהן בהכרת אין בהן
מיתת בית דין: ואלו שאין להן קנס. הבא על הנתינה ועל השבועה.
ועל השפחה שנפדו ושתתירו ושתתחררו. יתירות על בנות שרש שנים
ויום אהד. רבי יהודה אומר שבועה שנפדית חרי היא בקרשיתה. אף על פי
שנפדוה. הבא על בתו. ועל בת בתו. ועל בת בנו. ועל בת אשתו. ועל
בת בנה. ועל בת בתה. אין להן קנס. מפני שמתחייב בגופשו. שמתתו
בידי בית דין. וכל המתחייב בגופשו אינו משלם ממון. שנאמר ולא יהיה
אסון ענוש יענוש: ג גערה שנתארסה ונתגרשה. רבי יוסי הגלילי אומר אין
לה קנס. רבי עקיבא אומר יש לה קנס וקנסה לעצמה: ד המפתה נותן
שלישה דברים. האונם ארבעה. המפתה נותן בולשת ופנס וקנס. מוסף
עליו האונם. שנותן את הצער. מה בין אונם למפתה. האונם נותן
את הצער. המפתה אינו נותן את הצער. האונם נותן מיד.
והמפתה לכשיצא. האונם שותה בעציו. והמפתה אם רצה
להוציא מוציא: ה פיצד שותה בעציו. אפילו היא חגרת. אפילו היא
סימא. ואפילו היא מבת שחין. נמצא בה דבר ערוה. או שאינה ראויה
לבא בישראל. אינו רשאי לקומה. שנאמר ולו תהיה לאשה אשה הראויה
לו: י יתומה שנתארסה ונתגרשה. רבי ארעור אומר המפתה פטור.

האונם

ברטנורא

זשאלו מים נקראים נתינים וסס אסורים לצוא בקסל: ועל הכותנת. הלא תגל סכר טחיס נרי
אריות סס וכעכו"ס סס חסונים: פחותות מבת שלש שנים. דנחוקה בתולות קן שאע"פ
סנבעלו נשים או נניות בתולין חורים: ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו. שנתקדסה
לא' מהן ונתגרסה מן האירוסין ועדיין בחולה היא: שאע"פ שהן בהכרת אין בהן מיתת בית
דין. וכתיב אינו פטור מן התשלומין. וה"מ שלא היתה סס התראה אבל אם היתה סס התראה
פטור מן הקנס דקיי"ל כל חייבי כריתות סהתרו בסקן לוקן ואין אדם לוקם ומסלם: ב יתירות על
בנות שלש שנים. דכיון דראויות לביאה נחוקה הסקר בן ונבעלות נניות וסכונים נשניות:
הרי היא בקדושתה. ואינה נחוקה בעולם אע"פ שנסנית כשהיא גדולה ואין הלכה כר' יוסף: ולא
יהיה אסון ענוש יענוש. הלא אם יכיה אסון בא' מב' אלו האנשים המריבין שכתב אחד מהן לא יענש
הסורג נמנון סכרי הוא חייב מיתה בית דין כיון סהרגו לזה. ואין ספרס בעצירה שחייבין עליו
מיתה בית דין בין שנגז' למויד לעולם פטור מתשלומין אבל בעצירה שחייבין עליו כרת או מלקות
אינו פטור מן התשלומין עד שיכיה סס עדים וסתרסה וילקם ואו אינו מסלם: ג רבי יוסי הגלילי
אומר אין לה קנס. דאמר קרא אשר לא אורסה הו אורסה פ"א טוב אין לס קנס: ד עקיבא
אומר יש לה קנס וקנסה לעצמה. דדרשין אשר לא אורסה לאיבה סו אורסה לעמה והלכס
כר"ע: ד האונם נותן את הצער. שאינו דומה נבעלת באונם לנבעלת נרעון: המפותה. אין
לס צער סכרי נאמר עיניו בתורה אלל אונם ולא נאמר עיניו. אלל מסותס: האונם נותן מיד.
לאיבה אע"פ סכנסס: לכשיצא. כלומר כשלא יכנס סחס יכנס אינו נותן קנס כדכתיב מהר
ימכרנה ואס מאן ימאן כסף יסקול. אלל נבי אונם כתיב ונתן ל' כסף ולו תהיה לאשה: שותה
בעציו. כגלי מאוס סנחר בו כלומר על כרתו יסאס: ה מוכת שחין. מנורעת: י יתומה
שנתארסה ונתגרשה האונם חייב והמפתה פטור. דכיון דיתומס היא וקנסס סלס סו סו סו
אחילתס

והאונם חייב: ו איתו בושת הפל לפי המביש והסתפיש. פנים רואין אותה כאלו היא שפחה נמכרת כמה היתה יפה וכמה היא יפה קנים שוה בכך אדם וכל שיש לו קצפה מן התורה שוה בכך אדם: ה כל מקום שיש סכר אין קנים וכל מקום שיש קנים אין סכר. קמנה יש לה סכר ואין לה קנים. נערה יש לה קנים ואין לה סכר. הבוגרת אין לה לא סכר ולא קנים: ה האומר פתיתי את פתו של פלוני. משלים בושת ופנים על פי עצמו ואינו משלים קנים האומר גנבתי ומבחתתי ומכרתתי. משלים את תקונו על פי עצמו ואינו משלים תשלומי כסף ותשלומי ארבעה וחמשה. המית שוריו את פלוני או שורו של פלוני. חרי זה משלים על פי עצמו. המית שוריו עבדו של פלוני אינו משלים על פי עצמו. זה הפל. כל המשלים יתר על מה שהזיק אינו משלים על פי עצמו:

ברטנורא

אחילתי גביה דמדעתה נתפתה לו ופטור. ולא יתומה כלכד אלא כל נערה שנתארכה ונתגרסה אונם חייב ומפתה פטור כיתומה דהא קנסה לעלמה כדקאמר ר' עקיבא לעיל וכן הלכה: ז הכל לפי המבייש. אדם בינוני המבייש בשתו קשה מאדס בזוי ומאדס חסוד כך מלאתי בפירושי רבותי וכו' החובל מלאתי דאדס קל שביום בושתו מרובה וכן עיקר: והמתבייש. לפי השיבוטו בשתו: כאלו היא שפחה. אומדן כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בחולה לשפחה בעולה להשיאה לעבדו טעם לרבו קורת רוח הימנו ונגמ' פרוץ מגלן דנותן בושת ופנים ולער אימא נ' כסף אמר רחמנא לכל מיילי ומתרחן אמר קרא ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה נ' כסף הנאת שכובה לכד היא נ' כסף חוץ מהבזות והפגם והזער: ח כל מקום שיש מבר. לאב בבתו דהיינו בקטנותה: אין לו בה קנים. דאין קנים לקטנה ולית הלכתא כהא מתני' דהא מתני' ר' מאיר היא דאמר קטנה אין לה קנים אבל חכמים אומרים קטנה יש לה קנים והלכה כחכמים. וקטנה לענין זה היא מבת ג' עד בת י"ב שנה ויום א' והביא ב' שערות: וכו' מ שיש קנים. משהיא נערה. והוא כשתהי' בת י"ב שנה ויום א' והביאה ב' שערות שזו יש לה קנים: אין מבר. שאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה: הבוגרת מבת י"ב שנה וששה חדשים ויום א' והביאה ב' שערות היא הנקראת בוגרת ואין אביה יכול למוכרה ואין לה קנים: ט האומר פתיתי את בתו של פלוני. לא מבעיא האומר אנסתי שאינו פוגם אותה כל כך שאין לעו של אנסה גדול כל כך דפשיעא דמשלם בושת ופנים ע"פ עלמו אלא חפי' האומר פתיתי דפגים לה טפי שלעו של משותה גדול וסד"א דלא מהימני' ליה להחזיק הלעו קמ"ל דיתנה לה לדירה להחזיק הלעו כדי להשתכר הממון: ואינו משלים קנים. דמודה בקנס פטור דאיק אשר ירשיעון אלהים פרט למרשיע א"ע: המית שוריו את פלוני. והריני חייב ככופר: משלם ע"פ עצמו. דקסבר כופר ממונא: עבדו של פלוני. והריני חייב ל' סלע: פטור. דקנס נינהו ששפי' אינו שזה סלע נותן ל':

גמרא כתובות דף ל"ט ע"ב

האונם נותן מיד המפתה לבשויציא וכולי. רבשויציא אשתו היא. אמר אביי אימא לבשלא יכנום. תניא נמי הכי רבי רש"י אשתו היא. וכי אשתו היא כבר דקאמר לכשילויא: לבשלא יכנום. שתמאן היא או

אף על פי שאמרו המפתה נותן לבשלא יכנום בושת ופגם נותן מיד. ואחד האונם ואחד המפתה בין היא ובין אביה יכולין לעכב. בשלמא מפתה כתיב (שמות כ"ב) אם מאן ימאן אביה אין לי אלא אביה היא עצמה מנין תלמוד לומר ימאן מכל מקום. אלא אונם בשלמא איהי כתיב (דברים כ"ב) וכו' תהיה מדעתה אלא אביה מנין. אמר אביי שגא יהא חומא נשכר. רבא אמר קל וחומר ומה מפתה שלא עבר אלא ער דעת אביה בלבד בין היא ובין אביה יכולים לעכב אונם שעבר על דעת אביה ועל דעת עצמה לא כל שכן. רבא לא אמר באביי מנין דקא משלים קנים לאו חומא נשכר הוא. אביי לא אמר כרבא מפתה דאיהו מצי מעעבב אביה נמי מצי מעעבב. אונם דאיהו לא מצי מעעבב אביה נמי לא מצי מעעבב. תניא אידך אף על פי שאמרו אונם נותן מיד בשויציא הוא אין לה עריו פלום. בשויציא מי מצי מפיק לה. אימא בשותוציא היא אין לה עריו פלום. מת יצא פסק קנסה בכתובתה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר יש לה פתובה מנה. במאי קמיפלגי רבנן סברי מעמא מאי תקינו רבנן פתובה פדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצי מפיק לה. ורבי יוסי ברבי יהודה סבר הא נמי מצער קה עד דאמרה היא לא בעינא קד:

רש"י

או אביה או המפתה עלמו: יבורין לעכב. שלא יכניסנה: תהיה. משמע היא מהוה את עלמה לו: מצי מעעבב. שאם רוצה אינו כופר כדאמרי' לקמן ימהרנה לו מדעתו: אביה נמי לא מצי מעעבב. אי לאו שלא יהא חומא נשכר: אף ער פי שאמרו אונם נותן מיד בשויציאנה אין לה עליו כדום. ולא אמרינן אין קנסה תחת כתובתה שהרי לאביה נותן מיד אלא כסף קנסה היא לכתובה וכן אם מת ילא כסף קנסה בכתובתה: מי מצי מפיק לה. לא יוכל לשלח כתיב: כשתצא היא. אם ילח מהלכה וסבעה הימנו נט: מעמא מאי תקינו רבנן כתובה. לשאר נשים:

זוהר תרומה דף קל"א ע"א

במהוה זמנא דמסיימי. ישראל שבתו דאינון תושבתון דדוד גדון תושבתתא דשירתא

תרומה ליום רביעי

י וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם כָּרָבִים זָהָב מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם
מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת: וְתַעֲבֹד תִּהְיוּ כְרוּבֵין דְּדָהָב נְגִיד תַעֲבֹד
וְיִהְיוּ מִתְּהִיִן סְמָרֵי כַפֹּרֶת: יט וְעִשֶׂה כְרוֹב אֶחָד מִקְצֵה
מִזֶּה וּכְרוֹב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה מִן הַכַּפֹּרֶת תַעֲשֶׂוּ
אֶת־הַכָּרָבִים עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו: ועבד כרובא חד מסמרא
מבא וכרובא חד מסמרא מבא מן כפרתא תעבדון ית כרובא על
תהין סמרהי: כ ויהיו הכרבים פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַל
סְבָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־
אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכָּרָבִים: ויהיו כרובא פריסן
בדפיהון לעלא מטלון בגדפיהון על כפרתא ואפיהון חד דקבל חד דקבל
כפרתא יהיו אפי כרובא: כא ונתת את־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֶן
מִלְמַעְלָה וְאֶל־הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדוּת אֲשֶׁר אִתְּךָ
אֵלֶיךָ: ונתן ית כפרתא על ארונא מלעלא ובארונא נתן ית
סהדוּתא די איתן קד:

רש"י

רבותינו שהיה עוביה טפח (סוכה ה): (יח) כרובים. דמות פרנץ תינוק להס: מקשה
תעשה. שלא תעס בפני עלמס ותחברס בראשי הכפרת לאחר עשייתם כמעשה
לורפים שקורין סולדירי"ץ אלא הטיל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפרת והנה צפטיס
וצקורנס באמלע וראשין בולטין למעלה ולייר הכרובים צבליטת קלותיו: מקשה.
סמרי"ץ בלעז (געהאמערט). כמו (דניאל ה' ו') דא לרא נקסן: קצות הכפרת.
ראשי הכפרת: (יט) ועשה כרוב אחד מקצה. שלא תאמר שנים כרובים לכל קלה
וקלה לכך הולך לפרס כרוב אחד מקלה מזה: מן הכפרת. עלמה תעשה את
הכרובים זהו פירושו של מקשה תעשה אותם שלא תעס בפני עלמס ותחברס לכפרת:
(כ) פרשי כנפים שלא תעשה כנפיהם שוכבים אלא פרושים ונבוסים למעלה אלא
ראשיהם שיהא י' טפחים בחלל שבין הכנפים לכפרת כדאיתא בסוכה (דף ה):
(כא) ואל הארן נתן את העדות. לא ידעתי למה נכפל שהרי כבר נאמר ונתת
אל הארון את העדות. ויש לומר שבא ללמד שבטעוהו ארון לבדו בלא כפרת יתן תחלה
העדות לחוכו ואח"כ יתן את הכפרת עליו וכן מלינו כשהקיס את המסכן נאמר
(שמות מ) ויתן את העדות אל הארן ואח"כ ויתן את הכפרת על הארן מלמעלה:

ויבן

תרומה ליום רביעי

נא

נביאים מלכים א' ו'

וַיִּבֶן אֶת־הַחֲבִית וַיְכַלְהוּ וַיִּסְפְּן אֶת־הַחֲבִית גְּבִים וּשְׂדֵרֹת
בְּאֲרוֹזִים: וּבָנָא ית ביתא ושכרליה ומגיל ית ביתא כהנתאבין
ועידא מנהון סדרא דריכפת רישי שריתא ארוזא: וַיִּבֶן אֶת־
הַיָּצוֹעַ עַל־כָּל־הַחֲבִית חָמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיַּאֲחֶז אֶת־הַחֲבִית
בְּעֵצֵי אֲרוֹזִים: וּבָנָא ית תיקא על כל ביתא חמש אמון רומה ומגיל
ית ביתא באעי ארוזא: ג ויהי דבר־יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר:
וְהוּא פִתְגָם נְבוֹאָה מִן קָדֶם י' עִם שְׁלֹמֹה לְמִימְר: ד הַחֲבִית הַזֹּאת אֲשֶׁר־
אֵתָּה בָנִיתָ אִם־תִּלְוֶךָ בַּחֲקָתִי וְאֵת־מִשְׁפָּחִי תַעֲשֶׂה וּשְׂמֵרֹת אֶת־
כָּל־מִצְוֹתַי לֹלֶכֶת בָּהֶם וְהִקְמַתִּי אֶת־דְּבָרִי אֲתָךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
אֵלֶיךָ: בֵּיתָא תְהִי די את בני אם תתק בְּקִימֵי וית דיני
תעבד ותשר ית כל פקודי למתק בהון ואקים ית פתגמי עמך די מליכית
עם דוד אבוק: ה וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת־עַמִּי
יִשְׂרָאֵל: וְאֲשֶׁר־יִשְׁכְּנֵנִי בְּנוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲרַחֵק ית עמי יִשְׂרָאֵל:
וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־הַחֲבִית וַיְכַלְהוּ: וּבָנָא שְׁלֹמֹה ית ביתא ושכרליה:

* ויצע קרי

רש"י

(א) ויספון. לטון כסוי תקרה: גבים. כמו כיפות: ושדרות. שורות: (ב)
ויאחז את הבית. הוא הגג העליון והוא תקרת העלייה:

כתובים משלי י"ז

אֵךְ מְרִי יִבְקֹשׁ־רַע וּמִלֶּאֱךָ אֲכֹזֵרִי יִשְׁלַח־בּוֹ: בְּרַם גִּבְרָא
מְרִידָא בְּעֵי בִשְׂתָא וּמִלֶּאֱכָא נִכְזָרִיא יִשְׁתַּדֵּר עֵקֶיה: ג פְּגוֹשׁ דָּב
שְׁבוֹר בְּאִישׁ וְאֶל־כְּסִיר בְּאוֹרְתוֹ: פְּגִיעַ דוֹב וּרְתִיתָא בְּגִבְרָא חֲפִימָא
לֹא מְתוּעַ וּסְבָלָא בְּשִׁמְיוֹתָהּ נִפְר: ג מִשִּׁיב רָעָה תַחַת מַזְבֵּחַ לֹא־
תִּמְוֶשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ: דְּפָרִיעַ בִּישְׂתָא חֲלָף מִבְּתָא לֹא תִפְסֹק בִּישְׂתָא
מִן בֵּיתָהּ: ד פּוֹמֵר מִיָּם רֵאשִׁית מְדוֹן וּלְפָנָי הַתְּגַלַּע הַרִיב נְמוֹשׁ:
אֲשִׁיד דְּמָא חִיף מִיָּא מְגַרִי תְגַרִי וְקָדֶם מְרִיא מְסַעֵי דִינָא: ה מְצַדִּיק

* תמוש קרי

רש"י

רשע

(א) אך מרי מו שכל דבריו מרי: (ב) פגוש דוב שכור. טוב לאדם שיפגע
בו דוב משכל ואל יפגע בו כסיל: (ד) פומר מים וגו' המתחיל במריבה הוא
כפוסח נקב בגדרי אמת המים: ולפני התגלע. קודם שמתגלע חרפתך: נמוש
אם

תרומה ליום רביעי

רשע ומרשיע צדיק תועבת יהוה גמלי שניהם : דמזיב לרשיעא
ומחייב לצדיקא מרתקתה דאלהא אף תרגוהו : ו למת יתה מתיר ביד
בסיל לקנות חכמה ולב אין : למה דין אזלא ליה תירוותא למקלא
דלית ליה לביה וחכמתא :

רש"י

אם הריב : (ו) לקנות חכמה. ללמוד תורה : ולב אין. ואין בלבו לקיימה :

משנה בבא מציעא פרק ט'

המקבל שדה מתבירו. מקום שנהגו לקצור יקצור. לעקור יעקור. לחרוש
אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה. בשם שחולקין ביהו כד חולקין בזמורות ובקנים
וחולקין בתבן ובקש. בשם שחולקין ביהו כד חולקין בזמורות ובקנים
ושניהם מספקין את הקנים : המקבל שדה מתבירו. והיא בית השלחין
או בית האילן. יבש המעין. ונקצין האילן אינו מנכה לו מן חפורו. אם
אמר לו חבור די שדה בית השלחין זה. או שדה בית האילן זה. יבש
המעין ונקצין האילן מנכה לו מן חפורו : המקבל שדה מתבירו
והובירה שמין אותה כמה ראויה לעשות ונותן לו. שפך כותב לו. אם
אוביר ולא אעביר אשלים במיטבא : המקבל שדה מתבירו ולא רצה
לנכש. ואמר לו מה איכפת לך. הואיל ואני נותן לך חבורך. אין שומעין
לו מפני שובל לו. למחר אתה יוצא ממנה ומעלה לפני עשבים :
ה המקבל שדה מתבירו ולא עשתה. אם יש בה פדי להעמיד פרי חייב
לטיפל בה. אמר רבי יהודה מה קצבה בפרי. אלא אם יש בה פדי נפילה :

המקבל

ברטנורא

פרק ט המקבל שדה. באריות למחלה ולגלים ולרביע או בחכירות כך וכך כורין לשנה :
לחרוש אחריו. אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שריסי של עשבים רעים
שבו זימותו : בקנים. המעמידים את הנפנים : ושניהם מספקים את הקנים. מ"ט קאמר מ"ט
חולקים בקנים לפי שניהם מספקים את הקנים - החדשים ככל שנה : ב בית השלחין. קרקע
יבשה שאין די לה מני גשמים : או בית האילן. וכשביל האילן הוא חביבה על הארץ שנוטל חלק
בפירות בלא תורה : יבש המעין. שנה שממו מעין אותה : מן חפורו. אם קבלה בחכירות כך
וכך כורין לשנה דמטיקרא לא גלי דעתו דמשום מעין או אילן עפי ליה בחכירותו : חבור לי בית
השלחין זו. גלי דעתיה דכשביל שהיא בית השלחין עפי ליה וחכרה ממנו : המקבל
שדה. למחלה לשלים ולרביע : והובירה. שלא חרש בה ולא זרעה : אם אוביר. אעשה בורה :
ולא אעביר. ולא אעשה בה פעולה הראויה לה : אשלים במיטבא. כפי מה שהיתה ראויה לעשות
אם היתה חרושה וזרועה כראוי : ד ולא רצה לנכש. לנקות התבואה מעשבים רעים שמהימים
כה הקרקע ומעבדין התבואה מלעלות : מה איכפת לך. אם יחסר חלקי. שהעשבים מכחישין העגלים
אחין לך חסוך כך וכך כורין שפסקתי עמך : המקבל שדה מחבורו. למחלה לשלים ולרביע
כארים : ולא עשתה. תבואה אלא מעט ובה לו הארץ לנועט מלחמסק בה עוד שאין בה כדי
טרחה : אם יש בה כדי. לעשות מתבואתה : כרי. שיש בו כדי לכסות כרחה שוריים בה התבואה
והוא קרוב לשמים : חייב לטפל בה. כע"כ : מה קצבה בכרי. אין קצבה זו ראויה שיהיה

דה

תרומה ליום רביעי

נב

המקבל שדה מתבירו ואכלה חנב או נשדפה. אם מפת מדינה היא
מנכה לו מן חפורו. אם אינה מפת מדינה אין מנכה לו מן חפורו. רבי
יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות. בין כך ובין כך אינו מנכה לו
מחפורו : המקבל שדה מתבירו בעשרה פור חטים לשנה לקנה נותן
לו מתוכה. היו חפיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח לך מן השוק. אלא
נותן לו מתוכה : המקבל שדה מתבירו לזרעה ישעורים לא יזרעה
חטים. חטים יזרעה ישעורים. רבן שמעון בן גמליאל אומר. תבואה לא
יזרעה קמנית. קמנית יזרעה תבואה. רבן שמעון בן גמליאל אומר :
המקבל שדה מתבירו לשנים מועטות לא יזרעה פשתן. ואין לו
בקורת שקמה. קבלה הימנו לשבע שנים. שנה ראשונה יזרעה פשתן
ויש לו בקורת שקמה : המקבל שדה מתבירו לשבע שנים בשבע מאות
זו השביעית מן המגן. קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זו. אין
השביעית מן המגן : יא שכיר יום גובה כל הלילה. שכיר לילה גובה כל
היום. שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה. שכיר שבת. שכיר חודש.
שכיר שנה. שכיר שבע. יצא ביום גובה כל היום. יצא בלילה גובה כל
הלילה וכל היום : יא אחד שכר אדם. ואחד שכר בהמה. ואחד שכר

כלים

ברטנורא

שדה גדולה כשיעור כרי ושדה קטנה כשיעור כרי ואינו דומה טפולה של שדה גדולה לטפולה של
שדה קטנה : אלא אם יש בה כרי נפילה. כלומר כשיעור מה שזרע בה חייב לטפל בה ואין
מנכה כרי : המקבל שדה. בחכירות כך וכך כורין : מכת מדינה. שכלה חנב או נשדפה
רוב שדות של אותה מדינה או אותה בקעה : אינו מנכה. דאמר לו מולך גרם : בין כך ובין
כך. אפי' הוא מכת מדינה : אינו מנכה. שעל המעות לא נגזרה גזרה : ולקחה. שהיו החטים
שדופות : נותן לו. עשרה כורים שפסק עמו מחטים שדופות הללו ולא מני היאך למימר ליה חטים
יפות קא בעינא מיך : המקבל שדה מחבורו לזרעה ישעורים. בחכירות כך וכך שיעורים
או חטים או מעות : לא יזרעה חטים. שהחטים מכחישין הקרקע ויחר מן השעורים : רשבי
אומר. שקשה לקרקע כשזרעים אותה שנה ממין זה ושנה ממין אחר. ולענין פסק הלכה הכל לפי
הקרקע ולפי המקום אם התנה עמו בדבר שמכחישין הקרקע מעט אינו יכול לשנות ולזרוע דבר שמכחישי
הרבה ואיפכא שרי : לשנים מועטות. פחות מ' שנים : לא יזרעה פשתן. שזרע פשתן
מכחישין הארץ הרבה ושרשיו נשארים בקרקע עד שבע שנים : ואין לו בקורת שקמה. עין תאנה
של יער הוא וקולאיש ענפיו לקורות הכנין והם חוזרים וגדלי' ופחות משבע שנים אינן נעשות קורות
הלך קבלה לפחות מ' שנים לא יקח קורות שבה דלא אדעתא דקורות כחית דבשמי' מועטות אינם
חוזרים לקורות אבל קבלה לשבע שנים שנה ראשונה זרעה פשתן. וקולן שקמה שנה : יא שכיר יום
גובה כל הלילה. שלאחריו. שנאמר לא תלון פעולת שכיר אהך עד בוקר. ואי אפשר לומר שכשכיר
לילה הכתוב מדבר שהרי אין שכירות משתלמת אלא בסופה דכתיב כשכיר שנה בשנה ודרשינן
מניה שכירות של שנה זו משתלמת בתחלה שנה אחרת אלא במשכב ליה לשכיר יום עד שקיעת
החמה וכי כתיב לא תבא ע"כ בשכיר לילה תוקמיה שנתעבד לו לבוקר משכב שכירתו וכן לא
תלך מני לא תוקמיה בשכיר לילה דהא לא משתעבד ליה עד הבוקר : שכיר שעות גובה כל
היום וכל הלילה. הכי קאמר שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות לילה גובה כל הלילה :
שכיר שבע. שמיטה : יצא ביום. שכלתה שכירתו בנקר או ביום : גובה כל היום. וכיון
ששקשה חמה עובר עליו : יצא בלילה. שכלתה שכירתו בלילה : גובה כל היום וכל הלילה. דכיון

דמשל

תרומה ליום רביעי

בלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בו משום לא תלין בעלת שכיר אתה עד בקר אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו המכהו אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו שכיר בזמנו נשבע ונזמל עבר זמנו אינו נשבע ונזמל אם יש עדים שתבעו (הר"י) זה נשבע ונזמל גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין בעלת שכיר אתה עד בקר יי המורה את חבריו לא ימשכנו אלא בבית דין ולא יכנס לביתו לפול משכנו שנאמר בחוץ תעמוד היו לו שני בלים נזמל אחד ומניח אחד ומחזיר את חבר בליקה ואת המחרישה ביום ואם מת אינו מחזיר לירשיו רבן שמעון בן גמליאל אומר אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלישים יום וליהן מוכרן בבית דין אלקנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין ממשכנן אותה שנאמר ולא תחבול בגד אלקנה החובל את הריחים עובר בלא תעשה ותיב משום שני בלים שנאמר לא יחבול ריחים ורכב ולא ריחים ורכב בלבד אמרו אלא כל דבר שעושין בו אוכל גפוש שנאמר כי גפוש הוא חובל:

ברטנורא

דמשלם פעולתו משתתק הו"ל שכיר לילה ואינו עובר עליו בכקר עד למחרת כשקיעת החמה יב אחד שכר בהמה וא' שכר בלים דכתיב לא תלין פעולת שכיר אתך כל שפעולתו אתך ואפילו בהמה וכלים: לא תבעו אינו עובר עליו דכתיב אתך לדעתך ולא מדעתך: המחנהו נתקו מאלו והעמידו אלל חנוני ואמר לו תן לפועל זה כדינך פירות ואני אלסם אז אמר לשולחני תן לו כדינך מטוב: אינו עובר עליו דכתיב אתך ולא סהמחהו אלל חנוני: שכיר בזמנו נשבע ונזמל משום דבעל הבית טרוד בפועליו ולפעמים סבר שנתן והוא לא נתן שקלו לשבועה מצע"ס ושדיוה אשכיר: שלא בזמנו ואע"ג דבעל הבית טרוד בפועליו כי מטא זמן חיובא רמי אכפסיה ומדכר ולא חשוד בע"ה שהוא עובר על כל תלין: גר תושב שקבל עליו שלא לעבוד ע"י ואוכל נבלות אין בו משום לא תלין דכתיב ברישא דקרא רעך רעך ולא גר תושב: י"ג המלוה את חבריו והגיע זמן ולא פרעו: לא ימשכנו ליקח ממנו משכון בעל כרחו ואפי' בשוק אלא ע"י שליח ב"ד שיקח ממנו בראות ב"ד: ולא יכנס לביתו וכו' ב"ה עלמו: היו לו ב' בלים וחובו כנגד שניהם ומשכנו בשניהם: נוטל אחד ומחזיר אחד כשעה שהוא נריך לזה יהיירו ועכב השני אללו כדמפרש ואזיל מהזיר את הכר בליה ואת המחרישה ביום: מת. כלום אין משיב העבט ליורשים שאין כאן מלות השבת העבט דהשיב השיב לו את העבט כתיב לו ולא ליורש: עד ל' יום. זמן ב"ד. ואין הלכה כרשב"ג: בין שהיא עניה בין שהיא עשירה וכו'. משום דאיכא למ"ד עניה הוא דאין ממשכנן שמתוך שאתה נריך להחזיר לה והיא נכנסת ויואלת אללך אתה משיאה שם רע בשכנותיה אבל עשירה דליכא למימר הכי אימא ממשכנן קמ"ל האי תנא דלא דכתיב לא תחבול בגד אלמנה א' עניה ואחד עשירה במשמע משום שני בלים. העליונה רכב והתחתונה ריחים:

כתובים משלי ט"ז

אמר ליה רב יהודה לרבין בר רב נחמן רבין אחי לא תזבון ארעא דסמיכא למתא דאמר רבי אבהו אמר רב הונא

אמר רש"י

לא תזבון. לא תקנה שדה הסמוכה לעיר שעין בני אדם שולטת בה תמיד: אסור

תרומה ליום רביעי

אמר רב אסור לזולאדם שיעמוד על שדה חבריו בשעה שעומדת בקמותיה. איני והא אשכחינהו רבי אבא לתלמידי דרב אמר להו מאי אמר רב בהני קראי (דברים כ"ח) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך. ואמרו ליה הכי אמר רב. ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת. ברוך אתה בשדה שיהו נכסיה קרובין לעיר. ברוך אתה בבאך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדירה. וברוך אתה בצאתך שיהיו צאצאי מעיקר בנותך. ואמר להו רבי יוחנן לא אמר הכי אלא ברוך אתה בעיר שיהא בית הכפא סמוך לשלחנה אבל בית הכנסת לא. ורבי יוחנן למעמיה דאמר שכר פסיעות יש. ברוך אתה בשדה שיהו נכסיה משולשים שלישי בתבואה שלישי ביותים ושלישי בגפנים. ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם פביאתך לעולם. מה ביאתך לעולם בלא חטא אף יציאתך מן העולם בלא חטא. לא קשיא הא דמתהדר ליה שורא ורתוקא הא דלא מתהדר ליה שורא ורתוקא. (שם ו') והסיר ה' ממוך כל חוליו אמר רב זו עין.

רב

רש"י

אסור לאדם וכו'. שלא יפסידנה בעין הרע: קרובין לעיר. שלא יהא טורח להכניס פירות: ספק נדה. וכל שכן ודאי: ואמר להו. רבי אבא ר' יוחנן לא אמר הכי: סמוך לשלחנה. כלומר סמוך לביתך שלא תטרך להרחיק בשדות והא דנקט שולחך שתוכל לבדוק עלמך לפני אכילה ולאחר אכילה כדאמרינן בשבת כדחגיגה הגלגל לנקצו ואוכל דומה לתור שהסיקוהו על גבי אפר' ואחר אכילה שהמכלל דוחק ומוליא את המעוכל ואם יהא נריך להרחיק פעמים שהעמוד חוזר ובל לדי הדרוקן אבל בית הכנסת סמוך לביתו לר' יוחנן לאו מעליותא הוא רבי יוחנן למעמיה דאמר במסכת סוטה שכר פסיעות יש דאמר למדנו יראת חטא מצתולה וקבול שכר מאלמנה שאמרה לו ולא שכר פסיעות יש אם יש בית הכנסת בשכונה ואני בזה לבית מדרשך להתפלל: משורשין. שיש שנה שלוקה בגפנים ובזיתים ואין לוקה בתבואה ויש שנה שלוקה בזו ולא בזו ותהי לו פליעה: לא קשיא. דרב אדרב: שורה ורתוקא. חומה ורתוקת גדר של גלרים כמו חיל וחומה: בר חורי. דבר שכל החלאים תלוים

תרומה ליום רביעי

רב למעמיה דרב סליק לבי קברי עבד מאי דעבד אמר
תשעים ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ ושמואל אמר
זו הרוח שמואל למעמיה דאמר שמואל הכל ברוח ושמואל
הא איבא הרוגי מלכות הגד נמי אי לא זיקא עבדי להו
סמא וחיי:

רש"י

בו וזו עין רעה: עבד מה דעבד. יודע היה ללחוץ על הקברות ולהזין על כל
קבר וקבר בחייו מיתתו או שם בזמנו או בעין רעה: הכל ברוח. כל החולאים
ותולדות מיתתו על נשיפת הרוח בלתי הכל לפי השעה והאדם יש לך אדם שרוח
פלוני קשה לו וכשעה פלוני: והאיבא הרוגי מלכות. הרוגי מלכות: או לאו
זיקא שנגזר במכה: עבדי סמא וחיי: סם המזכר צער חמורה ומין העשבים
הוא כדאמר בהמזכר את הספינה:

זוהר תרומה דף קל"א ע"א

אל ברוך דא סדורא דאתון ועירין ותקוני כנסת ישראל בכל יומא בצלותא
ובגין דאינון אתון ועירין בית רווחא בנייהו ואינון תקוני עולמיתון
דאתין עם מטרוניתא לגבי מלכא עלאה. קדושה דא דקא מקדשי מלאכי
עלאי לאו איהו ביהו והא אוקימנא כל קדושה דאיהו בלשון הקדש
יחיד אסור ליה למימר. תרגום לעולם ביהו ולא בסגיאין ויחיד איהו
תקונא דליה ודאי ולא סגיאין. וסימן לרוח דא שנים מקרא ואחד תרגום.
שנים לישנא דסגיאין איהו דבאי קדושה דלשון הקדש אסור איהו ביהו
קדושת תרגום אסור איהו בסגיאין אלא ביהו לעולם אחד תרגום תנינן
ולא תרין ולא יתיר תרגום אתיא למיעומא והכי אצטריך. לשון הקדש
אתיא לרבויא והכי אצטריך דמעלין בקדש ולא מורדין ובתרגום
מורדין ולא מעלין. אחד תנינן ולא יתיר ולא מעלין בכל קדושה דא
קדושתא דאתקדשת שכינתא וכל אינון רתיבין דיהו לאתקנא לגבי
מלכא עלאה. ובגין דאיהו קדושת עקמא תתאה איהו מושב ולא בעמידה.
קדושתא אמרא דאתדורי צלותא איהו קדושתא דעלמא עלאה. ובגין כך
איהו בעמידה בגין לאמשכא לה לתתא וכל מדוי דעלמא עלאה איהו
בעמידה ולא מושב. ובכל הני קדושתן ישראל מתקדשי בהו לתתא.
ועל דא ישראל מתקדשי בקדושה דרתיבא תתאה מושב. ובקדושה
דרתיבא עלאה מעומד. קדושה אמרא איהו תוספת קדושה בגיני כך
איהו בתר צלותא ובגין דאיהו תוספת קדושה על קדושתן אתרין איהו
קבמר צלותא. ובגין דכל חד וחד בעי לאמשכא עליה מההוא תוספת

אתתקן

תרומה ליום רביעי

אתתקן לכל יחיד ויחיד קדושת תרגום. ואי תימא הא אית בה קדושת
לשון הקדש. ההוא לצבור לאתקדשא כלהו בכלל בההוא תוספת קדושתא.
ובגין דיהו ליה רשו לאומרה בלשון הקדש ולא אתקדשא יחידאי
אתקינו לה בלשון תרגום ואיהו ביהו לאתקדשא כל חד וחד בההוא
תוספת לאמשכא עליה קדושת יתיר. ופאה חולקיהון דישראל הקא
מתקדשי בקדושי עראי בגין דאינון דבקין לעילא דכתיב (דברים י) ואתם
הדבקים בני אלהיכם חיים כלכם חיים:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

חומכ"ט הל' קריאת שמע פרק ג'

מספר שערי הקדושה ח"ב שער ד'

"הקורא את שמע רוחו יבין במים קודם
שקרא. הגיע זמן קריאתה ולא
מצא מים קודם שקרא לא יאחר קריאתה
וגדף לבקש מים אלא מקום ידיו בעפר או
בצדור או בקורה וביוצא בהן וקורא:
- אין קורין לא בבית המרחץ ולא בבית הכסא
אף על פי שאין בו צואה ולא בבית הקברות
ולא בצד המים עצמן ואם הרתיק ארבע
אמות מן הקבר או מן המים קטר לקרות.
ובל מו שקורא במקום שאין קורין בו חנור
וקורא: בית הכסא הקדש שהוכן ועבדו
לא נשמש בו מטר לקרות קריאת שמע
כנגדו אבל לא בתוכו. מרחץ הקדש מטר
לקרות בתוכו. היו שני בתים זמן אחד
בהם לבית הכסא ואמר על השני וזה הרי
השני ספק אם תמינו לקדש אם לאו לפיכך
אין קורין בו לבתחלה ואם קרא יצא אחר
בם זה הרי שגיתם מווסקין ואין קוראין
בהם. תצר המרחץ והוא במקום שגני אדם
עומדין בו לבושין מטר לקרות בו קריאת
שמע:

תרומה ליום חמישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה אחרונה דשם בין לקנות הארת רוח
יתירה משבת הבאה

כב ונועדתי לה' שם ודברתי אתה מעל הכפרת

כ"ד

מבין שני הכרבים אשר על-ארז העדת את כל-
 אשר אצוה אותך אל-בני ישראל: פ ואזמן מימרי יך
 תמן ואמליל עמך מעלוי בפרתא מבין תרין כרוביא די על ארונא
 דסמדותא ית כל די אפקד יתך לות בני ישראל: כג ועשית שלחן
 עצי שטים אמתים ארבו ואמה רחבו ואמה ורחבי
 קמתו: ותעבד פתורא דאעי שטין תרתין אמין ארבה ואמתא פתיה
 ואמתא ופלגא רומה: כד וצפית אתו וזהב טהור ועשית
 לו זר זהב סביב: ותחפי יתה דהב דכי ותעבד ליה זר דדהב
 סחור סחור: כה ועשית לו מסגרת טפה סביב ועשית
 זר זהב למסגרתו סביב: ותעבד ליה גנדנפה רומה פשכא
 סחור סחור ותעבד זר דדהב לגנדנפה סחור סחור: כו ועשית לו
 ארבע טבעות זהב ונתת את-הטבעות על ארבע
 הפאת אשר לארבע רגליו: ותעבד ליה ארבע עזקן דדהב
 ותתן ית עזקתא על ארבע זוויתא די לארבע רגזוהי:

רש"י

(כב) ונועדתי כשאקבע מועד לך לדבר עמך אותו מקום אקבע למועד שאבא שם
 לדבר אליך: ודברתי אתך מעל הכפרת. ובמקום אחר הוא אומר (ויקרא א)
 וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר זה המשכן מחון לפרכת נמלאו שני כרובים מכחיסים
 זה את זה בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (במדבר ז) ובא משה אל אהל מועד
 וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת וגו' משה היה נכנס למשכן וכיון שבא
 בתוך הפתח קול יורד מן השמים לבין הכרובים ומשם יולא ושמע למשה באהל
 מועד: ואת כל אשר אצוה אותך אר בני ישראל. הכי וי' זו יתירה ועפלה
 וכמוהו הרבה במקרא וכה תפטר ואת אשר הדבר עמך שם את כל אשר אלוה אותך
 אל בני ישראל הוא: (כג) קמתו. גובה רגליו עם עובי השלחן (פסחים קט):
 (כד) זר זהב. סימן לכתר מלכות שהשלחן שם עושר וגדולה כמו שאומרים שלחן
 מלכים: (כה) מסגרת. כתרמומו גרפא ונחלקו זכמי ישראל בדבר י"א למעלה
 היתה סביב לשולחן כמו לבזוזין שבשפת שולחן שרים וי"א למטה היתה תקועה מרגל
 לרגל בארבע רוחות השולחן ודף השולחן שוכב על אותה מסגרת: ועשית זר זהב
 למסגרתו. הוא זר האמור למעלה ופירש לך כאן שעל המסגרת היתה:

ויבן

נביאים מלכים א' ו'

א ויבן את-קירות הבית מביתה בצלעות ארזים מקרמק הבית
 עד-קירות הספן צפה עץ מבית ויצף את-קרמק הבית
 בצלעות ברושים: ובנא ית פותלי ביתא מלגיו במחיצת ארזיא
 מארעית ביתא עד פותליא עד ממי שמי שריתא חפי נסרין דארזיא
 מלגיו וחפא ית אושי ביתא במחיצת בירון: ב ויבן את-עשרים
 אמה מירבתי הבית בצלעות ארזים מן-הקרמק עד-הקירות
 ויבן לו מבית לדביר לקדש הקדשים: ובנא ית עשרין אמין מסיפי
 ביתא במחיצת ארזיא מן אושיא עד פתליא ובנא ליה מלגיו לבית כפורי
 לקדש קודשא: ג וארבעים באמה היה הבית הוא החיכל
 לפניו: וארבעין אמין הנו ביתא הוא היכלא לקבליה: ד וארז אל-
 הבית פנימה מקלעת פקעים ופטורי צצים הכל ארז אין אבן
 נראה: ונסרין דארזיא חפי ביתא מלגיו וגלגה חזו בעין ואמוגין שושבין
 כל ביתא חפי נסרין דארזיא לית אבנא מתחזא: ה ודביר בתוך-הבית
 מפנימה הכין לתתן שם את-אדון ברית יהוה: ובית כפורי מנו
 ביתא מלגיו אתקון למתן תמן ית ארון קנימא דיי:

* מירבתי קרי

רש"י

(א) קירות הספן. קורות העליה של הסיכל: (ג) לפני. ללד חזן: (ד) מקלעת
 פקעים. מזויר ה' מזוירי פקעים כמין כפתורים: ופטורי ציצים. לזכות פתוחי
 פרמים: (ו) ודביר בתוך הבית. מחילת אמה טרקסין:

כתובים משי י"ו

א בכל-ענת אהב הרע ואח לצרה יולד: בכל עין נברא רחם הוא
 ואחא לעקתא מתיליד: ב אדם חסר-לב תסע כף ערב
 ערבה לפני רעהו: בר גש חסיר רעיונא משלים ידיה ועריב ערבותא
 על חבריה: ג אהב פשע אהב מצה מגביה פתחו מבקשי-שבר:
 דרחים חובא רחים מצותא ומורים תרעיה בעי תברא: ד עקש-לב
 לא ימצא טוב ונהפך פלשונו יפול ברעה: מאן דעקים לביה

רש"י

לא

(א) אוהב הרע. אהוב להיות לך רעים: יולד. הרע הלו: (ב) תוקע כף ערבות
 ממון: ערב ערובה. וכבר ערב ערובה לפני הקב"ה לשמור מלותיו: (ג) מגביה
 פתחו. מדבר בנאוכ:

תרומה ליום חמישי

לא משפית מבתא ודמתהפיה בפלישנה נפיל בפישתא : ה ילך בסיל לתונה לו ולא ישמח אבי נבל : דמוליד סיכלא חמוצא דיליה ורא חרי אבוי דמפשא :

משנה מנחות פרק ה'

כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתורה ושתי הלחם שהן באות חמץ רבי מאיר אומר שאור בודה להן מתוכן ומחמץ רבי יהודה אומר אף היא אינה מן המובחר אלא מביא את השאור ונותן לתוך המדה וממלא את המדה אמרו לו אף היא היתה חסירה או יתירה : ב כל המנחות נקושות בפולשין ומשמרן שלא יחמיצו ואם החמיצו שוקה עובר בלא תעשה שנאמר כל המנחה אשר תקריבו לוי לא תעשה חמץ וחיבים על פישתה ועל עריכתה ועל אפיתתה : ג יש מעונות שמן ולבונה שמן ולא לבונה ורא שמן ולא לבונה ואלו מעונות שמן ולבונה מנחת הפלת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקון מנחת כהנים ומנחת כהן משית ומנחת גוים מנחת נשים ומנחת העומר מנחת נסבין מעונה שמן ואינה מעונה לבונה לחם הפנים מעון לבונה ואין מעון שמן שתי הלחם ומנחת חומא ומנחת קנאות לא

ברטנורא שמן

פרק ה כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתורה דכתיב על חלות לחם חמץ ושתי הלחם דכתיב חמץ תאפינה : שאור היה בודה להם מתוכן מתוך עשרון דתורה ושתי הלחם היה מוליא שאור שהיה לש מן הסולת מעט לאחר שנמדד וטומנו סכולת ומתחמץ מאליו וממנו מתחמץ השאר שממקום אחר לא היה יכול להביא שלא תהא המנחה יתירה : היא אינה מן המובחר שאינה מחמלת יפה לפי שאין לה שאור מחמץ יפה : אלא מביא שאור שמחמץ יפה מתוך ביתו ונותן לתוך העשרון וממלא סלת : אף היא היתה חסירה או יתירה כגון אם השאור עבה ומגובל בקושי עם מעט מים אינו מחמץ נפה גדול כאלו היה קמה ממלא העשרון יותר לפי שאם לא היה שאור מגובל היה נפחו גדול מעכשיו ואם אינו מגובל יפה שנתן בו מים הרבה נמלא נפחו גדול ומאלו היה קמה וממלא עשרון חסר אם לא בשבל המים לא יהיה מלא והלכה כר יהודה : ב שנאמר כל המנחה אשר תקריבו לה לא תעשה חמץ אריש קאי דקתני ומשמרן שלא יחמיצו וקודם קמיה משתעי ושיריה ילפינן מקרא אחרניא דכתיב לא תאפה חמץ חלקס אף חלקס של כהנים שהם שירי המנחה שנשחרו מן הקומץ אף זו לא תאפה חמץ ובחמץ דוקא הוזכרו על הסירים אבל מותר ללוש אותם בדבש ולטנגן בו : עריכתה שמתעסק בה בידים אחר לישה וחייבין על כל א' וא' לפי שנאמר לא תעשה חמץ יכול לא יהא חייב אלא אחת ת"ל לא תאפה אפיה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה אפיה מיוחדת שהיא מעשה יחודי וחייבין עליה בפ"ע אף אפי' לשהה ועריכתה וכל מעשי יחודי שבה לאחויי קטוף שהיא מעשה יחודי וחייבין עליה בפני עממה וקטוף הוא שמחליק פניה במים ואף על גב דלא מחוי כ"כ מעשה : ג מנחת סלה המתנדב מנחה סתם מביא סלת ושמן ולבונה וכוללה וקומנה כמות שהיא קודם אפיהה ובריד' כתיב שמן ולבונה וכל הני אחריני גמרי ממנחת סלת דכתיב בה נפש דמשמע דכל מנחת יחיד טעונה שמן ולבונה והחלות והרקיקון למנחת מאפה תנור קרי החלות והרקיקון דאי בעי חלות מיייתי ואי בעי רקיקון מיייתי ומנחת כהנים כהן שהתנדב אחת מחמשה מנחות הללו : מנחת כהן משית מנחת חביתין : גברי מהגבד מנחה כדילפינן מאלו חס מלמד שהנכרים מביאין נדרים

תרומה ליום חמישי

שמן ולא לבונה : ד וחייב על השמן בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמה נתן עליה שמן פסלה לבונה ילקמנה נתן שמן על שיריה אינו עובר בלא תעשה נתן כלי על גבי כלי לא פסלה : ה יש מעונות הנשנה ואינן מעונות תנופה תנופה ולא הנשנה הנשנה ותנופה לא תנופה ולא הנשנה אלו מעונות הנשנה ואינן מעונות תנופה (מנחת) הפולת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקון מנחת כהנים מנחת כהן משית מנחת גוים מנחת נשים ומנחת חומא רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משית אין בהן הנשנה מפני שאין (בהן) קמיצה וכל שאין (בהן) קמיצה אין (בהן) הנשנה ואלו מעונות תנופה ואין מעונות הנשנה לוג שמן של מצורע ואשמו והבכורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב ואמור' שלמי יחיד וחזה ושוק שקהן אחד אנשים ואחד נשים בישראל אבל לא באחרים ושתי הלחם ושני כבשי עצרת פיצד הוא עושה נותן שתי הלחם על גבי שני כבשים ומניח שתי ידיו מלמטון מוליד ומביא מעלה ומוריד שנאמר אשר הונף ואשר הורם תנופה היתה במזרח והנשנה במערב ותנופות קודמות להנשנות מנחת העומר ומנחת קנאות מעונות תנופה והנשנה לחם הפנים ומנחת נסבין מעונה שמן ואינה מעונה לבונה לחם הפנים מעון לבונה ואין מעון שמן שתי הלחם ומנחת חומא ומנחת קנאות לא

ברטנורא בהן

וגדנות כושראל : ומנחת נשים אשה שהתנדב מנחה : ומנחת נסכים לא בעי לבונה דשמן נאמר בה ולא לבונה : ולחם הפנים כתיב ביה ומתה על המערכת לבונה וכה ולא כתיב ביה שמן : ב' חלות של עזרת לא הוזכר בהן לא שמן ולא לבונה : מנחת חומא ומנחת קנאות כהדיא כתיב בהו לא יסיס עליה שמן ולא יתן עליה לבונה : ד וחייב על השמן אם נתנו על מנחת חומא או על מנחת קנאות : נתן כלי שיש בו שמן : ע"ג כלי של מנחת חומא : לא פסלה ולא אמרינן הרי עבר על מה שכתוב בתורה לא יסיס עליה שמן שלא הוהירה תורה אלא שלא יתן השמן לתוך הסולת או לתוך הקמה : ה מעונות הנשנה כהודה של קרן דרומית מערבית כדכתיב והגישו אל המזבח : והחלות והרקיקון מנחת מאפה תנור : מנחת כהנים שהיא כולה כליל : וכל שאיך בהם קמיצה להחיר השירים מן המנחה לכהנים אין בהם הנשנה ואין הלכה כר"ש : ז לוג ואשם מצורע כתיב בהו והניף : והבכורים כדר"א בן יעקב גרסינן כלומר דשמע' ליה בטלמא דאמר בכורים טעונים תנופה והלכה כמותו : ואמור' שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן כהדיא כתיב בהו שוק התרומה וחזה התנופה על אפי' החלבים וביאזו להניף : אחד שלמי אנשים ואחד שלמי נשים טעונים תנופה : בישראל אבל לא באחרים מפרש בגמרא דהכי קאמר אחד הנשים ואחד נשים קרבנן טעון תנופה ותנופה בישראל אבל לא בירי נשים דת"ר בני ישראל מניפין ואין עכו"ם מניפין בני ישראל מניפין ולא כנות ישראל מניפות : שתי הלחם וכבשי שלמים של עזרת הבאים בגלל הלחם כתיב בהו והניף הכהן אותם על לחם הבכורים ולא על ממש אלא סמוך להם כבשים בלד הלחם כדדרש בהם בצריי' וכן הלכה : שנאמר במלואים : אשר הונף ואשר הורם מהוקף והורס דמלואים ילפינן שאר תנופות : תנופה מוליד ומביא תרומה מעלה ומוריד תנופה היתה במזרח כלומר אף במזרח של מנחה יכול להניף וכ"ש במערבו דקרוי ויתר להיכל : והנפות קודמות להנשנות בתחילה מניף ואח"כ מניח במנחת העומר ובמנחת קנאות מיידי טעונות תנופה והנשנה וכת' במנחת קנאות והניף את המנחה לפני ה' והדר והקריב אותה אל המזבח : ז' ג' מניין שלמי יחיד ושלמי לצור שהם כבשי עזרת ואשם מוצרע ג' מניס הללו טעונים

בהן ואלו הן. זבחי שלמי יחיד. וזבחי שלמי צבור. ואשם מצורע. וזבחי שלמי יחיד מעוננים סמיכה תימים. ותנופה שחוטמים. ואין בהן תנופה חיים. וזבחי שלמי צבור מעוננים תנופה חיים ושחוטמים. ואין בהן סמיכה. ואשם מצורע מעונן סמיכה ותנופה חיי. ואין בו תנופה שחוטם: האומר הרי עלי במחבת לא יביא במרחשת. במרחשת לא יביא במחבת. ומה בין מחבת למרחשת. אלא שהמרחשת יש לה פסוי והמחבת אין לה פסוי. דברי רבי יוסי הגלילי. רבי תנאי בן זמלאל אומר מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים (נוסחא אחרתא רבים) ומחבת צפה ומעשיה קשים: האומר הרי עלי בתנור. לא יביא מאפה כופת. ומאפה רעפים. ומאפה יורות הערבבים. רבי יהודה אומר אם רצה יביא מאפה כופת. הרי עלי מנחת מאפה. לא יביא מנחה חלות ומנחה ריקין. רבי שמעון מתיר מפני שהיא קרבן אחד:

ברטנורא

בין שלשת ג' מלות. סמיכה תנופה חיים ותנופה שחוטם: שהים. מלות מן השלש יש בכל מין ומין: והשלישית אין בהן. דאין בכל מין אלא שמים: שרמי יחיד. כתוב בכו סמיכה בויקרא: ותנופה שחוטמים. נחום ושוק שלהן כלו את אהרן: שלמי צבור. כתיב בכו תנופה חיים והניף הכהן אותם והיינו חיים: ותנופה שחוטמים. נחום ושוק שלהן. דילפינן מקדשי יחיד אבל סמיכה לא בעי להכתא נמיורי לה דאין בכל קרבנות צבור אלא שתי סמיכות בלבד סמיכה של שער המשתלם ועל פה העלם דבר של צבור: אשם מצורע. כתיב בזה תנופה חיים כדכתיב והניף הכהן אותם בפרשת זאת תהיה: סמיכה. דא"ל לקרבן יחיד שלא לסמוך ידו על ראש קרבנו אבל לא תנופה שחוטם. דמיעוט רחמנא גבי שלמי יחיד את החזה להניף אותו. אותו למעוטי אשם של מצורע שאין טעון תנופה שחוטם: הן מרחשת עמוקה. דכתיב וכל נעשה במרחשת בתוכה משמע אלמא יש לה תוך: מעשיה רוחשים. שהשמן נע וכד בתוכה ל' הרומש על הארץ דמתרגמינן דרשתי. ויש שצורסין מעשיה רכים כלומר שליטה רכה: ומחבת צפה. דכתיב על מחבת משמע עליה ולא בתוכה אלמא אין לה תוך: צפה. שאינה עמוקה אלא שוליה לפין אלא אונגיה כמו קף ע"פ המים: ומעשיה קשים. שהעיסה שמפנייהם בה לישת' קשה כדי שלא תשפך לחוץ שהרי הכלי אין לו שפה: הן כופת. מקום שפיתת קדרה א', ופעמים שמיסקים אותו ואופין בו עיסה: רעפים. פילגש בלע"ז עשוין מהרס ומסיקין אותן בככשן: יורות הערבין. כמין גומא העשויה בקרקע וטוחה בעיט ומסיקין אש בתוכה עד שתלכין ואופין בה עיסה: אם רצה יביא מעשה כופת. דטופח מין תנור הוא. ואין הלכה כרבי יהודה: מנחת מאפה. כתיב בה חלות וריקין: לא יביא מנחה חלות. דכל מנחות באות עשר עשר. וזה לא יביא ה' חלות וה' ריקין. אלא או הכל חלות או הכל ריקין: מפני שהוא קרבן א'. ששניהם כתובים במנחה א' הלכך יכול להביא מנחה ממין זה ומנחה ממין זה, ואין הלכה כר"ש:

גמרא מנחות דף מ"ג ע"ב

תנאי איך (במדבר ט"ז) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. שקולה מצוה זו בנגד כל המצות בלן. ותנאי איך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם. ראיה מביאה לידי זכירה. זכירה

מביאה לידי עשיה. ורבי שמעון בן יוחאי אומר כל הזרין במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה פתיב הכא (שם) וראיתם אותו וכתוב התם (דברים י"א) את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד. רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחזוק שלא יחטא שניאמר (קהלת ד') והחוטם המשוש לא במחרה ינתת ואומר (תהלים ל"ד) חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. תנאי היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מפל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שניאמר (שמות כ"ד) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים למטה וכתוב (יחזקאל א') כמראה אבן ספיר דמות כסא. תנאי היה רבי מאיר אומר גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למקדן בשור ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של מיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב ופשוטו שניהם ולא הביאו אי זה מהן עונשו מרבה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של מיט ולא הביא. תנאי היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל

רש"י

שקולה מצוה זו. מדכתיב את כל המלות ועוד דלילית צנימ' ס"ר וחמש קשרים וח' חוטין הרי תרי"ג: ראיית. לילית מביאה לידי זכירה מלות: כתיב הכא זכור. וכתיב התם את ה' כו' מה להלן שכונה אף כאל שכונה: הכר בחזוק. מכל וכל עומד בחזקה שלא יחטא: המשורש. תפילין ולידת ומזוזה: סביב ליראיו. העושים מלות ויחללם מחטא: מה נשתנה תכלת. שיחזו הקב"ה למנוה זו: דומה לים. שנעשה בו נסים לישראל: ורקיע ככסא הכבוד. ומלות התכלת מזכיר היושב על כסא ועוד נחה לישראל שיהא כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וגומר. דהיינו רקיע. וכתיב ספיר וכסא כתיב ספיר אלמא רקיע כמחזה כסא ותכלת לים וים לרקיע ואין קמיון: גדול עונשו של לבן. למי שאינו מטיל לילית מתכלת: הורתם. היו עושין לבהמה ולעבד כשקוין אותו לשם סימן עבדות: זה שאמר לו המכר הבא לי חותם של מיט. שמזוי הוא ולא הביא עונשו מרובה: מה ה' אלהיך. קרי ב' מאה: כשבתות

תרומה ליום המשי

בכל יום שנאמר (דברים י') ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך אל תקרי מה אלא מאת. רב היא בריה דרב אריא בשבתא וביומי טבי טרח וממלא להו באיספרקמי ומגדי:

רש"י

בשבתות ויו"ט. דלא מללו שמונה עשרה: טרח וממלא להו. למה צרכוס: איספרקמי. מיני בשמים: ומגדי. מיני מגדים שטעונים צרכוס:

וזהו תרומה דף קס"ח ע"ב

פתח ההוא רביא בכרפת מוונא ואמר פתוב אחד אומר (דברים י"ד) ואכלת לפני יי אלהיך ובתוב אחד אומר (שם ט"ז) ושמתה לפני יי אלהיך. הני קראי כד ישראל הוי שקרא בארעא קדישא ואתחזון קמיה קדשא ברין הוא פגמי מקדישא הוי מתקיימי. השתא הך מתקיימי. מאן יכיל למיכל לפני יי ולמחדי לפני יי. אלא ודאי הכי הוא בקדמיתא פד יתיב פד נש על פתוריה למיכל מברך על גהמא המוציא. מאי מעמא המוציא ולא מוציא דהא כתיב בורא השמים ולא כתיב הבורא. עושה ארץ ולא כתיב העושה ארץ. מאי מעמא הכא המוציא. אלא כל מלין דאינון מרוא דעלמא עלאה סתירא אסתתרא ה' מתפון דאתחזא דהא מעלמא גניזא וסתירא איהו. וכל מלין דאינון מעלמא תתאה דאתגליא יתיר פתיב בה. דכתיב (ישעי"ט) המוציא במספר צבאם (עמוס ט) הקורא למי הים פלהו מרוא דעלמא תתאה איהו ואי אכתיב בשמא איהו בהי כגון האל הגדול והכא דאיהו בארץ סתים (י"ג באתגליא) מרוא דעלמא תתאה איהו כיון דמברך פד נש לכנתא אתייה קמיה. ומה דאמר ואכלת לפני יי אלהיך הכא אתגליא למלכא במלי דאורייתא דתכי אצטרך הואיל וקדשא ברין הוא קמיה לקיימא דכתיב (יחזקאל ט"א) זה השלחן אשר לפני יי. וכתיב (דברים י"ד) ואכלת שם לפני יי אלהיך. הואי. וקאים פד נש קמי סאריה אצטרך גמי למיחן למסכני למיתן לון פמה דאיהו יהיב ליה למיכל כמאן דאכיל קמי מלכא קדישא. ואצטרך דקא ישתבח פלען על פתוריה דהא בלענו מסמרא אחרא הוי ורוא דא (בראשית כ"ה) הלעימני נא ארץ בקענו ודכי אצטרך למסרא אחרא וכתיב (משלי י"ג) ובטן רשעים תחסר ועל דא ואכלת לפני יי אלהיך כתיב ולא לפני סמרא אחרא. ואצטרך דקא יתעסק במלין במלין ובצרכי מעודה שפיר ואצטרך דאתעסקא במלין דאורייתא דהא כד מלין דאורייתא אתאמרו על פתורא יהיב ההוא בר נש תוקפא לכאריה:

תרומה ליום המשי

הלכה פסוקה יוסף רחק מוסר

תרכיז הלכות ק"ש פ"ג משערי קדושה ח"ב שער ד'

לא קריאת שמע בלבד אמרו אלא פד ענין שהוא מדברי הקדש אסור לאמרו בבית הפרח ובבית הפסא ואפילו אמרו בקשון חול. ולא לאמרו בקבר אלא אפילו לתורה פדברי חורה בבית הפסא ובבית הפרח ובמקום הסנופת ודא המקום שלש בו צואה וכו' ונליים אסור: דברים של חול מקור לאמרו בקשון הקדש בבית הפסא ובן הפנינים כגון בחום ונאמן וכיצא בהן מתר לאמרו בבית הפסא אכל השמות המיוחדים והן השמות שאינון נמחקין אסור לתקורן בבית הפסא ובבית הפרח וכן נהגו לו להתירש מן הדבר האסור בבית הפרח או בבית הפסא ספריש ואפילו בקשון הקדש ובקענו קדש:

לא אמרו מי שאינו כוונם ורוחו נמוכה ושפלה ברבה ובן הוא אומר (תהלים כ"א) ובחי אלהים רוח נשברה אשרי מי שפאריה הכל נושא הכל לרצון בוראו ועושה עצמו כשיריים ובן הוא אומר (סוכה י"ז) נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים אשרי אדם שישים עצמו עפר שיהכל ורמסוהו וידעה פאסקופה התחתונה שיהכל בשין בה וכתר הנמוכה שיהכל בתליון בה וכו'. הפעם הוא ענף הנאחה ושקול פמולו ואמרו כבולתינו וכרונם לקרבה כל הנועם כל מיני פורעניות של גיהנם שולטין בו וכו' ואמרו כבולתינו וכרונם לקרבה המקרה בגדינו והמפור מעותיו והמשגבר גלים בחמתו יהיה בעיניו קעובר עבודה זרה שנאמר (תהלים ס"א) לא יתיה בך אל זר וכו' ואמרו כבולתינו וכרונם לקרבה כל הנועם אין שכינה תשובה כנגדו וכו' ונשגב פלמורו ומוסף טפשות וקדוה שענוותיו מקריים מןכילתיו וכו' שנאמר (סע"י כ"ט) ובער הימה רב פשע:

תרומה ליל ששי תורה

צירוף יהוה

כו לעמת המסגרת תהיון המבעת לבתים לבדים לשאת את השלחן: לקבל גניפא יהוין עוקתא לאתרא לאריתא למפל ית פתורא: כח ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב ונשאבם את השלחן:

ותעבר רש"י

(כו) לעמת המסגרת תהיון המבעות. ברגלים מקועות כנגד ראשי המסגרת: לבתים לבדים. אותן טבעות יהיו בתים להכניס בהן הכדים: דבתים. לזכר בתים: לבדים. כתרונם לאתרא לאריתא: (כח) ונשאבם. לשון נכעל יהיה

ותעבד ית אריתא דאעי שמיין ותתפי יתהון דהבא ויהון נמלין בהון ית
פתורא : כמ ועשית קערתי וכתתיו וקשותיו ומנקיתיו
אשר יסך בהן והב טהור תעשה אתם : ותעבד מניסווי
ובזבוחי וקסותיה ומכילתיה דיתנפך בהן דהב דכי תעבד יתהון :
ל ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד : פ ששי
ותתן על פתורא לחם אפיא קדמי תדירא : לא ועשית מנרת
זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ירבה וקנה

* חקויף דגושה מ"ש

רש"י

נביעה

נשא כס אל השלחן : (כט) ועשית קערתי וכפתיו. קערותיו זה הדפוס
סהיה עשוי כדפוס הלחם והלחם היה עשוי כמין תיבה פרוסה משתי רוחותיה
שולים לו למטה וקופל מכאן ומכאן כלפי מעלה כמין כותלים ולכך קרוי לחם
הפנים שיש לו פנים רואין לכאן ולכאן לדרי הבית מזה ומזה ונתן ארבו
לרחבו של שלחן וכתליו וקופים כנגד שפת השלחן והיה עשוי לו דפוס
זהב ודפוס ברזל. כשל ברזל הוא נאפה וכשמוילתו מן התמור נותנו בשל זהב עד
למחר בשבת שמסדרו על השלחן ואותו דפוס קרוי קערה : וכפתיו. ו
הן בזיכין שנותנין בהם לבונה ושמים היו לשני קומתי לבונה שנותנין על
שתי המערכות שנאמר (ויקרא כה) ונתת על המערכת לבונה זכה : וקשותיו.
הן כמין חלחי קנים חלולים הנסדקין לארכן דוגמתן עשה של זהב ומסדר ג' על
ראש כל לחם שישב לחם האחד על גבי אותן הקנים ומדילין בין לחם ללחם
כדי שתכנס הרוח ביניהם ולא יתעפשו ובלשון ערבי כל דבר חלול קרוי קס"א :
ובנקיותיו. תרגומו ומכילתיה הן סניפים כמין יתדות זהב עומדין בארץ וגבוהים
עד למעלה מן השלחן הרבה כנגד גובה מערכת הלחם ומפוללים ששה (הרא"ם
גורם חמשה) פוללים זה למעלה מזה וראשי הקנים שבין לחם ללחם סמוכין על
אותן פולין כדי שלא יכבד משא הלחם העליונים על התחתונים וישברו ולשון מכילתיה
סובלותיו כמו נלחתי הכיל. אבל לשון מנקיות אינו יודע איך נופל על סניפין ויש
מחכמי ישראל אומרים (מנחות לו) קשותיו אלו סניפין שמקשין אותו ומחזיקים
אותו שלא ישבר. ומנקיותיו אלו הקנים שמנקין אותו שלא יתעפשו אבל אונקלוס
שתרגם מכילתיה היה שונה בדברי האומר מנקיות הן סניפין : אשר יוסך בהן.
אשר יכוסה בהן ועל קשותיו הוא אומר אשר יוסך בהן שהיו עליו כמין סכך וכסוי
וכן במקום אחר הוא אומר (במדבר ד) ואת קשות הנסך וזהו ווסך יוסך והנסך
ל' סכך וכסוי הם : (ל) לחם פנים. שיש לו פנים כמו שפירשתי ומנין הלחם
וסדר מערכותיו מפורשים באומר אל הכהנים : (לא) מקשה תיעשה המנורה.
שלא יעשה חוליות ולא יעשה קניה ונרותיה איברים ואחר כך ידביקם

כדרך

גביעיה כפתריה ופרתיה מננה יהיו : ותעבד מנרתא
דדהב דכי נגיד תתעבד מנרתא שדה וקנה פלדיתא חזורהא ושושנהא
מנה יהון : לב וששה קנים יצאים מצדיה לששה | קני
מנרה מצדה האחד וששה קני מנרה מצדה
השני : ושתי קניו נפקין מסמרתא תלתא קני מנרתא מסמרתא חד
ותלתא קני מנרתא מסמרתא תנינא : לב וששה גבעים משקדים
בקנה האחד כפתור ופרח וששה גבעים משקדים
בקנה האחד כפתור ופרח בין לששת הקנים היצאים
מן המנרה : תלתא בלדין מצירין בקניא חד חזר ושש ותלתא
בלדין מצירין בקניא חד חזר וששון בן לשתיא קניו דנפקין מן מנרתא :

רש"י

ובמנורה

כדרך הארפס שקורין שולדיר"ן אלא כולה באה מחסיכה אחת ומקיש בקורנס
ומתוך ככלי האומנות ומפריד הקנים איך ואיך : במקשה. תרגומו נגיד לשון
המשכה שממשיך את האיברים מן העשה לכאן ולכאן בהקשת הקורנס ולשון מקשה
מכה קורנס בטד"ן בלעו (געהעמערט) כמו (דניאל ה) דא לרא נקשן :
תיעשה המנורה. (תנחומא) מאליה לפי שהיה משם מתקשה בה. אמר לו הקדוש
ברוך הוא השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה לכך לא נכתב תעשה (מנחות
כט) : ירבה. הוא הרגל של מטה העשוי כמין תיבה וששפת הרגלים יולאין הימנה
ולמטה : וקנה. הקנה האמלעי שלה העולה באמלע הירך זקוף כלפי מעלה ועליו
נר האמלעי עשוי כמין צוך לזוק השמן לתוכו ולתת הפתילה : גביעיה. הן כמין
כוסות שעושין מוכות ארוכים וקלרים וקורין להם מדירכ"ס ואלו עשוין מזהב
ובולטין ויולאין. מכל קנה וקנה כמין שנתן בהם הכתוב ולא היו בה אלא לניי :
כפתוריה. כמין תפוחים היו עגולין סביב בולטין סביבות הקנה האמלעי
כדרך שעושין למנורות שלפני השרים וקורין להם פימיל"ש ומנין שלהם כתוב בפרשה
כמה כפתורים בולטין ממנה וכמה חלק שבין כפתור לכפתור : ופרחיה. לזרין
עשוין בה כמין פרחים : ממנה יהיו. הכל מקשה ולא מתוך חסיכה העשה ולא
יעשה לבד יודביקים : (לב) יצאים מצדיה. לכאן ולכאן באלכסון נמשכין ועליון
עד כנגד גובהה של מנורה שהוא קנה האמלעי ויולאין מתוך קנה האמלעי זה
למעלה מזה התחתון ארוך ושל מעלה קלר הימנו והעליון קלר הימנו לפי שהיה
גובה ראשיתן שוה לגובהו של קנה האמלעי השביעי שממנו יולאים הששה קנים :
(לג) משקדים. כתרגומו מלויירים היו כדרך שעושין לכלי כסף וזהב שקורין
ניאל"ר : וששה גבעים. בולטין מכל קנה וקנה : כפתור ופרח. היה לכל קנה

וקנה

תרומה לריל ששי

יד ובמנרה ארבעה גבעים משקלים כפתריה
ופרחיה: ובמנרה ארבעה בלידין מצירין חזרהא וששנהא:
לה וכפתור תחת שני הקנים מננה וכפתור תחת
שני הקנים מננה וכפתור תחת שני הקנים מננה
לששת הקנים היצאים מן המנרה: וחזור תחת
תרון קנין מננה וחזור תחת תרון קנין מננה
לששת קנין דנקיון מן מנרהא: לו כפתריהם וקנתם מננה
יהיו כלה מקשה אחת זהב טהור: וחזרהא וקניהון מננה
יהיו כלה נגידא חדא דדהב דבי: לו ועשית את נרתיה

רשי

שבעה

וקנה: (יד) ובמנורה ארבעה גבעים. בגופה של מנורה היו ארבעה גבעים אחד
בולט זה למטה מן הקנים והג' למעלה מן יליאת הקנים היואלים מזריה: משקדים
כפתריה ופריחיה. (יומא כ"ג) זה אחד מחמשה מקראות שאין להם הכרע אין
ידוע אם גביעים משוקדים או משוקדים כפתוריה ופריחיה: (דה) וכפתור תחת
שני הקנים. מתוך הכפתור היו הקנים נמשכים משני לדיה חילך וחילך. כך שנינו
במלאכת המשכן (מנחות כ"ט) גבהה של מנורה י"ח טפחים הרגלים והפרח ג'
טפחים הוא הפרח האמור בירך שנאמר (במדבר ח') עד ירכה עד פריחה
וטפחיים חלק וטפח שבו גביע מהארבעה גביעים וכפתור ופרח משני כפתורים
ושני פרחים האמורים במנורה עלמה שנאמר משוקדים כפתוריה ופריחיה למדנו
שהיה בקנה שני כפתורים ושני פרחים לצד מן הג' כפתורים שהקנים נמשכין
מתוכן שנאמר וכפתור תחת שני הקנים וגו' וטפחיים חלק וטפח כפתור
ושני קנים יולאים ממנו חילך וחילך נמשכים ועולים כנגד גובהה של מנורה טפח
חלק וטפח כפתור ושני קנים יולאים ממנו וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים
יולאים ממנו ונמשכים ועולין כנגד גובהה של מנורה וטפחיים חלק נשתירו שם
ג' טפחים שבהם ג' גביעים וכפתור ופרח נמלאו גביעים כ"ב י"ח לששה קנים ג'
לכל אחד וא' וארבעה בגופה של מנורה הרי כ"ב ואחד עשר כפתורים ו' בששת
הקנים וג' בגופה של מנורה שהקנים יולאים מהם ושנים עוד במנורה שנאמר
משוקדים כפתוריה ומיעוט כפתורים שנים האחד למטה אלל הירך והאחד בג"ט
העליונים עם וג' הגביעים וטפחה פרחים היו לה ו' לששה הקנים שנאמר בקנה
האחד כפתור פרח וגו' למנורה שנאמר משוקדים כפתוריה ופריחיה ומיעוט פרחים
שנים ואחד האמור בפריחה בהעלותך עד ירכה עד פריחה ואם תדקדק במשנה זו
הכתובה למעלה המלאם כמינס איש איש במקומו: (לז) את נרתיה. כמין
בזיכין שותנין בחוכן השמן והפתילות: והאיר ער יבר פניה. עשה פי ששת

תרומה לריל ששי

שבעה והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה:
ותעבד ית בוצינהא שבועא ותדלק ית בוצינהא ויהון מנרתין על ככל
אפקא: לה ומלקתיה ומחתתיה זהב טהור: וצבתהא
ומחתתהא דדהב דבי: למ כפר זהב טהור יעשה אתה
את כל הפתילים האלה: כפרא דדהב דבי ועבד יתה ית כל
מניא האשין: מ וראה ועשה בתבניתם אשר אתה
מראה בהר: ס וחזי ועבד כדמותהון דאת מתחזי בטורא:
כו « ואת המושבן תעשה עשור יריעת שש משור
ותבלת וארגמן ותלעת שני כרבים מעשה חשב

רשי

תעשה

הנרות שבראשי הקנים היואלים מזריה מסובים כלפי האמלעי כדי שיהיו הנרות
כשתדליקם מאירים אל עבר פניה מוסב אורם אל לך פני הקנה האמלעי שהוא
גוף המנורה: (רח) ומלקתיה. הם הלצתים העשויין ליקח בהם הפתילה מתוך
השמן ליטבן ולמושכן כפי הנרות ועל שם שלוקחים בהם קרויים מלקחים ולביתא
סת"א ל' לבת טוליי"ס בלעז (לואנגען): ומחתתיה. הם כמין בזיכין קטנים
שחותה בהן את האפר שצנר בצקר בצקר כשהוא מטיב את הנרות מאפר
הפתילות שלקפו הלילה וכבו ול' מחסה פוייט"א בלעז (שעפפלטעפל) כמו (ישעיה
ל') לחמות אש מיקוד: (למ) כבר זהב טהור. שלא יהא משקלה עם כל כליה
אלא כבר לא פחות ולא יותר והכנר של חול ששים מנה ושל קדש היה כפול ק"ך
מנה והמנה הוא ליטרא ששוקלין בה כסף למשקל קולוני"א והם ק' זהובים כ"ה
סלעים והסלע ארבעה זהובים: (מ) וראה ועשה. ראה כאן בהר הבנית שאני
מראה אותך מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה
של אש: אשר אתה מראה. כתרומת דאת מתחזי בטורא אלו היה נקוד מראה
בפת"ח היה פתרונו אתה מראה לאחרים עכשיו שנקוד חטף קמ"ן פתרונו דאת
מתחזי לאחרים מראה לך. (שהנקודה מפריד בין עושה לנעשה): (א) ואת
המושבן תעשה עשור יריעות. להיות לו לגג ולמחילות מחוץ לקרשים שהיריעות
תלויות מאחוריין לכסותן: שש משור ותבלת וארגמן ותודעת שני. הרי
ארבע מינין יחד בכל חוט וחוט א' של פשתים וגו' של למר וכל חוט וחוט
כפול ו' הרי ד' מינין כשהן שזורין יחד כ"ד כפלים לחוט (ברייתא דמלאכת
המשכן): כרבים מעשה חשב. כרובים היו מזוירין בהם באריגתן ולא ברוקמה
שהוא מעשה מחט אלא באריגה בשני כותלים פרטוף אחד ומאן ופרטוף אחד
מאן. ארי מלד זה וגשר מלד זה כמו שאורגין חגורות של משי שקורין בלע"ז
פייסי"א

תעשה אתם: ונת משכנא תעבד עשר ידען דבוין שזיר ותכלא
 וארננא וצבע זהורי צורת פרוכין עובד אומן תעבד יתהון: ב ארד
 היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע
 באמה היריעה האחת מדה אחת לכל היריעות:
 ארפא דיריעתא תדא עשרין ותמני אמן ופיתא ארבע אמן דיריעתא
 תדא משתתא תדא דכל יריעתא: ג חמש היריעות תהיין
 חברת אישה אל אחתה וחמש יריעות חברת אישה
 אל אחתה: חמש ירען יהיו מלפפן תדא עם תדא וחמש ירען
 מלפפן תדא עם תדא: ד ועשית לראת תכלת על שפת
 היריעה האחת מקצה בחברת וכן תעשה בשפת
 היריעה הקיצונה במחברת השנית: ותעבד ענוכין
 דתכלא על שפתא דיריעתא תדא מסמרא בית לופי וכן תעבד בשפתא
 דיריעתא בסמרא דבית לופי תנינא: ה חמשים לראת תעשה
 ביריעה האחת וחמשים לראת תעשה בקצה
 היריעה אשר במחברת השנית מקבילת תלראת

רש"י אשה

פייסיס"א (געוויקט): (ג) תהיין חברת. תפרן במתט זו כלד זו חמש לכד וחמש
 לכד: אשה אל אחותה. כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון נקבה ודבר
 שהוא לשון זכר אומר איש אל אחיו כמו שנאמר בכרובים (שמות כ"ה) ופניהם איש
 אל אחיו: (ד) לראת. ללול"ש כלעו (שלייפין) וכן ת"א ענוכין ל' עניבה: מקצה
 בחברת. באותה יריעה שנסוף החבור. קבולת חמשת היריעות קרוי חוברת:
 וכן תעשה בשפת היריעה הקיצונה במחברת השנית: באותה יריעה
 שהיא קיצונה ל' קצה כלומר לסוף החוברת: (ה) מקבילות הרולאות אשה אל
 אחותה. שמור שהעשה הלולאות במדה אחת מכוונה הכוללתן זו מזו ובמדתן
 ביריעה זו כן יהא בחברתה כשהפרוש חוברת אלל חוברת יהיו הלולאות של
 יריעה זו מכוונת כנגד לולאות של זו והיו לשון מקבילות זו כנגד זו תרגומו של נגד לקבל.
 היריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע וכשחבר חמש יריעות יחד נמלא רחבן כ' וכן
 החוברת השנית. והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב שנאמר עשרים קרשים
 לפאת נגד תימנה וכן ללפון וכל קרש אמה וחלי האמה הרי שלשים מן המזרח
 למערב

אשה אל אחתה: חמשין ענוכין תעבד ביריעתא תדא ותמשין
 ענוכין תעבד בסמרא דיריעתא דבית לופי תנינא מכונן ענוכיא תדא
 דקבל תדא: ו ועשית חמשים קרסי זהב וחברת את
 היריעות אשה אל אחתה בקרסים והיה המשכן
 אחד: ותעבד חמשין פורפין דדקב ותלפף ית יריעתא תדא עם תדא
 בפורפיא ויהי משכנא חד: ז ועשית יריעות עזים לאהל
 על המשכן עשתי עשרה יריעות תעשה אתם:
 ותעבד ירען מעני לפרסא על משכנא תדא עשרי ירען תעבד יתהון:
 ח ארד היריעה האחת שלשים באמה ורחב ארבע
 באמה היריעה האחת מדה אחת לעשתי עשרה
 יריעות: ארפא דיריעתא תדא תלתין אמן ופיתא ארבע אמן

רש"י דיריעתא

למערב. רוחב המשכן מן הלפון לדרום עשר אמות שנאמר ולירכתי המשכן ימה
 וגו' ושני קרשים למקלעות הרי עשר ובמקומם אפרסם למקראות הללו נותן
 היריעות ארכן לרחבו של משכן עשר אמות אמלעיות לנג חלל רוחב המשכן ואמה
 מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נסתיירו י"ו אמה ח' ללפון
 וח' לדרום מכסות קומות הקרשים שגבהן עשר נמלאו שתי אמות התחטות
 מגולות. רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת
 שלשים מהן לנג חלל המשכן לארכו ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב
 ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח שלא היו קרשים במזרח אלא ד' (ברש"י
 ישן חמשה) עמודים שהמסך פרוש ותלוי בוין שבהן כמין וילון נסתיירו ח' אמות
 התלוין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחטות מגולות. זו מלאתי
 בצרייתא דמסכת מדות. אבל במסכת שבת (פ' הורקו) אין היריעות מכסות את
 עמודי המזרח ומ' אמות תלויות אחורי המשכן והכתוב צפרשה זו מסייענו ונסת
 את הפרוכת תחת הקרשים ואם כדברי הצרייתא הזאת נמלאה פרולת משוכה מן
 הקרשים ולמערב אמה: (ו) קרסי זהב. פירמיל"ש כלע"ז (שפאלנגטן) ומכניסין
 ראשן אחד כלולאות שבחוברת זו וראשן אחד כלולאות שבחוברת זו ומחברן בהן:
 (ז) יריעות עזים. מטולה של עזים: ראהל ער המשכן. לפרוש אותן על יריעות
 התחטות: (ח) שרשים באמה. שכשנותן ארכן לרוחב המשכן כמו שנתן את
 הראשונות נמלאו אלו עודפות אמה מכאן ואמה מכאן לכסות א' מהשתי אמות
 שכשאלו מגולות מן הקרשים והאמה התחטונה של קרש שאין היריעה מכסה אותו
 היא

דיריעתא תדא משחמא תדא לתדא עמרי יריען : מ וחברת את
 חמש היריעת לבד ואת שש היריעת לבד וכפרת
 את היריעה הששית אל מול פני האהל : ותלפף ית
 חמש יריען לחוד וית שית יריען לחוד ותעוף ית יריעתא שתייתא למבל
 אפי משכנא : י ועשית חמשים ללאות על שפת היריעה
 האחת תקיצנה בחברת וחמשים ללאות על שפת
 היריעה החברת השנית : ותעבד חמשין ענובין על שפתא
 דיריעתא תדא בסמרא בית לופי וחמשין ענובין על שפתא דיריעתא
 דבית לופי תניחא : יא ועשית קרסי נחשת חמשים
 והבאת את הקרסים בלאות וחברת את האהל
 והיה אחר : ותעבד פורפין דנחשא חמשין ותעיל ית פורפין
 בענובין ותלפף ית משכנא ויהי חד : יב וסרה העדף ביריעת
 האהל חצי היריעה העדפת תסרח על אחרי
 המשכן : וסרח דיתירא ביריעת משכנא פלגות יריעתא דיתירא
 תסרח על אחרי משכנא :

תרומה יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרחה :

י והאמה מזה והאמה מזה בעדף בארץ יריעת

היה האמה התחובה בנקב הארץ שהאדנים גבהן אמה : (ט) וכפרת את היריעת
 הששית. העודפת באלו העליונות יותר מן התחתונות : אל מול פני האהל.
 חצי רחבה היה תלוי וכפול על המסך שבמזרח כנגד הפתח דומה לכלה לטובה המכוסה
 בלעיף על פניה : (יב) וסרה העדף ביריעת האהל. על יריעות המשכן.
 יריעות האהל הן העליונות של עזים שקרויים אהל כמו שנאמר בן לאהל על המשכן
 וכל אהל האמור בהן אינו אלא לשון גג שמאחיליות ומסככות על התחתונות והן
 היו עודפות על התחתונות חצי היריעה למערב שהחלי של יריעה אחת עשרה
 היתירה היה נכפל אל מול פני האהל נשארו שתי אמות רוחב חליה עודף על

האהל יהיה סרוח על צדי המשכן מזה ומזה לכפתו :
 ואמתא מכא ואמתא מכא בדייתירא בארפא יריעתא דמשכנא יהי סרוח
 על סמרי משכנא מכא ומכא לכפיותה : יד ועשית מכסה לאהל
 ערת אילם מאדמים ומכסה ערת תחשים
 מלמעלה : פ רביעי ותעבד חופאה לפרא משכי דדגרי מסמין
 וחופאה משכי דמסגונא מלעלא : טו ועשית את הקרשים
 למשכן עצי שטים עמדים : ותעבד ית דפניא למשכנא דאצי
 שפין קמין : טז עשר אמות ארך הקרש ואמה וחצי
 האמה רחב הקרש האחד : עשר אמן ארפא דדפא ואמתא
 ופלגות אמתא פותיא דדפא חד : יז שתי ידות לקרש האחד
 משלכות אשה אל אחתה בן תעשה לכל קרשי

המשכן רש"י

רוחב התחתונות: תסרח על אחורי המשכן. לכסות שתי אמות שהיו מגולות בקרשים:
 (יג) והאמה מזה והאמה מזה. ללפון ולדרום: בעדף בארץ יריעות האהל.
 סכן עודפות על אורך יריעות המשכן שתי אמות: יהיה סרוח על צדי המשכן.
 ללפון ולדרום כמו שפירשתי למעלה. למדה פורה דרך ארץ סיהא אדם חס על
 סיפה: אחורי המשכן. הוא לד מערבי לפי שהפתח במזרח שהן פניו ולפון ודרום
 קרוין לדרין לימין ולשמאל: (יד) מכסה ראהל. לאותו גג של יריעות עזים
 עשה עוד מכסה אחד של עורות אילים מאדמים ועוד למעלה ממנו מכסה עורות
 תחשים ואופן מכסאות לא היו מכסין אלא את הגג ארכן ל' ורחבן י' אלו דברי
 רבי נחמי' ולדברי רבי יהודה מכסה אחד היה חליו של עורות אילים מאדמים
 וחליו של עורות תחשים: (טו) ועשית את הקרשים. הל"ל ועשית קרשים כמו
 שנאמר בכל דבר ודבר מהו הקרשים מאופן העומדין ומיוחדין לכך. יעקב אבינו
 נטע ארזים במלרים וכסמת לוח לבניו להעלותם עמהם כשילאו ממלרים ואמר
 להם שעתיד הקב"ה ללוות אותן לעשות משכן במדבר מעלי שמים ראו שיהיו
 מוזמנים בידכם הוא שיסד הבבלי בפיוט שלו טס מטע מזורזים קורות בתינו
 ארזים. שמדכו ליהות מוכנים בידם מקודם לכן: עצי שמים עומדים. אישענב"ש
 בלעז (חויפרעכט שטעהנד) סיהא אורך הקרשים זקוף למעלה בקירות המשכן
 ולא טעשה הכתלים בקרשים שוכבים להיות רוחב הקרשים לגובה הכתלים קרש
 על קרש: (טז) עשר אמות ארך הקרש. למדנו גבהו של משכן עשר אמות:
 ואמה וחצי האמה רחב. למדנו ארכו של משכן לכ' קרשים שהיו בלפון
 ובדרום מן המזרח למערב ל' אמה: (יז) שתי ידות לקרש האחד. היה חוכך

הַמִּשְׁכָּן : תְּהִינָה צִדְדֵי הַדָּפָא חֲדָא מִשְׁלֵבֵינָא חֲדָא לְקַבְלָא חֲדָא בְּן תַּעֲבָד
לְקַבְלָא דְּפִי מִשְׁכָּנָא : יֵהוּעֲשִׂית אֶת־הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכָּן עֲשָׂרִים
קָרָשׁ לַפֶּאֶת נִגְבָּה תִּימְנָה : וְתַעֲבֹד יֵת דְּפִיָּא לְמִשְׁכָּנָא עֶסְרִין
בְּפִין לְרוּחַ עֵבֶר דְּרוּקָא : יֵהוּעֲשִׂית אֶת־הַקְּרָשִׁים אֲדָנִי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה
תַּחַת עֲשָׂרִים הַקְּרָשׁ שְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת־הַקְּרָשׁ הָאֶחָד
לְשֵׁנִי יִדְתָּיו וְשְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת־הַקְּרָשׁ הָאֶחָד
לְשֵׁנִי יִדְתָּיו : וְאֲרַבְּעִין סְמָכִין דְּכֶסֶף תַּעֲבֹד תַּחַת עֶסְרִין בְּפִין תַּרְוֵן
סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חֲדָא לְתַרְוֵן צְרוּחֵי וְתַרְוֵן סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חֲדָא לְתַרְוֵן
צְרוּחֵי : כִּי וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית לַפֶּאֶת צְפוֹן עֲשָׂרִים
קָרָשׁ : וְלִסְטֵר מִשְׁכָּנָא תִּנְיָתָא לְרוּחַ צְפוּנָא עֶסְרִין בְּפִין : כִּי וְאֲרַבְּעִים
אֲדָנִיהֶם כְּכֶסֶף שְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרָשׁ הָאֶחָד וְשְׁנַי
אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרָשׁ הָאֶחָד : וְאֲרַבְּעִין סְמָכִיהוּן דְּכֶסֶף תַּרְוֵן
סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חֲדָא וְתַרְוֵן סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חֲדָא : כִּי וְלִירְבָתֵי

המשכן רש"י

את הקרש מלמטה באמלעו בגובה אמה ומניח רביע רחבו מאלו ורביע רחבו מאלו
וכן הן הידות והחרין חלי רוחב הקרש באמלע (כ"ל קרש נקרא מה שנשאר לאחר
שחרץ מאלו ומאלו. ואז נשאר רוחב אמה. נמלא חלי רוחב הקרש שבאמלע הוא
חלי אמה. וכן פירש רש"י בהדיא בפרק הורק ל"ח שהחרין באמלע רחב חלי
אמה. והיה חרוץ רביעיית אמה מכל לך. וכל יד היה רוחב רביעיית אמה. וכן כל
שפת אדן היה רוחב רביעיית אמה. ודוק היטב. ואז סרה תלונה הרמב"ן והמיהסו מסולקת)
ואותן הידות מכניס באדנים שהיו חלולים והאדנים גבהן אמה ויושבים רזופים
מ' זה אלל זה וידות הקרש הנכנסות בחלל האדנים חרוכות משלש לדיקן רוחב
החרין כעובי שפת האדן שיכסה הקרש את כל ראש האדן שאם לא כן נמלא
רווח בין קרש לקרש כעובי שפת שני האדנים שיפסיקו ביניהם וזה שנאמר ויהיו
תואמים מלמטה שיחרוך את לדי הידות כדי שיחברו הקרשים זה אלל זה : משברות.
עשויות כמין שליבות סולם מובדלות זו מזו ומשופין ראשיהם ליכנס בהן חלל
האדן כשליבה הנכנסת בנקב עמודי הסולם : אישה אר אחותה. מכונות
זו כנגד זו שהיו חרויות שום זו כמדת זו כדי שלא יהיו שתי ידות זו משוכה
ללד פנים זו משוכה ללד חוץ כעובי הקרש שהוא אמה ותרומם של ידות לירין לפי
שדמות לגירי הדלת הנכנסים בחורי המפתח : (יח) לפאת נגבה תימנה. חין
פאה

הַמִּשְׁכָּן יֵמָּה תַּעֲשֶׂה שְׁשֵׁה קְרָשִׁים : וְלִסְטֵר מִשְׁכָּנָא
מַעֲרָבָא תַּעֲבֹד שְׁתָּא בְּפִין : כִּי וְשְׁנַי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה
לְמַקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְבָתִים : וְתַרְוֵן בְּפִין תַּעֲבֹד לְרוּחַ צְפוּנָא
בְּסוּפֵיהוּן : כִּי וְיִהְיוּ תְּאֻמִּים מְלֻמְטָה וְיִחָדְדוּ יִהְיוּ תְּמִים
עַל־רֵאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת בְּן יִהְיֶה לְשְׁנֵיהֶם
לְשְׁנַי הַמַּקְצַעַת יִהְיוּ : וְיִהְיוּ מְבֻנְיִין מְלַבֵּד וּבְחֲדָא יִהְיוּ מְבֻנְיִין
עַל רֵשֵׁה לְעֻזְקָתָא חֲדָא בְּן יֵהֵא לְתַרְוֵיהוּן לְתַרְוֵן זְוֵין יִהְיוּ : כִּי וְהָיוּ
שְׁמֹנֶה קְרָשִׁים וְאֲדָנֵיהֶם כְּכֶסֶף שְׁשֵׁה עֲשָׂר אֲדָנִים
שְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרָשׁ הָאֶחָד וְשְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת

הקרש רש"י

פאה זו לשון מקלוע אלא כל הרוח קרוי פאה כתרומתו לרוח עיבר דרומא :
(כב) ולירבתי. ל' סוף כתרומתו ולסיפי. ולפי שהפתח במזרח קרוי מזרח פנים והמערב
אחורים וזהו סוף שהפנים הוא הראש : תעשה ששה קרשים. הרי ט' אמות
רוחב : (כג) ושני קרשים תעשה למקצעת. אחד למקלוע לפניית מערבית
ואחד למערבית דרומית כל שמונה קרשים בסדר אחד הן אלא שאלו השנים
אינן בחלל המשכן אלא חלי אמה מזו וחלי אמה מזו נראות בחלל המשכן להשלים
רחבו לעשר והאמה מזה והאמה מזה באות כנגד אמות עובי קרשי המשכן הלפון
והדרום כדי שיהא המקלעו' מבחוץ שזה : (כד) ויהיו תואמים מלמטה. כל
הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם
להרחיקן זו מזו כמו שפירשתי שהיו יורי הידות חרולים מלדיקן שיהא רוחב הקרש
בולט ללדי חוץ לידי הקרש לכסות את שפת האדן וכן הקרש שאלו ותואמים
זה לזה וקרש המקלוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעצו כנגד חרוץ של לך קרש
הלפני והדרומי כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם : ויחדדו יהיו תמים. כמו
תואמים : ער ראשו. של קרש : אל הטבעת האחת. כל קרש וקרש היה
חרוך מלמעלה ברחבו שני חרויין בשני לדיו כמו עובי טבעת ומכניסו בטבעת
אחת נמלא מתאים לקרש שאלו. אבל אותן טבעות לא ידעהו אם קבועות
הן אם מעולטלות ובקרש שבמקלוע היתה טבעת בעובי הקרש (נראה
כי מלות הדרומי והלפני אלמטה קאי. ורולה לומר שהדרומי והלפני וראש קרש
כו' נכנס לתוכו ומה שכתב היתה טבעת בעובי הקרש ר"ל בעובי קרש המערבי
ודוק) הדרומי והלפני וראש קרש המקלוע שבסדר מערב נכנס לתוכו נמלאו שני
הכתלים מחוברים : כן יהיה רשניהם. לשני הקרשים שבמקלוע לקרש שבסוף
לפון ולקרש המערבי וכן לשני המקלועות : (כה) והיו שמנה קרשים. הן האמורות
למעלה תעשה ששה קרשים ושני קרשים תעשה למקלעות נמלאו שמנה קרשים

הקריש האחר : ויהיו תמניא דפין וסמניהון דכסף שתא עשר סמכין תבין סמכין תחות דפא חד ותבין סמכין תחות דפא חד : כו ועשית בריתם עצי שמים חמשה לקרשי צלע המשכן האחר : ותעבד עברי דאעי שמין חמשא דפין סמר משפנא חד : כו ותחמשה בריתם לקרשי צלע המשכן השנית וחמשה בריתם לקרשי צלע המשכן לירכתים ימה : וחמשא עברין דפין סמר משפנא תגנתא וחמשא עברין דפין סמר משפנא לסופיהון מערבא : כו ותברית ההיכן בתוך הקרשים מברת מן הקצה אל הקצה :

רשי ועברא

בסדר מערבי. כך שניה במשנה מעשה סדר הקרשים במלאכת המשכן. היה עושה את האדנים חלולים וחורץ את הקרש מלמעט רביע מכלן ורביע מכלן והחרין חליו באמצע ועשה לו שתי ידות כמין שני חמוקין. (ולי נראה שהגרסא כמין שני חמוקין) כמין שני שליבות סולם המובדלת זו מזו ומסופות להכנס בחלל האדן כשליבה הנכנסת בנקב עמודי הסולם והוא לשון משולבות עשויות כמין שליבה ומכניסן לתוך שני אדנים שנאמר שני אדנים שני אדנים וחורץ את הקרש מלמעלה אלבט מכלן ואלבט מכלן ונותן לתוך טבעת אחת של זה כדי שלא יהיו נפרדין זה מזה שנאמר ויהיו תואמים מלמעט וגו' כך היא המשנה והפי' שלה הלעתי למעלה בסדר המקראות : (בר) בריחם. כהרגומו עברין ובלע"ז אשפרי"ש (היגעל) : חמשה קרשי צלע המשכן. אלו ה' ג' הן אלא שהברית העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות זה מצריח עד חלי הכותל וזה מצריח עד חלי הכותל זה נכנס בטבעת מלד זה וזה נכנס בטבעת מלד זה עד שמגיעין זה לזה נמלא שעליון ותחתון שנים שהן ארבע אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומצריח מקצה הכותל ועד קצהו שנאמר והברית התיכון וגו' מצריח מן הקלה אל הקלה שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שהי טבעות לכל קרש משולשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה וכל חלק הוא רביע אורך הקרש ושני חלקים בין טבעת לטבעת כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו אבל לברית התיכון אין טבעות אלא הקרשים נקובין בעובין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה והיו שנאמר בתוך הקרשים הברית העליונים והתחתונים שבלפון ושברוח אורך כל אחת ט"ז אמה והתיכון ארכו ל' אמה וזהו מן הקלה אל הקלה מן המזרח ועד המערב וה' בריתם שבמערב אורך העליונים והתחתונים ו' אמות והתיכון ארכו י"ב כנגד רוח ח' קרשים כך היא מפורשת במלאכת המשכן (שבת

ועברא מציעאה בגו דפיא מעבד מן ספי דסיפי : כו ואת הקרשים הצפה זהב ואת טבעותיהם תעשה זהב בתים לבריתם וצפית את הבריתם זהב : וית דפיא תחפי דהבא וית עזמתהון תעבד דהבא אתרא לעבריא ותחפית עבריא דהבא : ויהקמת את המשכן במשפטו אשר הראית בהר : ס חמישי ותקיים ית משפנא כהקפתה די אתחזיתא במדרא : לא ועשית פרכת תבלת וארנמן ותולעת שני ושש משור מעשה חשב יעשה אתה ברבים : ותעבד פרקתא תכלא וארננא וצבע זהורי ובנין שזיר עובד אומן יעבד יתה צורת פרוכין : לב ונתתה אתה על ארבעה עמודי שמים מצפים זהב וויהם זהב על ארבעה אדני כסף : ותמן יתה על ארבעה עמודי שמין טחפין דהבא וויהון דהבא על ארבעא סמכי דכסף :

רשי ונתתה

(לח) : (כט) בתים לבריתם. הטבעות שתעשו בהן יהיו בתים להכניס בהן הבריתים : וצפית את הבריתם זהב. לא שהיה הזהב מדובק על הבריתים שאין עליהם שום לפי אלא בקרש היה קבוע כמין ב' פיפות של זהב כמין שני סדקי קנה חלול וקובען אלל הטבעות לכאן ולכאן ארכן ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת לכאן וממנה לכאן והברית נכנס לתוכו וממנו לסבעת ומן הטבעת לפה השני נמלאו הבריתים מלפנים זהב כשהן תמוצין בקרשים והבריתים הללו מבחוץ היו בולטות הטבעות והפיפות לא היו נראות בתוך המשכן אלא כל הכותל חלק מצפנים : (ד) והקמות את המשכן. לאחר שיגמור הקמהו : הראית בהר. קודם לכן שאני עתיד ללמדך ולהראותך סדר הקמהו : (לא) פרכת. לשון מחילה הוא ובל' חכמים פגוד דבר המבדיל בין המלך ובין העם : תבלת וארנמן. כל מין ומין היה כפול בכל חוט וחוט ו' חוטין : מעשה חשב. כבר פירשתי שזו היא אריגה של שתי קירות והליוורין שמשני עבריה אינן דומין זה לזה : ברובים. לידן של בריות יעשה בה ד' עמודים תקופים בתוך ד' אדנים ולונקליות קבועין בהן עקומין למעלה להשיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה והאונקליות הן היוין שהרי כמין ווין הן עשויים והפרוכת ארכה ו' אמות לרחבו של משכן ורחבה ו' אמות כבבן של קרשים פרוסה בשלישית של משכן שיהא הימנה ולפנים עשר אמות והימנה ולחץ כ' אמה נמלא בית קדשי הקדשים עשר על עשר שנאמר ונתת את הפרכת תחת הקרשים המצריח את שתי חוברות של יריפות המשכן ורוחב החוברת כ' אמה וכשפרסם על גג המשכן מן הסחח למערב כלתה בשני שלישי המשכן והחוברת

וְנָתַתָּה אֶת־הַפְּרֻכָּתַת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהִבֵּאתָ
שְׁמֵה מִבֵּית לַפְּרֻכָּת אֶת אֲרוֹן הָעֲדוּת וְהַבְּדִילָה
הַפְּרֻכָּת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים׃
וְתָתַן יְיָ פְּרֻכְתָּא תְּחִילַת פּוֹרְפָּיָא וְתַעֲלֵ תָמָן מִנּוּ לַפְּרֻכְתָּא יְיָ אֲרוֹנָא
דְּסִמְדוּתָא וְתַפְרִישׁ פְּרֻכְתָּא לְכֹון בֵּין קוֹדֶשׁא וּבֵין קֹדֶשׁ קוֹדֶשׁא׃
לֵד וְנָתַתָּ אֶת־הַכִּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן הָעֲדוּת בְּקֹדֶשׁ
הַקְּדוּשִׁים׃ וְתָתַן יְיָ פְּרֻכְתָּא עַל אֲרוֹנָא דְּסִמְדוּתָא בְּקֹדֶשׁ קוֹדֶשׁא׃
זֶה וְשִׁמְתָ אֶת־הַשְּׁלֶחַן מִחוּץ לַפְּרֻכָּת וְאֶת־הַמִּנְחָה
נִבְחַ הַשְּׁלֶחַן עַל צִלְע הַמִּשְׁכָּן תִּימֵנָה וְהַשְּׁלֶחַן תָּתַן
עַל־צִלְע צָפוֹן׃ וְתִשׁוּי יְיָ פְּתוּרָא מִבְּרָא לַפְּרֻכְתָּא וְיֵת מִנְרֵתָא
לְקַבֵּל פְּתוּרָא עַל צִדָּא דְּמִשְׁבָּנָא דְּרוּמָא וּפְתוּרָא תָּתַן עַל סַמַר צָפוֹנָא׃
וְעֵשִׂיתָ מִסְךְ לַפֶּתַח הָאֵהָל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מוֹשָׁזָר מְעֻשָׂה רֶקֶם׃ וְתַעֲבֹד פְּרָסָא
לְתַרְע מִשְׁבָּנָא תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְצִבְעֵ זָהָרִי וּבּוּץ שְׂזִיר עֹבֵד צִיר׃
לֹא וְעֵשִׂיתָ לְמִסְךְ חֲמֹשֶׁה עִמּוּדֵי שְׁטִים וְצִפִּיתָ
אֹתָם זָהָב וְוִיהֶם זָהָב וְיִצְקֶתָ לָהֶם חֲמֹשֶׁה אֲדָנִי
נְחֹשֶׁת׃ ס שְׁשִׁי וְתַעֲבֹד לְפָרְסָא חֲמֹשָׁא עִמּוּדֵי שְׁטִים וְתַחֲפִי יְתַחֵן
דְּהִבָּא וְוִיהוֹן דְּהִבָּא וְתַתִּיךְ לְהוֹן חֲמֹשָׁא סְמְכֵי נְחֹשָׁא׃ כֹּז א וְעֵשִׂיתָ

רשי את

והמוצרת השנית כסתה שליש של משכן והמוצרת תלוי לאחוריו לכסות את הקרסים :
(רה) ושמת את השלחן. שלחן בלפון משוך מן הכותל הלפני שתי אמות ומחלה.
ומנורה בדרום משוכה מן הכותל הדרומי שתי אמות ומחלה. ומוצת הזהב נתון
כנגד חויר שבין שלחן למנורה משוך קמעה כלפי המזרח וכולם נחונים מן החלי
המשכן ולפנים. כילד אורך המשכן מן הפתח לפרכת עשרים אמה המוצת והשלחן
והמנורה משוכים מן הפתח ללד מערב עשר אמות : (לו) ועשית מסך. וילון
שהוא מסך כנגד הפתח כמו (איוב א) שכת בעדו ל' מגין : מעשה רקם. הלורות
עשויות זו מעשה מחט כפרלוק של עבר זה כך פרלוק של עבר זה : רקם. סס
האומן ולא סס האומנות ותרומתו עובד לייר ולא עובד ליור. מדת המסך כמדת
הפרכת

אֶת־הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֹשׁ אַמּוֹת אַרְבֶּה וְחֲמֹשׁ
אַמּוֹת רֹחַב רְבֹוע יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁלֵּשׁ אַמּוֹת קָמְתוֹ׃
וְתַעֲבֹד יְיָ מִדְּבַחָא דְּאֵעִי שְׁטִים חֲמֹשׁ אַמּוֹן אַרְבָּא וְחֲמֹשׁ אַמּוֹן פּוֹתִיָּא
מְרַבַּע יִהְיֶה מִדְּבַחָא וְתַלַּת אַמּוֹן רוּמָה׃ ב וְעֵשִׂיתָ קַרְנֹתָיו עַל
אַרְבַּע פְּנֵיתָיו מִמִּנּוּ תַחֲוִין קַרְנֹתָיו וְצִפִּיתָ אֹתוֹ
נְחֹשֶׁת׃ וְתַעֲבֹד קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע וְוִיהוֹתָ מִנּוּ תַחֲוִין קַרְנֹתָיו וְתַחֲפִי
יְיָה נְחֹשָׁא׃ ג וְעֵשִׂיתָ סִירֹתָיו לְדִשָּׁנוּ וְוִיעֵיו וּמוֹרְקָתָיו
וּמוֹלָגָתָיו וּמִחַתָּתָיו לְכָל־כְּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת׃
וְתַעֲבֹד פְּסַבְתְּרוּתָהּ לְמִכְפֵי קַמְחָה וּמְגִרֹפִיתָהּ וּמוֹרְקָתָהּ וְצִנּוּרִיתָהּ
וּמִחַתָּתָהּ לְכָל מְנוּחֵי תַעֲבֹד נְחֹשָׁא׃ ד וְעֵשִׂיתָ לוֹ מִכְבָּר מְעֻשָׂה

רשי רשת

הפרוכה י' אמות על י' אמות : (א) ועשית את המזבח וגו' ושלש אמות
קומתו. (זכחיס כ"ט) דברים ככתבן דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר נאמר כאן
רצוע ונאמר בפנימי רצוע מה להלן גבהו פי שנים כארכו אף כאן גבהו פי שנים
כארכו ומה אני מקיים שלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה : (ב) ממנו תחיון
קרנותיו. שלא יעשם לבדם ויחברם זו : וצפית אותו נחשת. לכפר על עוונות
מלך שנאמר (ישעיה מ"ח) ומלך נחוש : (ג) סירותיו. כמין זכרות : דדשנו.
להסיר דשנו לתוכו והוא ש"א למספי קטמיה לספות הדשן לתוכו כי יש מלות בל'
עברית מלה אחת מתחלפת בפתרון לשמש בנין וספירה כמו (סבלים פ') והשרש
שרשיה (איוב ה') אויל משריש. וחלופו (סס ל"א) ובכל תבואתי תשרש וכמוהו
(ישעיה י"ז) בסעיפיה פוריה וחלופו (סס י') מסעף פארה מפשח סעיפיה וכמוהו
(ירמיה ג') וזה האחרון עלמו שבר עלמותיו וכמוהו (מ"א כ"א) ויסקלוהו באבנים
וחלופו (ישעיה ע"ב) סקלו מאבן הסירו אבניה וכן (סס ה') ויעזקו ויסקלוהו אף
כאן לדשנו להסיר דשנו ובלע"ז ארשלאנדי"ר (לו ענטאשען) : ויעיו. כתרומתו מגרפות
שטול בהם הדשן והן כמין כסוי הקדרה של מתכת דק ולו בית יד ובלע"ז ויד"ל
(שופעל) : ומוזקתיו לקבל בהם דם הזבחים : ומוזקתיו. כמין אוגקליות כפופים
ומכה בהם בצער ונתחבים בס ומהפכין בהן על גחלי המערכה שיהא ממחר
שריפתן ובלע"ז קרינול"ש (האקטן) ובלשון חכמים ליטריות : ומחתתיו. בית קבול
יש להם ליטול בהן גחלים מן המזבח לשאתם על מוצת הפנימי לקמורת ועל סס
חתייתן קרוים מחפות כמו (ישעיה ל') לחתות אש מיקוד ל' שאיבה אש ממקומה
וכן (משלי ו') היחפה אש אש בחיקו : רבר בריו. כמו כל כליו : (ד) מכבד.
לשון כברה שקורין קריבלי"ש (זיעב) כמין לבוש עשוי לו למוצת עשוי חורין חורין
כמיו

רשת נחשת ועשית על הרשת ארבע מבעת נחשת
על ארבע קצותיו : ומעבד לה מרדא עובד מצדמא דנחשא
ומעבד על מצדמא ארבע עוקן דנחשא על ארבע סמרוחי : ה ונתתה
אתה תחת ברכב המזבח מלמטה והיתה הרשת
עד חצי המזבח : ותתן יתה תחות סוכבי מדבמא מלרע ותתי
מצדמא עד פלגות מדבמא : ו ועשית בדים למזבח בדי
עצי שטים וצפית אתם נחשת : ומעבד אריתא למדבמא
אריתי דאעי שטין ותחפי יתהון נחשא : ו והובא את-בדיו
במבעת והיו הבדים על-שתי צלעות המזבח בשאת

רש"י אהו

כמין רשת ומקרא זה מסורס וכה פתרונו ועשית לו מכבר נחשת מעשה רשת :
(ה) ברכב המזבח. סוכב כל דבר המקיף סביב בעגול קרוי כרכוב כמו
שטינו בהכל שוחטין אלו הן גולמי כלי עץ כל שעמיד לשוף ולכרכב והוא כמו
שעושין חרילין בעגולין בקרשי דפני התיבות וספסלי העץ אף למזבח עשה חרץ
סביבו והיה רחבו אמה דפנו למי והוא לסוף שלש (ס"א שש) אמות של גבהו
כדברי האומר גבהו פי שנים כארכו הא מה אני מקיים ושלש אמות קומתו משפת
סוכב ולמעלה אבל סוכב להלך הכהנים לא היה למזבח הנחשת אלא על ראשו
לפנים מקרנותיו וכן שנינו בזבחים איזהו כרכוב בין קרן לקרן והיה רוחב אמה
ולפנים מהן אמה של הלך רגלי הכהנים ושתי אמות הללו קרויים כרכוב ודקדקו
סס והכתיב תחת כרכוב המזבח מלמטה למדנו שהכרכוב דפנו הוא ולבוש המכבר
תחתיו. ותירץ המתירן תרי הו חד למי וחד לכהנים דלא ישתרגו זה שדופן למי
היה ומתחתיו הלבישו המכבר והגיע רחבו עד חלי המזבח נמלא שהמכבר רחב
אמה והוא היה סימן לחלי גובהו להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים
וכנגדו עשו למזבח בית עולמים דוגמת חוט הסקרא באמלעו וכבש שהיו עולין
בו אע"פ שלא פירשו בענין זה כבר שמענו בפי' מזבח אדמה תעשה לי ולא תעלה
במעלות לא תעשה לו מעלות בכבש שלו אלא בכבש חלק למדנו שהיה לו כבש כך
שנינו במכילתא. ומזבח אדמה הוא מזבח הנחשת שהיו ממלאין חללו אדמה במקום
חנייתו והכבש היה בדרום המזבח מובדל מן המזבח מלא חוט השערה ורגליו
מגיעין עד אמה סמוך לקלעי החלר שבדרום כדברי האומר ' אמות קומתו ולדברי
האומר דברים ככתבן ג' אמות קומתו לא היה אורך הכבש אלא ' אמות כך
מלאחי במשנת מ"ט מדות וזה שהיה מובדל מן המזבח מלא חוטו במסכת זבחים
למדנו מן המקרא : (ז) במבעת. בארבע טבעות שנעשו למכבר : (ח) נבוב
לחת

אתו : ויעל ית אריותהי בעוקתא ויהון אריתא על תרין סמרי מדבמא
במפל יתה : ח נבוב לחת תעשה אתו באשר הראה
אתה בחר בן יעשו : ס שביעי חליס לוחי מעבד יתה כמא די
אחוי יתה במרדא בן יעבדון : ט ועשית את חצר המשכן
לפאת נגב-תימנה קלעים לחצר שש משור מאה
באמה ארך לפאת האחת : ומעבד ית דבת משכנא לרוח
עבר דרומא סרדון לדרתא דבויז שזיר מאה באמין ארפא לעבר חד :
י ועמדיו עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי
העמדים וחשקיהם כסף : ועמודיה עשרין וסמכיהון עשרין
נחשא ווי עמודיא וכבושיהון כסף : יא וכן לפאת צפון בארך
קלעים מאה ארך ועמדו עשרים ואדניהם עשרים
נחשת ווי העמדים וחשקיהם כסף : יב וכן לרוח צפונא
בארפא סרדון מאה ארפא ועמודיה עשרין וסמכיהון עשרין נחשא ווי
עמודיא וכבושיהון כסף : יג ורחב החצר לפאתים קלעים
חמשים אמה עמדיהם עשרה ואדניהם עשרה :

ועמדיו קרי רש"י ופוחיא

לחת. כתרגומו חליל לוחין לוחות של עזי שנים מכל לד והחלל באמלע ולא יהא
כולו עץ א' שיהא עביו ה' אמות על ה' אמות כמין סדן : (ט) קלעים. עשוין
כמין קלעי שפינה נקבים נקבים מעשה קליעה ולא מעשה אורג ותרגומו סרדון
כתרגומו של מזכר המתורגם סרדא לפי שהן מנוקבין ככברה : לפאת האחת. כל
הרוח קרוי פואה : (י) ועמדיו עשרים. חמש אמות בין עמוד לעמוד : ואדניהם
של העמודים נחשת האדנים יושבים על הארץ והעמודים תקועים למוכן היה
עושה כמין קונדסין שקורין פלא"ש ארכן ו' טפחים ורחבן ג' וטבעת נחשת קבועה
בו באמלע וכורך שפת הקלע סביבו במיתרים כנגד כל עמוד ועמוד ומולה הקונדס
דרך טבעתו באונקליות שבעמוד העשוי כמין וי"ו ראשו זקוף למעלה וראשו אחד
תקוע בעמוד כאותן שעושין להניב דלתות שקורין גומי"ש ורחב הקלע שלו מלמטה
והוא קומת מחילות החלר : ווי העמודים. הם האונקליות וחשקיהם. מוקפות היו
העמודים בחוטי כסף סביב ואיני יודע אם על פני כולן אם בראשם אם אך באמלעם
אך יודע אני שחשק ל' חגורה שכך מלינו בפילגס בגבעה (שופטים ט') ועמו
למר

תרומה ליום ששי

וּפְתִיחָא דְדִרְתָא לְרוּחַ מְעַרְבָא סְרְדִין תְּמִשִּׁין אֲמִין עֲמוּדֵיהוֹן עֲשָׂא
וּסְמִכֵיהוֹן עֲשָׂא : י וְרַחַב הַחֲצֵר לְפִאת קְדָמָה מְזוּרְחָה
חֲמִשִּׁים אַמָּה : וּפְתִיחָא דְדִרְתָא לְרוּחַ קְדוּמָא מְדִינְחָא תְּמִשִּׁין אֲמִין :
י וְחִגְיֵשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה קְלָעִים לְכַתֵּף עֲמֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְאֲדִנְיָהֶם שְׁלֹשָׁה : וּמִשֵּׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמִין סְרְדִין לְעִבְרָא עֲמוּדֵיהוֹן
תְּלָתָא וּסְמִכֵיהוֹן תְּלָתָא : טו וְלְכַתֵּף הַשְּׂנִית חֲמִשׁ עֲשָׂרָה
קְלָעִים עֲמֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאֲדִנְיָהֶם שְׁלֹשָׁה : וְלְעִבְרָא
תְּנִינָא חֲמִשׁ עֲשָׂרָה סְרְדִין עֲמוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וּסְמִכֵיהוֹן תְּלָתָא :
טז וְלִישְׁעַר הַחֲצֵר מִסָּךְ | עֲשָׂרִים אַמָּה תְּלַלְתָּ וְאֲרַגְמָן
וְתוֹלְעַת שְׁנֵי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מְעֻשָׂה רֶגֶם עֲמֻדֵיהֶם
אַרְבַּעַה וְאֲדִנְיָהֶם אַרְבַּעַה : מַפְטִיר וְלְתַרְע דְרִתָא פְּרָסָא
עֲשָׂרִין אֲמִין תְּבִלָּא וְאַרְגָּמָא וְצִבְע וְהוֹרִי וּבּוּיץ שְׁזִיר עוֹבֵד צִיר עֲמוּדֵיהוֹן
אַרְבַּעַה וּסְמִכֵיהוֹן אַרְבַּעַה : יז כָּל־עֲמוּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב
מִחֲשָׁקִים כְּסָף וְנִיחָם כְּסָף וְאֲדִנְיָהֶם נְחֹשֶׁת : כָּל עֲמוּדֵי
דְרִתָא סְחֹר סְחֹר כְּכַבְשִׁין כְּסָף וְנִיחָם כְּסָף וּסְמִכֵיהוֹן נְחֹשֶׁת : יח אֶרֶךְ
הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמָּה וְרַחַב | חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה

רשי

למד חמורים חבושים סרגומו חשוקים: (יג) לפאת קדמה מזרח. פני המזרח קרוי קדם לשון פנים אחר ל' אחורים לפיכך המזרח קרוי קדם שהוא פנים ומערב קרוי אחר כד"א (דברים ל"ד) הים האחרון ימא מערבא: חמשים אמה. אותן חמשים אמה לא היו סתומים כולם בקלעים לפי ששם הפתח אלא חמשה עשר אמה קלעים לכסף הפתח מזרח וכן לכסף השנים נשאר רחב תלל הפתח ביניהם כ' אמה וזהו שנאמר ולשער החצר מסך עשירים אמה וילון למסך כנגד הפתח כ' אמה ארך כרחב הפתח: (יד) עמודיהם שרשה. חמש אמות בין עמוד לעמוד בין עמוד שצדאש הדרום העמוד במקום דרומים מזרחים עד עמוד שהוא מן סג' שבמזרח ה' אמות וממנו לשני חמש אמות ומן השני לשלישי חמש אמות וכן לכסף השנים וארבעה עמודים למסך כרי' עמודים למזרח כנגד' למערב: (יז) כל עמודי החצר סביב וגו'. לפי שלא פירש ויין וחשוקים ואדני נחשם אלא לשון ולדרום אבל למזרח ולמערב

לא

תרומה ליום ששי

חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְאֲדִנְיָהֶם נְחֹשֶׁת : אֶרְבָּא דְדִרְתָא
מֵאָה בְּאַמִּין וּפְתִיחָא תְּמִשִּׁין בְּחֲמִשִּׁין וְרוּמָא חֲמִשׁ אֲמִין דְּבוּץ שְׁזִיר
וּסְמִכֵיהוֹן נְחֹשֶׁת : יט לְכָל כְּרִי הַמְשֻׁכָּן בְּכָל עֲבוּדְתוֹ
וְכָל־יִתְדֵתָיו וְכָל יִתְדֵת הַחֲצֵר נְחֹשֶׁת : כ אֲנִי מְשַׁבְּנָא
בְּכָל פְּרִיחָנָה וְכָל סְבוּהֵי וְכָל סְבֵי דְדִרְתָא נְחֹשֶׁת :

ס ס ס

ל"ו יע"ו סי'. ס"ו סי'. ומפטרין וז' נתן חכמה לשלמה במלכים א' סי' ה' :

רשי

לא נאמר ויין וחשוקים ואדני נחשם לכך בא ולימד כאן: (יח) ארך החצר. הלפון והדרום שמן המזרח למערב מאה באמה: ורחב חמשים בחמשים. חצר שבמזרח היתה מרובעת חמשים על חמשים שהמסכן ארכו שלשים ורחבו עשר העמיד מזרח פתחו בשפת כ' החילוקים של אורך החצר נמלאו כלו בחמשים הפנימים וכלה ארכו לסוף ל' נמלאו כ' אמה ריוח לאחוריו בין הקלעים שבמערב ליריעות של אחורי המסכן ורחב המסכן עשר אמות באמלע רוחב החצר נמלאו לו עשרים אמה ריוח לשון ולדרום מן קלעי החצר ליריעות המסכן וכן למערב וחמשים על חמשים חצר לפניו (עירובין כ"ג): וקמה חמש אמות. גובה מחילות החצר והוא רוחב הקלעים: ואדניהם נחושת. להביא אדני המסך שלא נאמר לא נאמר אדני נחושת אלא לעמודי הקלעים אבל אדני המסך של מין אחר היו כך נראה צעני שלכך חזר ושנאן: (יט) לכל כרי המשכן. שהיו לריבין להקמתו ולהורדתו כגון מקבוצת לתקוע יתדות ועמודים: יתדות. כמין נגרי נחשם עשוין ליריעות האהל ולקלעי החצר קשורים במיתרים סביב סביב בשפוליהן כדי שלא תהא החוץ מגביהתן ואיני יודע אם תחובין בארץ או קשורין ותלוין וכיבדן מכביד שפולי היריעות שלא יועו ברוח ואומר אני ששמן מוכיח עליהם שהם שקועין בארץ לכך נקראו יתדות ומקרא זה מסייעני (שעיה ל"ג) אהל כל ילען כל יסע יתדותיו ללח: חסרת פרשת תרומה

הפטרת תרומה במלכים א' סימן ה'

א וַיְהִי־הָיָה נָתַן חֲכֵמָה לְשַׁלְמֹה בְּאֲשֶׁר דִּבְרָתוֹ וַיְהִי שְׁלֹם בֵּין
הַיָּרֵם וּבֵין שַׁלְמֹה וַיְכַרְתּוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם : ב וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ
שַׁלְמֹה מִסַּם מְבַר־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמֶּם שְׁרָשִׁים אֶרֶץ אִישׁ :
ג וַיִּשְׁלַחֵם לְבַנְיָמִן עֲשָׂרַת אֲלָפִים בַּחֲדָשׁ חֲלִיפֹת חֲדָשׁ יְהִיו
בְּלִבְנוֹ

הפטרת תרומה

בכבונן שנים חדשים בביתו ואדניו על המס: ויהי לשלמה שבעים ארף נשא ספר ושמיים אלף חצב בהר: הלבד משרי הנצבים לשלמה אשר על המלאכה שלשת אלפים ושלוש מאות הרדים בעם העשים במלאכה: ויצו המלך ויסעו אבנים גדולות אבנים יקרות ליעד הבית אבני גזית: ויפסלו בני שלמה ובני הירום והגבלים ויכינו העצים והאבנים לבנות הבית: ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה עלי ישראל ויבן הבית ליהוה: והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארפו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו: והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארפו על פני רחב הבית עשר באמה רחבו על פני הבית: ויעש לבית חלונות שקפים אסמים: ויבן על קיר הבית יצוע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ויעש צלעות סביב: ויעש התחתנה חמש באמה רחבה והתיכנה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה פי מגרעות נתן לבית סביב הוצה לבלתי אחז בקירות הבית: והבית בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות והחרון כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנתו: ופחת הצלע התיכנה אל פתח הבית הימנית ובלולים יעלו על התיכנה ומן התיכנה אל השלשים: ויבן את הבית ויכלהו ויספן את הבית גבים ושורת בארזים: ויבן את היצוע על כל הבית חמש אמות קומתו ויאחז את הבית בעצי ארזים: ויהי דברי יהוה אל שלמה לאמר: י הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בחקתי ואת משפתי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אתך אשר דברתי אל דוד אביך: כ ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את עמי ישראל:

יגיע קרי * היצוע קרי * היצוע קרי * צלוחות אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומומר ה' מלך נאות לבש או מומר שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר מהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

תרומה ליום ששי

משנה פרה פ"ט

צלוחות שנפלו לתוכה מים כל שהן רבי אליעזר אומר יזה שתי הצלות וחכמים פוסלין יבד לתוכה מל רבי אליעזר אומר יניחה בחמה והפיר עוקה וחכמים פוסלין נפל לתוכה משקן ומי פירות יערה וצריך לנגב דיו קומום וקנקנתום וכל דבר שהוא רושם יערה ואינו צריך לנגב: נפל לתוכה שקצים ורמשים ונתבקעו או שנשתנו מראיהם פסולין חפושית בין כך ובין כך פוסלת מפני שהיא כשפופרת רבי שמעון ורבי אליעזר בן יעקב אומרים הדירה והכנה שבתכונאה כלשים מפני שאין בהם לחה: ישתתה מהן בהמה או חיה פסולין כל העופות פסולין חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת כל השרצים אינם פסולין חוץ מן החולדה מפני שהיא מלקת רבן גמליאל אומר אף הנחש מפני שהיא מקיאה (ס"א שהיא מקיאה) רבי אליעזר אומר אף העכבר: והחושב על מי חטאת לשתות רבי אליעזר פסיל רבי יהושע אומר כל שיטה אמר רבי יוסי במה דברים אמורים במים שאינם מקודשים אבל במים המקודשין רבי אליעזר אומר כשיטה רבי יהושע אומר כשישתה ואם נגרר בשטר: ה מי חטאת שנפסדו לא יגבלם במים שלא יעשם תקלה לאחרים רבי

ברטנורא יהודה

פרק ט צלוחות. כלי שנותנים בו מים המקודשים לאחר שהסליך האפר לתוכן קרוי צלוחות. והכלי שנותנים בו המים כדי לקדשן קודם שיתנו בה האפר קרוי שקת: מים כל שהן שאין כשרין להזאה: יזה ב! שאם מזה אחת שמה אין כלי מן הכשרים. אבל כי מזה ב' אי אפשר דליכא בחדא מנייהו מן הכשרים והזאה אינ' לריכה שיעור: וחכמים פוסלין דקסברי הזאה לריכה שיעור ואין מלטרפין הסואות והלכה כחכמים. ורמב"ם פי' זה ב' הזאות וסליכס חוץ לכלי וישרר השאר מי חטאת כשרים, ופליא! היא בעיני דכפרק כל הזבחים בגמי משמע כמו שפרשתי: ויניחה בחמה והטל עולה. שדרך הטל לעלות כנגד החמה וכן הוא אומר ויסי בבקר ותעל שכבת הטל ואין הלכה כר"א: יערה, מריק מזה שבתוך הכלי ואינו כשר להניח בו מי חטאת עד שינגב מן המשקים ומי פירות: יערה ואינו צריך לנגב, דאם איתא דנשאר ממנו בכלי היה רשומו יכר: ב ונתבקעו, שנתהו בתוך המים זמן מרובה עד שנתבקעו או אפי' לא נתבקעו אלא שנתנו מראה המים פסולין: חפושית, תולעת שחורה: בין כך ובין כך, בין נתבקע' בין לא נתבקע': מפני שהיא כשפופר': של קנה חלולה והמים נכנסין מלד זה ויוצאים בחוץ': כשרים, אפי' נתבקעו ואין כן הלכה: ג שתה מהן בהמה או חיה פסולין, משום משקה שספיהן החוזר והמים שספיהם מתערבין: מוצצת, ואין המשקה שספיה חוזר למים: מלקת לוקחת בלשונה ומתערב הרוק שבלשונה עם המים: אף הנחש מפני שהיא מקיאה, וכן הלכה ואין הלכה כר"א: ד החושב על מי חטאת לשתות ר"א פוסל, דאפסלו להו במחשבה: כשישתה, הכזיב לשתות או ליקח ממנה מים לשתות אבל במחשבה גרד' לא פסל: במים שאינן מקודשין, שמלאך כדי ליתן בהן את האפר ושדיון לא נתן: ר"א כשיטה, והבא לא פסלו להו במחשבה דכיון דמים קדושין הן אמלוכי ממליך וחוזר בו ממשנתו הלכך לא פסל רבי אליעזר עד שיטה: רבי יהושע אומר כשישתה, מפני מסק' שספיו שחוזר ומתערב עם המים ופסל להו: ואם נגרר, לשון נגררת כלומר שלא שטה כדרך הסותים אלא שפך המים בנרונו: כשר, דליכא משקה פיו בחבית, והלכה כרבי יוסע בחרווייהו: ה שלא יעשם תקלה לאחרים, שיגעו במים ויטמאו בני חטאת

שב

תרומה ליום ששי

יהודה אומר במלוי פרה ששתתה מי חטאת בשורה כמא מעת לעת. רבי יהודה אומר במלוי במעיה: ו מי חטאת ואפר חטאת. לא יעבירם בנהר ובספינה. ולא ישימם על פני המים. ולא יעמוד בצד זה ויורקם לצד זה. אבל עובר הוא במים עד צנארו. עובר הוא הטהור לחטאת. ובידו כלי ריקם. הטהור לחטאת. ובמים שאינם מקודשין: ו אפר בשר שנתערב באפר מקלה הולכין אחר הרוב לטמא. ואין מקדשין בו. רבי אליעזר אומר מקדשין בכלן: ו מי חטאת שנגמלו. מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו. ואת הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו. נטמאו מטמאין את הטהור לתרומה. בידיו ובגופו. ואת הטהור לחטאת. בידיו אבל לא בגופו. ו אפר בשר שנתנו על גבי המים שאינן ראויין לקדש. מטמאין את הטהור לתרומה. בידיו ובגופו. ואת הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו:

ברטנורא

שנו: רבי יהודה אומר במלוי. בעיט ותו לא מטמאו מאחר שגנלן: מעת לעת. אם שחטה בחוך מעת לעת של שחיה אבל שחיה טפי מהכי נתעבל במעיה: רבי יהודה אומר במלוי במעיה. ואפילו שחט בחוך מעת לעת בשרה טהור. ואין הלכה כרבי יהודה בחרויהו: ו מי חטאת. במקודשין איירי אבל מים שאינן מקודשין שרי כדקתני סיפא: אפר חטאת. אפי' אפר עמנו בלא מים: לא יעבירם בנהר ובספינה. דגזור משום מעשה שהיה באלס אחד שהיה מעביר מי חטאת. ואפר חטאת בספינה בירדן ונזאל כוית מת תחוב בקרקעיה של ספינה: ולא ישימם על פני המים. דדמי לספינה: וכן לא יעמוד בצד זה. של נהר: ויורקם לצד השני. דגם זה דמי קלת לספינה: אבל עובר הוא. ברגליו: במים. עם מי חטאת שבדיו: עובר הוא הטהור לחטאת. בין בספינה בין שט על פני המים ואינו חושש. וכן נושא בידו. או משיט על פני המים: כלי שהוא טהור. לתת בו מי חטאת כשהוא ריקס או טיט בו מים שעדיין לא נתקדש ובאפר פרה שלא גזרו אלא על המים המקודשים ועל האפר בלבד לא על האלס והכלים הטהורים ומים שאינן מקודשים: ו אפר בשר. אפר פרה הכשר להזאה: שנתערב באפר מקלה. באפר כירה: הולכין אחר הרוב לטמא. אם רוב אפר פרה מטמא אם רוב אפר מקלה אינו מטמא: ואין מקדשין בו. אפי' רוב אפר חטאת אין מקדשין בו הואיל ונתערבו בו אפר כירה ואפילו כל שהוא: רא"א מקדשין בבולן. דכבר רבי אליעזר לא צעיק שיעורא בהוא' ואל"ל דליכא פורתא מאפר חטאת ואין הלכה כר"א: ו מי חטאת שנגמלו. כגון שנשתנו מראיהו שלא מהמת עמנו וכיוצא בזה מן הדברים שפוסלים מי חטאת: מטמאין. את האלס: הטהור לתרומה. בין שנגע בהן בידיו בין שנגע בהן בגופו. דכמי חטאת כשרים חשיבי וטומאה זו דרבנן היא דמדאורייתא כיון שנפסלו פרהו מהן טומאתן החמור' משום הכי תני מטמאין את האלס הטהור לתרומה דמשמע דוקא לתרומה אבל לא לחולין: ואת הטהור לחטאת לא בידיו. כלומר אין מטמאין הטהור לחטאת בין נגע בהן בידיו בין בגופו דכמי חטאת כשרים חשיבי ונכחי דהנושא מי חטאת טיט בהן כדי הוייה או נוגע בהן עמא לכל מילי להטאת מיהא טהור: נטמאו מטמאין את הטהור לתרומה. כמי חטאת כשרים אבל: את הטהור לחטאת. מטמאין אותו אם נגע: בידיו. דכיון דנטמאו לא גריעי משאר אוכלים ומשקים טמאי' דמטמאי' את הידי' וקיימא לן דכטהרות מי חטאת מי שנטמאו ידיו נטמא גופו: ו אפר בשר שנתנו על גבי המים שאינם ראויים לקדש. הוי דינא כדון מי חטאת שנפסלו: מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו. כדון כל שאר מי חטאת הכשרים ואין מטמאין: הטהור לחטאת שאין מי חטאת מטמאין הנושאן והנוגע בהן אלא לשאר טומאות לא לטהרת מי חטאת: ובורקין

תרומה ליום ששי

סמ
גמרא נדה דף י"ז ע"א
ובודקין מטותיהן במילא פרהבא. מסייע ליה לשמואל. דאמר שמואל אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורך. אמר רב היינו דכי הואי התם בערבי שבתות הוי אמרי מאן בעי פקולי בנהמא וקא ידענא מאי קאמרי. אמר רבא הני שחקי דכיתנא מערי לבדיקה. איני והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן אלא בפקולין או בצמר נקי ורך. לא קשיא הא בכיתנא. הא במאני דכיתנא. ואי בעית אימא הא והא במקאני דכיתנא. הא בחדתי הא בשחקי:

רש"י

מילא פרהבא. קוטו"ן מסוך שהיא לכן נראית בו טיפ' כחרל לישנא אחרינא למר נקי ורך: פקולין. קוטו"ן: דכי הואי התם. נא": בערבי שבתות זמן עונת פרושים ותלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת: שחקי דכיתנא בגדים בלוי' של פשתן ולא בפשתן שאינו לכן ואין דם ניכר יפס אלא בעד לכן שחקים. לבגדים יוחר מן הסדסים:

וזהר יתרו דף פ"ט ע"א

תאנא ביהאי יומא דאורייתא מתעשרא ביה מתעשרא בכלא בכל אינון פקידין בכל אינון גזרין ועונשין בשבעין ענפין דנהורא דנהרין מכל סמרא וסמרא. מאן חמי ענפין דנפקין מכל ענפא וענפא חמשה קו"מין בגו אינא פלהו ענפין בהו אחידן. מאן חמי אינון תרעין דמתפתחן בכל סטר וסטר פלהו מזדחרין ונהרין בההוא גהורא דנפיק ורא פטיק קל פרוזא נפיק אתערו קדישי עליונין אתערו עמא קדישא דאתבחרו לעילא ותתא. אתערו חדותא דקדמות מאריכון. אתערו בחדותא שלומתא. אודמנו בתלת חדון דתלת אבתן אודמנו דקדמות מהימנותא דחדותא דכל חדותא. זכאה הולקיון ישראל קדישין בעלמא דין ובעלמא דאתי דא הוא ירותא לכוון מכל עמין עובדי עבודה זרה ועל דא בתיב בגי' ובין בגי' ישראל:

אומר

תרומה ליום ששי

הלכה פסוקה

יוסף להק

מוסר

הרמב"ם הל' שבת פרק ו'

אמר ישראל לנכרי בשבת לעלות באינן או לשום על פני המים כדי להקיא לו שופר או כפיין קמילה או מקיא לו מחצור לחצר שאין עירוב בגינתו מים חסין להרתיח בהם קטן ומצטער וכן כל פיוצא בנה: הילוקם בית בארץ ישראל מן הנכרי מחר לו זומר הנכרי להחוב לו שטר בשבת שאמירה הנכרי בשבת אסורה מדרבנן ומשום ישוב ארץ ישראל לא נזרו בדבר זה וכן הילוקם בית מהם בסודא שסודא בארץ ישראל לבקר זה:

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד' אמרו כבתינו וקרונם לנכרה כל הכופים אם תקמיד חכם הוא תקמתו סממנתת ממנו וכו': מנלן ממשא נארישע וכו'. ואמר ליה ארעהו וקרונו לנכרה לרב יהודה לא תרתח ולא תקמא ובזהר פרשת תצוה אי בר גש פעים עקר מיניה נשמתה עקאה קדישא למיגרי באתרא סבא אתרא ודא איהו בר גש דסריד בקריה. ואסור לאתקרבא בקריה. ודא איהו מורף נפשו באפו וכו'. דסריף נפשיה ואשרי באתרא אל זר וכו'. כי במה נחשב הוא עבודה זרה איקרי ומאן דמשתעי עמיה בארו אתחבר לעבודה זרה ממש דעבודה זרה ממש שריא בגויה ואסור לאתקרבא באנפוי. ועליה בתיב (ויקרא ע"ג) אל תפנו אל הארילים ועל דא בתיב (שמות ל"ד) אלהי מסכה לא תעשה לה וכו' מסאבין אתדכין בר מהאי בגין דמסאיב נפא מנו ומבר ונפשא כלא מסאיב ואפילו בר אתי בר גש ועקר בהוא זר מגויה מבר וכל לערמין ויקטר אשמגרי לאתקדשא ודאמקשא הריא קדושה דנשמתא קדישא עליה בגין וקנאי דאתקבש דכינו בערבא מיגיה ומנא תרא במה נעבד בר גש עד דתיחוב לאתקאה:

מצות

תרומה

השם

ב' מצות עשה א' לא תעשה

בחדרין פ' ס' מדות. ספר היד הלכות בית הבחירה פרק א' סה"ט ס"ע כ' ס"ג עשין קס"ג: **צה** (רח) מצות עשה לבנות בית המקדש שנאמר ועשו רי מקדש. עושין קדש וקדש קדשים ולפני הקדש אולם ושלשתן נקרא היכל בכלל. ובפרט נקרא הקדש היכל ומתנין בקדש הקדשים הארון ובקדש שהוא היכל הפרטי שם מתנין מוצח הזהב באמלט והמזרה בדרום ושלחן שנותנין עליו לחם הפנים בלפון (פיין ס' ל"ז) ועושין סביב להיכל הכללי מחילה רחוקה ממנו. וכל המוקף במחילה זו הוא נקרא עזרה והכל נקרא מקדש ועושין בעזרה מוצח העולה וכבש שעולין בו למוצח (פיין סימן מ' מ"א) ומקומו לפני האולם וכיור וכנו בין האולם ולמוצח ועושין בסוף העזרה גבולים עד כאן לישראל עד כאן לכהנים ומלוה זו על הלבור בארץ ישראל:

יומא ע"ב ספר היד הלכות כ"י המקדש פ"ב. סה"ט ל"ח פ"ו ס"ג ראויין רצ"ו:

צ"ו [נת] מצות לא תעשה שלא להוציא בדי הארון מן הארון שנאמר במבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו. והמסיר כדי הארון לוקה ומבג בזכרים ונקבות:

מנחות

מצות

תרומה

השם

ע

מנחות צ"ו. ספר היד הלכות תמידין פרק ד' ופרק ה' סה"ט ס"ע כ"ז ס"ג עשין קצ"ו:

צ"ז (לט) מצות עשה שיסדרו כהנים בהיכל לחם הפנים שנאמר ונתת עד השלחן לחם פנים לפני תמיד. ובפ' אמור כתוב ביום השבת יערכנו ומפורש שם שהיו י"ב חלות כל חלה שני עשרונים ועורכין שני סדרים שש חלות בכל סדר ובכל סדר בוך עם לבונה זכה ובשבת הצאה שני כהנים מקטירין שני בזיכין עם מלח ואח"כ הכהנים אוכלין את הלחם וזה מעשיהו וסדרן. מביא כ"ד סאים חטים הראוים למנחות ושפין אותן ובוטעין וטוחנין אותן ומניפין מהן ב"א כפה כ"ד עשרון סולת ועושין מהן י"ב חלות. מלות לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים בעזרה. ולשין אותן אחת אחת ואופין אותן שתיים שתיים וג' דפוסין של זה היה להם אחד שנותנין בו החלה כשהיא בלק. והשני שאופין בו. והשלישי שנותנין אותה בו כשרודין אותה מן הסגור כדי שלא התקלקל. כל חלה מהן מרובעת. אורך כל חלה י' טפחים ורחבה חמשה טפחים ועביה טפח ומדבוק בלק בקרנותיה אורך כל קרן ז' אלבעות. השלחן ארכו י"ב טפחים ורחבו ששה טפחים וטוחן אורך החלה על רוחב השלחן כמלאת החלה יולאת ב' טפחים מכאן וב' טפחים מכאן וכופל את היולא מכאן ומכאן כמלא הלחם כח"ת הפוכה כזה   ומניח חלה ע"ג חלה עד שעורך שש חלות וכן עושה בלד מערכה שנייה שש חלות: אין אפיית לחם הפנים דוחה לא שבת ולא י"ט אלא בע"ש אופין ועורכין אותן למחר ואם חלו שני י"ט של ר"ה ביום ה' ו' אופין אותן ביום ד'. לא סדור קנים ולא נטילתן דוחה שבת אלא ע"ש נכנס ושומטן ונותנין לאורך השלחן וזא' בשבת נכנס ומכניס את הקנים בין כל שתי חלות שלש קנים של זהב כדי שיהא הרוח מנשבת בהם וסומך כל מערכה בשני סניפין של זהב מפולגין בראשיהם ונותנין שני קומי לבונה בשני בזיכין בלד כל מערכה בוך אחד. ותחלה קודם שמסדרין הלחם בשולחן שבהיכל מסדרין אותן על שלחן של שיס באולם. בכל שבת נכנסין ד' כהנים שנים מהם כל אחד בידו מערכה אחת של שש חלות כנ"ל ושנים בידם שני בזיכי לבונה וארבעה כהנים מקדימין לפנייהם שנים ליטול שני סדרי לחם הפנים ושנים ליטול שני בזיכי לבונה מסבת שעברה. הנכנסין עומדין בלפון והמוליחין בדרום. משכו אלו הלחם והבזיכין והניחו אלו הלחם והבזיכין וטפחו של זה כנגד טפחו של זה. ילאו ונהנו הלחם על שלחן של זהב באולם ונתנו מלח על שני בזיכי לבונה והקטירו ב' כהנים על מוצח החילון ומשמה היולא ומשמר הנכנס (פיין סימן תק"ט) חלקו את הנחם ביניהם והב"ג נטל מחלית החלות לחלקו שנאמר והיה לאהרן ולבניו מחלה לאהרן ומחלה לבניו. הנכנסין חולקין בלפון והיולאין בדרום. ובזמן שהיה י"ט א' משלש רגלים בשבת וכן בשבת שצורך המועד חולקין כל המשמרות בשוה בלחם הפנים וכן אם חל ערב י"ט הראשון בשבת חולקין כל המשמרות בשוה בערב י"ט שהוא שבת וכן כשחל י"ט האחרון בע"ש חולקין כל המשמרות בשוה באותו שבת במולאי החג (ולעולם כ"ג נטל המחלה) חל יום אחד להפסיק בנתיים כגון שהיה י"ט הראשון בשני או י"ט האחרון בחמישי או י"ט של עזרת בשני או בחמישי. משמר הנכנס והיולא נוטלין עשר חלות וכהן גדול נוטל חמשה מהם. ומשמר המתעכב נוטל שתי חלות ואין אוכלין את הלחם עד שיקטירו שני בזיכי לבונה ואין לאכלין אלא בעזרה לזכרי כהונה ליום ולילה עד חלות ומהג בזמן הבית בזכרי כהונה:

יב"ד

תצוה יום ראשון תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי וירך דשם ב"ן להשאיר בו הארת מתוספת נשמה של שבת שעברה :

כ ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליה שמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד : ואת תפקד ית בני ישראל ויסבון לה משמא ויהא דכיא בתישא לאנהרא לאדלקא בוציעא תדירא : כא באהל מועד מהויז לפרכת אשר על העדות יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יהוה תהיה תפת עולם לדורתם מאת בני ישראל : במשכן זמנא מבנא לפרכתא דעל סהדותא יסדר יתה אהרן ובניהו מרמשא עד צפרא גדם יי קים עלם לדריהון מן בני ישראל : ס כח ואתה הקרב אליה את אהרן ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן : ואת קרב ונתה ית אהרן אחיה וית בניהו עמה מנו בני ישראל לשמשא מדמי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן : ב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיה לכבוד ולתפארת : ותעבד לבושי קדשא לאהרן אחיה ויקר ולתשבתו : ג ואתה תדבר אל כל הכהני

רש"י

לב

(כ) ואתה תצוה וך. בלי שמרים כמו ששנינו במנחות (דף פ"ו) מנרגרו בראש הית וכו' בתנית. היתים היה כותש במכתש ואינו עושה כריחים כדי שלא יהא בו שמרים ואחר שהוליא טפה ראשונה מכניסין לריחים ועושה והשמן השני פסול למזבח וכשר למנחות שנאמר כתיב למזבח ולא כתיב למנחות : דהעלות נר תמיד. מדליק עד שהאש שלהבת עולה מאלוה (שבת כ"ה) : תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה אומר (במדבר כ"ח) עולת תמיד ואין אלא מיום ליום. וכן במנחת חביתין נאמר (ויקרא ו') תמיד ואינה אלא מחליטה בבקר ומחליטה בערב. אבל תמיד האומר בלחם הפנים משבת לשבת הוא : (בא) מערב עד בקר. קן לה מדתה שהאש דולקת מערב עד בקר. ושערו חכמים חלי לוג ללילי טבת הארוכה וכן לכל הלילות ואם יושר אין צדק כלום : (א) ואתה הקרב אליה. לאחר שהגמור מלאכה המשכן : (ג) לקדשו רכהנו די. לקדשו להכניסו

בכהונה

תצוה ליום ראשון

עא

לב אשר מלאתי רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי : ואת תמלא עם כל חביומי קבא דאשמיית עמה רוח חכמתא ויעבדון ית לבושי אהרן לקדשותה לשמשא מדמי : ד ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיה ולבניו לכהנו לי : ואלין לבושיא דיעבדון חושנא ואפודא ומעילא וכתונא קרמא מצנפתא והמנא ויעבדון לבושי קדשא לאהרן אחיה ולבניהו לשמשא מדמי :

רש"י

בכהונה ע"י הכהנים שיהא כהן לי ולשון כהונה שירות הוא שנטדיא"ה בלע"ז (היילינקייט) : (ד) חשן. תכשיט כנגד הלז : ואפוד. לא שמעתי (שהוא לבוש) ולא מלאתי בצרייתא פי' תבניתו. ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאהוריו רחבו כרוחב גב ד"ס כמין סינר שקורין פורליי"ט (שורץ) שחוגרת השרות כשרוכבות על הסוסים. כך מעשהו מלמטה שנאמר (ש"ב ו') ודוד חגור אפוד בד למדנו שהאפוד חגורה היא. וה"א לומר שאין בו אלא חגורה לבדה שהרי נאמר (ויקרא ח') ויתן עליו את האפוד והח"כ ויחגור אותו בחשך האפוד ותרגום אונקלוס בהמין אפודא למדנו שהחשך הוא החגור והאפוד שם תכשיט לבדו וה"א לומר שעל שם שתי הכתפות שבו הוא קרוי אפוד שהרי נאמר שתי כתפות האפוד למדנו שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשך שם לבד לכך אני אומר שעל שם הסינר של מטה קרוי אפוד ע"ש שאופדו ומקשטו בו כמו שנאמר (שם) ויאפוד לו בו והחשך הוא חגור שלמעלה הימנו והכתפות קבועות בו. ועוד אומר לי לבי שיש ראייה שהא מין לבוש שהרגום יונתן ודוד חגור אפוד בד כרדוט דבון ותרגום כמו כן מעילים הבתולות מעילים : ומעיר. הוא כמין חלוק וכן הכתונת אלא שהכתונת סמוך לבשרו ומעיל חלוק העליון : תשבץ. עשוין משבצות לנוי והמשבצות הם כמין גומות העשויות לתכשיטי זהב למושב קביעת אבנים טובות ומרגליות כמו שנאמר באבני האפוד מוסבות משבצות זהב ובלע"ז קוראין אותו קשטוני"ס (קאזטני) : מצנפת. כמין כפה כובע שקורין קופי"א שהרי במקום אחר קורא להם מגבעות ומתרגמין כובעין (עי' יומא כ"ה) : ואבנט. היא חגורה על הכתונת והאפוד חגורה על המעיל כמו שמצינו בסדר לבישתן ויתן עליו את הכתונת ויחגור אותו באבנט וילבש אותו את המעיל ויתן עליו את האפוד : בגדי קדש. מכרומה המקודשת לשמי יעשו אותם :

אתה

תצוה ליום ראשון

נביאים יחזקאל מ"ג

א אתה בן-אדם הגד את בית ישראל את-התפית ויבלמו מעונותיהם ומדרו את-תכנית : את בר אדם תוי ית בית ישראל ית ביתא ויתפגעון מהוכיחון וימשחון ית מקוסייה : גואם-נבלמו מכל אשר-עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאו ומוכאו וכר צורתו ואת כל-הקתיו וכל-צורתו וכר-תורתו הודע אותם וכתב לעיניהם וישמרו את-כל-צורתו ואת-כל-הקתיו ועשו אותם : ואם יתפגעון מכל דעבדו במיחזיחון צורת ביתא ומקוסייה ומפקנותיה ומעלנותיה וכל צורתיה וית כל צורתיה וכל צורתיה וכל דתוי ליה הודע יתהון וכתוב לעיניהון ויטרון ית כל צורתיה וית כל צורתיה ויעבדון יתהון : ג זאת תורת הבית על-ראש החר כל-גבלו סביב סביב קדש קדשים הנהיזאת תורת הבית : דא אורייתא דביתא על ריש טורא כל תחומיה סחור סחור קודש קודשא הא דא אורייתא רביתא : ד ואליה מידות המזבח באמות אמה ושפת וחיך האמה ואמה רחב וגבולה אל-שפתה סביב ורת האחד וזה גב המזבח : ואלין משחת מדבחה באמיתא באמתא דהיא אמה ופשה ותשויתא אמתא ואמתא פותיא וגדנפא מקף לה על ספתיה סחור סחור וירתא חדא ודון מקום מדבחה : ה ומהיך הארץ עד-העזרה התחתונה שתים אמות ורחב אמה אחת ומהעזרה הקטנה עד-העזרה הגדולה ארבע אמות ורחב האמה : ומהשוית ארעא עד מסמתא ארעיתא תרתין אמין ופותיא אמתא חדא ומסמתא ועירתא עד מסמתא רבתא ארבע אמין ופותיא אמתא : ו וההראל ארבע אמות ומהאראל ורבע אמות ומהעזרה הקטנה ארבע אמין ומדבחה ורבע אמות ארבע :

* צורתיו קרו * צורתיו קרו * תורתיו קרו * ומהאראל קרו רש"י

(א) אות תבנית. הוכן משבון סבנין : (ב) הודע דהם. את שאני עמיד לעשות להם : ותכונתו. תאיו ולשכונתיו : צורותיו. כרובים ותמורים ואילים ואולמים : וישמרו. ילמדו ענייני המדות מפך שידעו לעשותם לעת קן : (ד) באמות וכו' באמה בת ששה שהיא אמה ושפת באמה בת חמשה : וחיך האמה. זה היסוד : ואמה רחב. זה הסובב : וגבולה וכו' אלו הקרנו : גב. לשון גובה : (ה) ומחיק הארץ. מן היסוד מקרקע הארץ עד העזרה תחמונה : גב מלבן הראשון ורחב אמה אחת. מלבן השני שהיה מונח עליו היה קלר ממנו אמה אחת מכל לך והוא היסוד : ארבע אמות. גובה : ורחב אמה. היא הסובב : (ו) וההראל. הוא גובה גב המזבח מן הסובב ולמעלה :

עב

תצוה ליום ראשון

כתובים משלי י"ז

א לב שמח יימב גהה ורות נכאה תיבש-גרם : לבא חדיא משפיר גופא ורוחא רכיכתא מיבשא גרמא : ב שחד מחק רשע יקח להפזות ארחות משפט : שוחדא מן עובא יסב רשיעא למצלי אורחא דדינא : ג את-פני מבין חכמה ועיני כסיל בקצה-ארץ : אפו דסוכלתנא חדן פחכמתא ועיניו דסכלא בעומקא דארעא : ד פעם לאביו בן פסיד וממר ליוקדתו : ברא סכלא מכביד אבוי וממרמים לאמיה : ה גם ענוש לצדיק לא-טוב להפזות גדיבים על-ישר : זמתך לצדיקא לא שפיר אף לא לממחי צדיקא דאמרין תריציתא : ו חושך אמריו יודע דעת וקר-רוח איש תבונה : דחשך מלוי ידוע ידיעתא ודמכבא רוחיה גברא דמתבין :

* יקר קרו רש"י

(א) יימב גהה. פניו מאריך : (ב) שחד מחיק רשע יקח. הקב"ה כשעושה תשובה : להפזות וכו'. להפוך דינו מרעה לטובה : (ג) ועיני כסיל וגו' נומר החכמה רחוקה ממני איך אוכל ללמוד ולגמור הכל ואינו לומד כלל אבל לחס הוא דבר נקל ללמוד היום שני פרקים וכן למחר : (ד) ראביו. הקב"ה : ליוקדתו. לכנסת ישראל : (ה) גם ענוש וכו'. לא טוב בעיני הקב"ה הוא הלדיק לענוש כל ישראל ולהכות הטובים שבהם שהיו גדיבים עלי יושר : (ו) חשך. מונע דברים :

משנה דמאי פרק ג'

מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי. רבן גמליאל היה מאכיל את פועליו דמאי. גבאי צדקה בית שמאי אומרים נותנין את המעושר לשאינו מעושר. ואת שאינו מעושר למעושר. נמצאו כל האדם אוכלין מתקן. והכמים אומרים גובין סתם. ומחלקין סתם. והרוצה לתקן יתקן : ב הרוצה לתזום עלי ירק לתקן ממשאו לא ישקיה עד שיעושר. הלוקח

ברטנורא ירק

פרק ג מאכילין את העניים דמאי. אפילו הם חברים ולריך להודיען והרובה לעשרן יעשרן : ואת האכסניא. חיל של מלך ישראל העובר ממקום למקום ומוטל על בני המקום לפרנסם מאכילין אותם דמאי בזמן שהיא עובר. אבל אם לנו שם בלילה חייבים לתקן : רבן גמריאל היה מאכיל את פועליו דמאי. עניי היו ואין הלכה כר"ג דכיון דחייב בזמנותיהן נמלא פורע את חובו בדמאי : ואת שאינו מעושר למעושר. ונותנין לו בזהר מכדי מעשרותיו : נמצאו כל אדם אוכלין מתקן. וב"ש לעמיהו דאמרי אין מאכילין את העניים דמאי : והרוצה לתקן יתקן. שלא כותר דמאי לעניים אלא כשאוכלין אכילה אחת אלא בעל הבית אבל הפירות שבאו לידם חייבין הם לעשרן דמאי דיקא נמי דקתני מאכילין את העניים דמאי ולא תני העניים אוכלין דמאי כ"כ הרמב"ם : ב לחובם. לכרות ולהתוך ואין לו דומה במשנה : להקל ממשאו. שלא יכבד עליו : לא ישליך עד שיעושר. שמה ימלאם עם הארץ ויאכל אותם כשאינם מתוקנים

תצוה ליום ראשון

ירק מן השוק ונמקך לתחזיר. לא יחזיר עו' שיעשר. שאינו מחוסר אלא
מגנן. היה עומד ולוקח וראה טוען אחר יפה ממנו. מתוך החזיר מפני
שלא משך: המוציא פירות בדרך ונמלן לאוכן. ונמקך להצניע. לא
יצניע עד שיעשר. ואם מתחלה נמקן בשביל שלא יאבדו פטור. כל דבר
שאין אדם רשאי למכרו דמאי. לא ישלח לחבירו דמאי. רבי יוסי מתיר
בדאי ובקבד שיוצניעו: המוקף המים מוחן בותי או למוחן עם הארץ
בחוקתו למעשרות ולשבועית. למוחן נכרי דמאי. המפקיד פירותיו אצל
הבתי או אצל עם הארץ בחוקתו למעשרות ולשבועית אצל הנכרי
בפירותיו. רבי שמעון אומר דמאי: הנותן לפונדקית מעשר את שהוא
נותן לה. ואת שהוא נזמר כמנה. מפני שהשדה לתוף. אומר רבי יוסי
אין אני אחראין דרמאים. אינו מעשר אלא מה שהוא נזמר כמנה בקבד:
י הנותן למחמתו מעשר את שהוא נותן לה. ואת שהוא נזמר כמנה. מפני
שהיא תשודה לתוף את המתקלקל. אומר רבי יהודה רוצה היא בתקנת

ברטנורא בטה

מתוקנים ונמלא טוחן מכסול. והני מגלי בירק הנאגד דלי בשלא נאגד אכתי לא אחייב במעשר:
הלוקח ירק מן השוק. וטעל אגודות ירק בידו שמוחן ידוע כך וכך אגודות כפרוסה ולאחר
שנמלן נמלן עליהם להחזירם למוכר: לא יחזיר עד שיעשר. ויתן לו דמי המעשר שהוא מפריש
דמי אגבינהו נעשו שלו ותחייב עליהן לעשר: שאינו מעושר אלא מנין. הני מעשר הוי
פרושא מחוסר כלו' כבר קנה אותם בהנבחה ולא היה מחוסר אלא למנותן שכר היה ידוע כך וכך
אגודות כפרוסה: היה עומד ולוקח. ולא נטל בידו ולא הגביהם: טוען אחר. משאוי אחר של
ירקות: לא יצניע עד שיעשר. דאסור להוציא מידו דבר שאינו ממוקן: שלא יאבדו. ולא
נחכוין לזכות בהם: שאין אדם רשאי למוכרו דמאי. כגון במדה דקה דאמרי' צפ' לעיל:
לא ישלח לחבירו דמאי. בדקה אבל שולח לו כנסה כיון שרשאי למוכרו בנסה: רבי יוסי מתיר
לשלח לחבירו דמאי. בדקה אבל שולח לו כנסה כיון שרשאי למוכרו בנסה: רבי יוסי מתיר
כרבי יוסי: ד למוחן בותי. לכותי טעון התבואה: הרי הן בחוקתן. ללא חשדי שמה החליטו
אלו המתוקנים באתרים שאינם מתוקנים: למוחן נכרי דמאי. דכרי השוד להחליף ולבחר דאשכחו
יונה בראש הר גריזים להכותים שהיו עובדים אותה. כותי הרי הוא כנכרי: אצל הנכרי בפירותיו.
ופירות של נכרי פטורים מן המעשר. ורישא מפני שדרך בני אדם להוליך קופות רבות של חסין
ולהניחן אצל הטוחן חיישי' שמה נתחלפה קופה זו בקופות אחרות של ישראל שהן דמאי. אבל
פירות ליכא למימר שמה החליטין בפירות של ישראל אלא שמה החליטין הנכרי בפירותיו לפיכך הרי הן
כפירותיו של נכרי ור"ש סבר דאף בפירותיו חיישי' שמה נתחלפו בבית הנכרי בפירות של ישראל אחר.
שכסו ישראל זה הפקיד פירותיו ביד הנכרי כך יש לחוש שמה ישראל אחר מן החסודי' על המעשרות
הפקיד ג"כ בידו ונתחלפו אלו באלו ואין הלכה כר"ש: ד לפונדקיה. שומרת הפונדק והלכתי
דרכים מתאכסנים אלה: מעשר את שהוא נותן לה. דאין הכר מוציא מתחת ידו דבר שאינו
ממוקן: ואת שהוא נזמר כמנה. דאע"פ דע"ה אינו השוד להחליף כדאמרי' לפיל הפונדקית השודה
להחליף שהיא מתכוונת לטובה ונותנת משלה שהוא יותר יפה לחבר ואומרת בלבה ראוי שאכיל
משלי שהוא חס ויפה לחבר ואני אקול את שלו הקר והצדע: אין אנו אחראין לרמאין. כלומר
אין אחריות הרמאים עלינו לשומרם שלא יאכל דבר שאינו מעשר לסיכך אינו מעשר מה שהוא נותן
לה ואם תקמו הפונדקית לעצמה ותאכלנו כשאנו ממוקן אין לחבר מנה כלום. ואינו מעשר אלא
מה שהוא טעל בלכד. ורבי יוסי סבר דלגזול היא מתכוונת ואין הלכה כרבי יוסי: ד המתקלקל
פה או תבטל שנתקלקל: אומר רבי יהודה. בירושלמי מפרש דקמייתא נמי מלתייה דרבי יהודה
היא

תצוה ליום ראשון

עג

בתה ובנושה מחתנה. מודה רבי יהודה בנותן לחמתו שבועית שאינה
תשודה לתוף לתאכיל את בתה שבועית:

ברטנורא

היא וה"ק מפני שהיא חסודה להחליף זה המתקלקל דברי רבי יהודה שר"י. אומר רוצה היא בתקנת
בתה וכו': בנותן לחמתו שבועית. בנותן לה לאפות ולבשל בשנה שבועית: שאינה חשודה
להאכיל את בתה שבועית. דחמירא להו שבועית ואפילו אם יתקלקל לא תחליפנו בפירוה
שבועית. והלכה כר"י:

גמרא ברכות דף י"ב ע"א

אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב בר מי שלא אמר אמת
ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו
שנאמר (תהלים צ"ב) להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות ואמר
רבה בר חיננא משמיה דרב המתפלל בשעה פורע פורע
בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם אומר שמואל מאי טעמא דרב
דכתיב (שם קמ"ו) ה' זוקף כפופים. מתיבי (מלאכי ב') ומפני שמי
נחת הוא מי כתיב בשמי מפני שמי כתיב. אומר ליה שמואל
דחייא בר רב. בר אוריין תא ואימא לך מיכתא מעלייתא דאמר
אבוך דהכי אומר אבוך בשעה פורע פורע בברוך וכשהוא
זוקף זוקף בשם. רב ששת פי פורע פורע בחורא. פי קא זקוף
זקוף בחורא. ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב בר
השנה בלה אדם מתפלל האל הקדוש. מלך אוהב צדקה
ומישפט. חוץ מעשרה ימים שפין ראש השנה ויום הכפורים

שמחפלה רש"י

כל מי שלא אמר. ברכת אמת וליב כמו שתקנה וכן אמת ואמונה בערבית לא
יאל: שנאמר להגיד בבקר חסדך. וברכת אמת וליב כולה על חסד
שעשה עם אבותינו הוא שהוליאם ממלכים ובקע להם הים והעבירם. וברכת
אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות שאנו מלפני סיקים לנו הבטחתו ואמונתו
לגאלנו מיד ערילים לשום נפשנו בחיים ולהדריכנו על במות אויביו כל אלה הנסים
התדירי' תמיד: בשעה בורע. בלבות ובהודא' בורע בצדק וזוקף את עצמו כשהוא
מוזכר את השם על שם ה' זוקף כפופים: נחת. לשון הכנע': בחורא. שצט ביד
אדם וחוצטו כלפי מטה בבת אמת: זקוף בחורא. בנחת ראשו תחלה ואחר כך גופו
שלא תראה כריעתו עליו כמשו': בחורא. כנחש הזה כשהוא זוקף עלמו מגביה
הראש

תצוה ליום ראשון

שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט. ורבי אלעזר אמר
אפילו אמר ה' הקדוש יצא שנאמר (ישעי' ה') ויגבה ה' צבאות
במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה אימתי ויגבה ה' צבאות
במשפט אלו עשרה ימים שמראש השנה עד יום הכפרים
וקאמר האל הקדוש מאי הוה עתה. אמר רב יוסף האל
הקדוש ומלך אוהב צדקה ומשפט. רבה אמר המלך הקדוש
והמלך המשפט והלכתא פרבה :

רש"י

הראש תחלה ומוקף מעט מעט: המלך הקדוש. לפי שבמים הללו הוא מראה
מלכותו לשפט את העולם: המלך המשפט. כמו מלך המשפט כמו נושאי הארון
הכרית כמו ארון הכרית וכו' :

וזהר תצוה דף קע"ט ע"ב

ואתה תצוה את בני ישראל וגומר. ואתה תקרב אליך את אהרן
אחיה וגומר. אמר רבי חייה מאי שנא הנא ובבב אתר דכתיב
ואתה תקרב אליך. ואתה תדבר אל כל חכמי לב. ואתה תצוה את בני
ישראל (שמות ט') ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור. אלא כלא ברוא
עלמא איהו לאכללא שכנתא בהדיה. אמר רבי יצחק נהורא עלמא
וגהורא תתאה כליל פחדא אמרי ואתה. כמה דאת אמר (נחמ' ט') ואתה
מחיה את פגם. ועל דא לא כתיב והקרבנת את אהרן אחיה. וצוית את
בני ישראל ודברת אל כל חכמי לב. בגין דתתוא זמנא שרייא שמשא
בסיחרא ואשתתף כללא פחדא לשרייא על אומונתא דעובדא. אמר רבי
אלעזר מהכא (שמות ט') אשר נתן יי חכמה ותבונה בהמה. רבי שמעון
אמר מהכא ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה.
אשר מלאותים מבעי ליה אלא אשר מלאותיו לההוא לבא. מלאותיו רוח
הכמה כמה דאת אמר (ישעי' י"א) ונחה עליו רוח יי רוח חכמה וגומר
ועל דא אצטרף אשר מלאותיו רוח חכמה דשרייא שמשא בסיחרא
באשמותא דכלא ועל דא אתרשים כללא בבב אתר. אמר רבי אלעזר
אי הכי בני ואתה ואתה הוה מתישבן בקראי. אמר ליה כללוי מתישבן
גינהו. ואתה תקרב אליך ליתדא בהדיה ולקרבא בהדיה רוא דשמא
הדישא כדקא יאות ואתה תדבר אל כל חכמי לב. בגין דכלהו לא
אתין למעבד עבדתא עד דרוח קודשא ממלא בגויהו ולחש לון
בלחישו וכדין עבדי עבדתא :

צואת

עד

תצוה ליום ראשון

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

יצאת האדם וצואת פלבים יתוירים בגמן
שניש בהוכן עזרות וכר צואה
שריחה בע בגין אלו אסור לקרות קריאת
שמע בגגון. וכן בגגון מי בגגון של אדם
אכל מי בגגון של בהמה קורין בגגון.
קמן שאינו יכול לאכול פנת בגן בקרי
שיאכל בגדור בשלשה בגין בגן אין
מרחיקין לא מצואתו ולא מפני בגין;
ה' ה' צואה ובשה פתקס אסור לקרות
בגגון ואם היתה יבשה יותר מתקם עד
שאם זרקתה תתפרה הרי היא בעפר וממך
לקרות בגגון. מי בגגון שגבדו בקרקע
אם היו מרחיקין הרי אסור לקרות בגגון
ואם לאו מתר: כמה ירחיק אדם מצואה
וממי בגגון ואסור בה יקרא ארבע אמות.
במה דברים אמורים בגמן שהם מצואתו
או מצדיו. אכל אם היו בגגון פניו מרחיק
מקו עד שרא יראה איתן ואסור בה יקרא :

הרמב"ם הל' ק"ש פרק ג'

תקבנות הוא עגף מן הגאון ומן הפעם
ואמרו רבותינו זכרונם לברכה
מאן תקפיד בקפדו ליה. ואין מוחלין לו
עיתותיו שגאמר (מכ"ה ז') נושא עון ועובר
על פשע דמי נושא עון למי שעובר על
פשע ומעביר על מדותיו. אמרו רבותינו
זכרונם לברכה לעולם יבקש אדם בתמים
שלא יקעום בקר יום ובקר עת (מכ"ה ז') ימן
בעפר פיהו וכו' (ע) ומן למכהו לחי
ישבע בתרפה אשרי מי ששומע תרפתו
ואינו משיב. וכן קתיב (ישעי' י') גוי גמתי
למנים וגו' בה אמרו תקמים כל הטעביר
על מדותיו מעבירין לו עד כל פשעו
שגאמר (מכ"ה ז') נושא עון ועובר על פשע
וגו' ואמרו בחופת אלהו זכרונם לברכה
שלשה הקדוש ברנה הוא איתן מי שאינו
בועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו עומד
על מדותיו :

תצוה יום שני תורה

יכיון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם בין לחשאר בו תוספת הרוח
משבת שעברה :

ה והם יקחו את הזהב ואת התבילת ואת הארנמן
ואת תולעת השני ואת הישש : פ ואנן יסכוני ית דהבא וית
תכלא וית ארננא וית צבע והורי וית בוץא : ו ועשו את האפד
זהב תבילת וארנמן תולעת שני וישש משור מעשה

רש"י

חשב

(ה) והם יקחו. אותם חכמי לב שיעשו הכגדים יקבלו מן המתנדבים את הזהב ואת
הסכלת לעשות מן את הכגדים: (ו) ועשו את האפוד. אם
באנו לפרש מעשה האפוד והמוטן על סדר המקראות הרי פירושן פרקים וישנה
הקורא בלרופן לכך לני כותב מעשיהם כמות שהוא למען ירוץ הקורא בו ואחר כך
אפרש על סדר המקראות. האפוד עשוי כמין סיגר של גשים רוכזות סוכים ומוגד
זומו מאחוריו כנגד לבו למוטה מאחוריו רחבו כמדת רחב גבו של אדם ויותר ומגיע

כז

תצוה ליום שני

חשב: ויעבדון ית אפודא דהבא תבא וארגנא צבע זהורי ובין שזיר עובד אומן: ו שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר: תרתין פתפין מלפפן יהון ית על תרין ספרוהי ויתלפף: ו חשב אפדתו אשר עליו במעשהו

רש"י

ממנו

עד עקביו והחשב מחובר בראשו על פני רחבו מעשה אורג ומאריך לכאן ולכאן כדי להקפץ ולחגור בו והכתפות מחוברות בחשב אחת לימין ואחת לשמאל מרוחקות זו מזו שיעור הדלת כתפים מאחורי הכהן לשני קלות רחבו של סינר וכשווקפן עומדות לו על שני כתפיו והן כמין שתי רצועות עשויות ממין האפוד ארוכות כדי שיעור לוקפן אלל לוארו מלאן ומלאן ונקפלות לפניו למטה מכחפיו מעט ואבני השם קבועות בהם אחת על כתף ימין ואחת על כתף שמאל והמשבולות נחוגות בראשיהם לפני כתפיו ושתי עבודות הזהב תחובות בשתי טבעות שבחושן בשני קלות רחבו העליון אחת לימין ואחת לשמאל ושני ראשי השרשרות תקועי במשבולות לימין וכן שני ראשי השרשרות השמאלית תקופין במשבולות שבכתף שמאל כמלא החושן תלוי במשבולות האפוד על לבו מלפניו ועוד שתי טבעות בשני קלות החשן בתחתיתו וכנגדם שתי טבעות בשתי כתפות האפוד מלמטה בראשו התחתון המחובר בחשב טבעות החשן אל מול טבעות האפוד שוכבים זה על זה ומרכסן כפתיל תכלת תחוב בטבעות האפוד והחשן שיהא תחתית החשן רבוק לחשב האפוד ולא יהא נד ונדל הולך וחוזר: והב תבכת וארגמן תולעת שני ושש משור. חמשה מינים הללו שזרין בכל חוט חוט היו מרדדין את הזהב כמין ססים דקים וקוללין פחילים מהם וקוין אותן חוט של זהב עם שש חוטין של תכלת וחוט של זהב עם שש חוטין של ארגמן וכן בתולעת שני וכן בשש שכל המינין חוטן כפול ששה וחוט של זהב עם כל אחד ואחד כך שחר את כולם כאחד גמלא חוטן כפול כ"ח וכן מפורש במס' יומא גמלא תן במקרא הזה וירקעו את פתי הזהב וקלץ פחילים לעשות (את פחילי הזהב) כסוד הסכלת ובסוד הארגמן וגו'. למדנו שחוט של זהב שזור עם כל מין ומין: מעשה חשב. כבר פירשתי שהיא אריגת שתי קירות שאין לורה שני עכריה חמשה זו לזו: (ז) שתי כתפות וגו'. הסינר מלמטה וחשב האפוד היא התגורה המורה לו תלמולה דוגמה סינר הגשים ומגבו של כהן היו מחוברות בחשב שתי סביכות כמין שתי רצועות רחבות אחת כנגד כל כתף וכתף חוקפן על שתי כתפותיו עד שנקפלות לפניו כנגד החזה ועל ידי תבוקן לטבעות החשן נאחזין מלפניו כנגד לבו שאין נופלות כמו שמפירש בענין והיו זקופות והולכות כנגד כתפיו ושתי אבני שם קבועות בן אחת בכל אחת: אל שני קצותיו. אל רחבו של אפוד שלא היה רחבו אלא כנגד גבו של כהן ונבחו עד כנגד האזניים שקורין קוד"ש שאל (יחזקאל מד) לא יתגרו ביזע אין חוגרין במקום זיעה לא למעלה מאזליהם ולא למטה מחסייהם אלא כנגד אזליהם: וחבר. האפוד עם חושן שתי כתפות האפוד יחבר אותם במחט למטה בחשב ולא יארגס עמו אלא אורגס

לכד

תצוה ליום שני עה

ממנו יהיה זהב תבכת וארגמן ותולעת שני ושש כישור: ותמן תקינה די עלוהי בעבדוהי מנה יהי דהבא תבא וארגנא וצבע זהורי ובין שזיר:

רש"י

לכד ואח"כ מחברס: (ח) וחשב אפודתו. וחגור שעל ידו הוא מאפדו ומתקנהו לכסן ומקטטו: אשר עליו. למעלה כשפת הסינר היא התגורה: כמעשהו. כלריגת הסינר מעשה חושב ומחמשת מינים כך אריגת החשב מעשה חושב ומחמשת המינים: ממנו יהיה. עמו יהיה ארוג ולא יארגנו לכד ויחברנו:

נביאים יחזקאל סימן מ"ג

א והאריאיר שתיים עשרה ארך בשתיים עשרה רחב רבוע אל ארבעת רבעיו: ומדבבא תרתא עמרי אורבא בתרתא עמרי פותיא מדבע על ארבעא ספרוהי: ג והעזרה ארבע עשרה ארך בארבע עשרה רחב אל ארבעת רבעיה והגבור סביב אותה תצי האמה ותחיק ליה אמה סביב ומעלתהו פגות קדים: ומסמתא ארבע עמרי אורבא בארבע עמרי פותיא על ארבע ספרוהי ונדנפא מקיף ליה סחור סחור פלגות אמתא ותשויתא ליה אמתא סחור סחור ודרגן דמלקון ליה מתפנן למדינחא: ג ואמר אליו בן אדם ביה אמר אדני יהוה אלה חקות המזבח ביום העשותו להעלות עליו עולה ולזרק עליו דם: ואמר לי בר אדם בדין אמר יי אלהים אליו גזירת מדבבא ביום אתעבדוהי לאפקא עלוהי עלתא ולמזרק עלוהי דם נכסת קודשיא: ד ונתתה אל הכהנים הלויים אשר הם מזרע צדוק הקרבים אלי נאם אדני יהוה לשירחני פר בן צדוק לחמאת: ותמן בנהניא ליואי די אנון מורעא דצדוק דקרובין לפולחני אמר יי אלהים לשמשא קדמי תור בר תורי לחמאתא:

והאריאל קרו

רש"י

גם

(א) והאריאיר. מקום המערכה היה כ"ד על כ"ד: אר ארבעת רבעיו. שמאלעיתו היה נמדד י"ב לכל רוח: (ב) והעזרה. גג המזבח עם הקרנות ועם מקום רגלי הכהנים כ"ח על כ"ח: והגבור הוא הקרנום חלי אמה מאלעיתו והוא אמה על אמה: ותחיק ליה אמה. זו כניסת היסוד: ומעלותיהו. וכשם שהיה בו היה בדרום כדי שיהא העולה בו פונה פומת קדי למזרח: (ד) הכהנים והלויים. אשר משבט לוי:

איטם

תצוה ליום שני

כתובים משלי י"ז

א גם אויל מחריש חכם יחשב אטם שפתיו נבון: ואף שמיא דשתיק חכימא הוא מתחשיב ודכלי שפותיה מתבין: ב לתאוה יבפש נפרד בכל תושיה יתגלע: רינתא בעי פתא ובעל מילכנא מצמדי: ג לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו: ד לא צבא סכלא בסוכתנא אלא בשמיותא פהי רפה: ה בבוא רשע בא גסבוו ועם קלון הרפה: ו פד אתי רשיעא בשמיותא ייתי ובצערא ובחסודא:

רש"י

(א) אומם. סופס: (ב) לתאוה וכו' לתלות לבו וילרו הרע עושה מי שנפרד מהקב"ה וסופו: בכל תושיה. בין חכמים יתגלה חרפתו: (ג) כי אם בהתגרות. הוא חפץ לגלות מה שבלבו: (ד) ועם. שמבקש קלון ונלוף עמו טבא חרפה:

משנה שבת פרק כ'

רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב. ונותנין קתליה בשבת וחכמים אומרים אין תולין את המשמרת ביום טוב. ואין נותנין לתלויה בשבת. אבר נותנין קתליה ביום טוב: ונותנין מישע גבי שמעיים בשביל שיצילו. ומסניין את תינו בסודרין. ובכפיפה מצרית. ונותנין ביצה במסנתת של חרדל. ועושין אנומקין בשבת. רבי יהודה אומר בשבת בבום. ביום טוב בקנין. ובמועד פהבית. רבי צדוק אומר הכל לפי האורחין: ג אין שורין את התלתית בפושטין. אבר נותן לתוך החומין. ואין שורין את הפרשינין. ולא שפין אותן. אבר נותן לתוך הכברה. או לתוך הכרפלה. אין פוברין את התבן בכברה. ולא יתנגו על גבי מקום גבוה. בשביל

שורד

ברטנורא

פרק כ' ר' אליעזר אומר תולין את המשמרת. שנסניין בה שמרי יין ומותח את פיה לכל זכעגול ונעשה כזהל על הלל הכלי ואף ע"ג דעביד אהל שרי בר"ט דס"ל לר"א מכסריי אוכל נפש שאפשר לעשותן מע"ט מותר לעשותן בר"ט. אבל בשבת תולה לכתולה לא אבל אם תלוי היא נותנין לתוכה שמרים ומסניין דאין דרך בורר בכך: אין תולין את המשמרת. דעביד אוהל עראי ומחוי כמעשה חול: ואין נותנים לתלויה בשבת. והוי תולדת בורר או מרקד. והלכה כחכמים: ב נותנים מים. בשבת: על גבי שמרים. הנתונים במשמרת מצטוד יום: כדי שיצלו. שיהיו השמרים ללולים ויוזב כל יום. פי' אחר על גבי שמרים שגשגו בחביות ויולטין המים טעם היין ומזליין אותן בשבת ושתיים אותן ואין בזה משום בורר: את היין. מפני הקמחים לבנים שמתהווים בו: בסודרין. המיוחדים לכך וליכא למגור דלמא סחיס להו הוילי ועשוין למלאכה זו. והוא שלא יעש' בידו בסודר כמין נומא כפי הכלי כדי שירד היין במדרון שלא יעשה לדרך שהוא עושה בחול: ובכפיפה מצרית. כל העשוי מזורי הדקל. והוא שלא תהיה הכפיפה נצוה מקרע' סכלי התחתון טעם שלא יעשה אהל עראי: ונותנים ביצה במסנתת. שנתנים בה חרדל להסתכן שרגילין ליתן בילה ערופה בדברים העטורים והן מתלכטים ומודככים על ידה: אנומלין. יין

ודכס

תצוה ליום שני

עו

שורד המוין. אבר נומל הוא בכברה. ונותן לתוך האבוס: ד גורפין מלפני הפתם. ומסלקין לצדדין מפני הרעי. דברי רבי דוסא. וחכמים אומרים. נומלין מלפני בהמה זו. ונותנין לפני בהמה זו בשבת: ה תקש שעל גבי המטה לא ינענענו בידו. אבל מנענעו בגופו. ואם היה מאכל בהמה. או שהיה עליו פר או סרין. מנענעו בידו. מכבש של בעלי בתים מתירין. אבר לא כובשין. ושל פובסין לא יגע בו. רבי יהודה אומר אם היה מתיר מערב שבת. מתיר את פרו ושומטו (ניא גביו ושומטן):

ברטנורא

ודכס ופלפלין: ברגין. גדול מטס וקטן מחבית: הבל לפי האורחין. אם יש לו אורחין מרובים עושה הרבה בין שבת בין ביום טוב בין צמועד. והלכה כר"ק שעוין אנומלין בשבת כפי מה שהן רוצים: ג חליתיה. כך שמה בערבי והיא חמה ומהגין לאכלה במקומו הקרים ואין שורין אותה בשבת דמחוי כמעשה חול: את הכרשינין. מליף עליהם מים בכלי לברור פסולתן שהפסולת נף למעלה: ולא שפין אותן. ביד להסיר פסולתן דהוה ליה בורר: אבל נותן לתוך הכברה. ואע"פ פסולתן נופל לפעמים לרך נקבי הכברה ומלא מתברר מאליו: התבן. שהיו עוין מן הקטין שמתכין אותו במוריגים ונעשה כל זכב השבולין תבן: מוין. הוא מוקן השבולת העליון ואינו ראוי למאכל בהמה וכזבים אותו בכברה שפול המון: אבר נומל בכברה ונותן לתוך האבוס. ואע"פ שהמון נופל מאליו דדבר שאינו מתכוין מותר כר' שמעון: ד גורפין. בשבת אבוס שלפני השור שמפעמים אותו שלא יתערב העפרורית שבאבוס בתבן ובשעורים שנותנין לפניו ויקון במאלו: ומסלקין. תבן שלפניו: לצדדין. כשהוא רב כדי שלא ידרסנו ברגלו ויתלכלך ברעי: וחכמים אומרים. אתרווייהו קאי אחד גריסת האבוס ואחד תבן שלפניו לא יסלקנו לגדדים ולא נחלקו רבי דוסא וחכמים אלא באבוס של כלי אבל באבוס של קרקע הכל מודים שאין גורפים דלמא אתי לאשווי גומי' ורצקן גורו אבוס של כלי אטו אבוס של קרקע והלכה כחכמים: גושלים סלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו. ולא אמרי' עלטול דלא חוי הוה אלא ודאי חוי דאין בהמה קזה במאלל הניטל מלפני הברתה. ודוקא מלפני החמור ונותנין לפני השור וכיוצא בזה אבל לא מלפני השור ונותנים לפני החמור שמאלל השור מאוס ברירין הוילאיש מפיו ואין החמור אוכל ממנו: ה הקש שעל המטה. סתמ' להסקה ומוקפה הוא וכל לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא רך ונף לשכוב עליו: לא ינענעו בידו. דמוקפה הוא: אבל מנענעו בגופו. ככתפיו דטלטול מן הסד הוא ולא שמים עלטול: או שהיה עליו בר או סרין. דגלי דעת' דאקליהו לשכיבה מטעה הורת כלי עליו: מכבש. שני לוח' שמשימין ביניהם הצנדים לאחר כניסתן ומסדקין הלוח העליון על הצנדים המונחים בלוח התחתון כדי שיהא קפולן נאס: מתירין. דהיינו לזורך שבת לעטול את הצנדים: אבל לא כובשים. דהיינו לורך חול: ושל כובסים לא יגע בו. מפני שהוא עשוי לתקן צנדים ומסדק טפי והתרתו דומה לסתירה ואין הלכה כרבי יהודה:

גמרא שבת דף ק"מ ע"ב

אמר רב קמינא העומד באמצע המטה פאלו עומד בכריסה של אשה. ואמר רב הסדא פר בי רב דלא נפישא ליה

ריפתא

רש"י

באמצע המטה. שאיש ואשתו רגילין בה לישן: כאילו עומד וכו'. דמהרהר: לא יבול ורקא. ירק מי כרישין לירפוי'ל ושחליים: משום דגירד. ליבא ומאכילו לחס הרבה ואין לו: אונקא. לואר: תכתא מיני בשרא. יעווס בו ג' מיני מטעמים

תצוה ליום שני

מים לתוך מי בנבים של פעם אחת מקור קבור שם וראה קנים בעצמותיו אמר לקרות עמקו בתוך ארבע אמות: ליה מאי האי אמר ליה מימי לא עמדתי על סדומי ולא ספקתי בלבי קנאת חבירי וכו' שגאמר (מסלי י"י) ורקב עצמות קנאה ואמרו בכותינו וקרננו לבדקה מעשה ברבי אליעזר שגבר לפני סתיקה ולא נענה וכו' וברד רבי עקיבא ונענה ויצאת בת קול ואמרה מפני שנה מעביר על מדותיו:

תצוה יום שלישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמיו היה ראשונה דשם ב"ן דהשאריו בו תוספת נפש משבת שעברה:

ט ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל: ותסב ית תרתין אבני בוריא ותגדוף עליהן שמחת בני ישראל: יששה משמותם על האבן האחת ואת שמות הנותרים על האבן השנית כתולדתם: שתא משמחתהון על אבנא תדא וית שמחת שתא דאשתארו על אבנא תגיתא כתולדתהון: יא מעשה חרש אבן פתוחי חתם תפתח את שתי האבנים על שמות בני ישראל מסכת משבצות זהב תעשה אתם: עובד אימן אבן טבא כתב בפרש בגלף דעזקון תגדוף ית

רש"י תרתין

(י) כתולדותם. כסדר שנולדו ראובן שמעון לוי יהודה דן ונפתלי על האחת. ועל השניה גד ואשר ישכר זבולן יוסף ובנימין מלא שכן הוא כתוב במקום תולדתו כ"ה איתיות בכל אחת ואחת: (יא) מעשה חרש אבן. מעשה אומן של אבנים. חרש זה דבוק הוא לתיבה בלאחריו ולפיכך הוא נקוד פתח בסופו. וכן (ישעיה מד) חרש עלים נטה קו חרש של עלים. וכן (שם יב) חרש ברזל מעלד כל אלה דבוקים ופתוחים: פתוחי חותם, כהרגומו כתב מפרש בגלף דעזקא תרולות האותיות בתוכן כמו שחורלין חותמי טבעות שהם לחתום אגרות כתב ניכר ומפורש: עד שבוית. כמו בשמות: מסבת משבצות. מוקפות האבנים במשבצות זהב שעושה מושב האבן בזהב כמין גומא למדת האבן ומסקעה במשבצות נמלאת המשבצות סובבות את האבן סביב ומחבר המשבצות בכתפות האפור: (יב) לזכרון. שיהא רואה הקב"ה השבטים כתובים

תצוה ליום שלישי

עח

תרתין אבניא על שמחת בני ישראל משקען מרמזין דדחב מעבד יתהון: יב ושמחת את שתי האבנים על כתפת האפור אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני יהוה על שתי כתפיו לזכרון: ס שני ותשוי ית תרתין אבניא על כתפיו אפורא אבני דכרנא לבני ישראל וישול אהרן ית שמחתהון קדם יי על תרין כתפיהו דכרנא: יג ועשית משבצות זהב: ותעבד מרמזין דדחב:

רש"י

כתובים לפניו וזכור לדקתם: (יג) ועשית משבצות. מיעוט משבצות שס"ס ולא פי' לך עתה כפ' זו אלא מקלת לרכן וכפ' החסן גומר לך פירושן:

נביאים יחזקאל מ"ג

א ולקחת מדמו ונתתה על ארבע קרנותיו ואר ארבע פנות העזרה ואר הגבול סביב וחתאת אותו וכפרתהו: יותסב מדמיה ותתן על ארבע קרנותיה ועל ארבע זווית מסמתא ועל תחומא סחור סחור ותדפי תיה ותכפר עלויה: ב ולקחת את הפר החטאת ושורפו במפקד הבית מחוץ למקדש: ותסב ית תורא דחטאתא ויוקדנייה באתר דתווי לביתא מברא למקדשא: ג וביום השני תקריב שעיר עזים תמים לחטאת והטאו את המזבח באשר הטאו בפר: וביומא תגניא תקריב צפיר בר עזי שלים לחטאתא ותדפי ית מדבחא ברא דדפיאי בתורא: ד בכלותה מחטא תקריב פר בין בקר תמים ואיל מן הצאן תמים: בשציותה מדבחא תקריב תור בר תוריי שלים ודבר מן ענא שלים: ה ותקרבתם לפני יהוה והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם עלה ליהוה: ותקריבונן קדם יי ויתנון פתניא עליהון מלחא ויסקון יתהון עלתא קדם יי:

רש"י

(א) פנות העזרה. גג המזבח: וכפרתהו. תקנחו להיות ראו לכפר עליו: (ב) במפקד הבית. במקום הראוי כלו' במקום קדש: (ד) מחטא. מלטהר:

כתובים משלי סימן י"ח

א מים עמקים דברי פי איש נחל נבע מקור חכמה: מיא עמיקי

פימיה

תצוה ליום שלישי

פומיה דגברא נחלא דגביע מבוע דחכמתא: ד שאת פני רשע לא טוב להמות צדיק במישעמ: דמסב אפי רשיעא לא שפיר אף לא למצלי דינא לצדיקא: נ שפתי כסיל יבאו בריב ופיו למלהמות יקרא: שפנותה דסכלא מיתן ליה דינא ופומיה מסמי ליה לחדתא: ד פי כסיל מחתה לון ושפתיו מוקש נפשיו: פומה דסכלא שציא הוא ליה ושפנותה פאחא אינון לנפשיה: ה דברי גרנן כמות לחמים והם ירדו חדרי במן: מלוי דחכיננא מראכנן ליה ומחתן ליה לעומק דשיוף:

רשי

א) מקור חכמה. כחל נובע: (ב) שאת פני רשע. שטואין להס פנים בעוה"ז: ולא טוב. להס שנפרעין מהן לעוה"ב ומה עוב: לחמות צדיק במשפט. בעוה"ז כדי שיזכו לעוה"ב: (ג) למהלומות. ליסורין יקרא שיבואו עליו: (ה) כמתהמים. מהלומות: חדרי במן. לעמקי שאל:

משנה כתובות פרק ד'

נערה שנתפתתה בושפתה ופגמה וקנסה שג אביה. והצער בתפוסה. עמדה בדין עד שלא מת האב. הרי הן שג אב. מת האב הרי הן שג אחים. לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב הרי הן שג עצמה. רבי שמעון אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן שג עצמה. עמדה בדין עד שלא בגרה הרי הן שג אב. מת האב הרי הן שג אחים. לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה. הרי הן שג עצמה. רבי שמעון אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן שג עצמה. מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה. מת האב. הרי הן שג אחים: ד המאראם את בתו וגרשה. ארסה ונתארמלה פתובתה שולו. השיאה וגרשה השיאה ונתארמלה פתובתה שולו. רבי יהודה אומר הראשונה

של

ברטנורא

פרק ד נערה. והצער בתפוסה. והצעה נמי לאביה בלנוס: מת האב. משעמדה בדין בערותה בין גרה קודם מיתה בין לא גרה: הרי הן של אחיו. דכיון דעמדה בדין וכה האב: לא הספיקה לעמוד בדין וכו'. כיון דלא עמדה בדין לון ממון הוא להורישו לבניו: ר"ש אומר. אע"פ שעמדה בדין לא כיון דלא הורישו לבניו עד דמטי לדי' דכ' ונתן האיש הסוכב עמה לאבי הנערה המשיס כסף לא ונתה תורה לאב אלא משעת הניסה ואין הלכה כר"ש: מעשה ידיה. שעתה כהוי אביה: אע"פ שלא גבתה. כגון שגר פעולה: ומציאתה. בגמרא פריך ממון גביא ומשני הכי קאמר מעשה ידיה כמציאתה מה מציאתה כהוי האב לאב. אחר מיתה האב לעלמה כלומר שאין האחים זוכים במה שמוצאה הבת לאחר מיתה האב כך מעשה ידי' כהוי האב לאב וכו' כסן האחים אע"פ שלא גבתה שגר פעולתה. אבל מעשה ידיה שלאחר מיתה האב לעמ' ואין לחזין זכות במעשה ידי הבת שטובה לאחר מיתה האב: ב כחובתה של אב. כתובתה שהיא

תצוה ליום שלישי

עט

שג אב. אמרו לו (משנה שיאה) אין לאביה רשות בה: ג הניורת שנתגוריה בתה עמה ונתתה. הרי זו בחנק. אין לה לא פתח בית האב. ולא מאה ס' ע. היתה הורתה שלא בקדושה ולדידתה בקדושה. הרי זו במקילה. אין לה לא פתח בית האב ולא מאה ס' ע. היתה הורתה ולדידתה בקדושה הרי היא כבת ישראל לכל דבר. יש לה אב ואין לה פתח בית האב. יש לה פתח בית האב ואין לה אב. הרי זו במקילה. לא נאמר פתח בית אביה אלא למצוה: ד האב ופאי בבתו בקדושה. בכסף בשטר ובביאה. ונפאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה. ומקבל את גמלה. ואינו אוכל פירות בחייה. נישאת יתר עליו תבער שאוכל פירות בחייה וחיוב במזונותיה בפרקונה ובקבורתה. רבי יהודה אומר אפילו עני שבישרא לא יפחות משני תלמים ומקוננות: ה לעולם היא ברשות האב עד שתכנס לרשות תבער לנשואין. מסר האב לשלוחי תבער הרי היא ברשות תבער. הלך האב עם שלוחי תבער. או שהלכו שרוחי האב עם שלוחי תבער. הרי היא ברשות האב. מסרו שלוחי האב לשלוחי תבער. הרי היא

ברשות

ברטנורא

שהיא נובה משני ארוסין הללו וקסבר יש כתובה לארוסה וצויה נערו' וקטני קאמר: בתובתה שלה. דמשעיהא פקע רשותו ובתר גזבינא אול' וגזבינא בתר הכי הוא ולא אול' בתר כתיבה לומר הואיל והראשונה נכתבה בעודה ברשו' האב תהו דלכ: הראשונה של אב. דקסבר ר' יהודה בתר כתיבה אול' והאיל וכחובה ראשונה נכתבה לפני הנשואים בעוד שהבת ברשו' האב כוי דלכ. ואין הלכה כרבי יהודה: ג ונתתה. מן הארוסין והיא נערה: הרי זו בחנק. ואפי' נתגירה פחות' מנת של שנים דכחוק' בתולה היא דכי כתיבה סקילה בערה מאורסה בנת. ישראל כתיבה דכתיב כי שטתה נכלה בישראל: ולא מאה ס' ע. אם נמלא הבעל שקרן דכול' פי' בישראל כתיבה: ודידתה בקדושה הרי זו במקילה. דאמר קרא וסקלוה באבנים ומתה שאנ"ל ומתה אלא לרבות הורטה שלא בקדושה ומיהו לקנס לא מרבינן לה דלמיתא כתרביב ולא לקנס: יש לה אב. בישראלית קא מיירי: ואין לה פתח בית אב. כגון שאין לאב בית: ד האב זכאי. בנתו בקטנותה ובערותה: בקדושה בכסף. שכסף קדושה שלו דכתיב באמה העזריה ואלה חכס אין כסף ודרשין אין כסף לאדון זה כלומר לאדון שקנאה שאלה מאתו חכס בסומני נערו' אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אב שכסף קדושה שלו אפי' כשהיא נערה עד שחכנר: בשטר ובביאה. שמקבל שטר קדוהין עליה ומסרה לביאה לשם קדוהין למי שירצה. דכתיב והיתה אתקיש היות להלדי מה כסף שהוא ח' מן היות ברשות אביה אף קדושי שטר וביאה ברשות אביה: במציאתה. משום איבה: ובמעשה ידיה. דכתיב וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה: ובהפרת נדריה. דכתיב בעשוריה בית אביה: ומקבל גיטתה. דכתיב ואלה והיתה אתקיש יציאה להויה כשם שהאב מקבל קדושה בקטנותה ונערו' כך מקבל גיטה: ואינו אוכל פירות בחייה. אם נפלו לה קרקעות מבית אבי אמה אין אביה אוכל פירותיהן כהוי אפי' מתה והוא יורשה: יתר עליו הבעל. שהוא זוכה בכל הסנוים למעלה מהאב זכאי בנתו: ואוכל פירות. הנכסים שנפלו לה בירושה משנשאת לו: ובפרקונה. אם נשנית חייב לפדותה: ובקבורתה. שהכמים תקנו קבורתה תחת ירושתה שהוא יורשה אם מתה: משני חלילים. לפדותה: ד לעול' היא לנשואין ולא נשאת שהבעל חייב במזונותיה אינה אוכל' בתרומה: הגיע הזמן שקבעו שתהא נוסרה לרשות הבעל: מסרו שלוחי האב. שפגעו שלוחי האב בשלוחי הבעל ומסרוה להם: ד האב אינו חייב במזונות בתו. כהוי. דאלו לאחר מיתה נזונות הבנות מנכסיו מתנאי כתובה וכו'

תצוה ליום שלישי

ברשות הפער: ו האב אינו חייב במזונות בתו. זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בפרס ביבנה הבנים יירשו והבנות יזונו מה הבנים אינם יורשים אלא לאחר מיתת אביהן אף הבנות אינן נזונות אלא לאחר מיתת אביהן: ולא כתב לה פתיחה. פתולה גובה מאתים ואלמנה מנה. מפני שהוא תנאי בית דין. פתב לה שדה שורה מנה תחת מאתים. ולא כתב לה פר נכסים דאית לי אחראין לכתובתיה. חייב שהיא תנאי בית דין: ה לא כתב לה אם תשתכאי אפרקינה ואותבינה לי לאנתו. ובפתיחת אחרונה קמדיעתיך חייב שהוא תנאי בית דין: ה נשפית חייב לפדותה. ואם אמר הרי גטיה וכתובתה תפדה את עצמה אינו רשאי לקתה חייב לרפאותה. אמר הרי גטיה וכתובתה תרפא את עצמה רשאי: ה לא כתב לה בגין דכרין דיהוו ליכי מינאי. איגון ירתון פספ פתובתיה: יתר על חולקהון דעם אחיהון. חייב שהוא תנאי בית דין: יא בגין ניקבן דיתגון ליכי מנאי יתגון יתבן בביתו. ומתגון מנכסי. עד דתנסבן לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין: יב את תהא יתבא בביתי ומיתגון מנכסי. פר ימי מיגד אקמנתיך בביתי. חייב שהוא תנאי בית דין. כך היו אנשי

ברטנורא

ירושלם

וכחו לא דוקא דהוא הדין בנו שאין האב חייב לזון לא בנו ולא בנותיו כספן קטנים אלא אם הוא גברא דאמר כלומר שהוא אים עשיר בית דין נועלים ממנו בעל כרחו כדרך שכופין כל שאר בני העיר על הלקח ומפרנסים בה בניו ובנותיו הקטנים. ואם אינו גברא דאמר בית דין מחרפים אותו ומודיעים אותו שאכזריות הוא לו אם לא יפרנס את בניו ושהוא פחות מן החיות המדבריות שהם מרחמין על בנייהם אבל אין יכולין לכופו על זה בין שהבנים זכרים בין נקבות ודוקא שהבנים קטנים אבל קטני קטנים והם הפחותי מבני שש כ"ד כופין את האב ומוליאם מידו בעל כרחו כדי לפרנס בניו שהם קטני קטנים א' זכרים וא' נקבות: בברם. ע"ש שהיו יושבים שורות שורות ככרם: הבנים יירשו והבנות יזונו. מהנאי כתובה שהבנים זכרים יירשו הכותב אמן והבנות נקבות יזונו מנכסיו: מה הבנים. זכרים: איגן יורשין. כתובה אמן אלא לאחר מות אביהן כך הבני איגן מזונו מנכסי האב מכה תנאי כתובה אלא לאחר מיתת אביהן: ז ולא כתב לה כל נכסיה כו' חייב. להיות כל נכסיו אחראין לה ולא יכול למימר אין ליה אלא עדה הכתובה לך בכחנותך: ח ובכחנת. שאינו יכול לקיימה משנשני' שאשת כהן אסורה לבעלה משנאנס' כותב לה אפרקינה ואהדרינה למדינתך וחייב לתת לה כתובה ואע"פ שבע"כ לריך לגרסה: ט אינו רשאי שכר בתחייב בפרקול משנשני': חייב לרפאותה. שהרפוא' כמוזנות: רשאי. שאין חייב לזון גרושתו: י יתר על חולקהון דעם אחיהון. אם תמות בחיי ואירשך בעיך כתובתך אחרו מותי כשיבואו להלוק בנכסי עם בניו שיהיו לי מאשה אחרת ונפקא מיני כגון שכתובת' של זו מרובה משל אחרת או שבני האשה אחרת מרובים מבניה של זאת וטוב לאלו שיטלו כתובת אמן ואפי' הכתובות שוות ואין כתובת בניו דכרין נבבית אפי' בזמן הזה אלא ממקרקעי אבל לא ממטלטלין ודוקא כשהיה אב שיעור שתי הכתובות ודינר יותר או יורשין הבנים כתובות בניו דכרין היאיל ונשאר מקום לירוסה של תורה שאחר שיעול כ"א מהבני' כתוב' אמו נשאר דינר להלוק ולירש בנכסי אביהן. אבל אם לא היתה האב אלא כשיעור שתי הכתובות או פחות מזה חולקים הכנסים בשוה ואין כתובת בניו דכרין נוהגת בהם: יא עד דתנסבן. עד שיתארסו ואם בגרו אע"פ שלא נחארסו אין להם מזונות דקי"ל בוגרת אין לה מזונות: יב מיגד אלמוניותך. משך אלמוניותך: אנשי יהודה כתובין כו'. ואין הלכה כאלשי יהודה אלא כ"ז שלא נשאת ונאל תבעה כתובה ככ"ד מזונות מש' בעלה

תצוה ליום שלישי

פ

ירושלם פותבין. ואנשי גליל היו כותבין פאנשי ירושלם. אנשי יהודה היו כותבין עד שירצו הירושין לתן ליה פתובתיה. לפיכך אם רצו יורשין נותנין לה פתובתיה. ופותרין אותה:

ברטנורא

בעלה וזרם צנית שהיתה זרם צנוי בעלה ומשתמשת בכל הכנס שהיתה משתמשת בהן צנוי בעלה:

נמרא כתובות דף נ' ע"א

אמר רבי איקעא פאושא התקינו המבזבזו אך יבזבו יותר מחומש. תנאי נמי הכי המבזבזו אך יבזבו יותר מחומש שפמא יצטרך לבריות. ומעשה באחד שבקש לבזבו יותר מחומש ולא הניח לו חברו ומנו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו חבירו ומנו רבי עקיבא. אמר רב נחמן ואיתימא רב אחא בר יעקב מאי קראה (בראשית כ"ח) וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. והא לא דמי עישורא בתרא דעישורא קמא. אמר רב אשי אעשרנו דבתרא פי קמא. אמר רב יצחק פאושא התקינו שיהא אדם מתגלגל עם בנו עד שתים עשרה שנה מבאן ואיקד יורד עמו לחייו. אינו והא אמר ליה רב רב שמואל בר שילת בציר מבר שית לא תקפיר. בר שית קביל וספי ליה פתורא. אין ספי ליה פתורא מיהו אינו יורד עמו לחייו עד לאחר שתים עשרה שנה. ואי בעית אימא לא קשיא הא דמקרא הא דמשנה. דאמר אביי אמרה לי אם בר שית דמקרא בר עשר למשנה בר תריסר דתעניתא מעת קעת ובתינוקת בת תריסר. אמר רב קמינא פר המבזבזים את בנו פחות מכן שש רין אחריו ואינו מגיעו איפא דאמרי

רש"י

חביריו

המבזבו. לעניים מחומש. שנכסיו שלא יטרח לבריות: עשר אעשרנו. שני עשורין הו להו חומש: והא לא דמי בתרא לקמא. דכי שקלי לקמא פשו להו חשע וכי הדרת מדלי' מעשר דידהו לאו כי קמא הוא ואין כאן חומש בשניהם: אעשרנו. מדלא כסוב עשר אעשר לך הכי קאמר אעשרנו לראשון כלומר מעשר שני יהא כראשון: מגלגל עם בנו. אם מסרב מלל

יגלגל

תצוה ליום שלישי

חביריו רצין אחריו ואין מגיעין אותו. ותרווייהו איתנהו קדוש
ונמיר איבעית אימא הא דכחיש הא דבריא. (תהלים ק"ז) אשרי
שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. וכי אפשר לו לאדם
לעשות צדקה בכל עת דרשו רבותינו שביבנה ואמרי לה
רבי אדיעור זה הון בניו ובנותיו בשמם קמנים. רבי שמואל
בר נחמני אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן.
(שם ק"ב) הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד רב הונא
ורב חסדא חד אמר זה הלומד תורה וממדה. וחד אמר זה
הכותב תורה נביאים וכתובים ומשיאין לאחרים. (שם ק"ח) וראה
בנים רבניך שרום על ישראל אמר רבי יהושע בן לוי בין
שבנים רבניך שרום על ישראל דלא אתו לידי חליצה ויבום.
רבי שמואל בר נחמני אמר בין שבנים רבניך שרום על
דייני ישראל דלא אתו לאנצויי:

חשב

יגלגל עמו בנחת ובדברים רכים: יורד עמו לחיו. לרדותו כלועסה ובחוסר לחם:
רב שמואל בר שילת. מלמד מיניקות הים: וספר לי בתורא. הלעיטכו תורה
כשור שאסה מלעיטו וחבסו מאכל: לתעניתא מעת לעת. להענות כל היום
וחונקם לשנו קודם לכן שתיים כדאמרינן ביומא: ובתעניתא. שהי ממחרת
להביא כח שאי' מהסת כח בלימוד תורה וי"ב דקאמר שנת י"ב גופא קאמר
דאי בם י"ב ויום א' דאורייתא היא שמביא' שתי שערות ובה עונש' ואין לורך
לנו ללמוד ממניקתו של אביי: המכנים את בנו ללמוד תורה: רץ אחריו.
להברותו ולהסיותו: ואין מגיעו. מסוכן הוא למוס מרוב חולסו: חביריו רצין
אחריו. לסיות פקחין בתורה כמוסו: הא דכחיש. אל יכניסו שמסוכן הוא פן
יחליט וימות: דבריא. יכניסו לפי שמתפקח: זה הון בניו ובנותיו קמנים.
שסמיד יום וילה הן אללו והוא לדקה שאינו חויב עליו בהם: הון ועושר בביתו.
שאלין הממון כלה ואלעפ"כ לדקמו עומדת לעד: זה הרומד תורה וממדה.
מתקיימת בו הרי הון ועושר בביתו ולדקמו עומדת לעד על שמה ללמד לתלמידים:
זה הכותב וכו'. הספרים קיימים לו שאינם כלים ולדקמו עומדת לעד: לאנצויי.
מי קרוב וקודם לנחלה:

וזוהר תצוה דף קפ"א ע"א

רבי יהודה פתח (ישעיה ב') חדרו לכם מן האדם אשר נשמה באפו. תבא
פקיד קדשא בריך הוא לבר נש ואזהיר ליה לאסתמרא מאינן בני

נשא

תצוה ליום שלישי

נשא דאסמו ארתייהו מארח טב לארח ביש ומסאבי נפשיהו ביה הוא
מסאבו אתרא. דהא כד ברא קדשא בריך הוא לבר נש עבד ליה בדיקנא
עלאה ונפח ביה רוחא (י"א נשמתא) מדישא דכליל בתלת כמה דאוקימנא
דאית ביה נפש רוח ונשמה ועילא מפלא נשמה דאיהי חילא עלאה למנדע
ולמימר פקודוי דקדשא בריך הוא. ואי הוה נשמתא מדישא אעיל לה
בפולחנא אתרא האי איהו מסאיב לה ונפיק מפולחנא דמריה. בגין דהלת
חילין אלין ברהו חד נפש רוח ונשמה משתתפי בחדא והוה חד וכדא
בגוונא דרנא עלאה (ער דא נאמר (מש"י י"ג) הולך את חכמים ונומר) ואי
חויגן להאי בר נש דהוה ביה אלין דרגין בלהו. עד לא מיימא בקיומיה
למנדע מאן איהו במאי אתיידע דלא לקרבא בר נש בהדיה או לאתמנעא
מניה (י"א) בר נש דאית ביה דרגין אלין ברהו וקיימא בקיומיה דא איהו
גבר שלים עבדא מהימנא דמאריה ובעי לאשתתפא ביה ולאסתמרא
בהדיה למילף אורחוי מניה. ובמאי אתיידע בר נש למנדע מאן איהו
לקרבא בהדיה או לאתמנעא מניה. ברוגזיה ממש ידע ליה בר נש
ואשתמדע מאן איהו. אי הוה נשמתא קדישא נמד בשעתא דרוגזיה אתי
עליה ולא יעקר לה מאתרהא בגין למשרי תחותיה הוה אל זר דא איהו
בר נש בראק יאות. דא איהו עבדא דמאריה דא איהו גבר שלים. ואי
הוה בר נש לא נמיר לה ואיהו עקר קדושה דא עלאה מאתריה למשרי
באתרהא סמרא אתרא. ודאי דא איהו בר נש דמריד במאריה ואסיר
לקרבא בהדיה ולאסתמרא עמיה ודא איהו סודף נפשו באפו. איהו
מריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגויה אל זר. ועל דא כתיב תדלו
לכם מן האדם אשר נשמה באפו דהתיא נשמתא קדישא מדיף לה וסאיב
לה בגין אפו אשר נשמה אחלה באפו. כי כמה נחשב הוא. עבודה זרה
אתחשיב הוה בר נש. ומאן דאתחבר עמיה ומאן דאשתעי (י"א
דאשתתף) בהדיה במאן דאתחבר בעבודה זרה ממש. מאי מעמא בגין
דעבודה זרה ממש שארי בגויה. ולא עוד אלא דעקר קדושה עלאה
מאתרה. ושאר' באתרה עבודה זרה אל זר. מה אל זר כתיב ביה (ויקרא
י"ג) אל תפגו אל האלילים בגוונא דא אסיר לאסתפלא באנפוי. ואם תאמר
הא רוגזא דרגין רוגזא דרגין טב איהו לכל סמרון דהא תנין דאורייתא
אשא איהי ואורייתא קא מרתתא ליה דכתיב (דמיה כ"ג) הלא כה דברי
כאש נאם יי:

היתה

תצוה ליום שרישי

הלכה פסוקה

יוסף להק

מוסר

רמב"ם הל' ק"ש פ"ק ג'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

ה' היתה צואה בגומא עומד בסנדלו על הגומא וקורא והוא שלא יהיה סנדלו נוגע בה היתה כנגדו צואה מעומה גי' יתר כמו טפה רוק עליה רוק עבה עד שתכפפה וקורא היתה נמישת צואה על בשרו או רדיו מטונפות מבית הפסא ולא ביה לה בית בע פלל מפני קיטגון או יבשוטן ממר לקרות לפי שאין קהו רים דע. אבל אם היתה במקומה אף על פי שאינה נראית כשהוא עומד הואיל ונראית כשהוא יושב אסור לקרות עד שיקנה נפה נפה מפני שהצואה נחה היא וגש קה רים בע ובקה גא נים הורו שאסור לקרות אם היו רדיו מטונפות וכן ראוי לעשות: י. רים בע שגש לו עיקר מרחיק ארבע אמות וקורא אם פסק הרים. ואם לא פסק הרים מרחיק עד מקום שפסק הרים וקורא ושארין לה עיקר כגון מי שצא מפני רום מקומה מרחיק עד מקום שתכלה הרים וקורא גרף של רעי ועביט של מימי רגלים אסור לקרות קריאת שמע כנגדן ואף על פי שאין קהם ביום ואין קהם רים רע מפני שהם בבית הפסא:

תצוה יום רביעי תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגדן דמריי ון רשם ב"ן לקנות הארת נפש יהירה משבת הבאה:

יד וישתי שרשרת זהב מהור מגבלת תעשה אתם מעשה עבת ונתתה את שרשרת העבתת על המושבצת: ם ותרמין תבין דהב דבי מתחמן תעבד ותהון

עובר רש"י יד שרשרת זהב. שלשלות: מגבלות. לסוף גבול החסן מעשה אותם: מעשה עבות. מעשה קליעת חוטין ולא מעשה נקבים וכפלים כאותן שעוסין לבורות אלא כאותן שעוסין לערדסקאות שקורין אינשינשייר"ם (דויכפאם) בינה כב): ונתת את שרשרת. של עבותות העשויות מעשה עבות על

תצוה ליום רביעי פב

עובד גדילו ותתן ית תפניא גדילתא עד מרמצתא: טו ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור תעשה אתו: ותעבד חשן דינא עובד אימן כעובד אפודא תעבדנה דהבא תכלא וארגנא וצבע זהורי ובויז שזיר תעבד יתה: טז רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו: מרבע יהי עוף ורמא ארפה ורמא פתיה: יז ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדם פטדה וברמת הטור האחר: ומשלים בה אשלמות אבנא ארבעא סדרין אבן טבא סדרא קדמאה סמון יקון וברקון סדרא חד: יח והטור השני נפך ספיר ויהלם: וסדרא תנינא אומרגדין ושביזי ומבהלום: יט והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: וסדרא תליתאה קנברי מדמא ועין ענלא:

רש"י

על משצות הללו ולא זה הוא מקום לוואת עשייתן של שרשרות ולא לוואת קביעותן ואין תעשה האמור כאן לשון לוי ואין ונתתה האמור כאן ל' לוי אלא ל' עתיד כי בפרשת החסן חוזר ומלווה על עשייתן ועל קביעותן ולא נכתב כאן אלא להודיעך מוקלת לורך המשצות שלוח לעשות עם האפוד וכתב לך זאת לומר לך המשצות הללו יזקקו לך לכשתעשה שרשרות מגבלות על החסן תמנע על המשצות הללו: (טו) חשן משפט. שמכפר על קלקול הדין. ד"ח משפט שמברר דבריו והבטחתו אמת דרישנמ"ט בלעז (אזופיהרען) שהמשפט משמש ג' לשונות דברי טענות בעלי הדין וגמר הדין ועוגש הדין אס עוגש מיסה אס עוגש מכות אס עוגש ממון וזה משמש ל' בירור דברים שמפרש ומברר דבריו: כמעשה אפוד. מעשה חושב ומחמשת מינין: (טז) זרת ארכו וזרת רחבו. כפול ומוטל לו לפניו כנגד לבו שנאמר והיו על לב אהרן הלוי ככתפות האפוד הבאות מאחוריו על כתפיו ונקפלות ויורדות לפניו מעט והחשן הלוי כסן בשרשרות וטבעות כמו שמפורש בענין: (יז) ומלאת בו. על שם שהאבנים ממלאות גומות המשצות הממוקנות להן קורא אותן בלשון מלאים:

נביאים יחזקאל מ"ג

א שבעת ימים תעשה שעיריחמאת ליום ופר בן בומר ואיר מן תצאן תמימים יעשו: שבועא יומין תעבד צפירא

דחמאתא

תצוה ליום רביעי

דחפאתא ליומא ותור בר תורי ודבר מן ענא שלימון ועבדון: ג שבעת ימים וכפרו את המזבח וטהרו אתו ומלאו ידו: שבועא ומין יכפרון על מדבחה וידבון ותיה ויסריבון קורבניה: ג ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני יהוה: וישלמון ית יומיא ויהי ביומא תמינאה ויהלא יעבדון כהניא על מדבחה ית עלותבון וית נכסת מודשיבון ויתקבלון קורבניבון כרעוא אמר יי אלהים: ד וישב אתי בדרך שער המקדש החיצון הפנה קדים והוא סגור: ותיב יתי אורח תרע מקדשא בראה דפתית למדינחא והוא אחיד: ה ויאמר אלי יהוה השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא בו כי יהוה אלהי ישראל בא בו והיה סגור: גאמר יי לוי תרע הדן אחיד יהי ולא יתפתח ואנש לא יעויל ביה ארי יי אהא דישראל אתגלי עלוהו ויהי אחיד: ו את הנשיא נשיא הוא ישב בו לאכול לחם לפני יהוה מדרך אולם השער יבוא ומדרבו יצא: ד רבא יהי רבא הוא יתיב ביה למיכל לחמא קדם יי מאורח אולמא דתרעא יעול ומאורתיה יפוק:

* יכפרו קיי * דיו קיי * א' במקום יידי * יתיר ד רש"י

(א) תמימים יעשו. לעולם: (ה) יבא בו. לעתיד לבא: (ו) את הנשיא. אני נופן רשות כי נשיא הוא ומסוב: הוא ישב בו לאכול לחם. כדרך חללו: מדרך אולם השער. מורחי יכנס לעזרה וכן ילא:

כתובים משלי י"ח

גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משהית: ואף דמתרפא בעבדתיה חכרא הוא לגברא מחבלנא: ג מגדל עז שם יהוה בו ירוץ צדיק ונשגב: מגדלא דעישנא שמייה דאלהא וביה נרהט צדיקא ונתרים ביה: ג הון עשיר קרית עז וכתומה נשגבת במשבתו: מזלא דעתירא קריתא דעושניה וקשורא ירם משריה: ד לפני שבר יגבה לב איש ולפני כבוד ענוה: קדם תברא יתרום לביה דגברא ומדם יקרא ענותותא: ה משיב דבר

בשרם (א) מתרפה במלאכתו. פורש מן המורה: לבעל משהית. לשמן: (ב) ונשגב. ומתחזק

תצוה ליום רביעי פג

בשרם ישמע אולת היא לו וכלמה: מחזיר תתמא עד לא שמיע שמיותא ליה ובהתתא: ו רוח איש יכלכל מחלהו ורוח נכאה מי ישאנה: רותיה דגברא תסובר כורתניה ורוחא מכיכתא מן גטעיניה:

רש"י

ומתחזק: (ג) וכחומה נשגבה. עשרו לו כמדרי משכיתו: (ו) רוח איש. נבר המקבל עליו הכל בשמחה: יכלכל. יסבול ואין כמו סר מעליו: ורוח נכאה. שריו שמח ביוסורין:

משנה בבא מציעא פרק י

בבית העליה שר שנים שנפלו. שניהם חולקים בעצים. ובאבנים. ובכפר. ורואין אלו האבנים הראויות להשתבר. אם היה אחד מהן מפיר מקצת אבניו. נוטלין ועורות לו מן החשבון: ג הבית והעליה (של שנים) נפחתה העליה ואין בעל הבית רוצה לתקן. הרי בעל העליה יורד ודר למטה. עד שיתקן לו את העליה. רבי יוסי אומר הפתחון נותן את התקרה והעליון את המעויבה: ג הבית והעליה של שנים שנפלו. אומר בעל העליה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות. הרי בעל העליה בונה את הבית. ודר בתוכו עד שיתן לו את יציאותיו. רבי יהודה אומר אף זה דר בתוך ביתו של חבירו. צריך להעלות לו שבר. אלא בעל העליה בונה את הבית ואת העליה. ומקרה את העליה. ויושב בבית. עד

בדמנורא שיתן

פרק י הבית והעליה של שנים. הבית של א' ועליה של א': שניהם חולקים. לפי שאין כיבר אלו אבנים של עליון ואלו אבנים של תחתון: ורואים אלו האבנים הראויות להשתבר. שם נחנע הבית מיסודו וכל תחתיו יש לדעת שהתפתחות כשתברו ואם עליו של כותל נפל להלן ממנו הרב העליון כשתברו שפלו ממקום נבזה והתחתוני שלמות שפלו ממקום נמוך. ורישא דתנא שניהם חולקים מיירי שפלו הכותל כלילה ופינו את האבנים מיד וליכא למיקס אי בחכמה נפל ותמאה אהבור אי בחכמה נפל ועליהם אהבור: מקצת אבניו. וכן שלמות: נוטלין. וכגון שהלה עומן במקצת מן סהא אמת ונקלת אומר שאינו יודע שכיון שהוא מודה במקצת הוה ליה מהויב שכועה דאורייתא ואינו יכול לישבע משלם אבל אם אמר על כלן איני יודע ישבע שאינו יודע וחולק עם חבירו בשום: ג הבית והעליה. המשכיר לחבירו עליה שכל גבי ביתו ואמר לו עליה זו שכל גבי בית זה איני משכיר לך: ונפחתה עליה. ד"ט על ד"ט דהשתא אם בא זה להשתמש בעליה צריך שיסתמש הניו למעלה וחזיו למטה: ואין בעל הבית רוצה לתקן. העליה: הרי בעל עליה יורד ודר למטה. לגמרי דהא שבעד ביתו לעליה ולא כפיין ליה לדור הניו למעלה וסליו למטה: מעויבה. קוח של מיט שנותנים על התקרה ר"י סבר מעויבה אשווי גומות היא ואשווי גומות על העליון לאשווי. ורבנן סברי מעויבה אחווקי תקרה היא ואחווקי תקרה תחתון בעי לאחווקי. והלכה כחכמים: ג הבית והעליה של שנים. בית של זה ועליה של זה: אומר בעל העליה לבעד"ב לבנות. החומה והתקרה התחתונה המוטלים עליו לכנות: בונה הבית. ותקרה התחתון שעליו ויושב בבית: עד שיתן יציאותיו. ואח"כ יוצא ממנו ובושה עלייתו: רבי יהודה אומר אף זה דר בתוך של חבירו. א"כ הוא בעל העליה זו כשזה מחזיר לו יציאותיו מאלא שדר כל הימים הללו בתוך של חבירו ואע"פ שזה אינו חסר דהא בלא"ה לא הוה בני לה מ"מ זה נכסה שאלולי בית זה לא היה לו דירה שם וקסבר זה נהנה וזה אינו חסר חייב: אלא

ב"ה

תצוה ליום רביעי

שיתן לו את יציאותיו: ויבן בית הכפר שהוא בניו בפלע וגנה אחת ער
גביו ונפתת. הרי בעל הגנה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית בהו
כיפין. הכותל והאילן שנפלו קרשות הרבים. והיוקי פטור מלשלם. נתנו
לו זמן לקיץ את האילן. ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור.
לאחר הזמן חייב: מי שהיה כותלו סמוך לגנת חברו ונפל. ואמר לו
פנה את אבניך אמר לו הגיעוך אין שומעין לו. אם משקבל עליו אמר
לו היך את יציאותי ואני אפול את שרי אין שומעין לו. השוכר את
הפועל לעשות עמו בתבן ובקש ואמר לו תן לי שכרי ואמר לו מוד מה
ג'א ממה שעשית בשכרך אין שומעין לו. אם משקבל עליו אמר לו
היך שכרך ואני אפול את שרי אין שומעין לו. המוציא
זבלו לרשות הרבים המוציא מוציא והמובל מוציא. אין שורין
מיט ברשות הרבים. ואין לוכדן לבנים. אבל גובלן מיט ברשות
הרבים. אבל לא לבנים. הבונה ברשות הרבים. המביא אבנים מביא.
והבונה בונה. ואם הויק משלם מה שהויק. רבן שמעון בן גמליאל אומר
אף מתקן הוא את מלאכתו. פני שלשים יום: ושתי גנות זו ער גב זו
והירק בינתים. רבי מאיר אומר של עליון. רבי יהודה אומר של תחתון.
אמר רבי מאיר אם ירצה העליון לקח את עפרו אין כאן ירק. אמר רבי
יהודה אם ירצה תחתון למלא את גנתו עפר אין כאן ירק. אמר רבי
מאיר מאחר ששנין יכולין למחות זה ער זה רואין מהיכן ירק זה מי.

ברטנורא אמר

בונה את הכל: ומקרה את העליה. למעלה וכל הנריך לה: ויושב בבית. התחתון דה"ל
זה לא נהנה סהרי עלייתו מוכנת לו לדור בה וזה לא חסר דהא לא הוה בני לה ולא חויב ליה:
בית הכפר. בית לעזר זתים: וגנה אחת על גביו. ובית הכפר של אחד וגנה של אחר:
ונפחת. כל עפחים על ד' עפחים ואינו ראוי לזרוע כבתחלה: כיפין. תקרה עשויה בעגול כמין
קשת ועליה יסן בעל הגנה עפר וזרע: פטור מלשלם. דמאי ה"ל למיעבד אטם הוא: נתנו לו
זמן. כ"ד ל' יום לסתור ולקון: ונפל. לתוך גנת חבירו: הגיעוך. וזה בהן ופנה אותן לעמך:
אין שומעין לו. אם אין זה רוצה אין קונה אותן וחייב הלה לפנותן: בתבן ובקש. ללקט לו
משלו או משל הפקר: אין שומעין לו. אע"ג דככל דוכתא אית לן טוה כסף ככסף גבי שכיר
אינו כן דלא תלין פעולת שכיר כתיב אמאי דתנינן בהדיה מסמע: המוציא מוציא והמובל
מובל. כטוב מוליאו מן הרפת לר"ה יהא מוכן הנושא לזבלו ואינו רשאי להסתותו. גובלים.
טיע לתת מיד בבנין: והבונה בונה. מקבלן מיד המביא ובוכה: מתקן. מומן כר"ה כל ל' יום
ואינו חייב בבנין. ואין הלכה כרשב"ג: שתי גנות. של ב' בני אדם סמוכות זו לזו האחת
קרקעית גנוה ושאולה קרקעית גנוך: והירק בנתים. בזקופת הגובה שזו גבוה משל זו:
של עליון. סהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק: של תחתון. שעל אירור הוא מונחת: מאחר
ששניהם יכולים למחות. שלא יהא ירק זה כהן עליון ליטול עפרו ותחתון למלאות גנתו: רואין
מהיכן ירק זה חי. ממקום שהוא יונק וגדל ולו ינתן: כל שהעליון יכול לפשוט ירד
וליטול הרי אלו שלו. כדהאמר ר"מ הואיל ומעפרו הוא חי: והשאר של תחתון. דעליון
גופיה חסוקי מפקיר ליה לגבי תחתון שגנאי הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חבירו וללקחו
והלכה כר"ש:

תצוה ליום רביעי

פר

אמר רבי שמעון כל שהעליון יכול לפשוט את ידו ולטול הרי הוא שלו
והשאר של תחתון:

גמרא בבא מציעא דף ק"ז ע"ב

אמר רבי תנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר
(משלי כ"ב) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ורחק
מהם. רבי יוסי בר תנינא אומר זו צוואה דאמר מר צוואת החומים
וצוואת האוון רבן קשה ומיעומן יפה. רבי אלעזר אומר זו
מרה. תנינא גמי הכי מחלה זו מרה. ולמה נמרא שמה מחלה
שהיא מחלה כל גופו של אדם. דבר אחר מחלה שישמונים
ושלשה חלאים תלויים במרה וכפן פת שחרית במלה ומיתון
שך מים מבטלתן. תנו רבנן שלשה עשר דברים נאמרו בפת
שחרית מצלת מן החמה ומן הצנה. ומן הזיקין. ומן המזיקין.
ומחכימת פתי. וזוכה בדין ללמוד תורה וללמוד. ודבריו
נשמעים. ותלמודו מתקיים בידו. ואין בשרו מענה חבר.
ונקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת. והורגת פנה שבבני
מעים. ויש אומרים אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה.
אמר ליה רבה דרבא בר מרי. מנא הא מילתא דאמרי אינשי
שתין רהומי רהוט וקא ממו לגברא דמצפרא כרה. ואמרי
רבנן השכם ואכור בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצנה

רש"י אמר

צנים פחים. קור הטפח ולא היינו רוח דקאמר שמואל דשמואל זיקא בלא לינה
כמי מזקת: זו מרה. שהמריכה שבה גדולה ונובעת ומחפשת בגידין
ובעלמות: וכוון פת במלה מבטלתן. כדיליף לקמן מקראי: וקיתון של מים.
למי שאין לו יין: ומן הזיקין. היינו רוח דאמר שמואל: מחכימת פתי. שדעמו
מושבת עליו לפי שאינו מלטער בעיניו: וזוכה בדין. אם יש לו דין עם חבירו
דעמו מיושבת ליסד דבריו בבית דין להטעים: ללמוד וללמד. מחמם יסוד
דעתו: ודבריו נשמעין. לבריות שיש לו לב להטעימן: הבל. זיעה וזוהם:
נוקק לאשתו. אם בעל הרהורים הוא ומתוך שלבו טוב צדק שאכל קלת
טובע לאשתו ובלאטו לשוק ורואה נשים אינו מתאוה להן: כנה שבבני מעים.
חולעים

תצוה ליום רביעי

אמר ליה דכתוב (ישעי מ"ט) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש לא יכם שרב ושמש כיון דלא ירעבו ולא יצמאו. אמר ליה את אמרת לי מהתם. ואנא אמינא לך מהכא (שמות כ"ג) ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך. ועבדתם את ה' אלהיכם זו מריאת שמע ותפלה. וברך את לחמך ואת מימך זו פת במלח ומיתון של מים מכאן ואילך (שם) והסירותי מחקה מקרבך :

רש"י

טולעים : מוציא את הקנאה. ולא התגר שכסאין לבו טוב עליו הוא נוח לטעום : ואמרו רבנן השכם ואכול. בערבי פסחים נזכרים טעום רבי לכוניו :

זוהר תצוה דף קפ"א ע"א

רוגזיה דרבנן במלי דאורייתא רוגזיה דרבנן למיחב יקרא לאורייתא וכלא לפולחנא דקדשא בריה הוא הרי לכה נאמר כי יי אלהיך איש אוכלה הוא אל קנא. אבל אי במלין אחרנין לאו פולחנא דקדשא בריה הוא האי בגין דכלל חמאם דקא עביד בר נש לאו איהו עבודה זרה מממש כהאי ואסור לקרבא בהדיה דהאי. ואי תימא הא לשעתא הוה דעבר והדר אהדר. לאו הכי דכיון דאעקר קדושה דנפשיה מגיה ומאתריה והוא אל זר מקפח ההוא אתר אתתקף ביה וקא שביק ליה. בר פד אתדפי בר נש מפל ובר ועקר ליה לעלמין ולבתר אשתדל לאתקדשא ולאמשבא קדושה עליה. כדון וקנא דיתקדש. אמר ליה רבי יוסי אתקדש ממש. (ס"ח אמאי והא אתדפי ואתקדש) אמר ליה תא חזי בשעתא דאיהו עקר קדושה דנפשיה ושריית באתריה ההוא אל זר דאקרי טמא אסתאב בר נש וסאיב קמאן דקריב בהדיה וההיא קדושה ערקת מגיה וכיון דערקת מגיה זמנא חדא כמה דיעביד בר נש עוד לא תיתוב לאתרהא. אמר ליה אי הכי כמה מסאבין אינון דמתדכאן. אמר ליה שאני מסאבין אחרא דלא יכיל למעבד יתיר. אבל דא שנייא מפלא דכל גופא סאיב מנו ומפיר ונפשא וכלא מסאיב. ושאר מסאבין דעקמא לאו איהו אלא גופא לבר בלחודוי ובגין כך פגויב חדלו לכס מן האדם אשר נשמה באפו דאחלה קדושה דמאריה בגין אפו דדא איהו מסאבין דמסאיב פלא. אי במה נחשב הוא. במה עבודה זרה ודאי נחשב איהו. תא חזי האי ביהו רוגזא דאיהו עבודה זרה סמרא אחרא כמה דאמרו דכעי בר נש לאסתמרא

תצוה ליום רביעי פה

לאסתמרא מגיה ולא תפרשא מעלוי ועל דא כתיב (שמות כ"ד) אלהי מסכה לא תעשה לך. לך בגין לאבאשא גרמיה. וכתיב בתריה את חג המצות תשמור. תשמור דא סמרא דקדושה דכעי בר נש לנפרא ליה ולא יחקף ליה בגין סמרא אחרא :

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב'

צוה עוברת בגין שהיה שמה על פני המים אסור לקרות בגנה ופי חנור בצוה עוברת דמי. ואסור לקרות בגנה עד שנעברו ממנו ארבע אמות: הנה קורא ונהייע לקום הטינופת לא נעים קדו על פיו ויקרא אלא בפסוק עד שנעבור מאותו מקום. וכן תקורא שצטקה ממנו רוח מקמשה יפסוק עד שתחקה באשה וחזר לקריאתו. וכן בדברי תורה יצתה רוח מתבררו אף על פי שפפסיק לקריאת שמע אינו פוסק לדברי תורה : הנה קורא קריאת שמע בבית ונסתפק לו אם יש שם צוה או מומי בגנים או אין שם הרי זה סמרא לקרית. הנה קורא באשפה ונסתפק לו אם יש שם צוה או אין שם לא יקרא עד שיבדוק. שחוקת האשפה שהוא מקום הטינופת. אבל פסק מי בגנים אפילו באשפה ממר לקרות :

יוסף לחק

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

העצבות גורמת מניעת העבודה וקיום המצוות ובפול עסק החובה וכוננת התפלה ומבטל מתשבה מוכה בעבוד את ה'. והיא שער התקנת גירוי הסתם הוצר הרע. אפילו אם הוא צדיק. בתראותו כי אין לו תועלת בעבודה בהיות יסורין עליו וכו'. וגם כי בא עקבי בגרף הסודות. באמור לו איך יעלה בדעתך גוש עפר רמה וחלעה להתקרב בקדושת מלכו של עולם וכמו שכתוב (משלי כ"ה) ראמות לאויר תקמות וגו' וכמו שכתוב (איוב י"ח) ואם צדקת מה תקן לו וגו'. גם גורמת סלוק רוח הקדש מעליו. וסתפק בהיותו עובד והקרבן בשמחה כמו שכתוב (יהושע ט') עבדו את ה' בשמחה כי השמחה מוספה חשק רב ואתנה להקבוק בו והקרבן :

תצוה יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמירוי הה' אחרונה דשם בין לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה :

א ותמוז הרביעי תרשיש וישהם וישפה משבצים

זהב יהיו במלואתם : וסדרא רביעאה ברום יפא

ובירא ופנמרי מרמזון דדהב יהון באשלימותהון : כא והאבנים

רש"י

(כ) משבצים זהב. יכוין העורים במלואותם מוקפים משבצים זהב בעומק שיפור שיפולא בעובי האבן זהו לשון במלואותם כשיעור מלוי עבדין של אבנים יהיה עומק המשבצים

תהיון על שמות בני ישראל שתים עשרה על שמותם פתוחי חותם איש על שמו תהיון לשני עשר שבט : ואבניא יהונו על שמחת בני ישראל תרתי עמרי על שמחתהון פתב מפרש בגיוף דעוקא גבר על שמחה תהונו לתרין עמר שבמיון : כב ועשית על החשן שרשת גבלת מעשה עבת זהב מהור : ותעביד על חושנא תפין מתחמן עובד גדידו דהב דכי : כג ועשית על החשן שתי מבעות זהב ונתת את שתי המבעות על שני קצות החשן : ותעביד על חושנא תרתי עוקן דדהב ותתן ית תרתי עוקתא על תרין סמרי חושנא : כד ונתתה את שתי עבתת הזהב על שתי המבעות אל קצות החשן : ותתן ית תרתי גדידו דדהב על תרין עוקתא לסמרי חושנא :

רשי וביאני

המשבצות לא פחות ולא יותר : (כא) איש עד שמו. כסדר תולדות סדר האבנים אודם לראובן. פטרה לשמעון. וכן כולם : (כב) ער החשן. בשביל החשן לקבעם בטבעותיו כמו שמפורש למטה בענין : שרשת. לשון שרשי חילן המאחזין לאילן להאחו ולהתקע בארץ אף אלו יהיו מאחזין לחשן שבהם יהיה הלוי באפוד והן שתי שרשרות האמורות למעלה בענין המשבצות ואף שרשרות פתח מנחה בן סרוק ל' שרשים ואמר שהרי"ש יתירה כמו מ"ס שבשלוש ומ"ס שביריקס ואינו רואה את דבריו אלא שרשרת בל' עברית כשגלגלה בל' משנה : גבלת. היא מגבלות האמור למעלה שתקעם בטבעות שיהיו בגבול החשן וכל גבול לשון קלה אשומי"ל בלעז (זו"ס) : מעשה עבות. מעשה קליעה : (כג) ער החשן. לזורך החשן כדי לקבעם בו. ולא יתכן לומר שמהא תחלת עשייתן עליו שאם כן מה הוא שחוזר ואומר ונתת את שתי המבעות והלא כבר כתובים בו היה לו לכתוב בתחלת המקרא ועשית על קלות החשן שתי טבעות והב ואף בשרשרות לריך אתה לפתור כן : ער שני קצות החשן. לשתי פאות שכנגד הוואר לימנית ולשמאלית הבאים מול כפופת האפוד : (כד) ונתתה את שתי עבותות הזהב. הן הן שרשרות גבולות הכתובות למעלה ולא פירש מקום קבוען בחשן עכשיו מפרש לך שיהא תוחב אותן בטבעות ומדע לך שהן הן הראשונות שהרי בפרשת אלה פקודי לא הוכפלו :

בני

נביאים יחזקאל מ"ד

ויביאני הרך שער הצפון אל פני הבית וארא והנה מלא כבוד יהוה את בית יהוה ואפל אל פני : ואעיקני אורח תרע צפונא דקדם ביתא וחזית והא אתמלי יקרא דיי ית בית מקדשא דיי ואשתמחית על אפי : ב ויאמר אלי יהוה בן אדם שים לבך וראה בעיניך ובאזניה שמע את כל אשר אני מדבר אתך לכל הקות בית יהוה ולכל תורתו ושמת לבך למבוא הבית בכל מוצאי המקדש : ואמר לי יי בר אדם שוי לבך וחזי בעיניך ובאודנה שמע ית כל דאנא ממליע עמך לכל גזירת בית מקדשא דיי ולכל דחזי ליה ותשוי לבך למעגני ביתא בכל מפקני מקדשא : ג ואמרת אל מרי אל בית ישראל ביה אמר אדני יהוה רב לכם מפל תועבתיכם בית ישראל : ותימר לעמא סרבנא דדבית ישראל פדנו אמר יי אלהים סני לבון מפל תועבתכון בית ישראל : ד בהביאכם בני נבר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחללו את ביתי בתקריבכם את לחמי חלב ודם ויפרו את בריתי אל כל תועבתיכם : באיתיותכון בני עממיא רשיעי לפא וערלי בשרא דמהו במקדשי לאפסא ית עזרתו בקריבכון ית קורבני תרב ודם נכסת קידשין ואשניאו ית קיימי על פל תועבתכון : ה ורא שמרתם משמרת קדשי ותשימון לשמרי משמרתתי במקדשי לכם : ורא נמרתון ממרת קידשי ומנותון לנמרי ממרת מימרי במקדשי לבון :

* תורתיו קרי

רשי

(ד) בני נבר. שנתגברו מעשו לאביו שבשמים והוא מומר לעכו"ם והן ערלי לב : וערלי בשר. כהן שמתו אחיו מחמת מילה : (ה) ותשימון. אותן האמורין שאינן ראויין לשמש לפני :

כתובים משלי י"ח

א לב גבון יקנה דעת ואין חכמים תבקש דעת : לפא דמתבנין נקנא ידיעתא ואודנא דחכמי תבעי מנדעא : ב מתן אדם ירחיב לו

רשי

ולפני

(ב) מתן אדם. לדקה : ירחיב לו. חלקו בעולם הבא : ינחנו. במיין בעולם הזה : (ד) מדינים. מריבות : ובין עצומים וגו'. ובין בעלי דינין עלומים יפרוד הגורל :

אח

תצוה ליום חמישי

וּלְפָנַי גְּדוּלִים יִנְחֲנוּ : מוֹהַבְתִּיהָ דָּבָר נֶשֶׂא מְרוּחָא לִיה וְהָדָם רַבְרָבִי
מְקַמָּא לִיה : ג צִדִּים תְּרַאשׁוּן בְּרִיבּוֹ יָבֵא לַעֲהוּ וְחֻקְרוּ :
זכאי הנה קדמא בדיניה ואתא חברה ונצית ליה : י מדינים ישבית
הגורל ובין עצומים יפריד : תגרי מבמלין פיצתא ובינת תקיפי פרשא :
ה אה נפשע מקרית דעו ומדינים כבריה ארמון : אהא דמתעני
מן אחוי היך קריתא עשינתא ואחדא היך סוכרא דחומנא :

* ובא קרי * ומדינים קרי רש"י

(ה) אה נפשע. בחמו ומאכד במרדו קרית עוז כגון לוט באברהם עשו זיעקב :
ומדינים. מריבות שנייהם מפרידים : כבריה. שנועלים זו שערי ארמון :

משנה מנחות פרק ו

אלו מנחות נקמצות ושיריהן לפניהם. מנחת סוקת והמחבת והמרחשת
והחלות והרקיקין. מנחת גוים מנחת נשים. מנחת העומר מנחת
חוטא ומנחת קנאות. רבי שמעון אומר מנחת חוטא של פניהם נקמצת.
והקומץ קרב לעצמו. והשירים קרבין לעצמן : מ מנחת פניהם. ומנחת
פיהן משים ומנחת נסכים למזבח ואין בהם לפניהם. בזה יפה פח המזבח
מכח הפניהם. שתי הלחם ולחם הפנים לפניהם ואין בהם למזבח. ובזה
יפה פח הפניהם מכח המזבח : ג פל המנחות הנעשות בפלי מעונות שלש

ברמנורא מתנות

פרק ו אלו מנחות נקמצות מנחת סלת. נקמזה עיסה : ומנחת מחבת ומרחשת
חלות ורקיקים. דהיינו מאפה פותחן לאחר אפייתו ובמנח' סלת כתיבה קמיה
זההיא ובאיך כתיב אזכרה. ואזכרה היינו קומץ : מנחת נכרי או נשים. סתנדכו א' מאלו :
מנחת העומר. אזכרה כתיב זה : מנחת חוטא וקנאות. כתיב בהו קמיה : מנחת חוטא
של כהנים נקמצת. אע"ג דמנחת כהן נשרף כולה כדכתיב וכל מנחת כהן כליל תהי' מ"מ
זעי קמיה : והקומץ קרב לעצמו והשירים קרבין לעצמן. אבל לת"ק אין מנח' כהן נקמ'
אלא נקטר' כמות שהיא דסבר כל מנחה ששיריה נאכלין נקמזת ושארין שיריה נאכלין אינה נקמזת
והלכה כה"ק : ב בזה יפה כח המזבח. לא ה' לריך למתני דהא חוינן דבוס יפה כה המזבח
ומלתא דפשיטא היא אלא לאתויי המתנדב יין למזבח בלא קרבן בלא תימא מולפו על האשים על
האש והוא נשרף וכלה ואין כה מנחה יפה בזה קמ"ל דלא אלא מנסכו כשאר נסכים ויורד לשתין
דהיינו כמין שני נקבים שהיו מנחה ויורדים למטה עד היסוד כדי שיהא כה המזבח יפה : ובזה
יפה כח הכהנים. לאתויי שתי הלחם של עזר' אס הביאוס בפ"ע בלא כבשים בלא תימא לשריפה
עומד' ולא לאכילה כיון שלא קרבו כבשים שמתירים אותם קמ"ל דבוס יפה כה כהנים לעולם דלאכילה
עומד' ולא לשריפה : ג הנעשות בכלי. כגון מנחת מרחש' ומנח' שהן נעשו בכלי : מעונות ג'
מתנות שמן. למעוטי מנחת מאפה תנור שאינה טעונה יוקה : ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן.
תחלה נותן שמן בכלי שרת ונותן סלת עליו דכתיב במנחת מרחשת סולת בשמן תעשה לגומר תנתן
אלמלא דטעונה מתן שמן קודם לעשייתה. ובמנחה מחבת כתיב בלילה ויוקה ולא כתיב בה מתן
שמן בכלי תחלה. ומרחשת כתיב מתן שמן ולא כתיב בה וימרי' הך מהך נאמר קרבנך
במרחשת ונאמר קרבנך במחבת וכילך הוא עושה נותן שמן תחלה בכלי שרת ונותן עליו את הסלת
(וחזור) ונותן עליה שמן ובוללה הרי מתן שמן בכלי ובליילה ולשה כמים ואופה בתנור ופותחה ויוק

תצוה ליום חמישי

פו

מתנות שמן. יציקה ובלילה ומתן שמן בפרי קודם לעשייתו. והחלות בוללן
דברי רבי וחכמים אומרים סלת החלות מעונות בליקה. הרקיקין משיחה
כיצד מושחן כמין פי. וישאר השמן נאכל לפניהם : ד פל המנחות הנעשות
בפלי מעונות פתיחה. מנחת ישראל כופל אחת לשנים ושנים לארבעה
ומבדיל. מנחת פניהם כופל אחת לשנים. ושנים לארבעה
ואינו מבדיל. מנחת פיהן המשיח לא היה מכפלה. רבי שמעון אומר
מנחת פניהם ומנחת פיהן משים אין בהם פתיחה מפני שאין בהם קמיצה
וכל שאין בהם קמיצה אין בהם פתיחה. וכךן (פתיחתם) כותים : ה כל
המנחות מעונות שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה. והשיפה
והכעיטה בתים. רבי יומי אומר אף בפצק. פל המנחות באות עשר
עשר. חוץ מלחם הפנים ותביתו פיהן גדול שהם באות שתיים עשרה דברי
רבי יהודה. רבי מאיר אומר פיהן באות שתיים עשרה חוץ מחלות תודה
והנזירות שהן באות עשר עשר : ו העומר היה בא עשרון משלשה סאין
שתי הלחם שני עשרונים משלש סאין. לחם הפנים עשרים וארבעה

ברמנורא עשרונים

עליה שמן אחר פתיחה וזו היא יוקה הרי שלשתן וקומץ ומקטר את הקומץ והשאר נאכל לכהנים :
והחלות בוללן דברי רבי. שהיא מיירי במנחת מאפה תנור שהיא בזה הלוח או רקיקים
וכתיב בה סלת חלות מנחת בלילות בשמן ר' סבר חלות בלול' כתיב שזולן כשהן חלות ורובן סבר
סלת בלולה כתיב מלמד שזבלת כשהיא סלת והל' כחכמים : החלות מעונות בליל' והרקיקים
משוחים. דכתיב חלות בלילות ולא רקיקים בלילות. רקיקים משוחים ולא חלות משוחות : כיצד
מושחן כמין כ"י. יומי שהיא כמין ט' שלנו דהפרש גדול של שמאל מן האזנע (כוס ט) : ד כל
המנחות הנעשות בכלי. הכא ללא למעוטי מנחת מאפה תנור אחת דכתיב פחות אותה פחים
זו מנחה לרבות כל המנחות לפתיחה אלא למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאין טעוין פתיחה :
כופל אחת לשנים. דכתיב פחות אותה פחים. פחות היינו שנים דכיון שנסכר היינו שתי החיכות.
פחים מרבינן שיהא חתוכה לשתי החיכות דהיינו ארבעה יכול ישנה פרורים ת"ל אותה פחים
ולא פתיחים לפתיחים : ובולן פתיחין ביותים. דסיפא דמתניתין לאו ר"ש קאמר לה אלא
דברי הכל היא דלאחר שעה פתיחים כותים כופל כל זית לשנים ושנים לארבעה : מבפלה. לא
היה מכפלה לארבעה אלא לשנים דלא כתיב בה אלא מנחת (פחים) ולא פתוח : רבי שמעון
אומר כו'. ואין הלכה כר"ש : ה שיפה. שמספסף הקטה בין ידו לכלי כדי שתהא נוחה להסיר
קליפתה : בעיטה. שבעט בעובי אגרופו או בעובי פס ידו והיה סף אחת ובעט שתיים סף ב'
זבעט ג' וחזור ועושה כסדר הזה עד שגומר חמש מאות בעיטות לג' מאות שיפות : ה"ג ר' יומי
אומר בבצק. כלומר שיפה ובעיטה בצק ולא בחטין ואין הלכה כר"י : עשר עשר חלות
ומנחת סלת נמי אע"ג דקודם אפי' נקמזת אפי' עשר חלות היא בזה : לחם הפנים. כהדיא כתיב
בזה י"ב חלות : וחביתו בהן גדול. נאמר בלחם הפנים חק עולם ונאמר בחביתו כ"ג חק עולם מה
לכן י"ב חלות. אף כאן י"ב חלות ומקריבין מהן שש חלות בעקר ושש חלות בערב : חוץ מחלות תודה
שהן באות עשר. כדכתי' למימ' עמאל לקמן באיך פרקין. ואין הלכה כר"מ : ו העומר היה
בא עשרון טג' סאין. מנחת העומר שמוציאין ממחרת הפסח היו קולרין שלשה סאין דהיינו
איפה שעורים וטוחים אותו ומניפין אותו בנפה י"ג פעמים עד שמעמיד' סלתו על עשרון שהיא
פסירית האיפה ועמאל דכתי' עשרון של עומר ג' סאין של שעורים כיון דמתבוא' הדשה הוא ושל
שעורין יש בו סובין הרבה וסולת מועט ולא אתי עשרוני מוכרח אלא מג' סאין : שתי הלחם
שני עשרונים משלשה סאין. כיון דמחטים קאתו אע"ג דמתבואה הדשה התיין דבעלמ' תבואה

תצוה ליום חמישי

עשרונים מעשרים וארבע סאין: והעומר היה מנופה בשלש עשרה נפה. ושתי הלחם בשתיים עשרה. וקחם הפנים באחת עשרה. רבי שמעון אומר לא היה לה קצבה. אלא סולת מנופה כל צרכה היה מביא. שנאמר ולקחת סלת ואפית אותה. עד שתהא מנופה כל צרכה:

ברטנורא

פל חטין חדשה היא אפ"ה שתי עשרונים מוכתרים אלו מג' סאין: לחם הפנים עשרים וד' עשרונים. דהכי כתיב י"ב חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת: מעשרים וארבע סאין. כיון דמחטין אלו ומתבואה ישנה נפיק עשרון מוכתר מסאה: ה' היה מנופה בי"ג נפה. זו למעלה מזו וכל זה למצוה אבל לא לעכב שאם הביא עומר עשרון מארבע סאין או שהביאה משני סאין לא פסל: רבי שמעון אומר לא היה לה קצבה. אפי' לכתולה לא נתנו חכמים קצבה מכמה סאין חטין. או שעורין מביאין עומר ושתי הלחם ולחם הפנים: ארא. רואין כסלת: שתהא מנופה כל צרכה. ודיו. ואין הלכה כרבי שמעון:

גמרא מנחות דף ס"ח ע"א

רב ושמואל דאמרי תרווייהו בזמן שבית המקדש קיים עומר מתיר. בזמן שאין בית המקדש קיים האיר מזרח מתיר מאי טעמא תרי קראי פתיבי פתיב (ויקרא כ"ג) עד הביאכם. וכתוב (שם) עד עצם היום הזה. הא כיצד. פאן בזמן שבית המקדש קיים פאן בזמן שאין בית המקדש קיים. רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרווייהו אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר מזרח מתיר. והפתיב (שם) עד הביאכם. למצוה. משקרב העומר התר החדש מיד. למצוה. העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש. למצוה. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנהג פלו אסור מאי טעמא מתרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח השתא נמי ניכור ולא ידעי דאשתקד לא היה עומר.

האיר

רש"י

האיר המזרח. הן החמה של י"ו אבל לילו אסור: עד עצם היום. עד מראה היום וקסבר עד ולא עד בכלל: משקרב העומר. כל הך קמייסא הש"ס משום פרכא לרבי יוחנן וריש לקיש: הותר חדש. אלמא בעומה פליא מלתא. ומשני: רמזוה. מזה להמתין עד שיקרב העומר אבל כלאו לא עבד: והתנן. במתניתין: העומר מתיר חדש במדינה. לאכלו ושתי הלחם שבועות מתירין מדש במקדש להביא מנחות מן המדש אלמא בעומר פליא מלתא: והתנן משחרב

וכו'

תצוה ליום חמישי פח

האיר מזרח מתיר והשתא דאיכא עומר עומר מתיר ואי סלקא דעתך למצוה משום מצוה ליקום וליגזור. אמר רב נחמן בר יצחק רבן יוחנן בן זכאי בשימת רבי יהודה אמרה. דאמר מן התורה אסור. שנאמר (שם) עד עצם היום הזה עד עצמו של יום וקסבר עד ועד בכלל. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שייבסר מסברי חדש בחוצה לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן. ורבנן דבי רב אשי אכלי בצפרא דשיבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא. ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר וכי תקן ליום הנהג ולספיקא לא תקן. אמר רבינא אמרה לי אם אבדך לא היה אכיל חדש אלא באורתא דשיבסר נגהי תמניסר דסבר דא רבבי יהודה וחייש לספיקא:

רש"י

וכו'. ולאמרי מ"ט וכו': אמר רב נחמן ר"י בשימת ר' יהודה אמרה. דאמר מן הסורה הוא אסור לאחר חורבן ולאו משום גזירה שמה יבנה: עצם. עלומו של יום: קסבר חדש בחוצה לארץ דרבנן. ולספיקא שמה למחר יהיה ששה עשר לא חייש: רבנן דבי רב אשי. בעי לאחזוני עד שיאיר מזרח: בצפרא דשיבסר. דאי נמי שיתסר הוא הכי סתיר האיר המזרח: דקסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא. הלכך חיישינן לספיקא ולא אכלו מאורתא וכלפרי אכלי ליה ולא חיישינן לתקנת ריב"ז משום דגזירה דרבנן היא שמה יבנה וכו' ומשו רבנן למיגור ביום הקף גופיה ולספיקא לא תקנו להמתין כל היום: וסבר לה כרבי יהודה. דאמר כל היום הקף אסור מן הסורה ומדש בחולה לארץ אסור דאורייתא הלכך חייש לספיקא להמתין כל היום:

זוהר תצוה דף קפ"ג ע"א

תרוין נחמי אכרו ישראל חד פד נפקו ממצרים אכרו מצה לחם עוני וחד במדברא לחם מן השמים (חד בפסח וחד בשבועות) דכתוב (שם ט"ו) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ועל דא קרבנא דיומא דא נהמא איהו. וער נהמא אתקריבו כל שאר קרבניו. דנהמא איהו עיקר דכתוב (ויקרא כ"ג) והקרבתם על הלחם שבועה כבשים וגומר וכתוב (שם) ממשבותיכם תביאו לחם תנופה וגומר דדא איהו נהמא דאחבימו ביה

ישראל

תצוה ליום חמישי

ישראל חכמתא עלאה דאורייתא ועאלו בארחהה השתא אית קן לאסתכלא בפסח נפקו ישראל מנהמא דאתקרי חמין בתיב (שמות יג) ולא יראה לך חמין ובתיב (שם י"ב) כי כל אוכל מחמץ מאי מעמא בגין יקרא דהוא נהמא דאתקרי מצה השתא דזכו ישראל לנהמא עלאה יתיר לא יאות הנה לאתבטלא חמין ולא יתחוי כלל ואמאי קרבנא דא חמין הוה דכתיב סלת תהיינה חמין תאפינה ותו דהשתא ביזמא דא אתבטל יצר תדע ואורייתא דאתקרי חירו אשתכחת אנא למכבא דהוה ליה בר יתראי וחלש יומא חד הוה תאיב למיכר אמרו ייכול בריה דמלכא מיכלא דאסותא דא ועד דייכול ליה לא ישתכח מיכלא ומזונא אתרא בביתא עבדו הכי פון דאכל ההוא אסותא אמר מכאן ולהלאה ייכול כל מה דאיהו תאיב ולא יכיל לנזקא ליה כך פד נפקו ישראל ממצרים לא הוה ידעי עיקרא ורוא דמהימנותא אמר קדשא ברוך הוא ימעמון ישראל אסותא ועד דייכלון אסותא דא לא יתחוי לחון מיכלא אתרא פון דאכלו מצה דאיהו אסותא למיעל ולמנדע ברוא דמהימנותא אמר קדשא ברוך הוא מכאן ולהלאה יתחוי לון חמין וייכלון ליה דהא לא יכיל לנזקא לון וכך שכן דביזמא דשבעות אודכן נהמא עלאה דאיהו אסותא דכלא ועל דא מקרבין חמין לאתוקדא על מדבחה ומקרבין תרין נחמין אחרניו פחדא וחמין אתוקדא בגידא דמדבחה ולא יכיל לשלמאה ולנזקא לון לישראל ובגניי כך ישראל קדישין אתדבקו ביה בקדשא ברוך הוא באסותא דאורייתא ביזמא דא:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

מוסר שערי קדושה ח"ב שער ד' הרמב"ם הל' ק"ש פרק ג' * כשם שאסור לקרות בנגד ציאה ומי בנזבים עד שיבחיך כך אסור לקרות בנגד הערוה עד שיחזיר פניו אפילו נכרי או קפן לא יקרא בנגד ערוהו ואפילו קחיצה של זכרית מפתקת שהואיל והוא רואה אותה אסור לקרות עד שיחזיר פניו וכך גוף האשה ערוה לפיכך לא יסתכל בגוף האשה כשהוא טורא ואפילו אשה ואם היה מנוקה מפה מגופה לא יקרא בנגדה: וכשם שהוא אסור בנגד ערוה אחרים כך הוא אסור לקרות בנגד ערוהו לא יקרא בשמהו ערוה עד שיבחה ערוהו ועשויים

תצוה ליום חמישי פמ

כוסר ה"כה פסוקה געשרים שנה שפירש יוסף ממנו וכלשטח בבשורת בתיב (שם י"ב) ותחוי רוח יעקב אביהם לשורתה עליו רוח הקדש: היתה תנוכה של בנגד או עור או שקעל מתניו אף על פי ששאר גופו ערום מפר לז קרות קריאת שמע והוא שלא יהיה עקיבו נוגע בשנתו היה לון במלכותו והנה ערום חוצץ במלכותו ממתת לבו וקורא אכר לא חוץ צנארו ויקרא מפני שלבו רואה את הערוה ונמצא כמו שקורא בלא תנוכה:

תצוה ליל ששי תורה

צירוף יהוה

כה ואת שתי קצות שתי העבלות תתן על שתי המשבצות ונתתה על כפתות האפוד אל מול פניו: וית תרתין גדין דעל תרתין סמרוהי תתן על תרתין מרמזתא ותתן על כתפי אפודא למבל אפוהי: בו ועשית שתי מבצות זהב ושמת אתם על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה: ומעבד תרתין

רש"י עוקו

(כה) ואת שתי קצות של שתי העצמות ב' ראשיהם של כל אחת ואחת: תתן על שתי המשבצות. הן הן הכתובי למעלה בין פרשת החשן ופרשת האפוד ולא פירש לה לרכן ואל מוקמן עכשיו מפרש שיתקע בהן ראשי העצמות התחובות בעצמות החשן לימין ולשמאל אלל הלוחר שני ראשי שרשרות הימנית תוקע במשבצות של ימין וכן בשל שמאל שני ראשי שרשרות השמאלית: ונתת. המשבצות על כפתות האפוד אחת בזו ואחת בזו כמלוח כפתות האפוד מחויקן את החשן שלא יפול ובהן הוא סלוי ועדיין שפת החשן התחובות הולכת וזאה ונוקשת על כריסו ואינה דבוקה לו יפה לכך הולך עוד ב' טבעות לתחיתו כמו שפרש והולך: אל מול פניו. של אפוד שלא יתן המשבצות בעבר הכתפות שכלפי המעיל אלא בעבר העליון שכלפי החוץ והוא קרוי מול פניו של אפוד כי אותו עבר שאינו נראה אינו קרוי פנים: (כו) על שני קצות החשן. הן שתי פאותיו התחובות לימין ולשמאל: על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה. הרי לך שני סימנין האחד שיתנס בשני קלות של תחיתו שהוא כנגד האפוד שעליו אינו כנגד האפוד שהרי סמוך ללוחר הוא והאפוד נסון על מתניו ועוד נתן סימן שלא יקבעם בעבר החשן שכלפי החוץ אלא בעבר שכלפי פנים שנאמר ביתה ואלו העבר הוא ללד האפוד שחשב האפוד חוגרו לכהן ונקפל הכיור לפני הכהן על

מחניו

עקון דרוב ותשני יתהון על תרין סמרי חושנא על ספתיה די לעברא
דאפודא מלניו: ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם
על שתי כתפות האפוד מלמטה ממול פניו
לעמית מחברתו ממערל לחשב האפוד: כו ותעבד תרתין
עקון דרוב ותתן יתהון על תרתין בתפי אפודא מלרע מלמטה אפוח
לקבר בית יזפי מעבוי להמן אפודא: כח וירכסו את החשן
ממבעתו אל טבעת האפוד בפתיל תכלת להיות
על חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפוד:
ויהיו ית חושנא מעוקתה לעוקתה דאפודא בחושא דתכלתא למתני
על המן אפודא ולא יתפרק חושנא מעלוי אפודא: כט ונשא
אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט עד
לבן בבאו אל דקדש לזכרון לפני יהוה תמיד:
ויטול אהרן ית שמחת בני ישראל בחשן דינא על לבנה במעלה לקדשא
לדוכרנא קדם יי תדירא: ל ונתת אל חשן המשפט את

מטבעות קרי רשי האורים

מחיו וקלת כריסו מכאן ומכאן עד כנגד קלת החשן וקלותיו שוכבין עליו:
(כו) על שתי כתפות האפוד מלמטה. שהמטבעות נחונות בראשי כתפות
האפוד העליונים הבאים על כתפיו כנגד גרונו ונקפלות ויורדות לפניו והטבעות
זה ליתן בראשן השני שהוא מחובר לאפוד והוא שאל לעומת מחברתו סמוך
למקום חבורן באפוד למעלה מן החגורה מעט שהמחברת לעומת החגורה ואלו
נחונים מעט בגובה זקיפת הכתפות הוא שנאמר ממשל לחשב האפוד והן כנגד
סוף החשן ונותן פתיל תכלת באותן הטבעות ובטבעות החשן ורוכסן באותו פתיל
לימין ולשמאל שלא יהא תחתיה החשן הולך לפניו וחוזר לחזק ונוקש על כריסו
ונמלא מיושב על המעיל יפה: ממור פניו. בעבר החילון: (כח) וירכסו.
לשון חבור וכן (תהלים לא) מרוכסי איש חבורי חבלי רשעים וכן (ישעיה מד)
והרכסים לבקעה הרים הסמוכים זה לזה שאי אפשר לירד לגיא שביניהם אלא
בקושי גדול שמסוך סמיכתן הגיא זקופה ועמוקה יהיו לבקעת מישור ונחה לילך:
דהיות על חשב האפוד. להיות החשן דבוק אל חשב האפוד: ולא יזח. לשון
ניסוק ולשון ערבי הוא כדברי דונס בן לברט: (ל) את האורים ואת התומים.
הוא כתב שם המפורש שהיה נותנו בתוך כפלי החשן שעל ידו הוא מאיר דבריו
ומתמם

האורים ואת התומים והיו על לב אהרן בבאו
לפני יהוה ונשא אהרן את משפט בני ישראל על
לבו לפני יהוה תמיד: ס ותתן בחשן דינא ית אוריא ונת
תמיא ויהיו על לבא דאהרן במעלה קדם יי ויטול אהרן ית דינא דבני
ישראל על לבנה קדם יי תדירא: שרישו לא ועשית את מעיל
האפוד כליל תכלת: ותעבד ית מעילא דאפודא נמיר תכלתא:
לב והיה פיי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב
מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע: ויהי פוס
רישה כפיל בגנה תורא יתי מקף לפימה סחור סחור עובד מתי כפוס
שרון יהי לה לא יתבוע: גג ועשית על שוליו רמוני תכלת
וארגמן ותולעת שני על שוליו סביב ופעמני זהב
בתוכם סביב: ותעבד על שיפולוהי רמוני תכלת וארגוןא וצבע
זהורי על שיפולוהי סחור סחור ונגין דדחבא בנייהון סחור סחור:
לד פעמן זהב ורמון פעמן זהב ורמון על שוליו

רשי המעיל

ומתמם את דבריו (יומא עג) ובמקדש שני היה החשן שאל לכסן גדול להיות
מחוסר בגדים אבל אהו השם לא היה בחופו ועל שם אהו הכתב הוא קרוי
משפט שנאמר (במדבר כו) ושאל לו במשפט האורים: את משפט בני ישראל.
דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידו אם לעשות דבר או לא לעשות ולפי מדרש
אגדה שהחשן מכפר על מעוטי הדין נקרא משפט ע"ש סליחה המשפט: (לא) את
מעיל האפוד. שהאפוד ניתן עליו לחגורה: כליל תכלת. כולו תכלת שאין מין
אחר מעורב בו: (לב) ויהי פי ראשו. פי המעיל בגובהו הוא פתיחת בית
הזואר: בתוכו. כתרנומו כפיל לגויה כפול לתוכו להיות לו לשפה כפילתו והיה
מעשה אורג ולא במחט: כפי תחרא. למדנו שהשריונים שלהם כפול
לחובן: לא יקרע. כדי שלא יקרע והקורעו עובר בלאו שזה מומין לאוין שבהורה
וכן לא יזח החשן וכן לא יסורו ממנו הנאמר בצדי הארון: (נג) רמוני. עגולים
ועגולים היו כמין רמונים העשויים כצילת תרנגולת: ופעמוני זהב. זגין עם
עגולין שבתוכם: בתוכם סביב. ציניהם סביב בין שני רמונים פעמון אחד
דבוק ותלוי בשולי המעיל: (לד) פעמן זהב ורמון ונו. פעמון זהב ורמון
אללו

תצוה לרליל ששי

המעיר סביב : ונא דדחבא ורמונא ונא דדחבא ורמונא על
שיפולא מעילא סחור סחור : לה והיה על-אחרן לשרת
ונשמע קולו בבאו אל-הקדש לפני יהוה ובצאתו
ולא ימות : ס והיה ער אהרן לשמשא וישתמע קלה במעלה קודשא
גדס יי ובמפקה ולא ימות : לו ועשית ציץ זהב טהור ופתחת
עליו פתוחי חתם קדש ליהוה : ותעבד ציצא דדחב דבי
ותגלוף עלוהי כתב מפרש קדש ביי : לו ושמרת אתו על-פתיל
תכלת והיה על-המצנפת אר-מזל פני-המצנפת
יהיה : ותשוי יתה על חוטא דתקלתא ויהי ער מצנפתא לקבר אפי
מצנפתא יהי : לח והיה על-מצח אהרן ונשא אהרן
את-עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לקדש-
מתנת קדשיהם והיה על-מצחו תמיד לרצון להם
לפני יהוה : והי ער בית עינוהי דאהרן ויפול אהרן ית ענית

רש"י

קודשא

אללו : (לה) ורא ימות. מכלל לאו אהה שומע הן אס יהיו לו לא יתחייב מיתה
הא אס יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בדי שמים : (לו) ציץ.
(סוכה ה) כמין טס של זהב היה רוחב ב' אלבעות מקף על המלח מאחון לאחון :
(דז) עד פתיל תבדת. ובמקום אחר הוא אומר (שמות לט) ויתנו עליו פתיל תכלת
ועוד כתיב כאן והיה על המלנפת ולמטה הוא אומר והיה על מלח אהרן. ובשחיטת
קדשים (זבחים יט) שנינו שערו היה נראה בין לין למלנפת שסס מניח הפילין
למדתו שהמלנפת למעלה בנוכה הראש ואינה עמוקה להכנס בה כל הראש עד
המלח והלין מלמטה והפתילים היו בנקבים ותלויין בו בשני ראשים ובמלנפתו ששה
בג' מקומות הללו פתיל מלמעלה אחד מצחו ואחד מצפנים כנגדו וקושר ראשי
הפתילים מאחורי העורף שלשתן ומלאו בין אורך הטס ופתילי ראשו מקיפין את
הקדקד ופתיל האמצעי שבראשו קשור עם ראשי השנים והולך על פני רוחב
הראש מלמעלה נמלא עשוי כמין כובע ועל פתיל האמצעי הוא אומר והיה על
המלנפת. והיה נותן הלין על ראשו כמין כובע על המלנפת והפתיל האמצעי
מחזיקו שאינו נופל והטס תלוי כנגד מלחו ונתקיימו כל המקראות פתיל על הלין
ולין על הפתיל ופתיל על המלנפת מלמעלה : (לח) ונשא אהרן. ל' סליחה
ואע"פ כן אינו זו ממשעו אהרן נושא את המשא של עון נמלה מסולק הטון מן
הקדשים

תצוה לרליל ששי

קודשא די יקדשון פני ישראל לכל מתנת קודשיהון ויהי על בית עינוהי
תדירא דרענא להון גדס יי : לט ושבצת התנת לש
ועשית מצנפת שש ואבנט תעשה מעשה רקם :
ותרמין פתונא בוץא ותעבד מצנפתא דבוץא ותמנא תעבד עובד ציר :
ס ודבני אהרן תעשה כתנת ועשית להם אבנטים
ומגבעות תעשה להם לכבוד ודתפארת : ודבני אהרן
תעבד פתונין ותעבד להון המנין וכוכעין תעבד להון ליקר וקתשבתן :
מא והלבשת אתם את-אהרן אחיק ואת-בניו אתו
ומשחת אתם ומלאת את-ידם וקדשת אתם
ובהגורלי : ותלבש יתהון ית אהרן אחיק וית בנוהי עמה ותרבי יתהון
ותקרב ית קרבנהון ותקדש יתהון וישמשון קדמי : מב ועשה להם
מבנטים בד קפסות בשר ערוה מומתנים ועד-ירכים

רש"י

יהו

הקדשים : את עון הקדשים. לרלות על הדם ועל החלב שקרבו בטומאה כמו
ששנינו (מנחות כה) אי זה עון הוא נושא אס עון פגול הרי כבר נאמר לא ירלה ואס
עון גוהר הרי נאמר לא יחשב ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא שהרי
עון הקדשים נאמר ולא עון המקריבים הא אינו מרלה אלא להכשיר הקרבן :
והיה על מצחו תמיד. אי אפשר לומר שיהא על מלחו תמיד שהרי אינו
עליו אלא בשעת העבודה אלא תמיד לרלות להם אפי' אינו על מלחו שלא היה
כה"ג עובד בראתה שעה ולדברי האומר עודה על מלחו מכפר ומרלה ואס לאו
אינו מרלה נדרש על מלחו תמיד מלמד שממשש בו בעודו על מלחו שלא יסיח
דעתו ממנו : (לט) ושבצת. עשה אותם משבצות משבצות וכולם של שש : (מ) ודבני
אהרן תעשה כתנות. ד' בגדים הללו ולא יוסר כתונת ואבנט ומגבעות
היא מלנפת ומכנסים הכהובים למטה בפרשה : (מא) והלבשת אותם את אהרן.
אותם האמורים באהרן חשן ואפוד ומעיל וכתונת תשבץ מלנפת ואבנט ולין
ומכנסים הכהובים למטה כולם : ואת בניו אתו. אותם הכהובים בהם :
ומשחת אותם. את אהרן ואת בניו בשמן המשחה : ומלאת את ידם. כל
מלוי ידים ל' חנוך הוא כשהוא נכנס לדבר להיות מוחזק בו מאותו יום והלאה
ובל' לע"ז כשממנין אדם על פקידת דבר נותן השליט בידו בית יד של עוד
שקורין גוואנט"ז (האנדשוה) ועל ידו הוא מחזיקו בדבר וקורין לאותו מסירה
זוירסט"ר והוא מלוי ידים : (מב) ועשה דהם. לאהרן ולבניו : מבנטים בד.
הרי ח' בגדים לכהן גדול וארבעה לכהן הדיוט : (מג) והיו על אהרן. כל
הבגדים

תצוה רליל ששי

יהיו: ועבד קהון מכניסין דבויץ לכפסאה בשר עריתא מתווצן ועד ירפן
יהיו: מן והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל
מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא
ישאו עון ומתו חמת עולם לו ולזרעו אחריו: ס
ויהיו על אהרן ועל בנותיו במעלהון למשפן ומנא או במקרהון למדבחה
לשמשא בקודשא ולא יקבלון חובא וימותון קים עולם לה ולבנותי בתרוהי:
רביעי כט א וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש
אתם לכהן לי קח פר אחד בין בקר ואילם שנים
תמימם: ודין פתגמא די תעבד קהון לקדשא יתהון לשמשא הדמו
סב תוד חד פר תורי ודכרין תרין שלמין: ב ורחם מצות וחלת
מצת ברולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן
סלת חטים תעשה אתם: ורחם פטיר וגריצן פטירין דפילין
במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח סלתא חטין תעבד יתהון:
ג ונתת אותם על סל אחד והקרבת אתם בסל
ואת הפר ואת שני האילם: ותתן יתהון על סל חד ותקרב
יתהון בסל וית תורא וית תרין דכרין: ד ואת אהרן ואת בניו
תקריב אל פתח אהל מועד ורחצת אתם במים:

רש"י
הבגדים האלה על אהרן הראשון לו: ועד בניו האמורים בהם: בבואם אל
אהל מועד. להיכל וכן למשכן: ומתו. הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים
במיתה: חקת עורם לו. כל מקום שנאמר חקת עולם הוא גזירה מיד ולדורות
לעכז זו: (א) לקח. כמו קח ושתי גורות הן אחת של קיחה ואחת של לקיחה
ולכן פתרון אחד: פר אחד. לכפר על מעשה העגל שהוא פר: (ב) ורחם
מצות וחלת מצות ורקיקי מצות. הכי אלו ג' מינין רבוכה וחלות ורקיקין
לחם מלות היא הקרויה למטה בעיני חלה לחם שמן על סס שנותן שמן ברבוכה
כנגד החלות והרקיקין וכל המינין באים עשר עשר חלות (מנחות עו) ברובת
בשמן. כשהן קמח יולק בהן שמן ובלולן (סס עה): משחים בשמן. אחר
אפייהן מושמן כמין כ"ף יוגים שהיא עשויה כמין שלנו (סס): (ג) והקרבת
אחס

תצוה רליל ששי

צב
ות אהרן וית בנותי תקרב לתבע משפן ומנא ותסחי יתהון במיא
ה ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן את
הכתנת ואת מעיל האפר ואת האפר ואת החשן
ואפדת לו בחשב האפר: ותסב ית לבושיא ותלבש ית אהרן
ית פתונא וית מעיל אפודא וית אפודא וית חושנא ותתקן לה פתמן
אפודא: ו ושמת המצנפת על ראשו ונתת את גזר
הקדש על המצנפת: ותשוי מצנפתא על רישה ותתן ית
בלילא דמודשא על מצנפתא: ו ולקחת את שמן המשחה
ויצחת על ראשו ומשחת אתו: ותסב ית משחא דרכותא
ותריק על הישה ותרכי יתה:

תצוה יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו תשלום כל הסדרה
ותרגום והפסרה.

ה ואת בניו תקריב והלבשתם כתנת: וית בנותי
תקרב ותלבשנן פתונין: ו ותגרת אתם אבנט אהרן ובניו
והבשית להם מגבעת והיתה להם כהנה לחקת
עולם ומלאאת יד אהרן ויד בניו: ותורו יתהון המנין אהרן
ובנותי ותתקן קהון כובעין ותהי קהון כהנתא לקים עלם ותקרב קרפנא
דאהרן וקרפנא דבנותי: והקרבת את הפר לפני אהל
מועד וסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש הפר:

רש"י
אתם. אל חזר המשכן ביום הקמתו: (ד) ורחצת. זו טבילת כל הגוף:
(ה) ואפדת. קטט ותקן החגורה והסינר סביבותיו: (ו) גזר הקדש. זה הלוי:
על המצנפת. כמו שפירשתי למעלה ע"י הפחיל האמצעי ושני פתילין שבראשו
הקשרוין שלשתן מאחורי העורף הוא נותנו על המלנפת כמין כובע: (ז) ומשחת
אותו. (ח"כ) אף משיחה זו כמין כ"ו מוסן שמן על ראשו ובין ריסי עיניו ומחברן
באלבעו: (ט) והיתה להם. מלוי ידיים זה לכהונת עולם: ומלאאת. ע"י הדברים

תצוה ליום ששי

וּתְקַרְבַּת יְת תֹרְא לְמִדָּם מִשְׁבֵּן זִמְנָא וְיִסְמֹךְ אֶהְרֹן וּבְנֵיהֶי יֵת יְדִיהוֹן עַל
רִישׁ תֹרְא : יא וְשַׁחֲמַת אֶת־הַפֶּר לְפָנַי יִהְיֶה פֶתַח אֹהֶל
מוֹעֵד : ותפוס ית תורא קדם יי דתרע משבן זמנא : יב וְלִקְחַתְּ
מִדָּם הַפֶּר וְנִתְתָּה עַל־קַרְנֵת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ
וְאֶת־כָּל־הַדָּם תִּשְׁפֹךְ אֶל־יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ : ותפס מדמא
דתורא ותתן על קרנת מדבחה באצבעך וית כל דמא תישוד ליסודא
דמדבחה : יג וְלִקְחַתְּ אֶת־כָּל־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־
הַקֶּרֶב וְאֶת הַיִּתְרֹת עַל־הַכֶּבֶד וְאֶת שְׁתֵי הַבְּלִיֹּת
וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עָלֵיהֶן וְהִקְמַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ : ותפס
ית כל תרבא דחפי ית גנא וית תצרא דעל כבדא וית תרתין כלין וית
תרבא די עליהן ותפיק דמדבחה : יד וְאֶת־בֶּשֶׂר הַפֶּר וְאֶת־
עֲרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ תִשְׂרֹף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחֲנֶה חֲטָאת
הוא : וית בסרא דתורא וית משפה וית אוכלה תוקיד בנורא מברא
למשריתא חטאתא הוא : טו וְאֶת־הָאֵיל הָאֶחָד תִּקַּח וְסַמְכוּ
אֶהְרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל : וית דברא חר
תפס ויסמכון אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דברא : טז וְשַׁחֲמַתְּ
אֶת־הָאֵיל וְלִקְחַתְּ אֶת־דָּמֹו וּזְרַקְתָּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ

האלה : יד אהרן ויד בניו. במילוי ופקודת הכהונה : (יא) פתח אהל מועד.
בחור המסכן שלפני הפתח : (יב) על קרנות. (זכמים נג) למעלה בקרנות
ממש : ואת כל הדם. שירי הדם : אר יסוד המזבח. (פ"ג דמדות) כמין
בליטת בית קבול עשוי לו סביב סביב לאחר שעלה אמה מן הארץ : (יג) החרב
המכסה את הקרב. הוא הקרום שעל הכרס שקורין עיל"א : ואת היתרת.
הוא טרפשא דכבדא שקורין איבר"ש (כאטסהפלייש) : על הכבד אף מן הכבד
יעול עמה : (ט"ז) : (יד) תשרף באש. לא מליט חטאת חילונה נשרפת אלא
זו : (טז) וזרקת. (זכמים נב) בכלי אוחז במזרק וזרק כנגד הקרן כדי שיראה
לכאן ולכאן ואין קרבן טעון מחנה באלבע אלא חטאת בלבד אבל שאר זכמים
אינן טעונים קרן ולא אלבע שמאן דמס מחלי המזבח ולמטה ואינו עולה בכבש
אלא עומד בארץ וזרק : סביב. כך מפירש בשחיטת קדשים שאין סביב אלא

רש"י סביב

תצוה ליום ששי

סְבִיב : ותפוס ית דברא ותפס ית דמה ותזרוק על מדבחה סחור
סחור : יז וְאֶת הָאֵיל תִּנְתַּח לְנִתְחֵיו וְרַחֲצֵת מְרֹבֹו וּכְרַעֵיו
וְנִתְתָּה עַל־נִתְחֵיו וְעַל־רֹאשׁוֹ : וית דברא תפליג לאברוהי
ותחלייל גנא וכרעוהי ותתן על אברוהי ועל רישה : יח וְהִקְמַרְתָּ
אֶת־כָּל־הָאֵיל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ הוּא לִיְהוָה רִיחַ נִיחֹחַ
אִשָּׁה לִיְהוָה הוּא : ותפיק ית כל דברא דמדבחה עתא הוא
קדם יי לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם יי הוא : חמישי יט וְלִקְחַתְּ
אֶת הָאֵיל הַשֵּׁנִי וְסַמְךְ אֶהְרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־
רֹאשׁ הָאֵיל : ותפס ית דברא תנינא ויסמוך אהרן ובנוהי ית ידיהון
על ריש דברא : כ וְשַׁחֲמַתְּ אֶת־הָאֵיל וְלִקְחַתְּ מִדָּמֹו
וְנִתְתָּה עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן אֶהְרֹן וְעַל־תְּנוּךְ אֹזֶן בָּנָיו
הַיְמָנִית וְעַל־בֵּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בֵּהֶן רַגְלָם
הַיְמָנִית וּזְרַקְתָּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב : ותפוס ית
דברא ותפס מדמה ותתן על רום אידנא דאהרן ועל רום אידנא דבנוהי
דימניא ועל ארזין ודיהון דימניא ועל ארזין רגליהון דימניא ותזרוק ית
דמא על מדבחה סחור סחור : כא וְלִקְחַתְּ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־
הַמִּזְבֵּחַ וּמִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְהַיֹּת עַל־אֶהְרֹן וְעַל־בְּנָדָיו
וְעַל־בְּנָיו וְעַל־בְּגָדָיו בָּנָיו אִתּוֹ וְקִדַּשׁ הוּא וּבְגָדָיו

וּבְנָיו וּבְגָדָיו בָּנָיו אִתּוֹ : ותפס מן דמא די על מדבחה וממשחא
דרבותא ותדי על אהרן ועל לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמה

רש"י ויתקדש

ב' מהנות שהן ד' האחת בקרן זוית זו והאחת בקרן שכנגדה באלכסון וכל מהנה
נראית בשני לדי הקרן אילך ואילך נמלא הדם נתון בד' רוחות סביב לכך קרוי
סביב : (יז) על נתיחיו. עם נתיחו מוסף על שאר הנתיחים : (יח) ריח ניחוח.
נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רלוני : אשה. לשון אש והיא הקערה איברים
שעל האש : (כ) תנוך. (ט"ז פ' לו) הוא הכחוס גדר האמלעי שבתוך האוזן
שקורין

וְיִתְקַדְּשׁ הָיִים וְלִבְיֹשֹׁתָיו וּבְגֹהֵי וְלִבְיֹשֵׁי בְּגֹהֵי עִמָּה: כב וְלִקְחַתְּ מִן־
הָאֵיל הַחֲלָב וְהָאֵלִיָּה וְאֵת הַחֲלָב | הַמִּכְסֶּה אֶת־
הַקָּרֶב וְאֵת יִתְרַת הַקָּבֶד וְאֵת | שְׁתֵּי הַבְּלִיֹּת וְאֵת־
הַחֲלָב אֲשֶׁר עָלֵיהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל מִלְּאִים
הוּא * וְתִסַּב מִן דְּכָבֵד מִרְבָּא וְאֵלִיָּתָא וְיֵת מִרְבָּא דְחָפִי יֵת גִּיָּא וְיֵת חֲצַר
בְּכָבֵדָא וְיֵת מִרְמִין פְּלִין וְיֵת מִרְבָּא דִּי עָלֵיהֶן וְיֵת שׁוֹקָא דְיִמְיָנָא אֲרִי דְכַר
קִרְבָּנָא הוּא , כג וְכִבְר לְחֶם אֶחָת וְחֵלֶת לְחֶם שְׁמֵן אֶחָת
וְרִקִּיק אֶחָד מִסַּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה : וּפְתָא
דְלֶחֶם מִד וְגִרְצָתָא דְלֶחֶם מִשַּׁח תְּדָא וְאֶסְפּוֹג חַד מִסְלָא דְפִטְרִיא דִּי
גָדָם יי: כד וְשִׁמְתָה הַבֶּל עַל כַּפֵּי אֶהְרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו
וְהִנֵּפְתָה אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה : וְתִשׁוּי כִּלְאָ עַל יָדָא
דְאֶהְרֹן וְעַל יָדָא דְבְּנֹהֵי וְתָרִים יִתְהוֹן אֲרַמּוּתָא קָדָם יי: כה וְלִקְחַתְּ

רש"י אהם

סקורין מנדרו"ם: בהן ידם. הגודל וצפרק האמלעי: (כב) החלב. זה חלב
הדקים או הקיבה (חולין מ"ט): והאליה. מן הכליות ולמטה כמו שפורש
בויקרא (ג ט) שנאמר לעומת הענה יסירנה מקוס שהכליות יועלות ובאמורי הפר
לא נאמר אליה שאין אליה קריבה אלא בכבש וכבשה ואיל אבל שור ועז אין
טעונים אליה: ואת שוק הימין. לא מלינו הקטרה בשוק הימין עם האמורים
אלא זו בלבד: כי איל מלאים הוא. שלמים לשון שלמות שהשלם בכל מגיד
הכתוב שהמלואים שלמים שמימים שלום למוצח ולעובד העבודה ולבעלים (ס"א)
שלום עם המוצח והעובד והבעלים) לכך אני מלריכו החזה להיות לו לעובד
העבודה למנה וזה משה שמימש במלואים והשאר אכלו אהרן וזכו שהם בעלים
כמפורש בענין: (כג) וכבר לחם. מן החלות: וחרת לחם שמן. ממין הרבוכה
(ת"כ): ורקיק. (מנחות עה) מן הרקיקין אחד מעשר שבכל מין ומין. ולא מלינו
תרומת לחם הבא עם זבח נקטרת אלא זו בלבד שתרומת לחמי תודה ואיל נזיר
נחונה לכהנים עם חזה ושוק וזוה לא היה למשה למנה אלא חזה בלבד:
(כד) ער כפי אהרן וגו' והנפת. שניהם עוסקין בתנופה הבעלים והכסן הא כולד
כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף וזהו אהרן וזכו בעלים ומשה לכהן:
תנופה. (מנחות סג) מוליך ומביא למי שארבע רוחות העולם שלו ותנופה מעכבת
ומצטלת פורענות ורוחות רעות. תרומה מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו
ומעכבת טללים רעים: (כה) על העולה. על האיל הראשון שהעלית עולה:

לריח

אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ עַל־הַעֹלָה לְרִיחַ
נִיחּוֹחַ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁה הוּא לַיהוָה: וְתִסַּב יִתְהוֹן מִיְדֵיהֶן
וּמִסִּיק דְּמִדְבָּתָא עַל עֲלֵתָא דְאֶתְקַבְּלָא כְּרַעוּא קָדָם יי: קִרְבָּנָא הוּא קָדָם יי:
כו וְלִקְחַתְּ אֶת־הַחֲזֵה מֵאֵיל הַמִּלְּאִים אֲשֶׁר לְאֶהְרֹן
וְהִנֵּפְתָה אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לָךְ לְמִנְחָה:
וְתִסַּב יֵת חֲדָיא מְדַבְר קִרְבָּנָא דִּי לְאֶהְרֹן וְתָרִים יִתְהוֹן אֲרַמּוּתָא קָדָם יי:
וְיֵהִי לָךְ חֲחֻק: כז וְקִדְשְׁתָה אֵת | חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק
הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם מֵאֵיל הַמִּלְּאִים
מֵאֲשֶׁר לְאֶהְרֹן וּמֵאֲשֶׁר לְבָנָיו: וְתִקְדְּשִׁית חֲדָיא דְאֲרַמּוּתָא
וְיֵת שׁוֹקָא דְאֲפִרְשׁוּתָא דִּי אֶתְרָם וְדִי אֶתְפָּרֵשׁ כְּדַבְר קִרְבָּנָא מִדִּי לְאֶהְרֹן
וּמִדִּי דְבְּנֹהֵי: כח וְהָיָה לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו לְחֶק־עוֹלָם מֵאֵת
בָּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְרוּמָה הוּא וְתְרוּמָה יִהְיֶה מֵאֵת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזְבְּחֵי שְׁלֵמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לַיהוָה:
וְיֵהִי לְאֶהְרֹן וּלְבְּנֹהֵי לְקָנָם עֲלֵם מִן בָּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרִי אֲפִרְשׁוּתָא הוּא
וְאֲפִרְשׁוּתָא יְהִי מִן בָּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנְכֶסֶת קִדְּשֵׁיהֶן אֲפִרְשׁוּתָהֶן קָדָם יי:
כט וּבְגֵדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאֶהְרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו
לְמִשְׁחָה בָהֶם וּלְמִלְּאֵי־בָם אֶת־יָדָם: וְלִבְיֹשֵׁי קִדְּשָׁא דִּי
לְאֶהְרֹן יִהְיוּ לְבְּנֹהֵי בְּתְרוּמֵי דְדְבָאָה בְּהוֹן וְלִקְבָאָה בְּהוֹן יֵת קִרְבָּנָהוֹן:

רש"י שבעת

לריח ניחוח. לנחת רוח למי שאמר ונעשה רצונו: אשה. לאש נתן: רה'. לשמו
של מקוס: (כו) תנופה. לשון הולכה והובאה וינעלי"ר בלעז (שווינגטון):
(כז) וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה וגו'. קדשם לדורות
להיות נהגת תרומתם והנפתם כחזה ושוק של שלמים אבל לא להקטרה אלא וזהו
לאהרן ולבניו לאכול: הורם. לשון מעלה ומוריד: (כח) לחק עורם מאת
בני ישראל שהשלמים לבעלים ואת החזה ואת השוק יתנו לכהן: כי תרומה
הוא. החזה ושוק הזה: (כט) לבניו אחריו. למי שזא בגדולה אחריו:
למישחה. להסגל בהם שיש משיחה שהיא לשון שררה כמו (במדבר יח) לך
יתתים למשחה (הכלים קה) אל תגעו במשיחי: ורמקא בם את ידם. ע"י

הכנדיכ

תצוה ליום ששי

י שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבגיו אשר
יבא אל אהל מועד לשרת בקדש : שבעת ימים ילבשנו
בגיא תחתוהי מבגוהי די יעול למשכן זמנא לשמשא בקודשא :
לא ואת איל המלאים תקח ובשלת את בשרו
במקם קדש : וית דבר קרבניא תסב ותבישל ית בשרה באמר קדיש :
לב ואכל אהרן ובגיו את בשר האיל ואת הלחם
אשר בסל פתח אהל מועד : ויכול אהרן ובגוהי ית בסר
דברא וית דחמא די בסלא לתרע משכן זמנא : לב ואכלו אתם
אשר כפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר
לא יאכל ביקדש הם : ויכיון יתהון די יתפפר בהון לקרבא
ית קרבנהון קדשא יתהון וחלונני לא ייכול ארי קודשא אנון :
דה ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר
ושרפת את הנותר באש לא יאכל ביקדש הוא :
ואם ישתאר מבשר קרבניא ומן לחמא עד צפרא ותמיד ית דאשתאר
בגורא לא יתאכל ארי קודשא הוא : דה ועשית לאהרן ולבגיו ככה
בכל אשר צויתי אתכה שבעת ימים תמלא ידם :

רש"י ותעבד

הבגדים הוא מתלבש בכהונה גדולה : (ד) שבעת ימים. רזופין: ירבשם הכהן.
אשר יקום מבגיו תחתיו לכהונה גדולה כשימוהו להיות כהן גדול : אשר יבא
אל אהל מועד. (יומא עג) אותו כהן המוכן ליכנס לפני ולפנים ביום הכפורים
וזוהו כהן גדול שאין עבודת יום הכפורים כשרה אלא זו: תחתיו מבגיו. מלמד
שחס יס לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו ימוהו כהן גדול תחתיו (ת"כ) :
הכהן תחתיו מבגיו. מכאן ראינו כל לשון כהן ל' פועל עובד ממש לפיכך
ניגון הציר נמשך לפניו : (רא) במקום קדוש. בחזק אוהל מועד שהשלמים
הללו קדשי קדשים היו : (רב) פתח אוהל מועד. כל החזק קרוי קן :
(רג) ואכלו אותם. אהרן ובגיו. לפי שהם בעליהם : אשר כפר בהם. להם
כל זרות ותיעוב : למלא את ידם. באיל ולחם הללו : לקדש אתם. שעל ידי
המלאים הללו נתמלאו ידיהם ונתקדשו לכהונה : כי קדש הם. קדשי קדשים
ומכאן למדנו אזהרה לזר האוכל ק"ק שנתן המקרא טעם לדבר משום דקדש הם :
ועשית

תצוה ליום ששי

צה

ותעבד לאהרן ולבגוהי בגיו ככל דיפקדית יתך שבעת ימים תקרב קרבנהון :
לו ופר חמאת תעשה ליום על הכפרים וחמאת
על המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו :
ותורא דחמאתא תעבד ליומא על כפוריא ותדבי על מדבחא בכפרותך
עליוהי ותדבי יתה לקדשותה : לו שבעת ימים תכפר על
המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים
כל הנגע במזבח יקדש : ס שבעת ימים תכפר על מדבחא
ותקדש יתה ויהי מדבחא קדש קדשיא כל דיקרב במדבחא ותקדש :
ששי לח וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני
שנה שנים ליום תמיד : ובין די תעבד על מדבחא אמרו
בגיו שנה תבין ליומא תדביא : לח את הכבש האחד
תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה
בין הערבים : ית אמרא חד תעבד בצפרא וית אמרא תנינא תעבד
בין שמשווא : ס ועשורן סלת כלול בשמן פתית רבע
ההין וגסר רביעת ההין יין לבבש האחד : ועמרונא

רש"י סלתא

(דה) ועשית לאהרן ולבגיו ככה. שנה הכתוב וכפל לעכז שאם חסר ד"א מכל
האמור בענין לא נתמלאו ידיהם להיות כהנים ועבודתם פסולה : אתכה. כמו אופך :
שבעת ימים תמלא וגו'. בענין הזה ובקרבנות הללו בכל יום : (לו) על הכפרים.
בשביל הכפורים לכפר על המזבח מכל זרות ותיעוב ולפי שנאמר שבעת ימים
תמלא ידם אין לי אלא דבר הבא בשבילם כגון האילים והלחם אבל הבא
בשביל המזבח כגון פר שהוא לחטוי המזבח לא שמענו לכך הולך מקרא זה
ומדרש ת"כ אומר כפרת המזבח הולך שמה התנדב איש דבר גזול במלאכת
המשכן והמזבח: וחמאת. ותדבי לשון מחנת דמים הנסונים באלבץ קרוי חטוי :
ומשחת אותו. בשמן המשחה וכל המשימות כמין כ"ף יוניט : (לז) והיה
המזבח קדש. ומה היא קדושתו כל הנוגע במזבח יקדש אפי' קרבן פסול שעלה
עליו קדשי המזבח להכשירו שלא ירד מהוך שנאמר כל הנוגע וגו' יקדש שומע
אני בין ראוי בין שאינו ראוי כגון דבר שלא היה פסול בקדש כגון הרובע והנרבע
ומוקלה ועעבד והטרפה וכיוצא בהן ת"ל וזה אשר תעשה הכמוך אחריו (ת"כ ע')

תצוה ליום ששי

מִלְמַתּוֹ דִּפְיָא בְּמִשְׁחַת פְּתִישָׁא רַבְעוֹת הִינָא וּנְסָבָא רַבְעוֹת הִינָא חֲמֵרָא
לְאִמְרָא חֵד: מֵא וְאֵת הַבְּכֵשׁ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים
בְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וּבְנִסְכָּה תַעֲשֶׂה לָּהּ לְרִית נִיחַח אִשָּׁה
לְיִהוָה: וְיֵת אִמְרָא תִנְיָנָא תַעֲבֵד בֵּין שְׁמִשָּׁיָא בְּמִנְחַת צִפְרָא וּבְנִסְכָּה
תַעֲבֵד לָהּ לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קִרְבָּנָא קָדָם יי: מֵב עֲלֵת תְּמִיד
לְדֹרְתֵיכֶם פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר אוֹעֵד
לְכֶם שְׁמָה לְדַבֵּר אֲלֵיכֶם שֵׁם: עֲלֵתָא תִדְרִיא לְדִרְכֵיכוֹן בְּתַרְע
מִשְׁפָּן וּמִנָּא קָדָם יי דְאִזְמִן מִימְרֵי לְכוֹן תִּמְן לְמִלְלָא עֲמֹד תִּמְן:
מג וְנִעַדְתִּי שְׁמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְקַדְשׁ בְּכִבְדֵי:
וְאִזְמִן מִימְרֵי תִמְן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְקַדְשׁ בְּיַקְרֵי: מד וְקִנִּישְׁתִּי אֶת־
אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־אֹהֶל־הָאֵהָרָן וְאֶת־בְּנֵי

לו) מה עולה ראוייה אף כל ראוייה שגוראה לו כזר ונפסל משבח לעזרה כגון הלן
והיולא והטמא ושנשחט במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכיולא זבן (זכחים נז):
(מ) ועשרון סרת. עשירית האיפה מ"ג בילים וחומש בילה: בשמן כתיב. לא
לחובה נאמר כתיב אלא להכשיר לפי שנאמר כתיב למאור ומשמע למאור ולא
למנחות יכול לפסלו למנחות ה"ל כאן כתיב ולא נאמר כתיב למאור אלא למעט
מנחות שאין לריך כתיב שאף הטמון בריחיים כשר זבן (מנחות פו): רבע
הדין. שלשה לוגין: ונסך. לספלים כמו ששנינו במס' סוכה שני ספלים של כסף
היו בראש המזבח ומוקבים כמין שני חוטמין דקים נוהן היין לתוכו והוא מקלח
ויולא דרך החוטם ונפל על גג המזבח ומסס יורד לשיסין במזבח בית עולמים
ובמזבח הנחושת יורד מן המזבח לארץ: (מא) לריח ניחח. על המנחה נאמר
שמנחת נסכים כולה כליל וסדר הקרבתם האיברים בתחילה ואח"כ המנחה שנאמר
(ויקרא כג) עולה ומנחה: (מב) תמיד. מיום אל יום ולא יפסיק יום בנתיים:
אשר אועד לכם. כשאקבע מועד לדבר אליך שם אקבענו לבא ויש מרבותינו
למדים מכאן שמעל מזבח הנחשת היה הקדוש צרוך הוא מדבר עם משה משוקם
המשכן וי"א מעל הכפרת כמו שנאמר (שמות כה) ודברתי אִתְךָ מעל הכפורת
ואשר אועד לכם האומר כאן אינו אומר על המזבח אלא על אהל מועד הנזכר
במקרא: (מג) ונועדתי שמה. אהועד עמם בדיבור כמלך הקובע מקום
מועד לדבר עם עבדיו שם: ונקדש. המשכן בכבודי שהשרה שכינתי בו. ומדרש
אגדה אל הקרי בכבודי אלא במכובדי במכובדים שלי כאן רמז לו מיסת בני
אהרן ביום הקמתו וזהו באמר משה (ויקרא י) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי
אקדש

תצוה ליום ששי

אֶת־שֵׁשׁ לְבָהֶן לֵי: וְאֶקְדַּשׁ יֵת מִשְׁפָּן וּמִנָּא וְיֵת מִדְּבַחָא וְיֵת אֹהֶל־
וְיֵת בְּנוֹהֵי אֶקְדַּשׁ לְשִׁמְשָׁא קָדָמִי: מה וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהִיִּיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: וְאִשְׁרֵי שְׁכֵנֵתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאִהְיוּ לְהוֹן לְאַלְפָה: מו וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנֵי בְּתוֹכֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: פ וַיִּדְעוּ אֲדֵי אֲנָא יי אֶלְהֵהוֹן דִּי אֲפִקִית יְהוֹן
מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם לְאִשְׂרָאֵל שְׁכֵנֵתִי בְּיִהוֹן אֲנָא יי אֶלְהֵהוֹן:
שביעי ל א וְעֲשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקָּטָר קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים
תַעֲשֶׂה אֹתוֹ: וְתַעֲבֵד מִדְּבַחָא לְאֶקְטָרָא עֲלֵוְהִי קְטֹרֶת בּוֹסְמָיָא
דְאֵעִי שִׁפּוֹן תַעֲבֵד יְתָה: ב אֹמֶה אֲרָכּוּ וְאֹמֶה רַחְבּוֹ רְבֹוע
יְהִיָּה וְאֹמֶתִים קָמְתוֹ מִמְּנוֹ קִרְנָתוֹ: אֲמֵתָא אֲרָפָה וְאֲמֵתָא
פְתִיָּה מִרְבַּע יְהִי וְתִרְתִּין אֲמִין רֹמְמָה מִנְּהָ קִרְנוֹהִי: ג וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב
סָהוֹר אֶת־גִּבּוֹ וְאֶת־קִוְרָתוֹ סָבִיב וְאֶת־קִרְנָתוֹ
וְעֲשִׂיתָ לֵי זָר זָהָב סָבִיב: וְתַחֲפִי יְתָה דְהַב דְּכִי יֵת אֲנָרָה
וְיֵת פְּתִלְוְהִי סָהוֹר וְיֵת קִרְנוֹהִי וְתַעֲבֵד לָהּ דְּיִר דְּדָהָב סָהוֹר סָהוֹר:
ד וְשִׁתִּי מִבְּעֵת זָהָב תַעֲשֶׂה־לִּי מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל
שִׁתִּי צִלְעֹתָיו תַעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהִיָּה לְבָתִּים
לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בְּהִמָּה: וְתִרְתִּין עֲקוֹן דְּדָהָב תַעֲבֵד
לָהּ מִלְרַע לְדִירָה עַל תִּרְתִּין וְיִתָּה תַעֲבֵד עַל תִּרְוִן סְטֹרְוְהִי וְיֵהִי לְאֶתְרָא
לְאִרִיתָיָא לְמַפָּץ יְתָה בְּהוֹן: ה וְעֲשִׂיתָ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי

רש"י שמים
אקדש והיכן דבר ונקדש בכבודי: (מו) לשכני בתוכם. על מנת לשטן אני
במוכס: (א) מקמטר קמרת. להעלות עליו קטור עשן סמים: (ג) את גגו. זה
היה לו גג אבל מזבח העולה לא היה לו גג אלא ממלאים חללו אדמה בכל
חטייתם: זר זהב. ס' הוא לכתר כהונה: (ד) צלעותיו. כאן הוא לשון זווית
כתרגומו לפי שנאמר על שני לדיו על שתי זוויותו שבשני לדיו: והיה מעשה
הטבחות

שמים וצפית אתם זהב: ותעבד ית אריתא דאעי שמיין ותחמי
 יתהון בהבא: ו ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על-ארן
 הערת לפני הכפרת אשר על-העדת אשר אועד
 לה שמה: ותמן יתה קדם פרקתא די על ארונא דסהדותא לקדם
 כפרתא די על סהדותא די אונמן מימרי לה תפון: ו והקטור עליו
 אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את-
 הנרת יקטירנה: ויקטר עלוהי אהרן קטורת בוסמן בצפר בצפר
 באתמנותיה בוציניא יסקנה: מפטיר ה ובהעלת אהרן את-
 הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני
 יהוה לדרתיכם: ובאדלקות אהרן ית בוציניא בין שמשא יסקנה
 המדת בוסמא תדירא קדם יי דדריכון: מ לא תעלו עליו קטרת
 זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו: לא תפקח
 עלוהי קטרת בוסמן נוכראין ועלתא ומנחתא ונסכא לא תנסכון עלוהי:
 י וכפר אהרן על-מרנתיו אחת בשנה מדם חטאת
 הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיכם קדש

קדשים רשי

הטבעות האלה: רבתיים לבדים. לכל בית חיה הטבעת לזר: (ו) לפני
 הפרכת. שמה סאמר מסוך מכנגד הארון ללפון או לדרוס תלמוד לומר לפני
 הכפרת מכון כנגד הארון מבחוץ: (ז) בהיטיבו. לשון נקוי הבזיכין של המנורה
 מדשן הפתילות שנשרפו כלילה והיה מטיבן בכל צקר וצקר: הגדות. לולי"ש בלעז
 (לאמפען) וכן כל נרות האמורות במנורה חוץ ממקום שנאמר שם העללה שהוא
 לשון הדלקה: (ח) ובהעלות. כשדליקס להעלות להבנתן: יקטירנה. בכל יום
 פרס מקטיר שמרים ופרס מקטיר בין הערבים: (ט) רא תעלו עליו. על מנחה
 זה: קטרת זרה. שום קטורת של נדבה כולן זרות לו חוץ מזה: ועולה ומנחה.
 ולא עולה ומנחה. עולה של בהמה ועוף ומנחה היא של לחם: (י) וכפר אהרן.
 מסן דמים: אחת בשנה. ביום הכפורים הוא שנאמר באחרי מות (ויקרא ז)
 וילא אל המנחה אשר לפני ה' וכפר עליו: חטאת הכפורים. הם פר ושעיר
 של יום הכפורים המכפרים על טומאה מקדש וקדשיו: קדש קדשים. המנחה
 מקדש לזבחים הללו בלבד ולא לעבודה אחרת: הסרת פרשת תצוה

קדשים הוא ליהוה: וכפר אהרן על קדוהי תדא בשתא מדמא
 חטאת כפורהא תדא בשתא יכפר עלוהי דדריכון קדש קדשין הוא
 קדם יי:

פ פ פ

ק"ל מיכאל סימן ומפטירין אתה בן אדם הגד את בית ישראל ביחוקאל סימן מיג:

הפטרת תצוה ביחוקאל סימן מ"ג

א אתה בן-אדם תגד את-בית-ישאל את-הבית ויכלמו
 מעונותיהם ומדרו את-תכנית: ב ואם-נכלמו מכל
 אשר-עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאו ומובאו וכל-צורתו
 ואת כל-חקתיו וכל-צורתו וכל-תורתו הודע אותם וכתב
 לעיניהם וישמרו את-כל-צורתו ואת-כל-חקתיו ועשו אותם:
 ג זאת תורת הבית על-ראש החר פר-גבולו סביב | סביב מדש
 קדשים הנה-זאת תורת הבית: ד ואלה מדות המזבחה באמות
 אמה אמה וטפח וחיך האמה ואמה רחב וגבולה אל-שפתה
 סביב זרת האחד וזה גב המזבחה: ה ומחיק הארץ עד-העזרה
 תחתונה שתים אמות ורחב אמה אחת ומהעזרה הקטנה עד-
 העזרה הגדולה ארבע אמות ורחב האמה: ו ותהראל ארבע
 אמות ומהאראל ולמעלה הקרנות ארבע: ז והאראל שתים
 עשרה ארך בשתים עשרה רחב רבוע אל ארבעת רבעיו:
 ח והעזרה ארבע עשרה ארך בארבע עשרה רחב אל ארבעת
 רבעיה והגבול סביב אותה חצי האמה והחיק-לה אמה סביב
 ומעלתהו פנות קדים: ט ויאמר אלי בן-אדם פה אמר אדני
 יהוה אלה תקות המזבחה ביום העשותו להעלות עליו עולה
 ולזרק עליו דם: י ונתתה אל-הפנהים הלויים אשר הם מזרע
 צדוק הקרבים אלי נאם אדני יהוה לשרתני פר בן-במר
 לחטאת: יא ולקחת מדמו ונתתה על-ארבע קרנותיו ואר-
 ארבע פנות העזרה ואל-הגבול סביב וחטאת אותו וכפרתהו:
 יב ולקחת את הפר החטאת ושרפו במפקד הבית מחוץ

* צורתיו קרי * צורתיו קרי * ומהאראל קרי * והאראל קרי * למקדש

הפטרת תצוה

למקדש: י וביום השני תקריב שעיר-עזים תמים לחטאת
וחטאו את-המוזבח כאשר חטאו בפר: י בבלותך מחטא
תקריב פר בן-במר תמים ואיל מן-הצאן תמים: י והקרבנתם
לפני יהוה והשליכו הכהנים עליהם מלח והעירו אותם עליה
ליהוה: יו שבעת ימים תעשה שעיר-חטאת ליום ופר בן-
במר ואיל מן-הצאן תמימים יעשו: יי שבעת ימים וכפרו
את-המוזבח וטהרו אתו ומלאו ידו: יח ויכלו את-הימים והיה
ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על-המוזבח את-עולותיכם
ואת-שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני יהוה:

* יכפרו קרי * ידיו קרי * א' במקום י"ד

אחר קריאת פרשת השבוע שנים עקרא ואחד תרגום והפטרה ומזמור ה' מלך גאות
לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר מהרות
שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה פרה פרק י

פר הראוי לחטאת מדרג מדרג לחטאת בין טמא בין טהור ואדם פיוצא בו.
פר הראוי לחטאת מדרג מדרג בין טמא בין טהור רבי אליעזר אומר
אינו מדרג רבי יהושע אומר מדרג. וחכמים אומרים הטמא מדרג והטהור
אינו מדרג: ב הטהור לחטאת שנגע במדרג טמא. לגין של חטאת שנגע
במדרג טמא. הטהור לחטאת שנגע באוכלים ומשקים בידו טמא. וברגליו
טהור. הטימן בידו. רבי יהושע מטימא וחכמים מטהרין: ג קדש של חטאת

ברטנורא שנגע

פרק יכל הראוי לטמא מדרס. כגון כלים המיוחדים למשכב ומושב ומרכב: מדרג. והוא
אם הטמא למו הטאה הטימן אפילו הן טהורין לתרומה נטמא המטימן. והוא
טמאי מדרס וחומר. בעלמא היא כדאמר ר' נגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש. וקרי ליה מדרג. לפי
שהוא חומר דרבנן בעלמא לשון קול. עלה נדף: ואדם כיוצא בהן. שאם הטמא לחטאת טמא
אדם הטמא לתרומה נטמא לחטאת שהטמא לתרומה נחשבים כזבים לגבי חטאת: וכל הראוי
לחטאת טמא מדרג. כגון כלים דלאו בני מדרס: ר"א אומר אינו מדרג. ואם הטימן לא
נטמא לחטאת: רבי יהושע אומר מדרג. אם הטימן אפילו הטמא נטמא לחטאת ורבנן פליגי
ומהלקי' בין טמאים לטהורים וג' מהלוקות בדבר. והלכה כחכמים: ב שנגע במדרג טמא. עליונו
של זב קרוי מדרג שאם היו ע"ג. הוב עשר מנפשות זעג"ז כולם טמאים מדרג אפי' העליונה שלא
נגע בה הוב כשם ששאר מלעות זו ע"ג זו ושכב הזב בעליונה כלן טמאות מדאורייתא משום משכב
ואע"פ שלא נגע בתחתונת כך המכסאות העליונה שעל גבי הזב טמאים מדרבנן משום מדרג ואף
על פי שלא נגע בהן. ואיכא בין משכב למדרג שהמשכב נעשה אב טומאה לחטאת אדם וכלים והמדרג
אינו אלא וכל הטומאה לטמא אוכלים ומשקים אלא משום חומר לחטאת אדם וכלים שנגעו במדרג
טמאים לחטאת: לגין של חטאת. וכלי שטף הוא ורובא להכניס בו מי חטאת: שנגע במדרג
טמא. וזריך עבולה: שנגע באוכלין ומשקין. ואפי' סהן טהורין לתרומה ולקדש: ר"ד
טמא. כדן אוכלין ומשקין טמאים סהן מטימאים את הידים שהטהור לתרומה ולקדש פוסק

ועוד

תצוה ליום ששי

זח

שנגע בשרץ טהור. נתנו על גביו. רבי אליעזר מטהר וחכמים מטימאים
נגע באוכלין ומשקין ובכתבי הקדש טהור. נתנו על גביו רבי יוסי
מטהר וחכמים מטימאים: ו הטהור לחטאת שנגע בתנור. בידו טמא.
וברגלו טהור. היה עומד על גבי תנור ופשמ ידו חוץ לתנור ותלגין
בתוכה. וכן האסר שהוא נתון על גבי תנור ובו שני קצוות אחד מכאן
ואחד מכאן. רבי עקיבא מטהר וחכמים מטימאין: ה היה עומד חוץ לתנור
ופשמ ידו לחוץ ונטר את תלגין והעבירו על גבי התנור. רבי עקיבא
מטימא וחכמים מטהרין. אבל עומד הוא הטהור לחטאת על גבי תנור
ובידו כלי ריקן הטהור לחטאת ובמים שאינן מקודשין: ו לגין של חטאת
שנגע בשרץ קדש. ושל תרומה. ושל חטאת טמא. ושל קדש ושל תרומה

ברטנורא

טהורין

ועוד יש חומרה יתירה נבי חטאת דנטמא גופו והלכך כשנגע בידו בלולין ומשקין טמא: רבי
יהושע מטמא. דגור הסיס אטו נגיפה ואין הלכה כר' יהושע: ג קלל של חטאת. כלו
הרס שיש בו אפר הפרה תרגום וכדש על שכמה וקולתה על כתפה: שנגע בשרץ טהור
דלחין כלי הרס מיטמא מנגו: נתנו על גביו. שנתן הקלל על גב השרץ: וחכמים מטימאין.
משום דמונח במקום טמא והתורה אמרה והיטה מתוך למחנה במקום טהור. וריא סבר הואיל והכל
שאפר בתוכו טהור הוא שפיר קרינן ביה במקום טהור ואין הלכה כרבי אליעזר: רבי יוסי מטהר.
במונח ע"ג אוכלים ומשקים וכתבי הקודש כיון דמקומו טהור מאב טומאה: וחכמים מטימאין.
דטהור מכל עומאה בעינן וכתבי הקודש רבנן גזרו בהו שיהו מטמאין את הידים והלכה כחכמים:
ד שנגע בתנור. ואפי' הוא טהור לקדש אם נגע בו הטמא לחטאת טמא וזריך עבולה לחטאת
שהטהור לקדש פוסל בחטאת ודוקא שנגע בידו דנטמא ידיו ונטמא גופו אבל ברגלו טהור דבידו
עביד מעלה ברגלו לא עביד מעלה דומיא דלולין ומשקין דלעיל: והרגין בתוכו. כלי שהכניס
בו מי חטאת נתן בתוך ידו: וכן האסר. מוט שנותנים שני בדין בשני ראשיו: ובו ב' קללות.
שני כלים שהאפר נתון בהם שקלל א' קשור בראש המוט האחד וקלל א' קשור בראש השני והשתא
האדם והאסל ע"ג התנור ובמקום טהור הוא: וחכמים מטימאין. הואיל והאדם הנושא עומד
שבו האפר עומד ע"ג כאלו הוא עומד ע"ג התנור ובמקום טמא הוא מונח. ואין הלכה כר"ע:
ה היה עומד חוץ לתנור. שהתנור מפסיק בינו לכותל וחלון בכותל ובו הלגין של מי חטאת:
והעבירו על פי התנור. שכל תוריהן פיהן למעלה: רבי עקיבא מטמא. דסבר קלוטה כמי
שהוניה דמי ובשעה שהעבירה על פי התנור הרי היא כאלו הניחה בתוכו ונטמאה: וחכמים מטהרין.
סברי לא אמרינן קלוטה כמי שהוניה דמי והלכה כחכמים: ובידו כלי ריקן. דלא בעינן
והייה במקום טהור אלא באפר הפרה ובמים המקודשים על ידי האפר: ד של חטאת טמא.
קדש ותרומה טמאים הן אלא חטאת: שנוהן בשתי ידיו. שנטמא של חטאת בידו אהת ושל
קדש או של תרומה בידו האחרת: שניהם טמאים. של חטאת משום דנגע בשל תרומה בידו
ונטמאו ידיו ונטמא גופו ונטמא מי חטאת ושל תרומה טמא משום נטמא מי חטאת: בב' ניירות.
ואע"פ שהאדם טמא משום נטמא מי חטאת מ"מ התרומה טהורה דהא מפסיק נייר ואינו נוגע
בתרומה בידו: של חטאת בנייר ושל תרומה בידו שניהם טמאים. דמי נגע בידו בשל
תרומה נטמא לחטאת בנייר דבשל חטאת אינו חוץ דלחין מוגין ראשון ושני לחטאת ונטמא של חטאת
זהאדם טמא משום נטמא מי חטאת וטימא את של תרומה שנגע בו בידו אכל: של תרומה בנייר.
חוץ בו בנייר ואף על גב דנגע: ושל חטאת בידו שניהם טהורים. דאף על פי שהוא טמא
משום נטמא מי חטאת מכל מקום אין מי חטאת הווריס ומיטמא' בעומאה הבאה לאדם מחמת עצמו:
ר"י אומר של חטאת טמא. ר"י לעטמיה דאמר בתוספתא טהור לחטאת שהסיט את המפתח
שהוא טהור לתרומה טמא שמה ישכה ויסיט את הדבר הטמא וה"ל אפי' בשני ניירות טמא דמה

שהוא

יומא י"ד ל"ג מנחות פ"ה פ"ט תמיד פ"ו ספר היר' ה' תמידין פ"ג ספר המצות מ"ע כ"ה סמ"ג עשין קצ"ג להרמב"ם הטבת גרות היא הדלקתה אבל רוב המפרשים סבירא להו ההטבה בבקר הוא ענין תקון הפתילות וההרלקה אינה אלא בערב :

צח (מ) מ"ע שיערוך הכהן גרות המנור' וידליק אותן בהיכל בכל יום שנא' ויקחו אליך שמן זית וגו'. להעלות נר תמיד באהל מועד וגו' יערוך אותו והכין זבניו ונאמ' בהטיבו את הנרות וגו' ובהעלות אהרן את הנרות. ולריך ליתן חלי לוג שמן לכל נר שהיא מדה שיהא דולק מערב עד צוקר צלילות הארוכות. וממלות הערכת נרות גם כן לדשן המנורה שכל נר שכבה מסיר הפתילה וכל השמן שבנר ומקנתו ונותן בו פתילה אחרת ושמן אחר במדה כנ"ל. וכל נר שלא כבה מתקנו וכל נר שכבה מדליקו מנר חבירו שמושך הפתילה עד שמדליקו מנר אחר ומחזירו חוץ מנר מערבי שכבה שאין מדליקין אותו אחר דשמו אלא ממוצח המילון, והדלקת הנרות דומה את השבת ואת הטומאה כקרבנות שקבוע להם זמן כל הפתילות שאסור להדליק בהן בשבת אסור להדליק בהם במקדש. אין מחנכין את המנורה אלא בהדלקת שבעה נרותיה בין הערבים. ומוהג צבית המקדש בזכרי כהונה :

יומא כ"ה זבחים ט"ו י"ט ספר היר' ה' כלי המקדש פ"י ספר המצות מ"ע ל"ג סמ"ג עשין קע"ג :

צמ (מא) מ"ע שילבשו כהנים בגדי כהונה בשעת עבודה שנא' ועשו בגדי קדש לאהרן וגו'. ז. ד. י. כהן הדיוט כמות מכנסים מלנפת אצנט מוסיף עליהן כהן גדול עוד ד' שהן חסן אפור מעיל ל"ץ. וכולם חסרנו מצבדיהם ועשו העבודה פסולה העבודה וחייב מיתה בידי שמים כור שמיש (בס' טל"ב) וק יתר בגדים כגון כהן הדיוט שלבש שמנה בגדים או כל כהן שלבש שני אצנטים. ומוהג צבית המקדש בזכרי כהונה :

יומא ע"ב ספר היר' ה' כלי המקדש פ"ה ספר המצות ל"ה פ"ו ח' השגת רמב"ן שורש יב סמ"ג לאוין רצ"ח רצ"ט :

ק קא [נת] מל"ה שרא רהסיר השן מעל האפוד שנא' ורא יזח החשן מעל האפוד. וכל המסירו דרך קלקול לוקה : [ס] ומל"ה שלא לקרוע המעיל שנא' רא יקרע. והוא הדיון לכל בגדי כהונה הקורטן דרך השחפה לוקה. ומוהגין לאוין אלו כשיש בגדי כהונה בזכרים ונקבות :

פסחים נט זבחים נד ספר היר' ה' מעה"ק פ"י ספר המצות מ"ע פ"ט ורמב"ן משיג בשורש יב סמ"ג עשין קפ"ד :

קב (מב) מ"ע שיאכרו כהנים בשר חמאת ואשם שנא' ואכרו אותם אשר בפר בהם. הכהנים אוכלים במקומן ובזמנן והבעלים מתכפרים. וכלל במנה זו מנות אכילת חלקם מקדשים קלים ותרומה לכהנים אלא שבקדשים קלים אין כפרת הבעלים תולה בהם, וקדשי קדשים אין נאכלין אלא בעצרה לזכרי כהונה וקדשים קלים נאכלין בכל העיר ותרומה בכל א"י ונאכלין ג"כ לגשי כהנים ולעבדיהן. ומוהג בזמן הבית :

מכות יח זבמות ל"ב ספר היר' ה' מעה"ק פ"י ספר המצות ל"ה קמ"ה סמ"ג לאוין שב"ו ספר החינוך לא מנה לאו זה וכללו בסו' ר"פ שלא יאכל זר קדש ותרומה בלאו א' ומנה במקומו שלא לשהוט פסח בבמת יחיד בפ' ראה ואהריו נמשכו כל סוגי המצות האחרונים שהלכו בדרך הרמב"ן ז"ל ופליאה נשגבה היא שהחינוך כתב כמה פעמים שהוא אינו רוצה לנשות סדרך הרמב"ם ז"ל והרמב"ם מנה יולא יאכל זר קדש ושלא יאכל זר תרומה לשני לאוין בספר המצות ל"ה קל"ב קמ"ח וכן בספר היר' בה' תרומות פ"ו ובח' מעשה הקרבנות פ"א ולאן דפסח בבמת יחיד לא מנה כדל' במנין המצות וכבר הרגיש בזה הפרשת דרכים בדרך מצותיך בהגהותיו על החינוך סי' תפ"ז וע"ל סי' רפ"א :

קג [סא] מל"ה שרא יאכל זר קדשי קדשים שנא' וזר לא יאכל כי קדש הם. ואם אכל בעצרה אחר זריקה דמים לוקה משום זרות ואם אכל בחוץ לוקה משום חוץ בלבד (עיין סי' תמ"ז) לא משום זרות. ואם אכל קודם זריקה דמים לוקה משום קודם זריקה לבד (עיין סי' תמ"ט). אכל בשר חמאת העוף לוקה שתיים אחת משום זרות ואחת משום נבילה שכל מליקה נבילה היא ולא הותרה מליקה אלא לכהנים צביהמ"ק. ומוהג בזמן הבית בזרים זכרים ונקבות :

כריתות דף' מנחות מ"ט ספר היר' ה' תמידין פ"ג וחי' כלי המקדש פ"ב ספר המצות מ"ע כח ורמב"ן מנה קטרת בקר וערב לשני ס"ע סמ"ג עשין קס"ז :

קד (מג) מ"ע דהקטיר קטרת בכל יום בבקר ובערב על מזבח הזהב בהיכל שנא' והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר וגו' בין הערבים יקטירגה. סממני קטרת הלרי והלפורן חלבנה ולבונה מכל אחד משקל שבעים מנה (עיין כלל ט"ז) מור וקליעה שבלת נרד וכרכום מכל אחד משקל ששה עשר מנה קושט שנים עשר מנה קמזון תשעה מנה קלופה שלשה מנה. משקל הכל סמ"ח מנה שחוקין הכל הדק היטב. ומוסיפין לה רובע הקב מלח סדומית. וכפת הירדן ומעלה עשן כל שהוא. וכך מפטמין את הקטורת מביא מ' קבין זורית כרשינה ושף זה את הלפורן ואח"כ שורה את הלפורן בכ"א קבין יין קפריסין או יין לבן ישן חזק ואח"כ שוחק כל א' מן הסממנים בפני עלמנו הדק וכשהוא שוחק אומר הדק היטב היטב הדק כל זמן ששוחק ומערב הכל. ומקטיר בכל יום משקל מאה דינרין חמשים בבקר וחמשים בערב. היה ליצר גחלים על מזבח הפנימי ומרדדן בשולי המחפה ומשליך הקטורת על האש בנחת כמי שמרקד סולת עד שתתרה על כל האש. ומוהג צבית המקדש בזכרי כהונה :

כריתות דף' ספר היר' ה' כלי המקדש פ"ב ספר המצות ל"ה פ"ב סמ"ג לאוין רצ"ט :

קה [סג] מל"ה שרא להעלות שום דבר מקרבנות על מזבח הזהב שבהיכל שנא' לא תערו עליו קטרת זרה ועורה ומנהח ונסך רא תסכו עליו. ולא היה מוצח הזהב שבהיכל משמש אלא להקטיר עליו קטרת הסמים שבכל יום בקר וערב ולמתן דמים עליו צו"כ מפר ושעיר שנכנס דמן לפני ולפנים. ומתן דמים של פר כהן משיח ופר העלם דבר של לבור ושעירי ע"ז (עיין סי' קכ"א קכ"ב) ומי שהעלה שום דבר מדברים המפורשים בפסוק סג"ל הרי"ה לוקה. ומוהג בזמן הבית :

תשא יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 6 דמילוי יוד דשם בין להשאיר בו האות מחוספת נשמה של שבת שעברה :

יא וידבר יהוה אל משה לאמר : ומצא יי עם משה למימד :
יב כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם
ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא
יהיה בהם נגף בפקד אתם : ארי תקבל ית השבן בני
ישראל למניניהן ויתנון גבר פרקן נפשה גדם יי בד תמני יתהון ולא
יהי בהון מותא בד תמני יתהון : יג זה יתנו בל העבר על
הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים
גרה השקל מחצית השקל תרומה ליהוה : דין יתנו
כל דעבר על מניניא פלגות סלעא בסלעי קודשא עטרין מעין סלעא
פלגות סלעא אפרשותא גדם יי : יד כל העבר על הפקדים
מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת יהוה :
כל דעבר על מניניא מבר עטרין שנין ולעלא יתן אפרשותא גדם יי :
טו העשיר לא ירבה ויהיר לא ימעט מחצית

רש"י השקל

(יב) כי תשא. ל' קבלה כתרומתו כשתחפוץ לקבל סכום מנינס לדעת כמה
הס אל תמנה לגולגולת אלא יתנו כ"א מחצית השקל ותמנה את השקלים
ודע מנינס : ורא יהי בהם נגף. שהמנין שולט בו עה"ר והדבר בא עליהם
כמו שמלנו בימי דוד : (יג) זה יתנו. הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה
מחצית השקל ואמר לו- כזה יתנו : העובר על הפקודים. דרך המנין מעבירין
את המנין זה אחר זה וכן (ויקרא כ"ז) כל אשר יעבור תחת השבט וכן (ירמיה לג)
תעבורנה הלאן ע"י מונה : מחצית השקל בשקל הקדש. במשקל השקל שקלצתי
לך לשקול בו שקלי הקדש כגון שקלים האמורין בפרשת ערכין ושדה אחוזה :
עשרים גרה השקל. עכשו פירש לך כמה הוא : גרה. לשון מעה וכן (בשמואל
א' 3) יבא להשתחות לו לאגורת כסף וככר לחם : עשרים גרה השקל. שהשקל
השלים ד' זוזים והוא מתחלתו חמש מעות אלא באו והוסיפו עליו שמונה והעלוהו
לשש מעה כסף ומחצית השקל הוא שאמרתי לך יתנו תרומה לה' : (יד) מבן
עשרים שנה ומעלה. למדך כאן שאין פחות מבן עשרים יולא ללצא וגמנה
בכלל אנשים : (טו) לכפר על נפשתיכם. שלא תגפו על ידי מנין. ד"א לכפר
על

תשא ליום ראשון קא

השקל לתת את תרומת יהוה לכפר על נפשתיכם :
דעתיך לא יסגי ודמסבן לא יזער מפלגות סלעא למתן ית אפרשותא
גדם יי לכפרא על נפשתיכון : טז ולקחת את כסף הכפרים
מאת בני ישראל ונתת אתו על עבודת אהל מועד
והיה לבני ישראל לזכרון לפני יהוה לכפר על-

רש"י נפשותיכם

על נפשותיכם לפי שרמזו להם כאן ג' תרומות שנכתב כאן תרומת ה' ג"פ אחת
תרומת ארזים שמנאן כשהתחילו בגדבת המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל
ועלה למאת הככר שנאמר (שמות לח) וכסף פקודי העדה מאת ככר ומהם נעשו
הארזים שנאמר ויהי מאת ככר הכסף וגו' והשנים אף היא ע"י מנין שמנאן
משהוקם המשכן הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים (במדבר א) בא'
לחדש השני בשנה השנית ונתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות
לזכור של כל שנה ושנה והשוו זהם עניים ועשירים ועל אותה תרומה נאמר לכפר
על נפשותיכם שהקרבנות לכפרה הם באים והשלישית היא תרומת המשכן כמו
שנאמר (שמות לה) כל מרים תרומת כסף ונחשת ולא היתה יד כולם שזה זה
אלא איש איש מה שנדבו לבו : (טז) ונתת אתו על עבודת אהל מועד.
למדת שגלעווה למנותם בתחלת גדבת המשכן אחר מעשה העגל מפני שנכנס
בהם מגפה כמ"ש (שמות לב) ויגוף ה' את העם. משל ללאן החציבה על בעליה
שכפל בהן דבר ומשפסק אחר לו לרועה בבקשה ממך מנה את לאני ודע כמה נטרו
בהם להודיע שהיא חציבה עליו וה"א לומר שהמנין הזה הוא האמור בחומש הפקודים
שהרי נא' בו (במדבר א) בא' לחדש השני והמשכן הוקם בא' לחדש הראשון שנא'
(שמות ט) ביום החדש הראשון בא' לחדש תקים וגו' ומהמנין הזה נעשו הארזים
משקלים שלו שנא' (שמות לח) ויהי מאת ככר הכסף ללקת וגו'. הא למדת שב' היו א'
בתחלת גדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה ואחת בשנה שניה באייר משוקם
המשכן וה"א וכי אפשר שבשניהם היו ישראל שוים ו' מאות אלק וגו' אלפים וה'
מאות וגו' שהרי בכסף פקודי העדה נאמר כן ובחומש הפקודים אף בו נאמר כן
(במדבר א) ויהיו כל הפקודים שש מאות אלק ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים
והלא בשתי שנים היו וה"א שלא היו בשעת מנין הראשון בני י"ט שנה שלא נמנו
ובשניה נעשו בני כ'. תשובה לדבר אלל שנות האנשים בשנה אחת נמנו אבל
למנין יליאת מלרים היו שתי שנים לפי שליליאת מלרים מנין מניסן כמו ששינו
במסכת ראש השנה ובנה המשכן בראשונה והוקם בשניה שנחחדשה שנה באחד
בניסן אבל שנות האנשים מניין למנין שנות עולם המתחילין מתשרי נמלאו שני
המנינים בשנה אחת המנין הראשון היה בתשרי לאחר יום הכפורים שנתרלה
המקום לישראל לסלוח להם ונלעוו על המשכן והשני באחד באייר : על עבודת
אהר מועד. הן ארזים שנעשו בו :

פוסחים

נפשתיכם: פ ותסב ית כסף כפונקא מן בני ישראל ותתן יתה על פלמן משפן ומנא ויהא לבני ישראל לדברנא קדם יי לבכרא ער נפשתיכון:

נביאים מלכים א יח

א וישלח אחאב בכל בני ישראל ויקבץ את הנביאים אל-
חד הכרמל: ושלח אחאב בכל בני ישראל וכנש ית נבי
שקרא לטור פרמלא: ב ויגש אליהו אל כל העם ויאמר ער-
מתי אתם פסחים ערשתי הסעפים אמיתיה האלהים לכו
אחריו ואם הפעל לכו אחריו ולא ענו העם אתו דבר:
וקריב אליהו לות כל עמא ואמר עד אימתי אתון פליגין לתרין פלגין
הלא יי אלהים פלחו מדמותי בלחודוהי ולמה אתון טען בתר בעלא
דלית ביה צורך ולא אתיכו עמא יתה פתגם: ג ויאמר אליהו אל-
העם אני נותרתי נביא ליהוה לבדי ונביאי הבעל ארבע-
מאות וחמשים איש: ואמר אליהו לעמא אנא אשתארית נביא
קדם יי בלחודי ונביי בעלא ארבע מאה וחמשים נברא: ד ויתנו לכו
שנים פדים ויבחרו להם הפר האחד וינתהו וישלימו על-
העצים ואש לא ישלמו ואני אעשה את הפר האחד ונתתי
על העצים ואש לא אשים: ויתחבון לנא תרין תורין ויבחרון להון
תורא חד ויהדמוניה וישוון על אעיא ואשתא לא ישוון ואנא אעבד ית
תורא חד ואתן על אעיא ואשתא לא אשוני: ה וקראתם בשם אלהיכם
ואני אקרא בשם יהוה והיה האלהים אשר יענה באש הוא
האלהים ויען כל העם ויאמרו טוב הדבר: ותיקרו בשום
פעותכון ולא תתענון מן קדם דלית ביה צורך ברם אנא אצלי בשמא
דיי וישלח מימריה ויחות אשתא ארי יי הוא אלהים ואתיב כל עמא
ואמרו תקון פתגמא: ויאמר אליהו לנביאי הבעל בחרו לכם
הפר האחד ועשו ראשונה פי אתם הרבים וקראו בשם
אלהיכם ואש לא תשימו: ואמר אליהו לבניי בעלא בחרו לבון
תורא רש"י

(ב) פוסחים. פוסעים: שתי הסעיפים. שמי מחשבות ואם הבעל אלסים לכו אחריו:

ואוכזב

תורא חד ועבדו קדמיתא ארי אתון סגיאין וקרו בשום פעותכון ואשתא לא תשוון:

כתובים משלי י"ח

א ספרי פראיש תשבע במנו תכואת שפתיו ישבע: מן פירי
פומיה דנברא תסבע כרסיה ומן עללתא דשפותיה נסבע:
ב מות וחיים ביד לשון ואהביה יאכל פריה: מותא ומי פידא
דלשנא ודרחיס ליה ניכול מן פירו: ג מצא אשה מצא טוב ויפק
רצון מיתה: דמשבח אתהא טבאתא משבח ומקבל רעותיה מן אלהא:
ה תחנונים ידבר רש ועשיר יענה ענות: תחנוני נמלי מסכניא
ועתדא נמלי עשימתא: ה איש רעים להתרועע ויש אהב דבק
מאח: זית חכרי דמתתברין ואית רחמא דבק מן אח: ו טוב רש
חליך בתמו מעמש שפתיו והוא בסיל: טב מסכניא דמחליך
בתמימותא מן הוא דמעקמן אורחתיה והוא סכל:

רש"י

(ב) ואהביה. אוהב את לטוב ומרגילה לתורה: יאכל פריה. בעולם הזה:
(ג) ויפק. ויולא: (ד) איש רעים. שקנה לו רעים: להתרועע. יכל זיס
סילתך להתרעות להם ויקרבוהו: ויש אוהב. דזוק כלח:

משנה רמאי פרק ד'

חלוקת פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן ושואלו
בשבת. יאכל על פיו. השכח מוצאי שבת. לא יאכל עד שיעשר.
לא מצאו. אמר לו אחר שאינו נאמן על המעשרות. מעושרין הן. אוכל
על פיו. השכח מוצאי שבת. לא יאכל עד שיעשר. תרומת מעשר של
דמאי שתורה למקומה. רפי שמעון שזורי אומר אף בחור שואלו ואוכלו
על פיו: המדיר את חברו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות

אוכל

ברמורא

פרק ד' חלוקת פירות וכו'. בשבת יאכל על פיו. דלומת שבת עליו שמחיראס
לעבור עברה ולקרי בשבת יותר מכלול: תרומת מעשר של דמאי. להכי
קט תרומת מעשר דעמי הארץ נחשו עליה דסברי אינה במיתה כל זמן שלא הופרש מעשר ראשון
ליל תרומה גדולה לא נחשו עליה ותרומת מעשר כוי אחד ממאה. וכשחזרה למקומה לפחות ממאה
הוציא ומדמעת: שואלו ואוכלו על פיו. דמחר שנקרא לה שם תרומה אימת דמוע על עם
הארץ וירא לקרי. והלכה כר"ש שזורי: ב המדיר את חברו שיאכל עמו. דאמר ליה קונס
מה שאתה נהנה לי אם אין אתה סועד אלני: שבת הראשונה. של סעודה נשואין לכהור שנסא
בתולה התיירו לו לאכול עמו משום אויבה: ג אין צריך לקרות שם למעשר עני של דמאי.
דלא נחשו עמי הארץ על מעשר עני שהם יודעים ספירות הטבולים למעשר עני הם במיתה מפרישין

אזכר עמו בשבת הראשונה ואף על פי שאינו מאמינו על המעשרות
 ובלבד שיאמר לו מעושרין הן. ובשבת שנייה אף על פי שגדר ממונו
 הנייה לא יאכל עד שיעשר: ג רבי אליעזר אומר אין אדם צריך לקרות
 שם קמעשור עני שקדמאי. וחכמים אומרים קורא שם ואינו צריך להפריש:
 י מי שקרא שם לתרומת מעשור של דמאי וקמעשור עני של דמאי. לא
 יפלו בשבת. ואם היה כהן או עני למודים לאכול אצלו. יבאו ויאכלו.
 ובלבד שיודיעם: ה האומר למי שאינו נאמן על המעשרות. קח לי ממי
 שהוא נאמן וממי שהוא מעשור אינו נאמן. מאיש פלוני. הרי זה נאמן.
 הלך לקח ממנו ואמר לו לא מצאתיו לקחתי קח מאחר שהוא נאמן. אינו
 נאמן: ו הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם. אמר מי כאן נאמן מי כאן
 מעשור. אומר לו (אחד אני. אינו נאמן) איש פלוני נאמן. הרי זה נאמן.
 הלך לקח ממנו אומר לו מי כאן מוכר ישן. ואמר לו מי ששאלתך אצלי.
 אף על פי שהן בגומלין זה את זה. הרי אלו נאמנים: ו החמרים שגכנסו
 לעיר. אומר אחד. שלי חדש. ושלי חברי ישן. שלי אינו מתוקן. ושלי חברי
 מתוקן אינו נאמן. רבי יהודה אומר נאמנים:

ברטנורא

אוחז ולוקחין אותו לעלמן: וחכמים אומרים אעפ"כ קורא לו שם. שהרי אינו מפסיד כלום
 בזה דא"ל להפריש וליתן לעני משום דעני הוי בזה המוליא מחבירו והממע"ס: ד מי שקרא שם
 לתרומת מעשור של דמאי. שאמר תרומת מעשור שאני חייב להפריש מכרי זה יבא מונח בלפניו
 או בדרומו ולא הפרישה ותרומת מעשור של דמאי דקט לפי שהסוראל קורא לה שם ונותנה לכהן
 ולוקח המעשור לעצמו אבל תרומת מעשור של דמאי אין הסוראל קורא לה שם אלא הוא נותן מעשור ללוו
 והלוי מפרש תרומת מעשור ונותנה לכהן: לא יפלו. כדי ליתנם לכהן או לעני שבהר ושכמבו
 שאסור ליתן מתנות לכהן או לעני בשבת אבל בלמודים לאכול אצלו. כלומר שרגילין לאכול
 על שולחנו שרי: ובלבד שיודיעם. שהם של תרומת מעשור או של מעשור עני שאם אינו מודיעם והם
 סבורים שמשלו הוא מאכילם ה"ל כמאכיל אורחיו תרומות ומעשרות שהוא אסור: ה אינו נאמן.
 דאפי' ימלא שלקח ממי שאינו נאמן מני לאשתמוטי ולומר בעיני היה נאמן אבל כי א"ל מאי
 פלוני לא מני לאשתמוטי דהא אינו רשאי ליקח מאחר: ו איש פלוני נאמן ה"ו נאמן. אט"ו
 דלא היה ראוי להאמינו כיון שהוא עצמו חשוד קולא הוא שהקילו באכסנאי משום חיי נפש ודוקא
 כשאינו מכיר אדם שם אבל אם מכיר אדם שם לא יעול אלא מן המומחה: מי כאן מוכר ישן.
 שירא שמה יאכילוהו חדש קודם שיקריב העומר ורוב עמי הארץ אין חשודים על החדש והוי בדמאי
 דרוב ע"ה מעשרין הן הלכך לא החמירו עליהן כ"כ דמיא שהם גומלי חסד זה לזה תמיד אתה עלי
 ואני תמיד עליך: ו החמרים. המביאים תבואה ממקום הול למוקד היוקר: אינן נאמנים. דודאי
 גומלים זא"ו ומשכח את של חבירו בעיר זו כדי שיסבה חבירו את שלו בעיר אחרת: ר' יהודה
 אומר נאמנים. הואיל ורוב עמי הארץ מעשרים הן בדמאי הקילו משום חיהם של בני העיר שהיו
 מוכרי תבואה ופירות רגילין לבא שם. ואין הלכה כר' יהודה:

גמרא ברכות י"ד ע"ב

אמר עוקא בל תקורא קריאת שמע בלא תפליין באלו מעיד
 עדות שקר בעצמו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי
 יוחנן

יוחנן באלו הקריב עודה בלא מנחה וזבח בלא
 נסכים. ואמר רבי יוחנן הדוצה שיקבר עליו עור מלכות
 שמים שלימה יפנה ויטול ידיו ויניח תפליין ויקרא קריאת שמע
 ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלימה. אמר רבי חייא בר
 אבא אמר רבי יוחנן כר הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפליין וקורא
 קריאת שמע ומתפלל מעלה עליו הכתוב באלו בנה מזבח
 והקריב עליו קרבן דכתיב (תהלים כ"ו) ארחץ בנקיון פפי
 ואסובבה את מזבחה ה אמר ליה רבא לא סבר לה מר באלו
 טבר דכתיב ארחץ בנקיון ולא כתיב ארחץ פפי. אמר ליה
 רבינא לרבא הוי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא
 ואמר מי שאין לו מים לרחוץ ידיו מקנת ידיו בעפר ובצרוח
 ובקסמית. אמר ליה שפיר קאמר מי כתיב ארחץ במים
 בנקיון פתיב כל מידי דמנקי דהא רב חסדא לייט אמאן
 דמתהדר אמיא בעינן צלותא והני מילי לקריאת שמע אבך
 לתפקה מתהדר ועד פמה עד פרסה והני מידי לקמיה אבך
 לאחוריה אפיקו מיל אינו חוזר ומינה מיל הוא דאינו חוזר

רש"י

בארו מעיד עדות שקר בעצמו. ליטנא מעליא: בארו הקריב עודה בלא
 מנחה. שחייבו הכתוב להקריב עמה שנאמר ועשירית האפה וגו' אף
 הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המנחה: נסכים. הוא היין המתסוך ע"ג
 המזבח אחר העולה והזבח כדכתיב ונסכים חלי ההין וגו' והוא הדין דמני למימר
 כאילו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אלא ליטנא
 דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים: יפנה. לנקבו: דכתיב ארחץ בנקיון.
 משמע ארחץ כל הגוף ולא כתיב ארחץ כפי לדרשא אסא לומר שמעלה עליו
 סכר רחילת כפוס כאלו טבל כל גופו: קסמים. קיסם:

זוהר תשא דף קפ"ח ע"א

פתח אידך (ס"ה רבי חייא) ואמר (פשלי י"ב) שפת אמת תבון לעד ועד
 ארבעה י"שון שקר. תא חזי אילו בל בני עלמא הוו פלחין לשקרא

תשא ליום ראשון

הג

היה הכי אבל האי נהרוא וזהרא דנהיר ודאי קשום איהו כוכבי רומא דדקיעא קשום אינון אי במפשו ותסרונא דדעתא דילהון אינון אמרי נבראן להו אלהא לא בעי קדשא ברך הוא לשיצאה עובדוי מעלמא אבל לזמנא דאתי לא ישתצון כוכבייא ונהורין דעלמא אבל מאן ישתצוי אינון דפלתו לון וקרא דא הכי הוא שפת אמת תבון לעד ארין ישראל דאינון שפת אמת (ויכוס ו) אלהינו י אחד וכלא איהו אמת ורוא דאמת ומסימי י אלהיכם אמת ודא איהו שפת אמת תבון לעד ועד ארבעה ועד רגע כבעי ליה מאי ארבעה אלא עד פמה יהא קיימא דילהון בעלמא עד זמנא דיתיי ויהא לי ניהא מפלחנא קשיא דעלי ובזמנא דארבעה ישתצוי לשון שקר אינון דקראן אלהא למאן דלאו הוא אלהא אבל ישראל דאינון שפת אמת כתיב בהו (ישעיה ס"ג) עם זו יצרתי לי תהלתו יספרו אדברנא תרא זמנא דהוינא אזיל בתדי רבי ארבעה פנע ביה הנמונא אמר ליה לרבי אלעזר אנת ידעת מאורייתא דיהודאי אמר ליה ידענא אמר ליה לית אתון אמרין דמהימנותא דילכון קשום ואורייתכון קשום ואנון דמהימנותא דילון שקר ואורייתא דילון שקר והא כתיב שפת אמת תבון לעד ועד ארבעה לשון שקר אנו מוסין דעלמא קיימין במלכותא ורא אעדי סנין לעלמין דרא בתר דרא תבון לעד ודאי ואתון זעיר הוה לבו מלכותא ומיד אעדי כוכבון וקרא אתקיים ככו דכתיב ועד ארבעה לשון שקר אמר ליה חמינא בך דאנת חכים באורייתא תפח רוחיה דהווא נברא איהו אמר קרא שפת אמת פוננת לעד הוה בדקאמרת אבל לא כתיב אלא תבון זמינא שפת אמת דתבון מה דלאו הכי השתא דהשתא שפת שקר קיימא ושפת אמת שכיב לעפרא ובהווא זמנא דאמת יקום על קיימיה ומנו ארץ תצמח בדין שפת אמת תבון לעד וכולי אמר ליה הווא הנמון זכאה אנת וזכאה עמא דאורייתא דקשום ירתין בתר זמין שמענא דאתגנייר אזכו ממו חד בי תקד וצלו צלותיהון כיון דצלו צלותהון אמרו מכאן ולהקאה נתחבר בשכינתא ונזיר ונתעסק באורייתא:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ג'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

שנים שהיו יושנים במלכות אחת כל אחד מהן אסור לקרות אף על פי שיבסיה סמסת לבו עד שהיא מלכות מפקחת בגנייהו כפי שרא יגע בשר זה בברש זה מסתניו יאמרה

שנאה על ידי בך חומא במבירו להרעילו בכל מיני רעה ואמרו רבותינו וקרינם לברכה שנאת הקריות מוציא את האדם מן העולם והוא שונא כבכול דהכריו

תשא ליום ראשון

הלכה פסוקה

הרמב"ם הל' ק"ש פרק ג'

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אלמטה ואם הנה ילון עם אשתו או בניו ובני ביתו הקסמים חרי גופן כגופו ואינו פרגיש מהן לפיכך אף על פי שישירו נוגע בהם מחזיר פניו וחוצץ מפתח לבו וקורא: עד אימתי הם קסמים לעגנו זה עד שיהא הובר בן שמים עשירה שנה ויום אחד ותקבחה בת אמת עשירה שנה ויום אחד והוא שיהא מבניתם כתבנית גדולים שדים נבונו וישערה צמם ואחד בך לא יקרא עד שמפסיק מלית בגנייהו אבר אם עביין לא היו לא שדים נבונו וישערה צמם קורא עמקו בקירוב בשר ואינו צריך בפסק עד שיהיה הובר בן שלש עשירה שנה ויום אחד ותקבחה בת שמים עשירה שנה ויום אחד:

בהקדוש ברוך הוא על שפרא אותו והנהו כדנו בניו לה אלהינו ושונא את אבריהם וצחק וינעקב שיצא מהם זה והנה כל הנשמות נאחזות בהם ויהפך וצורה נבונה מהם אשר בהם והפאר ואף תשנאהו ואמרו רבותינו וקרינם לברכה בית שני היו בו צדיקים ותבסים גדולים ולא נחשב אלא בעין שנאת הנם ולא נתארה הקץ ולא נעלם אלא לסבת שנאת הנם ולא עוד אלא ששאר העבירות אינו עובר עליהן אלא בשעה שעובר עליהן אבר שנאת הנם בלב היא תמיד ובכל רגע עובר על (ויקרא י"ג) לא תשנא וגו' ובמל מצות עשה (ע"ה) ואהבת להרעה פמהו ולא עוד אלא שער מצוה זו אמרו שנה כלל גדול שבהנה שכלם תלויים בה ולא זכה משה לבר מצלותיו אלא שהיה אהב לישראל ומצטער בצרתם כמו שאמרו רבותינו וקרינם לברכה על פסוק (שמות כ') וירא בסבלותם ועל פסוק (ע"ה) ועתה אם תשא רמאתם ואם אין מחני נא וגו' ולכן הנה שקול בבר ישראל כמו שכתוב (ישעי ס"ה) וזכור ימי עוזכם משה עמו:

תשא יום שני תורה

יכוון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמולוי יודך דשם ב"ן להשאר בו הארה

מתוספת הרוח משבת שעברה:

י וידבר יהוה אל משה לאמר: ומצוי יי עם משה למימר: יח ועשית כיוור נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו ביון אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים: ותעבד כיוור הנחשא ובסיסה נחשא לקדוש ותתן יתה בין משכן זמנא

רש"י

ובין

(יח) כיוור. כמין דוד גדולה ולה דדים המריקים צפיהס מים: וכנו. כתרונמו צפיהס מוסב ממוקן לכיוור: לרחצה. מוסב על הכיוור: ובין המזבח. מוסב העלה שכתוב בו שהוא לפני פתח משכן אהל מועד יהיה הכיוור משוך קמפא ועו מד כנגד אויר שבין המזבח והמשכן ואינו מפסיק כלל בנתיים משום שגאמר לקמן

ובין מדבחה ותתן תפן מים: יט ורחצו אתרן ובניו ממינו את ידיהם ואת רגליהם: וקדשו אתרן ובגדי מנהי ית יהיון וית רגליהו: כ בבאם אל אהל מועד ורחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אישה ליהוה: במיעלהו למשכן זמנא יקדשו מים ורא ימותו או במקרבחו למדבחה לשמשא לאפקא קרבנא קדם י: רש"י

(לקמן מ) ואת מזבח העולה טס פתח משכן אוהל מועד כלומר מזבח לפני אוהל מועד ואין כוור לפני אוהל מועד הא כילד משוך קמעא כלפי הדרום כך שמוי בזבחים: (יט) את ידיהם ואת רגליהם. זבת אחת היא מקדש ידיו ורגליו וכך שניו בזבחים כילד קדוש ידים ורגלים מניח ידו הימנית ע"ג רגלו הימנית וידו השמאלית ע"ג רגלו השמאלית ומקדש: (כ) בבאם אל אהל מועד. (ס"ב פ' שמיני זבחים יט) להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי ע"א: ולא ימתו. הא אם לא ירחלו ימותו שבתורה נאמרו כללות ומכלל לאו אסא שומע הן: אל המזבח. החילון שאין כאן ביחס אוהל מועד אלא במלך:

נביאים מלכים א' סימן ח"י

א וימחו את הפך אשר נתן להם ויעשו ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עגנו ואין ענה ויפסחו על המזבח אשר עשה: ונסיכו ית הנורה דיהב להו ובעדו וקרו בשום בעלא מצפרא ועד ערב מיהרא למימר בעלא ענינא ולית קל ולית דעני ואשתמו על אנורא דעבד: כ ויהי בצהרים ויתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול ביהוה הוא בישית וכישיג לו וכי דרד לו אולי ישן הוא ויקץ: והנה בעבן מיהרא ותיך בהו אליהו ואמר קרו בקר רב ארי אתין אמרין דחרא היא דילמא שועי ליה או אשתדפא אשתדף או אורח הות ליה או דילמא דמוך הוא ויתער: ג ויקראו בקול גדול ויתגדרו במשפטים

בחרבות רש"י (א) אשר נתן להם. לפי שהי נשמת מהם שלא יקריבוהו אותו לעכו"ם אמר לו לך זבניכם יתקדש המקום: ויפסחו. ויפסעו: (ב) ויהתל. וישחק: כי אדחיים הוא. לפי דבריו: כי שיה. שמה יש לו דבר עם יועליו: וכי שוג. שמה הוא משיג ורודף במלחמה: וכי דרד לו. לבית הכסא: (ג) ויתגדרו. לשון שריט': נס

בחרבות וברמחים עד שפקדם עליהם: וקרו בקל רב ואתחממו בנימיסיהו בספין וברומחין עד דאשתפקי דמא עליהו: ד ויהי בעבר הצהרים ויתגבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב: והנה כמעבר מיהרא ואשתמאי עד למיסק מנחתא ולית מל ולית דעני ולית דמצית:

כתובים משלי י"ט

א גם בלא דעת נפש לא טוב ואין ברגלים חומא: מאן דלא ידע נפשיה לא שפיר ליה ודכליל ברגליו לבישתא חטיא הוא: ב אולת אדם תסקף דרבן ועל יהוה יועף לבו: שמיאתא דבר נשא ממלמלא אורחתי ועל אלהא מתרעם לבה: ג הון יסף רעים רבים ודל מרעהו יפרד: מולא מוסף חברה סגיא ומספניא פריש חברה מניה: ד עד שקרים לא ינחה ויפיה פובים לא ימלט: סהרא דשקרא לא נודכי ודמועי כדביתא לא נתמליט:

רש"י

(א) גם בלא דעת וגו'. אין טוב לאדם שיכא בלא תורה: ואין ברגלים חומא. רופא ודש העומס בעקביו: (ב) אולת אדם. צעמו בל לו הרע: יועף לבו. מהרסר אחר מדותיו: (ג) הון. של אדם יוסף לו אוהבו רעים:

משנה שבת פרק כ"א

ממילא אדם את בנו והאבן בידו. וכלכלה והאבן בתוכה. וממלמלין תרומה ממאה עם המהורה ועם החולין. רבי יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה ב האבן שעל פי החבית. מטה על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות מגביהה ומטה על צדה והיא נופלת. מעות שעל

ברטנורא

פרק כא נומר אדם את בנו. חסר: והאבן בידו. ולא אמרי' דמעלטל לאבן: כלכלה. סל: והאבן בתוכה. והוא סיכוו פירות בסל שאם אין בו פירות נעשה בסיס לדבר אסור ואסור לעלטלו. ונריך נמי סיכוו בתוכו פירות שאם יסליכס בדרך ימאסו כגון תוחים וענבים וכיו"ב אבל אם היו בו פירות כגון אגוזים ושקדים מנער את הפירות והן נופלים ופירות הנמאסים נמי כגון תוחים וענבים אם אפשר לסלקם לגדי הכלכלה ולנער האבן לזדה ולהשליכה אסור לעלטלה עם האבן ומתני' איירי כגון שנפתח מזלי הכלכלה או שוליה והאבן דופן לה שא"א להשתמש בכלכלה בלא האבן: תרומה ממאה עם המהורה ועם החולין. אגב הטהורה והגב החולין אבל עמאה באנפי נפשה לאו בת טלטול היא: אף מעלין את המדומע בא' ומאה. סאה של תרומה שנפלה במאה סאים של חולין מותר להעלות לסאה של תרומה מהן צבטת ויהיו כולן חולין ומותרים לורים ולא אמרי' מתקן הוא תרומה שנפלה בחולין חסבי' לה כאילו מונחת לזדה ואינה מעורבת וכשעולה בא' ומאה התרומה עממה שנפלה עולה הילכך לאו מתקן הוא ואין הלכה כר"י: ב מטה על צדה. מטה החבית על צדה אם נריך לישול מן היין והאבן מופלת ולא יטול אותה

שעל הכר. נוער את הכר והן גופלות. היתה עליו לשלשית מקנחו בסמרטוט. היתה של עור נותנין עליה מים עד שתכלה. בית שמאי אומרים מגביהו מן השלחן עצמות וקליפין. ובית הלל אומרים גומל את המבלה בכה ומנערה. מעבירין מעל השלחן פרוזין פחות מבנות. ושער של אפונים. ושער עדשים. מפני שהוא מאכל בהמה. ספוג אם יש לו עור בית אחוזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו. (וחכמים אומרים) גין פך ובין פך נפל בשבת. ואינו מקבל ממאה:

ברטנורא

אוחה בידים: היתה בין החביות. ומתירה של תפול האבק על החביות ותשנרם: מגביה. לחות כולה ומלקה מבין החביות ושם מטה אותה על גדה: נוער את הכר והן גופלות. כשהוא צריך לכר וא"ל למקום הכר אבל אם צריך למקומו מגביה הכר עם המעות שעליו. ולא אמרו אלא כשעכה המעות על הכר מע"ס. אבל הניחן עם במתכוין נעשה הכר בסים לדבר האסור ואסור לטלטלו ולא לנער המעות שעליו: לשלשה. דבר של טיטף כגון רוק או רעי או נוטה: מקנחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים דסתם כר של בגד הוא ובגד שריתו במים זה הוא כבוש: היתה. על כר: של עור. דלאו כר כבוש הוא: נותן עליה מים עד שתכלה. ותלך הלשכה אבל כבוש ממש לא דהואיל וסתם כרים וכסתות רכים נינהו ש"ך כשו כבוש בעורות רכים וניחו שריתו לא זה כבוש: ג' בש"א מגביהו מעל השלחן עצמות וקליפין. בש"ס קאמר שאין אנו סומכים על משנתנו כמות שהיא שנייה אלא מוהלפ' השקה שבה אומרים עגביתין מעל השלחן עלמו' וקליפין ובית שמאי אומרים מסלק את הטבלא שיש עליה תורת כלי אבל לא יטלטל העגמו' והקליפין בידים דבית הלל כרבי שמעון ובית שמאי כר' יהודה. ומיהו לא שרי ב"ה אלא בעגמו' וקליפין דהוי למאכל בהמה אע"ג דלא הוי למאכל אדם אבל אי לא הוי אף למאכל בהמה מודו ב"ה דאסורים לטלטל דבכה"ג אפי' ר"ג מודה: מעבירין מעל השלחן פרוזין פחות מבנות. ואפי' פחות מכזית ועגמא כדמפרש בסמוך שהן ראוי למאכל בהמה: ושער של אפונין. שרכיסיס שהקטניו גדל בהן: עור בית אחוזה. בית אחוזה של עור שיהיו בו: אין מקנחין בו. שכשאוהו נסחט בין אלבעתיו וכו' פסיק רישיה ולא ימות דמודה בים רבי שמעון בין כך ובין כך. בין שיש לו בית אחוזה בין אין לו בית אחוזה: נישל בשבת. כשהוא עגוב: ואינו מקבל שומאה. דהינו לה כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא ממכס:

נמרא שבת דף קמ"ב ע"ב

מעות שעל הכר וכו'. אמר רב תייה בר אשי אמר רב לא שני אלא בשוכה אבל במניח נעשה בסים דדבר האסור. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שני אלא לצורך גופו אבר לצורך מקומו ממרטו ועודן עקיו. אמר רבי אשיעיא

רשי' שבח

לא שני. דמנער: נעשה. הכר בסים למעות ואף הכר אסור בטלטול: לא שני. דמנערה ואינו מטלטל' בעודו עליה: אלא שצריך גופו. של כר לשכב עליו הלכך בניעור סגיא ושדי לי' באהריכו: אבר צריך למקומו. של כר מטלטלה עם המעות למקום אחר. דסקיא מראה מעות. גרסינן: בסמ"א.

ש"ת

שכח ארנקי בחצר מניח עליה כפר או תינוק וממלמטה. אמר רבי יצחק שכח לבינה בחצר מניח עליה כפר או תינוק וממלמטה. אמר רבי יהודה בר שילא אמר רבי אסי פעם אחת שכחו דסקיא מריאה מעות בסרטיא ובאו ושאלו את רבי יוחנן ואמר להם הניחו עליה כפר או תינוק ומלמטה. אמר מר זוטרא הלכתא ככל הני שמיעתתא בשוכה. רב אשי אמר אפיקו שכח גמיו לא. ולא אמרו כפר או תינוק אלא למת בקבר. אביי מנה בפא אכיפי. רבא מנה ספינא אבר יונה וממלמטה. אמר רב יוסף במה חריפא שמעתתא דדרדקי אימור דאמור רבנן בשוכה לכתתלה מי אמור. אמר אביי אי לאו דאדם השוב אנה בפא אכיפי למיה לי הא חזו למוגא ערייהו אמר רבא אנה אי לאו דאדם השוב אנה ספינא אבר יונה למיה לי הא חזו ליה לאומצא. מעמא דחזי לאומצא הא לא חזי לאומצא לא למימרא דרבא פרבי יהודה סבירא ליה והאמר רבא לשמעיה מוי לי בר אוזא ושדי מיעיה לשונרא. התם פיון דמסרח דעתיה עילויה מאתמוז. הכי גמיו מסתברא דרבא פרבי יהודה סבירא

ליה רשי'

רשות הרבים: הניח עריה כבר או תינוק. דלישמו לטלטלה אגביהו חזק ארבע אמות וטלטלו פחות פחות מארבע אמות במחיל' של בני אדם כדאמר בעירובין: בשוכה. אבל במניח מדעת בערב שבת לא הוה לו לטלטל ע"י כר או תינוק: אלא למת. משום כבוד הכריות כשמוטל בחמה: אביי מנה בפא אכיפי. מניח סרווד על העמודים לטלטלן אגב סרווד: אבר יונה. חי (בלא) מליח: חריפא שמעתא דדרדקי. סבורים הם שהם חריפים: אימור דאמור רבנן. בארנקי ודיסקיא מניח עליה כבר או תינוק בשכח' ובמקום הסורפה ומשום הפסד ממונ: אמר אביי. אלא שפיר מטלטלנא כיפי ואפילו בלא סרווד: אי לאו דאדם השוב אנה. ואכל מחמיר על עלמו שלא ילמדו ממני להקל באיסורין: בפא אכיפי ר"ל. בלאו כפא גמיו שרי לטלטלינהו דהא חזו למוגא עליהו: לאומצא לאוכלו חי בשבת שיש בני אדם שדפתן יפה ואוכלים בשר חי וקרו לה אומצא: הא לא חזי לאומצא' לא. ואע"ג דחזי לשונרא דאמרי' מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים: בר"י. במסכת ביצה: מוי לי בר אוזא. ביזס טוב: ושדי מעיה לשונרא. אלמא מטלטל להו משום שונרא ואף ע"ג דהאידיך

תשא ליום שני

ג'ה. דררש רכא אשה לא תפנס לבית העצים לימוד מהם אוד. ואוד שגשבר אסור דהפיקו ביום טוב לפי שמפיקין בכלים ואין מפיקין בשברי כלים. שמע מינה:

רש"י

דהאידנא לא חזי לאדם דלחו אורח ארע' למיכלא ביום טוב ומיכו אסתמול לאדם סוז קיימי התם כיון דמסרח. מעיי' אי מלנע לי' עד אורחא מאסתמול דעתי' עלייהו לסונרא וזין הסמשות נמי מוכן לכהמה סוז: אוד. פורגון דסתס' עלי' להסק' נותנו ולא לסלטל כלי: ואוד שגשבר. ביום טוב: בשברי כלים. שגשברו היום דהו"ל מולד: ש"מ. דכר"י ס"ל דלויס ליה מוקלה:

וזהר תשא דף קפ"ח ע"ב

פתח רבי יוסי ואמר (ישעיה ס"א) הן יבושו ויפלטמו כל הנחירים בך וגומר. ומין הדשא בריך הוא למעבד לישראל כל אינון טבאן דכאמר ער ידי נביאי קשומי וישראל סבלו עליהון כמה בישין בגלותיהון. ואדמרא כל אינון טבאן דקא מחפאן ותמאן פתיבין באורייתא לא הוו יבלין למיבם ולא מסבל גלותא אבל אזלין לבי מדרשות פתחין ספרין ותמאן כל אינון טבאן דקא מחפן ותמאן פתיבין באורייתא דאבטח לון קדשא בריך הוא עלייהו ומתנתחמין בגלותיהון. וישאר עפון מתרפין ומגדפין לון ואמרי אן הוא אלהכון אן אינון טבאן דאתון אמרין דזמינין לכון וכי כל עפין דעקמא יבספון מנייכו תרא הוא דכתיב (שם ס"ז) שמעו דבר יי חתרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאיכם וגומר. מאי חתרדים אל דברו. אינון דסברו כמה בישין כמה שמועות שמעו אלין ער אגין אלין בתר אגין ותרידו עליהון כמה דאת אמר (ירמיה ל') כי וגומר קול תרדה שמענו פחד ואין שלום וגומר. אינון חרדים תדיד אל דברו פד אתעביד דינא. אמרו אחיכם שונאיכם אלין אינון אחיכון בני עשו. מנדיכם כמה דאת אמר (איכה ד') סורו ממא קראו למו. דלית עפמא דקא מבזין לון באנפי ומברקין באנפיהו לישראל כבני אדום ואמרי דבליהו מסאבין פנדה ורא איהו מנדיכם. למען שמי יכבד יי אגן דאמרין בני דאי חי. די כן יתייך שמייה. אגן שלמינן ער עלמא בגין תהוא דאקרי גדור. (בראשית כ"ז) עשו בנו הגדול. ובשמה דא אמרי מדשא בריך הוא גדור (תהלים קמ"ה) גדול יי ומתפלל מאד. אגן בני גדול ואיהו גדול וראי למען שמי יכבד יי אבל אתון זעירין מפלא עקב בנה תקמן פתיב אן הוא אלהכון אן הוא אינון טבאן דיבספון כל עממא מתודה דילכון. מאן יתן ונראה בשמחתכם כמה דאתון אמרין

תשא ליום שני

והם יבושו (רוח הקדש אומר והם יבושו). כמאן דתלי קללתא באחרא בגין דאתון אמרין דכרין יבושו ויפלטמו ובגין דא רוח קודשא הוה אמר מלה הכי וער דא הן יבושו ויפלטמו כל הנחירים בך. מאי כל הנחירים בך דאתקפו גתרהון ברוגזא ערה בגלותא דא. בכהוא זמנא יבושו ויפלטמו מפל טבין דיתחמו קהון לישראל:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ד'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

נשים ועבדים וקטנים פטורים מקריאת שמע. ומלמדיו את הקטנים לקרותה בעונתה ומברכין לפניה ולאחריה כדי לחנכן במצות. מי שהיה לבו טרוד ונחפו לרבר מצנה פטור מפל המצות ומקריאת שמע לפי דהו חסן שגשא בתורה פטור מקריאת שמע עד שיבא עליה לפי שאין דעתו פנויה שפא לא ימצא בתולים ואם שהא עד מוצאי שבת ולא בער חניב לקרות מסאאי שבת ואילה שברי נתקברה דעתו ולבו נס בה אף על פי שלא בער: אבד הוושא את העוקה אף על פי שעוסק במצנה חייב לקרות הואיר ואין לו דבר שמשבש דעתו וכן כל פיצא בנה:

בית דוד. גם שאול בחיר ה' בגן שנה שלא מעם מעם חטא ולא היה במלכותו שום דופי כמו שאמרו כבודינו וברונם דברכה. נטרד ממלכותו ונתכנן הוא וישלש בגיו ונתרג נוב עיר הכהנים ונרו ישראל בעד פלשתים ונתרב משפן שירא ותכל ער שקנא דודו בעגון גלית סרה בעקיו רוח הקדש נחת עליו רוח עננים. ה' יצאנו סבל מדות רעות ונפנו בעשות רצינו מדיר בן יהי רצון:

תשא יום שרישי תורה

כיון כקרא חתמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמלוי הוה ראשונה רשם בין להשאיר בו חוספת נפש משבת שעברה:

כא ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק-עולם לו ולזרעו לדורתם: פ ויקדשון ידהו ורגליהו

ולא

רש"י

(כא) ולא ימתו. לחייב מיטה על המשמש בזמנא ואינו רחוק ידים ורגלים שהמיטה

תשא ליום שלישי

וְיָא יְמֹתָיו וְתֵהוּ לְהוֹן קִים עָלֶם לֵה וְלִבְנֹתָי לְדִרְהוֹן: כב וַיִּדְבֵר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּי יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: כג וְאֵתָה
מַחֲלָף בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֶרֶד־דְּרוֹר חֲמִישׁ מֵאוֹת וְהַגְּמֹן
בְּשֵׁם מַחֲצִיתוֹ חֲמִישִׁים וּמֵאֲתָיִם וְקִנְיַת־בְּשָׂם חֲמִישִׁים
וּמֵאֲתָיִם: וְאֵת סב לָךְ בּוֹסְמִין רִישָׁא מִירָא דְכִיָּיא מִתְקַל חֲמִישׁ מֵאָה
וְקִנְיֹן בְּשֵׁם פְּלִגְנֹתִיהָ מִתְקַל מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין וְקִנְיָה בּוֹסְמָא מִתְקַל מֵאֲתָן
וְחֲמִשִּׁין: כד וְקִנְיָה חֲמִישׁ מֵאוֹת בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֵׁמֶן זֵית
הָיִן: וְקִצִּיעֲתָא מִתְקַל חֲמִישׁ מֵאָה בְּסִלְעֵי קִידְשָׁא וּמִשֶׁח זֵיתָא מִלָּא הֵינָא:
כה וְעִשִׂיתָ אֹתוֹ שֵׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רֶקַח מִרְקַחַת
מַעֲשֵׂה רֶקַח שֵׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יְהוָה: וְתַעֲבֹד יְהוָה
מִשֶׁח רְבוֹת קִידְשָׁא בְּסֵם מְבֹסָם עֹבֵד בּוֹסְמִנֹן מִשֶׁח רְבוֹת קִידְשָׁא יְהוָה:

רש"י

שממיתה הראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל: (כג) בשמים ראש.
חשובים: וקנמן בשם. לפי שהקנמן קליפה עץ הוא יש שהוא טוב ויש בו ריח
טוב וטעם ויש שאינו אלא כעץ לך הולך לומר קנמן בשם מן הטוב: מחציתו
חמישים ומאתים. מחציתו הכללית הוא חמישים ומאתים נמלא כולו חמש מאות
כמו שיעור מר דרור א"כ למה נאמר בו חללין גזירת הכתוב הוא להביאו לחללין
להרבות בו ב' הכרעות שאין שוקלן עין בעין וכך שנויה בכריתות (דף ה):
וקנה בשם קנה של שש לפי שיש קנים שאין של בשם הולך לומר בשם:
חמישים ומאתים. סך משקל כולו: (כד) וקדה. שם שורש עשב וכל חכמים
קליעה: הין. י"ב לוגין ונחלקו בו חכמי ישראל ר"מ אומר בו שלקו את העקרין
אמר לו רבי יהודה והלא לטוך את העקרין אינו סיפק אלא שראוים במים שלא
יבלעו את השמן ואח"כ הליף עליהם השמן עד שקלט הריח וקפחו לשמן מעל
העקרין: (כה) רקה מרקחת. רקה שם דבר הוא והטעם מוכיח שהוא למעלה
והרי הוא כמו רקע רגע ואינו כמו (ישעיה נח) רוגע הים וכמו (שם מז) רוקע
הארץ שהטעם למטה וכל דבר המעורב בחזירו עד שזה קופח מזה או ריח או
טעם קרוי מרקחת: רקה מרקחת. רקה העשוי ע"י אומנות ופערוכות: מעשה
רקח. שם האומן בדבר:

גביאים מלכים א' י"ח

א וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶו לְכֻלֵּיהֶם גִּשְׁו אֵלַי וַיִּגְשׁוּ כָל־הָעָם אֵלָיו
וירפא

תשא ליום שלישי קח

וַיִּפֹּא אֶת־מִזְבַּח יְהוָה הַהָרוּם: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶו לְכֻל עַמָּא
אֲתְקַרְבוּ לֹתִי וְקָרְבוּ כֻל עַמָּא לֹתִיה וּבְנֵא ית מִדְּבַחָא דִּי דִּיהוּ מִפְּנֵי:
ב וַיִּמַּח אֱלֹהֵהוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַבְנִים כַּמִּסְפָּר שְׁבַמִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמִי:
וְנִסִּיב אֲלֵיהֶו תְּרִתָּא עִמְרֵי אַבְנֵיָא לְמַגֵּן שְׁבַמִּי בְּנֵי יַעֲקֹב דִּי הוּוּ פִתְנָמָא
דִּי עַמָּה לְמִימְרֵי יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמִי: ג וַיִּבְנֶה אֶת־הָאֲבָנִים מִזְבַּח בְּשֵׁם
יְהוָה וַיַּעַשׂ תְּעֵלָה פְּבִית סֵאתִים זָרַע סְבִיב לְמִזְבַּח: וּבְנֵא ית
אַבְנֵיָא מִדְּבַחָא בְּשֵׂמָא דִּי וַעֲבַד מִזְבֵּחָא פְּבִית סֵאתָא זָרַעָא סַחֲוֹר סַחֲוֹר
לְמִדְּבַחָא וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיִּנְתְּהוּ אֶת־הַפָּר וַיִּשֶׂם עַל־
הָעֵצִים: וְסַדֵּר ית אַעֲיָא וְהִדִּים ית תּוֹרָא וְשׁוּי עַל אַעֲיָא: ה וַיֹּאמֶר
מִלָּאו אַרְבַּעַת כְּדִים כְּדִים מִים וַיִּצְקוּ עַל־הָעֵלָה וְעַל־הָעֵצִים וַיֹּאמֶר
שְׁנוּ וַיִּשְׁנֻו וַיֹּאמֶר שְׁלִשׁוּ וַיִּשְׁלִשׁוּ: וַיֹּאמֶר מִלֹּו אַרְבַּע כְּדִין מִיָּא
וַיִּצְקוּ עַל עֵלְתָא וְעַל אַעֲיָא וַיֹּאמֶר תְּנוּ וְתִנּוּ וַיֹּאמֶר תְּלִיתוּ וְתִלִּיתוּ:

רש"י

(א) וירפא וגו'. בנה מזבח והזכיר לישראל להזימו עולה על לבם: ההרום.
שהיה הרום ובטל שמו צנייהס (ג) תעלה. חפירה: (ה) כדים מים. להגדיל
הנס: שנו. עוד הפעם:

כתובים משלי י"ט

א רַבִּים יַחְלוּ פְּנִי־נְדִיב וְכֻלֵּיהֶם רֹאִישׁ מַתָּן: סְנִיַי דְּמִשְׁמִשִּׁין
קָדָם רַבָּא וְדִלְבִישִׁין יְהִיב מִיְהַבְתָּא: ב כֹּל־אֲחִירֵי־שָׁן שְׁנֵאֵהוּ
אַף כִּי מַרְעֵהוּ רַחֲקוּ מִמֶּנּוּ מַרְדָּף אֲמָרִים לֹא־הִבְחָה: ג פְּלִהוֹן רַחֲמוּי
דְּמִסְכֵּינָא סְנִיַן לִיָּה וְאֵף תְּכַרְוִי רַחֲקוּן מִנִּיה אִיפֵא דְמַרְכָּן בְּמִלְוִי לֹא שְׁרִיר:
ג קִנְיָה־רַב אֲתֵב גִּפְשׁוּ שְׁמִיר תְּבוּנָה לְמִצְאָ מִוֵּב: קִנְיָא לְכָא טָבָא
רַחֲמִים גִּפְשִׁיהָ נְסִיר בְּיוֹנָא מִשְׁבִּית סִבְתָּא: ד עַד שְׁקָרִים לֹא יִגְמָה
וַיִּפְחֵה בְּזִבְיִם יֹאבֵד: סְהָדָא דְשִׁקְרָא לֹא מוֹדְכִי וְדַמּוּעֵי פְּדִבּוּתָא
נְאָבֵד: ה לֹא־נֵאֲוָה לְכַסִּיר תַּעֲנוּג אֵף פִּיר־קַעֲבֵד | מִשֶׁל בְּשָׂרִים:
לֹא יֵאֵי לְסִבְלָא פִּינְקָא אֵף לֹא דַעֲבָדָא דְנִשְׁתַּלְיִם בְּרַבְרָבִינִין:

רש"י

(א) יחלו. יבקשו: וכר הרע. הכל נעשים רעים ואוהבים: ראיש מתן.
לדקה: (ב) אחי רש. קרוביו: מרדף אמרים. לומר פלוני ופלוני קרוביו:
לא המה. אין בהם ממש: (ה) אף כ"י. ק"ו הוא שאין נאה טעבר ימשול בכדיבים:

אח

תשא ליום שלישי

משנה כתובות פרק ה'

אף ער פי שאמרו בתורה גובה מאתים ואלמנה מנה. אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף. נתארמלה או נתגרשה. בין מן הארוסין בין מן הנשואין גובה את הכל. רבי אלעזר בן עזריה אומר מן הנשואין גובה את הכל. מן הארוסין בתולה גובה מאתים. ואלמנה מנה. שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה. רבי יהודה אומר אם רצה כותב לתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי ממך מנה. ואלמנה מנה והיא כותבת התקבלתי ממך חמשים וזו. רבי מאיר אומר כל הפותת בתולה ממאתים ואלמנה ממנה הרי זו בעילת זנות: - נותנין לתולה שנים עשר חדש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה. ובלשם שנותנין לאשה כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו ואלמנה שלשים יום. הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו. ואוכלות בתרומה. רבי מרפון אומר נותנין לה הכל תרומה רבי עקיבא אומר מחצה חולין ומחצה תרומה: ג היבם אינו מאביר בתרומה. עיטתה ששה חדשים בפני הבעל. וששה חדשים בפני היבם. ואפילו כולן בפני הבעל. חסר יום אחד בפני היבם. או כלן בפני היבם. חסר יום אחד בפני הבעל. אינה אוכלת בתרומה. זו משנה ראשונה. בית דין של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתבגס לחפה:

ברטנורא המקדיש

פרק ה' אע"פ וכו' אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף. ולא אמרי' שאינו רשאי כדי שלא לנייז את מי שאין לו: שלא כתב לה. תוספ' מדעתו אלא ע"מ לכונסה: והיא כותבת. אע"פ שלא נתקבלה מוחלת וכותבת שנתקבלה: רמ"א כו'. והלכה כר"מ בגזרותיו: ב נותנין לבתולה. זמן לכנסה לחופה מיום שנבעה הבעל לאחר שקדשה והסירה על עסקי חופה להכין תכשיטי': לפרנס עצמה. בתכשיטי': י"ב חדש. דכתיב תשע הנערה אתנו ימים מאי ימים שנה דכתיב ימים תהיה גזולתו: לפרנס עצמו. בזרבי הסעודה וחופה: ולא למנה ל' יום. שאינה עורחת כל כך בתכשיטיה שכבר יש בידה: ולא נישאו. שהבעלים מעכבים. ואידי דתני רישא דבידהו תני סיפא נמי דבידהו: ואוכלת בתרומה. אם כהן הוא והיא ישראלית שמעט שקדשי אוכלת בתרומה מן התורה דכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין כספו הוא אלא דרבען גזור על בת ישראל המאורסה לכהן שלא תאכל בתרומה גזרה שגא ימוזג לה טוס בבית אביה ותסקה לאחיה ולאחותיה. וכשהגיע הזמן ולא נשאת שאוכלת משלו ואינה אוכלת בבית אביה בעלה כהן מיחד לט מקוס ומאכליה סס וליכא למיגזר הו שמא תסקה מכוס של תרומה לאחי ולאחותי': נותנין לה הכל תרומה. אם ירעה וכשיגיעו ימי טומאת' תמכרה ותקח חולין: ר"ע אומר מחצה חולין לאכול בימי טומאתה: ג היבם אינו מאביר בתרומה. בעודה שומרת יבם דכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין אחיו הוא: עשתה ששה חדשים בפני הבעל. מהך שנים עשר חדש הקדושים לה משתבע' הבעל: או אפי' כולם בפני הבעל ואחר בפני היבם. אף על גב דרובא בפני הבעל סוף סוף לא נתחייב במזונותי' כתיב וה"ה נמי אם נתחייב כתיב לא אכלה משמת דקנין כספו פקע אלא דאי כולם בפני הבעל הוי אכלה מיהא כתיב: או כולם בפני היבם. (ואז"ל היו כולן בפני היבם): זו משנה ראשונה. דמשהגיע זמן אוכלת בתרומה: אין האשה אוכלת. דחיישין שמא יונא בה מוס וגמלת זרה למפרע שהיה מקחו מקח טעות. ולמשנ' ראשונה שמא יונא בה מוס לא חיישין וליכא למיחש נמי

תשא ליום שלישי

קמ

ד המקדיש מעשה ידי אשתו. הרי זו עושה ואוכלת. המותר רבי מאיר אומר הקדש. רבי יוחנן המגדלר אומר חולין: ה' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה. מוחנת ואופה ומכבסת ומבשלת. ומיניקה את בנה ומצעת לו המטה. ועושה בצמר. הכניסה לו שפחה אחת. לא מוחנת. ולא אופה. ולא מכבסת. שנים אינה מבשלת. ואינה מיניקה את בנה. שלש אינה מצעת לו המטה. ואינה עושה בצמר. ארבע יושבת בקתדרא. רבי אלעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר. שהפטלה מביאה לידי זמה. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה. יוציא ויתן כתובה. שהפטלה מביאה לידי שיעמום: ו המדיר את אשתו מתשמיש המטה. בית שמאי אומרים שתי שפחות. בית הלל אומרים שבת אחת. התלמידים יוצאים לתלמוד תורה שלא ברשות שלשים יום. הפועלים שבת אחת. העונה האמורה בתורה הפולין בכל יום. הפועלים שנים בשבת. החמרים אחת בשבת. הנמלים אחד לשלשים יום. הפגנין אחת לששה חדשים. דברי רבי אלעזר: והמורדת על בעלה. פותתין לה מכתובתה שבועה דיגרון בשבת. רבי

ברטנורא יהודא

שנא תסק' לאחיה ולאחותיה דהא מיחד לה דוכת' הלכך שרי לה לאכול בתרומה משהגיע זמן: ד הרי זו עושה ואוכלת. שתקנו מזונות תחת מעשה ידי לפיכך עושה ואוכלת לדברי הכל: המותר. הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה יתיר על הראוי למזונותיה ולא הקדיש מעשה ידיה עמנו: ר"מ אומר הקדש. דסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ואין כן הלכה אלא הלכה כרבי יוחנן הסנדלר דאמר חולין. שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם: ה' מוחנת. ברחיים של יד שהם קטנים ואם רחיים גדולים הם מכינה כל זרבי העמיה כגון נותנתו באפרכסת וקולטות הקמח: והבנים' לו שפחה א'. מעות או נכסים כדי לקנות בהם שפחה א': יושבת בקתדרא. על כסף מנוסה ואינה הולכת בשליחותו לכאן ולכאן ואעפ"כ מונת לו את הכוס ומנעת לו את המטה ורוחצת לו פניו ידיו ורגליו שמלאכות אלו אין משתמשים בהם באשה אלא באשתו בלבד: שיעמום. בהלה תרגום ובתמיהו לבד ובשעמיות לבד. ופלוניתיהו דר"א ורשב"ג הוי באש' שאינה בעלה אלא משחקי בניני הלחוק דלידי זמה איכא לידי שיעמום ליכא שאין שיעמום אלא ביושב ותוסה ובעל לגמרי. והלכה כר' אליעזר: ג המדיר את אשתו מתשמיש המטה. כגון שאמר יאסר הנאת תשמיש עלי אבל הנאת תשמישי אסור עליך לא מתסר דהא משעבד לה דכתיב ועונתה לא יגרע: בש"א שתי שבתות. אם הדירה שתי שבתות תמתין שכן מנינו ביולדת נקבה שמנחה שבועיים: וב"ה אומרים שבת אחת. שכן מנינו בנדה שמנחה שבועה. וגמרינן מירי דשכיח הכעס שכועס אדם על אשתו ומדירה דהוה מירי דשכיח. מנדה שהיא מירי דשכיח לאפקוק לידה דלא שכיח כולי האי וב"ש סברי גמרינן מירי דהו' גרס לה נדר האיך שהוא גורס לה לשהות מליד' שעל ידו באה לה. לאפקוקי נדה דממיל' קאתי לה. ויותר על שבת אחת לב"ס או ב' שבתות לב"ש יוליא ויתן כתובה ואפילו היה גמל שעונתו לשלשים יום או ספן שעונתו לששה חדשים: התלמיד' כו' שלשים יום. ומתני' רבי אליעזר היא ופליגי רבן עליה ואומרי' אפי' שנים ושלש שנים והלכה כחכמים: המיורים. שאין להם מלאכה' ולא סחורה: החמרים. שיוצין לכפרים להביא תבואה: הגמלים. מביאין חבילות על הגמלים ממקום רחוק: הספנים. המפרסים לים הגדול. ומי שהיה מתחלתו בעל אומנות שעונתו קרובה ובקע לעשות בעל אומנות שעונתו רחוקה אשתו מעכבתו עליו הו' מת"ת שאין אשה יכולה לעכב על בעלה שהיה טייל

תשא ליום שרישי

יהודה אומר שבבצה טרפעיקים. עד מתי הוא פוחת. עד כנגד כתיבתה. רבי יוסי אומר לעולם היא פוחת והורף שמא תפול לה ירושה במקום אחר. ויתחזר ויגבה הימנה. וכן המורד על אשתו מוסיפין לה על כתובתה שלשה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר שלשה טרפעיקים: "המשרה את אשתו על ידי שריש. לא יפחות משני קבין חמין. או מארבעה קבין שעורים. אמר רבי יוסי לא פסק לה שעורים אלא רבי ישמעאל שהיה סמוך לאדום. ונותן לה תצי קב קמנית. וחצי רוג שמן. וקב גרונרות או מנה דביקה. ואם אין לו פוסק לעמתן פירות במקום אחר. ונותן לה מפה ומפץ ומתחצלת ונותן לה בפה לראשה. וחגור לכתניה ומנעלים כמועד למועד. וכלים של חמשים וזו משנה לשנה. ואינו נותן לה לא חדשים בימות החמה. ולא שחקים בימות הגשמים אלא נותן לה כלים של חמשים וזו בימות הגשמים והיא מתפסה בבלאותיהן בימות החמה. והשחקים שבה: "נותן לה מעה בסף לצרכיה. ואוכרת עמו מלילי שבת לילי שבת ואם אין נותן לה מעה בסף לצרכיה. מעשי ידיה שלה. ומה היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי ביהודה. שהן עשר סלעים בגליל. או משקל עשר סלעים ערב ביהודה. שהן עשרים סלעים בגליל. ואם היתה מיניקה פוחתין לה ממעשה ידיה. ומוסיפין לה על מזונותיה. בפה דברים אמורים בעני שבישראל. אבך במקבד הפל לפי כבודו:

ברטנורא

או פועל שלא יעשה ת"ח: ? המורדת. מתשמיש אבל ממלאכה כוסין אותה לעשות מלאכה ולא דינין לה כמורדת: טרפעיקים. כל טרפעיק הוא מסקל ארבעים ושמונה שעורו של כסף זרוף כמשקל שלש דרכמונים שקורים בערבי דראה"ס של דרכמון שש עשרה שעורו כיוטיו של כסף: עד כנגד כתובתה. ואח"כ נותן לה גט ויואלה בלא כתובה אבל אינו משהה אותה כדי לפחות על הנכסים שגפלו לה מבית אביה ולהפסידה ממה: מוסיפין לה על כתובתה ג' דינרים. משום דערא דגברא קסה כשהוא נמוע מן התשמיש יותר מלערא דאתתא לפיכך כשהיא מורדת ומלערתו פוחתין לה שבע דינרין וכשהוא מורד ומלערתו אין מוסיפין לה אלא ג' דינרים והיא דמורדת אמרינן בגמ' חזרו ונמנו סיהיו מכריון עליה ארבע שבתות זו אחר זו בכתי כנסות ובכתי מדרשות ואו' כלונית מרדה בבעלה ושולחין לה מב"ד הוי יודעת שאפי' כתובתך מאה מנה הפסדת את כולן אחת ארוסה וא' גטואה ואפי' גדה ואפי' חולה ואפי' שומרת יבם וקודם הכרזה מודיעים לה שרואים להכריז עליה ואחר הכרזה מודיעין אותה שכבר שלמה ההכרזה ואם עומה במרדה תלא בלא כתובה: דהמשרה את אשתו ע"י שלישי. שנותן מזונותיה ע"י אפוטרופוס ואינה אוכלת עמו. חרנוס ויכרה להם כירה גדולה שירותא: לא יפחות לה. בשבוע: לא פסק לה שעורים. כלים מן הסעים: אלא ר' ישמעאל שהיה סמוך לאדום. ששם השעורים רעות ביותר: דבילה. האנים הרוסות בעגול ומכרות במסקל ולא במדה: מפץ. רך ממחלת: בפה. לעף א': ומנעלים ממועד למועד. מנעלים הדשים לכל שלשה רגלים: חדשים. קשים לה בימות החמה. לפי שהם חמים ויפסיק לה בימות הגשמים: והשחקים שלה. אף כשיקנה לה הדשים מפני שמתכסה בהן בימי נדחה: מ נותן לה מעה בסף. ככל שבת לזורך דברים קטנים. אוכלת עמו ליל שבת. אע"ג דכל שאר ימים יכול לתת מזונותיה ע"י שלישי אם ירצה. כליל שבת שהוא ליל עונה הייב לאכול עמה: מעשה ידיה. מותר מעשה ידיה כלומר מה שעושה יותר על מזונותיה: שתי. קסה לטוות כלים כשל ערב. ומסקל של יהודה כליל גליל: הכר לפי כבודו. וכפי מנהג המדינה נמי:

תשא ליום שרישי

קי

וחצי רוג שמן ואינו יין לא קתני מסייעא ליה לרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר אין פוסקין יינות לאשה. ואם תאמר (הושע ב') אלקה אחרי מאתבי נותני דחמי ומימי צמרי ופשתני שמני ושקויי דברים שהאשה משתומקת עליהן ומאי גינהו תכשיטין. דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מגין שאין פוסקין יינות לאשה שנאמר (שמואל א. א') ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה. שתה ולא שתת. מתיבי רגיזה נותנין לה. רגיזה שאני. דאמר רב הונא בר כהנא אמר שמואל רגיזה בפני בעלה שני כוסות שלא בפני בעלה נותנין לה כוס אחד אינה רגיזה בפני בעלה אלא כוס אחד שלא בפני בעלה אין נותנין לה כר עיקר. תנא כוס אחד יפה לאשה. שנים ניוול הוא. שלשה תובעת בפה. ארבעה אפיקו חמור תובעת בשום ואינה מקפדת. אמר רבא לא שנו אלא שאין בעלה עמה אבל בעלה עמה לית קן בה. והא חנה דבעלה עמה הואי אכסנאי שאני דאמר רב הונא מגין לאכסנאי שאסור בתשמיש המפה שנאמר (שם) וישבימו בבקר וישתחוו לפני ה' וישובו ויבואו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה וגו' השתא אין מעיקרא לא. דביתהו דרב יוסף בריה דרבא אתאי לקמיה דרב נחמיה בריה דרב יוסף אמרה ליה פסום די מזוני. פסק דה. פסוק לי חמרא. פסק לה. אמר לה ידענא בהו בבני מהווא דשתו חמרא. דביתהו דרב יוסף בריה דרב מנשיא מהויל אתאי לקמיה דרב יוסף אמרה ליה פסום לי מזוני פסק דה. פסום לי חמרא פסק דה. פסוק לי שיראי אמר לה שיראי למה אמרה ליה לך וכתברך וכתברוך.

ואם

רש"י

אין ב"ד פוסקין יינות לאשה. שהיין מרגילה לתאוף תשמיש: רגיזה שאני. כיון דאינו לה מידות כבר דסה צו ולינו מוית לכה: תובעת בפה. תשמיש: ויבאו אל

תשא ליום שלישי

ואם היתה מיניקה וכו'. דרש רבי עוקא רבה אפיתחא רבי גשיאה אף על פי שאמרו אין אדם ון את בניו ובנותיו בששה קמנים אבל ון קמני קמנים. עד כמה עד בן שש בדרבי אפי דאמר רבי אפי קמן בן שש יוצא בעירוב אמו. כמאי מדקתני היתה מיניקה פותחין לה ממעשה ידיה ומסיפין לה על מזונותיה. מאי טעמא לאו משום דבעי למיכל בהדה. ודילמא משום דחולה היא. אם בן ליתני אם היתה חולה מאי אם היתה מיניקה. ודילמא הא קא משמע לן דסתם מיניקות חולות גינהו. אתמר אמר רבי יהושע בן גוי מוסיפין לה יין שתיין יפה לחלב:

רש"י

אך ביתם. והדר וידע חלקיה את חנה: לחברך ולחברורך. שלא תצוה על הכריות מכבודי הראשון ולא בפניך ולא בפני חבירך: יוצא בעירוב אמו. ערכה אמו ללפון ואביו לדרום אמו מוליכו חללה ואין אביו מוליכו חללה שערין הוא לרוב לאמו ובת' שדוה רבנן חלמא עד שם לרוב סיוע מאמו וכסס שהבעל ון אוסה קן ון אוסה עמה:

זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב

פתח ואמר (שיר ב') בשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הננות. בעא קדישא בריה הוא למעבד לון ישראק בגוונא דלעיקא וקמחוי שושנה חדא בארעא בגוונא עלאה. ושושנה דסלקא ריחא ואתפריר מפל שאר וורדן דעלמא לא הוי אלא ההיא דסלקא בין החוחים. נרא ארבת בדיקא יאות. ועל דא ורע שבשין וזגין דהווי שבשעים נפש ואעיר לון בין החוחים. ואיגון חוחים מיד דהווי איגון וזגין תמן סליקו ענפין ומרפין ושקטו על עלמא וכדין פרחת שושנה ביניהו. ביון דבעא קדישא בריה הוא לאפקא שושנה וקמיט לה מביניהו בדין יבשו חוחים ואודריקו ואשתציאו ולא אתחשביו לבלום. בשעתא דאזיר למלמט שושנה דא לאפקא בריה בוכריה בההוא זמנא אזל מלכא גו כמה תילין רב רבגין ושלמין עם דגין פרישן ואפיה לבריה בוכריה בכמה גבורן ואיתי ליה לחיבליה ותיב סג' בבי מ'פא. ביון דחב לגבי אביה אוכח גיה ואקגי גיה דכתיב ויתר אף יי בישראל ויתנם ביד שוסים וגומר. סרה כמלקדמין ומרד באבונה אפקיה מביניה. מה עכדי ישראל חמו דהא אתפרדו לבבך אתערבו בעממיא נסיבו נשין

תשא ליום שלישי

בריות ואולדו בגין מנהון. עם כל דא אימא קדישא הוות אפטרופוסא עליהו. ועל דעבד חבי קדישא בריה הוא אמר הואיל וכסופא איהו ליתי ברי איהו מגרמיה דהואיל וחלל יקרי לא אתחזי דאנא אזיר תמן לאפקא ליה ולמעבד ליה נסין וגבורן כמלקדמין. תבו איגון בלא סיועא דאתחזי ון בלא פליאן ונסין אלא כלהו מתפרדן פלהו לון כמסכנו ותבו להיכלא דמלכא בכסופא ואימא קדישא ערבת לון. תאבו כמלקדמין מה עבד קדישא בריה הוא אפיק דהאי ברא כמלקדמין מהיכליה ואמיה בתדיה אמר מכאן ולתראה אימא וברה יסכרון פמה בישין פחדא חדא הוא דכתיב (ישעיהו) ובפשעיהם שלחה אמנם. ועל דא כתיב (דברים ד') בצר לך ומצאנה כל הדברים האלה באחרית הימים. מאי באחרית הימים. אלא דא הוא אימא קדישא דהיא אחרית הימים ועמה סבלו כל מה דסברו בגלותא. ואילו יתדרון בתיובתא אפיו חד ביש או חד צערא דיעבר עליהו אתחשב עליהו כאליו סבלו בלא. ואי לאו סתים קצה (אי בישא) וכל דרין דיקיה פמה דאמר בוצינא קדישא דכתיב (ויקרא כ"ח) לצמיתות לקונה אותה לדורותיו. וכך דא בתיובתא תקינא מלתא:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ג'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

* קברו את המת וחרו האבלים לקבל מנחומים וכו' העם הולכים אחריהם מסקים בתקרה קמקום שעומדים בו האבלים בעשות שורה קמקום מנחומין אם יכולין העם להתחיל ולגמור אפילו פסוק אחר קודם שנגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו אלא ינחמו את האבלים ואחר שיפסרו מהן יתחילו לקרות. בני אדם העומדים בשורה הפנימית שהן רואין פני האבלים פטורין מקריאת שמע והחיצונים הואיל ואינן רואין את האבלים חייבין בקריאת שמע במקומן: כל מי שהוא פטור מלקרות קריאת שמע אם קצה דתסמיר על עצמו לקרות קורא. והוא שתהא דעתו פנויה עליו. אכל אם היה זה הפטור מלקרות מבוהל אינו רשאי לקרות עד שתתנישב דעתו:

אין בן דוד בא עד שתוסרה הנקמה כמו שכתוב (ישע' י"א) אפריים לא יקנא את יהודה וגו' ולא עוד אלא כי אפילו מלאכי מרום נפרו מקדושתן על נה כמו שאמרו בפרקי רבי אלעזר על סמ"אל שהיה גורף מן השקפים שאין בהם בק שש קנפים והוא היה לו שתיים עשרה קנפים ונגער מן הקדושה בשביל קנצה על אדם. וכן הנפילים עניא נעניאל נפרדו מן העולם על שנתקנאו באדם וכל מי שיש בו קנצה עצמותיו מרקיבין ולכן ראוי לאדם להיות בחלקו שמים אף אם מעט הוא וכי לא טוב הוא מהלל תוקן ורבי תנינא בן דוסא ורבי יהודה בר אבא ורבי אלעזר בן פדת ויולתם ויתן אל לבו כי העולם הזה תבל הבגדים והענין הוא עולם הבא עולם האמת ונקטח בה:

ביזין

תשא יום רביעי תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ן דשם ב׀ן לקנות הארת נפש
יתורה משבת הבאה :

כו ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדת :
ותרבי בה ית משפן ומנא בית ארונא דסדודותא : כו ואת השלחן
ואת כל כליו ואת המנורה ואת כליה ואת מזבח
הקטרת : וית פתורא וית פל מנוהי וית מנרתא וית מעהא וית
מדבחא הקטרת בוסמיא : כח ואת מזבח העלה ואת כל
כליו ואת הכיור ואת כנו : וית מדבח דעלתא וית פל מנוהי
וית פיורא וית פסיסה : כט ומדשת אתם והיו קדש קדשים
כל הנגע בהם יקדש : ותקדש יתהון ויתון קדש קודשא
פל דיקרב בהון יתקדש : ד ואת אהרן ואת בניו תמשח
ומדשת אתם לכהן לי : וית אהרן וית בנוהי תרבי ותקדש
יתהון דשמישא קדמי : לא ואל בני ישראל תדבר לאמר
שמעון משחת קדש יהיה זה לי דדרתיכם : ועם בני
ישראל תמלא קמימר משח רבות קודשא יהי דין קדמי דדריכון :

רשׁי

(כו) ומשחת בו. כל המשיחות כמון כ"ף יוכיח חוץ משל מלכים שכן כמון מר:
(כט) וקדשת אותם. משיחה זו מקדשתם להיות קדש קדשים ומה היא
קדושתם כל הנוגע וגו' כל הראוי לכלי שרת משכנסם לתוכו קדוש קדושת הגוף
להפסל ציולא ולינה וטבול יום ואינו נפדה ללאם לחולין אבל דבר שאינו ראוי להם
אין מקדשין ושנויה היא משנה שלימה אלא מוצח מתוך שנאמר (שמות כט) כל הנוגע
במוצח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי ת"ל כבשים מה כבשים ראויים אף
כל ראויים. כל משיחת משכן וכבשים ומלכים מהורגם לשון רבוי לפי שאין לורך
משיחתן אלא לגדולה כי כן יסד המלך שזה חנוך גדולתן ושאר משיחות כגון ריקין
משוחין (עמוס ו) וראשית שמיים ימשהו לשון ארמית בהן כלשון עברית : (לא)
דרדתיכם. (הוריות יא) מכאן למדו רבותינו לומר שכולו קיים לעתיד לבא : זה
בגימ' תריסר לוגין הוו :

נביאים מלכים א י"ח

א וירבו המים סביב למזבח וגם את ההתעלה מלאמים :

ואיל

ק"ב

תשא יום רביעי

ואילוי מים סחור סחור למדבחא ואף ית מזוקתא מלי מיא :
ב ויתו בפעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר יהוה אלתי
אברהם יצחק וישראל היום יידע פייאתה אלהים בישראל
ואני עבדך ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה :
ויהוה כמיסך מנחתא וקריב אליהו נביא ואמר יי אלהיה דאברהם יצחק
וישראל יומא דין יתידע ארי את יי דשכנתך שריא בישראל ואנא
עבדך ובפתנתך עבדית ית פל פתנמא האלון : ג ענני יהוה ענני
וידעו העם הוה פייאתה יהוה האלהים ואתה הספת את
לפם אחרנית : דגל צלותי יי באשתא קבל צלותי יי בממרא וידעון
עמא תדון במעבדך להון נפא אבי את יי אלהים ואת פרחמתך יתהון
משתאיל להון במימרה לאתבותהון לדחלתך ואינון יתבני ית לבהון פליג :
ד ותפל אש יהוה ותאכל את העלה ואת העצים ואת
האבנים ואת העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה : ונפלת
אשתא מן קדם יי ואכלת ית עלתא וית אעיא וית אבניא וית עפרא וית
מיא דבמזוקתא לחכת : ה וירא כל העם ויפלרו על פניהם ויאמרו
יהוה הוא האלהים יהוה הוא האלהים : וחוזו פל עמא ונפלו
על אפיהון ואמרו יי הוא אלהים יי הוא אלהים : ו ייאמר אליהו להם
תפשו את נביאי הבעל איש אר ימלט מהם ויתפשו
ויורדם אליהו אל גתר קישון וישחטם שם : ואמר אליהו להון
אוחדו ית נבני בעלא גבר אל ישתויב מנהון ואחדינון ואתתנון אליהו
לנחלא דקישון ונקמינון תמן :

* ובדברך ק"ב

רשׁי

(ב) ובדברך עשיתי. שהקדשתי צבמה צבמה איסור הכמות : (ג) ענני ה' ענני.
ענני באש ענני במטר : וידעו כי אתה ה'. וכשתשלחני לבשרם לעתיד יאמינו
בי : הסבות את לבם. נתם להם מקום לסור מאחרי :

כתובים משלי י"ט

א שכל אדם האריך אפו ותפארתו עבר על פשע : שכלו דבר
נשא נגידות אורחיה ושבהוריה שבוק חובא : ב נהם ככפיר זעף מלך
וכסל על עשב רצונו : נהים היה אריא זעפיה דמלכא והיה מלא על

עשכא

רשׁי

(א) עבוד על פשע. שיעבור על מדויו. (ב) זעף מלך. הקדוש ברוך הוא :
הווס

תשא ליום רביעי

עשׂבֹא רעוּתיה : ג הוֹת לֹאבִיו בֶּן כְּסִיר וְדָקָף מִרְדּוֹ מְדִינַי אִשָּׁה :
בַּר סַכְלָא קָשִׁי הוּא לְאָבוּי תִּיךְ קִירְסִי וְהוּךְ דְּלִפְא דְדִלְיָי תְּגִירִי דְאִתְתָּא :
י בֵּית וְהוּן נַחְתָּא אָבוֹת וּמִיָּהוּה אִשָּׁה מְשַׁכְּלֵת : בֵּיתָא וּמִלְאָא
וְיִרְדִּיתָא הוּא דְאָבְהוּן וּמִן אֵלֶּהָא מִתְמַסְרָא אִתְתָּא דְנִבְרָא : ה עֲצָרָה
תְּפִיר תְּרַדְמָה וּנְפִישׁ רְמִיָּה תְרַעֲב : עֲמִלְוִתָא יִהְיָא שִׁנְתָא וּנְפִישָׁא
רְמִיתָא תְּכַפֵּן : שְׁמִיר מִצְוָה שְׁמִיר נְפִישׁ בּוֹזָה דְרַכְיוֹ יוֹמָת :
דְּנִמִּיר פּוֹקֵדְנָא נְמִיר נְפִישָׁה וְדִמְוִשִׁיט אוֹרְחַתִּיה יוֹמָת :

* ימות קרי רש"י

(ג) הוות. שברון: ודקף שורד. דלף גשמים היורד בבית ומטריח וטורד לאביו
הבית כך מדיני מריבה של אשה רעה: (ה) עצרה תפיר תרדמה. העללות מביא
לדי שניה: תרעב. סוף סיחא עני: (ו) בוזת דרכיו. שאינו נושא לבו לשוקן:

משנה בבא בתרא פרק א'

השותפין שרצו לעשות מחיצה בתצר. בונין את הבית באמצע מקום
שנתנו לבנות גויל. גזית. בפסין. לבנים. בונים. הפל במנהג
המדינה. בגויל. זה גזית שלשה מפתים. וזה גזית שרשה מפתים. בגזית זה
גזית מפתים ומחצה וזה גזית מפתים ומחצה. בפסין זה גזית מפתים.
וזה גזית מפתים. בלבנים זה גזית מפתים ומחצה. וזה גזית מפתים ומחצה.
לפיכך אם נפל הבית. ומקום והאבנים של שניהם. יבן בגנה מקום
שנתנו לגדור (מחיצתו) אצל הפקעה. מקום שנתנו שלא לגדור אין
מחיצתו אותו. אלא אם רצה בונים לתוך שער ובונה ועושה חזית מבחוץ.

ברטנורא

לפיכך

פרק א' השותפין שרצו לעשות מחיצה. בחצר שאין בה דין חלוקה מירי שאין בה
כדי ארבע אמות לכל אחד מן השותפין להכי קצאי שרצו דמשמע דוקא
שניהם רוצים אבל אין אחד מהם יכול לכופ את חברו דאלו בחצר שיש בה דין חלוקה כל אחד
יכול לכופ את חברו לחלוקה והסתא אשמעי' דכיון שרצו לחלוק והחזיק כל אחד מהם ברוח המניע
לו כפי מה שנתפסרו: בונין את הבית באמצע. שזה גזית מחלקו חצי מקום עובי הכותל
וכן זה: גויל. לבנים שאין משופות ומחוקקות: גזית. לבנים משופות ומגוררו' כנגר': בפסין.
אריה שהוא חצי לבנים והוא טפה ומחלה והלביט ג' טפחים; הכל במנהג המדינה. הכל לאחיי
אחר דנהיגי לעשות מחיצה בללבי נפסים וענפי עזים טפחים כפי המנהג ובלבד שתהא המחיצה
עבה שלא יוכל א' מהן להביט בשל חברו דהיינו ריח טפה יותר מכותל הגזית בשביל ראשי לבנים
מד' אמות: זה גזית ג' מפתים. שכותל הגויל ריח טפה יותר מכותל הגזית בשביל ראשי לבנים
שכולטו לחון שאין חלקות: ובכפיים זה גזית מפתים ומחצה. שטובי כותל הכפיים טפה יותר מעובי
כותל הלביטים לפי שמסים אריה מכאן ואריה מכאן שם ג' טפחים וטפה בחלעט שנותן סס טיט
להכרס וכותל העשוי מלביטים נותן לבני' שלימי' לעובי הכותל שיהא ג' טפחים ואין ריח טיט בחלעט:
המקום והאבנים של שניהם. הא קמ"ל דלף ע"ג דכפלו האבנים לרשותא דחד מנייהו א"ר דקדים
חד ופנייהו לרשותיה מהו דתימא ליהו' אידך המוליא מחבירו עליו הראיה קמ"ל: ב וכן בגנה.
ה"ק וכן בגנה סתם במקום שנהגו לגדור הוא ומחיצתו אותו שלח מקום סס לגדור: אבל בבקעה.

ק"ג

תשא ליום רביעי

לפיכך אם נפל הבית המקום והאבנים שלו. אם עשו מדעת שניהם בונין
את הבית באמצע ועושין חזית מכאן ומכאן. לפיכך אם נפל הבית.
המקום והאבנים של שניהם: ג המקום את חברו משירש רוחותיו. ונגדר
את הראשונה. ואת השנייה. ואת השלישית אין מחיצתו אותו. רבי יוסי אומר
אם עמד ונגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הפל: ד כותל תצר שנפל
מחיצתו אותו לבנותו עד ארבע אמות בחזקת שנתן עד שיביא ראיה
שלא נתן. מארבע אמות וקמעלה אין מחיצתו אותו. סמך לו כותל אחר.
אף על פי שלא נתן עליו את התקרה. כגלגלין עליו את הפל בחזקת
שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן: ה בופין אותו לבנות בית שער ודלת
לתצר. רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל החצרות ראיות לבית שער.
בופין אותו לבנות לעיר חומה דלתים וברית. רבן שמעון בן גמליאל אומר
לא כל העירות ראיות לחומה. כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר. שנים
עשור חודש. קנה בה בית היתה הרי היא כאנשי העיר מיד: ו אין חולקין
את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה. ולא את

השרה

ברטנורא

סתם כרי הוא במקום שנהגו שלא לגדור ואין מחיצתו אותו: אלא אם רצה. חברו לגדור:
כונס בתוך שלו ועושה. לו: חזית. סימן להכיר שהכותל שלו והס' מפרש בגמ' סתם ראש
הכותל אמה בסדור ולא לגדור ולא לגדור שלו שמה יסיה גם חברו מן הגד שלו ויאמר שהכותל של
שניהם הוא. אבל כשטח לגדור חברו ואינו סוף לתוך שלו הוא סימן שהכותל שלו. ואם יקלטו
חברו קלופי מידע ידע: ועושין חזית מכאן ומכאן. להודיע שניהם עשו אותו: ג אין
מחיצתו אותו. דהא לא אהני ליה מדי' שעדיין קרקע שלו פתוחה אבל אם גדר את הרביעית
דהשתא ודלי אהני ליה מחיצתו אותו לשלם מחלה דמי קנים בזול. אבל לא חצי יציאותיו. דאמר
ליה לדידי סגי לי במחיצה של קנים ולי אפשי ביציא' של גדר לבנים: מגלגלין עליו את הכל.
משאת יציאותיו כפי מה שגדר והיינו דליכא צין ת"ק לר' יוסי. והלכה כר' יוסי. ואלייל אם הניקף
בוא שגדר רוח רביעי' דגלי דעתי' דמחא ליה כמה שגדר חברו שנתגלגלין עליו את הכל ומשלים
לחברו חצי יציאותיו: ד כותל חצר. של שותפין: עד ד' אמות. דכהני' סגי ליה להיק' ראיה:
בחזקת שנתן. כשהו חצי הליא' וזה אומר כבר נתתי חלקי טאמן: עד שיביא. החובע
עדים שתבעו ולא נתן דמשפט זה גלוי לכל שחובה עליו לסייע ולא הי' זה בונה משלו אלא היה
מביאו לבית דין: סמך לו כותל אחר. לאחר שבה האחד למעלה מארבע אמות הרבה ולא רצה
לסייעו בהגבהתו. סמך השני כותל אחר כנגד כותל זה כדי לספק ולתת תקרה מכותל לכותל:
אע"פ שלא נתן עליו. עדיין התקר': מגלגלין עליו את הכל. דגלי דעתי' דמחא ליה
בהגבהתו דהייך: בחזקת שלא נתן. אם בא הראשון ותבעו לדין לאחר שסמך את כותלו לכותל
ראשון ואומר לו תן חלקך כמה שהגבהתי אותו וזה אומר נתתי חלקי. אינו נאמן אלא בעדים שאין
משפט זה גלוי ועד שחיבובהו צ"ד אינו עשוי ליתן: ה בופין אותו. את בן החצר שאינו רוצה
לסייע לבני החצר: לבנות. לחצר: בית שער. להיות שומר הפתח וישב סס בלל ומרחיק את בני
רה"ד מלהיזק החצר: ולתת. לשער החצר: לא כל החצרות ראיות לבית שער. חצר שאינה
סמוכה לרשות הרבים אינה ראוי' לבית שער. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאפי' שאינה
סמוכה לר"ה זמנין דדחקי רביס ועיילו ואחו: לא כל העירות ראיות לחומה. עיר שאינה
סמוכה לגבול החצרים אינה צריכה לחומה. ואין הלכה כר"ש בן גמליאל דאפי' אינה סמוכה לגבול
החצרים צריכ' לחומה דזמנין דמקרי ואחו גי'ופי': ויהא כאנשי העיר. לשאת עמם בעול:
י"ב חדש. והאידעא דנידוי נהוג עלמא ל' יוס: ד אין חולקין את החצר. אין אחד מן השותפין
יכול

תשא ליום רביעי

השנה עד שיהא ביה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה רבי יהודה
אומר עד שיהא ביה תשעה חצאי קבין לזה ותשעה חצאי קבין לזה ולא
את הגנה עד שיהא ביה חצי קב לזה וחצי קב לזה רבי עקיבא אומר בית
רובע ולא את המרקלין ולא את המורן ולא את השוכך ולא את המליות
ולא את המרחין ולא את בית הבד עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה
זה תפס כל שיתלק ושמו עליו חולמין ואם לאו אין חולמין אימתי בזמן
שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו בפחות מכאן יחלוקו
ובתבי הקדש אף על פי ששניהם רוצים לא יחלוקו :

ברטנורא

יכול לכופ את חברו לחלוק החצר : עד שיהא בו ארבע אמות לכל אחד מן השותפין הן מן
הפתחים שכל בית שחצר לרדף שיהיה לפני פתחו ארבע אמות לפרק משאו מעל המורן וחוץ
מאותן די אמות לרדף שיהיה בחצר ארבע אמות אחרו לכל אחד מן השותפין ולשאר תשמישים ואז יהיה
בחצר דין חלוק : רבי יהודה אומר ט' חצאי קבין מר כי אחרו ומר כי אחרו ולא פליגי
באחרו דר"י היתה עושה תבוא' טדה בת ט' חצאי קבין כשדה בת ט' קבין באחריותו דרבנן :
בית רובע מקום לזרוע בו רובע הקב ופסק הלכה אין דין חלוקה בקרקעות העומדות להריסה
וליריע' אלא אם כן ישאר לכל אחד מן השותפין קרקע כדי עבודת יום אחד בחרישה (או בזריעה)
וכיוצא בהן : מורן ומרקלין מני פלטין ט' : כדי לזה וכדי לזה כדמפרש ואזיל שלאחר שיתלוקו
ויסול כל אחד חלקו יהיה בחלק כל א' מהן מקום ראוי שיקרא מרקלין או מורן שישאר בקצתו השם
שהיה בכחו : בזמן שאין שניהם רוצים אין יכול האחד לכופ את חברו לחלוק על כרחו אבל
יכול לכופו לענין גוד או אגוד כלומר קנה חלקי או מכור לי חלקך במה שהוא שוה : ובתבי
הקדוש תורה נביאים ומכזבים : לא יחלוקו ודוקא כשהם בכרך א' אבל ככרכים הרבה כל
ספר בפני עומד אם רצו חלוקים :

גמרא בבא בתרא דף ט' ע"ב

אמר רבי אקעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממישה
רבינו דאלוי במישה רבינו פתיב (דברים ט') כי יגרתו מפני
האף והחמה ואפו בעושה צדקה פתיב (משלי כ"א) מתן בסתר
יכפה אף ושוחד בחיק חמה ענה ופליגא דרבי יצחק דאמר
רבי יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנאמר ושוחד בחים
חמה ענה אף על פי ששוחד בחיק חמה ענה איכא דאמרי
אמר רבי יצחק כל דין שנאמר שוחד מביא חמה ענה לעולם
ואמר רבי יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות

רש"י

האף וחמה ב' לגיונות קשי' הן לפרע מן החוטאים : אע"פ ששחד בחיק
שהוא עושה לדקה בסתר חמה ענה עדיין היא בתוקף ור"ל סבר דהא' שוחד
בחיק

תשא ליום רביעי

כוד

והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות הנותן
פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתוב (ישעי נ"ח) הלא
פרוים וגו' ועניים מרודים תביא בית וגו' כי תראה ערום וגו'
והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר
(שם) ותפס לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בהשך
אורך ואפלתך בצחורים ונתך ה' תמיד ותשביע בצחצחות
נפשך וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסרי דור ודור תקומם
וגו' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (משלי כ"א) הודף צדקה וחסד
ימצא חיים צדקה וכבוד משום הודף צדקה ימצא צדקה
אקא לומר לך כל הודף אחר צדקה המדוש ברוך הוא
ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר
הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להם
צדקה כדי לקבל עליהם שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדרשרבה
דרדרשרבה מאי דכתיב (ירמ' י"ח) ויהיו מבשרים לפניה בעת אפך
עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבנו שר
עולם בשעה שבופין את יצרן ומבקשים לעשות צדקה לפניה
הכשילים בבני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהם
שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לעשות צדקה זוכה ותוין
לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי הגדה בעלי חכמה
דכתיב ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדמה בעלי הגדה
דכתיב וכבוד פתיב הקא וכבוד וכתיב התם (משלי ג') כבוד
חכמים יגדלו :

רש"י

בחיק ארישא קאי ושוחד בחיק יכפה חמה ענה ותפס לרעב נפשך היא
פיוס דברי יחומים ימצא צדקה משמע יבא לידי עניות וימלא בני אדם
שעשו לו לדקה ויהיו מוכשרים לפניה את אנשי ענתות הים מקלל שהיו
מבקשין נפשו : ימצא חיים וכתיב ג' חכמה כי מולאי מלא חיים בעלי הגדה
ממך סגן דרשנין ומשכין סת הלכ הכל מכבדו אולם

כגונא

תשא ליום רביעי

זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב

בגוונא דא עד לא חאבו ישראל בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני
אתעבר מנייהו וזחמו זחמא דהאי חויה דהא כדון ביטור יצר הרע
היה מעלמא ודחו ליה מנייהו וכדון אתאחירו באילנא דחיי וסקיקו לעילא
וקא גתחו לתתא כדון הוו ידעין והוו חמאן אספקרין עלאין ואתנהרן
ענייהו וחדאן למנדע ולמשמע וכדון חנר לון קדשא ברין הוא חגירין
דאתון דישמא קדישא דלא כיל לשלמא עליהו ביהאי חויה ולא סאב
לון כדבקדמיתא כיון דחמו בעגלא אתעברו מנייהו כל אינון דרגין
ונהרין עלאין ואתעבר מנייהו חגירו מנינון דאתעברו משמא קדישא
עגלא ואמשיכו עליהו חויה בישא כמקדמין ונרימו מותא לכל עלמא
וקבטר מה כתיב וירא אתהו וכר בני ישראל את משה והנהקכו עור פניו
וייראו מנשת אליו תא חזי מה כתיב בקדמיתא (שמות י"ד) וירא ישראל
את ה' והגרוזה וכלהו חמאן והרין עלאין ואתנהרין באספקרין דנהרא
דכתיב (שם כ') וכל העם ראים את הקולות ועל ימא הוו חמאן וקא
דחלין דכתיב זה אלי ואנוהו דבטר דחמו פני הפרסור לא הוו יכרי
למחמי מה כתיב ויראו מנשת אליו ותא חזי מה כתיב בהו ויתנצחו
בני ישראל את עדים מהר חלב דאתעברו מנייהו אינון מנינון
דאתחברו בהו כטורא דסיני בגין דלא ישלוט בהו תהוא חויה בישא
כיון דאתעבר מנייהו מה כתיב ומשה יקח את האהל ונמה לו מחוץ
למחנה הרחק מן המחנה אמר רבי אלעזר מאי האי קרא לגבי האי
אלא כיון דידע משה דאתעברו מנייהו דישאל אינון וינינון עלאין אמר
הא ודאי מבאן וקחלאה חויה בישא יתי דדיירא בנייהו ואי יקום
מקדישא קבא בנייהו יסתאב מיד ומשה יקח את האהל ונמה לו מחוץ
למחנה הרחק מן המחנה בגין דחמא משה דהא כדון ישלוט חויה בישא
מה דלא הרה מקדמת דנא :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

החמדה אב הסמאמה פי היא מביאה לשנאה
וקנאה ומביאה ליה גזל ושבושת
שקר ולונו רציחה והיא העשירית
שבועשרת הדברות שקולה ככלן פי עינו
לא תשבע עושר כעין הקדש שנאמר בו
(ישעי ס"ה) ונחש עפר לחמו וכתיב (ישעי כ"ח)
ובקל לחון איש בע עין וגו' ואמרו
רבותינו

מצינו עשה להתפלל בכל יום שנאמר
(שמות כ"ג) ונבדתם את ה' אלהיכם
מפי השמועה קדו שעבודה זו היא תפלה
שנאמר (דברים כ"א) ולעבדו בקל לבבכם
אמרו תבקים אי זו היא עבודה שכלב זו
תפלה נאין מנין התפלות מן התורה נאין
משנה התפלה הוואת מן התורה נאין
לחלה

תשא ליום רביעי

קמו

הלכה פסוקה

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הל' תפלה פרק א'

לתפלה ומן קבוע מן התורה : ולפיכך
גשים ועבדים ותיבין בתפלה לפי שהיא
מצות עשה שלא הנמן גרמא אקא חייב
מצוה זו פה הוא שיהא אדם מתמגן
ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של בקדוש
ברוך הוא ואמר פה שואר צרכיו שהיא
צריה להם בבקשה ובחמנה ואחר פה נותן
שבח והודיה לה' על הטובה שהשיע לו
כל אחד לפי כוחו : : אם הנה רגיל מרבה
בתורה ובקשה ואם הנה עבד שפתיים
מדבר פפי וכלתו ובכל עת שירצה וכן מנין
בתפלות כל אחד פפי וכלתו יש מתפלל
פעם אחת ביום ויש מתפלל פעמים הרבה
ונפל ודיו מתפללין נוכח המקדש בכל
מקום שיהנה וכן הנה הבקר פמיד ממש
רבינו ועד עזרא :

בביתנו וברונם לקרבה המצוה
מוציאה את האדם מן העולם כי מטרידו
מעסק התורה ומקיום מצותיו והוא כופר
במשגחה ואינו מאמין שהכל על ידו
השגחתו ותכרה וכמו שאמרו רבותינו
וברונם לקרבה כל מי שיש לו פת
בסרו ואומר מה אוכל לקטר הדני זה
מקמני אמנה ועליו נאמר (וי"י) כי מי
בו ליום קטנות מי גבם לצדיקים שנתפוצצו
שדחנם לעתיד לבא קטנות אמנה שהיתה
בהם אבל בהשחין אין מעלה כמות וכמו
שכתוב אשרי כל חסיד בו כי מאמין שיש
בעולם אלה שיכול ומשגיח וכתוב (ישעי י"ז)
ברוך ה' אלהיך וקבט פה ונתה ח' מקטנה
ומבטח הוא שלא יחסרו מונותיו כמו
שאמר הכתוב (תהלים כ"ח) השלף על ה'
ידבק והוא יבלבלה ובתנאי שיהיה באמת
ידבק לבו בלי שום פקוק ועוד פי בהיותו בומח ונעסוק בתורה ומצות בכל רב' פלי
הרהור כלל :

תשא יום חמישי תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמלוי הרה אחרונה דשם בין לקנות
תורת דוח ותורה משבת הבאה :

לב על-בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו
כמהו קדש הוא גדש יהיה לכם : על בסרא דאנשא לא
יתנפך ובדמותיה לא תעבדון פותיה קודשא הוא מודשא יהי לבון :
גו איש אשר ירקח וקח כמהו ואשר יתן ממונו על-זר

ונכרת

רש"י

(לב) לא ייסך בשני יודין ל' לא יפעל כמו (דברים ו) למען ייטב לך : על
בשר אדם לא ייסך מן השמן הזה עלמו : ובמתכנתו לא תעשו כמהו
(כריתות ה) בסכוס סומגיו לא תעשו אחר כמהו במסקל סומגין הללו לפי מדת
הין שמן אבל אם פחת או רבה סומגין לפי מדת הין שמן מוכר ואף העשוי
במתכונתו של זה אין הסך ממנו חייב אלא הרוקחו : ובמתכנתו ל' חשבון כמו (שמות
כ')

תשא ליום חמישי

וּנְכַרְתָּ מַעֲמֹיו: ס גִּבּוֹר דִּי יִבְסֵם דְּבִתְהָ וְדִי וְתַן מִנְהָ עַל חֲלוּנֵי
וְיִשְׁתַּצִּי מַעֲמָה: לֵד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ סָמִים
נִמְסָה | וְיִשְׁחַלְתָּ וְחִלְבְּנָה סָמִים וְלִבְנָה זִבְהָ בֵּד בְּבֵד
יְהוָה: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה סָב לָךְ בּוֹסְמִין נְטוּפָא וְטוּפְרָא וְחִלְבְּנָתָא
בּוֹסְמִין וְכִבְנָתָא דְבִיתָא מִתְקַל בְּמִתְקַל יְהִי: לָה וְעֵשִׂית אֶתְהָ
קְטֹרֶת רִקַּח מַעֲשֵׂה רִקַּח מִמֶּלֶח טְהוֹר קִדְשׁ:
וְתַעֲבֹד יְתָה קְטֹרֶת בּוֹסְמִין בְּסָם עוֹבֵד בּוֹסְמִנּוּ מְעַרְב דְּבִי קִדְשָׁא:
לוּ וְיִשְׁחַקְתָּ מִמִּנְהָ הֶדֶק וְנִתְתָּה מִמִּנְהָ לְפָנֵי הָעֵדוּת
בְּאֵהָר מוֹעֵד אֲשֶׁר אֹעֲד לָךְ שְׂמָה קִדְשׁ קִדְשִׁים

רש"י תהיה

ה) מתכות הלכנים וכן במתכותה של קטורת: (ג) ואשר יתן ממנו. מאותו של
משה: על זה שאינו לורך כהונה ומלכות: (לד) נמסה. הוא לרי ועל שאינו אלא
שרף הטטף מעלי הקטף קרוי יטף ובלעז גומ"א (גוממיה) והלרי קורין לו טריאק"ה
(טהעריאק): ושחרת. שורש שס חלק ומלחיה כלפורן ובלשון המשנה קרוי לפורן
וזכו שתרנס אונקלוס וטופרא: וחרבנה. שס שריחו רע וקורין לו גלבג"א (גאלבאן)
ומנחה הכחוב בין סממני הקטורת ללמדו שלא יקל בעיניו ללרף עמנו באגדות
סענוסיו ותפלותיו את פושעי ישראל שיהיו גמנין עמנו: סמים. אחרים: ולבנה
זכה. (כריתות ו) מכלן למדו רבותיו י"א סממנין נאמרו לו למשה בסני מיעוט
סמים שנים נטף ושחלת וחלבנה ג' הרי ה' סמים לרבות עוד כמו אלו הרי עשר
ולבנה הרי י"א ואלו הן הלרי והלפרן החלבנה והלבנה מור וקליעה שבולת נרד
וכרכס הרי ח' שהשבולת ונרד אחד שהנרד דומה לשבולת הקושט והקילופה
והקגמון הרי י"א. צורית כרשינה אינו נקטה אלא צו ספין אם הלפורן ללבנה
שהוא נאה: בד בבד יהיה. אלו הארבעה הנזכרים כאן יהיו שוין משקל במשקל
כמשקלו של זה כך משקלו של זה וכן שניו הלרי והלפורן והחלבנה והלבנה משקל שבעים
שבעים מנה ול' בד נראה בעיני שהוא ל' יחיד אחד באחד יהיה זה כמו זה:
(דה) ממלח. כתרוממו מעורב שיערב שחיקתן יפה יפה זה עס"זה ואומר אני שדומה
לו (יונה ח) וייראו המלחים (יחזקאל כו) מלחך וחובליך על סס שמהפכין את
המים במשטות. כשמונהיגים את הספינה בארס המהפך ככף בליס טרופות לערבן
עם המים וכל דבר שהארס רולה לערב יפה יפה מהפכו באלבע או בצוך:
ממלח טהור קודש מומלח יהיה וטהור יהיה וקדש יהיה (כו) ונתתה
ממנה וגו'. היא קטרת שבכל יום ויום שעל מזבח הפנימי שהוא באהל מועד:
אשר אועד רך שמה. כל מועדי דבור שאקבע לך אני קובעם לאותו מקום:
ויאמר

תשא ליום חמישי קמו

תהיה לכם: ותשחוק מנה ותדיק ותתן מנה קדם סהודותא במשפן
זמנא די אומן מימרי קד תפן קדש קידשין תהי לבון:
נביאים מלכים א' י"ח

א וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְאַחָאָב עֲלֵה אֲכָל וְשִׁתָּה בִּי-קוֹל הַמֶּזֶן הַגָּשָׁם:
וַאֲמַר אֱלֹהֵינוּ לְאַחָאָב סָק אֲכוֹל וְאַשְׁת אַרְי מַל אַתְרֵנוּשֶׁת מִמָּרָא:
ב וַיַּעֲרָה אַחָאָב לֶאֱכָל וְלִשְׁתוֹת וְאֱלֹהֵינוּ עָלְתָּ אֶל-רֹאשׁ הַכְּרָמֶל
וַיַּגְהֵר אֶרְצָה וַיִּשֶׁם פָּנָיו בֵּין בְּרָכּוֹ: וְסָלַק אַחָאָב לְמִיכָל וְלִמְשֵׁתֵי
וְאֱלֹהֵינוּ סָלַק לְרִישׁ טוּרָא דְכְרָמְלָא וְנָחִין לְאַרְעָא וְשׁוּי אַפּוּהֵי בֵּין בְּרָכּוֹהֵי:
ג וַיֹּאמֶר אֶל-נַעֲרוֹ עַכְהֵנָּא תִבְטֵי דְרַדְדִים וַיַּעַל וַיִּבֵט וַיֹּאמֶר
אֵין מְאֻמָּה וַיֹּאמֶר שֶׁב שְׁבַע פְּעָמִים: וַאֲמַר לְעוֹלָמִיָּה סָק כְּעַן סָבִי
לְאוּרַח מְעַרְבָא וְסָלַק וְסָבָא וַאֲמַר לִית מְדַעַם וַאֲמַר תּוּב שְׁבַע זְמַנִּין:
ד וַיְהִי בְּשִׁבְעֵית וַיֹּאמֶר הִנֵּה-עַב קָמְנָה כְּכַף-אִישׁ עָלְתָּ מִים
וַיֹּאמֶר עֲלֵה אִמֶר אֶל-אַחָאָב אֲסַר וְרַד וְלֹא יַעֲצֹרְכָה הַגָּשָׁם:
וְהוּהָ בּוֹמְנָא שְׁבִיעֵתָא וַאֲמַר הֵא עֲנָנָא סָלַק זַעֲרָא כְּפִיסֵת יָד גִּבְר סָלַק
מִמְעַרְבָא וַאֲמַר סָק אִמֶר לְאַחָאָב אֲזַדְרוּ וְחוּת וְלֹא יַעֲבִינְךָ מִמָּרָא:
ה וַיְהִי | עַד-כֹּה וְעַד-כֹּה וְהַשְּׁמַיִם הִתְקַדְדוּ עֵבִים וְרוּחַ וַיְהִי
גָּשָׁם גְּדוֹל וּרְבִב אַחָאָב וַיִּלְךָ יוֹרְעָאֵלָה: וְהוּהָ עַד דְּמִזְדְּרוּ וְנָחִית
וְשָׁמְיָא אֶתְחַפֵּיאוּ עֲנָנָא וְרוּחָא וְהוּהָ מְטַר סָבִי וּרְכִיב אַחָאָב וְאֹזֵל לְיוֹרְעָאֵלָה:
* ברכיו קרי רש"י מלוה

(ב) ויגהר ארצה. וגחון לארעה להתפלל על הגשמים: (ג) דרך ים. מראה אם
עני עולה מן הים: (ד) אסור ורד. אסור מרכבותיך ורד מהר הכרמל לשוב
לביטך פן ירחק אותך הגשם בדרך: (ה) ועד בה. בתוך שכלך השליח ובתוך
שאסר המרכבה התקדו וכו':

כתובים משלי י"ט

א מְלוּחַ יְהוָה חוֹנֵן דֵּל וְגַמְלוֹ יִשְׁלַם-לּוֹ: מֵאֵן דְּבִעֵי גְזוּף לְאַדְהָא
מְתַרְחִים עַל מַסְבִּינָא וּפְגוּרֵנוּתָא טַבְתָּא מִשְׁתַּלִּים לִיה:
ב יִסַּר בְּנֵךְ בְּיַיִשׁ תִּקְוָה וְאֶל-הַמִּיתוֹ אֶל-תִּשָּׂא נַפְשָׁךְ:
דְּדִי בְרַךְ מִטוֹל דְּאוֹת סְכוּיָא וְלִמְיוֹתֶיהָ לֹא תִרְמִי נַפְשָׁךְ:
ג גֵּר לִיחַמָה נִשְׂא עֵגֶשׁ כִּי אִם-תִּצְיֹל וְעוֹד תֹּסֵף: גְּבָרָא חֲמַתָּנָא
* גדל קרי רש"י מקבל

(א) מדרה ה' כו'. יש לו מלוה אלא ה' מי שחונן: וגמורו ישלם לו כשיחלה
ויטה למוט גרקמו מליזה עליו: (ב) ואר המיתו וגו'. אל תכסו מכת
מיטה

תשא ליום חמישי

מקבל תפא וכמה דמע"י על מוענה מוסף: ד שמוע עצה וקבל
מוסר למען תחכם באחריתך: שמוע עיצתא וקבל מרדיתא ממויל
דתתתכם בסיפד: ה רבות מהשבות בלב איש ועצת יהוה היא
תקום: סגיאן מהשבתא בלביה דגברין ועיצתא דא"הא היא תקום:

רש"י

מיתס. (ג) נושא עונש. אם תעבור על חמתך: כי אם תציר. אם שאלך
ועוד חוסף ימים וטובה:

בושנה מנחות פרק ו'

בתורה היתה באה תמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות שתי איפות.
האיפה שגיש סאין. עשרים עשרון עשרה לחמין. (עשרה מצה)
עשרה לחמין. עשרון לחלה. ועשרה למצה. ובמצה שלשה מינין חלות
ורקיקים ורבוכה. נמצאו שלשה עשרונות ושלש קבל מין. שלש חלות
לעשרון. במדה ירושלמית היו שלשים קב. חמשה עשר לחמין. וחמשה
עשר למצה. חמשה עשר לחמין קב וחצי לחלה. וחמשה עשר למצה.
והמצה שלשה מינין. חלות ורקיקים ורבוכה. נמצאו חמשת קבין לכל
מין. שתי חלות קב: ה המלואים היו באים במצה שבתודה חלות ורקיקים
ורבוכה. הנזירות היתה באה שתי ידות במצה שבתודה. חלות ורקיקים

ואין

ברטנורא

פרק ו התודה ה' סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות. ה' סאין של ירושלמיות הן
ו' מלות שהיו במדבר בימי משה שהוסיפו על המדה שהיה בימי משה
שמות דקיימא לן מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משמות ואותו שות הוא שנות מלכר:
שהי איפות. כלומר הנך שש סאין הם שתי איפות שהם. ד' עשרון. שהרי בכל איפה עשר
עשרונות: עשרה לחמין. עשרה עשרונות לעשר חלות חמין שבתודה: רבוכה. חלוטה נמים רותחין
קרויה רבוכה. ורבינו משה בר מיימון פירש רבוכה מרובה שמן וקלוייה זו לפי שהיה בה שמן
כנגד החלות והרקיקין. נמצאו שלשה עשרונות ושלש לכל מין. ומין שבתודה: שלשה חלות
לעשרון. והיו להו עשר חלות ל' עשרונות ושלש: במדה ירושלמית. שלא היו בה עשרונות
אלא קנים: היו. הנך חמשה סאין: ל' קבין. שהם שש סהקבים ונגמרא בבביתא מיימא
מגזרה שזה שכל מין ומין מארבע מינים שבתודה היו באים עשר חלות ואמרו נאמר כאן
והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ונאמר בתרומה מעשר (ממנו) תרומה לה' מה להלך
א' מעשר אף כאן אחד מעשר ולמדנו שמין אחד של חמין היה עשרה עשרונות כנגד ג' מינים של
מנה מדכתיב על חלות להם חמין אמרה תורה כנגד חמין הבא מנה: ה המלואים. שהיו בימי
משה כשנתחך אהרן ובניו לכהונה: היו באים במצה שבתודה. חלות ורקיקים ורבוכה. דכתיב
במלואים ומסל המנות אשר לפני ה' לקח חלה מנה אחת וחלת להם שמן אחת ורקיק א'. חלת
מנה אלו חלות. וחלת להם שמן זו רבוכה דמוסף בה שמן כנגד חלות ורקיקים. ורקיק זה ריקק:
בזירחה. לחמי נזיר שנאמר וסל מלות חלות כלולות בשמן ורקיק מלות משוחי' בשמן ורבוכה לא
היובר סס: שני ידות. שני חלקים של מיני מנה שבתודה היו כנזירות וכדמפרש ואזיל נמצאו
גנזירות עשר קבין שהיו בג' מיני מנה שבתודה היו ט"ו קבין והיו להו עשרה שני ידות של ט"ו:
שהן שש עשרונות ועודין. כלומר ועוד סוסף עליהן שהיו שלש עשרונות ושלש לכל מין

כדאמרן

תשא ליום חמישי

ק"ו

ואין בה רבוכה (נמצאו) עשרת קבין ירושלמיות שהן ששה עשרונות
ועודין. ומכלן היה נזיר אחד מעשרה תרומה שנאמר והקריב ממנו אחד
מכל קרבן תרומה ל'. אחד שלא יטול פרום. ספר קרבן שיהיו כל
הקרבנות שוין ושלא יטול מקרבן לחבירו. לפהן היוזק את דם השקמים
לו יהיה. והשאר נאכל בפעלים: השוחט את התודה בפנים. ורחמה חוץ
לחומה. לא קדש הלחם. שחטה עד שלא קרמו בתנור. ואפילו קרמו כלן
חוץ מאחד מהן. לא קדש הלחם. שחטה חוץ לזמנה וחיוץ
למקומה. קדש הלחם. שחטה ונמצאת מריפה לא קדש
הלחם. שחטה ונמצאת בעצת מים. רבי אריעזר אומר קדש. והכמים
אומרים לא קדש. שחטה שלא לשמה. וכן איר המלואים. וכן שני בבשי
עצרת שישחטן שלא לשמן. לא קדש הלחם: ד נסבין שקדשו בכלי. ונמצא
הזבח פסיד אם יש שם זבח אחר וקרבנו עמו ואם לאו יפסלו בלינה. ולד

תודה

ברטנורא

כדאמרן לעיל גבי מנה שבתודה נמצא לבי מינים שש עשרונות וז' שלשי עשרון והיינו דקאמר
שש עשרונות ועודין. ומכלן. מכל ד' מינים שבתודה. היו הכהני נוטלים א' מעשרה תרומה:
שלא יטול פרום. שזר והתוך: שיהיו כל הקרבנות שוין. המינים יהיו שוין י' חלות לכל
מין: שלא יטול. תרומה מקרבן על חבירו. שאם היו ממין זה חמשה וממין זה ט"ו נמצא מפרש
מנה על זה: ה השוחט את התודה בפנים. לפנים מן העורה: ולחמה חוץ לחומה. כגמרא
מוקמי' לה חוץ לחומה בית פאני. רבותי פירשו חוץ לחומה החיצונה של ירושלים (אלו חוץ לעורה
קדוש) והע"ג דכתיב והקריב על זבח התוד' חלות דמשמע לכאורה שהיא חלה אלה בשעת זבחה
לא דרשינן על כסמוך. ורמב"ם גורם בית בני ומפרש שהיא מקום קרוב לחר הבית אלא שהוא חוץ
לחומת הר הבית ושם אופים המנחו וע"ש כך היו קורים לו בית בני לשון פת צב המלך: עד
שלא קרמו בתנור. לאו להם נינהו אלא עיסה בעלמא: שחטה. ע"מ לאכלה: חוץ לזמנה.
קדש הלחם ונפלו. ע"מ לאכלה: חוץ למקומה קדש הלחם. ונפלו. וטעמא דקדש הלחם משום
דפסולו בקדש וקיימא לן כל פסולו בקדש מקבולו: שחטה ונמצאת מריפה לא קדש
הלחם. דפסולו קודם שהיט' הוא: שחטה ונמצאת בעלת כוס ר"א אומר קדש. כגמרא
מוקי לה בדוקין שבעין דכתיב האי מומא סבר ר"א דאם עלו לא ירדו הואיל ואין מומן ניכר הילכך
קדש הלחם. ואין הלכה כר"א: ושלא לשמה לא קדש הלחם. דכתיב על חלות להם חמין וקריב
קרבנו על זבח תודת שלמיו על זבח שנובה לשם תודת שלמיו: וכן איר המלואים. לפי שהן היו
תולה לכל הקרבנות נקט איר המלואים. וה"ל לאיל נזיר דמלואים קרבן יחיד הן השונים: ד נסכים
שקדשו בכלי. לאו דוקא בכלי שאין נסבין מהקדשין ליפסול ביוצא ובלניה זאף ע"פ שקדשו בכלי
אלא בשחיטת הזבח דכתיב זבח ונסכים הנסכים תלוין בזבח: ונמצא הזבח פסול. שנפסל בזריקה
דאלו בשחיטה נפסל לא קדשו נסכים: אם יש שם זבח אחר וקרבנו עמו. כנסכים של
זבור מוקמינן לה למתניתין משום דלכ בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו לזבח זה הוצרכו
ואם לאו יהיו לזבח אחר אבל כנסכים של יחיד אין כשרים לזבח אחר ואפי' נסכים
של זבור אין קרבים עם זבח אחר אלא א"כ היה אותו זבח כשנפסל הזבח הראשון
אבל אם לא היה זבח בשעה שנפסל הזבח הראשון אין קרבים עם הזבח האחר ומתני' הסורי
מסבירא ודכי קרבנו עמו בד"א שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אם לא היה זבח זבוח באותה
שעה נעשה כמו שנפסלו בלינה ופסוליהם והכי מפרש' מתני' כגמרא וכ"ז שלא נתקדשו נסכים בכלי
אט"ג שנשחט הזבח יכולים להקריב נסכים אפי' אחר כמה. מים דק"ל מביא אדם קרבנו היום
ונסכו אפי' אחר כמה ימים ביו נסכים של יחיד בין נסכים של זבור וכן מורע מביא אשמו היום

תשא ליום המישי

תודה ותמונתה והמפריש תודתו ונאבדה והפריש אחרת תחתיה אינן מעונין לחם שנאמר והקריב על זבחה התודה התודה מעונה לחם ולא נלדה ולא חליפתה ולא תמונתה מעונין לחם: האומר הרי עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא לחמה מן החולין תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא התודה היא ולחמה מן המעשר יביא ולא יביא מחמי מעשר שני אלא כמעות מעשר שני: וימנין לאומר הרי עלי תודה לא יביא אלא מן החולין שנאמר וזבחת פסח ל' אלהיך צאן ובקר: ואלא אין פסח בא אלא מן הקבשים ומן העזים אם בן צמה נאמר צאן ובקר אלא להפיש כל הפא מן הצאן ומן הבקר בפסח מה הפסח שהוא בא בחובה אינו בא אלא מן החולין אף כל דבר שהוא בא בחובה לא יבוא אלא מן החולין (לפיכך) האומר הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל והם באים חובה לא יביאו אלא מן החולין והנסכין בכר מקום לא יביאו אלא מן החולין:

ברטנורא

ולוג שמן שלו לאחר כמה ימים: ולד תודה שהפריש תודה מעובר וילדה וכן המפריש תודתו גאבדה והפריש אחרת תחתיה אינה עונה לחם הראשונה אם נמלאת לאחר הקרב' שניה וכן שניה אם נמלאת הראשונה קודם הקרבתה והקריב ראשונה שוב אין השניה עונה לחם: חליפתה היינו הפריש תודה ואבדה ומפריש אחרת תחתיה: המורתה כגון שעומדת בעין ואומר זו תמורת זו וכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש: ה' יביא היא ולחמה מן החולין ולא מן המעשר דכיון דאמר הרי עלי הוה ליה דבר שבחובה וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין ואם אמר: הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין דלחם עבר אחר תודה וכיון דאמר הרי עלי תודה מן החולין בעל כרחיה אחייב ליה בלחם הלכך הוה דמסדר ואמר לחמה מן המעשר לאו כלום הוא: תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא כלומר יביא כמו שגדר ולא חובה דכ"ט אם יביא שניה מן החולין דשפיר עבד אלא אם רצה להביא כמו שגדר יביא: ולא יביא הלחם מחמי מעשר שני עזמו דלחם דומיא דשלמים בעינן ויה שלמים ממשות מע"ט ולא ממעשר שני עזמו אף לחם כן: ה' מה פסח שהוא בא בחובה אינו בא אלא מן החולין דפסח מזרים לא בא אלא מן החולין שעדיין לא היתה להם שום תבואת מעשר שני שאין מע"ט אלא משכנסו לארץ ומה פסח מזרים לא בא אלא מן החולין אף פסח דורות אינו בא אלא מן החולין שהרי הוא אומר ועבדת את העבודה הזאת כהדש הוה שיהו כל העבודות כהדש הוה כוה של מזרים: אף כל דבר שבחובה נמי כו' לפיכך האומר הרי עלי תודה או שלמים הואיל והן באים חובה דקאמר הרי עלי לא יביא אלא מן החולין: והנסכים אפי' אמר הרי עלי להביא ממעשר לא יביא אלא מן החולין דכי שרי רחמנא לאתויי שלמים ממעשר בני מעלי שלמים גופייהו דבני אכילה נינהו אבל נסכים דכליל הם לא יביאו מן המעשר:

גמרא מנחות דף צ"ט ע"א

מנא קן דמעלין בקדש אמר רבי אהא בר יעקב דאמר קרא (במדבר י"ו) את מחותות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים צפוי למזבח וגו' בתחלה תשמישי מזבח

ועכשי

תשא ליום המישי

קח

ועכשיו גופו שק מזבח. (דברים י') אשר שברת ושמתם בארון תני רב יוסף מלמד שתלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מכאן לתלמיד חכם שישב תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג ביוזן. אמר ריש ל' ריש פ' עמים שבטוליה שק תורה זו היא יסודה (שמות ל"ד) דכתיב אשר שברת אמר לו תקדוש ברוך הוא למושה יישר בכה ששברת. ואמר ריש לקיש תלמיד חכם שפירח אין מבזין אותו בפרהסיא שנאמר (הושע ד') וכשלת היום וכשך גם נביא עמך לילה. פסחו בלילה. ואמר ריש לקיש כל המשפת דבר אחד מלמודו עובר בלאו. שנאמר (דברים ד') רק השומר לה ושומר נפשו מאד פן תשכח את הדברים וכדרבי אבין אמר רבי אילעא דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא כל מקום שנאמר השומר פן ואר אינו אלא לא תעשה. רבינא אמר השומר ופן שני לאוין גינהו. רב נחמן בר יצחק אמר בשלשה לאוין שנאמר השומר לה ושומר נפשו מאד פן תשכח את הדברים יכול אפילו מחמת אונסו תלמוד לומר ופן יסורו מלבבך במסדרם מלבבו הכתוב מדבר. רבי דוסתאי בר ינאי אמר יכול אפילו תקפה עליו משנתו תלמוד לומר רמ. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תדווייהו תורה נתנה בארבעים ונשמה נוצרה לארבעים כל המשומר את התורה נשמתו משתמרת וכל שאינו משומר את התורה אין נשמתו משתמרת. תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שמסר צפור

דרוד

רש"י

אשר שברת ושמתם בארון. שישים השברים בארון: שביטולה של תורה. כגון שמבטל תורה להולאת המט ולהכנסת כלה: זהו יסודה. כלו מקבל כאלו יושב ומייסדה ועוסק בה שנאמר אשר שברת ולא אמר ליה בלשון כעס שמע מינה הסכימה עמו דעת הסכימה כשביטל תורה ושיבדן כיון דנהכוון לטובה: תקפה. שלא יכול להעמיד גרסתו: רק. מיעוט היא: נוצרה לארבעים. מרת הולד לארבעים יום במס' נדה:

תשא ליום חמישי

דרור לעבדו ואמר ליה במדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני
נומל ממך איסר בדמיה נשמתי אני נומל ממך לפיכך כל
המשמר את התורה נשמתו משתמרת:

זוהר השא דף קצ"ד ע"א

וקרא לו אהל מועד. וכי לא הנה בקדמיתא אהל מועד אלא בקדמיתא
אהל סתם השתא אהל מועד מאי מועד. רבי אלעזר אמר קטב.
רבי אבא אמר רביש. רבי אלעזר אמר קטב. מה מועד דאיהו יום הדינה
דסי'תרא דאתוספא ביה קדושה לא שלמא בה פגמיתא אוף הכא קרי
לה בשמא דא לאחזאה דהא אתרתיק מביניהו וקא אתפגים. ועל דא
וקרא לו אהל מועד פתיב ורבי אבא אמר לביש דהא בקדמיתא הנה
אהל סתם כמה דאת אמר (ישעי' ל"ג) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח
והשתא אהל מועד. בקדמיתא למיחב חיון ארוכין לעקמא דקא ישלוט
בהו מותא. מפאן ודהלאה אהל מועד כמה דאת אמר (איוב ל') ובית
מועד לכל חי השתא אתי'היב ביה זמנא וחיון מצובין לעקמא
בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים. בקדמיתא חבורתא
וזוונא לסי'תרא בשמשא דקא יעדון. השתא אהל מועד זוונא
דידון מזמן וזמן ובגין כך וקרא לו אהל מועד מה דקא הנה קודם. ועל
דא אהל מועד קרי ליה דהא שרי'א ביה זמן קציב לכל עקמא. ועל דא
רזא דמלה אית ימינא לעילא ואית ימינא לתתא אית שמארא לעילא ואית
שמארא לתתא. אית ימינא לעילא בקדושה עלאה ואית ימינא לתתא
דאיהו בסמרא אחרא. אית שמארא לעילא בקדושה עלאה לאתערא
רחימיתא לאתקשרא סי'תרא באתר קדושה לעילא לאתנהרא. ואית שמארא
לתתא דאפריש רחימיתא דלעילא ואתפריש לה מלהנהרא בשמארא
ולאתקרבא בהדיה ודא הוא סמרא דחוי'א בישא. דכד שמארא דא
דלתתא אתערת פדין משוק' לה לסי'תרא ואפריש לה מלעילא ואתחשבת
נהוראה ואתדבמת בחוי'א וכדין שאיבת מותא לתתא לכלא דאתדבמת
בחוי'א ואתדבמת מאילנא דחיי ועל דא גרים מותא לכל עקמא ודא הוא
כד אסתאב מקדשא עד זמנא מצויב דאתתקנת סי'תרא ותבת לאתנהרא
ודא הוא אהל מועד. ועל דא יהושע לא מות אלא בעימא דנחש דא
דקריב ופגים משכנא בקדמיתא ודא הוא רזא דכתיב ויהושע בן נון
נער. דאף על גב דאיהו נער דתתא לקבלא נהורא לא ימיש מתוך האהל
והאתפגים דא הכי נמו אתפגים דא. אף על גב דזינא קדושה הנה

ליה

תשא ליום חמישי

קיש

ליה פיון דאתפגים סי'תרא הכי הוא ודאי לא אשתזיב בלחודו מניה
מההוא גזונא ממש והא אתמר זכאין אינון צדיקניא דידעין רזין דאורייתא
ומתדבקין בה באורייתא ומקימין קרא דכתיב (יהושע א') והגית בו יומם
ולילה וגומר ובגינה זיבון לחיי עלמא דאתי דכתיב (דברים ל') כי הוא חייך
וארך ימיה וגומר ביראי

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות תעלה פרק א'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

עורא ובית דינו תקנו שמונה עשרה
ברכות על הפיר שלש ראשונות
שכח לה' ושלש אחרונות הודיה ואמצעיות
יש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות
דכד חפצי איש ואיש וקצרכי הצבור
כדי שיהיו ערוכות כפי הכל וילמדו אותן
ותהיה תפלת אלו העלונים תפלה שלמה
בתפלת בעל תלשון הצחה. ומפני ענין
זה תקנו כל הברכות והתפלות מסודרות
כפי כל ישראל כדי שיהא ענין כל ברכה
צרוך כפי הענין. וכן תקנו שיהא מנין
התפלות כמנין הברכות שתי תפלות
בכל יום כנגד שני תמידין וכל יום שיש
קרוב מוסר תקנו בו תפלה שלישית כנגד
קרוב מוסר. ותפלה שהיא כנגד תמיד שני
בקר היא בתקראת תפלת השחר. ותפלה
שכנגד תמיד שני בין הערבים היא בתקראת
תפלת מנחה ותפלה שכנגד המוספין היא
בתקראת תפלת המוספין:

תאנת התענגים רעה מפל הנזק ליעול
כי כהיותו גרנן וביאהו לידי
תמרה וגוד ושכנעת שקר ושנאת הבריות
וקנאה דומה לעשו שנאמר בו (בראשית כ"ה)
הלעימני נא וגו' ועליו נאמר (ספרי י"ג) ושמת
ספין בלעגה אם בעל נפש אתה פי עד
וגו' כן יאכל גבלות ומרפות וכד מאכרות
אסורות וכתיב (פסלי' ו') כד עמל האדם
לפיהו וכתיב (ספרי י"ג) ובטן רשעים תחסר
וכתיב (דברים ל"ב) וישמן ישורון וגו' ויפוש
אלוה עשהו כי מביא לכחוש בשם יתברך
כמו שכתוב (ספרי ל') פן אשבע וכחשתי
ואמרתי מי ה' ועל כד העבירות אין תקון
בעגש וכן סדר ומורה שאכל מרמית
בשר גחצי לוג וכו'. נסקל ואמר רבותינו
זכרונם לברכה מנהג רשעים (ספרי כ"ב)
אכיל בשר ושתי גין וכו' וכתיב (סו) אם
יכפר העין הנה לךם עד תמותו ואמר
אלהו זכרונם לברכה לרבי יהודה לא
תהוי ולא תחטא:

תשא ליל ששי תורה

צירוף יהוה

זו והקמרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם
קדוש תהיה לה ליהוה: וקמרת בוסמין די תעבד בדמותה

רש"י
(דז) במתכנתה. במנין סממניה: קדש תהיה לך לה'. שלא תעשה אלא
לשמי

לא תעבדון לכון קודשא תהי קד קדם יי : **ה** איש אשר יעשה
 כמותה להריח בה ונגרת מעמיו : **ס** גבר דיעבד דקנתה
 לארמא בה וישתצי מעמה : **לא** א וידבר יהוה אל משה
 לאמר : ומליל יי עם משה למימר : **ב** ראה קראתי בשם
 בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה : **הו** דרבתי
 בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה : **ג** ואמלא אתו
 רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל
 מלאכה : ואשלמית עמה רוח מן קדם יי בחכמתא ובסוכרתו
 ובמדע ובכר עבידא : **ד** לחשב מחשבת לעשות בזהב
 ובכסף ובנחשת : **זא** לפא אומנון למעבד ברהבא ובכסףא ובנחשא :
ה ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל
 מלאכה : ובאמנות אבן טבא לאשקמא ובנגרות אגא למעבד בכל
 עבידא : **ו** ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן
 אחיסמך למטה דן ובלב כל חכמה נתתי חכמה
 ועשו את כל אשר צויתך : **ואנא** הא יהבית עמה ית אהליאב
 בר אחיסמך לשבטא דדן ובקבא כל חכמי קבא יהבית חכמתא ויעבדון
 ית כל די פקדמך : **ז** את אהל מועד ואת הארון לעדת
 ואת הכפרת אשר עליו ואת כל צליל האהל :

לשמי : (ח) דהריח בה. אכל עושה חסה במחכמתה משלך כדי למוכרה
 ללבור : (ב) קראתי בשם. לעשה מלאכתי את כללאל : (ג) בחכמה. מה
 שאדם שומע דברים מאחרים ולמד : ובתבונה. מבין דבר מלבו מתוך דברים
 שלמד : ובדעת. רוח הקדש : (ד) לחשב מחשבת. אריגת מעשה חסד :
 (ה) ובחרשת. לשון אומנות כמו (ישעיה מ) חרש חכם ואונקלוס פירש ושנה
 בפירושו שאומן אבנים קרוי אומן וחרש עץ קרוי נגר : למראת. להושיבה
 במשכנת שלה במלואה לעשות המשכלת למדת מושב האבן ועדיה : (ו) ובלב בר
 חכה רב וגו'. ועוד שאר חכמי לב שזכרם וכל אשר נסתי בו חכמה ועשו את כל
 חכ

ית משפן זמנא וית ארוןא לסהדותא וית כפרתא די עלוהי וית כל מני
 משבטא : **ח** ואת השלחן ואת כליו ואת המזבחה
 המהרה ואת כל צליליה ואת מזבחה הקמרת : **וית**
 פתורא וית מנוהי וית מנרתא דכיתא וית כל מנהא וית מדבחה דקמרת
 בוסמא : **ט** ואת מזבחה העלה ואת כל צליליה ואת הכיור
 ואת כנו : **ות** מדבחה דערתא וית כל מנוהי וית פיורא וית פסיסה :
י ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרון הכהן
 ואת בגדי בניו לכהן : **ות** רבושי שמושא וית רבושי קודשא
 דאהרון פתנא וית רבושי בנהי לשמשא : **יא** ואת שמן המשתחה
 ואת קמרת הסמים לקדש בכל אשר צויתך
 יעשו : **פ** וית משחא דרבותא וית קמרת בוסמא לקודשא בכל די
 פקדמך יעבדון : **יב** ויאמר יהוה אל משה לאמר :
 ואמר יי למשה למימר : **יג** ואתה דבר אל בני ישראל
 לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני
 וביניכם לדלותיכם לדעת כי אני יהוה מקדשכם :
 ואת מלך עם בני ישראל למימר פרם ית יומי שפיא די לי תפרון ארי

אשר לויסוך (ז) ואת הארון לעדת. ללורך לומות העדות : (ח) המהרה.
 על סס זהב טהור (מנחות כט) : (י) ואת בגדי השרד. אומר אני לפי פשוטו
 של מקרא שאי אפשר לומר שבגדי כהונה מדבר לפי שנאמר אללס ואת בגדי
 הקדש לאהרון הכהן ואת בגדי בניו לכהן אלא אלו בגדי השרד הם בגדי הסכלת
 והארגמן ותולעת שני האמורים בפ' מסעות (במדבר ד) ונתנו עליו בגד סכלת
 ונתנו עליו בגד ארגמן ונתנו עליוס בגד תולעת שני ונראין דברי שנאמר (שמות
 לו) ומן הסכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש ולא הזכר
 שם עמהס ואת שבגדי כהונה מדבר לא מלינו באחד מהו ארגמן או תולעת שני
 בלא שם בגדי השרד י"מ לשון עבודה וסירות פתגומו לבושי שמושא. ואין
 לו דמיון במקרא ואני אומר שהוא לשון ארמי כתרנומו של קלעים ותרנוס של
 מככר שהיו ארנוים במחט עשויס נקבוס נקבוס ללודין בלעז (סלונגווערק) :
 (יא) ואת קמרת הסמים לקדש. ללורך הקמרת הסיכל שהוא קדש : (יג)
 ואתה

תשא לריר ששי

את היא בין מימרי ובניכיון דדריכון למדע ארי אגא יי מקדשכון :
יד ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם
מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה
ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה : ותסרון ית
שפתא ארי קודשא היא לבון מחללה אתקטלא יתקטל ארי כל
דיעבד בה עבידא וישתצי אנשא ההוא כגו עמה : מו ששית
ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת
שבתון קדש ליהוה כל העשה מלאכה ביום
השבת מות יומת : שפתא יומין יתעבד עבידא וביומא שביעאה
שבת שפתא קודשא קדש יי כל דיעבד עבדתא ביומא דשבתא אתקטלא
יתקטל : מו ושמרו בני ישראל את השבת לעשות
את השבת לדורתם ברית עולם : ויטרוון בני ישראל ית
שפתא למעבד ית שפתא דדריהון קים עלם : יו ביני ובין בני
ישראל אות הוא לעלם כיששית ימים עשה יהוה
את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת

רש"י וינפש

ואתה דבר אר בני ישראל. ואתה הע"פ שהפקדתיך ללוותם על מלאכת המשכן
אל יקל בעיניך לדחות את השבת בשביל אותה מלאכה: אך את שבתתי
תשמרו. הע"פ שהיו רדופין ורצין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה כל
אכין ורקין מיעוטין למעט שבת ממלאכת המשכן: כי אות הוא ביני וביניכם.
אות גדולה היא בינינו שבתתי ככם בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה.
רדעת. האומות זה כי אני ה' מקדשכם: (יד) מות יומת. אם יש עדים
והטראה: ונכרתה. בלא הטראה: מחלליה. הטוהג זה חול בקדושתה: (מז)
שבת שבתון. מנוחת מרגוע ולא מנוחת עראי: (שבת שבתון. לכך כפלו
הכתוב לומר שאסור בכל מלאכה אפילו אוכל נפש וכן יוה"כ שאמר בו (ויקרא
כג) שבת שבתון היא לכם אסור בכל מלאכה אבל יום עוב לא נאמר בו כי אם
ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (שם לט) אסורים בכל מלאכת עבודה
ומותרים במלאכת אוכל נפש: קדש רה'. שמירת קדושתה לשמי ובמלותי:
(יז) וינפש. כתרומתו ונח וכל לשון נופש הוא ל' נפש שמיבי נפשו וכשימתו

בהרגישו

תשא לריר ששי

קבא

וינפש: ס בין מימרי ובין בני ישראל את היא לעלם ארי שפתא יומין
עבד יי ית שמיא וית ארשא וביומא שביעאה שבת ונח:
שני ית ויתא אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני
שני לתת העדת לתת לבן כתבים באצבע אלהים:
וישב למשה בד שיצי למלא עמה כמורא דסיני תרין לוחי סהדותא לוחי
אבנא כתיבון באצבעא דיי: לב א וירא העם כי בישש
משה לרדת מן ההר ויקהל העם על אהרן ויאמרו
אליו קום | עשה לנו אלהים אשר ידכו לפנינו כי
זה | משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא
ידענו מה היה לו: וחזא עמא ארי אחר משה למחת מן טורא
ואתפגש עמא על אהרן ואמרו לה קום עבד ננא דתקן דיהכון מדמנא

רש"י ארי

בהרגישו מטורח המלאכה ומוי שכתוב בו (ישעיה מ) לא יעק ולא יגע וכל פעלו
במאמר הכתיב מנוחה לעלמו לשבר האוזן מה שהיא יכולה לשמוע: (יח) ויתן
אר משה וגו'. אין מוקדם ומאוחר בתורה מעשה העגל קודם לזיווי מלאכת המשכן
ימים רבים היה שהרי ב"ז בתמוז נסתברו הלוחות וביום הכפורים נתראה הקב"ה
לישראל ולמחרת התחילו בעצת המשכן והוקם באחד בניסן (ל"ע טובא דילמא
הכל כסדר וליווי הקב"ה למשה היה בארבעים ימים הראשונים ערס עשותם העגל
וקודם רדתו מהר עשו העגל ומשה לא הגיד לישראל ליווי המשכן עד למחרת
יום הכפורים שהיו ישראל מרוצים להקב"ה. וכן הוא בהדיא בזוהר ויקהל אשר על
כן בליווי הקב"ה כתיב מאת כל איש דהיינו גם ערצ רב כמו שדרשו רבותינו ז"ל
איש איש מלמד בו. ומשה בליווי אמר לישראל קחו מאתכם דייקא ולא מערצ רב
לפי שהם גרמו בנזקין וק"ל): כבדתו. ככלתו כתיב חסר שנמסרה לו תורה
במתנה ככלה לחתן שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. דבר אחר מה
כלה מתקשטת בכ"ד קשטין הן האמורים בספר ישעיה חף ת"ח לריך להיות בקי
בכ"ד ספרים: רדבר אתו. החקים והמשפטים שבאלה המשפטים: רדבר אתו.
מלמד שהיה שומע מפי הגבורה וחזרין ושונין את ההלכה שניהם יחד: דחת.
לחת כתיב שהיו שתיים שוות (א) בי בשש משה. כתרומתו לשון איחור וכן
(שופטים ה) בשש רכבו (שם ג) ויחילו עד בוש כי כשעלה משה להר אמר להם
לסוף ארבעים יום אני בא בתוך ו' שעות כסבורים הם שאותו יום שעלה מן
המזין הוא והוא אמר להם שלימים מ' יום ולילו עמו ויום עלייתו אין לילו עמו
שהרי בו' בסיון עלה נמלא יום מ' ב"ז בתמוז ב"ז בא השטן וערבב את העולם
והראה שמות חשך ואפילה וערבוביא לומר ודאי מס משה לכך בא ערבוביא

לעולם

תשא לליל ששי

ארי דין משה נבוא די אפקא מארעא דמצרים לא ידענא מה תהי לה :
ב ויאמר אלהם אהרן פרקו גזמי תזהב אשר באוני
נשיכם בניכם ובנותיכם וקביאו ארי : ואמר קהן
אהרן פרקו קדשי דבהבא די באוני נשיכון בניכון ובנותיכון ואיתיו
לותי : ג ויתפרקו כל העם את גזמי הזהב אשר
באזניהם וקביאו אל אהרן : ואתפרקו כל עמא ית קדשי
דבהבא די באוני קהן ואיתיו אהרן : ד ויקח מידם ויצר אתו
בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך
ישראל אשר העלוך מארצי מצרים : ונסיב מידהון וצר

יחה רש"י

לעולם אמר להם מה משה שכבר בלו שש שעות ולא בא וכו' כדאית' במס' שבת
(דף פט) וא"ל לומר שלא עשו אלא ביום המועד בין קודם חלות בין לאחר חלות
שהרי לא ירד משה עד יום המחרת שנאמר וישכמו מחרת ועלו עולות : אשר
ידבר לפניו. אלהות הרבה היו להם : כי זה משה האיש. כמין דמות משה
הראה להם השטן שמשאים אותו באויר רקיע השמים : אשר הערנו מארץ
מצרים. והיה מורה לנו דרך אשר נעלה בה עתה לריכין אנו לאלהות אשר
ילכו לפנינו : (ב) באוני נשיכם. אמר אהרן בלבו הנשים והילדים חסים
בתכשיטיהן שמה יתעכב הדבר ובתוך כך יבא משה והם לא המתו ופרקו מעל
עלמין : פרקו. לשון ליווי מגורת פרק ליחיד כמו ברכו מגורת ברכ : (ג) ויתפרקו.
לשון פריקת משא כשנעלו מאזניהם נמלאו הם מפורקים מנומיהם דישקרי"ר
בלעז (ענטלאזטעצ) : את גזמי. כמו מומי כמו (שמות ט) כלאתי את העיר
מן העיר. (ד) ויצר אותה בחרט. יש להרגמו בשני פנים האחד וילך לשון
קשירה בחרט ל' סודר כמו (ישעיה ג) והמטפחות והחריטים (מלכים ב) וילך
ככרים כסף בשני פריטים. והב' וילך לשון לורה בחרט כלי אומנות האורפין
שחורטין וחורטין זו לורה זוהי כעט סופר החורט חותמות בלוחות ופנקסין כמו
(ישעיה ח) וכתוב עליו בחרט אנוש וזהו ש"ל ור' יתיה בזיפא לשון זיוף הוא
כלי אומנות שחורטין זו זוהי חותמות ושקדים שקורין בלעז ניי"ל (גראשטיכעל) ומזייפין
על ידו חותמות : עגל מסכה. כיון שהשליכו לאור בכור בלו מכשפי ערב רב
שעלו עמהם ממלרים ועשאוהו בכשפים ויש אומרים מיכה היה שם שלא מתוך
דמוסי בנין שנתמטך זו במלרים והיה בידו שם וטם שכתב זו משה עלה שור
עלה שור להעלות ארונו של יוסף מתוך נילוס והשליכו לתוך הכור וילא העגל
(סנהדרין קא) : מסכה. ל' מתכת. ד"ל קכ"ה קנטרין זהב היה בו בגימטריא של
מסכה : אדה אדהיך. ולא נאמר אלה אלהינו מכאן שערב רב שעלו ממלרים הם
שנקאלו

תשא ליום ששי

חבב

יתה בזיפא ועבדה עגל מסכה ואמרו אליו דתלתך ישראל די אפקוד
מארעא דמצרים : ה וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא
אהרן ויאמר תג ליהוה מחר : ותא אהרן וקנא מדבחה
קבמוהי וקרא אהרן ואמר תגא קדם יי מחר : וישבימו ממחרת
ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו
ויקמו לצחק : פ ואקדימו בזימא דבתרודי ואסיקו עלון וקריבו
נקסין ואסחר עמא קמיבר ולמשתו וקמו לחיבא :

תשא יום ששי תורה

בדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו תשלום כל הסדרה
ותרגום והפטר.

ו וידבר יהוה אל משה לקדוד בני שחת עמך אשר
העלית מארץ מצרים : ומליל יי עם משה אהל חות ארי תביל
עשך די אפקתא מארעא דמצרים : ח סרו מהר מן תהיך

אשר רש"י

שנקאלו על אהרן והם שעשאוהו ואחר כך הטעו את ישראל אמרו : (ה) וירא
אהרן. שהיה זו רוח חיים שנאמר (סהלס קי) כחבנית שור אוכל עשב וראה
סהלס מעשה שטן ולא היה לו פה לדחותם לגמרי : ויבן מזבח. לדמותם :
ויאמר חג דה' מחר. ולא היום שמה יבא משה קודם שיעבדוהו זה פשוט.
ומדרשו בויקרא רבה דברים הרבה ראה אהרן ראה חור בן אחותו שהיה מוכיחם
והרגוהו וזהו ויבן (ל' בינה) מזבח לפניו ויבן מזבח לפניו ועוד ראה ואמר מוטב
שיהלה בי הסרחון ולא בהם ועוד ראה ואמר אם הם בונים את המזבח זה מביא
לרור זה מביא אבן וגמלאה מלאכתן עשויה בבת אחת מתוך שאני בונה אותו
ומתעלל במלאכתו בין כך ובין כך משה בא : חג דה' בלבו היה לשמים בטוח
היה שיבא משה ויעבדו את המקום : (ו) וישבימו. השטן זרזם לדי שיטתו : לצחק.
יש במשמע הזה גלוי עריות כמו שנאמר (בראשית לט) ללחק בי ושפכות דמים
כמו שנאמר (שמואל ב) יקומו נא הנערים וישחקו לפניו אף כאן נהרג חור :
(ז) וידבר. ל' קושי הוא כמו (בראשית מב) וידבר אתם קשופה כך רד.
(כרכות לב) רד מגדולתך לא נחתי לך גדולה אלא בשבילם באותה שעה נתגדה
משה מפי צ"ד של מעלה שחת עמך. שחת העם לא נאמר אלא עמך ערב
רב שקבלת מעלמך וגיירתם ולא נמלכת בי ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה הם
שמתו

אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העידוך מארץ מצרים: סמו בפריע מן אורחא די פקדתגון עבדו יהוה עגל מתבא וסגידו לה ודבחו לה ואמרו אלון ותלתן ישראל די אסקוד מארעא דמצרים: ס ויאמר יהוה אל משה ראייתי את העם הזה והנה עם משה ערף הוא: ואמר יי למשה גלי קדמי עמא דהו וקא עמא קשי קבל הוא: ועתה הנחיה לי ויחראפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול: ובען תנח בעותך מן קדמי ויתקף רוגזי בהון ואישיצגון ואעבד יתך לעם סגוי יא ויתל משה את פני יהוה אלהיו ויאמר למה יהוה יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה: וצלי משה קדם יי אלהה ואמר קמא יי יתקף רוגזך בעמך די אפקתא מארעא דמצרים בחיל רב וביד תקיפא: יב למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם לתרג אתם בהרים ולכלתם מער פני האדמה שוב מחרון אפך והנחתם על הרעה לעמך: קמא יי מרון מצראי דמימר בבישתא אפקתגון קמלא יתהון ביני מוריאי ולשיצויתתהון מער אפי ארעא תוב מתקוף רוגזך ואתיב מן בישתא דמלקתא למעבד לעמך: יג זכר לאברהם ליצחק ולישראל

שחמו והשחיתו: (ט) קשה ערף. מחזירין קשי ערפס לנגד מוכיחיהם וממאניס לשמוע: (י) הניחה רי. עדיין לא שמענו שהתפלל משה עליהם והוא אומר הניסה לי אלא כאן פתח לו פתח והודיעו שהדבר תלוי בו שאם יתפלל עליהם לא יכלס (שמ"ר) (יא) רמה ה' וגו'. כלום מתקנא אלא חסכס בצור בצנור: (יב) והנחם. התעשת מחשבה אחרת להטיב להם: על הרעה. אשר חשבת להם: (יג) זכר ראברהם. (ש"ר) אם עברו על עשרת הדברות אברהם אביהם נחמסה בעשר נסיונות ועדיין לא קבל שכרו תנחו לו וילאו עשר בעשר: ראברהם ליצחק ולישראל. (ש"ר) אם לטרפה הם זכור לאברהם שמסר עלמו להשרף עליך

עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את זרעכם בכוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם: אדבר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך די קממתא יהוה במימרך ומלקתא עמהון אסגי ית בגיבון בכוכבי שמיא וכל ארעא דקא די אמרית אתן לבגיבון ויחסגון לעלם: יד וינחם יהוה על הרעה אשר דבר לעשות לעמו: פ ותב יי מן בישתא די מצלי למעבד לעמא: טו ויפן וירד משה מן ההר ושני לחת הערת בידו לחת כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים: ואתפני ונתת משה מן מוריא ותרגן לוחי סהדויתא בידה לוחי כתיבין סתרגין עבריהון סכא ומכא אגון כתיבין: טז ותלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא תרות על הרחת: ודויתא עובדא דיי אגון וכתבא כתיבא דיי הוא מפרש על דויתא: יז וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: ושמע יהושע ית קל עמא כד מיבבין ואמר למשה קל קרבא במשריתא:

ברעו קוי רש"י ויאמר פליך באור כשדים אם להריגה זכור ליצחק שפוט נוארו לעקידה אם לגלות זכור ליעקב שגלה לחרן ואם אינן נולדו בזכותן מה אהם אומר לי ואעשה אותך לגוי גדול ואם כסא של ג' רגלים אינו עומד לפניך בשעת כעסך ק"ו לכסא של רגל א' (בכרות לב): אשר נשבעת להם בך. לא נשבעת להם בדבר שהוא כלה לא בשמים ולא בארץ לא בהרים ולא בגבעות אלא כך שאתה קיים ושבעתך קיימת לעולם שנאמר (בראשית כג טז) כי נשבעתי נאם ה' וליצחק נאמר (שם כו ג) והקימותי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך וליעקב נאמר (שם לה מא) אני אל שדי פרע ורצה נשבע לו באל שדי: (טז) משני עבריהם. היו האופיות נקראות ומעשה נסים היה (שבת קד): (טז) מעשה אלהים המה. כמשמעו הוא בכבודו עשאו. ד"א כארס האומר לחזירו כל עסקיו של פלוני במלאכה פלונית כך כל שעשועיו של הקב"ה במורה: חרות. ל' חרט ומרט אחד הוא שניהם לשון חיקוק אנטלי"ר בלעז (איינשניידען): (יז) ברעה. בהריעו סה"י

תשא ליום ששי

יח ויאמר אין כול ענות גבורה ואין קול ענות
חלושה כול ענות אנכי שמע : ואמר לא קל גברין דנצחין
בקרבה ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמחבין אנא שמע :
יט ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל
וזמחלת ויחר אף משה וישלך מידו את
הלחית וישבר אתם תחת ההר : ותרא פד קריב למשריתא
ותזא ית עגלא ותנגין ותקוף רוגזא דמשה ורמא מידותי ית לחתא ותבר
יתחון בשפולי מוקא : כ ויקח את העגל אשר עשו וישרף
באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישם
את בני ישראל : ונסיב ית עגלא די עבדו ואוקד בגורא ושף עד
בתיה דקוק וירא על אפי מיא ואשקי ית בני ישראל : כא ויאמר
משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה כיהבאת
עליו חטאה גדלה : ואמר משה לאהרן מה עבד לך עמא הדון
ארי איתיתא עדותי חובא רבא : כב ויאמר אהרן אל יחר
אף אדני אתה ידעת את העם כי ברע הוא :
ואמר אהרן לא יתקף רוגזא דרבנני אף ידעת ית עמא ארי בביש הוא :

מידו קרי רש"י ויאמר
שהיו מריעים ושמתים ונוחקים : (יח) אין קול ענות גבורה. אין קול הזה
נראה קול עניית גבורים הנועקים נלחון ולא קול חלשים שנועקים וי או ניסה :
קול ענות. קול חרופין וגדופין המעטין את כפם שומעין כשנאמרין לו : (יט)
וישדך מידיו וגו'. (שבת פז) אמר מה פסח שהוא אחד מן המלות אמרה תורה
כל בן נכר לא יאכל בו התורה כולה כאן וכל ישראל מומרים ואתנגה להם :
תחת-ההר. לרגלי ההר : (כ) ויזר. ל' נסוף וכן (איוב יא) וזרה על נוהו גפרים
וכן (משלי א) כי חכם מוזרה הרשע שזרין בה דגן וקטניות : וישק את בני
ישראל. (יומא סז) נתכוין לדקס כסותם שלם מיתות גדונו שם אס יש עדים
והתראה בסיף כמשפט אנשי עיר הנדחת שהן מרובים עדים בלא התראה במגפס
שנאמר ויגוף ה' את העם לא עדים ולא התראה בהדרוקן שבדקוס המים ולבו
בטניהם : (כא) מה עשה כך העם הזה. כמה יסורים סבלת שיסרוך עד
שלא תצוה עליהם חטא זה : (כב) כי ברע הוא. בדרך רע הם הולכין תמיד
ובנסיונות

תשא ליום ששי

קבר
כג ויאמרו לי עשה לנו אלהים אשר ירכו לפנינו
כיהו | משה האיש אשר העלנו מארצי מצרים
לא ידענו מה היה לו : ואמרו לי עבד לנא דחלן די יתכן
גדמנא ארי דין משה גברא די אפקנא מארעא דמצרים לא ידענא מה
תיה לה : כד ואמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי
ואשרכבו באש ויצא העגל הזה : ואמרית להון
למן דהבא פריקו ויתבו לי ורמיתה בגורא ונפק עגלא הדון :
כה וירא משה את העם כי פרע הוא כיהבאת
אהרן לשמצה בקמיהם : ותזא משה ית עמא ארי במיל הוא
ארי במילונן אהרן לאסכותהון שום ביש דדריהון : כו ויעמד משה
בשער המחנה ויאמר מי ליהוה אלוי ויאספו אליו
כל בני לוי : וקם משה בתרע משריתא ואמר מן בחליא בני יתון
לותי ואתבנשו דנותה כל בני לוי : כז ויאמר להם כה אמר
יהוה אלהי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עברו
ושובו משער לשער במחנה וחרגו איש את אחיו
ואיש את רעהו ואיש את קרבו : ואמר להון דבגן אמר יי
אקחא דישראל שווי גבר חרבה על ירבה עברו ותובו מתרע לתרע
במשריתא וקטולו גבר ית אחיהו וגבר ית חברה ואנש ית קריבה :
כח ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום
ההוא בשלשת אלפי איש : ועבדו בני לוי כפתגמא דמשה

רש"י ונפל
ובנסיונות לפני המקום : (כד) ואמר להם. דבר אחד למי זהב לזר והם מהרו
והתפרקו ויתנו לי : ואשרכבו באש. ולא ידעתי שילא העגל הזה וילא : (כה)
פרוע. מגולה נתגלה שמו וקלוטו כמו (במדבר ה) ופרע את ראש האשה :
לשמצה בקמיהם. להיות להם הדבר הזה לגנות צפי כל הקמים עליהם :
(כו) מי דה' ארי. יבא אלי : בר בני רוי. (יומא סו) מכאן שכל השבט כשר :
(כז) כה אמר וגו'. וסיכן אמר (שמות כז) וצבח לאלהים יחרם כך שנוי במכילתא
אחיו

תשא ליום ששי

ונפל מן עמא ביומא תהיא פתקתא אלפין נברא: כס ויאמר משה
מלאו ידכם היום ליהוה כי איש בבנו ובאחיו ולתת
עליכם היום ברכה: ויאמר משה קריבו ידכון קרבנא יומא דין
קדם יי ארי נבר בברכה ובאחיו ולאיתאה עליכון יומא דין ברכון:
ל ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אתם
חטאתם חטאה גדלה ועתה אעלה אל יהוה אויבי
אכפרה בעד חטאתכם: והוה ביומא דבתרזתי ויאמר משה
לעמא אתון חבתון חובא רבא ובען אפק קדם יי מאים אכפר על חוביכון:
לא וישב משה אל יהוה ויאמר אנא חטא העם הוה
חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב: ותב משה לקדם
יי ויאמר בבעו תב עמא הדין חובא רבא ובעדו לחון בתלן דההב:
לב ועתה אם תשאל חטאתם ואם אין מחני נא
מספרך אשר כתבת: ובען אם שבקת לחוביהון ואם לא מחני
בען מספרך די כתבתא: לג ויאמר יהוה אל משה מי
אשר חטא לי אמחננו מספרי: ויאמר יי למשה מן די תב
קדמי אמחנה מספרי: לד ועתה לך גתה את העם אל
אשר דברתי לך הנה מלאכי ילך לפניך וביום

פקדי

רש"י

אחיו. מאמו והוא ישראל: (כט) מלאו ידכם. אתם הסורגים אותם בדבר
זה תחנכו להיות כהנים למקום (זבחים קטו): כי איש. מכס ימלא ידו צנו
וזבחו: (ל) אכפרה בעד חטאתכם. אשים כופר וקנוח וסתימה לנגד חטאתכם
להכדיל ביניכם ובין החטא: (לא) אדהי זהב. (ברכות לב יומא פו) אתה הוא
שגרמת להם שהשפעת להם זהב וכל חפלים מה יעשו שלא יחטאו משל למלך
שהם מאכיל ומסקה את צנו ומקטנו ותולה לו כים צולארו ומעמידו בפסח בית
זמות מה יעשה הבן שלא יחטא: (לב) ועתה אם תשאל חטאתם. הרי עוב איני
אומר לך מחני, ואם אין מחני וזה מקרא קלר וכן הרבה: מספרך. (ברכות לב)
מכל הסורה כולה שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים: (לד)
אל אשר דברתי לך. יש כאן לך חלל דבור במקום אליך וכן (מלכים א ב)

תשא ליום ששי

פקדי ופקדתי עליהם חטאתם: וכען אויל דבר ית עמא
כאתר די מללית לך הא מלאכי ילך קדמך וביום אסערותי ואסעד עליהון
חוביהון: לה ויגף יהוה את העם על אשר עשו את
העגל אשר עשה אהרן: ס ומתא יי ית עמא על די אשתעבדו
לעגרא די עבד אהרן: לג א וידבר יהוה אל משה לך
עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים
אל הארץ אשר נשבעתי לאבותי לאבדכם ליצחק וליעקב
לאמר לזרעך אתננה: ומלוי יי עם משה אויל סק מבא את
ועמא דאסקתא מארעא דמצרים לארעא די קימית לאבדכם ליצחק וליעקב
למימר לבניך אתננה: ב וישלחתי לפניך מלאכי וגרשתי
את הכנעני האמרי והחתי והפרזי החני והיבוסים:
ואשלח קדמך מלאכא ואתרד ית כנענאי אמוראי וחתאי ופרזאי חזאי
ויבוסאי: ג אל ארץ זבת חלב ודבש כי לא אעלה
בקרבתך כי עם קשה ערף אתה פן אבדך בדרך:
לארעא עבדא חלב ודבש ארי לא אסלק שכנתי מבינך ארי עם קשי
קדרי את דילמא אשיצנך בארעא: ד וישמע העם את הדבר

הרע

רש"י

לדבר לו על אחיזו: הנה מלאכי. ולא אני: וביום פקדי וגו'. עסה שמעתי
אליך מלכותם יחד ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עוונותיהם ופקדתי עליהם מעט
מן העון הזה עם שאר העונות ואין פורענות צאה על ישראל שאין זה קלת
מפרעון עון העגל: (דה) ויגף ה' את העם. מיתה בידי שמים לעדים בלא
הסרחה: (א) לך ערה מזה. ח"י גבוה מכל הארצות לכך נאמר עלה. ד"א כלפי
שאמר לו בשעת הכעס לך רד ח"ל בשעת רגון לך עלה: אתה והעם. כאן לא
נאמר ועמד: (ב) וגרשתי את הכנעני וגו'. עסה אומות הן וסגרנשי עמד
ופנה מפניהם מאליו: (ג) אר ארץ זבת חלב ודבש. אני אומר לך להעלותם:
כי לא אערה בקרבתך. לכך אני אומר לך ושלחתי לפניך מלאך: כי עם
קשה ערף אתה. וכשכונתי בקרבכם ואתם ממרים בי מרבה אני עליכם זעם:
אבדך. לשון כליון: (ד) הדבר הרע. שאין השכינה שורה ומהלכת עמם: איש
עדין. (שבת פח) כמרים שניתנו להם בחורב כשאמרו נעשה וגשמע:

רנע

הָרַע הָיָה וַיִּתְאַבְּלוּ וְלֹא-שָׁתוּ אִישׁ עֲדָיו עָלָיו :
וַיִּשְׁמַע עֲמָא ית פְּתַנְנָא בִישָׁא תְדִין וַאֲתַאבְּלוּ וְלֹא שָׁוִיו גְּבַר תַּקּוּן זִנְגָה
עֲזֹהִי : ה' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
אַתֶּם עִם-קִשְׁה-עֲרֹף רַגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ
וּבְלִיתֶיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עֲדֶיךָ מֵעֲלֶיךָ וְאִדְעָה מַה
אֶעֱשֶׂה-לָּךְ : וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֵימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוֹן עִם קִשִּׁי קִבַּר
שְׁעָה תְדָא אֶמְלֵק שְׂכַנְתִּי מִבְּיַד וְאֶשְׁצַנְךָ וְכַעַן אֶעֱבִי תַקּוּן זִנְגָה מִנְּךָ גַלְי
קִדְמִי מַה אֶעֱבֹד לָךְ : ו' וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-עֲדָיִם
מִתֵּר חוֹרֵב : וְאֶעֱדִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל ית תַּקּוּן זִנְגָהוֹן מִשְׁוֹרָא דְחוֹרֵב :
ז' וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת-הָאֹהֶל וּנְטָה-לּוֹ | מִתּוֹיֵן לְמַחֲנֶה
הֲרַחֵק מִן-הַמַּחֲנֶה וְקִרְא לּוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל-
מִבְּקֵשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִתּוֹיֵן לְמַחֲנֶה :
וּמֹשֶׁה נָסִיב ית מִשְׁכְּנָא וּפְרָסָה לָהּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא אֲרַחֵק מִן מִשְׁרִיתָא
וְקִבִּי לָהּ מִשְׁכַּן בֵּית אוֹלְפָנָא וַיְהִי כָּל דְּתַבַּע אוֹלְפָן מִן מְדָם יי נִפְק
לְמִשְׁכַּן בֵּית אוֹלְפָנָא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא : ח' וְהָיָה כִּצְאֹת מֹשֶׁה
אֶל-הָאֹהֶל יִקְוֹמוּ כָּל-הָעָם וּנְצַבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלּוֹ

רש"י והביטו

(ה) רגע אחד אענה בקרבך ובליתיך. אם אעלה בקרבך ואתם ממרים בי
בקשות ערפכם אזעוס עליכם רגע אחד שהוא שיעור זעמי שנאמר (ישעיה טו)
חזי כמעט רגע עד יעבור זעם ואכלה אתכם לפיכך עוצ לכם שאשלה מלאך :
ועתה. פרענות זו חלקו מיד שתורידו עדיכם מעליכם : ואדעה מה אעשה
רך. צפקודת שאר העון אני יודע מה שצלבי לעשות לך : (ו) את עדים מהר
חורב. את העדי שהיה צידם מהר חורב : (ז) ומשה. מאותו עון והלאה : יקח
את האהל. ל' הווה הוא לוקח אהלו ונוטוהו מחוץ למחנה אמר מטרה לרב מטרה
לתלמיד : הרחק. אלפים אמה כענין שנאמר (יהושע ג) אך רחוק יהיה ביניכם
וציניו כאלפים אמה צמדה : וקרא רו. והיה קורא לו אהל מועד הוא בית ועד
למבקשי תורה : כל מבקש ה'. מכלן למבקש פני זקן כמקבל פני השכינה :
יצא אך אהל מועד. כמו יולא ר"א והיה כל מבקש ה' אפילו מלאכי השרת
כשהיו שואלים מקום שכינה חבריהם אומרים להם הרי הוא באהלו של משה :
(ח) והיה. ל' הווה : כצאת משה. מן המחנה ללכת אל האהל : יקומו בר
העם

וְהַבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה עַד-בָּאוּ הָאֹהֶלָה : וְהָיָה כִּד נִפְק
מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא קִימִין כָּל עֲמָא וּמִתְעַתְדִין גְּבַר בְּתַרְע מִשְׁכְּנָא וּמִמְתַּבְּלִין
אַחֲרַי מֹשֶׁה עַד דְּעָלַל לְמִשְׁכְּנָא : ט' וְהָיָה כִּבְּא מֹשֶׁה הָאֹהֶלָה
יֵרֵד עִמּוֹד הָעֲנָן וְעִמָּד פֶּתַח הָאֹהֶל וּדְבַר עִם-מֹשֶׁה :
וְהָיָה כִּד עָלַל מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא נְחִית עִמּוֹדָא דְּעֲנָנָא וְקָאם בְּתַרְע מִשְׁכְּנָא
וּמִתְמַלֵּל עִם מֹשֶׁה : י' וְרָאָה כָּל-הָעָם אֶת-עִמּוֹד הָעֲנָן
עִמָּד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל-הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ
פֶּתַח אֹהֶלּוֹ : וְהָיוּ כָּל עֲמָא ית עִמּוֹדָא דְּעֲנָנָא קָאם בְּתַרְע מִשְׁכְּנָא
וּמִקְיָמִין כָּל עֲמָא וּסְגִדִין גְּבַר בְּתַרְע מִשְׁכְּנָא : יא וְדַבֵּר יְהוָה אֶל-
מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ
וְשָׁב אֶל-הַמַּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשִׁעַ בְּיָנִין נֶעַר לֹא

רש"י יביט

העם. עומדים מפניו ואין יושבין עד שנתכסה מהם : והביטו אחרי משה. לשבח
אשרי ילוד אשה שכך מוצעת שהשכינה נתכנס אחריה לפתח אהלו : (ט) ודבר
עם משה. כמו ומדבר עם משה. תרגומו ומתמלל עם משה שהוא כבוד השכינה
כמו (במדבר ז) וישמע את הקול מדבר אליו ואינו קורא מדבר אליו כשהוא
קורא מדבר פתרונו הקול מדבר בינו לבין עלמו והסדיוט שומע מאליו וכשהוא
קורא מדבר משמע שהמלך מדבר עם הסדיוט : (י) והשתחוו. לשכינה : (יא)
ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. ומתמלל עם משה : ושב אל המחנה.
לאחר שדבר עמו היה שב משה אל המחנה ומלמד לזקנים מה שלמד והדבר
הזה נהג משה מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר שהרי בי"ז בתמוז
נשתברו הלוחות (תענית כח) ובי"ח שרף את העגל ודן את החוטאים ובי"ט עלה
שנאמר (שמות לב) ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם וגו' ועשה שם ארבעים
יום וצקס רחמים שנאמר (דברים ט) והתגפל לפני ה' וגו' ובראש חדש אלול
נאמר לו ועלית בצקס אל הר סיני לקבל לוחות האחרונות ועשה שם מ' יום
שנאמר בהם (שם י) ואנכי עמדתי צהר כימים הראשונים וגו' מה הראשונים
צרטון אף האחרונים צרטון אמור מעתה אמלעיים היו בכעם בי' צפשרי נתרלה
הקב"ה לישראל צשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך ומסר לו
לוחות אחרונות וירד והסתחיל ללוותו על מלאכת המשכן ועשאוהו עד אחד בניסן
ומשהוקם לא נדבר עמו עוד אלא מאהל מועד : ושב אל המחנה. תרגומו
ותב למשריתא לפי שהוא לשון הווה וכן כל הענין וראה כל העם וחזן. ונצבו
וקימין. והביטו ומסתכלין. והשתחוו וסגדו. ומדרשו ודבר ה' אל משה שישוב אל
המחנה

תשא ליום ששי

ימיש מתוך האהל: פ ומתמלא יי עם משה ממלא עם ממלא
במא דממלא גבר עם חברה ותאכ למשרותא ומשומשנה יחושע בר
נון עולמא דא עדי מגו משבגא: שרישי יב ויאמר משה אל-
יהוה ראה אתה אמר אלי העל את העם הזה ואתה
לא הודעתני את אשר תשלח עמי ואתה אמרת
ידעתוך בשם וגם מצאת חן בעיני: ויאמר משה קדם יי
חזו דאת אמר לי אפיק ית עמא הדיו ואת לא הודעתני ית די תשלח
עמי ואת אמרת רביתך בשום ואף אשבחתא רחמין מדמי:
ע ועתה אסגא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את-
דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך
הגוי הזה: וכען אשבח רחמין דמך הודעני כען ית אורח טובך
ואדע רחמך בדי דאשבח רחמין קדמך וגלי דמך ארי עמך עמא הדיו:
יד ויאמר פני ילכו והנחתי לך: ויאמר שכנתו תהך ואגית
לך: טו ויאמר אליו אס-אין פניך הלכים אל-תעלנו

רש"י מזה

המתנה אל אני בכעס ואתה בכעס אל"כ מי יקרבים: (יב) ראה אתה אומר
ארי. ראה חן עיניך ולכך על דבריך אתה אומר אלי וגו' ואתה לא הודעתני
וגו'. ואשר אמרת לי (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך און זו הודעה שאין אני
חפץ בה: ואתה אמרת ידעתוך בשם. הכרתוך משאר בני אדם בשם חשיבות
שהרי אמרת לי (שמות יט) הנה אנכי בא אליך בעצ הענן וגו' וגם כך יאמרו
לעולם (יג) ועתה. אם אמרת שמלאכי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך מה שכל
אתה נוסף למולאי חן בעיניך: ואדעך למען אמצא חן בעיניך. ואדע צו
מדת תגמולך מה היא מליאת חן שמלאכי בעיניך ופסרון למען אמלא חן למען
אכיר כמה שכל מליאת חן: וראה כי עמך הגוי הזה. שלא תאמר ואעשה
אותך לגוי גדול ואת אלה העוזב ראה כי עמך הם מקדם ואם בהם תמאס איני
סומך על היוצאים מחלמי שיתקיימו ואת בשלום השכר שלי בעם הזה תודיעני
ורבותיו דרשוהו במסכת ברכות (דף ז) ואני ליישב המקראות על אופניהם ועל
סדרם בחתי: (יד) ויאמר פני ילכו. כהרגומו לא השלח עוד מלאך אני בעלמי
אלך כמו (שמואל ב ז) ופניך הולכים בקרב: (טו) ויאמר אריו. בזו אני חפץ
כי על ידי מלאך אל תעלנו מזה: (טז) ובמה יודע אפוא. יודע מליאות חן

הלא

תשא ליום ששי

בבכו

מזה: ויאמר קדמותי אם לית שכנתך מהלכא בינא לא תסקיננא מפא:
טו ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני
ועמך הלא ברכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל-
העם אשר על-פני האדמה: פ ובמה יתבוע חקא ארי
אשבחית רחמין קדמך אגא ועמך הלא במהך שכנתך עמנא ויתעבדן
לנא פרישן ליוועמך משני מפר עמא די על אפי ארעא: רביעי יו ויאמר
יהוה אל-משה גם את-הדבר הזה אשר דברת
אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעה בשם: ויאמר יי
למשה אף ית פתגמא הדיו די מללתא אעבד ארי אשבחתא רחמין קדמי
רביתך בשום: יח ויאמר הרי אני נא את-כבודך: ויאמר אחווי
כען ית יקרך: יט ויאמר אני אעביר כל-טובי על-פניך
וקראתי בשם יהוה לפניך ונחתי את-אשר און
וקרחת את-אשר ארחם: ויאמר אגא אעביר כל טובי עד

רש"י אפך

הלא בלכתך עמנו ועוד ד"א אני שאל ממך שלא תשרה שכנתך עוד על אומות
העולם ע"א: ונפדינו אני ועמך. ונהיה מובדלים בדבר הזה מכל העם כמו
(שמות ט) והפלה ה' בין מקנה ישראל וגו': (יז) גם את הדבר הזה. שלא
תשרה שכנתך עוד על ע"א אעשה ואין דבריו של בלעם ע"י שריית שכנתך שלא
נופל וגלוי עינים כגון (איוב ד) ואלי דבר יגוב שומעין ע"י שליח: (יח) ויאמר
הראני נא וגו'. ראה משה שהיה עת רלון ודבריו מקובלים והוסיף לשאל
להראותו מראית כבודו: (יט) ויאמר אני אעביר וגו'. הגיעה שעה שתראה
בכבודי מה שארשה אותך לראות לפי שאני רולה ולריך ללמדך סדר תפלה
שכשנלכת לבקש רחמים על ישראל הזכרת לי זכות אבות כסבור אתה שאם תמה
זכות אבות אין עוד תקוה אני אעביר כל מדת טובי לפניך על הלא ואתה לפון
במערה. וקראתי בשם ה' לפניך. ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות
אבות (כ"ה ז) וכסדר שאתה רואה אותי מעוטף וקורא י"ג מדות הוי מלמד את
ישראל לעשות כן וע"י שיזכרו לפני רחום וחנון יהיו נענין כי רחמי לא כלים:
וחנתי את אשר אחון. חופן פעמים שארלה לחון: ורחמתי. אם שאחפון
לרחם עד כאן לא הבטיחו אלא עתים אענה ועתים לא אענה אבל בשעת מעשה
אל"ה הנה אנכי כורת ברית הבטיחו שאין חוזרות ריקס (כ"ה סס): (כ) ויאמר

לא

תשא ליום ששי

אָפִיק וְאָקְרִי בְשֵׁמֶא בְּיַד קְדָמִי וְאַחֲזִין לְמִן דְּאַחֲזִין וְאַרְחִים עַל מִן דְּאַרְחִים :
כ וַיֹּאמֶר לֹא תוֹכֵל לִרְאֹת אֶת־פְּנֵי כִי לֹא־יִרְאֵנִי
הָאָדָם וְחִי : וַאֲמַר לֹא תִיכּוֹל לְמַחְזִי יַת אֲפִי שְׂכַנְתִּי אֲרִי לֹא יִחְזַנְנִי
אֲנִישָׁא וְיִתְקִים : כא וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ
עַל־הַצּוּר : וַאֲמַר יי הֵא אֶתֶר מִתְקוֹן קְדָמִי וְתִתְעַתֵּד עַל מִנְרָא :
כב וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשִׁבְתִּי
כְּפִי עַל־יְדֶיךָ עַד־עֲבָרִי : וַיְהִי בְּמַעְבַר יְקָרִי וְאַשְׁוִינְךָ בְּמַעְרַת
מִנְרָא וְאַגִּין בְּמִימְרֵי עֶדְךָ עַד דְּאַעְבַּר : כג וְהִסְרֹתִי אֶת־כְּפִי
וְרִאִיתָ אֶת־אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יִרְאוּ : פ וְאַעֲבִי יַת דְּבִבְרַת יְקָרִי
וְתַחֲזִי יַת דְּבִבְרֵי וְדִקְדָּמִי לֹא יִתְחַזֵּן : חמישי לר א וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה פֶּסֶל־לֶדֶךָ שְׁנֵי־לְחַת אֲבָנִים כְּרֹאשֵׁינִים
וּכְתַבְתִּי עַל־הַלְּחַת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־
הַלְּחַת הַרְּאשֵׁינִים אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ : וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה פֶּסֶל־לֶדֶךָ
תְּרִין לִיחֵי אֲבָנִיא בְּקִדְמָא וְאַכְתּוּב עַל לִיחֵיא יַת פְּתִיבָא דִּי הוּוּ עַל לִיחֵיא
מִדְּמָא דִּי תְבַרְתָּא : ד וְהָיָה נִבּוֹן לְבַקֵּר וְעַל־יִתְ בְּבַקֵּר
אֶל־תֵּר סִינִי וְנִצַּבְתָּ לִי שֵׁם עַל־רֹאשׁ הַהָר : וַיְהִי זַמִּין

רש"י לצפרא

לא תוכר וגו'. אף כשאעביר כל מוצי על פניך איני טוען לך רשות לראות את פני : (כא) הנה מקום אתי. זהר אשר אני מדבר עמך תמיד יש מקום מוכן לי ללכת שאעמיך שם שלא תזק ומסס תראה מה שתרצה זהו פשוטו ומדרשו על מקום שהשכינה שם מדבר ואומר המקום אתי ואינו אומר אני במקום שהקב"ה מקומו של עולם ואין עולמו מקומו : (כב) בעבור כבודי. כשאעבור לפניך : בנקרת הצור. כמו (במדבר עז) העיני האנשים ההם תנקר (משלי ל) יקרוב עורבי נחל (ישעיה לו) אני קרתי ושתיי מיס גזרה אחת להם. נקרת הצור. כריית הלור : ושבתו כפי. (ת"כ פ' ויקרא) מכאן שנתנה רשות למחבלים לחבל ותרגומו ואגין במימרי כנוי הוא לדרך כבוד של מעלה שאינו לריך לסוכך עליו ככף ממש : (כג) והסרתי את כפי. ואעדי ית דברתי יקרי כשתסתלק הנהגת כבודי מכנגד פניך ללכת ממש ולהלך. וראית את אחרי. הראסו קשר של תפילין : (א) פסל לך. הראסו

תשא ליום ששי

לְצַפְרָא וְתַמְסַק בְּצַפְרָא לְמִנְרָא דְסִינֵי וְתִתְעַתֵּד קְדָמִי תַמְסַן עַל רִישׁ מִנְרָא :
ג וַאֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אֶל־יִרְאָ בְּכָל־הָהָר
גַּם־הִצְאֵן וְהִבְקֵר אֶל־יָרְעוּ אֶל־מֹלֵךְ הָהָר הַהוּא :
וְאַנְשׁ לֹא יִסַּק עִמָּךְ וְאִף אֲנִשׁ לֹא יִתְחַזֵּי בְּכָל מִנְרָא אִף עֲנָא וְתוֹרֵי לֹא יִדְעוּן לְקַבֵּל מִנְרָא הַהוּא : ד וַיִּפְסַל שְׁנֵי־לְחַת אֲבָנִים
כְּרֹאשֵׁינִים וַיִּשְׁלַם מֹשֶׁה בְּבַקֵּר וַיַּעַל אֶל־תֵּר סִינֵי
כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לְחַת אֲבָנִים :
וַיִּפְסַל תְּרִין לִיחֵי אֲבָנִיא בְּקִדְמָא וְאַכְתּוּב מֹשֶׁה בְּצַפְרָא וְסִלַּח לְמִנְרָא דְסִינֵי
בְּמָא דְפִקֵּד יי יַתָּה וְגַם־בִּידֵה תְּרִין לִיחֵי אֲבָנִיא : ה וַיִּרְדַּ הַהָר
בְּעֵנָן וַיִּתְיַצַּב עִמּוֹ שֵׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה : וְאַתְּגַלִּי יי
בְּעֵנָא וְאַתְעַתֵּד עִמָּה תַמְסַן וְקָרָא בְּשֵׁמֶא בְּיַי : ו וַיַּעֲבֵר יְהוָה |
עַל־פְּנֵי וַיִּקְרָא יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְרַחוּן אַרְךָ
אֲפַיִם וְרַב־חֶסֶד וְאֱמֶת : וַאֲעֵבֵר יי שְׂכַנְתִּיהָ עַל אֲפוֹתֵי וְקָרָא
יי יי אֱלֹהֵא רַחֲמָנָא וְחַנּוּנָא מְרַחֵק רְגִו וּמְסַנֵּי לְמַעְבַּד מִבּוֹן וְקָשׁוּם :
ז וַיִּצַּר חֶסֶד לְאֵלִפִּים נִשְׂא עֵזוֹן וּפְשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ
לֹא יִנְקָה פִקֵּד | עֵזוֹן אֲבוֹת עַל־בְּנִים וְעַד־בְּנֵי בְנִים

נון רבתי רש"י על

הראסו מחלב סנפיריון מתוך אהלו ואמר לו הפסולת יהיה שלך ומסס נתעשר משה הרצה : פסל לך. אחת שברת הראשונות אחת פסל לך אחרות. משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו עם השפחות מתוך קלקול השפחות ולא עליה שם רע עמד שושבינה וקרע כתובתה אומר אם יאמר המלך להורגה אומר לו עדיין אינה אשתך בדק המלך ומלא שלא היה הקלקול אלא מן השפחות נחרטה לה אומר לו שושבינה כתוב לה כתובה אחרת שנקרעה הראשונה אומר לו המלך אחת קרעת אותה אחת קנה לך כייר אחר ואני אכתוב לה בכתב ידי כן המלך זה הקב"ה השפחות אלו ערצ רצ והשושבין זה משה ארוסתו של הקדוש ברוך הוא אלו ישראל לכך נאמר פסל לך : (ב) נבון. מוזמן : (ג) ואיש רא יערה עמך. הראשונות על ידי שהיו בתשואות וקולות וקולות שלטה בהן עין רעה אין לך יפה מן הלניעות : (ה) ויקרא בשם ה'. מדרגמיך וקרא בשמא ד' : (ו) יי יי. (ר"ס ז) מדת רחמים הוא אחת קודם שימטא ואחת לאחר שימטא וישוב : אכ. אף

על-שלישים ועל-רבעים : נמר מיבו לאלפי דרון שבק בענין
והמדוד והחובין סלח לדתבין לאוריתה ולדקא תיבין לא מופי מסער
חובי אבהו על בניו ועל בני בניו מרדיו על בר תליתי ועל בר רביעי :
ח וימחר משה ויקד ארצה וישתחו : ואוחי משה וברע על
ארעא וסגיד : ט ויאמר אס-נא מצאתי חן בעיניך
אדני וילך-נא אדני בקרבנו כי עם-קשה-ערה
הוא וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונתחלתנו : ויאמר אם
כען אשפחית רחמין מדמך יי תהיך בענין שכנתא דני בנינא ארי עם קשי
קדל הוא ותשבות לחובנא וקחמאנא ותחכנא : ששי י ויאמר הנה
אנכי ברת ברית נגד כל-עמך אעשה נפלאות אשר
לא-נבראו בכל-הארץ ובכל-הגוים וראה כל-
העם אשר-אתה בקרבך את-מעשה יהוה כי-נורא

רש"י הוא

אף זו מדה רחמים וכן הוא אומר (תהלים כב) אלי אלי למה עזבתני ואין לומר
למדע הדין למה עזבתני כך מלאתי במכילתא : ארך אפים. (סנהדרין קיא)
מאריך אפו ואינו ממסר ליפרע שמה יעשה תשובה : ורב חסד. ללריכיס חסד
שאין להם זכות כל כך (ר"ה ז) : ואמת. לשלם שכר טוב לעושי רצונו : (ז)
נצר חסד. שהאדם עושה לפניו : ראפים. לשני אלפים דורות. עונות אלו
הדורות. פשעים. אלו המרדים שאדם עושה להכעים : ונקמה לא ינקמה. לפי
פשוטו משמע שאינו מוותר על העון לגמרי אלא נפרע ממנו מעט מעט ור"ד
מנקה הוא לשבים ולא ינקמה לשאינן שבים (יומא פ"ו) : פקד עון אבות עד בנין.
כשאחזים מעשה אבותיהם בדיהם שכבר פירש במקרא אחר לשונאי : ועד
רבעים. דור רביעי נמלאת מדה טובה מרובה על מדת פורענות אחת לחמש
מאות שכמדה טובה הוא אומר נולד חסד לאלפים : (ח) וימחד משה. כשראה
משה שכינה עזרתו ושמע קול הקריאה מיד וישתחו : (ט) ירך נא ה' בקרבנו.
כמו שהבטחתנו מאחר שאתה נושא עון ואם עם קשה ערף הוא וימרו בך ואמרת
על זאת פן אכלך בדרכך אחת תסלח לעווננו וגו' יש כי במקום אס : ונחלתנו.
ותתנו לך לנחלה (ס"א שתתן לנו נחלה) מיוחדת זו היא בקשת ונפלינו אנו ועמך
שלא תשרה שכינהך על האומות עו"א : (י) ברת ברית. על זאת : אעשה
נפלאות. לשון ונפלינו שתהיו מובדלים בזו מכל האומות עו"א שלא תשרה עליהם :
(יא) את האמרי וגו'. ז' אומות יש כאן כי הנחשי עמד ופנה מפניהם :

אשריו

הוא אשר אני עשה עמך : ויאמר ה' אנה נגד קים קדם כל
עמך אעבד פרישן די לא אתברואו בכל ארעא ובכל עממא ויחננו כל
עמא די את בנייהון ית עובדא דני ארי דחל הוא די אנה עבד עמך :
יא לשמר-לך את אשר אנכי מצוה היום הנני גרש
מפניך את-האמרי והפנעני והחתי והפרזי ותחתי
והיבוסים : טר קה ית די אנה מפקדך וימא דין הא אנה סתדך מן מדמך
ית אמראי וכןענאי ותחאי ופרנאי וחואי ויבוסאי : יב השמר לך
פן-תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה
פן-יהיה למוקש בקרבך : אסתמר קה דילמא תגור קים ליתב
ארעא די את עלי עלי דילמא יהי לתקלא בינך : יג כי את-
מוזבתם תתצון ואת-מצבתם תשברון ואת-
אשריו תכרתון : ארי ית אנוריהון פתבעון וית קמתהון פתברון
וית אשריהון תקצצון : יד כי לא תשתחוה לאל אחר
כי יהוה קנא שמו אל קנא הוא : ארי לא תסגוד למענות
עממא ארי יי קנא שמה אל קנא הוא : טו פן-תכרת ברית
ליושב הארץ וזנו | אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם
וקרא לך ואכלת מזבתו : דילמא תגור קים ליתב ארעא וימעון
בתר מעותהון וידבחו למעותהון ויקרון לה ותיבול מדבתייהו :
טז ולקחת מבנתיו לבניך וזנו בנתיו אחרי אלהיהן
והזנו את-בניך אחרי אלהיהן : ותפס מבנתהון לבניך וימעון
בנתהון בתר מעותהון וימעון ית בניך בתר מעותהון : יז אלהי

* בראש העמוד ביה שמי * ר' רבתי רש"י מסכה

(ג) אשריו. (ע"ז מד) הוא אילן שעובדים אותו : (יד) קנא שמו. מקנא
לספרע ואינו מוותר וזכו כל לשון קנאה אוחו בכלחוננו ופורע מעוזביו : (טו)
ואכרת מזבתו. כסבור אסא שאין עונש באכילתו ואני מעלה עליך כמדה בעבודתו
סמסך

מסכה לא תעשה לך : החלן המתבא לא תעבד לך :
יה אתיחג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות
אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב
יצאת ממצרים : ית חגא דפשיריא תמר שבועה יומין תיכוד פשירא
כמא דנפקתך ? ימון ירהא דאביבא ארי בירחא דאביבא נפקתא ממצרים :
יש כל פטר רחם לי וכל ממנה תזכר פטר שור
ושנה : פד פתח ורהא די לי וכד בעיך דברין תמדיש בכור תור ואימר :
כופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו
כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריכם : ובוכרא
דחמרא תפרוק באימרא ואם לא תפרוק ותנקפה כל בוכרא דבניך תפרוק
ולא יתחזון קדמי קנין : כא ששת ימים תעבד וביום

רש"י השביעי

שמוך כך אתה בא ולוקח מצותיו לבניך (סס ה) : (יח) חדש האביב. חדש
הביכור שהתבואה מהזכרת צביולה : (יט) כל פטר רחם לי. באדם : וכד
מקנך תזכר וגו'. וכל מקנך אשר תזכר בפטר שור ושה אשר יפטור זכר את
רחמה : פטר. ל' פתיחה וכן (משלי י) פטר מים ראשית מדון. תי"ו של תזכר ל'
נקבה הוא מוסב על הזולת : (כ) ופטר חמור. ולא שאר בהמה טמאה : תפדה
בשה. ונתן שה לכהן והוא מולין ביד כהן ופטר חמור מותר בעבודה לבעלים :
וערפתו. עורפו בקופין הוא הפסיד ממון כהן לפיכך יופסד ממנו : כל בכור
בניך תפדה. חמשה סלעים פדיונו קלוב שנאמר (במדבר יח) ופדיוו מנן חדש
הפדה : ורא יראו פני ריכם. לפי פשוטו של מקרא דבר בפני עלמו הוא
ואינו מוסב על הזכור שאין צמלות בכור ראיית פנים אלא אזוהרה אחרת היא
וכשתעלו לרגל לראות לא יראו פני ריכם מלוא עליכם להביא עולת ראיית פנים
ולפי מדרש ברייתא מקרא יתר הוא ומופנה לגזרה שיה ללמד על הענקתו של עבד
עברי שהוא חמשה סלעים מכל מין ומין כפדיון בכור במסכת קידושין (דף יז) :
(כא) בחריש ובקציר תשבות. למה זכר חריש וקציר יש מרביתו אומרים על
חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית היולא למולאי שביעית
ללמדך שמוסיפין מחול על הקדש (ר"ה ט) וכך משמעו שש ימים תעבוד וציוס
השביעי השבות ועבודת ו' הימים שהתרתו לך יש שנה שהחריש והקציר חסור
ואין ל"ל חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר (ויקרא כה) שדך לא תורע
וגו' וי"א שאינו מדבר אלא בשבת וחריש וקציר שהזכר בו לומר לך מה חריש
רשות אף קציר רשות ולא קציר העומר שהוא מלוא ודוחה את השבת :

בכורי

השביעי תשבת בחריש ובקציר תשבת : שתא יומין
תפליח וביומא שביעאה תנוח בנרועא ובחצדא תנוח : כב וחג שבעת
תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסוף תקופת
השנה : וחגא דשביעיא תעבד לך בכורי חצד חטין וחגא דכנשא
במפקא דשתא : כג שלש פעמים בשנה יראה כל
זבורך את פני האדון יהוה אלהי ישראל : תלת
זמנין בשתא יתחזון פד דבורך קדם לבון עלמא : אלהא דישארא :
כד בראורי ש גוים מפניך והרחבתי את גבך ולא
יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני
יהוה אלהיך שלש פעמים בשנה : ארי אתך עממין מן
מדמך ואפתי ית תחומך ולא יחמד אנש ית ארעך במסקך לאתחזאה
גדם : אלהך תלת זמנין בשתא : כה לא תשתט על חמין דם
זבחי ולא ילין לבקר ובה חג הפסח : לא תבוס על
חמיע דם פסחי ולא יביתון לצפרא בר ממד בתיא תרבי נכסת חגא דפסחא :
כז ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהוה אלהיך לא

רש"י תבשל

(כב) בכורי קציר חטים. שאהה מביא בו שתי הלחם מן החטים (ר"ה כא) :
בכורי. שהיא מנחה ראשונה הבאה מן החדש של חטים למקדש כי מנחת העומר
הבאה בפסח מן השעורים היא : וחג האסוף. בזמן שאהה אוסף תבואתך מן
השדה לבית. אסיפה זו ל' הכנסה לבית כמו (דברים כב) ואספתו אל תוך ביתך :
תקופת השנה. שהוא בחזרת השנה בתחלת השנה הבאה : תקופת. ל' מסיבה
והקפה : (כג) כל זבורך. כל הזכרים שדך הרבה מלות בתורה נאמרו וכפלו
יש מהם שלש פעמים וארבע לחייב ולענוש על מנין לאוין שבהם ועל מנין עשה
שבהם : (כד) אורישי. כתרנומו אסרך וכן (דברים ב) החל רש וכן (במדבר לב)
וירש את האמורי לשון גירושין : והרחבתי את גבך. ואהה רחוק מבית הבחירה
וזאיך יכול לראות לפני תמיד לכך אני קובע לך שלש רגלים הללו : (כה) רא
תשחט וגו'. לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים אזוהרה לשחט או לזרק או
לאחד מבני חבורה (פסחים סג) : ורא ילין. כתרנומו אין לינה מועלת בראש
המוצא ואין לינה אלא בעמוד השחר : זבח חג הפסח. אימוריו ומכאן אתה למד
לכל

תשא ליום ששי

תבשר גדי בחלב אמו: פריש בפגרי ארבע תימתי לבית מקדשא
בני אלהק לא תכלון בשר בחלב: שביעי כו ויאמר יהוה אל-
משה כתב לך את הדברים האלה כי על-פי
הדברים האלה כרתי אתה ברית ואת ישראל:
ואמר יי למשה כתב לך ית פתגמי האלון ארי על מימד פתגמי האלון
גזרית עמך קים וגם ישראל: כח ויהי שם עם יהוה ארבעים
יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה
וכתב על הלחת את דברי הברית עשרת הדברים:
נהיה חפז מדם יי ארבעין ימיו וארבעין ליליו לחמא לא אכל ומיא
לא שתי וכתב על לחמי ית פתגמי קימא עשרא פתגמי: כט ויהי
ברדת משה מתר סיני ושני לחת העדת ביד-משה
ברדתו מן ההר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדרו
אתו: והנה כד נחת משה מפורא דסיני ותרין גומי סהדותא בידא דמשה
במחתה מן מורא ומשה לא ידע ארי סגי זיו יקרא דאפוהי במלכותה עמה:
י וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן
עור פניו ויראו מגשת אליו: ונחא אהרן וכל בני ישראל

רשי

לכל הקטר חלבים ואזורים: (כו) ראשית בכורי אדמתך. משצעת המינין
האמורים צצח ארנך (דברים ח) ארץ חטה ושעורה וספן וגו' ודבש הוא דבש
חמרים: לא תבשר גדי. אזהרה לבשר בחלב ושלקה פעמים כחוב צטורה
אחד לאכילה ואחד להנאה ואחד לאיסור ביסול (חולין קמו): גדי. כל ולד רך
במשמע ואף עגל וכבש ממה שהולך לפרש ככמה מקומות גדי עזים למדה שגדי
סחם כל יוגקים במשמע: בחלב אמו. פרט לעוף שאין לו חלב שאין איסורו
מן הטורה אלא מדברי סופרים: (כז) את הדברים האלה. ולא אתה ראוי
לכחוב טורה שצפל פה: (כט) ויהי ברדת משה. כשהציא לוחות אחרונות ביום
הכפורים: כי קרן. לשון קרנים שהאור מבהיק וכולט כמין קרן ומסיקן זכה משה
לקרני ההוד רכותיו אמרו מן המערה שנתן הקב"ה ידו על פניו שנאמר (שמות
לג) ושכותי כפי: (ל) ויראו מגשת אליו. בא וראה כמה גדול כחה של עבדיה
שעד שלא פשטו ידיהם בצבירה מהו אומר (שמות כד) ומראה כבוד ה' כאש
אוכלת

תשא ליום ששי

ית משה והא סגי זיו יקרא דאפוהי ודחילו מלאת קרבא לותה:
לא ויקרא אלהם משה וישבו אליו אהרן וכל-
הנשאים בעדה וידבר משה אלהם: ומרא להון משה
ותבו לותה אהרן וכל רבבניא בבנישמתא ומרילי משה עמהון:
כב ואחריו כן נגשו כל בני ישראל ויצום את כל-
אשר דבר יהוה אתו בחר סיני: וכמר כן אתקריבו כל בני
ישראל ופקדינון ית כל די מרג יי עמה במורא דסיני: מפטור רג ויכל
משה מדבר אתם ויתן על-פניו מסוה: ושיצי משה
מלמלא עמהון ויהב על אפוהי בית אפי: לד ובבא משה לפני
יהוה לדבר אתו יסיר את המסוה עד-צאתו ויצא
ודבר אל בני ישראל את אשר יצוה: וכד עלל משה
למדם יי למלא עמה אעדי ית בית אפוהי עד מפקה ונפק וממלא עם
בני ישראל ית די מתפסד: יד וראו בני ישראל את פני
משה כי קרן עור פני משה והשיב משה את

המסוה

רשי

אוכלת צדאש ההר לעיני בני ישראל ולא יראים ולא מודעועים ומשעשו את העגל
אף מקרני הודו של משה היו מרתועים ומודעועים: (רא) הנשאים בעדה.
כמו נשיאי העדה: וידבר משה אריהם. שליחותו של מקום ולשון הווה הוא
כל הענין הזה: (רב) ואחריו כן נגשו. אחר שלמד לזקנים חוזר ומלמד
הפרשה או ההלכה לישראל. תנו רבנן כילד סדר המסנה משה היה לומד מפי
הגבורה נכנס אהרן שנה לו משה פרקו נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה נכנסו
בניו שנה להם משה פרקו נסתלקו הם ישב אלעזר לימין משה ואיתמר לשמאל
אהרן נכנסו זקנים שנה להם משה פרקו נסתלקו זקנים ישבו ללדדן נכנסו כל
העם שנה להם משה פרקו נמלא ביד כל העם א' ביד הזקנים ב' ביד בני אהרן
שלשה ביד אהרן ארבעה וכו' פדחיהא (בעירובין נד): (כג) ויתן עור פניו
מסוה. כתרומתו בית אפי לשון ארמי הוא בגמרא (כתובות סב) סוי לבא ועוד בכתובות
הוא קא מסוה לאפי לשון הכטה היה מסתכל בה אף כאן מסוה בגד הניתן כנגד
הפרנוף וצית העינים ולכבוד קרני ההוד שלא יזוגו הכל מהם היה עותן המסוה
כנגדן ומוטלו צשעה שהיה מדבר עם ישראל וצשעה שהמקום נדבר עמו עד לאסו
ובלאתו ילא בלא מסוה: (כד) ודבר אר בני ישראל. וראו קרני ההוד צפניו.
וכשהוא

תשא ליום ששי

המסורה על פניו עד באו לדבר אתו: ותון בני ישראל
ית אפי משה ארי סגו זיו יקרא דאפי משה ואתב משה ית בית אפי על
אפוהי עד דעקר למלקא עמה:

ס ס ס

רשי

וכסוה מסתלק מהס: (לה) והשיב משה את המסורה על פניו עד באו
לדבר אתו. וכסוה לדבר אמו וטלו מעל פניו: חסרת פרשת כי תשא

הפטרת תשא במלכים א' סימן י"ח

א ויהי ימים רבים ודבר יהוה היה אל אליהו בשנה השלישית
לאמר לך הראה אל אהאב ואתנה מטר על פני
האדמה: ב וילך אליהו להראות אל אהאב וחרעב חזק
בשמרון: ג ויקרא אהאב אל עבדיו אשר עבדו בבית
ועבדיו היה ירא את יהוה מאד: ד ויהי בהכרית אוזבל
את נביאי יהוה ויקח עבדיו מאה נביאים ויחביאם חמשים
איש במערה וכלכלם לחם ומים: ה ויאמר אהאב אל עבדיו
לך בארץ אל פל מעיני המים ואל פרתחלים אולי נמצא
חציר ונתיה סוס ופרד ולוא נכרית מהבהמה: ו ויחקקו להם
את הארץ לעבדו בה אהאב הלך בדרך אחד לבדו ועבדיו
הלך בדרך אחד לבדו: ז ויהי עבדיו בדרך והנה אליהו
לקראתו ויכרו ויפל על פניו ויאמר האתה זה אדני אליהו:
ח ויאמר לו אני לך אמר לאדניך הנה אליהו: ט ויאמר מה
חטאתי כי אתה נתן את עבדך ביד אהאב להמיתני: י חיו
יהוה אלהיך אסי שגוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם
לבקשך ואמרו אין והשביע את הממלכה ואת הגוי כי לא
ימצאנה: יא ועתה אתה אמר לך אמר לאדניך הנה אליהו:
יב והיה אני אקח מאתך ורוח יהוה ישאף על אשר לא
אדע ובאתי להניד לאהאב ולא ימצאך וחרגני ועבדך ירא
את יהוה מנערי: יג הלא הגד לאדני את אשר עשיתי בהרג
אוזבל את נביאי יהוה ואתבא מנביאי יהוה מאה איש חמשים

חמשים

קרב

הפטרת תשא

חמשים איש במערה וכלכלם לחם ומים: יד ועתה אתה
אמר לך אמר לאדניך הנה אליהו וחרגני: טו ויאמר אליהו
חי יהוה עבדות אשר עמדת לפניו כי היום אראה אדני:
טז וילך עבדיו לקראת אהאב ויגדלו וילך אהאב לקראת
אליהו: יז ויהי פראות אהאב את אליהו ויאמר אהאב אליו
האתה זה עבד ישראל: יח ויאמר לא עבדתי את ישראל
כי אם אתה ובית אביך בעובדכם את מצות יהוה ותקד אחרי
הבעלים: יט ועתה שלח קבץ אלי את פל ישראל אליהר
הפרמך ואת נביאי הפעל ארבע מאות וחמשים ונביאי
האשרה ארבע מאות אכלי שדחן אוזבל:

כאן מתחילין הספרים

א וישלח אהאב בכל בני ישראל ויקבץ את הנביאים אליהר
הפרמך: ב ויגש אליהו אל כל העם ויאמר עדי
מתי אתם פסחים על שתי הסעפים אם יהוה האלהים לכו
אחריו ואם הבעל לכו אחריו ולא ענו העם אתו דבר:
ג ויאמר אליהו אל העם אני גותרתי נביא ליהוה לבדי
ונביאי הפעל ארבע מאות וחמשים איש: ד ויתגור לנו שנים
פרים ויבחרו לחם הפר האחד וינתחחו וישומו על העצים
ואש לא ישומו ואני אעשה את הפר האחד ונתתי עדי
העצים ואש לא אשים: ה וקראתם בשם אלהיכם ואני אקרא
בשם יהוה והיה האלהים אשר יענה באש הוא האלהים
ויען כל העם ויאמרו טוב הדבר: ו ויאמר אליהו לנביאי
הפעל בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשנה כי אתם הרבים
וקראו בשם אלהיכם ואש לא תשימו: ז ויקחו את הפר
אשר נתן להם ויעשו ויקראו בשם הבעל מהבקר ועדי
הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין ענה ויפסחו על
המזבח אשר עשה: ח ויהי בצחרים ויהתל בהם אליהו ויאמר
קראו בקול גדול ביהוה הוא פישית וכי שוג לו וכי דרך
לו אולי ישן הוא ויקץ: ט ויקראו בקול גדול ויתגדדו

כמשפטים

* וכדבר קרי

הפטרות תשא

כְּנִישָׁתָם בְּחַרְבוֹת וּבְרַמְחִים עַד־שִׁפְדָדִים עֲלֵיהֶם : י וַיְהִי
כַּעֲבֹר הַצְּהָרִים וַיִּתְנַבְּאוּ עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַאֲיִךְ קוֹל וַאֲיִךְ
עֲנָה וַאֲיִן קָשָׁב : יא וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְכֹהֲנֵי הָעָם גִּשּׁוּ אֵלַי וַיִּגְשׁוּ
כֹהֲנֵי הָעָם אֵלָיו וַיִּרְפָּא אֶת־מִזְבַּח יְהוָה הַחֲרוּם : יב וַיִּקַּח אֲלֵיהֶם
שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים כַּמִּסְפָּר שֶׁבָנִי בְּנִי־יַעֲקֹב אֲשֶׁר הָיָה
דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יְהִי שִׁמְךָ : יג וַיִּבְנֶה אֶת־
הָאֲבָנִים מִזְבַּח בְּשֵׁם יְהוָה וַיַּעַשׂ תַּעֲרָה כְּבֵית סֹאֲתִים וַדַּע
סָבִיב לְמִזְבַּח : יד וַיַּעֲרֵךְ אֶת־הָעֵצִים וַיִּנְתַּח אֶת־הַפָּר וַיִּשֶׂם עַל־
הָעֵצִים : טו וַיֹּאמֶר מִלֹּאז אַרְבַּעַה כַּדִּים מִים וַיִּצְקוּ עַל־הָעֵלָה
וְעַל־הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוּ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר שִׁלְשׁוּ וַיִּשְׁלְשׁוּ : טז וַיִּלְכְּבוּ
הַמַּיִם סָבִיב לְמִזְבַּח וְגַם אֶת־הַתַּעֲרָה מִלֹּאֲמִים : יז וַיְהִי וּבַעֲלוֹת
הַמִּנְחָה וַיִּגֶשׁ אֲלֵיהֶם הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם יִצְחָק
וַיִּשְׂרָאֵל הַיּוֹם וַדַּע כִּי־אַתֶּם אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲנִי עֲבַדְךָ
וּבְדַבְרֶיךָ עֲשִׂיתִי אֶת כָּל־דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים : יח עֲנֵנִי יְהוָה
עֲנֵנִי וַדַּעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי־אַתֶּם יְהוָה אֱלֹהִים וְאַתֶּם הַטְּבַת
אֶת־לִבְכֶם אֶת־רִגְזֵיכֶם : יט וַתִּפֹּל אֲשֶׁר־יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־הָעֵלָה
וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת־הָעֵפֶר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר־
כָּתַעַלְתָּ לַחֲכָה : כ וַיֵּרָא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַרְפְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה
הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אֱלֹהֵינוּ :
וּבְרַבְרֵךְ קָדִי

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרות ומומור ה' מלך
גאות לבש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר
טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום :

משנה פרה פרק י"א

צְלוּחִית שֶׁהֵנִיחָה מְגוּלָה וּבָא וּמִצָּאָהּ מְכוּסָה פְּסוּלָה הַנִּיחָה מְכוּסָה וּבָא
וּמִצָּאָהּ מְגוּלָה אִם יְכוּלָה הַחִילְדָה לְשִׁתּוֹת הַיְמִנָה או נחש לדברי
רבן גמליאל או שירד בה מל בליקה פסולה החטאת אינה נצולת

בצמיד ברטנורא

פרק יא צלוחיות של מי הטאת : ובא ומצאה מכוסה פסולה שאני אומר אדם נכנס
לשם וכיסה אותה ורוב בני אדם אין טהורין להטאת : אם יכולה חילדה
לשתות ממינה פסולה אבל אם אינה יכולה לשתות לא פסולה להו מעט שמה אדם טמא נכנס
וגילה איתה דאין דרך בני אדם לגלות אלא לכסות מפני השמים אבל גרמים דרך לגלות ואין דרך
לכסיה

תשא ליום ששי

קלג

בְּצִמּוּד פְּתִיל וּמִים שְׂאִינָן מְקִינֵי שֵׁן נִצְוִין בְּצִמּוּד פְּתִיל : ב כֹּל הַסֶּפֶק
מֵהוּר לְתַרוּמָה וּמֵהוּר לְחַטָּאת כֹּל הַמְּקוּי לְתַרוּמָה נִשְׁפָּךְ לְחַטָּאת אִם
עָשׂוּ עַל גְּבִיז מְהֻרָּת תְּלוּיָוֹת הַרְפָּפוֹת מְהוּרָּת לְקַדֵּשׁ וּלְתַרוּמָה וּלְחַטָּאת
רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר הַרְעָדוֹת מְמֹאֹת לְחַטָּאת : ג דְּבִבָה שֶׁל תַּרְוּמָה שֶׁנִּפְלָה
לְתוֹךְ מִי חַטָּאת וּנְמָלָה וְאֶכְלָה אִם יֵשׁ בָּהּ כִּפּוּיָה בֵּין מְמֹאָה בֵּין מְהוּרָה
הַמַּיִם מְמֹאֵין וְהַאוֹכְלָה חַיִּיב מִיתָה (אֵין בָּהּ כִּפּוּיָה הַמַּיִם מְהוּרִים
וְהַאוֹכְלָה חַיִּיב מִיתָה) רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בְּמֵהוּרָה הַמַּיִם מְהוּרִים הַמְּהוּר
לְחַטָּאת שֶׁהַכֵּנִים רָאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לְתוֹךְ מִי חַטָּאת נִמְמָא : ד כָּל הַטָּעוֹן בִּיאַת
מִים מִדְּבַר־י תוֹרָה מְמֹא אֶת הַקִּדֵּשׁ וְאֶת הַתַּרְוּמָה וְאֶת הַחוּזִין וְאֶת
הַמַּעֲשֵׂר וְאִסּוּר עַל בִּיאַת הַמְּקַדֵּשׁ לְאַחַר בִּיאַתוֹ מְמֹא אֶת הַקִּדֵּשׁ
וּפּוֹסֵל אֶת הַתַּרְוּמָה דְּבַר־י רַבִּי מֵאִיר וְחַכְמִים אוֹמְרִים פּוֹסֵל בְּקִדֵּשׁ
וּבְתַרוּמָה וּמִתַּר בְּהוּזִין וּבְמַעֲשֵׂר וְאִם בָּא אֶל הַמְּקַדֵּשׁ בֵּין לְפָנָי בִּיאַתוֹ
בֵּין לְאַחַר בִּיאַתוֹ חַיִּיב : ה כָּל הַטָּעוֹן בִּיאַת מִים מִדְּבַר־י סוֹפְרִים מְמֹא

ברטנורא את

לכסות ודוקא מכוסה ומלאה מגולה חייסין לחולדה אבל מגולה ומלאה כמו שהיטה לא חייסין
אף על פי שהסו לספק מים מגולין דממירא סכנתא מאיסורא : או נחש לדברי ר"ג דאמר לעיל
אף הנחש פוסל מפני שהוא מקיא החטאת אפר הטאת או מים מקודשים שהיו באהל המת
בתוך כלי שיש עליו למיד פתיל אינן לגולין ונפסלו מדכתיב והניח במקום טהור והאי
לאו מקום טהור הוא אבל כלים הטומאים להניח בהן מי הטאת או אפר הטאת וכן
אזוב המהוקן להוות בו ניזולין בצמיד פתיל : ב כל הספק מהור לתרומה כל ספק שאם נולד
אותו ספק בתרומה התרומה טהורה אם נולד כיוצא בו בחטאת טהור : וכל התלוי לתרומה וכל
ספק שאם נולד בתרומה תולין לא לזולין ולא שורפין אם נולד כיוצא בו בחטאת ישפך האפר או המים
המקודשין ובמס' טהרות פ' הזורק טומאה טנין להו לספק הטהור ולספק שעי' תולין בתרומה :
אם עשו על גביו טהרות אם הוא נחשב זה שנטמא בספק התלוי לתרומה ועשה טהרות ע"י
אותה הוא תולין אותם טהרות לא לזולין ולא שורפין : הרפפות כמין שזכות של עץ : מהוורות
לקדש תרומה ודחטאת לפי שאינן כלים וגם אינן ראויין למדרס : הרעדות עלים שאינן
מהדקין יפה זה כזה וכשאלם נשען עליהם רועדים ומתנענעים : טמאות לחטאת פעמים שאדם
יושב עליהן וראויין לטמא מושב ואין הלכה כר"א : ג אם יש בה כביצה דלכול פחות מכביצה
אינו מטמא : בין מהורה בין טמאה המים טמאים דטהרת תרומה טמאה היא אלא חטאת :
והאוכלה חייב מיתה דנטמא כמי חטאת בשעה שאוכלה ותרומה בטומאת כגוף במיתה :
רבי יוסי אומר במהורה המים מהוירים דס"ל לר"י שאין טהור לתרומה מטמא את מי חטאת
ואין הלכה כר"י : שהכנים ראשו ורובו בתוך מי חטאת רבנן גזרו טומאה על הכל ראשו
זרובו כמים שאובין כמפורש פ"ק דשבת והוא מי"ה דברים שגזרו בו ביוכ ומי חטאת מים שאובין
יניהו הלכך כשהכנים ראשו ורובו בהם נטמא ומשנטמא ואינו טהור למי חטאת חוזרים מי חטאת
ומטמאים אותו ונעשה ראשון לטומאה שאין מי חטאת מטמאים את הטהור להם אבל כשאינו טהור
להם מטמאין אותו : ד כל הטעון ביאת מים מדברי תורה כגון הטענע בכל אבות הטומאות :
מטמא את הקודש ואת התרומה לפי שהוא ראשון עושה שני בחולין וכמעט ושלשי בתרומה
ורביעי בקודש : לאחר ביאתו טעבל ולא העריב שמשו יש לו דין שני לטומאה ועושה שלשי
בתרומה ורביעי בקודש : וחכמים אומרים פוסל בקדש כשם שטעבל יוס פוסל בתרומה כך
פוסל בקדש ואינו מטמא בקדש דכיון שטעבל קליש' טומאתו ופסול משוי עמא לא משוי : ואם בא
אל המקדש כל הטעון טבילה מן התורה שבא אל המקדש דהיינו לעזרת ישראל אפי' לאחר שטעבל
קודם

תשא ליום ששי

את הקדש ופזימל את התרומה. ומתן בחורין ובמעשר דברי רבי מאיר
וחכמים אוסרים במעשר. לאחר ביאתו מתן בכרן. ואם בא אל המקדש
בין לפני ביאתו ובין לאחר ביאתו פטור: וכל הטעון ביאת מים. בין
מדברי תורה. בין מדברי סופרים. מטמא את מי הטמא. ואת אפר הטמא
ואת המזה מי הטמא במגע ובמשא. האזוב המוכשר והמים שאינן
מקודשים. וכלי ריקם הטהור לחטאת במגע ובמשא דברי רבי מאיר.
וחכמים אוסרים במגע אבל לא במשא: וכל אזור שיש לו שם לוי פסול.
אזור זה פשר. אזור יון. אזור פותלי. אזור רומי. אזור מדברי פסוק.
ושל תרומה טמאה פסוק. ושל טהורה לא יזה. ואם הנה פשר. אין מזין
לא ביונקות. ולא בתמרות. אין תיבין על היונקות על ביאת המקדש.
רבי אליעזר אומר אף לא על התמרות. אין הן היונקות גבעולין שלא
נמלחו: אזור שהנה בו. פשר לטהר בו את המצורע. לקטו לעצים.
ונפרו עליו משקין. מנגבו והוא פשר. לקטו לאוכלין ונפלו עקיו משקין.
אף על פי שנגבו פסול. לקטו לחטאת במקמט לאוכלין. דברי רבי מאיר.
רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרים במקמט לעצים: מצות אזור
שרשה קלחים. ובהם שרשה גבעולין רבי יהודה אומר של שרשה שרשה.
אזור שיש בו שרשה קלחים. מפסגו ואוגרו. פסגו ולא אגרו אגרו ולא

ברטנורא

פסגו

קודם שיעריב שמשו: חייב. ואף לעזרת נשים אסור טבול ווס ליכנס אבל אינו חייב אלא בעזרת
ישראל: ה' כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כגון אכל אוכלין עמאין ושטה מסקין
עמאין והידים והכלים שנטמאו במסקין וכיוצא בהן: וחכמים אוסרים במעשר. והלכה כחכמים:
לאחר ביאתו. לאחר טבול מיד הותר ככולן וה"ל הערב שמש: ואם בא אל המקדש פטור.
דלא אסרה תורה ביאת המקדש אלא על מי שנטמא באב הטומאה דאורייתא כדכתיב בטומאת אדם
או בבהמה טמאה או בכל שרץ טמא: ה' מטמא את מי הטמא. אפי' לאחר טבול אם לא טבל
לשם טהרת טהורו לא טבל דתנין בפ' אין דורשין טבל לקדש והוחזק לקדש אסור בטמאת אבל
משטבל לשם טהרת אפי' טבול ווס דאורייתא שפסול לתרומה ולקדש כשר לחטאת דטבול ווס כשר
בפרה: והמזה מי הטמא במגע ובמשא. וזהו כ"ע לא פליגי אבל באזוב המוכשר לקבל
טומאה ומשום דאוכל הוא לריך הכשר שיבא עליו מים וכן במים שאינן מקודשין ועומדין לקדש
וכלי ריקם טהור ועומד כדי להניח בו אפר חטאת כהא פליגי ר' מאיר וחכמים והלכה כחכמים:
כל אזור שיש לו שם לווי. שרגילין ללוות עמו אם אחר כגון הנך דמפרש לקמן: אזור זה.
כלומר אזור סתם שסרוחה אותו אומר זה אזור הוא כסתם: של תרומה טמאה. שאזוב של גנה
חייב בתרומה כשלקטו לאכילה והא קמ"ל דאע"ג שהוא פחות מכביילה שאינו מטמא מי חטאת אפי' הוא
הוא פסולה כיון שאזוב עליו עמו: ושל טהורה לא יזה. מפני שמפסיד את התרומה: תמרות.
כמין נגריין שיש בראשי האזוב: אין חייבין על היונקות. עמא שהיה עליו ביונקות ובה בהמה
זו אל המקדש אינו חייב: ר"א אומר וכו'. ואין הלכה כר"א: גבעולין שרא גמלו. כ"ז
שהפרח מונח בתוך כיסו קודם שיפחה: ה' מנגבו. כדי שלא יתערבו מים הכשרים בפסולין:
אע"פ שנגבו פסול. אע"פ שלא נטמא משהוכשר לקבל טומאה פסול: לקטו לחטאת. להוות בו
מי חטאת: במקמט לעצים. ומנגבו והוא כשר וכן הלכה: ה' שלשה קלחין ובהן שלשה
גבעולין. גבעול אי בקלה א'. וגי' קלחים דבטינן ילפינן לקחה לקחה מאגודת אזור מפסד
מזריס

תשא ליום ששי מלד

פסגו. לא פסגו ולא אגרו פשר. רבי יוסי אומר מצות אזור שרשה קלחים
ובהם שרשה גבעולים ושיריו שנים וגרדומיו פל שהוא:

ברטנורא

מזריס מה לסלן שלשה דכהכי מקרי אגודה אף כלן שלשה: מפסגו. מפרידו ומחלקו שיהו הג'
קלחים מפורדים זה מזה: ר' יוסי אומר מצות אזור ג'. ר"י מחמיר טפי מת"ק דלר"י תחלת
סניס פסול ולת"ק תחלת ב' כשר ואינו פוסל עד שיהי' תחלתו כשיריו א'. ודקאמר ת"ק מזה
אזור ג' קלחים. למזה בעלמא ולא לעכב והלכה כר' יוסי: וגרדומיו כל שהוא. גרדומי הנבעול
כל שהוא ושיריו וגרדומיו תרי מיילי כינהו דשיריו הוי שירי הג' קלחין דהיינו שני קלחין וגרדומיו
הוא הנבעול עלמא דאגרדוס וכשבר וכשתיר ממנו כל שהוא:

גמרא נדה דף פ"ט ע"א

איהו אדום פדם המכה. מאי פדם המכה אמר רב יהודה
אמר שמואל פדם שזר שחוט ולימא פדם שחוטת אי
אמר פדם שחוטת הוה אמינא ככבה שחוטת קא משמע קן
פדם המכה בתחלת הכאה שר ספין. עולא אמר פדם צפור
חיה. איבעיא להו חיה לאפומי שחוט או דיקמא לאפומי
פחוש תיקו:

רש"י

שזר דמו אדום כדאמר במס' יומא האי חויר והאי סומק. דם שחוטת.
משמטה והולך: צפור חיה. דם היוולד מלפור מי ע"י מכה: או דילמא
לאפוקי בחוש. והאי חיה לישן כריאה הוא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

רבי יודאי שאיר ליה רבי שמעון יומא חד דאערע עמיה בארחה אמר
ליה רבי הא כתיב בפרשתא דשבת דאמר ישעיה דכתיב פה אמר
וי לפרים אשר ישמרו את שבתותי וגומר ונחתתי להם פביתי ובהמותי
וגומר מאי קא מייירי. אמר ליה מפוטקאה חמורה קטיר במיפסא ונחית
דמגה דאורייתא בעיא צחותא. או אפכי לאחוריה וזיל אבתראי ותכנן
לכך אמר ליה בניניה דמר עבידנא ארחה ובתריה דמר אסתכל בשכינתא.
אמר ליה תא חזי מלה דא הא אוקמיה חבריאי ולא פרישו מלה. פה
אמר וי לפרים מאן סריסים אליו אינון חבריאי דמשפתדלי באורייתא
ומסרסי גרמיהו פל שיתא יומין דשבתא ולעאן באורייתא ובליקיא דשבתא
מזרזי גרמיהו ביוניא דילהון משום דידעי רזא עלאה בשעתא דממרוניתא
אזרונית במקבא. ואינון חבריאי דידעין רזא דא מכוננין לבייהו

למהימנותא

תשא ליום ששי

למחיתו מנתא דמאריהון וכתב רבאן באיבא דמעהון ביהוה ליליא ודיא
הוא דכתיב אשר ישמרו פמה דאת אמר ואביו שמר את הדבר ואקרוין
סריסין ודיא בגין לחכמה לשבתא לאשכחא רעוא דמאריהון דכתיב
ובחרו באשר תפצתי מאי באשר תפצתי דא וזוגא דמאריהון ומחזיקים
בבריתא בלא חד בבריתא סתם ופאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושה
דא וידע רזא דא:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הפוסק עם הנכרי לבנות לו תצרו או
בותרו או לקצור את שדהו או
לשקרו שנה או שנים לבנות לו תצרו או
לפע לו ביום אם היתה המלאכה בפדינה
או בתוך התחום אסור לו להניחן לעשות
בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפוסק
ואם היתה המלאכה חוץ לתחום מותר
שאין שם ישראל שדאך את הפועליין
בשבת עושין בשבת: וכן מותר לאדם
להשכיר פרמו או שדהו לנכרי אף על פי
שהוא זרען ונוטען בשבת שהרואה יודע
לשכורין הן או באריות וכן להם ודבר
ששם ישראל בעדיו קרוי עדין ואין הכף
רוב אנשי אותו המקום שהשכיר או ליהן
לו באריות אסור להשכיר לנכרי מפני
שהנכרי עושה באותו המקום מלאכה בשבת
והוא נקרא על שם הישראל בעליו:

מצות תשא ד' מ"ע, ה' מל"ח שקלים פ"א. ספר היר' ה' שקלים פ"א סה"מ מ"ע קע"א סמ"ג עשין מ"ה:

קו (מד) מ"ע שיתן כל אחד מישראל מחצית שקל לצורך קרבנות
צבור שנאמר זה יתנו וגו' מחצית השקל. ולריך ליתן חצי שקל
בפעם אחד העשיר לא ירצה והדל לא ימעיט. משקל השקל שהיה בימי משה היה
משקלו ש"ך שטרות בימיו נמלא חצי השקל היה כסף משקלו ק"ס שטרות.
ומחצית השקל זה מלותו שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן אפי' היה יותר משקל
הקודם ולעולם אינו שוקל פחות מחצי שקל שהיה בימי משה (ועיין כלל ט"ז)
ומלחי

מצות תשא השם קרה

ומלחי שקלים אלו היו לצורך קרבנות לבור. ונוהג בפני הבית בכל מקום בזכרים.
לכל נשים ועבדים וקטנים אין חייבין ליתן ואם נתנו מקבלין מידם אבל הכותים
שנתנו אין מקבלין מהן:

יומא כ"ח זכחים ט"ו י"ט. ספר היר' ה' בואת מקדש פ"ה. סה"מ מ"ע כ"ד. סמ"ג עשין מ"ה:
קז (מה) מ"ע שיקדשו בהנים ידיהם ורגליהם לעבודה שנאמר ורחצו
אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם וגו'. מלות קדוש הוא
בעמידה מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו
השמאלית ורומז מעומד. וכן שבער ושמש בעבודה בלא קדוש ידיו ורגליו
העבודה פסולה וחייב מיסה בידי שמים שנאמר ולא ימותו. ונוהג בזמן הבית
בזכרי כהונה:

כריתות ה' הוריות ד' ספר היר' ה' כלי המקדש פ"א. סמ"ג עשין מ"ה. סה"מ מ"ע ל"ה סמ"ג
עשין קמ"ו:

קח (מו) מ"ע לעשות שמן המשחה שנאמר ועשית אותו שמן משחת
קדש. וככה פשהו משה רבינו במדבר. לקח מור וקנמן וקדש מכל
אחד מהן משקל חמש מאות שקל בשקל הקדש (עיין סי' ק"ז כלל ט"ז) וקנס
בזכר משקל חמשים ומאתים שקל (זה שנאמר בתורה וקנמן בשם מחציתו חמשים
ומאתים גזירת הכתוב הוא לשקלו בשני פעמים חמשים ומאתים בכל פעם) ושוחק
כל אחד לבדו וערבן ושרן במים זכים ומסוקים עד שיאל כל כקן במים ונתן
על המים שמן זית הין הוא י"ב לוגין (עיין כלל ט"ז) ובשל הכל על האש עד
שאכדו המים וכשאר השמן. ומשמן משחה זה מושחין כהן גדול וכהן משוח מלמטה
ומלכי בית דוד וגם נתנו נמשח המשכן וכל כליו. אבל אין משיחה כלים טהור
לדורות והיא מלוה המוסלת על הלבנה. ונוהג בזמן הבית:

כריתות דף ה'. ספר היר' ה' כלי מקדש פ"א. סה"מ ל"ח פ"ה. סמ"ג לאוין רצ"ב:

קח (סג) מל"ח שלא לסוך בשמן המשחה שנאמר על בשר
אדם לא ייסך. ואם סך ממנו במזיד חייב כרת ובשוגג חטאת.
ונוהג בכל מקום שימלא שמן המשחה ובכ"ז בזכרים ובנקבות: [סד] ומל"ח שלא
לעשות שמן המשחה שנאמר ובמתכנתו רא תעשו כמהו. ר"ל שלא
יעשה כמעשה שמן המשחה הכתוב בו וכמשקלו (בסי' ק"ח) ואם עשה במזיד
חייב כרת ובשוגג חטאת. ודוקא להמשה בו אבל להתלמד או למסרו ללבנה פטור.
ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות:

כריתות ה'. ספר היר' ה' כלי מקדש פ"ב. סה"מ ל"ח. פ"ה סמ"ג לאוין רצ"ד:

קיא (סה) מל"ח שלא לעשות במתכונת קמרת שנאמר והקמרת
וגו' במתכונתה רא תעשו לכם איש אשר יעשה כמהו
דהרית בה ונכרת. אע"פ שלא עשה כל המשקל (בסי' ק"ד) אלא חזיו
או שלישי הואיל ועשה לפי ערך משקלותיו הנ"ל חייב כרת (משא"כ בשמן
המשחה שאינו חייב עד שיעשה כמעשהו וכמשקלו ממש ככתוב לעיל) ובשוגג
חטאת. עשאה להרית אע"פ שלא הרית חייב. ואם הרית ולא עשאה דינו כנכה
מן ההקדש (בסי' קכ"ח) ואם עשאה להתלמד או למסרה ללבנה פטור. ונוהג
בכ"מ ובכ"ז בזכרים ובנקבות:

ע"ז כ"ט ע"ג. ספר היר ה' מאכלות פ' י"א והל' ע"ז פ"ט. סה"מ לא תעשה קצ"ד ע"ש ובהשגות סמ"ג לאוין קס"ה. י"ד ס"י קל"ג וס"י קנ"ב. סמ"ג ס"י רפ"ג :

ק"ב [סו] מל"ת שלא לאכול ולשתות מתקרובת ע"א (ובכלל זה יין נסך) שנאמר פן תכרות ברית ליושב הארץ וקרא קך ואבאת מזבח. ולהרמז"ס לאו דיין נסך הוא מפסוק צפ' האינו אשכ חלב זבחימו יאכלו ישפו יין נסוכם מה זבח אסור אף יין נסך אסור. תקרובת ע"א ויין שנתנסך לע"ז אסור בהנאה (ע"י ס' ת"ל) האוכל או שותה מתקרובת ע"ז ויין נסך כל שהוא לוקה. סה"ס יינס אסור בהנאה מד"ס והשותה רביעית מכין אותו מכות מרדות. יין של ישראל שנגע בו עכו"ם בכונסה אסור בהנאה. ומז"ל סמכו מפסוק וקרא לך ואכלת מזבחם שלא לאכול בסעודה עכו"ם שנעשה למשתה חופת בנו או צתו צמסיבתם אפילו הוא אוכל משלו ושמש שלו עומד ומשמש. ומאיתתי אסור לאכול אללו משיתחיל להכין לרכי סעודה וכל ימי המשתה ולאחר ימי המשתה שלשים יום ואם עשה סעודה אחרת מחמת הכוונת אסור עד י"ב חדש ואם הוא אדם תשוב אסור אפי' אחר י"ב חדש. ונוהג בכ"מ ובכ"ז בזכרים ונקבות :

שביעית פ"ג. ספר היר ה' שמטה פ"א. סה"מ מ"ע קר"ה. סמ"ג עשין קמ"ו :

ק"ג (מז) מ"ע לשבות מעבודת הארץ בשביעית שנאמר בחריש ובקציר תשבות. ונאמר צפ' במקווי ושבתה הארץ שבת לה' ונאמר שבת שבתון יהיה לארץ (ע"י ס' ש"ז) ונוהג בזכרים ונקבות. ומקום זמנן שנוהג (ע"י כלל ג') :

חולין קט"ו נויר ל"ז פסחים כד. ספר היר ה' מאכלות פ"ט י"ד. סה"מ ל"ח קפ"ז שם כתב טעם שלא מנה איסור הנאה ללאו בפ"ע אע"פ שיש כתוב בפ' ראה פעם ג' לא תבשל בו' על איסור הנאה לא סבאו שהנאה בכלל אכילה היא ע"ש. סמ"ג לאוין קס"א. י"ד ס"י פ"ו. סמ"ג ס"י רס"ג :

ק"ד [סז] מל"ת שלא לאכול בשר שנתבשל בחלב שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו. אם אינו ענין לאיסור בשול שכבר כתוב בס"י ל"ב תנהו ענין לאיסור אכילה ועל אכילת כזית אחד משניהם לוקה. ולא צ"ח הכתוב באיסור זה לשון אכילה לומר שחייב אפילו לא נהנה באכילתו (ע"י כלל י"ג) כגון שהיה חס ביותר עד ששרף גרונו באכילתו או שנתן בתוכו דבר מר בעיניו שלא נהנה כלל באכילתו אפ"ה לוקה. אין חייבין על אכילת בשר בחלב מן הסורה אלא על בשר בהמה טהורה שנתבשל בחלב בהמה טהורה אבל בשר בהמה טהורה שנתבשל בחלב בהמה טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה אע"פ שאסורין אין חייבין עליהם משום בשר בחלב. בשר נבלה או חלב מבהמה טהורה ששגלן בחלב אע"פ שלוקין על בשולן (ע"י ס' ל"ב) אין לוקין על אכילתן משום בשר בחלב שאין איסור בשר בחלב חל עליהן שאין איסור חל על איסור שאין כאן לא איסור כולל ולא איסור מוסיק ולא איסור בה אחת (ע"י כלל י"ג) בשר בחלב כשאינו דרך בשול אלא כבוש או מלוח ביחד אסור מד"ס באכילה ומותר בהנאה. בשר חיה ועוף שנתבשלו בין בחלב בהמה בין בחלב חיה אין אסורין באכילה אלא מד"ס וחייבים עליהם מכות מרדות. דגים וחגבים מותר לבשל בחלב ומותר לאכלן. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות :

יבין

יכוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמלוי ׀ וד דשם כין להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה :

לה א ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה יהוה לעשות אתם :

ואנגש משה ית בך פנשתא דבני ישראל ויאמר קהן אלון פתגמא די פקד יי למעבד יתהון : ב לששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון ליהוה בל תעשה בו מלאכה יומת : שתא יומן תתעבד עבדתא וביומא שבועאה יהי לכוון קודשא שבת שבתא קדם יי בך דינעבד פה עבדתא יתקמל : ג לא תבשרו אש בבל משבת יכם ביום השבת : פ לא תבערו אשתא בבל מותבניכוון ביומא דשבתא : ד ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל קאמר זה הדבר אשר צוה יהוה לאמר :

ואמר משה לךך פנשתא דבני ישראל למימר דין פתגמא די פקד יי למימר : ה קהו מאתכם תרומה ליהוה כל גדיב לבו יביאה את תרומת יהוה זהב וכסף ונחשת :

סבו מנכון אפרשותא קדם יי פל דיתרעי לכה יתו ית אפרשותא קדם יי דהבא וכסף ונחשת : ו ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים : ותכלא וארננא וצבע זהרי ובוץ ומעזי :

רש"י וישלח

ויקהל משה. למחרת יו"כ כשירד מן ההר והוא ל' הפעיל שאינו אוסף אנשים בידים אלא הן האספים ע"פ דבורו ותרגומו ואכנס : (ב) ששת ימים. הקדים להם אזכרת שבת לזיווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת :

(ג) דא תבערו אש. (סנהדרין לה. יבמות ו) יש מרבותינו אומרים הבערה ללאו יאלת ו"א לחלק יאלת : (ד) זה הדבר אשר צוה ה'. לי לאמר לכם : (ה) גדיב לבו. ע"ש שלבו נדבו קרוי גדיב לב. כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום לוואתם :

לר"י

ויקהל משה. למחרת יו"כ כשירד מן ההר והוא ל' הפעיל שאינו אוסף אנשים בידים אלא הן האספים ע"פ דבורו ותרגומו ואכנס : (ב) ששת ימים. הקדים להם אזכרת שבת לזיווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת :

(ג) דא תבערו אש. (סנהדרין לה. יבמות ו) יש מרבותינו אומרים הבערה ללאו יאלת ו"א לחלק יאלת : (ד) זה הדבר אשר צוה ה'. לי לאמר לכם : (ה) גדיב לבו. ע"ש שלבו נדבו קרוי גדיב לב. כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום לוואתם :

לר"י

ויקהל ליום ראשון

נביאים מלכים א' ו'

א וישלח המלך שלמה ויפח את-חירם מצר : ושלחמלכא שלמה
ודבר ית חירם מצור : ב בן-אשה אלמנה הוא ממטה
נפתלי ואביו איש-צרי חרש נחשת וימלא את-החכמה ואת-
התבונה ואת-הדעת לעשות כר-מלאכה בנחשת ויבוא אל-
המלך שלמה ויעש את-כל-מלאכתו : ב ר אתתא ארמלתא
הוא משבטא דבית נפתלי ואבוי גבר צורי אומן בעובדא דנחשא
ואתמלי ית הוכמתא וית סוכלתנותא וית בעמא למעבד כל עיבדא
בנחשא ואתא לות מלכא שלמה ועבד ית כל עבדיתיה : ג ויצר את-
שני העמודים נחשת שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד
וחומי שתיים עשרה אמה יסב את-העמוד השני : וצר ית תרין
עמודיא דנחשא תמני עברי אמין רומה דעמודא חד וחומי משח פרתין
עברי אמין מקף ליה וכן לעמודא תנינא : ד ושתיה כתורות עשה קתת
על-ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכתרת
האחת וחמש אמות קומת הכתרת השנית : ותרתין קרונתמן
עבד קמתן על ריש עמודיא סתף נחשא תמש אמין רומא דקרונתא
תרא וחמש אמין רומא דקרונתא תנינא : ה שבכים מעשה שבכה
גדלים מעשה שרשרות לפתרת אשר על-ראש העמודים
שבעה לפתרת האחת ושבעה לפתרת השנית : סריג עובד
סריגא קליעו עובד גדילן דקרונתון דעל ריש עמודיא שבועא דקרונתא
תרא ושבועא דקרונתא תנינא : ו ויעש את-העמודים ושני מורלים
סביב על-השבכה האחת לכפות את-הפתרת אשר ער-ראש
הרמנים וכן עשה לפתרת השנית : ועבד ית עמודיא ותריין סידרין

רש"י

סחור

(ב) צורי. מלור : חורש. אומן : (ג) ויצר. כל"א פורמט : שני העמודים.
שהעמיד באולם יכין וכו' : קומת העמוד האחד. וכן השני : יסוב את
העמוד השני. וכן הראשון : (ה) שבכים. השבכים שהי' להם דמות כמין כיפה :
מעשה שבכ'. מוקפות היו לורות של לולבי דקל :

האום

ויקהל ליום ראשון

קרו

סחור סחור על סריגתא תרא לכפאת ית קרונתון דעל ריש רמוניא וכן
עבד דקרונתא תנינא :

כתובים משלי י"ח

א תאות אדם חסדו ומוב רש מאיש כזב : רגתיה דבר נשא
חסדיה ומב מסכינא מן נכרא כדכא : ב יראת יהוה קתיים ושבוע
ללין ברי-פקד רע : דחלתיה דאקתא לחי ומן דשביע מניה גיבות
ולא נפקוד בישתא : ג ממן עצל ידו בצלחת גס-אר-פיהו לא
ישיבנה : עמלא דממשי ידיה בשחתיה אף לא לפומיה מקריב ליה :
ד לין תפה ופתי יערם והוכיח לנבון יבין דעת : לממיקנא מחית
ושברא מתערים ואכים לסוכלתן דנתבין ידיעתא : ה משדד-אב
יבריה אם בן מביש ומחפיר : דבין לאבוי ומעריק לאסיה ברא הוא
מבחתנא ומחפרנא : ודל-בני לשמע מוסר לשגות מאמר-
דעת : פריש ברי ושמע מדדותא וקא תשגא מן מאמר דפומיה :

רש"י

(א) תאות אדם חסדו. הכריות מתאווים לאדם בעבור חסדו : מאיש כזב.
שמכתיב וחינו עושה : (ב) ושבוע ילין. שלא יפקד בשום דעה :
(ג) בצלחת. בזרה חמה כלומר טומאה כסיון : (ד) לין תכה וגו'. ע"י מכות
פרעה הסכים יתרו ונתגייר : (ה) משדד. מכיע : יבריה אם בן מביש.
ישמעאל בן הגר : (ו) חדר בני. מלשגות וכו' :

משנה דמאי פרק ה'

מלוקח מן הנחתום. כיצד הוא מעשר. נוטל פדי תרומת מעשר וחלה.
ואומר אהר ממאה ממה שיש באן. הרי (בצר) זה מעשר. ושאר מעשר
סמוך לו. זה שעשיתי מעשר. עשוי תרומת מעשר עליו. והשאר חלה

ומעשר

ברמנורא

פרק א הלוקח מן הנחתום. כשהנחתום מוכר במדה גסה הלוקח ממנו חייב לתקן מה
שהוא לוקח והנחתום פטור והא דתנן לעיל כפ"ב שהנחתומים חייבים להפריש
כדי שיעור תרומת מעשר וחלה הם מיירי במוכר במדה דקה שמפני שהוא משתכר הרבה הטילו
עליו לעשר חי ממי מפני שהיונות שלוקחים ממי שנוכלר בדקה כדי שלא יאכלו עבליס הטילו עליו
לתקן. מדה גסה ולקח מפורשים לעיל כפ"ב : נוטל כדי תרומת מעשר. דהיינו א' ממאה
וכדי חלה א' ממ"ח ולא שיפרישם מן הככר שלקח. מן הנחתום אלא קובע להם מקום ומניחם
מחוברים במקומם : א' ממאה ממה שיש באן. מכל מה שיש כחן משמע אף אם כדי שיעור
חלה שהפריש עשוי מעשר ונמלא מפריש מעשר אף מן החלה : ושאר מעשר. דהיינו עוד חסכה :

סמוך

ויקהל ליום ראשון

ומעשר שני בצפוננו או בדרומנו ומחלל על המעות : ב הרוצה להפריש
הדרומה ותרומת מעשר באחת נומר אחד משלשים ושלש ושלש ואומר
אחד ממאה ממה שיש כאן הרי זה בצד זה חולין והשאר תרומה על
הכל ומאה חולין שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך
1 ו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו והשאר חלה ומעשר שני
בצפוננו או בדרומנו ומחלל על המעות : ג הלוקח מן הנחתום מעשר מן
החמה על הצוננת. וכן הצוננת על החמה אפילו ממפוסין הרבה דברי
רבי מאיר רבי יהודה אומר שאני אומר חמים של אמש היו משל אחד
ושל היום היו משל אחר רבי שמעון אומר בתרומת מעשר ומתיר בחלה :
ד הלוקח מן הפלטר מעשר מכל טפוס וטפוס דברי רבי מאיר רבי
יהודה אומר מאחת על הכל מודה רבי יהודה בלוקח מן המנפוג שהוא

ברטנורא מעשר

סמוך לו הרי קבע מקום לכל המעשר ואותו הא' שקראתי לו שם מעשר תחלה עשוי תרומת מעשר
על התעסה הסמוכים לו והשאר חלה. ה' ממ"ח שהפסתי חלה : ומעשר שני בצפוננו או
בדרומנו קובע לו מקום ואח"כ מחללו וא"ל להוסיף חומם : ב נוטל א' משלשים ושלש
ושלש היינו שלים ממאה וסאה שנוטל יש בה ג' שלשים שנים מהם לתרומה שהוא תרי ממאה
וא' לתרומת מעשר שהיא אחד ממאה וא' על אותה סאה שנוטל אחד ממאה שיש כאן בין הכל
דהיינו שלים אותה סאה : ה"ז בצד זה חולין פי' יסאך חולין כמו שהוא עתה בטבלו כלל שני
שלשים עשמו : והשאר דהיינו שני שלשים יהיו תרומה על הכל : ומחלולין שיש כאן דהיינו
השלם שאמרתי עליו שסאך חולין ה"ז כלל זה מעשר : ושאר מעשר דהיינו עוד ס' סמוך לשלם
זה אהם עשרה שלשים יהיו מעשר על המאה שלשים ולא דוקא עשרה אלא מעט פחות כפי המניע
לשנים של תרומה : זה שעשיתי מעשר היינו השלם שקרא עליו שם מעשר תחלה : עשוי
תרומת מעשר על תעסה השלשים ולא שלם אלא חסר דבר מועט וזה"ל מהחולין שיש
כאן דמשמע ולא כל החולין ומתניתין אחיא כאבא אלעזר בן גומל דאמר כס"פ כל הבט כסס שיש
לבעשות דברות תרומה גדולה כך יש לו רשות לתרום תרומ' מעשר ואילו כמי שרי להפריש
תרומת מעשר באומד בעין יפה כפ' כל המנחות באות מזה הלכך אותו שלם שהיא מפרים משלם
אע"פ שהיה ראוי להיות חסר מעט בעין יפה הוא מפרים ושרי : ג ומן הצוננת על החמה
אף ע"פ שהוא מעשר מן הרע על היפה סבר לה כר' אילעאי דאמר התורם מן הרע על היפה
תרומתו תרומה ודמאי התירו אפי' לכתחלה : ואפי' מטפוסים הרבה. ולא חיישי' שמא אתמול
קנה הנחתום תבואה ממי שהוא מעשר וכיום ממי שאינו מעשר ונמלא מפרים מן הפטור על החיוב
דנחתום מחד גבא זבין אף על פי שהוא עושה מדפוסים הרבה : רבי יהודה אומר כשנטיה'
של אמש או שניהם של היום מודה ר' יהודה לר' מאיר דאפי' מדפוסים הרבה שרי ללא חיים לדפוסים
אבל א' של אמש וא' של היום אפי' מדפוס אחד אסור שאני אומר וכו' : ר' שמעון אומר בתרומת
מעשר דאפי' שניהם של היום או של אמש כיון דכשני דפוסים היא אמרי' מתרי גברי זבין אף
התבואה ושנא' הא' עישר והא' לא ונמלא מפרים מן הפטור על החיוב : ובתרי בחלה דכחלה כ"ע
מודו אפי' של אמש בשל היום ואפילו משני דפוסים דאי נמי מתרי גברי זבין לא חיישי' שהרי אלא
הנחתום מתחייבת בחלה שהוא נלגל את העיסה והלכ' כר"ש : ד פלטר הוא הלוקח מן הנחתומים
ככרות הרבה צבת א' ומוכרין אח"כ בשוק א' א' : מעשר מכל דפוס ודפוס דברי ר"מ. דס"ל
לר' מאיר פלטר מתרי תלתא נחתומין זבין ואנו אומרים דפוס זה קנה מנחתום א' והשני מנחתום
אחר ור' יהודה סבר פלטר מחד נחתום זבין ואע"פ ששם משני דפוסים כלן מנחתום א' הן הלכך
אם כולן משל אמש או משל היום מעשר מא' על הכל כדון נחתום : מנפול קונה מן פלטרין
הרבה ומוכר לאחרים וכיון שהוא רגיל לקנות מאנשים הרבה הלוקח ממנו מעשר עכ"ל והלכה כר"י :

הלוקח

ויקהל ליום ראשון קרח

מעשר מכל אחד ואחד : ה הלוקח מן העני וכן העני שנתנו לו פרוסות פת
או פלחי דבילה מעשר מכל אחד ואחד ובתמרים ובגרוגרות בודל ונוטל
אמר רבי יהודה אימתי בזמן שמתנה מרבה אבל בזמן שמתנה מועטת
מעשר מכל אחד ואחד : ו הלוקח מן הפיטון וחזר וקח ממנו שניה לא
יעשר מזה על זה אפילו מאותו הפיטון אפילו מאותו הפיטון נאמן הפיטון
לומר משל אחד הם : ו הלוקח מבעל הבית וחזר וקח ממנו שניה מעשר
מזה על זה אפילו משתי קפות אפילו משתי עירות בעל הבית שהיה
מוכר ורק בשוק בזמן שמביאין לו מנגותיו מעשר מאחד על הכל
ומנגות אחרות מעשר מכל אחד ואחד : ה הלוקח מכל משני מקומות
מעשר מזה על זה אף על פי שאמרו אין אדם רשאי למכור מכל אלא
לצורך : ו מעשרין משל ישראל על של גוים משל גוים על של ישראל
כמשל ישראל על של כותים משל כותים על של כותים רבי אליעזר
אומר משל כותים על של כותים : י עציץ נקיב הרי זה בארץ תרם
מהארץ על עציץ נקיב מעציץ נקיב על הארץ תרומתו תרומה משאינו
נקיב על הנקיב תרומה ויחזור ויתרום מן הנקיב על שאינו נקיב תרומה

ברטנורא ורא

ה הלוקח מן העני המחזיר על הפתחים : פלחי דבירה חתיכות של דבילה : בולל ונוטל
דורם התמרים או הגרוגרות ומערבן יחד וכן נבלים ומתערבים נמלא מפרים מן החיוב דקסבר יש
בלילה דבר כיבא אכל פרוסות של לחם ופלחי דבילה אין נבלין ואחי לפרושי מן הפטור על החיוב :
בזמן שהמתנה מרובה בזמן שהכל כותנים מתנה מרובה שכל המתנות שוות או מועלת בלילה :
אבל בזמן שהמתנה מועטת כלומר שמתנה א' מעוטה מחברתה לא מהני בלילה דלמלא כל סד
וחד לא מתרמי דדיה וחיסי' שמא מן הרוב מפרים על המיעוט כך נראה פי' משנה זו בירושלמי :
ו סימון סוחר הלוקח תבואה מצעלי בתיס הרבה ביחד ומוכר לאחרים צמדה גסה : לא יעשר
מזה על זה דשמא מה שמנו בשנים מאדס אחר קאלו ואחי לאפרושי הא' מן הפטור על החיוב :
ואפי' מאותו הסוג כלומר מאותה קופה ודומה לו כסמ' כלים הסוגים הגדולים : ואפי' מאותו
הפיטון דשניהם שחמתית או שניהם לנגה ואם אמר הסיטון דמאדס א' קנה נאמן : ו מעשר מזה
על זה דכולו מעוטר או כולו אינו מעוטר ובלבד שיהיה ממין א'. ובתוך שנתו שאין תורמין משל
שם זו על של סנה אחרת : ומנגות אחרות מעשר מכל א' וא' דכעלי הגנות שמא זה עישר וזה
לא עישר : ו מב' מקומות ששני המוכרים הודיעוהו שהוא טבל : אלא לצורך כגון שנתערב
לחכירו חולין מועטין בטבל מרובה שאין לטבל זה תקנה עד שיעשר עליו ממקום אחר ודוקא
אלא סבר והוא לוקח לו טבל ממקום אחר ומעשר לו : ו משל ישראל על של עכו"ם הא'
הנא סבר אין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מן המעשר ור"מ היא ואינה הלכה דקיי"ל יש קנין לעכו"ם
בא"י להפקיע מן המעשר דכתיב (ויקרא כה) והארץ לא תמכר ללמיתות הא' אם נמכר למוטה היא :
על של כותים פירות הכותים ודאי טבל מוכרים אותן דאע"פ דכשאוכלין פירותיהן עשורי
מעשרין כשמוכרין אין מעשרין דלא חיישי' על לפני עור לא תתן מכשול : ור"א אומר משל כותים
על של כותים דומיין דמעשר לפשיה ונמלך ומוכרו ושמא הא' מעוטר והא' לא ונמלא מפרים
מן הפטור על החיוב ובזמן הזה הכותים עשאוהו כעכו"ם גמורים לכל דבריהם : י עציץ נקיב
כלי שמימים כתוכו עפר וזרעים בו אם נקיב כדי שרש קטן שהוא פחות מכוח : הרי זה בארץ
ופירותיו טבל גמור דאורייתא : תרם מן הארץ אפי' לכתחלה נמי מני לתרום ומשום סיפא נקט
ל דיעבד : תרומה ויחזור ויתרום. זמן הפטור על החיוב הפריש ולא תרומה היאהך לכ
יחזור

ויקהל ליום ראשון

ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות: יי תרם מן הדמאי עד הדמאי מדמאי על הידאי. תרומה ויחזור ויתרום. מן תודאי על הדמאי. תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות:

ברמנורא

יחזור ויתרום ומ"מ כיון שקרא לה שם תרומה נותנה לכהן ללא ליתו ללוולי בתרומה וא"ל להוציא עליה תרומה ומעשר כמו כסיפא משום דמדאורייתא לאו עבל היא: אבל מן הנקוב על שאינו נקוב. דמן החיוב על הפטור הפרש התרומה הו"ל עבל דאורייתא הלכך לא יאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות: יי מן הדמאי על הרמאי. דלמא ה"ל מעשר וה"ל לאו מעשר: תרומה. וא"ל לתקן את התרומה כיון דספק הוא ורוב עמי הארץ מעשרים הן: מן הודאי על הדמאי תרומה ולא תאכל. דהוי דומה דמפרש מן הנקוב על שאינו נקוב מן החיוב על הפטור שאם הדמאי מעשר נמלאת התרומה עבל דאורייתא הלכך לא תאכל:

גמרא ברכות דף ט"ו ע"ב

תני רב עובדיה קמיה דרבא (דברים י"א) ולמדתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים. עני רבא בתריה כגון על לבבך עד דבבכם בכל לבבך בכל דבבכם עשב בשדה ואבדתם מתרה הפנה פתיל אתכם מארץ. אמר רבי חמא ברבי חנינא כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר (תהלים ס"ח) בפרש שדי מרכים בה תשגג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש. אל תקרי בצלמון אלא בצלמות. ואמר רבי חמא ברבי חנינא דמה נסמכו אהלים לנחלים דכתוב (במדבר כ"ד) בנחלים נמיו וגו' באהלים נמע וגו' לומר דף מה נחלים מעלין את האדם משמאה למהרה אף אהלים מעלין את האדם מבה חובה. לכך זכות. הקורא למפרע לא יצא. רבי אמי ורבי אסי הוו קא קמרון ליה גננא לרבי אלעזר

רש"י

אמר

בין הדבקים. תיבות המדובקים זו בזו אם אינו מפירן כשהתיבה השניה מתחלת בלוח שהתיבה שלפניה נגמרת הוא קורא אותם שני אותיות בלוח אחת אם אינו מתעסק ליתן ריוח ביניהם כדמפרש רבא: בפרש שדי. אם תפרש שדי ותבדיל תיבות של מלכות שמים: מרכים בה תשגג בצלמון. הסירה אשר זה מלכים ימלנו תשגג ותלגן לך את כל המות: אהלים נחלים. כנחלים נטוי כאהלים נמע: אף אהלים. בתי מדרשות אהלים ל' נטיעה נופלת בהם שנאמר וטע אהלי אפרנו: קמרון ליה גננא. קושרין לו מופה להשיאו אשה: יחזור לראש

ויקהל ליום ראשון קט

אמר קהו אדחכי והכי איזיל ואשמע מלתא בבי מדרשא ואיתי ואימא לבו. אזר אשפתיה לתנא דתנאי ממייה דרבי יוחנן קרא ומעיה ואינו יודע להיכן טעה. באמצע הפרק יחזור לראש. בין פרק לפרק יחזור לפרק ראשון. בין פתיבה לפתיבה יחזור לפתיבה ראשונה. אמר ליה רבי יוחנן לא שנו אלא שלא פתח בלמען ירבו ימיכם אבל פתח בלמען ירבו ימיכם סרכיה נקט ואתי. אתא ואמר קהו אמרי ליה אלו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו:

רש"י

לראש. כגון שהיה יודע שפרק זה טעה ודלג אבל אינו יודע בלוח מקום בו טעה: בין פרק לפרק. שידע שגמר הפרשה ולריך להחיל פ' אחת ולאו יודע בלוח מקום: יחזור לפרק ראשון. להפסק ראשון והיה אם שמוע: בין פתיבה לפתיבה. שידע שלריך לומר וכתבתם ואינו יודע אם ראשון אם שני: ואר"י. לתנא וכו': סרכיה נקט. אין לטעות מלאן עד אמת וליב ואין לריך לחזור אלא לאמת שהפרשה שגורה בפיו:

זוהר ויקהל דף ד' ע"ב

קחי מאתכם תרומה ל' ואי תימא דקשיא מלח עלייכו. כל נדיב לבו יביאה. מהו יביאה אלא מהבא אולפניא דזא דצלותא דבר נש דדחיל למאריה וסכנין רביה ורעיתיה בצלותא אתקין תקינא דעילא כנה דאוקמוה. בקדמיתא בשירין ותושבתן דקמרון מלאכין עליון לעילא ובההוא סדורא דתושבתן דקא אמרי ישראל לתתא איהי קשימת ברמא ואתתקנת בתקונתא באתתא דאתקשמת רבעלה ובסדורא דצלותא בההוא תקינא דצלותא דמיושב אתקינו עולמתהא וכך אינו דילה ומתקשמן כל אינון בהדה לבתר דאתתקן בלא ואתסדרו פד ממו לאמת וציב כדון בלה מתתקנא איהי ועולמתהא עד דממו דגאל ישראל כדון אצמרון דמיקם בלא על קיומיהו. כגן דכד בר נש סמי לאמת וציב וכלא אתתקן עולמתהא נפלי קה ואיהי נמילת גרמה דנבי מרפא עלאה. כיון דממו דגאל ישראל כדון מרפא קדישא עלאה נמילת דגרגוי ונפיק לקבילא קה. ואנו מקמי מרפא עלאה בעינו דקיימא עד סיומנא באמתא ברעדה דהא כדון אושימ ימיניה לגבה ולבתר שמאליה דשני קה תחות רישה ולבתר אתתקנו תרנויהו כדודא בגשיקו. ואלין אינון

תלת

ויקהל ליום ראשון

תלת קדמייתא. וכעי בר נש לשנאה רבייה ורעותיה ולבונא בכד הני תקונן וסדורין דצלותא פומיה ולביה ורעותיה פחדא השתא דמלכא עלאה ומטרוניתא אינון פחבורא בחדוה באינון נשיקון מאן דאצטרך למשאל שאלתין ישאל דהא כדון שעמא דרעותא איהו. פנין דשאיל בר נש שאלתיו מקמי מלכא ומטרוניתא כדון ותקון גרמיה ברעותיה ולביה לתלתא אתרין לאתערא חדוה דמכירו דהא מאנין תלת אתפרכא כדבקתא אתרא ויתקין בר נש גרמיה למיפה מקמיהו ולקנחא לון בחדוה גנינא דאלין תלת. ועם כל דא דהא רעותיה דיתפרכון מתאי מאינון פרבאן דחדוה טמירא וכדון אצטרך למנפל על אנפוי ולממסר נפשיה בשעתא דאיהו נקמא נפשו ורוחין כדון איהו שעמא לממסר נפשיה פנו אינון נפשו דאיהו נקמא דהא כדון צרורא דמי איהו כדקא יאית:

הלכה פסוקה

זוסף לחק

מוסר

הרסכים הלכות שבת פרק ו'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

לא זכה משח רבינו עליו השלום לקבל בתורה עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה. ולא עלה אליהו וזכרנו דברכה למרום עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה ולא זכה רבי אליעזר ורבי עקיבא ורבי ישמעאל לקר איתה הקב"ה והנבואה בעליתון לפרדם עד אשר התענו ימים רבים בכל מיני סגופים ופרישות. ולא זכה שלמה לאימה חכמה נחכם מכל האדם עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה כמו שאמרו עד מ' שר משליו שהיא מ"ס רבתי וקמפר תורת אמר רבי שמעון בן יוחאי ר' רבי פנחס פד חוניה דגופיה פריא תלודין בצאתו מן התענה אלו לא תמותי בקר לא תוהי כקר:

ואין מתקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בצדקה שהרי אברי תמיד של בין הערבים מתעבדין והולכין כל הדינה שגאמר (ויסא ו) היא העולה וכו' כענין שגאמר (חלילי כ"ה) ערב וקמך וצרתים אשר יחה האמה ונשמע קולי ואין תפלת ערבית חובה בתפלת שחרית ומנחה ואף על פי כן נהגו כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלוה עליהם בתפלת חובה: וכן תסגו תפלה אחר תפלת המנחה סמוך לשקיעת החמה ביום התענית כדבר פדי להוסיף תתנה ובקשה מפני התענית וזו היא התפלה הנקראת תפלת געילה כדאמר געילו שערי שמים בעד השמש ונסתרה לפי שאין מתפללין איתה אלא סמוך לשקיעת החמה: ומצאו התפלות בכל יום שלש. ערבית ושחרית ומנחה. ובשבתות ובמועדים ובראשי תרשים ארבע. שלש של קד יום ותפלת המוספין. וביום הכפורים חמש. ארבע אלו ותפלת געילה:

יכוין

ויקהל יום שני תורה

קמ

כיוון בקריאת ד' פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי ויך דשם כז' להשאיר בו תוספת תורה משבת שעברה:

ז וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שמים: ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי דסכגונא ואעי שמין: ח ושמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הפמים: ומשחא לאנתרותא ובוסמיא למשח רביתא ולקטרת בוסמיא: ט ואבני שהם ואבני מלאים לאפור ולחשן: ואבני כורא ואבני אש למיתא לשקעא באפורא ובחושנא: י וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה יהוה: וכל חבימי לבא בכזו ייתון ויעבדון ית כל די פקד י:

נביאים מלכים א' י"ח

א וכתרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וקרונתון דעל ריש עמודיא עובד שושנתא לקיט באולמא ארבע אמן: ב וכתרת על שני העמודים גם ממעל מלעמת הכסן אשר לעבר שבכה והרמונים מאתים טרים סביב על הכתרת השנית: וקרונתון על תרין עמודיא אף מלעילא מקמבי דיקא די לעבר סרינתא ורמוניא מאתן סדרין עבדין ליה סחור סחור על קרונתא תנייתא: ג ויקם את העמודים לאקם התיכר ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמוד השמאל ויקרא את שמו בעז: ואקים ית עמודיא לאולמא דהיכלא ואקים ית עמודא מימינא וקרא ית שמה יכין ואקים ית עמודא משמאלא וקרא ית שמה בעז: ד ועל ראש העמודים מעשה שושן ותתם מלאכת העמודים: ועל ריש עמודיא עובד שושנתא וישלמת עיבדת עמודיא:

* השבכה קרי

רש"י

עד

(א) מעשה שושן. כמו פרחי טוטים: (ב) לעבר השבכה. צסוף הסבכה:

ויקהל ליום שני

כתובים משלי י"ט

א עד ברועל יריץ משפט ופי רשעים יבלע און: סתרא דיגלגה
ממייק גדיניה ופמהון דרשיעי מפיק עאתא: ב נכוננו לרצים
שפמים ומתלמות לגו כסילים: מתקנין למקני דיני ומתתא
לנשמהו דסכלאן: ג רץ תיין המה שכר וכר שגה בו לא יחכם:
לממיקנא הוא חמרא ורונתא שכרא וכר דשגי ביה לא נתחכם:
ד נהם כפפיר אימת מלך מתעברו הומא נפשו: נהים תך אריא
איסתא דמלכא ומן דמתמית ליה חמי על נפשיה:

רשי

(א) יריץ משפט. יעד לאדם משפטי יסורין ומיתה: יברע און. האון יצלעו.
(ב) שפמים. של לרעת לזה הלך המספר בלשון הרע: ומהרומות. מכות:
לגו. לגופו: (ג) רץ. הוא מי שסוטה יין: הומה. שרולה לשכר יין יטן. ובחמם
כל שונה בו לא יחכם: אימת מלך. הקב"ה: מתעבר. מכתיו.

משנה שבת פרק כ"ב

תבית שגשגרה. מצילין הימנה מזון שרש סעודות. ואומר לאחרים בואו
והצילו לכם. ובלבד שלא יספוג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן
משקין. ואם יצאו מעצמן אסורים. רבי יהודה אומר אם לאוכלים היוצא
מהן מותר. ואם למשקין היוצא מהן אסור. חרות דבש שרסקן מערב
שבת ויצאו מעצמן אסורים. ורבי אליעזר מתיר: בבל שפא בחמין
מערב שבת. שורין אותו בחמין בשבת. וכר שלא בא בחמין מערב שבת.
בדיחין אותו בחמין בשבת. חוץ מן המליח הישן ורגלים מליחים קטנים.

ברטנורא

וקולים

פרק כב מצילין מזון שלש סעודות. ואפילו ככלים הרבה דאלו ככלי אחד אמרו כפי
כל כתבי דכמה דכתי מיל: לכם. כל אחד מזון שלש סעודות: ובלבד
שלא יספוג. שלא יספוג לאוזן היין ולחזור ולהטיף ואע"פ שיש לספוג בית אחוה לליכא
חשש סחיטה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ואפילו ליקח בידו שמן ודבש שסס עבים ונדבקים
ולקנח ידו בשפת הכלי אסור שלא יעשה כמעשה חול: אין סוחטין את הפירות. דאי ליה מפרק
תולדה דרש: אסורין. גזירה שמה יסחוט לכתלה: רבי יהודה אומר אם לאוכלים. היו אותן
פירות מכוונס: היוצא מהן מותר. דלא ניחא לי כמה שזבו וליכא למגור בהו שמה יסחוט:
ואם למשקין. היו מכוונסין דניחא ליה במאי דנפיק מנייהו: היוצא מהן אסור. גזירה שמה
יסחוט ובזיחיים וענבים מודה רבי יהודה לחכמים דאף ע"ג דכנסן לאוכלים היוצא מהן אסור כיון
דדרך לסחיטה קיימו כי אתו לידו משקס יסיב דעתיה בהכי ובשאר מיני פירות מודים חכמים
לרבי יהודה כיון דלאו דרכן לסחיטה לא נחלקו אלא בתוחים ורמונים דר' יהודה מדמה להו לשאר
פירות וחכמים מדמה להו לזיתים וענבים והלכה כר' יהודה: חלות דבש. כשהן מרוסקים זב
הדבש מעלמו מחוץ בשערה ואין דרך לסחוט הילכך ר"ה מתיר והכמים אסורים גזרו אטו שאין
מרוסקין

קמא

ויקהל ליום שני

וקולים האספנין. שהתתן זו היא גמר מלאכתן: ג שובר אדם את
התבית. לאכול תלמנה גרוגרות ובלבד שלא יתפנין זעשות פלי. ואין
נוקמים מגופה של תבית. דברי רבי יהודה. וחקמים מתירין. ולא יקבנה
מצדה. ואם היתה נקיבה. לא יתן עליה שערה מפני שהוא מפרת. אמר
רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב. ואמר חוששני דז
מתפאת: דנותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור. ואת המים
היפים ברעים. בשביל שיצנו. ואת הצונן בחמין בשביל שיהמו. מי
שנשרו בליו בדרך במים. מתלך בהן ואינו חושש. הגיע לתצר החיצונה
שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם: ה הרוחץ במי מערה וקמי סבירא.
ונסתפג אפיו בעשר אלוניאזות לא יביאם בידו. אבל עשרה בני אדם
מסתפגין באונימית אחת. פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן:
י סבין ומשמשין (בבגדי מעים). אבל לא מתעמלים ולא מתגרדין. אין

יורדין

ברטנורא

מרוסקין והלכה כר"ה: ב כל שבא בחמין. שנתבשל: מדיחין. דהתתו אינו בשולו אבל לא
שורין: חוץ מן המליח הישן. דג מליח טעברה עליו שנה משמלה: וקולים האספנין. דג
סקליפתו דקה והתתו בחמין הוא גמר בשולו: ג שובר אדם את התבית. מפני שהוא מקלקל:
ובלבד שלא יתכוין לעשות בלי. לעשות לה פס נאה: אין נוקבין מגופה. הדבוק כפי
חזית אלא נוטל את כולה כדי נקיב לה מתקן פתחא הוא: רבי יוחי מתיר. דלין דרך פתח
חזית כרך והלכה כרבי יוסי: ולא יקבנה מצדה. כלומר הא דשרי רבי יוסי לסיח נוקב את
המגופה לא שרי אלא למעלה בראש המגופה דלאו אורחא למעבד פתחא כהס אלא נוסף כל המגופה אבל
מדה ומנין דעביד ליה לנקב בלד המגופה משום פתחא ואינו רואה לפתחה למעלה שלא יפלו זרורות או
עפר ביין: סמרה. ויש כאן משום ממהק: בערב. שם מקום: חוששני לו מחמתא. אם מירח השערה
לדבק בדופני הכלי סביב הנקב: ד לתוך הבור. שאין בו מים: שיהא שמור. שלא יסריח
מתחת החום. והא קמ"ל דלא חיישינן דלמא אתי לאשויי גומות שנקרקעית הכור כדי שיהא שם
לחשיב שם הקדרה: ואת המים היפים. הראויים לשתיה: ברעים. בתוך מקוה מים רעים
שאינן ראויין לשתיה ומלתא דפשיטא היא ומשום סיפא נקט לה דתני ואת הטונס כחמה בשביל
שיהמו מהו דתימא גזר דלמא אתי לאשויי ברמץ קמ"ל: מי שנשרו בליו. שפלו במים בשבת:
בהלך עמהן ואינו חושש. שמה יסחוט אותו שכנסן: הגיע לחצר החיצונה. הסמוכה למבוא
העיר שהוא מקום המשחמך: שוטחן בחמה. ליבשן: אבל לא כנגד העם. שיחטוהו שכנסן.
ומשהו זו דהויה היא שהלכה בדינו כל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' כדדרי דהריס
אסור הלכך אסור לשתחן אפי' שלא כנגד העם: ה ונסתפג. וקנח: ואפי' בעשר אלוניאזות.
סדינים שמקנחים בהם ונסתפג בהם זה אחר זה אע"ג דלא נפישו מיהו בכל חד וחד. אפי'
לא יביאם בידו. לתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שאין כאן איסור הוצאה אלא גזירה שמה יסחט
ויסחטס בנזיל: אבל עשרה בני אדם. הואיל ומרוזין הם מדכרי אהדדי ואפי' חדא אלוגעית
לי בני אדם דהשתא נפיש בה מיהו אפי' מביאין אותה בידם ולא גזרינן שמה יסחטוהו הואיל
ומרוזין הן: פניהם ידיהם ורגליהם. אורחיה דמלתא נקט וה"ה לכל גופן ואין כלם כמשהו זו
אלא אפי' אחד מביא בידו אלוגעית שנסתפג בה ולא חיישינן שמה יסחוט: ו' סבין. שמן בשבת:
וממשמשין. ביד על כל סגוף להנאה: אבל לא מתעמלין. לשפץ כנה: ולא מתגרדין.
במגדרת ודומה לו ויקח לו חרס להנגרד בו משום דהוי כעובדא דחול: אין יורדין לפוליבא.
בקעה מלאה מים ותחתית' עיט כמו דבק ויש בה מקומות שיטעב הרוחן שם בואו טיט וידבק
בו ואינו יכול לעלות עד שיתקבצו בני אדם ויעלוהו בקושי גדול ודוחק. פ"ה בקעה שטיט שלה
מחליה והרוחן שם נוף ובגדיו גשורין במים ואתי לירי סחיטה: אפיקמוזין. להקיא ופירשו אפי'
טוי

ויקהל ליום שני

וירדו לקורדימא ואין עושין אפיקמוזין ואין מעצבין את הקמן ואין מחזירים את השבר מי שנפרקה ידו או רגלו לא יטרפם בצונן אבד רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא:

ברטנורא

טוי זיין כלומר להוציא המזון ממקום כגולו שהיא האצטומכא אפיק מוזיא טוי מתכשל ללי אש מתרגמין טוי גור זיין מזון ודוקא לשהות משקה שמביאו להקיא הוא שאסור בשבת אבל להכניס אלבעו לתוך סיו כדי להקיא מותר וביכא להיות ליה נערא ואם יקיא יתרפא מותר אפי על ידי משקה: ואין מעצבין את הקמן להקינו וישב עלמותיו וחוליות שדרתו משום דמחוי כבוזה ולא אמרן אלא לאחר זמן אבל ביום לילה שרי מעצבים לשון ידיך עלכוני ויעשוני: ואין מחזירין את השבר. עלם ששבר ואין הלכה כמשנה זו אלא הלכה מחזירין את השבר בשבת: שנפרקה ידו. שיאל העלם מן הפרק שלו: לא יטרפם. לשון בינים ערופות בקער' שמשחטף בצונן על מקום השבר דמחוי לרשואה קעביד:

גמרא שבת דף קמ"ה ע"א

יתב רב חייה בר אבא ורבי אסי מביה דרבי יוחנן ויתב רבי יוחנן וקא מנמנים אמר ליה רבי חייה בר אבא לרבי אסי מפני מה עופות שבבבב שמינים. אמר ליה בלך קמדבר עזה ואראך שמינים מתן. מפני מה מועדים שבבבב שמיחים מפני שהם עניים. מפני מה תלמידי חכמים שבבבב מצויינין לפי שאינן בני תורה. מפני מה נכרים מוזהמין מפני שאוכלין שקצים ורמשים. איתער בהו רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כד אמרתו לכם (משלי ו') אמור לחכמה אהותי את אם ברור לך הדבר באחותך שהיא אסורה קד אמרתו ואם לאו לא תאמרהו. אמרו ליה ולימא לן מר איזה מהם מפני מה עופות שבבבב שמינים מפני שלא גרו שנאמר (ירמי' מ"ח) שאנן מואב מצעוריו ושקט הוא אל שמרו ורא הנורק מבלי אל פרי ובגולת

רש"י

מ"מ עופות שבבבב שמינים. משל ארץ ישראל: בלך. לכה לך חלל שקינר הל': למדבר עזה. והוא מ"א': מועדים שבבבב שמיחים. רגילים לשמות במועדים יותר מ"א': מפני שהם עניים וכל השנה אין להם שמחה במאכל ובמשתה ואין להם מרגוע ממלאכה לפיכך במועדי' כל שמחתם: מצויינין. מליינין עלמם בלבושים נאים: מצויינין. מקוסטים: שאינן בני תורה. כ"כ לכבדם כבני א"י מחמת תורתן מכבדין אותן מחמת לבושיהן שגראין חסובין: דרדקי

קמב

ויקהל ליום שני

לא הלך. והכא מנכן דגלו. דתניא רבי יהודה אומר חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר (שם ט') על התרים אשא בכי ונחי וגו' מעוף השמים ועד בהמה נדרו הלכו בהמה בנימטריא נ"ב הוה. מפני מה מועדים שבבבב שמיחים מפני שלא היו באותה קלקלה דכתיב (הושע ב') והשבתו כל משושעה הגה חדשה ושבתה וכל מעדה. מפני מה תלמידי חכמים שבבבב מצויינין לפי שאינן בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי. מפני מה נכרים מוזהמין שלא עמדו על הר סיני שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זיהמא ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זיהמתן אומות שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זיהמתן. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי גרים מאי. אמר ליה אף ער גב דאינהו לא הוו מזויינין הוה דכתיב (דברים כ"ט) את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר וגו':

רש"י

דרדקי. בחורים שלא הגיעו לסכר': מפני שלא גלו. העופות כמו אותן של ח"י כדאמר לקמן: שאנן מואב מצעוריו. סיפיה דקרא על כן עמד טעמו בו אלמא הגולין מפיגין טעמן ושמן: נ"ב שנה. משגלו בימי דלוקיבו במרבות ירושלם עד שנפקדו בימי כורש ואלו עלו מהם לייסד את הב' י"א שנים קודם גמר הבנין שהיא לסוף ע' שנה בשנת ב' לדריוש כדאמר במגילה: שאינן במקומם. שמה"י גלו לשם והגולה למקום נכרי מליין עלמו במלבושים שיהא חסוב: במתאי שמאור. בעירי איני לריך להסכדד חלל בשמי שאני ניכר בהם: בדא מתאי. במקום שאינה עירי: תותבאי. כבודי תלוי בשמלתי שמלה מתרגמין חוסביה: בשבא נחש על חוה. כשנתן לה עלה לאכול מן העץ זא עליה דכסיד הנחש השיאלי ל' נשואין: גרים מאי. שלא היו על הר סיני מהיכן פסקה זיהמתן: מזויינין הוה. בסיני וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מוס וואף עורים ופסמים שהיו בישראל כדתניא בספרי:

זוהר ויקהל דף ר' ע"ב

מ"ה דא שמענא ברזון דבוצינא קדישא ורא אתיהיב ל' רשו לגלאה בר לבו חסדי עליונין. דאי בההיא שענתא דאיהי נקמא נפשו

ורוחץ

ויקהל ליום שני

ורוחין ברעו דדבקו תדא איהו ישיי לביה ורעוניה לדא ויהיב נפשיה
בדבקו תא ביה הוא רעו תא לאכללא לה ביה הוא דבקו תא אי אתקבילת
בה תיא שעתא ביה הוא רעו תא דא גון רוחין ונפשו ונשמתין דא יהי נקמא
הא איהו בר נש דאת צריר בצרו רחא דחיי בהאי עלמא ובעלמא דאתי
ותו דבעי יא לאתכללא סכר סמרון מרפא וממרוני תא מלעילא ומתתא
ולאתעמרא בנשמתין בכל סמרון. אתעמרא בנשמתין מלעילא ואתעמרא
בנשמתין מתתא. ואי בר נש יבין לביה ורעוניה לכל דא וימסור נפשיה
סתתא בדבקו תא ברעו תא כמה דאתמר בדין קדשא בריך הוא קארי
ליה שלום לתתא כגוונא דההוא שלום דלעילא ההוא דברך לה
לממרוני תא ואכליל לה ואעמיר לה בכל עמרון. אוף הכי הא בר נש
קדשא בריך הוא קרי ליה שלום לתתא כמה דאת אמר (שופטים ו) ויקרא
לו יי שלום. וכך זמני הכי קראן ליה לעילא שלום בגין דאכליל ואעמיר
לממרוני תא לתתא כגוונא דההוא שלום לעילא. וכך אסתלק ההוא בר נש
מהאי עלמא נשמתיה סלקא ובקשא בכל איגון רקיעין וזית מאן דימחי בידה.
וקדשא בריך הוא קרי לה ואמר (ישעיה ניו) יבא שלום ושכינתא אמרת
יגורו על משבבותם וגומר ויפתחון לה תליסר טורי דאפרסמוגא דכניא
ולא יהא מאן דימחי בידה. ועל דא זכאה איהו מאן די ישיי לביה ורעוניה
לדא ועל דא כתיב כל נדיב לבו וביאה את תרומת יי לגבי מלפא עלאה
כמה דאתמר. ארים רבי אפא קליה ואמר ווי רבי שמעון אנת בגין ואנא
כניא עלך. לא עקד בכניא אלא בכניא ער חכמיא ובכניא על עלמא רבי
שמעון בבוצינא דשרגא דאדליק לעילא ואדליק לתתא. ובנהורא דאדליק
לתתא נהירין כל בני עלמא (ניא נהיר לעילא) ווי לעלמא כד יסתלק
נהורא דלתתא בנהורא דלעילא. מאן ינהיר נהורא דאורייתא לעלמא
קם רבי אפא וגוסיס קריי תיא אמר ליה מלין אלין הוו תחות ירך
ועל דא קדשא בריך הוא שרני עד תבא לאתחברא עמכון
זכאה חולקיה:

הלכה פסוקה יוסף לחק מוסר
הרמב"ם הלכות תפ"ה דק א' מספר שיערי קרושה ח"ב שער ד'
"תפלות אלו אין פותחין מהם אצל מוסיפין
עליהם אם רצה אדם להתפלל כל תיום
כדו הרשות בידו וכל אותן תפלות שיוסיף
כמו מקריב נדבות לפיך צריך שיחוש
דבר בכל ברכה וברכה מן האמצעיות
מעין
ההוא

ויקהל ליום שני

מעין הברכות ואם חדש אפילו בברכה אחת
בי בדי דהוריע שהיא נדבה ולא חובה וגי
ראשנות וגי אחרונות לעולם אין מוסיפין
בהם ולא פותחין מהן ואין משגיח בהן דבר:
אין הצבור סתפקין תפלת נדבה לפי
שאין הצבור מביאין קרבן נדבה ולא
יתפלל אפילו יחיד מסוף שמים אחת
חובת היום ואחת נדבה לפי שאין
מתנדבין קרבן מסוף ויש מן הנאונים מי
שהורה שאסור להתפלל תפלת נדבה
בשבתות וימים טובים לפי שאין במקריבין בהן נדבה אלא חובת היום בלבד:

ויקהל ליום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים א"ו שהם כנגד ה' דמילוי ה'ה ראשונה דשם ב"ן להשאר בו
תוספת נפש משבת שעברה:

י א את המשכן את אהליו ואת מכסהו את קרסו
ואת קרשיו את בריחו את עמדיו ואת אדניו:
ית משכנא ית פרסה וית חופאה ית פודפוחי וית דפוחי ית עברוהי ית
עמודוהי וית סמכוהי: יב את הארן ואת בדיו את
הזפרת ואת פרקת המסך: יג ארונא וית אריחוהי ית
כפרתא וית פרקתא דפרסא: יד את השלחן ואת בדיו ואת
כלי כלייו ואת לחם הפנים: יו פתורא וית אריחוהי וית
כל מנוהי וית לחם אפיא: יז ואת מנרת המאור ואת כלייה

י"א את המשכן... ירעות המחומוס הנראות בחוכו קרוים משכן: את אהרו
הוא אהל ירעות עוים העשוי לנג: ואת מכסו. מכסה עורות אלים והתחסים:
י"ב ואת פרקת המסך. פרוכת המחוסה. כל דבר המגין בין מלמעלה בין
מכנגד קרוי מסך וסכך וכן (איוב א) שכת בעדו. (הושע ב') הכני שך את דרכך:
י"ג לחם הפנים. ככר פירשתי על שם שהי' לו פנים לכאן ולכאן שהיה עשוי
כמין טיבה פרולה: י"ד ואת בליה. מלקחים ומחמות: נרותיה. לווי"ט בלעז
צויכים שהשמן והפתילות נמויין בהן: ואת שמן המאור. אף הוא לריך חכמי לב
שהוא משונה משאר שמנים כמו שפורש במחמות מגרגרו בראש הוית והוא כתיס
י"ז

ויקהל ליום שרישי

ואת-גרתיה ואת שמן המאור : וית כנרתא דאנהורי ית מנהא
נית בוצינתא נית משחא דאנהרותא : טו ואת מוזבח הקמרת
ואת-בדיו ואת שמן המשחה ואת קמרת הפנים
ואת-מסך הפתח לפתח המשכן : וית מדבחה דקמרת
בוסמיא נית אריחיה נית משחא דרבותא וית קמרת בוסמיא נית פראס
דתרעא לתרע משפנא :

רש"י

וה (טו) מסך הפתח. וילן סלפני המזרח שלא היו שם קרשים ולא יריעות :
נביאים מלכים א' ו'

א ויעש את-הים מוצק עשר באמה משפתו עד-שפתו עגלו
סביב והמש באמה קומתו וקוה שלשים באמה יסב
אתו סביב : ועבד ית יפא מתד עשר אמין מספתיה עד ספתיה
סגלגל סחור סחור ותמש אמין רומיה וחוט משח תלתין אמין מקר ליה
סחור סחור ב ופקעים מתחת לשפתו סביב סבבים אתו
עשר באמה מקיפים את-הים סביב שני טורים הפקעים
יצקים ביצקתו * וצורת ביעין מלרע לספתיה סחור סחור מקפין ליה
עסר אמין מקפין ית יפא סחור סחור תרין דצורת ביעין מתקין
באפכותה : ג עמד ער-שני עשר בקר שלשה פנים צפונה
ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה
והים עקיהם מלמעלה וכר-אחריהם ביתה : קאים על תרי עשר
תורין תלתא אפיהון לצפונה ותלתא אפיהון למערבא ותלתא אפיהון
לדרומא ותלתא אפיהון למדינתא ויפא מתקן ערניהון מלעילא וכל
אחריהו לגיו דועביו שפח ושפתו במעשה שפת-כוס פרח
שושן אלפים בת יקול : וסומכיה פושקא וספתיה בעובד שפת כס
* וקי קרי

רש"י

(ב) ופקעים. כמין כפחורים : יצוקים. בליקמו הכל מולק יחד : (ג) וכל אחוריהם.
כל בקרים הללו : ביתה. אל תחת הים היו אחוריהם פונים. (ד) ועביו
טפח

ויקהל ליום שרישי

סגלגל קקט בשושנתא תרין אלפין ביתין פרטיבא מססיר :
ה ויעש את-המכנות עשר נחשת ארבע באמה ארך המכונה
האחת וארבע באמה רחבה ושלש באמה קומתה :
ועבד ית בסימא עסקא דנחשא ארבע אמין אורכא דבסימא תרא
וארבע אמין פיתיה ותלת אמין רומיה :

רש"י

טפח. סוליו ודפנותיו : ושפתו. ה' מרודד כמעשה שפת כוס שסופין צו ומלויר פרח
טפח : אלפים בת יקול. שתי אלפים סאה ה' מחזיק : (ה) המכונות. רגלים :

כתובים משלי ב'

א כבוד לאיש שבת מריב וכר-אזיל יתגלע : יקרא הוא לנברא
דיתוב ברא דינא וכר דשאמי מצמדי : ב מחורף עצר לא
יחרש וישאר בקציר ואין : מתחסד עמלא לא שתיק ושאל בהצדא
ולית : ג מים עמקים עצנה בלב-איש ואיש תבונה ידלנה :
מרא עמיק עצתא בלכא דנברא ונברא דמתבין גידלנה : ד רב-אדם
יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא : סוגעא דבני נשא
מתקרו ונברא מדחמניה ונברא מדחמנא מנו משפית : ה מתהקף בתמו
צדיק אשרי בניו אחריו : דמתלך בתמימותיה צדיקא הוא וטוביהון
לבגוהי בתרוה :

ושאר קרי

רש"י

(א) שבת מריב. לנוח ממריב : וכר אזיל. שאינו שבת מריב ימגל קלטו :
(ב) מחורף. מפני הלכה יושב העלל ואינו חורש : (ג) עצנה. הלכה : ואיש
תבונות. וסלמיד מבין יכלה ממנו : (ד) רב אדם. הרבה בני אדם : יקרא
איש חסדו. יקרא למו שמבטיחו לעשות עמו חסד : ואיש אמונים. מבטיח
וטובה :

משנה כתובות פרק ו'

מציאת האשה ומעשה ידיה לבעלה. וירושיתה הוא אוכל פירות בחייה.
בזושתה ופנקמה שלה. רבי יהודה בן בתירא אומר. בזמן שבפסתר
דה שני חלקים וכו' חלק אחד. ובזמן שבגלוי. לו שני חלקים וכו' אחד

שלו

ברטנורא

פרט ו מציאת האשה וירושיתה. אם נפלה לס ירושה : הוא אוכל פירות בחייה,
והקרן שלה : ופנקמה. חבלה שיש בה שפת דמים שמתן אותה כמש היסד
יפה

ויקהל ליום שמיני

שלו ינתן מיד ושלשה ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות : ה פוסק מעות
בחתנו ומת חתנו . אמרו חכמים יבול הוא שיאמר לאחיה הייתי רוצה
להן ולך אי אפשי לתן : ה פסקה להכניס לו אגף דינר . הוא פוסק בנגדן
חמשה עשר מנה . וכנגד השום הוא פוסק פחות חומש . שום במנה ושוח
מנה אין לו אלא מנה . שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר .
ובארבע מאות היא נותנת חמש מאות . מה שתתן פוסק הוא פוסק פחות
חומש : ה פסקה להכניס לו פספים סלע (בסוף) נעשה ששה דינרים . החתן
מקבל עקיו עשרה דינרין לקפה דבר מנה ומנה רבן שמעון בן גמליאל
אומר הכל פמנהג המדינה : ה המשיא את בתו סתם לא יפחות לה
בחמשים זוז . פסק להכניסה ערומה לא יאמר הפעל בשתבא רבתי
אכסנה בכסותי . אלא מכסה ועודה בבית אבדה . וכן המשיאין את היתומה
לא יפחתו לה מתמשים זוז . אם יש בנים מפרנסין אותה לפי כבודה :
ו יתומה שהשיאה אמה או אחיה מדעתה . וכתבו לה במאה או בחמשים
זוז . יבוקה היא משתנדיל להוציא מידן מה שראוי להנתן לה . רבי יהודה

ברטנורא אומר

יפה למכור בשוק וכמה היא שזה עכשיו : ובזמן שבגלוי . שהנשט שלו ועוד שנמאסת עליו והוא
סובלה : ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות . בחייה והקרן שלה לכשימות או יגרעה ואם תמות
היא יורשה ולא כר"י : ב ומת חתני . ונפלה לפני יום : יבול הוא שיאמר . או חלון או
יבם ואלו לאחיו או יתן מה שפסק או תשב עד שתלכין ראש ואף על גב דאחיו עם הארץ והוא
תלמיד חכם יכול הוא לומר לאחיק הייתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן : ה והוא פוסק
בנגדן חמשה עשר מנה . אף דינר הן עשר מנה וכשנא החתן לקבל עליו לכתוב בכתובה
כותב שלש יותר שהן חמשה עשר מנה אם הכניסה לו הכלה דינרין בעין מפני שהיא משתכר בהן :
ובנגדן השום . ואם הכניסה לו בגדים וחכשיים שרבי"ו שומא : הוא פוסק פחות חומש .
שאל הכניסה שום של אף זוז אינו מקבל עליו אלא שמונה מאות שדרך הכלים לשום בגדים
ובכסים של הכלה לשומם יותר משוים לכבוד הכלה ולחכמה על כעלה : שום במנה ושוח מנה .
כלומו אם לא שמו נכסי הכלה וחכשיים אלא כמו שהם שום כשוק : אין לו אלא מנה . לא יכתבו
בשטר בכתובה אלא מנה כמו ששמו : שום במנה היא נותנת לו ואחד סלע ודינר . שום שהוא
מקבלה במנה שאמר לו כתוב מנה בכתובתה והיא תכניס לך שום של מנה לריך שיסמו אותו בבית
החתונה שלשים וא' סלע ודינר שהוא מנה וחומש : ובארבע מאות . שום כשק כל עליו החתן לכתוב
ד' מאות : היא נותנת חמש מאות . לפי שומת הגועדים : ובשהחתן פוסק וכו' . ואם שמו
הם תהלה והכניסה לו בין שום קצן ובין שום גדול הוא כותב בשטר פחות שומם : ה פסקה
להכניס לו בספים . דינרים בעין שמוכין להשכר בהן עיר : סלע . שהוא ארבע דינרין :
נעשה . לכתוב בשטר הכתובה : בששה דינרין . בתוספת שלש ואשמועי' תנא דכשדינרין בעין
בין שהם מרובים כגון אף דינר דקתני ברישה בין שהם מעטים כגון סלע דקתני בסיפא לעולם
ככתבים בשטר הכתובה בשלש יותר מפני שסומדין להשכר בהן מיד ובדברים שרבי"ו שומא
כגון בגדים וחכשיים בין שהן מרובים כגון ונגד השום דקתני דקאי אלאף זוז דאמר ברי"א בין
שהם מעטים כגון ה' דקתני שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר . לעולם פוחתין חומש
בשטר הכתובה ממה ששמו אותם בבית החתונה לא שאל אם שמו אותם תהלה ואחר כך באין לכתוב
הכתובה שאז לריך לפחות בשטר הכתובה החומש מן השומא ששמו בבית הכלה כדקתני וכשהחתן
פוסק כו' ולא שאל אם כתב הוא תהלה הכתובה שאז לריך שהיה השומא בתוספת חומש ממה שכתבו
בכתובה כדקתני ובארבע מאות שום היא נותנת חמש מאות : לקופה . שיתן לה עשרה זוז על כל
מנה

ויקהל ליום שמיני קמה

אומר אם השיא את הבת הראשונה ינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה .
וחכמים אומרים פעמים שאדם עני והעשיר . או עשיר והעני . אלא שמין
את הנכסים ונותנין לה : ה המשיא מעות לבתו . והיא אומרת נאמן
בעלי עמי . נעשה השליש מה שהושלש בידו . דברי רבי מאיר . רבי יוסי
אומר וכי אינה אלא שדה . והיא רוצה למוכרה . הרי מכורה מעכשיו . בפה
דברים אמורים בגדולה . אבל בקמנה אין מעשה קמנה כלום :

ברטנורא

מנה ומנה שהיא מביאה לו כדי לקנות לה מהם בשמים ותמרוקי הגשים ולא לתפרש נמתני' אם לכל
שבע או לכל שנה : ה וכן המשיא את היתומה . וגבאי לדקה : אם יש בכיס . של דקה : ה מה
שראו . ליתן לה עישור נכסים : אם השיא . האב נחיו : את הבת הראשונה ינתן כו' .
בין שהוא פחות מעישור בין שהוא יותר והלכה כרבי יהודה דזולין בתר אומדן דעתיה דאב ואם
אי אפשר לעמוד על אומדן דעתו של אב יבנין לה עישור נכסים דמשתכחי השתא בשעת נשואים
ממקרקעי אבל ממטלטלי אין לה עישור ואיכא למ"ד בזמן הזה ממטלטלי נמי אית לה עישור ואם נשאת
ולא תבעתה מן הורסים תובעת לאחר שנשאת ולא אמר' אחולי אחלי' גבייהו ודוקא כשהיתה ניונית
מנכסי אביה אבל אם פסקו הורסים מלאת לה מזונות אחולי אחלה אלא א"כ מתהתה ואם היתה
בוגרת שאין לה מזונות ועמדה ונשאת ולא תבעה מה שראוי לה לדנותה מנכסי אביה אחולי אחלה
גבי יורשים ואינה יכולה לתבוע עור ואפי' היתה ניונית מנכסיהם : ה המשיא מעות לבתו .
מסר מעות ביד שלש לנודך בתו לקנות לה שדה או מונוי' לכשתנשא : נאמן בעלי עלי . ותנא לו :
נעשה שלישי כו' . יקנה הסדה ואין שומעין לה דעונה לקיים דברי המת : וכי אינה אלא שדה .
כלומר אפי' כבר נקנה הסדה והיא רוצה למכרה יכולה למכור הלכך שומעין לה ולפונתה דרבי
יוסי ורבי מאיר דוקא בגדולה מן הארוסין דאלו לאחר שנשאת דברי הכל שומעין לה ובקטנה נמי
מודה רבי יוסי דאין במעשה קטנה כלום ואין שומעין לה והלכה כרבי מאיר :

גמרא כתובות דף ס"ז ע"א

תנו רבנן יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה
ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהאיש דרכו לחזור
על הפתחים ואין אשה דרפה לחזור . יתום ויתומה שבאו
להנשא משיאין את היתומה ואחר כך משיאין את היתום מפני
שבושיתה שר אשה מרפה מישל איש . תנו רבנן יתום שבא
לשא שזכרין לו בית ומציעין לו מטה וכן כלי תשמישו
ואחר כך משיאין לו אשה שנאמר (דברים ס"ז) די מחסורו אשר
יהסר לו . די מחסורו זה הבית . אשר יחסר זה מטה ושדקו .
כו זו אשה וכן הוא אומר אעשה לו עזר בנגדו . תנו רבנן

שבאו להתפרנס . ממזונות של לדקה : שבאו רינשא . משל לדקה דאמרין לקמן
אשר יחסר לו זו אשה : ההוא דאתא . עני המבקש פרנסה : במה אתה
סועד

די מחסורו אתה מצוה עליו לפרנסו ואי אתה מצוה עליו לעשרו אשר יחסר לו אפילו סוס רכוב עליו ועבד ררוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס רכוב עליו ועבד ררוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד ררוץ לפניו ורץ לפניו שלשה מילין. ההוא דאתא לקמיה דרבי נחמיה אמר ליה במה אתה סועד אמר ליה בבשר שמן ויין ישן. רצונך שתנגול עמי בעדשים גלגל עמו בעדשים ומת אמר אוי לו לזה שתרגו נחמיה אדרבה אוי לו לנחמיה שתרגו לזה מיבעי ליה אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנומי נפשיה כולי האי. ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה במה אתה סועד אמר ליה בתרנגולת פטומה ויין ישן אמר ליה ולא חי'שית לדוחקא דצבורא אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא (תהלים קמ"ה) עיני כל ארץ ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שלכל אחד ואחד נותן לו הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה תליסר שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן אמר מאי דקמא אמר לו געניתי לך קום אכול:

רש"י

סועד. מה אטו רגיל לאכול בסעודתך: בעתו. הכל לפי מה שסוף לריך כל יחיד ויחיד לפי למודו: אמר רבא מאי דקמא. מאי דבר זה שאירע לפני עמס שלא סייתי רגיל בך שבלת זו לכאן ותרנגולת ויין ישן בידם: געניתי לך. דכרתי ויסר מוחי:

וזהו ויקהל דף רי"ח ע"א

רבי יוסי פתח ואמר (רוח ג') ויאכלו בעו וישתו וייטב לבו. מהו וייטב לבו. דברך על מזוניה ואוקמיה ודא הוא רזא דמאן דברך על מזוניה דא אוטיב ללביה ומאן איהו דכתיב (תהלים כ"ז) לך אמר לפני וכתיב (ש"ע) צור לבבי וגומר ובגין דמרפת מזונא חביבא קמי קדשא בריך הוא

הוא כל מאן דברך על שבועא אוטיב וחדו דאתר אחרא וסימניה סעודתי דשבתא דאתר אחרא אתהני מתהיא שבועא וחדו. והכא אתהני מתהיא ברבא דשבועא (כ"א) דההוא בעו ודא וייטב לבו) מאי מעמא בגין דמזונא איהו קשה קמי קדשא בריך הוא ובגין דבר נש אכיל וישתי וקא מברך ההוא ברכתא סלקא ואתהני מאינו מלין דשבועא דסקלן ואשתכח דאתהני ממזונא מתתא ומעילא ודא איהו רזא דבין חברי'א. רזא בחור לא מתהני ההוא אתר אלא מאינו מלין דסקלן מנו שבועא וכלהו מלין מתעמין ורזון ושבועין בחידו ומהוא אתר אתהני מנייהו בשבת איהו רזא אחרא במזונא ממש ובההוא חדרה דמזונא דמצוה דשבת ובכלל'א אשתכח בליקא מעילא ותתא ורזא דא (ד"ה א' כ"ט) כי ממה חבל ומידך נתנו לך ודאי בתנאותיה דא ובההוא חדרה דמזונא דמצוה דשבת. כמה דאוקמיה מאן דמברך לקדשא בריך הוא מנו שבועא בעי לכונא לפיה ולשוואה רעותיה בחדרה וקא אשתכח עציב אלא דיברך בחדרה ברזא דא ולישוו רעותיה דהא איהו יתיב השתא לאתרא בחדרה בעינא טבא וכמה דאיהו מברך בחדרה ובעינא טבא הכי והבין ליה בחדרה ובעינא טבא ובגין כך לא ישתכח עציב כלל אלא בחדרה ובמלין דאורייתא וישו רביה ורעותיה למיחב ברכה דא ברזא דאצטרך רזא הכא ארבע דתיבין שליטין בארבע סמדין. ומשיריין אתונו מההיא ברכתא דשבועא ובאינו מלין דברוך אתה אתהני ואתרפי ואתעשר ביה. ומאן דמברך אצטרך רעותא בחדרה ובעינא טבא ועל דא כתיב (משלי כ"ט) טוב עין הוא יברך. והכא טפיל קסיפיה דקרא דכתיב כי נתן מלחמו לדי. דאי לא תימא הכי האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה רישיה. אלא טוב עין פמה דאוקימנא הוא יברך ודאי בעינא טבא בחדרה. ולא איהו למזנא לברכא בחדרה דהא מההיא ברכתא ומההיא חידו נתן מלחמו לדי אתר דאצטרך לאתונא מכל סמדין. אתר דלית ליה מנרמיה פלום. אתר דאתהני מכל סמדין ואתפליד מכל סמדין. מלין אלין לא אתמסרו אלא לחכימין דידעין רזון עילאין וארחין דאורייתא. תא חזי בעו טב עינא הוה ותיקפא דמצוה לא הוה ביה לעלמא. מה פתיב (רוח ג') ויבא לשפכ בקצה הערמה רזא דכתיב (שיר השירים ז) במנה ערמת הפים מהכא אוריפנא כל מאן דמברך ברבת מזונא פדקא יאות בחדרה ברעותא דרבא פד סליק מהאי עלמא אתר אתתקנא ליה גו רזון עלאין בחיבלין קדישין. ופאה איהו בר נש דנמיר פקודי דמאריה ויבע רזא. דילחון דלית לך פקודא דפקודא באורייתא דלא תלין ביה רזון עלאין ונהורין וזוין עלאין

ובני

ויקהל ליום שלישי

ובני נשא לא ידעי ולא משגיחין ביקרא דמאריהון. ופאה חילקיהון דצדיקיא אינון דמשפדלי באורייתא ופאין אינון בעקמא דין ובעקמא דאתי:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

" כימי בך נמליא רבו מוצאים מושקאל והיו מצוין לישקאל ומסיתין איתן לשוב מאחרי ה' וכוון שקאה שוה גרועה מקל צרכי בני אדם עמד הוא ובית דינו והתקין בקרה אחרת שמתנה בה שאילה טקפני השם לאמר מוצאים וקבע איתה בתפוקה כדי שמתנה ערוכה כפי הכל נמצאו כל הכרכות שבתפוקה משע עשרה ברכות: - בקל הפוקה שבכל יום מתפלל אדם משע עשרה ברכות אלו על הסדר. במה דברים אמורים בשמצא בעתו מקוננת וישונו תמחר לקרות. אבך אם תה טרוד ורחוק או שקצרה לשונו מהתפלל והפלל שלש ראשונות ובקרה אחת מעין בר כל המציעות ושלש אחרונות ויצא יהי חובתו:

השברה והפבור היא קשה מאד כי היא מביאה לאדם לידי הגאון שהיא הקשה מקל ועל ידי בן וישראל איתה על הצבור שא לא שם שמנים אשר סופו נעמד מן העולם ונדעו לא נצלים אחריו כקל כמו שאמרו בביתנו וזכרונם לבקרה וכו' שמיצונו בירכעם החכם הגדול כנזכר לעיל שעל ידי בקשת השברה נסדר הוא ונדעו מן העולם תנה ואין לו חלק לעולם הבא ושאלו חסידו ה' בן שנה במלכו שרא טעם מעם חטא ותנה נחבא אל הכלים בורח מן השירה וסופו נלכד ברשתה ואמר בגדי נא נגד וקני עמי וברך אחריו ואבד המלוכה ונהרג הוא ושלשת בניו וכו' כנזכר לעיל במדת הקנאה. ואמרו בביתנו וזכרונם לבקרה התנאה והתנאה והפבור את האדם מן העולם. ואמרו בביתנו וזכרונם לבקרה תרנגות מקפחת וקברת בעליה פי מביאותו לרום לבבו עד קונו כמו שכתוב בקדתי רום לבבו וגו' למען יאריה ימים ע' במלכותו:

ויקהל יום רביעי תורה

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי ון דשם ב'ן לקונה הארת נפש יתירה משבת הכאה:

מז את | מוזבח העלה ואת מכבד הנחשת אשר לו את בדין ואת כל כליו את הביר ואת בניו: ית מדבקא דעלתא בית סרדא דנחשא דיליה ית אריחיהו בית כל מנהיה ית פיורא בית כסיסה: יי את קלעי החצר את עמדיו ואת אדניה

ואת

ויקהל ליום רביעי

כמו

נאת מסך שער החצר: ית סרדי דרתא ית עמודיהו וית סמכהא ית פקמא דתרע דרתא: יי את יתדת המושכן ואת יתדת החצר ואת מיתריהם: ית סבי משכנא בית סבי דרתא ית אסגיהון: יט את בגדי השרד לשרת בקדש את בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן: ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בניהו לשמשא: כ ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה: ונפקו כל פנשתא דבני ישראל מן קדם משה: שני כא ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת יהוה למלאכת אהל מועד ולכל עבודתו ולבגדי הקדש: ואתו כל גבר דאתרבי לבה וכל די אשלימת רוחה יתה איתויאו ית אפרשותא קדם יי לעבדת משכן ומנא ולכל פלחניה וללבושי קודשא:

רש"י

(יז) את עמודיו ואת אדניה. הכי חזר קרוי כחן לשון זכר ולשון נקבה וכן דברים הרבה: ואת מסך שער החצר. וילון פרוש ללד המורח עשרים אמה אמלעות של רוחב החצר שהיה חמש רחב וסמומין סימנו ללד לפון ט"ו אמה וכן לדרוס שנאמר (שמות כז) וחמש עשרה אמה קלעים לכתף: (יח) יתדת. להקוע ולקשור בהם סופי היריעות בארץ שלא יועו ברוח: מיתריהם. חבלים לקשור: (יט) בגדי השרד. לכסות הארון והסולחן והמנורה והמזבחות בשעת סילוק מסעם:

נביאים מלכים א' ז'

א וזה מעשה המכונה מסגרת דהם ומסגרת בין השלבים: ודין עובד כסיסא גדיפין דהון וגדיפין בין שליביא: ב וער המסגרות אשר בין השלבים אריות בקר וכרוזים וער השלבים בן ממצעל ומתחת לאריות ולבקר ליות מעשה מורד:

רש"י

ועל

(א) ומסגרות. כמין טבלאות: השלבים כמין שליבות: (ב) ועל המסגרות וכו'

ויקהל ליום רביעי

ועל ג' דנפיק דבין שליביא ציור אריון תורין וכו' וכו' ועל שליביא פנתא
מלעיה ומלרע לאריון ולתורין מדבק עובד פבוש : ג וארבעה אופני
גחשת למכונה האחת וסרני גחשת וארבעה פעמותיו כתפת
להם מתחת לפיר הכתפות יצקות מעבר איש לזות : וארבעה
גלגלי גחשא לבסיסא תדא ונסרין דגחש וארבע זונתיה פתפין דהון מלרע
דכירא פתפין מתכין פכבש עובד דבוק : ד ופיהו מבית לפתרת
ומערה באמה ופיה עגל מעשה-כן אמה ודצי האמה וגם-ער
פיה מקלעות ומסגרותיהם מרבעות לא-עגלות : ופומיה מגיו
דקרנותיהון ולעלא באמתא ופומיה סגלגל עובד פנתא אמתא ופגנות
אמתא ואף עד פומיה קליעין וגבנפיהון מרבעין ולא סגלגלין : ה וארבעת
האופנים למתחת למסגרות וידות האופנים במכונה וקומת
האופן האחד אמה וחצי האמה : וארבעה גלגליא למלרע לגבנפיק
ואשדת גלגליא בבסיסא ורומיה דגלגל חד אמתא ופגנות אמתא :
ו ומעשה האופנים במעשה אופן המרבעה ידותם וגביהם
וחשקיהם וחשקיהם הכל מוצק : ועובד גלגליא בעובד גלגלי
מרבעת יקרא אשדתהון וגביהון וחופיהון וכפוליהון כללא מתד :

רש"י

זכר' היו מלוחות לזרות אריות וזקרים וכרוזים : בן. זו בסיס להושיב הכיור
עליו : דויות. כמין זכר ונקבה מחוברות זה בזה : מעשה מורד. מרוד אופני
גלגלים : ג) וסרני. אסרס : וארבע פעמותיו. של כן : מעבר איש לויות.
מלך כל אחד מן הכופרות היו לזות מלוחות : ד) ופיהו. של כן ולא מתוך פיה
של כופרות וידות האופנים היא עץ הסחוב בלופנים : ה) במכונה. מלוחים
בליקה אחת : ו) וחשוקיהם. עיגולים סביב : וחשוריהם. זרועות האופנים :

כתובים משלי ב'

א מִקֵּד יוֹשֵׁב עַרְכֵּי אֲדִין מִזְרָה בְּעֵינָיו כִּרְרָע : מִדָּפָא דִּיתִיב
עַל פּוֹרְסָי דְּדִינָא מְפֹרֵד מִן מְדַמְתֵּי בְּפִהוֹן בִּישְׁתָּא : ב מִי
יֵאמֵר זַבִּיתִי לְבָנִי מִתְּהַרְתִּי מִחֲפֵאֲתִי : מֵאֵן דְּיִימַר דְּזַבִּי הוּא לְבָנִי
וְאֲדַבְּרִית מִחֻבְתִּי : ג אֲבָן וְאֲבָן אִיפֵה וְאִיפֵה תוֹעֵבֵת יְהוָה גַּם

שניהם

ויקהל ליום רביעי

קמח

שניהם: מתקלא ומתקלא כילא וכילא מרחקין אינון קדם אהא אף מרניהון:
ד גם במעלליו יתנפר-נער אס-וך ואם-ישר פעלו : אוף בעובדותי
מתידע מליא אין דכי ואין תריצו עובדותי : ה און שמעת ועין ראיה
יהוה עשה גם-שניהם : אודנא דשמעא ועינא דמזינא אלהא איברי
תניהון : ו אל-תאתב שנה פן-תורש פחה עיניך שבע-לחם :
לא תרתים שינתא דילמא תתמסכן פתח עיניך ושבע לחמא :

רש"י

(א) מזרה. כמו זורה לרוח : (ב) מי יאמר. מי יכול לומר : (ה) ה' עשה וכו'.
כלומר מעשה ידיו הן והוא חפץ בלחון שומעת מוסר ועין רואה את המלך : (ו)
פן תורש. תהיה רש :

משנה בבא בתרא פרק ב'

לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ולא שיח ולא מערה ולא
אמת המים. ולא נברכת בובסין. אלא אם בן הרחיק מכותי חבירו
שלשה טפחים. וסד בסיד. מרחיקין את הגפת. ואת הובל. ואת המלח.
ואת הסיד. ואת הסלעים. מפותלו של חבירו שלשה טפחים. וסד בסיד.
מרחיקין את הורעים. ואת המחרושה. ואת מי רגלים מן הכותל שלשה
טפחים. ומרחיקין את הרחמים שלשה מן השכב שהן ארבע מן הרקב. ואת
התנור שלשה מן הפליא שהן ארבע מן השפה : ב לא יעמיד אדם תנור
בתוך הבית. אלא אם בן יש על גביו גובה ארבע אמות. תיה מעמידו

ברמנורא

פרק ב לא יחפור בור. עגול : שיח. ארוך וקצר מערה. מקור' בקרוי : נברכת הכובסין.
הפירה מרובעת ומי גשמים מתקבלים בה העשוי לכבס בגדים : אא"כ הרחיק
מכותלו. מכותל בורו קאמר וכותל הבור אין עביו פחות מג' טפחים נמלא מהלל בורו להלל בור
של חבירו שזה טפחים ואסור לאדם לסמוך אחד מן המזיקין לסוף המזל שלו בשה אא"כ הרחיק
השעור הראוי ואע"פ שאין להכירו עם כותל שמה ימלך חבירו ויבנה בלד המזל שלו ונמלא זה מזיקו :
וסד בסיד. את כותלי הפירות : הגפת. פסולת הזיתים לאחר שנעזרו צבית הכד : הסלעים.
אבנים שהאור יוצא מהם שכל אלו קשים לחומה ומרפין את הכותל ולא כמותל דבור קאי השתא :
זרעים. קשים לכותל שמחלידים את הקרקע ומעלין עפר תיחוח : ואת המחרושה. אע"פ שאין
זרעים כגון שחרש לחילנות קשה לכותל : מי רגלים. ממסמסים את הלכנים שהן של עיט יבש לכך
המטיל מים סמוך לכותל העשוי מלכנים צריך להרחיק ג' טפחים וכותל של אבנים מרחיק טפח
ושל אבן קשה כגון נוגמא אינו צריך להרחיק כלל : הרחובים. קשי לכותל שמנודי' את הקרקע
בגלגול חביעתן : מן השכב. היא הריחים הסתחוסה : הרקב. היא העליונה הרוככת על זו והיא
קרה טפח מן הסתחוסה : שלשה מן הכליאה. בסיס שבונים מעוט ואבנים שמוסיבים התנור עליו
וכוא רחב מלמטה וצר מלמעלה ושפה העליונה של כליא שעליה התנור יושב היא כמדת התנור
וצריך שרחיק בסיס זה מן הכותל ג' טפחים מתחתיתו שהן ארבע משפתו העליונה לפי שהכל
התנור מויק לכותל : ב גובה ד"א. חלל מפני התנור עד התקרה כדי שלא יאחו האור בתקרה :

ויקהל ליום רביעי

בעציה צריך שיהא תחתיו מעויבה שלשה מפתים ובכירה מפה ואם הויק משלם מה שהויק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין האלו אלא שאם הויק פטור ממשלם : לא יפתח אדם הנות של נחתומין ושל צבעין פתת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר באמת בין חבירו אבל לא רפת בקר חנות שבחצר יכול למחות בידו ודומד לו איני יכול לישן מקור הנכנסין ומקור היוצאין עושה כלים יוצא ומוכר בתוך השוק אבל אינו יכול למחות בידו ודומד לו איני יכול לישן לא מקור הפטיש ולא מקור הרחמים ולא מקור חתינוקות : מי שהיה בותרו סמוך לבתול חבירו לא יסמוך לו בותר אחר אלא אם בן הרחיק ממנו ארבע אמות והחלונות מלמען וממגפן ומבנגדן ארבע אמות : מרחיקין את הספק מן השוברה ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמיה ואת הבותר מן המוחיה ארבע אמות כדי שיהא זוקף את הסלם מרחיקין את השוברה מן העיר חמשים אמה ולא יעשה אדם שוברה בתוך שלו אלא אם בן יש לו

ברטנורא

חמשים

עד שיהא תחתיו מעויבה טיה של טע : ג' מפתים שלא תבער תקרה תחתונה של עליה ועל גביו גובה ד' אמות : ובכירה ששפתין קדרה על הללה ואין עושין בתוכה סוס גדול כמו שטוין לתור : ואם הויק אחר שהיו שם כל השיעורין הללו : משלם מה שהויק ואעפ"כ מעכבין עליו בכל השיעורים הללו שמה ידלק בתיס ואין לו מה לשלם ואין ה' כ"ס : ג' בין חבירו שהעשן הולא מן החנות של נחתומין ושל צבעין אינו קשה לין שהחוס משכית לין טעמי : ובמקום שידע שהחוס מויק לין חף תחת אוצר של יין לא יפתח חנות של צבעים ושל נחתומין : חנות שבחצר א' מבני חצר שבא לפתוח חנות בחצר בני החצר מעכבין עליו : ולא מקור החינוקות של בית רבן ואע"פ דקול הבא מחמת אחרים הוא לא מני מחי משום יגדיל תורה ויחדיר ואם אינו מלמד החינוקות תורה אלא אומנות או חשבון או חשבונות מני מחי ולומר לו איני יכול לישן מפני החינוקות שנקנסים ויואלים : ד' מי שהיה בותרו סמוך לבתול חבירו כמין גא"ס ובה לעשות כותל שני כנגד כותל חבירו עד שיעשה השלשה כותלים כמין ב"ת הרי חבירו מעכב עליו עד שירחיק מכנגדו ד"א כדי שיהיה המוקם בין שני הכותלים רחב ויוכלו לדוש בו רבים שדריסת הרגל בקרקע הסמוך לבתול מחוקת יסודות הכתלים ומעמיד אותם ודוקא ככותל נינה או ככותל חצר שבעיר חדש דלא דשו בה רבים ולא נחזק הקרקע כל זרבו ע"י דריסת הרגל אבל ככותל חצר שבעיר ישנה סומך ואין צריך להרחיק וכן אם לא היה ככותל חבירו ד' אמות או יותר אינו צריך להרחיק ככותל שהיא פחות מארבע אמות אינו צריך חיוזק : והחלונות מלמעל ומלמטן ומבנגדן ד' אמות היתה לו חלון למעלה ככותלו ובנה חבירו כותל כנגד החלון מלמטה אם כשאר מראש הכותל עד החלון פחות מארבע אמות בנב' הרי זה כופהו למעט הכותל כדי שלא יעמוד על ראש הכותל וישקוף בעד החלון : מלמטן היתה החלון למטה רכותל כופה את חבירו להגביה הכותל שבה כנגדו בגובה ארבע אמות מן החלון כדי שלא יביט בו : ומבנגדן דלריך להרחיק הכותל מן החלון ארבע אמות כדי שלא יפיל אורו : ה' מרחיקין את הסולם מי שיש לו שוכך של יונים בחצרו סמוך לבתול שכן שתי חצרות ובה חבירו להעמיד סולם אצל הכותל צריך להרחיק הסולם מן השוכך ד' אמות : כדי שלא תקפוץ הנמיה ואת הבותר מן הסולם לשוכך ותהרוג את היונים : מוחילה הוא נזיר שלא תקפוץ הנמיה היא חיה קטנה זבים לתוכו ואם כותלו מהלך על פני חצר חבירו ומחילה עליו צריך להרחיק ממנה אם בא לבנות כותל בלדה : ארבע אמות כדי שיהיה זוקף שם סולם לעלות ולתון מוחלתו לנקותה מעפר ומחירות הנפלים בה ומתעבים את קלות המים : מרחיקין את השוכך מן העיר שהיונים מפסידים

ויקהל ליום רביעי

קמט

חמשים אמה לכל רוח רפי יהודה אומר בית ארבעת כורין מלא שגור היונה ואם לקחו אפילו בית רובע הרי הוא בתוקתו : ונפול הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בער השוברה חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו נמצא בין שני שובכות מרוב לונה שגור קרוב לונה שלו מחצה על מחצה שניהם יחלוקו : מרחיקין את האילן מן העיר חמשה ועשרים אמה ובחורב ובשקמה חמשים אמה אבא שאול אומר כל אילן סרק חמשים אמה אם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים ואם האילן קדם קוצץ ונותן דמים ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים : מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אלא אם בן יש לו חמשים אמה לכל רוח ומרחיק מנמיעותיו של חבירו ומנירו בכדי שלא יזיק : מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר חמשים אמה אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה : מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הכצלים ואת החרדל מן הדבורים רבי יוסי מתיר בחרדל : מרחיקין את האילן מן הבור חמשה ועשרים אמה ובחורב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים ואם האילן

ברטנורא

קדם

מפסידים זעוני הננות : א"כ יש לו ג' אמה שלא יפסידו היונים בשדה חבירו : בית ארבעת כורין בית כור לכל רוח והכור שלשים סאין ואין הלכה כר"י : מלא שגור היונה מרזא פריחתה צפס אחת : ואם לקחו כמות שהוא עם הקרקע אפילו אין לו כל סביבו אלא בית רובע סק : הרי הוא בתוקתו סברי הוחזק בו הראשון כן : ונפול גזול הנמצא בתוך ל' אמה של שוכך : בין שני שובכות בתוך ל' לשניהם : מרחיקין את האילן מן העיר לפי שנוי הוא לעיר כשם מרחב פניו לפניה : חרוב ושקמה ענפיהם מרובים : אילן סרק גלא הוא לעיר : ונותן דמים מי שהעיר שלו : ספק קוצץ ואינו נותן דמים : לכיון דדינא הוי דבין זה קדם ובין זה קדם קוצץ ולאחר שקצץ אמר' ליה לבעל האילן אייתי ראייה שהאילן קדם ושקול : ה' גורן קבוע גורן שיש בו כרי גדול שזורים אותו ברחת קרוי גורן קבוע ושאין הכרי גדול ואין בו לורות המון ברחת אלא הרוח מלשבה בכרי והמוץ נדף מאליו קרוי גורן שאינו קבוע : חמשים אמה מפני המון שמויק את בני העיר כשהוא זורה : ומנירו של חבירו ניר היא הריסה שחורשים בימות הקץ כדי שימותו שרשי הקוליס והעשבים כדי שלא יזיק מה טעם קאמר מה טעם מרחיק מנמיעותיו של חבירו ומנירו ל' אמה כדי שלא יזיק המון לנמיעותיו ולנירו שהוא נעשה זבל ומקלקל הניר ומיעבש הנמיעות : ואת הנבלות ואת הקברות משום ריח רע : הבורסקי מקום עבוד העורות : אלא למזרח העיר שאין רוח מזרחית קשה אלא בה לפורענות אבל כשהיא באה כדרכה היא חמה ומנשבת בנחת לפיכך אינה מביאה הריח לעיר : חוץ ממערבה לכל רוח הוא עושה ומרחיק המשים אמה חוץ מרוח מערבית שאינו עושה כל עיקר מפני שמתפללים לאותה הרוח ששכינה במערב ואין הלכה כרבי עקיבא : המשרה מקום שזורים בו פשתן ומפסיד את הירקות הסמוכות לו : ואת הכרישין כרתי בלשון גמרא והם מויקים לבללם הסמוכים להם ואת החרדל מן הדבורים שהוא מפסיד לדש וששה אותו חריף וחד : רבי יוסי מתיר בחרדל שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבורי כרחק דבוריך מחרדלי מפני שכחות ואוכלות פרחי חרדלי והלכה כרבי יוסי : יא ובחורב ובשקמה שרשיקן מרובין : בין מלמעלה

ויקהל ליום רביעי

קדם לא יקוץ. ספק זה קדם וספק זה קדם לא יקוץ. רבי יוסי אומר אף עד פי שהבור קדם לא יקוץ שנה חופר בתוך שלו. וזה נוטע בתוך שלו: יב לא יפיע אדם איתן סמוך לשדה חבירו אלא אם בן הרחיק ממנו ארבע אמות. אחד גפנים ואחד פל איקן. היה גדר בנתים זה סמוך לגדר מבאן וזה סמוך לגדר מבאן. היו שרשו ויצאים לתוך של חבירו מעמיק שרשה מפחים פדי שלא יעבב את המחרושה. היה חופר בור שית ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו: יג איקן שהוא נוטה לשדה חבירו. קוצץ מלא המרדע על גבי המחרושה. ובחרוב ובשקמה כנגד המשקולת. בית השלחין פל האיילן כנגד המשקולת. אבא שאול אומר פל איקן סרק כנגד המשקולת: יד איקן שהוא נוטה לרשות הרבים קוצץ פדי שיהא גמל עובר ורוכבו. רבי יהודה אומר גמל מעון פשתן או חבילי ומורת. רבי שמעון אומר פל האיילן כנגד המשקולת מפני הטומאה:

ברטנורא

מלמעלה. טא' מהן מלמעלה בגובה ספוע ההר והב' בשפלו: בין מן הצד. בקרקע ששה: ונותן דמים. דכיון דברשות נטע שחיו מוסיק ומן גדול לא חייבוהו הכמים לקון בלא דמים בשביל הויקא דיסוד: רבי יוסי אומר וכו'. והלכה כר' יוסי: יב סמוך לשדה חבירו. בין שדה לבן. בין שדה אילן: אא"כ הרחיק ממנו ארבע אמות. כדי עבודת הכרם ששחורוש את אילנותיו לא יבא לריח להכניס מהרשתו לתוך של חבירו וה"מ בא"כ וכו"כ שמהרשתו ארוכה אבל כבבל וכשאר ארצות שמהרשתן קרס בהרשת שני אמות בני ודוקא בגפנים לגפנים ואילנות לאילנות הוא דסני בשתי אמות אבל הכא ליעט שדה אילן סמוך לגפנים אפי' כבבל וכו"כ לריח להרחיק ד"א: מעמיק ג' מפחים. בעל השדה שילאו שרשי אילנות חבירו לתוך שדהו קולטן בעומק ג"ט ואינו חושש: והעצים שלו. של בעל השדה והוא שיהיה המקום שחופר רחוק מאילן חבירו ששה עשר אמה או יותר אבל פחות מכן העלים לבעל האילן דעד ששה עשר אמות מניק ונקי עפי לא ינקי: יג קוצץ. הענפים עד גובה מלא מרדע שלא יעכבוהו מלהוליך מהרשתו סם: מרדע. מלמד הבקר: בחרוב ושקמה. שלן מרובה וקפה לשדה: כנגד המשקולת. קולטן כל מה שנוטה לתוך שדהו. משקולת. חוט שנוי החומה תולים בה משקולת של אבר: ואם בית השלחין היא. ארן למאה למים: כל האילן כנגד המשקולת. אפי' אינו חרוב ושקמה. קולטן כנגד המשקולת. שהל רע לבית השלחין: אבא שאול אומר וכו'. ארישא קאי דאמר הכא קמא קולטן מלא מרדע ואפי' הוא אילן סרק הון מחרוב ושקמה וא"ל אבא שאול כל אילן סרק שחיו עושה סירות קולטן כנגד המשקולת ואין הלכה כאבא שאול: יד אילן הנוטה לרשות הרבים קוצץ. את הענפים התחתונים כדי שיהא גמל עובר ורוכבו: גמל מעון פשתן. וא"ל לקון כדי גמל ורוכבו דרוכב נהון וחליף תותיה: מפני הטומאה. שמה ואילן הענפים על כות מן המת וכו"כ ויעמא האדם העובר סם והלכה כתנא קמא בלבד:

גמרא בבא בתרא דף כ' ע"ב

ולא מקול התינוקות מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא. אומר אביי סיפא אתאן להצר אחרת אומר ליה רבא אי הכי

מאי שנא רישא. דקמני יכול לומר איני יכול לישן מקול הנכנסין והיולאין וסיפא קתני

ויקהל ליום רביעי

קיתני חצר אחרת מתר אלא אומר רבא סיפא אתאן לתינוקות שר בית רבן ומתקנת יהושע בן גמלא ואיקד דאמר רב יהודה אומר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאמלא הוא נשתכחה תורה מישראל שבתחלה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו אב לא היה למד תורה מאי דרוש ולמדתם אותם ולמדתם אתם התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דרוש פי מציון תיצא תורה. ועדין מי שיש לו אב היה מעדהו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ומלמדו שיהיו מושיבין בכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן שש עשרה כבן שבע עשרה. ומי שהיה רבו כויעם עליו מבעט בו ויוצא עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע. אומר ליה רב לרב שמואל בר שיבת עד שית לא תקבר מבאן ואיקד קבר ואספי ליה בתורא. ואמר ליה רב לרב שמואל בר שיבת פי מחית לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסנא דקרי קרי דלא קרי ליהוי צותא להבריה. ואמר רבא סך מקרי דרדקי עשרין וחמשה ינוקי ואי איבא חמשין מותבינן תרי ואי איבא ארבעין מוקמינן ריש דוכנא ומסייעין ליה ממתא. ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגרים ואיבא אחרניא דגרים מפי מיניה לא מסלקינן ליה

רש"י דיילמא

אינו יכול לומר איני יכול לישן מקול התינוקות: סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן. ואף ע"ג דקול הכא מחמת אחרים לא מני מחייל: משום תקנת יהושע בן גמלא. א' מן הכהנים הגדולים שעמדו בבית שני כדאיתא ביבמות: וכמדתם אתם. האב עלמו מלווה ללמדו: פלך. הרבה מדינות בפלך אחד והוא לשון אפרכי"א: רב שמואל בר שיבת. מלמד תינוקות היה: ואספי ליה. האכילהו והסקפו תורה בעל כרחו כשור שנותנין עליו עול על לוואו: לא תמחי אדא בערקתא דמסנא. בצלועות של מנעלים כלומר מכה קלה שלא זיק: דיהוי צוותא להבריה. איך זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך אלא ישב עם האחרים

ויקהל ליום רביעי

דיקמא אתי לאתרוגלי. רב דימי מנהרדעא אמר כל שבין דגרים מפי קנאת סופרים תרפה חכמה. ואמר רבא הני תרי מקרי דרדקי חד גרים ולא דייס וחד דייק ולא גרים מותבינן ההוא דגרים וקא דייק שבשתא ממיקא נפקא. רב דימי מנהרדעא אמר מותבינן דייק ולא גרים שבשתא בין דעאר עאל:

רשי

האחרים בלוותא וסופו לתת לב: סך מקרי דרדקי. מנין טיטוקות הראוין למלמד אחד: ריש דוכנא. שומע טס הטיטוקות מפי המלמד וחוזר ומשגירו צפי הטיטוקות: ומסייעין ליה ממתא. לשכור לו אותו ריש דוכנא: דיקמא אתי לאתרוגלי. יתפאר בלבו שאין כמוהו ויתרשל מן הטיטוקות ולא יירא שמה יסלקוהו: בר שבין. כשהשכמוהו יתן לב להיות לומד ויפה שדואג מקנאת חבירו שסלקוהו מפניו שיביישנו בצני העיר: דגרים ולא דייק. שלומד הרבה ולא דייק בלמוד הטיטוקות שלא יסתבשו:

זוהר ויקהל דף ר"ח ע"ב

תא תזי מה כתיב (במדבר י"ו) קח את המחיתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קמרת. מאי מעמא. פי יצא תקצף מלפני יי החל הנגף דהא לית תבירו דההוא סמרא בר קמרת. דלית לך מלה תביבה קמי קדשא ברין הוא בקמרת. ומימא לבמלא חרשין ומלין בישין מביתא. ריחא ועשנא דקמרת דעבדי בני נשא בההוא עובדא איהו מבמלא. כל שבין קמרת. מלה דא גזרה סימא קמי קדשא ברין הוא דכל מאן דאסתכל וקרי בכך יומא עובדא (י"א פרשתא) דקמרת ישתיוב מכר מלין בישין וחרשין דעמא. ומכר פגעין בישין ומתהורא בישא ומדינא בישא ומפוזתנא ולא יתוק כל ההוא יומא דדא יכיל סמרא אתרא לשלמא עזיה ואצטרין דיבניו ביה אמר רבי שמעון אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקמרת קמי קדשא ברין הוא הוו נמלי כל מלה ומלה מניה והוו סלקי ליה עמרה על רישיהו כבתרא דדהבא. ומאן דאשתבר ביה בעי לאסתכלא בעובדא דקמרת. ואי יבניו ביה בכך יומא אית ליה חוקא בהאי עמא ובעמא דאתי ויסתלק מותנא מניה ומעמא וישתיוב מכר דיניו דהאי עמא מסמרין בישין ומדינא דגיהנם ומדינא דמלכו אחרא בההוא קמרת בד תוה סליק תננא בעמודא כהנא הוה קמי אתוון דרוא דשמא קדישא פרישאן (י"א פרחין) באורא ומלקי לעלא בההוא עמודא. לבתר כמה רתיבין מדישין סתרון ליה מכר סמרון עד דסיק בגהירו ותדוה ותדי למאן דהדי וקשר משרין לעלא ותתא ליחדא

ברא

ויקהל ליום רביעי

כלא ודא אוקימנא. ודא מכפר על יצר הרע ועל עבודה זרה דאיהו סמרא אחרא והא אוקמוה:

מוסר יוסף לחק הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

מספר שיערו קדושה ח"ב שער ד'

אמר בפתינו וברגלם לבקרה רב פי הנה נפיק לדינא הנה אמר ברעות נפשיא לקטלא נפיק וכו' ואמר בפתינו וי' (ס"ו י') בני אם עבבת לה ענה. רב הונא פתר ליה קמי שנתמנה פרגס עד הצבור מה כתיב בתורה נקשת באמרי פיה נלפדת וגו' עשה זאת איפא בני והצאל וגו' ואם לאו עקיו פתיב (ס"ו) נאף אשה חסר לב משחית נפשו וגו' ואין מרחמין עליו בגיהנם וכו' אמר הקדוש ברוך הוא אני קדוש אני חסיד וכו' אם יש בך כל המדות דאלו קבר עליך שררה ואם לאו אל תקבר ודוד המלך עליו השלום אמר (תהלים קל"א) ה' לא גבה לבי וגו' נפשי כנגמל עליו אמו:

ויקהל ליום חמישי תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי דהא אחרונה דשם בין לקנות הארת רוח יתירה משבת הבאה:

כב ויבאו האנשים עד הנשים כל | גדיב לב הביאו תח וגו' וטבעת וכומז בל כלי זהב וכל איש אשר הניף תנופת זהב ליהוה: ומיתן גבריא עד

רשי נשיא

(כב) עד הנשים. עס הנשים וסמוכים עליהם (מה שהתרגום הניח על כפסוטו משום דלא מתרגם ויבאו האנשים וסמוכים וסמוכים עליו ליעיל מיניה רק מתרגם זמיתן. ור"ל שהבאו חס ומוסר על הנשים כמוש"כ רש"י על טו זה העוים): חת. הוא תכשיט של זהב עגול נתון על הזרוע והוא הלמיד: וכומז. כלי זהב הוא נתון כנגד אותו מקום לאשה ורבותינו פירשו שם כומז כאלן מקום זמה: וכל

נשיא כל דאתרעי לבה איתאוי שרין ושכין ועמן ומחיה כל מן דדתב
וכל גבר די ארים ארמות דהבא קדם יי: כג וכל איש אשר
נמצא אתו תבלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים
וערת אילם מאדמים וערת תחשים הביאו:
וכל גבר דאשתבח עמה תכלא וארננא וצבע זהורי וכוץ ומעזי ומשכי
דדכני מסמני ומשכי מסננא איתאוי: כד כל מרים תרומת
כסף ונחשת הביאו את תרומת יהוה וכל אשר
נמצא אתו עצי שטים לכל מלאכת העבודה הביאו:
כל דארים ארמות כסף ונחש איתאוי ית אפרשותא קדם יי וכל די
אשתבח עמה אעי שמין קכל עבדת פלהנא איתאוי: כה וכל אישה
חכמת לב בידה טון ויביאו מטה את התכלת
ואת הארנמן את תולעת השני ואת השש:
וכל אתהא חכמת לבא בידהא מעזלא וממן כד עזר ית תכלא ונת
ארננא ית צבע זהורי וית בוצא: כו וכל הנשים אשר נשא
לבן אתנה בחכמה טון את העזים: וכל נשיא דאתרעי
לבהן עמהן בחכמה עזן ית מעזיא:

רש"י

(כג) וכל איש אשר נמצא אתו. תכלה או ארנמן או חולפת שני או עורות
אילים או תחשים כולם הביאו: (כו) טון את העזים. (סכת לט) היא
היטה אומנות יתרה שמעל גבי העזים היו טוון אומן:

נביאים מלכים א' י

א וארבע פתפות אל ארבע פנות המכנה האחת מן המכנה
בתפיה: וארבע פתפין לארבע זיין דבסיסא תדא מן בסיסא
בתפיה: ב ובראש המכנה חצי האמה קומה עגל סביב
ועל ראש המכנה ידתייה ומסגרתיה ממנה: ובריש בסיסא פלגות
אמתא רומא סגלגל סחור סחור ועל ריש בסיסא אשדתהא וגדנפהא מנה:
ג ויפתח ער הקהת ידתייה ועל ומסגרתיה ברובים אריות

* יתיר

ות מרת כמערי איש וליות סביב: ונקף על אשדתהא
ועל גדנפהא ברובין אריון וצורת דיקליון ביבש חד ומדבק סחור סחור:
ד כונאת עשה את עשר המכנות מוצק אחד מדה אחת קצב
אחד לכלהנה: פהרא עבד ית עמר בסיסא מתד חד משתתא תדא
עובדא חד ללכהון: ה ויעש עשרה כירות נחשת ארבעים בת
יכיל הכיור האחד ארבע באמה הכיור האחד פיור אחד
ער המכונה האחת לעשר המכנות: ועבד עשרא פיורין דנחשא
ארבעין ביתין ברטיבא מהסיל דכיורא חד ארבע אמן פיורא חד פיורא
חד על בסיסא תדא לעשר בסיסא:

רש"י

(ג) כמעד וכו'. כוכר ונקבה המעורים זה צוה: (ד) מוצק אחד. כסס שילק
ראשונה כך ילק כולם: (ה) כירות נחושת. סירוס:

כתובים משלי כ

א בע רע יאמר הקונה ואזל לו אז יתתקל: חברא לחבריה נאמר
דקניות והידיו נשתכח ונימר: ב ייש זהב ורב פנינים וכלי
לקר שפתי דעת: דאית דהבא וסונעא דכיפי סבתא ומאני דיקרא
ושפותא דיעתא: ג לקח בגדו פי ערב זר ובעד נכרים חבלהו:
נסוב לבושיה מטול דערב לחיוני וקא אפי נוכרותא משפניה:
ד ערב לאיש לחם שקר ואחר ימלא פיהו חצץ: עריב לגברא
בלחמא ריגא ובתר הידיו נתמלא פומיה חצצא: ה מחשבות בעצה
תבון ובתחבולות עשה מלחמה: מחשבתא בעצתא תתקן
ובמדברנותא מתעבד קרבא:

נכרית קרי

רש"י

(א) יאמר הקונה. סודה ע"י הדחק ויסורי רעבון אומר אוי לי וכשהולך ואזל
לו והוא מלא חכמה או יתהלל: (ד) לחם שקר. כילוף אשת איש: חצץ. אבנים
דקות: (ה) ובתחבולות וכו'. אס זאת להלחם נגד הסטן בא בסחבולות תשובה
ותפלה ותענית:

ויקהל ליום חמישי

משנה מנחות פרק ח'

כל קרבנות הצבור והיחיד באין מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינם באים אלא מן החדש ומן הארץ וכלן אינם באים אלא מן המזבח ואינו מוכתר מכבש ומזוניחה אלפא לפולת שניה להם תפרים פבמעה כל הארצות היו פשרות אלא מכאן היו מביאים באין מביאין לא מבית הזבילים ולא מבית השלחין ולא מבית האילן ואם הביא בשר ביצד הוא עושה גרה שנה ראשונה ובשניה זורעה קודם לפסח שבועים יום והיא עושה סלת מרובה ביצד היא בודק הנזכר מכנים את ידו ותוכה עצה בה אבק פסולה עד שנייפנה ואם התליעה פסילה תקועה אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר תרדו כל הארצות היו פשרות אלא מכאן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבילים ולא מבית השלחין ולא ממה שגזרע ביניהם ואם הביא בשר אין מביאין אנפיקון ואם הביא פסול אין מביאין מן התרומים שנשרו בפנים ולא מן הפבושים ולא מן היצוקין ואם הביא פסול י שלשה זיתים ובהן שלשה שלשה שמנים היות הראשון

ברטנורא

פרק ח כל קרבנות מן החדש ומן הישן במנחות קאמר: שאינן באים אלא מן החדש בעומר כתיב (ויקרא כג) מנחה חדשה ונחתי להם כתיב (שמות לד) זכור קיור חטים: ומן הארץ בעומר כתיב (ויקרא כג) כי תבואו אל הארץ וגו' וקלרתם את קליה בשתי הלחם כתיב (ש) ממוטבותיכם תביאו להם: מכבש ומזוניחה שמות של מקומות הן: אלפא לסלת סלת שלהן ראשון ומוכתר לכל הסלות כאלף זו שהיא ראשונה לכל האותיות: אלא זו אלף בלשון יוני: שניה להן קרובה סלתה להיות משוכת כסלת מכבש ומזוניחה: חפריים בבקעה שתי חפריים הן אחת כהר אחת בבקעה שוכת כסלת מכבש ומזוניחה: משוכת: כל הארצות של א"י היו כשרות אלא שמכאן היו מביאים ב א"י מביאין עומר ושתי הלחם: לא מבית הזבילים משדה שריכה לזבל דשמה לא נודבלה כל זרעה ומלאו פירותיה כחטים אי נמי לפי שהזבל מביא ומפסיד עשם הפרי: ולא מבית השלחין ארץ למאה למים שפירותיה כחטים: לא מבית האילן מתבואה שבין האילנות שהאילנות הגדלים הם יאקיס מקרקע ומכחשים הזרעים: גרה חורש לשון ירו לנס ייר (ירמיה ד) ובשני זורעה בגמרה מסיק דבשנה ראשונה הוא נר כולה וזרע הזיה ומניח הזי ייר וכן בשני חורשה כולה חורש הכזי שלא זרע אשתקד והזי שזרע אשתקד מניח ייר וכן בכל שנה זרע ייר של אשתקד: ביצד בודק הסולת אם מופה כל זרעה אם לאו: עלה בידו אבק קמה דק וזרע הוא: עד שנייפנה בנפה לעבור האבק דק שנשאר בו: ואם התליעה הסולת או החטה פסולה והוא שהתליעה ברובם וילפיין לה לקמן ס"פ מדכתיב (במדבר כח) תמימים יהיו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם שיהיו גם כן המנחות והנסכים תמימים: הקועה עיר ששמה תקועה בדכתיב (שמואל ב ד) וישלה יואב תקועה: אלפא לשמן השמן של ראשון ומוכתר לשמנים כאלף זו שהיא ראשונה לאותיות: אנפיקון שמן העשוי מיתים שלא הביאו שלם בשמן והוא מן מאור: שנשרו במים שהמים מקלקלים את השמן: ד שלשה זיתים ג"פ בשנה מלקטים את היתים וכן ג' שמנים בכל פעם יש ג' מינים שמן: היות הראשון פעם הראשונה שמלקמו: מוגררו בראש היות מלקט גרגרים שהן בראש היות שהם מתבשלים תחלה לפי שהתם זרחה עליהן ומשלתן: לתוך הסל ומסתין ויואל והכלי תחת הסל לקבל השמן: רבי יהודה אומר

סביבות

ויקהל ליום חמישי

קנג

מגוררו בראש היות וכותש וגותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון מען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר ומתן ומען זה שלישי הראשון למגורה והשאר למנחות היות השני מגוררו בראש הגג וכותש וגותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון מען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר ומתן ומען זה שלישי הראשון למגורה והשאר למנחות היות השלישי עומנו בתוך הבית עד שילקה ומעלה ומגבו בראש הגג וכותש וגותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון מען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר ומתן ומען זה שלישי הראשון למגורה והשאר למנחות: ה הראשון שבראשון אין למעלה כמנו השני שבראשון והראשון שבשני שון השלישי שבראשון והשני שבשני והראשון שבשלישי שון השלישי שבשני והשני שבשלישי שון השלישי שבשלישי אין למטה כמנו אף המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך מה אם המגורה שאינה לאכילה מעינה שמן זית זך המנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך תלמוד לומר זך פתית לפאור ולא זך פתית למנחות: וימנו היו מביאין את תינו קרותים והטורים אלא ליון שניה להן בית רפה ובית לבן בחר וכפר סגנא בבקעה כל הארצות היו

כשרות

ברטנורא

סביבות רופני הסל עתה את היתים והשמן זך דרך הדפנות ונפל לשולי הסל ומשם מסתק ויואל ומלא מוקק שהפסולת נשאר מדוכק בדופני הסל אבל לא יתס בשולי הסל מפני שהתערב בו שמן ושמיים וזללים ומלא שמן עכור והשמן הזב מאליו בלא שום עטינה נקרא שמן ראשון של היות הראשון: מען בקורה ויתים שסל: ר"י אומר באבנים ולא נקורה שהקורה כדס ומזליה את השמרים: חזר ומתן: ברחים את היתים שתחת הקורה: ושעון אחר כך הקורה הראשון למגורה דעטינ שמן זית זך: והשאר כשר לכבודות דלא כתיב זה זך: היות השני פעם שנית כשמלקט את שמאלים מבושלים עתה: מוגררו בראש הגג מלקט גרגרין סמוכים לגג שזיתיהן היו סמוכים לגגותיהן ואותן מתבשלים בשני: הראשון שילא קודם עטינה כשר למורה: היות השלישי שמתלקט פעם שלישיה אין מתבשלים לעולם כל זרען שהן ענפים שתחת הגג שאין חמה מגעת בהם: עומנו לשון מעטן של זיתים שהוא הגונו שמניחים בה היתים פדי שיתעכבו הם ולשון מקרא הוא עטינו מלא חלב: שילקה שיתעסו: ומגבו בראש הגג דמתוך שהוא זכור ומכוס במקום א' ד' ו' ימים זב מאליו מוהל שאינו יסל לפיכך לרוב לגבו: קאמר ומשום דקיימא לן בכ"מ מוכר כדריך שיביאו מן המוכר קמ"ל השתא שהראשון שבשני והשני שבראשון שון אם יש לו מנחה להביא ויש לו משניהם מתיח שירצה יביא אבל אם יש לו משלישי שבראשון שבשני יביא מנחתו מראשון שבשני שהוא מוכר: קרותים והטורים שם מקומות הם: אריוסמן יין מתוך מחמת השמש שחלה בענבים בשמש למתקן שם בלשון יין ווססון: יין ישן שעברו עליו י"ב חש עובר אדמימותו והכבוד אומר (משלי כג) אל תרא יין כי יחדסם הלמא בשעת אדמימותו מוכר הוא: לא פרוק כשהוא מתוך מחמת עולמו דאלו מחמת שמש הא תנא רישא אליוססון אם הביא כשר פי' אחר תירוש שלא עברו עליו מ' יום וראשון עיקר: מן הדליות מן הנפנים המודלות על גבי כלונסות וקנים גבוהים מן הארץ: אלא

כשרות אלא מקאן היו מביאין. אין מביאין לא מביאין לא מביאין
השקחין ולא מביאין שגורע בנידם ואם הביא פשר אין מביאין אלו יבטן
ואם הביא פשר אין מביאין ישן דברי רבי וחכמים מביאין. אין מביאין
לא מתוק ולא מעושן ולא מביאין פסול ואם הביא פסול אין מביאין מן הדליות
אלא מן הרגילות וכן הפרטים העבירים: ולא היו מביאים אותו בתצבים
גדולים אלא בתביות קטנות ואינו ממלא את התביות עד פיהם כדי
שיהא ריח נודף. אינו מביא לא מפיה מפני תקמחין. (ולא משוליה מפני
השמרים אלא מביא משוליה ומאמצעה. כיצד הוא בודק הנזבד וישב
ומקנה בידו. זרק את הגיד והקיש בקנה. רבי יוסי בד רבי יהודה אומר
בן שעמו בו קמחין פסול. שגאמר תמימים יהיו לכם ומתחתם תמימים
יהיו לכם ונמניהם:

ברשנחא

אלא מן הרגילות. מנעם שזכוכת על גבי קרקע בין רגלי בני האדם שאין מודלות: העבודים.
שנעבדו בני פעמים בשנה שזופרים טביות הנפדים להסוך בקרקע ששפוחין ומשין כהן גומת
להשקות וזו היא עבודתן: בתצבים גדולים. טבילים הגדולים שגומים פעם היון: כדי שיהא
ריח נודף. כשהטבית מלאה יולא הריח לחן ואיש נודף: קמחין. קמחין גרגרים דקים לבנים
שטולים על פני היון דומין לקמח: ומאמצעה. משיס ברזל באמצע הטבית: קנה. אמת המדה
שהיתה רגילה לסיות ציר הכוכר: זרק את הגיד והקיש בקנה. כלו כשזרק היון הגיד של
שמרים שמתחילים השמרים ללאת הקיס הגובר בקנה שזירו ודחה שלא יעם בכלי שם בו היון
ורבותי פירשו הקיס בקנה שזירו לרמוז אל מושך היון מן הטבית שסתום הטבית בכרזא. ולא
היה אומר לו סתום לפי שהכוכר קשה ליון והבי פפרש ליה בגמי: ר' יוסי בר' אבא ר' יון שעלו
בו קמחין פסול. ואין הלכה כר' יוסי בר' יון. וכל הני דאמר' במתני' שהם פסולים בין כסולת
ובין כשמן ובין כין. אם עבר והקדים מכן אותו מכות מדרות מדבריהם כדן המקדים בעל מוס
למוכח שהא לוקח מן התורה מדכתיב בעל מוס לא תקריבו ואמר בספרא אין לא תקריבו אלא
לא תקדישו וכשם שהיו מביאים הסלת והיון והשמן ממקומות מוכמרים ידועים כדחק במתני' כך
היו מביאים הקרבנות ממקומות ידועים. אילס ממזבח. כבשים מחכרון. עגלים משרון. גזלות
דאיסו מוריס וכו' וינה מהר המלך:

גמרא מנחות דף כ"ט ע"ב

אמר רבא שבועה אזהירות צריכות שלשה זיוגין ואילו הן
שעמנ"ג צ"ץ. אומר רב אישי הזינא זהו לספרי דוקני
רבי רב דחמרי זהו לגגיה דחית ותרו זהו לקרעיה דה"י.
חמרי זהו לגגיה דה"י תכלומר חי הוא פרזמו של עזקם ותרו

רש"י ליה

שגשה זיוגין. ג' הניס קטנים בכל אחת בשן רגל השמלים וכן בשן שכרשא
רגל הפנימי וכן כולן ואותם ג' הגין א' טסה לימין וא' טסה לשמאל וא'
למעל: שעמנ"ג צ"ץ וס"ה ללד" כפופס ולגו"ן פסוסה: דווקנ". שמדקדק' לעשות
כהכ

כיה לקרעיה דה"י כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאח מרבי אמרי
מאי דכתיב (ישעי כ"ז) במחזו בה ערי עד כי ביה ה צור עולמים
אמר לו פר התולה במחוזו בתקדוש ברוך הוא הרי לו מחסה
בעולם הזה ובעולם הבא. אמר לו אנא הכי קא קשיא לי מאי
שנא דכתיב ביה ולא כתיב יה כדררש רבי יהודה בר רבי
אדעאי אלו שני עולמות שברא תקדוש ברוך הוא אחד בה"י
ואחד ביוד ואינו יודע אם העולם הבא ביוד והעולם הזה
בה"י אם העולם הזה ביוד והעולם הבא בה"י. פשהוא אומר
(בראשית ב') אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי
בהבראם אלא בה"י בראם ומפני מה נברא העולם הזה בה"י
מפני שדומה לאכסדרא שכל הרוצה לצאת יצא ומאי מעמא
תליא פרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וקיעיילי בהך
רא מסתייעא מדתא פדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי
דכתיב (משלי ג') אם לרצים הוא יליץ ורענוים יתן הן בא ליטהר
מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו ומאי מעמא אית ליה
האנא אומר הקדוש ברוך הוא אם חוזר אני קושר לו קשר
ומפני מה נברא העולם הבא ביוד מפני שצדיקים שבו

רש"י מועטים

כתב מיושר: חמרי לגגיה דחית: לגג של חית עושין למעלה מוסר
כה ז' כלומר הקב"ה מי שוכן ברזומו של עולם חית סיימו מי: ותרו לקרעיה
דה"י. רגל הפנימי של ס"ה חלוי באויר ואינו דכוק לגגו: חרי לו מחסה. דסיימו
כדי משמע על שבטחו כה' עדי עד היו להם ציה ס' מחסה לר מעו לעולמים:
אחת בה"י ואחת ביו"ד. חלק אם שמו והסיף מכל אות שלשה טיפין ומאופן
טיפין נעשו מים ואש ואויר וכל השולס כולו וכן כתיב בספר ילרס: שדומה
לאכסדר'. שפתוח מסתמו שכל הרזה ללאת ממת לפרכות רעה יולא: מניילי
דיה. כפסה העליון בין רגל שבטחו לגגו: ורעיוילי בהך. פתח החממן דנפיק
ציה: רא מסתייע' מלתא. דהכא ליטהר כשי סיועא מפני יור הרע הלך עכדי'
ליה סיועא פתח יתיר: הוא יליץ. כלומר פותח לו לסיוע לן: כהייעין אורו.
חלמא כשי סיועא: אית ליה תבא. לה"י כסר קטן כסוף גגו דה"י: מעשיחם
שאין דומין. וכבודו של זה גדול משל זה מה"ה ראשיהם כפופים דמתבייש מחכירו:

ויקהל ליום חמישי

מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפופים
ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה :

וזוהר ויקהל דף ר"ט ע"א

תא חזי מה פתיב מזבח מקטר קמרת . פניו דכתיב מזבח אמאי אקרני
מקטר קמרת אלא בגין דנמלי מהאי אתר לאקמרא כמה דעבד אתרן
הו מזבח אצטריד לאקמרא וקדשא ליה בתהוא קמרת . ועל דא מקטר
קמרת הו מקטר קמרת כתרנומו לאקמרא קמרת דהא אסיר לאקמרא
באתר אחרא קמרת בר מפתחה . תא חזי מהאי מאן דדינא רדיף אבתריה
אצטריד דהאי קמרת ולא תבא קמי מאריה דהא סיועא איהו לאסתפקא
דינין מניה ובחאי ודאי מסתלקין מניה אי הוא רגיל בהאי לאדכרא תרין
זמנין ביומא בצפרא ובקמרא דכתיב קמרת סמים בבקר בבקר וכתיב
בין הערבים יקמרה . ודא איהו קיומא דעלמא תדיר דכתיב קמרת תמיד
לפניי . דדורותיכם ודאי הוא קיומא דעלמא לתתא וקיומא דעלמא לעילא
בהוא אתר דלא אדכר בכר יומא עובדא דקמרת דינין דלעילא שרין
ביה ומתנין סניאו ביה ועמין אחרנין שלטין עליה בגין דכתיב (שמות ב)
קמרת תמיד לפניי . תמיד איהו קיומא לפניי . יתיר מכל פולחנין אחרנין
חכיבה איהו עובדא דקמרת דהוא יקיר ודכיב קמי קדשא ברין הוא
יתיר מכל פולחנין ורעותין (י"א ועובדין) דעלמא . ואף על גב דצלוחתא
איהו מעלייא מכלא עובדא דקמרת הוא יקיר ודכיב קמי קדשא ברין
הוא תא חזי מה בין צלוחתא לעובדא דקמרת צלוחתא אתקינו לה באתר
דקרבנין בהו עברי ישראל וכל אינון קרבנין בהו עבדין ישראל לאו
אינון חשיבין פקמרת ותו מה בין האי קמרא אלא צלוחתא איהו תקונא
לאתקנא מה דאצטריד קמרת עבד יתיר מתין וקשיד קשרין ועבד
נהירו יתיר מכלא והאי איהו דאעבר זוזמא ואידכי משכנא וכלא
אתנהיר ואתתקן ואתקשר פחדא . ועל דא בעינן לאקדמא עובדא
דקמרת דצלוחתא בכל יומא ויומא לאעברא זוזמא מעלמא דאיהו
תקונא דכלא בכל יומא ויומא כגונא דהוא קרבנא חכיבא דאתרעי
ביה קדשא ברין הוא מה פתיב במשה (ע"י) ויאמר יי אל משה קח לך
סמים נמף וגומר אף על גב דאוקמיה אכל סאי שניא בעובדא דא יתיר
מכל מה דאמר ליה אלא קח לך לתנארה ולתועלתה בגין דכר אתתא
אתקמא תנארותה דבעלה איהו ודאי דא קח לך סמים לאעברא זוזמא
ולאתקדשא אתתא כבעלה זבאה חלקיה ומשה :

בשבתה

קנה

ויקהל ליום חמישי

מזכר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות הפלה פרק א'

תהו בורח מן השקרה עד קצה התרון
וכמו שהצרכנו במדת הנאות וכו'
שנתוב בספר הזוהר זבאה איהו מאן
דאזעיר ברמיה פתאי עלמא וכו' וכו' לנו
גדוד ממשלה רבן של כל ישראל שפ רב
עם הקדוש ברוך הוא שבועה ימים ולא רצה
ואמר (שם י') שלח נא ביד תשלח עד
שנאמר ויתר אף ה' במשה ועשה בו רשם
כמו שאמרנו בפותינו וכו' וכו' וכו' וכו'
פד נת צה ולבסוף נענש בעבורם כמי
מריבה ולא הועירו לו כל זכותיו כי כל
המשפחה על הצבור אפילו לשם שמים
כמשה סופו ליענש פי הוא ערב על כל
מעשיהו כמו שאמרנו בפותינו וכו' וכו'
לברכה על וצדיקים בראשיהם כל וחומר
ליתמי כמונו שחם ולזלום לא תהיה לנו
תקומה :

בכל אתחברם מענינה :

ויקהל ליל ששי תורה

יהוה

כו והנשואם הביאו את אבני השתם ואת אבני
המלאים לאפוד ולחשן: וברביא איתואו ית אבני בורלא
נת אבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: כח ואת השתם
ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקמרת

הסמים

רשי

(כו) והנשואם הביאו . א"ר נתן מה ראו נשואים להתנדב בחנוכה המזבח בתחלה
ובמלאכה המושקן לא להתנדב בתחלה אלא כד אמרו נשואים יתנדבו לזכור מה
שמהנדבים ומה שמסריין לנו משלימין איתו כיון שהשלימו לזכור את הכל שנאמר
(שמות לו) והמלאכה היתה דים אמרו נשואים מה עלינו לעשות הביאו את חבני
השהס וגו' לכך התנדבו בחנוכה המזבח תחלה ולפי שנתעללו מתחלה נחסרה אות
משום

הַסָּמִים : וַיֵּת בּוֹסֶמַי וַיֵּת מִשְׁחָא לְאַהֲרֹנָה וְלְמִשְׁחָא וְרִבְבוֹתָא
 וְלִקְמָרָת בּוֹסֶמַי : כַּט כָּל-אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדְבָ לְבָבָם
 אֹתָם לְהֵבִיא לְכָל-הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת
 בְּיַד-מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל נִדְבָה לַיהוָה : פ
 כִּי זָכַר וְאִתְתָּא דְאַתְרֵי בְּהוֹן עֲמַהוֹן לְאַתְתָּא לְכִי עֲבַדְתָּא דִּי פִקֵּד
 לִי לְמַעַבְד פִּיֵּדָא דְמֹשֶׁה אֵיתִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נִדְבָתָא קָדָם :
 שְׁלִישִׁי שְׁנֵי כִשְׁהוֹן מַחֲבֵרִין ל וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 רְאוּ קָרָא יְהוָה בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן-אֹרִי בֶן-הַחֹר
 לְמִטָּה יְהוּדָה : וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲזוּ דְרַבִּי בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל
 בֶּן אֹרִי בֶן חֹר לְשִׁבְמָא דִּיהוּדָה : לֹא וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים
 בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל-מְלָאכָה : וְאַשְׁלֵם עִמָּה
 רוּחַ נְבוּאָה מִן קָדָם לִי פְּחֻמְתָּא בְּסוּכְתָּתֵנוּ וּבְמַדְעָ וּבְכִי עֲבִידָא :
 לֵב וְלִחְשָׁב מַחְשְׁבַת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבַנְחָשֶׁת :
 וְלִאֲלֵפָא אִימְנוֹן לְמַעַבְד בְּדַהֲבָא וּבְכֶסֶף וּבַנְחָשָׁא : יג וּבַחֲרִישֶׁת
 אֲבָן לְמֵלֵאֵת וּבַחֲרִישֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל-מְלָאכָת
 מַחְשְׁבַת : וּבְאִוְמָנִת אֲבָן מִבָּא לְאַשְׁלֵמָא וּבְנִגְרוּת אֲעָא לְמַעַבְד
 בְּכִי עֲבִידָת אִימְנוֹן : לד וְלַחֹרֶת נָתַן בְּרַבּוֹ הוּא וְאַהֲלִיָּאֵב
 בֶּן-אֲחִיסָמֵד לְמִטָּה-דָּן : וְלִאֲלֵפָא יִתְב בְּרַבִּיהוּא וְאַהֲלִיָּאֵב בֶּן
 אֲחִיסָמֵד לְשִׁבְמָא דָּן : יד מִלֵּא אֹתָם חֻכְמַת-לֵב לַעֲשׂוֹת
 כָּל-מְלָאכָת חֲרָשׁ וְחֻשָׁב וְרָקִם בְּתַבְלֵת וּבְאַרְגָּמֹן
 בְּתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְיָשׁ וְאַרְגָּ עֲשִׂי כָּל-מְלָאכָה וְחֻשְׁבֵי

מחשבת רשי

משמש והגשש כתיב : (ל) חור. צנע של מרים היה : (לד) ואהליאב. משכנ
 דן מן סירודין שבשכטים מצני השפחות והשוהו המקום לכללל למלאכה המשכן
 וסוף מגדולי השכטים לקיים מה שנאמר (איוז לד) ולא נפר שוע לפני דל :

מדי

מַחְשְׁבַת : אֲשֵׁלֵם עֲמַהוֹן חֻכְמַת לְכָא לְמַעַבְד כָּל עֲבִידָת נְגַר וְאִמְנוֹן
 וְצִיר בְּתַבְלָת וּבְאַרְגָּמֹן בְּצִבְעֵ וְחֹרִי וּבְבוּצָא וּמְחֵי עֲבִידֵי כָּל עֲבִידָא
 וּמְלָפִי אִימְנוֹן : לו א וְעִשָּׂה בְצִלְאֵל וְאַהֲלִיָּאֵב וְכָל אִישׁ
 חֻכְמַת-לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חֻכְמָה וְתַבּוּנָה בְּהִמָּה
 לַדַּעַת לַעֲשׂוֹת אֹת-כָּל-מְלָאכָת עֲבִידָת הַקֹּדֶשׁ
 לְכָל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה : נ עֲבַד בְּצִלְאֵל וְאַהֲלִיָּאֵב וְכָל זָכַר חֻכְמִים
 לְכָא דִּיחֵב לִי חֻכְמָא וּסוּכְתָּתֵנוּתָא בְּהוֹן לְמַדְעָ לְמַעַבְד ית כָּל עֲבִידָת
 פְּחִיחֵן קוֹדֶשׁא כְּכִי דִּי פִקֵּד לִי : ב וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-בְּצִלְאֵל
 וְאֶל-אֲהֲלִיָּאֵב וְאֵל כָּל-אִישׁ חֻכְמַת-לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
 חֻכְמָה בְּרַבּוֹ כָּל אֲשֶׁר נִשְׁאָו לְכִי לְקַרְבָּה אֶל-
 הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ : וַקְרָא מֹשֶׁה לְבְצִלְאֵל וְלִאֲהֲלִיָּאֵב וְכָל
 זָכַר חֻכְמִים לְכָא דִּיחֵב לִי חֻכְמָתָא בְּרַבִּיהוּא כָּל דְאַתְרֵי לְכָא לְמַמְלַב
 לְעֲבִידָתָא לְמַעַבְד יתָּה : ג וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֹת כָּל-
 הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמְלָאכָת עֲבִידָת
 הַקֹּדֶשׁ לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהֵם הֵבִיאוּ אֲלֵיז עוֹד נִדְבָה
 בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא : וְנִסִּיבוּ מִן קָדָם מִשְׁחָה ית כָּל אֲפֻרְשׁוּתָא דִּי אֵיתִיאוּ
 בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֲבִידָת פְּחִיחֵן קוֹדֶשׁא לְמַעַבְד יתָּה וְאִמְנוֹן מִיָּתֵן לָה עוֹד
 גְּדַבְתָּא בְּצִפּוֹר בְּצִפּוֹר : ד וַיִּבְאוּ כָּל-הַחֻכְמִים הָעֹשִׂים אֹת
 כָּל-מְלָאכָת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ-אִישׁ מִמְּלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר-
 הִמָּה עֹשִׂים : וְאֹתוֹ כָּל חֻכְמִיָּא דְעֲבָדִין ית כָּל עֲבִידָת קוֹדֶשׁא זָכַר
 זָכַר מַעַבְדְתָּה דְאִמְנוֹן עֲבָדִין : ה וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר
 מִרְבִּים הָעָם לְהֵבִיא מְדֵי הָעֲבִידָה לְמְלָאכָה אֲשֶׁר-

צוה

רשי

(ה) מדי העבדה. יוסר מכי לורך העבודה : (ו) ויכלא. לי מניעה : (ז)
 והמלאכה היתה דים לכל המלאכה. ומלאכה ההבאה היתה דים של עושי
 המשכן לכל המלאכה של משכן לעשות אותה ולהוטר : והותר. כמו (שמות ח)

יהכבד

ויקהל ליל ששי

צוה יהוה לעשות אתה : ואמרו למשה למימר מסמן עמא
לאיתא מסת פלחנא לעבדתא דפקד : למעבד יתה : ויבאו משה
ויעבדו קול במתנה לאמר איש ואשה אל יעשו
עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא :
ופקד משה ואעברו כרוזא במשריתא למימר גבר ואיתא לא יעבדון
עוד עבדתא לאפרשות קדשא ופסק עמא מלאיתא : והמלאכה
היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר : ס
ועבדתא חות מסת לכל עבדתא למעבד יתה ויתרת : רביעי ח ויעשו
כדחכם לב בעשי המלאכה את המשכן עשר
יריעת שש משור ותכלת וארגמן ותולעת שני
כרבים מעשה השב עשה אתם : ועבדו כל חכמי לבא
בעבד עבדתא ות משכנא עשר ירעו דבוץ שזיר ותכלא וארגנא ואבנע
וזורי צות כרובין עובד אמן עבד יתהון : ט ארך היריעה
האחת שמונה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה
היריעה האחת מדה אחת לכל היריעת : ארפא
דיריעתא תדא עטרין ותמנא אמן ופיתא ארבע אמן דיריעתא תדא
משחתא תדא לכל יריעתא : ויחבר את חמיש היריעת
אחת אל אחת וחמיש יריעת חבר אחת אל אחת :
ולפף ית חמש ירעו תדא עם תדא חמש ירעו לפף תדא עם תדא :
יא ויעש קראת תכלת על שפת היריעה האחת
מקצה במחברת בן עשה בשפת היריעה הקיצונה
במחברת השנית : ועבד ענובין דתכלא על ספתא דיריעתא
תדא מסתרא בית לופי בן עבד בספתא דיריעתא בסתרא בית לופי תניתא :
יג חמישים לראת עשה ביריעה האחת וחמישים

ללא

ויקהל ליל ששי

קנו

לראת עשה בקצה היריעה אשר במחברת השנית
מקבילת הלאה אחת אל אחת : חמישין ענובין עבד
ביריעתא תדא וחמישין ענובין עבד בסתרא דיריעתא דבית לופי תניתא
מבונן ענובין תדא לכל תדא : י ויעש חמישים קרסי זהב
ויחבר את היריעת אחת אל אחת בקרסים ויהי
המשכן אחד : פ ועבד חמישין פורפין דדבב ולפף ית יריעתא
תדא עם תדא בפורפין ותנה משכנא תד : יז ויעש יריעת עזים
לאהל על המשכן עשתי עשרה יריעת עשה
אתם : געבד ירעו דמעו לפתא על משכנא תד עשר ירעו עבד יתהון :
טו ארך היריעה האחת שלשים באמה וארבע אמות
רחב היריעה האחת מדה אחת לעשתי עשרה
יריעת : ארפא דיריעתא תדא תלתין באמן וארבע אמן פותא
דיריעתא תדא משחתא תדא לתד עשר ירעו : טז ויחבר את
חמש היריעת לבד ואת עש היריעת לבד :
ולפף ית חמש ירעו לתוד ית עש ירעו לתוד : יז ויעש לראת
חמישים על שפת היריעה הקיצנה במחברת
וחמישים לראת עשה על שפת היריעה הקיצנה
השנית : געבד ענובין חמישין על ספתא דיריעתא בסתרא בית
לופי וחמישין ענובין עבד על ספתא דיריעתא דבית לופי תניתא :

ויקהל יום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצננו תשלום כל
הסדרה ותרגום והפטרות :

יח ויעש קרסי נחשת חמישים לחבר את האהל

להיות

להיות אחד : ועבד פורפיו הנחשא חמשין ללפפא ית
משכנא למתו חד : יט ויעש מכסה לאהל ערת איהם
מאדמים ומכסה ערת תחשים מלמעלה : ס
ועבד חופאה למשכנא פלגי דדכרי מסמסי וחופאה משכי דססגנא
מלעלא : חמישי כ ויעש את הקרשים למשכן עצי
שטים עמדים : ועבד ית דפא למשכנא דאעי שפין סמין :
כא עשר אמת ארך הקרש ואמה וחצי האמה רחב
הקרש האחד : עשר אפין ארפא דפא ואמתא ופלגות אמתא
פוריא דפא חד : כב שתי ידות לקרש האחד משלבת
אחת אל אחת בן עשה לכל קרשי המשכן :
כג תרין צירין לדפא חד משכבין חדא לקבל חדא בן עבד לכל דפי
משכנא : ויעש את הקרשים למשכן עשרים קרשים
לפאת נגב תיכונה : ועבד ית דפא למשכנא עטרין דפין דרית
עבר דרופא : כד וארבעים אדני כסף עשה תחת
עשרים הקרשים שני אדנים תחת הקרש האחד
לשתי ידותיו ושני אדנים תחת הקרש האחד לשתי
ידתיו : וארבעין סמכין דכסף עבד תחות עטרין דפין סמכין
תחות דפא חד לתרין צירוחי ותרין סמכין תחות דפא חד לתרין צירוחי :
כה ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשה
עשרים קרשים : ולסמך משכנא תניתא לרוח צפונא עבד עטרין
דפין : כו וארבעים אדניהם כסף שני אדנים תחת
הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש האחד :
וארבעין סמכיהון דכסף תרין סמכין תחות דפא חד ותרין סמכין תחות
דפא חד : כז ולקרבת המשכן ימה עשה ששה קרשים :

ולסיפי משכנא מערבא עבד שתא דפין : כח ושני קרשים
עשה למקצעת המשכן בירכתום : ותרין דפין עבד
לונות משכנא בסופיהון : כט והיו תואמם מלמטה ויהיו
יהיו תמום אדראשו אל הטבעת האחת בן עשה
לשניהם לשני המקצעת : ויהו מכניז מלדע וכבדא תו
מכניז על רישה לעוקתא חדא בן עבד לתרין תרין וון :
ל והיו שמונה קרשים ואדניהם כסף עשה עשר
אדנים שני אדנים שני אדנים תחת הקרש האחד :
נא תמנא דפין וסמכיהון דכסף שתא עשר סמכין תרין סמכין תרין
סמכין תחות דפא חד : לא ויעש בריחי עצי שטים חמשה
לקרשי צלע המשכן האחת : ועבד עברי דאעי שפין
חמשא לדפי סמך משכנא חד : לב ותמשה בריחם לקרשי
צלע המשכן השנית ותמשה בריחם לקרשי
המשכן לירכתים ימה : וחמשא עטרין לדפי סמך משכנא
תניתא וחמשא עטרין לדפי משכנא לסופיהון מערבא : לג ויעש את
הברית התיכן לברית בתוך הקרשים מן הקצה
אל הקצה : ועבד ית עברא מציעאה לא עברא בנז דפא מן סיפי
לסיפי : לד ואת הקרשים צפה זהב ואת טבעתם
עשה זהב בתים לבריחם ויצף את הבריתם זהב :
לה דפא תפא דהבא ונת עוקתהון עבד דהבא אתרא לעבריא ותפא ית עבריא
דהבא : לה ויעש את הפרכת תכלית וארנמן ותולעת שני
ושש מושור מעשה חשב עשה אתה כרבים
ועבד ית פרכתא תכליא וארננא וצבע זהורי ובזן שזר עובד אפן עבד
יתא צורת כרובין לו ויעש לה ארבעה עמודי שטים

וַיִּצְפּוּם זֶהָב וַיְוִיֵהֶם זָהָב וַיִּצְקוּ לָהֶם אַרְבַּעַת אֲדָנִי-כֶסֶף:
 וַעֲבַד לָהּ אַרְבַּעַת עַמּוּדֵי שֹׁמֵן וַחֲפָנֹן דְּהָבָא וַיְוִיֵהוּן דְּהָבָא וְאֶתִידָהּ לְהֵון
 אַרְבַּעַת סַמְכִין דְּכֶסֶף: לו וַיַּעַשׂ מִסְךְ לַפֶּתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת
 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשׁוֹר מַעֲשֵׂה רֶקֶם: וַעֲבַד
 פָּרָסָא לְחֹרֵעַ מִשְׁכַּנָּא תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצִבְעֵי זָהָבִי וּכְוִין שְׂזִיר עֹבֵד צִיר:
 לָהּ וְאֶת-עַמּוּדָיו חֲמִשָּׁה וְאֶת-וַיְוִיֵהֶם וְצִפָּה רֵאשִׁיתָם
 וְחֲשִׁיקָהֶם זָהָב וְאַדְנִיתָם חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת: פ וְנֵת עַמּוּדוֹהִי
 חֲמִשָּׁא נֵיט וַיְוִיֵהוּן וַחֲפָא רִישֵׁיהוּן וּכְבוּשֵׁיהוּן דְּהָבָא וּסְמִכֵיהוּן חֲמִשָּׁא נְחֹשֶׁא:
 לו * וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת-הָאֹרֶן עֲצֵי שֹׁטִים אֲמָתִים
 וְחֲצִי אַרְכּוֹ וְאִמָּה וְחֲצִי רַחְבּוֹ וְאִמָּה וְחֲצִי קָמָתוֹ:
 וַעֲבַד בְּצִלְאֵל יֵת אֲרוֹנָא דְּאֵעִי שֹׁמֵן תְּרִמִין אֲמִין וּפְלִגָּא אַרְבַּהּ וְאִמָּתָא
 וּפְלִגָּא פְתִיחָא וְאִמָּתָא וּפְלִגָּא רֹמְמָה: ב וַיִּצְפּוּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת
 וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב: וַחֲפָהוּ דְהָב דְּכִי מִגֹּו וּמִפְּרָא
 וַעֲבַד לָהּ דִּיר דְּדָהָב סָחֹר סָחֹר: י וַיִּצְקוּ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעֲת
 זָהָב עַל אַרְבַּע פְּעֻמָּתָיו וְשִׁתִּי טַבַּעֲת עַל-צִלְעוֹ
 הָאֵהֶת וְשִׁתִּי טַבַּעֲת עַל-צִלְעוֹ הַשְּׂמִיטָה: וְאֶתִידָהּ לַהּ אַרְבַּע
 עֲזָרֹן דְּדָהָב עַל אַרְבַּע וַיְוִיֵהוּן וְתְרִמִין עֲזָרֹן עַל סְמִרָה חַד וְתְרִמִין עֲזָרֹן
 עַל סְמִרָה תְּנִיחָא: ד וַיַּעַשׂ בְּכִי עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַּף אֹתָם
 זָהָב: וַעֲבַד אֲרִיחֵי דְאֵעִי שֹׁמֵן וַחֲפָא יִתְחוּן דְּהָבָא: ה וַיִּבְנֵא אֶת-
 הַבַּדִּים בְּטַבַּעֲת עַל צִלְעֵת הָאֹרֶן לְשֵׁאת אֶת-הָאֹרֶן:
 וַאֲעַל יֵת אֲרִיחָא בְּעֻקְתָא עַל סְמִרֵי דְאֲרוֹנָא לְמַטְרֵי יֵת אֲרוֹנָא:
 וַיַּעַשׂ בְּפָרָת זָהָב טָהוֹר אֲמָתִים וְחֲצִי אַרְבַּהּ וְאִמָּה
 וְחֲצִי רַחְבָּהּ: וַעֲבַד בְּפָרָתָא דְּהָב דְּכִי תְרִמִין אֲמִין וּפְלִגָּא אַרְבַּהּ
 וְאִמָּתָא וּפְלִגָּא פְתִיחָה: י וַיַּעַשׂ שְׁנַי כְּרָבִים זָהָב מִקִּשָּׁה

עשה

עֲשֵׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַבְּפֹרֹת: וַעֲבַד תְּרִין כְּרוֹבִין וְדָהָב
 נְגִיד עֲבַד יִתְחוּן מִתְרִין סְמִרֵי בְּפָרָתָא: ח כְּרוֹב אֶחָד מִקְצֵה
 מִזָּה וּכְרוֹב-אֶחָד מִקְצֵה מִזָּה מִן-הַבְּפֹרֹת עֲשֵׂה
 אֶת-הַכְּרָבִים מִשְׁנֵי קְצוֹתָיו: כְּרוֹבָא חַד מִסְּמִרָא מְכָא
 וּכְרוֹבָא חַד מִסְּמִרָא מְכָא מִן בְּפָרָתָא עֲבַד יֵת כְּרוֹבִיא מִתְרִין סְמִרֹהִי:
 ט וַיְוִיֵהוּן הַכְּרָבִים פְּרִשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה סְכָכִים
 בְּכְנַפֵּיהֶם עַל-הַבְּפֹרֹת וּפְנִיָהֶם אִישׁ אֶל-אֶחָיו אֶל-
 הַבְּפֹרֹת הָיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים: פ וְהָיוּ כְּרוֹבִיא פְּרִיסֵן גְּדַפְּיָהוּן
 לְעֵלָא נְמִלִין בְּגַדְפִּיָהוּן עַל בְּפָרָתָא וְאִפִּיָהוּן חַד לְקַבֵּל חַד לְקַבֵּל בְּפָרָתָא
 חָוֹן אִפִּי כְּרוֹבִיא: י וַיַּעַשׂ אֶת-הַשְּׂדָחֹן עֲצֵי שֹׁטִים אֲמָתִים
 אַרְכּוֹ וְאִמָּה רַחְבּוֹ וְאִמָּה וְחֲצִי קָמָתוֹ: וַעֲבַד יֵת פְּתוּרָא
 דְּאֵעִי שֹׁמֵן תְּרִמִין אֲמִין אַרְבַּהּ וְאִמָּתָא פְתִיחָא וְאִמָּתָא וּפְלִגָּא רֹמְמָה:
 יא וַיִּצַּף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב:
 וַחֲפָא יֵתָהּ דְּהָב דְּכִי וַעֲבַד לָהּ דִּיר דְּדָהָב סָחֹר סָחֹר: יב וַיַּעַשׂ לוֹ
 מִסְּנֵרֹת טַפַּח סָבִיב וַיַּעַשׂ זָר-זָהָב לְמִסְּנֵרֹתוֹ סָבִיב:
 יג וַעֲבַד גְּדַנְפָא רֹמְמָה פּוֹשְׂבָא סָחֹר סָחֹר וַעֲבַד דִּיר דְּדָהָב בְּגַדְנַפָּה
 סָחֹר סָחֹר: יד וַיִּצְקוּ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעֲת זָהָב וַיִּתֵּן אֶת-
 הַטַּבַּעֲת עַל אַרְבַּע הַפָּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו:
 וְאֶתִידָהּ לָהּ אַרְבַּע עֲזָרֹן דְּדָהָב וַיְוִיֵהוּן עֲזָרֹתָא עַל אַרְבַּע וַיְוִיֵהוּן דִּיר
 דְּדָהָב עַל אַרְבַּע רַגְלֹהִי: יו לְעֻמּוֹת הַמִּסְּנֵרֹת הָיוּ הַטַּבַּעֲת פְתִיחֵם
 לְבַדִּים לְשֵׁאת אֶת-הַשְּׂדָחֹן: זכבב גְּדַנְפָא חָוֹן עֲזָרֹתָא אֲתִירָא
 בְּאֲרִיחָא לְמַטְרֵי יֵת פְּתוּרָא: טו וַיַּעַשׂ אֶת-הַבַּדִּים עֲצֵי

* קצותיו קרי רש"י
 שטים לפי שנתן נפשו

והכבד את לבו (מ"ב ג) והכות את מואב: (א) ויעש בצלאל. לפי שנתן נפשו

שמים ויצף אתם זהב לשאת את השלחן
 ועבד ית אריתא דאעי שמיין ותהון דתבא לממל ית פתורא
 טו ויעש את הכלים אשר עדי השלחן את מערכו
 ואת כפתיו ואת מנקותיו ואת הקשות אשר יסך
 בהן זהב טהור: פ ועבד ית מנא די על פתורא ית מניסותי
 וית פזוהי וית מכלתה וית קשורא די יתנפך בהן דהב דכי:
 ששי שלישי כשחן מחוברין יו ויעש את המנרה זהב טהור
 מקשה עשה את המנרה ירכה וקנה גביעה
 כפתורה ופרחיה מננה היו: ועבד ית מנרתא דהב דכי נגיד
 עבד ית מנרתא שידה יקנה פלידהא חזקתא ושושנתא מנה חו:
 יח ושלשה קנים יצאים מצדיה שלשה א קני מנרה
 מצדה האחד ושלשה קני מנרה מצדה השני:
 ושתא קניו נפקין מסמרתא תלתא קני מנרתא מסמרתא חד ותלתא קני
 מנרתא מסמרתא תנינא: יט ושלשה גבעים משקדים בקנה
 האחד כפתור ופרח ושלשה גבעים משקדים בקנה
 אחד כפתור ופרח בן שלשת הקנים היצאים מן
 המנרה: תתא בלדיו מצירין בקניא חד חזור ושושן ותקתא בלדיו
 מצירין בקניא חד חזור ושושן בן לשתא קניו דנפקין טו מנרתא
 כ ובמנרה ארבעה גבעים משקדים כפתורה
 ופרחיה: וכמנרתא ארבעה בלדיו מצירין חזקתא ושושנתא
 כא וכפתור תחת שני הקנים מננה וכפתור תחת
 שני הקנים מננה וכפתור תחת שני הקנים מננה
 לששת הקנים היצאים מננה: ותחור תחות תרין קניו
 מנה ותחור תחות תרין קניו מנה ותחור תחות תרין קניו לשתא קניו

דנפקין מנה: כב כפתוריהם וקנתם מננה היו כלה
 מקשה אחת זהב טהור: חזוריהון וקנייהון מנה חו כלה
 נגידא חדא דהב דכי: כג ויעש את הנרתיה שבעה
 ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור: ועבד ית בוצינהא שבועא
 וצנינתהא ומחתתהא דהב דכי: כד בכר זהב טהור עשה
 אתה ואת כל כליה: פ כפרא דהב דכי עבד יתה וית פז מנרתא:
 כה ויעש את מזבח הקטרת עצי שמים אמה ארכו
 ואמה רחבו רבוע ואמותים קמתו מננה היו מרנתיו:
 ועבד ית מדבחהא דקטרת בוסמא דאעי שמיין אמתא ארבה ואמתא
 פתיה מדבחה ותרתין אמין רומה מנה חו קרנותי: כו ויצף אלו זהב
 טהור את גבולו ואת קירותיו סביב ואת מרנתיו ויעש
 לו זר זהב סביב: ותבא יתה דהב דכי ית אגרה וית פתוריה סחור
 סחור וית קרנותי ועבד לה חור דהב סחור סחור: כז ושתו טבעת
 זהב עשה לו מתחת לזרו על שתי צלעותיו על
 שני צדיו לבתים לבדים לשאת אתו בהם: ותתין
 עוקן דהב עבד לה מלרע לדירה על תרתין ויתתה על תרין סמדותי
 לאתרא כאריתא לממל יתה כחון: כח ויעש את הבדים עצי
 שמים ויצף אתם זהב: ועבד ית אריתא דאעי שמיין ותבא
 יתהון דתבא: כט ויעש את שמן המשחה קדש ואת
 קטרת הפמים טהור מעשה רחח: ס ועבד
 ית משחא דרבותא מודשא וית קטרת בוסמא דכי עובד בוסמנו:
 שבעי רביעי כשחן מחוברין לח א ויעש את מזבח העלה
 עצי שמים חמש אמות ארכו וחמש אמות רחבו
 רבוע

ויקהל ליום ששי

רבונו ושלש אמות קמתו : ועבד ית מדבחה דעלתא דאעי
ששין חמש אמן ארבה וחמש אמן פתיה מרבע ותלתא אמן רוכיה :
ב ויעש קרנתיו על ארבע פנתיו ממונו היו קרנתיו
ויצף אתו נחשת : ועבד קרנתיו על ארבע נפתיה מנה הו קרנתיו
וחפא יתה נחשא : ויעש את כל כלי המזבח את
הסרת ואת היעים ואת המזרקת את המזלגת
ואת המחתת כל כלי עשה נחשת : ועבד ית כל מיני
מדבחה ית פסקת רותא ית מגורפתא ית מזרקתא ית צנוריתא
יח מחתיתא כל מנהו עבד נחשא : ויעש למזבח מכבד
מעשה רשת נחשת תחת ברכבו מלמטה עד
חציו : ועבד למדבחה סרדא עובד מצדמא דנחשא תחת סוכבה
מלע עד פלגה : ויצק ארבע טבעת בארבע הקצות
למכבד הנחשת בתים לבדים : ואתי ארבע עוקתא בארבע
זויתא לסרדא הנחשא אתרא לאריתא : ויעש את הבדים
עצמי שמים ויצף אתם נחשת : ועבד ית אריתא דאעי
ששין וחפא יתהו נחשא : ויבא את הבדים בטבעת
עד צלעת המזבח לשאת אתו בהם נבוב לחת
עשה אתו : ויעל ית אריתא בעוקתא על סטרי מדבחה למשל
יתה בהו חליל לחוין עבד יתה : ויעש את הכיור נחשת
ואת כנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פתח

אהל

רש"י

על המלכה יותר משאר חכמים נקראה על שמו : (ז) נבוב לחת . נבוב הוא חליל
וכן (ירמיה נב) ועבדו ארבע אלבעות נבוב : נבוב לחת . הלוחות של עלי שטים
לכל רוח והחלל בחמלע : (ח) במראת הצבאת . צבא ישראל היו בידן מראות
שרואות בהן כשהן מתקטנות והן לחוין לא עכבו מלהביא לנדבה המשכן ויהי מואס
משה בהן מפני שעשוים לילך הכע ח"ל הקב"ה קבל כי אלו חזיבין עלי מן הכל
שעל

ויקהל ליום ששי

קבא

אהל מועד : ם ועבד ית פיורא נחשא ית בסיסה נחשא במקוון
נשיא דאתין לצלחא בפרע משכן זמנא : ט ויעש את החצר
לפאת | נגב תימנה קלעי החצר שש משור מאה
באמה : ועבד ית דרתא לרוח עבר דרומא סרדי דרתא דבון שור
מאה באמין : י עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים
נחשת ווי העמודים וחשמיהם כסף : עמודיהו עשרין
וסמכיהו עשרין נחשא ווי עמודיא וכבושיהו כסף : יא ולפאת צפון
מאה באמה עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים
נחשת ווי העמודים וחשמיהם כסף : וקרום צפונא מאה
אמין עמודיהו עשרין וסמכיהו עשרין נחשא ווי עמודיא וכבושיהו כסף :
יב ולפאת יים קלעים חמשים באמה עמודיהם
עשרה ואדניהם עשרה ווי העמודים וחשמיהם
כסף : וקרום מערבא סרדין חמשין באמין עמודיהו עשרין וסמכיהו
עשרין ווי עמודיא וכבושיהו כסף : יג ולפאת קדמה מזרחה
חמשים אמה : וקרום קדומא מדינתא חמשין אמין : יד קלעים
חמש עשרה אמה אל הכתף עמודיהם שלשה

ואדניהם

רש"י

שעל ידיהם העמידו הכנים לכחות רבות במלרים כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת
סרך היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשקה ומאכילות אותם ומטילות המראות
וכל אחת רואה עלמה עם בעלה במראה ומסדלתו בדברים לומר אני נאה מתך
ומתוך כך מביאות לבעליהן לדי תאוה וזקקות לכן ומתעברות ויולדות שם שנאמר
(שה"ש ח) תחת הספוח עוררתוך וזה שנאמר במראות הלוואות ונעשה הכיור מהם
שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להסקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה ונסתרה
ומדע לך שהן המראות ממש שהרי נאמר ונחשת המנופה שבעים ככר וגו' ויעש
בה וגו' וכיור וכנו לא הוזכרו שם למדה שלא היה נחשת של כיור מנחשת המנופה
קד דרש רבי שמואל וכן תרגם אונקלוס במחיות נשיא וסא סרגס של מראות סירוא"ש
בלמו (שפיטמבל) וכן מצינו בישעיה (ישעיה ז) וסגלויגים מסרגמין ומחיות

אשר

ואדניהם שלשה: סדרין חמש עשר אפיון לעבדא עמודיהון תלתא
 וסמכיהון תלתא: טו ולבתא השנית מזה ומזה לשער
 החצר קלעים חמש עשרה אמה עמודיהם שלשה
 ואדניהם שלשה: ולעבדא תנתא מלא ומלא דתבע דבתא סדרין
 חמש עשר אפיון עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא: טז כל-קלעי
 החצר סביב שש מוטור: כל סדרי דבתא סחור סחור דבוין שור:
 ז והאדנים לעמודים נחשת ווי העמודים וחשומיהם
 כסף וצפוי ראשיהם כסף והם מחשקים כסף כל
 עמודי החצר: וסמכיא לעמודיא נחשא ווי עמודיא וכפושיהון
 דכסף וחפוי רישיהון דכסף ואגון מכבשון דכסף כל עמודי דבתא:
 מפסיד יח ומסך שער החצר מעשה רקם תכלת
 וארגמן ותולעת שני ושש מוטור ועשרים אמה
 ארד וקומה ברחב חמש אמות לעמת קלעי החצר:
 ופרסא דתבע דבתא עובד ציר תכלא וארגנא וצבע זהרי ובוין שור
 ועסרין אפיון ארפא ודומא כפותיא חמש אפיון דקבר סדרי דבתא:
 יט ועמודיהם ארבעה ואדניהם ארבעה נחשת וויהם
 כסף וצפוי ראשיהם וחשקיהם כסף: ועמודיהון ארבעה
 וסמכיהון ארבעה נחשא וויהון דכסף וחפוי רישיהון וכפושיהון דכסף:
 כ וכל-תורת למשכן ולחצר סביב נחשת: וכל ספוא
 למשכנא ולדבתא סחור סחור דנחשא:

ס ס ס

ק"כ סנ"ה סימן. ומספרין ויעש חדרים במלכים א' סימן ז'

רשי

אשר צבאו. להכיר נדבון: (ח) דעומת קלעי החצר. כמות קלעי החצר:
חסלת פרשת ויקהל

וישלה

הפטרת ויקהל כמנהג הספרדים והאיטליאנים במלכים א' סימן ז':

א וישלח המלך שלמה ויקח את-חורם מצר: ב בן-אשה
 אלמנה הוא ממפתח נפתלי ואביו איש-צרי חרש נחשת וימלא
 את-החכמה ואת-התבונה ואת-הדעת לעשות כל-מלאכה
 בנחשת ויבוא אל-המלך שלמה ויעש את-כל-מלאכתו:
 ג ויצר את-שני העמודים נחשת שמנה עשרה אמה קומת
 העמוד האחד וחוט שתיים עשרה אמה יסב את-העמוד השני:
 ד ושתי כותרת עשה לתת על-ראשי העמודים מצק נחשת
 חמש אמות קומת הכותרת האחת וחמש אמות קומת הכותרת
 השנית: ה שבכים מעשה שבכה גדלים מעשה שרשרות
 לכותרת אשר על-ראש העמודים שבעה לכותרת האחת
 ושבעה לכותרת השנית: ו ויעש את-העמודים ושני טורים
 סביב על-השבכה האחת לכפות את-הכותרת אשר על-ראש
 הרמנים וכן עשה לכותרת השנית: ז וכותרת אשר על-ראש
 העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: ח וכותרת על-
 שני העמודים גם-ממעל מלעמת הפסן אשר לעבר שבכה
 והרמנים מאתים טורים סביב על הכותרת השנית: ט ויקם
 את-העמודים לאולם ההיכל ויקם את-העמוד הימני ויקרא
 את-שמו יכין ויקם את-העמוד השמאלי ויקרא את-שמו
 בעז: י ועל ראש העמודים מעשה שושן ותתם מלאכת
 העמודים: יא ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד-
 שפתו עגל סביב וחמש באמה קומתו ומזה שלשים באמה
 יסב אתו סביב: יב ופקעים מתחת לשפתו סביב סבכים אתו
 עשר באמה מקפים את-הים סביב שני טורים הפקעים
 יצמים ביצקתו: יג עמד על-שני עשר בקר שרשה פנים
 צפונה ושרשה פנים ימה ושרשה פנים נגבה ושרשה פנים

מורחה

* השבכה קוי * וקו קוי

הפטרת ויקהל

מִזְרְחָהּ וְהָיָה עֲלֵיהֶם מְלִמְעֵלָה וְכָל־אֲחֵרֵיהֶם בֵּיתָהּ: יו וְעֵבְרוּ
מִפֶּתַח וּשְׁפָתוֹ כַּמַּעֲשֵׂה שְׁפַת־כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשֵׁן אֶלְפִים בַּת יָקִיר:

הפטרת ויקהל כמנהג האשכנזים במלכים א' סימן ז' (והיא הפטרת פקודי
כמנהג הספרדים):

א וַיַּעַשׂ הַיָּרוֹם אֶת־הַכִּיּוֹת וְאֶת־הַיַּעֲיִים וְאֶת־הַמְזוּרְקוֹת וַיַּכֵּל
הַיָּרוֹם קַעֲשׂוֹת אֶת־כֶּרֶת־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה: ב עֲמֻדִים שְׁנַיִם וְגִלְתֵּי הַכֶּתֶרֶת אֲשֶׁר־עַל־
רֹאשׁ הָעַמֻּדִים שְׁתֵּי וְהַשִּׁבְכוֹת שְׁתֵּי קַכְּסוֹת אֶת־שֵׁתֵי
גִלְתֵּי הַכֶּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמֻּדִים: ג וְאֶת־הַרְמָנִים
אַרְבַּע מְאוֹת לְשֵׁתֵי הַשִּׁבְכוֹת שְׁנַיִם־טוּרִים רַמְנִים לְשִׁבְכָה
הָאֶחָת קַכְּסוֹת אֶת־שֵׁתֵי גִלְתֵּי הַכֶּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
הָעַמֻּדִים: ד וְאֶת־הַמְּכַנּוֹת עֲשֹׂר וְאֶת־הַכִּיּוֹת עֲשָׂרָה עַל־
הַמְּכַנּוֹת: ה וְאֶת־הַיָּם הָאֶחָד וְאֶת־הַבָּמָר שְׁנַיִם־עֲשָׂר תַּחַת
הַיָּם: ו וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיַּעֲיִים וְאֶת־הַמְזוּרְקוֹת וְאֶת־כֶּרֶת־
הַכְּלִים הָאֶחָד אֲשֶׁר עָשָׂה הַיָּרוֹם לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת
מְרֻט: ז בַּכֶּכֶר הִרְדֵּן יִצְחָם הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבַה הָאֲדָמָה בֵּין
סָבּוֹת וּבֵין צִרְתָּן: ח וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת־כֶּרֶת־הַכְּלִים מֵרֵב מְאֹד
מְאֹד לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת: וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־הַכְּלִים
אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת־מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב וְאֶת־הַשִּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לַחֶם
הַפָּנִים זָהָב: י וְאֶת־הַמְּנֹרֹת חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְׁמָאל
לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוֹר וְהַפֶּרַח וְהַנְּהַרֵת וְהַמְּזַקְקִים זָהָב:
יא וְהַסְּפֹת וְהַמְּזוּמְרוֹת וְהַמְזוּרְקוֹת וְהַכְּפֹת וְהַמַּחְתֹּת זָהָב
סָגוֹר וְהַתְּלוֹת לְבִלְתוֹת תְּבִית הַפָּנִים לְקַדְּשׁ הַקֹּדְשִׁים לְבִדְתֵי
הַבַּיִת קְהִיכָל זָהָב:

האלה קרי

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומומור ה' מלך
נאות לבש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצליח דברו משנה והלכה מסדר
פירות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

האזוב

ויקהל ליום ששי

משנה פרה פרק י"ב

קסג

הָאֲזוֹב הַקָּצֵר מִסָּפְקוֹ בְּחוּט וּבְכוּשׁ וּמִזְבֵּל וּמִעֵלָה וְאוֹחוֹ בְּאֲזוֹב וּמִזָּה.
רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים בְּשֵׁם שְׁהוּיָה בְּאֲזוֹב כֶּךָ מְבִיָּלָה.
בְּאֲזוֹב: ב הָזָה. סָפַק מִן הַחוּט. סָפַק מִן הַכוּשׁ. סָפַק מִן הַנֶּבְעוֹל הַזֵּיתוֹ
פְּסוּלָה. הָזָה עַל שְׁנֵי בָגִים. סָפַק עַל שְׁנֵיהֶם הָזָה. סָפַק מִתְּחִלָּה וּמִצֵּה עָלָיו
הַזֵּיתוֹ פְּסוּלָה. מִחֵט שֶׁהוּא נִתְּוֶנָה עַל הַחֶרֶס וְהָזָה עָלֶיהָ. סָפַק עַל הַמַּחֲטָה
הָזָה. סָפַק מִן הַחֶרֶס וּמִצֵּה עָלֶיהָ הַזֵּיתוֹ פְּסוּלָה. צְלוּחֵית שְׁפִיָּה צֵר מִזְבֵּל
וּמִעֵלָה כְּדָרְכוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָזָה רֵאשׁוֹנָה. מִי חִטָּאת שֶׁנִּתְמַעֲטָה
מִזְבֵּל אֶפְיָרוֹ רֵאשִׁי גְבַעוּלִין וּמִזָּה. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִסָּפַק. נִתְּבָנוֹ לְהוֹת לְפָנָיו
וְהָזָה לְאֲחֵרָיו. לְאֲחֵרָיו וְהָזָה לְפָנָיו הַזֵּיתוֹ פְּסוּלָה. לְפָנָיו וְהָזָה עַל הַצְּדָדִין
שֶׁלְּפָנָיו הַזֵּיתוֹ בְּשֵׁרָה. מִזֵּין עַד הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֵׁרָה מִדַּעְתּוֹ. מִזֵּין עַל
הָאָדָם. וְעַל הַכְּלִים וְאֶפְיָרוֹ הֵן מֵאָה: ג נִתְּבָנוֹ לְהוֹת עַד דְּבַר שֶׁהוּא מְקַבֵּל
מִמָּאָה וְהָזָה עַל דְּבַר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מִמָּאָה. אִם יֵשׁ בְּאֲזוֹב לֹא יִשְׁנָה. עַל
דְּבַר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מִמָּאָה וְהָזָה עַל דְּבַר שֶׁמְקַבֵּל מִמָּאָה. אִם יֵשׁ בְּאֲזוֹב
יִשְׁנָה. עַל הָאָדָם וְהָזָה עַל הַבְּהֵמָה אִם יֵשׁ בְּאֲזוֹב לֹא יִשְׁנָה. עַל הַבְּהֵמָה
וְהָזָה עַל הָאָדָם אִם יֵשׁ בְּאֲזוֹב יִשְׁנָה. הַמֵּים הַמְּנַמְּפִין בְּיָרִים לְפִיכָךְ הֵם

ברמנורא מטמאין

פרק יב האזוב הקצר מספקו מאריכו כדי ספוקו: ובכוש, היא הפלך שהגשים טוות
זה: ומזבל ומעלה. ואע"ל דכתיב ולקח אזוב וטבל במים והוא לוקח הפלך
שהאזוב נתון בראשון ושפיר קרינן ביה ולקח אזוב דלקיחה פ"י דבר אחר שמה לקיחה: ואוחו
באזוב ומוזה. דכחאס בעינן שיהא אוחו האזוב בידו: רבי יהודה ורבי שמעון אומרים וכו'.
ואין הלכה כ"י ור"ם: ב ספק מן הכוש ספק מן החוט כו', דכעין הוא ודאי מן האזוב
משום דאמרינן העמד טמא על חוקתו: מחבירו ומיצה עליו, שמה מתמלית מי טמא כל כלי אחד
הלך על האחר: הזיתו פסולה. דאי מחבירו מילה עליו אין זה הזאה מן האזוב: מזבל ומעלה
בדרכו. ולא אמרי' מתוך שדחק בפה ללאת שמה יחזרו המים לתוך הכלי ולא יאחר באזוב כשיטור:
ר' יהודה אומר הזויה הראשונה. דהזויה ראשונה לא חייסין אבל הזויה שניה מתוך שדחקו
ללאת וגם הזויה שניה נחמטו ביותר חייסין בהזאה שניה שמה לא נאחרו באזוב כשיטור ואין הלכה
כרבי יהודה: שלא יספג, שלא יקנה מולדתי הכלי או משולו דכתיב וטבל ולא מספג: הזאתו
פסולה. דכעין כוונת הזאה והרי לא נעשית מחשבתו: ואפי' הן מאה. ולא בעינן הזאה בסני
עגמה לכל איש ואיש או לכל כלי וכלי: ג על דבר המקבל טומאה, אדם וכלים: על דבר
שאינו מקבל טומאה, בהמה וכלי אבנים: אם יש באזוב לא ישנה. אם נשתייר באזוב כדי
הזאה א"ל לחזור ולטבול פעם שניה אלא מזה מלוחו נשתייר באזוב על הדבר הטמא ועלתה לו הזאה
דכתיב והזה הטמא על הטמא עד שיתכוין להוות על הטמא סילכך כשנתכוין בעת עבולת האזוב
להוות על הטמא לא ישנה אלא יזה ממה שנתייר באזוב. אבל אם טבל האזוב בכדי להוות: על
דבר שאינו מקבל טומאה. הואיל ותהלת עבולתו פסולה כך הזאתו פסולה ולא יזה ממה
שנתייר באזוב עד שיטעה: המים המנממין. מן האזוב שהטבילו לשם דבר שאינו מקבל טומאה אם
הטביל בזהם טפות אזוב והזה מהן כשרים: לפיכך הן מטמאין, לפי שלא עשו מלוחן שהרי
הטבילה הראשונה פסולה הית' והרי אלו הטפות כשאר מי טמא הכשרים מהן מטמאין: ד חבוח
מחלון של רבים. שטומד בחלון של רבים והזה סס על כל הסמאיים העוברים והזה על הטמא
כסבור שהמים שזרדו עקורים להזאה: ונמצאו פסולים. אם נכנסו בהזאה זו למקדש: פטור,
הטמא

מממאין לשם מי תפאת: י תפיה מחלון שר רבים ונכנס למקדש ונמצאו
המים פסולין פטור. מחלון שר יחיד ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולין
חיוב. אבר בהן גדול בין מחלון שר יחיד בין מחלון שר רבים פטור.
שאין בהן גדול חיוב על פיאת מקדש. מחליקין היו לפני חלון שר רבים
ודורסים ולא נמנעין מפני שאמרו מי תפאת שעשו מצותן אינן מממאין:
ה אותו הוא הטהור בקרדום הטמא (בכנפו) ומזה עליו. אף על פי שיש
עליו מים בדי הנה מהור. פמה יהא במים ויהיה בהם בדי הנה בדי
שימבול ראשי גבעולין וזה. רבי יהודה אומר רואין אותם בארץ הן על
אזוב של נחשת: ו המזה באזוב טמא. אם יש בו כביצה המים פסולין
והיותו פסולה אין בו כביצה המים פשירים והיותו פסולה ומממא את
הברו וחקרו את חברו אפילו הן מאה: ו הטהור לתפאת שנממאו ידיו.
נטמא גופו. ומממא את חברו. וחקרו את חברו אפילו הן מאה: ה גגין
שר תפאת שנממאו אחוריו. נטמא תוכו ומממא את חברו. וחקרו את
חברו אפילו הן מאה. הווג והענבול חבור. פוש שר רובן לא יזה לא על
הבוש. ולא על הפיהה. ואם הנה מזה. שר פשתן חבור עור שר עריסה
שהוא מחבר לפיות חבור. המלגן אינו חבור לא למומאה ולא למתרה
בל ידות הפלים הקדוחות חבור. רבי יוחנן בן גורי אומר אף התרוקות:

ברמנורא

הסלים

הטמא מקרבן דהוי כספק עומאה ברה דספיקו טהור ופי' הרמז'ם הטעם דטמא זה אטום הוא
דלא ה"ל לאסקוי אדעתיה ולכדוק אם המים כשרין להזאה אם לא כיון שהיה עומד ברה ומוזה על
הרבים אבל טעמו כהלון של יחיד ומוזה ה"ל לטמא לכדוק על המים אם כשרים אם לא
וכיון דלא בדק טעמו הוא זה ולא אונס. ואם נכנס למקדש כזאה זו: חיוב. קרבן דהוי כספק
עומאה ברה דספיקו טמא: שאין כ"ג חיוב על פיאת המקדש. דכתיב ונכרתה הנפש היא
מתוך הקהל מי שהטא זה להקהל דהיינו ליחידים פרט לכ"ג שאין הטאו זה ליחידים: מחליקין
היו. כלומר כל כך מי שהטא היו שם עד שהיו מחליקים בהן כ"ג ואפי"ה דורסים בהם משום
דלא טמאין האיל ונעשית מלותן: הן בכנפו. כנפו בגדו לפי שהקרדום השריך הזאה הוא אב
העומאה וכשהוא בכנפו ונעשה הכנף ראשון אין האוהו טמא דאין אדם וכלים מקבלים עומאה אלא
מאב הסומאה: ואף ע"פ שיש. על הקרדום: מים בדי הוזה. אין האוהו טמא משום נוסף עי
הגדה האיל ונעשית מלותן ככר: בדי שימבול ראשי גבעולין וזה. חוץ ממה שהאזוב בולע:
כאלו הן על אוזב של נחשת. שאינו בולע דרואים המים הבלועים באזוב כאלו הן בעין להשלים
שיעור הזאה להיות הוטמא טמא והא דכתיב ומוזה מי הכדה דדרשין מיניה להנשוא כשיעור הזאה
היינו שאלו היו בעין והיה בהן שיעור הזאה ואין ה"ל כר"י: ה המזה באזוב טמא. כגון אוזב
של גינה שלקט לאכילה: אם יש בו כביצה. שזהו שיעור אוכל בין לקבל עומאה בין לטמא אחרים:
והואתו פסולה. דכתיב והזה הטהור שיהיה המזה טהור והאזוב טהור: אפי' הן מאה.
כולן טמאין לחטאת דאין מונין ראשון וכי בהטאת אלא כולן הן תחלה: ה שנממאו אחוריו.
במשקים טמאים. דלשאר טהרות לא נטמא תוכו אבל לחטאת אינו כן: הווג והענבול חבור.
שם הזה על אחד מהן חבור טהור ווג הוא הפעמון ועגבל הוא הפטיש שפטיש המכה בפעמון
שעל ידו מקטקט: כוש של רובן. פלך שטוין בו: ארבי. הוא גמני שעושין ממנו מחללות:
לא על הבישו ולא על הפיקה כלומר לא יזה לא על זה לכדו ולא על זה לכדו דלא הוי חבור.

הסלים שבבנתל. והמטה של מרבץ וקרן שר פליבה. וקרניו של יוצאי
דרכים. ושש שלת המפתחות. ושש חפובסים. והבגד שהוא תפור בכלאים
חבור למומאה ואינו חבור להוזה: יפסי מחם שהוא מחבר לשש שלת
בית שמאי אומרים חבור למומאה ואינו חבור להוזה. בית הלל אומרים
הזה על המחם הזה על הפסוי. הזה על הפסוי לא הזה על המחם. הכל
בשרים להזות חוץ ממומאום ואנדרוגינום. והאשה ותינוק שאין בו דעת.
האשה מסעדתו ומזה ואוחזת לו במים והוא מובל ומזה. אם אוחזה בידו
אפילו בשעת הוזה פסול: יא מבל את האזוב ביום והזה ביום פשר.
ביום והזה בליילה. בליילה והזה ביום פסוי. ביום והזה ביום שלאחריו
פסול. אבר הוא עצמו מובל בליילה ומזה ביום. שאין מוין עד שתגנץ החמה.
וכלן שעשו משעלה עמוד השחר פשר:

ברמנורא

אכל צריך להזות על שניהם: פיקה. מה שמשימין בסוף הכוס להכנידו קרוי פיקה בלע"ז פורסלו:
ואם הזזה. על אחד מהן בלבד מזה וממא פירש לא על הכוס ולא על הפיקה אלא על קנה
הכדול שרגלין לתת בראש הכוס שנקרא לנורא ועליו מוין מפני שהיא עיקר הכלי ועולה ההואה
לכוס ולפיקה: של פשתן חבור. שהפלך שטוין בו פשתן דרכו להיות הפיקה מחוברת בכוס:
עור של עריסה. עור שמשימין בעריסה של קטן ודרכו להיות מחובר בעריסה: והמלבן.
כמין קערות של חקוקות שמכניסין בו כרעי המטה שלא ירקבו מלחוחי הארץ. ודומה לו צפ' המוכר
את הבית בכ"ג מלבנות של כרעי המטה: אינו חבור לא למומאה. דאם נטמא זה לא נטמא זה:
ולא למתרה. דאם הזה על זה לא הזה על זה: הקדוחות חבור. כגון ידות הסכינים שהכדול
נכנס לתוך הבית יד של עץ או של עגס ומחובר בו הוי חבור נטמא אחד מהן נטמא חבור
וכן אם הזה על אחד מהן הזה על חברו. קדוחות לי מקדח: אף החרוקות. לשון ויחקו ען
כלומר אף הידות שכן חדות בראשן ומכניסין חוץ כנפק שעושין בראש הכלי כגון בית יד של רומח
אף אלו הוי חבור ואין הלכה כר' יוחנן בן גורי: ה הסלים שבבנתל. סלים שדרכן להוליך
בהן פירות או זבלים ע"ג הממור והן מחוברין זה בזה: מטה של מרבץ. כמין עץ של כדול
שדשין בו את התבואה: קרן של בליבה. המטה של מתיס עושים לה כמין קרן של כדול וקושרים
בו המטה שלא יפול וקורין למטה של מתיס כליבה שהיא עשוי' ככלוב של עופות: וקרנים של
יוצאי דרבי'. קרני בהמה ותיב שמוליכים עמהם עוברי דרכים למלאת בהן מים לשתיה:
ושלשלת המפתחות. שלשלת שחולים בה המפתחות: ושלל שר כובסים. דרך הכובסים
לשלוף הכנדים זה עם זה הקטן עם הגדול כשציל שלל יאכד: והבגד שהוא תפור בכלאים.
שתי חתיכות של בגד אמר שהפרן בחוטי פשתן וכופו להפרד משום איסור כלאים וכן שלל של
טובסים סופו להפרד ואפילו הכי הוי חבור לעומאה: ה המיחם. קומקום של נחשת שמתממים בו
המים: חוץ ממומאום ואנדרוגינום. לפי שהן ספק אשה ואשה אינה כשרה להזות דכתיב וטבל
במים אים טהור. אים ולא אשה טהור לרבות את הקטן והאשה יליף מטבילה דאתקם להדדי: האשה
מסעדתו. מסייעתו כדמ' כסיפא דאוחזת לו במים. ואם אחזה בידו אפי' בשעת הזאה פסול.
לא מבעיא בשעת טבילה דכי כתיב אים ולא אשה כטבילה הוא דכתיב אלא אפי' בשעת הזאה דלא
כתיב קרא כהזאה אפי' אם אחזה בידו פסול דגמרי' הזאה מטבילה: יא ביום והזה בליילה
פסול. דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי ביום ולא בליילה ואתקם טבילה
להזאה דכתיב וטבל במים אים טהור והזה מה הזאה ביום אף טבילה אזוב ביום: מובל בליילה
ובזה ביום. היבא דשהה טבילתו ולא הזה ביום השביעי כשכח להזות בשמיני או בשביעי ושעירי
יכול להקדים טבילה להזאה אבל הטובל בשביעי כמלותו מזה תחלה ואח"כ טובל דכתיב וטמא ביום
השביעי והדר וככס בגדיו ורחץ במים: משעלה עמוד השחר בשר. דמשם ואילך הוא יוס
דכתיב

ויקהל ליום ששי

דכתיב (בנשמה ד) ונחמנו עושים במלאכה וחלים מחזיקים ברחמי מעלות השחר ועד לזה הכוכבים וכתיב והיה לנו הלילה למשמר והיום למלאכה:

גמרא נדה דף י"ט ע"ב

ועירי אמר רבי חנינא פדם מאכולת שר ראש. מתיבי הרנה מאכולת תרי זה תולה בה מאי לאו דכלייה גופה לא דראשה. אמי ורדינאה אמר רבי אבהו פדם אצבע קמנה שר יד שנגפה וחייתה וחורה ונגפה ולא שר כל אדם אלא שר בחור שלא נשא אשה ועד כמה עד בן עשרים. מתיבי תולה בבנה ובבעלה בשלמא בבנה משפחת לה אלא בעלה היכי משפחת לה אמר רבי נחמן בר יצחק פגון שנגנסה לחפה ולא נבערה:

רש"י

הרנה מאכולת. אשה שרואה כחם בצגדה אם הרגה מאכולת מולה זה ואי קשיא הא שיעור כחם כגרים ועוד ומאכולת כולי האי לא הוי כדאמר בפרקין בעיני כגרים ועוד לאפקי מדם המאכולת לא קשיא הוה לר' חנינא בן חנטיגוס הא לרבנן בפרק שרואה כחם דלא בעי האי שיעור: מאי לאו מאכולת דבורה גופה. אלמא כל מאכולת דומה לדם נדות וזה אמרת דם מאכולת של ראש הוא דדמי לדם נדות אבל דשאר הגוף לא: אמי ורדינאה. אשה כורד ונגטין קרי לי' אמי שפיר נאה. לשנא אחרינא ורדינאה מוקם הוא ששמו ורדינאה בערובין: מתיבי תולה בבנה ובבעלה. אם יש בהן מכה שמה נטף עליה כשסוכבין יחד אלמא דם צנה ובעלה דומה לדם נדות: בשלמא בבנה משפחת לה. שלא נשא: ארא בבעלה הא גשו הוא:

וזהר יתרו דף פ"ט ע"א

תא חזי פתיב שישת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת ליי אלהיך וגומר כל מלאכתך באיגון שימא יומי עבדתיהו דבני נשא. ובגין האי מלה לא מזדונגי חברייא בר בזמנא דלא ישתבח מעבדתיהו דבני נשא אלא עבדתיה דקדשא בריהו דאורייתא וזמנא דמטרוניתא לאפקא נשמתין קדישין לעלמא ובגין פה בהאי ליקיא חברייא מתקדשי בקדושה דמאריהון ומכונגי רבייהו ונפשי בני מעלי בגין קדישין דקא סמאן לימינא ולשמאלא בגין דמלפא ומטרוניתא. ועל אגין פתיב (דכריס י"ד) בגנים אתם ליי אלהיכם. ליי אלהיכם ודאי. בגין דאלו אקרין בגין דליהו. בגין דמקרא ולמטרוניתא. ודא דעתיהו דחברייא

דידעין

קסה

ויקהל ליום ששי

דידעין קזא דא כדא מתעבדן. ובגין פה אקרין בגין דקדשא בריהו דא

מוסר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד

הורמב"ם הלכות שבת פרק ו'

הנראת מעשיו לגריות. ודעת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה עגון אותה האשה שהיתה נענשת בגיהנם על שהיתה מספרת לברכה היום התענית וכו' ולא בי שאינו מקבל שכר אלא שגדון בגיהנם כי הרי מגרה דעתו שאין מעשיו כדל לשם שמים והוא מכלל הפרושים פרוש נקמי פרוש קנאי וכו' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה לעולם יהא אדם ורא שמים בסתר ויהיה כל דרכיו לשמים ואם יכול אדם שיעשה כל דרכיו לשמים ורא יפרש לגריות אפילו אחד מהן שקרו כפול וקבץ מפני שקבד אלהים הסתר דבר עד כאן? שונם:

מתר דמשאיר בלים ורהשפירן דגברי ואף על פי שהוא עושה בהן מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצוים על שבתת בגלים אבר בהמתו ועבדו אסור מפני שאנו מצוים על שבתת בהמה ועבדו: המשתתף עם הגברי במלאכה או בסחורה בבנות אם התנו בתחלה שיהיה שבר השבת דגברי לבדו אם מעט אם ברכה ושבר יום אחר כנגד יום השבת לישראל לבדו מתר ואם לא התנו בתחלה בשבואו לחלוק נוטל הגברי שבר משבתות כגון לבדו והשאר חולקין אותו נאינו מוסרינו כלום כנגד יום השבת אלא אם גן התנו בתחלה ובן אם קברו שדה בשותפות דין אגד הוא: ואם לא התנו ובאו לחלוק

השכר ולא היה שבר שבת ידוע וראה לי שהגברי נוטל שביעית השכר והשאר חולקין: בגוהן מעוה דגברי להתעסק בהן אף על פי שהגברי נושא וגוהן בשבת חולק עמו בשכר בשנה ובן הירו כל הנאינים זכרונם לברכה:

מצות ויקהל השם

ויקהל מצות לא תעשה א'

יבמות דף ו' סנהדרין ל"ה. סחי"ד ה' שבת פכ"ד. סחי"מ ר"ח שכ"ב. סמ"ג לאוין ס"ג ע"י בא"ח סי' ש"ט ובח"מ סי' ח':

קט"ו (ס"ח) מל"ת על הב"ד שלא לעשות משפט מות בשבת שנאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. ר"ל לא הכיאו לידי סריפת אש או שאר מיתות צבט. גם אין מלקין צבט. ומד"ס שאין דנין ולא פוסקין שום דין צבט:

פקודי יום ראשון תורה

זכיון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד [דמילוי יו"ד] השם ב"ן דהשאר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה:

כא אלה פסודי המשכן משכן העדת אשר פקד

פקודי ליום ראשון

על-פי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן-אהרן
חבהן: אלץ מנגני משכנא משכנא דסדרותא די איתנגי על מימרא דמשה
בלתן ליואי בידא דאיתמר בר אהרן פתנא: כב ובצלאל בן
אורי בן-חור למשה יהודה עשה את כל אשר-צוה
יהוה את-משה: ובצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה עבד
ית פל די פקיד יי ית משה: כג ואתו אהליאב בן-אחיסופה
למשה-דן חרש והשב ורלם בתבלת ובארנמן
ובתולעת השני ובשש: ס ועמה אהליאב בר אחיסופה לשבטא
דדן ער ואמן וציר פתכלא ובארנמן ובצבע והורי ובכוצא: כד כל-
הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש ויהי |
זהב התנופה תישע ועשרים כפר ושבע מאות

רש"י

ושלשים

(בא) ארה פקודי. צפ' זו נמנו כל משקלי כדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחשת
ונמנו כל כליו לכל עבודתו: המשכן מושכן. שני פעמים רמו למקדש שנתמשכן
בשני חורבנין על עומותיהן של ישראל: משכן העדות. עדות לישראל שיתר
להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם: עבדת הלויים. פקודי
המשכן וכליו הוא עבודה המסורה ללוים במדבר לשאת ולהוריד ולהקים אים אים
למשאו המופקד עליו כמו שאמור צפ' נשא: ביד איתמר. הוא היה פקיד עליהם
למסור לכל בית אב עבודה שעליו: (כב) ובצלאל בן אורי וגו' עשה את
בר אשר צוה ה' את משה. אשר לזה אותו משה אין כתיב כאן אלא כל
אשר לזה ה' את משה אפי' דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר
למשה בסני כי משה לזה לבללאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן (לא לענין ליווי
להתנדב קאמר דהא אדרבה להיפך לזה הקב"ה בפרשת תרומה מתחלה הכלים
שלאן ממורה יריעות ואח"כ ליווי הקדשים וליווי משה רבינו ע"ה ריש ויקהל תחלה
המשכן ואהלו ואח"כ הכלים אלא מיירי לענין ליווי לפועל אך יפעול כסדר. ותמלא
צפ' כי תשא ראה קראתי בשם בללאל וגו' הוזכר מתחלה את אהול מועד ואח"כ
הכלים אבל לענין להתנדב להכין מה שיהיו לריכין מה לי מה שמתנדב תחלה ועיין
במסופות פרק הרואה (ברכות נט). וא"ת מנלן שמרע"ה לזה לבללאל הפך הענין.
וי"ל דכתיב בפרשת ויקהל ויקרא משה אל בללאל ואל אהליהב וגו' וקלר מה שדיבר
עמהם והוא קרא מודכתיב כל אשר לזה ה' את משה חזין דהיה מולה להם בדיבור.
ודוק סיטב). אמר לו בללאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואח"כ מסיים כלים בתוכו

אמר

פקודי ליום ראשון קסו

וישראלים ישקר בשקר הקדש: פל בהבא דיתעבד לעבדיא
בכל עבדת קודשא ובהבא דהב ארמיתא עטרין ותשע פפרין ושבע
מאה ותלתין סלעין בסלעי קודשא: כה וכסף פקודי העדה
מאת כפר וארף ושבע מאות וחמשה ושבעים
ישקר בשקר הקדש: וכסף מנגני כנשתא מאה כפרין וארף
ושבע מאה ושבעין וחמשה סלעין בסלעי קודשא: כו בכהע לגלגלת
מחצית השקר בשקר הקדש לכל העבר על-
הפקדים מכן עשרים שנה ומעלה לשש-מאות
ארף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים:
תקבא לנגלגלתא פלגות סלעא בסלעי קודשא לכל דעבר על מנגיניא כפר
עטרין שנין ודלעלא לשית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשים:

רש"י

אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה א"ל משה בלל אל היית כי בודחני כך לזה לי הקב"ה
וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים: (כד) כפר. ששים מנה ומנה של קדש כפול
היה הרי הכפר ק"כ מנה והמנה כ"ה סלעים הרי ככר של קדש ג' אלפים שקלים
לפיכך מנה בפרוטרוט כל השקלים שפחותין במנינם מג' אלפים שאין מגיעין לככר:
(כו) בקע. הוא שם משקל של מחלית השקל: רשש מאות ארף וגו'. כך היו
ישראל וכך עלה מנינם אחר שהוקם המשכן בספר במדבר ואף עתה בנדבת המשכן
כך היו ומנין חלחי השקלים של שש מאות ארף עולה מאת ככר כל א' של שלשה
אלפים שקלים כילד שש מאות ארף חלחין הרי הן ג' מאות ארף שלמים הרי מאת
ככר והג' אלפים וה' מאות וחמשים חלחין עולין ארף ושבע מאות וחמשה
ושבעים שקלים:

שני

נביאים מלכים א' ו'

א ויעש חירום את-הבירות ואת-הייעים ואת-המזרקות ויבר
חירם קעשות את-כפר-המלאכה אשר עשה למלך
שלמה בית יהוה: ועבד חירום ית פיוריא בית מגרופיתא בית
מזרקא ושיצי חירם למעבד ית כל עבודתא דעבד למלכא שלמה
בבית מקדשא דני: ב עמדים שנים וגלגלת הכתרת אשר-על-

א

פקודי ליום ראשון

ראש העמודים שתים והשבתות שתים לכבוד את שתי גזרות
הבת רת אשר עזרא ראש העמודים : עמודי תרין ואגני קרונתון
די על ריש עמודי תרין וסרינתא תרין לכסא ית תרין אגני
קרונתון ועל ריש עמודי : ואת הרמנים ארבע מאות לשתי
השבתות שני טורים רמנים לשבת האחת לכבוד את שתי
גזרות הכתרת אשר על פני העמודים : וית רמוניא ארבע מאה
לתרין סרינתא תרין סריני דרמונין לסרינתא תדא לכסא ית תרין
אגני קרונתון ועל אפי עמודי : ואת המכנות עשר ואת תבילת
עשרה על המכנות : וית כסיסא עשר וית כיורא עשר על כסיסא :
ו את תים האחד ואת הבקר שנים עשר תחת הים :
וית יסא חד וית תורי תרי עשר תחות יסא : ואת הסירות ואת
היעים ואת המזרקות ואת כל הפקים האהל אשר עשה הירם
במלך שלמה בית יהוה נחשת ממרט : וית דודיא וית מנרופיתא
וית מזרקיא וית כד מניא האלון כעובד מני משכנא בעבד משה בן עבד
הירם למלכא שלמה בית מקדשא דיי נחש טב :

רש"י

(ג) שני טורים רמונים. מאה רמונים בטור חרוזים בשרשרות : (ו) הסירות. של
נחשת לדשן ארס המזבח : יעים. מנרפות של נחשת לחסות בה דשן לחם בתוך הסירות :

כתובים משלי כ

א גזרה סוד הולך רכיל ולפתה שפתיו לא תתערב : דגני רזא
אכיר קירצא ולמן דמשרגג בשפותה לא תתחלם : ב מקלל אביו ואמו
ידעד גרו באישון חשך : דגיים דאבוי ולאמה גדעד שרגה איה
אתונא דחשוכא : ג גלה מבתלת בראשונה ואחרייתה לא
תברך : ירותא דמסדהבא במדמיתא ובסיפא לא תתברך :

אל

רש"י

מבהלת קרי

(א) ולפתה שפתיו. המדבר חלקות לפתותך ולהסיך : ידעד. יקפץ : (ג)
מבוהלת. הממכה ליטול תחלה כגון בני גד ובני ראובן שמהרו ליטול חלקם בעבר
הירדן : לא תבורך. שגלו כמה שנים קודם שאר השבטים : (ד) אשרמיה רע. לחכירי :

פקודי ליום ראשון

קסו

ארתאמר אשדמה דע מנה ליהוה וישע דך : לא תימר אשלים
בישפתא סבא לאלהיך ויפרקנך : ה תועבת יהוה אבן ואבן ומאזני
כרמה לא טוב : מבקין אינון גדם אלהי מתקלא ומתקלא
ומשתתא דרמיותא לא שפיר מדמיו : ו מיהוה מצעד דגבר ואדם
מהיבין דרפו : מן מדם יי הלכתה דגברא ובר נשא לא מתבין ארתתה :

משנה רמאי פרק ו

המקבל שדה מישראל מן הנכרי מן חפזתי. יחלק לפניהם. החובר שדה
מישראל תורם ונותן לו. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שנותן לו
מאותו השדה ומאותו המין. אבל אם נתן לו משדה אחרת או ממין אחר.
מעשר ונותן לו : ב החובר שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו. רבי יהודה
אומר אף המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו : ג בן ולי
שקברו שדה מישראל. כלשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. רבי
אליעזר אומר אף המעשרות שלהן. שעל מנת כן באו : ד ישראל שקבר
מביתו ומגוי. המעשרות לפעלים. רבי ישמעאל אומר הקרתני שקבר

שדה

ברמורא

פרק א המקבל שדה. למחלה לשלם ולרביע כדרך הארסין : יחלק לפניהם. ואיט
נריך לעשר חלק בעל השדה אבל מניה לפנייה חלק שבר הקרקע כשאינו
מעשר ולא הייבו חכמים למקבל מעשר על חלקו של בעל השדה ויתן לו מה שפסק עמו כשהוא
מעשר מפני ישוב א"י כדי שלא ימנעו מלקבל השדות בארסות : החובר. מקבל השדה בדבר קלוב
קד וכך כורין לטנה. בין שהוא עושה הרבה בין שהוא עושה מעט : תורם ונותן לו. אבל לא מעשר
דכל חובר על מנת כן יורד לשדה שיתן לו הכירתו מפירות הגדלים בשדה כעבדל ומיהו משום
דלין להסבות התרומה דא"ל לגורן שתעקר אה"כ נתרמה משום הכי תורס ונותן לו ומסתבר דמנכה
לו התרומה מהכירותו דמאי שנה תרומה ממעשר : אמר רבי יהודה אימתי. כני לחובר שיתרוס
לכד ואינו מעשר כשנותן לו הכירותו מאותו שדה ומאותו המין : אבל אם נותן לו משדה אחרת.
אף מאותו המין : או ממין אחר. אף מאותה שדה כגון שורע מקנת השדה מין אחר כשעור
הכירותו הייב אף לעשר דדמי לפורע חובו אי נמי אין דעת המהכיר לקבל פירות עבולים אלא
כשפורע לו מאותה השדה ומאותו המין : ב החובר שדה מן העברים. קנס קנסו חכמים לחובר
שדה מן העברים שיהא מעשר מה שנותן לו כדי שלא יהא שום ישראל חובר שדה ממנו ותשאר
כורה בידו ומתוך כך ילטרך למכרה לישראל בדמים מועטים ובמקבל בארסות לא קנסו שיתר
חסך עכו"ס בהכירות מבארסות : שדה של אבותיו. שגולה העכו"ס מאבותיו וקנסוהו שיטרך
לעשר כדי שידחוק עלמו ויקנה מן העכו"ס שמתוך שהיא חביב עליו שהיתה של אבותיו לא יניס
לקבל מן העכו"ס ביותר מן הראוי לה וכשיכבד עליו המעשר יקנה וכותיה דר' יהודה קיימא לן
דלא פליג תנא קמא עליה : ג בשם שחולקין בחולין כך חולקים בתרומה. כשנוטל בעל השדה
מחלה ושליש ורביע ממה שהוליה השדה נוטל ג"כ מחלה ושליש ורביע מן התרומה והמעשרות
המוסלות עליה ונותן הוא לכל כהן ולוי שירצה : אף המעשרות שלהן. אם המקבל כהן כל
התרומה שלו ואם לוי הוא כל המעשר שלו : שעל מנת כן ירדו. לקבל שדה זו בארסות ואין
הלכה כר"א דאע"ג דעל מנת כן ירדו כמה קנו : ד המעשרות לבעלים. בהא אפי' רבנן
דפליגי עליה דריא גודו דכיון דשדה של בעלים מקום מעשר שוריי שיריה : הקרתני. לשון
קריה

פסודי ליום ראשון

שְׁדָה מִירוּשָׁלַיִם. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁל יְרוּשָׁלַיִם. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים יְכוּל הוּא
תְּקַרְתֵּנִי לַעֲלוֹת וּלְאֶכְלוֹ בִירוּשָׁלַיִם: הַמְקַבֵּל זֵיתִים לְשֶׁמֶן. בְּשֵׁם שְׁחֹלְקִין
בְּחֹלֶין בְּךָ חוֹלְקִין בְּתַרוּמָה. רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶבֶר מִכֶּהֵן וּמִלֹּו
זֵיתִים לְשֶׁמֶן לְמַחְצִית שֶׁבֶר הַמַּעֲשָׂרוֹת רַבְעִלִים: וּבֵית שְׁמַאי אוֹמְרִים
לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת זֵיתוֹ אֶלָּא דְחֶבֶר. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים אִף לְמַעֲשֵׂר.
וְצִנּוּעֵי בֵית הַלֵּל הֵיוּ נוֹהֲגִין בְּדַבְרֵי בֵית שְׁמַאי: וְשֵׁנִים שֶׁבָצְרוּ אֶת
בְּרִמְיָהּ תַּוּךְ גַּת אֶחָד. אֶחָד מַעֲשֵׂר. וְאֶחָד שְׁאִינוּ מַעֲשֵׂר. הַמַּעֲשֵׂר
מַעֲשֵׂר אֶת שְׁלוֹ וְהִקְלוּ בְכֹל מְהוּם שֶׁהוּא: הַשֵּׁנִים שֶׁקֶבְלוּ שְׁדָה בְּאֵרִיסוֹת.
אוּ שְׂדֵשׁוּ אוּ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ. יְכוּל הוּא לומר לוֹ. מוֹל אֶתְּהָ חֲמִישׁ שְׁבַמְקוֹם
פְּלוּנִי. וְאֲנִי חֲמִישׁ שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי. אֶתְּהָ יוֹן שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי. וְאֲנִי יוֹן
שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי. אֲבָי לֹא יֹאמֵר לוֹ. מוֹל אֶתְּהָ חֲמִישׁ וְאֲנִי שְׁעוּרִים. מוֹל
אֶתְּהָ יוֹן. וְאֲנִי (אֶמְלוֹ) שֶׁמֶן: הַחֶבֶר וְעַם הָאָרֶץ שֶׁיִּדְשׁוּ אֶת אֲבֵיהֶם עַם
הָאָרֶץ. יְכוּל הוּא לומר לוֹ. מוֹל אֶתְּהָ חֲמִישׁ שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי. וְאֲנִי חֲמִישׁ

ברטנורא שבמקום

קריה כלומר האם כיושב בקריה ככפרים שכן דרך בני הכפרים לקבל עדה מבני הכפרים: יכור
הוא הקרתני וכו'. הלכך כ"א טעל חלקו במעשר שני וכן הלכה: ה המקבל זיתים לשמן.
ישראל שקבל זיתים מכהן או מלוי: בשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. ואע"ג דלעיל
לבעלים ככא שאני דלא קבל קרקע אלא חילנות ורבנן לא עבדי זיתים קרקע: או למחצית שבר.
שימכור השמן ויחלקו הריוח לאמנע: המעשרות לבעלים. דר' יהודה עבד זיתים קרקע
ואין הלכה כר' יהודה: ה לא ימכור אדם את זיתיו. וזיתים שנתלשו מן האילן ולא הוכשרו
לקבל טומאה כגון שעדיין לא הוצעו וזעת המעטן שהיא מכשורתה לקבל טומאה: אלא לחבר.
לפרוש מוחזק לטהרות ולא ימכרם למי שאינו חבר שלא ידרוך אותם בטומאה: אף למעשר. אף למי
שלא קבל עליו אלא לעשר אבל לא קבל עליו להיות מוחזק לטהרות ויכול למכרם דכיון דלכתי לא הוכשרו
אימור שמה יאכלום קודם שיוצאו ואף על גב דרוב זיתים אין עומדין לאכלן כך בעלילה כל דהו
דמזין לתלות תלינן. ורמב"ם מוקי פלוגתייהו דב"ש וב"ה דב"ש סברי אסור לגרוס טומאה
לחולין שבא"י וזית הלל סברי מותר לגרוס טומאה לחולין שבא"י: וצננועי בית הלל. ותיקין
המדקקים במנחת שהיו בבית הלל: ה אחד מעשר. נאמן על המעשרות: ואחד אינו מעשר.
אינו נאמן על המעשרות: המעשר מעשר את שלו. מתקן החזי מכל מה שגדל בכרם של עטיה:
וחלקו בכל מקום שהוא. בירושלמי מפרש דהכי קאמר והלקו של חבירו דהיינו של זה שאינו
מעשר בכל מקום שהוא דמאי הוא ומסוס דאין ברירה חיישי' שמה חזי חלקו של המעשר ביד חבירו
שאינו מעשר והזי חלק חבירו בידו הלכך אע"פ שכבר תיקן החזי מכל מה שגדל בכרם חייב לחקן
בתורת דמאי חזי חלק חבירו שבידו: ה מול אתה חמשים שבמקום פלוני. הכא מיירי שחלקו
עדה בקמותיה וענבים המחוברים בכרם הלכך יש ברירה ואמר' זה חלקו המניעו והמעשר מעשר
את שלו ודיו ולעיל איירי שחלקו כגלוס והתם אין ברירה דכל קלח וקלח של שתופות הוא וצריך
לעשר דמאי על חלק חבירו שבידו: אבל לא יאמר לו מול אתה חמין ואני שעורין. דליכא
למימר הכא וכו חלקו המניעו אלא הו כמחליפיהם זה לזה ונמצא זה המעשר מוכר חלקו למי שאינו
מעשר: ז חבר. הנאמן לטהרות וא"ל לומר למעשרות: שירשו את אביהם עם הארץ. ופירות
בהיחם הוו דמאי ובהוקת טומאים: מול אתה הלח. שהוכשר לקבל טומאה: ואני היבש. שלא
הוכשר לקבל טומאה לפי שאסור לחבר למכור לעם הארץ לה ויבש כדתנן לעיל בפ"ב: י מול
אתה עבודת גלולים ואני מעות. אף על גב דחלופי ע"ג ויין נסך אסורים בהנאה הכא שרי
עד שלא באו לידו משום דירושת גר את חביו אינה מן התורה אלא מדברי סופרים ולא דמי לחבר

יע"ט

פסודי ליום ראשון

הסח

שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי. אֶתְּהָ יוֹן שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי. וְאֲנִי יוֹן שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי. אֲבָי
לֹא יֹאמֵר לוֹ מוֹל אֶתְּהָ חֲמִישׁ. וְאֲנִי שְׁעוּרִים. מוֹל אֶתְּהָ תַלַּת. וְאֲנִי (אֶמְלוֹ)
אֶתְּהָ הַיְבֵשׁ: י גַּר וְנִכְרֵי שִׁירְשׁוֹ אֶת אֲבֵיהֶם נִכְרֵי. יְכוּל הוּא לומר. מוֹל
אֶתְּהָ עֲבוּדָה זָרָה. וְאֲנִי מַעוֹת. אֶתְּהָ יוֹן. וְאֲנִי פִירוֹת. וְאִם מִשְׁבָּאוֹ לְרֵשׁוֹת
הַגֵּר אֶסוּר: יי תְּמוּכָר פִירוֹת בְּסוּרְיָא וְאֶמְרָ מִשְׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן. חַיִּיב
לְעֵשֶׂר. מַעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן. שֶׁהִפָּה שְׁאֶסֶר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר. מִשְׁלֵי הֵן חַיִּיב
לְעֵשֶׂר. מַעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן. שֶׁהִפָּה שְׁאֶסֶר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יְדוּע
שֵׁישׁ לוֹ שְׁדָה אֶחָד בְּסוּרְיָא חַיִּיב לְעֵשֶׂר: יב עַם הָאָרֶץ שְׁאֶמְרָ לְחֶבֶר מַח
לִי אֲגוּדַת יִרְכֵי. קַח לִי גְלוּסְקִין אֶחָד. לֹקַח סֶתֶם וּפְטוּר. וְאִם אֶמְרָ שְׁלֵי זָה
זָה שֶׁל חֶבְרֵי וְנִתְעַרְבוּ. חַיִּיב לְעֵשֶׂר. וְאֶפִּיזוֹ הֵן מֵאָה:

ברטנורא

ועם הארץ שירשו את אביהם עם הארץ דאפילו קודם שנאלו לידו אסור לומר לו סול אתה חמשים ואני
שעורים דהתם הוי ירושה דאורייתא והוי כאלו בא לידו: יא סוריא. הם ארלות שכבש דוד שלא
היו מא"י כגון ארם נהרים וארם לוזה ולפי שעדיין לא נכבשה כל א"י לפיכך לא קדשו בקדושת
הארץ אף על פי שהיה כיבוש של רבים ובמקלת דיינים הוא כאלו ישראל ובמקלת דיינים הוא כחון
לארץ והקונים פירות בסוריא אינו חייב להפריש מהן דמאי לפי שרוב פירות הנמכרים בסוריא
מח"ל הם באים הלכך כי אמר מעשירין הן נאמן מנו דאי בעי אמר של ח"ל הן והיה נאמן כדתנן
בפ"ק מכוזב ולהלן נאמן השתא נמי כי אמר של א"י הם ועשרתים נאמן: שהפכה שאמר. כשאמר
של א"י הם וחייבים במעשר: הוא הפכה שהתיר. כשאמר עשרתים וכי הכי דמהמינן ליה
במאי דאסר כשאמר של ארץ ישראל הם נכמניה נמי במה שהתיר כשאמר עשרתים: משלי הן
מן השדה שיש לי כאן בסוריא: חייבים לעשר. דכפירות של סוריא גורו על הדמאי כשדופ
גדלו ע"ס: ואם ידוע שיש לו שדה. אין כאן הפס שאסר הוא הפס שהתיר דכיון שדופ שיש
לו שדה מסתמא משדוהו הכיא הפירות ולא היה נאמן לומר מח"ל הם באים הלכך כי אמר עשרתים
אינו נאמן דליכא מנו: יב עם הארץ שאמר לחבר קח לי. כגון שהיה החבר הולך לטוק
לקנות ירק לעצמו ואמר לו עם הארץ קח לי ג"כ אגודה של ירק ולקח חבר שתי אגודות סתם ולא
פירש זו זו לעם הארץ: פטור. מלעשר אותה שנתן לעם הארץ דיש ברירה כשנותנה לעם הארץ
שוו היא אותה שלקח מתחילה לזרכו ואין חנך מחליפה בשלו פי' אחר מן הירושלמי עם הארץ
שאמר לחבר קח לי אגודת ירק והמוכר חבר הוא ויודע שזה הלוקח בשביל ע"ס הוא לוקח ולא
לקח החבר לעצמו כלום פטור האגודה הזאת ממעשר דמאי שכיון שהמוכר חבר ויודע שלוקח ע"ס
הוא קונה אינו מוכר לו אא"כ עישר דהכי אמרי' לעיל פי"ב שאסור למכור לע"ה אא"כ עישר
תחלה אבל אם קנה חבר א' לעצמו וא' לע"ה ונתערבו: חייב לעשר. דשמה מה שמכר לו לעצמו
אינו מעושר שהמוכר לחבר אינו צריך לעשר והקונה עליו מוטל לעשר כדאמרן לעיל פי"ב: ואפי'
הן מאה. ואפי' נתערב' א' שלו במאה של ע"ה: גלוסקין. ככר לחם יפה:

גמרא ברכות דף כ' ע"א

אָמַר לִיה רַב פֶּפְאֵ לְאַבְיֵי מַאי שְׁנָא רַאשׁוֹנִים דְּמִתְרַחֲשׁ לְהוּ
נִיסָא וּמַאי שְׁנָא אֲנִן דְּרָא מִתְרַחֲשׁ קִין נִיסָא אִי מִשׁוּם
תְּנוּיָי בְּשֵׁנֵי דְרַב יְהוּדָה פּוּלֵי תְנוּיָי בְּנִזְיָקִין תּוּה וְאֲנִן קָא מִתְנִינָן
שִׁיתָא סְדְרֵי וְכִי תּוּה מְמִי רַב יְהוּדָה בְּעוֹקְצִין הָאִשָּׁה שְׁבוּבַשְׁתַּ

ירק

פקודי ליום ראשון

וְדָא עֶבֶד וְאִפִּיק אִינוּן בְּרִכּוֹת מִים וְאִשְׁנָח (נִיא וְאִשְׁקִי לְכֹלָא) לְאִפְקֵא
כֹּלָא בְּהוֹשָׁבְנָא. וְעַל דָּא אִקְרִי אֲמוּנָה. וּבְכֹלָא אִקְרִי אֲמוּנָה וְהָא אִוְקִימָנָא
וּמָה אִי הָכָא אֲצִמְרִיךְ לְאִתְּוָא מְחִימָנָתָא לְשֹׂאֵר מְרִי דְעֵלְמָא עַל אֲתַת
כְּפָה וּבְכָפָה. וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא אוֹרְעַ לְהוּ לְכֹל יִשְׂרָאֵל רְזָא
דְמְחִימָנָתָא דִּילְהוֹן בְּכֹל מַח דְעֵבְדוּ וּבְכֹלָא אֲתַמַּר:

הלכה פסוקה יוסף לחם מוסר

חרמב"ס הלכות תפלה פרק כ' מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

י' ביום הפורים מתפלג בכל תפלה
מקדש תפלות שבע ברכות שלש
ראשונות ושלש אחרונות ואמצעית מעין
היום וחיתם בבר אחת מהן מקדש על כל
הארץ מקדש ישראל ויום הפורים ואם
חל להיות בשבת חתם בכל תפלה מהן
מקדש על כל הארץ מקדש השבת וישראל
ויום הפורים: ב' במה דברים אמורים
ביום צום של כל שנה ושנה אבל ביום
צום של שנת היובל מתפלל תפלות
במוסף ראש השנה והם איתן הברכות
עצמן לא פחות ולא יותר ואין מתפללין
איתן אלא בזמן שהיובל נהג: ב' בכל
תפלה מתפללות פותח קודם לברכה
ראשונה ה' שפתי תפתח ופי גיד תהקטף וקשהוא חיתם בסוף התפלה אמר יקרא
לרצון אסרי פי וגו' ואמר קה צועד לאחרי:

פקודי יום שני תורה

זכרון בקריאת ד' פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם כ"ן להשאר בו תוספת היות
משבת שעברה:

כז ויהי מאת כבר הכסף לצקת את אדני הקדש
ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת

רש"י הכבר

(כז) לצקת. כהרגומו לאתכא: את אדני הקדש. של קדשי המשכן שהם מ"ח
קדשים ולהם ל"ז אדנים ואדני פרכת ארבעה הרי מאה וכל שאר
האדנים

פקודי ליום שני

הכָּבֵד בְּכָר לְאֶדְנִי: וְהוּא מָאָה בְּכָרִין דְכֶסֶף לְאִתְּכָא יַת סְמְכִי
מִדְשָׂא וְיַת סְמְכִי דְפְרֻכְתָּא מָאָה סְמְכִין לְמָאָה בְּכָרִין בְּפָרָא לְמִמְכָּא:
כח וְאֵתְּהַלְקֵהּ וְשִׁבְעַת הַמְּאֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עֲשֵׂה
וְיִים לְעִמּוּדִים וְצִפְהָ רְאִישֵׁיהֶם וְחִשְׁקֵהֶם אֲתָם: וְיַת אֲלֵפָא
וְשִׁבְעַת מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁא עֶבֶד וְיִין לְעִמּוּדֵיהֶם וְחִפְּא רִישֵׁיהוֹן וּבְכֶשׂ
יְתַהוֹן: כט וְנִחַשְׁתָּ הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים בְּכָר וְאֲלֵפִים
וְאַרְבַּע־מְאֹת שְׁמָל: וְנִחַשְׁתָּ דְאַרְכִּימֵתָא שִׁבְעִין בְּכָרִין וְתַרְיִן
אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מָאָה סְמְכִין: ל וְיַעֲשֵׂה בָּהּ אֶת־אֲדֹנֵי פֶתַח
אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת
אֲשֶׁר־לוֹ וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ: וְעֶבֶד בָּהּ יַת סְמְכֵי תַרְע
מִשְׁכַּן וּמָנָא וְיַת מִדְבַּחַתָּא דְנִחַשְׁתָּ וְיַת סִרְדָּא דְנִחַשְׁתָּ דִּי גַה וְיַת כָּר
מְנֵי מִדְבַּחַתָּא:

רש"י

האדנים לחשת כתיב בהם: (כח) וצפה ראשיהם. כל עמודים מן שכולן
כתיב ולפה ראשיהם וחשוקיהם כסף:

נביאים מלכים א' ו'

א בכבר הירדן יצקם המלך במעבה האדמה בין סבות ובין
צרתן: במישרי ירדנא איתכנון מלכא בעובי בְּרִישְׁתָּא בִּין
סבות ובין צרתן: ב וינח שלמה את כל־הכלים מרב מאד מאד
לא נחמר משקל הנחשת: וְאֲצַנַע שְׁלֹמֹה יַת כָּל מְנִיָּא מִסְגֵי לְחֻדָּא
לְחֻדָּא יַת סוּף לְמִתְמַר נִחַשְׁתָּ: ג ויַעֲשֵׂה שְׁלֹמֹה אֵת כָּל־הַכֵּלִים
אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת־הַשְּׁלֵתָן אֲשֶׁר עָלָיו
לְחֵם הַפָּנִים זָהָב: וְעֶבֶד שְׁלֹמֹה יַת כָּל מְנִיָּא דִּי בְּבֵית מִקְדָּשָׁא דִּי

רש"י ית

(א) יצקם. התיכס: במעבה האדמה. בעובי האדמה: (ד) חמש מימין.
המורה שעה משה וחמש משמאל: וחפרת. של מטרה: והנרות. ציכין
שנותנין כהן השמן והפטילה: והמלקחים. שמרימין הפטילה מסוף השמן:
מוקס

מג

פקודי ליום שני

ית מדבא דדבא ונת פתורא די עלוהי לחם אפיא דהבא : ד ואתי
המנרות חמש מימין וחמש משמאל לפני הדביר והב סגור
והפרח והנרות והמלקחים והב : וית מנרתא חמש מימין וחמש
משמאל קדם בית בפני דהבא טבא ושושנתא ובוזיעיא וצבתא
דהבא :

כתובים משלי כ

א מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר : פחא הוא לנבא
דנדר לקודשא ובתר הכי חדיא לה נפשיה : ב מזרה רשעים מקד
חכם וישב עליהם אופן : מבדר קרשיעי מלפא חבימא ומחפד
עליהון גלגלא : ג נר יהוה נשמת אדם חפש פרי חדריי בטון :
שדנא דא להא נשמתא דבני נשא ובצא פוקהון גויא דכריסא :
ד חסד ואמת יצרו מקד וסעד בחסד פסא : חסדא וקישמא נמרו
למקבא ומתקן פירסה בחסדא :

רש

(א) מוקש אדם. כשאל נכשל בעבירה: ילע קודש. מקלקל קודשו:
ואחר נדרים לבקר. לריך אדם לחזור אחר קרבנות לגדור ולהביא לבקש
על נפשו: (ב) מזרה רשעים. פרעה וחילו וישעז עליהם כמדת: (ג) נר
ה' נשמת אדם. מעידה עליו כדון: (ד) חסד ואמת יצרו. ישמרו את המלך:

משנה שבת פרק כ"ג

שואל אדם מתבירו. פדי גון ובדי שקן. ובלבד שלא יאמר לו הלויני. וכן
האשה מתכרתה בפירות. ואם אינו מאמינו. מניח טליתו אצלו.
ועושה עמו חשבון לאתר שבת. וכן ערב פסח בירושלם שחר להיות
בשבת. מניח טליתו אצלו וגומל את פסחו. ועושה עמו חשבון לאתר
יום טוב: - מונה אדם את אורחיו. ואת פירותיו מפיו. אבל לא מן התב.
ומפים עם בניו ועם בני ביתו על השתן ובלבד שלא יתפגין לעשות מנה

גדולה

ברטנורא

פרק כג שואל. ובלבד שלא יאמר לו הלויני. והלואה לזמן מרובה משמע וק"ל סתם
הלואה שלמים יום הלך אתי מלוא לכתוב על פנקסו כך וכך הלוחי לפלוני
כדי שלא יסכה: מניח טליתו אצלו. אם אינו מאמינו ולוקח אותו ומקדישו בשבת דחובו שקבוע
להן זמן יכולים להקדים בשבת: ב פרפרותיו. מיני מעדנים: אבל לא מן הכתב. אם כתב
זע"ש כך וכך אורחיס כדי שלא יסגסם לא יקרא בלוחו כהב בשבת גזירה שמה ימהוק א"ל שמה
יקרה

פקודי ליום שני

קעא

גדולה כנגד קטנה. משום מביא ומטילין חלשים על הקדשים ביום טוב.
אבל לא על המנות: ג לא יטביר (אדם) פועלים בשבת. ולא יאמר אדם
לחבירו לשבור לו פועלים. אין מחשיבין על התחום לשבור פועלים ולתבא
פירות. אבל מחשיבין היא לשמור. ומביא פירות בידו. כלל אמר אבא
שואל כר שאני זכאי באמירתו. רשאי אני לתחשך עפיו: ד מחשיבין על
נתחום לפקח על עסקי בלה. ועל עסקי תמת. להביא לו ארון ותכריכין.
גוי שחביא חליקין בשבת. לא יספור בהן ישראל. אלא אם כן באו ממקום
קרוב. עשו לו ארון ותפרו לו קבר. יקבר בו ישראל. ואם בשביל ישראל.
לא יקבר בו עוקמות: ה עושין כל צרכי תמת. סבין ומדיחין אותו.
ובלבד שלא יזוז בו אבר. שומטין את הכר מתחתיו. ומטילין אותו על
חולו. בשביל שימתין. הושרין את ה'חי. לא שיעלה אלא שרא יוסף. וכן

קורה

ברטנורא

יקרא בשטרי הדיוטות ואין מותר לקרות בשבת אלא בתורה שכתב ובתורה שזע"פ לאחר שכתבו
ובפירושיהן אבל בשאר דברי או בספרי חכמות שאין מדברי נבואה או מפירושיהן אסורים: מפים.
מטיל גורל לחלק למי יגיע כל מנה ומנה: עם בניו ועם בני ביתו. סתן סמוכים על שלחנו
סאין כאן קפידא אבל עם אחר לא דבני חבורה המקפידים זע"פ שאין מוחלין ואינם מותרים
זל"ו עובדים משה ומשום משקל ומשום מגין ומשום לוויין וסורעין דגזור בהו רבנן שמה יכתבו:
דבלבד שלא יתכווין וכו'. מתניתין חסורי מחסרה וה"ק מפים אדם עם בניו ועם בני ביתו
על השלחן ואפי' מנה גדולה כנגד מנה קטנה ודוקא עם בניו ועם בני ביתו אבל עם אחר לא
זבלבד שלא יתכווין לעשות מנה גדולה כנגד קטנה. ואז הוא דבי"ט אסור וכול שרי אבל אם נתכווין
לעשות מנה גדולה כנגד מנה קטנה אפי' בחול אסור משום קוביא דגזל הוא ואסמכתא לא קני והאי
אסמכתא היא דסומך על הגורל אם יפול לו הגורל על המנה הגדולה יוכה בה ולפיכך תלה עלמו אף
לגורל הקטנה על הספק ואלו ידע מתחלה שכן לא היה מתרצה: חלשים. גורלות כמו חולש על גוים
(בישעיה יד): על הקדשים ביו"ט. שסחטו ביי"ט לחלק אותם בין הכהנים: אבל לא על
המנות. של קדשים של אהמול: ג לא ישבור אדם פועלים. דכתיב (ישעי נ"ח) ממנו חפך
ודבר דבר: ולא יאמר אדם לחבירו. לדיוקא נקטיה ולא יאמר לחבירו שכור לנו פועלים אבל אומר
לו הנראה שתעמוד עמי לערב כלומר עכשיו נראה אם תצא אני לכשתחשך ואע"פ שניהם יודעים
שע"פ לשוכרו לפעולתו הוא מזהירו כיון דלא מפרש ליה שכירות צדיק שרי דק"ל דיבור אסור
הרהור מותר: אין מחשיבים על התחום. לקרב עלמו בשבת עד סוף התחום ולהחשיך שם
שיהא קרוב למקום הפועלים או לפרדם להביא פירות דכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור להחשיך
עליו: אבל מחשיבין הוא. להיות קרוב לאלה ולשמור פירותיו דזה דבר המותר בשבת לשמור
פירותיו: ומביא פירות בידו. הואיל ועיקר מחשבתו לא היתה לכך: כלל אמר אבא שואל.
אתנא קמא פליג דאסר כל החשכה ולא מפליג בין החשכה של מלוא להחשכה של רשות ואתא איבו
דאמר דהחשכה של מלוא שריא שכסא שומרי לוי לחבירו בשבת תהיה מוזמן לילך לאחר ששיכה להביא
ארון ותכריכין למת כך מותר להחשיך על התחום כדי שיכיה מוזמן לאחר השיכה להביא ארון
והתכריכין וסיפא דתמן מחשיבין על התחום לפקה על עסקי כלה ועל עסקי המת אבא שאל הוא
זכ"ל כמותו: ד לפקח על עסקי בלה. לעיין ולחקור בצרכי הכלה: חלילין. כלי גנון חלולין
שקולין מעורר הכבי: לא יספור בהן ישראל. קנסא הוא משום רמוכה מלחא ששכיל ישראל
הכבו: אלא אם כן באו ממקום קרוב. אלא אם כן נודע לנו בבירור שצאו ממקום שבתון
התחום ולא הביאום מחוץ לתחום: ארון. לעלמו שיקבור בו עכו"ם או למכור: ה סבין. בשמן:
ומדיחין. במים ופוקקין נקביו סומטין נקביו העליונים והתחתונים כנגד או בשום דבר כדי שלא
יכנס בהם הרוח ויתפח: ובלבד שלא יזוז בו אבר. שלא יטעלל ויגביה לא ידו ולא רגלו ולא

ריס

פסוקי ליום שני

ואינו מגינין וסיפין ורומחין דרמתי לאנא עליהו דישראל משאר עמין ולאנחא קרבא בהו ולנקמה לון פפום שעתא בלא אריכו ובגין כד אקרו תא תרצים אחר דאינון רצים רמתי ואותי לאנחא ולנקמה נוקמין לקבל רצים אחרגין דרמתי לאבאשא ולא תרעא מודין לשלמאה עליהו ורזא דא (אסתר ג) תרצים יצאו דחופים רצים מסמרא דא ורצים מסמרא דא ובגניהון (שם ח) והעיר שושן צהלה ושמחה או נבוכה אי ממדמי אלון דהבא העיר שושן שמחה ואי ממדמי אלון דסמרא אחרא העיר שושן נבוכה והא אוקימנא דבכא קיימין אגין לקבל אגין סמרא דא לקבל סמרא דא ובגין כד אלון מגינין לכלא כד סקזין אגין באלון נפק חר אורא דלעילא ואתעבידו בלתי כגון חד וסימניד (בראשית ט"ו) אנכי כגון קד:

מוכר

יוסף לחק

הלכה פסוקה

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ג'

הקבנת פנים ומבנה שם רע לחבירו והמתכבד בקלון חבירו וירדן לגיהנם ואינו עדים ואין להם חלק לעולם הבא והם בכלל לא תרצח כמו שאמרו רבותינו וקרונם לברכה בפרק הובב במערכא במאי והורי ספי באול סומקא ואתי חנרא ליענות היא אחר מארבע פחות שאינן מקבלות פני שכניה ואמרו רבותינו וקרונם לברכה כל המתלוצץ נופר בגיהנם ואמרו רבותינו וקרונם לברכה אפילו ישב בטרורי זה מושב רצים וכמו שכתוב אשרי האיש וגו' ובמושב רצים לא ישב וסמיה ליה כי אם בתורת ה' חפצו וגו' מה פתיב בתריה והנה פעץ שתור על פלגו פנים וגו' לא בן הרשעים וגו' ואמרו רבותינו וקרונם לברכה בקל יום בת קול יוצאת ואמרת אוי להם לפריות מעלבינה של תורה ששך מי שאינו עובד בתורה נחרא גוף רצונם מומר מנודה לשמים היצילנו:

יכין

קראשי חדשים ובחול המועד מתפלל ערבית שחרית ומנחה תשע עשרה ברכות בשאר הימים ואומר אהינו ואלהי אבותינו יצקה ונבא במוסף בחול המועד מתפלל הפסח המוסף כמו שמתפלל ביום טוב וקראשי חדשים מתפלל שבע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות ואמצעית מעין קרבן ראש חדש וחיתם בה מקבש ישראל וקראשי חדשים: שבת שקל בחול המועד וכן ראש חודש שקל להיות בשבת מתפלל ערבית ושחרית ומנחה שבע ברכות בשאר השבתות ואומר יצקה ונבא בעבודה במוסף מתחיל בברכה אמצעית מעין שבת ומשלים בענין שבת ואמר קדושת ביום באמצע ברכה וחיתם בה קראשי חדשים מקבש השבת וישאל וקראשי חדשים ובחול המועד חיתם בה כמו שהוא חיתם ביום טוב שקל להיות בשבת:

פסוקי יום שלישי תורה מעג

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמיויו הנה ראשונה דשם כ"ן להשאר בו תוספת נפש משבת שעברה:

לא ואת-אדני החצר סביב ואת-אדני שער החצר ואת כל-יתדת המשכן ואת כל-יתדת החצר

סביב: וית סמכי דברתא סחור סחור וית סמכי תרע דברתא וית כל ספי משכנא וית כל ספי דברתא סחור סחור: לט א ומן התבולת

והארגמן ותולעת השני עשו בגדי-שרד לשרת בקדש ויעשו את-בגדי הקדש אשר לאהרון באשר צוה יהוה את-משה: פ ומן תכלא וארגנא וצבע זהורי עבדו

לבושי שמושא לשמושא בקידשא ועבדו ית לבושי קודשא די לאהרון כמא די פקיד ית משה: שני חמושי כשהן מחוברין ב ויעשו את-האפוד זהב תבולת וארגמן ותולעת שני ושש משור: ועבד ית אפודא דהבא תכלא וארגנא וצבע זהורי ובגין

שור: ג וירקעו את-פתי הזהב וקצץ פתילים לעשות בתוך התבולת ובתוך הארגמן ובתוך תולעת השני ובתוך השש מעשה חשב: וברידו ית מפי דהבא וקציצו

חוטין למעפד כגו תכלא וכגו ארגנא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן: ד בתפת עשו-לו חכרת על-שני מצוותו חבר: בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוהי ותלפף:

חוטין למעפד כגו תכלא וכגו ארגנא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן: ד בתפת עשו-לו חכרת על-שני מצוותו חבר: בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוהי ותלפף:

חוטין למעפד כגו תכלא וכגו ארגנא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן: ד בתפת עשו-לו חכרת על-שני מצוותו חבר: בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוהי ותלפף:

חוטין למעפד כגו תכלא וכגו ארגנא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן: ד בתפת עשו-לו חכרת על-שני מצוותו חבר: בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוהי ותלפף:

חוטין למעפד כגו תכלא וכגו ארגנא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן: ד בתפת עשו-לו חכרת על-שני מצוותו חבר: בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוהי ותלפף:

חוטין למעפד כגו תכלא וכגו ארגנא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן: ד בתפת עשו-לו חכרת על-שני מצוותו חבר: בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוהי ותלפף:

חוטין למעפד כגו תכלא וכגו ארגנא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן: ד בתפת עשו-לו חכרת על-שני מצוותו חבר: בתפן עבדו ליה מצפפן על תרין סמרוהי ותלפף:

* קצותיו קרו רש"י והספוח

(א) ומן התבולת וגו'. שם לא נאמר כאלו ומכאן אני אומר שאין בגדי שרד הללו בגדי כהונה שבגדי כהונה הי' שם אלא הם בגדים שמכסים בהם כלי הקדש בשעת סלוק מסעות שלא היה בהם שם: (ב) וירקעו. כמו (תהלים קלו) לרוקע הארץ כתרנונו ורדיו טסין סיו מרדדן מן הוהב אשטנדר"א בלעו (אויודעהנען) טסין דקות. כאלו הוא מלמדך היאך היו טוין את הוהב עם החוטין מרדדן טסין דקין וקוללן מהן פתילים לאורך הטס לעשות אותן פתילים מעורבים עם כל מין ומין בחטן ואסור שנאמר בהן חוט א' של זהב עם ו' חוטין של תכלת וכן עם כל מין ומין שכל המינין חוטן כפול ששה והוהב חוט ז' עם כל א' וא':

והספוח

פסוקי יום שלישי

נביאים מלכים א' ז'

א והספות והמומרות והמזוקות והמחנות והב סגור
והפתות לדלתות הבית הפנימי לקדש הקדש שים
לדתי הבית קהיכל והב : וקוציא ומזמריא ומנבקיא וכוויא
ומחתיא בהבא מביא ומגלמיא קדשי ביתא גיאה לקדש קידשיא
קדשי ביתא להיכלא בהבא : ב ותשלם כל המלאכה אשר עשה
המקדש שלמה בית יהוה ויבא שלמה את קדשי ודוד אביו
את הכסף ואת הזהב ואת הכלים נתן באצרות בית יהוה :
ושלימת כל עבודתא בעבד שלמה מקרא בית מקדשא בני ואיתי שלמה
ית קודשי דוד אביו ות פספא ות דהבא ות מניא יהב באוצרו בית
מקדשא בני : ג אז יקהל שלמה את זקני ישראל ואת כל ראשי
המפות נשיאי האבות לבני ישראל אל המקדש שלמה ירושלם
להעלות את ארון ברית יהוה מעיר הוד היא ציון : בכו פגש
שלמה ות סבי ישראל ות כל רישי שבמיא רבבי אבהתא דבני ישראל
זות מקרא שלמה ירושלם לאסקא ות ארון קיימא בני מקרא דוד
היא ציון : ד ויקהלו אר המלך שלמה כראיש ישראל ביתח
האתנים בהג הוא תחדש השביעי : ואתפגשו לות מקרא
שלמה כל אנשי ישראל ברחא דעתימא דקבו לה ורחא מדמאה ברחא
ובעו הוא ורחא שביעאה : ה ויבאו כל זקני ישראל ויבאו הכהנים
את הארון : ואתו כל סבי ישראל ונטלו בהנא ית ארונא :

רשי

(א) והספות והמומרות. כלים של מיני זמר : המזוקות. לקבל דס : והכפות.
זוכי לבונה : והפתות. מפתחות : (ב) קדשי דוד אביו. מה שגאל
מכסף והב שהקדים אביו :

בתובים משלי ב'

א תפארת בחורים פתח והדר זקנים שיבה : שבהורא דעולמיא
תיקפהון ושבחא דסבא סבתא : ב חפרות פצע תמריים

* תמריק קי

ברע

פסוקי יום שלישי

קעד

ברע ומכות חדריי במן : שוחגי ופודעתא פגעו כבישא ומתיחא פגוה
דכריסא : ג פלגיי מים לב מקד ביד יהוה על כל אשר יחפיץ
ימנו : הוד מפי דמיא לבה דמלקא באידוי דאקהא וקאתר דצבי גרבו
ליה : ד כל הנהך איש אשר בעיניו ותכן לבות יהוה : בפהון
ארתתה דנכרא מריצן אינון באפוי ואלהא מתקן לבה : ה עשה צדקה
ומשפט נבחר ליהוה מזבח : מן בעבד צדקתא ודינא מתרעי בה
אלהא כן דבחא :

רשי

(ב) חבורות פצע. באיס : תמרוק ברע. לממק עלמו לדבר עבירה : ומכות
חדרי במן. הדוכון : (ג) פלגי מים. כחלי מים כן עמוקים לב מלך ועכו
כוא ביד ה' : (ד) ותוכן. ומוכה :

משנה כתובות פרק ז'

המדיר את אשתו מליהנות לו עד שלשים יום ועמיד פרנס. יתר מכן יוציא
ויתן כתובה. רבי יהודה אומר. בישראל חדש אחד יקיים. ושנים
יוציא ויתן כתובה. ובבבנת שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה :
ב המדיר את אשתו שלא תעום אחד מכל הפירות. יוציא ויתן כתובה.
רבי יהודה אומר בישראל יום אחד יקיים. שנים יוציא ויתן כתובה.
ובבבנת שנים יקיים. שלשה יוציא ויתן כתובה : ג המדיר את אשתו שלא
תתקשט באחד מכל המינין יוציא ויתן כתובה. רבי יוסי אומר בעניות
שלא נתן קצבה. ובעשירות שלשים יום : ד המדיר את אשתו שלא תלך
לבית אביו. בזמן שהוא עמה בעיר. חדש אחד יקיים. שנים יוציא ויתן
כתובה. ובזמן שהוא בעיר אחרת רגל אחד יקיים. שלשי יוציא ויתן כתובה :

ברטנורא

המדיר

פרק ז המדיר את אשתו מליהנות לו. על הנאת תשמיש אין הגדר חל משום דמשועבד לה
ולאו כל כמיניה להפקיע מעבודו ועל הנאת מזונות אע"ג דמשועבד לה אשכחן דחל הגדר
כגון שמספיקן מעשה ידיו למזונותיה וכגמרא פריך א"כ למה יעמיד פרנס ומשני כגון שאין
מספיקן לדברים שהיתה רגילה בהם בבית אביה ועל זה בלבד יעמיד פרנס שיפרנסנה ולא שיעמיד
שליה לפרנס שהרי שלוחו של אדם כמותו אלא שאומר כל המפרנס אינו מפסיד : יותר מכן יוציא
ויתן כתובה. דעד לי יום לא שנוי אינשי וליכא זילותא עמי מלי יום שמעי אינשי ואיכא זילותא :
בישראל. אם ישראל הוא שיכול להחזיר את גרושתו : ובבבנת. שאם יגרשנה לא יוכל להחזיר יהבו
ליה רבנן זמני עמי ואין הלכה כרבי יהודה : ב א' מכל הפירות. כגון שאמרה היא קונס פרי
פלו' עלי והוא קיים לה : רבי יהודה אומר כו'. ולית הלכתא כוותיה : ג שלא תתקשט בא'
מכל המינין. שאמרה היא קונס בושם פלוני עלי והוא קיים לה : בעניות שלא נתן קצבה.
לדבר עד מחו אשר עליה הוא דיוציא ויתן כתובה אבל אם נתן קצבה תמתין עד אחר זמן וכמה
קלכה

פְּקוּדֵי לַיּוֹם שְׁלִישִׁי

ה המדיר את אשתו שלא תגד לבית האבל. או לבית המשתה. ויציא
ויהן בתובה. מפני שנועד בפניה. ואם היה טוען משום חבר אחר רשאי.
אמר לה על מנת שתאמרי לפלוגי מה שאמרתי לי. או מה שאמרתי לה.
או שתהא ממלאה ומערה לאשפה. ויציא ויהן בתובה: ואלו יוצאות
שלא בכתובה. העוברת על דת משה ויהודית. ואיזו היא דת משה.
מאבילתו שאינו מעשר ומשמשתו נדה. ולא קוצה לה חלה. ונודרת ואינה
מקיימת. ואיזו היא דת יהודית ויצאה וראשה פרוע. וטוה בשוק. ומדברת
עם כל אדם. אבא שאיר אומר אף המלכת יולדיו בפניו. רבי מרפון
אומר אף הקוננית. ואיזו היא מוקנית. כל שהיא מדברת בתוך ביתה
ושכניה שומעין חולה: והמקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים.
ונמצאו עריה נדרים אינה מקדשת. פנסה סתם ונמצאו עריה נדרים.
תצא שלא בכתובה. על מנת שאין בה מומין. ונמצאו בה מומין. אינה
מקדשת. פנסה סתם. ונמצאו בה מומין. תצא שלא בכתובה. כל המומין
הפוסלים בפניהם. פוסלין בנשים: ה היו בה מומין ועודה בבית אביה.
האב צריך להביא ראיה שמו שנתארסה נולדו בה מומין הללו. ונסתתפה
שדה. ונכנסה לרשות הבעל. הבעל צריך להביא ראיה. שעד שלא נתארסה.
היו בה מומין אלו. והיה מקחו טהור. דברי רבי מאיר. והכמים
אומרים במה דברים אמורים בפסוק. אבל במומין שבגלוי אינו

ברמנורא

יכול

קנה י"ב דש: ובעשירות ל' יום. סכן אשה חגיגה נהנית מריח קטורה ל' יום. וזאת תהנה
מריח הקטורה שנתקטפה לפני הגדה ל' יום והלכה כר' יוסי: ד רגל אחד יקיים שלשה
ויציא ויהן בתובה. הא מתניתין מפרש לה בגמ' הכי רגל א' יקיים בד"א האשה ישרא' אבל
בכהנת שנים יקיים שלש ויהן בתובה ומתני' רבי יהודה הוא דמפליג בין ישראל לפכהנת ולית
הלכה כותיה: ד שנועל בפניה. דלת של סמחה והסרת יגון ובנות האכל נועל בפניה שלמה
היא מתה ואין סופדה: מחמת ד"א. כגון דאתתוק סב"א פרוזים מגויין ס: שתאמרי לפלוגי
וכי' דברים קלוט: שתהא ממלא' ומערה לאשפה. אית דמפרשי לאחר שתמש וימלא רחם
שכבת זרע תפלוני כדי שלא יקלוט הזרע ותתעבר ואית דמפרשי שתמלא י' כדי מים ותערה לאשפה
מפני שראי' כמותה: ו מאבילתו שאינו מעושר. ולא גודע לו' אלא אחר שאכלו כגון שאמרה
ליה פלוגי כן תיקן. לי' את הכרי ואזיל שילי ואשתכח שיקרא: ומשמשתו נדה. כגון שהזקקה
נדה בשכנותה שראיה לזכרה נגדי ולפעלה אמרה עכור' אני: ולא קוצה לה חלה. דאמרי'
ליה פלוגי תיקן לי' את העיסה ואזיל שיליה ואשתכח שיקרא: ושווה בשוק. ומראה זרועותיה
לכני חלם: ומדברת עם כל בני אדם. משקפת עם הכחורים: ומקללת יולדיו בפניו. מקללת
ומחרפת אבי בעלה בפני בעלה: הקולנית. תובעת תשמיש בקול רם עד ששכנותיה שומעות אותה
וכל בני זריכות עדים והתרא' להספורן כחובתן ואין להן לא כתובה ולא תוספת ואין מושלות
אלא בלוחותיהן הקיימים בלבד: ו שאין עליה נדרים ונמצאו עלי' נדרים. באלו נדרים אמרו
שלא תאכל בשר ולא תשתה יין ולא תתקטע בבגדי זבעונים אבל בשאר נדרים מקודש: כל המומין
הפוסלין בכהנים. בכורות קא מני לכו והוסיפו עליהן בנשים זעוה וריח הפה או ריח רע במקום
אחר גופה ושומא שיש בה שער בין קטנה בין גדולה כשהוא כנגד פניה וכגון שהיה חתם כפה
שבראשה דומיין מתחזא ומומין ללא מתחזא שם הוא במקום המנולה תמיד הרי ראה ונתפסים ואם

השומא

פְּקוּדֵי לַיּוֹם שְׁלִישִׁי

העה

יכול למעון. ואם יש מרחץ באותה העיר. אף מומין שבפסוק אינו יכול
למעון. מפני שהוא בודה בקרובותיו: האיש שנולדו בו מומין. אין
כופין אותו להוציא. אומר רבן שמעון בן נמליאל במה דברים אמורים
במומין הקטנים. אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא: ואלו שכופין
אותו להוציא. מכה שחין. ובעל פוליוס. והמקמץ. והמצרף נחשת.
והבורסי. בין שהיו בם עד שלא נשא. ובין משנשא נודרו. ועל כלן אומר
רבי מאיר אף על פי שהתנה עמה. יכולה היא שתאמר סבורה הייתי
שאני יכולה לקבל. ועכשיו איני יכולה לקבל. והכמים אומרים מקבלת
היא על פרחיה הויז ממכה שחין. מפני שממיקתו. מעשה כצידון בבורסי
אחד שמת והיה לו אח בורסי. אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיה
תייתי יכולה לקבל. וקד' איני יכולה לקבל:

ברמנורא

השומא חין בה שער אינו מוס עד שתהא גדולה כאיטר וקולה עבה ומשונה מקול שאר הנשי' ושכה
כלב ונעשה במקום הנשיכה ללקח כלומר כוון כמו מכות אש ודדיה גסים מהגרותיה עפה ושדיה
רחוקים זה מזה עד שיש עפה בין דד לדד אלו מומין בנשים ואע"פ שאינם מומין נכונים:
ו האב צריך להביא ראיה. אם בא לזכוע כתובתה מן האירוסין מזה שממין לקחה צריך
שיביא ראיה שלאחר שנתארסה היו בה מומין הללו ואע"פ שיש לאשה חזקה דגופה הואיל ומלאו
המומין ברשות האב ואיכא למימר כאן היו קודם אירוסין לפיכך אם לא הביא ראיה בעל מהימן:
נכנסה לרשות הבעל. נשאה ועמה בא להוניה בלא כתובה על מומין שבה: עליו להביא ראיה
שקודם שנתארסה היו בה מומין הללו. דכיון דלא נמלאו בה מומין הללו אלא ברשות אומרים
כאן נמלאו כאן היו ולאחר ששאת באלו לה ונסתתפ' שדכו: אינו יכול למעון. דידע ונפשיים:
ו שנולדו בו מומין. משנשא: מומין גדולים. נסמית עינו קטעת ידו נשברה רגלו ואין
הלכה כרשב"ג ואפילו כמומין גדולים אין כופין אותו להוניה: מוכה שחין. מנורע: בעל
פוליוס. ריח הפוסט: והמקמץ. מקבץ זאת הכלבים: והמצרף נחשת. המתקן הנחת
ממוקם מולאו מן הארץ ומסריה הוא: והבורסי. מעמד עורות: מפני שממקתו. ממשמתו לשון
המק בשרו (זכריה י"ד) והלכה כחכמים:

גמרא כתובות דף ע"ב ע"א

ונודרת ואינה מקיימת דאמר מר בעון נדרים פגים מתים
שנאמר (קהלת ה') אך תתן את פיך לחטיא את בשרך
וגו' ואיזו הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר פגיו ובגותיו. רב
נחמן אמר מהכא (ירמיה ב') לשוא הביתי את בניכם לשוא
עד עסקי שוא. תניא תיה רבי מאיר אומר כל היודע באשתו
שנודרת ואינה מקיימת יחזור וידירנה. וידירנה במאי מתקן
דה אלא יחזור ויהנישנה כדי שתהדר בפניו ויפר לה. אמרו

פקודי ליום שלישי

לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה. תניא היה רבי יהודה אומר כל היודע באשתו שאינה קוצה לו תהי יחזור ויפריש אתריה אמרו לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה. מאן דמתני לה אהא כר שכן אהך אבל מאן דמתני לה אהך אכר תא זמנין דמקרי ואכרי. ואזוזתי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב (בסוטה ה') ופרע את ראש האשה ותנא רבי רבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש. דאורייתא קתא שפיר דמי. דת יהודית אפילו קתא גמי אסור. אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן קתה אין בה משום פרוע ראש הוי בה רבי זורא הויא אילימא בשוק דת יהודית היא. ואיך בחצר אם פן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלתה. אמר אביי ואיתימא רב פהא מחצר דחצר ודרך מבווי:

רש"י

ויראו

וידירנה. משמע בעלמו קונס עליך דבר פלוני: יחזור ויקניטנה. אין לו להוליאה אלא כך יתקנני: בכפיפה. בתוך כל אחד שכאלו ישמור ישכנו אף זה יבא לדי שתקלקלו: מאן דמתני לה אהא. דרבי יהודה דתני הקנת' אכלה כ"ס אנדרים ולא שכחי: דאורייתא הוא. ואמאי לא קרי לה דת משה: אזהרה. מדעבדין לה הכי לנולה מדה כנגד מדה כמו שעשה' להנחלו' על זועלה מכלל דאסור א"י מדכתיב ופרע מכלל דההיא שעתא לאו פרוע הוה שמע מינה אין דרך בטת ישראל לאלה פרועוה ראש וכן עיקר: קתא. כל שיש לו מלמטה בית קבול להולמו בראש' ובית קבול מלמעל' לתת זו פלך ופסתן: הוי. לשון מקסה: א"כ. דנחלר יש בה משום פריעה: ודרך מבווי. ולא שכחי רבי:

וזהר פקודי דף רמ"ט ע"ב

זכאה חגלקיה מאן דידע לסדרא שבתי דמאריה באמר דאצטרך עד תבא דבקייתא וברפאן ויהישה כחדא באבהו. מבאן ולתקאה קיימין שאלתין ובעותין. שירותא דבעי בר נש למשאר למנדע במלין דמאריה בגין למתני תיאובתיה לגביה ולא יתפרש מניה בגין דבעי בר נש לאשתתפא בהרושא דשטא קדישא עלאה לאתעפרא ביה ואיהו שטא דברפאן וקדושין. כיוזו. רזא דשטא קדישא יהיא דאיהו קדוש במקדושה.

וארין

פקודי ליום שרישי

קטו

וארין אתון (אתרנין) אפיקו מניה דני אתון אתרנין חבורא דהני בחבורא דדבר בגוקבא. והני קדישין עזאין רזא דקדושה. אלן אתון אתרנין אמרון מ"ל. מל השמים. רזא דתושבנא דאתון דיליה בגין דהבא תתא קיימין בר מלין בחושבנא ורזא חושבנא אלא לסיקרא. ובגין כך בעי לאתמשרא בקדושה דמאריה ורזא יתפרש בר נש מניה וכד שאיל שירותא דשאלתין למנדע למאריה לאתזאה דתיאובתיה לגביה. מבאן ולתקאה יתפרש ועיר ועיר וישאל שאלתוי מה דאצטרך לשטא. וכד שאלתוי יהון לבתר דיסדר סדורא דא דקאמרן. בגוונא דא בר שאלתוי יהון בתחוננים ובעותין לקמי מריה ולא יצדיק (ס"א ירחיק) גרמיה מניה. זכאה חגלקיה מאן דידע לסדרא סדורא דא למיתך בארמ מישר פדמא חזי בגוונא דאתאחדא אשא במיא ומיא באשא. דרום בצפון וצפון בדרום מזרח במערב ומערב במזרח. הכי גמי יתקשר פקא כחדא ויחדא אשתלים דא בדא. וכד איגון דידעין לסדרא צלותהון פדמא יאות לאתפללא הני היכלין אלן באלין ולאיתקשרא דא בדא. האי בר נש אתקשר בהו וקריב ליה לאתפללא בהו. שאלתא שאיל ויהיב ליה זכאה חגלקיה בקאי עלמא ובעלמא דאתי.

הלכה פסוקה

יוסף לתם

מוסר

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

יום טוב שחל להיות באחד בשבת מחפזל בגרבה רביעית בגולה ויהי' יענו משפטי צדקה ותלמדנו לעשות חוקי רצונך ותתן לנו ה' אלהינו קדושת שבת וקבוד מעד ותנינת תרגל בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הברכה ואת יום השביעי מששת ימי המעשה הקבשית ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה חגים וזמנים קדשין וכו'. ובמוצאי שבת ובמוצאי יום טוב של כל השנה מקביל באתה חונן אף על פי שהיא מקביל על תבוס: בתקנה ובפורים מסיפין בהיקאה על הנסים. שבת שחל להיות בתקנה מוביר על הנסים במסוף פמו שפוגיר בשאר תפלות:

אמרו רבותינו זכרונם לברכה (בסו"ט) פי דבר ה' בזה וגו' הברת וגו' רבי נתניה אומר זה כל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק וכו' ואמר בב כל הפורש מדברי תורה נופל בגיהנם ומאכילין לו גחלי רתמים שנאמר (איוב י') הקומפים מלוח עלי שים וגו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה הספנה כבו לבסלה הרי זה מתמניב בגששו שנאמר (דברים י') בק השמר קה וגו' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה אין תחלת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר (ספרי י') פותר מים ראשית סדון. וכתיב (יהושע א') והגית בו יומם וגו' כי אז תצליח את דרכך ואל תשכילי וכל רגע ושעה ויום שאדם במל מדברי תורה עליו

נאמר (ספרי י') וחסרון לא יוכל להפנות:

יטין

פקודי יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי ׀ ון רשם בין לקנות הארת נפש יתירה משבת הנאה :

ה וְחָשַׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִבְּמִנּוֹ הוּא כְּמַעֲשֵׂהוּ׃
זֶהְבַּ תְּכַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
מִשׁוֹר כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ ׀ ׀ וְהָמָן תִּקְנֶנָה דִּי
עֲלוּתֵי מִנָּה הוּא כְּעוֹבְדוֹתֵי דְהָבָא תְּכַלָּא וְאַרְגָּמָנָא וְצִבְעֵי זְהוּרֵי וּבּוּיֵן שׁוּרֵי
כְּמָא דִּי פִקִּיד יִי יֵת מֹשֶׁה׃ ו וְיַעֲשׂוּ אֶת־אֲבָנֵי הַשָּׁהִם מִסַּבְּתַת
מִשְׁבַּצַּת זָהָב מִפְּתַחַת פִּתּוּחֵי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְעָבְדוּ יֵת אֲבָנֵי בּוֹרְקָא מִשְׁקָעֵן מִבְּמִצּוֹ דְדָהָב גְּלִיפֵן
כְּתַב מִפְּרִשׁ עַל שְׁמֵהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ז וְיִשֶׁם אֹתָם עַל כְּתַפְּת
הָאֵפֶד אֲבָנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה׃ פ וְשׂוּ יִתְהוֹן עַל בְּתַפָּא דְאֵפֶדָא אֲבָנֵי דּוֹכְרָנָא לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִּי פִקִּיד יִי יֵת מֹשֶׁה׃ ח וְיַעֲשׂוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה
חֹשֶׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֶד זָהָב תְּכַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשׁוֹר׃ וְעָבְדוּ יֵת חוּשְׁנָא עוֹבֵד אָפֶן כְּעוֹבְדֵי אֵפֶדָא
דְּהָבָא תְּכַלָּא וְאַרְגָּמָנָא וְצִבְעֵי זְהוּרֵי וּבּוּיֵן שׁוּרֵי׃ ט רְבֹועֵ הָיָה כְּפֹלֵ
עֲשׂוּ אֶת־הַחֹשֶׁן זָרֵחַ אָרְכּוֹ וְזָרֵחַ רְחִבּוֹ כְּפֹל׃
סִבְעַת הָיָה עִיָּה עָבְדוּ יֵת חוּשְׁנָא זָרֵחַ אָרְכָּה וְזָרֵחַ פְּתִיחָה עִיָּה׃
וּיִמְלְאוּ־כּוֹ אַרְבַּעַת סוּרֵי אֲבָן טוֹר אָדָם פְּטָרָה
וּבְרִקַת הַטּוֹר הָאֶחָד׃ וְאֲשְׁלִיכוּ בָּהּ אַרְבַּעַת סוּרֵי אֲבָן טָבָא
סוּרָא מְדַמָּה סָמָן וְקָן וּבְבָקָן סוּרָא חַד׃

נביאים מלכים א' ח'

א וַיַּעֲלֵוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כִּלְיֵי הַקֹּדֶשׁ
אֲשֶׁר בָּאֹהֶל וַיַּעֲלֵוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם׃ וְאֲסִיפוּ יֵת אֲרוֹנָא

פקודי ליום רביעי קעז

כִּי יֵת מִשְׁפָּן זִמְנָא יֵת כָּל מְנֵי קִידְשָׁא דִּי בְּמִשְׁפָּנָא וְאֲסִיקוּ יִתְהוֹן בְּהִנְיָא
וְנִינְאֵי׃ ב וְהַמְּקָדְ שְׁלֹמֹה וְכָרְעַת יִשְׂרָאֵל חֲנוּעָדִים עָלָיו אֹתוֹ
לְפָנֵי הָאֲרוֹן מִזְבָּחִים צֵאן וּבְכָר אֲשֶׁר לֹא יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנּוּ מִרְבּ׃
ג וּמִלְכָּא שְׁלֹמֹה וְכָר לְפָנֵי שְׁתָּא דִּי יִשְׂרָאֵל דְּאֲנֻדְמֵנוּ עֲלוּתֵי קִימִין עִפְיָה מְדַם
אֲרוֹנָא מְנַכְסִין עֵאן וְתוֹרִין דְּקָא יִתְחַשְׁבוּן וְלֹא יִתְמַנּוּן מִפְּנֵי׃
ד וַיָּבִיאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר
הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים אֶל־תַּחַת בְּנֵי הַכְּרוּבִים׃ וְאֲעִינּוּ
כְּהִנְיָא יֵת אֲרוֹן קִימָא דְּנֵי דְאֵתְרָא לְבֵית כְּפּוֹרֵי דִּי מִתְקַן לִיָּה כְּגוֹ בֵּיתָא
לְקוֹדֶשׁ קֹדְשָׁא לְתַחַת בְּנֵי כְּרוּבִיָּא׃ ז כִּי הַכְּרוּבִים פְּרָשִׁים כְּנָפִים
אֶרְ־מְקוֹם הָאֲרוֹן וַיִּסְכּוּ הַכְּרוּבִים עַל־הָאֲרוֹן וְעַל־בְּדָיו
מְלַמְעָה׃ ח אֲרֵי כְּרוּבִיָּא פְּרִיסָן גְּדַפְּיָהוֹן עַל אֲמַר אֲרוֹנָא וּמִמְלִין
כְּרוּבִיָּא עַל אֲרוֹנָא וְעַל אֲרִיחֹתֵי מְלַעֲלָא׃ הוּא יִאֲרָכּוּ הַבְּדִים וַיִּרְאוּ רֵאשֵׁי
הַבְּדִים מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יִרְאוּ תְּהוֹצֵה וַיְהִי שֵׁם
עַד תַּיּוֹם הַזֶּה׃ וְאֲרִיחֹן אֲרִיחָא וּמִתְחַנּוּן רִישֵׁי אֲרִיחָא מִן קֹדְשָׁא עַל
אֲפִי בֵית כְּפּוֹרֵי וְלֹא מִתְחַנּוּן לְבָרָא וְהוּוּ מִפָּן עַד יוֹמָא הַדֵּין׃ י אֵין
בְּאֲרוֹן רֵם שְׁנַי לַחֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הֵנַח שָׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר
כָּרַת יְהוָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם׃ יֵית בְּאֲרוֹנָא
לְחֹד תִּרְיִן גִּוְחֵי אֲבָנֵיָא דְאֲצַנַע מִפָּן מֹשֶׁה בְּחֹרֵב דִּי עֲלוּהוֹן כְּתִיבִין
עֲסָרָא פְּחָזְמֵי קִימָא דְגִזּוֹר יִי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמִפְּתַחֹן מֵאֲרַעָא דְּמִצְרַיִם׃

רש"י

(א) ואת אהל מועד. שבעה משה: (ג) תחת כנפי הכרובים. שבעה כעמודים
על כנפיהם בקרקע: (ד) אל מקום הארון. מקור אל קיר: (ה) ויראו
ראשי הכרובים. דומקין וכולטין כפרוכת כמין שני דדי אשה:

כתובים משלי ב'

א יום עינים ורחב לב נר רשעים המאית: רמות עיני ובעי לבא
וישגא דבשיעי לחמאיה: ב מחשבות חרוץ אדמית? מותר

וכר

רש"י

(א) רום. גסות רוח: ורחב לב. ספק למלאות סאות לבו הוא: ניר. מריסות מחשבתם
של רשעים הוא מחמס: (ב) חרוץ. חכם ישר: רמות. לריוח: כל
חן

פקודי ליום רביעי

וכר' אין אד' למחסור: מחשבתא דנבין ליתרנא ורנא דמסרהבא
לחוסרנא: ג פער אצרות בלשון שקר תכל גרף מבקשימות:
מעבדנחא דסימחא בלישנא דשקרא ויתחביו ונתרון אליו דבען
למותא: ד שדררשעים יגורם פי מאנו לעשות משפט:
דכונא דרשיעי יעלנו וקא צבין דיעבדון דינא: ה הפכפך דרך איש
גור וחד ישר פעלו: דהפך ארמיה דגברא הוא נוכרא ודדכי תרצו
עובדוהי: ו טוב לשבת ערפנתנג מאשת מודנים ובית חבר:
טב למיתב על קנא דאיגרא מן אתתא תגרניתא וביתא טרקא:

מדינים קרי רש"י
אין דומק את הסעה וגי: (ג) חבר גרף מבקשימות. (ד) יגורם
יגור אתם: (ה) דרך איש ור. סר מן המלות דרכו הפכפך: (ו) ובית חבר
סנכנס לבית חבירו לדבר עם אשתו:

משנה בבא בתרא פרק ג'

חוקת הבתים והבורות והשיתין והמערות והשובכות והמרחצאות ובית
הברין ובית השקחין והעבדים וכר' שהיא עושה פירות תדיר.
חוקתן שלש שנים מיום ליום. שדה הבעל. חוקתה שלש שנים ואינה
צריכה מיום ליום. רבי ישמעאל אומר שרשה חדשים בראשונה. ושלשה
באחרונה. ושנים עשר חדש באמצע. הרי שמונה עשר חדש רבי עקיבא
אומר חדש בראשונה. וחדש באחרונה ושנים עשר חדש באמצע. הרי
ארבעה עשר חדש. אומר רבי ישמעאל במה דברים אמורים בשדה לבן
אבל בשדה אין בנים את הבוואונו מסק את זיתיו. בנים את מיצו הרי אלו

ברטנורא
פרק א חוקת הבתים. מי שאבד שטרו והביא עדים שהחזיק שלש שנים בכל הנך דכתיבי
במתני' לאמן לומר שם לקוחים בידו ולא אמרי' ליה אייתי שטר מכירה
שמכרו לך דעד תלת טעין מודה איניש בשטרי' טפי מהלת טעין לא מודה ואמרינן לכשגדו אם
איתא דלא זכנתה היה לך למהות ולומר בפני שנים דעו שפלוני אכיל לה לארעאי בגולותא והיה הדבר
מניע לאזניו והיה נוסר בשטרו דהכרך הברא אית ליה והכרז דהכרך הברא אית ליה ומדלא מחות
את הוא דאפסדת: שובכות. שנגלים בהם יונים: בית הברים. שעולרים בהם זיתים לעשות
שמן: בית השלחין. מתוך שמעין בחוכו שמסקין אותו ממנו תמיד עושה פירות תדיר. וכל דבר
שעושה פירות תדיר. חוקתו ג' שנים מיום ליום: והעבדים. ואע"ג דקיימא לן בגדלות אין להם
חוקה כלומר הלאו מלשון גדרות לאן. אין להם חוקה והוא דקין לכל בעלי חיים היינו חוקה לאלתר
הוא דאין להם שם היו הלאו והעבד ידועים שהם של אדם אחד ונכנסו בביתו של אדם אחר וטען
זה שנכנסו בביתו לקוחים הם בידי. והרי אני מוחזק בהם אין זו חוקה שכן דרכם ללכת מניה לבית.
אבל אם החזיק בעבד ג' שנים היו חוקה ואין צריך לשטר מכירה: שדה הבעל. המסתפקת ממי
גשמים אינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה: חוקתה ג' שנים. ואינה צריכה מיום ליום:
רבי ישמעאל אומר ג' חדשים וכו'. שם תבואה גדלה לג' חדשים כגון שעורים וכו'. שטל
ועדשים ומלא אכל שלם תבואות בשמונה עשר חדש: רבי עקיבא אומר. יש דבר שגדל לג' יום
כגון שחת וירקות לפיכך אם אכלם ארבעה עשר חדש הוא חוקה ור' ישמעאל סבר דכתיב' שחת

פקודי ליום רביעי

קעח

שלש שנים: ב שלש ארצות לחוקה. יהודה ועמד חדרן והגליל. תיה
ביהודה והחזיק בגליל. בגליל והחזיק ביהודה. אינה חוקה עד שיהא
עמו פמדינה. אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים. אלא פדי שיהא
באספמיה ויהויק שנה ויזכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת: ג כר חוקה
שאין עמה מענה אינה חוקה. ביצד. אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי
הוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם. אינה חוקה. שפכרת לי.
שנתת לי במתנה. אביך מברה לי. אביך נתנה לי במתנה. הרי זו חוקה.
הבא משום ירושה. אינו צריך מענה. האובנין והשותפין והאריסין
והאפוטרופין. אין להן חוקה. אין לאיש חוקה בנכסיו אשתו. ולא לאשה
חוקה בנכסיו בעלה. ולא לאב בנכסיו הבן. ולא לבן בנכסיו האב. במה
דברים אמורים בשחזיק. אבל בגותן מתנה. והאחין שהלכו והחזיקו בנכסיו

ברטנורא
וירקות לא היה חוקה אלא באכילת תבואה ופירות גמורים: במד"א. סריך שמוה עטר הדש
לשדה הבעל: בשדה הלבן. שכל פירותיה נלקטין בפרק אחד לפיכך צריך שלש שנים: אבל
בשדה האילן. שפירותיה נלקטין לפרקים ענבים בפרק אחד וזיתים בפרק אחד ותאנים בפרק
אחד: כנס את תבואתו. יין של גפנים: מסק את זיתיו וכנס את קוצו. לקט תאנים ויכנס
והכניסן לביתו: ה"ו חוקה. כאלו הן שלש שנים ואין הלכה לא כרבי עקיבא ולא כרבי ישמעאל:
ב שלש ארצות לחוקה. שלש ארצות בא"י. חלוקת זו מוה לענין חוקה שם החזיק בא' מאלו
הארצות והי' בעל הקרקע בחמת אין חוקתו חוקה לפי שאין חירות מלוות מוה לו ואע"פ שאין
שעת חירות ומלחמה כשעת חירות דמי ואם היה בעל הקרקע מוחה לא היה מי שידוע לה המחזיק
לפיכך היה ראוי לה המחזיק ליהרר בשטרו וכיון שלא נאמר הפסיד: עד שהיה עמו במדינה.
סיחיו שניהם ביהודה או שניהם בעבר הירדן ואע"פ שזה בעיר א' חיה בעיר אחרת דכיון דשירות
עלויות היה לו למחות וכיון דלא מיחה הפסיד: אמר רבי יהודה וכו'. קסבר רבי יהודה דטעמא
דחוקה לאו משום דעד תלת טעין מודה איניש בשטרי' ספי לא מודה. אלא טעמא דחוקה לדרידיה
משום דלא שניק איניש דאכלי ארעא דידיה אפילו שעה א' ושתיק. והאי דכרתיקו תלת טעין כד
שאל היה באספמיה וכו' אבל אם היה עמו בעיר לאלתר הוה חוקה ובשלם ארצות הללו שאין שירות
מלוות בתלת טעין מיהא הוי חוקה ואין הלכה כרבי יהודה: ג כל חוקה שאין עמה מענה.
שעשון לפס מחזיק בשל הכירו אינה חוקה: והבא מחמת ירושה. שהחזיק בה ג' שנים מכח
ירושת אביו שהיתה של אביו ביום מותו אין צריך טענה לדבר אף בא' אביו ומיהו ראייה נמי
שראו אביו דר כו יום א': האובנינים. שמחזקים כלים. אף להם חוקה אם הם מוחזקים בכלים
של אחרים אין יכולים לטעון לקוחים הם בידי ואפי' הם כלים שאין עשויין להשאל ולהשכיר וה"מ
כשכילי מלוי בפניו ביד האומן אבל אם לא נמלא הכלי בפניו ביד האומן
אלא שנה אחד מן השוק וטען לאומן כלי יש לי האלך שנפתי לך לחקן החזירה
לי. וטען האומן אמת שהוא אצלי אבל אהה מכרת לי נאמן האומן בשבועה במנו דאי
כשי אחר לא היו דברים מעולם או הסורתיו לך וכן אם טען האומן כך פסקת לי בשכר חיקונו
ובהה אומר לא פסקתי אלא בפחות אם הכלי מלוי בפניו ביד האומן בעל הכלי נאמן ואם אין הכלי
מלוי בפניו ביד האומן הרי האומן נאמן בשבועה ואפי' מסר לו כפדים במנו דאי כפי אמר
החזרתיו לך: והשתתפים. שם להן קרקע בשותפו' ואכל אחד מהן שלש שנים כל הפירות אינה חוקה
וה"מ דאין בקרקע דין חלוקה אבל אם יש בקרקע דין חלוקה ואע"פ א' מהן שלש שנים הוי חוקה:
והאריסים. שירדים לקרקע למחיה לשלש ולרביע ואכל כל הפירות שלש שנים אינה חוקה ודוקא
באריסי' כתי אבות שהוא כמו אפטרופוס על הבן אבל הארוס שהוריו בעל הקרקע פלמו ואכל
כל הפירות שלש שנים יש לו חוקה: אין לאיש חוקה בנכסיו אשתו. ואפי' כתב לה בעדות
ארוס דין ודברים אין לי בנכסיה ולא כפירותיהן דהשתא אינו אוכל פירות מן שדן ואח"כ הביא
ראיה

פקודי ליום רביעי

הגרי נער וגדר ופרץ כל שהיא הרי זו חוקה: י היו שנים מעידין אומר
שאכלה שלש שנים ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל שנים בראשונה
ושנים בשניה ושנים בשלישית משלשין ביניהם שלשה אחים ואחד
מצטרף עמהם הרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת (להזמנה): ה אלו
דברים שיש להן חוקה ואלו דברים שאין להן חוקה היה מעמיד בהמה
בחצר תפור וכירים וריתים ומגדל תרנגולין ונתן זבלו בחצר אינה חוקה
אבל עשה מחיצה קבמתו גבוהה עשרה מפתחים וכן לתנור וכן לכירים
וכן לריתים הכנים תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום קזבלו עמוה שלשה
או גבוה שלשה הרי זו חוקה: י המרוב אין לו חוקה ויש למקומו חוקה

ברמנורא המוחילה

רמיה טאכל פירות ג' שנים לא היא חוקה לאורחא דאמת להניח לבעלה שאכל פירות נכסיה בין בדין
בין שלא כדיון ואין לאשה חוקה בנכסי בעלה ואפילו ייחד לה קרקע למוותיה ואכלה פירות
מקרקע אחר של בעלה ג' שנים אפי"ה לא היא חוקה שדרך האם להניח לאתו שהאכל נכסיו
אפי"ה דבר שאין לה בו זכות ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן וכו'. לפי סגן כאלטרופוסים זה
על זה: במה דברים אמורים דאינה חוקה: במחזיק בחוקה שיש עליה ערשור שחברו עושן
גזולה היא כידן: אבל הנותר מתנה בפנינו ואמר למקבל המתנה לך חוק וקנה כל הכך דאמרי לעיל
במחזיק דאין להם חוקה משהחזיקו כאשר מקבלי מתנה קמו ואין המתן יכול לחזור בו ואשה שנפסה אף
שמכרה לבעלה נכסי מלוג שלה משהחזיק בהן הבעל קנה ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי
דוקא נכסיו אלא ברוב או בקרקע שייחד לה בכחוכתה אמרי שאין מכרה מנר ואין מתנתה מתנה
מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי מפני שיש לבעלה שייכות בהן אבל נכסיו מלוג שאין
לבעלה בעיקרן שום שייכות אינה יכולה לומר כי עשיתי לבעלי וכן האם שמכר לאתו נכסיו
אם המעות שקנתה בהן האשה אותן נכסים לא היו עמונים אלא המכר בעל דאמר לגלויי נזוי שהיו עמונים
לאשה והבעל אוכל פירות ואם היו אותן מעות עמונים אלא המכר בעל דאמר לגלויי נזוי שהיו עמונים
אלה אמרתי שאני מוכר לה: והאחין שחלקו והחזיק כל אחד מהן בחלקו אין יכולים לחזור:
והמחזיק בנכסי הגר שמת ואין לו יורשים וכל הקודם להחזיק בנכסיו וזה: נעלה שעה דלת:
וגדר. או עשה חומה: ופרץ. או שפרץ בה פרצה: ד משלשין ביניהם. כל כה יתן הכלים
שכרי הן שלשה כיתות שלש שנים: שלשה אחים. לכל שנה אח אחד: ואחד. עם האם שאותו
אחד מעיד עם כולן הרי כאן ג' עדות דמאי דמסיד האי לא מסהיד האי ולכך עדותן כשרה:
והן עדות אחת לענין הומה. שאם הומו משלשין ביניהן ואין נשנן ואממין עד שיומו כולן:
ה שיש להן חוקה. אם החזיק בקרקע חבירו לענין זה ג' שנים היא חוקה: היה מעמיד
בהמתו בחצר. האי תנא נחזר השותפין קמירי דלא קפדי אהדדי אהעמדת בהמה וכיוצא בה ומשום
כיו לא היא חוקה אפי"ה כי החזיק להאי מלחא ג' שנים: אבל אם עשה מחיצה וכו' דכנה"ג ודאי
קפדי ואי שתיק ליה ג' שנים ולא מיהא ודאי הוא חוקה ורמב"ם פי' דבשוקף קפיד אעשית מחיצה
אם עשה שותפו מחיצה ולא מיהא לאתרי הוי חוקה אבל אינו דעלמא אע"פ שעשה מחיצה ולא מיהא
לא היא חוקה עד לאחר ג' שנים: ד המרוב. לומר קטן שנתמס אותו בסוף לומר הגדול ההולך
על פני כל הגג: אין לו חוקה ויש למקומו חוקה. אם היה עם מרוב ובה בעל החצר לעקר
למורי שלא יספכו מי הגג לתוך חצרו אינו יכול שכר ים לו חוקה לה שיהיו מי גגו שופכים דרך
איתו מרוב אבל אם בא להפכו שהיה מונח לרוח דרומי ובה לתת אותו לרוח צפוני אין בעל המרוב
יכול לעכב עליו דלאו מירי אפסדיה ואין לו חוקה שיהי' תמיד עומד ברוח זה: מרוב. מקום
שהטע' של נשמים וזה ממו: מר. עשה כמו הן גנים כמר מדלי (ישעיה מ): מוחזירה. לומר גדול
המחזיק כל אורך הגג והוי מלחא דקביעותא לכך יש לו חוקה: סולם המצרי. קטן ואינו קבוע
ולא מקפיד עליה אם נותן אותו לתוך חצר חבירו כדי לעלות בו לגגו ולשוככו לכך אין לו חוקה:
חלון המצריה. חלון קטן שאין ראשו של אדם נכנס בו: אין לו חוקה. ואי בעי בעל החצר
לכנות

פקודי ליום רביעי

סע

במחזיקה יש לה חוקה. סל"ם המצרי אין לו חוקה. ויצורי יש לו חוקה.
חלון המצריה אין לה חוקה. ויצורית יש לה חוקה. אי זו היא חלון המצריה
כך שאין ראשו של אדם יכול לנכנס לתוכה. רבי יהודה אומר אם יש לה
מקנה. אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לנכנס לתוכה. הרי זו חוקה.
היו עד טפח יש לו חוקה ויכול למחות. פחות מטפח אין לו חוקה ואין
יכול למחות: ולא יפתח אדם חלונותיו בחצר השותפין. לקח בית בחצר
אחרת לא יפתחה לחצר השותפין. בנה עליה על גבי ביתו. לא יפתחה
לחצר השותפין. אלא אם רצה בונה את החדר לפניו סביבתו ובונה עליה
על גבי ביתו ופיתחה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השותפין. פתח
בגג פתח. וחלון בגג חלון. היה קטן לא יעשנו גדול. אחד לא יעשנו
שנים. אבל פותח הוא לרשות הרבים. פתח בגג פתח. וחלון בגג חלון
היה קטן עושה אותו גדול אחד עושה אותו שנים: ה אין עושין חדר
תחת רשות הרבים. בורות שיחין ומערות. רבי אליעזר מתיר פדי שתייה

ברמנורא

לכנות כנגד החלון ולסתמו לא חזי בעל החלון לומר כבר החזיק בו ואיך יכול לסתום דאמר לו
האיך לא נחפייסתי אלא לפי שלא היה לי בו חזק ואפי"ה ה' היה בעי מעיקרא כשפתחו הוי מני
מסכב עליה שלא יפתחו ואפי"ה היה גבוה יותר מר' אמות דמאי אמר ליה שמה תשים ספסל סמוך
לחלון ותניע בו ואחר שהניחו עמי ופסח אין לו חוקה: ויצורית יש לו חוקה. חלון שראשו של
אדם נכנס בו ואפי"ה הוא למעלה מ"ה או חלון העשוי לאור' ואפי"ה הוא קטן מאד או חלון שהוא
למעלה מ"ה כל ה' מנ' פלוגתא הללו אם הניחו ופתח ים לו חוקה ושם אין יכול לכנות ולסתמו
דיום חוקה למקן חוק ומשן וחזק בית הבאט כל' רית רע שאלו ה' אין להם חוקה אפילו החזיק
בהם כמה שנים אבל חזק ראייה ים לו חוקה ולא בעי חוקה למקן ג' שנים אלא מכי קאי חוקה כד
שיכל לומר לניזק כבר ידעת בזמן ולא מהית היא חוקה: מלבן. בנין מבחן כעין משקוף מלמעלה
ואסקופה מלמטה: ד. ען או אבן כיוצא משהלו לאורי חצר חבירו אם יש בו טפח או יותר: יש
לו חוקה. ואין יכול בעל החצר לכנות כנגדו לסתום הוי מאחר שהחזיק בו ויכול למחות בו כשכח
בעל הכותל להניח סיון שיש בו טפח או יותר יכול בעל החצר למחות בו שלא יוציאנו: פחות מטפח.
לא הוי מידי דקביעותא לכך לא הוי חוקה ויכול לכנות כנגדו ולסתמו וכשכח בעל הכותל להוציא
לכתחלה אין בעל החצר יכול לעכב עליו: ד לחצר השותפים. לצר שיש לו שותפות בה וכי
לחצר חבירו משום חזק ראייה: לקח בית בחצר אחרת. הסמוך לחצר או חצר בית: בונה. חדר לפניו
לא יפתח. לו פתח לחצר זו שמרבה עליהם דריסא הרגל מירי או חצר בית: ירצה: פתח
מביתו שאינו מוסף כלום אלא חולק ביתו לשני דבלא"ה יכול למלאות ביתו דיוקן אם ירצה: פתח
בגג פתח. דאמר קרא (במדבר כד) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוק לשבטיו מה ראה ראה
שלא היו שותפין מכוונים זה כנגד זה: קטן לא יעשנו גדול. דאמר ליה בסתמא חוקה מניחא
לאטטונו מיך כפתחא רבא לא מניחא לאטטונו מיך: אחד לא יעשנו שנים. דאיל כהדא כפתח
מניחא לאטטונו בתרי פתחי לא מניחא לאטטונו מיך: אבל פותח הוא לרדוד. דאיל סוף סוף קא
בעי לאטטונו מבני רה"ד: ד אין עושין חלל תחת רשות הרבים. אפי"ה קבל עליה כל החזק
דאחיי' מהמטתה שאין בני אדם חוצין (ליוק ארד לרין) לדון על טפח ממונס: רבי אליעזר
מתיר. ובלבד שיכנסו בחזק כדי שיהיה עגלה מהלכת עליו עשוס אכזים ולא חיישינן שמה לימים
יתקלקל הכסוי ואפי"ה כרבי אליעזר: וזין. רהיטתים קטנים: בזהמראות. קרות גדולות
שמה יכנסו בהן בני רה"ד: כונס לתוך שלו. שמכנים בקרקע שלו כשישין שמה לימים
הרי זו בחוקתה. דעושין ללקח ואמרינן שמה זו שמכרה לו כנס כהך שלו:

פסודי ליום רביעי

עגלה מהלכת ומעטתה אבנים. אין מוציאין זיון וגזוזמראות לרשות הרבים
אלא אם רצה פוגם לתוך שלו ומוציא. לקח תצר ובה זיון וגזוזמראות
תרי זו כחוקתה:

נמרא כבא בתרא דף ט' ע"א

אמר רב הונא בודקין רמזונות ואין בודקין לכסות אי בעית
אימא קרא ואי בעית אימא סברא. אי בעית אימא סברא
האי קא מביי והאי לא קא מביי. אי בעית אימא קרא (ישעי"ג)
הלא פרוש לרעב לחמך בשין פתיב פרש והדר תב ליה
והתם פתיב (שם) פי תראה ערום וכפיתו כי תראה לאתרי.
דרב יהודה אמר בודקין לכסות. ואין בודקין רמזונות אי בעית
אימא סברא ואי בעית אימא קרא. אי בעית אימא סברא האי
קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה. אי בעית אימא קרא
הכא פתיב הלא פרוש לרעב לחמך פרוש לאתרי ובודקין
והתם פתיב כי תראה ערום וכפיתו בשיראה קד. תניא בנתיבי
דרב יהודה אמר בסוגי בודקין אתרי פרנסוני אין בודקין. אמר
רב אמי לעולם איך ימנע אדם עצמו משליש השקל בשנה
שנאמר (מש"י) והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית
השקל בשנה לעבודת בית אלהינו. ואמר רב אמי שקויה
צדקה פנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצות
אין פתיב כאן אלא מצות. (סימן גדול מדר"ש משה). אמר
רבי אלעזר גדול המעשה י' יתיר מן העושה שנאמר (ישעי"ג)
והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד
עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים

תביא

בודקין רמזונות. אם כל עני ואמר פרנסני בודקין טלח יסח רמאי: ואין
בודקין לכסות. אם כל ערום ואמר כסוי לוקמן לו כסות מיד: פרוש.
דרוש ומקור ממלס: כשיראה קד. טלחו רמאי: מעשה הצדקה. מרח המעטס

אם

י' כצ"ד ה"י בפתח כי הוא כיווני מפעיל על משקל המעלה אתכם (ויקרא י"א)

פסודי ליום רביעי

תביא בית. אמר להו רבא לבני מהווא במטותא מנייכו עושו
בחדרי חדרי פי תיכי דליהו לכו שלמא במלכותא אמר רבי
אלעזר בזמן שביית המקדש קיים אדם שוקר שקלו ומתבפר
לו עכשיו שאין בית המקדש קיים אם עושים צדקה מוטב
ואם לאו באין אומות העולם וגומלין בודיע ואף על פי כן
בחשב להן לצדקה שנאמר (שם) ונגושיך צדקה. אמר רבא
האי מידתא אישתעיא לי עזרא משגש ארחתיה דאימיה משמיה
דרבי אלעזר מאי דכתיב (שם נ"ט) ויגבש צדקה בשרין לומר
לך מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרף לשריון גדול אף
צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול:

רש"י

את חביריכם מדלח כמיב והיתה הלדקה שלום: זכה. למזל טוב: מרודים. קונפליי"ט
בלע"ז כמו אכירי בשמי: עולא משגש ארחתיה דאימיה. לרב שס קרו ל' הכי
עולל המשגש דרכי אמו סגרס להטות מדרך שאר נשים כדלקמן: משגש. ל'
מהומה ושגשון: קליפה. מילל בלע"ז.

וזהו פסודי דף רס"ב ע"ב

בתר דסיים קאים על רגלוי לאודאה על חובוי בגין דקא יהא פטרא
דפומא קסטרא אחרא לאסטמאה ליה ואתפייא קמיה ונקים בקימיה
לאתברא מבי מלכא. וזכאה חולקיה מאן דאתקדש בהאי גוונא בצלותא
בדקאמרו וקשר קשרין ויחד. יחדיו ויתפון בכלא בדקא יאות ולא
יסמי לימינא ודשמאלא. צלותיה לא אהדר בריקניא קדשא בדיה היא
גזיר ואיהו מבטל על דא כתיב (משלי כ"ג) ישמח אביה ואמך ותגד ילדתיך
אות ליה חולקא בעקמא דין ובעלמא דאתי (אסתי ט) בערב היא באה
היגו דכתיב (משלי ל"א) ותקם בעוד לילה ותמן טרף לביתה וחק
לנערותיה מההיא רבוייא דברפאן וקדושה ותוספת קדושה דקא נטלא
כמה דאת אמר (בראשית מ"ט) ולערב יחלק שלל דפליגת חולקא לכלא
ואפילו קסטרא אחרא חולקא בלחודתא ורוא דא רוא לבני מהימנותא.
חולקא דסטרא אחרא מסאבא כל איגון חובין וכל איגון תפאין דההוא
בר נש דקשר קשרין דיחודא דיתגדה עליוהי כלתו שרין עליה דסטרא
אחרא ואיגון חולקא ואתסנתא דסטרא אחרא מסאבא ואי לא אודי עליה

אשתכח

פסוקי ליום רביעי

אשתכח מקמרגא ויכיר ליה. ואי אודי על כל חובוי בהחיא צלותא דקשיר קשרין דיהודא ואתפרקאן עליאי ותתאי ומתחוא חולקא דסמרא אתרא. כל איגון חובין וחטאין דאודי עליהו נמלא קון דחולקיה. ורוא דא שעיר דכתוב (ויקרא י"ז) ורתודה עליו את כל עונות וגומר וכתוב ונשא השעיר וגומר דא הוא חולקיה ועדכיה ואחמנתיה. ואי הוא בר נש תב למרתני דחובוי ווי ליה דכלהו נמי לון מתחוא סמרא בעל פרחיה דתחוא סמרא ומפן דנמיל לון מתאי סמרא בעל פרחיה דתחוא סמרא כדון אבאיש ליה ואתהפך עליה מקמרגא וקמרגי ליה. וכד אודי עכתיהו נמיל לון תחוא סמרא ואתהפך עליה חולקיה. וכד דא הכי נמי קרבנא דבעל פרחיה עלהו ליה חובוי חולקיה. למאן דא חולקא

הלכה פסוקי ליום רביעי
הרבנים הלכות תפלה
דימי השניתי אפילו חזיר
פסוקי בשוקע
עגנו וכו' ויום צבור אומות
עצמה פסוקי דרופא וחוק
בצת פסוקי ונמצא
ברכותה פסוקי כצא
ירושלם חכם ה' אלהינו ענינו וער
עמך וער יושלם עירך ועל העיר האבקה
וכד פסוקי מות הנשמים אומר בקרבנה
שניה מוחה הנשם וכמות החמה מוריד
חמל מאיבתו אומר מוריד הנשם מקפצת
המוספין של יום טוב האחרון של
הפסח שחרית של יום טוב הראשון של
הפסח והפסח המוספין של יום טוב
הראשון של פסח אומר מוריד חמל
לשון הרע ורכילות וליצנות ומספר בגנות חבירו בתמנא לשוכניו

פסוקי ליום חמישי תורה

כפון בקריאת המשנה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי דה' אחרונה רשם כ"ן לקנות הארת רוח יתורה משבת הכאה:

יא והמזור השני נפך ספיר ויהלם: ומדרא תנינא אומרגין
שבזו ומבבלום: יב והמזור השלישי לשם שבו ואחלמה:
ומדרא תליתאה מגברי מדקא ועין עגלא: יג והמזור הרביעי
תרשיש שיהם וישפה מוסבת משבצת זהב
במלאהם: ומדרא רביעית פסוקי וימא וימא וימא וימא

כני
יש
א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט

אמר לשכן בערפך: כגון צמר שלמה יי אהתעו לאשראה שכינתה
בירושלם: ד בנה בניתי בית זבל קך מכון לשבתך עולמים:
מכנא רש"י
(א) בצאת הכהנים מן המקדש. שנשאו הלחן בדביר: (ב) אז אמר שלמה.
כשראה העין אמר עסה רואה אני שהשכינה שורה בבית שבניתי שכרי כך
הבטיח

fragment/insert found with book کتاب مع جد(ت) إدراج و جد(ت) مع کتاب

פקודי ליום חמישי

מבנא בגי' בית מקדשא... ויבא המלך את פלני ויברך את פד קהל ישראל וכל קהל ישראל עמד: ואסחר מקבא ית אפותי ובריה ית פד קהלא דישראל וכל קהלא דישראל קאים:

רשי

בכתיב וחמר טיטון זו מוסך עין וערפל: (ד) בית זבול. בית דירס:

כתובים משלי כ"א

אנפש רשע אוהה דיע לא יחן בעינו רעהו: ופשה דרשעא ביינא בישתא וכל מרחים בעינוי חכרוי: בענשין יתפספתי ובהשפיל לחכם יתח דעת: בתופיה דממקנא נחם שבכרא ובסוכלתנותה דחכומא יסב דיעתא: משכיל צדיק לבית רשע מסרף רשעים קרע: מסתפר צדיקא בביתה דרשעא ומתפרץ כשיעיא בבישתא: דאסס אוננו מועקת דדג נסהוא יקרא וכל שנה דמספר אנדנה דלא ישמע לצותהה דמספונא אף נקרא באדא וכל נענוי: ה מתן בסתר וכפתהאף וישחד בתק חמת עיה: מוהבא במישא מדעבא דונא ושוהדא בעובא חמתא עשיתא:

רשי

(א) לא יודן. לא יוחס: (ב) בענש לץ. ע"י הסוכים שבאים על הלך הפתאים מתחכמים וקדים בהשגחה: (ג) משכיל צדיק. הקב"ה משכיל ונותן לב להכרית הרשע כגון זכר עמלק: מסלף. מעקס: (ד) אומם. סוחס: (ה) מתן בסתר. לוקס: שוחד בחוק. שחם נסן ללוקס בחוק בסתר: יבפה. חמה עזה:

בשנה מנחות פרק ט'

שתי מדות של יבש היו במקדש. עשרון וחצי עשרון. רבי מאיר אומר עשרון. עשרון וחצי עשרון. עשרון מה היה משמש. שבו היה מודד לכל המנחות. לא היה מודד. לא בשל שלשה קפא. ולא בשל שנים לאי.

ברמנורא אלא

פרק ט שתי מדות. עשרון וחצי עשרון. שתי מדות של עשרון היו אהז מודדים אותה גדושה שיהיה קטנה ולא היתה מחוקת כשהיא גדושה אלא עשרון כשעור חברה כשהיא מחוק דר' מאיר נמר מקרא דכתיב (במדבר כח) עשרון עשרון לכנס הא' השני עשרונות היו שם ואי שתיסן שוות הויה לכו מדס א' אלא א' מחוק' וא' גדושה' גדושה' שבה הויה

פקודי ליום חמישי

קפב

אלא מודדן עשרונות. חצי עשרון מה היה משמש. שבו היה מודד חכתי בהן גדול. מחצה בכפר ומחצה בין הערבים: ג שבע מדות של לח היו במקדש. היו וחצי ההין. ושלישית ההין ורביעית ההין. לוג וחצי לוג. ורביעית לוג. רבי אלעזר בר צדוק אומר שנתות היו בהין עד כאן לפי עד כאן לאיל. עד כאן לפי. רבי שמעון אומר לא היה שם הין. וכי מה היה ההין משמש. אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם. שבה היה מודד למנחת בהן גדול לוג ומחצה בכפר. ולוג ומחצה בין הערבים: ג רביעית מה היתה משמשת. רביעית מים למצורע. ורביעית שמן לנזיר. חצי לוג מה היה משמש חצי לוג מים לפומה. וחצי לוג שמן לתורה. לכל היה מודד לכל המנחות. אפילו מנחה של ששים עשרון. נותן קה ששים לוג רבי ארישור בן יעקב אומר אפילו מנחה של ששים עשרון.

ברמנורא אין

מודד לכל המנחות מחוק שבה היו מודד לחכתי כ"ג. והכ"א לא הכי שם אלא עשרון א' דכתיב (שם כט) ועשרון א' לכנס הא' ואותו עשרון מחוק היה וכו' היו מודדין לכל המנחות והלכה כחכמים: לא בכל שלשה קפא. כמנחת נכסים של פד דכתיב ביה (שם כח) ושלה עשרונים לפד הא' לא היה מודדן כמדה אחת ששהא מחוקת ג' עשרונים שלא היתה שם מדה גדולה מעשרון: אלא מודדן עשרונות. כל עשרון ועשרון כפ"ע. הכי גרסי' חצי עשרון מה היו משמש שני סי' מודד לחכתי בהן גדול והכי פירושה לחכתי כיג מביא מביא עשרון שלם וחולכו בחצי עשרון שבמקדש ולא כל חצי עשרון כפ"ע ועושה עכל חצי עשרון שש חלות שהן לבי האלי עשרון שנים עשר חלות ואיפה בהן ביחד והכ"ג מחלק כל חלה לשנים ומקריב שנים עשר חלואין בבקר ושנים עשר חלואין בערב וקריב מקריב פומת אותן לפתין כוית וכופל כל פתיהה לשנים ואינו מודדל אבל פתיה כל שאר מנחות אע"פ שפתין שלהן כוית כופל אותן לבי ובי' לבי' ומודדל כדתן כפ"ו: ב שנתות היו בדרן. לא היו שם אלא הין וכו' היו סימנים מסמרות או פנימות: עד כאן לפד. חצי ההין: עד כאן לאיל. שלישית ההין: ועד כאן לכבש. רביעית הסין ואין הלכה כר' אלעזר: וכו' מה היה ההין משמש. שלא היו במקדש דבר שיהי' צריך להין שלם שלעולם לא נצרכו להין אלא בשמן המשחה פניו משה ואותו שמן עדיין הוא קיים ועומד וא"כ לא היו צרכים להין: אלא מדה יתירה היתה שם. להשלים השבע מדות: למנחת כ"ג. היו לה ג' לוגין שמן לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים: ג רביעית מים למצורע. דכתיב (ויקרא יד) ושחט את הלפור הא' אל כלי חרס על מים חיים למים שדס הלפור נראה בהם ושיערו חכמים רביעית הלוג: רביעית שמן לנזיר. ללחם מזירות ורביעית לא קדוש להיות כלי שרת משום רביעית מים של מזורע דהא חוק הוא ולא משום אלא של חזיר דהין לחס של חזיר קדוש אלא בשחיטה הזבח אלא מפני שבה היו מודד לחכתי כ"ג רביעית שמן לכל חלה וכלה שהן י"ב חלות ונסיהן ג' לוגין שמן: חצי לוג מים לסוטה. דכתיב (במדבר ה) ולקה הכהן מים קדושים בכלי חרס חצי לוג מים היה ממלא מן הכיור: חצי לוג שמן לתורה. הלכה למשה מסיני. וכן רביעית של חזיר וחצי לוג מים לא משום חצי לוג מים של סוטה וחצי לוג שמן של חודה הוא קדוש להיות כלי שרת אלא מפני שבו מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר של מזורה: אין לה אלא לוגה. לוג אחד לכל ששים עשרון ואין הלכה כרבי אלעזר בן יעקב: ששה לוגים לפד. דהיינו חצי ההין דכתיב (שם עו) כלול בשמן חצי ההין: וארבע לאיל. דהיינו שלישית הסין: וגי' לכבש. דהיינו רביעית ההין שהיו י"ב לוגין. מחצי לוג לכל נר. שצריך שיתן בה מדה ששהא דולקת והולכת מערב עד בקר ושיערו חכמים חצי לוג שמן ללילי תקופת טבת הארוכים וכן היה נותן בכל נר בכל לילה ואם ככתב נפסלה אותה פתלה והשמן מלהדליק בזה עוד אלא מסירן ונותן חצי לוג שמן אחר ופתילה חדשה ומדליק

פקודי ליום חמישי

אין לה אלא לזונה שנאמר למנחה ולזב שמן שלשה לפי ארבעה לאה...
שששה לפי ששה ומחצה למנחה מתצית לזב לפי גר: י מערבין
נסכי אלים בנסכי פרים נסכי כבשים בנסכי כבשים של יחיד בשל
צבור של היום בשל אמש אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים
ואילים ואם בלזין אלו בפני עצמן ואילו בפני עצמן ונתערבו בשרין אם
עד שרא בלזין פסל הכבש הפא עם העומר אף על פי שמנחתו מפולח
לא היו נסכיו בפולין: כל המדות שהיו במקדש היו נגדשות הוין משל
בהן גדול שהיה נדישה לתוכה מדות הלח בירוציהן קדש ומדות היבש
בירוציהן חול רבי עקיבא אומר מדות הלח קדש לפיכך בירוציהן קדש
ומדות היבש חול לפיכך בירוציהן חול רבי יוסי אומר לא משיב זה
אלא שהלח נעבר והיבש אינו נעפר: ו כל קרבנות הצבור והיחיד מענין
נסכים הוין מן הכבוד והמעשר והתפסת והתפאת והאשם אלא שהפאתו

ברמנורא

ומלוק: ד מערבין נסכי פרים מנחת נסכי פרי צעודה נסכי פרי
ב' לוגין לעשרון דהא תני לעיל ששה לוג לפי וכלת הווי להו ג' עשרונים דכתיב (סס) וזריעם על
בן בקר מנחה סלת שלשה עשרונים כלול בשמן חצי הדין דהיינו ו' לוגין ולחיל ד' לוגין וסלת ב'
עשרונים לחיל: נסכי כבשים ג' לוגין לעשרון דכתיב עשרון א' לכבש הא' וכתיב בגו' בשמן
כתיב רביעית הדין דהיינו ג' לוגין: ושל היום בשל אמש אם הביא אמש וזכו בלזין נסכים
דקי"ל אדם מביא וזכו היום ונסכיו נמאן ועד עשרה ימים ואם היום הביא קרבן אחד ועד נסכים
עמו א' כשכילו ואחד כשכיל של אמש מערבין יחד אם הקרבנות הם שוין שהיו שניהם כבשים או
אילים או פרים או פרו ואל: אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים לפי
שמנחת פרו ואל חריבה היא לגבי כבשים וזולעת הימנה ונמנחת של כבש חסרה וזו יתירה: ואם
בלזין שכבר הלכה מנחתו ממנו כשירותו כרבען דפליגי עליה דרבי יהודה דקאמר רבא וזמרי חריבה
שנתערב בזולתו קרבה ואם עד שלא בלזין נחטבו פסולות דבעי ראו לביול ולכיל דהכרה לה
של כבש ושל איל יתירה: אע"פ שמנחתו מפולח דכתיב בלזין חל הכהנים ומנחתו שני עשרונים:
ה שהיה גורשה בהוכה כשהיה מחוק היה מחזיק כשאר עשרון גדוש ומשיל ר' מאיר היא
דאמר בריה פרקין עשרון עשרון היה במקדש א' מחוק וא' גדוש ולית הלכתא כותיה: בירוציהן
גודשן דלה נמי איכא גודש פורתא: מדות הלח בירוציהן קדש ומדות היבש בירוציהן חול
בגמ' מפרש דהאי תנא סובר מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ הלכך סתם הכלי מקדשן
לכירוצין מדות היבש נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ הלכך בירוצין שאינן נעשים מבפנים במקום
משיחתן לא קדשו: ר"ע אומר מדות הלח קדש דסבר מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין
מבחוץ: מדות היבש חול דלה נמשחו כל עיקר ומיהו מה שמודדים בהן קדוש קדושת הפה
וגברא למאי דלריך מקדש בפה בירוצין לא מקדש להו דלא לריכי ליה: רבי יוסי אומר לא משום
זה רבי יוסי סבר אידי ואידי נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ והכא היינו עומא משום דלה
נעבר מה שבטלו הכלי כשמוסיפין עליו נעבר ומתערב וכלל עולמו נמשחו מבחוץ ומה שכתב קדשו
הבירוצין בתוך הכלי והיבש אינו נעבר אלא במקומו עומד הלכך מה שבפנים קדוש ומה שבחוץ
אינו קדוש: ו הוין מן הבכור והמעשר והתפסת והתפאת והאשם משום דכתיב בפרשת
נסכים (במדבר עו) לפלא נדר או כנדבה בא כנדב ונדבה טעון נסכים יאלו כבוד ומעשר ופסח
וחטאת ואשם שהן באים חובה ולא לנדבה שאין טעונים נסכים יכול אף חובות הבאין מחמת הרגל
ברגל כגון עולות ראיה ושלמי הגונה לא יהיו טעונות נסכים ת"ל או במועדיכם כל הבא במועדיכם
טעון נסכים ושעירי חטאת שפאים חובה לרגל אין טעונים נסכים דכתיב ב' נסכים וכי תעשה

בן

פקודי ליום חמישי

ה

של מצורע ואשמו מעניני נסכים: ו כל קרבנות הצבור אין בהם סמיכה
הוין מן הפר הפא על כל המצות ושעיר המשתילת רבי שמעון אומר אף
שעירי עבודת אילים כל קרבנות היחיד מענינים סמיכה הוין מן הכבוד
והמעשר והתפסת והיורש סומך ומביא נסכים וממיר: ה תכל סומכין הוין
מחרש שומה וקמן וסומא ונכרי והעבר והשליח והאשה וסמיכה שירי
מצות עד הראש בשתי ידים ובמקום שסומכין שוחטין ותכף לסמיכה
שהימה: ה חומר בסמיכה מבתנופה ובתנופה מבסמיכה שאחד מניף
לכל החברים ואין אחד סומך לכל החברים וחומר בתנופה שהתנופה
נתנת בקרבנות היחיד ובקרבנות הצבור בתיים ובשוחטין בדרך שיש
בו רוח חיים ובדרך שאין בו רוח חיים מה שאין בן בסמיכה:

הניא

ברמנורא

בן בקר כן בקר בכלל היה בכלל ועשתם אש דמשמע כל אשה טעון נסכים חוץ מאשה שמיסת
וליה יאח להקום אליו מה בן בקר מיוחד סגא כנדר ונדבה אף כל בא כנדר ונדבה יאלו שעירי
נדבה שהן באין חטאת שאין חטאת בא כנדר ונדבה שאינן טעונות נסכים: חטאתו ואשמו
של מצורע מענינים נסכים לפי שאין באים על חטא כשאר חטאות ואשמות וחקאת נזיר אינה
טעונה נסכים משום דנזיר חוטא הוא כדכתיב (במדבר ו) מאשר חטא על הנפש שליער עלמו מן
הדין: ז פרו הבא על כל המצות על אחת מכל המצות כגון הורו ב"ד שחלב מותר זה פרו
בעלם דבר של זכור שבמקרא וסמיכה כתיבה ביה (ויקרא ד) וסמכו זקני העדה את ידיהם על
ראש הפר ושלמה מוקי ב"ד היו סומכין עליו: ושעיר המשתלח לעזאזל כתיב ביה (סס עו)
וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר הרי: שעירי ע"ז דכתיב בפרשת שלח וכי תשגו וכו'
ואין הלכה כר"ע: כל קרבנו היחיד מענינים סמיכה דעיקר סמיכה בקרבן יחיד הוא דכתיב
(סס ג) וסמך ידו על ראש קרבנו: היורש סומך אם התנדב אכיו בקרבן עולה ושלמים ומת
צו סומך עליו ומביא נסכים של קרבן: וממיר אם סמרו בזממה אחרת המורה חלה עליה
ושתיין קדושות כאלו המירה אכיו: ה הוין מחרש שומה וקמן לפי שאין להם דעת: סומא
דכתיב בפר העלם דבר של זכור וסמכו זקני העדה וסם סנהדרי גדולה ובסנהדרין לא היה בהן
סומא כדמוכה במסכת סנהדרין וה"ה לכל שאר סמיכות שאין סומא יכול לסמוך: ונכרי דכתיב
דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל סומכין ואין הגברים סומכין: והאשה בני ישראל ולא צנות ישראל
(ויקרא א) וסמך ידו ולא יד עבדו ולא יד שלומו: והאשה בני ישראל סומכין ולא צנות ישראל
סומכות: וסמיכות שירי מצות דאינה מעכבת כפרה ומיהו מעלה עליו הכתוב כאלו לא כפר:
בשתי ידים דכתיב בשעיר כמשתלח (סס עו) וסמך אהרן את שתי ידיו זה כנס אל כלל הסמיכה
שכיו בשתי ידים: ובמקום שסומכים שוחטין שאם סמך חוץ לעזרה חוור וסומך בעזרה במקום
שהיטה: והיכף לסמיכה שחוטתה דכתיב וסמך ושחט: ז שאחד מניף לכל החברים
שנתחברו להתנדב קרבן אחד שכל קרבנות נדבה יכולים להביא בשחטות ואחד מניף ע"י כולן
אבל כולן יחד אין יכולין להניף דהויא חגיגה בין ידו של זה ולקרבן וכנס ממנה ידו חתה יד
הבעלים ומניף היא יד בעלים חגיגה לא אכפת לן דהא עיקר חגיגה כבעלים: ובקרבנות היחיד
כגון חזה ושוק של שלמים: ובקרבנות צבור ככשי עזרת טעונים חגיגה חיים וסמיכות: בדרך
שיש בו רוח חיים: קרבן בהמה: וברב שאין בו רוח חיים כגון לחמי תודה וזויר:

תניא

פקודי ליום חמישי

גמרא מנחות מ"ד ע"א

תניא אמר רבי נתן אין קד כל מצוה קלה שכתובה בתורה שאין מתן שכרה בעולם הזה ובעולם הבא איני יודע כמה צא ולמד ממצות ציצית מעשה באדם אחד שהיה זכור במצות ציצית שמע שיש זונה בכרפי תים שנומלת ארבע מאות זהובים בשכרה שיגר לה ארבע מאות זהובים ומבע לה זמן בשחגיע זמנו בא וישב על הפתח נכנסה שפחתה ואמרה לה אותו אדם ששיגר לך ארבע מאות זהובים בא וישב על הפתח אמרה היא ופגם נכנס הציעה לו שבע משות ששה שר בסה ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סודם שר בסה ועליונה שר זהב עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא ענה לישב ערום כנגדה באו ארבע ציציותיו ומפחו לו על פניו נשמט וישב לו על גבי מרקע ואף היא נשמטה וישבה על גבי מרקע אמרה לו נפת שר פרס שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת צוננו ה' אלהינו וציצית שמה וכתוב בה שתי פעמים אני ה' אלהיכם אני הוא שעתידי להפרע ואני הוא שעתידי לשלם שכר עכשיו נדמו עלי בארבע עדים אמרה לו איני מניחתך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה לומר בו תורה כתב ונתן בידה עמדה והלמה

כל רש"י

ציצית מצוה קלה עשה בעלמא: גפה של פרס נשבעה בחיי המלך ססוא סרה של פרס: ב"פ. בפסוק אחרון של פרש' כתיב שני פעמים אני ה' אלהיכם אחד בראשו ואחד בסופו: שריש רמלכות. סיניחה להחגייר: אותן מצעות. לא מכרה והביאתן והוא היה מתן שכרו בעולם הזה: הוציאה כתב מידה. וספרה לו כל המאורע שלש שמים היא מחגיירה לפי שמעשה נס גדול של חומר מזה טפחו לו ארבע לילות על פניו

פקודי ליום חמישי קפר

פר נכסיה שריש למלכות ושריש לעניים ושריש נמלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של רבי תיא אמרה לו רבי צוה עלי ויעשוני גיורת אמר לה בתי שמא עניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכו וכו במקדך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהתר זה מתן שכרו בעולם הזה ובעולם הבא איני יודע כמה:

זהר יתרו דף פ"ט ע"א

קרבנא בלא לסמרא דא חולקא דקדשא ורעותא דקדשא ולסמרא דא כהוא חולקא דאינון חובין וחטאין דאתייהובו בחודא על ההוא בשרא דקרבנא כמה דכתיב (משלי כ"ג) אם רעב שונאך האכילהו לחם וגומר כי נחלים אתה חותה וגומר. וסימנך (אסתר ה) יבא המלך והמן אל חמשתך. ופאה איהו מאן דידע ארתיה למיתך בארע קשומ. וכל מאן דלא ידע לסמרא שבחא דמאריה טב ליה דלא אכרי. בגין דאצמריך צלותא דאיהו שלמא לעילא. (בגין דאצמריך צלותא) מגו מחשבה ורעותא דקבא וקלא ומקד דשפון למעבד שלימו וקשורא ויחודא לעלא כגונא דאיהו לעלא כגונא דנפקא שלימו מעלא לתתא הכי אצמריך מתתא לעלא לקשרא קשרא בדיקא יאות רזא לחברייה דיתכון בארע מישר. מחשבת ורעותא וקלא ומלה. אליו ארבע מקשרין קשרין לבתר דקשירו קשרין ביהו כחדא אתעבידו ביהו רתיכא חדא לאשרא עליהו שכינתא ואתעבידו ביהו לבתר ארבעה סמכין לאתעמרא ביהו ושכינתא אסתמך עליהו בכל אינון קשרין עליון. מחשבה אפיה רעותא (רעותא אפיק קלא). רעותא דנפיק מגו מחשבה אפיק קלא דאשתמע והוא קלא דאשתמע סליק בקשרא קשרין מתתא לעלא היכלין פתאין בעלאין קלא דאיהו קשיר קשרין ומשיך ברפאן מעלא לתתא בקחישו סמך אליו ארבעה סמכין. מחשבה ורעותא. קלא ומקד. סמכו בסיומא דקשורא אתר דכא אתקשר ביה כחדא ואתעבידו ביהו חד. ופאה איהו בר נש דקשר קשרין דמאריה וסמך סמכין בדיקא יאות ואתכונן בכל תני מילין דקאמרו. ופאה איהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי:

משבעה

פקודי יום המישי

אלכה פסוקה

יוסף רחם

מומר

חריטת הדכות תפלה פרק ב'

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אלה המעשים אשר יעשה האדם ביום המישי... וכן שמעתי הנשם בפה דברים אמורים... וכן שמעתי הנשם בפה דברים אמורים... וכן שמעתי הנשם בפה דברים אמורים...

אמר בבוטנינו זכרונם לברכה... וכן שמעתי הנשם בפה דברים אמורים... וכן שמעתי הנשם בפה דברים אמורים... וכן שמעתי הנשם בפה דברים אמורים...

פקודי ליל ששי תורה

יהיה

וזו ויעשו שתי משבצת זהב ושתי טבעת זהב ויהנו את שתי הטבעת על שני קצות החשן... ועבדו פרתין מרמזין דדחב ופרתין עזון דדחב ויהבו ית פרתין עזקתא על העין סמרי חושנא... ויהנו את שתי הטבעת על שני קצות החשן... ויהנו את שתי הטבעת על שני קצות החשן...

כתפת

פקודי ליל ששי

קפה

ממרוהי יהבו על פרתין מרמזתא ויהבנו על פתפי אפודא לקבר אפודתי: יט ויעשו שתי טבעת זהב ויעשו על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה: ועבדו פרתין עזון דדחב ויהבו ית פרתין עזקתא על ספתת די לעברא דאפודא מלגיו: כ ויעשו שתי טבעת זהב ויהנו את שתי הטבעת על שני קצות החשן... ויהנו את שתי הטבעת על שני קצות החשן... ויהנו את שתי הטבעת על שני קצות החשן...

המעיל

המעיר סביב לשירת באשר צנה יהוה את משה: ם
ונא ורמונא ונא ורמונא על שפודי מעיקא סחור סחור לשמשא כמא די
פקיד יי ית משה: כו ויעשו את הבתנת יש מעשה ארג
לאחרן ולבניו: ועבדו ית פתונין דבוצא עובד מחי לאחרן ורמונא:
כה ואת המצנפת יש ואת פארי המנבעת יש
ואת מכנסי תבד יש משור: וית מצנפתא דבוצא וית שבת
פובעיא דבוצא וית מכנסי ביצא דבוץ שור: כט ואת האבנט
יש משור ותכלת וארגמן ותולעת שני מעשה
רקם באשר צנה יהוה את משה: ם וית המנא דבוץ שור
ותבדא וארגונא וצבע והורי עובד ציר כמא די פקיד יי ית משה: ל ויעשו
את ציץ גזר הקדש וזהב טהור ויכתבו עליו מכתב
פתוחי חותם קדש ליהוה: ועבדו ית ציצא כליצא דקודשא
דהב דכי וכתבו עלוהי גליפן כתב מפרש קדש ביי: לא ויתגו עליו
פתיל תכלת רתת על המצנפת מדמעלה באשר

רשי צנה

(כח) ואת פארי המנבעת. תפארת המנבעת המפוארים: (כא) חזת
ער המצנפת מדמעלה. וע"י הפתילים היה מוסיפן על המלנפת כמין
כתר וא"ל לומר הליץ על המלנפת שהרי בשחיטת קדשים שנינו שערן היה נראה
בין לץ למלנפת שסם מניח הפילין והליץ היה נתון על המלח הרי המלנפת למעלה
והליץ למטה ומהו על המלנפת מלמעלה ועוד הקשיתי בה כאלן הוא אומר ויטנו
עליו פתיל תכלת ובענין הנוחה הוא אומר (שמות כח) ושמת אורו על פתיל
תכלת ואומר אני פתיל תכלת זה חוטין הן לקשור בהן במלנפת לפי שהליץ אינו
אלא מאוזן לאוזן ובמה יקשרנו במלחו והיו קבועין בו חוטי תכלת לשני ראשו
ובחמלעיתו שבהן קשורות ולמה במלנפת כשהוא בראשו ושני חוטין היו בכל קצה
וקלה אחת ממעל ואחת מתחת ללד מלחו וכן בחמלעו שכך הוא נוח לקשור ואין
דרך קשירה בפחות משני חוטין לכך נאמר על פתיל תכלת ועליו פתיל תכלת
וקשר ראשיהם השנים כולם יחד מאחוריו למול ערפו ומוסיבו על המלנפת. ואל
תמה שלא נאמר פתילי תכלת האיל ומרובין הן שהרי מנינו בחשן ואפוד וירכבו
את החשן וגו' וע"כ פחות משנים לא היו שהרי בשתי קלות החשן היו ב' טבעות

צנה יהוה את משה: ם ויהבו עלוהי חומא תבדפתא קמתן על
מצנפתא מלעלא כמא די פקיד יי ית משה: לה ותכל כל
עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר
צנה יהוה את משה בן עשו: פ ושלים כל פלחן מצנפתא
משכן ומנא ועבדו בני ישראל בכל די פקידיו ית משה בן עבדו: רבעי
ג ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל
כליו מרסיו קרשיו בריחו ועמדיו ואדניו: ואיתו ית
משנא קמשה ית משנא וית כל מנוחי פורפוחי דפוחי עבדוהי ועמדוהי
וספכוהי: ד ואת מכסה עזרת האילם המאדמים ואת
מכסה עזרת התחשים ואת פרכת המסך: וית חופאה
משני דדגרי מסגקי וית חופאה משני דמסגונא וית פרכתא דפרסא:
כה את ארון העדת ואת בדיו ואת הכפרת: וית ארנא
דסגדוהא וית אריחתי וית כפרתא: לו את השלחן את כל
כליו ואת לחם הפנים: ית פתורא ית כל מנוחי וית לחם אפיא:
לז את המנרה המהרה את נרתיה נרת המערכה
ואת כל כליה ואת שמן המאור: ית מנרתא דכיתא וית
בוצינחא פוציני סדרא וית כל מנהא וית משחא דאנתרוהא: לח ואת
מזבח הזהב ואת שמן המשחה ואת קמרת הפנים

ואר

רשי

ברוחו קרי

החשן וכו' כחות האפוד היו ב' טבעות האפוד שכנגדן ולפי דרך קשירה ד' חוטין
היו מ"מ פחות משנים א"ל: (לב) ויעשו בני ישראל את המלחכה ככל אשר
מזה ה' וגו': (לג) ויביאו את המשכן וגו'. שלא היו יכולין להקימו ולפי שלא
עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקב"ה הקממו שלא היה יכול להקימו שום
אדם מחמת כובד הקדשים שאין כח באלהם לזקפן ומשה העמידו אמר משה לפני
הקב"ה איך אפשר הקממו ע"י אדם א"ל עסוק אתה בדרך נראה כמקימו
וכוא נזקק וקם מאליו וזהו שנאמר הוקם המשכן הוקם מאליו מדרש ר"ם

ויצרך

פקודי ליל ששי

וְאֵת מִסְךְ פֶּתַח הָאֹהֶל: וְיֵת מִדְּבָקָא דְדִּבְחָא וְיֵת מִשְׁחָא
דְּרִבּוּתָא וְיֵת קְמִרַת בּוּסְמִיא וְיֵת פְּרָסָא דְתִרְעָא מִשְׁבְּנָא: לֹט אֵת |
מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֵת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר-לוֹ אֵת-
בְּדִיו וְאֵת כָּל-כְּלָיו אֵת הַכִּיֹּר וְאֵת-כְּנֹז: יֵת מִדְּבָקָא
דְּנִחָשָׂא וְיֵת סִרְיָא דְנִחָשָׂא דִּילָהּ יֵת אֲרִיחֹהֵי וְיֵת כָּל מְנוּחֵי יֵת כִּיֹּרָא וְיֵת
בְּמִיסָה: מ אֵת מַלְעֵי הַחֶצֶר אֵת-עַמֻּדֶיהָ וְאֵת-אֲדָנֶיהָ
וְאֵת-הַמָּסֶךְ לְשַׁעַר הַחֶצֶר אֵת-מִיתְרֵיהָ וְיֵת-דִּבְחָתֶיהָ וְאֵת
כָּל-כְּלָי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד: יֵת סִרְיֵי דְדִּבְחָתָא יֵת
עַמֻּדֵיהָ וְיֵת סִמְבָּקָא וְיֵת פְּרָסָא לְתִרְעָא דְרָחָא יֵת אֲטוּנוּהֵי וְסִבְקָא וְיֵת
כָּל מְנֵי פֶלְחָן מִשְׁבְּנָא דְמִשְׁבֵּן זִמְנָא: מ אֵת-בְּגָדֵי הַשָּׂרָד
לְשָׂרָת בַּקֹּדֶשׁ אֵת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֵת-
בְּגָדֵי בָנָיו לְכַהֵן: יֵת לְבוּשֵׁי שְׂמוּשָׂא לְשִׁמְשָׂא בְּקוֹדֶשׁ יֵת לְבוּשֵׁי
קוֹדֶשׁ אֲהֲרֹן כַּהֲנָא וְיֵת לְבוּשֵׁי בְנוֹהֵי לְשִׁמְשָׂא:

פקודי ליום ששי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו השלום כל הסדרה ותרגום והפטרה.

מכ ככל אשר צוה יהוה את-משה בן עשׂו בני ישראל את כל-העבודה: ככל די פקודי יי ית משה בן עבדו בני ישראל ית כל פקחנא: מנ וירא משה את-כל-המלאכה והנה עשׂו אתה באשר צוה יהוה בן עשׂו ויברך אתם משה: פ וחזא משה ית כל עבדתא והא עבדו יתה כמא

די

רש"י

(מנ) ויברך אתם משה. ח"ל י"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם (תהלים ל) ויהי גועס ה' אלהינו עלינו וגו' והוא ח' מ"ח מוזמרים שכתפלה למשה: (ג) וסכת על

פקודי ליום ששי

די פקודי יי בן עבדו וברוך יהוה משה: חמישי שביעי כשהן מחוברין מ א וידבר יהוה אל-משה לאמר: ומליל יי עם משה דמימר: ב ביום-החדש הראשון באחד לחדש תקים את-משכן אהל מועד: ג יומא ירחא קדמא באחד לירחא תקים ית משבנא משבן זמנא: ג ושמנת שם את ארון העדות וסכת על-הארץ את-הפרכת: ד ושני תמן ית ארונא דסמדרותא ותמר על ארונא ית פקחנא: ד והבאת את-השלחן וערכת את-ערכו והבאת את-המנורה והעלית את-נרותיה: ותעל ית פתורא ותסדר ית סדרה ותעל ית מנרתא ותדלק ית בוצינהא: ה ונתתה את-מזבח הזהב לקמרת לפני ארון העדות ושמנת את-מסך הפתח למשכן: ותמן ית מדבקא דדבחא דקמרת בוסמיא קדם ארונא דסמדרותא ותשני ית פקחנא דתירעא למשבנא: ו ונתתה את מזבח העלה לפני פתח משכן אהל-מועד: ותמן ית מדבקא דעקתא קדם תרע משבנא משבן זמנא: ז ונתת את-הכיור בין-אהל מועד ובין המזבח ונתת שם מים: ותמן ית כיוורא בין משבן זמנא ובין מדבקא ותמן תמן מיא: ושמנת את-החצר סביב ונתת את-מסך שער החצר: ותשני ית ברפתא סחור סחור ותמן ית פקחנא דתירע דרפתא: ט ולקחת את-שמן המשחה ומשחת את-המשכן ואת-כל-אשר-בו וקדשת אתו ואת-כל-בדיו והיה קדש: ותסב ית משחא דרבייתא ותרכי ית משבנא וית כל דיבה דתברך יתה וית כל מנוחי ויהי קודשא: י ומשחת את-מזבח

העלה

רש"י

על הארון. ל' סגסג ססרי מחילה כיתה: (ד) וערכת את ערכו. סמי מערכות על

העלה ואת כל בקריו וקדשת את המזבח והיה
 המזבח קדש קדשים: ותבני ית מדבקה דעלתא וית כל מנחתי
 ותקדש ית מדבקה וית מדבקה קדש קדשין: יא ומשחת את
 הכיר ואת פנו וקדשת אתו: ותבני ית כירא וית כסיסה
 ותקדשתה: יב והקרבת את אהרן ואת בניו אל פתח
 אהל מועד ורחצת אתם במים: ותקרב ית אהרן וית בניו
 קטרע משבן ומנא ותסחי יתהון במיא: יג והלבשת את אהרן
 את בגדי הקדש ומשחת אתו וקדשת אתו וכהן לי:
 ומלבש ית אהרן ית לבושי קדשא ותבני יתה ותקדש יתה וישמש קדמי:
 יד ואת בניו תקריב והלבשת אתם בתנת:
 וית בניו תקרב ומלבש יתהון פתונין: טו ומשחת אתם כאשר
 משחת את אביהם וכהנו לי והיתה להיות להם
 משחתם לכהנת עולם לדורתם: ותבני יתהון כמא די
 רבימא ית אבוהון וישמשון קדמי ותהי למתני דהון רביתחון דכהנות עצם
 דדריהון: טז ויעש משה ככל אשר צוה יהוה אתו
 כן עשה: ס ועבד משה ככל די פקיד יתה כן עבד: ששי
 יז ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחודש
 הוכם המשבן: ובה ברחא קדמא בשמא תניתא פתח לירחא
 אתקם משבנא: יח ויקם משה את המשבן ויתן את
 אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריתיו ויקם את
 עמודיו: וקם משה ית משבנא ויתב ית סמכותי וישוי ית דפוחי
 ויתב ית עברוהי וקם ית עמודוהי: יט ויפרש את האהל ער
 המשבן וישם את מכסה האהל עריו מלמעלה

כאשר

כאשר צוה יהוה את משה: ס ופרס ית פרסא על משבנא
 וישוי ית חופאה דמשבנא עלוהי מלעלא כמא די פקיד ית משה:
 כ ויקח ויתן את העדת אל הארן וישם את הבדים
 על הארן ויתן את הכפרת על הארן מלמעלה:
 ונסיב ויתב ית סתרוהא לארנא וישוי ית אריתא על ארנא ויתב ית
 כפרתא על ארנא מלעלא: כא ויבא את הארן אל המשבן
 וישם את פרכת המסך ויסך על ארון העדות כאשר
 צוה יהוה את משה: ס ואער ית ארנא דמשבנא וישוי ית
 פרקתא דפרסא ואמר על ארנא דסתרוהא כמא די פקיד ית משה:
 כב ויתן את השלחן באהל מועד על ירך המשבן
 צפנה מחוץ לפרכת: ויתב ית פתורא במשבן ומנא על שדא
 דמשבנא צפונא מכרא דפרקתא: כג ויערך עליו ערך לחם
 לפני יהוה כאשר צוה יהוה את משה: ס וסדר עלוהי
 סדור דלחם קדם ית כמא די פקיד ית משה: כד וישם את
 המנרה באהל מועד נכח השלחן על ירך המשבן
 נגבה: וישוי ית מנרתא במשבן ומנא להביר פתורא על שדא דמשבנא
 לדומא: כה ויעל הנרת לפני יהוה כאשר צוה יהוה
 את משה: ס ואדלק בוצינהא קדם ית כמא די פקיד ית משה:
 כו וישם את מזבח הזהב באהל מועד לפני הפרכת:
 וישוי ית מדבקה דדהבא במשבן ומנא קדם פרקתא: כז ויקטר עליו
 קמרת סמים כאשר צוה יהוה את משה: ס

ואקטר רשי
 של לחם הפנים: (יט) ויפרש את האהל. כן ירעות העוים: (כ) את העדות.
 הלוחות: (כב) על ירך המשבן צפונה. (יזמא לג) בחלי הלפוני של רומב הכים.
 ירך. כמרגומו לרא כינך הוה שהוה כלדו של אדם: (כו) ויקטר עליו קמרת
 סמרים וערבים כמו שגאמר (שמות ל) בצקר בצקר כהיטובו אם הנרות וגו':
 ויעל

פקודי ליום ששי

ואקשר עלוהי קמרת בוסמין כמא די פקיד יי ית משה: שביעי כח וישם
את מסך הפתח למשכן: וישוי ית פרסא דתברעא למשכנא:
כט ואת מזבח העלה שם פתח משכן אהל מועד
ויער עליו את העלה ואת המנחה באשר צוה יהוה
את משה: ס בית מדבקה דערתא שוי בתרע משכנא משכן ומנא
ואסק עלוהי ית ערתא וית מנחתא כמא די פקיד יי ית משה: ל וישם
את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח ויתן שמה
מים קרחצה: וישוי ית פיורא בין משכן ומנא ובין מדבקה ויתב
ת פון מנא קקדוש: לא ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו
את ידיהם ואת רגליהם: ויקדשון מנה משה ואהרן ובנותי ית
ידיהון וית רגליהון: לב בבאם אל אהל מועד ובקרבתם
אל המזבח ורחצו באשר צוה יהוה את משה: ס
במעדהון למשכן ומנא ובמקרהון למדבקה וקדשון כמא די פקיד יי
ית משה: לג ויקם את החצר סביב למשכן ולמזבח
ויתן את מסך שער החצר ויכל משה את המלאכה:
ואקם ית דרתא סחור סחור למשכנא ולמדבקה ויתב ית פרסא דתברע
דרתא ושיצו משה ית עבידא: מפטיר לד ויקם הענן את אהל
מועד וכבוד יהוה מלא את המשכן: והפא עננא ית משכן
ומנא ויקרא דיי אתמלי ית משכנא: לה ולא יכל משה לבוא
אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד יהוה מלא

את רש"י

(כט) ויער עליו וכו'. אף ביום השמיני למלואים שהוא יום הקמת המשכן שמש משה
והקריב קרבנות ליצור חון מאותן שנלטוס אהרן בו ביום שנאמר (ויקרא ט) קרב
אל המזבח וגו': את העלה. עולת התמיד: ואת המנחה. מנחה נסכים של
תמיד כמו שנאמר (שמות כט) ועשרון סלת כלול בשמן וגו': (לא) ורחצו ממנו
משה ואהרן ובניו. יום שמיני למלואים וסושו כולם לכהונה ותרומו ויקדשון מניס

פקודי ליום ששי

קפט

את המשכן: וקרא יכיל משה למער למשכן ומנא ארי שרא עלוהי
עננא ויקרא דיי אתמלי ית משכנא: לו ובהעלות הענן מער
המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם: ובאסתלקות
עננא מעלוי משכנא נמלין בני ישראל בכל מסעיהון: לו ואם לא
יערה הענן ולא יסעו עד יום העלתו: ואם לא יספיק
עננא ולא נמלין עד יומא דאסתלקותה: לח בי ענן יהוה ער
המשכן ויזם ואש תהיה לוקה בו לעיני כל לבית
ישראל בכל מסעיהם: ארי עננא יקרא דיי על משכנא
ביממא וחייו אשתא תוי בליקיא בה לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהון:

חוק

ומפטירין ותשלם כל המלאכה במלכס א' סימן ד

סכום פסוקי דספר ואלה שמות חק ומאמית ותשעה. ארש סימן וחלוי אלהים לא תקלל: ופרשיותיו
י"א אי זה בית אשר תבנו לי סימן. וסדריו כ"ט ולילה לילה יחודה. דעת סימן. ופרקיו
מ' תורה אלהיו בלבו סימן: מנין הפתוחות תשע וששים והסתומות חמש ותשעים סך הכל
מאה וששים וארבע פרשיות ישלה עורך מקודש ומנין יסעוך סימן:

רש"י

בו ביום קדש משה עמסס: (לב) ובקרבתם. כמו ובקרבתם כשיקרבו: (לח) ולא
יכול משה לבוא אל אהל מועד. (מ"ב פ' ויקרא) וכמו א' אומר (במדבר ז)
ובצא משה אל אהל מועד צא הכתוב השלישי והכריע ביניהם כי שכן עליו הענן
אומר מעתה כל זמן שיהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא כסתלק הענן כנגס ומדבר
עמו: (לח) לעיני כל בית ישראל בכך מסעיהם. בכל מסע שהיו מסעים
היה הענן שוכן במקום אשר יתנוסס מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע וכן (בראשית
יג) וילך למסעיו וכן (במדבר לג) אלה מסעי לפי שמקום החנייה חזרו ונסעו
לכך נקראו כולן מסעות: הסלת פרשת פקודי

הפטרות פקודי כמנהג האשכנזים במלכים א' סימן ו

א ותשלם כלי המלאכה אשר עשה המזבח שלמה בית יהוה
ויבא שלמה את קדשי הוד אביו את הכסף
ואת הזהב ואת הכלים נתן באצרות בית יהוה: ב אז יקח

שלמה

פסודי ליום ששי

שלמה את זקני ישראל את כל ראשי המפות נשיאי האבות
לבני ישראל אל המלך שלמה ירושלם להעלות את ארזי
ברית יהוה מעיר דוד היא ציון: ויבנהו אל המלך שלמה
כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי:
ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את הארון: והיעלו
את ארון יהוה ואת אהל מועד ואת כל כלי הקדש אשר
באהל ויעלו אותם הכהנים והלויים: והמלך שלמה וכרי עדת
ישראל הנזעדים עליו אתו לפני הארון מזבחים צאן ובקר אשר
לא יספרו ולא ימנו מרב: ויבאו הכהנים את ארון ברית
יהוה אל מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל תחת
בנין הפרבים: כי הפרבים פרשים בנפים אל מקום הארון
ויסכו הפרבים על הארון ועל בדי מלמעלה: ויארכו הבדים
ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה
ויהיו שם עד היום הזה: אין בארון כח שני לחות האבנים
אשר הנה שם משה בחרב אשר פרת יהוה עם בני ישראל
בצאתם מארץ מצרים: ויהי בצאת הכהנים מן הקדש
והענו מלא את בית יהוה: ויולאו יכלו הכהנים לעמה
לשרת מפני הענו כי מלא כבוד יהוה את בית יהוה: י אז
אמר שלמה יהוה אמר לשכן בערפלו: י בנה בניתי בית זבד
לך מכון לשבתך עולמים: וישוב המלך את פניו ויברך
את כרי קהל ישראל וברך קהל ישראל עמד: ויאמר ברוך
יהוה אלהי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידו מקא
לאמר: י מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים
לא בחרתי בעיר מפל שבמי ישראל לבנות בית קהילות שמי
שם ואבחר בדוד קהילות על עמי ישראל: י ויהי עם לבב
דוד אבי לבנות בית לשם יהוה אלהי ישראל: י ויאמר יהוה

א

פסודי ליום ששי

קצ

אל דוד אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמו
המיבת כי היה עם לבבך: י רק אתה לא תבנה הבית כי
אם בנה הוצא מחציק הוא יבנה הבית לשמי: בא ויתם
יהוה את דברו אשר דבר ואקם תחת דוד אבי ואשב | עד
פסא ישראל כאשר דבר יהוה ואבנה הבית לשם יהוה אלהי
ישראל: כב ואשם שם מקום לארון אשר שם ברית יהוה אשר
ברת עם אבותינו בהוציא אתם מארץ מצרים:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומומר יי מלך נאות
לבש או מומור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר פהרות
שהוא נגד היסוד בחינת היום:

משנה ידים פרק א'

מי רביעית נותנין לידים. לאחד אף לשנים. מחצית לזוג. לשלשה או
לארבעה. מלוג. לחמשה ולעשרה ולמאה. רבי יוסי אומר. ובלבד
שלא יפחות לאחרון שבהם מרביעית. מוספין על השניים. ואין מוספין
על הראשונים: ב כלל הפלים נותנין לידים. אפילו בכדי גללים. בכלי
אבנים. בכלי אדמה. אין נותנין לידים. לא בדפנות הפלים. ולא בשוגי

ברטנורא המחץ

פרק א מי רביעית. מים שיש בהן שיעור רביעית הלוג שהוא בילה ומחצה: נותנין לידים
לא אף לב'. לאחד בעין מתחלה רביעית אף לשנים אם היו בו מתחלה רביעית
ונטל הראשון ואח"כ כ"ג אף ע"ג דלא הוי רביעית בני שני ספיר דמי הואיל ומשירי טהרה אהו
ורמב"ם פי' דדוקא מים שניים הוא דלא בעי' רביעית לכל חד וחד הואיל וכבר נטהרו ידיו
משטיפה ראשונה אבל במים ראשונים אין פחות מרביעית לכל א' ורבותי לא פרשו כן: מחצית לזוג
לג' או לד'. לפי שיטת רביעית לשנים היה די ברביעית ומחצה לג' אלא כיון דנפישו גברא
חיישינן שמא לא ידקדקו ופה ליעול עד הפרק שכ"ג מלמס במים מפני חזרו ומיהו אי איכא
רביעית ומחצה ונטל הראשון מהם חצי רביעית הא ודאי ליעול רביעית הנשאר לג' האחרונים
דאפי' נתחלה סגי לג' ברביעית כ"ג השתא דאחי משירי טהרה וכו' לא מהני הכא כ"מ היכא דלא
נשאר לג' האחרונים רביעית: ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית. שיהיה כלי
בשעה שהאחרון נוטל את ידיו רביעית ואין הל' כ"ג: מוספין על השניים ואין מוספין
על הראשונים. דין ל"ג שרץ ליעול ידיו עד הפרק ולאחר שנטל ידיו בשטיפה א' אע"ג דידיו
טהורות אם קנה לוחם במפה מכל מקום אם חזר ונגע במים שעל המפה ידיו טהורות ואם נגע בהן
כבר של טהורה נטמא ולכך אירחיה דעבד שטיפה אחרת במים שניים לטהר המים הראשונים
שע"ג ידיו והשתא קאמי' דאם נתן המים שניים ולא הגיע לפרק יכול להוסיף עליהם ולשפוך מים
במקום שלא שפך שם תחלה ויטהר המים הראשונים שע"ג ידיו אבל על הראשונים אם לא הגיעו
לפרק אינו יכול להוסיף אלא צריך לנגב ידיו ולחזור לשפוך צבת א' מים שנינו לפרק: ב בכלי
גדרים. כלים עשויין מגללי הבקר דלא חשיבי כלים לענין טומאה: ולא בדפנות הכלים ולא
בשוגי המחץ. משום דשגרי כלים נהו: ולא במגופת החבית. דלאו להשתמש בתוכה ענינא

אלא

פסודי ליום ששי

הפחץ. ולא במנופת החבית. ולא יתן לחברו בהפניו מפני שאין ממלאין ואין מקדשין ואין מוין מי חפאת. ואין נותנים לידים. אלא בכלי ואין מצילין בצמיד פתיל אלא בדים. שאין מצילין מיד בלי חרש. אלא בלים: המים שנגמלו משתית הבהמה. בכלים פסולין ובקרקעות פשרים. נפל לתוכן דיו. חומס. וקנסנתום. ונשתנו מראיהן פסולין. עשה בהם מלאכה. או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התימני אומר. אפילו נתבונן לשרות בזה. ונפל לשני פשרים: י הדיח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הדיח בהם בלים מודחים. או חדשים בשרים. רבי יוסי פוסק בחדשים: ה המים שהנחתום ממביל בהן את הגלסקין פסולים. ובשהוא מדיח את ידיו בהן. בשרים. הכל פשרים לתן לידים. אפילו חרש שומה וקמן. מניח חבית בין ברקפו ונומל. משה חבית על צדה ונומל. והקוף נותן לידים. רבי יוסי פוסק בשני אלו:

ברמנורא

אלא כסוי להכית: בחפניו. שלא ימלא הפניו מים וישפוך ע"י חצרו: שאין ממלאים. מלוי מים חיים לקדש בהן מי חטאת של אפר פרה לכלי בעיני דכתיב מים חיים אל כלי: ואין מקדשין. נתינת האפר על גבי המים: ואין מוין. טעובל האזוב בכלי כדי להוזה: צמיד פתיל. שברי כלי חרס שהקיסן צמיד פתיל ומונחין בהל המת אין מליין על מה שנתוכן: שאין מצילין. כמו ואין מליין ודוגמתו בס"ק דבילה שאפר כירה מוכן הוא ופירשו בגמרא ה"ק ואפר כירה מוכן הוא: מיד כ"ה. אם נפל סרן בתוך כ"ח נטמא כל מה שבאורו חוץ מכלים וחדם שאין מטמאין מאויר כ"ח דכתיב כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל אוכלים ומשקים מיטמאין מאויר כלי חרס ואין חדם וכלים מיטמאין מאויר כלי חרס ואם שברי כלים נתונים בתנור של חרס ושרן בתנור אין השברים מליין על האוכלין שנתוכן: ששפסלו משתיית הבהמה. כגון מחמת סרחון אכל שנסלו מחמת טעם אפי' בקרקע פסולים: בכלים פסולים. ללא תקון רבנן נטילה אלא בראוין לשחית בהמה: בקרקע בשרים. להטביל הידים דלא מקוה נטוה וכל גופו טובל בהן ידיו לא כ"ס: קומס. ונמ"א בלע"ז: וקנסנתום. ודראול"י ומוהיר כעין זכוכית: עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולים. משום דנטלן ונשתנו מתורת מים: אפילו נתבונן לשרות בזה. בחמיה. וכי אפילו נתכוין לשרות פתו. בנקוס א' ונפל במקום אחר יהיו פסולין והלא לא נתכוין ולא בטלם אלא ודאי כשרים הם. ואין הלכה כר"ם התימני: ד' או שמיחה בהן את המדות. לחלוטית שדבקה בהן ואינה וואה אלא בדוחק להכי תנן לשון מיהו כמו מיהו קרביו לתנן בפסחים ס' אלו דברים: פוסק בחדשים. דלע"ס שהם נקיים אין רגילות להשתמש בהם עד שידחוס חהלה ואין הלכה כר"י: ד' גלוסקין. ככרות לחם נקי וטהורה: ואם הדיח בהן ידיו. וקח את הגלוסקין בידו: בשרים. המים שכלי לנטילה שלא נעשית מלאכה במים שכלי אלא במים שלקח בחפניו: מניח חבית בין ברביו. וברכיו מסייעין לשפוך והיינו כח נכרא ומה"ל לא פליג ר"י בה: ומשה חבית על צדה. ואפילו הלך וישב לו אחר כך. והחבית שופכת מים כל היום כלו מחמת טעיותו הוא וחסיב כח נכרא: והקוף. היה ששמה מנ"א בלע"ז ויש לה ידים כירי אדם: נוטל לידים. דכה נתן בעיניו כח אדם לא בעיניו: ר"י פוסל בבי' אלו. בקוף ונמטה חבית על לדה. בקוף משום דנע"י כח אדם וליכא ומטה חבית על לדה לאו כח נכרא חסיב ליה. ואין הלכה כרבי יוסי:

גמרא גדה דף ק"ט ע"ב

רב נחמן אומר בדם תקוה. מתיבי מעשה ותרה רבי מאיר בקילור

פסודי ליום ששי

קצא

בקיור ורבי תלה בשרף שקמה מאי לאו אאדום לא אשאר דמים אממר ומר זוטרא ורב אשי הווי יתבי קמיה אומנא שקרי ליה קרנא קמיינתא לאממר הויה אמר להו אדום דתנן כי האי שקרי ליה אחריתי אמר להו אשתני אמר רב אשי בגון אנא דלא ידענא בין האי להאי לא מבועי לי למחוי דמא:

רש"י

רב נחמן. אמתניתין קאי: ותרה ר"מ. כח: בקילור. אנפלט"ר וחדום הוא ונתעסקה בו אלמא קילור דומה לדם נדות ואף על גב דלא הוי סומק כולי האי וקסי' לכולהו דדייקו בין דם צמור לדם נשוי משום דסומק טפי ובין דם מאכלת של ראש לשאר דם מאכלת: אומנא. מקיז דם צקרון: בין האי להאי. בין קמא לכהרא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

תו אמר רבי שמעון פתיב לא תבערו איש בכל מושבותיכם ביום השבת מאי מעמא בגין דלא אתחוי דינא בהאי יומא ואי תיקא הא לגבוה סקמא בכל מושבותיכם קאמר ודא לגבוה וההוא דסקמא לגבוה לאפפ"א דינא אחרא סקמא דתנינן אית אשא אכלא אשא ואשא דמדבחהא אכלא אשא אחרא ובגניי בך אתגלויא עתיקא קדישא בהאי יומא מפד שאר יומין ובזמנא דאתגלויא עתיקא לא אתחוי דינא פלד וכך עלאין ותתאין משתפתין בתרנותא שריטתא ודינא לא שקמא תאנא פתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ששת ימים ודאי ודא בששת והני יומין קדישין עלאין אקרון יומי דשקמא קדישא אתפלדי בהו ואינון אתפלדין ביה זבאה חולקהון דישראל מפד עמין עובדי עבודה זרה עלויהו פתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם תיים פדכם היום:

הלכה פאוקה יוסף דחה מוסר

הרמב"ם הלכות שבת פ"ב אסרוי בביתינו זכרונם דברכה אפילו דברים שאין בהם ממש הן נקטקין על פנקסו של אדם וקורין קפניו בשעת מיתתו וכי' ואסרוי בביתינו זכרונם דברכה שהיקחו של אדם מביאתו לדי' עגנה והעגנה היא ראש לקר יבאת שמים וקעעה שאינו מפתח

פסוקי ליום ששי

מפסח ביתו קודם השבת שפר זמן שהוא
גביתו אין אדם יודע אימתי נתן לו
וכשיצא הנכרי מביתו בשבת והפך
לעיראלי בידו וראה כמו שהקנהו לנכרי
או משקנו או פסק עמו או סבר לו בשבת:
הנותן אגרת לנכרי להוליקה לעיר אחרת
אם קצץ עמו שבר הוליקה ספר ואפילו
נתנה לו ערב שבת עם השוקה והוא שיצא
בה סתם ביתו קודם השבת ואם
לא קצץ אם יש במדינה אדם קבוע שהוא
מקצץ האגרות ושולם אותם לכל מדינה
ומדינה עם שלוחיו ספר לתן הנכרי
האגרת והוא שהיה שהות ביום גבי שניע
לבית הסמוך לחוקה קודם השבת שקרא
זה שמקצץ האגרות ושולחן לביתו סמוך
לחוקה הוא ואם אין שם אדם קבוע לבד
אלא הנכרי שנותניו לו האגרת הוא
שמוקנה לעיר אחרת אסור לשלוח ביד
הנכרי האגרת לעולם אלא אם גזקצץ
לו רמים:

כדי לזכות הרצים שיוכלו לקיים מלות קביעת התורה בשבת קודם הוספנו סדר
הלימוד להגות בו ביום שבת קודם והס לקוטי תנ"ך משנה והלכה והגדה וזוהר
כפי שנמלא כתוב בספר יו"ט ה:
והרוות נפש המרדים לדבר ה' הוסיף הרב המובהק וכו' הר"מ פ"ש כ"ו
מפ"ק (המחבר ס' תו"ח ואלף המגן וכו') ללקט אורות נחמדים עיני
שבת מספרי מוסר והלכה פסוקה מש"ע וש"פ ואחרונים דברים שלא נודעו
לרצים והמה דברים השכימים והכל בלשון לח ונקי וקרא בשם הנאות להם
מנחת שבת:

קודם הלימוד ביום השבת קודם יאמר זה בכוונה:
לשם יהוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה ב"ה ביחודא
שלים בשם כל ישראל הריני לומר כדי שיביאני הלימוד לשמור שבת
בהלכתה ואוכה להתעדן באהבת ויראת השם יתברך ולזכות ליום שבולו שבת
וקדושה ומנוחה:
כתב האר"י ז"ל ביום השבת יכוין בז' שמות אלו:
יוד הי יוד הי יוד הוא הי יוד הוא וואו הא יוד הה וו הה (שהס ד' מילואי אה"י)
אלף הי יוד הי אלף הא יוד הא אלף הה יוד הה (שהס ג' מילואי אה"י) ושם יח
בנימטריה שבת:
ולקחתם

ליום השבת מצב

תורה (ויקרא כ"ד)

א ולקחת סלת ואפית אתה שתיים עשרה חלות שני עשרונים
יהיה החלה האחת: ב ושמת אותם שתיים מערכות
שש המערכת על השלחן המחר לפני יהוה: ג ונתת על
המערכת לבנה זפה והיתה ללחם לאזכרה אשה ליהוה:
ד ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה תמיד טאת
בני ישראל ברית עולם: ה והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו
במקום קדש פי קדש קדשים הוא לו מאשי יהוה הקיעולם:

רש"י

(ב) שש המערכת. שש חלות המערכת האחת: השלחן המהור. של זהב טהור.
ד"ח על טהרו של שלחן שלא יהיו הסניפין מוגזיחין את הלחם מעל גבי
השלחן (מנחות ל"ו ט"ז): (ג) ונתת על המערכת. על כל אחת משתי המערכות
היו שני ציזי לבונה מלא קומץ לכל אחת: והיתה. הלבונה הזאת: ללחם
לאזכרה. שאין מן הלחם לגבוה כלום אלא הלבונה נקמרת כשמסלקין אותו
בכל שבת ושבת ויהא לזכרון ללחם שעל ידה הוא נוכר למעלה כקומץ שהוא
אזכרה למנחה: והיתה. המנחה הזאת שכל דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה
הוא: (ה) ואכלהו. מוסב על הלחם שהוא לשון זכר:

נביאים (ישעי"ג נ"ח)

א ונחה יהוה תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ
והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא ייבבו מימיו:
ב ובגנוממה חרבות עולם מוסרי דורידור תקומם וקרא לה
גדר פריץ משויבב נתיבות לשבת: ג אסיתשיב משבת רגלך
עשות הפצה ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יהוה
מכבוד וכבודתו מעשות דרכיה ממצוא הפצה ודבר דבר:
ד אז תתענג ער יהוה והרפפתיה ער במותי יתירו ארץ
והאכלתיך נחלת יעקב אביך פי יהוה דבר:

רש"י

(א) בצחצחות. בעת למאון ובלזכות כך תירגס יונתן: יחליץ. זיין כמו חלולי לבא
(במדבר לא): (ב) משויבב נתיבות לשבת. תירגס יונתן מחיב רשיעיה
לאורייתא. משויבב כמו משיב. לשבת לישובו של עולם: (ד) נחלת יעקב אביך.
נחלה בלא מלרים כמה שנאמר ופרלת ימה וקדמה וגו' (בראשית כח) לא כאברהם
שנאמר (שם יג) הארץ אשר אתה רואה ויעקב שמר את השבת שנאמר (שם לג)
יוסן את פני העיר שקבע תמוזין עם דמדומי חמה כך פירש רבי שמשון:
כלל

גמרא שבת דף ק"ז

תנו רבנן כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש. רבי
 חדקא אומר ארבע. אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד
 דר'שו. (שמות מ"ז) ויאמר משה אכלתו היום כי שבת היום לה'
 היום לא תמצאוהו בשורה. רבי חדקא סבר הני תלמידי היום
 לבר מאורתא. ורבנן סברי בהדי דאורתא. תנא רבי אליהו
 כל השנה הלכות בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא
 שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות:
 אמר רבי אלעזר אמר רבי הנינא. תלמידי חכמים מרבים שלום
 בעולם. שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בנך. אל תקרי
 בנך אלא בניך. שלום רב לאתבי תורה ואין למו מכשול.
 יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך. למען אחי ורעי אדברה
 נא שלום בך. למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך. ה' עו
 לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

רש"י

תלתא היום. למנין שלס סעודות בל:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

בזמא דשבתא בסעודתא תנינא כתיב (ישעיה נ"ח) אז תתענג על יי. על
 יי ודאי דהתיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא ובהו עלמין
 בחדותא ושלמו ותריותא דעתיקא עבדינן וסעודתא דיליה היא ודאי.
 בסעודתא תריותא דשבתא כתיב והאביתיה נחלת יעקב אביך. דא היא
 סעודתא דזעיר אנפין דהו בשלימותא וכלהו שיתא זמין מההוא שלימו
 מתברכאן. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולא שגמא אלן סעודתי דאינון
 סעודתי מהימנותא שלימתא דרעא קדישא דישראל די מהימנותא עלאה
 דא דילהון היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה ובגניי כד אמר (שמות ל"א)
 בני ובני בני ישראל. תא חזי בסעודתי אלן אשתמודעון ישראל דאינון
 בני מלכא דאינון מהימנא דמלכא דאינון בני מהימנותא. ומאן דפגים חד
 סעודתא מנייהו אחוי פגימותא לעילא ואחוי גרמיה דלאו מבני מלכא
 עלאה הוא דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל
 הוא ויהבין עליה חמרא דתלת מילין דינא דגיהנם וגומר. ותא חזי בכמהו
 שאר זמנין וחזין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני. ואי הוא חדי בלחודוי
 לא

ולא יהיב למסכני עוגשיה סגי. דהא בלחודוי חדי ולא יהיב חדוי לאחרא.
 עליה כתיב (מלאכי כ') וזריתי פרש על פניכם פרש חנוכים. ואי איהו
 בשפתא חדי אף על גב דלא יהיב לאחרא. לא יהבין עליה עוגשיה בשאר
 זמנין וחזין. דכתיב פרש חנוכים פרש חנוכים קאמר ולא פרש שבתכם.
 וכתיב (ישעיה א') חדשיכם ומועדיכם ענאה נפשי ואדוי שבת לא קאמר.
 ובגניי כד כתיב בני ובני בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתכח
 בשפתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא נשמתא עלאה נשמתא דכל שלימו
 בהימנותא דעלמא דאתי. ובגניי כד אקרי שבת. מהו שבת. שבת דקדישא
 בריך היא שבת דאיהו שלים מכל סטרוי. אמר רבי יוסי ודאי כד הוא.
 ווי ליה לבר נש דלא אשלים חדותא דמלכא קדישא. ומאן חדותא
 דיליה. אלן תלת סעודתי מהימנותא. סעודתי דאברום יצחק ויעקב
 כלין בהו וכדהו חדוי על חדוי מהימנותא שלימותא מכל סטרוי. תנא
 בחדוי יומא מתעפרן אבהו וכל בגין יגמין מה דלאו הכי בכל שאר חזין
 וזמנין. בחדוי יומא חייביא דגיהנם נייחין. בחדוי יומא כל דינין אתפפין
 ולא מתערין בעלמא. בחדוי יומא אורייתא מתעפרא בעמרין שלימו.

הלכה פסוקה מנחת שבת מוסר

עניני שבת פש"ם ומדרשים וזוה"ק והאר"י וספרי מוסר:

(א) זה לשון ספר יראים בעל התומ' ז"ל. צוה הקב"ה לתת אדם שמירת שבת על לבו שני ושמרתם את השבת וכתוב שמור את יום השבת לקדשו, ושמירה הוא בלב כמש"כ ואביו שמר את הדבר. וכשם שצוה הקב"ה לתת מורא למקדש כך צוה הקב"ה לתת מורא לשבת כו', ומהו מורא שבת שיהשוב אדם בלבבו לכבוד את השבת ולשמור אותה, ולהיות חרד על הדבר, (והיינו שיהיה זהיר וזרוי שלא יחלל את השבת ה', כי בקל יוכל ח"ו לחלל את השבת והוא בסקילה או בכרת ואם בשוגג כו') ולא מן השבת אתה ירא אלא ממי שהזהיר על השבת וכתוב בגו"א ז"ל וצריך להתפלל להשי"ת שיובא על האמת כי הטאת נעורים של האדם מסמון עינוי שלא יראה האמת ואף שיכול לפלל (בפשעטלי"ך) ולהגיד לאחרים דינים אבל הוא בעצמו שוכח ולא מקיים באמת, (ובפרט דיני שבת אשר הם בהררים התלויים בשערה) ולכן תפלל להשי"ת שירחם עליו וידרכהו בדרך האמת שלא יבלה חיי חיי. וזו השי"ת ברחמיו וכרוב חסדיו ואיר עניו באור תורתו חקדושת ויבין וישכיל חוכן הדבר לעשותו ולקיימו כי השי"ת לא יבטע חטוב

זוה"ק והאר"י וספרי מוסר: (ב) זה לשון מהר"ם פאפרוס בס' אור לדקים יוס ערב שבת קודש יסוד בתשובה לתקן אשר פגס בכל העשה ימים בכדי שיוכל לקבל אור שבת כראוי, ואם אפשר לו יתענה, ולכל הפחות לא יקבע כערב שבת סעודה מהשגל וכל סגן מצטר ויין: (ג) בספר נועם מגדים (פ' פנחס) בערב שבת לרין רב פעלים והכנה רבה לפנות מלבו כל עובדין דחול וביחוד הרבורים ותאוות ומחשבות בלתי עובות כדי להציל על עניו השראת קדושת השבת וכמו שפ' בהיקונו זכר הק' לדכותיכס לחרי בתי לבא ולפנות כל עניניו ודבר זה מלאכה רבה הוא והרי זה בתבירו כהשיבא מהשבות זרות ובלתי עובות הבאות מזל הקליפה, והדבר יותר ידוע ליודעים כי רוחה דחול אינו בקדושה כיומה דשבתא דללא דמסימנותא התפרשת ולריך לאסתחאס גרמיה מלבושא דחול והדברים עתיקים. הרי בעליל שקודם שבת לריך הכיח רבה לבערל סגרא אחרא מקמי סגרא דקדושה עכ"ל יע"ש: (ד) ותוספות שבת פ"א ג' דף סמא כד שבת קודש וזה נעשה פתח לקבל שבת

מו

שהחולקים בתמים: (ב) מצות על כל אדם שירחיק כל גופו בע"ש לכבוד שבת ואסור לרחוק עם אביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו וכן התלמיד לא ירחיק עם רבו באין צורך לו שימששנו ואם הוא במרחק קודם לרבו מותר לו להיות שם גם אח"כ אבל בהג"ל דאסור משום הרהור אסור אפי' הוא כבר במרחק, ובמקום שנהגו לכפות ערותן בכית המרחק מותר, ש"ע ואחרונים: (ג) צריך שירחיק סמוך לערב (ויותר שלא יבא עי' לידו היכול שבת ח"י) ויבש מיד בגדי שבת וזהו כבוד שבת ויזהר שיהיה לו מלבושים מיוחדים מלבושי כבוד ללבוש לכבוד שבת, ואם אפשר לו יהיה לו ג"כ מגעלים מיוחדים לכבוד שבת, הפוסקים. ואפילו אבל רח"ל מותר לו ללבוש מלבושי שבת בשבת משום דהוי דבר שבפרהסיא שאין לך עני מישראל שלא יהיה לו מלבושים מיוחדים לשבת אחרונים: (ד) אם אי אפשר לו מפני איזה אונס לרחוק בע"ש כ' בא"י שירחיק ביום ה', ועל כל פנים בע"ש סמוך לערב יחזור וירחיק פניו וידיו, אחרונים. וכתב בשלחן ערוך ששים דאם לא היה באפשר לו לרחוק בחמין בע"ש אזי ירחיק בשבת פניו וידיו ורגליו בחמין שהוחמו בע"ש (ויזהר שלא ירחיק בהם רוב גופו) כמו שמבואר בהפוסקים: (ה) חייב כל אדם לקרות לעצמו בכל שבוע פ' אותו שבוע שנים מקרא וא' תיגום. וא"צ דוקא לקרות בניגון העשמי (פרס"ג באשל סק"ט) ומ"מ היראים נוהגין לקרות בניגון העשמים ואסור להפסיק בדבור באמצע קריאת המדרה. ונכון לנהוג שיקרא גם פ' רש"י. ומי שאינו מבין בפ' רש"י יש לו לקרות בפ' התורה בלשון המועתק (לעברי טייטש) או בספר צאנה וראנה כדי שייבין ענין הפרשה. הפוסקים כתב הש"ח וא"כ שיקרא הסדרה ישום אל לבו וענינו להתבונן בה הן במצוה מהמצות הן במוסר או במדות היוצאות מהפסוקים כדי שידע לקיים ע"ש: (ו) מצוה מן המובחר שיקרא אותה בערב שבת אחר חצות. של"ה מג"א דה"ח. וי"א שמצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת שחרית. רש"י. ועכ"פ חייב להשיימה אחר אכילה עד מנחה. ובדעיבד עד יום ד' בשבת. ובדעיבד יש לו תשלומין בעשרת ימי תשובה או בשמחת תורה. הפוסקים: (ז) יסור שלחנו בע"ש וצויע המטות ויתקן כל עניני הבית כדי שימצאנו ערוך ומסודר כנאו מביהכ"נ. ויהיה ש"חנו ערוך כל יום השבת שם: (ח) ירבה לכבוד שבת כדגים ובשר ויין ומגדנות כפי יכלתו. ובכ"ל סעודה מחגי מעודות

שבת קודש כי וראה הוא סער וכפי היראה שיש לאדם כניסת שבת קודש נעשה מקום לשנות עליו אור קדושת שבת וכו', חידושי הרי"ם פר' תלום: (ד) ערב שבת קודש הוא כמו ערב יום הכיפורים. אור לשמים בשם רבנו אלימלך בעל גוטס אלימלך. וכתוב בס' הזכרונות יום שבת קודש אשר הקב"ה קידש עמו בני ישראל בו כו' על כן ישמה ויגיל בו ויכין עלמו בקדושה ובטהרה אחר שרחץ זואת עונות מערב שבת והתודה עליהם וכפי הכנתו בקדושה לקבל שפע אלכי כן תחול עליו, כי רוח אלהים נשפעתו לא בלא אלא אחר השתדלות וזריזות יחירה, ושבת רמו לעולם הבא, ובהכנסת שבת נכנס להאי עלמא קדושת עולם העליון, ומכדי שבת עונמים ממנו וכמ"ס בזה"ק. ואין אדם זוכה ליהנות מאור עולם בלא אלא אחר שירחיק נפשו מן עיופי עונותיו כמו בדין עולם הבא שלא יוכה לעולם הבא רק אחר שיקבל דגנו למרק עונותיו, ומתנאי קבלת שפע אלכי הוא התבודדות לחשוב בדרכי השם והסדיו, (ואתנת סימנא "בד" קודש ילבש, והבין) ולכן טוב מאוד לאדם להתבודד בערב שבת כמו שעה או שתיים. גם יעיין במפרשי התורה לסידורא דיומא ומהם יכיר נפלאות תמיים דעיס, ויכין עלמו לכבוד שבת בכל מה דאפשר וכפי ידיעותיו בספרים הקדושים כן יכין את עלמו ואז הבא לערב מסיעתו אותו כי' לא יאמר עונותיו בנימנותיהם בתמים כמ"ס בספרה"ק מנחת כ"ג (ה) כתבו המקובלים ז"ל שבת אומיות שניות בנימנותיה כ"ו (כזה ש"ן ב"ת ת"ו) כמנין השם הוי"ה ב"ה לומר לך כי הפוגם בשבת כאלו פוגם בשם הוי"ה וע' בתיקוני זוהר (סוף דף ז') על הפסוק פן יהרסו אל ה' לראות וע' עוד שם בת"ו (בדף י"ג) בדברי אליהו דהוא כקורע לבוש המלך מעל המלך יע"ש ואזי לו לאדם שגורם כך במעשיו ועליו נאמר הפסוק כן כסיל תונת אמו כדפי' בזה"ק פ' בראשית דף כ"ג ע"ב יע"ש, וע' גם תולדות היים שהאר"ק קדושת זה: (ו) בכל יום השבת יתברך מעניני קדושת שבת וגודל מעלתם ויתפלל להש"ת שיעורתו לשמור השבת ככל פרטיה. וידמה בעיניו כאלו איש אחד עומד סמוך לו ומעורר אותו בקול רעם גדול ולא ירף ממנו השגחתו שיהיה מאוד בעיני קדושת שבת וכל יום השבת יודה להשם יתברך שנתן לנו את יום השבת שהוא משען עולם הבא ואשר צוה הגדול הסדו עמנו בני ישראל ועי"ז יוכל לבוא לתכלית האמיתית, וכל יום

סעודות מצוה שיאכל דגים. ואפי' מי שצריך לאהרנים אם יש לו מעט משלו צריך לזרז את עצמו בכל מה שהוא כדי לכבד את השבת ולא אמרו עשה שבחך חול כו' אלא למי שהשעה דחיקה לו ביותר, אבל ב"א זה צריך לצמצם בשאר ימים כדי לכבד השבת, ולא יפחות עכ"פ משני תבשילין ואפי' תבשיל של תרדון וכמא דהרסנא אם עשאו לכבוד שבת ה"ו קיים מצוה עונג שבת וזהו כבוד שבת ולא די שלא נגרע מערכו רק אדרבה שברו כפול לפי שזה המעט עומד לו בקושי וביצעו יותר מהוצאה גדולה שעושה העשיר בריוח, כללו של דברים כל המרכה לכבוד השבת כפי יכלתו הן בגופו הן בגדיו הן באכילה ושתייה הרי זה משובח וישפח בביאת השבת כיוצא לקראת מלך ולקראת חתן וכלה וכל המרכה לשמחה בביאת השבת הרי זה משובח: (ט) כשצריך בשר לכבוד שבת ואין זמן קודם ביה"ש שישחה במלח שיעור שעה ולבשלו אח"כ מגי שישחה במ"ה שיעור מיל שהוא ח"י מינוטין. הפוסקים ביו"ד סי' ס"ט. וי"א כ"ב מינוטין, ע' בשו"ת חת"ס (אר"ח סי' פ'): (י) אף כיפוח החו"ה מי שהוא בעל תורה אינו אוכל מסיבא אפי' בכסדרן דממה מחציון כמבואר בהפוס' מכל מהם לצורך שבת וי"ט מותר אף דבעל תורה כדי שיאכל בשר לכבוד שבת וי"ט (ע' בלבושי שרד סי' ל"ט ס"ק קמ"ט), ואם נתותר מבשר זה לחול מותר ג"כ, וכן כל דבר שמתירין לצורך שבת וי"ט אם נתותר לחול מותר ג"כ כיון דאשתרי אשתרי, (פרס"ג ביו"ד סי' ל"ט בשפתי דעת ס"ק ר"ז, וע"ש בפרס"ג סי' צ"ד במשבצות ס"ק ט'), וע' בשו"ת זרע יצחק סי' ב') שב' דאף אם המורה יודע שישאר מזה לאתר מזה, ופשוט דמותר עכ"פ למעטם התבשיל בע"ש אם צריך מלח ותבלין וכי"ב: (יא) מצוה להטמין חמין בע"ש כדי שיאכל חמין בשבת כי זהו מכבוד ועונג שבת, אבל מי שהחמין מוקין לו מותר לו לאכול צונן וכן ה"ה מי שאי אפשר לו להטמין ע"פ אופני היתר המבואר' בפרס"ג ח"ו שיקל באיסור שבת כדי שיאכל חמין אבל ס' שאינו מאמין בדברי חז"ל ואוסר אכילת חמין בשבת חוששין עליו שמא אפיקודם הוא סי' רנ"ז: (יב) חייב כל אדם להפריש את עצמו ממלאכה ולהדליק את הנרות לבל הפחות חצי שעה קוד' צאת הכוכבים כדי שלא יכשל ח"ו בספק איסור כרת. הי"א וק' ש"ע זמ"ב, וטוב להניח את החלות מקודם דאל"כ אסור לשלשל כל השבת ברת

יום השבת צוה סוף יהרהר בפסוקים המדברים מעניני שבת כמו הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו" וכדומה מפסוקים אלו. ואם נופל במחשבתו מעניני חול ממו"מ וכדומה יאמר תיכף צפה מלא הפסוק זכור את יום השבת לקדשו וזהו סגולה נפלאה להכלל במחשבת חול כמו שמבואר כל זה בספרי מוסר נאורך: (ז) השבת משפיע פרנסה להג' ימים שלפניו ולהג' ימים שלאחריו כי השבת הוא כמו מלך בגדוד. יום א' וי' וי' ג' בתר שבתה, יום ד' וי' ו' קמי שבתה, והשבת הוא בלמנע, גם השבת הוא כמו סלע בלמנע הגוף, וכמו סהלב סולח מוון ומחיה לכל הגוף כך השבת משפיע לימות החול. ולכן המעגל את השבת שהיא דוגמת סלע שנאלס נותנים לו משאלות לבו מדה כנגד מדה ערכי כנוי' וי' בזה"ק ההוא גופא ללא להכניג מן הסט"א בימות החול רק בשבתות ומנועדים לא יכול סטרא אחרת למשלט עליה וצברו יבין לבטח: (ח) היות שבארצו בלחות הקודם שהשבת הוא קיום להשגה ימים, לכן ראוי להשפיע מקדושת יום השבת לכל יום ויום משעת ימי חול, וזה נרמז בפסוק "זכור את יום השבת לקדשו", את"ל לרבות כל ששת ימים, והיינו שיספיע לכל יום ויום מקדושת שבת כל אחד כפי יכלתו, וענין הקדושה הוא שיתקבל מעט ממלאכתו ויעבודד לעסוק בתורה. ויפיה מחשבתו מעסקי העולם כי אין ראוי לאדם לעסוק כל היום במלאכה כמו שאמרו רז"ל (אבות פרק ד') הוי ממעט צעסק ועסוק בתורה. ולא דוקא צעסק התורה אלא בכל דבר מזה וגמילות חסדים, גם בכלל ענין הקדושה הוא שמחשבתו יהיה פנויה מכל דבר מבוזר ויחשוב בגדלות האל ופעולותיו. כללו של דבר לא יכנס דבר בטל במחשבתו וכן לא ישמע שום שמוע מגונה ולא יאזין אליהם כלל ולא תהיה קשבת תמיד שגם צעת שיעשה מלאכתו יעשה רק באיבריו הנגלים ומחשבתו ונפשו יהיה דבוק בהש"ת. כי אין מהראוי לאדם שכל מחשבתו ונפשו יהיה משועבד למלאכה, ועי' מזה בנאורך בספר תומר דבורה פרק י' ענה כוללת הארץ שיתקשר האדם תמיד בקדושה העליונה ויתנהג כה. וע' בראשית חכמה שער הקדושה פ"ד יע"ש. (ט) בשבת ישראל דומין למלאכי השרת מה מלאכי השרת קדושים ואין עסקיהם כי אם בהלל ושבח ליוצרים כמו כן ישראל ציוס השבת קודם, תולעת יעקב: (י) המקדש עלמו

שבת מרגיש הקדושה בכל ימי השבוע, וצריך לקדם השבת כמחשבה, ודיבור, כמחשבה הוא שלל להרבה דברי חול, אף שהרבה מותר מכל מקום מידת חסידות היא כזכר בשל"ה, כדיבור שלל לדבר דברי חול ודברים של מה בכך ולמעט דייבור יותר הרבה מזה, כמעשה אין צריך לומר שלל לחלוטת בזהויה אף ותולדה ח"ו אלל לקדשו בחורה, ובהפלה, ובמלבושים נאים, ובמאכלים טובים, וריבוי נרות לכבוד שבת, גם בעת שיטע על שלחנו לאכול יהיה לבוש במלבוש כבוד וישב בצימיה ופחד כיושב לפני המלך, ולא יבטל בשום פעם טוס סעודה מהג' סעודות וכל יום השבת יהיה כמחשבה ואור פניו לא ישונה, וכל המשתכל בהם לא ימנע אלל שמה וסבר פנים יפות, ויזהר מאד שטוס סבה לא תערהו מזה כלל וכ' ברכת ד' היא העשיר ולא יוסף ע"כ עמה, וכתוב בזה"ק (פי תורה) וזה לשונו באתערתא דלתתא הכי מתערין עליו מלעילא אי איכו בענובא מתערין עליו דיוכי מלעילא ופי איכו בעניו דלנפין מתערין עליו חסדים מלעילא ע"כ, ועי' עוד מזה בספרי מוסר באורך: (יא) וזה לשון מוהר"ר גיקטילא ז"ל (בעל עטרי אורה ושאר ספיקין) כדפס בסוף ספר נועם אלימלך דפוס לבוב דע והאמן כי השבת הוא סוד כל האמונה וכל התורה והוא סוד קשר הנסים ונפלאות: (יב) ודע כי השבת הוא שער שבו יכנס האדם למי עולם הבא הנקרא שבת, הגדול, ואם לא קיים אדם השבת בעולם הזה אין לו שער שבו יכנס לעולם הבא כי השבת ועולם הבא שניהם נקראו שבת, וזה סוד וזה שכתתי תשמורו וכו' כלומר אם תשמור השבת שנתתי לכם תזכו לשבת שהיא גנוזה למעלה עין לא ראתה כו'. (הוא העולם הבא) וכן אמרו רז"ל מומור שיר ליום השבת, ליום שכלו שבת, ולמה נקרא (עולם הבא) שמה שבת כי כמו שאלד עורח בימי הקול ועומד בעל מלאכתו בשבת, אוכל, ושותה, ומתפלל, ואינו עוסק במלאכה אחרת, כן העולם הזה אדם עושה תורה ומצוות ועמל בהם אין לו שום עורח כשולל מעולם הזה אלא עומד ואוכל בעוה"ב שער המצוות שהרי"ט בעה"ו: (יג) כיצד יקיים האדם השבת כהלכתו ויזהר באלו י"א דרכים, (א) לקבל שבת מצע"י לפי שהשבת קודם וסביבותיו יושבים חיליות של חול ולפיכך צריך האדם שלא יקצר גבול סקודק ולא יכנס טומאה כהיכל שלא יאמר עליו ארור

משיג

השלחן שהדליקו המנוחה עליה כדלקמן באות י"ט ואפילו לאחר שנטלו המנוחה מהשלחן, וכן אמר לטלמל המנוחה אף לאחר שנכבה הנרות אם לא עפי' אופנים הכבוארים לקטן באות י"ט יע"ש פרטותי: (יג) אשה שנתאחרה בעסקיה ובאה לביתה קרוב לחצי שעה קודם שבת שאם תרחיק ותכבוש בגדי שבת תוכל לבוא לספק חילול שבת מצוה יותר שהדליק כמות שהיא ובמלבושי חור משתבוא ח"ו ידיו ספק חילול שבת שהוא בכרה הח"ל, ואם הבעל רואה שאשתו מתאחרת מצוה גדולה שהוא ידליק הנרות ולא ישגיח בקטנת אשתו, ומצוה גדולה יותר לישב בחשך מלחל שבת ח"ו, ואם רואה שהוא קרוב לביה"ש ומכ"ש ספק בין השמשות מצוה גדולה שלא ידליק אלא יצוה לעכו"ם להדליק ואשרי השם דרכיו הכל לשם שמים: (יד) אמר ליתן מים אפילו מבעוד יום לתוך גב המנוחה שמכניסין שם את הנר (שך חלב או שר שעה ומטריין) כדי שיוגע האש לשם יתכבה, מבי"א ושי"פ, ועי' עכו"ם מותר, המנייה ככה"ש בשם כמה גדולים, ולצורך גדול או לצורך מצוה יש להקל אף ע"י ישראל אם נותן מבע"י, הפוסקים ועי' ברש"י ובתו"א שיהיה ליתן המים בקנה קודם שמדליק הנר יע"ש: (טו) ערב שבת ספק חשבה (הוא בין השמשות, ושיעורו הוא לערך י"ג מינוטין וחצי קודם צאת ג' כוכבים בינונים) אמר מן התורה לעשות בו מלאכה כיון שהוא ספק לילה ואפי' דבר שאינו אסור רק מדרבנן מי"א אמר, ואפי' אם נסתפק לו אם הוא בין השמשות מ"א אמר ג"כ הפוסקים: (טז) וכן אמר להפריש תלה בביה"ש (בחוץ לארץ) שהרי וכול לאכול בלא הפרשה ודשייר מעט ולהפריש אחר השבת. שם ובס' ברכ"י בשם ב"ד ובא"א סי' שמ"ב ובנתיב חיי' סי' רס"א מקילין להפריש בביה"ש בשבת להפרי' מבע"י ואין לו לחם לבן אחר אך אם חל ע"פ בשבת ושבת להפריש חלה מבע"י מותר להפריש בביה"ש דהא אין לו חקנה דשייר תוס"ש, ואם שבת או להפריש גם בביה"ש דעת האחרונים דיפריש בשבת ויתן לכהן קטן לאכול. ע' בשע"ת סמנן חמ"ד ובנתיב החיים סי' תק"ו ובישוע"ק שם סק"ה ובהגהות מעשה רוקח שם סק"ה וביד אפרים שם סק"ה ובחיי"א כלל קכ"ט מד"ו: (יז) המניח בערב שבת דבר מוקצה כפוננה על כלי שלו שמלאכתו להיתר נעשה הכלי במים לדבר האסור ודין הכלי כמוקצה גופו, ואפילו נטלה משם המוקצה ביום השבת מי"א כיון שהיתה מונחת שם בין השמשות אמר לטלמל: גם אח"כ

בר

כל היום אפילו לצורך גופו ולצורך מקומו. ואפי' לטלמל הכלי כדי לנער ממנו המוקצה דהוי רק לטלמל כלאחר יד אפי"ה אמר שהרי הכלי גופו נעשה כאלו היא עצמה המוקצה. ש"ט ש"י ש"א: (יח) אם היה מונח שם קודם בין השמשות גם דבר ההיתר וההיתר חשוב לו יותר מהאיסור אוי נעשה הכלי במים לאיסור ולהיתר ומותר לטלמל הכלי. שם. ומנוחה שהדליקו עליה נרות לשבת אעפ"י שהוא כלי כיון שהדליקו עליו ביה"ש נעשה כמוקצה גופו. ולכן אפי' אם הניח עליו בע"ש דבר המותר כדי שיהיה במים לאיסור ולהיתר לא מהני שהרי ידוע שהגר חשוב לו בלילה יותר מדבר שמונח על המנוחה. ט"ו סי' ש"א: (יט) טוב להניח את הנרות על השלחן קודם ביה"ש כדי שיהיה השלחן במים להנרות ולהחלות והיה מותרין בטלמל כי החלות חשובין לו יותר מהמנוחה. ואף שהמנוחה שוה הרבה בין האיסור מחמת המנוחה רק דהמנוחה הוה במים לשלבת דהוא עיקר האיסור. (ע' במג"א סי' רע"ט סק"ה) אבל אם לא הניח קודם ביה"ש החלות על השלחן או ש"ד היתר החשוב לו כמו יין וכדומה הרי נעשה השלחן במים להנרות ואסור לטלמל השלחן כל יום השבת אפי' לאחר שהוסרה המנוחה מהשלחן כמו שנתבאר באות הקודם. אבל המפה מותר בטלמל אעפ"י שהמנוחה עומדת עליה כי המפה לא נעשה במים להמנוחה (ע' בס' ח"א כלל ס"ו ס"ה) אבל אם מעמיד הנרות על מפה קטנה מיוחדת להמנוחה או על שם של כקף או שאר מחכות אכורין בטלמל משום במים ואף כשהעב"ם נטל המנוחה מהמפה או מהמס בשבת כמו שנהבאר. פרמ"ג. ומ"מ במקום הפסד וצורך גדול יש להקל לטלמל השלחן אף שלא הונח קודם ביה"ש דבר היתר החשוב לו. משום דדעת קצת גדולי פוסקים דלא נעשה במים אלא אם דעתו היה שתשאר שם המוקצה כל יום השבת והרי המנהג להסיר בשבת שהרי"ט את המנוחה על ידי עכו"ם ולכן בשעת הדחק סמכין ע"ז להקל אבל שלא בשעת הדחק ח"ו להקל. הפוסקים ואחרונים: (כ) אמר למשוך הנר על ידי המפה כדי להאיר יותר במקום שיושבו שם. ואף אם המפה אינה במים להנר מי"א אין חילוק כי אמר לטלמל הכלי בשביל המוקצה להוד כמו שנתבאר בהפוסקים. שם: (כא) כל דבר שיש לחוש שיויקו בו רבים או תיבוקות אפילו מונח ברה"ר מותר לטלמלו פחות פחות מד' אמות וכן אם שבר כלי זכוכיה בבית וכי"ב במקום

מקום

מקום

במקום שיש לחוש שיויקו בהם בני אדם מותר
לשלוט להוציאן, שם: (כב) אסור לבטל כלי
מהיכנו דהיינו שיקח כלי שמותר לשלוט וליתנו
תחת המוקצה שופור בתוכו והטעם הוא כיון דאז
יהיה אסור לשלוט בלי ההיתר דומה כאילו חברו
במיט, ולכן אסור ליתן בשבת כלי תחת התרנגולת
שיפול הביצה לתוכה, ואפי' נותן כלי תחת המוקצה
על מנת שישמע תוכף הכלי מתחתיו אסור דאפילו
לפי שעה אסור לבטל כלי מהיכנו, ומכל מקום
במקום הפסד מרובה מותר אפילו לבטל לכל
השבת, סימן רס"ז: (כג) חכמים גזרו כליעשות
רמואה בשבת אפילו בדבר שאין בו משום מלאכה
אי שמוכנת מע"ש ולכן אסור לרחוץ בשבת את
העין ביון ורוק תפל, (רוק תפל הוא כל שלא
טעם כדום משניעור משנתו, והוא חזק ומרפא)
אבר אם לא יוכר לפחות עינו ויכור ללחלחן ברוק
זתפל דאינו רפואה אלא לפתוח עינו, א"ר ואחרונים,
אבל עין ששוחת ממנו דמעות או דם מחמת החולי
יש בו סכנה, וכל דבר שמסתפק בחולה שמוא יש
בו סכנה מחליין עליו השבת דהוי סכנת נפשות
כמבואר כ"ז באורך בהפוסקים: (כד) רטיה שנפלה
מהמכה על גבי קרקע או שהסירה במזיד אסור
להחזירה ע"ג המכה, אבל אם נפדה ע"ג כלי
או שהותלקה ממקומה יחזירה רבין דמילתא
דלא שכיחא הוא רא גזרו ביה, ומגלה מקצת
רטיה ומקצת פי המכה וחוזר ומגלה קצת השני
ומקנהה ובלבד שלא יקנה הרטי' שהוא ממרה.
ומכה שנתרפאה נותנים עליה רטיה שאינה רפואה
אלא שמשמרה שלא יסרוט בגדיה, וכן מותר
להניח התיבת בגד יבש חדש שאינו מרפא או
אפילו ישנים שכבר היו על המכה, אבל בגד ישן
ש"א היה על המכה מעולם אסור מפני שהוא מרפא
סימן שכ"ח: (כה) אסור להשמיע קול ש"ש שיר
בשבת בכלי וכיוצא בו, אפילו להכות באצבעו זה
על זה, או על הלוח להשמיע קול, או לקשקש
באגוז ובזוג להניק שלא יבכה, וקא מספחין יד
על יד ולא מוקדוין, כולם גזרה שמוא יתקן כפי
שיר, וכלאחר יד מותר לשפח, ומכר מקום אין
מוחזין ביד העושין כן לחינוק שלא יבכה (כמבואר
הטעם בהפוסקים) אבר מותר דרקד ויטפח לכבוד
התורה, הש"ת יוכנו לחיות מסכברי התורה
הקדושה ולומדיה, אבי"ר, בולאו"א, יולאו"א:

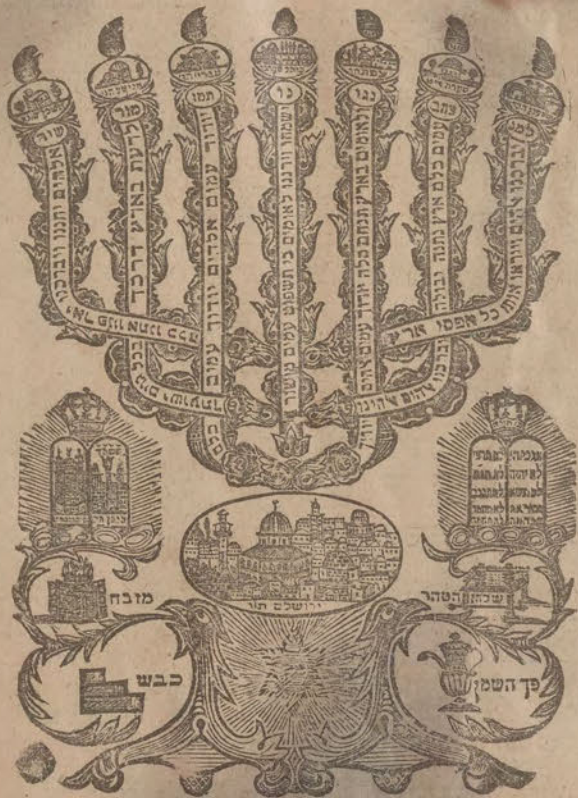
עלמא

עלמא הם בחיני ההתפארות שהש"ת מתפאר
עם ישראל כמו שאמרו רז"ל, וע"כ מבואר
בזוהר ויקהל שהש"ת אומר על מי שמקבל
קדושת שבת כראוי, ישראל אשר כך התפאר
ע' מזה באורך בספר קדושת שבת: (יח) אכילת
שבת יקרה מאד כי על ידה זוכין לנחלת הכשמה
בבחינת לדיק אוכל לשובע נפשו, וגם עושה
בזה נחת רוח גדול ליוצרו וזה אחד מן הדברים
שחיבה יתירה נודעת לנו שהתענג בדשן נפשו
למנוה תחשב ונטול שכר ע"ז אשרינו מה טוב
חלקנו והן אמת כי במזות כאלו שם בהם עונג
והנאה הגוף לריך חזק רב לעשות לשם שמים
באמת לא מן השפה ולחוך שרונה לנכות בטן
ואומר "שבת היום" אכלו, שחו, ושכרו, אך בואת
יבחנו אם הוא לכבוד שבת אם בשאר ימים
לא ילך אחר תענוגי והכלי עולם הזה בזה
יהיה ניכר שבשבת התענג שמתענג הוא לכבוד
שבת, וע' באדר"ן שכל המקבל תענוגי עוה"ז
מוניעם ממנו תענוגי עולם הבא יע"ש. ומובא
בר"ח שער התשובה שאף בשבתות וי"ט לריך
לקיים שוב יום אי לפני מיתתך שאם היה
יודע שימות בשבת או בי"ט כמה היה משכים
לקרות בתורה ויהי ירא' וחרד וכמה מעשים
עושים היה עושה ולא היה נמשך אחרי תענוגיו
יע"ש באורך, וע' בזוהר הק' שמי שפוגם בעונג
שבת ומענג עלמו בימי החול הוא כמו הגנב
וע' מזה באורך בספרי מוסר ויספר לקוטי
הלכות: (יט) בשמירת שבת נצטוו גם על
שכיבת הבנים והבנות והעבדים ושפחות והבהמות
מה שלא מניחו כן בשום מנוה מכל תרי"ג מנוה,
אז"ש: (כ) אף שמנוה לענג את השבת בכל
מיני עונג מכל מקום לא ימסוך כל היום בזה
הם ושלום, ולא כמו שמדמין המון עם ביום
השבת הותרה הרצועה בתלות המון כרי הוה"ק
קורא ליום השבת יומא דגשמחין יע"ש אלא
בשבת שחרית משכימין ללמוד ואח"כ מתפללין
וקורין ומתפללין מוסף ואוכלין ומתענגין
באכילה, ומי שרגיל לישן מעט ימן מעט ואחר
כך הוציאים וקובעים ללמוד ונכון ללמוד דיני
שבת שבת ר"ת ש"ב בשבת תלמוד, ופועלים
ובעלי בתים שאינם עוסקים בתורה בכל ימי
השבוע מחויבים לעסוק יותר בתורה בשבת
מאתון הלומדים כל השבוע, ואחר הלמוד
מתפללין מנחה ואוכלין סעודה ג' וחזרין
ללמוד או לתהלים ולא יבלה את השבת בעיולים
כי אין עונג יותר מעונג הנשמה הקדושה ואם
כי בכל השבוע היא בטלה וגלמודה ואין לו

דעיקר

דהעיקר הוא שילמוד עמהם הלכות שבת, וכי כספס"ק כי בזה שדורשים בדברי תורה לרבים דוקא ועוסק עמהם לקרובם להשי"ת על ידי זה נתגדל כביכול ההתפארות של השי"ת עם ישראל ועי' מאיר ביותר קדושת שבת, וכי בתדכ"ח וז"ל כל המלמד תורה ברבים ליתראל לשם שמים המקום מרחם עליו ונותן בו חכמה וזיונה ודעת והשכל ונותן חלקו עם שלמה לדויקים אברהם יצחק ויעקב וע"ש, והשי"ת יוכנו להיות ממזכי הרבים, חכיה"ר בילאו"ה, יילאו"ה :

הפטרת מחר חודש בשמואל א' סימן כ'

וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מִחֵר הַדָּשׁ וְנִפְקְדָתָּ כִּי יִפְקֵד מוֹשְׁבֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁלֹשֶׁת תֵּרֵד מְאֹד וּבָאתְ אֶרֶץ הַמִּקּוֹם אֲשֶׁר יִנְסַתְרֶתְּ שָׁם בַּיּוֹם הַמַּעֲשֵׂה וַיִּשְׁבֹּת אֶצֶל הָאֵבֶן הָאֵזוֹד : וְאָנֹכִי שְׁלֹשֶׁת חֳחָצִים צִדָּה אֹרֶה לְשַׁלַּח לִי לְמַטְרָה : וְהִנֵּה אֲשַׁכַּח אֶת־הַנְּעָר קָו מִצָּא אֶת־הַחֳחָצִים אִם־אָמַר אֲמַר לְנָעַר הִנֵּה הַחֳחָצִים מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ וּבָאתָ כִּי־שָׁלוֹם לָךְ וְאֵין דְּבַר מִי־יְהוּדָה : וְאִם־כִּי אֲמַר לְעֵלְמֵ הִנֵּה הַחֳחָצִים מִמֶּנּוּ וְהִלָּאתָ לָךְ כִּי שְׁלַחְךָ יְהוּדָה : וְהִדְבַּר אֲשֶׁר דִּבְרַנּוּ אָנֹכִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוּדָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ עַד־עוֹלָם . וַיִּפְתָּר דָּוִד בַּשִּׁירָה וַיְהִי חֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־אֵל קִלְחָם לֶאֱכֹל : וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעַם | כַּפְּעַם אֶרֶץ־מוֹשֶׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִיגַי מִצָּד שְׂאוֹד וַיִּפְקֵד מִקּוֹם דָּוִד : וְלֹא־דָבַר שְׂאוֹד מֵאַמְתָּה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר בְּקִרְתָּ הוּא בְּרַתִּי מְהוֹר הוּא כִּי־לֹא מְהוֹר : וַיְהִי מִמַּחֲרַת הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי וַיִּפְקֵד מִקּוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶרֶץ־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מִדָּוִד לֹא־בָא בְּיָדֵי גַם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלְחָם : וַיִּשֶׁן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹד גִּשְׂאֵל גִּשְׂאֵל דָּוִד מִעַמְדֵי עַד־בֵּית לָחֶם : וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בְּעִיר וְהוּא צֹוֹהֵלִי אֲחִי וְעֵתָה אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֶמְלֶטָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת־אֲחִי עַרְכָּן לֹא־בָא אֶל־שְׁחָתָן הַמֶּלֶךְ : וַיַּחְדְּרָה שְׂאוֹל בֵּית־יְהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּיָנְעוֹת הַמַּרְדּוֹת הַלֵּוָא יָדַעְתִּי כִּי־בִחַר אֶתָּה לְבָר־יִשְׂרָאֵל לְבַשְׂתָּךְ וּלְבִשְׂתָּ עֲרוֹת אֶמְךָ : כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בָּרַד־יִשְׂרָאֵל חִי עַל־הָאָדָמָה לֹא תִבּוֹן אֶתָּה וּמִלְכּוֹתָהּ וְעֵתָה שְׁלַח וְסַח אֶתְּךָ אֵלַי כִּי בְּיָמֹת הוּא : וַיִּשֶׁן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלַי קָמָה וַיִּמַּת מִחַ עֲשָׂה : וַיִּטַּע שְׂאוֹל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְחַכְתּוֹ וַיָּבֵד עַל יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הוּא מֵעַם אָבִיו לְחַמֵּית אֶת־דָּוִד : וַיָּקָם

הפטרת מחר חדש

יהונתן מעם השלחן בתרי"אף ולא אכל ביום החדש השני
להם כי נעצב ארדוד כי הכרימו אביו: ויהי בבקר ויצא
יהונתן השדה למועד דוד ונער קטן עמו: ויאמר הנער
לך מצא-נא את החצים אשר אנכי מורה הנער לך והוא
ירה החצי להעברו: ויבא הנער עד מקום החצי אשר ירה
יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלא החצי ממך
והלאה: ויקרא יהונתן אחרי הנער מהרה חושה אל תעמוח
ויקט נער יהונתן את החצי החצים קרי ויבא אל ארבו: והנער
לא ידע מאומה אף יהונתן ודוד ידעו את הדבר: ויתן יהונתן
את כליו אל הנער אשר לו ויאמר לו קח הביא העיר: הנער
בא ודוד קם מאצל הנגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש
פעמים וישקו: איש את רעהו ויבכו איש את רעהו עד דוד
הגדיד: ויאמר יהונתן לדוד קח לשלום אשר נשבענו שנינו
אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה יהיה ביני וביןך ובין זרעי
ובין זרעך עד עולם:

הפטרת שבת וראש חדש כישעיה ס"ט

בה אמר יהוה השמים כסאי והארץ תרם רגלי איוה בית
אשר תבנו לי ואיוה מקום מנוחתי: ואת כל אלה ידי
עשתה ויהיו כראלה נאם יהוה ואלוה אביט אל עני ונכה
רוח ותרד עד דברי: שוהט השור מכה איש זובח השח
עורף פלב מעלה מנחה דם חזיר מזכיר לבנה מכה און גס
המה בחרו בדרךיהם ובשקוציהם נפשם חפצה: גס אני
אבחר בתעלוליהם ומגורתם אביא להם יען קראתי ואין עונה
דברתי ולא שמעו ויעשו הרע בעיני ובאשר לא חפצתי בחרו:
שמעו דברי יהוה החרדים אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם

הפטרת שבת וראש חדש

מנדיכם קמען שמי יכבד יהוה ונראה בשמחתכם והם יבשו:
קול שאון מעיר מזר מהיכל קול יהוה משפם גמול לאיביו:
בטרם תחיל ילדה בטרם יבוא חבר קח והמליטה זכר: מי
שמע פזאת מי ראה כאלה תיחזק ארץ ביום אחד אס-יגיד
גוי פעם אחת פירחה גם ילדה ציון את בנייה: האני אשפיר
ולא אוכיד יאמר יהוה אס-אני המוליד ועצרתני אמר אלהיך:
שמחו את ירושלים וגילו בה פלאה ביה שושו אתה מ' ש' ש'
כר-המתאבדים עליה: קמען תינקו ושבעתם משד תנחמית
למען תמצו והתענגתם מזיו כבודה: כריכה | אמר יהוה הנני
נומה אליה כנהר שלום וכנחל שומם כבוד גוים וינקתם עד
צל תנשאו וערב-ברבים תשעשעו: פליש אשר אמר תנחמנו
בן אנכי אנחמכם ובירושלם תנחמו: וראיתם וישל לבכם
ועצמותיכם כדשא תפרחנה ונודעה ידי יהוה את עבדיו וזעם
את איביו: כיהנה יהוה באש יבוא וכסופה מרכבתיו להשיב
בחמה אפו ונערתו בכהבי-אש: כי באש יהוה נשפט וכחרפו
את כל-בשר ורבו חללי יהוה: המתקדשים והמטהרים אל
הגנות אחר אחר קרי בתוך אכלי בשר החזיר והשקן
והעכבר יהיו יספו נאם יהוה: ואנכי מעשיהם ומחשבתיהם
כאלה למבץ את פרתגוים והלשנות ובאו וראו את כבודי:
ושמתי בהם אות ושלחתי מהם | פליטים אל הגוים תרשיש
פור ודוד משכי משת תובד ויון האיים הרחקים אשר לא
שמעו את-שמעי ולא ראו את כבודי והגידו את כבודי בגוים:
והביאו את כד אחיכם | מפר הגוים | מנחה | ליהוה בסוסים
וכרכב ובצפים ובפרדים ובכרפלות על הר קדשי ירושלם
אמר יהוה כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור
בית יהוה: וגם מהם אקח כפתנים לגוים אמר יהוה: כי

הפטרת שבת ומוהר חדש

כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאסיהוה בן יעמה ורעכם ושמכם: והיה מדוי הודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר יהוה: ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכר בשר:

והיה מדוי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר יהוה: מנהג ספרדים אם חל ר"ח ביום ש"ק וביום א' להוסיף פסוק ראשון ואחרון של הפטרת כחר תורש:

הפטרות לארבע פרשיות

הפטרה לפרשת שקלים במלכים ב' סימן י"א

בשבת שלפני ר"ח חור מולידין ב' ספרים ב' קורין ז' גברי צפרסת השבוע יקדים לעילא ובספר ב' קורא המפטיר ב' תשא מתחלת הפ' עד לכפר על פשומיכם ומפטירין הפטרה זו. ואם חל ר"ח בשבת מולידין ג' ספרים ב' קורין פ' השבוע ו' גברי ולא יאמר קדיש. ובב' קורא בזיום השבת עד ונסכו ח"ק ובספר ג' קורא המפטיר פ' שקלים ומפטירין הפטרה זו:

כאן מתחילין הספרדים

ויברת יהוידע את הברית בין יהוה ובין המלך ובין העם קהיות לעם קהיות ובין המלך ובין העם: ויבאו כל עם הארץ בית הבער ויתצו את מזבחתו מזבחתו קרי ואת צלמו שברו היטב ואת מתן ביהוה הבער הרגו לפני המזבחות וישם הכהן פקדת ערבית יהוה: ויקח את שרי המאות ואת הכרי ואת הרצים ואת כל עם הארץ ויריחו את המלך מבית יהוה ויבואו הרך שער הרצים בית המלך וישב ער פסא המלכים: וישלח פרעם הארץ והעיר שקטה ואת עתדיהו המיתו בחרב בית המלך המלך קרי:

כאן מתחילין האשכנזים

בן שבע שנים הואש במרכו: בשנת שבע קהוא מלך הואש וארבעים שנה מלך בירושלם ושם אמו צביה מבאר שבע: ויעש יהואש הישר בעיני יהוה כדמימו אשר הורהו

יהוידע

הפטרה לפרשת שקלים

יהוידע הכהן: רק המזות לא יסרו עוד העם מזבחים ומקדשים בפמזות: ויאמר יהואש אלהי הכהנים כל כסף הקדשים אשר יובא בית יהוה כסף עזבר איש כסף נפשות ערפו כל כסף אשר יעלה על לב איש קהביא בית יהוה: וקחו להם הכהנים איש מאת מכרו והם יחזקו את בידק הבית לכל אשר ימצא שם בידק: ויהי בשנת עשרים ושלוש שנה למלך יהואש לא יחזקו הכהנים את בידק הבית: ויקרא המלך יהואש ליהוידע הכהן ולכהנים ויאמר אלהם מדוע אינכם מחזקים את בידק הבית ועתה אריתקחו כסף מאת מכריכם לבידק הבית תתנהו: ויאתו הכהנים לבלתי קחת כסף מאת העם ולבלתי חזק את בידק הבית: ויקח יהוידע הכהן ארון אהר ויטב חר בידתו ויתן אתו אצל המזבח בימין סימון קרי בבוא איש בית יהוה ונתנו שמה הכהנים שמרי הסף את כל הכסף המובא בית יהוה: ויהי כראותם כירב הכסף בארון ויער ספר המלך והכתן הגדול ויצרו וימנו את הכסף הנמצא בית יהוה: ונתנו את הכסף המתכן על ידי יד קרי עשי המלאכה המפקדים המפקדים קרי בית יהוה ויציא אתו חרשי העץ וכלבים העשים בית יהוה: וכלדרים וכלצבי האבן וקמנות עצים ואבני מחלב לחזק את בידק בית יהוה וכל אשר יצא ער הבית לחזקה: אך לא יעשה בית יהוה ספות כסף מזמרות מזמרות הצצרות כל כלי זהב וכלי כסף מן הכסף המובא בית יהוה: כילעשי המלאכה יתנתו וחזקו בו את בית יהוה: ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעשי המלאכה כי באמנה הם עשים: כסף אשם וכסף המאות לא יובא בית יהוה לכהנים יהיו:

בשבת

קריאה לפרשת זכור

בשנת שלפני פורים מולאין שני ספרים בראשון קורין שבעה גברי בפרשת השבוע וקדים לעילא ובספר שני קורא המפטר פרשה זו.

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: אשר קרה בדרך ויגוב בך כריחת השנים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים: ותיה בהגית יהוה אלהיך ואתה מפר איביך מסביב בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלת קרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח:

הפטרה לפרשת זכור בשמואל א' סימן ט"ז

כאן מתחילין הספרים

ויאמר שמואל אל-שאו אלתי שלח יהוה למשחה למך ער-עמו ער-ישראל ועתה שמע לקול דברי יהוה:

כאן מתחילין האשכנזים

כה אמר יהוה צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל אשר-שם לו בדרך בעלתו ממצרים: עתה לך והפיתה את-עמלק והחרמתם את-כרי-אשר-לו ולא תחמל עניו והמתה מאיש עד-אשה מעולל ועד-יונה משור ועד-שה מנמל ועד-חמור: וישמע שאול את-העם ויפחדם במלאים מאתים אקה רגלי ועשרת ארפים את-איש יהודה: ויבא שאול עד-עיר עמלק וירב בנחל: ויאמר שאול אל-תקיני לבו סרו רדו מתוך עמלקי פן-אספה עמו ואתה עשית חסד עם-כל-בני ישראל בעלותם ממצרים ויטר קיני מתוך עמלק: ויך שאול את-עמלק מחויה בואף שור אשר על-פני מצרים: ויתפש את-אנג מקד עמלק חי ואת-כרי-העם החרים לפי-חרב: ויחמל שאול והעם ער-אנג ועל-מיטב הצאן והבקר והמשגים ועל-הקרים ועל-כרי-השוב ולא אבו החרימם וכרי-המלאכת

נמכוה

הפטרה לפרשת זכור

רא

נמכוה ונמס אתה החרימו: ויהי דבר יהוה אל-שמואל לאמר: גחמתי כיהמלכתי את-שאו למך פי-שב מאחרי ואת-דברי לא הקים ויחר לשמואל ויזעק אל-יהוה כל-חגיגה: וישבם שמואל לקראת שאול בפקר ויגד לשמואל לאמר בא-שאו חפר מלה ותנה מצויב לו יד ויסב ויעבר וירד הגלגל: ויבא שמואל אל-שאו ויאמר לו שאול ברוך אתה כיהוה הסימתו את-דברי יהוה: ויאמר שמואל ומה קול-הצאן הזה באזני וקול הבקר אשר אנכי שמע: ויאמר שאול מעמלקי הביאים אשר חמר העם ער-מיטב הצאן והבקר למען ובח ליהוה אלהיך ואת-היותך החרמנו: ויאמר שמואל אל-שאו הרה ואנידה לך את אשר דבר יהוה אלי חגיגה ויאמרו ויאמר קוי לו דבר: ויאמר שמואל הלוא אם-קמן אתה בעיניך ראש שבמי ישראל אתה וימשחה יהוה למך ער-ישראל: וישלחה יהוה בדרך ויאמר לך והחרמתה את-החטאים את-עמלק ונגחמת בו עד-בדותם אתם: וקמה לא-שמעת בקול יהוה ותעט אר-השלל ותעש חרע בעיני יהוה: ויאמר שאול אל-שמואל אשר שמעתי בקול יהוה ואלך בדרך אשר-שלחני יהוה ואביא את-אנג מקד עמלק ואת-עמלק החרמתי: ויקח העם מהשקר צאן ובקר ראשית חרם קובח ליהוה אלהיך בגלגל: ויאמר שמואל החפץ ליהוה בעלות וזבחים בשמע בקול יהוה הנת שמע מזבח טוב דחקשיב מחרב איקים: פי חטאת-חסם מרי ו אנו ותרפים הפצר יען מאסת את-דברי יהוה וימאסה ממך: ויאמר שאול אל-שמואל חטאתי כיהוה ואת-פיי יהוה ואת-דבריה כיהוה ואת-העם ואשמע במורם: ועתה שא נא את-חטאתי ושוב עמי ואשתחנה ליהוה: ויאמר שמואל אל-שאו לא אשוב עמך כי מאסתה את-דברי יהוה וימאסה יהוה

מהיות

מהיות מלך ער ישראל: ויסב שמואל ללכת ויחזק בכנף מעידו ויקרע: ויאמר אליו שמואל קרע יהוה את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעה הטוב ממך: וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם: ויאמר חטאתי עתה בפני נא נגד וקני עמי ונגד ישראל ושוב עמי והשתחויתי קדוה אלהיך: וישב שמואל אחריו שאל וישתחו שאל ליהוה: ויאמר שמואל הנישו אלי את אגג מלך צמלק ויקד אליו אגג מעדנת ויאמר אגג אכן סר מר המות: ויאמר שמואל באשר שבקה נשים תרבה בן תשפר מנשים אמה וישפך שמואל את אגג לפני יהוה בגלגל: ויקד שמואל הרמתה ושאויר עקה ארבותו גבעת שאל:

קריאה לפרשת ופרה

בשבת שקודם שבת החמיונה מר"ח אדר (ואם חל ראש חדש ניסן בשבת אזי בשבת החמיונה של אדר) מווליאין שני ספרים בראשון קורין בשבת גברי בפרשת השבוע וקדיש לעילא ובספר שני קורא המפטיר פרשה זו:

וידבר יהוה אר משה ואל אהרן לאמר: זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר | אל בני ישראל ויקחו אלהי פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא יעקה עליה ער: ונתתם אתה אר אדעור חבתן והוציא אתה אר מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו: וקח אדעור חבתן מדמה באצבעו והוה אר נכח פני אהרן מעד מדמה שבע פעמים: ושך את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישוף: וקח חבתן עין ארו ואזוב ושני תולעת והשליך אר תוך שרפת הפרה: וכבס בגדיו חבתן ורחץ בשרו במים ואת יבא אר המחנה וטמא חבתן עד הערב: והשך אתה וכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים וטמא עד הערב: ואסף איש

טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת לפני נדה חטאת הוא: וכבס האסף את אפר הפרה את בגדיו וטמא עד הערב והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחקת עולם: הנגע במת לכר נפש אדם וטמא שבעת ימים: הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר: כר הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכן יהוה טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא יזרק עקיו טמא יהיה עוד טמאתו בו: זאת התורה אדם ברימות באהל כל הבא אל האהל וכר אשר באהל יטמא שבעת ימים: וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עקיו טמא הוא: וכל אשר יגע על פני השדה בחלל הרב או במת או בעצם אדם או במקבר יטמא שבעת ימים: וקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עקיו מים חיים אר כרי: וקח אזוב וטבל במים איש טהור והוה ער האהל וער כל הכלים וער הנפשות אשר היו שם וער הנגע בעצם או בהלך או במת או במקבר: והוה הטהר עד חטמא ביום השלישי וביום השביעי וטמא ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב: ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את מקדש יהוה טמא מי נדה לא יזרק עקיו טמא הוא: והיתה להם לחקת עולם ומזה מי הנדה וכבס בגדיו והנגע במי הנדה יטמא עד הערב: וכל אשר יגע בו הטמא והנפש הנגעת טמא עד הערב:

ומפטירין הפטרה זו בחוקאל סימן לו

ויחי דברי יהוה אל לאמר: בן אדם בית ישראל ישבים ער אדמתם וטמאו אותה בדרבם ובעליותם בטמאת הנדה

הפמרה לפרשת פרה

היתה רובם לפני: ואשפך חמתי עליהם על-הדם אשר-שפכו
על-הארץ ובגלוליהם ממאנה: ואפיץ אתם בגוים ויורו
בארצות כדרךם וכעלילותם שפמתיים: ויבוא אל-הגוים אשר-
באו שם ויחלרו את-שם קדשי באמר להם עסי-יהוה אלה
ומאוצו יצאו: ואחמל על-שם קדשי אשר חללהו בית ישראל
בגוים אשר-באו שמה: לכן אמר לבית-ישראל פה אמר
אדני יהוה לא דמענכם אני עשה בית ישראל כי אסלשם-
קדשי אשר חללתם בגוים אשר-באתם שם: וקדשתי את-
שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים
כי-אני יהוה נאם אדני יהוה בהקדשי בכם לעיניהם: ולקחתי
אתכם מן-הגוים וקבצתי אתכם מכל-הארצות והבאתי אתכם
אל-אדמתכם: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל
טמאותיכם ומכל-גלוליותיכם אמתר אתכם: ונתתי לכם לב
חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם וחסרתי את-לב האבן
מבשר-כם ונתתי לכם לב בשר: ואת-רוחי אתן בקרבכם
ועשיתי את אשר-בהקי תלכו ומשפמי תשמרו ועשיתם:
וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם והייתם לי לעם ואנכי
אהיה לכם לאלהים: והושעתי אתכם מכל טמאותיכם
וקראתי אל-הדגן והרביתי אתו ולא-אתן עליכם רעב: והרביתי
את-פרי העץ ותנובת השדה למען אשר לא תקחו עוד חרפת
רעב בגוים: וזכרתם את-דרכיכם הרעים ומעלליכם אשר לא-
טובים ונקמתם בפניכם על עונותיכם ועל תועבתיכם: לא
דמענכם אני-עשה נאם אדני יהוה יודע לכם בושו והקדמו
מדרכיכם בית ישראל: פה אמר אדני יהוה ביום מחתי אתכם
מכל עונותיכם והושבתי את-הערים ונגבנו החרבות: והארץ
הנשמה תעבד תחת אשר היתה שוממה לעיני פרי-עובר:

כ"ל עניניהם מנחת ש

ואמר

הפמרה לפרשת פרה

ואמרו הארץ תלזו הנשמה היתה פגור-עדן והערים החרבות
והנשמות והנהרסות בצורות ישבו: וידעו הגוים אשר ישארו
סביבותיכם כי אני יהוה בניתי הנהרסות נמעתי הנשמה אני
יהוה הברתי ועשיתי: כאן מסיימן הספרדים פה אמר אדני יהוה
עוד זאת אדרש בבית-ישראל לעשות להם ארבה אתם כצאן
אדם: כצאן קדשים כצאן ירושלם כצאן ירושלים כצאן הערים
החרבות מלאות צאן אדם וידעו פרי-עובר יהוה:

לפרשת החדש

בשנת שלפני ר"ח ניסן מוליחין שני ספרים בראשון קורין הסבוע וקדיש לעילא
ובספר שני קורא המפטיר בפרשת בא אל פרעה מתחילת ההודש הזה לכם עד
בכל מושבותיכם תאכרו מצות. ואם חל ר"ח ניסן בשנת מוליחון שלשה ספרים
בראשון קורין ששה גברי בפרשת הסבוע ולא יאמר קדיש ובספר שני קורא המשלים
וביום השבת עד ונסכו וקדיש לעילא ובספר שלישי קורא המפטיר פרשת החדש
ומפטירין הפטרת פרשת החדש:

כאן מתחילין האשכנזים הפמרה לפרשת החדש (ביחוקאל סימן סח)

כל העם הארץ יהיו אלה-התרומה הזאת לנשיא בישראל:
ועל-הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסך בחגים ובחדשים
ובשבתות בכל-מועדי בית ישראל הוא יעשה את-החטאת
ואת-המנחה ואת-העולה ואת-השקמים לבקר בעד בית-
ישראל:

כאן מתחילין הספרדים

פה אמר אדני יהוה בראשון באחד לחדש תקח פרי-בן-בקר
תמים וחטאת את-הממדרש: וקח הכהן מדם החטאת
וזתן אל-מזוזת הבית ואל-ארבע פנות העזרה למזבח ועל-
מזוזת שער החצר הפנימית: וכן תעשה בשבעה בחדש מאיש
שנה ומפתי וכפרתם את-הבית: בראשון בארבעה עשר
יום לחדש יהיה לכם הפסח חג שבעות ימים מצות יאכל:

ועשה

הפטרה לפרשת החדש

ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל עם הארץ פר חטאת: ושבעת ימי החג יעשה עולה ליהוה שבעת פרים ושבעת איילים תמימים ליום שבעת הימים וחטאת שעיר עזים ליום: ומנחה איפה זכר ואיפה לאיל יעשה ושמן תין לאיפה: בשבועי בחמשה עשר יום לחדש בהג יעשה כאלה שבעת הימים בחטאת בעלה וכמנחה וכשמן: כה אמר אדני יהוה שער החצר הפנימית הפנה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח: ובא הנשיא דרך אולם השער מחוץ ועמד על מזוזת השער ועשו הכהנים את עולתו ואת שלמיו והשתחוה על מפתן השער ויצא והשער לא יסגר עד הערב: והשתחוה עם הארץ פתח השער ההוא בשבתות ובחדשים לפני יהוה: והעלה אשר יקרב הנשיא ליהוה ביום השבת ששה כבשים תמימים ואיל תמים: ומנחה איפה לאיל ולכבשים מנחה מתת ידו ושמן תין לאיפה: וביום החדש פר בן בקר תמימים וששת כבשים ואיל תמימים יהיו: ואיפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו ושמן תין לאיפה: ובבוא הנשיא דרך אולם השער יבוא ומדרבו יצא: ובבוא עם הארץ לפני יהוה במועדים הבא דרך שער צפון להשתחוה יצא דרך שער נגב והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה לא ישוב דרך השער אשר בא בו כי נכחו יצאו יצא קרי: והנשיא בתוכם בבואם יבוא ובצאתם יצאו: ובחנים ובמועדים תהיה המנחה איפה לפר ואיפה לאיל ולכבשים מתת ידו ושמן תין לאיפה: וכי יעשה הנשיא נדבה עולה או שלמים נדבה ליהוה ופתח לו את השער הפנה קדים ועשה את עולתו ואת שלמיו כאשר יעשה ביום השבת ויצא וסגר את השער אחרי

הפטרה לפרשת החדש

צאתו: ולכבש בן שנתו תמים תעשה עולה ליום ליהוה בבקר בבקר תעשה אתו: ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר ששית האיפה ושמן שלישית תתן לרם את חסלת מנחה ליהוה תקות עולם תמיד: ועשו יעשו קרי את הכבש ואת המנחה ואת השמן בבקר בבקר עולת תמיד: ע"כ לספרדים כה אמר אדני יהוה פריהו הנשיא מנחה לאיש מבניו נחלתו היא לבניו תהיה אחותם היא נחלתה: וכי יתן מנחה מנחלתו לאחד מעבדיו והיתה לו עד שנת הדרור ושבת לנשיא אך נחלתו בניו להם תהיה: ולא יקח הנשיא מנחלת העם להונתם מאחותם ינחל את בניו למען אשר לא יפצו עמי איש מאחותו:

מנהג ספרדים אם חל ר"ח ניסן ביום א' לומר אחר הפטרת החדש פסוק ראשון ואחרון של הפטרת מהר חודש. ולא חל ר"ח בשבת אומרים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת שבת ור"ח:

סדר פרשיות ויקהל ופקודי חבוריהן והפרדתן

אחר ידיעת סימן השנה. ונרשמו בו גם כן סימני הפסקת ארבע פרשיות:

שנים פשוטות	שנים מעוברות
בחג מחוברות (ב)	בחה נפרדות (דד)
בשה מחוברות (דד)	בשו נפרדות (ובו)
נכה מחוברות (דד)	נכו נפרדות (ובו)
הכו מחוברות (ובו)	ההא נפרדות (זמו)
השא מחוברות (זמו)	השג נפרדות (ב)
זחא מחוברות (זמו)	זחג נפרדות (ב)
זשג מחוברות (ב)	זשה נפרדות (דד)

ברכת התורה

ברכת התורה לפני ברכו את יהוה המברך :
וסקל ענין ברוך יהוה המברך לעולם ועד :

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה יהוה נותן התורה :
אחר הקריאה מברך :

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו תורת אמת וחי עולם נמשע בתוכנו * ברוך אתה יהוה נותן התורה :

ברכת הספירה לפני

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת ברוך אתה יהוה הבורח בתורה ובמשה עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק : ומפטירין בנביא

לאחר שטסיים תהפסרת יאמר המפטיר ד' ברכת אלו :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, צור כל העולמים, צדיק בכל הדורות, האל הנאמן האמר ועשה, המדבר ומקיים, שכל דבריו אמת וצדק :

נאמן אתה הוא יי אלהינו, ונאמנים דבריו, ודבר אחד מדבריו אחר לא ישוב ריקם, כי אל מלך נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי, האל הנאמן בכל דבריו :

רחם, על ציון כי היא בית חיינו, ולעלובת נפש תושביע במהרה בימינו. ברוך אתה יי, משמח ציון בבניה :

שמחנו, יי אלהינו, באליהו הנביא עבדך, ובמלכות בית דוד משיחה, במהרה יבא ויגל לבנו, על פסאז לא ישבו, ולא ינחלו עוד אחרים את כבודו, כי בשם קדשך נשבעת לו, שלא יקבה נרו לעולם ועד. ברוך אתה יי, מגן דוד :

על התורה, ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום השבת הזה, שנתת לנו יי אלהינו למדשה ולמנוחה, לכבוד ולתפארת : על הכל, יי אלהינו אנתנו מודים לך, ומברכים אותך, ותברך שמך בפני כל חי תמיד לעולם ועד. ברוך אתה יי, מקדש השבת :

לוח המפתחות

למצוא בנקל כל מי שיש לו יא"צ את פרקי המשנה המתחילים באלותיות משם הנפטר בלי חיפוש אנה ואנה היינו ע"י א"ב מהפרקים המלוכמים מהחן לישראל זה הנרשם בלוח זה וגם היכן מקומם בחק זה ימצא המבקש כל הפרקים לפעמים בכל כרך ולפעמים אשר יחסר לו איזה פרק ימצא אותו בכל כרך אחר ויכלל בלי שום טורח ומיפוש :

יום	פרשה	בלויז כרך מהחק	יום	פרשה	בלויז כרך מהחק	יום	פרשה	בלויז כרך מהחק	יום	פרשה	בלויז כרך מהחק
א	חיי שרה	א	א	ויגש	א	א	חיי שרה	א	א	ויגש	א
ב	בא	ב	ב	תרומה	ב	ב	בא	ב	ב	תרומה	ב
ג	תזריע	ג	ג	חקת	ג	ג	תזריע	ג	ג	חקת	ג
ד	במדבר	ד	ד	האזינו	ד	ד	במדבר	ד	ד	האזינו	ד
ה	דברים	ה	ה	אזינו	ה	ה	דברים	ה	ה	אזינו	ה
ו	נח	ו	ו	ויקח	ו	ו	נח	ו	ו	ויקח	ו
ז	יתרו	ז	ז	ויקרא	ז	ז	יתרו	ז	ז	ויקרא	ז
ח	תזריע	ח	ח	קרח	ח	ח	תזריע	ח	ח	קרח	ח
ט	קרח	ט	ט	שופטים	ט	ט	קרח	ט	ט	שופטים	ט
י	ואתחנן	י	י	אזינו	י	י	ואתחנן	י	י	אזינו	י
יא	וארא	יא	יא	ויגש	יא	יא	וארא	יא	יא	ויגש	יא
יב	קדושים	יב	יב	תשא	יב	יב	קדושים	יב	יב	תשא	יב
יג	במדבר	יג	יג	ויקרא	יג	יג	במדבר	יג	יג	ויקרא	יג
יד	תבוא	יד	יד	ויצא	יד	יד	תבוא	יד	יד	ויצא	יד
טו	ויגש	טו	טו	מצורע	טו	טו	ויגש	טו	טו	מצורע	טו
טז	אמור	טז	טז	במדבר	טז	טז	אמור	טז	טז	במדבר	טז
יז	אזינו	יז	יז	עקב	יז	יז	אזינו	יז	יז	עקב	יז
יח	וישב	יח	יח	תולדות	יח	יח	וישב	יח	יח	תולדות	יח
יט	שמות	יט	יט	תרומה	יט	יט	שמות	יט	יט	תרומה	יט
כ	קדושים	כ	כ	בחר	כ	כ	קדושים	כ	כ	בחר	כ
כא	במדבר	כא	כא	בלק	כא	כא	במדבר	כא	כא	בלק	כא
כב	נצבים	כב	כב	ראה	כב	כב	נצבים	כב	כב	ראה	כב

וְזִכַּר לְפָרִישַׁת שְׂקָלִים

וְעוֹד בֶּל תִּכְפְּשֵׁנוּ : חַיֵּי תִּקְרָא דְרוּר כְּמֵאוּ בּו
לְהַתְּפִישֵׁנוּ . בַּת הַמִּין עֲרִיצִים סַחַת נִפְשֵׁנוּ :
תִּזְכּוֹר לְהַעֲלוֹת נְשׂוּאֵי רַחֵם כְּדָרְכֵם . הַסּוֹכִים
נְזִירִים בְּהוֹר טוֹב עֲדִים : חַיֵּי הוֹקֵף עוֹ אֲדָרוּף
עַל יָם . תִּזְכּוֹר לְעַם מִסְפָּרִים כְּחוֹר תַּיִם :

יִמְלֹךְ יי לְעוֹלָם אֱלֹהֵינוּ צִיּוֹן דָּדוּר
וְדוֹר הַלְלוּתָהּ :

וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהַלּוֹת
יִשְׂרָאֵל אֵל נָא :

מִי וְכֵל לְשַׁעַר כָּל הַפְּקָדִים . אֲשֶׁר כִּתְּבָל
וְכִתְּבָל לֹא נִפְקָדִים . בְּרִית בְּרִיתָהּ לְמוֹ מֵאָה
בְּפְקָדִים . לְכֹל חֶסֶד וְחֶסֶד מְחַוֵּשׁ פְּקוּדִים . אִם
כִּתְּבוּ וְכֵן יִשְׁכְּרוּ מוֹפְקָדִים . לֹא יִמְעַטוּ מִשְׁשִׁים
רַבּוֹת מִפְּקָדִים : וְאִם לְנֶגֶד וְאִם לְאֵף מִפְּקָדִים
כִּסְפָּה בַּת בּוֹסֵר הֵם הַפְּקָדִים : וְכִכֵּל עֲרֵב
נִשְׁפָּטֵם בְּיַד מִפְּקָדִים . וְכִכֵּל רָגַעֵי בּוֹסֵר
נִבְהַנְיָם וְנִפְקָדִים . וְלִי מֵהַ יִּקְרוּ עָלֵי הַפְּקָדִים .
אֵלֶּה הַפְּקוּדוֹת וְהַמִּפְּקָדִים . שְׁמוֹר פְּקוּדִים
וְנִפְקָדִים וְשִׁקְרִים . לְהַיּוֹת מִשְׁפָּדִים וְלֹא קוּדִים :

חַי וְנִצְיָו בְּנִרְא וּמְרוֹם וּקְדוֹשׁ :

אֲמִי כְּשִׁמְעוּ בִּי תֵּשָׁא יְתָ רֹאשׁ . חַי וְנִצְיָו
אֵיךְ אֲתָם דְּרוֹשׁ : לְעַם אֲשֶׁר לֹא יָמַד וְלֹא יִסְפָּר .
אֵיכָבֶד וְאֵיכָבֶד וְלֹא תִּנְנוּ לְהַסְפֵּר : עֲקָרִים
כְּנִאֲמַר לִי הַכֵּם וְסִפּוֹר . שֵׁב וְיִשְׁבֵּה אִם הוֹכֵר
לְסִפּוֹר : וְרַעַם כְּחוֹל יָמִים וְכּוֹכְבִים סְפּוּרִים . וְאִנִּי
אֵיךְ אֶקְבְּרֵם וְלִעֲד פְּרִיָה : רַם חֲתָה לֹו אֹת
מִסְפָּרִים . אֵיךְ לְמִנּוֹתֵם וְלִי מוֹד עַל סִפְרֵם : בְּקוֹד
רֹאשִׁי שְׂמוֹתֵם לְחִשְׁבוֹן תַּעֲלֶה . וְכִבְדָּה מִיָּנִים
בְּיַד אִו תַּעֲלֶה : יָקָר שְׁלִישִׁי בְּתוֹכֵם לֹא הַפְּקָרִי .
כִּי לְחַיֵּי מִלֵּךְ לְכַדוֹ גִּפְקָד : רִשּׁוֹם מִכְּמֵן לְחַפְּקָד
בְּמִשְׁפָּרָה הַקּוֹדֵשׁ . וְעָבָדוּ וְקָדְדוּ נִסְתִּים מִכֵּן
חֹדֶשׁ : וְשִׁמְעוּ אֲכֹר וְנִתְּנוּ אִישׁ בּוֹסֵר . פִּיץ בְּתָה
לְיָדָה אֲשֶׁכּוֹל הַבּוֹסֵר : וְעִיר מֵהַ יִּתֵּן פְּרִיָה
נִפְשׁוֹ . וְנִמְצָא חֲתוּנָה כְּפִי שֵׁם נִפְשׁוֹ : יִקְרוֹשׁ
כְּחַפֵּץ לְהַעֲדִיק עִם זֶה . כְּמִין מִכְּבֵּעַ אִשׁ הַרְאִיו
כְּמִתְּנָה : לְכַדוֹ וְחַי וְנִתְּנוּ וְחַי וְנִתְּנוּ . וְכֵל
וְחַי אֹת אֲשֶׁר נִתְּנוּ : וְהַ לֹא מְצִינָה שְׁנִיא
כֵּל . כִּי אֲשֶׁר נִתְּנוּ חַי וְנִתְּנוּ כֵּל חַי רַחוּם
כְּחַמְּסָה וְנִתְּנוּ בְּכִסְפֵי כְּפּוּרִים . כִּי שְׁעַת
שְׂמִיטָה בְּשִׁלּוֹם פְּרִים :

אֵל נָא לְעוֹלָם הוֹעֲרֵי וְעוֹלָם הוֹקֵף .
וְלְעוֹלָם עוֹלָמִים הַמְּלֹךְ וְחַי וְנִתְּנוּ . הַכֵּל קִלְדָּה
בְּרִית בְּרוֹם וְקְדוֹשׁ . כִּי אֲתָה הוּא מִלֵּךְ מִלְכֵנוּ
הַמְּלִכִים . מִכְּבוֹתוֹ נִצַּח . נוֹלְאֹתוֹי שִׁחִיו . סִפְרוּ
עוֹ

הַחַיִּים מִתְּחִיל בְּרִית אֲתָה עַד וּמוֹשִׁיעַ וּמִן
מִסּוֹד חֲקִים וְנִבְנוּיִם . וְיִמְלֹךְ וְנִצַּח מְבִינִים .
סִפְרָתוֹ בִּי בְּשִׁיר וְרִנָּים . לְהוֹרוֹת וְלִהְלֵל פְּעִי
שׁוֹבֵן גִּיבִים :

אִז מֵאוּ זְמוּת בְּכָל פּוֹעֵל . בְּמִסְפָּר
בְּמִשְׁפָּר בֶּל לֵךְ לְהַעֲלֵי . גִּדְתָּ בְּכֵן לְמִשְׁוִי
מִמִּי שַׁעַל . דַּעַת מִפְּקָד יוֹפִי פְּעַמֵי נַעַל .
הַעֲלֵה הַמִּירוּ כְּבוֹד רַע בְּבַעֲרֵי . וְזֶה לֵּלֵא
זֶה פְּצָחוֹ בְּמַעַל . וְזֶהוּ בְּחִרוֹן אֵף וְנִנְהַ
וְנַעֲרֵי . חַי פְּעָדֵם חֶבֶר וְהַעֲרֵי תַעֲרֵי . מוֹרַח
מִשְׁאֵם הַנֵּד לֹו שְׂאֵת . יִשְׁרָם סְהַלִּין תְּלִיו
רֹאשׁ לְשֵׂאֵת : חַיֵּי בְּכָרִם פִּיץ הַתֵּל לְאִמִּים
מִשְׂאֵת . לְנִמְלֵם לְנִשְׂאֵם כְּבִי תִשָּׂא אֵת :
רֹאשִׁי עַל כֶּל רֹאשׁ נִשְׂאֵת . נוֹי עַל
קְרוֹמֵי קֶרֶת הַתְּנִשְׂאֵת : חַיֵּי אֲהַבְּהָ עַל
כָּל פְּשַׁע כְּסִיף . כְּגִיץ . עַל יִמְיָהּ לְגוֹנְנֵי
הַתְּנִשְׂאֵת : כִּרוֹךְ אֲתָה יי מִן אִבְרָהָם :

אֲתָה גְבוּר עַד לְהַחְיוֹת מֵהַיִם :

מַעֲחִיק פְּלוֹסִים צֵר וּבוֹרֵא רַחוּם . קְמַד
וּמִשְׁפָּר גִּזְלָה עִם רַחוּם . נִגְהָ לְכָל יוֹקֵל לְנִדְבָאֵי
רוּחַ . נוֹכְבָּהֵם הַתֵּל פְּרִיָה לְכָל רוּחַ : שְׁרִיגֵי עַד
שְׁעִיר טָרֵם עִמָּד . סִקְרָתָהּ בִּי לְמוֹקֵשׁ וְלִצְנִין
יַעֲמֵר . עֲצָה זֶה לִנְהַ שְׁמַע בְּטַעֲמֵר . עֵהוּד
שְׂקָלִים מִרֹאשׁ חוֹדֶשׁ לְקַמֵּר : פְּרִשָּׁה זֹאֵה לְהַגִּיז
בְּקִץ זֶה . פְּלִסְיָה לְהַקְדִּים לְפִלְסֵם צֵר וּבוֹתָהּ :
חַיֵּי עוֹבֵת מִכְּבֵּעַ קָחוּ אֲבִי הוֹזֵה . צִנְהָ כֹד
לְצִיד כֹּן הַתֵּל כִּסְפֵי זֶה :

שְׁמוֹ מִשְׁתַּף בְּעַם לֹו עֲמוּתִים . וְעַלְיוֹ כֶּל
הַיּוֹם הֵם מוֹקְחִים : חַיֵּי יַעֲזִיר וְנִחְשׁוֹף וְרוּעַ וְיָד
סִסְתִּים . בְּזִיל גִּמְפִי לְקַשׁ לְהַחְיוֹת מֵהַיִם :
כִּרוֹךְ אֲתָה יי מִחַיָה הַמַּתִּים :

קְצוּבָה הִיא זֹאת לְשׁוֹעִים וְקָלִים . קְצִינִים
וְרִשִׁים יִתֵּד בְּהַ שְׂקוּלִים . קְצִין לְכִי יַעוֹ מוֹד
מִקְהָלִים . קְרָא לְאִמָּר הוֹנֵי פְּרִאֵי מַעֲקוּלִים :
רוֹב עִם אֲשֶׁר לֹא יִסְפָּר . לֵב עִם צַעֲרֵי מַעֲשָׂרִים
לְהַסְפֵּר . רֹאשִׁים לְעוֹנֵשׁ וְנִתֵּר בְּכִדֵּר לְהַסְפֵּר .
רִשַׁע וְכֵל פִּשַׁע לְכַפֵּר וְלְהַסְפֵּר : שְׁעוּרִים בְּנֵה שְׁעוֹר
בְּמִפְקָד לְהַגְבִּיר . שְׁחִלְמוּ לְנִשְׂאֵת רֹאשׁ אֲתָם
לְחַפֵּר : חַיֵּי שְׂקָלֵי כִסְפֵי כְּפּוּרִים בְּכָרִם לְהַדְבִּיר .
שְׂמִירוֹת לְיִכְרוֹן הַתֵּל לְכָל הַעוֹבֵר :

הַמִּדּוּ מֵאוּ כֶּל עֲדַת קְדוֹשִׁים . הַרוּם בְּשִׁלְשָׁה
פְּרָכִים הַרוּמָת קְדוֹשִׁים : חַיֵּי הַכּוֹנֵה לְכַדֵּךְ הַבְּרִית
נְכִיל אֲשִׁים . הַתֵּל בְּיַד הַתְּהַנְיָם כְּסִף הַקְּדוֹשִׁים :
הַתֵּן בְּאוֹן פִּיר מִיַּם הַפְּשֵׁנוּ . הַבִּים כְּדָכְנוּ
אֵלֶּה 1

מסוף לפרשת שקלים

עין עוצם המון מספר שני עפרים. מי קנה
 ופקדו קהל ופזרים. פקדם פקדו בתמוש ספרים.
 ונם עוד חמש בכל הספרים. צחות ניב
 שפתיו ושלם פרים. פי אפם בסף שקלי כפזרים:
 חון אור פניו עלינו ארון נשא. ושקל אשא בבית
 זכון ונשא. וקצק הגה ענה פי תשא. ותיטיב
 לנו כמובך אל רם ונשא: ברוך אתה יי הטוב שמך
 ילק נאה להדות: אלהינו שיש ער בשלונך:
 גדי. קשור ידים ברכות לישא. באהב עור

גדיו שקניה נהעלסה. רעה גריותיו על אבו
 מעמסה. צאנו על שקם וחוצן נעמסה. שחוח
 בני מעניה באף מעשו: תלבשת הוד עדי עריות
 מכוסה: חון אור פניו עלינו ארון נשא. ושקל
 אשא בבית זכון ונשא. וקצק הגה ענה פי
 תשא. ברכנו בשלום אל רם ונשא:
 ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום:
 ק"ש. אין כאלהינו. עלינו. ק"י

יוצר לפרשת זכור

החון מתחיל ברוך אתה עד ומשוע ומגן
 מסוד חכמים ונבונים. ומלמד דעת
 סביבים. אפקחה פי בשיר ורננים. להורות
 ולכלל פני שוכן מעונים:

אזכיר סלה זכרון מעשים. בימים
 האלה נזכרים ונעשים. גחון גח מבין
 עכסים. נראונו הזכיר לרקב פעמים:
 החוח הנץ מנגלג ודרדר. ומדור דור
 נגלג ודרדר. זכר עון אבותיו הזכיר.
 חמאת אמו בלי להעדר: טרף אף וישחת
 רחם. יחמתו מקדוש ברהיון יחס.
 כהופקד לשלישו חמא נוחם. לבמ
 להלחם בלוחמי להם: מהלך ארבע
 מאות פרסה. נע ונד מכמורת לפרסה.
 סע משעיר והכמין פרוסה. ענה ונגע
 מבושיו לפרסה: פועל שמימת בכורה
 לעפור. צמיחות צאן קדשים למבור.
 קלונו הוחרט בעט לזכור. ראשית גוים
 לנדע בזכור: שדי זכר לילה חורק.
 שורש וענה בתלקק להחלק: חון תמור פי
 חשלי המלק. תבע להזכר מעש עמלק:
 לאחרונה יסעו שבם שלט. פי הענן
 מכס פלמ: חון דעת ימחה לא יומלט.
 יגונן עם גנון ומופלמ: ברוך אתה יי מנן אברהם:

אתה זכור עד להחיות מתים:
 המימים בעותם בסין רפודים. שבנז עדי
 עדנים אפורים. רצו שורל מהן לפידים. קפצו
 נדים רפות ברפידים: צוכר אסף כל אספסוף.
 פושע סביבות מחנם אסוף. עלות פעמימו
 סמבולות סוף. סבר קמלם בקנה וסוף: נודד
 (ח"ב)

יוצר לפרשת זכור

אל נא בלשון אשר הוחרט לזכור. זכור.
 בו בלשון הוחרט נא אתה זכור. ואם חסד
 פאדם עברו ברית מלזכור. אתה אל ולא איש
 למה לא תזכור. בזאת יבצתי פי יש קה לזכור.
 אכל תשוח נפשי עד זכור תזכור. ומה בחי פי
 אחר לקח זכור. ומה קצי פי אכיר נפשי עד
 שתזכור. אם לא למעני תזכור. למענה ולמען
 ירושלים זכור. חוק פי לא תשכח עדות זכור.
 ואומר אם אשכחך עתה לה זכור. ותפקוד ותזכור.
 פאב צר לעפור. פיהו לקפור. לנגע בשפור. ועוד
 כל המפור. נקובי בן פכור: חון נכורי בלחה זכור.
 ופארך אפור. נארצך לזכור. בפרשת זכור:
 חו וקום נורא ומרום וקדוש:

אין קוצין. בן קוצין. קוצין לקצין.
 בדבור מפורין. רוצין לרצין. לץ בבוא
 לרצין. פלץ ונתלוצין. בעץ מהצצים
 לחצין. בנץ על צפור לנצין: עב פקע
 מראש. יחידים כנו גרוש. חל ניקה
 ויפרוש. וישב על גבי חרוש. זמן
 והונקב הראש ראשית גוים לרע
 לרוש. היות לכל בוגדים ראש. וצפעו
 תלות במבחר גרוש. רץ והקרה בדרך.
 ציפי מרחות דרך. ופיץ לא זו הדרך.
 תעו במדבר ביישמון דרך: פנחש עלי
 דרך. שלח יד בחמוקי ירה. ועל כל
 ראש דרך. זנב כל עוברי ירה: יעה
 ועף וחש. ומחור פתן רחש. ונודע פי
 הוחש. משורש נחש: רגש ורחש. ועת
 לדתו נחש. ובכשפיו הוכחש. ובחלש
 נחלש ולא חש: בכש יו הללו. ובקסמיו
 חללו. יום העמיד וזללו. שמש הדמים
 וזללו. ינע ולא הונח לו. וזכרפות נחלו.
 עד בא השמש הזחילו. להמחות הוא
 וכל חילו: קט ושן חרק. ונאצות שרק.
 זמורה באפו חרק. וחרפו חרק. למיתה
 חרק. וכלפי מעלה זרק. ולשם שמן
 תורק. בעזות ירוק זרק: יה אשפור
 הכופר. צו אל משור עופר. זכרון משלו
 אפר. בתוב זאת זכרון בספר: חון רושם
 בזה ספר. בתורה ובנביאים ובכתובים
 להקפר. להמחות מספר. ולא יפתב
 (ח"ב)

עם כל הכתוב לחיים בספר:
 אל נא לעולם תערין. ולעולם תקדש. ולעולמי
 עולמים תמלוך ותתנשא. האל מלך נורא גרום
 וקדוש. פי אתה הוא מלך מלכי המלכים.
 מלכותו נצח. נוראותיו שיהו. ספרו עוז.
 פארוהו צבאיו. קדוהו רוממוהו. רון שיר ושבת
 תוקף תהלות תפארתו:
 וקבו זכור את אשר עשה לך עמלק:
 חון וקהל ומח שמו וזכרו. ונמח זכורו
 מלחזכרו. בזכרון קדוש:
 חון וקהל יען אשר לא זכר. ונחשב כנכר.
 מלחזכר בזכרון קדוש:

זכור איש אשר הקויע אב ללא עתו. ברצוח
 ונגוב ונאוף בעתו. נבע חמש שנים ממחיתו:
 זכור בונה על גמילות חסד. גועל אף עש
 לזמנו חסד. דומה למס כרעהו חסד: זכור גלה
 עדות מצואת שדה. דם שפה בבואו מן השדה.
 הפך לב אב שח בשדה: זכור נחיו באון
 הערלה. הבוזה בכורה ככוס הפרעלה. ופרק
 מנו עול ומשה לו ערלה: זכור הפקפך דרך
 איש וור. והקחה מאור אב בעשן עבודת ור.
 מס קלב היות קאח לאכור: זכור ונהעולל לרבע
 באשה. ודון לבו השיאו באשה. חתו גבוריו
 היות פלב אשה: זכור ובע מרעים נתבע ונאלח.
 חלק להשחית ולזכר האח. ממנו נאים פח
 לחבל אף: זכור חנט כנו עמלקי. מס פיסק
 לאפר חלקי. ירוע פבירים לעין כל לזקקי: זכור
 קפש מהעריקה. נד וקפת עמי עד הרקה. כמו
 בו חכ להחריקה: זכור יושב נגב בלי עוז
 פעדד. פסות ולשון שנה היות קלף עדר
 לשבות שכי כנד וחרד: זכור פסיר שונח
 באולתו. לתערובת מרן בעלותו. מור ירבשת
 ונה נבלותו: זכור למעגע בצתו ביטורש
 מלעזוב לו ענף ונם שרש. נענש קישי פ
 השאיר לו שרש: זכור כעשה אגג מעדנות
 נשים כשבלה חרבו לענות. מודם שארו לשכוח
 יענות: זכור נגיד לחמלו חסבים. סר ממלוכה
 מבין נסיכים. עולל הנותר עמד לשפים: זכור
 סבב צקלנ ונגב. עמלק יושב פארץ הנגב.
 פנרו מוב רואי כנשא בעתים: זכור ערין בעמנונים
 נחבא. פרוץ פרמי עין נדי כחובא. צורכו איש
 באחיו כחכב להוקה: זכור פלימים אשר באף
 הקציר. צבאי קלפתם אל הר שעיר. הנא
 לנקים עדות שעיר: זכור צג בפרק להקניד
 שריני. מס בראש דרכים לסעור אף רובי. רכף
 זכור

יוצר לפרשת זכור

והשקתי בעד יומם. כל היום ידעם. ונפש
גברתה מאד ומשתוקם. ואמה יי עד סמי
רוחה ודומם. זכור ביה מקדשה השם. וכל
עובר עליו משתומם. כתי התנשא ותתרום.
וזכר אמר פיה קומם. בשלש עהות עקלק
להם. בשלש מיתות זכרם להם. בשלש
ימי אפלה ונהם להם. בשלש עהות ימי עברה
להם. בשלש מיני פתעניות להם. בשלש
ימי פתעניות דברים עכבו עם מענות.
ומשבע מצות המיושנות. בן געש ושבע
ישקרו לענות. יבת קול תצא ממענות. ותפוצץ
ככל המענות. וזרון דברים להגיד ולענות. אל
תנצר ראשונות. כינו נא ישועות אחרונות.
ותגידו זכר רענות. עקלק אשר כא ועות
מחנות. ותזכר אתכם בפני כנות. ונצא לו שם
ככל המענות. נאו עתה זאת למנות. איד
נמטה בחתף בקל פנות. ונצא המרום אשר
ממענות. אשר הוקמך עליהם במשענות. ופקוד
עליהם את העונות. לרוב זמם להמנות.
לחשוב עליהם חשבונות. להפיקם לתופת
בראונות. והמון לאמים וכל הלשונות. על עזר
ועזר ישאו קנות. וכשר עזר ונפל עזר
מקונות. ונדע כל פעול פי לא שבתם. ויבין
כל יוצר פי שקם שבתם. ושעיר ישירו או נפתח.
ונשקק ונפסקו חוכמת. ואתם במשפט ותענות.
ויזכרו עם אשר זכרתם. כי למיכה אותם זכרתם.
ויזכרון טוב אתם נזכרתם. היו והמפורים את
יי. יאמרו תמיד ויגדל יי. ויאמרו גאולי יי.
כן יאבדו כל אויביה יי. והעוברים בבית יי.
והמבטחים ביי. והשתוללים בבית יי. והיו בנעם
יי. ונגידו פי אין קדוש פני יי. פי אל ברום יי.
אשרי כל ורא יי. טוב להודות ליי. טוב להסות
ביי. וננו צדקים ביי. קול אויבים הודו את
יי. פי הם נדע ברה יי. זה היום עשה יי. פי
אל גדול יי. ברוך הוא בשם יי. שוש איש
ביי: י"ג ואם כל המעדים והיו בטלים. ימי
הפורים לא נבטלים. וזכרם לא יסוף מנגלים.
ויזכרו לעד גאולים. לששון ולשמחה נילים.
מפעלות אלהים מנגלים. ונזון נוראותיו מנגילים.
ישרים כחוללים. בעשנה מיני עשיר מסלקים.
ככונות ונבטלים. בעשנה מיני הלל מנגילים.
בעשנה מיני שמחה צוחלים. ושרפי הקודש
המגלים. פתלמיד לרב והיו כמו שואלים. מה
פעל אל אלים: פי אלה והיו מבטלים. ואלה
מלפניהם מפנים. ואלה חוצה למו פונים. ואלה
לפני ולפניהם בצל שני מלפניהם. ובחמשה קולות
הצפונים. קול רנה וישועה מצפונים. באהלי
צדקים

ואמר בקום פרוי רפודי: זכור קפיץ לשער
השמים. רעש ושנא מי לי בשמים. שלמ ויגדל
עד לשמים: זכור רד אל חנף להחניף ממלכה.
שמי אשר שקשו מאמשת והולכת. ממה
הלשון לרפותה ממלאכת: זכור עקל אלפים
צורה. שהילים ממה הקניט לספרה. שער
מזה עשנה לשררה: זכור תבע להפר
השמים. תמיתה מצב לפלות השמים. רבליה
שקעים נהלה על המשים: יי וימי
ויבן וקל תעלה קדישה כי אמה קדוש וישראל וישוע:
אלהים אל המי לה. קולו מים בים נשמע
קולך. משמיע ומצוה לעמד בקונן בעלה: זכור
את אשר עשה לה. אשר קרה בתשילך. והיה
לדמים יי אלהיה לה. המטה וקרו מלך נבולה.
היה ישיבו ויאמרו לה. ומשלה עוד ותנו לה.
אין הקם את דבר מלךך. עד שאמה מצונו
הזכר לה. אמה זכור את אשר עשו לה: זכור
יי את יום ובוך. המהנאים ונאמים פה מה
לה. השולחים ומורות באף להלה: זכור
כפא כבוד גדלה. אשר כננו ונאנו למולך.
ולחיו עיש תולך. ונשיבו כל נבולה. ושרדי
ונקמו ויעות אלהה. אשר צוית לא נבאו
בקהל לה. אמרו לבו ונבטלים מיני בנלה.
ויא זכר שם הולך. עליה נאוב הלה.
וימך מאשר עשו לנו עשו לה. אותנו במדבר
בדמיו. ואתה גישו נתלמנו. אותנו הוץ
למחנה המו. ואתה בקרב המהנה נהמו.
אותנו פליטי ענו וקמו. ואתה כפונת ענו וקמו.
אותנו לחשוני עב דמו. ואתה עלות על בתי
עב דמנו. אותנו הוץ למחיצה קמו. ואתה
לפני ולפנים קמו. אותנו ברחוק מקום אשמו.
ואתה בקרב מקומה שקמו. אותנו הוץ
מייבנתנו כמו. ואתה בכונן שבתה כמו.
אותנו אות ברות משאר הרימו. ואתה עשרת
אבידי ברות הקרימו: אותנו בהנחת ימי עניו
נדרכנו. ואתה הלוח יד למולך הרימו: אותנו
נתעצו נכור הערימו. ואתה פרוכי סודך
לחפנות הקרימו: ואתה יי לעולם השב. והוא
גנך בטה וישב. תפוש סדך וכל הישוב.
אני ופסי עוד בלב מתחשב. אם לא עתה
תקום ותחשב. בשלש עשנה מיכות נקמות
לחשב. כפסח ופח ופח לקמד על מושב. ואם
אין פח מתחשב. וכל המונה וסופר וחושב. קץ
הקלות להבין ולחשב. נשנה גבורתו מתחשב.
ולא נקצא מענה להשב. ונחשה דומיה
מתקשב. ונאמנה קסליו יושב. ואת על
לבו ישב. ויאמר עד ויסקף ונרא ונקשב:
(ח"ב)

יוצר לפרשת זכור

צדקים צפונים. והונים ביקרה מפנינים. ונקדמו
שרים אחר נונים. לנדע איך הם מנגנים.
בנאות אפיקי מונים. בצלם היות גנונים.
ובאבתם מתנגנים. ועל חומותם מתמנים.
לשוערים ולשוערים מונים. כל היום וכל
הלילה מונים. להקויר קרשת נוצר אמונים.
להערוץ זכירת גוי שומר אמונים. ובשם ישאל
קדושה וגומל השם. ק"ם ומולתין כ' ס"מ בל' קורין בסדר השביעי וכו' זכור בסוף כי הלא ומפנין כשמואל כס אמר ס' נצחום :

יוצר לפרשת פרה

אזן מתחיל ברוך אלה וכו'. עד ומושיע ומגן
בסוד חכמים ונבונים. וקלמך דעת מבינים.
אפתחה פי בשיר וקנים. להודות ולהלל פני
שוכן מעונים:

אצולת אומן בצרוף וקוקה. בנבכיה
זאת בלט פקוקה. גלומה גלומה
ונקוקה. דבורה על אופן הקוקה.
המסקנה והמעוקה. ורשונה רשון
למשמר חקה. ור שכעתיים מוקוקה. חוק
מהור מטמא מחוקה. מבועה בלא
רחוקה. והיא רחוקה. יהוסה אמורה
ודחוקה: היו בחמת חמוקה. ביה מחוקה.
למהרת חשוקה. נחוקה ואת חקה:
מקוקה יגלה. מעמקיה ידלה. לעת יגלה.
נגונו יעלה: ברוך אלה יי מן אברהם:

אחה גבור עד לחיות ממים:
מקרה חקה גור. מנגנון אברה נגור.
נאמן להנה נחזור. נצח עדי בן בנורה נגור.
קול צפניה חלץ אני. סקר באפיה נחשב
למו יי. עבך ביה חוק לעם ספור. עבד
חלפתי עקש פמין וור. פאר בקניה באגד
משור. פלטה בגנו בערי משור: היו צפונה
למחרת עם אל עור. צנה עור לציר. צור
צורה לצעור:

עולם וקראו שלה. חפצת להצדיק קהלה:
היו על בן אוהיל לה. להגשים מחי אמוני
פללה: ברוך אלה יי מתי המים:
קפאון חוק אלפת חוקה. לוינה באור וקר.
חשוף לעם חוקה. לעמוד על עקר: רעבים
לפננה דמיה. פננה מדותיה. צמאים גמות
חידותיה. גלה להם עדותיה: ששין דגלים
שהר. קוצר ויפטר. הרב להקסם תמחר.
מעוים אותה לשטר: הקרא כהן. ככסאך
(ח"ב)

מחפנים. ובשלוש קדשה לקדוש מחפנים. ששום
בראש פנים משפנים. ואחת בראש מלכס
מחפנים. ובשלושם היות נכונים. כפא שלם ושם
שלם מבינים. ובשלוש קדושה ענות פאו
מבינים. קרוא זה אל זה מבינים. ובכנוי שם
קדוש קוראים ומבינים:

קדושה וגומל השם. ק"ם ומולתין כ' ס"מ בל' קורין בסדר השביעי וכו' זכור בסוף כי הלא ומפנין כשמואל כס אמר ס' נצחום :

באזוב מתכסן: היו מהורים ורוק בכתן. תסוד
דס מקח אלעזר תפתן:
ימלוד יי לעולם אלהיה ציון לדון
ודור תללויה:
ואתה קדוש יושב תהלות
ישאל אל נא:

אמרת אהבתי והיא רחוקה. שח איתאל
עדי זאת תקה. בלא נפלאה היא ולא רחוקה.
זאת פליאה היא ורחוקה. מלפניה משפט
וחוקה. ומאחריה תורה וחוקה. בחרות חקוקה.
ובליות לב מחוקה. כדוק תלונה ומשאור
ענינה. מנדי אקא. מסלחה חמוקה: בבו
אין לעמוד בסופה. ואין להגיע לסודה. ואין
לחקור חוקה. ואין להחליש חלקה. ואין ליבוע
ערכה. ואין להבין דרכה. אלהים הבין דרכה:

הי וקום נורא ומרום וקדוש:
אצורה ומפורשה. עצורה ולא מפורשה:
זאת חקת הברשה. בכל שנה מתפרשה: קבעלי
אסופות. חידותיה חשופות. וכל צדוות
כסופות. וקדוקיה כפות: ערוכה ושמורה.
קצובה ונמורה. רדושה ואמורה. בקלת
וחמורה: זנה לעני בפניו מעניו. והניח
עניו. כפיץ מעניו: רעד בחספיה בעם תחלת
משנתה. פרה בת שמים ענלה בת שנתה: כער
ציר פמן כקשב שמיעמה. נא מיני יגרה מורה
חלקה לשעמה: ידעו כה חלכות. ושמן
חלכות. אלה הנעצבות. ואלה המהלכות.
ראתה איך לחות דמה איה לחות. באורה
חלכות. לחות למי זאת: כדבור אמור אל
הפנים שנה עון פניו. שב ויערוך זאת
לפניו. ודאר עניו: וען כנאמר לו ולקחו לטמא.
פלעות בעתה ושה מי ומן כחור מטמא: קושט
אמרי

אמרי פרה. כל מהור מטמאה. ואיך היא העזי
רוח המומאה: לו הגיר אל הנקה הקתי. ומה
תיגע לידע. עמקה משאול מה פדע: יבא
אפר פרה. להלבין מנוף בן פרה. היות בפרה.
לסוכרה פפרה: חיו רובו בן יקחו אלף פרה.
היות פרהו מתמרת. שקל הפרות קלות
ושקל לעד עומרת:

אל נא לעולם הערץ. ולעולם הקדש.
ולעולם עולמים וממלך ותתנשא. האל סלך
נורא מרום וקדוש. כי אתה הוא קלה מלכי
המלכים. פלכותו נצח. נוראקו שיהו. ספרו
עוו. פארהו צבאיו. קדשהו רוקמהו. רון
שיר ושכח הנקף תהלות תפארתו:

חון וקהל

למהר ממאים. לממא מהורים.
באמר קדוש:

אמרה סנונה וצרופה. בדולה בדתה
מערופה. גדלה כרענן לתרופה: דרושה
בזקוק שבעה משבעה. היות מבילות
וכבוסים שבעה. ופרות וכחנים מהורים
וממאים שבעה: זקני גזית תמימים
ממום. חכוניה יקרו לכל היות בה
מים. טהורה תהיה לאדמת כממום:
יעשה מהון פתן כבש פרה. כפה מול
אוטם בהוד תפארה. להוציא בה
תמימה חטא תמה מפירה: מסעדיו
אתו יצאו לתר המשחה. נחין טבול
שנית עבור פורה שוחה. סדר מערכת
ולא שהה: עמד מקדם ופניו למערב.
פרה שחט ודם לא ערב. צת בה תריות
ומוקדה כרב: קם מול יעזר איתו ודם
שבע יזה. רענן ארו ואוב ושני יחזה.
שמע לכל עין ארו זה ואזוב זה: תרגלה
וחקקה לשלשה חלקים. כל משמרות
מנה מחלקים. תכונה למשמרת עד
נקוקים יקים:

למהר ממאים. לממא מהורים.
באמר קדוש:
יבנו ולה תעלה קדושה כי אתה קדוש
ישאל ומושיע:
אין לישום עיניך נבלאותיה. אין להגיד
(ה"ב)
גור

עול. הבא אמו אשר לא עזה עליה עול. ותנתן
על שקמם קעול: הם נקחלו עבורו אל פתן.
ואנף בהשמיד איש ככהו. הבא אמו ותנתן
לפתן. ויבפר בה עון כהו: וכמו כאש נשרף. פן
כאש תשרף. וכמו מיהן והודק עד עפר. פן
הודק ובעשה עפר: וכמו הושלך עפרו אל המים.
בן הושלך אפרה אל המים: וכמו נפלו בו שלשת
אלפי ישר. פן יפלו בה שלשת מיני כשר: וכמו
מנה עם טהור. פן תטמא ככנע על טהור: וכמו
טהר עם בו נקמא. פן תטהר איש אשר נקמא:
וכמו פגוה פישעו לכל דור שמור קממא. פן תהי
למשכרת למי תמא: לתרים דמים. לכבם
המים. לנקות מנופים. להרחיץ צואים. להלבין
חמאים. לטהר חמאים. למדש קרושים. להצדיק
עמוסים. בעץ ארו לענפים פארו. באזוב
לרצוא באזוב. בשני לשפתותיה בשני.
בהולעת לאל היראי הולעת. לכל ותגאה
מתגאה פארו. שאם לא יטה באזוב ויחשב
בהולעת. לא יטהר באזוב ובשני הולעת: ואם
לא ישפוך לב פמים. לא יטהר בנריקה מים:

ומיטין ב' ספרי טווח ב' קורין כסדר סכסכו וב' קורין למסעיר ב' חק טר פטעט סד סכר:

ומה ותגאה חציר נבל. נוכח איש אוכלה אש:
ומה ועו ציץ גאה. נוכח אל גאה נאה. והוא
רוכב שחקים בגאווה. גאה על גאים. מתנשא
על נשאים. ומתגאה פארו על מתגאים. וענו
פאזוב על נדפאים. וצר בעולמו חמשה מיני
גאים. שור בבחמה. ארנה בחנה. נשר
במעופפים. ארו בעצים. ואדם בכבם: ומלה
מתגאה על כלם. לבש גאות ספקם: תתקם
כבם שכיבי אש. ארבעה כבם מעלה. ואחר
כבם מטה. כי כם מעלה מכוון כנגד כם מטה
וקל אשר יש במעלה יש במטה. כסא מול
כסא. היכל מול היכל. מקדש מול מקדש.
ובול מול ובור. מנבח מול מנבח. בנים מול
בנים. עבדים מול עבדים. מלאכים מול
מלאכים. קשרתים מול קשרתים. צבאות מול
צבאות. גרובים מול גרובים. אלפים מול
אלפים. רבבות מול רבבות. קדושים מול
קדושים. מחנות מול מחנות מעריצים מול
מעריצים. מקדשים מול מקדשים. יקרות
לקדוש משלשים: ואחרים קדושה

נצוריו כראשון להעריץ לאר
אחרון וראשון קדוש :

ארון מקדש תפנו ראש. כינו לא נל בספר
התורה ראש. נלחו תחלה לכם לדרוש דורש
להשוות בו גיה ואישון. הפלא מפל עם
ולשון. ולא המסר לארם הראשון: וכן ערנה
בו בשרה. הנוט לקצו עקד למופנה. טפיה
כבו בו בשרו בשורה: נרח אשר לא פגעה
בראשונים. פמוס לצפון חדשים וגם ישנים.
לראש השם לארבעה ראשי שנים: מועדים
מוזון לנדנים. מועדים בו עיניו צרו
רוקלים. ספור הוא למלכים ורנלים: וצור
מערבים לשמרו במועדו. פרה ואביב תקנה
קם לנערו. ויון שלשם יצרכו לסעודת קדש
ראשו ושלישו קצו ורבו לשמור. ולקשר קחת
לחגי קצור ולקמור. רשם ככל דור. וצור
הוא לרוב על המור: ויו שמירת שניו ורבו
עברה. שלקבת קציו שאון פול השמירה.
השונות קצרו ימיני העמידה: יום וכו'
יבן וקד מעלה קרשה. פי אקה קדוש
ישאל ומושיע:

הוא נקרא ראש וראשון. ונאמי נקרא
ראש וראשון. ומנעדו נקרא ראש וראשון.
ואויו נקרא ראש וראשון. ונוחלו נקרא ראש
וראשון. ואקבם נקרא ראש וראשון. ואקבם
נקרא ראש וראשון. ונאלם נקרא ראש וראשון.
הנה העת וכו' בראש וראשון. בקץ אשר הוא
ראש וראשון. לעבור בראש וראשון. לכונן
בין בראש וראשון. וכו' נוצר ברוח ראש
וראשון. לקצקע שרירי עמלק ראש וראשון.
לעבור צורים החצובים בראש וראשון. לפעול
חדשות בראש וראשון. לרצות חדוש השנה
ראש וראשון. להוביל בו שי לראש וראשון:
ועוד כל יזכרו ראשונים. פי וחדש חדשים
וגם ישנים. פלאים מלפנים משנים. וקיצו
כל ישנים. מהללים ומשוררים שירים משרים
משנים: ולא יאמרו עוד אשר העלה
בנביא. כי אם חי יי אשר העלה ואשר הביא.
ואו אל ישג קבוא. לערוך קרבי.
חדשות לקבוא. ביד איש נביא. משקט לוי.
להשיב לוי. לחדש קרבי: ונצאית צמח
נקוב שקעה. ואתו יהו רועים שקעה.
וחדש לאום דברים שקעה. ויתפסה מהם
שבעים שקעה: וישב ונלה לעם קדושים.
אשר עמו יהו מקדשים: ולא לערבי צאן
קדשים. עד קץ ששה חדשים: עד בא ראשון
לראשי

על כל חדש חדשו חגפרת. ספרו
בקרתי. קצבו חקרתי. נגזו חקרתי.
פלאו סקרתי. מועדו יקרתי. וכו'
יקרתי ונתקרתי:

חי וקום נורא ומרום וקדוש:

אמי כל חוזה. חל בו במחנה.
פנאמר לו חוה. תבנית החדש חוה:
להבין קצב מולדתו. מתחלתו וארץ
מלאותו. עד תכליתו: עמיתו להראותו.
ולא הכיר מראותו. עד באצבע
הראתו. או פן וראתו: וזמר לשעות
שש. תארו להתאישש. פחות משש.
כר עין יעשש: וראויו לבקר. ערו
לחגר. מאמריו לגר. ממיר ו לעקר:
במדד לו שער. עביו איך לשער. עד
שמיפת שער. יקבלו יושבי שער:
ידעו תבונה. לחוות לאום נבונה.
לחורות לוקצי בינה. ערה לבנה:
דגלים לישב. ומנים לחשב. בעבור
איך לישב. וסוד מה להקשב: בפניו
צנו אצי קודש. להעיר ערות חודש.
ואל נתעמף בקודש. כמקדשי חודש:
יה בדרם לעינו. ועדותם דקדק במחננו.
והכל צוחו במעונו. מקדש החודש
בזמנו: קץ מולדתו חל להקצות. ביום
רביעי בחצות. ונד שששים מרצות.
לא נפר בחצות: למה ציר ופחד.
ותר מעת לעת ספור אחד. וצור קץ לו
ויחד. מערב ועד ערב מנות אחד:
ידעות חרם וסתר בו ביום השבון
מזו. ובתחלת פרותם בהלון אחד
גמצאו: ויו רעים פנתן למו מסורת
אמצו. לחשב לעפר ולקדש ספרות
כמצאו: אל נא וכו' המצא לעול כס שקלים

חון וקהל ראשון הוא לכם
לפסוח עליכם. להתקדש
בתוככם. קדוש:
חון וקהל לכם הוא ראשון
(77)

יוצר לפרשת החודש

בפקד. תויבת בתרי שקד. רשפי לוד
ליקד: רחש ישנים בערב. דם תבוסה
בערב. קץ חש וקרב. לעורר בתנון
קרב: שמע מכסת פסחים. אשר פסו
פסוחים. היא צמרת פסוחים. להציתם
פסוחים פסוחים: תרפים כדי למעט.
מנוי מתי מעט: ויו הוקף הדבת מלך
מלמעט. הרשם להמנות פואם ימעט:

החודש חוה לכם לשמור. בכסם
אספי בר מור. ואתם אל ימור.
שלישת אותות בו לשמור. דורש זה
חדש בחדשו. לאות ולמופת קדשו:
ויו ידיו עם קדושו. חושיעה לו ימינו
ויו וע קדשו:

הדום מגר נזיר עדש. כחיום חוה
יחדש בנדש: ויו ונוכיל שי בקדש.
בראשון באחד לחודש:

ומלך יי לעולם אל תקד ציון לדור
דור תליתו:

ואתה קדוש ישב תהלות
ישאל אל נא:

רבות עשית והשבת וספרת.
מפעילותיה פעול בסתר ספרת. לאותות
ולמועדים חבלו שרת. לתקופות
ומחורות קצו צפרת. לאלפים וארבע
מאות וארבעים ושמונה זמו בארת.
ובתשע מאות עבורים עדיו עפרת.
והיום הורית לעם אשר בחרת. לכן
על

חון סתחיל כרוך אהה עד ומושיע ומנו
סוד חכמים ונבונים. וקמור דעת
מכנים. אפתחה פי בשיר וקנים. לחודות
ולקד פני שוכן מעונים:

אמת עת דודים פגעה. באחת ועשר
פני ונעה. גישת צקון מכפל בפגעה.
דלו פעם וואת רעה: השנים עופר
סחרף ארבות. וחלל ארץ בתכם
תערובות. ומן קפץ עשות רבות.
חדשים וגם ישנים להרבות: מס ונרא
ועדו שנה. וקץ פישן וער פמיטה:
ויו כסף ודפק בפתחי ישנה. להפשה
קר ושוו להדשי השנה:

לי יוד תננון. בפסוח וננון:
ויו פנונה לננון. בקמנת ננון:

כרוך אהה וי מנו אברהם: אהה נכור ער להחיות מהום:
מרימי עוד עולה להלאות. מכאב
הנת להראות אות. נאקה תהישה קץ
הפלאות. נחצו למאתים ועשר ארבע
מאות: שיה המסכה לעקר צור. סים
זכרו בפקד נצור. עמוסים פאתו לעת
בצור. עדימו לשי יהא עצור: פלא
עשות נגד אבות: פץ מבגשור לאסרו
בעבות: ויו צלחת ירדן בו להחיות
צפית שיה לבית אבות:

ף עוד נקשיבה. כמעונו חושיעה
נשאבה: ויו ששון ישעף לנו השיבה.
ובתחית נשם נחשבה:

כרוך אהה וי כחה הממים:
קחת עלית עקד. היא נצבה
על

לראשי חרשים. ואז נראה לענת קדושים. הנשאר מעול קבש. ונראה כמו אותות חרשים. לחדש שמות חרשים. למשום קודש חרשים. לפתח דלת לקדושים. בשבתות וקדושים: ואז יצוה חרוש עבודת חודש. מה להעלות בראש כל חודש. ועבודת ראשון כל חודש. היא מקרים תחלה לקל חודש. כי כמו היה ראש לקל חודש. פן יהיה ראש לקל חודש: ותעשה בו חרשה. לקראת ארץ חרשה. להקטן בעת חרשה. לקרות ברית חרשה. להקראות ברית חרשה. להחמיר רוח חרשה. להוביל בו שי מנחה חרשה: ותמה ולקנה התחדש. ואורם שבועות חודש. שמות בשנה התחדש. ויצמצם שביבתו פתוח שער חרשי. ויקרא לו שם חרש. כשם העיר מיום התחדש. ונקטן לעם לב חרש. לשומר בפיהם שיר חרש. שיר מפאר וקודש על כל שיר מקלל ומקדש. כי שירי אראלים. אשר שיר ותשפוט מסללים. לפני שיר זה לא חלים: ונצחו אלים. אשר קול המוקה צוחלים. לפני שיר זה לא מסללים: ונקטן גלגלים. אשר אם הורשו כל גוללים. לפני שיר זה

מולאין ב' ס"ח בלחך קורין בסדר טוים ובשנים קורין לנפסור בפרשת זה החודש הוא עד החלו מלום ונפסורין כח אצל פי יחזקאל ג' וסו סוף חודש מולאין ג' ס"ח קורין בשנים כח. שח חודש יבשלים קורין לנפסור בפרשת סחורם ונפסורין כח' :

מוסף לפרשת החודש

החזן מתחיל ברוך אתה עד ומושיע ומגן ראשון. אמצת לפרח שושנים. אמון לעורר מרדם ישנים. בזכרה ברית ראשונים. בצפון חרשים וגם ישנים. גלותו בדת שנונים. גור ראש לארבעה ראשי שנים: חיו ארבעה ראשי שנים במחנה. בארת זה מזה לחונה. כאשר שמענו פן עוד נחנה. לגונגמו במגן בחודש הזה: ברוך אתה יי מגן אברום: אתה גבור עד לחיות מתים: ציון. דרור חשת בו קפות. דבר אור יקרות לקפות. החודש אשר ישועות בו מקיפות. החוסים בו מתקיפות. ומגן מתחילות ותוקפות. ועד ראש לארבע תקופות: חיו ארבע תקופות בשנה. תחדש אורם בכראשונה. כאשר שמענו פן עוד דיי' נא. החינו כנשם בראשית

ערכבה (ח')

חיו ארבעה ערכים אשונה. ספור מסות פרחי שושנה. כאשר שמענו פן עוד חיש נא. ענגנו בנופש בראשון לחדשי השנה: ברוך אתה יי מקדש השבת: (ובשר"ח מקדש השבת וראשי חרשים): רצה עד לציון ברחמים: ולירושלים. מופת הוחק בו פסות. מעין כל חי להתנסות. נקמות אשר בלב מקסות. נתכנו במועד זה היות מכוסות. שיה לבית אבות כמות במכסות. סבות עליו עמים ארבע כוסות: חיו ארבע כוסות כבמחנה. בארת זה מזה לחונה. כאשר שמענו פן עוד נחנה. רצנו כשי בחודש הזה: ברוך אתה יי המחורר שביבתו לציון: מורם עד ועורתנו סלה: מבשר. עם זכויות. עצורים להעלות מצול דכיות. פרוים חנה במשפיות

את עמו ישראל בשלום: ק"ש. א"כ. עלינו ח' :

יוצר לשבת הגדול

החזן מתחיל ברוך אתה עד ומושיע ומגן מסור חקמים וגבונים. ומקד דעת מקינים. אפקה פי בשיר ורננים. להורות ולהלל פני שוכן מעונים: אלהים בצעדה סבות פתרום. בתקת חילם מבגריהם קהרום. גאלת עמה בגבל קהרום. דררתם והכרתם פסולת פרום: הגרת לגיא דמון פיבסת. ונקתה לארץ במרה נחבסת. ונוחה ורחה פדם מתבוססת. חלצה ונגהצה ברחיצה ותכבוססת: מרם מרור ממענים ישבת. ישועה צמחה לצוורי כבבת: חיו פתרת כליל לנפש משיבת. לשעבר קדמת סמן שבת: סלה ארומקה מושיע ושלום. מוציא לחפשי סבות מעלים: חיו ספומה לראשי להשאר פליט. גנון והציל פסוח ונקלים: ברוך אתה יי פן אברום: אתה גבור עד לחיות מתים: מסכנר אסיר בצאת לחופש. נהגוסם גם כמבעת רפש. סנקתם חוק מרגוע ונופש. ערוך תחלה לקשיבת נפש: פרושו ומעמו צוות (ח')

ביום המד נטע ישועים. בלוקה ומכססת שני רשעים. ונגלית לחלצה מבין פושעים. בחיל

בחיל אלפים רבבות תשעים. ובצדק נקדו
 לתשע ותשעים. הועמקה משא פרדים
 תשעים. פניה לקניה מלכים ושועים. שלקה
 הציריה ועלו מושיעים. ולתקנה נלה שבעה
 משבעים. שעשור נקמים לפנות קבועים.
 ובישימו דרה הלכו ארבעים. מעני סלך אוכלים
 ושבעים. קדשתו פתנים ורנן מפיעים:

חי וקים נורא ומרום וקרוב:

וכרה להציל עמה. להודיעם אכח בועמה.
 לטשאות תרים פעמיה. לתכניע רודים בועמה:
 וכתתם המון שודרים. פלו שרים ונדורים.
 והגוע עת דורים. צמחה ושועה לידורים:
 סור וצא בהנחה. צאת עומים לרוחה. נחצו
 צורים לשבעה. שני האמי צביה. פרום פיה
 שר מלך. ארעהו לשר פלך. כל הפא למלך.
 אשפר לבני קהלך. בשער בת פקלום. נצבים
 מלאכי שלום. נסתכלו קושפי מלוח. באין
 קומץ זרעים: רכב לבב נח. ללגיוניו קפץ
 ונמם. ופנס הפא במנה. ואלה לכה האחרונה:
 שאמרתן מרש. חי נדרש והדורש. השיבוהו
 ופך משרש. פלה נרש ונרש: מרד נר בעקולו.
 מה לי וקולו. ולא הרצני בשקלו. פגשען על
 מקלו: ואז צפה באללים. הניש ירוי נלויים.
 עניו עניו בפלילים. אין פנות בחללים: אציל
 מוכן לעבדות. מה לכה במקרות. הלא
 בתכל התפרות. נודע בעל גבורות: לובש צדק
 נאור. להשיב גמול לאכזר. הפך דרה איש
 נור. עמלו בר אי חור: הון הנמל פדר ורשפים.
 ולעף בעלי כשפים. קרסו ברעו כשופים. עפר
 ארץ שופים: אל נא וכו'.

יוצא הפזון. ספקם מזון. לשבע ולא לרוון. קרוב:

אמנה גדולה היתה בעם. גלי להתפזן
 ואת הפעם. נוע לומר מה נועם. יוצא: דרה
 שלשה נלה במדבר. הנה מאן מנהיג ודבר.
 ולא כחד מרס דבר יוצא: וריום השו
 להקדיש קרואו. חסו במטרופל כל בראיו.
 טוב אין סחסור ליוצא. יוצא: חור שפחה.
 למדה שרועה. קלויסור אובור חסר לפרעה.
 לקמף אחרי במדבר בארץ לא ורועה. יוצא:
 טקום צפעונים נחש שרף ועקרב. נסעו קדושים
 לשמש ושרב. שפ ועגל ומקנה רב. יוצא:
 עדרים השפילו מרע להפיקם. פסת תשארות
 נצאו בהשפיקם. צרורות בשמלותם על שקמם.
 יוצא: קטוף העסה בחררה קמוצה. רעופה
 בראשיהם שלא המוצת. שמש שפחה ואכלה
 (ח"ג)

לפשעה. והרועה אחר בדיקתו לאכול חמין
 ולשבעה. מה שמעור נוחנו באנעה: הובא דבר
 בחורי ביתא. והנים ארבע או חמש רפתא. ואשפה
 דתרא מנהו פתחא. לבדוק מרשא שמא הולקה
 לקספה. וכן רנו רנן פפרמין. דחורי ביתא
 קממין. עצאי וקלאי אצו נבדמין. ואמצעים
 נוקמין: וריו נג הנציע ונג מנדליו. וכפת פמר
 ומתנן ונליון. ואוצרות נון ושמן העולין. לבדוק
 חמין בלי עולין חור שפין אדם סתבירו. וה ונה בודק
 עד שמגיע וקמטל שארו. וכן בון יהודי וארמאי
 חוב לבצרו. פליטו בקר שקמא יאמר הארמאי
 קשפו וחקרו: טענו המקרש והיוצא בשקמא.
 ואין דעתו קורם פסח להורה. הוך שלשים יום
 בעי לבצר הכירא. לפני שלשים יום אין זקוק
 לבערה: ישראל דחמין אתפקד ליה. וליתיה
 למריה למשקניה. נטריה עד ארבע רתוי לאכליה.
 שלים ארבע ולא אתא לנכרי מופין ליה:
 כשנפלה מפולת על חמין בערבי פסחים. ובלב
 אין יבול לחפש אחריו בטוחים. הכי הוא במבער
 לרעים פקחים. וקמה חפישת תבלב שלשה
 ספחים: למדי בי מלחי ובי מורי נקובים. ובי
 הערים ויובים. לבדוק אותם חכמים. והצר פמורה
 מקני העורבים: מוצא חמין בפסח ברוך ביה.
 ביה עלי גלי בלי ראותו. ואם של הקדש הוא
 אין צריך לכסותו. לפי שבדליו מאותו: נפיו ופמיכו
 ויורה. ראשפטש בהו חמין חמיקא. צריך
 לגעליהו ונגים בנו רבא ועירא. ולרכא ליעבר
 נדנפא ולבתסיה בנורא: סניני ראשפטש בהו
 חמיקא לראותין. אם אפשר לעשותו הדשים הם
 משפחין. ואי לא מנעין ברוחחין. ובכלי ראשון
 הם מצוחצוחין. ועץ פחד מנעילן ברוחחין: עגרו
 אנני וקציעו דקנניא ופחרא. אף על גב דמפליט
 להו שפיר לאשפטמשי בהו אסירא. ואף על גב
 דרווחן ואפא למיטר דשליט בהו אוירא. אפילו
 הכי קמא אסירא: פחד קדרות אין צריך להפקחא.
 אכל משתי ליה עד בטר פסחא. וקערות מקרות
 פי שקיל סודא עליהו לאתחא. ובגורמי דגללא
 שרין בכהרה: צעי דמשהי בהו חמיקא בשאר
 יומי. בבית שאר שחמוצו קשה דמי. ואי אקראי
 אותיביה ולא אשמהי עמיה. לאשפטמשי בהו
 שפיר דמי: קטוף גיין ושמן עבירין. מלמילש
 בהו ליצי קמאי קפדן. ואמקו דלא סכילן
 ועקדן. דלא למילש בהו הוא הדין: קמין
 מצות עושין ובר לעגון. ולשמן צריך לשמן
 מחמין בהגון. ותרש שומה וקמין אין לשין דלמא
 ישנון. אף על גב דאפיה ושראל בר דעה לא
 נהגון: שנו שאין לשין בכת אחת למעלה
 (ח"ג)

מחמשת רבעים קמח וכן לחלה. וכן ביצית קמין
 חלה. והעומר מוכה לה. והאשה לא תלוש אלא
 במים שלכו הלילה: המימים שנו במשנה
 המקללה. מי תשמישו של נהומם ושפכו מפני
 שמחמיון חלה. ואמרין שבי להו ככוסים מדרן
 דלא לימי בהו לדי מקלה. פמו הלכות ביעור
 והנעלה: נון פי ותאדם. למצוה הוא מקדם.
 לצאת בו חובת ודי אדם. אם אין קמיון ומכשל
 נדמם: וארבע פוסות הללו. צריך שיקא בהו
 פדי רביעית גלי יקרו. אחד אנשים ואחד נשים
 אלו באלו. ומסלקין לתינוקות קליות ואגוניו פדי
 שושאליו: סחו שהנשים צריכות לאמצה. בכל
 מילי דפסחא בלי שמצה. אף על גב דמצוה עשה
 שהזמן נקמא בה לא נמצא. שכל שישו בכר
 האכל חמין ישנו בקום אכול מצה: פרוש בשפת
 נדיבה. מצה וכן צריך הסבה. מרור אין בו פן
 חובה. ומכעיל ליה לכסופי טובא: הסבה אין
 חספה אציה. ולא עוד אלא שמת נדרים בהו
 לנשט ויבא לידי ספנה: פקדון לא מן חשבון
 ואשה אציה צריכה ואם חשובה היא נדונה: למי
 אב מסב הפן ברצעה. מלמיד בפני רבו אינו
 ראוי לפדנה. אכל בשוליא דנכרי צריך להסב
 במריצה. והשמש שאכל פיה מצה פשהוא מסב
 יצא: טענו לחטות מצה בליחי פקחים. קדי שלא
 יישנו הפרחים. וסניבין ברגל להיות שפחים.
 במקדש בכשר ותשמתא ביין רחמים: נשים חבבות
 לשמוס ולברנין. בבכל בבגדי צבעונים. בארץ
 ישראל בבגדי פשתן המלבנים. והאנשים ביין
 מתענדין: בערב הפסח סמיר לנגינת ראשון.
 לא יאכל אדם עד האישון. ובבאו מביית רחשון.
 פד קדו שומן ואינו אומר נס עדין. שעריך לאמר
 באגדה וראוי לכופלו און. וישתי וישי נדיה ואינו
 פקדן על נטילת נדים. שחיל נרניא או כרפא
 או כוספרמא או סמא וסבול בחרוסת ויבדך
 בוכא פרי האדמה. וכן אכלי תעזה אחת משלש
 מצות ואין ברכה עליה. סחצה בקערה ומחצה
 בשלחן תשיקה: מישו פסקענה שני חכשילי.
 דאנון פשרא וכורא צלילי. אי נמי גרמא
 ובשוליו. ומכפיה קערה וליקא היא לתמא עניא
 פליה: ומגוין לו פוס שני מארבעת האל. וכאן
 חבן סאכיו שואל. מה נשפחה מלילות זה ליה.
 נומר האגדה עד נאל ישראל: אחר דשמי
 משי יביה. ומכבר על נטילת ידים לחוביה.
 ושרי המוציא על השלחן דעליו פתחי דיביה.
 ולא אכיל מניה אכפיו מדין לוקם פרוסה ומכבר
 לאכול מצה בטמא. ופסחי דסהיא דהמוציא
 אוב

תפלת שחרית

אל יקדושינו. תתקבר ואלהינו בשמים כפצול ועל הארץ
 סמחה על כל שפה מושגה ודוק ועל מאורי אור שעשית
 (שצורת) המה ופארוה סלה :
 תתקבר לגצה ציבנו מלכנו ונאלנו בורא קדושים ושמחה
 שקד לעד מלכנו וצור ישראלים ואשר משרתנו כלם עומדים
 ברום עולם ומשמתיים בראש יחד בקול (ב) ודברי אלהים חיים
 וימלך עולם : כלם אהובים כלם ברויים כלם גבורים כלם קדושים
 וכלם עשים באיפה ובוראה רצון קולם. וכלם פותחים את
 פיהם בקדשה ובטהרה בשיבת ובזמנה ומקדשו ומשפחו
 ומפארו ומרדיו ומקדושו ומכלליו :
 את שם האל המלך הגדול המבור והנורא קדוש הוא.
 וכלם מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה. ונזקקים
 באהבה רשונה זה לזה. לתקדש ליוצרים בנסת רוח בשפה
 בדינה ובנעימה קדשה כלם באחד עונם. ויטה
 ואומרים פרוצה :

קדוש קדוש קדוש וי צבאות מלא כל הארץ כבודו :
 והאופנים וחיות הקודש ברש גדול מתנשאים
 לעמת שרפים. לעמתם משבחים ואומרים :

ברוך כבוד וי ממוקמו :
 לאל ברוך נעשות ופנו לפלך אל חי ונקים ומרות ואמרו
 ותשכחות משיש. כי הוא לבדו ברום וקדוש בעל גבורות
 ופושח תדשות בעל מלכות וצדק צדקות מנצח ושוטת בורא
 רפואות נורא תהלה ארון הנפלאות הסתור בסבו בכל יום
 קטיד פגשה באשית. כאמיר לנשה אורם גדולים כי לעולם
 חסדו : (והתקין פאורות משפת עולמו אשר ברא) אור חדש
 על ציון פאיר ונקה סלנו בטהרה פאורו : ברוך אתה וי
 יצור המאורות :

אברהם רבה (אבת עולם) אהבתנו וי אלהינו.
 חמלה גדולה ורחוה המלך עלינו. אבינו מלכנו
 בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שקמנו בך
 ונתלמדס חקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם פי
 הקבנו ותלמדנו אבינו האב הרמון הברכה בחם
 עלינו ותן בלבנו בינה לבין ולהשפיר לשמוע
 לקמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי
 תלמוד הורתך באהבה. והאר עלינו בתורתך
 ונדבך לבנו במצותיה ויחד לבנו לאהבה וליראה
 את שמך למען לא נבוש ולא נבלל ולא נכשל
 לעולם ועד : כי בשם קדשה הגדול (הבור) והנורא
 בטחנו נגילה ונשמחה בישועתה ונתחיה וי אלהינו
 נחפידך רבנים אל יעזובנו נצח סלה ועד : מזה
 והבא עלינו ברכה ושלום מהרה מארבע בנפות
 הארץ. וישבור עלנו מעל צוארנו ותולידנו מהרה
 קוממות לארצנו כי אל פוגע ושוטת אתה. וקנו
 בחרת מפל עם ולישון ונתקמתו מלכנו לשקד הגדול
 סלה באמת באהבה. להורות לה ולתורה
 באהבה ולאהבה את שמך : ברוך אתה וי סבור
 בשמו ישראל באהבה :

והו אמר אל מלה נאמן :
שמע ישראל וי אלהינו וי אחד :
 ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :
 ואהבה את וי אלהיה בכל לבבך ובכל נפשך
 ובכל מאדך : והו סדברים האלה אשר אבינו מצוה

תפלת שחרית

מוציא אסורים ופודה עניים ועויר כלים (העונת)
 ועונה לענוה ישראל בעת שונעם אליו : תהלות לאל
 עליון גואלם ברוך הוא ויכוברך שמו. משה ובני
 ישראל לה ענו שירה כשמחה רבה ואמרו כלם :
 כי כמיתה באים וי מי כמיתה נאדר כבודש נורא
 תהלות עשה סלה :

שירה הדקה שכתו גאולים לשירה הגדול על שפת
 הים וסד כלם הודו והקליטו ואמרו : וי יפדו יעולם ועד :
 עוד וישראל יומה בעונת ישראל ופדה כנאמה והירה
 וישראל : ונאמר נאלנו וי צבאות שמו קדוש וישרא :
 ברוך אתה וי גאל ישראל :

יום ויפדה כי יום וי אהרן הכהן גדול לאלהינו :
 אבי שפתו תקח ופי גיד תהלקה :
 ברוך אתה וי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי
 אברהם וישראל ויחזק ואלהי יעקב האל הגדול
 הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים
 וקונה הפל וזוכר חסדי אבות ויבוא גואל לבני
 בניהם למען שמו באהבה :

(בעשית) ונברו לזרים סלה חפן בתים ופתנו כספר
 הפנים לבענה אהבים חיים :
 סלה עוד וישיש יקנו : ברוך אתה וי פנו אברהם :
 אתה גבור ועולם אבי קמיה פמים אתה רב להשיש :
 ידו סודר תפל : נחמו פליכי היום ומוריד הגשם :

ככלכל חיים בחסד סתיה פמים ברחמים רבים סופך
 טפיים ורפא חורים ויחיה אסירים ויפנים אבותנו לישיש
 ספר : מי כמחה כצד גבורות ופי דופת לה : סלה פסיה
 יקתה ויפצית : וישועה :
 (בעשית) מי סופך צד הכחשן ויכר וצדו לחיים ברחמים :
 ונאמן אתה להחיות פמים : ברוך אתה וי סתיה פמים :

כמוה ססין אומרים וי :
 נקדישך ונעריךך כיונים שית סוד שרפי קודש
 המשרשים לך קדישה. פכתוב על יד נביאה וקרא והאל
 זה ואמר : קדוש קדוש קדוש וי צבאות ברא כל הארץ
 כבודו. העסקת לשפחים ואומרים : ברוך כבוד וי מסקומו :
 ויכדנו קדשה רבוה לאבר : ויפיד וי העולם אלהינו ציון
 לדור גדול תלדיה :

אתה קדוש וי קדוש קדוש וקדושים בכל יום ותלדיה
 סלה. כי אל סלה גדול וקדוש קמיה : ברוך אתה וי האל
 סקדוש : (בעשית סקדוה סקדוה) :
 אתה חונן לאדם בעני ויפטר לאנוש בינה.
 נחמו ויכומו אומרים וי :

אתה חונן ויכדנו למדע הירתה. ותלכדנו לעשות
 בהם חקי רצונך. ותכבד וי אלהינו בין קודש לחול.
 בין אור לחושך. בין ישראל לעמים. בין יום
 השביעי לששת ימי הפעשה : אבינו מלכנו חמל
 עלינו חמים הבאים לקראתנו לשלום חשוכים
 סבל חמא ויננומים מפל עון. ויכדדקים ביראהתה :
 (א) חגנו סאמה נעה בינה (השפל). (תקפה בינה נדעה).
 ברוך אתה וי חונן מדעת :

השיבנו אבינו לתורתך. ונקדנו מלכנו לעבודתך.
 ותחורנו כהשוכה שלמה קמיה : ברוך אתה וי
 תרוצה בהשוכה :
 סלה לנו אבינו כי חטאנו כחל לנו מלכנו כי שיענו.
 פי א' טוב וסלה אתה : ברוך אתה וי חונן ספרה ספיה :
 ראה נא בענינו וירבה רובנו ונאלנו נאיה שפחה

היום על קדשה : ושונתם לבנוה ורפרה בס
 כשבתך כפיתך וכלקתך בדרך וישקדך והחפדך :
 וקשרתם לאות על ידך והיו למטפות בין עליה :
 וכתבתם על מנוות ביהך ובשעריך :

והו אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה ויחכם
 היום לאהבה את וי אלהים ויעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם
 ויחפדו כסר ארצכם בעתו יכה ויפלקו ויפסקו ויפדו ויחפדו
 ויחפדו : ונתתי עלב ששך לבנהתך ואכלת וישקת : השמרו
 לכם ויפחה לבבכם ויפחם ויבדחם אלהים ויחפדו ויחפדו
 לכם : וקרה אם וי ככם ויעזר את השמים ולא יהיו כסר
 והאדמה לא תמן את ויבולה ואכרתם סתרה מפל הארץ סתרה
 אשר וי טהו לכם : ושמעם את דברי אלה על לבבכם ועל
 נפשכם וקשרתם אהם לאות על ידכם והיו למטפות בין עליהם :
 ויבדחם אתם את פניהם ויבדחם כמיתה ביהך וכלקתך סתרה
 וישקדך ויכופף : וכתבתם על מנוות ביהך ובשעריך :

למען ירבו ימכם וימי ברככם על האדמה אשר יושב
 וי לאבותיכם לית להם מימי חשימו על הארץ :
 ויאמר וי אל משה לאמר : דבר אל בני ישראל

ואמרת אלהם ועשו להם ציצת להם כפופי בגדיהם
 לדורותם ונתנו על ציצת סתנף פתול תבלת :
 והיה לכם לציצת וראיתם אתי וזכרתם את כל
 מצות וי ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם
 ואחרי עיניכם אשר אתם וזים אחריהם : למען
 תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים
 לאלהיכם : אני וי אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
 מארץ מצרים לחיות לכם לארמים אני וי אלהיכם :

אמת נציה וקנו וקמו וישר ונאמן ויחיים ויחיים ויחיים
 ונעים ויבוא ואדיר ויחפדו ויחפדו ויחפדו ויחפדו ויחפדו
 לעולם ועד : אמת אלהי עולם מלכנו צור יעקב פנו וישענו לדור
 לדור הוא קים ושמנו קים וקסאו כמן ומלכותו ונאמנתו לעד
 קמית : וירבנו חיים וקמים נאמנים ונתקנים לעד ויעלמי
 עלפים. על אבותינו נעלמו על קבנו ועל דורותינו ועל כל
 דורות ועל ישראל נקדך :

על הראשונים ועל האחרונים דבר טוב וקם לעולם
 ועד אתה ואמיתך חוק ולא יעבור. אמת שאהבה הוא וי
 אלהינו ואלהי אבותינו. מלכנו מלך אבותינו. גואלנו גואל
 אבותינו. ויזרנו צור וישועתנו. פודנו ומצילנו מעולם
 (הוא) שפה. ואני לנו עיר אלהים וילתך סלה :

עזרת אבותינו אתה הוא מעולם כגן ימושיע
 להם ולבניהם אחריהם בכל דור ודור : ברום עולם
 מושפד ומשפטיה וצדקהתך ער אפסי ארץ : אמת
 אשרי איש שישמע לפצותיה ויחפדו ויחפדו ויחפדו ויחפדו
 על לבנו : אמת אתה הוא ארון לעמיה וימלך גבור
 לרוב ריבם לאבות ויבנים : אמת אתה הוא ראשון
 ואמתה הוא אחרון ויבפדוה אין לנו מלך גואל
 וימושיע : אמת מוצרים ונאמנו וי אלהינו ויפסיה
 עבדים פדיתנו : לה כבודיהם הרגת ויבדוה וישראל
 האלת יום סוף להם כקעה וזרים מפעה וירידים
 העברת (עבור וי) ויכסו מים צדיקים אחר מים
 לא נותר : על זאת שכתו אהובים ורוקמו לאל.
 וכתנו וירדים ומרות שירות ותשכחות ברבות
 והקראות לסוף אל חי וקם : הם ונשא גדול ונורא
 כישפל גאים עדי ארץ ומכבים שפלים עדי מרום

מסכה פפנו שפה כי א' גואל תה אתה. ברוך אתה וי
 גואל ישראל :

והו אמר ססין אומרים וי :
 רפאנו וי ונרפא השיענו ונרפעה פי תהלתנו
 אתה ותעלה וארובה ונרפא לכל תהלותינו ויכד
 מקאובינו ולכל מפותינו רפואה שלמה לכל
 מפותינו : כי אל סלך רופא נאמן ורחמן אתה :
 ברוך אתה וי רופא חולי עמו ישראל :

בכה עלינו וי אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה
 לשיבה ותן (בהורה של ויפסר) ברהק על פי האדמה.
 וישקנו מטובה. וברך שנתנו כשנים תבואות לברכה כי אל
 סוב ופסיה אתה ויכדו השנים : ברוך אתה וי מלכה שנים :
 תקע בשופר גדול לחורטנו וישא גם לבין גויימינו וקבצנו
 נחד (ספרה) כמכע כפית הארץ ונאמנו : ברוך אתה וי קבצן
 נדתי עמי ישראל :

השיקה שיפמינו ככראשונה ויועצנו ככמהלה.
 והקר מינו ויזר ונאמה ומלוך עלינו סתרה אתה
 וי לברך כסדר ויכרתים וצדקנו כצדק ויכמישפט :
 ברוך אתה וי מלך אומל צדקה ומשפט :

(בעשית) המלך הכושט)
 ולמלשינים אל תהי תקוה. וכל הרשעה פדנע
 מאבר. וכל איביה סתרה ויכרתו. והנורם סתרה
 תעקר ותשבר ויכבר ותבלם ויחפדו ויחפדו ויחפדו
 במהרה כמינו : ברוך אתה וי שובר איבים
 וכבדני ורם :

על הצדקים ועל הסודים ועל וקנו ושארית ספק בוח
 וישראל ועל פליטת (בית) סופריהם ועל גבו הצדק ועל ימי
 נא רחמיך וי אלהינו וי ויפסר סוב לכל תבואתים כשנה נאמנו
 וישם חלקנו עמכם ועלכם לא נבוש כי הך כשנת ועל סקד
 הגדול כפית נשענו : ברוך אתה וי שיענו ויכבשם לעדקים :

ולירושלים עירך ככחמים קשוב ותשפון
 כרובה פאשר דברת ויבנה אתה כקרוב כמינו
 בגין עולם ויכסא דוד עקדך סתרה לתורה הקבן :
 לה"כ כטנחה נחם ברוך אתה וי בונה ירושלים :

נחם וי אלהינו את אבני ציון ואת אבני ירושלים.
 ואת העיר האבדה והתבדה ותקוניה ותישופיה. האבדה
 סבלה בניה והתבדה כמעונותיה. וסבזוה סבבדה.
 והשומרה כפון וישיב. והיא וישבת וראשה הפיו פאיש
 עקרת שרא ורדה. ויכדוה לעונות וירידיה עובדי
 ספילים. וימירו את עקרה וישראל סתרה נחמנו ברוך סתרה
 עליון. על פן ציון כמר תבדה וירושלים תמן קולה. וצי
 לפי על חלליהם. מעי מעי על ספילים. כי אמת ויבוא
 תצתה וקאיש אתה עתיר לבנהתה. באמור ואני אלהי קי
 נאם וי חפס את סבוב ויכבוד אתה כחוקה : ברוך אתה
 וי כחם ציון וכוניה וירידיה :

את צפת דוד עקדך סתרה תבנים. וקנו חיים בישועתך
 כי לישועתך קינו כל חיים ויפצים לישועה : ברוך אתה וי
 ספדים כקו וישועה :
 צד הכחשן שפס קמנו וי אלהינו חום ורחם עלינו וקבלי
 כרחמים וברצון את תפלתנו. כי אל שופע חסדות ורחמים
 אתה. ויפלקך מלכנו ריבם אל השיבנו חטנו ונעני
 וישמע תפלתנו : ססין אומרים וי :
 עננו וי עננו ביום צום העונותנו פי כצרת
 גדולה אנחנו. אל תפן אל השיענו ואל תסתר פניה

אל קחון קפצם: יודו לוי קסרו ונפלאותיו לבני
 אדם: וירוקטוהו בקהל עם ובמושב וקנים
 יתקללו: ישם נהרות למדבר ומצאי מים
 לצמאון: ארץ פרי למלכה מרעה וישבי קה:
 ישם מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי קים:
 ניושב שם רעבים ויכוננו עיר מושב: נורעו
 שרות וישעו קרמים ויעשו פרי תבואה: ויברכם
 נירבו מאד ובהקתם לא ומעמי: וימנעו וישחו
 מעוצר העה ויגון: שופה בוו על נדויים ונתעם
 כתוהו לא דכה: נישגב אקיון מעוני נישם
 כצאן משפחות: יראו ישרים וישמחו וקל עולה
 קפצה פיה: מי חכם וישמר אלה ויתבוננו
 חסדיו: ויחלי חומים פת אלה: ויירי נשם: ומתללן מנחם:

לכו נבנתה לוי גריעה לצור ישענו:
 נקדמה פניו בתורה בזמרות גריע
 לו: כי אף גדול וי וקלף גדול על כל
 אלהים: אשר בידו מהקרי ארץ ותועפות
 הרים לו: אשר לו הים והוא עשהו ויבשת
 ידיו יצרו: בואו נשתחוו ונכרעה נברכה
 לפני יי עושנו: כי הוא אלהינו ונאנחנו עם
 סרעיתו וצאן ירו היום אם בקולו תשמעו:
 אל תקשו לבבכם במריבה פיום מסה
 במדבר: אשר נמוני אבותיכם בחנוני
 נם ראו פעלי: ארבעים שנה אקום בדור
 ואומר עם הועי לבב הם והם לא ידעו
 דרכי: אשר נשבעתי באפי אם יבואו
 אל מנוחתי:

שירו לוי שיר תהש שירו לוי כל הארץ:
 שירו לוי ברכו שמו בשיר מיום ליום ישעתי:
 ספרו בגוים כבודו ככל העמים נפלאותיו: כי
 גדול וי וקהל מאד נורא הוא על כל אלהים:
 כי כל ארתי העמים אלילים וני שמום עשה: הוד
 והדר לפניו עוז ותפארת במהדרו: הבו לוי
 משפחות עמים הבו לוי כבוד ועוז: הבו לוי כבוד
 שמו שאו מנחה ובאו לחצרותיו: השתחוו לוי
 בהדרת קדש חילו מפניו כל הארץ: אמרו בגוים
 וי מלך אף הובן מכל כל המוט ירוני עמים במישרים:
 ישמחו השמים והגל הארץ ירעם הים וקלאו:
 יעלו שדי וכל אשר בו או ונגנו כל עצי ער: לפני
 וי בא כי בא לשפוט הארץ ושפוט מכל בצדק
 נעמים באמונתו:

וי מלך הגל הארץ וישמחו אים רבים: עגו
 נערפל קביו צדק ומשפט מכון פסאו: אש לפניו
 תלה והקתם סביב צדיו: האירו בקרני מכל ראתה
 ומחל הארץ: הרים פדונג נטסו מלפני יי מלפני
 ארון כל הארץ: הגידו השמים צדקו ויראו כל העמים
 כבודו: יבשו כל עוכדי פסל המתהללים באלילים

השםתו לו כל אלהים: שמעה ותשמח ציון ותגלנה
 בנות יהודה לבוען משפטיה: כי אפה יי עקיו על
 כל הארץ מאד נעלית על כל אלהים: אהבו יי שגאו
 רע שומר נפשות חסדיו מיד רשעים וצילם: אור
 ורע לצדיק וישמח לב שמחה: שמחו צדיקים בני
 יהודו ויבר קדשו:

פזמור שירו לוי שיר תהש כי נפלאות עשה הוישעה
 לו מינו וירוע קדשוהודו יי ישעתי לעיני תוים גלה צדקתו:
 ובר חסדו ואמינותו לבית ישראל ראו כל אפסו ארץ את ישעתי
 אלהינו: תדעו לוי כל הארץ פצחו ונגנו ומרו: ופרו לוי
 ככבוד כבוד וקול וקרה: בחצרות וקול שופר תרועו לפני
 מלך יהוה: ירעם הים וקלאו מכל וישמחו בהנהרות וקלאו
 קר יחד הרים ונגנו: לפני יי בא לשפוט הארץ ישפוט
 מכל בצדק נעמים במישרים:

וי מלך ונגנו עמים וישב קרובים פנום הארץ:
 וי ציון גדול ורם הוא על כל העמים: יודו שמך
 גדול ונורא קדוש הוא: ועוז מלך משפט אהב אמה
 כוננת מישרים משפט וצדקה בועקב אמה עשית:
 וימנו יי אלהינו והשתחוו להודוהגליו קדוש הוא:
 משה ואהרן ככתונו ושמאל בקוראי שמו קוראים
 אל יי והוא נעם: בעמוד ענן דבר אליהם שפרו
 ערבותי וחוק נתן למו: וי אלהינו אמה עניתם אל
 נשא היות להם ונאם על עציותם: רוממו יי
 אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש יי אלהינו:
 מזמור לדוד הבו לוי בני אלים הבו לוי
 כבוד ועוז: הבו לוי כבוד שמו השתחוו לוי בהדרת
 קדש: קול יי על הים אל הכבוד הרעים יי על
 מים רבים: קול יי בכח קול יי בהדר: קול יי שבר
 ארום וישפר יי את ארזי הזננו: ערקנס כמו
 עגל לבנון ושריו כמו בן ראמים: קול יי חוצב
 להבות אש: קול יי יחיל מדבר ויחיל מדבר קדש:
 קול יי יחולל אלות וישפוט יערות וקתבלו בלו אומר
 כבוד: יי למבול ישב וישב יי מלך לעולם: יי עוז
 לעמו וימן יי ויכה את עמו כשלום: ואמרים אנא בכח

לכה הדי קראת פלה פני שבת
 נקבלה:
 מור וזכור בדבור אחד. השמיענו אל
 המיוחד. יי אחד ושמו אחד. לשם
 ולתפארת ולתהלה:
 קראת שבת לכו ונלכה. כי היא מקור
 הברכה. מראש מקדם נמוכה. סוף
 מעשה במחשבה תהלה:
 לכה

מ קדש מלך עיר ממוכה. קומי צאי
 מתוך החפכה. רב לה שבת בעמק
 תבכא. והוא יחמול עליך חמלה: לכה
 ה תערי מעפר קומי. לבשי בגדי
 תפארתך עמי. על יד בן ישי בית
 החמי. קרבה אל נפשי נאמה: לכה
 התעוררי

ולא יציר כל חסתי: וי הוישעה הקלף ונגנו קיום קראנו:
 חו ברכו את יי המבורך:
 קו"ה ברוך יי המבורך לעולם ועד:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
 אשר בדרו מעריב ערבים בחכמה
 פותח שערים ובתבונה משנה עתים
 ומחליף את הזמנים ומסדר את הפוכבים
 במשמרותיהם ברכיע פרצונו. בורא יום
 ולילה גורל אור מפני חשך וחשך מפני
 אור. ומעביר יום ומביא לילה ומבדיל
 בין יום ובין לילה יי צבאות שמו: אל חי
 וקיים תמיד ימרוף עלינו לעולם ועד:
 ברוך אתה יי המעריב ערבים:

אכתב עולם בית ישראל עמך אהבת. תורה
 ומצוות חקים ומשפטים אותנו למדת. על בן יי
 אלהינו בלשכנו ובקומנו נשים ברוך וישמח
 בדרבנו ותקנה ובמצותיה לעולם ועד. כי הם
 חינו ונאורך ומינו. ובהם נקנה יומם ולילה:
 ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים: ברוך אתה
 יי אהוב עמו ישראל:

קריאת שמע תפלה כהלת מריה כחול ספור 10
 אמת ואמונה כל זאת וקום עלינו כי הוא יי
 אלהינו ואין זולתו ונאנחנו וישראל עמו הפורנו מיד
 מלכים מלפניו הגואלנו מפה כל הערצים האל הנפרע
 לנו מצרינו והמשלכנו מלך לר אבינו נפשונו. העשה
 גדולות עד אין חקר נמים ונפלאות עד אין מספר.
 השם נפשונו בחיים ולא נתן למוט כנלנו. המדריכנו
 על פמות אויבנו ונרם קרנו על כל שנאינו. העשה
 לנו נסים ונקמה בפרעה אורות ומפתים בארמת
 בני חם. המכה בעברתו כל בכורי מצרים ויצא
 את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם. המעביר
 בניו פון גזרי ים סוף את רודפיהם ואת שונאיהם
 בתהומות מבע וראו בניו גבורתו שפחו והודו
 לשמו: ומלכותו ברוצן קבלו עליהם משה ובני
 ישראל לה ענו שירה בשמחה רבה ואמרו בלם:
 מי כמוכה באלים יי מי כמוכה נאדר בקדש
 נורא תהלות עושה פלא: מלכותך ראו בניך
 כונעו יי לפני משה זה אלי ענו ואמרו: יי ומקור
 לעולם ועד: ונאמר כי פדה יי את עקב ונאלו
 מיד חוק ממנו: ברוך אתה יי גאל ישראל:

השפיענו יי אלהינו לשלום ותעמודנו מלפניו
 לחיים טובים ולשלום. ופרוש עלינו ספת
 שלום ותקנו געצה מוכה מלפניך. והוישענו
 למען שמך. וקנו בעדנו. וחסר מעלינו אויב
 דבר וחרב ורעב ויגון. ונסר שאן מלפנינו
 ומאחורינו. ובצל כנפך מסתפרנו. כי אל
 שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנו ורחם
 אתה

ה תעוררי התעוררי. כי בא אורך קומי
 אורי. עורי עורי שיר דברי. כבוד
 יי עליך נגלה:
 א תבשי ולא תכלמי. מה תשתחחי
 ומה תחמי. בך יחסו עגני עמי. ונבנתה
 עיר על תלה:
 ה היו למשסה שאסוף. ורחקו כל
 מבלעיה. וישש עליך אלהיך. במשוש
 התן על פלה:
 ו מין ושמאל הפרוצי. ואת יי תעריצי.
 על יד איש בן פרצי. ונשמחה
 ונגילה:

בואי בשלום עמרת בעלה. נם ברה
 (בייש ובשמחה) ובצהלה. תוד אמוני
 עם סגולה. בואי בלה בואי בלה.
 ולומר כלם ס' בואי בלה שבת מלפנתא: לכה

פזמור שיר ליום השבת וכו'. קו"ה
 פנונא דאינון מתחדין לעלא (באחד) אופ הכי איהי
 אתחדת לתתא כהו דאחד למתו עמחו לעלא חד לקבל חד
 קדשא בריך הוא אחד לעלא לא נמי על כרסא דקריה
 עד דאיהי אתחדת כהו דאחד כהו דאיהי אתחדת
 באחד וקא אוקינא כהו דני אחד ושמו אחד:
 הוא דשבת איהי שבת דאתחדת כהו דאחד למשחי
 עלה כהו דאחד עלותא דמעו שבתא דהא אתחדת כרסא
 בקרא קדשא כהו דאחד. ואתחדת למשחי עלה מלפני
 קדשא עלאה. כד עייל שבתא איהי אתחדת ואתחדת
 מספרא אהרא. וכל דנין מתעברין מנה ויהי אשתארת
 ביהודא דמתו קדשא ואתחדת כהו דאחד למשחי
 קדשא וכל שופטו ונגוין ומאני דניא כלהו עקרו ואתחדת
 מנה וליה שולטנא אהרא כלהו עלמין ואתחדת דמתו
 כלהו עלאה ואתחדת לתתא כהו דאחד קדשא. וקלהו
 מתעברין בנשמתו דמתו כהו דאחד דעלותא כהו דאחד
 לה כלהו כלהו דאנפין: (ברכו כו)

לח ספול כיתום יאמר וז אהר כיתונו דלפניו:
 ולומר ברכו את יי המבורך. את וקא דא שבת דמעלי
 שבתא. ברוך יי המבורך. דא אפיקו דברכאן ממקרא דמי
 ואחד דנפיק מניה כל שקי וצשקא למלא ונגוין דאיהו
 מקרא כהו דאחד קרא קרין ליה המבורך איהו מנוע
 דברא וקינו דמסאן חתם הא כלהו לעולם ועד ודא איהו
 בריך יי המבורך לעולם ועד:

קדם תפלה ערבת יאמר וז:
 לשם יתור קו"ה וכו' הרינו בא לתפלה תפלת ערבית
 שתיקויעקבאבינוע"ה לתקן שרשה במסור עליון ויהי נעם וכו':
 תפלת ערבית
 כחול קום וזוא רחם יאמר וז:
 שיר המעלות הנה ברכו את יי כל עברי יי הערבים בבית
 יי בלילות: שאו יריכם קדש וברכו את יי: יברכך ח מציון
 עושה שמים וארץ: ג"ס יי צבאות עמנו טשגב לנו אלהי יעקב
 סלה: ג"ס יי צבאות אשרי אדם בוסח בך: ג"ס יי הושיעה
 המלך וענו בניו קראנו: הושיעה את עמך וברך את חמלתך
 ורעם ונשאם עד העולם: בני יתן מציון ישועת ישראל כשוכו יי
 שבות עמו יל יעקב ישמח ישראל כלשום יחרווי אשכנח ואושן
 כי אתה יי יבדר לבסח תושיבני יוםם צות יי חסדו וכלילת שירת
 עמי תפלה לא חיי: והשוות צדיקים מיי מעום בעת צרה:
 י יורם יי ויפלים יפלים מרשעים ורשעים כי חסו בו ח"ק:
 וזוא רחם וכפר עון ולא נשחית ותרבה להשיב אפי

קראת לו. פליט הפארת בראשו נתת לו. בעמדו
 לפניה על הר סיני. ושני לחות אבנים הוריד בידו.
 וכתוב בהם שמירת שבת. וכן כתוב בתורתך:
 ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את
 השבת לדורותם ברית עולם: כיני ובין בני ישראל
 אית היא לעולם כי ששת ימים עשה יי את השמים
 ואת הארץ ופיו השביעי שבת וינפש:

ולא נתתנו יי אלהינו לנוי הארצה ולא התקלתו
 מלכנו לעבדי פטילים וגם במנוחתו לא ישכנו
 ערלים כי יישראל עמך נתתו באהבה לרוע יעקב
 אשר בם ברתך:

ישמחו בכלמדתך שומרי שבת וקראי עניי עם מקדשי
 שביעי. כלם וישעו ויתענו מנוחה בשביעי רצית בו וקדשתי
 חקתי ימים אלו קראתי וכן למעשה בראשית:

אלהינו נאלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו
 קדשנו כמקדשי וכן וישם חלקנו בתורתך שבענו
 סמוכה ושמח נפשנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך
 באמת ונתחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת
 קדשה. וישמחו בך ישראל אהבי שמה ונתהו בו
 כל ישראל מקדשי שמה: ברוך אתה יי מקדש השבת:

רצה ומודים וכו' תפלה נמו'
 בחולת סוף חומשים זה הקדוש:

נקדישך ונעריצין פנועם שים סוד שרפי קודש
 המשקשים דך קדושה. פתחוב על לך גביאך וקרא זה אל
 זה ואמר: מיה קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ
 כבודו: מן או בקור רעש גדול אדור וחק משמימים קול
 מהשמים קצת שמים לעתים משפחים ואמרים:
 קוה ברוך קבור יי ממקומו: מן מקומו מלכנו חופיע
 ותמיה עלינו מהרה כי חפכים אהנו דך מתי תמלוך פנינו
 בקרוב קמינו לעולם ועד משכנו: התגדל ותתקדש בתוך
 וישלום עירך לדור גדור ולצנח נהלים: ועינינו תראינה
 מלכותך בדרך האמור בשביעי ענה על ידי דוד משיח צדקך:
 קוה וקלוד יי לעולם אלהינו ציון לדור דוד מלכותך:

איה הראת לבעת פי יי הוא האלהים אין
 עוד מלכדו:

אין פנוה באלהים אדני ואין כמעשה: מלכותך מלכות
 כל עולמים וממשלתך בכל דור דוד: יי מלך יי מלך יי מלך
 לעולם ועד: יי עוז עמו ימן יי וברך את עמו בשלום: אב
 תרחמים סביבה ברצונך את ציון תבנה חוטות ירושלים: כי
 דך לבי בשהנו בלך אל כם וגשא ארון עולמים:

פולחין סוף חומשים ויהי בכבוד. ברוך שמים. על הכל. תפלה נמו'
 מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא וברך את
 (פס"ט) בעבור שעלה לכבוד המקום לכבוד התורה ולכבוד
 השבת ובשכר זה הקב"ה ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה
 ומכל נגע ומהלה. וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם
 כל ישראל אחיו ונאמר אמן:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משח ואהרן
 דוד ושלמה הוא ירפא את הוילה (החוליות) (פס"ט) בעבור
 (פס"ט) נדר מתנה בעבורו (בעבורה) בשכר זה הקב"ה ימלא
 רחמים עליו (עליה) להתלוי (להחלימה) ולרפאותו (ולרפאותה)
 ולהחיותו (ולהחיותה) ולהחיותו וישלח לו (לה)

מרת רפואת שלמה מן השמים לר"ח איברי וש"ח נודע
 (לנקם לכל אבריה וש"ח נידיה) בתוך שאר חולי ישראל.
 רפואת הנפש ורפואת הנוף. שבת היא מלונק ורפואת
 קרובה לבוא תשחא בעגלא ובזמן קרוב ונאמר אמן:

יקום פירקו מן שמיא הנא וחסדא ורחמי ורחמי
 אריכי ומויני רוחי וסנעמא דשמיא ובריות גופא
 ונהורא מעליא. ורעא נהא וקמא ורעא די לא
 יפסוק ודי לא יבטול מפתגמי אוריתא: למרן
 ורנן הכורמא קדישקא. די בארעא דישראל ודי
 פבבר. קרישי כלי וקרישי גלגלתי וקרישי מתיבתא
 וקרישי רבבא. קלל מלמדיהו וקלל מלמדי
 מלמדיהו וקלל מאן דעמין באוריתא. מלכא
 דעקמא וברך יהוה: נגיש הויהו וקמא וימיהו
 וישן ארקה לשניהו. ויהפיקו וישכנו מן כל
 עמא ומן כל מרעין בישין. מרן די בשמיא ויהא
 בסעדהו כל ומן ועדן. ונאמר אמן:

תפלה נמו' וכן יאמר יקום פירקו ויהי מן שברך

יקום פירקו מן שמיא הנא וחסדא ורחמי ורחמי
 ומויני רוחי וסנעמא דשמיא ובריות גופא ונהורא מעליא.
 ורעא נהא וקמא. ורעא די לא יפסוק ודי לא יבטול
 מפתגמי אוריתא. די בארעא דישראל ודי
 פבבר. קרישי כלי וקרישי גלגלתי וקרישי מתיבתא
 וקרישי רבבא. קלל מלמדיהו וקלל מלמדי
 מלמדיהו וקלל מאן דעמין באוריתא. מלכא
 דעקמא וברך יהוה: נגיש הויהו וקמא וימיהו
 וישן ארקה לשניהו. ויהפיקו וישכנו מן כל
 עמא ומן כל מרעין בישין. מרן די בשמיא ויהא
 בסעדהו כל ומן ועדן ונאמר אמן:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב. הוא וברך את
 כל הקהל הקדוש תוע עם כל קהלות הקדוש. הם וישקם
 וקרישם ויבנותיהם וכל אשר להם. ומי שמתחיל בתי
 וקפלה. ומי שאבנים בהוקם וקפלה. ומי שנותנים נר
 למאור ונן לקדוש ולהקדלה ופא לאוריהם וצדקה לעניים.
 וכל מי ששומרים בצדק צבור בטובה. מקדוש ברוך הוא
 ישלם שכרם ויסיר מהם כל מלה ורפא לכל נפש ויסלח לכל
 ענים. וישלח ברכה ותצדקה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל
 אסיהם ונאמר אמן:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו
 שתתרחש עלינו את ההדש הזה המובהק ולברכה.

ותמן לנו חיים ארוכים. חיים של שלום. חיים
 של טובה. חיים של ברכה. חיים של פרנסה.
 חיים של הלאץ עצמות. חיים של שיש בהם וראת
 שמים ויראת חמא. חיים שאין בהם בושה
 וכלמה. חיים של עשר וקבוד. חיים שיהא
 בנא אהבת תורה ויראת שמים. חיים שישמלא
 יי מישאלות לבנו למובה אמן סלה:

מי שעשה נסים לאבותינו. ונאל אהכם
 מעברות

מעברות לחרות. הוא ונאל אותנו בקרוב. ונקבץ
 נדחינו מארבע פגפות הארץ. חברים כל ישראל
 ונאמר אמן:

ראש חודש (פלוני) ביום (פלוני) הבא עלינו ועל כל ישראל למנוח
 ותשחו הקדוש ברוך הוא עלינו ועל כל עמו בית
 ישראל. המוכה ולברכה. רששו ולשכחה. רישעה
 ולתקפה. דפרנסה ולכפרה. דתים ולשלום. לשמועות
 טובות ולבשורות טובות. ולשמים בעתם. ולרפואה
 שלמה. ולמאורה קרובה. ונאמר אמן:

אל מלא רחמים שוכן במרומים המצא מנוחה נכונה
 על כנפי השכינה במעלות קדושים ומהורים כוהני הרקיע
 מזהירים את נשמת (פס"ט) שהלך לעולמו (לנקם שהלכה
 לעולמה) בעבור שנדרו צדקה בעד הוברת נשפתו (נשמתה)
 לכן בעל הרחמים יסחירוהו (נשמתה) כסתר כנפיו לעולמים.
 ויצרוד בצרור החיים את נשמתו (נשמתה) ה' הוא נחלתו
 (נחלתה) ויגות (והנה) בשלום על משכבו (משכבה) ונאמר אמן:
 כעת כמנתיב סודו וכל עוב וחסד וימים וחסד חסן. כעת כנסת
 זכרים עולם חין חומדים אב החיים. וכו' וכו' חומדים חין כמנתיב
 סודו. וכן חומדים ככס סודו:

אב הרחמים שוכן קרובים. ברחמי הקדושים. הוא
 יפקוד רחמים רחמים ורחמי ורחמי. קהלות הקדוש
 שפסרו נפשם על קדושת השם. הנאבדים והנעלים
 במיתתם ובמותם לא נפקדו. משרים קלו ומאירות נברו.
 לעשות רצון קוים וחסן צדק: וקדם אלהינו למובה עם
 שאר צדקי עולם. ונקום (לענינו) נקמת כם עבדי השפוף:
 בכתוב בתורת משה איש האלהים הרבנו גוים עמו כי כם
 עבדו יקום. ונקם ישיב לצדו וכפר אדמתו עמו: ועל די
 עבדך נתבאים כתוב לאמר ונקמת דם לא נקמתי יי שוכן
 צדון: ונקמתו מקדש נאמר למה יאמר היום אלהים
 צדע בנינו לענינו נקמת כם עבדך השפוף: ונאמר כי
 דובש דמים אותם ובר לא שפח צדקת עולם: ונאמר דין
 בנינו שלא נותן כחן ראש על ארץ דכה: מנחל בדרך
 ישקה על בן ימים ראש: אשרי וכו'

כמנתיב סוף וכו' וכו' וכו'
 מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משח אהרן דוד
 ושלמה הוא וברך את כל מי שיקבל עליו להתענות תענית
 שני וחמישי ושני בשכר זה הקב"ה ישמרהו ויצילהו מכל
 צרה וצוקה ומכל נגע ומהלה וישלח ברכה והצלחה בכל
 מעשה ידיו ויקבל תפלותיהם ויאווין שעותיהם עם כל
 ישראל אחיהם ונאמר אמן:
 סוף חומדים ופולחין סוף חומדים סוף חומדים וכו' וכו' וכו'

תפלת מוסף לשבת

תפלתנו שמו' על האל יי ושל תפלה נמו'. וכו' וכו' וכו'
 תפנת שבת רצון קרבותיה צוית פרושה
 עם סדורי נסכיה. מעניניה לעולם קבוד ויקהלו.
 מועמיה חיים וכו'. וגם האוהבים וברכה נדקה
 בחרו. או מוסיג נצטוו צווי פגליה פראוי: ונתענו
 יי אלהינו להקרוב בה קרבו סופר שבת פראוי:
 יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתעלנו
 בשמחה לארצנו ונתענו בנבולנו: וישם נעשה
 לפניה את קרבנות חובותינו המידים פסדרם
 ומוספים להלקתם. ואת מוסף יום השבת הנה
 נעשה ונקריב לפניה באהבה במצות רצונך כמו
 שכתבת עלינו בתורתך. עבד נבי משה עבדך מפי
 קבדך פאמור:

וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימים ושני
 עשורונים סודת מנחה בלילה בישון ונסכו: עולת שבת
 בשבתו על עולת התמיד ונסכה:
 ישמחו בכלמדתך שומרי שבת וקראי עניי עם מקדשי
 שביעי כלם וישעו ויתענו מנוחה בשביעי רצית בו וקדשתי
 חקתי ימים אלו קראתי וכן למעשה בראשית:

תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מוכסח
 לו

השיר שהלגים היו אוסרים בבת המקדש: ביום הראשון
 היו אוסרים לצי הארץ ומלואה הכל וישבי בה: בשני היו
 אוסרים גדול וקהלל מאוד בעיר אלהינו חר קדשי:
 בשלישי היו אוסרים אלהים נצב בערת אל בקרב אלהים
 ושום: בהרביעי היו אוסרים אל נקמות יי אל נקמות הויפיט:
 בחמישי היו אוסרים הרבנו לאלהים ענוהו קרוע לאלהי יעקב:
 בששי היו אוסרים יי מלך נאות לבש לבש יי עוז התאור אף
 חתן סבל כל תמוט: בשבת היו אוסרים ממוזר שר ליום
 השבת: מומזר שיר לעתיד לבא ליום שכולו שבת וקנתה
 למי העולמים:

לוח המולדות

עם הקביעות הראשונות השנים הרע"ה עד שנת תרצ"ה

הלוח הזה יתכן על שנת הוי"ג, ולא על שנת המל"ג, ולמען אם נכתב ב' בבוקר
 ת"א כ"י, שחמשה ימים ביום ב' בבוקר - 17 ימים עם 17 הל"גים ק"י דינ"ג
 וכן אם נכתב בלילה ב' כ' חמשה על שנת הוי"ג, סתומה וכן סתם:

תרפ"ג (ה"א)		תרפ"ד (ב"ה)		תרפ"ה (ג"ה)		תרפ"ו (ד"ה)	
שנה	חודש	שנה	חודש	שנה	חודש	שנה	חודש
1	אב	1	אב	1	אב	1	אב
2	אב	2	אב	2	אב	2	אב
3	אב	3	אב	3	אב	3	אב
4	אב	4	אב	4	אב	4	אב
5	אב	5	אב	5	אב	5	אב
6	אב	6	אב	6	אב	6	אב
7	אב	7	אב	7	אב	7	אב
8	אב	8	אב	8	אב	8	אב
9	אב	9	אב	9	אב	9	אב
10	אב	10	אב	10	אב	10	אב
11	אב	11	אב	11	אב	11	אב
12	אב	12	אב	12	אב	12	אב
13	אב	13	אב	13	אב	13	אב
14	אב	14	אב	14	אב	14	אב
15	אב	15	אב	15	אב	15	אב
16	אב	16	אב	16	אב	16	אב
17	אב	17	אב	17	אב	17	אב
18	אב	18	אב	18	אב	18	אב
19	אב	19	אב	19	אב	19	אב
20	אב	20	אב	20	אב	20	אב
21	אב	21	אב	21	אב	21	אב
22	אב	22	אב	22	אב	22	אב
23	אב	23	אב	23	אב	23	אב
24	אב	24	אב	24	אב	24	אב
25	אב	25	אב	25	אב	25	אב
26	אב	26	אב	26	אב	26	אב
27	אב	27	אב	27	אב	27	אב
28	אב	28	אב	28	אב	28	אב
29	אב	29	אב	29	אב	29	אב
30	אב	30	אב	30	אב	30	אב
31	אב	31	אב	31	אב	31	אב

